

℣. Fidelium animæ per m[...]icordiam Dei requiescant in pace. ℟. Am[...] P ater noster, secretò. Quo finito, dicit [...]cerdos, Deus det nobis suam pacem. ℟. [...]men.

Ante cœnam Sacerdos benedicturus mensam, incipit, B enedicite, alij repetunt, Benedicite. Deinde Sacerd[...] incipit ℣. & alij prosequuntur.

E Dent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corda eorum in sæculum sæculi. G loria Patri. S icut erat. K yrie eleison. C hriste eleison. K yrie eleison. P ater noster secretò. Et ne nos. O remus. B enedic Domine, vt supra in prandio. Iube domne. Benedictio. Ad cœnam vitæ æternæ perducat nos Rex æternæ gloriæ. ℟. Amen.

In fine cœnæ dicitur ℣. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus: escam dedit timentibus se. G loria Patri. S icut erat. Sacerdos dicat.

B Enedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis: Qui viuit & regnat in sæcul. sæculorum. ℟. Amen.

Deinde alternatim dicitur Psal. L audate Dominum omnes gentes. 81. reliqua vt supra.

Quando semel comeditur, omnia dicantur vt in cœna.

Prædictus modus benedicendi mensam, & agendi gratias, seruatur omni tempore, præterquam diebus infrascriptis, quibus Versiculi & Psalmi tantùm variantur.

In Natiuitate Domini, & per Octauam dicitur ℣. Verbum caro factum est, alleluia, Et habitauit in nobis, alleluia. G loria Patri. In fine dicitur ℣. Notum fecit Dominus, alleluia, Salutare suum, alleluia. [...]a vt suprà. Psalmus. C antate. ij. 68. vel, Laudate Dominum omnes gentes. 81. qui psalmus semper ad beneplacitum dici potest etiam in aliis solemnitatibus.

In Epiphania & per totam Octauam. ℣. Reges Tharsis, & insulæ munera offerent, alleluia, Reges Arabum & Saba dona adducent, alleluia. G loria Patri.

In fine dicitur ℣. Omnes de Saba venient,

G loria Patri. Psalmus. D eus iudicium.

Feria v. in Cœna Domini dicitur absolutè & sine nota ℣. Christus factus est pro nobis obediens vsque ad mortem. Deinde Pater noster, totum secretò. Quo dicto sine pronuntiatione aliqua, Sacerdos signo crucis benedicit mẽsam, nec dicitur, Iube domne, nec, Tu autem. In fine repetitur Christus factus est. vt suprà. Postea Psalmus. M iserere mei Deus. 34. Quo finito sine ℣. G loria Patri, secretò dicitur, P ater noster.

Deinde Sacerdos dicit absolutè Orationem, R espice quæsumus. vt in Officio, non pronuntiatur, Qui tecum, nec, Fidelium animæ, sed secretò dicitur, P ater noster, nec additur, D eus det nobis suã pacem.

In Parasceue eodem modo fit sicut in Cœna Domini, sed additur ad ℣. Christus factus est. Mortem autem crucis.

Sabbato sancto ad benedicendum mensam dicitur, B enedicite. ℟. Benedicite. ℣. Vespere autem Sabbati, quæ lucescit prima Sabbati, alleluia, Venit Maria Magdalene, & altera Maria videre sepulchrum alleluia. G loria Patri.

In fine repetitur ℣. Vespere autem. vt suprà, cum G loria. Sicut erat. Psalm. L audate Dominũ omnes gentes. 81. cum G loria. K yrie eleison. C hriste eleison. K yrie eleison. & alia vt suprà in prima Benedictione.

In die Paschæ, & deinceps vsque ad cœnam sequentis Sabbati, ad benedicendum mensam dicitur tantùm ℣. Hæc dies quam fecit Dominus, alleluia, Exultemus & lætemur in ea, alleluia. G loria.

In fine dicitur, Hæc dies quam. cum G loria. Psalm. C onfitemini. 15.

In Ascensione Domini, & per Octauam ℣. Ascendit Deus in iubilatione, alleluia, Et Dñs in voce tubæ, alleluia. G loria Patri.

In fine dicitur ℣. Ascendens Christus in altum, alleluia, Captiuam duxit captiuitatem, allel. G loria. Psalmus. O mnes gentes plaudite manibus. 41. vel, L audate. 81.

In Pentecoste, & per Octauam ℣. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, alleluia, Et hoc quod continet omnia, scientiam habet vocis, alleluia. G loria Patri.

die iudicij, libera.
ccatores, Te rogamus audi nos.
nobis parcas, te rogamus.
nobis indulgeas, te rogamus.
ad veram pœnitentiam nos perducere digneris, te rogamus.
Ecclesiam tuam sanctam regere & conseruare digneris, te rogamus.
domnum Apostolicum & omnes Ecclesiasticos ordines in sancta religione conseruare digneris, te rog.
inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris, te rogamus.
Regibus & Principibus Christianis pacem & veram concordiam donare digneris, te rogamus.
cũcto populo Christiano pacem & vnitatẽ largiri digneris. te rogamus.
t nosmetipsos in tuo sancto seruitio confortare & conseruare digneris, te rogamus audi nos.
t mentes nostras ad cælestia desideria erigas, te rogamus.
t omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas, te rog.
t animas nostras, fratrum, propinquorum, & benefactorum nostrorum ab æterna damnatione eripias, te rogamus audi nos.
t fructus terræ dare & conseruare digneris, te rogamus.
t omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris, te rogamus audi nos.
t nos exaudire digneris, te rogamus.
ili Dei, te rogamus.
gnus Dei, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.
gnus Dei, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.
gnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.
hriste audi nos. C hriste exaudi nos.
yrie eleison. C hriste eleison. K yrie eison. P ater noster. secretò.
Et ne nos inducas in tentationem.
Sed libera nos à malo.

D Domine ad adiuuandum me festina.
C onfundantur & reuereantur: qui quærunt animam meam.
A uertantur retrorsum, & erubescant: qui volunt mihi mala.
A uertantur statim erubescentes: qui dicunt mihi, Euge, euge.
E xultent & lætentur in te omnes qui quærunt te: & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.
E go verò egenus & pauper sum: Deus adiuua me.
A diutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris.
G loria Patri. S icut erat.
℣. Saluos fac seruos tuos.
℟. Deus meus sperantes in te.
℣. Esto nobis Domine turris fortitudinis.
℟. A facie inimici.
℣. Nihil proficiat inimicus in nobis. ℟. Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
℣. Domine, non secundùm peccata nostra facias nobis. ℟. Neque secundùm iniquitates nostras retribuas nobis.
℣. Oremus pro Pontifice nostro N.
℟. Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum eius.
℣. Oremus pro benefactoribus nostris.
℟. Retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus propter nomen tuum vitam æternam. Amen.
℣. Oremus pro fidelibus defunctis.
℟. Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis.
℣. Requiescant in pace. ℟. Amen.
℣. Pro fratribus nostris absentibus. ℟. Saluos fac seruos tuos, Deus me⁹, sperãtes in te.
℣. Mitte eis Domine auxilium de sancto.
℟. Et de Sion tuere eos.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum.
℟. Et cum spiritu tuo. Oratio.

D Eus, cui proprium est misereri semper, & parcere: suscipe deprecationem nostram: vt nos,

& om-

Sancta Dei genitrix, ora.
Sancta Virgo virginum, ora.
Sancte Michael, ora.
Sancte Gabriel, ora.
Sancte Raphael, ora.
Omnes sancti Angeli & Archangeli, Orate pro nobis.
Omnes sancti beatorum spirituum ordines. orate.
Sancte Ioannes Baptista, ora.
Omnes sancti Patriarchæ & Prophetæ. orate.
Sancte Petre, ora.
Sancte Paule, ora.
Sancte Andrea, ora.
Sancte Iacobe, ora.
Sancte Ioannes, ora.
Sancte Thoma, ora.
Sancte Iacobe, ora.
Sancte Philippe, ora.
Sancte Bartholomæe, ora.
Sancte Matthæe, ora.
Sancte Simon, ora.
Sancte Thadæe, ora.
Sancte Matthia, ora.
Sancte Barnaba, ora.
Sancte Luca, ora.
Sancte Marce, ora.
Omnes sancti Apostoli & Euangelistæ, orate.
Omnes sancti Discipuli Domini, orate pro nobis.
Omnes sancti Innocentes, orate.
Sancte Stephane, ora.
Sancte Laurenti, ora.
Sancte Vincenti, ora.
Sancti Fabiane & Sebastiane, orate.
Sancti Ioannes & Paule, orate.
Sancti Cosma & Damiane, orate.
Sancti Geruasi & Protasi, orate.
Omnes sancti Martyres, orate.
Sancte Siluester, ora.
Sancte Gregori, ora.
Sancte Ambrosi, ora.
Sancte Augustine, ora.
Sancte Hieronyme, ora.
Sancte Martine, ora.
Sancte Nicolae, ora.

...res, or[a]
Omnes sancti Doctores, ora
Sancte Antoni, o[ra]
Sancte Benedicte, o[ra]
Sancte Bernarde, o[ra]
Sancte Dominice, o[ra]
Sancte Francisce. or[a]
Omnes sancti Sacerdotes & Le[ui]tæ, ora[te]
Omnes sancti Monachi & Ere[mi]tæ, ora[te]
Sancta Maria Magdalena, or[a]
Sancta Agatha, or[a]
Sancta Lucia, or[a]
Sancta Agnes, or[a]
Sancta Cæcilia, or[a]
Sancta Catharina, or[a]
Sancta Anastasia, or[a]
Omnes sanctæ Virgines & Viduæ, orate.
Omnes Sancti & Sanctæ Dei, Inte[r]cedite pro nobis.
Propitius esto, Parce nobis Domin[e].
Propitius esto, Exaudi nos Domin[e].
Ab omni malo, Libera nos Domin[e].
Ab omni peccato, liber[a]
Ab ira tua, liber[a]
A subitania & improuisa morte, libera nos Domine.
Ab insidiis diaboli, libera
Ab ira, & odio, & omni mala voluntate, libera
A spiritu fornicationis, libera
A fulgure & tempestate, libera
A morte perpetua, libera
Per mysterium sanctæ incarnationi[s] tuæ, libera
Per aduentum tuum, libera.
Per natiuitatem tuam, libera.
Per baptismum, & sanctum ieiuniu[m] tuum. libera
Per crucem & passionem tuam, libera
Per mortem & sepulturam tuam, libera nos Domine.
Per sanctam resurrectionem tuam, libera nos Domine.
Per admirabilem ascensionem tuam, libera nos Domine.

ANTVERPIÆ,

X OFFICINA PLANTINIANA,

Apud Ioannem Moretum.

M. DC. III.

uerpienſis, Cunctis fidem facimus dediſſe licentiam IOANN
MORETO, Typographo Antuerpienſi (cuius in imprimend
ſacrorum præcipuè auctorum voluminibus fidem & diligentiam
hactenus cognouimus, & S. D. N. CLEMENS VIII. par
ter agnouit, ſingulari Priuilegio eidem Moreto pro Breuiariorum, Miſſalium
Diurnalium, atque etiam Sacrorum Bibliorum impreſſione à B.S. conceſſo, ec
demque à Ser^mis noſtris in Belgio PRINCIPIBVS confirmato) cudendi &
recudendi Breuiarium iuxta exemplar Romæ anno 1602. in Typographi
Vaticana impreſſum: ac modò ab ipſo excuſum hac forma quam vocant qua
tam, R. D. GVILIELMVM LVCAM Canonicum Antuerpienſem con
fratrem noſtrum, ex SANCTITATIS SVAE præſcripto, & ſpeciali noſtr
commiſſione cum præfato exemplari contuliſſe, & nihil detractum fuiſſe ve
additum, ſed in omnibus concordare reperiſſe; vno atque altero erroribus typo
graphicis exceptis, quos pro faciliori emendatione, in fine dicti Breuiarij an
notari mandauimus. Datum Antuerpiæ in Vicariatu, die xv. Februari
M. DC. III.

CAROLVS MASIVS Decanus & Vicarius generalis Antuerpienſis.
IOANNES DEL RIO Archidiaconus & Officialis Antuerpienſis.
SILVESTER PARDO Canonicus & Sigillifer Antuerpienſis.
ANTONIVS DE HEYLVVIGEN Scholaſticus & Oeconomus.

De mandato Reuerendorum Dominorum Vicariorum generalium præfatorum

M. Ierſſel.

ERRATA.

Pag. 241. *col.* 2. *lin.* 43. timuit, *lege* tumuit.
Pag. ÿ. *col.* 2. *lin.* 9. eripuit, *lege* eripiet.

...antur hæc in generatione alte: &
...lus qui creabitur, laudabit Do...um.
...prospexit de excelso sancto ...: Do-
...s de cælo in terram aspexit,
...diret gemitus compedit...um: vt sol-
...ilios interemptorum.
...untient in Sion nom...n Domini: &
...eius in Ierusalem.
...ueniendo populos in vnum: & reges
...ant Domino.
...dit ei in via virtutis suæ: paucitatem
...meorum nuntia mihi.
...oces me in dimidio dierũ meorum:
...ationem & generationem anni tui.
...Domine terram fundasti: & opera
...tuarum sunt cæli.
...bunt, tu autem permanes: & omnes
...timentum veterascent.
...opertorium mutabis eos, & muta-
...tu autem idem ipse es, & anni tui
...cient.
...orum tuorum habitabunt: & semen
...sæculum dirigetur.
...atri. Psalmus 129.
...profundis clamaui ad te Domine:
...omine exaudi vocem meam.
...res tuæ intende...tes: in vocem de-
...nis meæ.
...itates obseruaueris Domine: Do-
...is sustinebit.
...pud te propi...atio est: & propter le-
...m sustinui te Domine.
...anima mea i...n verbo eius: sperauit
...ea in Domino.
...lia matutina v...que ad noctem: spe-
...in Domino.
...ud Dominum misericordia: & co-
...ud eum redemptio.
...edimet Israel ex omnibus iniqui-
...eius.
...Patri, & Filio.

...humiliauit in ...
Collocauit me in obscuris sicut mortuos sæculi: & anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.
Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.
Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi.
Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.
Non auertas faciem tuam à me: & similis ero descendentibus in lacum.
Auditam fac mihi manè misericordiam tuam: quia in te speraui.
Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.
Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.
Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: propter nomen tuum Domine viuificabis me, in æquitate tua.
Educes de tribulatione animã meam: & in misericordia tua disperdes inimicos meos.
Et perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum.
Gloria Patri.
Antiphona. Ne reminiscaris Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum; neque vindictam sumas de peccatis nostris.

LITANIAE.

Kyrie eleison. Christe eleison.
Kyrie eleison. Christe audi nos.
Christe exaudi nos.
Pater de cælis Deus, Miserere nobis.
Fili redemptor mundi Deus, Miserere nobis.
Spiritus sancte Deus, Miserere nobis.
Sancta Trinitas vnus Deus, Miserere nobis.

Sancta

Sermonariũ de comẽdatione virtutũ ⁊ reprobatiõe vicioꝝ: editũ p. R. P. fratrem Michaelẽ de carchano Mediolanensem. ord. minoꝝ de obseruã. pconẽ splicũ

¶ Incipit Sermonarium de cōmēdatio
ne virtutuz & reprobatione vicioꝝ: editū
per. R. P. fratrem Michaelē de carcha
no Mediolanensem: ordinis minoꝝ de
obseruantia: preconem apostolicum.

Nam vir
tutis na
turaz eē
neminez
latet ꝙ
possessio
res suos
tāto cete
ris mor
talibꝰ p
stare fa
cit quan
to ipsam maiori fuerint studio complexa
riz his qui eaz semp obseruauerūt hono
ri sit. Nam si tantas vires habet: vt ocul
tata ne in lucez veniat diu teneri nō possit
longe profecto illustrior eis reddet qui
ipsam neduz obseruant: sed in dies cumu
lant. ac summis laudibus ornare ptendūt.
Sola. n. inter res humanas tam ꝓsperas
quā aduersas: cū infatigabilis reperiatur
non pōt cultores suos auri ritu nisi maxi
mis irradiare splendoribus. Aurum quip
pe siue luce siue tenebris contractet: radi
os semp vndiqz diffundit: astantiū in se p
stringit oculos: eicit curas: ppulsat torpo
rem. animūqz ad ardua ac pclara concitat
facinora. Nam cum facile parari possit si
vir strenuū: si bellatorem accerrimuz se p
buerit: videt oēs ad tanti decoris pulchri
tudinem inflamare. Quas & ipsa vires cū
hēat: ne tantus ab oculis euaneat fructꝰ si
reiecta latuerit vel ob carnis illecebras:
que sepe multos a recto aberrare faciunt
ignota pmanserit: statui de illiꝰ natura: cla
ritate: ordine: gloria: excellētia, vsuqz: hoc
in volumine ptractare: vt & alijs volupta
ti sit: alijs adiumēto: mihi vero ad vtrūqz
capiendum nō parum cōferat: neqz cūcti
illā ardētissimis animis ꝓsequimur. Quis
enim illaz plurimū cōducere dubitat: que
a pecoribus distare: maioresqz nr̄os laudi
bus & gloria facit anteire? ac ex mortalibꝰ
posteris imortales reddit? Nō est ꝓfecto
qui possit illam hēre odio nisi a ratiōe sit
alienus: qm̄ ab homine fugat odium: imo
pditum qn̄qz conciliat amorem. Quod cū
ita sit: dignus nō est honore hoīum q hāc
rem que tm̄ decoris hominibus adijcit: cē
set homines totis viribus prosequi nō de
bere. Nam cū mortales omnes e duobus
corpore vz & aīa cōpositi: inter cuncta ani
mantia pstantiorem sortiti locum oīa sibi
acceperint obnoxia: alteri tanq̄ corrupti
bili terrena: ac fragilia bona cōtribuūt: al
teri vero cum imortale quoddam ac diui
num sit virtutem illi dent in societatez ac
portionē necesse est. Nihil enim in rebus
humanis sit reliqui dignum illo: si virtu
tem e medio sustulerimus. Quod lz tam
egregiuz: tam insigne: tam inclitum sit, tn̄
tō apud compl'es: nullius ē ponderis: qa
vel ipsi nullam adhibent curaz: vel si inter
dum cōspicati fuerint: allecti vitijs studiū
applicare nō possunt. Verū illos nō fugi
at: ꝙ vitium iucunda nimis videtur hēre
principia: sed tādem exitus amarissimos
affert. Virtus aūt primo non satis exerci
tatis paululum ē amara: sz eam ꝯsuetudo
delectabilem facit: tantaqz protinus facili
tas subsequit: vt si hōc ignauoꝝ hominuz
genus perciperet rumperet moras: atqz il
lam totis viribus amplexādam nō vltra
differret. Cōieci igit in hoc opusculo: om
nem eius originem: dignitatez: atqz pstan
tiam: ne qui hāc publice dicēdi prouinciā
nup ingressi sunt vagari: tempusqz cōterere
re opus hēant: ac etiam tātum vtilitatis
ex ipso valeāt cōsequi: ꝙ si ei operaz ded'e
rint ꝓbissimi nō multo tempore euadere
poterūt. Et ne a philosophi pcepti discedā
cuius sentētia est opposita iuxta se posita

magis ellucere. De virtute fere quecūq3 sermonē texā ac sibi opposito vitio: a virtutū igit̄ principe caritate .vȝ. summā initiuȝ: nec aliqd eoȝ que in alijs volūinib⁹ a nobis nuper īme editis repetaȝ: nec quod iudicio meo in illa coincidere valeat: sed noua quedam: ꝛ ꝑclara: nec oībus nota cōseram nō inuolute: ac obscure sed carptiȝ: ꝛ q̄ȝ luculentissime potero.

ℭ Dñica i septuagesima. de qditate ꝛ diffinitiōe caritatis: ꝛ quō differant caritas amor amicitia: ꝛ beniuolētia. s̄mo prim⁹.

Multi sunt vocati: pauci vero electi. Scribunt̄ hec verba. Mat. xx. Et i euāgelio occurrētis dñice. Cupiētes ergo dilectissimi in xp̄o tecū: hoc in p̄nti volumine: de virtutibus ꝑsertim verba facere opepreciū a regina v̄tutum: initium duxi sumendū: caritatem aūt ceteraȝ virtutū matreȝ ꝑfectissimāq3 esse: neminem fugit. ph̄s. n. secūdo phisi. ꝛ secūdo methaphi. dic̄. Finis ꝑfert eē rei. Et primo de celo ꝛ mundo ꝛ tertio phisi. Uanū esse vnūquodq3: dicit quod suū nō attingit finē. Cum ergo vt ideȝ inqt ph̄s primo ethicoȝ. Duplex finis repiat̄: vltimus. s. vel primarius: ꝛ secūdari⁹. i. finis sub fine. Primus ē felicitas. Alter vero virtutū opatio: qbus solummodo ille potior acquirit̄ finis. virtutū aūt in cassum opatio habet̄ absq3 caritate: q2 felicitas ipsa prorsus sine ea cōsequi impossibile ē qḋ verba ꝑposita exprimere vident̄. Multi. s. sunt vocati. s. habere videt̄ bona opa ſȝ pauci sunt electi: q2 admodū pauci sunt q vere caritatē hēant qua sola ex electis efficitur homo: verū q2 vt idem reffert ph̄s. p̄io de aīa. Diffinitō ē p̄ncipiū oīs d̄mōstrationis. Et in topyc. ꝛ. vij. meth. diffinitio ē sermo indicās: qd esse rei p essētialia. In primis ergo caritatis descriptiōem aggrediendā arbitror. Que qdeȝ triplex reperit̄ diffinitio. ℭ Prima quaȝ ponit magister sen. in. 3. di. 27. dicens. Caritas ē dilectio qua diligit̄ de⁹ pp se: ꝛ pxim⁹ pp deū. ℭ Secūda pōit. b. tho. i tertio. xxvij. di. ar. i. sic di. Caritas ē amicitia hoīs ad deū p. quā homo deū diligit: ꝛ de⁹. hoiem ℭ Tertia ē Aug. in li. de spū ꝛ aīa sic dicēs. Caritas ē virt⁹ ▫al' vita: copulās amātē cū amato. ℭ Ad quaȝ declarationē: q2 ph̄s. vi. thopi. vij. metha. ꝛ p̄mo elēco. dic̄. Diffinitio dȝ dari p p̄ora ꝛ notiora: q2 oīs doctrina ꝛ oīs disciplia ex p̄orib⁹ fit. Unū ꝛ eiusdē rei nō pōt esse nisi vna diffinitio. Secūdū vt ex dictis elicit̄. b. bo. nr̄ in. iij. se. di. xxvij. circa lr̄aȝ: q caritas sȝ sui multiplicē ꝯpatiōeȝ. hȝ multipl'r diffi. ℭ Pȝ. n. caritas ꝯpari ad obȝ. ꝛ sic assignat̄. Pria diffinitio p magistrū. habet ꝯpari ad suū actū p̄priū ꝛ sic dat̄ s̄a tho. iā dicta. ℭ Pȝ insup ꝯpari ad suū effectū: ꝛ sic ē illa Aug. ꝑfata: d spū ꝛ aīa. Quas hoc ordie im̄ꝑientiaȝ ꝓsequemur. ℭ Prima diffinitio in prima pte hui⁹ s̄monis ponet̄. ℭ Secūda in altera. ℭ Tertia in vltia eiusdē pte.

ℭ Pars p̄ma hui⁹ s̄mōis i qua declaratur p̄ma diffinitio caritatis in cōi data p ꝯpationem ad suum obm.

Primo igit̄ declarāda ē p̄ria caritatis diffinitio i cōi assignata a magistro p ꝯpatiōem ad suū obȝ. Caritas ē dilectio q̄ diligit̄ de⁹ pp se ꝛ pxim⁹ pp deū. ℭ Ad cui⁹ declarationē tria dubia occurrūt. ℭ Primū quoȝ ē. Que dr̄ia sit inter amorē: dilectionē: ꝛ caritatē: q2 dicit q caritas ē dilectio. Nā s̄m ph̄m. vi. topi. Omnis bōa diffinitio dȝ ꝯstare: ex genere ꝛ dr̄ijs. Ideo oȝ diffinitionē plāissima iterꝑtatiōe vti: q2 ea cognoscēdi reddit̄ diffinitio. Uñ diffinitio nō dȝ obscura eē ibidē. Sȝ caritas ꝛ dilectio sunt idē, ergo magr̄ diffinit idem p seipm. ℭ Ad hoc r̄ndet̄ s̄m. b. bo. vbi supra. Et Ric. e. di. ar. i. q. i. ꝛ 2. ex pte. Quod ꝛ si caritas ꝛ dilectio sunt idē in re: tn̄ aliq dr̄ia rōnis ē. Dilectio. n. in plus ē q̄ȝ caritas. Uñ talis dr̄ia dari so

let a doctorib⁹ inter amorē ⁊ dilectōz: ac ca
ritatē: q: vz amorē natur dilectōz volūtatꝭ
delibatiue. Caritatē vo gr̃e dõũ. ¶ Amor
gñaliter ꝯprehēdit oēz inclinationē in bo
nū: ⁊ quelibz tal' inclinatio amor dici pōt
extēdendo nomē amoris. ¶ Si aūt talis
amor nō ꝓſupponit in eo in quo ē: aliquā
cognitionē. Sic amor ē ꝯmūs cuilibz creatu
re. In q̃libz.n. creatura ē inclinatio ad cō
ſeruationē ſui eē: que ē: qd bonū. que incli
natio nullā in eo in quo ē ꝓſuppōit cogni
tionē: ⁊ ē indita ⁊ innata cuilibz creatur ⁊
hūc amorē vocat Dyoniſi⁹ de di. no. natu
ralē: ex quo qdē amore ꝓcedit actio cuiuſ
libz creature. Actiōes.n. rex corruptibiliū
cognitiōe carētium oēs ſunt ex naturali
amore: quo appetūt naturalr ſui eē ꝯſua
tionē in ſe vl' in alio ſibi ſili. Vñ phs.2. de
anima dicit: Qō oia eſſe appetūt: ⁊ illi⁹ cā
agūt: quecūqz agūt ſz naturā. qd pz p exē
pla. Nā q: naturalr appetūt elemēta ꝯſua
tionē ſui eſſe. iō mouent ſe ad loca in qb⁹
ē celeſtis influētia in illa ꝓportiōe in q̃ ē
ſaluatiua eē eox. Ex naturali ēt appetitu
quo appetit ſaluari in ſuo ſili educūt ele
mēta formā ſuā de materia alteri⁹ elemēti.
Ex naturali ēt appetitu: quo oia exñtia ap
petūt ſuā diffuſiōez ⁊ cōicatiōez: idꝫtū ſunt
bōa: multiplicāt ſimilitudines de medio.
¶ Si aūt illa inclinatio ꝓſuppōit cognitō
nē aīalū: ſic ē amor: quez Dyoni. de di.
no. vocat. in. 4. li. aīalū. q nō ē niſi in crea
turis in qb⁹ ē ſimilis appetitus cuiuſmōi
ſunt homīes ⁊ aīalia bruta. Ex q̃ ēt amore
oēs actiōes brutox ꝓcedūt. ¶ Si inclina
tio in bonū ꝓſuppōit rōnis cognitionē ſic
dyo. eū vocat amorē intellectualē. Vñ ſm
cōmunē ibidē. Rōnabiles hominū aīas: i
tellectuales appellauit: q qd amor ſi dicat
inclinatiōz i bonū q̃ ſi ꝓſuppōit niſi natura
lē bōi cognitionē abſolute: ⁊ ē a volūtate
vt natura: amor natural' ē. Ali⁹ tñ: ab amo
re naturali p̃mō dicto. Et iō ꝓpꝛie amor
ē reſpectu natural' īclinatiōis. ¶ Dilectio
aūt ē volūtatꝭ dliberatiue ꝓpꝛie: q̃ſuis lar
ge dicat amor. dicit.n. Ric. ꝙ illa iclinatio
in bonū: q̃ ꝓſuppōit cognitōez bōi in relatō
ne ad aliud: ⁊ ē a volūtate: vt dliberatiua
reſpectu bōi relati ad aliud. ſ. finē: circōſtā
tias: vl' aliqd aliud amor electiuus ē q dr
electio. ¶ Caritas aūt eſt gr̃e: q: vt aſſerit
Idē Ric. Si p̃dict⁹ amor ſit p aliquē ha
bitū p quē ſit accept⁹ deo: et dign⁹ remūe
rari in vita eterna: amor caritatꝭ ē. Qō ſi
p̃dicta iclinatio in bonū ꝓſuppōit altiorez
cognitōez: q̃z ſit cognitio aīe creata tñ ſic
ē ille amor quē Dyo. vbi ſupra vocat āge
licū. pz ergo q̃ drā ſit iter amorē dilectōez
⁊ caritatē. Claretqz vñ dici caritas ē dile
ctio: q: i plus ſe hz dilectio q̃z caritas: q:
caritas dīc habitū ſolū. Dilectio aūt actū.
Et ita diffinitur caritas p dilectionē: tā q̃z
min⁹ cōe p magis cōe. Et habit⁹ p ſuū ac
tū. ¶ Secūdū dubiū orit in alio vbo diffi
nitiōis q̃ñ dr. qua diligit de⁹ pp ſe. ſ. an ca
ritas ſit amor gratuit⁹: ⁊ nō mercenari⁹. i.
ꝙ de⁹ diligat q: bon⁹ ē: nō q: nob bonus.
¶ Ad h rñdet ſz Pe. Io. in. 3. di. 27. q. 5.
ꝙ re vera caritas ē amor gratuit⁹: ⁊ duc i
bonū diligeñ. pp ſe. Nā bonū rō ē: q̃re qd
diligi dēat ſz phm. i. ethi. 4. ⁊. 6. metha. ſz
de⁹ ē ſummū bonū: ergo dz diligi pp ſe. In
deo.n. inuenit duplex rō bōi. ¶ Vno mō
q: in ſe ē ſummū bonū. ¶ Alio mō q: etiā
diligēti ipm ē ēt ſūmū bonū, imo ē maius
bonū diligēti: q̃z ſit ipe ſibi. Si ergo bonū
vt bonū: ⁊ vt bonū ꝓpꝛiū diligit. cū de⁹ ⁊
ſit ſumme bon⁹ ⁊ diligēti bonū ꝓpꝛiū: etiā
pl⁹ q̃z ipſe ſibi: ⁊ ē itimior creature: q̃z ipa
ſibi ⁊ vtilior. ōis plus diligēd⁹ ē de⁹: q̃z ip
ſe diligēs diligat ſeipz. Nec obſtat ſi dice
ret ꝙ caritas nō deſtruit naturā ſz pficit
ſz p naturā pl⁹ diligim⁹ nos q̃z deū: ergo
⁊c. Quia maior vnio ē affect⁹ rōnal' ad de
uz p caritatem q̃z ad ſe: lz ſit maior vnitas
nature ad ſeipſaz. ¶ Quod ſi dicat ꝙ ex
his adhuc nō habet: ꝙ caritas ſit amor
gratuit⁹. poſito.n. ꝙ q̃s diligeret deū pl⁹

quam seipsum: si diligeret principaliter eū quia bonus sibi adhuc non diligeret eum gratuite. Sic enim diligeretur vnus rusticus: si diligenti esset melior. Et ideo remanet dubium: cum caritas ducat ad deum diligendum: quia bonus: ꝛ quia bonus diligenti in quod ducit principaliter. Et dicendum est: ꝙ in dei dilectioné. quia bonus in se. Cuius ratio in aperto est. Deus enī non ideo est bonus: quia est bonus isti sed ecōuerso quia in se bonus in summo ideo isti est bonus. Sed caritas cum dicat summum gradum amoris: ducit in id ꝙ principaliter est bonum: ergo principaliter ducit in dilectionem dei quia bonus est. Fo quia bonus diligéti. vnde amor quo quis diligit alium: quia bonus in se uocatur. Amor amicicie. Amor autem quo quis amat alium quia bonus sibi est amor concupiscentie: Caritas vero amor est amicicie: vt dicet in sequentibus. ¶ Ex quibus concluditur: ꝙ caritas est amor gratuitus. Que omnia videtur affirmare Rica. in tertio di. 27. ar. 7. q. 2. dicens. Quod si considerentur respectu eiusdem amati amor amicicie ꝛ concupiscentie. principalior actus caritatis est ꝛ nobilior diligere amore amicicie quam amore concupiscentie. Nam respectu nobilissimi amati quod est deus. Amor cōcupiscentie ordinatur sicut ad finem ad amorem amicicie. Qui enim ex caritate vult frui deo: quod est ipsum amare dilectione concupiscentie: hoc ideo vult vt deus honoretur: ꝛ glorificetur in se quod est ipsum amare amore amicicie. Sic enim amans: deo vult principaliter gloriam ꝛ honorem. Simpliciter ergo amor amicicie nobilior est. Sic ergo bene dicitur ꝙ caritas é dilectio qua diligitur deus propter se: quia in se bonus: ꝛ etiam nobis eo fruentibus. Qui enim diligit deum propter se solum perfecte diligit. Qui propter se primo: ꝛ secundario propter suam vtilitatem: etiam bene diligit sed non ita perfecte. Qui vero principaliter propter suaꝫ vtilitatem propriam peruerse diligit: quod clarius patebit in sermone. 4. parte prima. Solo enim deo fruendū est .i. propter se diligendum. vnde Augusti. in lib. 83. quest. q. 6. dicit. Summa peruersitas est vti fruendis. i. amare deum propter aliquod bonuꝫ transitoriuꝫ ꝛ frui utendis. i. diligere creaturas sicut deuꝫ: super que verba dicit doctor illuminatus Fran. de M. in conflatu di. prima. Quod peior é actus vti fruendis: quam frui vtendis cuius ratio talis est: quia deordinatio circa vltimum finem é peior ea que est circa ea que sunt ad vltimum finem sed frui vtendis est deordinatio circa ea q̄ sūt ad finé. vti aūt fruédis é dordinató circa finé. ergo prīa est peior. Ceteruꝫ Au. in pri. li. de ci. dei dicit ꝙ duo amores fecerunt duas ciuitates. vna que incipit ab amore ipsius vsqꝫ ad contemptum dei: ꝛ protenditur vsqꝫ ad peius: ergo contemptus dei est peior amore sui. ergo vti fruendis est peius. ¶ Sed notandū est secundū Ambro. pro declaratione huius. Quod quatuor sunt genera virtutum in anima nostra. Quedam sunt ad actum remittenduꝫ seu temperandum sicut temperantia. Quedam sunt ad actum regulanduꝫ sicut prudentia. Quedam sunt ad intendendum sicut fortitudo. Quedam ad vtrunqꝫ sicut iusticia. cuius vna pars est remuneratiua ꝛ ista est ad intendendum. Alia pars punitiua ꝛ ista est ad remittendum. Quando autem virtus datur ad actum intendendum. tunc defectus vel vitium est maius in deficiendo: quam in superhabédo: sicut timiditas plus vituperatur q̄ꝫ audatia. Econuerso autem est in ea que datur ad remittendum sic temperantia. igitur virtus amicicie datur ad actum intédendū ꝛ ꝛ ideo illorum uitium qui modicum diligūt est maius q̄ꝫ qui minus amant. hec ille doctor illūinatus diligédus est. ergo d

us principaliter propter se: quia scilicet ē bonus in se: iustus: sapiens pius: et clemēs: deinde per consequens: quia est bonus etiam diligenti. Ad hoc hortatur. Augustinus in libro de cathe. rudibus .d. Ama amorem illius qui amore tui descendit in uterum virginis: qui amorem suum amori tuo copulauit se humiliando: te autem sublimando coniungende lumen sue eternitatis limo tue mortalitatis. hec ille. Et sic patet secundū dubium, et secūda particula huius diffinitionis. ¶ Tertium dubium est quod oritur quis dicit. Et proximus propter deum. An vz eodem actu caritatis diligatur deus et proximus. ¶ Ad q̄ respondetur secundum Ric. in tertio di. 27. arti. 7. q. i. et Pe. Aureoli: Et pe. Jo. eadem di. q̄ nullo actu caritatis: vere: et iuste diligitur proximus, quo non diligatur: deus implicite vel explicite. Nullus enim actus ellicitur ab habitu: nisi in virtute sui principalis: et formalis obiecti: q̄z sicut varia mouentia non mouent nisi virtute primi mouentis: ita secūdaria obiecta nō mouēt nisi in virtute obiectorū primorū: et formalium. Primum autem et formale obiectū caritatis est deus sub ratione: qua summū bonum in quo solo plene potest beatificari voluntas. Ideo quicquid voluntas diligit ex caritate diligit in virtute sūmi boni: non tantum mouentis per moduz cause efficientis: sed etiam per modū finis et obiecti. Explicite cum actu de ipso cogitamus. Implicite cum ex caritate diligim⁹ proximum non nisi implicite de deo pēnsando. Cogitādo vz de aliquo honesto bono: propter quod ad diligendum proximum ex caritate mouemur. Cum enim voluntas mouet in id quod est ad finem propter finem: uno actu mouetur in utrunqz ergo quocūqz actu caritatis diligatur proximus: illo eodem diligitur deus: implicite vel explicite. scotus in tertio distin. 28. ait q̄ eodem habitu quo diligitur deus. diligitur et proximus caritatē ordinata. vnde glo. super illud Ro. 13. Qui diligit proximum legem impleuit sic dicit proximus sine deo diligi nō potest. Qui sancte ac spiritualiter diligit proximum: quid in eo diligit nisi deum: Caritas igitur facit deum diligere propter se: et proximum propter deuz ita q̄ propter dicit habitudinez cause finalis: mouentis et inducentis: ita q̄ motus dilectionis in deum: s̄m primaz caritatis inclinationem prior est non solū dignitate sed etiam origine quoniam caritas prius inclinat ad deum q̄z ad proximum. Secundum vero exercitatōnis perfectionem cum exercitatio circa motum dilectionis in proximum vitam actiuam respiciat. Exercitatio vero dilectionis motus in deum respiciat vitam contemplatiuam: et cuz hic status sit illo inferior et imperfectior: prior ē dilectio proximi q̄z dei. Qui enim vult eē perfectus amator dei prius debz se exercere in amore proximi: sicut qui vult esse bonus contemplatiuus prius debet esse bonus actiuus sicut docet Gregori. et in huius rei signum bis datus fuit spiritus sanctus. Et primo in terra Jo. 20. deinde de celo act. 2. quia prius oportet amorem caritatis exerceri in his que videmus: vt per amorem visibilium: in inuisibilium amorem rapiamur. debemus ergo proximum diligere propter deum idest velle ei bonum scilicet vitam eternam et ei optare sicut et nobis. Unde Math. 22. Et lu. x. dicitur diliges proximum sicut teipsum: de quo dicet infra clarius cum de caritate proximi in particulari dicetur. Et sic patet tertium dubium: et prima caritatis diffinitio patet q̄z pars prima huius sermonis.

¶ Pars secūda huius sermonis in qua declaratur alia diffinitio caritatis assignata secundum actum proprium.

Secundo declaranda est secunda caritatis diffinitio data a b. Thoma

 alijs theologis modernis per comparationem ad actum proprium scilicet Quod caritas est amicicia quedam hominis ad deum. ¶ Ad declaratōez cuius sciendū est. ſm Pe. Jo. in .3.di.27.q.3. Et tho.22.q.23. ar.primo. Et in.3.di.27. ar.i. Quod caritas includit tria vltra amorem predictum. ¶ Primo includit amiciciam quod sic declaratur. secundum phi. .8.ethi. Non quilibet amor habet rationē amicicie: sed amor qui est cum beniuolentia vt.s.sic amemus aliquem: vt ei bonum vellimus. Amicicia enim inquit ibidem.ē mutata beniuolentia: cum comparatōne. Si autem rebus amatis non bonum vellimus: sed ipsum bonum eorum vellimus. Sicut dicimur amare vinum aut equum huiusmodi nō est amor amicicie: vt ex dictis in parte precedenti patet. Sz nec beniuolentia sufficit ad rationem amicicie: sed requiritur quedam mutata amatio. ſm.n.phi.vbi supra. Amicus est amico amicus. Et secundo rhetor. Amicus est qui amat: econtra qui amatur. Et secūdo politicorum. Amicis auxiliari delectabilissimum est. Talis igitur mutata beniuolētia fundatur super aliqua cōmunicatione. Cum igitur sit aliqua cōmunicatio hominis ad deum: ſm nobis suam beatitudinem cōmunicat: super hac cōmunicatione oportet aliquam amiciciā fundari: de qua quidem cōmunicatione. dicitur .i. cor .i. fidelis deus: per quē vocati estis in societate filij eius. Amor autem super hac cōmunicatione fundatus: est caritas: vnde manifestū est caritas est quedam amicicia hominis ad deum. ¶ Quod etiaz probatur sic secundum philosophum.9. ethi. Amicicia superabūdantie amoris assimulatur. Sed caritas habet superhabundātissimum amorem: vnde caritas dicitur eo sit inextimabilis pretij: carissimam rem ponat amatum igitur c. ¶ Item amicicia est perfectissimus gradus amoris: qua fit assotiatio ad amatum: secundum philosophum ibidem. Sed hec est caritas: sed illud Jo.pe.primo.c. Societatem habemus ad inuicem. igitur patet propositum. Nam Jo.is.dixit christus. Jam non dicam uos seruos sed amicos meos: videlz ratione caritatis. igitur c. ¶ Quod si forte dicatur: amicicia non est absqz reamatione: vt dicitur.8.ethi. vt tactum est. Sed caritas etiam precipitur ad inimicos. sed illud Mat.5. diligite inimicos vestros. ergo caritas non est amicicia. ¶ Ad hoc respondetur secundum tho.vbi supra in solutiōe secundi arg. Et Pe.Jo.vbi supra in responsione primi argum̄. Quod amicus non tantum diligit amicum: ad quem amiciciam habet. sed etiam omnia que ad ipsum pertinent quāuis ab ipsis non ametur: sicut filium: fratres eius. Similiter caritas diligere facit principaliter deū qui amātes reamat: in amando preuenit. homines autē facit diligere in quantum sunt dei. vnde quando dicitur amicicia est reamantium intelligitur quantuz ad eos inter quos principaliter est amicicia: ex hoc qz sequitur: quamuis caritas non sit nisi amicicia honesti non autem delectabilis vtilis de quibus habetur.8.ethic. Et consequenter non habeatur nisi ad virtuosos sicut ad principales personas: Attamen eorum intuitu diliguntur eorum attinentes si nō virtuosi. Et hoc modo caritas que maxime est amicicia honesti se extēdit ad peccatores quos ex caritate non inquantum peccatores: sed inquantum homines. diligimus propter deum. ¶ Secundo ex predictis patet caritas includit beniuolentiam quia in vera amicicia vt dictum est habetur etiam beniuolentia: sic caritas est amicicia vt probatum est. ergo caritas includit beniuolentiam. ait enim philosophus.9.ethicorum beniuolentia non ē amicicia: sed principium amicicie. vnde ex

diuturnitate. beniuolentia fit amicicia quod etiam aliter probatur. Nam beniuolentia est qua alicui bonum optamus. vnde Ugo de sancto victore dicit. Quod beniuolentia est bona erga aliquem volūtas. Et philosophus.9. ethicorum dicit. Beniuolentia est qua alicui.s.amico bene volumus et optamus sed talis est caritas: quia caritatem habens optat deo gloriā: sibi aliisq3 vitam eternam .ergo includit caritas beniuolentiam:quam quidē comendat Ambro.in lib.de officijs di.beniuolentia quedam cōmunis parens est: qui amiciciam annectit:et copulat in consilijs fidelis:in prosperis leta:in tristibus mesta. et infra. Tolle ex vsu hominum beniuolentiam:tanq3 solem e mondo tulleris ita erit quia sine ea vsus esse nō potest:vt peregrinanti monstrare viam errantem reuocare defferre hospicium.hec ille. Que confirmat Augustinus super primam cano.Jo.di.Amicicia est cum quadam beniuolentia:vt aliquando prestemus aliquid eis quos diligimus q2 si non sit quod prestemus sola beniuolentia sufficit amanti. hec ille. Ex quibus patet propositū. Tertio caritas includit concupiscentiam aliquo modo:quia sicut concupiscentia desideratur presentia ipsius rei concupite:ita etiā caritate desideratur presentia ipsius dei cum non habetur.vnde Augu.in soliloquijs ait. Caritas:est virtus qua deum videre eoq3 perfrui desideramus. super que verba dicit bea.bona.in tertio distin. 27.super litteram. Quod sicut fides cognoscit sibi et alijs virtutibus sic caritas sibi desiderat et alijs. Et quoniam perfectio mercedis consistit in visione et fruitōne dei caritas diffinitur per desiderium vtriusq3:non quia videre sit eius propositum sed quia desiderium habendi deum est propriū caritatis.sic ergo patet q2 caritas includit scām cōcupiscētiā. Et q2uis dicat Hieronym9 in prologo biblie: Nō caritas non querit presentiam amici: sic dicens vera illa necessitudo est: et christi glutino copulata :quam non vtilitas rei familiaris:non presentia tantum corporū: non subdola et palpans adulatio. Sed dei timor: et diuinarum scripturarum studia conciliant.hec ille.verumtamen secundū Pe. Jo. vbi supra in responsione quarti argum̄. hoc non est contrariū dictis Hieronymi.quia ipse intendebat solum remouere amicitiam siue concupiscentiam rei delectabilis carnalis et mundane :non autē rei honeste vt christi et vite eterne. Amicitia enim vera desiderat videre amicū: et mutuis cōgaudere facit colloquijs. Nō tamen ita q2 delectatio ex amici visione: pro fine amicitie ponatur: quia tunc peruersa esset concupiscentia. Sic ergo patet q2 caritas est amicitia vera: et consequenter beniuolentia:et concupiscentia. Satis de hac secunda caritatis diffinitiōe:et parte secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur tertia diffinitio caritatis data per comparationem ad suum effectum.

TErtio loco ponenda est et declarāda tertia caritatis diffinitio assignata ab Augusti.per comparationē ad suum effectum:qui est vnire. Ideo dicit q2 caritas est vita copulans. a.cum.a.

¶ Ad cuius declarationem tria notanda sunt. ¶ Primum notandum est secundum Rica.in tertio di.27.ar.i.q.3. Quod vnitas cuiuslibet creature:pcedit ex amore et probatur tripliciter. ¶ Primo ratione sic.secundū phylosophū secundo de generatione. Contrariorum contrarie sunt cause. Sed odium amori est contrarium: quia malum est obiectum odij: et bonum obiectum amoris. Passiones autem specificantur ex sui habitudine ad obiecta

cum ergo malum sit contrariū bono opor tet q odium contrarietur amori. Et cum odium sit causa cuiuslibet diuisionis , igi tur a contrario sensu. amor est causa cuius libet vnitatis . ¶ Secundo idem proba tur auctoritate . cōmentarijs super Dio. in quarto de di.no. sic di . Amor est cōne xio et vinculum: quo omnium rerum vni uersitas ineffabili amicitia insolubiliqz vnitate copulatur.igitur patet.ppositū. ¶ Tertio idem probatur experientia et exemplificatione . Nam causa prima que deus est :ex amore produxit creaturam: et eius priora principalia scilicet materiā et formam:ex amore autez naturali inter materiam et formam est vnitas. composi ti ex materia et forma.quia materia appe tit formam scdm phylosophuz pūo phy. hoc tamen fit in virtute illius amoris : quo deus creaturam produxit . Nisi enim esset naturalis inclinatio inter ma teriam et formam non constitueretur per essentiam vnum ex ipsis.ex amore etiam elorum ad celestem influentiam in illa p portione in qua est saluatiua nature eorū: quia talem influentiaz non potest recipe re inferius elemētuz nisi superiori mediā te.Idcirco est connexio ignis cum orbe lune et omnīū elemētorū inter se:ex quoruz connexione cōsistit vnitas machine mū dialis ordinata.ex amore que est vnitas societatis aīaliū brutorum et hominum. vnde cōmentator super dio,quarto de di. no.dicit.Ex hac amatoria virtute:etiā vo lucres gregatim euolant:vt cigni:grues et huiusmodi. Et vt generaliter dicaz nun quam plura simul conueniūt nisi per ali quem amorem.Et ideo ipse Dyo.4.de di. no. bene vocat omnem amorem: vnitiuā et continuatiuam virtutem . si ergo amor omnia vnit quanto magis caritas que in se plus habet qz amor debet vnire ama tum cum amato : vt dicit presens diffini tio.¶ Secundo notanduz est q amor nō solum omnia sua vnit: sed eius passio est essentialiter transformatio appetitus sen sitiui in aliquam similitudinem quod sic declaratur secundū Ric.vbi supra ar.2.q. 3.Amor enim est:inclinatio appetitus in rez amatam.sed inclinatio vnius rei in rē aliam : est transformatio in similitudinez illius Quod patet in inclinatione :que ē per motum localem: cum enim homo in clinatur versus terram transformatur in aliquā similitudinē terre: que est inferio ritas . Similiter pz in inclinatione que ē per alterationez.aquaz enim inclinari per alterationē ad ignem est ipsam transfor mari in caliditatem que est aliqua simili tudo ignis .ergo similiter inclinatio que est amor est transformatio appetitus sen sitiui in aliquam similitudinez amati :pas sio enim amoris est transformatio poten tie appetitiue i qz imediate ē amoris pas sio in similitudinem agentis istaz passio nemquā qd facit bonuz cognituz simile appetitui eo modo quo obiectū est causa passionis.visio enim secundū Augū.11.de trini.c.2.est forma que a visibili imprimi tur sensui .ergo a simili . Amor sensibilis est ipsa informatio appetitus sensitiui a re que amatur.ergo passio amoris est trans formatio appetitus sensitiui in similitudi nem amati. ¶ Tertio ergo notanduz est secundum Bo.in.3.di.27. circa litteram. Quod et si copulare conueniat omni quo daz modo tamen hoc totuz quod est vita copulans est proprium ipsius caritatis: quia nullus est amor qui proprie habeat animaz viuificare nisi gratuitus qui copu lat ipsam animam viuificatiuam cuz deo: et cum proximo propter deum. Idcirco be ne dicitur.Quod caritas est vita.cor.a.cū amato. Quod satis claruit in incarnatio ne filij dei:cum in illa amans.i. diuinitas: coniūcta est cum amato.i. cum humanita te de qua loquens Ugo de sancto victore sic inquit.Nescio si in laude tua quid ma

suo dicere possim: q̄z vt deuz de celo tra hereo: z hominez de terra ad celos eleua reo: magna virtus tua: vt per te ad hoc humiliaretur deus: vsq3 ad hoc exaltare tur homo. hec ille proinde can. 3. Inueni quem diligit anima mea. s. Jesum qui est vera caritas. i. Jo. 4. De9 caritas est: nec dimittam eam scilicet caritatem quia cuz ipsa scilicet christum possidebo. Et meri to quia deum homini: z hominem deo ca ritas vnit: non solum illa ineffabili vnita te qua nostra natura vnit illi eterno ver bo in vnitate persone. Sed etiam illa de qua apostolus. i. cor. 6. Caritas est virtus que cum nostra rectissima affectio est cō iungit nos. Quod confirmat Augu. in li bro de moribus ecclesie: eadem verba re citans. B. dicit. Caritas est vinculū: quo solo deus ligatur: cuius tanta est dilectō q si scintilla in inferuum penetraret tota eius amaritudo verteretur in dulcedinē: z tristitiā in gaudium: obscuritas in clari tatem. hec ille. Amplexanda ergo est ca ritas: vt ad illā gaudia perpetua: que so la caritatis virtute acquiri possunt perue nire valeamus prestante ipso deo qui ca ritas viuit z regnat in secula seculorū tri nus z vnus. amē.

¶ Feria secūda post dominicā in septua gesima de necessitate z obligatione car i tatis in cōmuni. Ratione auctoritate z exemplo. Sermo. 2.

M

Ulti sunt vocati: pau ci vero electi. Scribū tur hec verba. Mt. 22. Et in euangelio prece dentis dominice. Ho minem ab imortali z omnipotenti deo ratō nalē creaturaz creatū dilectissimi fratres in christo longe profecto ceteris animan tibus prestantiorem esse constat. Ratio eniz sola est que a bestijs hominez differ re facit: qua perdita voluptate s post eun do: homo equidem bestia esse comprobat quod phs primo ethi. approbat di. vitam pecudum mutri eligentes omnino bestia les esse videntur. Qui quidem phylo. 7. ethi. z primo politicoz etiaz dicit. Quod malus homo ē peior omni bestia. Quod si intellectualem vitam quis ducere velit quia homo est maxime intellect9 z ratio. 9. ethi. q̄z maxime z absq3 comparatione bestiali prestabit. Ad ei9 tamen perfectio nem omnimodam non sufficit. Naz phy. pleriq3 vsi fuerunt maxime scientia natu rali z ratione. z eorum nōnulli adeo mora libus inheserunt virtutibus vt etiam ce terorum obliuiscerentur: quorum tamen quia caritate nudi fuere nulla habetur memoria. Qua ex re. imprimis nobis pre eligenda est vita non naturalis soluz sed diuina formata caritate. Nam z idē phy. dicit. 10. ethi. Quod melior est vita conté platiua q̄z vita que est s̄m hominem. qa contemplatiua non s̄m q homo est sic vi uit: sed s̄m q diuinū aliquid in eo existit quod est caritas sine qua nec etiam ipsa contemplatio prodest quicquaz. Ideo plu rimi decepti putant sibi sufficere. si vitaz degant politicā caritate vacui ꝯtra quos optime conueniunt verba domini recitata s. Multi sunt vocati pauci vero electi ꝑ pter defectum caritatis: de qua caritate post eius diffinitionem superiore in s̄mo ne pertractatam. eius necessitatem z obli gationem impresentiaz digne aggredia mur. Quomodo autez cuilibet magnope necessaria sit caritas triplici via demōstra bimus. s. ¶ Primo via ratōnis. ¶ Scdo via auctitatis. ¶ Et tertio via exēplaritatis. ¶ Pars prima hui9 s̄monis in qua ꝓbat septē rationibus caritatē esse homini ad salutem necessariam.

PRimo igitur dico. necessariam eē caritatem multiplici ratione. scili cet. Ratione consequutionis. Ratione gra

tificationis. Ratione intentionis. Ratio
ne perfectionis. Ratione oppositõis. Ra
tione contrariationis. Ratione delectatio
nis. ¶ Primo caritatem dico necessariā
esse: ad salutem promerendam. Ratione
consequtionis .s. premij superni: quod non
nisi per caritatem acquiritur pro cuiꝰ ra
tionis fundamento est euangelij textus
Ma.7. ⁊ Mar.3. Omnis arbor .s. volūtas
que non facit fructū bonum excidetur: ⁊
in ignem mittetur ⁊ ardeat. Nam.33.q.4.
c. displicet dicitur. Nam quis nesciat ne
minem damnari nisi ex merito male volū
tatis: ⁊ neminē saluari nisi ex merito bo
ne voluntatis? Tunc sic bona voluntas
non reperitur nisi in ordinatione ad bo
num finem ꝺm sententiā omnium docto
rum in ꝺo di.38. Finis enim ⁊ bonum cō
uertuntur ꝺo phy. ⁊ ꝺo de anima. Sed se
cūdū magistrū in distin. proxime allega
ta. Finis omnis bone voluntatis est cari
tas. Quod ratione ꝓbatur per. bea. Bo.
in.2.di.38.arti.1.q.2. ¶ Primo sic. omnis
bona voluntas ad hoc ordinatur vt ho
mo fruatur deo: ⁊ ad hoc vt habeat deū.
Sed nos non fruimur deo nec habemus
ipsum nisi per caritatē: igitur habere ca
ritatem non est aliud: q̄z habere deum: si
ergo omnis bona voluntas est ordinata:
ad hoc: vt habeat deum. videtur ꝙ finis
omnis bone voluntatis sit ipsa caritas.
¶ Secundo idem ꝓbatur sic natura ope
rando naturaliter intendit formam perfi
cientem in esse nature. ergo voluntas in
operando: principaliter intendit formam
perficientē in esse moris: sed talis est ca
ritas vt patebit infra. ergo caritas est fi
nis principalis omnis bone voluntatis.
¶ Tertio idem declaratur sic: licet enim
deus vel beatitudo siue christus possit di
ci finis bone volūtatis: doctores tamen
malunt dicerē ꝙ caritas est finis: pro eo
ꝙ completa ratio fruendi competit ipsi
caritati. Tripliciter enim dicitur finis vz.
finis in quo quiescitur. ⁊ finis quo quiesci
tur. vel simpliciter vel vt nunc. Et quoli
bet istorum modorū: Caritas est finis bo
ne volūtatis. Caritas enim increata que
deus est: finis est in quo quiescitur. Crea
ta ⁊ consumata caritas scilicet patrie: est
finis quo simpliciter quiescitur in deo. ca
ritas autē inchoata siue vie est finis quo
quiescit vt nunc in deo: qui est locus eiꝰ:
⁊ finis vltimꝰ: non habet quietari nisi me
diāte dilectione. ¶ Cum ergo bona volū
tas sit causa consequendi premium eter
num: vt premissum est: ⁊ voluntas non sit
bona nisi per respectum ad bonum finē.
Finis eius est caritas: vt probatum est.
Igitur caritas est necessaria ratione con
sequtõnis: huius premij. ¶ Confirmatur
predicta ratio sic. Nullus actus existens
in potestate voluntatis hominis priuatꝰ
debito fine: ⁊ rectitudine ꝺm ordinem ra
tionis: ⁊ legis eterne est meritorius. Ta
lis est actus hominis non habentis cari
tatem. ergo talis actus non est meritori
us. ideo si vis mereri: ⁊ consequi vitam
eternam oportet habere caritatē. ¶ Pre
terea scđm phylosophum ꝺo phy. de pe. ⁊
re. Cū infirmitas remota causa remoue
tur effectus. Sed si causa principalis me
reri vitam eternam est caritas: secundū
sententiam omnium theo. vt melius vide
bitur in sermone sequenti. ergo si necessa
rium dicitur illud quod non contingit ali
ter se habere scđm phylosophū.5. Me.
Si volumus consequi vitam eternam: ne
cessaria ē caritas ⁊ sic patet prima ratio.
¶ Secundo idem probatur ratione gra
tificationis. Sententia omnium theo. est:
ꝙ sine gratia gratum faciente: nemo po
test mereri de condigno premium eter
num: Nam diuina mandata ꝺm intentio
nem mādātis sine tali gratia impleri nō
possunt: vt patet in tractatu de gratia in
sermonario de prima igitur ⁊c. ¶ Pre
terea sine bono principio finis bonus.

acquiri non potest. In aut. enim quo op. ep.col.i.dicitur. Bene aūt vniuersa geruntur. ⁊ cōpetenter: si rei principium: fiat decens: ⁊ amabile deo. Cum ergo s̄m doct. Alex. Ri.bo. Gratia gratum faciens ⁊ vita eterna: sic se habeant sicut principiū imperfectuz ⁊ consumatio perfecta, iuxta illud Apo.ad Ro.6. Gratia dei vita eterna: patz q̄ prius necesse est habere gratiā gr.fa. q̄z gloriam sempiternam. Tunc sic. illud sine quo res esse non pōt est simpliciter necessarium ad illam rem habendā: per p̄hm .5.meth. ac etiam exemplo videri potest. Homini enim necessarius est cibus: ⁊ anima animato: quia ista sine illis esse non possunt. sed nulla creatura potest esse i gratia sine caritate: quia s̄z Bon.in 2o.di.28.ar.i.q.3. vna istarum absq̄z alia eē non potest. Idem enim sunt essentialiter q̄uis differant relatiue.s. per respectum ad potentias anime. Caritas enim refertur ad voluntatem. gratia aūt ad omnes potentias. q̄uis dicat.b.bo. in.3.di.27. q̄ caritas vltra gratiam gr.fa. dicat aliquē habitum: quo mediante assuescit ipsa potētia diligendi ad actum proprium. Igitur sine caritate nemo pōt saluari: ⁊ per consequēs sequit̄ q̄ caritas est necessaria ad salutē ⁊ sic secunda ratio patet. ¶ Tertio idem probatur ratione intentionis.s. ipsi⁹ cōditoris ipsius creature rōnal' ⁊ omniū aliorū. ait.n.ph's.12.meth. Quod celū ⁊ terra ex tali principio depēdent: q̄ i actu puro ⁊ simplici ac imobili ꝯsistit.s. ab ipso deo Qui.s. creauit anim.i rōnalem.d. faciam⁹ hominē ad.i.⁊.s. nostraz. geñ.i. Et iō inspirauit in.f.e.spi.vite ⁊ fact⁹ ē hō in.a.viuētem.s. rōnalem ⁊ imortalē geñ.2.c. Tunc sic oē agens agit ꝑpter bonū finez.2.phi. ⁊ 2o de anima. deus aūt hois creator dedit illi tres potentias in aīa.s. Intellectū voluntatē: ⁊ Memoriaz. ergo certe ad aliq̄z finem. dicit.n.ph's.6. meth. q̄ intellectū nos habemus ad veritatē intelligēdā. Nam tertio de anima habet̄ q̄ finis intellect⁹ speculatiui ē veritas: pratici āt finis est opus. habemus quoq̄z voluntatem ad amandū cuius obiectū est bonū. q: 3.ethi. solum est voluntariū: Et Aug.in li. enchi. dicit. fecit deus creaturam ⁊c. vsq̄z frueretur. Si aūt debemus vti rebus ad finem quo create sunt vt dicitur primo politicoruz. Quia vsus melior est rei q̄z possessio .i.ethi. sequitur q̄ necesse est nos amare summū bonum.i.deum. Et huic vicinum.s. proximum: quod qui non facit male re sibi concessa vtitur. cōtra id q̄ scribitur. Insti. de his qui sunt sui vel alieni iur. §. primo vbi dicitur. Ad expedit: ne quis re sua male vtatur: vbi etiaz habetur q̄ in re sua quilibet est moderator ⁊ arbiter .C. mandati.l. in re mādata. igitur necessaria est caritas. pateq̄z ratio tertia. ¶ Quarto idem probatur ratiōe perfectionis. ait enim actor sex principiorum. Quod tanto vnū quod magis perficitur: quāto magis assimilatur suo principio quod exemplo claret. Granū perfectum tunc est non cum virescit ⁊ pululat. sed cum est maturum q: similior est grano quod seminatuz fuit: quod fuit principium eius. Tunc sic. principiū nostrum deus est: qui per essentiam est caritas. ergo: quāto quis plus de caritate habebit tanto magis dederit similior: ⁊ per consequens perfectior: Sed talis perfectio est nobis necessaria: quia ad hoc creati sumus vt finem illum consequamur. iuxta illud Augu.22. de ci.dei di. Finis noster est peruenire ad illud regnū cuius nullus est finis. Et ista perfectio ē: quia secundum p̄hm.5.metaph. esse perfectum contingit alicui ex attingere suum finem. Qui sine caritate non potest consequi: vt dictum est. patet ergo propositum: ⁊ quarta ratio. ¶ Quinto idem probatur ratione oppositōis dicit philosophus .4. thopicorum et .5. ethicorum. Quot modis habet fieri vnum oppositorum: tot

habet fieri ⁊ reliquum. scotus in.2.di.6.q.2. sicut nullus actus formaliter melior é q̄ȝ deum diligere. sic nec aliquis actus formaliter peior est q̄ȝ deum odire. hoc ideȝ .§. in conflatu di.1.q. prima .igitur sicut se habet oppositum in opposito ita propositum in proposito. sicut enim aqua humectat ita ignis exsiccat. Tunc sic. Odium é oppositū caritati dei ⁊ proximi quod maximum ⁊ pessimum peccatorū vt diximus in sermōario de quatuor peccatis. De quo scribitur Ezechiel.35.c. viuo ego dicit dominus: generi sanguinis tradam te ⁊ sanguis te persequetur. ⁊ cum sanguineȝ oderis sanguis prosequetur te ⁊ faciam iuxta iram tuam: ⁊ s̄m zelum tuum: que fecisti habens eos odio. hec ille. Sed oppositorū opposite sunt cause primo metha. igitur sicut odium est sūme fugiendum: immo necessario est detestandum: ita caritas summopere est necessario amplexanda. Nam contraria mutuo se expellunt: ergo si non dȝ odium esse in anima. necesse est ibi esse caritatem. igitur patet propositum ⁊ quinta ratio. ¶ Sexto idem ꝓbatur ratione contrariationis sic. illud maxime nobis é necessariuȝ: quod maxime inimico nostro diabolo contrariatur ⁊ displicet. Sed caritas multum displicet diabolo. ergo sūme nobis est necessaria. Secundum apostoluȝ ad ephe.6. Non é nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguineȝ: sed aduersus principes ⁊ potestates tenebrarum harum. ergo fortis armatura nobis necessaria é. que sola est .s. caritas: vnde Gre. super Ezechi. sic dicit antiquus hostis castitatem in nobis non timet: quia ipse carne non premitur: vt luxuria dissoluatur. Abstinentiam non timet quia ipse cibo nō vtitur: qui necessitate corporis non vrgetur. Distributionem terrenarū rerum non timet si eidem opi caritas desit: quia diuitiaruȝ subsidijs nec ipse eget valde autem in nobis caritatem veram idest amorem humileȝ: quem nobis vicissim impendimus timet ⁊ nimis concordie inuidet: quia hanc nos tenemus in terris: quam ipse tenere nolens amisit in celo. Non curat antiquus hostis: vt terrena nobis tollat: sed vt caritate feriat. hec ille. igitur patet propositum .et sexta ratio. ¶ Septimo idem probatur ratione delectationis scilicet diuine sic. illud est nobis maxime necessarium: quod inter omnia summe placet deo: quia secundum sententiam omnium doctorum tenemur diuine voluntati nostram conformare in omnibus nobis cognitis. patet in primo senten. distincti. 48 sed summe complaceȝ caritas deo quia ipse est caritas. vnde Augustinus dicit in epistola ad iulianum quod caritas in omnibus dei donis ita excellit. vt etiam deus dicta sit. Et inter etiam cetera precepta: singul'e de caritate dedit preceptum Johan. quartodecimo dicit christus. hoc est preceptum .m. vt. d. inuicem .s. di. vos. Igitur caritas est necessaria. In huius rei misterium: christus vestem suam inconsutilem que figurabat caritatem noluit diuidi licet corpus suum permiserit perforari. vnde Gregorius in moralibus super quartodecimo capitulo Job dicit. Tunicam hominis tam iudicati in cruce pendentis carnifices pilati non sunt ausi conscindere: ⁊ tu niteris caritatem que deus est separare. hec ille. Caritatem igitur necessariam esse ad salutē septē rōib⁹ his sufficiat cōprobasse. Et de hac p̄te p̄ria huius sermonis satis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua probatur auctoritate multiplici caritateȝ esse omnibus ad salutem necessariam.

Secundo probatur caritatem saluti omniū esse necessariam multiplici auctoritate: vȝ. prophetica: euāgelica: apostolica: canōica: autērica: phisica. ⁊ politica ¶ Primo auctoritate prophetica sic. ¶ Videbantur illi dies pauci pre amoris

magnitudine: scribuntur. hec Gen.29.c.
¶ Facio misericordiā inquit dñs his qui diligit me. Exo.20.
¶ Et nunc isrl'. quid dominus deus petit a te nisi vt diligas eum: et ambules in vijs eius. Deut.10.
¶ Circūcidet dominus deus cor tuum: et cor seminis tui vt diligas dominum deū tuū in toto corde tuo et in tota anima tua vt possis viuere. Deut.30.
¶ Uniuersa delicta operit caritas. pro.10.
¶ Melius est vocare ad olera cum caritate q̄ ad vitulum saginatum cum odio. prouer.15.
¶ Ordinate in me caritatem. cant.2.
¶ Aque multe non potuerunt extinguere caritatem. cant.8.
¶ Fortis est vt mors dilectio. dura sicut infernus emulatio. Ibidem.
¶ O q̄ pulchra est casta generatio cum claritate Sap.4.
¶ Traham vos ad me in vinculis caritatis. Osee.11.
¶ Percutiēs cū labijs caritatis. iudith.9.
¶ Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue. Jere.2.
¶ Secūdo probatur auctoritate euangelica sic discurrendo.
¶ In his duobus mandatis. s. dilectiōis dei et pximi pendet lex et prophe. Mt.22.
¶ Refrigescet caritas multorum. Mt.24.
¶ Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi vt ardeat. quid per ignem nisi caritatem intelligit. ergo patet q̄ necessaria est. Luc.12.
¶ Preteritis caritatem dei et iudicium eius. Luc.11.
¶ Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ex tota anima tua et ex tota mente tua. Ma.12.
¶ Si quis diligit me diligetur a patre meo et ego diligam eum. Jo.14.
¶ Si quis diligit me sermonem meum seruabit et pater meus diliget eum. Ibidē
¶ Reprehenduntur homines qui dilexerunt magis tenebras quam lucem idest deum. Jo.14.
¶ Hoc mando vobis vt diligatis inuicem. Jo.15.
¶ Tertio hoc idem probatur auctoritate apostolica sic discurrendo.
¶ Plenitudo legis est dilectio. Ro.13.
¶ Caritas dei diffusa ē in cor. nostris p s.s. qui. d. est nobis. Ro.5.
¶ Si linguis hominum loquar et angelorum caritatem autem non habeam factus sum velut es sonans aut cimbalum tiniens. prime Cor.13.
¶ Omnia opera vestra in caritate fiant. prime Cor.6.
¶ Caritas christi vrget nos. scde Cor.5.
¶ Confirmate illum in caritate. 2. Cor.5.
¶ Caritas christi et cōmunicatio. s.s. sit. s. c.o.u. Ibidem.13.
¶ Fructus spiritus est caritas. ad gal.5.
¶ In caritate radicati et fūdati: vt possitis comprehendere que sit longitudo sublimitas et profundum. Ad Ephe.3.
¶ Supportate inuicem in caritate. ibidē
¶ Oro vt caritas vestra magis ac magis habundet. Ad philip.1.c.
¶ Consolentur corda ipsorum instructi in caritate: et in omnes. Col.2.
¶ Super omnia caritatem continuam habentes que est vinculum perfectionis. Ad Col.3.
¶ Superhabundet caritas vniuscuiusq3 .2.The.1.
¶ Dominus autem dirigat corda et corpa vestra in.c. dei et paciencia christi. .2.Ad The.3.
¶ Finis precepti est caritas .1.thimo.1.
¶ Consideremus inuicem prouocationē caritatis .heb.2.
¶ Caritatem continuā habentes q: caritas operit multitudinē peccatorum .1.pe.4.
¶ Diligamus inuicem q: caritas ex deo

eſt prime Jo.4.

¶ Deus caritas eſt ⁊ qui.m. in. c.in deo m.⁊.d.in eo. Ibidem.

¶ Qui non diligit manet in morte ⁊ qui diligit legem impleuit prime Jo.5.

¶ Quarto Idē probatur auctoritate ca.

¶ Nam de tempo.or.c.ad aures .ſcribit. Nō in ſumitate graduū ſed virtute obie⁊ ⁊ amplitudine caritatis acquiritur regnū dei.h ibi.Et de pe.di.2.ibi. item omnes.

¶ Et iteꝝ de pe.di.2.c. ficta caritas ſcribitur. Radix omnium maloꝝ eſt cupiditas ⁊ radix omnium bonoꝝ eſt caritas:⁊ ſimł ambe eſſe nō poſſunt: q: niſi vna radicitꝰ euulſa fuerit alia plantari nō poteſt.Sine cauſa aliqs conatur ramos incidere ſi radicem non cōtendit euellere .h ibi.¶ Et iteꝝ de pe.di.7.quàquā habet ſic.Scriptū eſt neminé ſine caritate viuere.Nō itaqꝫ in ſolo pane viuit hō queꝫ ergo ſero peniteret oportet non ſolum deū timere iudiceꝫ ſed iuſtū diligere: vt non tm̄ penā timeat ſed etiam anxietur pro gloria.h ibi.¶ Et iteꝝ de pe.di.2.§.ex premiſſis ſcriptum ē. Caritas eſt aqua de qua dominus in euāgelio.Qui biberit ex hac aqua.q.e.d.ei ſi ſitiet in eternum.Reprobus ergo cū eternis mancipatus incendijs in eternū ſitiet quomodo bibet aquam aut quomodo potabit aquam ſalientē inuitam eternaꝫ.qui quaſi plūbeꝰ dimerſus in ima penas luit dānationis eterne.h ibi.vide de ſi.24.q.1. c.quicūqꝫ ⁊.27.q.7.c.Quēadmōꝫ .Et.40. di.c.Neqꝫ.Et d̄ hereſ.c.firmiſſime.De renunc.c.Niſi cū pridem.Et de reg.c.licet ⁊ cōpl'a que breuitatis gr̄a ōmitto.¶ Quinto Idem probatur auctoritate: autentica quattuor docto. ¶ Gre . enim vt habetur de pe.di.2.ſic ait.in.c.Si ſermo meus.fratres nutrite in vobis caritatem vt cū creuerit:⁊ flāmam digniſſimam fecerit omnium cupiditatū ligna conſumat.¶ Hierony.aūt in tractatu fidei inquit.Caritas eſt conſumatio omnium mandatoꝝ quam quis cum habuerit omnia habet ſine hac in alijs remanet imperfectus ⁊ vt cognoſcat prudentia veſtra quātū caritas valeat legimus reſponſum domini in euange .dicentis:cum interrogaretur ſic ait diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo ex tota anima tua ⁊ ex tota virtute tua ⁊ ꝓximum ſicut teipſuꝫ in his duobus preceptis tota lex pendet ⁊ prophe. h ille.

¶ Augu.inſuper in libro Enchi.vt habet in ſcdo ſen.di.38.c.i.dicit . Omnia ꝑcepta diuina refferuntur ad caritatē dicit Apo. finis precepti eſt caritas de corde puro:⁊ conſcientia bona ⁊ fide non ficta. Et ſuper Jo.ſermone.83.vt habetur in tertio ſentē. diſt.27.c.i.Sic dicit.vbi caritas eſt : quid eſt quod poſſit deeſſe vbi autē non eſt qd eſt quod poſſit prodeſſe?demō credit non diligit.nemo diligit qui nō credit fruſtra quidem ſed tamen poteſt ſperare veniam qui non diligit,nemo aūt poteſt deſperare qui diligit. Itaqꝫ vbi dilectio ibi neceſſario fides eſt ⁊ ſpes.⁊ vbi dilectio proximi ibi ⁊ neceſſario dilectio dei. qui enim non diligit deuꝫ.quomodo diligit proximū tā quā ſeipſum.qn̄ quidē non diligit ⁊ ſeipꝫ? Eſt quippe iniquꝰ ⁊ impiꝰ. qui aūt diligit iniquitatē non plane diligit . ſed odit animam ſuam.h ergo preceptū domini teneamus vt nos inuicem diligamus,⁊ quicqd aliud precipit faciemus .quoniam quicqd eſt aliud hic habemꝰ. hec ille. Et in libro de ſententia Jacobi ad ruffinum idem ait Reus fit omnium qui contra caritateꝫ facit in qua pendent omnia. Et tanto qs inuenitur in peccato minor : quāto in diligēdo deum ⁊ ꝓximū inuenitur maior. Et tāto in perpetratōne peccati inuenit maior: quanto in dilectatione dei ⁊ proximi inuenitur inanior.Quia tanto quis plenior eſt iniquitatis quanto inanior fuit caritatis.Et nūc perfectiſumus in caritate :quādo nihil reſtat d̄ infirmitate.hec ille.Ambro.poſtremo nr̄.li.iiij.de ſcā virginitate

se inquit. Omnia mandata dei iusticia: q2
sunt mandata iusticie: ideo sine iusticia eē
nō possunt. Mandatum dei est vt dili. d.
d. t. vnde ait apostolus. Qui diligit proxi
mum suum legem impleuit. Scriptū eniz
est. Non adulterabis. Non occides: Non
furaberis. Non concupisces: & si aliquod
aliud est in hoc instauratur. si in ipso ver
bo instauratur omne mandatum. Quod
verbum iusticia est? Quid enim tam iustū
vt diligas deum: & dili. fr. tuum: vtiq3 om
nia dei mandata iusticia. sicut qui occidit
fratrem eius vtiq3 nō diligit. qui adulterat
fratris vxorem vtiq3 non diligit fratrem
suum. Qui furatur qui concupiscit alienū:
vtiq3 non diligit eum: quem fraudare de
siderat. Ita qui superbe despicit fratrem.
qui eum deformare conatur. Qui pascitur
enim iniurijs a cōsortio caritatis alienus
est hec ille. Ex quibus patet q sine carita
te nō possunt impleri diuina mandata. er
go ad salutē tunc est necessaria. vnde idē
Ambro. super epistolam ad gal. c. 5. inquit
sola fide opus est in caritate ad iustifica
tionem: fides .n. caritate fraterna debet
muniri vt perfectō sit credentis: deniq3 sal
uator q primū mandatum esset. Interro
ganti scribe respondit di. diliges. d. d. t. ex
t. c. t. & ex. t. a. tua. & proximum tuum tanq3
teipsum: in his inquit duobus mandatis
perfectio cōtinetur. hec ille. ¶ Sexto idē
probatur auctoritate phisica. Naz vt in su
perioribus satis apparet caritas est ami
cicia quedam. vnde dicit Augu. li. 3. cōtra
achademicos. Amicicia nihil aliud est q3
diuinarum humanarūq3 rerum omnium
cum beniuolentia: & societate cōsensio. Ad
amiciciam autem q3plures phi sunt hor
tati: tanq3 omnibus necessariam. Ari. nam
q3 illam extollens inter cetera 8. ethicoꝝ
dicit. Sine amicis nullus eligit viuere
etiam si omnia alia bona habeat. Et iterū
ibidem amicis existentibus nil opus est
iusticie, iusti autem existentes indigent
amicitia. Et iterum amicorum presentia in
omnibus vtilis atq3 delectabilis videtur.
Et in primo rhetorice dicit pulchrius est
esse amatorem sociorum q3 pecuniarum.
¶ Tullius quoq3 li. de amicicia introdu
cit architam tarentinum sic di. Natura ni
hil solitarium amat. vnde si quis in celuz
ascendisset naturamq3 mundi & pulchritu
dinem syderum aspexisset in suauem illā
sine amico & socio administrationem aliās
admirationē fore dicebat: ideo in rhetori
cis inquit. amicicia est voluntas erga alī
quem bonarum rerum illius ipsius causa
quē diligit cum pari voluntate. Et ideo in
li. prefato de amicicia dicit. Amicicia om
nibus rebus humanis preponenda est: ni
hil est tam nature aptum tāq3 conueniēs:
ad res secūdas vel aduersas q3 amicicia.
hec ille. ¶ Ouidius quoq3 lib. de puncto
inquit. Nomen amicicie barbara corda
mouet. ¶ Calcidius deniq3 super thimeo
platonis in prohemio dicit. Quid enim ge
nerosam magnanimitatem: aut aggredi
pigeat vel ceptum fatiget: vt tanq3 deui
cta difficultatibus se temperet a labore.
Eadem est vt oppinor ius amicicie: parq3
impossibilium pene rerum exercitatio
cum alter ex amicis iubendi religione: al
ter parendi voto complacita operis admi
niculatur effectu. hec ille. Teophrastus
et philosophus dicit sic. Expedit tam pro
batos amicos amare q3 amatos probare.
Amicicias immortales esse oportet. Qua
li enim est sine anima corpus: tali sine ami
cis homo. hec ille. ¶ Septimo & vltimo
idem probatur auctoritate polytica legis
ciuilis que etiam comendat amiciciam ta
q3 omnino necessariam. ¶ Naz. ff. de ver
bo. signi. l. late. §. amicos scribitur. amicos
appellare debemus: non leui noticia con
iunctos: sed & quibus fuerūt iura cum pa
tre familias. honestis familiaritate quesi
ta rationibus. hec ille. ¶ Item. ff. de fide
iussi. l. si a reo. §. fi. sic dicitur. Flagitiose rei

finita societas nullam vim habet .q.d.sed bona est et vim habet que caritate iuncta est. Item.C.de nego.gest.l.tutori. dicitur satis abundeqz sufficit:si cui vel in paucis amici labore consulatur vt enim habetur ff.de pignoribus.l.i. Omnia vincit amor. hec ibi. Quātū ergo necessaria sit caritas auctoritate claruit:satisqz de hac sa parte huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua probatur caritatem omnibus esse necessariaz ad salutem multiplici exemplaritate.

TErtio caritatem esse necessariā ad salutem consequendam probatur exēplaritate multiplici vz prophetica.euāgelica.Apostolica.canonica.autētica.phi. et politica. ¶ Primo exemplo prophetico probatur leui.n.6.c.preceptū est a domino Ignis in altari meo semper ardebit quē nutriet sacerdos etc. q.d. semper nobis insistendū ē ne ignis. s.caritatis aliqn̄ in nobis extinguatur sed semper bonis desiderijs in altari.s.corde sollicite nutriatur dicit autem sacerdos.s. ipsa mens fidelis in se nutriat vel ēt sacerdos. i. predicator ardens per administrationē verbi. ne extinguatur:nam verbū dei est quasi ignis. iuxta illud Iere.23. Nunqd nō verba mea quasi ignis. ¶ Secūdo exēplo euangelico probatur Mat.22.c.vbi habetur parabola de inuitatis ad nuptias et cum intrasset rex vt videret discumbentes videns hominem ibi non habentem vestem nuptialem dixit rex amice quomō huc intrasti non habēs vestem nup.quo obm.t.est ad puniendum ministris.vestis hec nihil aliud est nisi ipsa caritas:quam nisi habuerimus in conuiuio.s.in mortis articulo duz bōis eternis perfrui ōberemus:ministris suis.s.demonibus dicet. Mittite eum in te.ex.u.e. fl.et.st .d. igitur etc. ¶ Tertio idem probatur exemplo apostolico.i.cor.13. Paulus de seipso exemplificat di. Si linguis hominum loquar etc.vt dictum ē. vbi Ambro.super eodem.c.dicit aptum ē quia si omnis scientia impenditur nihil proficit caritate neglecta.quia caput religionis caritas:et qui caput non habet vitam non habet et si tradidero corpus meuz vt ardeam caritatem autem non habeam nihil mihi prodest.sine caritate nihil prodest quia fundamentum religionis caritas ē. hec ille.igitur etc. ¶ Quarto idem probatur.exemplo canonico sic. duplex reperitur corpus christi.sm sacros canones et theo.s.corpus verum quod fuit in vtero virginis et nunc est in celo.Et corpus christi misticum:s.ecclesia.23.q.5.c.de liguribus et.q.7.c. Quemadmodum .1.q.1.c. in ecclesia et.3.q.4. Engeltrudam.et de pe.di.1.c. Ecclesia corpus christi est etc. Sicut ergo corpus christi verum esse non potest sine forma scilicet anima quia sm philosophū secūdo de anima:et secundo phisicorū. Forma est que dat esse rei:et conseruat rem in esse:ergo sic et misticum corpus christi qd est ecclesia non parietum aut murorum sz congregatio fidelium de conse.di.i.c.ecclesia et de suma trini.c.2.§.verum nō potest esse sine forma.s.sine amore et caritate. ergo est necessaria et sic patet propositum. ¶ Quinto idem probatur exemplo simili autentico. Nam Augu.23.q.7.c. Quemadmodum sic exemplificat di. Quemadmodum membrum si precidatur ab hominis viui corpore non potest tenere spiritū vite:sic homo qui per defectum .s. caritatis precidit ō christi iusti corpe nullo mō potest tenere spiritum iusticie ēt si figuram membri teneat quam sumpsit in corpore.hec ille. Qui super Ioh.serm .9. sic etiam dicit:Sicut corpus sine anima mortuum est sic anima sine caritate mortua ō putabitur. ¶ Item. Hieronymus super Oseam vt habetur.1.q.1.si populus hoc modo exemplificat di.Frustra trūcato capite fidei scilicet caritate cetera membra

habere se iactant. hec ille. ¶ Preterea p specitur vt habetur de pe. di. 2. ibi hec est caritas inquit exemplificando. Sicut enim sine via nullus peruenit quo tendit ita sine caritate que dicta est via: non ambulare possunt homines sed errare. Igitur etc. ¶ Sexto idem probatur exemplo phi. secundum n. phi losophum secundo de anima alimento priua to non potest anima viuere: quia alimentum est ordinatum ad animatum et conseruatio nem eius ita spiritualiter dixerim anima rationalis absque caritate non viuit quia cari tas est alimentum eius. ¶ Preterea eo de anima philosophus dicit alit anima ve getatiua alit corpus: quo alitur est cibus: et omne quod alitur necesse est habere ani mam igitur spiritualiter loquendo omnem ani mam que gratijs dei in presenti vult nutri ri: et gloria in celo oportet habere caritatem igitur etc. ¶ Septimo idem probatur exem plo politico siue ciuili. vbi habetur quod vbi cumque concurrit amor et artificium potius p sumitur pro amore quam pro artificio: et hoc quia cuilibet est necessarius caritatis amor: et ad hunc quilibet inclinatur. Nam si cut pater donaret filium non exprimendo quod faciat contemplationem meritorum potius presumitur filiali donatione quam propter me rita. l. tutor. §. Que tutoribus. ff. de excusa tionibus tutorum. Adeamus ergo ad thro num dei et pro dono caritatis suppliciter de precemur: vt sic eam acquirendo teneamus in presenti. vt in futuro non amittamus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia post dominicam in lxx. de excellentia et caritatis dignitate sermo 3us.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Iterum vbi supra. Tam et si carissi mi fratres in xpo de ca ritate aliqua superio ribus delibauerimus tamen quia latus est campus eius: ad eius excellentiam demonstrandam ite rum etiam immorandum est. Quia ex re est scien dum dubitationem esse inter doctores an caritas. s. sit omnium virtutum maxima. Quod sic videtur tali ratione. ¶ Illa virtus est ma xima: cuius opera principalius precipiuntur sed caritas est huiusmodi. Nam Mat. 22. c. dicitur de precepto dilectionis esse primum et maximum mandatum ergo est maior cari tas omnibus alijs virtutibus. ¶ Quod etiam asseuerat Ric. li. 3. di. 27. ar. 9. q. i. et Tho. secunda se. q. 23. ar. 6. sic dicentes theologice vir tutes omnibus alijs excellentiores sunt: quia per eas virtuosus magis vnitur cum deo: quam per alias cardinales vz: et morales. theolog. n. respiciunt vt obiectum et finem: re lique vero vt finem tantum: quia obiectum earum est quid creatum sed inter virtutes theo. secundum apostolum prime cor. 13. Maior est caritas igitur etc. ¶ Preterea. Inter omnes anime motus motus amoris magis est vnitiuus sui subiecti suo obiecto vt patet ex iam di ctis in sermone primo parte tertia. Cum er go per caritatem determinemur ad deum amandum: magis per eam determinamur: et inclinamur ad vnionem cum deo: quam per fi dem vel spem: ad quod sequitur: caritatem esse eis maiorem. ¶ Item illud quod est per se magis est eo quod est per aliud. Fides et et spes attingunt quidem deum: secundum quod ex ipso p uenit nobis vel cognitio veri: vel adeptio boni caritas attingit ipsum deum: vt in ipso sistat principaliter, non autem ex eo aliquid no bis proueniat ideo caritas est fide et spe ex cellentior. Quanto. n. virtus deum respicit sub ratione nobiliori: tanto est maior. sed cari tas respicit deum sub ratione diuine bonitatis. Spes sub ratione arduitatis. Fides autem sub ratione veritatis. ergo si nobilior est ratio diuine bo nitatis: quam ratio arduitatis. vel veritatis qui de us est magis vltimus finis: sub ratione summi bo ni quam summi veri, vel summi ardui: sequitur quod ca ritas est nobilior fide et spe: et per consequens omnibus alijs virtutibus, vnde Augusti

nus dicit libro.15.de trinitate.c.18. Donū dei proprie non nisi caritas intelligenda est que ducit ad deum: et sine qua: quodlibet aliud dei donum non perducit ad deum.hec ille.propter quod pauci ad deum perueniunt: quia caritatis gratiam non magnifaciunt: vt vere possimus dicere. Multi sunt vo.p.vero ellecti. vt igitur predicta cōclusio clarius ellucescat.hoc in sermone caritatem omnium virtutum excellentissimam esse probabimus causa breuitatis tripli.respectu. ¶ Primo respectu ordinationis. ¶ Secundo respectu informationis. ¶ Tertio respectu reductionis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur caritatem esse excellentissimam virtutē quia dona omnia et virtutes ad caritatem sunt ordinate.

PRimo igitur dico omnium virtutum maximam esse caritatē respectu ordinationis quia omnes virtutes ad ipsam ordinātur: quod esse sic ostenditur. Secundum philosophū enim secundo phisicorum secundo de anima.tertio thopico.primo ethico. Nobilior ē finis his que ordinantur ad finem. Et in li.de bono fortūe. Illud ad quod aliq̄ ordinatur semper melius est. Sed omnes virtutes et precepta ad caritatem ordinantur tanq̄ in finem. ergo ₰c. Maior de se patet minorem probo tripli͛r. ¶ Primo ratione sic.secundū philosophum.primo ethic.vt.in principio huius operis diximus duplex ē finis.vn9 vltimus scilicet summum bonum: quia.2. phi.et.2.de anima.finis et bonum conuertū tur: et ita vltimus finis et summum bonū idem sunt. Alius est finis proximus: quo .s.ad vltimum peruenitur: Sed sicut caritas est medium perueniendi ad vltimum finem vt dicet͛ infra. Et ideo finis immediatus caritatis est sūmum bonum.s. ipse deus quapropter ad ipsum ordinatur.ita alie virtutes ad caritatem ordinantur: et͂ tanq̄ in finem proximum.et imediatum.ergo caritas est finis aliarum virtutum. ¶ Si autem diceretur q͂ deo solo est fruendū: et illud est finis quo est fruendum. ergo ₰c. Jam patet rñsio.ait enim.b.bo.in.2.di. 38.ar.2.q.2.in sol͛. tertij arg. q͂ sicut dupliciter dicit͛ finis.s.quo quiescitur: et in quo quiescitur sic frui aliquo.dicitur dupliciter aut sicut obiectio.aut sicut dispositio et sic fruimur deo sicut obiectō. Et caritate sicut dispositio. igitur vt prius. ¶ Secundo idem probatur auctoritate Augu. in li.enchirion di. Omnia precepta diuina reffe runtur ad caritatem. Et in li.de doc.christiana dicit q͂ ad caritatis comendationē ordinatur tota scriptura: Ex quo patet q͂ caritas non tantum est finis omnium virtutum sed etiam totius scripture. ¶ Tertio idem probatur auctoritate apo.ro.13. plenitudo legis est dilectio. Et iterum si aliquod aliud mandatū est in hoc instauratur.i.ad hoc ordinatur. Et ideo prime thi.primo dicit finis precepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide nō ficta. Quod exponens .b.bo.in 3o di.38. circa litterā dicit intellectus huius dicti est talis. Caritas est fi.pre.i.caritas est illud in quo consistit omnis mandati adimpletio et omnium virtutum perfectio: et quia puritas cordis a qua immediate procedit actus dilectionis presupponit fiduciam fidei et certitudinem spei tanq̄ dispositiōes preambulas. Ideo vt manifestet apostol9 q͂ actus caritatis presupponit actus illarum virtutum theo.tanq̄ disponentes ad ipsū: hinc est q͂ ista tria dicit de puro corde in quo tangit caritatis sanctitatem: cōscientia bona in quo tangit spei fiduciam. Et fide non ficta in quo tangit fidei constantiam et in his duobus apostol9 perfectissime comendat caritatem. In hoc q͂ ostendit: q͂ in actu caritatis consistit complementum omnis virtutis et finis omnis

bone operatiõis: que intelligitur nomine
precedẽti eo mõ quo declaratũ est. ait .n.
Fran. de Ma. i tractatu de caritate ꝙ pre
cepta dei sunt data in duabꝰ tabulis lapi
deis. exo. 24. dabo tibi tabulas lapideas
⁊ legẽ ac mandata que scripsi In pria qua
rum scripta erant tria pcepta ad prohibẽ
dum irreuerentiã respectu dei. ⁊ in secũda
septẽ ad arcendã iniuriã respectu pximi.
Et quia qui perfecte deũ diligit cauet ab
eius irreuerẽtia. ⁊ qui amat proximum ca
uet ab eius iniuria. ideo in his duobꝰ mã
datis pendet lex ⁊ prophete. ideo plenitu
do legis est dilectio vbi supra. Ideo si
caritas est finis aliarum virtutum ⁊ diui
norũ preceptorum igitur est omniũ excel
lentior. ¶ Quod si dicatur. phs. 8. ethi. c.
10. dicit. Pessimũ est contrariũ optimo.
Sed odium quod opponitur caritati non
est maximum vitium. infidelitas enim pe
ior est odio: quia totum edificiũ spiritua
le destruit. ergo caritas non est maxima.
¶ Ad hoc rñdetur ſm Ric. vbi supra in
sol. primi argu. ꝙ odiũ dei est maius pec
catum infidelitate. Infidelitas enim non
habet rõnem culpe nisi inquantũ est volũ
taria. quod infideli prouenit ex hoc ꝙ vo
luntarie odio habet veritatẽ que sibi pro
ponitur credenda. vnde patet ꝙ ratio cul
pe in infidelitate causatur ex odio verita
tis diuine circa quã est fides. vnde sicut
causa prima magis influit in suum cãtũ
q̃3 causa ſa vt habetur in li. de causis. Sic
odium dei magis est causa destructionis
edificij spũalis q̃3 infidelitas. igitur cari
tas est omniũ nobilissima. Satis de hac
parte prima.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
probatur caritatem esse dignissimã quia
omnes virtutes per ipsam informantur.

Secundo principaliter idem proba
tur respectu informatiõis. a diuina
enim prouidentia omnes virtutes per ca
ritatem informari decretum est ⁊ ordina
tum. ad cuius declarationem tria notan
da sunt. ¶ Primum notandũ est secundũ
philosophum primo phisi. ꝙ forma est
quid diuinum optimũ ⁊ appetibile in na
tura. Et iõ in secundo phisi. addit ꝙ for
ma magis est natura q̃3 materia: q: vnũ
quodq3 magis dicitur ſm ꝙ est in actu
q̃3 ſm ꝙ ẽ in potẽtia. exempli gratia. ar
gentum in massa nihil est respectu quod
est in forma scilicet in pecunia vel in vase
vel in anullo quia tunc est quid formatũ
⁊ vestis lana: ⁊ ensis nobilior est ferro: ⁊
de similibus. Tunc sic. alie virtutes sunt si
cut materia sine forma absq3 caritate. er
go caritas est nobilissima quia omnium
virtutum forma. ¶ Quod sic declarat. b.
Bonauentura in tertio di. 36. ar. 1. q. 6. Et
Ric. in tertio di. 23. ⁊ 27. dicentes maxime
idem Bo. ꝙ possumus loqui de virtuti
bus secundũ triplicem respectũ. ¶ Pri
mo in comparatione ad obiectũ: ⁊ sic vir
tutes sunt forme tantum seipsis distincte:
⁊ earum distinctio innotescit per actum ⁊
obiectum. sicut humilitas per actum vilẽs
⁊ abstinẽtia per actum sobrietatis ⁊ huius
modi. Et sic non sunt formabiles nec per
fectibiles ab aliquo. imo cum ipse sint for
me: ⁊ perfectiones distincte. ¶ Secundo
possumus loqui in comparatione ad sub
iectũ. ⁊ sic sunt forme. s. accidentales ipsius
anime: in qua sunt tanq̃3 in subiecto: eam
informantes ad bonitatem moralem: tñ
non sufficit ad bonitatem gratuitam: per
quam efficitur anima deo placita ⁊ accep
ta. ¶ Tertio possumus loqui in compara
tione ad finem vltimũ: ⁊ sic virtutes for
me sunt: ⁊ formabiles. Forme quidẽ sunt
quia dispositiones sunt ipsius anime ordinã
tes ad perueniendum in finem. Formabi
les tamen sunt quia ⁊ si omnes disponant
ad tendendum in finem vltimum. perfec
tio tñ tendentie peruenit ex ipsa caritate.
Nam secundum tho. secunda ſe. q. 23. art.

vltimo. Forma actus in moralibus atten
ditur principaliter ex parte finis cuiꝰ ra
tio ē quia principiū moraliū actuū est vo
luntas cuius obiectū ⁊ quasi forma est fi
nis: semper autē forma actus consequitur
formā agentis: vnde oꝫ ꝙ i moralibus il
lud ꝙ dat ordīnē ad finem det ei formam
moraliū est autē secundū predicta ꝙ per
caritatē ordinantur ocꝰ aliarum virtu
tum ergo caritas ē forma eaꝝ ⁊ consequē
ter omniū nobilissima. ¶ Secūdo igitur
notandū est ꝙ omnes virtutes ⁊ actus ea
rū vane sunt absqꝫ caritate vt enim predi
ctū ē ſm phm. vnū qdqꝫ vanū est ꝙ suum
non attingit finem: sed nulla virtus vere
dici potest virtus: nisi perueniat ad felici
tatem que est finis creature rationalis. iō
Augu. sic virtutem diffinit in .4. de ci. dei
di. virtus est ars recte beneqꝫ operandi.
Et li. soliloquoꝝ dicit virtus est ars perue
niendi in finem. Et phs .7. physico. dicit
virtus est dispositio perfecti ad optimū.
Tunc sic. nulla virtus peruenit ad finem
suum nisi formata sit caritate vt dictū est
i. habeat habitum caritatis: ⁊ moueat li.
ar. excitatū a caritate. ergo caritas est om
nium forma virtutum: ⁊ earum viuificati
ua ⁊ cōsequenter nobilissima. ideo omnes
virtutes dicuntur informes ⁊ mortue si
ne caritate. quia. s. nō attingunt finem suū.
quia ſm tho. ſa secūde. q.23. ar.7. ¶ Que
dam virtus est falsa que virtus dici non
potest: sed falsa virtutis similitudo: vt ē
mundanorum prudentia ⁊ abstinētia aua
rorum ⁊ hoc potest sine caritate haberi. i
mo cum caritate stare nō potest. ¶ Que
dam virtus est vera sed nō perfecta quia
nō refertur ad vltimū finē: nec pōt refer
ri: q: īpedimētū ē cōtrarij. s. peccati mortal.
Et ista ēt sine caritate hētur: sicut actus
virtutū moraliū quas maxime phi habue
runt: ⁊ tñ q: sine caritate fuerūt ad finē mi
nime puenerunt. ¶ Quedā alia virtus
est perfecta hñs ordinē rectū ad vltimū
finem: ⁊ hec absqꝫ caritate haberi nō pōt.
Et iō Aug. in quadā glo. inquit. Attende
quāta est caritas: que si desit frustrabunt
cetere ꝟtutes: que si adsit hentur oia quā
cū quis habet. s. s. hꝫ: ⁊ si nō habuerit sine
spū sancto erit. ⁊ sicut corpus mortuū est si
ne anima sic anima mortua ē sin caritate.
hec ille. Cū quo concordat Am. sen. di. 23.
lib.3. di. Caritas est cā: ⁊ mater omniū vir
tutum: que si desit frustra habētur cetera:
si adsit habentur oia. Et iterum Aug. lib.
3. de verbo dñi. sermone. 13. sic inquit qua
le bonū est caritas? quid ꝓciosius: quid lu
minosius quid firmius: quid vtilius quid
securius ea? nihil enim prosunt cetera do
na sine caritate adde caritatē ⁊ ꝓsunt oia
detrahe caritatē: ⁊ nihil ꝓsunt cetera. Et
sup ps.146. idem ait. Qui non hꝫ caritatē
⁊ si ad tps hꝫ alia ꝟ dona auferent ab eo
q: quoddam nō habet. ⁊ ipm quoddā hoc
non hꝫ vñ cetera teneant ⁊ ipse nō pareat
quid est illud quod mō ait dominꝰ. Qui
habet addet ei qui aūt non hꝫ. ⁊ quod hꝫ
auferetur ab eo? habet gratiā possidendi
sed non hꝫ caritatem vtendi. Et idē super
pria canonica Jo. omel'.5. dic. Quicqd ha
beas caritatē āt solū nō hēas nihil tibi ꝓ
dest: alia si non hēas: hanc habe ⁊ implesti
legē: puto istā margaritam illā eē: quā bō
negociator quesisse i euāgelio describitur:
⁊ vēdidit oia que hēbat: ⁊ emit eam. Hec
ꝓciosa margarita caritas ē: sine qua nihil
tibi ꝓdest quecunqꝫ habueris: quā si solā
hēas tibi sufficit. hec ille. Quibus oibus
assentit Gre. in omel'.22. di. Nec hꝫ aliqd
viriditatis ramus boni operis si nō māet
in radice caritatis. hec ille. Cui cōcordat
dictū in. §. euidēter de pe. di. ſa. Opera. n.
seu sacramentorū participatio nisi ex cari
tate ꝓcedant apud deum nec iusticiā nec
innocentiam ꝓstant. hec ibi Amb. quoqꝫ
noster super epi. prie ad cor.13. hoc idem
asserit di. Nihil. n. ꝓdest scientia si caritas
nō sit: deniqꝫ scribis ⁊ phariseis nihil pro

fuit dicente saluatore. vos habetis claues scientie ⁊ neq; vos intrastis neq; alios si nitis intrare. Nam ⁊ Tercullianus: ⁊ Nouacianus nõ parue sciẽtie fuerunt sed per zelũ caritatis federa in scisma pdiderunt: versi. ad perditionẽ: siue hereses creuerũt ⁊ infra. Et si habeã omnem fidem ita vt montes transferã caritatem aũt nõ habuero. nihil sum. virtutes facere aut demonia eicere: dei virtus ⁊ gloria est. nec hoc ad meritũ sufficit nisi bone cõuersationis fuerit emulus sicut supra memoraui. hec ille. Postremo diuus senior noster Hierony. de hoc optime cõcinit. i. q. i. vide vbi sic dicit vide quãtũ bonũ est caritas si ita martyrium fecerimus vt nostras velimus ab omnib⁹ honorari reliquias: ⁊ si opiniones vulgi sectantes in trepidi sanguinem fuderimus: ⁊ substantiã nostram vsq; ad nuditatem dederimus huic operi non tam premiũ q̃ȝ pena debetur: ⁊ perfidie magis tormẽta q̃ȝ corona victorie. hec ille. Ex his omnib⁹ elicitur ꝙ caritas ẽ nobilissima ac aliarũ perfectiua virtutum. ¶ Tertio notandũ est ſm Ric. in tertiõ di. 23. ar. 3. q. 5. Qd̃ ⁊ si fides ⁊ spes informes sint i anima prius caritate ordine generationis qd̃ pȝ de fide. Nam imperfectũ semper precedit perfectũ. Sed cũ caritas sit in affectu nõ fertur in suum obiectũ nisi primo per intellectum fuerit sibi ostensum: que ostẽsio est per fidem: quia cognitio est supernaturalis que non habetur nisi per fidem. hoc idem est de spe: quia spes informis prior est via generationis q̃ȝ caritas: quia q̃ȝuis imperfectus amor spem omnem precedat. quia prius ordine nature est motus appetitus in bonum absolute: q̃ȝ in bonuȝ sub ratione qua arduum. Tamen spes informis imperfecta disponit ad amorem perfectum qui est caritas. ex hoc enim ꝙ spero me habiturum vitam eternam per diuinum auxilium: ad fortius amãdum moueor deum amore amicitie: ⁊ fortius concupiscendum vitam eternam. ¶ Attamẽ loquendo de fide formata ⁊ spe prius est ordine nature caritas q̃ȝ spes nec fides. ¶ Primo manifestum est de fide quia vt dictuȝ est formatio fidei sicut etiã aliarum virtutum est per caritateȝ: sed prior ẽ fidei formatio ordine natur̃ q̃ȝ fides formata: quia secundum phm. 5. meth. Accidẽs est prius toto: vt musicuȝ homine musico. Igit̃ caritas prior est ordine q̃ȝ fides formata. sicut perfectio materie prior est ordine natur̃ q̃ȝ eẽ materie pfecte. ¶ Secundo hoc idem clarum est d̃ spe: quia caritas prior est spe formata quia formatio spei est per caritatem: quia per caritatem habemus amiciciam cuȝ deo. Sed de amicis maxime speratur: ⁊ ideo pfectius sperat in deo quis per caritatẽ q̃ȝ sine caritate. igitur patet propositum. claret ergo caritatẽ esse dignissimam: quia omniũ virtutum est forma ⁊ vita. ¶ Quod si dicatur quanto maior ẽ virtus: tanto plus potest virtuosus: sed plus põt homo per fidem q̃ȝ per caritatẽ iuxta illud Mar. 9. omnia possibilia sunt credẽti: non aũt dicit amantimam ⁊ operatio miraculorũ attribuitur fidei. ergo fides maior ẽ caritate. ¶ Ad hoc rñdetur ſm Ric. vbi supra in sol. tertij argu. ꝙ operatio miraculorum non magis attribuit̃ fidei q̃ȝ caritati quasi fides maior sit caritate. sed quia in fide est initium elleuationis hominis super semetipsum ⁊ super suam facultatem naturalem. igitur nobilissimam esse caritatem patet. sufficitq; p parte hac secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis i qua pbatur caritatem esse dignissimam quia cũ ipsa omnes virtutes sunt.

Tertio caritatẽ esse excellentissimã pbatur rõne sociationis. Ad cuius declarationẽ. tria ↄsideranda sunt. ¶ Primũ dicitur dubitatio. ¶ Scdm̃ oppositũ. ¶ Tertiũ ↄluȝ ↄueniẽs ↄclusio. ¶ Quantũ

ad primũ mouet dubiũ a doctorib⁹ an caritas possit esse i anima sine alijs virtutibus. ¶ Ad qđ respon. Ric. i tertio di. 27. arti. vlti. q. 2. q3 aliaꝝ virtutum a caritate. Quedam sũt theologice vt fides ⁊ spes Et de istis loquẽdo: q: de rõne fidei ⁊ spei ẽ imꝑfectio que esse non põt in cõprehensoribus ideo in eis est caritas sine fide et spe non tñ sine dotibus eis correspondentibus que nobiliores sunt q̃3 ipse. In viatoribus autẽ nunq̃3 potuit esse caritas sine fide ⁊ spe quia sine fide non habet viator cognitõe3 de deo eo mõ quo est caritatis obiectũ nec sine spe expectat ipm adipisci eo modo quo ẽ caritatis obiectũ igitur ⁊c. non enim possumus amare nisi cognita: nec pfecto amore q est caritas põt sperare viator amare: qđ non sperat adipisci. Qđ Augustin⁹ cõfirmat. 10. de tri. c. 1. di. Cuius rei adipiscende spem quisq3 nõ gerit aut tepide amat aut omnino nõ amat quamuis pulchra sic videat h ille. ¶ Quedam sunt virtutes morales. ⁊ he aut sunt acq̃site aut infuse. ¶ Si acq̃site põt esse caritas sine ipsis vt patet in paruulis baptizatis q̃ñ habent caritate3 sine virtutibus moralib⁹ acquisitis. ¶ Si vero sunt infuse ⁊ sunt necessarie ad salute3 caritas non põt esse in aia: carente habitu alicuius virtutis moralis ad salutẽ necessarie quia nõ sufficit q hõ bene se habeat ad finẽ tantũ: s3 ẽt circa ea que sunt ad finẽ in cõparatione ad ipm finem: sed hoc non põt esse sine virtutib⁹ moralibus igit ⁊c. ¶ Secũdo idẽ pbatur auctoritate apli. Ro. 13. di. Plenitudo legis est dilectio: s3 lex diuina impleri non põt: nisi p omnes virtutes morales: q: sm philosophum. 5. ethicoꝝ. c. 2. lex pcipit opera oiu3 virtutũ. igitur ⁊c. ¶ Tertio idẽ pbatur exẽplo q: sicut videmus: q agens principale q̃3uis sit bene dispositũ ad mouendu3. non tñ sequitur actio perfecta vbi instrumentũ sit bene dispositum dispositiõe ppria ita quãuis voluntas esset bene disposita per caritatem ad mouẽdũ se ⁊ alias potẽtias circa ea que sunt ad finẽ in cõparatione ad finem. non sequeret tamen actus habentes rectitudinẽ debitã: nisi potẽtie eẽnt perfecte p virtutes morales ⁊ determinate ad debitos actus circa ea que sunt ad finem. ¶ Queda3 insup sunt virtutes intellectuales que sunt intellectus respectu pricipiorum agibiliũ: ⁊ vt prudentia que sm phm 6. ethicoꝝ est recta ratio agibiliũ. ⁊ ẽ ptim moralis ⁊ ptim intellectualis. Et quia iste virtutes pro quolibet statu necessarie sũt ad rectitudinẽ vite q̃3tum ad hoc caritas sine aliqua illaꝝ in anima esse non potest. Sed quia alie virtutes intellectuales. s. scientia speculatiua ⁊ sapientia ⁊ ars non sunt statī, p quolibet statu necessarie ad salutem siue ad rectitudinẽ vite que consistit in obseruatione mandatoꝝ dei: q̃3uis vt quidam dicunt q ad h sit necessaria sapientie que ẽ donũ spũs. san. ideo caritas sine tribus illis virtutibus esse potest in anima. Patet ergo q caritas semp est sociata a virtutibus saltẽ ad salutem expedientibus. qđ cõfirmat Ambro. noster sup epistolã. i. ad cor. c. 8. dicẽs Scientia inflat Manifestum ẽ habentẽ scientiam in eo ipo gloriari vel foris quia prudens est: vl apud se. Genus eni hoc scientie vt glorieẽ in se: ideo inflat. caritas vero edificat. Itaq3 tunc scientia magis ⁊ vtilis sibi. si caritate humilietur: vt amplius crescat. Temperet enim a dilectione vt nõ satis mera sit ⁊ inebriet sciente3: ⁊ se extollat. Sicut eni vinũ non temperatũ admixtione aque mẽtem alienat ita ⁊ scientia superbum facit nisi fuerit temperata. omnia eni singularia insuauia sunt ⁊ nociua. Quia nec panis solus benedicitur nec reliqui cibi sine admixtiõe salis nec grati sunt nec nociui. Ideo licet caritas vno vocabulo appelletur multis cõsistit. Sine paciẽtia eni non potest neq3 sine humilitate neq3 sine cor

dis simplicitate.h ille.igitur caritas ē omnium dignissima. ¶ Quoniā ad scōm in hac parte considerādū: qđ dicitur opposi tio. Sciendū q si contra predicta arguit sic. Maxima virtus ē in altissima poten tia sicut in subiecto: Sed caritas nō est in altiss...a potentia sicut in subiecto. est eni in volūtate. intellectus autē altior est po tentia quia ſm phm.x.eticho2.c.8.Est dignissimū eo2 que in nobis sunt.ergo cari tas non est maxima.sed poti9 fides que ē in intellectu. ¶ Rñdet ad hoc duplici via ¶ Primo eni secundum eos qui tenent intellectum volūtate esse nobilio2:cz vide licet tho.τ eum sequentes sic. Rñdetur p eum vbi supra i solutiōe primi argumē. q videlicet nobilitas operatiōis intellectua lis attenditur ſm mensuram intellectus operatio autē volūtatis τ cuiuslibet virtu tis appetitiue perficitur in inclinatiōe ad rem desideratam que est obiectū ei9 sicut ad terminū. Ea eni que sunt infra animaz nobilio2i modo sunt in anima q̄z in seipsis quia vnum quodqz est in aliquo per mo dum eius in quo est: vt habetur in libro de causis. que vero sunt supra animā nobi lio2i modo sunt in semetipsis q̄z sint i ani ma. Et ideo eo2ū que sunt in anima infra nos nobilio2 ē cognitio q̄z dilectio. pp̄ter qđ phs in.6.eticho2 p2etulit virtutes in tellectuales mo2ibus. Sed eo2 que sunt su pra nos: τ precipue dei dilectio τ primi pp̄ter deum cognitioni p2efertur: τ ideo est fide excellentio2 caritas. ¶ Secundo modo alias rñdetur per eos qui tenēt vo luntatē esse nobilio2ē intellectu.s.b.Bo. Sco.τ Fran.de Mairo.τ Ric.vbi sup2a i solutione secūdi arg. negat intellectuz vo luntate esse nobilio2ē sed dicit q ad hoc vt phi verbum habeat veritatem nomine intellectus debet intelligi tota pars intel lectiua: que cōp2ehendit intellectum τ vo luntatem. Nam phs.7.metha.τ Comēta. ibidē dicunt q bulisis.i.volūtas habet in tellectum determinare: sed potētia deter minans est nobilio2 potentia determina ta: ergo voluntas que est potētia determi nans nobilio2 est intellectu qui est poten tia determinata. Qđ cōfirmat Ric.de li. ar. dicens q potētia nobilissima ē volun tas. Et Ansel.de cōceptu virginali di. Qđ voluntas ē regina: τ domina in toto regno anime. Ideo illud argu. nihil valet sed po tius est oppositū: τ ideo caritas est virt9 nobilissima. ¶ Quoniā autē ad tertiū di ctorum omniū cōsequens conclusio. Notā dū q ex omnibus in hoc sermone dictis sequitur co2relarie ista positio vera. s. q caritas excellit nō solum omnes virtutes sed etiā omnia dei dona: que quidē senten tia est augustini vt habetur in tertio sen tentia2 di.23. sic di. Respice ad munera ec clesie τ vniuersis excellentius caritatis donum cognosce. Qui etiā in.15.de trini. vt habetur in p2to di.17.c. Tunc eni sic di cit. Dilectio dei diffusa est in co2dibus no stris vt sit apo. per spiritum san. qui da tus est nobis nullum enim isto dei dono excellentius qđ diuidit inter filios regni. τ perditionis.h ibi. vnde τ glosato2 super illud Apoc.3. Suadeo tibi a me emere au rum. sic dicit. Sicut aurū super omnia me talla τ oleum supereminet omnes liquo res sic caritas omnia dei dona.hec ibi. Maius est eni donū caritatis dono ope rationis miraculo2um: dono p2ophetie: do no scientie: dono sapientie: τ omnib9 alijs donis. q ex p2elibatis satis euidenter pōt demonstrari. ¶ Primo enim ex p2ima ratione in p2ima parte. s. o2dinationis ela rescere potest quia sicut virtutes omnes τ precepta ad caritatem o2dinantur. sic τ cetera dei dona. Ait eni Augustinus. Qđ sicut deus omnia fecit cum caritate ita vult omnia ad caritatem reduci. Facere vero miracula pp̄hetizare: p2edicare: de monia eicere scire. τ cetera omnia dona ad caritatem o2dinata sunt. ¶ Igitur si

Illud semper ē medius ad qḋ alia ordinantur vt tactuz ē ergo caritas supereminēs est. ¶ Secūdo idē probaſ ex secūda ratione.s. informationis quia oia alia dei dona possunt esse vacua:imo de facto nulla sūt sine caritate q: nunq̄z ad aliqḋ meritum possunt esse efficacia: imo cū peccato mortali plerūq̄z possidentur nō autē caritas. iccirco in c.licet de regula.dicit caritas ē fons ṗprius cui nō cōicat alienus.i.peccator.ergo non nisi iustis cōicatur alia vero dona etiaz inimicis dantur. ¶ Preterea oia ordinātur ad finem suū.sed que non sequētur finem suuz nulla sunt:quid prodest equus si nō potest portare:similiter quid ṗsunt omnia dei dona sine caritate q: ad finem suū non perueniunt vt dictū est de virtutibus.ergo vacua sunt. ¶ Preterea secundū pħm secūdo meta.ꝛ.3. topicorum Cuius finis melior ipsum quoq̄z melius Melior enī est animaꝝ medicus q̄z corporum quia anima melior ē corpore:sed finis alioꝝ donoꝝ dei sine caritate sunt res corporales: ꝛ transitorie vt miracula prophetie ꝛ huiusmodi. finis autē caritatis ē deus ꝛ vita eterna igitur ꝛc̄. ¶ Tertio idē ṗbatur ex triplici ratione.s.sociationis quia vbi caritas oia dona necessaria,ꝛ virtutes ad salutē necessarie sunt vt probatū est.non autē vbi alie habentur virtutes:ꝛ relique habētur. igiṫ patet ꝙ caritas est excellentissima super omnia dona ꝛ virtutes. Que omnia confirmat Augu.li.15.de tri.c.10.dicēs Dantur ꝛ alia dona per spirituz sanctū sed sine caritate nil prosunt. nisi ergo tantū impartiatur spūs.s. cuiq̄z vt eum faciat dei ꝛ proximi amatorem a sinistra non transfertur ad dexteram:nec spiritus proprie dicitur donum nisi per dilectionem: quam qui non habuerit si linguis hominum loquatur ꝛ angelorum sonans eramētum est ꝛ cimbalum tinens: ꝛ si habuerit prophetiaz,ꝛ sciuerit omnia sacramenta omnemq̄z scientiam: ꝛ habuerit omnem fidem ita vt montes transferat nihil ei prodest.ħ ille. Quapropter hortor vnumquemq̄z vestrum hanc mercari margaritam preciosam: qua sola regnum aquiritur eternū:vbi ipse deus qui caritas est viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post dominicam in septuagesima de dignitate etiā ꝛ excellentia caritatis triplici alia ratione. Sermo quartus.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Iteruz vbi supra ꝛc̄. Tantam esse caritatis excellētiam: vt non verbis sed nec cogitatione possit ad plenuz perspici:latere debet neminem.fratres in christo karissimi:cuius tamē secundum nostre infirmitatis modicitatez:feruor in nobis semper succrescere cum debeat: nec aliqū liceat etiam ad momentum a suo calore tepescere:operepreciuz ē de caritate quartū etiā ad nos habere sermonem duxi vt.s. continuo in nobis igniculus iste vigeat:qui tāto equidem in corde nostro vigebit:q̄ꝫto ipsum esse meliorez intellectus noster percipiet:qua de re reliquum est. vt alia quedam de excellentia,ꝛ caritatis dignitate. Impresentiaꝝ diseramus vt. excellentissimi huius boni amore affecti: iugiter illi inherentes non de multorum sed de paucorum numero inueniāmur: de quibus dominus dicit. Multi sunt vocati pauci vero electi. Sciendum est igitur secundum philosophum in.x.methaſi. ꝙ ī quolibet genere rerum est inuenire vnum ꝙ sit regula:ꝛ mensura omniumque sunt in illo genere. Celum enim empireum est nobilius aliis,ꝛ eo ceteris animalibus. Ita

in spiritualibus virtutibus est dare vnam ceteris nobiliorem quarum nobilissima est caritas vt iam tribus probatum est rationibus: et in presenti sermone alijs tribus liquido aperiemus.
¶ Primo videlicet ratione conformationis
¶ Secundo ratione durationis.
¶ Tertio ratione delectationis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur caritatem esse dignissimam, quia conformes nos deo efficit.

Primo igitur dico caritatem esse virtutem nobilissimam. Ratione conformationis. ait enim bea. Bonauentura in tertio di. 27. ar. 2. q. 1. quod ideo caritas est alijs excellentior quia nos maxime deiformes facit. Et patet hoc ex tribus.
¶ Primo respectu naturalis simulationis. Deus enim caritas est vt dicit Jo. ille quarto. c. vnde et Augu. in libro. 15. de trini. et in primo sen. di. 17. c. Cum autem dicit. Si in donis dei nihil maius est caritate: et nullum maius donum dei quam spiritus sanctus quid consequentius est: quam vt ipse sit caritas: que dicitur deus: et ex deo. Qui etiam in libro. 83. q. q. 37. dicit. Caritas in omnibus dei donis ita excellit vt etiam deus dicta sit. Ab hac autem caritate infinita que deus est: procedit quidam purus et infinitus actus amoris, cum igitur deus creauerit animam ad imaginem suam. s. caritatis et similitudinem suam, actus. s. infiniti amoris sui. cum autem rationalis anima peruenit ad ipsius rationis liberum vsum habet quidem ex proprio esse suo: quandam aptitudinem ad amandum sine qua aliquo modo esse non potest: necesse est enim illi diligere aut bonum incommutabile quod est deus aut bonum commutabile, quod est mundus. Ipsa per libertatem arbitrij in medio constituta. Hec autem in anima ad diligenda aptitudo: est dei imago: ab hac autem aptitudine: quidam prolixus velox que actus procedit amoris. per quem similitudo infiniti actus diuini amoris clarius demonstratur. igitur patet propositum.
¶ Preterea caritas animam deo conformat quia vt dictum est caritas est: et magis per caritatem et melius quam per aliam virtutem tanquam per consimilationem deo: anima transformatur: et conformatur deo et in deum cum omne simile magis simili: quam minus simili conformetur vnde secundo de generatione phisicorum. in habentibus simbolum facilior est transitus. Cum ergo sic nos deus dilexerit nihil aliud restat nisi vt et nos eum diligamus: et sic anima deo fiet conformis iuxta illud. Ego dixi dij estis. s. per conformitatem et participationem. Ideo apostolus dicit. 1. cor. 6. Qui adheret deo: vnus spiritus est. Et Tullius ait. Amicus est alter ego licet. n. impossibile sit secundum philosophum primo posteriorum vnam rem fieri aliam per essentiam tamen participatione potest esse per amorem videlicet. et dilectionem vnde Augustinus inquit. Talis est vnusquisque qualis est amor suus. Si terram diligis terra es: si deum diligis. quid dicam deus eris: nec audeo dicere ex me sed audiamus in scriptis. ego dixi dij estis. h. ille. Et iccirco quia beati sola gaudent caritate ipsi etiam dij super alios vocantur. Ait enim Boe. in quarto de consola. prosa. 3. Cum igitur ipsum summum hominem beatitudo sit: bonos omnes eo ipso quod boni sunt: fieri beatos liquet sed qui beati sunt deos conuenit esse. ¶ Amplius dico quod caritas conformat nos deo: quoniam sicut pater et filius in diuinis nectuntur nexu amoris: et vniuntur. sic homo per caritatem deo adherendo efficitur vnus spiritus cum deo propter quod. Jo. 17. dicitur. vt sint consumati in vnum sicut et nos vnum sumus. Que omnia Augu. confirmat di. Per caritatem fit: vt conformemur: et ex ea conformati atque

configurati: circumcisi ab hoc mundo nõ confundamur: cum his que nobis debent esse subiecta .hec ille. ¶ Secundo idez declaratur respectu liberalis donationis: q: sicut deus ex amore tribuit omnia dona: sic caritas exequitur liberaliter omnia obsequia: mandata dei eius amore non alio respectu. vnde oritur dubium an sit possibile motum caritatis esse mercenarium. ¶ Ad quod rñdetur bm Bonauenturam in tertio di.27.arti.2.q.1. Quod mercenarius dicit ille qui principaliter habet oculum ad mercedem. Nam si eam aspiceret non principaliter: nõ propter hoc esset mercenarius vt dictuz est in sermone primo parte prima. ¶ Sed sciendu: est q mercenarius est duplex.s. bonus malus .bonus mercenarius est ille qui respicit principaliter ad mercedem eternaz de qua dr gen.15. Merces tua magna nimis: hic mercenarius abundat panibus fidei spei caritatis. vnde dicit Ambro. super lu.15. Multi sunt boni mercenarii: qui spe eternorum deo seruiunt. Malus autem mercenarius principaliter respicit mercedem temporalez quã dñs Jo.x. vituperat di. Mercenarius autem fugit quia mercenarius est. de hac mercede intelligendo nõ est dubium q motus caritatis non potest esse mercenarius quia illa non est cum caritate nec a caritate. cũ caritati repugnet. ¶ De secunda mercede dubium est pro eo q illa potest esse cum caritate: non tñ omnino certum est vtrum sit a caritate. ¶ Nam quidam voluerunt non esse a caritate sed potius ab affectu nature. caritate comittante. Amor eni caritatis vt dñt cum sit amor gratuitus non intuetur premium: immo facit libere deo seruire sicut filius facit patri. Quibusdam autem aliis videtur q talis affectus mercenarius possit esse a caritate. desiderium enim habendi vitam eternam fruendi eterno bono est desiderium gratie nec est amoris naturalis vel acquisiti: sed potius amoris gratuiti quo apo. dicebat cupio dissolui esse cum xpo. Quod quamuis sit rationale dictum: secundum.b. Bonauenturam attamen caritas prima e perfectior: deo magis facit conformes quia liberalior: qr deus liberalissimus est in donis suis. vñ de Fran. de M. in trac. de caritate. dicit q triplici amore nõ est diligendus deus: proprie perfecte. ¶ Primo non est amandus amore complacentie: vt cum quis videt rem pulchram naturaliter illam diligit licet non curet habere: vt sunt pulchritudines rerum que videndo presupponũt amorem talem de quo eccle.xi. dicitur. Dulce lumen: delectabile est oculis videre. sed dei dilectio debet esse purissima: non simplicis complacentie: de qua dicit Sapiens ecclesiastes 80. Quid est inqz homo vt sequi possit regez factorem suum: vidi quia tantũ precederet sapientia stulticiam quantum differt lux a tenebris. ¶ Secundo non est amandus amore concupiscentie vt cum vult habere aliquam rem temporalem delectabilem: vt iocalia huiusmodi que dilectio presupponit pmã de q scribit Eccl.2. Dixi in corde meo vadam assluar diuitiis: fruar donis. infra. Omnia que desiderauerunt oculi mei non negaui eis: sed vt dictum est deus nõ debet diligi amore mercenario rei temporalis: quia ipse desideratur vt perfectus anime inhabitator vel glorificator. Et ideo dicitur diliges dominum deuz.t.ex to.c.t.7c. Ma.22.c. ¶ Tertio non debet diligi amore tendentie: vt cum quis diligit alium non propter se: sz propter aliquid aliud in eo ab eo descendens: vt est dilectio medici propter medicinam: nutricis propter infantem sicut dilexit laban Jacob. vnde dixit gene.30. Modicum habuisti antequam venirem nũc diues effectus es cetera. Et hoc modo deus perfecte non

diligitur q: qd diligitur ꝓpter aliud mi
nus diligitur ⁊ dilectio pura nõ est ⁊ non
debet esse dimediata. idõ dñs dicit deutro.
8. Caue ne quãdo obliuiscaris domini dei
tui. Et ideo debet diligi deus amore ami
citie: sicut n. diligitur homo quia virtuo
sus ⁊ bonus: ita debet diligi deus: quia in
se bonus etiã si nobis nunq̃ȝ esset ꝓficuus
vt dixi in primo sermone ẽt si damnari de
beremus. Nã Osee vltimo scriptũ est di
ligam eos spontanee inquit dñs. Ergo ⁊
nos ei conformari debemus ⁊ eũ liberali
ter diligere. Nam prime Jo. 4. scriptũ est
Diligamus dñm quoniã ipse prior dilexit
nos. Et sic patet q per caritatẽ deo cõfor
mamur in liberali exhibitione. ¶ Tertio
idẽ ꝓbatur respectu imperiose preceptio
nis q: sicut deus imperat oia ad salutem
ita caritas precipit actus oium virtutum
Scdm eni Ric. in. 3. di. 27. ar. 6. q. 3. Actuũ
caritatis qdam sunt ab ea elliciti. ⁊ sunt
plures per ordinẽ tamẽ se habẽtes. Jlle
tñ qui imediate ellicitur a caritate ⁊ ⁊ me
diate: quo alij actus a caritate elliciũtur.
nõ potest esse nisi vnus ſm speciẽ ⁊ qui est
actus diligẽdi deũ ⁊ proximũ. Mediante
quo actu diligẽdi ellicitur actus desiderã
di bonum futuȝ ⁊ actus gaudendi de bo
no presenti: ⁊ actus odiẽdi maluȝ cõtrariũ
bono ex caritate amato ⁊ fugiendi illud
cum est futurũ: ⁊ tristãdi de illo cũ est pre
sens. Quidã etiã sunt actus a caritate im
perati sicut actus oium virtutũ. Quãuis
ergo caritas non hẽat nisi vnũ actum pro
priũ ab ea ellicituȝ: tñ hanc eminentiã sup
oẽs virtutes hȝ q q̃uis eoꝝ proprios ac
tus nõ elliciat elliciũtur enim ab actibus
proprijs. Jpsos tñ imparat ⁊ ideo vt dictuȝ
est in sermone precedẽti eos mercede di
gnos facit: vnde ⁊ si nõ elliciat pacientie
actus benegnitatis prudentie aliarumq̃ȝ
virtutum tamẽ eos imperat ⁊ a proprijs
suis habitibus ellicere facit. Quod volẽs
ostẽdere apostolus. 1. cor. 13. dicit. Caritas
patiens ẽ: benigna ẽ: omnia suffert: omnia
credit: omnia sperat: oia sustinet: aliquãdo
eni ibi demonstrat q cũ caritate simul eẽ
⁊ alie virtutes ⁊ dona omnia ⁊ per ipsam
omnes actus virtuosi vel elliciuntur vel
ab ipsa virtualiter impant. Hac ratione
igit conformatiõis claret caritatẽ esse ex
cellentissimã. Sufficitq̃ȝ pro parte ista se
cunda huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
probatur virtutẽ caritatis esse dignissimã
quia super oẽs remanet in patria.

SEcundo pricipaliter in sermone no
stro dico caritatẽ esse dignissimaȝ
virtutẽ. Ratione durationis q: videlicet
cetere theologice cessabũt virtutes sola enĩ
caritas in perpetuũ durat. sed ſm philo.
⁊ cõmẽtatorẽ tertõ physicoꝝ. Quãto aliqd
permanentius ẽ: tanto nobilius ẽ in eodẽ
genere. ergo caritas ẽ nobilissima. ¶ Ad
cui⁹ declarationẽ circa maiorẽ propositio
nẽ huius rõnis. tres ꝯclusiões cũ trib⁹ du
bijs proponũtur. ¶ Prĩa cõclusio est q fi
des i gloria euacuabit. que ꝓbat ſȝ beatũ
Bonauẽturã i tertio di. 31. ar. 2. q. 2. ⁊ Ric.
e. di. ar. 3. q. 2. ¶ Prio rõne sic. fides scdm
apostolũ ad hebreos. xi. ẽ argumẽtũ rerũ
nõ apparentiũ. sup qd dicit Gre. q que ap
parent fidẽ nõ habẽt ſȝ agnitionẽ. Sȝ i pri
ma que nũc credim⁹ erũt manifesta igit fi
des ⁊c. Nã enigma essentiale ẽ fidei: q: ẽ
de rõne ipsius. Sȝ enigmatica cognitio re
spectu dei eẽ nõ põt i illo itellectu vbi cõ
tinue ẽ clara visio dei. act⁹ ergo fidei i pa
tria nõ remãebit. Sȝ incõueniẽs ẽ remane
re habituȝ vbi nunq̃ȝ possit exire i actuȝ: cuȝ
habitus nihil aliud sit q̃ȝ quedã inclinãtio po
tẽtia ⁊ determinãtio ad actũ: ⁊ maxie i p̄ria
hoc eẽt incõueniẽs: vbi nulli⁹ potẽtie icli
natio remãebit incõpleta. igit pȝ ꝓpositũ.
¶ Secũdo hoc idẽ probat auctoritate Au
gustini. 14. de trinitate di. Meus q̃ppe hu

mana cū videt suam videt quia credit qđ nō videt nō aliqđ sempiternū videt quando eni ad speciē nos per fidem perfectos nos esse gaudebim⁹ nō iaȝ fides erit qua credātur que nō vidētur : sed spēs qua videātur que credebātur. h ille. Et apostol⁹ ad cor.i.13.dicit. Cū venerit qđ perfectuȝ est euacuabitur qđ ex parte ē: sed manifestum est fidē ex parte esse sine cognitionē fidei cū sit speculū in enigmate ergo superueniente dei visione euacuabitur. ¶ Tertio idē probatur exēplo qꝛ sicut corrūpit aliqđ corpus qđ homo insensibiliter ituet̄ ꝛ ipso corrupto memoratur ipsius corporis nō per ipsi⁹ corporis veritatē sed per similitudinē in aīo remanentē. sic ꝛ in ipa fide ex quo pȝ ꝙ hītum fidei nostre queȝ interius intuemur iter tēporalia cōputare debemus ergo nō erit perpetua ꝛ per cōsequens euacuabitur in p̄ria. ¶ Secunda cōclusio ē qđ spes euacuabit̄ in p̄ria ꝛ pbatur ɓm Ric. in tertio di. 26. ar. 5. q.1. ¶ Prio rōne sic. hitus spei hilitat ad cōfidendū ꝛ nitendū deo cū quadā protensione erectiōe : ꝛ expectatiōe ȝ qm̄ statui glorie repugnat expectatio substantialis premij:qꝛ vbi hētur ꝑhensio ibi nec talis erectio vel inhiatio cum ibi affectus oīo quietetur. igit̄ euacuabitur ꝛc. ɓm videlȝ ꝙ spes notat hitum virtutis theologicū qui habilitat aīam ipsaȝ ad expectandum substantiale premiū. ¶ Secūdo idē probatur auctoritate Augustini sic di.i. de doc. xpiana. Spei succedit beatitudo ipsa ad quam venturi sumus Sed illud cui beatitudo succedere ðr non manet cū beatitudine. Et apostol⁹ Ro.8. Qđ videt quis quid sperat? quasi dicat nō est spes respectu rei p̄sentis. igit̄ ꝛc. ¶ Tertio pbatur tali exēplo sicut se habet fides respectu nō visibiliū sic se habet spes respectu nō habiti sed fides necessario euacuabitur superueniente clara visione: ergo sic ꝛ spes habita ꝛ cōprehensa certissima tentione. ¶ Tertia cōclusio ē ꝙ scientia ɓm qđ euacuabit̄ ꝛ destructur in p̄ria iuxta illud apl̄i.i.cor.13. Siue ꝓphetie euacuabūtur: siue lingue cessabunt: siue scia destruetur. Sed qđ destruitur euacuat̄ ergo ꝛc. Que verba volunt sane intelligi ɓȝ Bea. bona. vbi supra q.3. ꝛ Ric. in.c. di.31.ar.3.q.2. Tria eni possunt considerari in ipsa scia. s. hitus : vsus ꝛ modus. Scia q̄ztū ad habitū manet ꝛ cōpletur qꝛ non repugnat perfectioni. Nō enim repugnāt ista duo deuȝ videre ꝛ scire ꝓpositiones ꝛ cōclusiones ꝛ principia geometrie ꝛ alicuius alterius scie. Scia vero q̄ztū ad vsum nō tollitur oīo sed mutatur qꝛ si esset habitus absqȝ vsu ꝛ actu esset incōpletus siue minus cōpletus : qꝛ nequaqȝ cōpetit statui illi perfectissimo ꝛ cōpletissimo: mutatur tñ ꝓpter annexam imperfectionē. Scia āt q̄ztum ad modum qui attenditur in decursu ꝛ in inquisitione ꝛ in quadā successione rōcinatione: ꝛ collatione simpliciter destruitur: ꝓ eo ꝙ in patria modus cognoscēdi erit per simplicē aspectū cum ibi habeatur deiformis intellectus per glie cōplementū. ꝛ sic intelligi habent verba apl̄i p̄fata. ¶ Preter superiora etiam dubia tria alia mouētur. ¶ Primū quoꝝ est An caritas in patria per gloriā euacuetur. ¶ Ad hoc respōdet Bea.bo. in tertio di.31.ar.3.q.5. Qđ absqȝ dubio nō euacuatur sed cōsumatur iuxta illud apl̄i.i.cor.13. Caritas nunqȝ excidit. vbi sciendū est ꝙ quedā est dispositio que respectu dispositi habet oppositionem ꝛ Quedā vero est que simpliciter disponit. ꝛ prima quidem per aduentum eius ad qđ disponit euacuatur. Secunda vero perficit̄ ꝛ consumatur ꝛ huius est euidens exemplum. Nam primo mō disponit medius color ad extremos : ꝛ tepiditas ad frigiditatem ꝛ superueniēte extremo medius tollitur color. propter hoc ꝙ mediū non tantum ad extremum disponebat sed etiam repugnabat. secūdo modo disponit

transparentia ad lumen. Nam superueniē te lumine transparentia non tollitur: sed magis perficitur et decoratur. Per hunc modū intelligendū est in ipsarum virtutū habitibus: que disponunt ad glorie complementū. Nam quedam sic disponunt: vt habeant aliquo modo oppositionez sicut fides et spes: que dicūt ipsius crediti et sperati absentiā et carentiā quorum opposita sunt in gloria. s. visio aperta et tentio firma et necesse hos habitus est tolli per glorie aduentū. Est et alia dispositio que non habet rationē oppositionis sed tātū dispositionis et talis dispositio ē caritatis que ad gloriam disponit sicut minus perfectū ad perfectum: nō tamen repugnantiā habet ad ipsum imo cōformitatē expressam et ideo q̄ztum ad habitū non euacuatur: sed dum tollitur impfectio ipse habitus pficitur et cōsumatur. ¶ Quod quidē rationibus tribus probatur. ¶ Primo ratiōe possessionis sic quicūq̄z habet bonitatem inamissibilez et ppriā habet et amorem ad illam inamissibilē sed in gloria quilibet hz dei bonitatē inamissibilē tanq̄z ppriā vt dicit glosa sup illa verba gen. xv. Ego ero merces tua magna nimis noli timere vbi ait glosa pcipit deus abrae: vt nō timeat vt certus sit q mercedez . s. domini quem habebit nunq̄z autem mittet: igitur et cetera. ¶ Secundo ratione cognitionis sic. dicit enim philosophus tertio de aīa. q amor sequitur cognitionem sed idē. x. ethicorū dicit. Quod intellectus operatio continuatissima est. speculari enī cōtinue possum⁹ si igitur semp et continue beati deum diligunt siue dico coz intellectus deum intelligit continue et semper et amor sequitur cognitionem igitur in eis caritas erit ppetuā et sic habitus perficitur et consumatur. ¶ Tertio ratione coniunctionis sic. Deus est eternus siue est caritas increata et eterna a parte ante et a parte post: quo psupposito arguo sic. Illud q est alligatuz semp alicui cause indeficienti semper accipit de eius effectu vt dicit primo de generatiōe et corruptione. patet hoc q: si aliquid semper igni coniungeretur semper de eius calore haberet: sed beati etiā naturaliter deo sunt coniuncti qui est caritas eterna. ergo et cetera. ¶ Secūdum dubium est quare. s. caritas magis cōformatur cōplemento glorie: q̄z alius habit⁹ virtutis theologice. ¶ Ad qd̄ rn̄detur secundum Bo. vbi supra q hoc fit triplici ratione. ¶ Primo ratione qualitatis ipsorū habituū differentis: quia videlicet dilectio est respectu presentis et absentis. Expectatio vero et credulitas est tantūmodo respectu non habiti et absentis: et ideo tam actus q̄z habitus ipsius caritatis statui patrie et vie est cōis et per hoc magis est conformis caritas vie caritati patrie: q̄z habitus credendi habitui videndi vel q̄z expectatio tentioni. ¶ Secundo hoc est ratione dignitatis ipsaꝝ potentiarū quia sicut vult Ber. de amore dei, vbi deficit intellectus ibi proficit affectus. Et dionisi⁹ de di. no. dicit q multo altius ascēdit affectus noster et vis affectiua q̄z vis cognitiua. Et quoniā altius elleuatur ipsa vis vnitiua in homine ideo habet quandam precipuam excellentiam dignitatis et habitus ipsaz pficiens est aliis habitibus excellētior: ac p hoc statui glīe cōformatior. ¶ Tertio hoc idē ē rōne largitatis diuinoꝝ munerꝝ q: viris scīs dn̄s cōicat: et pgustare facit dulcedinē eterne refectōis ne intentationibus et tribulatōnibus succumbant. Cum ergo sapere celestia non possit nisi bn̄ dispositus gust⁹: sꝫ dispōnez illi statui cōuenientē diuine largitatis mun⁹ hoc requisiuit vt gustui nr̄o daretur hitus et dispositio: sm q̄z statui glorie esset cōformis. hec aūt dispositio hit⁹ ē caritatis p quā dispositi sumus ad spūalia degustāda vt dicet i pte sequēti. ¶ Tertiū dubiū est an caritas in patria habeat dilatari. ¶ Ad q respon.

ƀm Bo. vbi supra. q.2. qr caritas in pria q̄ʒtum ad liberalitatis magnitudinē hʒ dilatari. ampliori. eni affectu diligetur deꝰ in se ⁊ in creaturis suis adeo: vt qui minꝰ in hoc mōdo diligere vr̄ tūc in pr̄ia multo longiꝰ diliget q̄ʒ quis vnq̄ʒ posset hic diligere. Nam ƀm Augu. Modus diligēdi deū perfecte nō pōt haberi nisi in pr̄ia quoniā cuʒ nihil diligat nisi cognitū sicut ex parte cognoscimꝰ .s. per fidē ita ex parte diligimꝰ sicut dicit Magister ī tertio di.27. Qm̄ q̄ʒdiu ī mortali carne sumꝰ ex fomitis repugnat vt nō ex toto feratur ī deū. Est ergo ⁊ caritas multo maior ī pr̄ia vnde Augu. in li. de spū ⁊ lr̄a ad Marcellū ait. Quis estimare audeat cū eo vētū fuerit quo vt apostolus ait, vt cognoscamus sicut ⁊ cogniti sum: tantā dilectiōeʒ cōtemplatoribꝰ ciūs fore q̄ʒta nūc fidelibꝰ est aut nullo mō hanc illi tanq̄ʒ de proxio cōparandā. porro si q̄ʒto maior noticia: tāto maior erit dilectio profecto nūc q̄ʒtum deest dilectioni tm̄ proficiende iusticie de esse credendū ē. Sciri eni aliquid vel credita tm̄ non diligi pōt. diligi āt qḋ neq̄ʒ scitur: neq̄ʒ credit non pōt. hec ille. Est igit caritas nobilissima qr perpetuo ē duratura. vnde Jo. cassianꝰ collatiōe pria. c. xi. ait Caritas nunq̄ʒ excidit. oīa nāq̄ʒ dona pro vsu ⁊ necessitate tribuūtur ad tp̄s. consumata cōdictione mox procul trāsitura: caritas āt nullo intercipiet tēpore. nō solum eni in p̄nti mūdo vtiliter operatur in nobis sed ēt in futuro. sarcina corporea necessitate abiecta: efficatior multo: ⁊ excellentior permanebit: nullo vnq̄ʒ corrūpenda defectu. hec ille. Et sic satis erit de parte secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis: ī qua pbatur caritatē esse virtutē dignissimā: ⁊ qr hic ⁊ in futuro illa delectatur aīa nr̄a.

TErtio ī hoc sermōe dico caritāteʒ esse virtutē dignissimā rōne delectationis. qḋ declaratur triplici respectu. ¶ Primo respectu gustationis. ¶ Secūdo respectu insatiatiōis. ¶ Tertio respectu leuiationis. ¶ Primo probatur respectu gustationis caritatem esse anime delectiuam: nulla enim alia virtus: tantam delectationem: in habēte experiri facit: sicut haec. non solū enim facit nos gustationeʒ sentire de deo in pr̄ia sed etiam in via. In pr̄ia qdem delectabimur: vt dicit ps. delectationes in dextera eius vsq̄ʒ in finem. i. sine fine. Et Job. 22. tunc super omnipotētem delitijs afflues. In via quis exprimere sufficit: quot dulcedines ⁊ suauitates a suis gustibus sentiuntur in cor. Secunduʒ m. sco. ⁊. b. Bo. in p̄rio di. 1. duplex ē fruitio .s. plena ⁊ perfecta: que solum hētur in pr̄ia que cōsistit in illa sūma caritate ⁊ dei delectatione animā satiante: qr ƀm Ric. in .4. di. 49. amor ⁊ dilectio in fruitione habent se sicut cā ⁊ effectus: vt amor sit causa delectationis: Fruitio vero semiplena: ē dilectio ⁊ caritas vie que ē imperfecta ex qua tamen sequitur aliqua delectatio ƀm statū huiusmūdi ex diuina degustatione. Est igitur caritas ēt in hoc mundo suauissimū māna: quod ƀm diuersas mentis dispositiones: diuersimode gustui anime sapit: vnde ps. delectar̄ in dño ⁊. d. t. p. c. tui ⁊ alibi. Quam dulcia faucibus meis el. tua .s. m. o. m. i. super omnem mundanam delectationem. vnde Ber. iubilando di. Quem quē tuus amor inebriat. nouit quid iesus sapiat felix ⁊ vere felix gustus quē satiat. ¶ In pr̄io ēt caritas ē delectatiua iuxta illud ps. Ecce quā bonū ⁊ q̄ʒ iocundū h. f. in vnū. In oībus alijs creaturis tanto propter deū habundātior delectatio est q̄ʒto mēns ardētiori amore inflamat. Gustate ergo ⁊ videte qm̄ suauis ē dñs .s. diligēdo ¶ Sc̄do caritas est delectatiua respectu insatiationis. insatiabilis est enim amor dei. Non eni pōt satiari desiderio: q non nisi desiderare cōcupiscit. vnde ps. in persona talis anime dicit. Concupiuit anima

mea desiderare iustificatões tuas: in oi tẽ pore. Fames enim anime est desiderium: ideo deum amans nõ satiatur quia deus amor est: quẽ qui amat amorẽ amat. ama re autẽ amorem circulum facit: vt nullus debeat finis esse vel mensura amoris. Et hec insatiabilitas omnia vorat et ex copia quasi inopia fit dũ ex pregustatis delitijs inardescat quoniam et si dentur ad plenũ nunqȝ tamẽ ad sacietatem. vnde Eccl. 24. Qui edunt me adhuc esuriunt. O imensu rabilis magnitudo dulcedinis dei cuȝ te amare edere sit: quomodo te amantes sic reficis: vt magis esuriant cum te repleti sint nisi qz tu caritas infinita simul cibus es et esuries. Nam qui te non gustat non te esurit: ad hoc .n. cibas vt esurire facias. vnde propter hoc virgo mater dei Maria dicit lu. 1. Esurientes imple. b. Optime impleuit: nõ satiauit. quia amoris eius dul cedo eo minus satiat quo magis replet. ¶ Quod si dicatur pphã dicit Satiabor cum. a. g. t. et iterum. Ex adipe frumenti sa tiat te. ¶ Ad hoc rñdetur qꝫ in his locis prophã loquitur de desiderij satietate nõ autem de fine. Finis enĩ desiderij satietas est. Qui vero semper esuriunt clarum est quia satiari non sunt. Sed vere beata esu ries quia solum esurit quod habet: et soluȝ habet quod esurit. ¶ Tertio caritas ẽ de lectatiua respectu leuiationis nihil enĩ le uius qȝ diligere. Qui enim diligit non la borat. caritas enim in voluntate consistit. voluntas autem vt patet ex supradictis libera est et regina in toto regno anime. Ideo ipa sola diligere potest forinseco au ctore ab amore nõ indiget absqȝ alterius operis exerceri potest. Si eniȝ in dilectio ne opus essent diuitie: iuste inopes excu sarentur si scientia ignorantes si labor im becilles et huiusmodi. Ideo sola voluntate hoc amoris mandatum potest impleri in tra nos est. vnde amare possumus. Non ergo indiges maria sulcare sepulchrum dñi: vt visites. non petri limina quereres non ad sancti Jacobi extrema migrare et intus est voluntas querit hanc amor solã: et dicit aperi mihi soror mea amica mea. cant. 5. c. qua ex re. lu. 17. dñs dicit Regnum dei intra vos est. Ecce ergo qȝ faci lis est hec ars amandi ideo dñs hortatur nos ad hoc facile onus suscipiendum. ta men necessarium quidem Mathei. xi. dicens Tollite iugum meum super vos. Jugum enim meum. s. est. et o. m. l. O leue onus: quo omnia alia onera leuia fiunt. Tu sola certe caritas mandata omnia im ples. Ro. 13. plenitudo legis est dilectio. Tu sola facis scandere ad superna. cant. 1. Recti diligunt te trahe me post te in. o. c. u. t. Tu ergo sola es que nos deo confor mes facis: que in prima celesti pfecerio: et consumatio: que animam impinguas: et fa ciliter consumaris et haberis: ex quibus dignissima es. vnde Augu. in trac. de qua tuor virtutibus caritatis sic optime con cinit. O caritas qȝ magnas vires habes que de celo deum deposuisti. O cara sani tas. o sancta et vera caritas que tanta es in terris quanta eris in celis: que tantum potes in hac pugna mortalitatis adhuc sollicita quantum autem poteris in illa pace perfecta et secura: et vigilia itaqȝ om nis anima christiana: et si in te eminet vir tus caritatis: que omnia sustinet. domini tui imitare vestigia. Christus enĩ ait pe trus aposto. pro nobis passus. vel. e. vt s. u. eius. Et si ille pro te de celesti sede ad ter rena descendit. tu propter te fuge terre na: appete celestia: si dulcis est mundus dulcior sit christus. si amarus est mundus: et omnia pro te sustinuit christus. via tibi fa ctus est ipse saluator surge. et ambula. hec ille. vt tandem ad ipsum peruenias et con sequaris christum tuum qui regnat cum deo patre et spiritu sancto in trinitate per fecta per eterna seculorũ secula amen.

¶ Feria quinta post dominicam in .lxx. de augmentatione ⁊ diminutione : necnō ⁊ perditione caritatis sermo quintus.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Iterum vt supra. Tanta de huius inextimabilis precij margarita fratres in christo carissimi: in superioribus arbitror : : equidē esse dicta : vt nisi a veritatis ⁊ rationis sensu alienus non possit non ad illam affici ac quo possit affectu illius percurrere vias illiusq3 semitas sollicita mēte ne deuiet perquirere. Hec eniz aut proficit: ⁊ augendo inardescit : aut sensim tependo prorsus extinguitur ⁊ arescit. Qua ex re eo nobis ad hanc augendam est inuigilandum: quo caritatis sublimius est premium illam possidentibus preparatum: ac duriora acerbioraq3 tormenta illius preciositatem negligentibus inferenda. vnde diuus pater noster Ambrosius super epistolam ad hebre.x.c. pulchre dicit. In id tendimus vt diligamus : ⁊ diligamur: ex dilectione quippe bona opera fiunt. Magnum quippe bonum est congregatio ipsa. Nam que caritate operatur feruentior est: ⁊ ex ea cuncta bona opera generantur: nihil namq3 bonum est: quod non per caritatem fit. Ista igitur confirmemus inuicem: quia plenitudo legis caritas est. Non enim laboribus opus habemus aut sudoribus si dilexerimus inuicem. Spontanea nobis via prosternitur : ducens aduerticem ⁊ celestia sicut est consuetudinis: quibusdam in hoc loco non solum admonuit. sed etiam culpauit : ⁊ criminauit vnitatem caritatis scindentes. hec ille. Ad hanc enim caritatem habendam nos inuitant saluatoris nostri dei domini Iesu gesta ⁊ scripta sed vt dñr verba proposita. Multi sunt vocati pauci vero electi. Omnes profecto vt hanc caritatis amplitudinem habeamus ab eo sumus vocati: sed admodum pauci sunt: qui amoris ⁊ caritatis feruorem tenere velint. Quo circa operepreciū duxi necessariumq3 esse : hoc in presenti sermone breuiter pertractare de caritatis augmentatione siue etiam de eius diminutione. Et de hoc tres partes faciemus.

¶ Prima quarum dicitur augmentatio. ¶ Secunda terminatio. ¶ Tertia autez diminutio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur q caritas potest augeri: ⁊ quibus modis.

PRimo dico secundum bea. Bonauen. in primo di.17. arti. primo. q. prima. Et Franci. de Ma. ibidem. Et Ri. e. di. Et tho. secunda secunde .q.24 .ar.4. Et in primo di.17. ar.i.q. Quod caritas vie augeri potest quantum ad actum suum. quod probatur tripliciter. ¶ Primo probatur ratione sic. Secundum omnes theologos premium correspōdet merito: sed vnus maius premium consequitur vno tempore quam ei debeatur alio tempore quo erat in caritate. ergo caritas in eo est augmentata. Nam constat q diuersis maiora ⁊ minora premia dabuntur iuxta illud Apostoli.1.cor.15. Alia claritas solis alia claritas lune. a. cla. stel. Et constat q vni ⁊ eidem secundū diuersos status debetur diuersum premium scilicet maius ⁊ minus: sed magnitudo premij substantialis respondet quantitati caritatis non secundum feruorem: sed substantiam. ergo si cōtingat maius premium alicui. ergo ⁊ caritatem substātialiter augeri. ¶ Quod confirmatur sic. Bonitas hominis consistit ex appropinquatōne ad deum: qui est vltimus finis nostre beatitudinis. quia secundum philosophum 5. Metaphisice bonitas cuiuslibet rei est ex appropinquatōne ad suum finem. In hac autem via quāto plus deo appropinquamus : tanto ma

gis appropinquare possumus. Sed hanc propinquitatem ad deū facit caritas vie: ergo caritas vie potest augeri. Si enim augeri non posset iam cessaret vie proces sus. Jo.aposto.1.cor.12.caritatem viam nominat di. Adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. ¶ Secūdo hoc idem Augusti.auctoritate probatur di. ad bonifacium: caritas meretur augeri: vt aucta mereatur ⁊ perfici. hec ille. Qui etiam dicit. Quod in rebus spiritualibus. idem est maius quod melius. Sed contingit caritatem meliorari alioquin nō contingeret hominem meliorari: cum bonitas hominis ex caritate causetur. ergo contingit caritatem augeri. Cōfirmatur hoc idem ex apo.auctoritate: ad phil.primo di. oro vt caritas vestra magis ac magis abundet. Et in eadem tertio.ca.dicit. Non ꝙ iam acceperim aut perfectus sim: sequor autem si quomodo comprehendam: vbi glo. Augu.dicit. Nemo fidelium ⁊ si multum profecerit dicat sufficit mihi qui autem hoc dicit exit ď via ante finē. Et ad eph. 4. In caritate crescamus in illo per omnia. vbi glo. caritas nisi crescat in christo nec perfecta est: nec etiam est caritas. ergo caritas potest augeri. ¶ Tertio idem probatur similitudine. Quia sicut augmētum in corporalibus respicit tria: aliquid sicut subiectum: sicut ipsum hominem. Aliquid sicut terminū p se vt hominis quātitatem. Aliquid sicut terminū per accidēs: vt qualitatē in quantitate sicut augmentata supficie augmētatur ⁊ albedo. Ita augmentum caritatis respicit tria: aliquid sicut subiectum vt animam non ꝙ ipsa augeatur anima sicut homo sed est sicut illud circa quod fit tale augmentum. Aliquid respicit sicut terminū p se vt ipsam virtutem caritatis. Nam augmentata virtute caritatis augetur essentia. Aliquid respicit sicut terminū per accidens: quia enim virtuti caritatis coniuncta est essentia caritatis ideo augmentata caritate etiam augetur eius essentia. Augmentum autem essentie caritatis est perfectio caritatis. igitur patet propositum. Ad quorum maiorem declarationem notandum est secundum bea. Bonauenturam vbi supra.q.2. Et tho.2.2.q.24. ar.sexto. Et in primo distin.17. ar. primo Quod modus augendi caritatem ē per appositionem ⁊ huius simile habetur in lumine. vnde sicut maius lumen additum minori ipsum auget sic caritas addita minori eam auget: ⁊ hec positio ponit caritatem non augeri virtute propria sed diuina. Idem enim est principium augendi ⁊ generandi. vnde sicut a solo deo ortum habet ita ⁊ augmentum. Et ideo tribus modis augetur caritas. ¶ Primo quidem augetur inhesione non quidem ꝙ prima caritas esse incipiat. vel esse desinat in subiecto idest in volūtate. Sed ita ꝙ magis esse incipiat in voluntate quod prius minus inerat. vbi nota quod ista duo inter se differunt scilicet infusio caritatis: et augmentatio caritatis. infusio enim caritatis importat quandam mutationem secundū herere ⁊ non herere. Et ideo oportet ꝙ in infusione caritatis aliquid adueniat quod prius non erat. Augmentatio autem caritatis importat mutationem secundū magis ⁊ minus herē. Et ideo non oportet in augmentatione caritatis ꝙ aliquid insit quod prius non infuerit sed qđ magis insit quod prius minus inerat ⁊ hoc est quod facit deus caritatem augendo scilicet ꝙ magis insit: ⁊ ꝙ perfectius similitudo spūs.s. operetur in aīa. ¶ Scđo quidē augeť ꝑparatione. Nā aliter est de lumine ⁊ aliter de caritate qꝛ lumē crescit in aere per additionem luminaris ad luminare. Sicut.s.crescit lumen in domo alia candella super accensa. Sed caritas non crescit in anima per additionem luminaris ad luminare: quia non est

nisi vnum luminare influens scilicet spiri
tus sanctus qui q̄uis semper eodem mo
do se habeat:eo ꝙ in se est immobilis ta
men pro beneplacito sue volūtatis: ⁊ sapi
entie potest alicui caritatem maiorem in
fundere ẜm ꝙ aliquis se magis preparat
vel disponit ad maiorem caritatem susci
piendam. Nam secundū phm.4. metha.
ad introductionem vnius forme in vno
subiecto semper requiritur expulsio con
trarie forme sicut ad introductionem ca
loris requiritur per prius expulsio frigi
ditatis:⁊ hoc presupposito certum est ꝙ
deus:⁊ si in se sit imobilis: tamen pro be
neplacito voluntatis sue atqꝫ sapiētia au
get ⁊ infundit maiorem caritatē vni q̄
alteri secundū dispositionē.propter quod
Plato in thimeo inquit forme dantur se
cundum mercedem materie. Auctor etiā
de causis dicit. Omnes res recipiunt in
fluxum prime cause secundū modum sue
potentie ⁊ dispositionis sapiens quoqꝫ in
prouerb. ait. Secundū ligna silue:sic ignis
exardescit ex quibus concluditur:ꝙ subie
ctum sine materia : que habet minus de
contrario:⁊ maiorem dispositionem perfe
ctiori modo recipit in se formam. sic a simi
li anima que est subiectum caritatis: quā
to minus habet de cōtrario. s. de peccato:
⁊ quanto in se maiorem habet dispositio
nem. maius augmentū recipit caritatis.
vnde sicut eadem irradiatione solis effici
tur aer magis vel minus clarus quanto
magis vel minus depuratur a nebulis se
paratur ita ⁊ anima tāto magis vel mi
nus caritate infunditur quanto a peccato
rū nebulis separatur vnde sicut albꝰ est
quod est nigro impermixtius. Ita tanto
magis caritas augetur. q̄to magis aliqs
a pecō sepatur. vnde Augusti. in li. 83. q. di
cit. Nutrimentum ⁊ augmentū caritatis
est diminutio cupiditatis. Ex quibus con
cluditur illud quod dicit philosophus li.
phisicorum : quod quanto magis recedit
aliquid ab imo oppositorū :tanto magis
appropinquat ad reliquum:sic quilibet tā
to magis crescit in caritate . quanto ma
gis a peccato recedit. igitur a peccato re
cede ⁊ caritatem habebis . ¶ Tertio au
getur caritas vie perfectione . sicut enim
ignis agendo naturaliter in ligna calidi
tatem aque auget ⁊ perficit : non aliquid
caliditati addendo sed sua actione subie
cti potentiam ad actum caliditatis redu
cendo. Sic agens supernaturale. s. spiritus
sanctus auget caritatem non aliquid ipsi
caritati addendo : sed mediāte hītu cari
tatis disponendo. vnde sicut non calidum
est potentia calidum. ita minus calidum
est potentia magis calidum. Et ideo sicut
per actionem calidi efficitur de non cali
do calidum:non ꝙ ponatur ibi aliquis ca
lor:sed quia calor qui est in potentia redu
citur in actum. Ita intensio caritatis. est
ex hoc ꝙ natura recipiens. vel voluntas
magis ac magis preparatur ad gratie ⁊
caritatis susceptionem . Ista collectio in
vnum est secundū ꝙ recipit id quod sum
me vnum est scilicet deum . sicut quelibet
potentia colligitur secundum ꝙ stat sub
sua perfectione . ¶ Confirmatur ista ra
tio sic. regula ē auctoris in li. de causis. Et
philosophi. 4. meta. Quod quanto magis
aliq̄d appropinquat alicui cause :tāto ma
gis accipit de causato. sicut qui magis ap
propinquat ad ignem :tanto magis acci
pit de calore: sic a simili quāto magis ani
ma deo appropinquat:qui est caritas:tan
to magis accipit de caritate. Talis autē
appropinquatio ad deum maior ⁊ minor
fit per maiorem ⁊ minorem collectionem
cordis:⁊ veritatem mentis in diuina sic i
vnum hoc modo. Nam ipsa voluntas quā
tum ex sui natura dispersionem quandā
habet secundum ꝙ est in potentia ad plu
ra. Tunc autē magis deo appropinquat :
⁊ per consequens maiorem recipit carita
tis augmentationem:⁊ additionem quan

dis multitudinē sue potentie circunquaqz dispersē simpliciter colligit in vnum deū: propter quod auctor lib. de causis. dicit. Quod virtus vnita et fortior est ad aliquid se ipsa dispersa. vnde concludo q cū duplex sit quantitas. corporalis vel extensiua virtualis vel intensiua: et quantitas corporis. vel dimensiua et extensiua. solum attenditur secundum naturam hoc modo augmentum non conuenit caritati vt scilicet plura vel pauciora diligantur: quia minima caritas diligit omnia que sunt ex caritate diligenda: sed cum alia sit quantitas virtualis et intensiua que non solum attenditur. secundum numerum obiectorum vt plura vel pauciora diligantur. sed secundum intensionez actus et effectus vt magis vel minus diligatur: aliquid et precipue deus hoc modo caritas vie miratur augetur. ¶ Preterea quanto enim quis magis deo per assimilationem se conformat tanto magis suscipit caritatis et perfectionis augmentum. vnde Augu. hec confirmans li. de presciencia et presentia dei ad dardanum dicit. Magis est in caritate qui magis ad similitudinez dei accedit. Et auctor li. de causis dicit. Perfectius est semper q maiorem conformitatem habet cum suo principio. Hoc presupposito certum est q secundum philosophum. 12. metha. deus simpliciter est actus purissimus. ergo per actus quicunqz fit ei similis. ergo per multitudinem actuum quisqz fit ei similior. ergo per consequens cōcluditur q ex pluribus actibus frequentatis magis radicatur et crescit caritas in anima sicut etiam de virtutibus moralibus siue de earum habitu contingit: quia frequētatis actibus generatur maior habitus in anima vt dicitur 2. ethicorum sicut verbi gratia clauus tanto magis ligno infigitur quanto magis a malleatore ictibus feritur: sic caritatis infuse habitus eo plus in anima crescit quo plures suscipit actus. Sed hic nota autem diuersorum actuum distinctioné. Quadruplex enim inuenitur actus. ¶ Primus actus dicitur informis et precedés. ¶ Secundus dr remissus et formatus. ¶ Tertius dicitur vniformis. ¶ Quartus dicitur superabundans. ¶ Primus dicitur informis et precedens quia non fit cuz forma caritatis dicitur informis: precedens autem dicitur: quia talis actus informis: et in peccato mortali factus precedit caritatez. Iste actus simpliciter ordinatur ad acquirendam caritatem non de condigno sed de congruo. non per modū meriti sed per modum dispositionis. ¶ Secundus actus dicitur remissus et formatus quia fit in caritate: et cum caritate. dicitur autez remissus eo q cum quadam negligentia et tepore fiat et si sine cordis feruore: et talis actus non disponit animam ad maius augmentum caritatis: nec per cōsequens ad maius meritum: sed magis facit oppositum: quia magis disponit ad caritatis diminutionem: non dico quantum ad essentiam: sed quantum ad feruorem et radicationem. Et vltra h talis actus disponit ad totalem ipsius essentie caritatis amissionem propter quod Apoc. 3o dicitur vtinā calidus. s. per feruorez caritatis aut frigidus per timorem seruilem esses. ex quibus duobus anima insurgit ad feruentiores actus caritatis. sed quia tepidus es. s. in caritate positus tepidos actus facis: incipiam te euomere ex ore meo: quod nō facit nisi ex caritatis amissione. ¶ Tertius actus dicitur vniformis: et ideo sic dicitur vniformis quia facis actum eodem gradu feruoris nec addis feruorem: vel minuis. iste actus simpliciter disponit animam ad maius caritatis augmentum et per consequens ad maius meritum: sed tamen non augmentat caritatem sed solus vltimus actus in virtute precedentiuz auget caritatem: et meritum sicut exemplū li

gratia.gutta cauat lapidē non semel sed se pe cadendo:ita ꝙ illa vltima gutta cauat lapidem in virtute precedentium sic a si mili:homo qui ē in caritate faciendo sem per eosdē actus ⁊ nullum ponendo cona tum vel feruorem non meretur caritatis augmentum nisi in vltimo actu qui i vir tute precedentium actuum suscipit carita tis ⁊ meriti augmentū. Sed nota ꝙ nō so lum vltimus actus: sed etiam quilibet p cedens meretur caritatis conseruationē preter ea que supra diximus de ꝯo actu tam quo ad diminutionem:ne diminuatur: ꝗ quo ad essentiā:ne perdat. ❡ Si aūt econ tra sic opponeres. Quilibꝫ actus carita tis ēt sine feruore ⁊ violentia meretur ca ritatis augmentum tali ratione. Qui pōt quod maius ē potest ⁊ quod minus: sed quilibet actus caritatis meret vitam eter nam:que magis ē ꝗ sit simplex caritatis augmētū:quia vita eterna includit carita tis pfectōnē.ergo ⁊c. ❡ Ad ꝙ rñdet tho. in primo di.17.ar.5. Et ꝯa scdē .q.24.ar.6. Quod licet quilibet act⁹ caritatis merea tur vitam eternam non tñ statim ex abun danti sed simpliciter suo tpre:sic a simili. Quilibet actus caritatis meret caritatis augmentum non tamen statim auget: sed solum auget quando aliquis conat ad ca ritatis augmentū itaqꝫ ad augmentū cari tatis ergo ē necessarius conatus ⁊ feruor. ❡ Quartus actus dicit superabundans: q: fit cū maiori feruore ꝗ precedētes:eo ꝙ debite conatur ꝯm habitum caritatis: ⁊ meretur semp augmentū caritatis ⁊ me riti.vnde si quis faceret mille actus in ca ritate quorū vnus semp esset feruētior al tero:reciperet mille gradus in aīa augmē ti caritatis ⁊ meriti:exemplo hominis q vnico ictu fortius ip qui semp clauū per cutiendo infigit vel simile aliud facit. Et sic patet ꝙ caritas actualiter augetur ⁊ q b⁹ modis .pateqꝫ pars prima huius ser. ❡ Pars secunda huius sermonis in qua declarat si caritas possit augeri in īfinitū.

SEcundo principaliter ad pdictorū maiorem declarationē notandū est ꝯm tho.in primo scripto di.17.ar.4. Et ꝯa ꝯe.q.24.ar.7. Et b. Bo.x.di.q.4. Quod lo quendo de augmento caritatis ꝗtum ad terminū.dupliciter loq possumus. ❡ Pri mo ꝗtum ad id quod ē:ꝯo caritas pueniat ad aliquē terminū vltra quem caritas nō auget in quolibet hoīe.oportet .n. habere terminū ⁊ statum. Augmētū eni sicut pꝫ in corporalib⁹ hꝫ statū a tribus .s. A virtute agēte sicut ē in homine cuius augmentū stat qñ virtus caloris spēm nō potest am plius conuertere. ❡ Habet insup statum a potentia suscipiente:sicut potētia humi di radicalis nō pōt ampli⁹ extēdi. ❡ Po stremo habet statum a forma pficiente: si cut qñ corpus perfectum est ꝯm ꝙ cōgru it operationi anime.simili mō dicenduꝫ ē de augmento caritatis. ❡ Caritas enim stat a parte virtutis agentis dupliciter. ❡ Primo naturaliter qñ non pōt ampli us. ❡ Secundo a pposito qñ non dispōit amplius. Et hoc mō stat augmentum cari tatis cum deuentum est ad mensurā:quā mensus est deus homini ꝯm distributio nem sue sapiētie. Et ideo ꝗuis virtus au gmentans sit infinita tñ operatur ꝯm di spositionē sapientie limitātis effectus va rios ꝯm ꝙ sibi placet non eni operat ꝯm omnimodā possibilitatem. Stat.n.a parte suscipientis.quia sicut dr Mat.25. Dedit vnicuiqꝫ ꝯm ppriam virtutē. ❡ Secūdo possumus loqui de augmēto caritatis siue termino augmenti:ꝗtum ad id augmen tū quod pōt esse.⁊ tunc est duplex opinio. ❡ B.bo.vr dicere:ꝙ caritas ēt viє vt pꝫ ex pcedentibus.hꝫ terminum q: deus de dit vnicuiqꝫ limitem. Et quāuis sit infini te virtutis:q: tñ illa virtus augmentans nō agit naturaliter ⁊ ꝯm impetū siue ꝯm totum suū posse. Sed solū agit sapienter. Jccirco vnicuiqꝫ ponit limitem ipsa in se

non limitata. ¶ Tho. aũt dicit vbi supra ꝙ caritas vie potest augeri in infinitum quod triplici rõne probat. ¶ Primo ratione virtutis agentis sic. Causa agẽs vel efficiens caritatem est deus. sed deus est infinite virtutis. ergo quãto maiorem caritatẽ infundit: tanto maiorẽ caritatẽ põt infundere. Sicut in quacũqꝫ creatura data põt producere meliorem. Nam caritas in beatis augeri non põt propter cõditionem status: q2 sunt in termino ⁊ nõ in via vnde datur eis premium ſm ꝙ caritas in statu vie eis meruit: vnde augmentum meriti intelligitur circa terminũ non autem in cõiunctione cũ suo termino. ¶ Secũdo idem pbat ratione ipsius caritatis: quia s. caritas est quedam pticipatio caritatis spũs. s. Sed caritas spũs. s. ẽ infinita. ergo in infinitũ participari: ⁊ a viatore haberi põt. Et ideo quãto magis participatur ⁊ habet: tãto magis pticipari a nobis ⁊ haberi põt. ait phs primo politicorũ. Quod illud quod appetit tanq̃ finis: non tantũ appetitur quin ẽt possit appeti. Sed spũs sanctus est sũma bonitas: ⁊ bonum sũmũ est finis humane creatur ergo ⁊c. ergo p3 ppositum. ¶ Tertio idem probat rõne capacitatis ipsius aie sic. certum ẽ ꝙ aliter est de natura corporali ⁊ aliter de natura spirituali: q2 corporalis ẽ limitata ⁊ finita quare nõ est capax amplioris pfectionis. sed natura spũalis sicut aia l3 de se sit finita tñ in recipiendo põt dilatari ⁊ amplificari in infinitũ. Et tali rõne confirmat caritas sequit cognitionẽ: cũ ergo cognitio de deo possit in infinitũ crescere: q2 nunq̃ põt cognosci de deo vt nõ magis: magisqꝫ cognosci possit: ergo nunq̃ eũ tñ diligim⁹ q̃tũ diligere possemus. vnde p receptionem caritatis in mente capacitas mentis augetur ⁊ dilatatur. ppterea aplŝ. 2. cor. 6. dicit cor vestrum dilatatũ ẽ. s. per caritatem. ¶ Est tñ advertẽdũ. Quod l3 caritas vie possit augeri in infinitũ ſm hanc vltimã opinionem: nunq̃ tñ põt adequari caritati patrie: q2 nunq̃ tñ diligit hõ in via q̃tum in patria. Cuius rõ est q2 sicut linea q̃tumcunqꝫ crescat nõ attingit quãtitatẽ superficiei: q2 nõ sunt eiusdem rõnis. Ita q̃titas caritatis vie: nunq̃ attingit quantitatẽ caritatis pfie eo ꝙ nõ est eadẽ rõ q̃titatis caritatis vie que sequit cognitionem fidei ⁊ quãtitatis caritatis patrie: q̃ sequit apertã visionẽ dei. Qui vult ergo attendere pfectioni que sũme est vtilis ⁊ quodammõ necessaria debet augere caritatem inquantũ ei possibile fuerit. ait. n. phs. 5. metaphisice. Quod perfectũ ẽ cui non est additio. ergo sequit ꝙ imperfectũ est cui d3 fieri additio: ⁊ p consequens imperfectissimũ est ⁊ erit: quod pfectum nõ est: ⁊ potest p additionem pfici: ⁊ nulla fit additio. ppter quod phs. 7. phisicorũ diffiniens perfectam virtutem dicit. virtus ẽ dispositio pfecti ad optimum. Et comentator ibidẽ ait. Quod virtus est vltimũ alicuius quod põt. Cũ igitur nos oporteat esse pfectos iuxta illud Mat. 5. c. estote pfecti ⁊c. Perfectio dr alicuius rei impfecte cõsistit i augmẽto: ⁊ additõne. ergo o3 crescere in caritate: ⁊ eã augere vt sit perfecta: aliter nõ erit pfecta. Et hoc ẽ ꝙ ait ppheta ibunt de virtute in virtutẽ. Nã sicut se h3 natura ad motũ sic se h3 ⁊ habere d3 caritas ad augmentũ. Sed ſm phm. 7. phisicorũ ⁊ primo de celo ⁊ mũdo. Omnis motus naturalis in principio est debilior in fine aũt fortior. ergo a simili ⁊ caritas que nobilior est ol natura d3 a fortiori crescere ⁊ augeri: q2 aliter natura nobilior eẽt. Et sic patet qd dicendũ de termino caritatis patet. sufficitqꝫ pro parte hac secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quõ caritas possit diminui.

Tertio in isto ſmone inuenit p⁹ decl de augmẽto caritatis: ẽt aliq̃ d sua diminutione augmẽtatõi cõtraria dicere.

Qua ex re quare ſi caritas poſſit ita dimi
nui ſicut augeri. Circa qđ dubiũ fuerunt
due opiniones. ¶ Quidam enim dixerũt
ꝙ ſicut caritas augeť per imixtionem: ⁊
cum impmixtio maioꝛ ſit: ſecundũ maioꝛé
li. ar. habilitationé: ⁊ ſecundũ concupiſcen
tie diminutioné. Et econtrario permixtio
per dehabilitationé li. arbitrij ⁊ augmen
tationé concupiſcentie. Jccirco dicunt p
conſequens: caritatem diminui ſecũdũ ꝙ
augetur cupiditas vel concupiſcẽtia ⁊ de
habilitatur li. arbitriũ. Et hoc é per venia
le peccatũ. Sed quoniá veniale peccatum
manens veniale nũꝗ̃ totiés iteratur: vt
aliqd diligat ſupꝛa deũ. ideo caritas p ve
nialia poteſt minui ſed non tolli: tollitur
autẽ ſolũ per moꝛtale qđ auget cõcupiſcen
tiam ſupꝛa deũ. Sed hec opinio nõ ſtat qꝛ
nõ habet ſtabile fundamentũ quoniá ſub
ſtãtiale augmẽtũ caritatis nõ venit a li.
arbi. nec a ꝯcupiſcẽtia ideo nec diminutio
Cõſtans enim é maioꝛé vł minoꝛé carita
tẽ eſſe oi ſublata ꝯcupiſcẽtia ſicut in pꝛio
hoie ⁊ in angelis. ſublato ergo fundamen
to hui⁹ opiniõis pꝫ ipſam eſſe erꝛoneam.
¶ Jõ Ric. opio ⁊. b. Bo. in pꝛio di. 17. ar.
2. q. 3. Et tho. ibidé ar. 5. Et ſcđa ſcđe. q. 24.
ar. 10. ꝓbabilioꝛ eqdẽ eſt. Qui dicũt ꝙ du
plex põt eſſe diminutio caritatis. ſ. eſſen
tialis ⁊ accidẽtalis. ¶ Pꝛimo modo. ſ. lo
quẽdo de caritate ꝗ̃tum ad eſſentiam di
cunt nõ poſſe aliqua via diminui. qđ ꝓbať
triplici ratiõe. ¶ Pꝛio rõne cauſe ſic. Cer
tum é eni magná differẽtiá eſſe inter cau
ſam virtutis acquiſite: ⁊ virtutis infuſe:
quia cauſa virtutis acqſite ſunt actus hu
mani. ſicut dicit pħs. 5. ethi. habit⁹ ex fre
quentatis actib⁹ generatur. ⁊ ideo ceſſan
tibus humanis actibus: virtus acquiſita
ceſſat dimiť ⁊ tandé coꝛrumpiť: vt patet
de amicitia ⁊ de alijs. Virtus autem infu
ſa non cauſatur ab actibus humanis: ſed
ſolum a deo ⁊ talis eſt caritas. ergo ceſſan
tibus etiam actibus noſtris humanis ca
ritas nec minui poteſt nec coꝛrumpi igiť
⁊c. ¶ Secũdo idem ꝓbatur ratione attin
gentie: conſiderãdo. ſ. ꝙ virtute peccati ve
nialis nequaꝗ̃ minui poteſt: ⁊ pꝛobatur.
Nam peccatũ veniale diminuit aut hoc
facit effectiue aut meritoꝛie. Nõ quidem
effectiue quia ad ipſam caritaté nõ attin
git: quia caritas é circa finẽ: ⁊ veniale pec
catum é circa ea que ſunt ad finem. Non
autẽ diminuitur amoꝛ finis ex hoc ꝙ ali
quis inoꝛdinate aliqua ommittat circa ea
que ſunt ad finem. Non enim plus ſe auer
tit deus ab homine ꝗ̃ homo a deo ⁊ ideo
cum non cauſetur a deo aliqs defectus in
nobis niſi per modum pene: ſed ꝙ ſubtra
hit gratiá in pená peccati: non competit
deo caritatem diminuere niſi p modum
pene peccato debite. patet ergo ꝙ caritas
ſecundũ eſſentiam nullatenus p veniale
tollitur. ſed integra manet. ¶ Tertio pꝛo
batur ratione clemẽtie. ſ. dei. Qui quidẽ
pꝛonioꝛ. é ad parcendum ꝗ̃ ad perdẽdũ
⁊ ad erogandum ꝗ̃ ad ſubtrahendum.
Et ideo caritatem tribuit cum ſe li. ar. di
ſponit de congruo: ⁊ nõ ſubtrahit niſi quá
do neceſſario ſe diſponit ad ſubtractioné
qđ ſolum é per auerſionem: ⁊ tunc totum
tollit. ergo caritas poteſt penitus tolli: ⁊
poteſt augeri: non autẽ diminui. quia ſolũ
de congruo poteſt ſe pꝛeparare ſubiectum
ad diminutionem. ¶ Confirmãtur pꝛedi
cta exemplificatione. Nam caritas in ſcri
ptura vt dictum é. comparatur igni ſecun
dum illud can. 8. Lampades eius. ſ. carita
tis lampades ignis atqꝫ flamarum. ſed
ignis quãdiu manet ſemper aſcendit: ergo
caritas quãdiu manet, aſcendere poteſt
ſed deſcẽdere. ſ. diminui non poteſt. ¶ Se
cundo modo. ſ. loquendo de caritate acci
dentali poteſt fieri caritatis diminutio p
accidens non directe. quod etiam declaro
tripliciter. ¶ Pꝛio multiplicatiõe. ſ. pecca
toꝛum venialium. Veniale enim eſt ma
lum ſed non eſt malum niſi quia adimiť

aliquid de bono: ergo veniale adimit aliquid sed naturalia habilitas est multo maioris inherentie quam caritas. ergo cum veniale adimat de bonitate naturali. ergo et de caritate. quod solum intelligendum est per accidens. quia. s. adimit de feruore caritatis Nam multiplicatio venialium generat dispositionem contrariam feruori caritatis Ideo hieronimus ad celantiam dicit. Neque vero eorum te seducat error. qui ex arbitrio suo elligunt. que potissimum mandata dei contemnant. qui vere quasi vilia et parua despiciunt nec metuunt ne secundum diuinique prescientiam minima contemnendo paulatim decidant ad maiora. Stoicorum quidem est peccatorum tollere differentiam: et delicta omnia parua iudicare nec vllum inter scelus et erratum discrimen facere. Nos vero et si multum inter peccata distare credimus: quia et legimus: tamen satis prodesse ad cautionem caritatis: dicimus etiam minima timere pro maximis: tanto enim facilius abstinemus a quocunque delicto quanto illud magis timemus. Nec cito ad maiora progreditur: qui etiam parua formidat et sane nescio an possimus parua dicere: etiam aliquod leue peccatum: quod in dei caritatisque contemptum admittitur. ¶ Secundo idem probatur plurificatione. ait enim Augu. li. confes. Minus te amat qui tecum aliquid amat quod non propter te amat. si ergo contingit cupiditatem: non tantum remitti sed etiam augeri per contrarium contingit caritatem diminui. quod etiam intelligitur de minori feruore: quia pluribus intentus minor est ad singula sensus. ¶ Tertio idem probatur cessatione quia. s. per cessationem ab exercitio operum caritatis diminuitur feruor ipsius caritatis inquantum ex dissuetudine aliqualiter corrumpitur facultas obedientie virorum inferiorum ad superiores: et ideo ex otio tepescit feruor caritatis. et est ratio oppositorum quia si secundum philosophum. 6. tho. Tale additum tali facit magis tale: ergo tale non additum tali diminuitur quod erat magis tale faciendum. Ex premissis ergo concludo quod caritas licet non possit minui per essentiam per accidens tamen minuitur et quo ad radicationem: et quo ad feruorem. et ideo quilibet perfectam habens caritatem tenetur diligenter eam custodire ne minuatur sed integra conseruare: et quo ad essentiam et quo ad radicationem: et quo ad feruorem. si enim de ratione sunt perfecte caritatis quod vtique faciemus si vitia etiam minima sollicite deuitauerimus bonasque operationes multiplicare studuerimus. vel saltem in eis perseuerare curauerimus Et sic tandem hac caritate ad perfectissimam caritatem que deus est perenniter cum eo regnaturi perueniemus. Non igitur nobis negligendum est fratres charissimi: hanc caritatem perquirere et iam adeptam conseruare. presertim cum etiam hac in presenti mortali vita sit multo eam habenti melius: quam illam non habenti. qui quidem hic cruciari iam incipit: perpetuo cruciandus: eam profecto solus negligit qui illius bonitatis magnitudinem ignorat: que tanta quippe est vt sola ad regnum eterne beatitudinis perducat: ad quod nos misericors inducat dominus iesus qui cum patre et spiritu viuit et regnat in trinitate perfecta in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post dominicam in septuagesima de amissione et recuperatione caritatis sermo sextus.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Iterum vbi supra. Quia fratres in christo charissimi secundum eximium illum doctorem Aug. super prima canonica Io. omelia secunda firmamentum salutis

est habere radicem caritatis: virtutem pietatis. Non fastidio esse arbitror audi toribus sed potius solatio frequenter ei⁹ preconia audire sic ꝛ nobis nec laboriosuꝫ est psepe de caritate sermonem facere. Jō quia in superiore s̄mone satis abundeqꝫ dictum est quomodo caritas vie augeri potest ꝛ qbus modis qualiterqꝫ diminui Reliquum ē impresentiaꝝ dicere quomodo pōt penitus anihilari ꝛ auferri. Qua de re potissima ratio fuit vt dominus diceret prefata verba. Multi sunt voca. ꝛc. quia in caritate non pseuerant ipsamqꝫ pdunt ꝛ amittunt: ꝛ solum perseuerantes electi sunt quia Mat. x. Qui pseuerauerit vsqꝫ in finem, hic. s. erit. Tria igitur in isto sermone de amissione caritatis videnda sunt. ¶ Primū dicitur caritatis perditionis verificatio. ¶ Secunduꝫ pditionis causatio. ¶ Tertiū vero pditionis recuperatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur ꝙ caritas in hoc mondo anihilatur ꝛ pditur.

Primo igit̄ principaliter querit̄ si caritas semel habita possit āmitti. Circa qđ abiecto pnitioso quorundam errore dicentium. ꝙ caritas semel habita nunqꝫ potest āmitti. Quem quidem errorem pestiferum Magr̄ in tertio sen. di. 31. improbat. Dicendum secundū eundem Et Ric. in tertio di. 31. ar. 1. q. 1. Et b. Bona. ibidē. Et tho. e. di. ar. 1. Et scđa scđe. q. 24. ar. xi. Caritatem semel habitaꝫ posse amitti: quādiu homo ē in via: si gratia speciali non fuerit quis confirmatus: Que qdem ꝯclusio vario modo a doctoribus declaratur. ¶ Quidā eñ dicunt ꝙ caritatē possumus considerare. tribus modis. ¶ Primo ex parte infundentis. s. spirit⁹ sancti ad caritatē mouentis. Cum eniꝫ spiritus. s. inhabitet in nobis p caritateꝫ nō potest esse ꝙ spiritus. s. moueat aliquem ad amandū. ꝛ ipse caritatem āmittat: ꝛ nō diligat. Cuius ratio ē quia cum spirit⁹. s. infallibiliter operetur quodcūqꝫ voluerit impossibil e ē hec duo simul esse vera. s. ꝙ spūs sanctus aliquē ad actum caritatis. s. ad amandū mouere vellit: ꝛ ꝙ ipse caritatem āmittat peccando precipue. quia donum pseuerantie reputat̄ inter beneficia dei singularissimū. ¶ Secundo caritateꝫ consyderare possumus siue eius āmissionē ex parte caritatis informantis: ꝛ pficientis nam de ratione caritatis est menteꝫ a peccato purgare ꝛ i bono perficere. ꝛ hoc modo caritatem habens mortaliter peccare nō potest. sicut nec calor infrigidare pōt. Et sicut etiam iniusticia nō potest benefacere. vt dicit Augu. i libro de sermone domini in monte. ¶ Tertio āmissionem caritatis consyderare possumus: ex parte voluntatis caritatē recipientis. Et tunc dicēdum ē ꝙ sicut se habent forme respectu subiectoꝝ suoꝝ ita ꝛ caritas respectu voluntatum. ¶ Quedā enim forme sunt in materijs inamissibiliter. quia. s. replent totaꝫ capacitatem materie. ꝛ potētialitatem ꝛ iste corrūpi non possunt: nec materia ei⁹ est in potentia ad aliā formam: sicut patet de forma celi que replet totā capacitateꝫ sue materie: ꝛ ideo corrūpi non potest. Et ideo caritas patrie quia replet totā capacitatem mentis rationalis ipsius nec est i potentia ad comprehensoris aliā. Jdeo non potest āmitti: vt dictum est supra. ¶ Quedam vero sunt forme in materijs āmissibiliter que. s. non replent totaꝫ capacitatem materie sue. vnde quia forme elementoꝝ non replent totam capacitatem sue materie ideo possunt corrūpi: quia eorum materia est in potētia ad aliam formam: quia ergo caritas vie non replet totam capacitatem volūtatis: quia per aliaꝫ voluntas ex toto conatu non fertur continue in deum: caritas autē patrie vt iam dictum ē: replet totam mentis capacitatē ꝛ voluntatis. Jdeo corruptibilis est cari

tas vie non autem patrie. ¶ Alij autem dicunt quod quamuis predictus modus sit pulcher et subtilis. non videtur tamen multum cogere: quia in patria alique sunt anime que nobiliorem habent naturam: minorem tamen habent caritatem et gloriam alijs habentibus minus nobilem naturam: eo quod alie non tantum meruerunt quantum iste nec sic se disposuerunt. ergo in patria sunt alique anime: quarum naturalis capacitas voluntatis non est absolute et simpliciter repleta: sed secundum exigentiam sue dispositionis. et tamen nullius anime beate caritas corrumpi potest. Ideo est aliter dicendum. videlicet quod accidens quinque modis potest corrumpi. ¶ Primo per subtractionem presentie influentis sicut destruitur lumen in aere. Et isto modo non corrumpitur caritas quia deus est indeficiens causa qui semper quantum est ex parte sua ex sua liberalitate semper paratus est caritatem infundere: et infusam conseruare. ¶ Secundo potest corrumpi per corruptionem subiecti: sicut dicit philosophus in libro de morte et vita. Corruptis animalibus corrumpitur sanitas: que in eis est. Et isto etiam modo non corrumpitur caritas quia subiectum. i. voluntas est incorruptibile. ¶ Tertio per actionem contrarij sicut corrumpitur frigidum a calido: et isto modo etiam non corrumpitur caritas: quia peccatum ratione sue deformitatis ratione cuius caritati opponitur priuatio est. priuatio autem non agit in habitum. ¶ Quarto per subtractionem obiecti. quando. s. est tale accidens quod dependet ex obiecto: et sic corrumpitur paternitas patris per corruptionem filij. et auditus in aure per subtractionem soni: qui est obiectum auditus secundo de anima. Et isto etiam modo non potest corrumpi caritas quia bonum eternum. quod est eius obiectum corrumpi non potest et verum est: ¶ Quinto corrumpitur accidens per corruptionem dispositionis subiecti necesse ad existentiam illius accidentis in illo subiecto. sicut imago solis in speculo refulgentis quamdiu facies ipsius speculi est ad eum conuersa. tunc corrumpitur quando facies speculi ad partem oppositam conuertitur. Et per istam similitudinem dicunt caritatem corrumpi. Voluntas enim non est caritatis subiectum nisi sub ratione qua voluntas disposita est dispositione in ea facta per sui conuersionem ad creatorem in habentibus vsum li. ar. vel per baptismi aque vel sanguinis susceptionem in non habentibus vsum li. arbitrij. Et quia hanc dispositionem voluntas in se corrumpit cum se auertit a creatore ideo ex consequenti caritatem corrumpit. Alij autem grosso modo sed potentiori modum amissionis caritatis assignant di. quod deus decreuit non conseruare caritatem in voluntate se auertente ab eo per transgressionem alicuius sui precepti. et quia caritas manere non potest nisi quamdiu a deo conseruatur. Ideo quando se a deo auertit in ea caritas corrumpitur. Quocunque modo vera conclusio est quod caritas corrumpi potest quod quidem probatur tripliciter. s. ratione: exemplificatione: et Auctoritate. ¶ Primo probatur ratione triplici. ¶ Prima est talis. sicut. n. in naturalibus destructa dispositione materie: destruitur et forma. nam destructa dispositione corporis desinit in corpore esse forma. Ita in spiritualibus destructa dispositione mentis ad deum desinit esse gratia et caritas in anima. dispositio autem hominis ad gratiam et caritatem est conuersio eius ad deum ex toto corde que dispositio et conuersio per peccatum mortale tollitur quia secundum Aug. peccatum est auersio ab incommutabili bono ad commutabile bonum. qui igitur homo in hac vita potest peccare mortaliter. potest etiam caritatem perdere. igitur patet propositum. ¶ Nos si diceretur homines caritatem non potest eam perdere vt patet ex dictis in ratione nisi preponeret eam creatori. Sed hoc fieri non potest quia per caritatem deum propter se: et super omnia diligit. ergo caritas semel habita nunquam potest amitti. ¶ Ad hoc respondetur secundum Ric. vbi supra in sol. primi argumenti. Quod si homo habens caritatem semper esset in actu caritatis bene procederet ar.

Quādiu enim voluntas actu diligit deū propter se ꝛ sup omnia ab ipso auerti non potest. Sed homo in via habens caritatē nō semper est in actu caritatis: ꝛ ideo potest moueri ex libertate sua dfectibili motu qui caritati repugnat. ¶ Secunda ratio est talis. Quādiu homo ē in hac vita potest peccare mortaliter vt dictū est: sed per peccatum mortale efficitur homo inimicus dei quādiu autem habet caritatem est amicus dei: sed impossibile est vnum simul ꝛ semel amic⁹ esse ꝛ inimicus: quia contraria sunt ꝛ simul stare non pñt. ergo homo q̄diu est ī via potest caritatē āmittere. ¶ Quod si dicatur: peccatū non potest corrumpere caritatem: quia cum caritate nec admomentū stare potest ꝛ si eam nō attingit eam non corrūpit q: fm p̄hm 16. de animalibus. Quod non tangit non agit nec sequitur alteratio. ergo non pōt āmitti. ¶ Ad hoc etiam rūdetur fm Ri. vbi supra in sol. primi ar. ꝙ istud arg. procedit ac si peccatū corrūperet caritatē eo modo quo calidū corrumpitur a frigido ꝛ ecōuerso quod verū non est vt dictum est. Sed voluntas ipsa: p hoc ꝙ se auertit a deo peccando eam corrūpit quia propter hoc deus desinit eā conseruare. vel quia p hoc est mea dispositio ꝯtraria caritati. ita ꝙ in eodem instanti ē caritatis corruptō: ꝛ complementū illius auersionis. ¶ Tertia rō talis est. facilius ē deficere q̄ proficere: quia facilius ē destruere q̄ construere facilius cadere q̄ resurgere. Facilius ē etiam pdere caritatem q̄ fidē quia pdita fide perdita ē ꝛ caritas sed nō ecōuerso. Sed possibile est hominē non habentem caritatē eā acquirere vt infra dicet igitur possibile est hoiē habentē fidē recedere. ergo multo fortius ꝛ habentē caritatē ab ea recedere. ¶ Quod si dicat omnes habentes caritatem habent xp̄m pro fundamento ꝛ spiritum sanctum pro adiutorio ꝛ sed nihil potest firmitatem fundamenti infringere: nec virtutem diuini adiutorij superare igitur videtur ꝙ nihil possit ab homine caritatem expellere. ¶ Ad hoc respondetur secundum. b. Bon: vbi supra in rūsione vltimi arg. questionis. xp̄s est fundamentum quod non sustentat nisi volentem sibi inniti ꝛ spiritus. s. non gubernat in esse gratuito nisi volentem sibi cooperari. Et ideo quamuis illud fundamentū sit immobile ꝛ adiutorium sit inuincibile quia tamen li. ar. ex sua deffectitate recusat initi illi fundamento: ꝛ cooperari illi adiutorio: peccando deficit in seipso ac p hoc priuatur a caritatis dono propter defectum a parte sui nō a parte fundamenti vel adiutorij. ¶ Secundo idem probatur triplici exemplificatione. ¶ Prima est veteris testamenti constat enim saul caritatem habuisse cū scribatur in primi regum. Quod non erat in israel vir. comelior. Similiter ꝛ Dauid d quo dicit dominus inueni eum secundū cor meum: ambo tamen mortaliter peccando caritatem āmiserunt. Saul dauid persequendo. 1. re. 28. Dauid vero homicidium ꝛ adulteriū ꝑpetrando. 2. Re. 11. ꝛ. 12. ¶ Secunda ē noui testamenti. Nam apostoli ꝛ discipuli a dño ellecti caritatem habuerunt sed ex discipulis multi abierunt retrorsū vt habetur Jo. 6. Multi ēt apostoli in fide dubitauerunt. vt habet Mat. Mar. ꝛ lu. vltio ergo caritatem habitā pdiderunt. ¶ Tertia exemplificatio est de baptizatis. Nam omnes vt baptizati sunt caritatem habētes tñ quod illam postmodū āmittant patet. Caritas ergo semel habita pdit. ¶ Tertio idē probat auctoritate triplici. ¶ Prima ē Ezechiel. 18. sic di. Si autē auerterit se iustus a iusticia sua. i. a caritate ꝛ fecerit iniquitatem: fm omnes abhominationes suas quas operari solet impius nunquid viuet? Omnes iusticie eius quas fecerat non recordabimur. Si ergo caritas est vita spiritualis: ꝛ per peccatū mors in

curritur. ei cōtraria. igiꝰ patet ꝓpositum ¶ Secūda ē Pauli. i. cor. 8. di. Itaqꝫ qui ſe existimat ſtare: videat. i. diligēter atten dat ne cadat. s. a caritate. Qui eni nō pōt cadere: cautella nō eſt neceſſaria ſed ſtāti per caritatē neceſſaria ē cautella. ideo di cit Apl's. Qui ſe existimat ſtare. s. in ſtatu gratie per caritatē diligēter dicit attēdat ne cadat. i. a caritate in culpā. ¶ Tertia ē Jo. apl'i ⁊ euāgeliſte apoc. 2. di. habeo ad uerſum te aliqua qꝛ primā tuā caritatem reliquiſti. Qd̄ dupliciter exponiꝰ. ¶ Pri mo ſic caritatē p̄ re. non quo ad eſſentiaꝫ caritatis ſed quo ad feruorē quia i carita te exiſtens non ita feruet vt pri⁹. vt dicit Ber. Multi. n. ſunt qui in initio cōuerſio nis ſue ſunt feruentes: ſꝫ in fine pigritanꝰ. ¶ Secūdo exponitur ſic caritatē primi reli. s. quo ad eſſentiā quia a caritate ceci derat per peccatū mortale tranſgrediēdo omittēdo cōmittendo: ⁊ hoc eſt peſſimuꝫ quia q̄ a caritate cadit a deo recedit: ⁊ ſic claret qꝫ caritas vie pōt āmitti. Satiſqꝫ ē pro p'ia parte principali huius ſermonis.

¶ Pars secūda huius ſermonis in qua declaratur qꝫ caritas āmittitur propter ſolum vnum mortale peccatum.

SEcundo in iſto ſermōe vidēda ſunt aliqua de cauſatione āmiſſionis ca ritatis. Nam licet dictum ſit qꝫ ex pecca to mortali perditur. tamē vt hoc magis ellucescat talem concluſionē hic ponam⁹ videlicet. Qd̄ caritas per vnū ſolum mor tale peccatū perditur quantū ad actum ſu um: nō tamen tollitur habitus: q̄uis tol latur actus: quia ſicut habitus caritatis acquiritur per multos actus virtutū: ſic perditur per multos ⁊ diuerſos act⁹ pec catoꝝ. ¶ Qd̄ autē perdatur per vnū pec catum mortale quo ad actū. probaꝰ ratio ne: auctoritate. ⁊ exēplo. ¶ Pri̊o probaꝰ ratiōe triplici. ¶ Pri̊o rōne oppoſitiōis ſic. Certū eſt eni ſecūdū ph'm. i. poſterioꝝ ⁊. 4. metaphiſice. Qd̄ vnū ꝯtrariū p̄ aliud cōtrariū ſupueniēs tollitur ſicut frigus p̄ calorē: ⁊ econuerſo. Sꝫ quelibet culpa mor talis caritati cōtrariaꝰ eo qꝫ ꝓprietas ca ritatis in hoc cōſiſtit: qꝫ de⁹ ſup omnia di ligatur ⁊ qꝫ homo totaliter ei ſubiciatur. Culpa aūt mortalis totū facit oppoſitū qꝛ facit magis diligere creaturā q̄ꝫ creatorē ⁊ facit tollere ſubiectionē deo. ⁊ creature ſubiicere: ergo mortale tollit caritatem. ¶ Secūdo idē ꝓbatur rōne deteſtatiōis ſic. Quicūqꝫ cōtra dei p̄ceptū facit vel cō temnit facere qd̄ dꝫ. caritatē āmittit: ſꝫ qui cunqꝫ mortaliter peccat. ꝯtra p̄ceptū facit ⁊ contēnit facere qd̄ dꝫ. ergo indubitanter p̄ mortalē culpam caritas tollitur. ¶ Ter tio idē ꝓbaꝰ rōne diuerſificatiōis. Regu la eni ē ph'y. in poſt p̄dicamētis. Et i p'io pier. Qd̄ affirmatiōes ⁊ negatiōes de eo dē ſemp̄ vnū ē veꝝ ⁊ alteꝝ falſuꝫ ſiue res ſit ſiue nō. hoc p̄ſuppoſito certū ē qꝫ pecca tum mortale facit hoīeꝫ dignū morte eter na. Ro. 6. Stipēdia peccati mors ē. s. eter na ēcōtra caritatē habēs: habet meritum vite eterne. ſicut diciꝰ Jo. 13. Si qs diligit me diligeꝰ a p̄re meo: ⁊. e. di. e. ⁊. m. illi me ipſum. i. qua manifeſtatiōe vita eterna cō ſiſtit. vt dꝛ Jo. 17. Hec eſt vita eterna: vt cognoſcāt te deū veꝝ ⁊ quē miſiſti ieſum xp̄m. ſꝫ certū eſt qꝫ nullus ē dignus vita eterna: ⁊ morte ꝑpetua: Ex quo concludiꝰ qꝫ ēt p̄ ſolū peccatū mortale caritas tolliꝰ ¶ Secūdo idē ꝓbaꝰ auctoritate tripliciter. ¶ Pri̊o auctoritate veteris teſti. Eccle. 9. ſcriptū ē. Qui offendit i vno perdit bo na multa. ¶ Secundo auctoritate noui te ſtamenti Jac. 2. Qui offendit in vno fcūs eſt omnium reus. Que verba exponens Bona. in tertio di. 36. q. 4. ſimul cuꝫ prefa tis verbis. Eccle. dicit. Qd̄ qui peccat in vno peccato perdit multa bona. i. caritatē in qua eſt plenitudo meritoꝝ. ⁊ impletio m andatoꝝ. Aut certe dicitur qꝫ p̄dit mu

ta bona: ⁊ fit reus q̃tum ad omnia pro eo qꝫ priuatur omnibus virtutibus. gratuitis. vel quia perdit omnia merita que habebat prius. efficiuntur enim ex vno peccato mortali omnia inutilia ad gloriā assequendā. Uel postremo dicit multa bona perdere: ⁊ omniū reus esse: quia demerito vnius peccati perdit eterna: que oībus virtutibus ⁊ meritis erant reddēda. h Bo. ❡ Tertio idē pbatur. Auctoritate Aug. sup ps.93. dr. Qui plenus ē caritate plenus est deo: quia aperte scriptū est deus caritas est in illa ē magnus deus. ī illa esto: ⁊ nō eris preter deū: h ille. Sed non pōt stare deus cū vno peccato mortali. ergo nunc caritas. ❡ Tertio idē pbatur exēplo triplici. ❡ Prio claritatis solaris. Sicut enī claritas solaris cessat in aere: ex obstaculo solis illuminantis. Sic caritas cessat ī anima. ex obstaculo criminis impediētis īfusionē eius a deo. vnde Augu. sup ge. ad litterā dicit. Qd homo deo sibi pñte illuminat absente āt obtenebrat a quo nō locoꝝ interuallo: sꝫ volūtatis auersiōe discedit. ❡ Secūdo idē pbatur exēplo caloris vitalis quia sicut vita corporalis āmittitur calore vitali vel naturali subtracto: sic vita spūalis āmittitur caritatis subtracto calore: per peccatū mortale. ❡ Tertio pbatur exēplo radicis. qd exēplum ponit Augu. sup eplam Jo. di. Radix omnium maloꝝ est cupiditas: ⁊ radix omniū bonorum ē caritas. Et simul ambe esse nō pñt. quia nisi vna radicitus euulsa fuerit alia plantari nō pōt. sine cā enī conatur quis ramos incidere: si radicē nō cōtendit euellere. Ex qbus patet qꝫ p mortale caritas prorsus tollitur. ❡ Si autē querat an per veniale peccatū caritas tollat. ❡ Rñdet Sm tho. secūda scdē. q.24. arti.10. Qd aīr ē d veniali aliter d mortali. Nā veniale nō contrariat simpliciter caritati ideo nō excludit vel tollit caritatē effectiue vel meritorie. ❡ Prio modo. s. effectiue nō tollit

rō quia caritas ē circa vltimū finē. Peccatū ēt veniale est quedā inordinatio circa ea que sunt ad finē. Et ideo peccatū veniale ad ipsam caritatē effectiue nō attingit. ❡ Secūdo modo. s. meritorie non: quia peccatū veniale nō meretur āmissionē vl' dimissionē caritatis. cuius rō ē quia cum aliquis delinquit in minori: nō meretur pati detrimentū: in maiori. vnde q inordinate se habet circa ea que sunt ad finē: nō meretur detrimentū pati in caritate per quā homo in finē vltimū ordinatur. peccatum enī mortale directe caritati cōtrariatur. meritorie ⁊ effectiue: Meritorie quia q peccat mortaliter dignū est vt deus ei subtrahat caritatē effectiue ēt quia totaliter corrūpit eam. Patet ergo quomodo caritas ⁊ si non tollatur p veniale tamē prorsus auffertur per mortale. Ideo diligēter obseruandū nobis ē ne ī mortali cadamus ⁊ āmittamus caritatē acquisitā. ait.n. Seneca ad Lucillū. Magna perfectio est si conseruas qd acquisisti. Itē alius Sapiēs. Nō minor ē virtus q̃ querere: parta tueri. Caritas enī custodiri dꝫ: ne p peccatū amittatur pre oībus alijs bonis mūdi. Tū rōne superatiōis. Tum rōne despectiōis. Tum rōne meliorationis. ❡ Prio debet custodiri caritas magis cū diligētia rōne superationis. Illud enim qꝫ supat ⁊ ē preciosius omnibus bonis mōdi debet cōseruari diligēter sup omnia. Sꝫ caritas non solum ē nobilior ⁊ preciosior omnibus bonis mundi: sed etiā excellentior omnibus donis dei: vt dictū ē supra in sermone tertio ergo custodiri sic debet ne āmittatur qꝫ minime peccatores faciunt: qui maiorē diligentiam de obolo habent q̃ de sancta caritate. ❡ Secundo debet conseruari caritas super omnia ratione despectionis sic. Quanto enī quid causat maiorem despectum ⁊ offensionem: ⁊ iniuriam contra deum: tanto magis ē ab omnibus precauendū: sed per peccatum amittendo cari

tatem. causatur maxima iniuria et despectio dei.ergo summe curandum est ne amittatur caritas.quia per peccatum anihilatur vt patet ex antedictis. ¶ Et rursus secundum Bona.in secundo di.26.ar.1.q.4. Competit caritati quod corrumpatur et anihiletur. ¶ Tum ratione sui initij: quia sicut accidentia in id redeunt vnde exeunt: cum producantur. Ita caritas que est quoddam accidens cum non producatur ex aliquo materialiter sed simpliciter sit donum gratuitum.et omnino descendens a patre luminum.sicut ex nihilo producitur.sic cum corrumpitur in nihilum redigitur. ¶ Tum ratione sui proprij esse siue modi extraendi: quoniam cum caritas siue gratia non ex principijs eius in quo est:sed aliud habeat pro subiecto aliud pro causa quemadmodum cum lumen corrumpitur vel similitudo in speculo vel ipsa species in anima non corrumpitur illud in quo est nec redit ad id a quo est sicut radij solis non redeunt ad solem sed quantum est de se in nihilum redeunt:sic caritas quia non habet esse in anima per modum nature sed per modum habitus:nec ex principijs anime producitur.cum corrumpitur et in nihilum realiter redigitur. Et propterea peccatum in quo fit gratie vel caritatis corruptio dicitur nihil. Et ideo summo auctori et conseruatori omnium bonorum.inter omnes corruptiones et anihilationes maxime displicere cognoscitur caritatis corruptio qua ex re caritas summe et diligenter est custodienda. ¶ Tertio hoc idem faciendum est ratione meliorationis sic.illud quod simpliciter melius est quilibet tenetur velle et facere.Sed melius est conseruare caritatem in esse quam per peccatum anihilare.ergo tenetur caritatem conseruare quilibet. et non anihilare. Est enim maior huius rationis philosophi primo politicorum.et.5.ethicorum. Quod duobus appositis semper id quod melius est elligendum. Minor probatur quia semper melius est aliquid esse quam non esse. et per consequens melius est esse quam per peccatum corrumpi. Nam philosophus 16.de animalibus et.6. politicorum dicit. Quod anima melior est corpore.animatum inanimato. viuens non viuente. ens non ente. Et secundo de generatione dicit. In omnibus semper melius est esse quam non esse:et natura semper desiderat quod melius est. Et secundo de anima dicit. Esse diuinum et perpetuum omnia naturaliter appetunt: vt ipso esse semper participent quantum possunt: et causa illius agunt: quecunque agunt secundum naturam. Si igitur quilibet tenetur facere quod melius est concluditur quod quilibet debet velle potius caritatem conseruare quam illam perdere:que sola abstinentia a mortali peccato conseruatur. summo ergo studio peccatum mortale fugiendum est per quod solummodo caritas auferri nobis potest. Satis pro parte secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quomodo caritas amissa recuperatur.

Tertio in hoc sermone: dico quod quemadmodum mortalis homo potest hic caritatem perdere sic et perditam potest recuperare. Sicut enim se habet oppositum in opposito. ita propositum in proposito. Sed sicut caritas per mortale peccatum perditur.ergo per penitentiam recuperatur. Uerum ad clariorem noticiam oritur dubium. An qui cecidit a caritate possit resurgere in caritate equali. ¶ Ad quod breuiter respondetur secundum Ric. in tertio di.31.articu.1.q.2. Et Bona. ibidem per omnia: quod homo potest resurgere in equali maiori et minori. ¶ Primo dico quod potest resurgere inequali caritate. quod probatur. ¶ Primo ratione sic. Gratia enim cum infunditur peccatori. Peccatum deletur secundum veritatem et dei reputationem ergo nullum prestat infusioni ipsius gratie impe

dimentū: nec ē aliud qđ impediat quare non possit dari tanta gratia homini sicut prius. ergo patet ꝙ inequali pōt resurgere. ¶ Secundo idē probatur auctoritate no. ⁊ ve. testi. ¶ Primo auctoritate ve. testamenti dico. Nā Mal. 3. Placebit deo sacrificiū iuda: ⁊ ierusalē sicut dies seculi: ⁊ sicut ãni antiq. vbi glosa dicit. Quo in principio placuerūt ita post peccatū per penitentiā placere ceperūt. Et hoc ipm etiam expresse habetur in glosa sup illud leui. 6. Hec est hostia que pro delicto ⁊c. sic dicit Eque placebit deo virtus iustoꝝ: ⁊ digna penitētia peccatoꝝ: que restituit in gradū pristinū. ergo pōt resurgere ineq̄li caritate. ¶ Hoc ēt ꝓbatur noui testi auctoritate. Ro. 5. c. scribit. vbi abundauit delictum supabundat ⁊ gratia. Et lu. 15. Cito ꝓferte stollā primā: ibi glosa dicit pristine dignitati filiū restituit. sed nō restitueretur in pristinā dignitatē: nisi hēret equalē caritatē. igit pꝫ ꝓpositū. ¶ Tertio hoc idē ꝓbatur exēplo. Nam Dauid post peccatū homicidiis resurrexit deuotior. scđi Re. 12. Et Petrꝰ pꝰ negationē fit fortior Mat. 26. ergo videt ꝙ simile possit esse i aliis. ¶ Secūdo dico ꝙ pōt resurgere in caritate minori qđ ꝓbatur ſm Bona. vbi supra triplici medio. ¶ Primo sic. deꝰ dat homini grām: ſm ꝙ se disponit ⁊ preparat. Sꝫ possibile ē ꝙ peccator cū resurgit. minus se preparat ad grām q̄ꝫ ante se ꝑparauerat. ergo possibile est ⁊c. ¶ Secūdo ꝓbat sic caritas ꝑcedens: nihil meret respectu caritatis subsequētis. ⁊ culpa q̄ztum ē de se expelli pōt q̄ztulācunqꝫ grām. ergo nec caritas ꝑcedens nec culpa subsequēs exigit ꝙ inequali caritate vel gr̄a resurgat homo. ergo possibile ē resurgeř i minori. ¶ Tertio probat sic. Si homo nō posset resurgere in minori: tunc cadens a caritate ꝑfecta nō posset resurgere nisi in caritate perfecta. qđ est manifeste falsum cuꝫ nemo repente fiat sūmus: ⁊ ante statum ꝑfectionis curat statum inceptionis ⁊ imperfectiōis. ergo pꝫ ꝓpositū. ¶ Tertio dico ſm predictos doc. ꝙ homo pōt resurgere: ⁊ in maiori caritate. qđ ēt probatur tripliciter. ¶ Prio ex precedentibꝰ: q: si homo pōt resurgere inequali ⁊ minori ergo ēt in minori: Nā siue dicamus q̄ztitatem grē mēsurari ſm diuinā largitatē siue ſꝫ suscipiētis idoneitatē recte arguit intelligere: ꝙ caritas in qua qs resurgit pōt eē nō solum equalis: sꝫ etiā maior illa caritate a qua ceciderat. Nā ex parte diuine largitatis planū est. ad eius eniꝫ comēdatiōnem spectat vt maiora tribuat q̄ꝫ ante tribuerat ſm ꝙ dicit Augu. nisi ineptitudo suscipiētis impediat. Ex parte vero hois se disponētis satis planū est. possibile enī ē vt homo post peccatū amplius detestetur ⁊ abhoreat peccatū q̄ꝫ prius sicut multi lapsi in vitiū carnis: post corruptioneꝫ amplius tale vitiū detestantur q̄ꝫ prius fecerant. ergo ⁊c. ¶ Secundo ꝓbatur sic alia simili ratiōe. Quātitas caritatis i ipso hoie attendit ſm liberalitatē dei. sꝫ dei liberalitas nō est artata: iō sic pōt resurgere in maiori sicut ēt in minori. ¶ Tertio ꝓbatur ꝑ locum ab auctoritate. glose sup illud Ro. 8. diligētibus deū oīa cooperātur in bonū. sic dicit. vt si boni deuiant ⁊ exorbitant ēt hoc ipsum eis faciat ꝓficere in bonū: quia humiliores redeūt atqꝫ doctiores. qđ verū non esset nisi possent resurgere in caritate maiori: Nemo igitur fratres charissimi. ⁊ si ceciderit desperet: sed penitentiā agendo gaudeat quia paratus est dominus etiā maiora elargiri dona ac etiam potiora prioribus. Exurge igitur qui dormis in peccatis ⁊ curre ad pium patrem ⁊ dominum tuum qui brachiis extensis clamat. venite ad me qui laboratis ⁊ onerati estis peccatorum fasciculis ⁊ vos hic caritatem ⁊ gratiam prestando in vitam reficiet eternam. Qui per eterna extat secula. Amen.

¶ Sabbato post dñicam in septuagesima. De cognitione et signis cognoscendi ipsam caritatē sermo septimus.

Multi sunt vocati pauci vero electi. Iterum vbi supra. Ineffabilis enim clemētia et bonitas dei creatoris nostri omnipotentis fratres i xpo carissimi sic semp erga mortales homines egit: quatenus cāo haberent: vnde bona agendo ac vitia detestando: ad plenū et optimum: possent puenire bonū finem videlz nostruz qui quidem est vita illa beata: ad quā soli humiles et caritate pleni ptingere valent: quas profecto virtutes vt facilius assequeremur supnus pater: ignorare nos voluit: vtrum prefate virtutes in nobis sint nec'ne. Certa enim diffinitione nullus se caritatē habere scire pōt. et hoc: vt quo se priuatū dubitat eo in inquisitione non tepescat. ac ēt ne de re illa nō insollescat quā se possidere ignorat verum tñ caritatis virtutem in nos esse signis apertis. vel deesse facile perspicere valemus; vt ergo hec precipua virtus a nobis sollicitius inquiratur: qua possimus esse de electorū numero: vt dñt verba pposita: Multi sunt vocati etc. In presenti sermone. qualiter caritas in nobis esse cognosci possit ptractandum est quam si habere viderimus sollicite custodiatur: et si desit inquiratur. de signis igitur caritatis tres cōsiderationes occurrūt. ¶ Prima quarum dr variatio. ¶ Secūda situatio. ¶ Tertia autem signatio.

¶ Pars prima huius sermōis in qua declaratur qp caritas pōt cognosci per reuellationem certitudinē. et cōiecturationem.

Primo igitur et principaliter oritur dubiuz. an caritatē ab habente possit cognosci et in se habere. Eccl. 9. c. dr. Nemo scit vtruz dignus sit odio vel amore. ergo non pōt cognosci caritas certa scientia quare habens caritatem scit se amore dignū. ergo etc. ¶ Preterea apo. 1. cor. 4. dicit. Nihil mihi pscius sum sed in hoc iustificatus non sum. ergo vr qp non hñs consciētie remorsum possit non esse iustificatus. ergo non habere caritatē. Sed nullum signum caritatis euidētius est qz carētia omnis remorsus. ergo etc. ¶ Preterea ēt lu. 10. dñs dixit apostolis suis. Neminem per viam salutaueritis. i. sm Nic. de lyra. Neminem in hoc mundo saluum esse dixeritis. ppterea dicit glo. De lege cōi nullus viator pōt scire certitudinem sue salutis. ergo etc. ¶ Sed contrariuz vr tribus alijs medijs. et ideo nascitur difficultas. ¶ Primo sic sm phm. 6o de celo et mondo. Si in natura est inuenire vnum oppositorum: est reperire et reliquū. Sed homo cognoscit qñ admittit et peccatum facit. ergo debet ēt cognoscere caritatem: quia vt dictuz est peccato mortali caritas opponit: et oppositorum eadem est disciplina. 1. thopicorū et 9. methaphisi. ¶ Secūdo sic Augu. 8. de trinit. dicit. Qui fratrē diligit magis nouit dilectionem qua diligit quā fratrem quem diligit. Sed fratrē nouit certitudialr. ergo et caritatē. ¶ Tertio sic. 1. Jo. 1. scribitur. Qui diligit fratrez suum in lumine manet. ergo si caritas est lumen: cū nihil certius videatur qz lumen igitur pz propositum. ¶ Ad hāc dubitationem rñdet Alexander noster de ales i. 3. in tractatu de gratia. Et tho. i. 1. scripto di. 17. ar. 4. Et in. 3. di. 23. ar. 2. Et prima se. q. 113. Et. b. bo. in. i. di. 17. ar. 1. q. 3. Et Rica. ibidem ar. 1. q. 5. Quod aliqua possumus cognoscere tripliciter. s. certitudinaliter. reuellabiliter. et coniecturabiliter. ¶ Primo possumus cognoscere aliqua certitudinaliter sicut illa quoruz species sunt in sensu aut in intellectu. sm qp dic phs primo posteriorū. scire est rem p cām cognoscere et qm est illius causa: et qz aliter nō potest se

habere. Et primo Et 6o metha. Tunc vnū
quodqz scire arbitramur cū cās eius vsqz
ad elemēta cognoscimus. Nam tūc cogno
scimus sciaz: cuz scimus a quo venit. Et. 7.
methaphisice dicit. Non habet sciētia ap
hominibus nisi per magis nota. non. n. ve
ram scientiam possum habere de muro ꝙ
sit albus nisi videam illū: quia primo me
tha. Innata est nobis via per sensus. Et iō
isto mō non pōt cognosci caritas. Quod ꝓ
batur triplici ratione. ¶ Primo rōne ob
tenebrationis sic ꝺm phm. 6o meth. Intel
lect9 noster ad ea que sunt manifestissima
in natura est sicut ocul9 noctue ad lumen
solis. Et ideo sicut lippus nesciret distin
guere inter lumen diei flame vel lune ita
ebes intellectus noster ad spūalia nescit
discernere inter lumē gratie gratis date:
ꝛ gratum facientis. vt enim dictum est in
ser. prio. Est amor naturalis: amor acqui
situs ꝛ amor infusus. quem infundit deus
gratis vt sit pfecta: ꝛ hoc est caritas. Sed
creatura non pōt scire ex seipsa. vtrum di
ligat deū amore perfecto naturali vel ac
quisito. igitur pz ꝙ de lege cōi sciri non po
test vtrum in nobis sit caritas vel non.
¶ Secundo idem probat rōne admixtio
nis sic. Peccatū mortale siue occultuz siue
manifestū vt claruit non pōt stare cum ca
ritate. Sed pōt contingere aliquē inflama
ri ad amorem dei ꝑ assuefactionez qui cor
ruet per aliquod peccatū spirituale: ꝛ tam̄
semp afficiet sicut expresse pz per. b. ber.
in li. de amore dei vbi reprehendit ꝺ deuo
tione supbientes quia igit pōt esse admi
xtio peccati cū deuotione siue dilectiōe: ꝛ
pōt fieri bonū cū supbia ꝛ vanagloria igi
tur ꝛc. pz propositū. Ait enim Augu. in li.
de vero cultu. Valde timendū est ne bōa
que de se bona sunt iniqua apud iustuz iu
dicem iudicētur: aut ex admixtiōe inanis
glorie aut supbie: aut negligentie: aut ma
licie: aut falsi timoris. Sed ēt valde tim̄
dum est. ne in nobis sint aliqua oculta ꝛ
secreta peccata: quibus eterno iudicio iudi
cemur. Et grego. in tertio moraliuz dicit.
Non solū mala que gessimus sed ēt si qua
in nobis bene gesta sunt timeamus: quia
sepe in eius iudicio culpa esse deprehendi
tur: quod virtus ante iudicium putatur: ꝛ
vnde expectat pia merces operis inde se
quat iudicium eterne vltionis: qꝛ nostra
operatio culpa non caret nisi hanc seuer9
iudex in subtili mensura examinis miseri
corditer penset. hec ille. ¶ Tertio idēz ꝓ
batur rōne diuine acceptationis sic. Cari
tas. n. iuncta est gratie gratū facienti: que
ideo dicit gratum faciens: quia reddit hō
minem deo acceptuz: ꝛ ideo caritas sic vo
catur non tm̄ qꝛ amatum carum habz: sed
etiam quia facit hominē deo carum. Et qꝛ
nescimus dei acceptationem certitudina
liter ideo nullus pōt esse certus se habere
caritatem. Et ꝓpter has rōnes apo. di. in
hoc iustificatus nihil sum. Et dñs. neminē
in via salutaueritis. Et sapiens. Nemo ꝛc.
quod tripliciter exponit. ¶ Primo ratio
ne criminis sic. Per caritatem quilibz est
imunis a peccato mortali sed homo nescit
certitudinaliter esse absqz peccato morta
li iuxta illō Iob. 9. Si simplex fuero hoc
ipsuz ignorabit anima mea. Et prouer. 20.
Quis pōt dicere mundū est cor meum pu
rus sum a peccato ergo ꝛc. ¶ Secūdo rō
ne diuini amoris sic. Quilibet efficit per
caritatem dignus amore dei: sed hō non
potest scire certitudinaliter vtrum dign9
sit odio vel amore. iuxta illud Iob. 9. Si
venerit ad me nō videbo eum: si abierit nō
intelligam ergo ꝛc. ¶ Tertio ratiōe mer
cedis sic. Per caritatem quilibet efficit
dignus vita eterna ꝛ ꝑ eius oppositum. s.
per peccatum efficit dignus eterna mor
te: sed nemo scit vtrum dignus paradiso
vel inferno. ergo ꝛc. ¶ Secundo dico ꝙ
possumus scire aliqua reuellabiliter. s. per
reuellationem dei. Et hoc modo sciuit bea
tus Paulus se esse in caritate di. Ro. 8.

Certus sum quia neq3 mors neq3 vita etc. poterit nos separe a caritate dei. Hoc idē fuit reuellatū beato Fran. et pluribus alijs sanctis. Ratio autem quare deus hoc nō omnibus reuellet. Scdm bona. vbi supra est suorum diuinorum iudiciorū dispēsatio deus enim claudit oculos seruorū suorum: quantum ad ea que spectant ad eorum dignitatem: et de quibus pnt extolli. vn̄ gratia superbie contraria est. Superbia enim aperit oculos ad videndas prerogatiuas: et claudit ad videndas indigentias et defectus: iuxta illud Apoc. 3. c. dicis quia diues sum et nullius egeo. et nescis quia paup es et cecus etc. Sed econtra dicit vir sanctus se nihil esse: quia claudit oculos ad videnda bona et aperit ad videnda mala. Et hec est rō quare nō reuellat omnibus sanctis. Reuellat tn̄ aliquibus ex priuilegio spēali. Triplici respectu ſm tho. prima. 2. q. 113. ar. 6. Tum vt securitatis gaudia inchoentur. Tum vt virtutis magnifica opera p sequantur. Tum vt mala imminentia tollerentur. vnde. 2. cor. 12. dictum est Paulo sufficit tibi gratia mea vt. s. aduersa fortius tolleraret. ¶ Tertio dico q aliqua possūt cognosci coniecturaliter. s. per cōiecturas aliquas. ait enim phs ſo de anima. q aia nostra videt cognoscibilis per sensuȝ et motum: vt patet p exemplum et experientiā. Sic ad propositum nostrū. lȝ non possimus scire certitudinaliter habere caritatem nisi per reuellationem tamen possumus scire p circonstantias. Signa et coniecturas: que in processu sermonis aperientur. puta vȝ. per assuefactionem et delectationem in bonis operibus p detestationem et fugaȝ vitiorum: p affectiones amoris dei et proximi. ¶ Ad primū autem ad aliam ptem dicenduȝ ſm tho. 1. se. q. 113 ar. 6. in sol. tertij arg. Quod peccatum mortale procedit a voluntate: et ideo cognita causa cognoscitur et effectus et habet et pro obiecto bonum cōmutabile et tpale q̄propter potest quis scire multotiens certitudinalr se eē in peccato mortali. et tunc scit certe se non habere caritatem. sē aūt illam habere certitudinaliter nescit quia causatur a deo a quo quando procedit: et in nobis causet nō potest sciri nisi per cōiecturas: et effectus. Nam deus propter sui excellentiam ē nobis ignotus quia habet lucem inaccessibilem. 1. thi. vltimo et deus est principium caritatis: vt dicetur infra et cum non possumus causam cognoscere: nec effectum certitudinalr possumus scire. ¶ Ad ſm rn̄detur ſm. b. Bo. vbi supra in rn̄sione primi arg. Quod caritas non tantuȝ dicit dilectionem sed vltra hoc addit. s. q sit gratuita vt pȝ ex iam dictis. Et quantum ad habitū dilectōnis certitudinalr est cognoscibilis. Et ita intelligit Augu. ibi. Quantum vero ad gratuitū habitū non ē cognoscibilis certitudinaliter sed solum p coniecturas: vt dictū est. ¶ Ad tertiū responde tur ſm tho. in primo di. 17. arti. 4. in sol 5. arg. duobus modis. ¶ Primo q per hec q caritas creata vel increata est lux ostēdit q in se sit cognoscibilis. sed nō cognoscitur ab intellectu nostro rōnibus iam dictis nisi p effectū suum. ¶ Secundo dico q q̄uis caritas sit lumen in se nō tn̄ sufficienter illuminat intellectū nostruȝ et hoc ex defectu intellectus nrī. vnde caritas dicit lux ab inflamando: q: accendit affectum non autem ab illuminando intellectum. Ex quibus omnibus patet quot modis varijs caritas cognoscitur. sufficitq3 pro parte prima principali huius sermonis.

¶ Pars ſa huius sermonis in qua declaratur a quo causet: et vbi situetur caritas tanq̄ in subiecto vt sciamus eaȝ cognoscere vbi sit vel non.

Secūdo principaliter vt saltē sciamus caritatē cognoscere per suos effectus. Congruū est causam locum et ſtrm

illius investigare. Pro quo notanda sunt tria. ¶ Primo notandū est fm. b. Bo. in primo di. 18. ar. i. q. i. Et tho. sa se. q. 24. ar. 2. Quod caritas non naturali virtute sed ex spūs. s. infusione in nobis causatur qd probat̃ tripliciter. ¶ Primo ratione. s. principij productiui sic caritas creata in nobis est quedam participatio caritatis spūs. s. qui est amor patris ⁊ filij. Sed spūs. s. non necessario vel naturaliter: sed ex sua mera voluntate ⁊ gratia caritatem infundit. vn de Jo. 3. c. Sps vbi vlt spirat. Et aposto. 1. cor. 12. Hec omnia operat̃ vnus atqȝ idē spūs diuidens singulis prout vult. ergo caritas non pōt naturaliter nec per vires naturales in nobis esse. Sed p infusionē spūs. s. qui est amor patris: ⁊ filij. ¶ Secū do idē probatur exemplo sic effectus naturalis non transcendit suam cām. ergo excedens facultatem nature non potest esse nec naturaliter nec p potētias naturales acquisitum. Sed effectus caritatis ē vita eterna. Cum igitur iste effectus excedat facultatem nature patet ꝙ caritas non ē naturaliter acquisita sed ex spūs. s. infusione gratis data. ¶ Tertio hoc idē probatur auctoritate Pauli Ro. 5. di. Caritas dei diffusa est in cordibus nostris p spūȝ s. qui datus est nobis. Qui qdē spūs scūs. Primo plura dat q̄ȝ abstulit. exemplum Job cui primo omnia ablata sūt: ⁊ postea duplicata. bo dat plura q̄ȝ homo petat. pȝ de Salomone qui tertiȳ Re. bo petijt sapientiā: abiciendo cetera: ⁊ tamen dñs adiecit cetera talia. ¶ Tertio dat plura q̄ȝ promittat. vnde numeri. 17. promisit soluȝ ꝙ virga fronderet: que etiam postmodū fructum fecit. ¶ Secundo notandū fm tho. in tertio scripto di. 27. ar. 3. Et sa se. q. 24. ar. i. Et b. bo. in tertio di. 27. circa litteraȝ. Et Ric. e. di. ꝙ caritas habet in volūtate tanq̄ȝ in subiecto fundari. quod probat̃ triplici rōne. ¶ Primo rōne ellectionis sic actus caritatis qui ē diligere non ē rōnis ⁊ intellectus vt dirigentis: sed voluntatis vt eligentis: vt imperantis ⁊ exequentis igit̃ ⁊c. ¶ Secūdo rōne finis sic. caritas respicit vltimū finem qui ē deus: sed voluntas est finis aliarū potentiarū. ergo caritas ē in voluntate. ¶ Tertio idē pbat̃ rōne distinctionis sic. Sicut potentia rōnalis perficitur aliquo habitu. s. fide: ⁊ potentia irascibilis alio. s. spe. ita potentia cōcupiscibil' perficit̃ alio. s. caritate. Nam appetitus ē duplex. s. sensitiuus cuius obiectū est bonū apprehensū p sensū. Et intellectiuus cui⁹ obiectū est bonū sub cōi rōne boni apprehensum p intellectum. Obiectū igitur caritatis nō est aliquod bonū sensibile sȝ solum diuinū: quod solū intellectu cognoscit̃ ⁊ volūtate amatur igitur ⁊c. ¶ Tertio notandum est fm sanctū Thomā ꝙ caritas in voluntate spēaliter facit tria. q. s. dirigit. erigit: ⁊ perficit voluntatē. ¶ Primo dirigit volūtatē. quod probat̃ sic amor rectus ⁊ ordinatus voluntatem ⁊ oēs eius affectiones rectas ⁊ ordinatas facit. vnde Beda sup lucā inquit. verus amor veritatem amat cū veritate opera cōsumat. Nā habens amorē rectū. ⁊ ordinatū oēs istas affectiones ordinatas hȝ. Metuit. n. peccare cupit pseuerar̃ dolet de peccatis gaudet in bonis haberi. Sed caritas ē amor ordinatus ⁊ rectus igit̃ ⁊c. ¶ Scdo caritas erigit voluntatē qd probat̃ sic. Illud quod facit pondus in corpore facit amor in mente. Nā Aug. in li. xi. cōfess. inquit amor meus pondus meū. eo feror quocunqȝ feror: ⁊ sicut corpus fertur pondere. ita anima fert̃ amor̃. hec ille. Et iō sicut amor inordinatus sui flectit mentem ad infima ita cōtemptus sui ⁊ amor dei mentē erigit ad celestia. Sed caritas ē amor ordinatus maxime dei pricipaliter. igit̃ pȝ propositū ¶ Tertio caritas perficit voluntatē. qd tali ratione ondo. Ille pfectus ē q deum hȝ: sȝ p caritatē deum hȝ hōr ⁊ hī ⁊ postea in regno igit̃ ⁊c. vn̄ ⁊ Gre. in quadā omel.

dicit. Qui mente integra deū desyderat ꝑfecto iam hʒ quod amat. Neqʒ enim possʒ quisquis deū diligere. si hoc quē diligit n̄ haberet. hec ille. Et ideo sicut ex dilectiōe alicuius nō conuenientis. puta per amorē peccati aliquis leditur et deterioraꝫ. iuxta illud Osee. 9. Facti sunt abhominabiles sicut ea que dilexerūt sibi. Ita ecōtrario ex dilectione conuenientis homo perficiꝫ et melioratur: et maxime ꝑ amorem dei. vnde Dyo. 4. de di. no. dicit. Quod amor dei est passio ꝑfectiua et ꝯseruatiua et sic pʒ ꝙ caritas perficit voluntatem: et hec pro pte secunda huius sermonis sufficiant.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua ponunꝫ signa declarantia. caritatē in anima alicuius adesse.

Tertio post cognitionis caritatis declarationē videndū est qualiter possit per conjecturas ꝑcipi et quō in voluntate habeat tanq̄ʒ in subiecto situari. vnde sciendū ē ꝙ septē principalia reperiuntur signa demonstrātia caritatē. s. Executio. Directō. Purgatio. Dispositō. Honoratio. Dilectatio. et Dilectio. ¶ Primū signum dr̄ executio. s. voluntatis diuine et mandatorū dei. Secundum enim philosophum s̄o ethi. virtus est habitus bonus qui habētem ꝑficit: et opus eius bonum reddit: sed vt idē dicit s̄o phi. Naturalia semꝑ agūt necessario. Naʒ ignis semꝑ calefacit: et sol illuminat. Si igiꝫ virtus est habitus mentis tunc inesse cognosciꝫ: qn̄ impellit ad actum. Qui enim habet habitū pietatis in corde videns aliorū calamitatem et pauꝑtatem eis compatiꝫ. Cuius ratio est s̄m philosophum. 7. ethicorū. 27. phy. q: vʒ virtus ē dispositio ꝑfecta ad optimum. Et s̄o ethic. dicit. Quod ad ꝑfectionem virtutis tria requiruntꝫ. Sciꝛ vʒ velle. et operari. Signū potissimū caritatis est cum operatio facit cognoscere formā prio phisi. et xi. methaфi. opus laudat magistꝝ insti. in ꝓhemio. hō libenter: et gaudiose exequiꝫ voluntatē dei per eius mandatorū impletionē: ꝙ si non pōt plurimū de impedimēto dolet: exequi qʒ desiderat. Nā Jo. 14. dr̄ a dn̄o. Si quis diligit me sermonē meū seruabit: et qui nō diligit me. sermonē meū non seruat. super quo verbo dicit Grego. omel. 25. probatio dilectionis exhibitio ē operis: qui ergo n̄ exequiꝫ dei mandata non est in caritate: vnus quisqʒ ergo cōsideret si vere deum amat: nec sibi quisq̄ʒ tn̄ ꝑsuadeat: quicq̄d sibi animus sine operis attestatione rn̄derit de dilectione conditoris lingua menor: et vita requiraꝫ. Nunq̄ʒ est amor dei ociosus. operaꝫ enim magis si ē. si aūt operari renuit amor nō est. hec ille. Qui ēt ibi dicit deum ꝑfecto nō diligit qui ei in sua voluntate cōtradicit. Interroget igiꝫ vnusquisqʒ mentem suā et videat si voluntatis feruorē vbi est caritas tn̄ habeat vt paratus sit quantū ē in ipso dei voluntatē exequi et tunc dicat q: caritatem hʒ. vt possit cum ꝓpheta dicere. viā mandatorū. t. c. cū di. cor. meū. s. ꝑ infusionē caritatis. Et iteꝝ vtin. dirrigantꝫ. n. m. ad. c. ius tuas. ¶ Scōm signum caritatis dr̄ directio. s. intentionis. Oia. n. iuste denominantꝫ a fine s̄m phm. s̄o de aia. Finisqʒ s̄m Ambr. I li. de officiis imponit nomē operi. Omnis mot⁹ sumit spēm et determinationē a termino ad quē: et nō a termio a quo. 5. phicoꝝ. Qui ergo n̄ solū bona exercet opera sed oia ad finē bonū dirigit: hic caritatem hʒ. Scōm. n. ocs theologos et maxime tho. s̄a s̄e. q. 5. ar. i. Ad ꝑfectionē virtutis requiriꝫ potentia. vt puta volūtas. hit⁹ puta caritas. act⁹. s. ꝺ se bonus et vtilis: q: s̄m phm s̄o ethi. virtus ē circa bonū et difficile. i. oparō virtuosa ē bona et difficil'. Et vltio: finis vt. s. fiant ad implenda mandata dei et eius voluntatem, ac premiū eternum consequendū: non timore seruili ipsius pene quia tunc nō ꝓcederet ab habitu caritatis: non ꝓpter cōplacentiam humanā: non timore terreno. non inanem gloria: sed solū vt deo placeatur

⁊ tunc vere poterimus dicere caritatem
nos habere. Talis est enim vnumquodqȝ
qualis est finis eius. Sed si finem operũ
nostrorũ constituerimus deum. quia ipse
ẽ caritas. A. ⁊ .M. i. principiũ ⁊ finis. Sic
ipse est finis operum nostrorũ: ita ⁊ princi
piũ. ergo caritas: que fuit operum istorũ
cã in anima esse cognoscit. ¶ Tertium si
gnum caritatis dr̃ purgatio. s. conscientie
ab omni peccati labe. Nihil. n. obstat cari
tati nisi peccatũ. Sed vt dicit phs. x. meta
phisice. Contraria mutuo se expellunt ⁊
vnũ succedit alteri. vbi ergo nõ est pecca
tum ibi necessario est caritas. Et idõ si quis
aliquando peccatũ mortale comisit ⁊ per
penitentiã veram a conscientia purgauit
signum caritatis potissimũ est. propterea
qui nullũ conscientie stimulũ hȝ plurimũ
gaudere debet. ait Apo. 2. cor. i. Gloria no
stra hec est testimoniũ conscientie nostre
dummõ tñ non sit erronea. Melius ẽ. n.
inquit Augu. gaudere de bona cõscientia
inter molestias: q̃ȝ de mala inter delicias.
Qui enim hȝ serenitatem cõscientie hȝ lu
men apud vim rationalem. vñ ps. Signa
tuȝ est sup nos. l. u. t. dñe. habet insuper le
ticiam apud vim concupiscibilem. vnde se
quitur dedisti le. in. c. meo. habȝ deniqȝ pa
cẽ apud vim irascibilem. vñ concludit in
pace in idipsum dor. ⁊ re. Que tria non hȝ
pscientia peccati mortalis habens. ¶ Pri
mo existens in mortali peccato non hȝ lu
men veruȝ in rõnali. quod patȝ per exem
plum de luce ⁊ ceco. quia sicut est presens
lux videntiqȝ eam intuet. ceco autem licȝ
sit pñs non tñ cecus est luci presens quia
lucem nõ videt. ¶ Secundo habens cõcu
piscentiam peccati mortalis non hȝ veraȝ
in concupiscibili leticiaȝ. cuius rõ est quia
sicut gustus bene dispositus non põt non
dulcedinem sentire. similiter est dicenduȝ
de aĩa beñ vel male disposita. respectu dul
cedinis bonitatis diuine. ¶ Tertio habẽs
conscientiã mortalis peccati nõ põt habe
re paceȝ in irascibili. Isa. n. 56. dicit. Non ẽ
pax impijs. vnde sicut contingit de parali
tico ⁊ de infirmo ⁊ sano. Ita contingit de
infideli ⁊ de peccatore fideli ⁊ de iusto. vi
demus. n. q̃ in paralitico est infirmitas ⁊
materia doloris ñ tñ i ipo ẽ sensus doloris
Ita i ĩfideli ẽ materia doloris nõ tñ sentit
dolorẽ. In ĩfirmo aũt ñ palitico ẽ materia
doloris ⁊ sensus doloris. Ita infideli peccã
re ẽ materia doloris ⁊ sensus doloris siue
stimulus conscĩe. In sano aũt nõ est mate
ria nec sensus doloris. Ita in sano fideli p
grãm ⁊ caritatem: non est infirmitas ⁊ sic
nec materia doloris nec sensus doloris. er
go signũ ẽ caritatis hẽre consciam purga
tissimaȝ sine aliquo cõscientie stimulo pec
cati mortalis ⁊ culpe. ¶ Quartũ signuȝ ẽ
dispositio. s. nõ cõmittendi aliquod morta
le peccatũ. Nam apud deũ pro codeȝ qua
si reputatur velle peccare ⁊ velle peccasse
⁊ idõ sicut cõtrariatur caritati actual' culpa
ita ⁊ habitualis. Qui ergo hȝ firmũ pro
positũ cauendi in futurum a peccatis po
tissimum signum est caritatis habende.
Quia sicut dñs abhominatur peccatum
iuxta illud prouer. 15. Abhominatio dñi co
gitationes male. Qui ergo non odit ⁊ ab
hominatur malum non diligit deum. quia
eius voluntate non conformatur econtra
aũt abhominando ⁊ fugiendo signum est
q̃ diligit. ergo ⁊c. ¶ Preterea habere fir
mum ppositũ cauendi peccata mortalia:
nec per amorem naturalem nec per acqui
sitam dilectionem potest haberi sed soluȝ
gratia dei adiuuante. ergo diu esse sine cõ
scientia peccati mortalis: ⁊ dispositionem
habere vsqȝ in finem perseuerare signum
est caritatis possesse. ergo ⁊c. ¶ Quintuȝ
quidem signum est honoratio: quando. s.
quis habet zeluȝ honoris dei maxime ad
obuiandum ⁊ puniendum iniurias dei: ⁊
eorum que ad eum pertinent: vel saltem
ad dolendum. sicut solemus amicis no
stris in eorum iniurijs condolere. vnde

ps.di.vidi preuaricantes a ta.q.el.t. non c.Dicit noster Nicola. preuaricantes .id est impios legem tuam transgredientes: a tabesc.i.lacrimis flebam.vnde in translatione Hieronymi habetur lugebam sic enim letatur de obseruatione legis diuine sicut in transgressione tristatur non solu; in se sed et in alijs. vnde Aposto.1.cor.13. Caritas non congaudet iniquitati sed magis congaudet veritati .a Ambro. in exameron dicit. Quid nos dignum refferrimus nostro creatori cuius cibo vescimur: a eius dissimulamus iniurias. Et Hieronymus in quadam epistola.d. Nationes aduersariorum etiam mortali odio persequimur.blassemantibus deum clemente; porrigimus manum? q.d. non est signum dilectionis diuine. ¶ Sextum signum dicitur.dilectio.quando scilicet quis delectatur. ¶ Primo cogitare libenter de deo dicit dominus Mat.6.vbi est thesaurus t.ibi est.c.c.tuu;.vnde a ber.in meditationibus inquit.Cogita igitur quicquid melius potes de deo: a de te quicquid deterius vales:de hoc vero a illo amplius credere debes quam cogitare potes: omne enim tempus in quo de deo non cogitas hoc te computa perdidisse. Omnis siquidē res aliena est a nobis tempus tantum nostrum est totum.ergo vbicunq; fueris ibi totus esto.noli te rebus tradere: sed cōmodare.in quocunq; loco sistis cogitationes tuas tracta:a aliquid salutare in animo tuo versa. hec ille. ¶ Secundo si delectetur de deo loqui. Solemus libenter loqui de dilecto nostro. Et est vulgare prouerbium.lingua solet sepe dentem contingere dolentem. vnde super illud Ro.8.Quis nos separabit a caritate christi dicit Cristus. Mos amantium est vt amorem suum tacere non queant. sed necessarijs a caris suis efferunt a produnt: a flamas suas intra pectus suum cohibere non possunt enarrant frequentius:vt ipsa assiduitate narrandi solatium amoris sui captent:a refrigeria inmensi amoris assumant. Hec ille. sic etiam facit amor christi amantem se facere. ¶ Tertio si delectetur audire verbum dei non ex curiositate sed ex vtilitate a amor̄ christi de quo omnia predicantur. Nam libenter audimus verba dilecti nostri. Ideo dicitur Joh.8.Qui ex deo est verba dei audit.propterea vos non.a.q.ex.d.non estis. ¶ Septimum a vltimum signum est dilectio scilicet proximi. Solemus enim dilectorum nostrorum amicos honorare: a amore prosequi a tanto magis quanto maior est dilectus noster: propter quem illum amamus.Cu; ergo deus debeat summe diligi a honorari: sicut nos christus facere docuit di. Mat.12. Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in celis est ipse meus frater a soror a mater est. In eo ergo caritas non est qui deo adherentes non diligit sine honorat: a multo peius qui contra tales irascitur: a insequitur.Qui ergo deum diligit debet etiam diligere proximum scilicet eius bonum desyderando:a gaudere de illius profectu:a tristari de eius malo a defectu: a ei in necessitate subuenire:a hoc potissimum caritatis signum est. Quod si non fecerit nihil caritatis habet. Ait enim Augustinus ad yponenses. Qui non dolet de malo proximi non est in eo caritas christi. Et primo Johannes.4. Si quis dixerit quoniam diligo deum: a fratrem suum odit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt: quomodo potest diligere? quasi dicat hoc impossibile est. Velimus. ergo fratres carissimi deum diligere quantum possumus eius mandata exequendo intentionem nostram in eum dirigendo. peccata abicere disponendo. conscientiam purgando. eius honorem zelando. de eo loqui delectari

do. ac ꝓximũ illius creaturã amando. vt tandez ad perfectã dilectioné nos perducat. in secula seculoꝝ. Amen.

vide Jacobũ de vorag. in sermone v. dominice folio 33 in ij columna usque ad fo 34 in prima

¶ Dominica in sexagesima de multiplici ⁊ varia vtilitate ac diuersis caritatis fructibus. Sermo octauꝰ.

Aliud cecidit in terraz bonã ⁊ ortum fecit fructum centupluz. Scribuntur hec verba Lu. 8. c. ⁊ in euãgelio occurrẽtis dñice. In terraz ꝗ fratres dilectissimi in xpo iesu. semen. Et imortalium hominum corda a xpi preconibus verbũ dei seminatur. Nam sicut ex semie corpus nutritur sic ⁊ verbo dei anima refocillať ⁊ recreať ideo Mat. 4. ⁊ lu. 4. dicitur ⁊ ẽt d̃ officio ordinarij. c. Inter cetera sic. Nõ in solo pane viuit homo sꝫ in oĩ verbo ꝗ qđ egrediť ex ore dĩ. Et quẽadmõz semẽ vite corpaliſ est principiũ: sic ⁊ spiritualis vite verbuz. Et sicut semen ẽ conseruatio speciei ita semen verbi ⁊ predicatio oium virtutum. ⁊ sicut semen aliud sup viam cadit. aliud super petrã aliud inter spinas. atqꝫ aliud in terrã bonam: vt dicitur ĩ verbis ꝓpositis Ita ⁊ verbũ dei aliud in corda curiosa cadit: ⁊ sic ẽt vane perditur. Aliud in corda dura ⁊ non fructificat quia ad tẽpus credunt: ⁊ in tempore recedunt tentationis. Aliud in corda tẽporalibus implicita que suffocant illud. Aliud deniqꝫ in corda bona cadit ⁊ bene disposita. ⁊ ortuz facit centuplum fructũ. excellentissime. videlicet virtutis: caritatis omniũ virtutũ equidez matris: que inter ceteras virtutes potissimum fructuosissima est quia sine ea nulla alia virtus fructũ potest afferre imo vt iam in superioribus est prelibatum nulla alia virtus prorsus sine eã persistere valet. Qua ex re vt corda tepida ⁊ dura ad hanc habendã excitenť ⁊ sic in terram bonam conuersa possint ꝓducere fructũ centuplum ꝑutilimũ ac pene necessariũ arbitror. In presenti sermõe quãti sit fructꝰ quãti valoris: quãtiqꝫ vigoris sit caritas ex scripturis diuinis ostẽdere. Quo circa sũme attentos vos esse volo. De caritate igitur solũmodo ex quãplurib꞉us tres fructus caritatis proponemus: quoꝝ. ¶ Primus diciť superatio. ¶ Secũdus decoratio. ¶ Tertius ẽt augmentatio.

¶ Pars prĩa huius sermõis ĩ qua declaratur ꝙ sola caritas oẽs mundi demonis ⁊ carnis tentationes angustias calamitates: ⁊ miserias superat.

Primo igiť primus caritatis fructus ꝓponitur qui dicitur sup̃atio quia. s. caritas superat omnes tentationes prosternit demões: ⁊ debellat omnes mũdi tribulationes. ¶ Prio vincit omnes tentationes ⁊ superat. Ad cuius declarationis lucidiorẽ noticiam oritur dubium. An homo ex quãtulacũqꝫ caritate possit resistere quantecũqꝫ tentationi. ⁊ videtur ꝙ nõ duplici medio. ¶ Primo per locũ a simili sic. Omnis parua caritas ⁊ minima nõ potest operari: qꝫtũcunqꝫ bonũ ergo a simili nec resistere omni tentationi. ¶ Secundo ꝓbatur per locũ ab auctoritate xpi qui Jo. 15. dicit. Maiorem caritatem nemo habet vt. a. s. p. q. p. a. suis. Si ergo vt patet ex dicto xpi ex quantulacũqꝫ caritate nõ potest homo sustinere martyriu in quia est opus caritatis perfecte. ergo ex parua caritate non potest homo resistere tentatiõi mortis violente. ¶ Ad hoc dubium. respon. singulariter secundũ Ric. nostrum in tertio di. 31. ar. 1. q. 1. Qđ hoc potest dupliciter intelligi. Aut de resistentia necessaria: Aut de resistentia pfecta. ¶ Primo modo loquendo de resistẽtia necessaria ad vitandum mortale pecca

tum ad qd inclinamur sic dico q homo p li. ar. per quantulacunqz caritatem potest resistere quantecuqz tentationi: qd probat sic per quantulacunqz caritate homo deu omni bono creato preponit. vnde Augu. in quadam glosa sup illud ps. Bonu mihi lex oris tui sic dicit. Amplius diligit caritas lege dei qz cupiditas millia auri et argenti. Sed hoc de qualicunqz caritate sine distinctione dictu est. Cu ergo tentatio quelibet ad peccatu quantu est ex parte sua ad hoc ordinatur vt creator pper creaturaz deseratur ergo pz ppositu. ¶ Preterea maius e expellere quantucuqz peccatum qz resistere quantecuqz tentationi inclinanti ad ipm: sz per quantulacuqz caritate expellitur quantucuqz peccatu ergo p quantulacunqz caritate pot homo quatecunqz tentationi resistere pdicto modo intelligedo. ¶ Amplius potentior e quantulacuqz caritas ad resistendu tentationi qz natura et integra. Sz homo in statu nature integre per sola naturalia potuisset resistere tentationi quantecuqz: Quia sm Magistrum in secudo di. 24. p sola naturalia potuisset manere. si voluisset ergo multo fortius potest si homo per quantulacuqz caritatem. Et hoc semp verum e intelligedo de resistentia necessaria. ¶ Et per ista pz responsio ad primu ar. na operari quatucunqz bonu quantu est ex parte opis dificilius e qz resistere quantecuqz tentationi. Et ideo non oz q si per aliquantula caritate homo no possit vnu q non possit aliud. ¶ Secudo aute modo loquedo de resistetia perfecta per qua videlicet homo tentatus no solu non inducitur in consensum peccati sz etia non emollitur sed robustior tetatione redditur sic dicendu e q non potest homo ex quantulacuqz caritate resistere quatecuqz tentationi nisi in sustinendo illam tentationem illa caritas crescat. Ita q que erat in principio tentationis parua ante finem tentationis efficiatur magna. ¶ Et per hoc patet responsio ad argum. scdm. Na sustinentia martirij aliquo casu cadit sub consilio in aliquo etia sub precepto. s. qua do iminet necessitas: aut deum deserendi aut morte subeundi. ¶ Primo modo non potest homo vt dictu est ex quantulacuqz caritate subire martyriu quia hoc est caritatis perfecte: et sic intelligitur verbu saluatoris in argum. dictu. ¶ Secundo modo potest homo ex quantula cuqz caritate sustinere martyriu etiam si non augeretur semper in sustinetia martyrij caritas quia per hoc q homo in actu difficillimo ex caritate facit totum posse suum p dei honore et amore meretur: vt sibi caritas augeatur. Caritas igit tentationes superat vt habetur. i. Pe. 4. Operit multitudine peccatorum imo caritatis est non solum tentationes reprimere ne insurgant sed cum insurrexerint sternere ne peccant. Que omnia confirmat Augu. super prima canonica Jo. omel. secuda di. Laboribus tepo ralibus exercemur tentationibus vite presentis erudimur: sed si non vultis in isto heremo siti mori. i. succubere tentationi. bibite caritate. Fons est que voluit dominus ponere ne deficiamus in via: et abundantius eu bibemus cum ad patrem venerimus. h. ille. ¶ Secudo caritas deicit demones. Nam dyabolus vitiorum omniu pater est qui nec vinci potest nec debellari nisi caritatis virtute fuerimus armati: ipsa eni superat omnes tentationes et illius versutias coprimit, o caritas virtus potetissima que inferni destruis vincula. vnde can. 8. dicitur. Dura est sicut infernus emulatio tua. vnde Augu. dicit. Nihil desiderabilius dyabolo extinctione caritatis. hic quoqz Grego. ait. Non curat antiquus hostis. vt terrena nobis tollat sed vt caritatem feriat. ama o anima caritate et eam fortius astringe vnde et Hiero. in testameto dicit. Fratres si non habetis caritate perfectam: sub dyabolica estis ptate et q sine

deo est in inferno ē: nec vltra deus hitat
vobiscum. Resistite ergo dyabolo .s. per
caritatem: et fugiet a vobis. Jac. 4. ¶ Ter
tio caritas sustinet pacienter ac superat
omnes calamitates mundi: necnō et ꝓspe
ritates euadit. qd̓ Augu. pulcre declarat i
tractatu de laudibus caritatis di. Sola ē
s. caritas quā consciētia mala non pungit:
quia nō agit ꝑperam. Inter obprobria se
cura est. Inter odia benefica: inter iras pla
cida. inter insidias inocens: inter iniquita
tes gemens: in virtute respirans. Quid
illa fortius nō ad retribuēdas sed ad cu
randas iniurias. Quid illa fidelius non
vanitati sed eternitati. Nā ideo omnia tol
lerat in presenti vita: quia credit omnia d̓
futura vita. Et sufferreret: que hic inimicā
tur quia sperat omnia que illic ꝓmittūtur
merito nunq̄ȝ cadit. Ergo sectamini cari
tatem et eaȝ sancte cogitantes afferte fru
ctum iustitie et quicquid vberius q̄ȝ ego
dicere potui vos inueneritis in eius lau
dibus appareat i vestris moribus. Opor
tet eni vt senilis sermo nō solū sit grauior:
sed etiā breuis. h̓ ille. Quid plura. Can. 8.
enim habetur. Fortis est vt mors dilectio
Ubi dicit Gre. in mora. de pe. di. 2. c. Vali
da est vt mors dilectio virtuti eteni mor
tis dilectio cōparatur: quia nimirū mentē
quam semel ceperit a delectatiōe mundi
funditus occidit. h̓ ille. vnde Pau. Ro. 8.
dicit. Quis nos separabit a caritate xp̄i
tribulatio an angustia an fames an nudi
tas an persecutio an periculū an gladius
sicut scriptū est. Quia propter te mortifi
camur tota die extimati sumus vt oues
occisionis: sed in his omnibus superamus
ꝓpter eum qui dilexit nos. certus suȝ eni
qr neqȝ mors neqȝ vita neqȝ angeli neqȝ
principatus neqȝ virtutes neqȝ instantia
neqȝ futura neqȝ fortitudo neqȝ altitudo:
neqȝ profundū neqȝ creatura alia poterit
nos separare a caritate dei que est in chri
sto iesu domino nostro. h̓ ille. et Augu. sup

ps. 121. ait magnum verbum fratres vali
da est sicut mors dilectio. Magnificētius
non potuit exprimi fortitudo caritatis.
Quis eniȝ resistit morti? Resistitur igni
bus vndis ferro. potestatibus. regibus.
venit vna mors quis resistit ei? Nihil est
illa fortius ꝓpterea viribus eius caritas
comparata est quia occidit qd̓ fuimus vt
simus qd̓ nō eramus. h̓ ille. O caritas vir
tus potentissima que martyribus leuia
facis tormenta imo inflamati sūme mor
tem cupiebant. Quid Paule dicis. Ego
non solum alligari sed et mori paratus suȝ
pro nomine iesu. o Petre spiritu feruide
di. Etiam si oportet me. m. tecuȝ non te ne
gabo. O pater francisce seraphice igitur
non ne totiens mori pro xp̄o voluisti? Nā
ecclesia de te merito cantat. O martyr de
siderio Francisce quāto studio etc̄. vn̄ Au.
de cantizandis rudibus dicit. Constans et
perfectus debȝ esse amor vt si necesse fue
rit amore illius moriamur qui amore no
stri placide ac benigne mori dignatus est
h̓ ille. Hinc quoqȝ de pe. di. secunda hētur
c. proin. sic. Illi vero plusquā se diligūt de
um qui pro eius amore: sue ad tempus sa
luti non parcunt: seipsos tribulationibus
ac periculis: tradunt nudari facultatibus
ꝓpriis: patrie sine exteres fieri. ꝑentibus
vxoribus atqȝ filiis renūciare parati sunt:
et vt totum dicamus et ipsam mortem cor
poris non solum non fugiunt sed et liben
ter excipiunt ambigentes autē corporis
sui vita magis q̄ȝ a deo vita vite sue disce
dere. Hec prosper in libro de vita contem
platiua. Que omnia Augu. confirmat su
per ps. 41. di. Uirtus caritatis est quam
nemo vincit: huius ignem nulli fluctus se
qui nulla flumina tentationis extingunt.
de hac dictum est fortis est vt mors dile
ctio. quomodo enim mors quando venit
resisti ei non potest: et si quibuslibet arti
bus quibuslibet medicamentis occuras
violentiam mortis vitare non potes: qui

mortalis natus est:sic contra violentiam
caritatis mundus nihil potest .ecõtrario
enim similitudo data est ꝺ morte :quomo
do enim mors ad aufferenduȝ vitam vio
lentissima est:sic caritas ad saluãdum vio
lenta est.per caritatem enim multi sunt
mortui seculo vt viuerent deo.h ille. Sa
tis de hoc fructu primo caritatis qui dici
tur superatio.Sufficitqȝ pro parte prima
principali huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
declaratur ꝙ caritas est peccatoruȝ expul
siua ⁊ constitutiua filiorum dei ⁊c transfor
matiua anime.

SEcundo principaliter ponitur secũ
dus caritatis fructus. qui dicitur
Exaltatio siue anime decoratio que in tri
bus consistere videtur videlicet . In pec
catorum expulsione .In filiali constitutio
ne.In anime transformatione.¶ Primo
n.consistit caritatis decoratio in peccato
rum expulsione.quia.s.Caritas peccatum
de anima expellit. qꝺ euidenter probatur
tripliciter.¶ Primo ratione sic secundũ
philosophũ.10.methaſi . Contraria simul
⁊ semel non possunt inesse eidem subiecto
vnde Auctor sex principiorum ait. Quod
due forme nõ possunt simul ⁊ semel stare
in eodem subiecto.⁊ Auerois dicit ĩ libro
de substãtia orbis.Qꝺ materia nõ recipit
simul contrarias formas .vt patet exem
plum ꝺ frigore ⁊ calore ⁊ huiusmodi quia
simul esse non possunt.Sed peccatũ ⁊ gra
tia siue caritas sunt contraria.quia secũdũ
Augu.in li.de gratia . Peccatũ est priua
tio.⁊ gratia est positio boni habitus . Et
ideo secundũ tho. secunda secunde .q.132.
articulo tertio. Peccatum contrariatur
virtuti caritatis que est vnum ⁊ idẽ cum
gratia ergo non possunt simul stare .ergo
necesse est ꝙ caritate adueniente ĩ anima
ipsa omnia expellat peccata. Nam de pe .
di.2.c . Omnis qui dicitur.bonus enim ⁊
malus aliquis simul esse non potest . Et
ibidem.c.Sine caritate dicitur .Sine cari
tate nulli adulto remittitur peccatum. er
go habita caritate peccatum expellitur.
ergo ⁊c.¶ Secundo ideȝ probatur aucto
ritate. Nam prouer. x. dicitur .Uniuersa
delicta operit caritas de h quoqȝ Raba
nus ait . Si vis perfecte a vitijs purgari
accende in te ignem diuini amoris . Et ca
siodorus etiam dicit . Caritas est mors
omnium criminum . Et de peni.di.2.c.Si
expressis.Ambro.inquit . Qui autem cari
tatem habuerit criminaliter vlterius pec
care non poterit . ¶ Tertio idem proba
tur exemplo Lu .7. de Magdalena vbi
dicitur . Remittuntur ei peccata multa :
quoniã dilexit multuȝ vbi glosa dicit .Ca
ritas consumpsit in ea rubiginem pecca
torum.¶ Secundo caritatis exaltatio cõ
sistit in filiali constitutiõe quia caritas ex
sua excellentia ⁊ dignitate constituit om
nes eam possidentes filios dei . O qȝ pre
tiosa.O qȝ nobilis est caritas que nos ef
ficit filios dei . Unde Jo.prie. 4. Qui dili
git fratrem suum ex deo natus ẽ.⁊ Mat.
5.Diligite inimicos vestros ⁊ infra vt si
tis filij patris vestri qui in celis est vbi
dicit Augu . Elige modo quod tibi pla
cuerit si inimicos dilexeris non solum
amicus sed etiam dei filius esse merebe
ris.Et ad ephe .5. Paulus dicit . Estote
imitatores ꝺi sicut filij charissimi.¶ Ter
tio caritatis exaltatio consistit in anime
transformatione.secundum eñi phm.9.me
taphi.Duplex ẽ potentia.s. actiua ⁊ passi
ua.potẽtia actiua ẽ principiuȝ trãsmutãdi
aliud inquantum aliud.potẽtia passiua ha
bet principiũ trãsmutandi ab altero iquã
tũ alteꝝ.Et in li.ꝺ longitate ⁊ breuitate vi
te dr̃ actiuo ⁊ passiuo ꝯm eundẽ modũ se
hñtibus idẽ actꝰ natꝰ ẽ fieri.Exẽplũ ignis
ad hoc facit.Nã si ĩ eo ferrũ mittatur trãſ
formatur.ignis eñi calidus ẽ ⁊ rubeꝰ.Fer
rum autẽ frigidum ⁊ nigrum : sed si igni

approximetur fiet calidum: et rubeum. Ita amor caritatis animã intrando statim eã transformat: et fit quasi vnus ignis. i. vnus deus p participationem non per essentiã vt dictũ ẽ in smõe p̃io pte tertia ideo d hoc non plura dico. ¶ Confirmantur oia predicta per dictum prosperi de vita contemplatiua vt habet̃ de pe. di. 2. c. caritas est vbi dicitur. Caritas est vt mihi videt̃ recta voluntas ab omnibus terrenis ac p̃sentibus prorsus aduersa: iuncta vero deo inseparatur: et igne quodam spũs sancti: a quo est et ad quem refertur accensa. Inquinamenti omnis extranea: corruptionis nescia: nulli vitio mutabilitatis obnoxia: sup omnia que carnaliter diliguntur excelsa: affectionem omniũ potentissima: diuine contemplationis auida: in omnibus semp inuicta. sũma actionum bonarũ: salus morũ finis celestium preceptorũ: mors criminũ: vita virtutum: virorum pugnantium palma: virtus victorũ: arma sanctorum: meritum bonorũ: premium perfectorũ. sine qua nullus deo placuit: cũ qua nec potuit aliquis peccare nec poterit fructuosa in penitentibus: leta in pficientibus: gloriosa in pseuerantibus: victoriosa in martyribus operosa in omnibus fidelibus. hec ille. Et sic pz secundus caritatis fructus qui dr̃ decoratio: claretq̃ʒ pars sa huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur q̃ caritas auget merita virtutes et gaudia eterna.

TErtio dico q̃ caritas est fructuosa alio fructu q̃ dicitur augmentatõ quia non solũ augetur in seipsa vt supra i ser. 5. dictũ ẽ: sed ẽt auget tria alia. s. meritum: virtutes: et gaudiũ eternum. ¶ Primo ergo auget meritũ. ¶ Ad cuius declaratione m notandũ est sm Bo. in so di. 29. ar. 5. q. 2. Quod efficacia meriti principaliter ex tribus peruenit. ¶ Primo vz ex difficultate operis. Nam ipsa multũ facit ad meritum: et adeo facit: vt homo qui est multo minoris caritatis q̃ʒ angelus possit tantũ mereri vt perueniat ad sublimitatem angelicam sm q̃ colligit̃ ex illo quod dr̃ Mat. xi. de Jo. bap. Qui est minor in regno celorũ maior est illo. Non est dubiũ Jo. bapt. exaltatum esse ad ordines excellentiũ angelorum et tñ sm statũ vie minoris erat caritatis q̃ʒ aliquis eorum esset. ¶ Secundo procedit efficacia meriti: ex promptitudine voluntatis: que plurimũ facit si voluntas prompta est sm illud q̃ hz accepta est ad meritum quantũcunq̃ enim sit in homine. grã nisi voluntas sit grẽ consentanea nunq̃ʒ elliciet opera meritoria: et quanto magis voluntas grẽ subiacet: et conformat̃: tanto magis homo in operibus meritorijs exercetur. ¶ Tertio magnitudo caritatis principaliter inter oia est illa que facit ad meritũ: q: sm illius quãtitatem attendit̃ remuneratio premij substantialis. Modus. n. amoris est quod dat valorem operibus meritorijs vt dicit b. bo. Que oia confirmat Ric. quo ad hoc vltimũ in tertõ di. 30. ar. vltimo. q. vltima di. Quod pprie loquendo de merito hz q̃ consistit in actu recto remunerabili de cõdigno in vita eterna sic esse meritũ aut ẽ causatiua dei dilectio aut cãtum q̃ʒtum ad id qd in ipso formale est p caritatiuam dilectionem. p hoc. n. q̃ voluntas per caritatem diligit deũ pp̃ter se: et sup omnia vult actus alios rectos esse pp̃ter illũ: cui pp se et sup oia adheret qd est ipsos refferri i finem vltimũ modo debito vt dictũ est in smone tertio et sic rectitudo ẽ in actu ex sui conformitate ad suã regulã que in naturalibus est natura: in artificialibus ars: in moralibus recta rõ vel lex diuina. Ita illud q̃ est formale in merito. s. ipsa remunerabilitas est in ipo ex sui debita relatione in suũ finẽ vltimũ: et ex ɔsequẽti ipsa rõ remũerabilitatis que i merito ẽ formalis ex caritatiua dei dilectõe causata h̃ Ric.

con. tho. p. ia secunde. q. 134. ar. 4. et tertio scripto di. 30. ar. 5. Caritas itaqz sola est que fructificat omne bonū. et facit opa magis meritoria: et tanta qutā est caritas sic et opera sunt meritoria: Et quodlibet opus meritorium ex caritate factū eternū meretur regnū. O quotiēs possemus lucrari regnū etiā si caritatē haberemus vnde hortatur apostolus. i. cor. 6. Omnia opera vestra in caritate fiāt. vnde et Augu. super pumā canonicā Jo. omel. 7. dicit. Breue preceptū tibi precipitur dilige: et qd vis fac siue taceas dilectione taceas, siue clames dilectione clames: siue emendes dilectione emendes: siue parcas dilectione parcas. Radix sit intus dilectionis: non potest de ista radice nisi bonum exire. h ille. Et ibidē idem ait. Qualem formam qualem staturam habet caritas nemo dicere potest habet tamen. Nam habet pedes qui ducunt ad ecclesiā. habet manus que porrigunt pauperibus. habet oculos de quibus itelligit beatus qui intelligit super egenū et pauperē. habet aures de quibus dicit dominus. Qui habet aures audiendi audiat. non sunt membra distincta per loca sed intellectu. totū habet qui habet caritatem. et habita et inhabitaberis mane et manebit in te. h ille. ¶ Insuper qd mirabile est caritas dat participationem omniū bonorū ecclesie. facit enim vt fideles sint connexi sicut mēbra i corpore Ro. 12. Multi vnū corpus sumus in xpo singuli autē alter alterius mēbra: et h connexio fit per vinculum caritatis vt dicit Augu. de pe. di. 3. c. Si quis autē. per quā connnctionē. fit hec participatio in caritate positis. vnde ps. Particeps ego. s. o. t. te zc. Custodiētes mandata sunt caritate pleni. ideo Jo. 14. Si quis diligit me ser. mēū seruabit. ¶ Secundo caritas auget virtutes. Qui enī caritatem habet. etiam alias omnes virtutes habet. Cum enim caritas sit vltima omniū virtutum moralium et theo. moralis enī prius sunt. s. Justitia. Prudentia Fortitudo et. Tēperantia quas theologice sequūtur. s. Fides spes. et caritas et sicut qui hz. c. habet. x. et. viginti et non ecōuerso. sic qui caritatem habet. hz et ceteras precedētes. que sola caritate meritorie redduntur. dicit enī apl's Ro. 8. Et de pe. di. 2. Talibus. diligentibus deū omnia cooperātur in bonū. Qui oia Augu. cōfirmat in tractatu de laudibus caritatis di. Quapropter sectamini caritatē: dulce ac salubre vinculū mentiū sine qua diues pauper ē: et in qua pauper ē diues: hec in aduersis tollerat. i prosperitatibus temperat. In passionibus fortis est. in bonis opibus hyllaris est. in tēpestate tutissima. in hospitalitate latissima. Inter falsos paciētissima: in abel per sacrificiū lata. in Noe per diluuiū secura. In abrae peregrinatione fidelissima. In moyse inter ruinas leuissima. In dauid tribulatiōibus mittissima. In tribus pueris blandos igneos inocenter expectat. In machabeis seuos ignes fortiter tollerat casta. In susana circa viz In Maria preter virū. In anna post viz libera. in Paulo ad arguendū. Humilis in petro adaudiendū. Humana i christianos ad confitendū. Diuina. In christo ad ignoscendū: quid dicē de caritate. Si linguis hominū loquar et angelorū caritatē autē non habeam nihil sum. Ipsa enim ē anima literarū. prophetie virtus. sacramētorum salus: scientie stabilimentū. fidei firmitas: diuitie pauperū. vita morientium. h ille. O ergo ceci mundani. o indurati. o amatores mundi nolite mundū diligere: quia transit et concupiscentia eius. i. Jo. 2. Caritatem autē amate si vere diuites vultis fieri. Multe enī filie congregauerunt diuitias. tu supergressa es vniuersas. prouer. vltimo. Ad hanc habendā hortatur nos Augu. li. omel. 50. omel. 6. Nō habeo quid tribuam egentiū nō possuz remanere frequenter a vino et carnibus abstinere:

numquid potes dicere nõ possum caritatẽ
habere. Ipsa est cuius possessio tãto plus
augetur: quãto amplius erogatur. h ille
Hec etenim ignis ille est de quo domin⁹
Lu.12. dicit. Ignẽ veni mittere in terram.
⁊ qd volo nisi vt ardeat? Ubi perpulchre
notandũ est q ignis. ¶ Prio semp ⁊ om
ni conatu sursum tendit sic caritas que d
sursum venit a deo q caritas est semper
ascendit. ⁊ corda que possidet secũ trahẽs
vehemẽter a terrenis subleuat ad celestia.
cũ amore eni terrenoꝝ celestia amari non
possunt. vnde Gre. omel.25. Tanto vnus
qsqꝫ a superno amore disiungitur: quãto
in inferiorib⁹ delectatur. habẽs ergo cari
tatẽ statim ad celestia subleuatur cũ Pau
lo di. ad phili. tertio. c. Nostra autẽ cõuer
satio ẽ in celis. ¶ Secũdo ignis semper ẽ
in motu sic caritas non sinit otio vacare
sed operari diligenter virtutes augere ⁊
merita vnde Grego. omel.25. Amor di nũ
quã est otiosus. opatur etenim magna si ẽ.
si autẽ opari renuit. amor nõ fuit. ¶ Ter
tio ignis calefacit: ⁊ incendit sic caritas suc
censa ẽ dei ⁊ proximi amore: ideo optime
cõparatur auro ignito apoc. 3. c. Suadeo
tibi emere a me aurũ ignitum. ¶ Quarto
ignis frigidũ ferrũ ignitum facit ⁊ extin
ctos carbones reaccendit: sic caritas men
tem peccato mortuã ⁊ frigidã: ad gratie
vitam suscitãdo accendit. i. Jo. 3. Nos sci
mus quoniã translati sumus de morte ad
vitam quoniã diligimus fratres. ¶ Quin
to ignis scintillas emittit: sic caritas men
tem deuotã scintillas desiderioꝝ celestiũ
emittere facit. Dan. 9. angelus Daniel di
xit. vir desideriorũ tu es. ¶ Sexto ignis
incinerat. sic. Caritas redigit hominem
in cinerem humilitatis vt patet gen. 18. in
Abraam qui coegit hospites apud ipsum
diuertere. ⁊ postmodũ loquẽs di. Loquar
ad dominũ meum cũ sim puluis ⁊ cinis.
¶ Septimo ⁊ vltimo ignis facit ollam
feruere. ⁊ olle feruenti musce non appro
pinquant: sic homo feruidus caritate ten
tationum muscas non timet. Dyabolus
enim dicitur belzebuth qd interpretat mu
scarum deus. i. tentationũ que repelluntur
per caritatis feruorẽ Lu. xi. In belzebub
c. dem. Similiter etiam ignis lampadem
seruat a mure: Mus enim vt lampadem
extinctam perspexerit mox oleum bibit: ⁊
ad quã ardentem accedere propinquis non
audet sic caritas quãdiu in animo ardet:
oleum gratie a maligno spiritu custodit.
Et sic auget virtutes ⁊ merita. igit patet
propositum. ¶ Tertio caritas auget eter
na gaudia. omnium enim theolo. snia est:
vnumquẽqꝫ tanto in celesti patria magis
perfrui beatitudine: q̃nto hic maior fuerit
⁊ extiterit i caritate ideo diuus Hieroni. in
testamẽto dicit. Qui manet in caritate iã
in celo cepit habitare. ⁊ Ber. inquit. dila
temur i affectu caritatis vt exaltemur in
gloria celsitudinis. quia ad illam nemo p
uenit nisi qui hic dilectionẽ dei ⁊ proximi
deuota mente tenuerit. hec ille. Et ratio
huius potissima assignari potest. secundũ
enim sententiam oium philo. naturalium
presertim Aristo. secũdo phisi. Posita cã
sufficienti ponit effectus: ⁊ quãto magis
est de causa tãto magis sequr de causato
⁊ effectu. exempli gratia. q̃nto plus est de
igne: ⁊ eo plus erit de calore: ⁊ sic de simi
libus. Sed caritas vt iam claruit i sermo
ne secundo est causa omniũ meritorũ: ⁊ for
ma omnium virtutũ. que facit opera no
stra deo grata. ergo quãto magis de cari
tate possidet tanto maiore gaudio in eter
na pria perfruentur. Ric. enim noster di
cit in tertio di. 30. q. vltima. Qd premium
correspondet merito: sed secundũ mensu
ram caritatiue dilectionis per cõparatio
nem adhibitum dabitur premiũ secundũ
plus ⁊ minus. Qua de re optime Augu.
caritatẽ comendat in epistola ad Bonifa
ciũ comitẽ di. Caritas eni per quã fides
operat. In hac omnes sancti patres nri ⁊

patriarche ⁊ pphete ⁊ apostoli placuerũt deo. In hac omnes veri martyres. vsq3 ad sanguiné contra dyabolũ certauerũt ⁊ quia in eis non defuit caritas ideo vice runt. In hac omnes boni fideles quotidie proficiũt peruenire cupiétes nõ ad regnũ mortalium sed ad regnũ celorum. Nõ ad téporalem sed ad eternam beatitudiné: ⁊ hereditaté. non ad aur ⁊ argentũ sed ad eternas ⁊ incorruptibiles diuitias angelo rum: nõ ad aliqua bona huius seculi i qui bus cum timore viuitur: nec ea quisquam potest secũ auferre dũ moritur sed ad vi dendũ deũ cuius suauitas ⁊ dilectio exce dit omné pulchritudiné: excedit omné de corem animaꝝ quãlibet iustoꝝ atq3 sancta rum. excedit omné specié supernorum an geloꝝ atq3 virtutũ: excedit: quicquid de il lo non solum dicitur. verũ etiam qđ cogita tur: neq3 hanc tam magnã promissionem: quia valde magna é non speremus: sed po tius quia valde magnus eam promisit ac cepturos nos esse credamus. h ille. Quaꝫ nobis pstet q viuit ⁊ regnat i secula Amé.

¶ Feria secunda post dominicam in sexa gesima de ordinatióe caritatis quomodo in caritate é ordo in hac vita ⁊ in patria Sermo nonus.

Liud Cecidit in terrã bonã ⁊ ortum fecit fru ctum centuplũ. Iteruꝫ vbi supra. Dps ⁊ eter nus de⁹. i xpo fratres charissimi. qui omnia fecit in numero ponde re ⁊ mensura: vt habet. Sapie.xi. ⁊ nihil inordinatũ relinqt ſm Augu. ⁊ aplm Ro. 13.c. Omnia que a deo sunt ordinata sunt. Et hoc qꝛ ſm philo.xi.metaphi. qui dicit Bonũ vniuersi consistit in ordine. Si enĩ omnia ordiata fecit ét tpalia ⁊ corporalia multo magis ét debuit ordinare ⁊ pcipue oium virtutũ radicem. caritatem. v3. Quo circa spõsa rogat. can.8.di. Ordiate in me caritaté. ſ3 eni Au.xi. đ ci.dei.c.27.⁊.13.li. ↄfes. Amor é pond⁹ aie. Sicut ergo corpora p sua pondera ordinate mouétur ad loca sua: ⁊ ordiate i eis qescũt. sic aia p caritaté ordiate mouetur ad diligibilia. Ita qꝫ hic ordo é p ipaꝫ caritaté inclinatiue. Inclinat eni voluntaté ad diligendũ diligibilia: ſm pl⁹ ⁊ min⁹: ſ3 qꝫ plus ⁊ minus é de bonita te ceteris paribus: cũ enim nõ sit diligibi le nisi bonum: secundũ qđ plus habet de bonitate: plus habet de diligibilitate. In actibus auté caritatis é ille ordo formali ter. ergo ipsi actus caritatis. respectu dili gibiliũ ordinati sunt. Hoc dicit Ric. i ter tio di.30.q.i. Qđ confirmat b. Bo. ibidem di. Qđ caritatis é rectificare affectuꝫ sed affectus nõ est rectus nisi preponat mai⁹ bonũ minori: ⁊ hoc dicit ordiné: ergo in ca ritate ponendus é ordo. Et addit qꝫ ordo attéditur in caritate rõne hitus relati ad actuꝫ: ⁊ obiectũ. Quãuis ãt in caritate nõ sit distinctio ex pte hitus. é tñ distictio re spectu ipoꝝ diligibiliũ. ⁊ ex pte actuũ rõne cui⁹ diuersitatis mãdata caritatis habẽt multiplicari: ⁊ ipsa caritas h3 ordiari. Ic circo vt dĩt verba ꝓposita.s. Aliđ cecidit semen.s. verbũ dei. cecidit in terrã bonam s. in animaꝫ: caritaté ordinatã habentem. ⁊ fecit fru.cen. De ordine igitur siue ordina tióe caritatis. tres ↄsideratióes faciem⁹.

¶ Pria quaꝫ dicet numeri assignatio.

¶ Secũda itensiõis ⁊ prioritatis affectio

¶ Tertia temporis duratio.

¶ Pars pria hui⁹ ſmóis i qua declarat qꝫ solũ quattuor sũt diligenda ex caritate ordinata: ⁊ que sunt illa.

Primo igit sciédũ é ſm diuinũ Aug. li.prio đ doctrĩna xpiana.c.7.qꝫ q̃ tuor sunt ex caritate diligéda. ¶ Primũ qđ é supra nos.s.de⁹. ¶ Scđm qđ sumus nos. ¶ Tertiũ qꝫ é iuxta nos.s. proximus. ¶ Quartũ qđ é ifra nos.s. pprium corp⁹ ¶ Ad quoꝝ ꝟboꝝ decla. tria ↄsiderãda sũt s. sufficiétie dclãtio. oppositoꝝ rñsio. dubio

rum declaratio. ¶ Quantū ad primū: assignatur rō & sufficiētia numeri istoꝝ quatuor diligibiliū varie & diuersimode. ſm Bo. i tertio di.28.q.vltia.& Tho. scōa scōe q.25.ar.11. ſm variā cōparationē ex triplici respectu. ¶ Prio p respectū & cōparationem ad ipam dilectionē pōt accipi numerus & sufficiētia isto mō ſꝫ Bo. Dilectio est appetitus boni. In appetitu aūt boni est cōsyderare ipm bonū desideratū: & ipꝫ qđ desiderat. & ipꝫ cui desiderat. ¶ Bonū āt desideratū ſi est summū bonū. ille qui desyderat ē hñs caritatē. Cui āt ðsiderat pōt esse i quadruplici differētia: qꝛ aut optat summū bonū ipsi deo. Aut sibiipsi. aut sibi sili. s. pxio. aut sibi adherenti. i. corpori ꝓprio. iō sunt pdicta quatuor ex caritate diligēda: qꝛ numerus diligendoꝝ nō accipitur. ex pte optātis vel ex pte boni optati cū sit vnū: ſꝫ ex parte ei⁹ cui optatur. ꝙ cū sit i quadruplici drīa quatuor ēt diligēdoꝝ sunt mēbra. ¶ Scdo mō pōt sūmi numerus & sufficiētia diligendoꝝ ex cōparatione ad ipm diligentē: & sic sumitur etiaꝫ ſm b. Bo. Nam diligēs: aut hꝫ respectuꝫ ad se aut ad id qđ est sup se: aut ad id qđ est iuxta se: aut ad id qđ ē infra se. Et ſm hec quatuor sunt tantūmodo diligēda ex caritate. Et ſm hūc modū assumit Augu. in pdictis verbis: & qꝛ oia possunt reduci ad ista quattuor. iō pꝫ diligendoꝝ numer⁹ & sufficiētia. ¶ Tertio pōt sūmi numerus & sufficientia diligēdoꝝ p cōparationē ad beatitudinē assequendā: & sic assignatur. a b. Tho. Nam ad ipaꝫ beatitudinē adipiscendā ē quadrupliciter auxiliū ordīnatū. ¶ Primū est beatitudinē causans. s. de⁹ & ideo prio ē diligēdus ex caritate. ¶ Secundū ē beatitudinē participans. s. hō vel angelus. & ideo post deū nosmetipsos & angelos ex caritate debemus diligere. ¶ Tertiū est in beatitudine nos assotians s. pximus q in beatitudinis participacōe ē nobis sociatus. & iō cū tertio ex caritate debemus diligeꝛ. ¶ Quartū auxiliū ē redūdans: & sic ē corp⁹ nr̄m. ad qđ beatitudo per quādam redundantiā deriuatur. Et iō quarto & vltimo loco corpus nr̄m ex caritate debemus diligere. ¶ Quantū ad secundū in hac parte ꝓpositū. qđ dicit opposito: Rn̄sio cōtra predictam Augu. assignationē opponit: & Rn̄det. ¶ Prio eniꝫ vr̄ ibi esse superfluitas: qꝛ que sunt eiusdē spēi & nō distinguūtur nisi ſm materiam non debent facere mēbra distinctionis ſꝫ nos & ꝓximus nr̄ sumus eiusdē spēi. ergo non dꝫ homo hn̄s caritatem cum ꝓxīmo suo. pro diuersis diligibilibus numerari. ¶ Ad hoc rn̄det ꝙ q̄ꝫuis specie nō differamus. tamē & ad nos & ad ꝓximos nr̄os caritas nostra diuersimode cōparatur: secundū rōnem diligēdi & gradū. Caritas n. facit. Primo habentē se tēdere ad beatitudinē & deinde proximum qꝛ illi optat tendere ad idē quasi alter. Et q̄ꝫuis scriptura nō expriat nisi duo diligēda. tamen in secūdo mādato iplicat tria diligenda. Nam in hoc ꝙ dicit: diliges proximum tuum & teipsum mādat hoi vt diligat seipsum: & cū ipse cōstitutus sit ex aīa & corpore concluditur ibi dilectio vtriusqꝫ. ¶ Secundo opponit ēt quia videt diminutus. Nam angelus ē diligēdus ex caritate cū sit particeps beatitudinis eterne in qua coicant angelis hoies. dicitur. n. Mat. 22. ꝙ in resurrectiōe erunt hoies sicut angeli in celo. vnde manifestū est. ꝙ per caritatem diligendi sunt amore amicitie ergo quia in ista assignatione nulla fit de angelis mētio videtur diminuta. ¶ Preterea sicut debemus diligere qđ est iuxta nos. Ita etiā ꝙ est cōtra nos. s. inimicum. ergo videtur diminuta. ¶ Ad hoc rn̄detur ſꝫ Ric. in tertio di.28. ar.1.q.1. & Tho. secūda secunde. q.25. ar.10. Qđ angelus per naturam est supra nos. & ideo quando dicit diligendū esse qđ supra nos est. intelligit ēt de angelo. ¶ Hec Responsio non placet

b.Bo. qui in ea di.circa litteram dicit quod quãuis angeli supra nos sint quantum ad dignitatem nature siue quantũ ad sublimitatem gratie.quãtum tamen ad actum dilectionis nõ sunt supra nos diligendi pro eo:quod caritas nostra principaliter respicit sumũ bonum ad quod facit tendere et ad quod idinat.secundo vero respicit subiectum quod informat.tertio vero respicit aliud subiectũ cõsimile cum quo ligat. vnde quantũcũque creatura sit in se excellens tamen secundum legem caritatis iusta est:et ideo sub nomine proximi debet contineri. ¶ Et ideo loquẽdo etiam de xpo. An diligendus sit supra nos. Ibidem rñdit Bo. Quod cum dicit christus inquantũ homo diligendus quãtum nos vel plusquam nos.hec determinatio inquantũ potest importare vnitatem personae.vel conditionem nature. si importat vnitatem persone sic diligendus est supra nos:quia sic ẽ noster creator saluator et redemptor. ¶ Si vero importat cõclusionẽ nature assumpte sic diligendus ẽ iuxta nos: Et sic est proximus noster. vnde si consideremus christum solum ratione humanitatis. hoc ẽ pure ratione nature create non debetur ei principalitas dilectionis sicut nec adoratio latrie nec hoc modo dicitur redemptor noster: vel caput: quia tam ratio redemptoris quam capitis respicit personam secundum vtranque naturam. Quando etiam dicit iuxta nos intelligit de inimicis pro eo quod et si inimici sunt diligẽdi qui sunt cõtra nos:non tamen sunt diligendi quia sunt contra nos rõne culpe sed in eo quod sunt iuxta nos:hoc ẽ secundum cõformitatẽ nature. ¶ Tertio opponit per dictum Ambr. vt recitat Magi. in tertio di.29.di. Ante oĩa deum:deinde nos ipsos post parentes: deinde domesticos.postmodũ inimicos diligamus. hec ille. Sed Au. nũerat solũmodo quatuor. Et hic Ambr. sex ergo aut Augu. est diminutus.aut Ambr. superfluus. ¶ Ad hoc rñdetur secundum bo. in tertio di.29.q. circa lrãm.

Quod ordo ab Augu. assignatus respicit ipsam caritatem secundum se.ideo attendit secundum principales differentias boni que sunt supra nos bonũ.et intra nos et iuxta nos:et infra nos. Ordo aũt Ambr. respicit ipsam caritatem prout ẽ in natura quam dirigit:et regit. Et hic non tantum attendit penes differẽtias boni.sed etiam penes differentias:et ratõnem proprij et alieni:propinqui et remoti Et hic ordo multiplicat in differentias sex. Nam caritas. aut respicit bonum simpliciter quod ẽ summum bonum et sic est primus gradus. Aut respicit bonum proprium:et sic ẽ secundus gradus. aut respicit bonũ alienum vt sibi coniunctum. Et sic ẽ quadruplex gradus secundum quod quadruplex ẽ modi cõiungẽdi differentia. Aut enim coniunctio est in natur cõformitate:et sic ẽ vltimus gradus qui ẽ in dilectione inimicorum. Aut in nature conformitate et cõuersationis familiaritate.et sic ẽ penultimus qui ẽ in dilectione amicorũ:aut in his:et preter hec in sanguinis propinquitate. Et hoc dupliciter. aut in ascendendo et sic est filij ad patrẽ:aut in descendendo et sic ẽ patris ad filium. Et penes hec accipiuntur duo gradus intermedij.et sic patet numerus et sufficiẽtia illorum sex graduũ. Nam dilectio corporis nostri reducit ad dilectionem sui.patet etiam rñsio ad obiecta contra. ¶ Nec etiam obstat si dicatur quod sicut ẽ gradus in dilectione proximorum ita debet esse in dilectione dei. quia multum debemus diligere deum creatorẽ amplius redemptorem sed multo amplius glorificatorem. ¶ Nam dicit bona.vbi supra quod hoc est falsum:quia non ẽ nisi vnus deus dilectus:et ille non sunt nisi rationes mouentes ad deũ diligendũ: et inducẽtes nos secundum plus et minus: que tamen non constituunt ex parte dilecti diuersitatem graduum. ¶ Quantum ad tertium in hac parte considerandum.quod dicitur dubiorum declaratio tria mouentur dubia. ¶ Primum dubiũ an ex caritate diligende sint

irrationabiles creature. Quia Aug. dicit in li. i. de doctrina christiana vt habetur i tertio sen. di. 17. Quod ea sola ex caritate sunt diligenda: que nobiscū ex societate q̄dam referunt in deum: sicut ē homo ꝛ angelus ꝛ corpus nostrū. Sed talia nō sunt irrōnabilia. ergo ꝛc. ¶ Cuius tñ opposi tum videtur. Sapientie. xi. diligis oīa dñe ꝛ nihil odisti eoꝝ que fecisti. sed caritas facit nos conformiter diligere deo ergo si deus diligit creaturas irratōabiles videt̄ ꝙ ꝛ nos debeamus diligere. ¶ Ad hoc respondet̄ ſm Bona. in tertio di. 28. ar. i. q. i. Nō aliquid diligi ex caritate pōt dupliciter intelligi. ¶ Uno modo ex caritate imperante: ꝛ sic cōcedi pōt ꝙ ex caritate irratōabiles creature sunt diligende. sicut eni caritas imperat ꝛ mouet ad faciendū dicendum ac cogitandū omnia que spectāt ad salutem nostrā ꝛ laudem diuinā: sic ēt imperat ad amādū. vnde quia multe creature irratōabiles date sūt in adiutoriū ad exercendū opera meritoria. ordinate sunt etiam ad laudandū deum. hinc est ꝙ caritas que ē amatrix dei ꝛ proximi imperat tales creaturas diligi ꝛc. ¶ Alio modo dr̄ aliquid diligi ex caritate ellicitata ꝛ informante: ꝛ sic diligit̄ ex caritate illud in quo est formalis: ꝛ ꝓprius actus caritatis. Tale aūt non est nisi illud quod ē sūmum bonum: vel cui sūmum bonum natum est aliquo modo vniri per cognitionē ꝛ amorē. ideo cum creature irrationabiles non sint hoc modo capaces qꝛ nō sunt ad dei imaginem per caritatem non pōt eis exoptari sūmū bonū. ꝛ ideo caritas non descēdit ad illa diligenda ſm actum suū proprium ꝛ formalem ac per hoc talia non diligunt̄ caritate ellicite. ¶ Quod si queratur que virtus ellicit illum actum dilectōnis quo quis diligit creaturas inq̄ꝛtuꝫ sunt adeo ꝛ ad deum. ¶ Respondet̄ ꝙ hoc est cuiusdam pietatis ꝛ affectionis naturalis. Sicut legit̄ de beato patre nr̄o Francisco q quadam naturali pietate afficiebat̄ etiam ad creaturas irrationabiles ꝛ ꝑ hoc patꝫ solutio ad qōnē. ¶ Secundū dubiū ē. An ex caritate diligendi sunt demones: quia Augu. exponens illud Mat. 22. Sicut teipm̄. dicit. i. ad quod teipsum. Tunc sic nosmetipsos debemus diligere ad sūmi boni participationē sed demones ad hanc non possunt ꝑuenire. ergo vr̄ ꝙ non sunt diligē di ex caritate. ¶ Cuius tamen oppositūꝫ videt̄ posse probari sic. Angeli anteq̄ꝫ peccarent ex caritate diligendi erant: ꝓpter ea que in se habebant. Sed Dyon. dicit ꝙ demones habēt sibi data integra ꝛ splē dida. ergo si tūc ex caritate diligendi erāt ꝓpter ea que tunc habebāt pari ratiōe videtur ꝙ ꝛ nunc debeamus eos diligeř ex caritate. ¶ Ad hoc Bo. rñdet i tertio di. 28. ar. i. q. 2. Et Ric. e. di. ar. i. q. i. in ratione quarti arg. Et tho. ſa ſe. q. 25. ar. ii. Quod sicut irrationabilia nō sunt ex caritate diligenda ellicitiue qꝛ non sunt ordinata ad illius boni assecutionē quod suis dilectis causas optat: sic demones quia obstinati sunt irreuocabiles ad eternam beatitudinem non sunt ex caritate diligendi ellicitiue. caritas enim nullos facit diligere ellicitiue nisi eos quos optat ad sūmam beatitudinem peruenire ad quam nullos optat peruenire: cū moueatur rationabiliter ꝛ discrete: nisi eos quos habiles vīderit ad perueniendum: ꝛ secundum ordinem nature ꝛ iusticie. quoniam ergo demones: ꝛ si sunt apti per naturam felicitari: ꝛ beatificari. ideo quia tamen diuina iusticia repugnat per quam damnati sunt ad sempiternam miseriaꝫ. Hinc est ꝙ caritas eis summum bonum non optat: ideo concedendū est ꝙ non sunt ex caritate diligendi: ꝛ ideꝫ dicendum est de damnatis ſm ꝙ diligere ex caritate accipitur proprie. Si auteꝫ ex caritate diligere accipiatur large prout actus diligendi est ex caritate imperante sic demones quodam modo sunt diligēdi.

⁊ quodam modo odiendi. odio habēdi ra tione culpe in quo sunt deo dissimiles.dili gendi aūt ratione nature.imago enim sū mi regis:fm suam naturam considerata: quantum est de se pulchra:est ⁊ formosa ⁊ naturali affectu amabilis a cōsimili natu ra.verumtamen quiq habens caritatem multum detestatur eorū culpam que tota liter possidet eorum naturam ⁊ insepara biliter. Hinc ē q caritas magis mouetur naturalis ad diligendum creaturas irra tionabiles q̄3 demones. ℂ Dicēdū igitur est ad argumentum:q angeli anteq̄3 pec carent ex caritate erant diligendi q: tunc habebant humilitatem ⁊ idoneitatem ad assequendam gloriam:sed hāc non habue runt post lapsum. ⁊ ideo non sunt nunc si cut tunc fuerunt ex caritate diligendi: ⁊ quamuis habeant data integra ⁊ splendi dissima respectu naturalium operationu3 non tamen habent ista quantum ad habi litates respectu gratuitarum. Inhabiles enim sunt ad benefaciendum. ℂ Tertiu3 dubium est an ex caritate diligenda sunt dona gratuita quia videtur q sic. Nam omne q ordinatur ad beatitudinem:⁊ ad eam perducit diligendum est ex caritate: sed dona gratuita sunt huiusmodi. ergo ⁊c. ℂ Cuius oppositum tamen videtur: quia nulla creatura carens ratione diligē d ī ē ex caritate:sed huiusmodi dona gra tuita non habent rationem. ergo ⁊c. ℂ Ad hoc respondet Bona. vbi supra.q. 5.Quod duplex est caritatis motus ⁊ af fectus.Est enim dilectio amicicie. Et dile ctio concupiscentie. Dilectione autem amicicie illa dicuntur diligi quibus op tatur bonum. Dilectione vero concupi scentie illa dicuntur diligi que desideran tur. quoniam ergo desiderium bonorum spiritualium ē ipsius caritatis. fm q san cti dīt q bona spiritualia tenent rationē honesti.Concedendum est ergo q bona gratuita ex caritate diligenda sunt.⁊ hoc expresse Augu.dicit.8.li.de trinitate.Cu3 dicit q ipsa caritas ex caritate diligenda est.expresse etiam hoc docet ipsa experiē tia circa viros spirituales qui nihiltantū desiderant post deum:q̄3 habere perfectā eius dilectione3. ℂ Ad argumētū ergo in oppositum quādo dicitur q nulla creatu ra carens ratione diligenda ē ex caritate dicendū ē.q si itelligat de dilectiōe amici cie verū ē si vero de dilectione concupiscē tie non est verum. ℂ Quod si econtra di cere q tunc bona temporalia erunt dili genda ex caritate:cum caritas faciat illa bona concupisci propter obsequium dei. ℂ Dicendū q non est simile quia illa bo na temporalia habent tantūmodo rōnem cōmodi.sed bona spiritualia habent ratio nem honesti.Et ideo concupiscentia sapiē tie a scriptura laudatur:⁊ vituperatur pe cunie concupiscentia. ℂ Preterea bona temporalia sunt minima bona sicut dicit Aug.sed dōa gratuita sunt maxima.ideo non est simile.⁊ sic patet sufficientia ⁊ ra tio eorum que diligenda sunt ex caritate. Satis ēt pro hac prima parte hui⁹ sermo nis principali.

ℂ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur que prius ex caritate sunt dili genda:⁊ que posterius.

Secundo principaliter. postq̄3 vidi mus que ex caritate diligēda sunt superest dicere qūo ⁊ qualiter ista ordina te sint diligenda. ℂ Ad quorū declaratio nem ⁊ euidentiam tres conclusiones sub ordinate proponūtur. ℂ Prima est talis fm Ric.in tertio di.28.ar.1.q.1.Quod pri ma ratio diligendi est sūma bonitas que totis viribus diligi debet ex caritate. qđ probatur sic.Sicut prima ratio videndi ē illud rōne cuius mouetur motus videndi siue visus a quocunq3 moueatur vt puta

lumen vel color ⁊ prima rō intelligendi ē illud ratione cuius intelligit̃ quicquid cogitur sicut est ens vel verū . ita concedendum ē illud esse primam rationem diligēdi ex caritate ratiōe cuius diligitur quicquid ex caritate diligit̃:sed hec sūma est bonitas igitur ⁊c. ¶ Secundo idem probat̃ sic.Sicut se hȝ prima veritas ad actuȝ credendi:ita sūma bonitas ad actum caritatis diligendi:sed prima veritas est prima rō credendi.ergo sūma bonitas est prima ratio ex caritate diligendi. ¶ Tertio idē probatur sic.Illud ꝓpter quod diligendū ē ex caritate quicquid ex caritate diligit̃ est prima ratio diligendi ex caritate . sed ꝓpter sūmam bonitatem diligendum est quicquid ex caritate diligitur . dicit enim. Ansel.in li.Monologion.c.68. Quod rōnalis creatura nihil debet diligere nisi sūmam essentiam:aut ꝓpter illaȝ. ergo summa bonitas ē prima ratio diligendi ex caritate . ¶ Quod si dicat̃ non diligitur bonum nisi cognitum.sm phm in tertio de anima:sed sm ordinem intelligendi occurrit prius intellectum bonuȝ cōissime dictum q̄ȝ sūmum bonum.igitur ⁊c. ¶ Ad hoc rñdet Ric.ꝙ q̄uis ex caritate non diligatur aliquid nisi aliquo modo sit cognituȝ: non tamen ex hoc sequit̃.ꝙ bonum primo cognitum.sit ex caritate dilectum:⁊ ideo non oportet : ꝙ si cōissima rō boni primo occurrat intellectui q̄ȝ bonitas summa ꝙ ꝓpter hoc primo diligatur ex caritate q̄ȝ bonitas summa . ¶ Secunda conclusio est talis . Quod ordo caritatis attendendus est in quantitate bonitatis:vt.s.diligatur quod ē diligendum:⁊ magis ⁊ minus diligatur ꝙ magis ⁊ minus diligendum ē:q qdē modus ⁊ ordo ⁊ ēt quatuor diligēdorū de qbus in pcedenti parte dictum ē sȝ.b.tho.sa se.q.44.ar.8.in rñsione sī argu.In sacra scriptura exprimitur.nam cū mādatur:vt deū ex toto corde diligamus datur intelligi vt deum toto corde diligamus:⁊ debeamus diligere.Cum aūt mandatur vt diligamus ꝓximum sicut seipm prefert̃ dilectio sui dilectioni proximi. Similiter ⁊ cuȝ mandat̃ prime Io.4. Quod debeamus pro fratribus animas ponere i.vitam corporalem.datur intelligi vt plꝰ diligamus ꝓximum nostrum.i.eius aīam q̄ȝ corpus propriū nostrū.Similiter cuȝ mandatuȝ ad gal.6.Quod maxime operetur bonū ad domesticos fidei . Et prime ad thi.5.Qui non hȝ curam suorū ⁊ maxime domesticorum infidelis ē deterior dat̃ intelligi ꝙ inter proximos meliores : ⁊ ppinquiores diligamus. ¶ Ex quibus etiā pȝ ꝙ amor dei ē prior amore proximi:quia primo ponunt̃ mandata ad amorē dei spectantia:⁊ postea que ad amorem proximi. Sed sciendum ē ꝙ aliquid ē causa dilectionis dupliciter sm tho.sa se.q.26.ar.2. in sol.primi arg. ¶ Uno modo sicut illud qd est ratio diligendi:⁊ hoc modo bonum ē cā diligendi:q: vnumquodqȝ diligitur in quantū hȝ rationem boni:⁊ sic amor dei ē prior amore proximi sicut pȝ: ¶ Alio modo aliquid est causa dilectionis non sicut ratio:sed sicut via ad acquirendū dilectionem ⁊ hoc modo amor proximi est prior amore dei.Nam visio proximi est cā dilectōnis eius:⁊ hoc mō argumentat̃ apostolus prime Io.4.Qui non diligit fratrem suū quem videt:deum quem nō videt quō potest diligere:q.d.visio est causa dilectōnis.ergo si bonū visum.i.frater visus non diligitur quō bonuȝ non visum.i. deus nō visus:q.di.non quia vt dictuȝ est res incognita amari non potest. ¶ Tertia conclusio talis est sȝ tho.in tertio scripto di. 29. ar.2.Et Bo.e.di.q.vltima. Quod ordo caritatis est attendendus in affectione.vt .s.maiori affectu diligatur quod ē magis diligendum.Nam ordo caritatis ē attendendus sm affectū cordis:⁊ nō secundū effectum operis.Quod tripliciter probo. ¶ Primo ratione sic.obiectum caritatis

est bonum: secundum quod est in rebus et ideo cum in diversis rebus divina bonitas diversimode inveniatur: oportet quod diversimode etiam affectio nostra in illas transeat: licet enim ratio communis diligendi omnia sit divina bonitas: ab omnibus participata. ratio tamen specialis diligendi omnia maiori vel minori affectu est: quia divina bonitas non equaliter: sed magis et minus participatur in creaturis. et ideo nec equalis affectio debetur eis. ¶ Preterea si ordo caritatis esset attendendus tantum in effectu tunc ordo ille nullo modo pertineret ad caritatem sed magis ad alias virtutes sicut ad liberalitatem vel ad misericordiam. ¶ Secundo idem probatur similitudine sic: quia sicut naturalia non mensurantur: secundum quantitatem obiecti sed secundum efficaciam agentis: et conatum in agendo. verbi gratia. Non melius cernit qui maiorem rem intuetur: sed qui clarius et limpidius vident. Ita non oportet quod equaliter afficiar ad illum cui equale bonum desidero. unde licet tenear omnibus desiderare bonum ultimum. s. vitam eternam tamen affectuosius mihi quam aliis: et uni quam alteri. ¶ Tertio idem probatur operatione sic. Oportet enim quod ordo caritatis in affectu servetur. ut patet et ex affectu prodeat in effectum quia ut dicit Grego. probatio dilectionis exhibitio est operis. quod verbum non semper debet intelligi actu quia quandoque qui diligitur a nobis auxiliis non indiget nostris sed aptitudine. s. quod sit homo paratus magis impendere si necesse foret. ¶ Attendendus est etiam ordo caritatis in relatione finis ut. s. deus diligatur propter se tanquam ultimus finis: et creatura propter deum: tanquam ultimum finem: et hunc caritatis ordinem servans est beatus. Ita dicit Augustinus in li. confes. Beatus qui amat te: et amicum in te: et inimicum propter te. Qui enim caritatem habet ad aliquem ratione eius diligit omnes ad illum hominem pertinentes sive filios sive servos et amicos sed etiam omnes alios homines etiam si eum odiant vel offendant. Et multo magis qui diligit deum ex caritate. sed de hoc satis dictum est in sermone primo parte prima. ideo hic transeundum est. Et sic satis erit pro parte secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur an ordo caritatis remaneat in patria.

TErtio in isto sermone de ordine caritatis iterum superest difficultas an videlicet in patria idem ordo caritatis remaneat qui est in via. Circa quam difficultatem. tria notanda sunt. ¶ Primum dicitur declaratio. ¶ Secundum oppositio. ¶ Tertium. responsio. ¶ Primo igitur notandum est secundum Bo. in tertio di. 31 ar. 3. q. 5. Et Ric. ibidem per omnia. Quod circa hoc fuerunt tres opiniones. ¶ Prima fuit quod in patria servatur ordo caritatis qui est in via non tantum per comparationem ad deum sed etiam per comparationem nostri ad proximum. unde in omni statu sive glorie sive vie plus homo diligit seipsum quam quemvis proximum alium: et plus circa seipsum afficitur deinde circa alios qui plus ei coniuncti sunt quam qui minus. Nam hic ordo consonat dictamini nature: quia natura dictat ut homo plus se quam alium diligat. Consonat etiam perfectioni glorie: que intimius: et perfectius respicit illum in quo est quam alium. Consonat postremo divine iusticie: que hoc exigit ut homo plus gaudeat de propriis meritis quam de alienis. ¶ Alia opinio huic totaliter contrariatur scilicet. Quod ibi quilibet semper meliorem diliget magis. quia tota et precisa ratio diligendi erit bonitas: et si alius est melior eo: plus diliget alium quam seipsum. Cui consonare videtur: quia etiam in via: supereminentis caritatis homines hunc ordi

nem seruare videntur. Nã Moyses exo. 32. orans deũ pro filijs israel di. Aut dimit te eis hanc noxam aut dele me de li. tuo. Et apostolus anathema esse cupiebat a christo pro salute fratrum vt dicitur Ro. 9. reputans maius bonũ in salute comũita tis q̃ʒ sua. Sed hec opinio secundũ Ric. non videtur posse stare ⁊ maxime quo ad hoc: quia homo semper plus diligit seip sum q̃ʒ alium. quia aliter sequeretur hoc i cõueniens ꝙ petrus plus gauderet de bo no lini q̃ʒ linus đ bono proprio: ex hoc. n. ꝙ Petrus bonum lini tantum diligeret quantum diligeret equalem portionẽ bo ni sui: cum maiorem virtutem habeat ad gaudendũ q̃ʒ linus: ⁊ necessario sequere tur vt plus delectaretur in bono lini quã ipsemet linus. ℂ Est tertia opinio istarũ mediã secundũ Ric. s. ꝙ cum diligere sit velle bonum: possumus loqui de ordine diligendi per cõpositionẽ ad bonum voli tum: vel ad intensionem actus volendi. ℂ Primo. n. modo remanebit ordo dili gendi ex caritate i pa͞tria qui est in via per comparationem hominis ad deũ. In vtro qʒ enim statu maius bonũ vult homo ex caritate deo: q̃ʒ sibiipsi. vl' cuicũqʒ alij. Nõ remanebit tamen per comparatõnem ho minis ad proximum: quia post corporum resumptionẽ: nullus erit possibilis ad ma ius bonũ q̃ʒ erit illud bonũ qđ tũc hẽbit: ⁊ idõ cuilibʒ habenti maius bonũ volet mai⁹ bonũ. vnde minus bonus: maius bonum volet meliori q̃ʒ sibi. In statu autem vie non est sic: quia enim in via homo minus bonus possibilis est ad maius bonum quã illud bonum quod habet melior eo. Ideo ex caritate potest sibi optare tantum bo num quantum optat meliori se. ℂ Secun do autem modo loquendo quantum ad intensionem actus volendi. Sic dico ꝙ re manebit idem ordo diligendi in patria qui est in via per comparationem homi nis ad deum. In vtroqʒ autem statu ex maiori affectu vult homo ex caritate deo illud bonum quod habet q̃ʒ sibiipsi: vel cuicunqʒ alij illud bonum quod habet vel habere potest. ℂ Remanebit etiam per comparationem hominis ad proximum. In vtroqʒ enim statu debet magis ho mo diligere deuʒ ⁊ amore amicicie ⁊ amo re concupiscentie quã proximum. Sed si homo ex maiori affectu vellet bonum ali as deum alicui proximo suo quam sibiipsi magis diligeret illum proximum amore amicicie q̃ʒ deum amore concupiscentie: quia velle deum proximo est ipsum proxi mum amare: amore amicicie. velle autem deum sibimet est deum amare amore con cupiscentie. ergo in vtroqʒ statu homo di ligens secundum ordinem rectum carita tis ex maiori affectu vult bonum sibi q̃ʒ cuiqʒ proximo siue meliori se siue minus bono. ℂ Loquendo autem de comparatiõ ne proximorum inter se non remanebit il le ordo respectu boni temporalis. quod est bonum secundum quid. tunc enim ces sabit prouisio que in presenti vita est ne cessaria: quia necesse ẽ vt homo magis si bi coniuncto prouideri teneatur quã alie no. ratione cuius in hac vita secundum re ctum ordinem caritatis. homo ex maiori affectu vult illi temporalem effectum a se exhiberi cui magis exhibere tenetur.

ℂ Respectu etiam boni spiritualis possi bilis haberi non remanebit ille ordo: quia in patria quilibet habebit illud bonum quod habiturus est statim post corporũ resumptionem. igitur ꝙ nullus erit possi bilis ad amplius bonum. ℂ In via autẽ non statim habet homo totum bonum quod habiturus est vel habere potest. ratione cuius secundum rectum ordi nem caritatis magis debemus esse sollici ti in procurando ⁊ optando augmentum boni spiritualis parentum nostrorum q̃ʒ extraneorum meliorum. Remanebit tamẽ ille ordo. respectu boni spiritualis iam ha

biti. in vtroqз enim statu secundū rectum ordinem caritatis ex maiori affectu vult extraneo illud maius bonum spirituale: quod iam habet: q̄з magis cōiuncto illud bonum spirituale minus quod habet. Et duobus equaliter bonis ex maiori affectu vult magis sibi cōiuncto illud bonū quod habet. Ex quibus concluditur ꝙ ordo caritatis qui est in via remanebit in patria quantum ad aliqua: ⁊ quantum ad aliqua non. ¶ Secundo in ista parte sunt auctoritates que contrariari videntur huic cōclusioni. ¶ Primo Augu. in li. de vera religione iquit sic. Hec est perfecta iusticia qua plus potiora: ⁊ minus minora diligamus. Sed in patria erit perfecta iusticia: qua plus potiora. ⁊ minus minora diligamus. ergo meliores plus diligentur.

¶ Secundo Ber. in li. de diligendo deo c. 27. dicit. Quod in sanctis in patria omnem humanam affectionem; quodam ineffabili modo necesse erit a seipsa liquescere atqз in dei penitus transfundi volūtatem. alioquin quomodo omnia in omnibus erit deus: si in homine quicq̄з de homine supererit? Ex quibus verbis patet ꝙ in patria tota ratio diligendi erit deus homo plus diliget alium q̄з seipsuз. cuius tamen oppositum dictum est in ista questione. ¶ Tertio ansel. in li. Monol. c. penultimo ait in illa perfecta caritate in innumerabilium angelorum bonorum: ⁊ hominum: vbi nullus minus diliget alium q̄з seipsum: non aliter gaudebit quisquis pro singulis alijs q̄з seipso. ergo patet contrarium huius oppositiōis. ¶ Tertio in isto sermone respondendū est ad istas auctoritates. ¶ Primo ad auctoritatem Augustini. dicit Ricar. vbi supra in responsione primi argumenti. Quod sic intelligenda est. Quod potius bonum magis est ex caritate diligendum. si diligenti est potius bonum simpliciter. aliter non oportet. vnde vgo libro secundo de sacra. parte. 13. c. 10. ait. Quod maius bonum mihi est a me plus diligendum est: quia mihi primum est insitum vt diligam bonum meum. ⁊ illud maxime quod verum est bonuз. ⁊ post illud. ⁊ secundum illud diligam bonum proximi mei. ¶ Secundo ad auctoritatem Bernar. que dicit. ꝙ tota ratio diligendi est deus. dicit Ricar. in solutione tertij argumenti ꝙ verum est inquantum deus est summum bonum diligenti: ⁊ qui in patria sub hac ratione propinquior est deo: magis diligitur a quolibet beato. Sed sub ratione qua deus est summum bonum ipsi lino petrus non est ita propinquꝰ deo sicut linus. Quamuis enim Petrus sit propinquior deo sub ratione qua est summum bonum absolute. Et etiam sit propinquior deo sub ratione qua est summum bonum sibi q̄з linus deo sub ratione qua est deus summum bonum sibi. Non est tamen Petrus ita deo propinquus sub ratione qua est sūmum bonum lini sicut linus. ¶ Ad auctoritatem Anselmi dicendum est. Quod procedit de ordine diligendi per comparationeз ad bonum volituз. vel potest dici ꝙ ista est sua opinio: que difficile potest sustineri vt patet ex dictis. Contrarium enim tenet Vgo libro secundo de sacramentis parte 13. c. x. dicens. Si proximi salutem: magis quis eligit q̄з suam: deum minus diligit q̄з proximum a quo separari vult propter proximum. Et idem vgo vbi supra. Ad auctoritates sacre scripture. pro alia opinione dicit Moyses de libro scripto deleri petijt ⁊ Paulus a christo anathema pro fratribus fieri concupiuit. Non quia deum propter hominem perdere vellet. sed quia deum si fieri posset sine ꝓximo: quem diligebat possidere nollet. Affectus enim loquebatur: ⁊ quasi de dilectione securus amato ⁊ amanti dulcedine dilectionis de separatione comminabatur non quia illius separationem

diligeret sed qr alterius cõiunctionẽ optabat.s. ille. Quia ergo fratres non sufficit bonũ agere nisi fiat debito modo ⁊ ordine velimus sũma diligẽtia ordinẽ hũc maxie caritatis seruare ⁊ amplecti quo omnia equidẽ bona acquirũt: ac ordinẽ indeficiẽtem eterne beatitudinis tandẽ possidetur cum patre: ⁊ filio ⁊ spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

¶ Feria tertia post dominicã in sexagesima. In qua ponũtur ea que inducunt nos ad amandũ deum super omnia sermo. 10.

Aliud cecidit in terrã bonam: ⁊ natum fecit fructũ centuplum. Iterum vbi supra. Cuz in superioribus sermonibus fratres in xpo dilectissimi de caritate i comuni plura pertractauerim⁹. Reliquũ est vt de ea etiã aliqua in particulari pcurramus. de dilectõe. videlicet dei. sui ⁊ proximi que sunt illa bona ex caritate necessario diligẽda ordinate. de qbus i proximo precedẽti smone verba fecimus. ¶ Primo igit neminẽ fugere debet: deum imprimis ⁊ super omnia esse diligẽdũ vt ratio ipsa ⁊ doctores omnes sacri autumant. Ipse enim est a quo omnia in quo omnia per quẽ omnia cuz quo omnia bona possidenk habẽtur ⁊ perfruũtur. Ipse est enim sũma potẽtia sũma veritas: sũma bonitas que summã rationẽ habz diligibilitatis vt claruit. Ea pp̄ter si verbũ dei a nobis in fidelium cordibus cecidit vt dicunt proposita verba in terrã bonam. i. in mẽtes deuotas faciet quidẽ fructũ centuplum caritatis. s. ⁊ dilectiõis dei cũ centesimo gradu super omnia diligẽdo vt vere impleam⁹ verba ⁊ sentẽtiã domini. Deutro. 6. Mat. 22. Lu. 10. s. Diliges dominũ deũ tuũ. ex toto co₂ de tuo ⁊c. In quibus sacratissimis verbis tria d caritate dei ꝯsiderãda sunt. ¶ Primum quoꝝ dicit sacramentalis inductio. ¶ Secundũ modalis declaratio. ¶ Tertiuz fructuosa pfectio. ¶ De primo breuitatis causa tria occurrũt declarãda que ad amandũ deũ nos sũme ⁊ ante omnia inducunt ⁊ constringunt. ¶ Primũ quorũ dicitur. Naturalis inclinatio. ¶ Secundũ bonitatis conditio. ¶ Tertium vero benficialis. cõcatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur q̄ deus ẽ super omnia diligendus: ⁊ ad hoc inducimur naturali inclinatione: ac prouocamur.

Primo igitur dico deũ sup omnia diligendũ esse sicut etiã nobis precipitur in verbis sacre scripture proxime recitatis vnde ⁊ Sapiens ecclesiastici. i. c. inquit. Dilectio dei honorabilis ẽ. Et dñs Jo. 15. Hortatur di. Manete in dilectione mea. ⁊ Paulus Ro. 8. Scimus qñ diligẽtibus deũ omnia cooperãtur in bonũ. Et prime co₂. 16. Si quis nõ amat dominũ nostrum Jesum xp̄m anathema sit. vnde ⁊ Augu. li. 3. de doctrina christiana. c. 9. dicit Deus pp̄ter seipsuz ⁊ ampli⁹ omni homine diligẽdus ẽ. Quod ẽt omnes doctores moderni nõ solum hoc idem affirmãt. sed etiam rationib⁹ approbant: ⁊ coroborant: ⁊ Maxie b. noster Bo. in tertio di. 29. ar. 1. q. 2. ⁊ san. Tho. scda scõe. q. 26. ar. 2. ⁊ Ric. de media villa in tertio di. 29. ar. 1. ⁊. q. 2. Qui sic arguũt. dicẽtes triplici ratiõe nos inclinari potissimum ad amandum deum superomnia ex naturali inclinatione: ¶ Primo ratione affinitatis secundum enim phm. 3. phisi. Vbi est magna affinitas: ubi ꝯtrahitur magna amicitia quapropter magis se debẽt fratres diligere carnales q̄z consobrini: ⁊ magis mariti ⁊ vxores: q̄z fratres. quia erũt duo in carne vna gen. 2. ⁊ Mat. 29. Et qui uxorem diligit se

ipsum diligit ad ephe.5.c.s3 super omnes istos filij parentes magis debēt diligere quia propinquior in tantū nati parentib⁹ obligantur.ꝙ secundū leges.in casu necessitatis pater pōt vendere filium in seruū. C.de patribus q filios distraxerunt.l.2.Et bene dicitur i casu necessitatis quia extra de re.iur.c.Qd nō est dicitur ꝙ nō est licitum ex lege fit licitū ex necessitate de cōse. di.2.sicut.⁊.3.peruenit ea ꝑpter in casu necessitatis omnia sunt coīa.12.q.1.Dilectissimis.ff.ad legem rodiā .de iactu.l.2.§.Cū in eodē ar.41.di.c.quisquis.⁊.c.delicie extra de furtis.si quis ꝑpter necessitatē.25. q.1. §.his ita.Premissis igitur his arguo sic. presupposito:ꝙ q̄nto maior est attinenda: tāto maior debet esse dilectio:⁊ ꝑpterea magis debemus diligere patrē quia ab ipso habemus corp⁹. Concludit:ꝙ sup omnes debemus diligere deū q est principalis pater.Si eni dixeris ꝙ habes corpus de patris substātia. dico tibi ꝙ nō nisi mediāte influentia solari q: sol ⁊ homo generant hominē.2 phisi. sed hoc non facit sol nisi mediāte potentia ⁊ influentia diuina quia omne agens agit in virtute primi actiui.8.phisi. ⁊ pmo phisi.dicitur ꝙ mot⁹ prime cause est causa motus cause secūde. Exemplū de potestate ⁊ capitaneo quia omne qd facit.facit in virtute regis. sicut luna facit que a sole influentiaꝫ accipit sol influit in virtute intelligentiarum: ipsum ⁊ alios orbes mouentium maxime primū mobile ad cuius motum mouentur ceteri orbes.Sed si deus nō daret eis istam potentiā minime hoc possent adoperari.s. continue se mouere.Et sic non fieret generatio vel corruptio: nec aliquis posset viuere.Ex quibus arguit ꝙ sicut obligaris patri eo ꝙ ab eo habeas corpus multo plus teneris deo. quia ipse est secundum auctorem de causis: principalis ⁊ totalis causa:⁊ prīaria que magis influit i effectū q̄ꝫ omnes cause secundarie.hinc est ꝙ ait phs.8.Ethicoꝝ.c.14. Dijs ⁊ parentibus: non potest equiualens reddi:Primo eniꝫ dicit dijs ⁊ post parentibus ad significandum ꝙ multo magis obligamur deo q̄ꝫ parentibus.Qd confirmat Augu.di.Diligendus est genitor sed preponendus est creator.⁊ Hiero.ad Furiam de viduitate seruanda dicit:Solaqꝫ causa pietatis est: vbi carnis nulla noticia.ē honora patrem tuum:si te a vero patre non separet.Tamdiu scito sanguinis copulam: q̄ꝫ diu ille suum nouerit auctorem .Alioquin tibi dauid protinus canet. Audi filia ⁊ vide ⁊ incli.a.t.⁊ obli.p.t.⁊ d.p.tui.⁊ concup.r. d.t. q:.l.est dñs deus tu⁹. Grande premiū parentis obliuisci concupiscet rex decorem tuum ⁊ dicet tibi: tota pulchra es amica mea:⁊ macula non est in te. h ille .Ea propter concludit Ber.in li.de diligendo deo di.Inexcusabilis ē etiam omnis infidelis si non diligit dominū deum suum toto corde suo ⁊ tota mente sua. Clamat nēpe ei intus innata:⁊ non ignota ratio iusticie: quia illum debeat diligere a quo se totum non ignorat habere.h ille. ¶ Confirmat hec ratio sic.Certum est animam nobiliorem esse corpore:quia est spiritualis ⁊ immortalis ⁊ incorruptibilis ideo summe diligendus est ille qui animam taleꝫ dedit. Nam post creationem generalem mondi omnes creaturas voluit de⁹ fieri per medium angelorum ac celorum influentiam: sed animam per se voluit imediate creare ⁊ de hoc abunde in sermonario de precептis ifra octauā pasce dixim⁹. Potissima autem huius ratio fuit secundū allegatos doc.ibi: quia cum anima sit imago dei. ⁊ nata imediate ferri in deum: ⁊ beatificari in ipso diligendo eum ex toto corde. totū suum esse imediate debuit habere ab ipso: vt ipsuꝫ ex toto corde diligeret. ¶ Aduertendū ē insuper ꝙ eadem ratione.s.vt ipse deus ab ipso homine sup omnia alia diligeretur ꝙ non solum creauit animas vt

dictum est sed etiam corpora primorũ pa
rentum solus formauit. Nam de Adã di
citur gen.2. Formauit igitur hominẽ de li
mo terre. ⁊c. De eua autẽ dicit Augu. sup
gen. ad litteram li.9. Quale ministerium
exhibuerunt angeli ĩ illa mulieris forma
tione. quis rationem audeat assignare cer
tissime. cum dixerim supplementum illud
carnis in coste loco ipsiusq3 femine corp⁹
⁊ animam configurationemq3 mẽbrorum
omnia viscera. sensus omnes. ⁊ quicqd ea
quo illa creatura ⁊ homo ⁊ femina erat nõ
nisi illo opere dei factum qd deus non
per angelos sed per semetipsũ operatus
est. h illc. Ratio autem potissima. secundũ
Bo. in 2. di. 18. q. circa litteram quia deus
ita ĩformauit. est: tũ quia modus ille ĩfor
mandi erat sup potestatẽ nature: tum etiã
vt homo in vtroq3 sexu imediate in eum
tenderet: ⁊ ex se toto eum diligeret. a quo
se nosset imediate esse factum. ¶ Confir
mat omnia predicta Augu. li. 5. de ci. dei c.
xi. di. Deus itaq3 summus ⁊ verus cum ver
bo suo: ⁊ spiritu sancto que tria vnũ sunt.
Deus vnus omnipotens creator ⁊ factor
omnis anime atq3 omnis corporis. cuius
sunt participatione felices: quicunq3 sunt
in veritate non vanitate felices: qui fecit
hominẽ ratõale animal ex anima ⁊ corpo
rẽ. Qui enim peccantem. nec impunitum
permisit: nec sine misericordia dereliquit
Qui bonis ⁊ malis essentiam esse cum la
pidibus. vitam seminalẽ etiã cum arbori
bus: vitam sensualẽ etiã cum pecoribus: vi
tam intellectualem cum solis angelis de
dit: a quo ẽ omnis mod⁹: omnis species:
omnis ordo. a quo ẽ mensura numerus ⁊
pondus. a quo est quicquid naturaliter ẽ.
cuiuscunq3 generationis ẽ cuiuslibet esti
mationis est. A quo sunt semina formarũ
forme seminũ: motus seminũ atq3 formarũ
qui dedit etiã carni originem: pulchritudi
nem: valitudinem: propagationis fecundi
tatem: mẽbrorum dispositionẽ: salutem: cõ
cordiam. qui anime irrationali dedit me
moriam: sensum appetitum: rationali autẽ
insuper mentem intelligentiã voluntatẽ.
Qui non solũ celum ⁊ terrã sed nec exiguĩ
contẽptibilisq3 animãtis viscera: nec auis
penulam: nec herbe flosculum nec arboris
folium: sine suarũ partium conuenientia: ⁊
quadam veluti pace derelinquit. h ille.
¶ Secũdo idem probatur ex naturali in
clinatione ratione reciprocationis. Scdm
phm. 8. ethi. Amicicia ẽ mutua beniuolen
tia in comparatione. ⁊ ideo. 9. ethico. dicit
Quod amor debet eẽ reciprocus. ⁊ Theo
phrastus dicit. Amico exhiberi ea decet
que tibi velles exhiberi. Qua ex re inter
rogatus Diogenes que amicis offerre de
bemus. respondit ea que nobis optamus
offerri: propter. s. reciprocationẽ. si igitur.
vnus amat te: tu debes eum amare. dicit
enim Seneca in libro de Beneficijs. Qui
non diligit diligentem se: vitium ingrati
tudinis incurrit. ⁊ b. Bo. in primo sen. di.
10. ar. i. q. 3. arguendo dicit. Quod perfe
ctior est dilectio quando est mutua: quia
si non est mutua ex vna parte claudicat:
Et addit q qui non amat vicissim se amã
tem recte: ⁊ liberaliter aut ẽ iniquus: aut
ingratus. Sed deus diligit omnia que fe
cit iuxta Sap. xi. Diligis omnia que sunt
⁊ nihil odisti eorum que fecisti. Omnis
enim artifex diligit opus suum. 9. ethico.
⁊ libro de causis dicit idem philo. Omnis
causa naturaliter diligit suum effectum.
Et ibidem addit q prima causa influit bo
nitatem suam in causam secundam prema
dispositione. Sed deus ẽ summus artifex
sapiens ⁊ bonus: cuius effectus est creatu
ra. ergo diligit omnem creaturam: ⁊ preci
pue rationalem. ⁊ humanã: qr quãto aliqd
est magis bonum tanto magis est diligi
bile. Sed homo est finis quodãmodo o
nium que sunt secundũ phm secũdo phisi.
⁊ secundo de anima. Si igitur nobilior est
finis his que sunt ad finem vt habetur in

eisdem locis a pho . patet q deus diligit hominem super omnẽ creaturã preter angelicam. hoc clarius habetur in sermonario de penitẽtia i tractatu de bonitate dei. Ergo si amor debet eẽ reciprocus omnes debẽt deum diligere : quia vt habetur. i. Jo. 4. Ipse prior dilexit nos. et diliget diligentes se. Imo q plus est deus non soluz diligit creaturas rationales et se diligentes . sed incomparabiliter amplius dicit enim Ber. in libro de diligendo deo . Q omnis amor sanctorũ amori dei comparatus nihil est. Cuius ratio patet. dicit eniz phs tertio de anima: q proprium est vnicuiqz forme agere. secundũ propriaz naturam . Et primo Metaphi . dicit q vnum quodqz entium vtitur natura sibi propria et Cõmentator. 9. metaphi. dicit . Q vnũ quodqz sicut se habet ad entitatem sic se habet ad virtutem. Sed omnes creature etiam intellectuales sunt finite. ergo finite et cum mensura operantur quia vt habetur i libro de causis nullus actus excedit virtutem sue cause . Deus vero est infinitus ergo amor suus erit infinitus: quapropter omnes doctores in tertio di. 32. dicũt q dilectio dei est eterna. Cum igitur secũdum phm primo de celo et mundo : et tertio topicorum. Finiti ad infinitum nulla sit proportio. sequitur q sine comparatiõe maior sit amor dei ad animam q̃z amor sanctorum ad deum. diligamus ergo eum super omnia quia nec sic vicem rependere valemus dilectionis. Nam Augusti. super Jo. sermone. 100. inquit. Incomprehensibilis est dilectio qua nos diligit deus vz immutabilis . Non enim ex quo ei reconciliati sumus per sanguinem filij eius nos cepit diligere. sed ante mundi constitutionem dilexit nos vt cum eius vnigenito etiã nos filij eius essemus priusq̃z omnino aliquid essemus. hec ille . ¶ Tertio probatur idem ex naturali inclinatione ratiõe simulationis sic . Similitudo ẽ causa dilectionis. 8. ethicoꝝ c. 14. Ideo secũdo phisi. dicitur. In habentibus symboluz facilior est transitus . Et tertio de regimine principum. Omnia similia coniunguntur. et Sapientie. 13. Omne animal diligit sibi simile. et ideo Aristo. in. 8. ethicoꝝ mouet difficultatez. propter quid sit: q duo reperientur homines qui nunq̃z se viderunt: et q̃z primum insimul conueniunt cõtrahunt inter se amiciciam simul versantur et vnus nescit ab alio discedere . Et respondit ipse: q est propter similitudinem. Sed dicit duplicem esse similitudinem occultã. videlicet. et expressam. Et quãuis omnes homines sunt similes in similitudine expressa non tamen occulta: que consistit in similitudine et proportione humorum: et complexionũ. Ideo vnus magis inclinatur amare istum q̃z illuz . Cum ergo inter deum et homines sit similitudo occulta. s. secunduz animam quia vt dicitur gen. i. faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram: patet q eum super omnia diligere debemus. Nam ppterea et non alia de causa dedit hanc nobis similitudinem suã nisi vt eum diligamus cognoscamus et amando honoremus. Q phirmat Augu. di. in libro Enchiri. qd etiam recitat Magister in secũdo sententiaꝝ sic. Fecit deus creaturam rationalẽ que summum bonum intelligeret intelligendo amaret amando possideret possidendo frueretur . h. ille Et sic patet q naturali inclinatiõe incitamur ad amandum deum. Satisfacit etiam pro parte ista prima huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur q incitamur ad diligendũ deũ super omnia ppter cõdictionẽ bonitatis.

SEcũdo principaliter dico q incitamur amare deũ sup oia ppter conditionẽ bonitatis. diximus eniz in sermone pcedenti q tota rõ diligẽdi ẽ bonitas sũma: qd ẽt hĩ ampliat et declarat tripliciter ¶ Primo qz deus ẽ sũmũ bonũ. ¶ Scdo

quia est vltimū bonum. ❡ Tertio quia ē
cōmunicabile bonū. ❡ Primo dico ꝙ de
us est sume diligendus quia ē sume bon⁹
sic arguendo, secundū philosophū .i. ethi
corum. bonum est quod omnia appetūt .i.
bonum vt bonū: ab omnibus appetibile
est diligibileq̄. Tunc sic. Quanto res pl⁹
habet de bonitate tanto plus habet de di
ligibilitate. vnde phs tertio topicoꝝ ait.
Maxime bonū maxime omnes appetūt.
Sed dei bonitas transcendit absq̄ cōpara
tione bonitatem totius creature in infini
tum. ergo ē plus q̄ tota creatura diligen
dus. Nam deus est bonitas essentialis ꝫ
omnes doc. quia vt dicitur lu. 18. Sol⁹ bo
nus deus est per essentiā dicit. enim. Sco
tus in ꝫo di. 6. q. 2. Et in primo di. 26. ꝙ de
us ē tale amabile ꝙ ex sola ratione sui vt
obiecti est dat completam rōnem bonita
tis actui perfecte intenso. Et ideo i primo
in prolo. circa finem dicit ꝙ amare deum
sine circūstantijs est bonū simpliciter. bo
nitas autem creature ē accidentalis ⁊ par
ticipata. ❡ Preterea bōitas dei ē vniuer
salis. bonitas aūt creature ē particularis.
❡ Item bonitas dei ē pura ⁊ simplex. bo
nitas vero creature ēt rōnabilis ⁊ huma
ne est admixta saltem cum veniali. Et ēt
deus hꝫ omnes virtutes creature autem
minime. ergo deus a nobis ē super omnia
⁊ etiā super nos diligendus. ⁊ quia boni
tas nostra ē ab eo ideo ēt si nihil ab eo ex
pectaremus debemus eum sup omnia di
ligere. ❡ Secundo idē probat quia deus
est vltimū bonū sic. Secundū phm primo
posteriorum. ꝓpter vnum quodq̄ tale: ⁊
illud magis. Sed caritas qcquid diligit.
ꝓpter deū diligit. ergo primo ⁊ principa
liter ⁊ maxime diligit ipm deū. ergo ꝫm
ordinatā caritatem. deus preponitur om
nibus: ⁊ ēt vber. ❡ Confirmat hec rō sic.
Finis magis ē elligendus q̄ ea que sunt
ad finem: q2 finis nobilior est: vt dictū ē.
Et optimū est in vnaquaq̄ re. Sed ad or
dinem caritatis spectat: vt magis diligat
ea que sunt magis elligenda. Si ergo bo
nū increatū ē finis. Et bonum creatū ē ad
finem p3 ꝙ in ordine caritatis semper bo
num increatū quod est deus preponit bo
no creato ꝙ sumus nos ⁊ oīa alia. ❡ Itē
confirmatur hec rō ꝫm Bo. vbi supra sic.
Caritas facit deū diligi tanq̄ finem vlti
mū: ⁊ sūmum bonum: ⁊ q2 finis vltimus ē
vnus solus: similiter nō hūs aliquid supe
rius se: vel sibi equale. hinc ē ꝙ ꝫm carita
tis legē: impossibile ē aliquid plus deo: vl
equaliter ipsi deo amare. Caritas. n. quia
diligit deū. sicut sumū bonū diligit eū su
per omnia: ⁊ q2 diligit eum sicut finem vl
timū. diligit ipsum ꝓpter se. Quod autē
diligit ꝓpter se ⁊ super omnia diligit dile
ctione fruitionis: qd vero ꝓpter aliud di
ligitur: ipm diligitur dilectione vsus. Cū
ergo caritatis sit oīa ad deū tanq̄ ad vlti
mū finem refferre sicut ponderis est om
nia ad locū proprium inclinare: hinc ē ꝙ
caritas facit nos deū super oīa: ⁊ ēt plus
q̄ nos diligere. ❡ Tertio hoc idem ꝓba
tur: quia deus est cōicabile bonū speciali
ter. ꝫ tho. ⁊ Ric. vbi supra vnaqueq̄ ami
cicia respicit principaliter illud in quo pri
cipaliter inuenit illud bonū sup cuius cōi
catione fundat sicut amicicia polytica pri
cipaliter respicit principē ciuitatis a quo
totū bonum ciuitatis dependet. vn̄ maxi
ma ei debet fides: ⁊ obediētia a ciuib⁹. Si
amicicia caritatis fundatur sup cōicatiōe
bonitatis: que consistit essentialr in deo si
cut in primo principio. a quo deriuat in oēs
qui sunt beatitudinis capaces: ⁊ iō princi
paliter ⁊ maxime deus est ex caritate dili
gendus. Ipse. n. diligit: sicut beatitudinis
cā. proximus āt sicut beatitudinē simul no
biscū ab eo participans. ergo p3 ꝓpositum.
❡ Confirmatur hec ratio ab Augusti. in
libro de moribus ecclesie sic. dicēs .c. 14.
Cum deus diligitur: ⁊ amatur ardentius
nihil aliud ab humano genere: quam

certo: et cõstanti gradu in optimã vitam et beatissimã pergitur. h ille. Ex quibus pz q deus ẽ sũme diligẽdus ꝑpter bonitatẽ suã imẽsaz.patetqz ꝑs secũda hui9ẜmõis.

¶ Pars tertia huius ẜmõis in qua probatur q deus sup omnia diligẽdus est ꝑpter cõicationẽ beneficiorũ.

Tertio in hoc sermone adducitur aliud ꝑpter qđ de9 est diligẽdus s.beneficiorꝫ cõicatio. Nam si loquamur ð beneficijs particularibus tanto vnusqsqz magis tenet amare deũ: q̃zto potiora beneficia ab eo recepit. Nã Jac.pmo oẽ datũ optimũ.i.oẽ donũ pfectũ desꝑ.d.a.p.l.a.q. non ẽ trãsmutatio n.ui.obũbratio.super qbus verbis fundãtur tres rõnes:qbus ꝑbatur q oẽ bonũ a deo ꝓcedit. ¶ Primo quia dicit optimũ. Nã regula est in phia. Qđ oẽ tale per participationẽ ꝓcedit ab eo q ẽ tale p essentiã.exẽpli grã. ferrum ignitũ ẽ ignis p participationez .et iõ ꝓcedit ab eo q ẽ ignis p essentiã: sed deus ẽ bon9 essentialiter imo sũma bonitas: nos vero sumus boni per pticipationez ergo bonitas nr̃a ab eo procedit. ¶ Secundo q: dicit perfectũ. Nã regula ẽ scđo metha. Qđ oẽ maxie tale in aliquo genere est cã oium que sunt i illo genere. vñ in genere lucidorꝫ sol ẽ cã oiuz: sz null9 ẽ pfectissim9 sicut de9 ergo deus est cã oiũ pfectionis. ¶ Tertio q: dicit apud quẽ etc. Nã regula daſq ab illo cũcta ꝓcedũt qui sp potest et oia et vult et abundat: sz null9 talis reprobatur nisi de9 ergo etc. ¶ Sed dimissis beneficijs particularib9 veniamus ad generalia: qbus oẽs indifferẽter incitamur ad amorẽ dei. Que sunt tria. s.beneficiũ creationis. beneficiũ redẽptionis. beneficium glorificatiõis. ¶ Primo igit̃ inducit nos et obligat ad amorẽ dei beneficiũ creationis: non solum corporis proprij sed etiam anime nr̃e: de quibus dictũ est in prima parte. sed etiã beneficiũ creationis mũdi: qui ꝑpter nos factus est q: ẜm phm. scđo phisi. et .2. de aia. Finis quodãmodo omniũ ẽ homo. vñ lact. in li. de ira dei. c.8. dicit. Omnia eni quibus ꝯstat quicqd generat ex se mũdus ad vtilitatẽ hois accõmodata sunt. h ille. Respice ergo aia mea terrã cum oibus fructibus ei9: respice aialia cũ omnibus volucrib9 celi ac maris piscib9. Respice solẽ: lunã et stellas celi. oia enim clamant vt diligas deũ: oia eni ista ꝑpter te creauit. ꝑpterea cõcludit Mag. in .2. di. pria di. Si queratur ad qd creata sit rõnalis creatura. rñdetur ad laudan. et seruien dũ ei et fruen. eo in qbus proficit ipsa non deus. de9 plenus ẽ enim bonitate et perfectissimus: nec augeri põt nec minui. q ergo creatura rõnalis a deo creata ẽ. refferendũ est ad creatoris bonitatẽ: et ad creature vtilitatẽ. et infra. et sicut factus est hõ ꝑpter deũ vt ei seruiret. ita factus ẽ mundus ꝑpter hoiem. s. vt ei seruiret. positus ẽ ergo homo in medio vt ei seruiret: et ẽt ipse seruiret et acciperet vtriqz et refflueret totũ ad bonũ hominis: et qđ accipit obsequiũ et qđ impendit: ita eni voluit deus sibi ab homine seruiri vt ea seruitute non deus sz homo seruiens iuuaretur: et voluit vt mundus seruiret homini et exinde similiter iuuaretur homo. totũ igitur bonum hominis ẽ: et qđ factũ est ꝑpter ipsuz. et q factus est ipse. omnia eni vt ait apostolus nostra sunt. s. superiora equalia et inferiora superiora quidẽ nostra sunt ad perfruendum: vt deus et trinitas: Equalia ad conuiuenduz. s. angeli qui et si modo sunt superiores in futuro erunt equales: qui et nũc sunt nostri quia ad vsum nobis sunt. Sicut res dominorꝫ dicũtur esse famulorũ: non domino sed quia sunt ad vsum eorũ: ipsi quoqz angeli in quibusdã scripture locis nobis seruire dicũtur dum ꝑpter nos in ministerium mittuntur. De homine quoqz in scriptura reperitur interdum q factus sit propter reparationem angelice ruine. qđ non est ita intelligendum quasi

non fuisset homo factus si nõ peccasset angelus. sed quia inter alias causas precipuas. hec etiã nõnulla causa extitit. Nostra igitur sunt superiora ꝛ equalia: nostra etiã sunt inferiora quia ad seruiendum nobis sunt facta. h Magi. ibidem. ¶ Secundo inducit ꝛ obligat ad amorẽ dei. beneficiuȝ redemptionis. Non enim sufficiebat ad verum ꝛ perfectũ amorem nos creasse: nisi etiã redemisset. sed vt dicunt theologi multis modis hoc potuisset facere si voluisset sed vt ostẽderet excessiuam caritatem voluit nos deus proprij filij per incarnationẽ ꝛ morteȝ redimere vnde Magi. in tertio di. 20. sic inquit. Si modo queratur. vtrũ alio modo potuisset hominem liberare: q̃ȝ per mortẽ xp̃i dicimus ꝛ alium moduȝ ei fuisse possibilẽ cuius p̃teriti cuncta subiacent sed nostre miserie sanande conuenientiorem modum aliũ non fuisse nec oportuisse: quid enim mentes nostras erigit tantũ: ꝛ ab imortalitatis desperatione liberat: q̃ȝ ꝙ nos tãti fecit deus vt cuius filius imutabiliter bonus in se manẽs ꝙ erat ꝛ a nobis accipiens qḋ nõ erat dignatus nostrũ inire consortiũ mala nostra moriendo perferreret. h ibi. Que considerans Ber. clamabat di. Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum: deniqȝ mittis ei vnguentum tuum imittis spiritum tuuȝ: promittisqȝ vultum tuum: ꝛ ne quid vacet in celestibus habitans ad operas sollicitudinis nostre illos etiã beatos spiritus: propter nos mittis in ministerium. h ille Respice ergo anima mea xp̃m in cruce pendentem. Respice sanguinem de corpore manantem. respice vulnera: caput inclinatum brachis. extensa ꝛ cruci affixa. hec enim omnia clamant. Dilige me o anima ingrata: hec. n. omnia pro te patior. Et nec sic alium modum inuenire potuit: sic ad eum amandum incitatiuum. vnde Ber. super can. sermone 20. ait. Columba mea formosa mea veni in foraminibus petre: clauis penetrans: clauis referans factus est mihi vt videam voluntatem domini. Quid enim videam per foramen clamat clauis: clamat vulnus quia patet archanũ cordis per foramina corporis: patet illud magnum pietatis sacramentum: patẽt viscera misericordie eius i quibus visitauit nos oriens ex alto. In quo enim clari⁹ q̃ȝ in tuis visceribus illuxisset: ꝙ tu domine suauis ꝛ mitis ꝛ multe misericordie omnibus inuocantibus te: maiorem enim miserationem nemo habet q̃ȝ vt animã suam ponat quis pro amicis suis abditis ꝛ dãnatis. h ille. ¶ Tertio inducit ꝛ obligat nos ad amorem dei beneficium glorificationis qḋ expectamus. Experimento eniȝ comprobatur ꝙ multi propter beneficia sperata ab aliquo diligenter ei seruiunt ꝛ summe diligũt. Diligam⁹ ergo ꝛ nos creatorem ꝛ redemptorem nostruȝ qui nobis vult dare etiam ea que nunq̃ȝ possemus estimare de quibus Paulus. 1. cor. 2. Qḋ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que preparauit deus diligentibus se. ꝛ Jac. p̃io. Accipiet coronam vite q̃ȝ repromisit deus diligentibus se. Ideo dicit Augu. in libro de moribus ecclesie c. 27. Diligamus dominũ ex toto corde: ꝛ ex tota anima ꝛ ex tota mente quicunqȝ ad vitam peruenire proposuimus. vita enim eterna ẽ totum premium cui⁹ promissione gaudemus. nec premiuȝ potest precedere merita prius homini dari q̃ȝ dignum ẽ: quid eniȝ iniustius: ꝛ quid iustius deo. nõ ergo debemus poscere premiuȝ ante q̃ȝ mereamur accipere. s. per dilectionem dei. h ille. Qui propter predicta beneficia in li. soliloquiorum. c. 18. loquitur ad deum sic. Idcirco domine deus visistilege tua vt diligam te omnibus horis: ꝛ momentis quibus fruor bonis misericordie tue: quoniaȝ semper perirem nisi quia semper me regis: ꝛ semper morerer nisi

quia semper me viuificas. et omni momento misericordia tua magna beneficia prestas.sicut ergo nulla hora est vel punctus in omni vita mea: quo tuo beneficio non vtar sic nullum debet esse momentum:quo te non habeam ante oculos in memoria mea et te non diligam ex omni fortitudine mea .sed nec hoc valeo nisi tu dederis mihi.cuius est omne donum bonum. Non enim volentis neqz currentis est sed tu miserantis vt diligam te. tuum est domine hoc donum cuius est omne donum. Iube te diligi da quod iubes: et iube qd vis O ignis qui semper ardes: et nunquam extingueris.O amor qui semper seruis et nunquam tepescis accende me et accendar inquam totus a te vt totus diligam te solum. Minus enim te amat qui tecum aliqd amat. diligam te quia tu prior dilexisti me.hi ille Sedulo igitur fratres dominum diligamus vsqz ad finem perseuerando ac eius beneficia memorie tenendo non deficiamus vt beneficium illud glorificationis digne consequi possimus. ipso prestante qui cum patre et spiritu sancto estat ante secula.Amen.

¶ Feria quarta post dominicam in sexagesima de amoris dei modificatione quomodo.s.debeat diligi. sermo vndecimus.

Aliud cecidit in terram bonam et natum fecit fructum centuplum. Iterum vbi supra. Quoniam fratres in christo suauissimi vt scitum est absqz ordine nec minimum quidem opus rite perfici posse. et quo res dignior extiterit et sublimior: eo diligentia maiore curandum est ne quicqz que ordinis sunt pretermittantur: quia longe maius detrimentum insurget et confusio quo maiora sunt non recto ordine peregisse:qz que perficienda erant si minima extitissent. Et cum nihil melius nihil dignius nihilqz sit vtilius caritate:et amore diuino:quo regni celestis possessores instituimur et reges de quo in proximo precedenti sermone verba fecimus vbi abunde vt arbitror quomodo inducamur amare deum descripsimus ne igitur incassum laboremus: et caritas nostra et erga deum amor noster vanus non inueniatur de huius amoris ordine.i.qualiter et sicut amare deum debeamus. Impresentiarum nobis pertractandum est: modus enim imprimis attendendus est:quia sicut eum super omnia debemus diligere sic qualis sit amor noster perspiciamus vt non perfunctorie diligamus. Preceptum enim sublime habemus. vbi dicitur. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo etc. Non autem timeas secundum Criso. Tum quia timere est seruorum diligere autem filiorum. Tum quia timor sub necessitate est: dilectio in libertate. Tum quia timor penam habet.dilectio vero non sentit penam sed gaudium et leticiam:tum quia in timore seruientis penam quidem euadit mercedem vero iustitie non habet: Non vult ergo deus quasi dominus timeri:sed vt pater diligi:quem qui sic diligit perficietur in eo quod dicunt proposita verba nostra prefata.s. Aliud cecidit in terram bonam scilicet caritate plenam et natum etc. Ideo aduertendum est qz non solum preceptum habemus dilectionis sed etiam modificationem huius dilectionis accepimus vbi dr ex toto c.t.etc. Circa qz vba tria in sermone isto considerabimus. ¶ Primum quoqz rōcinatio. ¶ Secundum obligatio. ¶ Tertium vero consultatio dicet. ¶ Pars prima huius sermonis in qua claratur quare singulariter sit datum preceptum de dilectione dei eo modo quo e datum.

Primo igit. et principaliter. inquirere opus e. imprimis quare nobis

sic ẽ dilectio diuina mãdata. Ad cuiꝰ euidẽtiam tres cõclusiones ãnotabimꝰ. ¶ Prima quarꝫ dicet̃ preceptio. ¶ Secunda distinctio. ¶ Tertia ãt appropatio. ¶ Quãtuꝫ ad primã cõclusionẽ que dr̃ preceptio sciendũ ꝙ preceptũ ẽ nobis vt deũ diligamus nõ aũt vt eum cognoscamus quia in via melius ẽ diligere deũ q̃ꝫ cognoscere, vnde Criso. sup Mat. dicit. Uide ꝗ non dixit cognosces dñm deũ tuũ sed diliges. qm̃ cognoscere vnũ deũ pene proprium ẽ humane nature. diligere autẽ ẽ religiosi cordis ꝛ recti. h ille. Rõ aũt quare potiꝰ de amore preceptũ dederit q̃ꝫ de alijs est triplex. ¶ Prima dr̃ facilitatis ꝗ nihil ẽ tam facile tam liberũ tamqꝫ in ptãte hominis sicut diligere. vt nemo se excusare possit vñ Ber. Amãti nihil difficile iuxta illud Mat. xi. Iugũ eni meũ suaue est ꝛ onus meũ leue. ꝛ hec ppter amorẽ: amor eni omnia suauia efficit. Si eni tãtũ amor allicit mondi: q̃ꝫto magis allicere dꝫ dilectio dei. ¶ Secũda rõ dicit̃ gratiositatis: ꝗ amor dei omnia opa reddit gratuita: deo eni seruitia coacta nõ placent: sed cum amore facta. vnde Pau. i. cor. 13. Si distribuero ĩ cibos. pau. o. f. m. c. ãt nõ habuero nihil mihi prodest. ¶ Tertia rõ. dicit̃ virtuositatis: ꝗ amor dei ẽ pondus ꝛ virtus sursum erigẽs aiam ad diuina econtrario amor mõdi. Ideo Augu. dicit. Amor meꝰ pondus meũ. ꝛ Criso. dicit. Diliges inqt nõ timeas: quia diligere maius ẽ q̃ꝫ timere: vt dictũ ẽ. Diliges ẽt dicit ꝛ nõ diligaris ad denotãdum ꝙ vis amicitie vel caritatis cõsistit in amore: nõ autẽ ab aliquo amarĩ. vel ẽt ad significandũ ꝙ deus diligit diligẽtes se. iuxta illud prouer. 8. Ego diligẽtes me diligo. ¶ Quantũ ad secundam cõclusionem que dr̃ distinctio sciendum est ẽm Bo. in tertio di. 27. ar. 2. q. 5. Quod si querat̃ an actus dilectiõis ĩ deũ habeat modũ. ꝛ sic distinguendũ ꝙ tripliciter põt aliqs actꝰ hẽre modũ. ¶ Primo per limitationẽ quãtũ ad seipsum. Et sic hꝫ modũ actus ois virtutis create. Ois enim virtus creata finita ꝛ limitata est ꝛ omnis actus eius finitationẽ hꝫ ꝛ moduꝫ loquendo: de limitatiõe ꝛ finitate nõ secũdum possibilitatẽ sed ẽm actũ. ¶ Secundo modo põt dici aliqs actus hẽre modũ per aggregationẽ circonstantiaꝝ. Et sic hꝫ modum ois virtus moralis ꝛ meritoria. quia nullus actꝰ fit laudabilis nisi ad euꝫ pcurrant debite circonstãtie. ¶ Tertio dr̃ aliqs actus hẽre modũ ex mediatione inter supfluũ ꝛ diminutũ. Et sic dr̃ hẽre modum actus virtutis cardinalis siue polytice. Omnes eni imediate cõsistunt inter superfluũ ꝛ diminutũ ex hoc ipso ꝗ habẽnt obiectũ creatũ. ꝛ finitũ. Quoniã ergo caritas ẽ virtus creata ꝛ virtus gratuita. ꝛ virtus theologica. hic ẽ ꝙ actus eius habet modũ ex ṽtutis limitatiõe: etiã modũ habet ex debitaꝝ circonstãtiaꝝ additione vt pꝫ ꝗ modus q ẽ circa actũ caritatis: vt qs diligat dñm super omnia. ꝛ ppter se ex toto corde: ex tota anima ꝛ ex tota mente. Sed modũ qui est ex mediatione inter supfluũ ꝛ diminutiuũ non habet ꝗ obiectũ eius ẽ imensum ꝛ infinitum: ꝛ hoc modo intelligitur illud Ber. de diligẽdo deo. s. causa diligendi deum ẽ ipse deꝰ modus ẽ sine modo diligere ꝛc̃. ¶ Quantũ ad tertiã cõclusionẽ que dr̃ appropriatio. sciendũ ẽ ẽm Ric. in quolibe. 32. q. Ubi isto precepto diuine dilectionis ponit̃ iste modus toto. c. t. a. ꝛ to. mente triplici ratione. ¶ Primo idẽ inclinatõnis sic. ait enim Alexander in tertia parte in tractatu de fide ꝙ deus dedit primis parentibus tria lumina. ¶ Unuꝫ diuinale quo cognoscerent deũ ꝛ ipsum amarent. ¶ Aliud spirituale quo cognoscerent animam propriam quante dignitatis esset. ¶ Postremo dedit vnum terrenũ quo terrena atqꝫ inferiora cognoscerẽt: sed statim post perpetratum primũ peccatũ. duo pria lumina

perdiderant.tertiū aūt remāsit perpetuo
quia vt habetur geñ.8.Sensus ⁊ cogitatō
hominis in malū prona sunt ab adolescen
tia sua vt etiā patet transūptiue .12.q.i.c.
Omnis etas.Et.20.q.3.c.procliuis ⁊ de ꝑ
sump.c.cū in iuuentute.vt igitur deus ho
minū mentes inclinaret ad amorē suum :
⁊ ad transitoria fugiēda efficaciter mone
ret in precepto sue dilectōnis verba repli
catoria posuit.d.diliges.d.t.⁊c. ¶ Secun
do ponit iste modus ratione obdurationis
quia vt dicit Jo.Criso.Sicut clauus vno
ictu ⁊ vna percussione nō figitur in mate
ria dura sic in corde humano obstinato ⁊
obdurato non figitur bonū ⁊ vtile precep
tū vna tantū iussione:quapropter videns
cor hūanū deus vt adamantē durū posuit
sic verba replicata:vt cor nostrū molifica
ret. ¶ Tertio ponit predictus modus rō
ne attributionis siue appropriationis: qr
vt dicit Bo.in tertio di.27.in.q.circa litte
ram ; ꝙuis caritas imediate respiciat ac
tū concupiscibilis circa quā primo ꝯsistit:
nihilominus tamen actus illarū virium
respicit vt disponētes:vnde omnes vires
anime quodāmodo ordinantur ad ipsam
dilectionem sicut ad illud quod habet ra
tionē cōpletionis respectu omniū virtutū
⁊ quia virtutes anime tres sūt ideo appo
nuntur cōditiones tres scilicet per respe
ctum memorie. Intelligentie ⁊ volūtatis
scilicet toto corde.per respectū ad intelle
ctum.tota anima per respectū ad volunta
tem.tota mente.per respectum ad memo
riam.vel ponuntur ille conditiones pro
pter vim rationabilez concupiscibilem : ⁊
irascibilē.vnde dicitur toto corde propter
rationabilē.tota anima propter concupi
scibilem:⁊ tota mente vel fortitudine pro
pter irascibilem. Et ideo exponitur pluri
bus modis hoc preceptum. secundū Bo.
vbi supra.Et Alexādrū super luc. Et tho.
in tertio scripto di.17.in.q.circa litteram.
Et tho.secunda se.q.44.ar.5. ¶ Primo
enim exponitur sic secundū Augu.di. dil.
d.de. tuū ex toto.c .i. toto intellectu sine
errore tota aīa.i.tota voluntate sine cōtra
dictione tota mente.i. tota memoria sine
obliuione. ¶ Secundo exponitur sic etiā
secundū Augu.primo de doctrina christia
na diliges dñm ex toto corde diligere pre
ciperis vt omnes cogitatiōes tuas ex to
ta anima vt omnē vitam tuā ex tota men
te tua vt omnem intellectū tuum in illuz
conferas:a quo habes omnia que cōfers.
hec ille. ¶ Tertio modo exponitur secun
dū Criso.super Mat.sic.Diligere autem
deū ex toto.c.est vt cor tuū non sit inclina
tum ad alicuius rei dilectionem magis ꝙ̄
dei.diligere deū ex tota anima est certissi
mū animum vel intellectuz habere in ve
ritate:⁊ firmū esse in fide. Qui enim cre
dit apud deum esse omne bonū:⁊ nihil bo
ni esse extra ipsum:hic diligit deū in tota
anima:diligere vero tota mēte est vt om
nes sensus tantūmodo deo vacent.Cuius
enim intellectus deo ministrat cuius sapi
entia circa deū est.cuius cogitatio ea que
dei sunt tractat:cuius memoria que dei sūt
recordatur tota mente diligit deum. Hec
ille. ¶ Quarto modo exponitur sic secun
dū origenem sic di.Dil.d.d.t. ex toto cor
de.i.secundū totam recordationem:⁊ cogi
tationem ⁊ operationem ex tota anima.i.
vt paratus sis eaz ponere pro pietate dei.
In tota mēte.i.vt nihil aliud proferas ni
si que dei sunt . ¶ Quinto exponitur sic
secundū Gregoriū.Nissenum super lu.sic
di.In tria autem quedā anime vis discer
nitur.i.in nutritiuam seu vegetabilem sen
sibilem ⁊ rationalez :que in natura hūana
inspicitur.dilige ergo ex toto corde quan
tum ad animam vegetabilem:ex tota ani
ma quantum ad sensibilem:ex tota mente
quantum ad rationalem quia hoc quo nu
trimur quod sentimus:⁊ intelligimus de
bemus ad deum refferre.hec ille. ¶ Sex
to modo exponitur sic secundum Ber.

Dil.d.d.t.ex t.corde.i.prudenter:tota aia i.dulciter tota mente tua.i.fortiter ⁊ subin fert.Disce xpiane homo amare xpm sed quomodo?ama inqt dulciter ne illectus: Ama prudenter ne deceptus:ama fortiter ne oppressus ab amore dñi auertaris.hec ille.¶ Septimo ⁊ vltimo modo exponit sic secundum Hugo de sancto victore.Diliges.d.d.t.ex toto corde.i.deuotione quo ad virgines:tota anima.i.discretione:quo ad confessores ex tota mente.i.perseuerātia ⁊ fortitudie quo ad martyres.hec ille ex quibus habetur quare datum est preceptū de dilectione dei sub hac modificatione.Satisqz facit pro parte prima hui9 sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua ponitur si tenemur hac modificatione deum diligere.

SEcundo inquirendū ē an teneamur diligere deū secundum modū predictū ad hoc vt vitam consequamur eternam.Ad cuius euidentiā tria consideranda sunt.¶ Primū quorū dicitur affirmatio.¶ Secundum oppositio.¶ Tertium declaratio.¶ Quantū ad primū tripliciter affirmatur q obligamur hoc modo dēū diligere.¶ Primo sic nullus acquirit vitam eternā nisi per obseruationē mandatorum dei iuxta illud Mat.19. Si vis ad vitā ingredi serua mandata.vbi dicit Hieronymus vita eterna non nisi per diuinorum mandatorū obseruationem acquirit. Sed ⁊ interrogāti legis perito Mat.22. Quod esset maximū mandatum in lege. respōdet dñs veritas infallibilis.Diliges d.d.tuum ex.t.c.t.⁊c.ergo qui salutem cōsequi desiderat ante omnia hoc implere imprimis opus est. ¶ Secūdo probatur sic per locum a contrario sensu percunctanti alio ēt legis doctore.vt habet lu.x. Quomodo salutem posset inuenire.rñdet dñs. Quid audis in lege quid scriptum est.Et dicente illo diliges.d.d.tuum ⁊c. Respondet illico dñs.hoc fac ⁊ viues.s. in vita ꝑpetua.ergo si sic vita eterna acquiritur cōuenienter qui nō sic deum diligit nō viuit sed priuatus vita eterna morit. igitur patet propositum.¶ Tertio idem probatur ratione sic.Cum dñs precipit alicui subditorū suorum vt faciat aliquid tali tempor non solum tenetur ad illud sed ēt ad tempus.Et a fortiori si hoc modo tempore dēterminato si precipit deus homini aliqd etiam tenetur.ergo pari ratione cū precipit aliquid fieri determinato modum:non solum tenet quis ad actus executionē sed etiam ad modi impletionē.¶ Quantum aūt ad secundum in hac parte tripliciter opponit contra hanc obligationē.¶ Primo ratione rebellionis per locū ab auctoritate Augu.sic di.vt habet in tertio sen. di.27.Cum inest aliquid carnalis cōcupiscētie:nō omnimode ex tota anima diligitur deus.Sed hoc necessario inest homini in via.ergo non tenemur ad hūc precepti modum.quia vt habetur.ff.de re.iur.l.impossibiliū nulla est obligatio.¶ Secundo idem probatur rōne offensionis sic.Ille q peccat non diligit deum ex toto corde.Sz in hac vita nō possumus esse absqz veniali iuxta illud prime Joh.i. Si dixerimus quia peccatum nō habemus.s.veniale de lege cōmuni:ipsi seducimur ⁊ veritas in nobis non est.igitur patet propositū.¶ Tertio idem probatur ratione oppositionis sic impossibile est moueri aliquid simul ⁊ semel diuersis motibus ⁊ maxime oppositis.Sed anima dum est in corpore habet motum reflexum ad corpus:quia corpus quod corrumpitur aggrauat animā. Sapientie.9.ergo non potest totaliter ferri in deum.ergo non potest deum tota mente diligere.ergo ⁊c.Non enī potest homo simul multa habere corde .q: vt dicit philosophus tertio de anima.Cōtingit plura scire:vnum autem intelligere.Sed dū in hac vita sumus opus habemus ad multa

cor habet.igitur patet propositū. ¶ Quo ad tertium in hac parte quod dicitur de daratio. Sciendum est secundū Bo.in ter tio di.27.ar.2.q.6. Quod. Unomodo obli gamur ad predictum implendum modū. ¶ Alio modo excitamur ad illud deside randum. Quia predictus modus. vno mo do.est dispositio meriti, alio modo ē dispo sitio premij: hoc autem est secundū dupli cem totalitatem cordis anime ꝛ mentis. Quia dupliciter potest intelligi. Quod amor dei possideat totū cor.aut ita ꝙ ex cludat omnem extraneum affectum: aut omnem excludat contrarium. ¶ Primo dico ꝙ amor dei totum possidere cor dici tur quando excludit omnem affectum ex traneū ꝛ dominatur plene ꝛ perfecte cor di ꝙ.s.tunc est quando omnes motus cor dis per amorem refferuntur in deum. Et hec totalitas parit dominiū plenissimū ꝛ hec ē perfecta: nec potest haberi ante ade ptioné glorie nisi cū ad ipsum aspiciemus ꝛ in ipsum feremur continue. Et iō dicit tho.sa se.q.27.ar.5. Et Nico. noster de li ra super Mat.22. Et Bo.vbi supra. Quod habet preceptum perfecte non impletur. nisi in vita eterna vbi totaliter sine inter ruptione in deum tenditur quod non po test fieri in via. Et sit lȝ aliquando in qui busdā perfectio vt tenetur de sancto Frā cisco per aliquod tempus tamen raro ē. Et ideo isto modo secundū istam totalita tem hoc preceptum non obligat sed expri mit finem: quo tendamus per amorem: vt nemo se arbitretur esse perfectum quous ꝗ non illam fuerit affecutus. Et secundū hanc expositioneȝ procedūt omnes ratio nes opposite. ¶ Secundo modo dicitur amor dei totum cor possidere quando ex cludit omnem affectum contrariū hoc est ꝙ nihil diligitur supra deuȝ: vel equaliter ipsi deo. ꝛ sic se habent intelligi rationes affirmatiue. vnde bene dicit Gregori.in omel.super illud. Diliges.d.d.tuum ꝛc.i.

super omnia ꝛ est inculcatio verborū: que significat excellentiam amoris. Ad cuius rei euidentiam est perscrutanduȝ secundū Jo.de picciano ꝙ amor ꝛ affectus ad tria affici habet. ¶ Primo .s.ad res exterio res cuiusmodi omnia sensibilia dici possūt Et hic amor ꝛ affect9 per cor significatur. Est enim cor domicilium vite: ꝛ principiū motus ꝛ sensus. Est insuper organum con cupiscibilis ꝛ irascibilis. Est ēt primuȝ qđ viuit: ꝛ vltimum quod moritur. Intelligi tur.ergo in toto corde: amor ꝛ affectio ab omnibus sensibus elleuata in deum vt hu mana mens nullo affectu.i. nulla compla centia vel displicentia ob rem sensibileȝ a diuino amore quomodolibet distrahatur sed potius per huiusmodi sensibilia in eo rum opificem elleuetur exēplo prophete qui.d. In toto corde.m.exq.te.n.ꝛc. ¶ Ul' sȝ tho.sa se.q.44.ar.4. Dicere possimus ꝙ ille in toto corde deū diligit: qui omnia que amat ꝛ agit exteriora in deum tanꝗȝ in finem reffert: vt dicit apo.i.cor.x Siue manducatis siue bibitis siue aliquid faci tis: omnia in gloriā dei facite: quod quidē impletur dum aliquis vitā suam ad serui tium dei ordinat ꝛ per consequens que ꝑ pter se ipsuȝ agit virtualiter ordinat in de um nisi sint talia que a deo abducant sicut peccata. ¶ Secundo pōt affectus homi nis diuidi ad res interiores: vt pote ad ꝓ priam vitam: siue ad seipm ꝛ talis affec tus i anima denotatur. Anima quippe ab animādo dicitur: quia animat corpus quo dam naturali affectu. ex tota ergo aīa deū diligere est propter diuinū amorem despi cere etiam propriam vitā iuxta illđ. Qui amat animam suam perdet eam Joh.xii. ¶ Uel secundum tho.vbi supra. Ille tota anima diligit deum, quando quecunqȝ amat in deum dirigit etiam vitam propri am. vnde dicit Apostolus .2.cor.5. Siue enim mente excedimus l' contemplando: vel nos comendando siue sobrij sumus vl'

verba humilia vel edificatoria proferendo. hoc totum fit deo. i. ad honorem et gloriam dei: et addit ratõnem huius reddẽs. Caritas enim christi vrget nos: vt omnia propter dei gloriam faciamus. ¶ Tertio potest affectus hominis diuidi ad res superiores vt puta ad res intellectuales: et talis affectus in mente significatur: mẽs enim ab eminendo dicitur. In mentis ergo nomine superior pars anime spiritualis: que in homine eminet demonstratur. Tota ergo mente deum diligere nihil aliud est: qȝ omnia intellectualia despicere: propter deum: et i hoc philosophorũ curiositas reprehenditur et condemnatur: et etiā nonnulli sunt alij qui diuino amori scientiam quācunqȝ preponunt quem preponere omnib⁹ alijs quilibet tenet. Et ideo dicit beatus tho. vbi supra. Et etiaȝ in tractatu quẽ facit de perfectione vite spiritualis. c. 6. ꝙ oportet de necessitate precepti vt intellectum suũ deo homo subiciat ea credẽs que diuinit⁹ traduntur: secundũ illud apostoli 2. cor. 10. In captiuitatem redigentes omnem humanũ intellectuȝ in obsequiũ christi. Omnis enim intellectus sapientia pollens quacunqȝ debet subici doctrine christi. et sic diligit homo deũ ex tota mente. Ex quibus patet huius sermonis secundũ principale.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quõ deus debet diligi de necessitate consilij.

TErtio pncipaliter ex predictis oritur dubium. vȝ. Si modus diligendi deum: qui in pcepto predicto ponit perfecte possit in via adimpleri. Ad quod declarandũ tria sunt notanda. ¶ Primo notandũ fm tho. est ſa ſe. q. 44. ar. 6. ꝙ totũ et perfectũ idẽ sũt vt dicit philo. 5. metaphi. Ratio aũt perfecti in hoc cõsistit vt nihil ei desit. Et hoc dupliciter vel eorũ que potest habere vel eorũ que debet haber. gratia exempli. Ille est perfectus qui habet totam illā quantitatem quaȝ possibile est esse in natura hũana. et sic gigas quantitate vel magnitudine corporis ẽ perfectus eo ꝙ habeat totā illam quantitatem: que est possibile esse in humana natura. vel dicitur perfectus qui habet tantā quantitatem quantaȝ requirit natura humana et si non habeat gigantis quantitatẽ. Sic ẽ similiter quantitas dilectionis dei potest dici perfecta duobus modis. ¶ Vnomõ quando ei nihil deest vel eorũ que possibile est esse vel haberi puta quando nihil deest homini de his que potest expendere in amorem dei: quin non ponat pro dei dilectione. et hec est perfectio caritatis patrie que nõ precipitur hoc precepto. vt habendaȝ: qȝ impossibile est in via talẽ perfectionẽ dilectiõis habere vt diximus. ¶ Alio modo quātitas dilectionis dei ẽ perfecta quando homini nihil deest de his que debet habere fm illud tẽpus. vnde quādo nihil subtrahit de his que secundũ tempus debet ponere in amore dei et excludit omne contrariũ dei dilectiõi. sicut mortale talis caritas est perfecta. Et hec perfectio caritatis ponitur in precepto: etiā vt nunc implenda vt patet in parte precedẽti. ¶ Secundo notandũ est ꝙ preceptum aliquod. dupliciter impleri põt. s. perfecte et imperfecte. ¶ Perfecte qdẽ implet preceptuȝ quando peruenit ad finem queȝ intendit pcipiens. ¶ Imperfecte vero implet: qui et si non pertingat ad finem quẽ intendit precipiens tamen nõ receditur ab ordine finis: vtriusqȝ exemplũ haberi potest. Nā si dux militibus precipiat: vt pugnẽt ille perfecte implet ducis pceptũ qui pugnando hostem vincit: quod qdẽ dux intendit pcipiendo pugnare. Ille ẽt Imperatoris preceptũ dicit implesse: sed imperfecte qui pugnauit: licet eius pugna ad victoriam vsqȝ nõ peruenerit. Non. n. contra militareȝ egit disciplinam. Simili modo dicendum

eſt in propoſito intendit autem deus per hoc preceptuꝫ vt homo deo totaliter vnia tur. Quod fiet in patria: quādo deus erit omnis in omnibus: ꝛ ideo tūc plenarie im plebitur. In via enim hoc preceptum im pletur ſed imperfecte: quod patet quia li cet talis intentionem dei in hoc precepto non attingat non tamen contra dei dile ctionem aliquid agit: quia mortaliter non peccat. ſicut miles qui legiptime pugnat licet non vincat: non inculpatur: nec pena aliqua eſt dignus. ¶ Tertio notandum ē ſecundum tho. ſa ſecūde. q. 44. ar. 4. Et in tractatu de pfectione vite ſpiritualis. c. 4 ꝙ quāuis homo in hac vita non poſſit ad culmen caritatis patrie pertingere ꝛ ideo non hoc ſibi precipitur. attamen conſiliuꝫ datur: vt ea etiaꝫ abiciat: quibus licite po teſt vti: ad hoc vt liberius deo vacet: ꝛ ca ritati ſanctorū magis appropinquet. Ma nifeſtum eſt enim ꝙ cor humanum: quan to intenſius in aliquod vnum fertur: tan to magis a multis reuocatur. Sic igitur tanto perfectius animus hominis ad de um diligendum fertur: quanto magis ab affectu temporalium remouetur. De hoc largius infra dicemus. Omnia enim con ſilia quibus ad perfectionem caritatis in uitamur ad hoc pertinent: vt animus ho minis ab affectu temporalium auertatur vt ſic liberius mens tendat in deum con templando amando ꝛ eius voluntateꝫ fa ciendo. Nam perfectio caritatis dei: ad quam ordinantur conſilia: eſt media inter duas perfectiones caritatis predictas ſci licet inter perfectionem caritatis patrie: ꝛ inter perfectionem caritatis vie: que eſt de neceſſitate precepti vt ſcilicet homo quantum ſibi poſſibile ſit ſe abſtrahat a rebus temporalibus etiam licitis: que oc cupando animum impediunt actualē mo tum cordis in deum. Et tanto magis vnꝰ alio perfectionem caritatis implet: quan to magis ad perfectionem caritatis pa trie per quandam ſimilitudinem accedit: quod magis fit conſilia implendo: ꝙ̄ pre cepta ſimpliciter. Idcirco chriſtus dedit conſilia ſaluberrima que cōmendat Augu ſtinus in libro de vera religiōe. c. 3. di. In principio erat verbum ꝛ verbū erat apud deum ꝛ deus erat verbum ad hoc percipi endum: diligendum: perfruendum: vt ani ma ſanetur: ꝛ tante luci hauriende mētis acies conualeſcat. Dicitur auaris: nolite vobis cōdere theſauros in terra vbi eru go ꝛ tinea exterminat: ꝛ vbi fures effodi unt ꝛ furantur: ſed theſaurizate vobiſ the ſauros in celo: vbi tinea ꝛ erugo nō exter minant neqꝫ fures effodiunt. vbi enim eſt theſaurus tuus ibi eſt ꝛ cor tuum dicitur luxurioſis. Qui ſeminat in carne de car ne metet corruptionem. Qui ſeminat in ſpiritu metet vitam eternam. Dicitur ſu perbis. Qui ſe exaltat humiliabitur ꝛ qui ſe humiliat exaltabitur. Dicitur ira cundis accepiſti alapam? para alteraꝫ ma xillaꝫ. dicitur diſcordioſis. Diligite inimi cos veſtros: benefacite his qui nos ode runt. Dicitur ſuperſticioſis regnum dei intra vos eſt. Dicitur curioſis. noli quere re que videntur: ſed que non videntur. Que enim videntur temporalia ſunt: que autem non videntur eterna. Poſtremo dicitur omnibus. Nolite diligere mundū neqꝫ ea que in mūdo ſunt quoniam quod in mondo eſt concupiſcentia carnis eſt. ꝛ concupiſcentia oculorum: ꝛ ſuperbia vite. h ille. Quod ſi facere ſtuduerimus abſqꝫ dubio vitam conſequemur eternam: pre ſtante domino noſtro Jeſu chriſto qui in trinitate perfecta extat ante ſecula. Amē.

¶ Feria quinta poſt dominicam in ſexa geſima de perfectione caritatis qualiter videlicet a nobis poteſt perfecte diligi de us ſermo duodecimus.

Aliud cecidit in terraꝫ bonam: ⁊ natum fecit fructum centuplũ. Iterum vbi supra. Tamen ẽsi in christo charissimi. de perfectiõe amoris dei nobis preceptũ non detur illius videlicet dixerim perfecte caritatis que est in patria ⁊ habetur a sanctis attamen consulitur nobis: vt eam quantum nobis possibile fuerit aggrediamur: vt iã in superiore sermone diximus. Si enim vt Augu. li. 83. q. 37. dicit. Amor quo deus ⁊ animus amatur caritas proprie dicitur: purgatissima ⁊ consumata est si nihil aliud amatur. hec ille. q̃uis non possimus: in hac vita nonnulla nõ diligere vt vitam propriam parentes ⁊c̃. huiusmodi nihilominus: ita possumus amore dei illa cõtemnere: vel in ipso diligere. vt omnino caritas dei perfecta esse non desinat: quin potius augeatur ⁊ crescat. Idcirco tertiũ principale de dei amore: ⁊ eius caritate aggrediendum est. Quod vꝫ dicebatur. fructuosa ipsi⁹ perfectio. ❡ Circa quod tria notanda occurrerunt. ❡ Primum quorũ dicitur perfecte caritatis dei possibilitas. ❡ Secundum autem integritas. ❡ Tertium autem vtilitas. ❡ De primo autem impresentiarum compendij gratia: tres ꝯsiderationes perutiles scitu subdistinguimus. ❡ Prima quarũ dicitur distinctio. ❡ Secunda intensio. ❡ Tertia autem diuersificatio.

❡ Pars prima huius sermonis in qua d̃claratur qualiter possumus in via deum perfecte diligere.

Primo igitur de possibilitate perfectionis dei amoris tractare volẽtibus occurrit dubium quoddam theolo. An vꝫ. deus in via possit a nobis diligi ꝑfecte. Nam aposto. 1. cor. 13. loquens de caritate dicit. Cum venerit quod perfectuꝫ est euacuabitur quod ex parte est. Si igitur in nobis non est euacuatum quod ex parte est: vt ibidem dicit. Nunc cognosco ex parte. sequitur ꝙ nunc non possumus habere perfectam dei dilectionem. Cum caritas sit vinculum perfectionis: vt dicitur ad col. 3. ❡ Cuius tamen oppositum videtur per consilium christi traditũ adolescenti Mat. 19. sic di. Si vis perfectus esse vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pau. ⁊. u. s. me: si igitur christus non consulit impossibilia: ⁊ nulla acquiritur perfectio nisi per caritatem. sequitur ꝙ per venditionem: ⁊ distributionem temporalium amore dei acquiritur perfectio caritatis eiusdẽ. Ex quibus oritur dicta difficultas: ❡ Ad quam respõdeo. secundum duos famosos doc. vꝫ Ric. in tertio di. 27. ar. 8. q. 1. Et beatum tho. in tertio scripto di. e. ar. 7. sub titulo questiõis vtrũ deus possit totaliter diligi in corpore questionis. Et secũda se. q. 22. ar. 5. sub titulo. q. vtrum deus possit amari totaliter. Et iterum in tractatu de perfectione vite spiritualis arti. quarto. cum hac distinctione. Quod possumus loqui de perfectione dilectõis dei. ❡ Aut ex parte obiecti diligibilis. ❡ Aut ex parte subiecti diligentis. ❡ Primo modo loquendo de perfectione caritatis ex parte obiecti diligibilis scilicet ipsius dei. dicũt isti doc. non solum in via: sed nec etiam in patria potest quis deuꝫ perfecte diligere. Sed solum ipse sui ipsius perfectam habꝫ caritatem. Quod probatur ratione. Auctoritate. Et exemplo. ❡ Primo probat̃ ratione triplici. ❡ Primo ratione obiectionis sic. Perfectum est cui nihil deest. supple de his que habere debꝫ vt ait phs tertio physi. ⁊ primo de celo ⁊ mundo. Et 5. metaphi. dicit. Quod perfectum simpliciter est omne quod finem attingit vt debꝫ ꝙ confirmat. 7. phisi. d. vnumquodqꝫ perfectum est cũ proprie attingit virtuti. Cũ.

igitur secundum phm. proprietas istius termini perfectum sit perfecte attingere aliquã rem sicut debet attingi. Et secundũ eundem primo ethico.⁊.4.⁊.6.metaphisi. Obiectum cuiuslibet voluntatis simpliciter est bonum. Aliquod autem obiectum siue bonum tunc perfecte diligitur siue attingitur quando tantum amatur quantũ est diligibile:⁊ quantum amari debet. sed deus non solum est quid bonum:sed est sũmum bonum:⁊ sũma:⁊ infinita bonitas. ergo infinite diligibilis est. Quelibꝫ ãt bõitas alias virtus creata finita est. ergo nulla creatura potest eum perfecte diligere. ¶ Secundo probatur:⁊ confirmatur idẽ ratione proportionis sic secundum phm. tertio de anima. Inter potentiã ⁊ obiectũ debet esse proportio. Nam vas vacuũ habet potentiã aliquid in se recipiendi:sed si totam aquam maris deberet in se recipere. opus esset habere equalem capacitatẽ quãtitati aque maris si autem minor fuerit nunquã totam aquam capere poterit. Tunc sic sicut se habet parua potẽtia ⁊ capacitas vasis ad magnitudinem aque maris. sic se habet quelibet potẽtia creata ad magnitudinem bonitatis dei sed certum est ꝙ capacitas parui vasis non capit totam aquam maris. ergo similiter nec quelibet potentia creata tam angelorũ ꝗ̃ꝫ hominũ comprehendere potest magnitudinem diuine bonitatis per caritatẽ ⁊ amorem. ⁊ hoc:quia vt dictum est deus ẽ obiectum infinitum ⁊ per maximum. ergo per consequens nulla est proportio ⁊ conuenientia inter obiectum increatum:⁊ potentiam creatam. ergo impossibile est haberẽ caritatem perfectam. ¶ Tertio idem probatur ratione cognitionis. sic scd̃m enim phm.12.metaphi.⁊ primo de regimine principum. amor sequit̃ cognitionem. Sed cognitio cuiꝰlibꝫ creature rationabilis ⁊ intellectualis est terminata. ergo sequitur ꝙ etiam caritas erit terminata:ꝙ si caritas est terminata cum sit deus sine vllo termino bonitatis vt dictum est. ergo caritas ẽ imperfecta. ergo nullus potest habere caritatem perfectam nisi deus. Quod autẽ cognitio cuiuslibet creature sit terminata:⁊ per consequens etiam caritas. patet per Fran. nostrum de Mayr. in conflatu di.1. Et Ric.⁊ Sco. in primo di. tertia ⁊ in.4. di.49. Et tho. ibidem. Et etiam in prima parte.q.12.ar.7.di. Quod cognitio est duplex.s. apprehensionis ⁊ comprehensionis. Cognitione apprehensionis cognoscitur deus ab omnibus beatis. Cognitione vero comprehensionis minime cognoscit̃ ab aliqua creatura. patꝫ exemplo lapidis magni lapis enim tunc ab aliquo aprehenditur:quando sic cognoscitur eẽ lapis:quod non aliud non autem comprehenditur q̃ ea que interius sunt vel ea que intima ipsi nequaq̃ꝫ quisq̃ꝫ cognoscit perfecte. Sic a simili dico de deo.s.ꝙ ab omnibus sanctis aprehenditur ⁊ cognoscitur vt deus nõ tamen ab eis comprehenditur:quia nullus angelorum siue sanctorum intima ⁊ secreta dei cognosceṙ potest. Quod si imperfecte cognoscitur etiam imperfecte amatur:cum amor cognitionem sequatur. ergo ⁊c. ¶ Secundo idẽ probat̃ auctoritate tripli ci. ¶ Primo auctoritate sacre scripture ve.⁊ no.te. ¶ Nam in veteri testamento habes Job.xi.c.di. Forsitã dei vestigia comprehendes:⁊ vsqꝫ ad perfectum omnipotentem reperies. excelsior celo est:⁊ quid facies. ꝓfundior iferno ⁊ vnde cognosces. Et iterum.26.c.dicitur. vincitur sapientia scilicet increata.⁊ quis est locus intelligẽtie.s.create vt vꝫ sapientiam increatã intelligat. Et infra abscondita est ab oculis omnium viuentium. Et eccle. primo.c. scriptũ est profundũ abisi eius quis dimẽsus est. Et.7.c.dicit̃. Alta profunditas:⁊ quis inueniet eam? ¶ In nouo quoqꝫ testã. idẽ habetur.1.Thi.6. Deus habitat lucem inaccessibilem. Ro.xi. O altitudo di.sa.⁊ sci

dei q̄z incompr͛hen. s. tu. e. ꝛ inue. vie ei⁹.
¶ Itē probatur auctoritate sancta doctorum. Nam dyonisius in libro de mistica theolo. dicit. Deus ē inuisibilis ꝛ inaccessibilis: omnē sensum omnez intellectū omnem rationez omnēqz caritatem excedēs Item Gre. super Job. 16. li. mora. 17. dicit. Totum de deo quicquid intelligere possumus: ē quasi quedam stilla liquoris. Itez Hilari⁹ li. de trinitate dicit. Ipse deus solus sibi testis ē se totum amat: quia solus seipsuz intelligit ꝛ solus caritas ē. ¶ Tertio idem probatur auctoritate phyloso. Nam ari. in li. de animalibus ait. Omnis operatio nostra ꝛ sermo de diuina substantia ē vna ꝛ pauca. quam auctoritatē exponens Ri. in ꝓhemio primi. sen. dicit. Operatio nostra vna dicit̄ ꝓpter paucitatē eorū: que de ipso deo cognoscimus pauca vero dicit propter paucitatē intellectus. ¶ Itē Auicena. 6. naturaliū li. 5. c. 5. dicit. Res dei altissimas ꝛ subtilissimas: nō potest intellectus cōprehēdere: quia excedunt euz. ¶ Item Plato in thymeo dicit. Genitorem vniuersitatis: tam difficile est inuenire: quam inuentū impossibile ē prefari. ꝛ ēt Auctor i libro d̄ causis pria causa dicit simpliciter seipsam capit. ¶ Tertio idē ꝓbat̄ exēplo triplici. ¶ Primo exēplo phie. Sicut se habet res ad esse sic se habet ad cognosci. ꝛ cōsequēter ad diligi scđo metha. Sed deus in essentia ē infinitus ergo infinite debet cognosci ꝛ diligi. hoc autē est impossibile vt dicit̄ ibidē per phm. Sicut se habet oc. no. ad lu. solis: ita se habet intellect⁹ noster ad ea que manifestissima i natura. igit̄ patet ꝓpositum. ¶ Secundo idē exēplo inconueniētie: quia si possibile esset ꝙ aliqua creatura per caritate deum totaliter amaret: sequeretur hoc inconueniens. ꝙ. s. talis creatura tantam haberet bonitatē sapientiā ꝛ potentiam quantam deus haberet: qđ ē maximū inconueniēs. ¶ Tertio idē probatur exēplo repugnātie: quia dato ꝙ aliqua creatura haberet perfectā caritatem sequeretur ꝙ aliquis esset creator ꝛ creatura: ꝙ omnino repugnaret precipue cum etiam scđm phm. i. pier. ꝑio posterioꝝ ꝛ. 4. methaſi. Affirmatio ꝛ negatio: nunq̄z sunt vera de eodem. ergo impossibile ē diuinā bonitatem posse perfecte cōprehendere. ꝛ ꝑ consequens ꝛ impossibile ē perfecte amare. respectu. s. sui ipsius obiecti diligibilis diuine. s. bonitatis. ¶ Secūdo modo aūt loquēdo de ꝑfectiōe caritatis ex parte subiecti diligentis. respectu. s. sue potētie ꝛ status: sic dico secundū predictos doc. possibile esse habere perfectā caritatem: perfectiorē ꝛ perfectissimā. ¶ Primo dico possibile esse cuilibet homini habere perfectā caritatē vt patet ex dictis in sermone precedēti. Qđ etiā sic ꝓbo. Quicunqz extendit potentiā suam ad aliquod obiectū diligendū quātū pōt secundū statum suū: dicitur hēre caritatem perfectā. Sed quilibet homo scđm statum suū. s. presentis vite potest extēdere potentiā sui affectus ex caritate tā ad obiectū creatū diligendū: q̄z ad increatuz quantū pōt: ergo quilibet ēt in presenti vita pōt hēre caritatē perfectā. Nam auctor in li. de causis dicit. Unūquodqz recipiēs obiectū ꝓpriū secundū modū sue potentie perfectū ē. Sz qlibet hō hoc facere pōt. s. extēdere affectū suū ad diligendū deum quantū pōt. aliter de⁹ impossibilia ꝑcepissꝫ. Cōtra qđ dicit Hiero. Anathema sit q dixerit deū ꝑcepisse impossibile. igit̄ pz ꝓpositū. ¶ Secundo dico hominibus possibile esse caritatē pfectiorē habere. Nam actui diligēdi deum inquantū cōparatur ad hominem nō diligentē simpliciter ꝛ absolute sꝫ ꝑ statu vie debetur aliqđ debito congruitatis: sicut ē desiderare martyrium ꝓ dei amore ꝛ huiusmodi: de qbus infra dicem⁹ Et ideo qui ex intensa dilectione hoc desiderium hꝫ deum diligit perfecte quantuz patitur stat⁹ vie: ꝛ perfecti⁹ q̄z primi. Cui

concordāt domini verba Jo.15. Maiorem caritaté nemo habet vt animā s.p. qs pro amicis suis. ¶ Tertio dico q̄ possibile est homini in hac via non de lege cōi: sed de priuilegio speciali. habere caritaté perfectissimam. Naz actui diligendi deū inquā tum simpliciter ꝛ absolute cōparatur ad diligentem. debetur adequatio virtutis diligentis simpliciter: ꝛ absolute que tūc inest actui: quando ellicitur a diligente per habitum perfectū. ex toto conatu ꝛ vltimato virtutis diligētis. ꝛ quia imperfectio cognitionis quā in viā habemus de deo de lege cōi: ꝛ aggrauatio anime p corruptibile corp⁹ non paciūtur vt homo in via deū diligat de cōi lege modo predicto Jdeo in via de lege cōi non possumus deum diligere perfecte simpliciter ꝛ absolute sed bene per specialem dei gratiaz. ꝛ sic hētur quomodo de⁹ in hoc potest mondo perfecte diligi ꝛ quomodo non. ꝛ pro hac parte pria principali satisfacit.

¶ Pars secūda huius sermonis in qua declaratur. si nimis pōt deus diligi: ꝛ nimium excessiue.

SEcūdo pn̄cipaliter circa perfectionez caritatis remanet alia difficultas isto in sermone declarāda. An. s. deus possit nimis excessiue diligi. ¶ Ad qd̄ rn̄detˀ secundū Ric. in tertio di. 27. ar. 8. q. 1. q̄ secundū q̄ excessiue diligi accipitur p̄ nimia dilectiōe secundū qué modū hic intendimus de excessu: deus nō potest diligi excessiue. Qd̄ probatˀ tripliciter. s. Ratiōne auctoritate: ꝛ exēplo. ¶ Prio probatur ratione sic. Bonitas est ratio sue dilectionis. i. quasi diligibilis é sed eius bonitas est infinita. ergo diligibilis é quantuz est ex parte sua actu dilectiōis infinito intensiue. ideo nulla creatura pōt tantum diligere: quantū ex parte sua é diligibilis. ergo multo fortius non pōt ipsū nimis diligere. sic ergo de⁹ nec a seipso nec ab alia creatura potest nimis excessiue diligi. naz ipse diligit se actu infinito ꝛ intēsiue. ergo ꝛc. ¶ Qd̄ si diceretur sapientie. xi. dicitur Deus omnia in pondere numero ꝛ mēsura disposuit. ergo dilectio dei mensurata est sed vbicunqz é mensura potest interuenire excessus mensure. ergo ꝛc. ¶ Ad hoc rn̄detˀ secundū Ric. Qd̄ illa mensura dilectionis q̄ diligimus deū: mensurata est: ꝛ a nobis nō potest excedi quia p̄ tanto dicitur mensurata: quia nō excedit mensurā suam que é infinita ex parte obiecti: ꝛ virtus diligētis ex parte subiecti. hanc autē mensurā diligendo non possumus excedere quantūcunqz proficiamus i dei dilectione. ¶ Secūdo idē probatur auctoritate. Ber. in libro de diligendo deo sic di. Modus diligendi deū est diligere sine modo vt etiā dictum est supra. Sed qui diligendus est sine modo excessiue diligi nō pōt ergo patet propositū. ¶ Jtem auctoritate Augu. in libro de cōtemplatione xp̄i. c. 17. di. Da speciosissime pre filijs hominuz vt amem te quantum volo ꝛ quātum debeo. Jmmēsus es. ꝛ sine mensura debes amari presertim a nobis quos sic amasti sic saluasti: pro quibus tanta ꝛ talia fecisti. O amor qui semper ardes ꝛ nunq̄ extingueris. dulcis christe Jesu bone: accende me totum igne tuo amore tuo dulcedine tua: desiderio tuo iucunditate tua ꝛ exultatione tua pietate ꝛ suauitate tua voluptate: ꝛ concupiscentia tua: que est sancta ꝛ bona intacta ꝛ munda: vt totus dulcedine tui amoris plenus: totus flama caritatis tue vaporatus diligam te deum meum. dulcissimum ꝛ pulcherrimū ex toto corde meo ex tota anima mea. ꝛ ex tota virtute mea ꝛ ex omni contritione ꝛ lacrimarum effusione ꝛ multa reuerentia ꝛ tremore habens te in corde ꝛ ore. ꝛ pre oculis meis. semper ꝛ vbiqz vt nullus adulterini amoris pateat locus. ¶ Quod si

dicatur apostolus Ro.12.dicit. Non plus sapere q̃z oportet sapere sed.s. a.sobrietaté ergo sicut excessiue potest cognosci ita ⁊ diligi. ¶ Ad hoc rñdetur secundũ Ric. Q̃d deus non potest a nobis excessiue cognosci: quia nec tantũ possumus eum cocognoscere: quantũ ex parte sua cognoscibilis est. sed in inuestigatione cognitionis ipsius bene possumus excedere: quãdo. s. inuestigamus eius cognitioné vltra facultatem nostre virtutis: tam gratuite q̃z naturalis. ⁊ intelligendũ sic est illud verbũ apostoli prefatũ. Et illud ecclesiastici tertio. Altiora te ne quesieris ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. ¶ Tertio idé probatur exemplo. Quia sicut deus nõ potest excessiue glorificari vel laudari sic excessiue nõ potest diligi. Ecclesiastici eni. 43.c. dicitur Glorificantes dominũ quantũ potueritis superualebit adhuc ⁊ parũ post dicit. Q̃d maior é omni laude igitur ⁊c. ¶ Q̃d si dicatur illa dilectio que interficit diligentẽ deum est excessiua q: seipsum interimens facit contra diuinũ preceptũ. Exo.20. Sed amor dei posset esse ita intensus q̃ aĩam a corpore separaret. ergo deus põt excessiue diligi. ¶ Ad hoc rñdetur scdm Ric. q̃ verum esset si diligenté interficeret ex intentione ⁊ per se. Sed dei dilectio cum diligentẽ interficit non interficit ipsum nisi preter intentionem ⁊ per accidens: inquantũ. s. ex vehementi amore illius boni abstrahitur anima ab omni temporali re ⁊ regimine corporis proprij nec ex hoc sequitur q̃ talis amor debeat reprehendi. sicut enim videmus in naturalibus q̃ nõ est naturaliter mala sed bona generatio ignis ex aere. ⁊ tamé ista generatio ignis preter intentionem aerem corrumpit sic in proposito. Et sic habetur q̃ deus non potest nimium diligi. ⁊ pars huius sermonis secunda principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua ostenditur. multum distare inter caritatẽ dei in patria: ⁊ eam que est in via.

Tertio videndũ é que sit dñia inter perfectionem caritatis dei in patria ⁊ eam que in hoc seculo. ¶ Ad cuius euidentiam sciendũ secundũ Tho. in.q. disputatis de virtutibus. q. de caritate ar.9. ⁊ in tractatu de perfectione vite spiritualis c.5. Q̃d ille qui é sanctior ⁊ perfectior in hac vita non habet perfectionem tantam sicut beatus minimus qui é in patria Q̃d probatur triplici duplicata ratione. ¶ Primo ratione immunitatis ⁊ tranquilitatis. ¶ Secundo ratione actualitatis ⁊ claritatis. ¶ Tertio ratione securitatis ⁊ libertatis. ¶ Primo probatur q̃ longe perfectior est caritas patrie qua diligitur deus: ea que habetur in hoc seculo ratiõe immunitatis. s. a peccato. in patria enĩ non solum alieni sunt a mortali sed etiã a veniali quoq; etiã minimo: ⁊ non solum ab actu sunt imunes sed etiã ab possibilitate. q̃d d̃ lege cõmuni in via non potest esse. Sim[us] quippe nos in medio sanctoꝝ ⁊ damnatoꝝ. Medium autẽ secundũ phm sapit naturã extremoꝝ. Ideo possumus cũ sanctis bonum ⁊ operari cum dãnatis malum. sicut etiam Aer qui medius est inter ignem ⁊ aquam. de humiditate cũ aqua participat ⁊ de caliditate cum igne: Sic ⁊ nos respectu temporis mutabilis in medio existentes possumus declinare ad bonũ ⁊ ad malum: ⁊ transire ad consortium bonorum ⁊ malorum. Caritas igitur patrie munda é ⁊ imunis ab omni crimine etiam veniali. nam que non contrariantur venialia habitui caritatis sed simpliciter actui quãuis non repugnent perfectioni caritatis vie repugnant tamen caritati patrie ab quib[us] prorsus imunis est: ⁊ ab omni possibilitaté peccandi. ⁊ cõfirmata est ⁊ non potest omnino mutari. Tum quia sancti non sunt sub

tempore mutabili ad bonuz z malum :tuz quia auerti nō possunt:quia in deo vident omnium bonorum perfectionem:nec i eo apprehendunt aliquid sub ratione mali sed solum sub ratione boni. Ex quo patet impossibile esse vnqz a deo auerti. ¶ Confirmatur hoc ratione tranquillitatis :sic illud qđ est in motu non potest esse inquiete z tranquillitate:sed caritas vie ē in motu ad suum terminum tendens. Caritas autem patrie est in termino z qete. ergo caret omni motu igitur est perfectior caritate vie:quia secundum phm. 5. phisicorū. Omnis terminus est melior suo motu: qz ex termio sequitur quies. In patria enim deficit omnis cura omnis sollicitudo rerū temporalium z sic semper sunt inquiete. nā ex eo q semper in deum feruntur actualiter contemplando z diligendo seqtur q nunquā exterius sunt solliciti quia vt ait phs tertio de anima. Intellectus potest plura scire sed vnum intelligere. z auctor 6.prin.dicit. Idem non potest simul z semel esse in diuersis locis. Et primo elencorum ait phs: Difficile est z impossibile multa simul conspicere vnū opus maxime fuit ab vno. Et primo politicorū dicit. Qđ vnum simpliciter refertur ad vnū. Igitur si sancti continue in celo feruntur in deuz non possunt in aliud tendere. ergo sunt in magna tranquillitate: nos autem pluribus intenti in magna conturbatione. ¶ Secūdo idem probatur ratione actualitatis. s. in contemplatione:quia mens beati semp actualiter per contemplationem fertur in deum que quidē perfectio non est possibilis in hac vita de lege cōmuni:quia hic viuere non possumus sine aliqua tentatiōe quanta etiā cunqz quis poleat caritate z licet non ruat in peccatum: tamen retardatur ne possit totaliter tendere in deuz. Nam Bo. in secūdo di. 28. z Tho. secunda secunde. q. 140. asserunt q impossibile est post peccatum originale respectu fomitis viuere sine tentatione z molestia carnis iuxta illud apostoli ad gal. 5. Caro concup. aduer. spi. Oppositū autem est de caritate superna que semper in deum fertur actu. Nam remota causa remouetur effectus secūdo phisico. Sed in celesti patria remota est omnis tentatio carnis mundi z huiusmodi. igitur patet propositum. ¶ Preterea secundū phm secundo de anima. Sicut se habet sensus ad sensibile sic intellectus ad intelligibile. Tunc sic arguitur sicut oculus videns obiectū pulchruz actualiter z continue fertur in eo. z non deuiat ab illo. sic a fortiori anima que deū videt qui est obiectum pulchrum z delectabile. z optimum: vt ait phs. 12. methafisice:non potest non amare etiaz per modicum instans. ait enim Beda. Qđ splendor eterni decoris:est tante claritatis: tante lucis:tanti splendoris tanteqz pulchritudinis:q ipsi angeli qui sunt sole clariores. hoc diffinire nullatenus possent. h ille Ergo concluditur q respectu obiecti delectabilis impossibile est aliquē sanctuz: etiā per modicum temporis deuiare a contemplatione dei: z consequēter ab eius amore qđ impossibile est fieri in hac vita. ¶ Cōfirmatur hoc ratione claritatis. sic secundum Augu. 10. de trinitate. Et philosophū tertio de anima. Nihil diligitur nisi cognitum. Sed in hac vita non potest deus videri nisi per fidem obscure. secundum apostolum. 1. cor. 13. ergo non potest perfecte diligi. Si ergo tantum homo diligit quantū cognoscit. z cognitio nostra est minima quia vt dicit philosophus tertio phisicoruz. Que sunt magis nota nature sunt minus nota nobis. z Tho. super tertio de anima ait q ea que scimus maxime de deo est minima pars eorum que ignoramus. Patet q etiam minima est nostra dilectio. Respectu sanctorum in patria: qui vehementi amore diligunt deum. sicut etiam vident facie ad faciem.

Maiorum enim potest talis ratio assignari. Quia sicut linea quantumcunqʒ crescat non tamen attingit quantitatē superficiei eo ꝙ quātitas linee ⁊ superficiei non sunt eiusdem rationis. Ita quātitas caritatis vie: nunqʒ attingit quantitateʒ caritatis patrie. eo ꝙ non sint eiusdē rationis: qꝛ caritas vie sequitur cognitioneʒ fidei: ⁊ illa patrie apertā visioneʒ dei. Cū ergo amor sequatur cognitionem. ⁊ deus in via ex pte cognoscitur in patria ex toto. patet ꝙ i celo est magna dilectio. In hoc aūt mōdo parua ⁊ minima. ergo ⁊c. ¶ Tertio ⁊ vltimo idem probatur rōne securitatis quia quilibet sanctus certus est: ꝙ habʒ caritatem non aūt vllus homo scire hoc potest de lege cōmuni nisi coniecturaliter. Nam sancti in patria vident voluntatem dei acceptantem suū amorem quo fit vt de caritate sua certificētur ⁊ ideo sunt securi. Secundū enim phm primo posteriorū. Et li. de sensu ⁊ sensato. Omnis nostra cognitio ortum habet a sensu. Sed certum est ꝙ in hoc mondo: aut non videt ant non cognoscitur habitus caritatis ⁊ per consequēs nullus de habitu caritatis certificatur. E cōuerso aūt est in patria: quia quilibet videt in deo per diuinā illustrationem habitum sue caritatis: ⁊ vltra hoc cognoscit ipsum esse gratuitū ⁊ non naturalē vel acqsitum: ⁊ per dñs certificatur ⁊ securatur. ¶ Confirmatur hoc rōne libertatis: quia caritas patrie libera ē a corporali egritudine: que mentē impedit ne diuinam lucē in sua essentia videre possit. In presenti eni anime libertas ⁊ capacitas cōstringitur ex corporis grauitate ita vt nō possit totaliter se dilatare ad diligenduʒ deum. Nam auctor sex principiorū dicit. Quod anima cōiuncta corpori: imitatur passiōes corporis. ex quibus oībus sequitur ꝙ minor est caritas omniū sanctorū hominum in via: caritate minoris sancti in patria. Quam perfectā vt assequamur quantum nobis possibile est hic minus perfectā caritatem teneamus. prestante dño nostro Jesu christo: qui cuʒ patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat in secula seculorū Amen.

¶ Feria sexta post dominicaʒ in sexagesima de integritate caritatis perfecte ⁊ eius signis sermo 13.

Aliud cecidit in terraʒ bonaʒ: ⁊ natū fecit fructum centuplum. iterū vbi supra. Quanta sit fratres carissimi i christo sanctorūʒ in patria caritas: pcedēti in sermone vidimus: que qdem tanto excellentior ēꝙ quāto stabilior ⁊ firmior perseuerat Non enim eius essentia āmitti potest nec ferror diminui. Ad quam quilibet nostrū festinare debet hanc perfectā vie caritatē comitem habendo sine huius consortio ⁊ comittatu nemo sibi presumat ad tam felicem caritatis patrie statum posse peruenire ad qʒ habendam: ⁊ consequendam hortatur nos Augustinus in libro de moribus ecclesie. c. 14. di. Nihil tam durum. tam ferreum: quod non amoris igne vincatur: quo se anima reperit in deum. super omnem carnis officinam libera ⁊ ad miranda volitabit pennis pulcherrimis: ⁊ integerrimis: quibus ad dei amplexum amor castus initītur. hec ille. vt in nobis verificentur verba proposita scilicet aliud ceciderit in. ter. b. ⁊c. in terram bonam idest in animam caritate perfectam in hac vita ⁊ natuʒ fecit fructū centuplū. s. in alia vita. Sed quoniam de possibilitate caritatis perfecte diximus: nunc dignum est de eius integritate aliqua dicere. Ad insuperioribus que ad caritatem necessariam requirantur ostensum est. Nunc autem que ad perfectionē caritatis exigunt aperiemus. Tria ergo breuiter occurrūt

cōſideranda. ¶ Primū quoꝫ dr̄ affectio ¶ Secundū deſpectio. ¶ Tertiū autem excluſio.

¶ Pars prima hui⁹ ſermonis in qua declarat̄ φ affectio paciendi ex diuino amore caritatē oſtendit perfectionē.

Primo igit̄ ⁊ principaliter caritas perfecta requirit ad eius integritatem vnū q̄ꝺ dicitur affectio. ⁊ hoc quo ad tria. ¶ Primo quo ad deſyderiū pro xp̄o morte occumbendi. ¶ Secundo quo ad deſiderium etiā inimicis ſubueniendi. ¶ Tertio quo ad deſideriū cum vltimo fine coniungendi. ¶ Primo deſiderium paciendi ⁊ etiā moriendi ꝑ xp̄o ieſu: perfectiſſimū vie caritatis ſignū eſt: Nā Aug. in libro de gratia ⁊ li.ar.dicit. Quod parua caritas non ſufficit ad implenda magna mandata.ſ.mori pro xp̄o.⁊ pro animabus.⁊ huiuſmodi. igitur ratiōe huius requiritur caritas magna. vnde Origenes ſuper can.canticoꝝ ait. Volūtas paciēdi probat quis veraciter amauit: ⁊ tāto erit amor altior quāto voluntas paciendi pro xp̄o fuerit paratior.h̄ ille. ¶ Sed hic orit̄ dubium. An homo in quātulacunqꝫ caritate teneatur mortē pro xp̄o ſubire. Nam ille Jo.tertio dicit̄. Quoniā ille animā ſuā pro nobis poſuit: ⁊ nos debemus pro fratribus animas ponere. ſi ergo xp̄s ꝑ omnibus animā ſuam poſuit videt̄ φ omnes tenēt̄ur ⁊ debeant mortem ⁊ mēbris eius ſubire cum ſe obtulerit oportunitas loci ⁊ temporis. ¶ Ad hoc r̄ndit ſecūdū Bo. in tertio di.30.ar.1.q.2. Quod quis poteſt ſubire mortem intentione. ⁊ volūtate plenaria.tripliciter. ¶ Primo quādo adeſt neceſſitas vel deſerendi iuſticiā vel āmittendi vitam. Et hoc eſt iuſticie ⁊ neceſſitatis. ¶ Secūdo modo quando habet vitaꝫ propriaꝫ exoſam.⁊ hoc ē temeritatis ⁊ crudelitatis vt patet in ſermonario de preceptis tractatu de homicidio. ¶ Tertio quādo ſe offert oportūitas manifeſtādi diuinam gloriam.⁊ hedificandi eccleſiam.⁊ hoc ē perfectionis ⁊ ſupererogatiōis. Cū ergo querit̄ vtrum omnes teneantur pro xp̄o morteꝫ ſubire. dicēdum φ pro loco et tēpore vbi talis optio datur vel φ iuſticia deſeratur vel vita priuabit̄ quis. ⁊ ſic omnes quantūcunqꝫ imperfecti tenētur ſubire ⁊ mortem precligere q̄ꝫ ipſo deo offenſo viuere. Ubi autem talis neceſſitas non imminet. nec dat̄ optio nec ꝑ eo iuſticia deſeritur etiā ſi offerat ſe oportunitas manifeſtādi diuinam gloriā non tenentur omnes. ſed qui ſubijt caritatē perfectā oſtēdit vt.ſ.pro eius honore moriatur qui pro ſe mortuus ē. vnde Augu.in li.de cathetizandis rudibus inquit. Diligamus dn̄m quoniam ipſe prior dilexit nos. ⁊ filio ſuo vnigenito nō pepercit: ſed pro nobis omnib⁹ tradidit illum: vnde ſi amare pigebat reamare nō pigeat. nulla eni maior ad amandū inuitatio. q̄ꝫ preuenire amādo. ⁊ nimis durus anim⁹ eſt: qui dilectionē ſi volebat ipendere noluit rependere. h̄ ille. hanc caritatem habuerūt omnes ſancti martyres: qui pro xp̄i amore ſanguinē ſuum fuderūt hanc ⁊ quāplurimi cōfeſſores habuere vt Martinus Franciſcus Antoni⁹ noſter ⁊ alij innumerabiles: q ꝑ xp̄o mori cupiebāt ac pro animaꝝ ſalute xp̄i redemptarum ſanguine ſe offerebāt. Hinc de beato patre Franciſco b. Bo. dicit. Saluti animarum nihil preferendū eſſe dicebat: ex eo maxime probans φ pro animabus redimendis xp̄s dignatus eſſet in cruce pendere. hinc erat in predicatione diſcurſus in oratione luctamen in exemplis dandis exceſſus. h̄ ille. ¶ Secundo non tantum amicos ſed etiaꝫ inimicos diligere ⁊ illis inſeruire perfectiſſime caritatis eſt ſignū quia vt dicit Auguſt. in li. enchiri. Talis eſt dilectio perfectorum. ⁊ Origenes ſuper cauſa.c.ait. In exhibitione pietatis ꝓbat quis magnitudinem amoris. ſecundū enim Bo. in tertio di. 30. articulo.1. q.4.

Diligere inimicos quo ad actum ellicitũ a caritate videlicet ad vitam eternã hoc est necessitatis ⁊ preceptionis. ⁊ ad hoc tam perfecti q̃z imperfecti obligantur. Diligere autẽ quantũ ad actum ellicitum ⁊ imperatũ optando ei bona eterna ⁊ tẽporalia. hoc perfectionis est ⁊ supererogationis. Sed de hoc latius infra dicetur. vbi de caritate in particulari erga proximum ⁊ de perfectione benefaciendi inimico agetur. ¶ Tertio habere desiderium cum vltimo fine se coniungẽdi. s. cum deo per derelictionẽ omniũ delectationũ tam corporalium q̃z temporaliũ ad perfectam requiritur caritatem. ⁊ ẽ signũ caritatis perfectum. Q̄ð autem caritas perfecta semper appetat ad vltimũ finem peruenire probatur tripliciter. Ratiõe. s. auctoritate ⁊ exẽplo. ¶ Primo probatur ratione sic. illud ꝙ facit minus facit etiã maius quia scðm phm. 4. thopicoꝝ. Q̄ð minus videt̃ inesse ⁊ inest. ergo ⁊ id qð magis. Sed. s. Tho. secunda scðe. q. 1. ar. 1. ⁊ q. 6. Gratia siue caritas maior est siue perfectior omni natura ⁊ omni arte. Sed natura que est minor caritate per prius finem intendit sup omnia. propter qð phs secundo phisi. dicit. necessitas in naturalibus principaliter ẽ ex fine. ⁊ ibidẽ ait. Finis ẽ cuius causa principaliter fiunt aliqua quia causa finalis est causa propter quid. Et subdit. Finis est. id cui⁹ causa agit: quicquid naturaliter agit vel arte agit vbi Comentator dicit. Op⁹ nature ẽ. opus finis. ¶ Itẽ tertio de anima idẽ phs dicit. Finis in operabilibus ⁊ agibilibus ẽ quasi principium. vbi comentator dicit. Finis in agibilibus vltimus ẽ in executione: ⁊ primus in intentione. Si ergo omnis natura ⁊ ars per prius finem desiderat. A fortiori caritas perfecta que incomparabiliter ẽ perfectior omni natura ⁊ arte semper preponit suũ finem omnibus alijs bonis. s. deum ⁊ ei maxime coniungi ⁊ vniri desiderat. ꝙ si non faceret se queretur ꝙ natura ⁊ ars esset perfectior caritate. ¶ Preterea sm̃ phm. 8. phisi. Naturalis videtur esse amicitia ⁊ vnio generantis ad genitũ: ⁊ ecõuerso vbi Comẽtator dicit. Q̄ð generãs dat generato formam. ⁊ omnia accidẽtia: formã consequentia. vnde ⁊ genitũ amat ipsũ genitũ amat generantẽ. sicut patet in animalibus. Q̄ð si hoc verum ẽ vt res generata naturaliter appetat cõiungi suo principio. siue generanti. Cum caritas a spiritu sancto proueniat: vt patet ex supradictis ex Paulo. Ro. 5. di. Caritas dei diffusa ẽ c. n. p. s. s. q. d. ẽ vobis. sequitur necessario ꝙ perfecta caritas maxime appetat coniungi cum spũ sancto. ¶ Amplius idem probatur. sic illud qð dat perfectionem ⁊ quietem alicui rei: maxime desiderat̃ quia vt dictum est. Quies melior ẽ motu quia omnis motus est ad quietẽ. 5. phisi. Sed coniunctio ad finem dat cuilibet rei perfectionẽ maximã quia vt habetur. 5. methaphi. Finis est optimum cuiuslibet rei. Et primo etichoꝝ. ⁊ tertio thopicoꝝ. Finis magis elligendus ẽ his que sunt ad finem. ⁊ eoꝝ que sunt ad finẽ: qð propinquius ẽ fini. Et sm̃ methaphi. ⁊ 2. phisi. dr̃. Finis ẽ causa causarũ. ⁊ omnibus causis melior. Si igitur coniunctio ad finẽ ab omnibus appetitur. eo ꝙ a fine omnia recipiunt perfectionem sequitur a fortiori ꝙ perfecta caritas cupit inseparabiliter coniungi cum suo fine. s. deo ex qua coniunctione maiorem recipiat perfectionem. ¶ Secũdo idem probatur auctoritate. Nam phs. 5. methaphi. dicit. qð perfectũ illud ẽ qð suum attingit finem. s. secundũ Comentatorẽ ibidem aut actu aut habitu sm̃ modum sue potentie siue status alias imperfectum quodcũqz est. Cum igitur omne qð est perfectum suum appetat finẽ si caritas perfecta ẽ sequitur necessario ꝙ cupiat super omnia vniri suo fini: aliter nõ est perfecta. vnde Augu. in libro confess. dicit quia iam perfectus erat in caritate.

sic Fecisti nos domine ad te et inquietum est cor nostrum donec conquiescat in te.i. tibi coniungatur et in eternũ inseparabiliter vniatur, et ideo ipse ad hoc nos exhortatur super ps.85.di. Inuoca deum tanq3 deum: ama deũ et tanq3 deum: illo melius nihil ẽ ipsum desidera ipsum concupisce si amator eos si sincerissimis medullis canteo suspiresq3 ipsum dilige ipsum ama: illi flagra illi inhia quo iocundius nihil inuenis, et quo melius quo letius: quo diuturnius: Qd enim tam diuturnũ: q3 illud qd sempiternum ẽ? Non timeas ne aliquádo tibi pereat: qui facit ne tu pereas. Redi ergo ad conscientiá tuam libera interoga: parcere illi noli si vere deum inuocasti certus esto exaudieris. h ille. ¶ Tertio idem probatur exemplo omniũ sanctoru3 perfectam habentium caritatem qui omnes ardebant et ardent si qui inueniuntur suo fini coniungi: in quorum omniũ psona Paulus di. ad phili. primo. Cupio dissolui et esse cum xpo. Ubi Aug. glo. dicit. Sunt quida3 homines imperfecti: qui paciẽter moriuntur et delectabiliter viuũt. Et sunt quidam perfecti: qui pacienter viuũt, et ex caritate delectabiliter moriuntur: vt apostolus faciebat di. Cupio dissolui et esse cũ xpo. h ille. ¶ Et ideo ad omnium istoru3 corroborationem est sciendu3 secundum Tho. in tertio scripto di.29.arti.8. Et secũda secunde.q.29. ar.8. Et in questionibus disputatis de virtutibus.q. de caritate in solutione vltimi ar. Quod ad perfectioné caritatis tria maxime requiruntur in hac vita vt videlicet a peccato recedatur, vt in bono proficiatur. Et in solo deo quiescatur illiq3 soli inhereatur. Nam sicut videmus in motu corporali q primu3 recessus est ab vno termino et deinde appropinquatio ad alium terminum, et postremo quies in termino ita est etiam in progressu spirituali caritatis. ¶ Primo necesse ẽ vt homo a peccato discedat: et ideo méshabens caritatem circa hoc maxime est sollicita et quantum ad hoc dicitur caritas incipiens. ¶ Secundo necesse est vt iam de liberatione peccatorum fiduciam habens in bonum adipiscendum et operandum se extendat: et quantum ad hoc dicitur caritas proficiens. ¶ Tertio necesse est vt homo in bono quiescat. s. vt in ipsis bonis nutritus: quodammodo naturalia habeat: et in eis quiescat, et delectetur, propter que omnia Augu. super primam canonicam Jo. inquit. Si quis habuerit tantam caritatem vt paratus sit pro fratribus mori: perfecta est in illo caritas. Sed nunquid mox vt nascitur iam prorsus perfecta est? Absit. Sed vt perficiatur cu3 fuerit nata nutritur cum fuerit nutrita roboratur: cum fuerit roborata perficitur: et cũ ad perfectionem venerit dicitur mihi viuere xps est, et mori lucrum. h ille. Satis pro hac parte prima huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur q contemptus omniu3 temporalium arguit caritatem et dei amorem.

Secundo principaliter, caritas requirit ad integritate3 eius et perfectionem aliud qd dicitur contemptus: et despectio omnium. Et precipue quo ad tria. ¶ Prio videlicet quo ad omnia temporalia. ¶ Secundo quo ad omnia corporalia. ¶ Tertio quo ad omnia aduersantia. ¶ Primo dico q cõtemnere omnia temporalia et transitoria facit ad caritatis perfectionem. Quod probatur. Ratione auctoritate et exemplo. ¶ Primo probatur ratione sic inductiue. Sicut se habet intellectus ad cognoscibilia: sic se habet voluntas ad diligibilia. Sed intellectus non põt plura et maxie ɔtraria simul itelligere Quia phs dicit tertio d aia et scdo methas.

Contingit plura ſcire: vnū aūt intelligere. Igitur voluntas nō poteſt plura ſimul ⁊ ſemel perfecte diligere ꝓcipue inter ſe cō traria ⁊ diſpata: Nā pluribus intentus mi nor ē ad ſingula ſenſus. qr dum circa vnū attendimus aliud negligimus. Cum igiꝰ res ſic ſe hēat ꝙ amor ꝑfectus dei. ⁊ occu patio ⁊ diligētia circa res tpales mundi ſibi inuicem opponātur: ⁊ vnū impediat ⁊ vt ita dixerim aliud excludit. adeo vt Ja cobus. 4. c. ſue ca. di. Qui voluerit amicus eſſe huius mundi: inimicus cōſtituet xpi. Neceſſariū eſt ergo ad ꝑfectā caritatē cō ſequendam oīa mundana negocia gaudia ocupatiōes amorē: ⁊ ſollicitudines tpales huius mōdi contēnere poſtponere: ⁊ odio habere. ❡ Cōfirmatur hec ratio ſic aliter deducendo. Sicut ē in corporalibus ſic ēt ē in ſpūalibus. Sed ſm Sco. in. 4. di. 49. Corporalia cū ſunt plena tunc aliud ſimul recipere nō poſſunt: ergo aīa que hꝫ ſuam concauitatē: ⁊ vacuitatē. cū ē plena aliquo inordinato amore mōdi: ⁊ ēt circa ordiatū amorē ipſius occupata. Impoſſibile ei eſt ꝙ recipiat caritatē dei perfectā. ꝓpter qđ Commentator ſup pīo phiſi. ⁊. 7. methaſi. ait. Sicut extra aīam due forme ſimul nō cōgregantur. ſic nec in aīa. Remoue igiꝰ o aīa omnē amorē ſeculi ſi vis i te ſentire perfectā caritatē xpi. ❡ Secūdo idē pro batur exēplo: qr ſicut i corporalibus quan to minus ē de materia: tāto magis ſunt le uia ⁊ ecōuerſo vt pꝫ ſecundo de celo ⁊. m. exēpli cā. Carbo ignis qr cōiunctus ē ter reſtri materie: nō in altum erigitur: ſed in ferius detinetur. Ignis autē flama qr ali quantulū a terreſtri materia ellongaꝰ. ſꝑ i altum erigitur. ſꝫ qr ibi nec purus ē ante extinguiꝰ qꝫ ad ſibi locū debitū alleuetur. Lux aūt ignis: qr pura ē a terreſtri mate ria nunqꝫ niſi in ſua ſpera eſſe pōt. Ita ad ꝓpoſitū dicēdū ē de ſpūalibus. Nā mate ria ſeu pondus aīe: dr̄ eē eius amor. iuxta illud Augu. xi. de ci. dei. c. 28. Amor meus pondus meū eo feror quocumqꝫ feror. Ex hoc igiꝰ ꝙ aliqs res mundanas poſſidet eius anim⁹ afficiꝰ ad eoꝝ amorē: ⁊ ita ad inferiora inclinaꝰ ⁊ ab amore diuino retar datur. Quāto eni magis tpalia poſſident tanto amplius circa illa cor afficitur. vñ Augu. ad Paulinū dicit. Terrena diligun tur acrius adepta: qꝫ ꝯcupita. Nam vnde ille iuuenis triſtis diſceſcit: niſi quia ma gnas habebat diuitias? Aliud ē enim nolle que deſunt in corpoꝛ. Aliud iam incompa rata deſerere ⁊ diuellere. Illa eni velut ex tranea repudiantur. iſta velut mēbra pre ciduntur. h' ille. Que etiā cōfirmat Criſo. ſuper Mat. di. Appoſitio diuitiaꝝ maio rem accedit flamā: ⁊ vehemētior ſit cupi do. h' ille. Jō neceſſaria ē ipſaꝝ diuitiaruꝫ deſpectio. ❡ Tertio idē probaꝰ auctorita te. Nam Mat. 19. dixit dominus adoleſcē ti. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende oīa que hēs: ⁊ d. p. ⁊ u. ſ. me. ⁊ Aplꝰs ad phili. 3. c. dicit. Oīa arbitratus ſum vt ſtercora: vt xpm lucrifacerē. Itē Gre. omel. 13. ſup Ezechie. ſic di. Quanto enī mens circa terrena plus ſatagit: tanto in his que ſūt celeſtia minus videt. Et. 4. mora. idē dicit Sunt nōnulli iuſtoꝝ qui ad apprehenden dū culmen perfectiōis: dū ꝫ altiora interi⁹ appetūt exterius ꝯcta derelinquūt qui re bus habitis ſe nudant: gloria honoris ſe ſpoliant: qui deſiderioꝝ internoꝝ aſſidui tate ſe affligunt. de exteriorib⁹ conſolatio nē habere nolunt. quibus Paulus dicit. Mortui eſtis ⁊ vita veſtra abſcōdita eſt cum deo. h' ille. ⁊ Augu. x. li. cōfeſ. ait Mi nus te amat ꝙ tecū aliud amat qđ nō pro pter te amat. ⁊ iteꝝ Augu. dicit. Venenuꝫ caritatis ē cupiditas tpalium: nutrimen tuꝫ caritatis ē diminutio cupiditatis. per fectio vero caritatis ē vbi nulla ē cupidi tas. hec ille. Ex quibus oībus pꝫ. ꝙ. ſ. ad ꝑ fectionē caritatis requiritur cōtemptus tpalium. ❡ Secundo ad ꝑfectionē carita tis reqritur cōtemptus omniū corporaliū

s.parentum affinium:& proprij corporis in quantum possibile fuerit:saluo tamē ordi ne caritatis. Et huius ratō est quia ad sta tu3 perfectionis requiritur subtractio eo ru3 per que homo impeditur ne totaliter feratur in deum.cura aūt superflua.amor & affectio corporalium citra etiam offensā mortalem retrahit animū ne prorsus fera tur in deum.igitur talis affectio remouē da est. Nam de parentibus lu.14. dicitur. Si quis venit ad me & non odit p.su.&.m. &.f.&.s.a.autem &.a.s.non potest .m.e. disci pulus. quod declarans Grego.in omel.di cit. Sed percunctari libet quō parentes & carnaliter propinquos precipimur odisse qui iubemur. et inimicos diligere. & cer te de uxore veritas dicit. Quod deus con iunxit homo non separet. Et Paulus dic viri diligite vxores vestras:sicut & christ⁹ ecclesiam. Ecce discipulus uxorem, diligē dam predicat: cum veritas dicat. Qui vxorem non odit non pōt meus esse disci pulus:nūquid aliud iudex nunciat: aliud preco clamat.an simul & odisse possumus. & diligere:sed si vim precepti ppendimus vtrunq3 per discretionem ageř valemus: vt eos qui nobis carnis cognatione con iuncti sunt:& quos proximos nouimus di ligam⁹:& quos aduersarios in dei via pa timur.odiēdo & fugiēdo nesciam⁹. Quasi enim per odium diligitur qui carnaliter sapiens dū praua nobis ingerit non audi tur.hec ille. Ad hoc etiam dicit Aug.21. d ci.dei.c.26. Cum veritas dicit. Qui amat patrem aut matrem aut vxore3 aut filios aut fratres plusq3 me non est me dignus hoc dicit vt si quis istos ita amat carna liter vt potius christo q3 eis velit carere hic amor tollit amorem christi. Si quis āt amat carnaliter tamen christo dn̄o non p ponit:maletq3 ipsis carere q3 christo: hic amor non tollit sed impedit:& in eorū amis sione tantu3 necesse est vt vrat dolor:q3 tum inheserat amor. Porro qui diligit se cundum christum vt ad eius regnum ob tinendum eiq3 coherendu3 illis consultat vel hoc in eis diligat q3 mēbra sunt christi & absit vt hic amor tollat amorem christi. s3 viuat quia in eis christum amat quos vti q3 non nisi propter christu3 amat. hec ille. De sui ipsius aūt amore contemnēdo di cit Aug. li.50.omel.omel.35. Amandus est deus ita vt si fieri pōt nos ipsos obliuisca mur. hec ille:& hoc fit in carnis mortifica tione:eam spūi seruire cogendo. vnde hor tatur nos ad hoc Augu. di.super.ps.143. Caro tua coniunx tua famula tua:opus ē vt eam subicias:& si pugnas vt proflt pu gnans. hec enim expedit inferius subici superiori:vt & illē qui subicere vult quod inferius se subiciat superiori se. Agnosce ordinem: quere tu pacem deo: tibi caro. Quid iustius? Quid pulchrius? tu maio ri:minor tibi. Serui tu ei qui fecit te:vt ti bi seruiat:quod factum est propter te:nō enim habet ordinem nouimus:neq3 hic or dinē comendamus tibi caro:& tu deo. S3 tu deo & tibi caro. Si autem contēmis tu deo nunq3 sufficies vt tibi caro. Qui non obtēperas domino:torqueris a seruo. hec ille. ¶ Tertio ad perfectionem caritatis requiritur contemptus & despectio omni um aduersantiū:vt.s.homo non magnipē dat iniurias tribulationes aduersitates & huiusmodi:sed pacienter & letanter tolle ret. Ratio huius est quia caritas perfe cta mente3 ab amore huius vite totaliter auertit & occidendo insensibile3 facit:ideo iniurias conuitia opprobria aduersitates & molestias non sentit:& ipsam morte3 cor poris contemnere facit. vnde Greg. dicit. Fortis ē vt mors dilectio:quia sicut mors corpus interimit:sic & caritas vite eterne ab amore temporalium mentem auertit. Nam mentem:quam perfecta caritas ab sorbuerit ad terrena foris desideria insen sibilem reddit:neq3 sanctus quilibet pro diuino amore mori potuisset in corpore:

nisi prius in mente a terrenis desiderijs mortuus fuisset. hec ille. Caritas enim vt apo. dicit prime cor. 13. Oia sustinet. Que omnia confirmat Augu. super Jo. sermõe 65. di. Fortis vt mors dilectio dicitur quia est mors nostra de seculo et vita cum deo. Si enim mors est quãdo anima de corpore exijt quomodo non est mors qñ amor de mundo exijt valida. ergo vt mors dilectio dicitur quia nihil validius vincitur. hec ille. et sic satisfit pro parte hac secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur q ad perfectionem caritatis requiritur expulsio omnis timoris seruilis et quocunq3 vitiosi.

Tertio caritas requirit ad eius integritatem et perfectionem quoddã aliud quod dicitur expulsio siue exclusio. s. omnis timoris vitiosi et imperfecti. Quod probatur auctoritate Jo. prie canonice. 4. c. sic di. perfecta caritas foras mittit timorem. Quod exponens Gilbertus dicit. Caritas proximi caret liuore: caritas dei caret timore. Nam oẽ illud q habet ratõnem mali perfecta caritas a se excludit. Quia vt dicit phs pmo ethicorum Malum est contrariũ bono et sibi inuicẽ non sociantur. Sed caritas perfecta est quid bonum. Quidam enim sunt timores qui habent rationem mali ergo perfecta caritas eos excludit. Et sunt tres timores quorum quidã sunt habentes rationẽ mali. Quidam vero imperfectiõis. quos omnes excludit caritas perfecta. ¶ Primus dicitur mundanus timor simul cum humano: quem caritas perfecta excludit. vnde Grego. in mor. de hoc timore loquens dicit. Qui caritatẽ perfecte diligit: omniũ temporalium bonorum timorẽ a se excludit. ¶ De humano vero timore dicit Criso. super Mat. Qui deũ perfecte amat timorem sue carnis a se funditus euellit. Et ide dicit dñs Mat. x. Nolite timere eos qui occidunt corpus. a. autem non. p. occidere. Duobus enim malis appositis semp est minus eligendum. 5. ethico. Sed cum caritas perfecta semp preelligat minus malum maiori malo. minus autem est malũ omnia bona temporalia et etiam corporalia perdere et malus malum et infinite plus caritatem perdere: quia caritas est vita anime. Igitur perfecta caritas a se excludit omnem timorem mundanum et humanũ ne deum perdat: et eius amorem ex quo patet propositum. ¶ Secundus timor dicit seruilis: quo. s. quis peccare timet vel non peccat principaliter propter penam et non propter deum que caritas omnino expellit. Cuius ratio in aperto est. Illud quod excludit a se meritum vite eterne caritas a se abicit sed timor seruilis hoc facit. ergo caritas eum a se expellit. Quod autem timor seruilis excludat meritum vite eterne patet sic. Quicunq3 operatur bonum vel dimittit malum inuitus: non meretur vitã eternam: sed hoc facit habens timorẽ seruilem. igitur etc. propter quod Aug. dicit. Timor seruilis et si credat deo: non tamen in deum: et si bonum faciat non tam bene. Nemo enim inuitus bene facit et si bonum est quod facit. hec ille. hunc ergo timorem caritas expellit. vnde Ber. in quodam sermone dicit. Qui deũ perfecto amore complectitur libentius omnẽ penam suscipit quam dei offensam incurrat. hec ille. ¶ Tertius timor dicitur initialis quo. s. quis vnum oculum habet ad penam: aliud vero ad deum tanquam vitiosum et demeritorum quem perfecta etiã excludit caritas cum sit ipsa perfecta. Ratio huius ẽ. Omne enim q dicit imperfectionem caritas a se excludit quia ipsa ẽ perfecta vt dictum est. Sed timor initialis est maxime imperfectus cum plus respiciat propriam penam quam dei iniuriam et offensam. ergo omnino caritas eum a se excludit. vnde Aug. in lib. de verbis

dñi dicit. Qui deū diligit ꝛ imperfecta caritate viuit dei offensam ꝑpter irreuerentiam eius plus timet: q̄ꝫ omnem penam. hec ille. Ex quibus patet ꝙ perfecta caritas omnino foras mittit timorē. s. mundanum siue humanum seruilem ꝛ initialem. vnde Ambr. in li. fo ꝺ apologia dauid sic dicit. Perfecta caritas timorem excludit foras ꝛ generaliter quidem caritas excludit timorem: vt miles qui imperatorē diligit bella pro imperatore suscepta nō metuit vt seruus amans dñm q̄uis per dubia ꝛ per ꝑrupta mittatur. tamen omnia pericula dñi amore contemnit: ac si quis dñm petat: seipm offerre non trepidat. vnde si quis transmare positos filios videre desiderat non metuit naufragia liberorū caritate: ingreditur maris fluctus. subijt incerta nauigij: ꝛ metum discriminis leuant desyderia filiorum. Quam pulchre etiam de martyribus dicitur: qui vere militant christo. Qui persecutiones vngulas gladios incendia non timentes infestis se regibus obtulerunt. Timorē ꝛ enim quem poterant habere penarum excluserunt. amore martyrij. hec ille. Sed sciendum secundū tho. ꝭa ꝭe. q. 19. ar. 10. Quod crescente caritate amor filialis crescit sicut crescit effectus crescente causa. Cuius ratio clara est. Omne enim ꝙ habet rationē perfectiōis: ꝛ nullius imperfectionis caritas secum patitur: ꝛ in animā introducit. Sꝫ timor filialis habet rationem perfectōis: eo ꝙ perficit animam: ꝛ nullius est imperfectionis. ergo caritas secū patitur timorem filialē. ¶ Primo enī timor filialis quos inhabitat cruciat ꝺ ꝑteritis siue bonis siue malis: quia ignorat an deo bona sua placuerint vel non. ¶ Secundo timor filialis quos inhabitat cruciat de presenti timent enī ne forte deum in aliquo offendant: ꝛ proximū. Quanto enim quis quē pī diligit. tanto magis veretur eū offendere ꝛ ab eo separari. ¶ Tertio timor filiali quos inhabitat cruciat de futuro: quia non sunt certi de finali perseuerātia. Quarto timor filialis eos cruciat de occultione quid occultū in eis sit quod deo displiceat. propterea ꝓs. clamabat di. Delicta. q. intel. ab. o. m. m. d. ꝛ ab. a. parce seruo tuo. s. ab occultis ꝛ secretis peccatis. ¶ Quinto ti. fi. quos inhabitat mūdat ꝛ non solum a mortalibus sed etiā a venialibus ne. s. inueniatur i eis aliquod leue qꝺ deo displiceat. ¶ Sexto timor filialis facit timere offensam etiā vbi non ē iuxta illud Grego. pmo mor. Bonarum mentiū est ibi culpam formidare vbi culpa non est. ¶ Septimo ꝛ vltio hic timor facit reputare quos inhabitat paruos: ꝛ nulli⁹ estimationis ēt si excellentes ꝛ virtuosi fuerint. ꝛ conspicui. Et ideo Bo. in tertio di. 34. ar. 2. q. 2. dicit. Qui duplex ē vsus timoris gratuiti. ¶ Unus inq̄ꝫ quo cor hominis sollicitatur: ex cōsideratione sue fragilitatis: ꝛ iste vsus minuitur cū caritas ꝑficitur q: consurgit confidentia posse vincere fragilitatē suā ex perfectione caritatis. ¶ Alius est vsus quo cor humiliatur ex consideratione sue paruitatis: ꝛ magnitudinis dei. ꝛ hic crescit caritate crescēte. vnde quanto aliquis hꝫ plus de spū amoris: tanto plus hꝫ de spū timoris: quia tanto magis ellōgatur a spū superbie: ꝑpter que oīa dicit Gilbertus. Timore seruili ꝛ filiali timere sponsus seruili ne veniat iudicaturus: filiali ne tardetur: ꝛ cum venerit ne discedat. hec ille. Predicta ergo oīa contemnenda summo studio contēnamus: ꝛ vt habitacula munda effecti perficiamur a caritate in pñti: ꝛ tandem per eterna secula ea ꝑfruamur qꝺ nobis ꝑstare dignet omniū bonorum dator deus qui viuit ꝛ regnat per eterna secula. Amen.

¶ Sabbato post dñicam in sexagesima de vtilitate perfecti amoris dei siue caritatis diuine. Sermo. 14.

Aliud cecidit in terrã bonam ⁊ ortũ fecit fructum centuplum. Jtez vbi supra. Tam etsi in christo fratres carissimi q̄z plura de fructibus caritatis in generali iam sint in superioribus pertractata: etiam impñtiaruz aliqua de vtilitate perfecti amoris dei verba facere non dispendio: ⁊ longitudini imputandum arbitror: sed potius res ipsa exposcit: cuz pertractauerimus de ea in generali ⁊ nunc aliqua in particulari percurrere: de quo quidem amore perfecto loquitur Ambr. in ƀo li. d̃ appologia dauid. sic di. Pulchre dicit ecclesia: qua vulnerate caritatis ego sum: nudemus membra nostra bono vulneri: nudemus sagitte ellecte. Sagitta hec christ⁹ ẽ qui dicit. posuit me sicut sagittam ellectaz bonu ñ ergo hac sagitta vulnerari. Non medio cris mansionis iste processus. non omnes possunt dicere: quia vulnerate dilectionis sint. Dicebant apostoli cum pro christo lapidarentur: ⁊ christum predicarent dicebat Paulus. cuz ter virgis cederetur ⁊ die ac nocte christum adorandum gentibus disputaret. dicunt hoc martyres q̄ vulnerãtur: ⁊ quia vulnerari ꝑ eius meruerunt nomine prius diligunt. hec ille ex quo vulnerato amore tantus sequitur anime fructus vt verẽ verba proposita ad impleantur aliud ce. in terram bonam scilicet in animam caritate perfectam: ⁊ fecit f. cen. maxime quo ad tria. ¶ Primo q̄ amor dei perfectus facit animam zelare. ¶ Secundo facit animam liquefacere. ¶ Tertio facit vulnerare.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur ratione auctoritate ⁊ exemplo q̄ amore perfectus dei facit animam zelare.

PRimo igitur ⁊ principaliter dico: Quod amor dei intensus: ⁊ perfectus facit animam zelare. Ad cuius euidẽtiam. sciendum est q̄ zelus: cuz in bono accipitur: est quidam animi feruor: quo mẽs relicto humano timore pro defensione veritatis accenditur. vt dicit Alchimus super illud Jo. secundo. zelus domus tue comedit me. Jnsuper est sciendum q̄ zelus quadruplex inueniẽ secundum tho. prima ƀe. q. 24. ar. 4. ¶ Primus dicitur zelus ꝯcupiscentie: cum quis aliquid intense concupiscit. Et hoc modo viri dicuntur zelare vxores refutantes omne consortium alio rum: per quod possit impediri dilectionis singularitas: quam in vxore querunt: ⁊ talis zelus ex concupiscẽtie amorẽ procedit ⁊ oritur veluti ex radice. ¶ Secundus zelus dicitur odij vel inimicicie scilicet dum aliquis odit ea que amato repugnant iuxta illud ƥs. zelaui super iniquos pacez peccatorum videns: ⁊ talis zelus ex amorẽ sui procedit. ¶ Tertius zelus dicitur inuidie cum enim bona temporalia non possint simul participari a multis: omne illd̃ quod impedit perfectionem huius participatõnis efficitur odiosum. ⁊ sic ex amore boni temporalis vel honoris quo quis priuaẽ procedit odium eius qui impedit vel qui habet: ⁊ sic causatur zelus inuidie de quo dicitur i. ƥs. Noli emulari i mal. neq̄z zel. faci. ini. ⁊ eccl. 9. Non zeles gloriaz ⁊ opes peccatoris. Ex his autem que integre possunt possideri a multis zelus inuidie non causatur: vt verbi gratia. Nullus inuidet alteri de cognitione veritatis: que a multis integre cognosci potest. Sed forte de extollentia circa veritatis cognitionem. ¶ Quartus dicitur zelus. beniuolentie: Nam quando aliqua dicuntur vel fiunt cõtra bonum amici homo repellere studet: vnde talis zelus creatur ex amore amicicie querentis bonum amici. vnde quando amor amici est intensus facit hominem

moueri contra omne q̄d repugnat bono amici ⁊ repellere illud. Et per hūc modū aliquis dicitur zelare pro deo: quando ea que sunt contra honoré bonitatem vel voluntaté dei s̄z posse suū repellere conatur. Et q̄ hic zelus causetur ex amore dei perfecto probatur tripliciter.s. Ratione. Auctoritate ⁊ exemplo. ¶ Primo probatur ratione sic quanto virtus aliqua tendit intensius in aliquid tanto fortius:etiā repellit omne contrarium. Sed amor est quidā motus per desyderiū in amatum:dum nō habetur. ergo intensus amor excludit omne quod adeptioni ⁊ fruitioni boni amati repugnat:quod nihil aliud est q̄z zelare. Cum igitur perfectus amor dei:⁊ intēsus fortissime in eum tendit patet q̄ facit euz suum honorem zelare:⁊ contrarium in se ⁊ in alio per zelum remouere. ¶ Secundo idem probatur auctoritate ue.⁊ no.testi.⁊ etiam Aug. ¶ Nam in veteri te. Jere.9. sui libri.c.dicebat amore dei zelans. Quis dabit capiti meo aquam:⁊ ocul' meis fontem lachrimarum vt lugeam die ac nocte interfectos fine populi mei .i. animas in eternum pereuntes. Et tertij re.9. scribit zelo zelatus sum pro domino exercituuz.s. pro posse iniuriam dei repellere conatus sum. ¶ In nouo te. Paulus animaruz salutem zelans Ro.9.di. Optabam ego anathema esse pro fratrib⁹ meis. Et.2.cor.11. di. Emulor eniz vos.d.e.des.e.u.u.viro .u. c.exhibere christo Aug.ét super Jo.so.c. sic dic. Homo dei zelo comeditur.qui quelibet praua que viderit cupit emendare:⁊ si emendare non poterit tollerat ⁊ gemit. hec ille. ¶ Tertio idem probatur exēplo dei ⁊ christi qui amore creature zelans di. 2.re.18. Quis mihi tribuat vt ego moriar pro te ne ⁊ tu moriaris? Et sopho.3.c. In igne zeli mei deuorabitur omnis terra. Et zacharie.primo zelatus sum ierusalē in syon zelo magno ⁊ ira magna ego irascar super gentes opulentas. Et zacha. secundo. Qui tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Ecce ergo q̄ in deo est zelus:a sola caritate procedēs. vnde Diony. dicit in quarto de di.no. Quod deus appellatur zelotes propter multum amorem quem hab; ad existētia. vbi notat̄ q̄ de⁹ zelat pro homine. Quia sicut zelus refugit consortiuz amoris contrarij in amato. et si inuenerit indignatur:⁊ nititur repellere quantū potest:sicut patet in uiro zelante vxoré suaz: si contrarium amorem inuenerit indignatur ⁊ ab vxore repellit. ita deus diligit creaturā propter gloriam suam:⁊ maxime angelum ⁊ hominem: in quibus imaginem suam impressit. vnde deus non patitur in eis alienum amorem qui non referatur ad gloriam suam. ⁊ ideo si homo amorem quem ad seipsum: vel ad aliam creaturam habet ad dei gloriam refferat eadem dilectione diligit qua deus. Quando vero homo in creatura gloriam propriam querit amori diuino preferens:⁊ in ea finem constituens amori diuino suus amor contrariatur ⁊ talem amorem diuinus zelus non patitur ⁊ ideo soli peccō indignatur. vnde exo.22. dicitur. Ego deus zelotes vindicans iniquitatez. Et prouer. 6. zelus ⁊ furor viri non parcet in die vindicte. Sicut igitur in deo est zelus ex caritate sua descendens:ita etiam homo caritate perfectus zelat pro deo:quando sicut dictum est iniuriam dei: secundum suum posse conatur in se ⁊ in alijs repellere. Ex quibus patet q̄ amor dei facit animam zelare. Sufficit pro parte prima principali huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur q̄ amor dei perfectus facit animam liquefacere.

SEcūdo in hoc sermone ponitur aliu's perfecti amoris dei effectus q̄ scilicet dicitur liquefacio. quia vz. facit am

mam liquefacere. Naz cant. 5. dicitur. Anima mea vt dilectus meus locutus est liquefacta est. In quo verbo spiritus s. tangit tria. ¶ Primo subiectum culpe. ¶ Secundo actum amicicie. ¶ Tertio effectú gratie. ¶ Primo tangit subiectum culpe ibi anima mea. s. voluntas: que est subiectum culpe. Nulluz enim est peccatú nisi sit voluntarium octaua questione prima capitulo. Sciendum. ⁊ decimaquinta. q. i. c. illa. Et. c. Merito. Et. 25. q. 4. c. displicet. Est etiá subiectuz gratie amoris vel odij: quia opposita habent fieri circa idem. Omnis igitur anima vel est conuersa ad deuz per amorem: ⁊ sic est liquefacta: vel est auersa per odium: ⁊ sic est obstinata: ⁊ indurata iuxta illud Iere. 5. Indurauerút faciem suam supra petram: ⁊ voluerút reuerti. Naz congellatio ⁊ liquefactio: durum ⁊ mole ⁊ in se ⁊ in suis effectibus naturaliter opponútur. Sic spiritualiter liquefactio cordis est condictio amori cóueniens duritia vero cordis est dispositio amori repugnans. Et probatur hoc ex proprietatibus duri ⁊ molis siue liquidi. ¶ Primo enim scdm tho. tertio scripto di. 27. ar. i. Et prima secude. q. 28. ar. Durum est q subsistit proprie terminationi: eo q durum suis terminis non continetur: sed alienis. sicut patet de aqua que non continet aqua sed terra vel alia re solida. Sic oportet q ab amáte terminatio illa hoc est duricia vel cógellatio cordis qua infra suos terminos continebatur amoueatur: ⁊ insit debita dispositio. s. liquefactio cordis vt anima sit amoris merito: vel rationabiliter susceptiua. Cuius ratio est in aperto. Sicut enim res naturalis non amittit vnam formam. nisi exclusis dispositionibus quibus forma illa in materia continebatur. Sic in spiritualibus nisi exclusa cordis duricia veluti amori contraria non sequitur liquefactio cordis: nec per consequens cor est susceptiuum amoris. ¶ Secundo durum resistit alienę incisioni: liquidum perfacile ceditur: sic spiritualiter congellatio cordis siue duricia mentis impedit sicut contraria dispositione amatum subintret affectum amantis ⁊ coniungatur ei. Sed liquefactio importat quandam moliciez cordis ex qua amatum vulnerat vel penetrat cor amantis. ¶ Tertio duruz est q resistit facilime receptioni. liquidum vero econtrario quia é faciliter receptiuú. sic spiritualiter. Sicut duricia vel congellatio cordis est dispositio contraria impediens ne cor ab amore diuidatur. Ita ne amor a cord recipiatur: Nam amatum ab amante nunquam recipitur nisi prius amans a seipso seperetur in amatum tendens. Et secundum hoc dicitur amor extasim facere ⁊ feruere: quia quod feruet extra se ebulit: ⁊ exalat. Et ideo his tribus modis peccat omnis qui obdurati ⁊ obstinati é cordis. ¶ Primo quia sicut duruz subsistit proprie terminationi sic qui pertinacis ⁊ obstinati est cordis promittit sibi peccati impunitatez in cuius persona dicitur eccle. 5. Peccaui ⁊ quid accidit mihi triste. Sed contra ait Aposto. Ro. secundo. Existimas o homo quia tu effugies iudicium dei quasi dicat non quippe. ¶ Secundo qui obstinate est mentis contemnit dei bonitatem: quia ab eo expectatur longanimiter contra quem apostolus etiam Ro. secundo dicit. An diuitias bonitatis eius pacientie ⁊ longanimitatis eius contemnis? q. d. secundú Ambrosiú. Ad copiosam bonitatem dei que tibi peccanti bona tribuit vel copiosam pacientiam que tot ⁊ tanta peccantes sustinet nec eos cito punit: vel copiosam lóganimitatem dei que non solum ad horam: sed per multa tempora ⁊ longa sustinet. contemnit. ¶ Tertio qui est obstinate mentis non cognoscit dei benignitaté. Cótra quem etiam aposto. Ro. dicit. secundo. c.

An ignoras quoniam benignitas dei ad penitentiaz te adducit. vbi Ambr. in glo. de istis tribus loquitur dicens sic. His tribus versibus notat tres peccatorũ gradus: peccas enim o homo dum tibi peccãti impunitatem promittis: quia nõ credis ꝙ peccans punieris. Grauius peccas: quia diuitias bonitatis: pacientie ⁊ longanimitatis dei contemnis. Grauissime vero: quia benignitatem dei non cognoscis. vel quia ignoras te contemnere. ¶ Secũdo tangit actum amicicie in predictis verbis sapiens quando dicit. vt dilectus locutus est. Nam si amicorum proprium est simul colloqui maxime tamen est hoc proprium dei. Ideo dicit vt dilectus meus locutus est. loquitur enim deus sue sponse tribus modis. ¶ Primo cum bonam inspirationem immittit: vel eius voluntatem intimat iuxta illud Osee secundo loquar ad cor eius secundum glo. ibidem. ¶ Secundo loquitur anime sponse sue deus. cuꝫ ei prius maculas cõmissas ostendit: ⁊ hoc vt erubescat timeat ⁊ ab eis recedat iuxta illud Job. 36. loquar. vt reuertatur ab iniquitate. ¶ Tertio loquitur deus sponse sue: cum dona ⁊ gratias. quas ei cõtullit ad memoriã reducit. ⁊ h' vt recognoscat. ⁊ amorẽ accendat: ⁊ in ãmissibiliter custodiat. Isa. 40. loquimini ad cor ierusalẽ: ⁊ aduocate eam. Que omnia cõfirmat Augustinus libro secundo super genes. c. 8o di. Non loquitur deus cum homine per aliquam corporalem creaturam: corporalibus q; instrepens auribus: vt inter sonãtem ⁊ audientem aerea spacia verberentur. neq; per eiusmodi spiritualeꝫ: que corporum similitudinibus figuratur. sicut in somnijs vel quolibet alio tali modo sed loquitur ipsa veritate si quis sit idoneus ad audiendum mente non corpore. Ad illud enim hominis ita loquitur: quod in homine: ceteris quibus homo constat est melius: quo ipse deus solus est melior. Cum enim homo rectissime intelligatur: vel si non potest intelligi saltem credatur ad imaginem dei factus: profecto ea sui parte est propinquior superiori deo: qua superat inferiores partes: quas etiam cum peccatoribus habet communes. hec ille. ¶ Tertio in verbis predictis sapiens: tãgit effectum gratie cum dicit liquefacta est: quasi dicat postquã dilectus locutus est mihi inspiratione interna anima mea liquefacta est: quia dum christus per spiritum suum anime se desideranti infundit omnem cordis duriciam mox excludit ⁊ liquefacit. Pulchre autem sciendum est. Quod ad verbum dilecti anima liquescit tripliciter. ¶ Primo liquescit in aque liquorem: iuxta illud ps. emittet verbum suum scilicet inspirationes internas. et liquefaciet ea. s. corda arida. Et fluent aquẽ scilicet compunctionis: ⁊ sic ex hoc soluũtur glacies cordis. ¶ Secundo liquescit anima in molicie cere: ⁊ hoc fit igne compũctionis: ⁊ dilectionis. ps. Conclausit cor meum intra me ⁊ iterum factum est cor meum tanquam cera. l. in. m. u. mei merito dicit tanquam cera liquescens vt in eo scribatur sponsi doctrina pingatur vite forma: ⁊ sigilletur dei grata similitudo. Nam in cera scribimus: vt presertim antiqui solliti sunt. In cera pingimus: ⁊ cum cera sigillamus. ¶ Tertio liquescit. anima in odorem speciei aromatice que quidem est pulchra in orto: odorifera in mortario. Saporosa in electuario: ⁊ sic ⁊ liquefactio. idest cordis dilectio est pulchra in orto religionis: odorifera in mortario tribulationis. Sapida ⁊ admodum delectabilis in ellectuario. idest in premio eterne glorificationis ⁊ quia anima ad verbum dilecti sic liquescit ideo crescit. currit claresecit crescit in virtute currit in caritate claresecit in veri

tate vel crescit quo ad merituꝫ:currit quo ad terminum.s.deum .clarescit quo ad premium.h Gilbertus.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur ꝙ amor dei perfectus.facit animam vulnerare.

TErtio ponitur alius amoris dei pfecti effectus:qui est animã vulnerare. Ratio huius ẽ: quia ꝓprietas acuti est diuidẽdo penetrare.i.ad intima rei deuenire.Sed beatus Dyonisi⁹.7.c.celestis Jerarchie dicit amorẽ esse acutuꝫ intime: intẽte:actiue ⁊ reductiue.¶ Primo dicit ꝙ amor est acutus intime.eo ꝙ sicut acutum diuidit vnam partem ab altera sic amor diuidit amantẽ a seipso.i .ab affectu proprio:⁊ coniungit amato vnde dio.4.de di.no.dicit.Qđ amor nõ sinet esse sui ipsi⁹ sed amatorũ.Et ideo amans oblitus sui p amoreꝫ trahitur ad intendendũ amato .s. deo ⁊ proximo.¶ Secũdo dicit ꝙ amor ẽ acutus intente.quo ad effectum:quia amori non sufficit qualiscunqꝫ coniunctio : sed querit ⁊ facit subintrare:⁊ penetrare amatum: seqꝫ ipsi vnire ꝙ etiam si posset cum amato fieri vnum.¶ Tertio dicit ꝙ amor est acutus actiue ⁊ reductiue : sicut ignis qui causat suam similitudinem in alijs excludendo vnã formã:⁊ inducendo propriã sic amor deiformem facit.h omnia confirmat tho.in tertio scripto di.27.ar.1.auctoritate sacre scripture:canti.4.c.vulnerasti cor meũ in vno oculoꝝ tuorũ. ¶ Primo n.dicit vulnerasti:Magna enim ẽ et violenta vis caritatis. ipsum affectum dei attingens:⁊ penetrans.⁊ velut sagitta iecur eius.vbi ẽ cor ⁊ per cõsequens sedes amoris transfigens . vulnerasti ergo vulnere amoris . in incarnatione.vnde glo . Pro amore tuo carnẽ suscepi.vl' vulnerasti vulnere compassionis in progressu huius vite.iuxta illud Lu.19.Videns ciuitatem fleuit super illã vl' vulnerasti vulnere passionis in cruce iuxta illud Jsa .53. Vulneratus ẽ propter iniquitates nostras .¶ Secundo dicit cor meum. amor enim amati penetrat affectũ amantis . vnde dicit cor meum ex quo sequitur ꝙ vulnus non est sine sensu quia etiã cor penetrat boꝝũ vulnus de quo tanta virtus egredi̅t .Tetigit mulier fimbriam vestimenti eius. ⁊ virtutẽ de se:xp̄s sensit exire:quãto magis si cor eius non leuiter tangitur sed vulneratur. Respexit petrum.⁊ cor eius vulnerauit ⁊ compunxit ad lacrimas vulnerati equidẽ cordis significantia.¶ Tertio dixit i vno oculorum tuoruꝫ.Quod verbũ tripliciter exponitur . ¶ Primo sic vulnerasti cor meum amore in vno non pluribus:quia Martha sollicita est ⁊ turbatur circa plura sed in vno:quia vnum amare vni intendere vnum credere vni adherere necessarium est iuxta illud Lu.x. Porro vnum ẽ necessarium:⁊ ps . Unam petij a domino hanc requirã .¶ Secundo exponitur sic . Si vni adherere ẽ necessariũ: quo magis inheretur ꝙ̃ oculo?certe nullo:ergo i vno oculorũ:Nam vbi amor ibi oculus ⁊ econuerso.Cuius ratio est :quia potest videre ⁊ videri ⁊ ideo index solet esse amoris . ¶ Tertio in vno oculorum se vulneratũ asserit ⁊ non in pluribus .vt ostẽdat ꝙ duplex est oculus . s. affectus ⁊ intellectus . Oculus affectus vulnerat desiderijs ⁊ suspirijs.Jntellectus vero nõ quia consistit in pura speculatione . Ecce ergo quãta est efficacia amoris dei:quem ideo sic commendat Augu. in libro de moribus ecclesie.c. 24.di . Nihil tam durum tam ferreum ꝙ non amoris igne vincatur quo se anima reperit in deum super omnem carnis officinam libera :⁊ admiranda volitabit pennis pulcherrimis:⁊ integerrimis: quibus ad dei amplexum amor castus innititur Nunqd amatores auri: amatores laudis amatores feminaruꝫ:amoribus suis deus

sinet esse fortior: cetium ille non amor sed
congruentius cupiditas vel libido nomi
netur. Inquantū apparet quantus sit im
petus animi ad ea que diliguntur deflexo
cursu per inania que qz tendentis. Argu
mentumqz nobis est: q̄z sint omnia perfe
renda: ne deseramus deum: si tanta illi vt
deum deserant perferūt. h ille. Nulla ergo
fratres charissimi aduersitas: nulla cala
mitas: nulle angustie: nulla persecutio: nul
la tribulatio. nulla ve ꝓsperitas ab si nos
dei amore diuellat: imo potius si minus
in nobis fuerit accensus: die noctuqz labo
remus vitia ꝛ teporem a nobis submouen
do diuinum amorem nostris excitare in
cordibus ac iugiter in nobis fouere: quo
sine viuentes iam mortui sumus: cum quo
omnia mortua viuificantur: ꝛ vita presta
tur tandem eterna quam prestare nobis
dignetur amor ipse indeficiens deus qui
trinus ꝛ vnus extat ante seculorum secu
la. Amen.

¶ Dominica in quinquagesima de repro
batione superbie ipsi caritati dei cōtrarie.
per rationes auctoritates ꝛ exempla. Ser
mo quintusdecimus.

Omnis plebs vt vidit
dedit laudē deo. Scri
buntur hec verba Lu.
18. Et in euangelio oc
currentis dominice. vt
mihi psuadeo fratres
in christo charissimi.
de caritate in cōmuni ac in particulari de
amore dei in superioribus satis me dixisse
puto: sed priusquā ad alia progrediamur
perutile duxi de vitio illo maxime huic
dei amori contrario superbia videlicet de
testandissimo vitio quod potissimum cer
te in amorem dei militat nonnulla percur
rere: quo facilius in dei amore accenda
mur accensiqz: tute perseueremus. Sed
quia quāplura in volumine alio de pecca
tis tractauimus. Impresentiarū breuitatis
causa de reprobatione ꝛ punitione ipsius
abhominabilis vitij describemus: quia il
lic de his duabus partibus prorsus non
verba fecimus quod horrendum facinus
abicientes ꝛ dei amorem in nobis haben
tes cum omni plebe israelitica deum lau
dare possimus: vt prefata verba dicunt.
Omnis plebs vt vidit ꝛc. Quā ergo sit di
gna reprobatione superbia in presenti ser
mone luculenter demonstrabitur. non mo
do enim superbia est vt cetera pestiferū
vitium sed omnium vitiorū maximum vn
de glosa super illud ps. Emundabor a de
licto maximo dicit. hoc ē a peccato super
bie. ꝛ Augu. libro contra epistolam perme
niani inquit Ea ipsa est impia ꝛ vesana su
perbia qđ est certe imane peccatum. Itē
glosa super illud. Superbi inique agebāt
vsquequaqz dicit. Maximū peccatum in
homine superbia est quia inde manauit
nostri delicti origo: Et ideo tanquā summū
omnium peccatorum triplici reprobatur
via. ¶ Primo videlicet. Ratione lucida
¶ Secundo auctoritate fundata. ¶ Ter
tio exemplaritate aperta.

¶ Pars prima huius sermonis in qua ꝓ
batur rationibus pluribus superbiā esse
maximum peccatorum ideo sūme repro
bandam.

PRimo igitur scđm Alexandrū in
secunda parte in tractatu de super
bia. ꝛ beatum Tho. scđa secūde. q. 162. ar. 6.
probatur superbiam esse maximū peccatū
ꝛ ideo super omnia reprobandam. septem
rationibus. ¶ Primo ratione auersionis
¶ Secundo ratione oppositionis. ¶ Ter
tio ratione permissionis. ¶ Quarto ratio
ne vitationis. ¶ Quinto ratione opposi
tionis. ¶ Sexto rōne inhesionis. ¶ Se
ptimo ratiōe iniuriationis. ¶ Primo pro
batur ratione auersionis sic. In peccato
mortali attendūtur duo. s. auersio ab inco

mutabili bono: ⁊ conuersio ad cõmutabile bonum. licet autẽ secundũ Tho. scđa scđe q.162.ar.6. ex parte conuersionis ad cõmutabile bonum superbia non sit grauissimũ peccatorũ eo ꝙ quando excellentiam inordinate appetit superbus: non habet maximam repugnantiam ad bonum virtutis: ⁊ tamen ex parte auersionis superbia habet maximã grauitatem. Cuius ratio est quia in alijs auertitur a deo vel propter ignorãtiam vel propter infirmitatem aliquã vel propter concupiscentiã alterius boni. Sed superbia auertitur a deo ex hoc ipso ꝙ nõ vult subici deo. ⁊ eiꝰ preceptis propterea Ja.4. dicitur. Deus superbis resistit: puta tãto peccatũ est maius quãto magis auertit a deo: sed peccatum ex contemptu. qđ ẽ sụpbia magis auertit ꝗ̃ peccatũ ex ignorantia: in potentia vel concupiscẽtia. ergo ⁊c. ¶ Secundo probatur ratione operationis sic. Illud qđ omnibus peccatis grauitatem imponit est grauius per illam regulam tertio thopicorum primo posteriorum propter vnũ quodqz tale: ⁊ illud magis. Si enim participantia cũ igne ideo sunt calida: ergo ignis maxime calidus erit. Sed superbia facit hoc. Nam vnũ quodqz peccatũ est grauiꝰ si fiat ex superbia ꝗ̃ si fiat ex ignorãtia vel infirmitate etiã si sit peccatum infidelitatis qđ grauius redditur ex contemptu superbie ergo ipsum est maximum. ¶ Tertio idem probatur ratione permissionis. Apud deũ ⁊ mundũ permittitur minꝰ malũ: vt euitetur. ⁊ extirpetur maximum. Nam tertio thopicorum dicit philo. Elligendus ẽ ex duobus omnino similibꝰ illud qđ maius bonum sequitur. Si autem malum sequitur. qđ minus malum elligendum est: ⁊ ideo medicus sapiens in remedium maioris morbi patitur infirmũ in minorem ⁊ leuiorẽ morbum incumbere. ⁊ deus in veteri testamẽto permittit libellũ repudij dari: vt euitetur vxoricidium. Et leges humane permittunt prostribulum vt euitetur adulterium quia grauiora sunt huiusmodi. Sed in remedium peccati superbie permittit deus hominẽ ruere i peccata grauia ⁊ turpia. vnde Augu. li.14. de ci. dei. c.13. dicit. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliquod apertum ⁊ manifestũqz peccatum. vnde sibi displiceant qui iam sibi placendo ceciderũt. salubrius eni petrus sibi displicuit: quãdo fleuit: ꝗ̃ placuit quãdo presumpsit. hoc dicit ⁊ sacer ps Imple facies eorũ ignominia: ⁊ querent nomen tuum domine. Idem vt tu eis placeas querentibꝰ nomen tuum: qui sibi placuerunt querẽdo suum. ⁊ Isidorus de summo bono dicit. Qui detinetur superbia ⁊ non sentit: labitur in carnis luxuriam vt per hanc humiliatus confusione exurgat Idem Gre. in libro moralium dicit tractãs illud Job. Qui. s. deus dissoluit baltea regum. i. permittit frangi castitatem sanctorum: vt. s. recognoscant superbiã. Exẽplum huius habetur in vita patrũ de quodam qui ex magna eius sanctitate ab angelo pascebatur sed i superbiã ruens: ita stimulo carnis ẽ agitatus vt derelicta heremo ad seculũ reuerteretur sed in via apud quosdam religiosos hospitatus: ⁊ dum eorum instãtia ⁊ rogatu eos instrueret ad se reuersus egit penitentiã ⁊ reuersus ẽ vnde venerat ergo ⁊c. ¶ Quarto probatur idem ratione leuioris ⁊ facilioris vitationis: sic Peccatũ tanto est grauius quãto facilius potest euitari: ⁊ non euitatur. Sed peccatum superbie facilius ceteris peccatis potest vitari. s. ipso cognito. ergo si non vitatur grauius erit. signanter dicitur ipso cognito nam motꝰ superbie oculte subrepẽs anteꝗ̃ deprehendatur per iudicium rationis nõ habet maximã grauitatem. ⁊ difficulter tales motus vitantur siue vitari possunt propter eorum latitentiam. vnde in ps. dicitur. In via hac qua ambulabam s. bonorum operum absconderunt superbi laqueum mihi. Sed deprehensi per rationẽ

facilē vitantur. Et hoc triplici cōſideratio
ne. ¶ Primo ex conſideratione infirmita
tis proprie. ſecundū illud Eccleſiaſtici ſcdo
Quid ſuperbis terra ⁊ cinis. ſecūdo ex cō
ſideratione magnitudinis diuine. Job.15.
Quid tumet. i. ſuperbit contra dominū ſpi
ritus tu⁹. ¶ Tertio ex cōſideratione par
uitatis bonorum noſtrorū de quibus Iſa.
xl.c. dicit Omnis caro fenū: ⁊ omnis glo
ria eius quaſi flos feni. cum ergo ſupbia
ex huiuſmodi conſideratione contempta
de facili poſſit vitari ſi non vitatur: grauiſ
ſimum erit oīū peccatoꝝ. ¶ Quinto idē
probatur ratione oppoſitionis ſic. Illud ē
grauiſſimum ⁊ maximū peccatum qd ma
xime opponit ſe deo. ſed ſuperbia eſt hu
iuſmodi ergo ⁊c. Nam boetius dicit. Qd
cum omnia vitia fugiant a deo: ſola ſuper
bia opponit ſe deo. Sic fecerūt deſcenden
tes ex Noe qui voluerūt turrim erigere
ad celum vſqꝫ pertingentem. gen. xi. vt ſi
forte ſecūdo inundaret diluuiū poſſent ſe
a deo tueri ⁊ nō ſubmergi: ſed deus eorū
ſuperbiam confudit qꝛ cōmoniti ab ange
lis a ceptis deſiſtere illis nolentibus de⁹
confudit eorum labium vt mutuo ſe non
intelligerent ⁊ ſic ceſſarunt. ¶ Sexto pro
batur ratione ſuperioris inheſionis ſic.
Quanto peccatū firmius eſt ⁊ minus ſepa
rabile tanto eſt grauius ſed huiuſmodi ē
ſuperbia ergo ⁊c. Qd pbatur. Nam ſi ſe
paretur anima ſenſibilis ab homine nun
quid erit concupiſcētia oculoꝝ in hoīe: cer
te nō. ⁊ tamē erit ſupbia. Item quantū ad
peccatū ire. Nam ſi tollatur: ⁊ non fiat ali
cui iniuria: nunqd illud erit appetibile. qd
eſt vindicta? cōſtat ꝙ non: ⁊ per ablationē
iniurie remouetur vindicta ⁊ tamē erit ſu
perbia. i. appetitus inordinatus excellen
tie. Itē cum motum inuidie ſit odium alie
ne felicitatis. eſto ꝙ ſit ſolus homo i mun
do nunquid erit triſtitia ⁊ odiū felicitatis
aliene? equidē nō. ⁊ tamē erit ſuperbia. er
go eſt grauiſſimū peccatum quia minus
ſepabile. ¶ Septio pbat rōne iniuriatio
nis ſic. illd ē grauiſſimū ⁊ maximū peccatū
qd maxie iniuriat ⁊ auertit ⁊ derogat deo
ſꝫ ſupbia ē huiuſmōi ergo ⁊c. Qd pꝫ p alia
diſcurrēdo. Nā p blaſſemiā hō iniuriat bo
nitati die ſꝫ p ſupbiā iniuriat excellentiſſi
me maieſtati die. qd pꝫ qꝛ ſupbire ē quaſi
ſup ſtatū hoīs ire: hoc ē quaſi quādā equa
litatē appetere dei: ⁊ ſic iniuriat die maie
ſtati. ⁊ ſic pꝫ rōne lucida qūo reprobat ſup
bia digne. ⁊ merito certe.
¶ Pars ſa h⁹ ſmo. i qua pbatur ſupbiā
eē reprobādā diuerſis ⁊ fūdatiſ auctatib⁹.

SEcūdo pbat ſupbiā eē digne ⁊ ſūme
reprobādū auctoritate mltiplici. ſ.
Moſaica. Prophetica. Euāgelica. Apo
ſtolica. Canonica. Autētica. Polytica.
¶ Prio pbat auctoritate moſaica diſcur
rēdo ſic. Uſqꝫquo nō vis ſubici: dimitte
pplꝫ meū vt ſacrificet mihi. ecce qꝫ rephē
dat pharao a dō d ei⁹ nimia ſupbia. Exo.x.
¶ Ueſiculā gutturis ⁊ plumas pijciet ſa
cerdos ad orientalē plagā loco quo cine
res effundi ſolent. Leui. prio. c.
¶ Aia que comiſit aliqd per ſuperbiam
peribit de populo meo. Numeri.15.c.
¶ Qui ſupbierit nolens obedire ſacerdo
tis imperio morte moriat: quāto magis q
ſupbierit i deū ei obedire nolēs? Deut.17.
Et cetera alia multa ōmitto i libris moyſi
¶ Scdo pbat auctē pphetica diffuſi⁹ ſic.
¶ Superbiā nunqꝫ in tuo ſenſu aut in tuo
verbo dñari permittas Tobie.4.
¶ Superbi ñ placuerūt tibi ab initio ſed
humilium ⁊ manſuetorū ſemper tibi pla
cuit deprecatio Judith.9.
¶ Uir vanus in ſupbiā erigit: ⁊ quaſi pul
lum onagri ſe liberꝫ natū putat. Job.xi.
¶ Cūctis dieb⁹ ſuis impi⁹ ſupbit. Job.15.
¶ Dedit ei dñs locum pñie: ⁊ ipſe abuti
tur eo in ſuperbiam. Job.24.
¶ Clamabunt ⁊ non exaudiet pp̄ter ſup
biam malignorum Job.35.c.
¶ Redde retributionē ſuperbis. Ps.93.

¶ Retribuet abundanter facientibus superbiam ps.30.
¶ Inter supbos semp iurgia sūt. puer.13.
¶ Disrumpet illos inflatos sine voce: et cōmouebit eos a fundamētis et memoria eorum peribit. Sapientie.4.c.
¶ Odibilis est coram deo et hominibus superbia. Ecclesiastici.10.
¶ Radices superbarum gentiū arefecit deus: et plantauit humiles ex ipsis gentibus. ibidem.
¶ Perdidit dñs memoriam superborū: et reliquit memoriam humiliū sensu non ē creata hominibus superbia neq3 iracūdia nationi mulierum. ibidem.
¶ Excelsi dextera succidet̄ et sublimes humiliabuntur Isa.10.
¶ Dñs cogitauit vt detraheret superbiā omnis glorie Isa.23.
¶ Ve corone sr̄bie: ebrijs effraym. Isa.28
¶ Nolite elleuari quia dominus locutus est: date dño deo uestro gloriā Jere.13.
¶ Si exaltaueris quasi aquila niduz tuū: inde traham te. Jere.xlix.
¶ Ecce ego ad te superbe dicit domin⁹: quia venit dies tuus tempus visitationis tue Jere.50.
¶ Eleuatū est cor eius in altitudine sua: et tūc adidi eū in man⁹ fortissimi. Eze.31.
¶ Ascendet fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Joel.2.c.
¶ Tu vero iustas penas dei iudicio supbie tue exolues. 4i Math.7.
¶ Qui sibi videbatur imperare fluctib⁹ maris nunc humiliatus est vsq3 ad terram 2. Math.9.
¶ Tertio idem probatur auctoritate euāgelica. sic
¶ Nisi cōuersi fueritis et efficiamini sicut paruuli non intrabitis in regnum celorum Mat.18.c.
¶ Qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur Mat.23.lu.14.et.18.
¶ Fecit potentiam in brachio. s. d. s. m .c. sui Lu.2.
¶ Nolite i sublime extolli. hec n. omnes gentes mundi querunt. Lu.12.c.
¶ Cū inuitatus fueris ad nuptias nō discumbas in primo loco et c. Lu.14.
¶ Disputantibus discipulis quis eorum esset maior. ait illis Jesus. Si quis vult primus esse: erit omniū nouissimus: et omnium minister. Mar.9.
¶ Qui amat animam suam in hoc mundo perdet eam: et qui odit eā in vitā eternam custodiet eam et c. Si quis mihi ministrat me sequatur et c. Jo.12.c.
¶ Quarto idē probat̄ auctoritate apostolica. sic.
¶ Socius radicis et piguedīnis oliue factus es noli gloriari aduersus ramos alios Ro.xi.c.
¶ Unus aduersus aliū nō inflet̄ .i.cor.4.
Non confunditur eos fratres vocare sic multi. s. faciunt superbi Hebre.2.
¶ De⁹ supbis resistit .h.āt.d.g. Jac.4.c.
¶ Seniores pascite qui in uobis est gregem dei s̄m deum non vt dominantes in cleris. Similiter adolescētes iuuenes subditi estote senioribus. omnes enim inuicē humilitatem insinuate: quia deus supbis res. h. āt. d. g. humiliamini sub potēti manu dei. vt vos exaltet in tempore visitationis 1.pe.5.c.
¶ Angelos qui suū principiū non seruauerunt. sed dereliquerunt suū domicilium in iudiciū magni dei vinculis eternis sub caligine reseruauit: sic eos qui s̄m sua desideria ambulantes: os eorum loquitur superbiam Jude p(ri)o.
¶ Quinto probatur idē auctoritate canonica. Dis.46. di.c. p(ri)o di. Nihil ē impudētius arogantia rusticorū qui garulitatē auctoritatem putant: et parati ad lites in subiectos tumide intonant. quod ex arogātia superbie prouenire manifestū est. hec ibi. Ex prima. q.6.c. Sicut is dicitur. Nam qui se nititur ad altiora ascendere: quid

aliud facit nisi vt crescendo decrescat: ⁊
ascendendo exterius interius in ꝓfunduꝫ
descendat. Et.di. 40.§. Quicunqꝫ dicitur
Quicunqꝫ desiderat primatum in terra in
ueniet confusionem in celo. nec inter ser
uos xpi cõputabitur qui de primatu tra
ctauerit. Nec vnusquisqꝫ eorum festinet
quomodo alijs maior appareat: sed quo
modo omnibus inferior videatur. quoniã
non qui maior fuerit in honore ille est iu
stior sed qui fuerit iustior ille est maior. hi
ibi. Et 16.xv.q.7.c.dicitur. Contundi debet
contumacia: ⁊ superbia in omnibus frãgi.
⁊ subditur ibidẽ. Quorum libertas pernicio
sa: salutifera seruitus: qui superbire volunt
adepta libertate proditi: discant obedire
subiecti. ⁊ 26.q.2.c. Qui sine dicitur. Qui
sine saluatore salutẽ vult habere ⁊ sine ve
ra sapiẽtia existimat se prudentẽ fieri pos
se: non sanus sed eger nõ prudens sed stul
tus in egritudine sua laborat ⁊ in cecitate
no .ia stultus ⁊ demens permanebit legẽ
iterũ.46.di.c.hoc habet ⁊.23.q.5.§.hic no.
vbi habetur textus.ꝓs.leua.m.t.i.s.e.q te
oderunt. Et de pe.di.1.c. Mensurã.§. Iteꝫ
taciturnitas. ⁊ in alijs locis que õmittimꝰ
causa breuitatis ⁊ ne longi simus. ¶ Sex
to ideꝫ probat auctoritate autentica.s.qua
tuor.doc. Gre.s. Ambro. Augu. ⁊ Hiero.
¶ Primo auctoritate Gre. qui. 31.li. mora.
dicit Radix quippe cuncti mali ⁊ regina
omniũ vitiorum superbia est de qua scriptu
ra testante. initiũ omnis peccati supbia.
Septem principalia vitia de superbie vi
rulenta radice proferuntur.s. inanis glia
Inuidia. Ira. Tristitia. Auaritia. ventris
ingluuies: ⁊ luxuria. Nã quia his septẽ vi
tijs nos captos dyabolꝰ tenuit. Idcirco
redemptor noster ad spirituale bellũ septi
formis gratie plenus venit. ¶ Secundo
auctoritate Ambro. super lu. sic dicentis.
Erugo mentis: est appetentia dignitatum
si in his summa spes vite presentis lete
tur. Resipiscat vnusquisqꝫ a furore secula

rium cupiditatum que ita mentem animũ
qꝫ perturbant: vt compos sui esse non pos
sit. hi ille. ¶ Tertio idem probatur auctori
tate. Augu. sic di. in epistola ad quendam
comitem Humilitas hominis sanctis an
gelis similes facit. superbia ex angelis de
mones facit. ⁊ vt euidenter ostendatur ip
sa est peccatorũ omnium initium finis ⁊
causa: quoniã non solum peccatũ est ipsa su
perbia: sed etiã nullum peccatum potest
potuit aut poterit esse sine superbia. hi ille.
¶ Quarto probatur auctoritate Hiero.
qui in epistola ad Antonium monachum
dicit. Sathanas auteꝫ ex archangelico fa
stigio non aliam ob causam nisi ob contra
riam humilitati superbiam ruit. ⁊ iudaicꝰ
populus primas sibi cathedras: ⁊ saluta
tiones in foro vendicantes deputato an
tea in stillam situlle: gentili populo succe
dente delectus est. Contra sophistas quos
qꝫ ⁊ sapientes seculi petrus ⁊ iacobus pi
scator mittuntur. cuius rei causa scriptura
ait. Deus superbis resistit hu.a.d. gratiaꝫ
Uide super quale malum sit: q aduersa
rium deum habet. ob quod in euangelio
⁊ phariseus arrogans spernitur: ⁊ humi
lis publicanus auditur. hi ille. Et in alia
epistola idem inquit. Superbia natione
celestis sublimium appetit mentes ⁊ qua
si ad proprios reuellãs ortus. appetit glo
riam. ⁊ puritatem hominum irrumpere
que de gloria ⁊ puritate angelorum irru
pit: vt quos inuenit participes nature
faciat consortes ruine. hec ille. ¶ Septi
mo ⁊ vltimo idem probatur auctoritate
polytica.s. philorum: poetarum ⁊ legum huma
narum siue ciuilium. ¶ Primo auctorita
te philorũ. dicit enim Tullius libro primo
de officijs. In rebus prosperis etiam su
perbia fugienda est: ⁊ arogantia. Nam vt
aduersas res sic ⁊ secundas immoderate
ferre leuitatis est. hi ille. ⁊ Seneca episto
la.47. dicit sic. In homines nostri similes
superbia non agimus imperium nec quie

quā vel minima seruitute exigimus pre
ter corpus: quod solum non famulari de
bere censemus alioquin seuitia est in ob
sequium cogere quos nobis fratres eadē
natura propagauit. ⁊ quibus a deo patre
communium bonorum spondetur hereditas
h ille. ⁊ Sydonius in exemplari libro secū
do dicit sic. Quidam:ius fasqꝫ cōmune
supergressi: summam beatitudinem: summā
potestatem putant, hoc ipso satis miseris
res: ꝙ parum intelligunt: se inquietissimo
famulatui subiacere. Nam sicut hominibꝰ
reges: ita regibus dominandi desideria
dominātur. h ille. Et quintilianus ca. 3. ait
Hec est superborum conditio. s. mala. vt
quicquid faciunt precipere videantur. Et
prudentius in libro de conflictu vitiorum
⁊ virtutum.

Desine grande loq: deus frangit oē supbū
Magna cadunt inflata crepant tumefa
cta premuntur.
Dulce supcilium deponere disce cauere.
Scandunt celos humiles trahuntur ad
ima feroces.

¶ Et Plautus in aularia dicit. Nes ni
mium singularis est homo: parem fere nō
paciens. Minores despicimus maioribꝰ
inuidemus ab equalibꝰ discentimꝰ. ⁊ Pi
tagoras dicit. liber non est quē superbus
inflamat animus. Et Cleobalus phs ait.
Ne irrideas exprobratos ⁊ prosperatus
ne superbias vt pauperatus nō deiciaris.
h ille. ¶ Secundo auctoritate Poetarū
dicit enī Ouidius libro de fastis. Fastus
inest pulchris sequiturqꝫ superbia formā
Et claudius in maiori sic inquit. Inquinat
egregios adiuncta superbia mores. Et
primas dicit: si tibi gratia si sapientia for
maqꝫ detur. Destruit omnia sola si comit
tetur. s. superbia. ⁊ Seneca in tragedijs
Tragedia secūda dicit. Vos quibꝰ rector
maris atqꝫ terre
Jus dedit magnum necis atqꝫ vite.
Ponite inflatos tumidosqꝫ vultus.
Quicquid a vobis minor extimescit.
Maior hoc vobis dominus minatur.
Omne sub regno grauiore regnum est.
Quem dies vidit veniens superbum
Hūc dies vidit fugiens iacentem
Nemo confidat nimium secundis.
Nemo desperet meliora lapsis.
Miscet hoc illis prohibetqꝫ cloto
Stare fortunam rotat omne fatum.
Nemo tam diues habuit fauentes
Crastinum vt possit polliceri sibi. Res
deus nostras celeri citatas, turbine versat
h ille. Et sic patet poetarū auctoritate su
perbiam esse reprobatam. ¶ Tertio idē
probatur legum ciuiliū auctoritate. scribi
tur enim sic. C. de priuatis carceribus. l. i.
Jubemus viris clarissimis omnium pro
uinciarum rectoribus daturis operā sem
perqꝫ futuris in speculis: vt sepe dicta ne
fandissimoꝝ hominum arogantia modis
omnibus opprimatur. hec ibi. In qua qui
dem lege hortantur superiores non solū
non esse superbos sed potius bone vite ⁊
boni exempli existentes etiā in alijs aro
gantia coerceatur. Exēpla enim mala sunt
occasio scandali ⁊ periculi ideo quilibet ca
ueat ne venenum mortiferum mali exem
pli prebeat cuiquā: quia vt habetur. ff. Si
seruitꝰ vēdicet. l. sic hītātes. i supiori domo,
non immittant aliquid vile in inferiori,
nec illi de inferiori faciant fumum ascen
dere vsqꝫ ad superiorem. Consilr lex dei
non vult ꝙ maiores imittant venenū ma
li exēpli inferioribꝰ: quia vt dicitur. xi. q.
3. c. precipue. Tot mortibꝰ digni sunt quot
ad subditos perditionis exēpla trāsmittūt.
¶ Unde si ponat casus ꝙ in vna ciuitate
sit talis lex. s. ꝙ occidens vnū habeat vnā
penam, ⁊ duos duplicē ⁊c. Quidā dat po
tum venenosum vni in vna patria: de quo
etiā prebet superuenienti: ⁊ vterqꝫ morit ta
li haustu. Queritur an veneficꝰ ille debeat
vnā vel duas pati penas. rn̄detur ꝙ duas qꝛ
vterqꝫ veneno vitā finiuit. Et cū quis ē in

culpa: totū qđ ex culpa prouenit sibi imputatur: extra de homicidio c. ƀ cetero: quia nihil differt vtrū maluȝ facias an causas mali prestes. ff. ad. l. aquiliā. l. qui occidit ff. ad. l. corneliā de siccarijs. l. Nihil itereſt Sic de illo. qui veneno ſupbie ſue: ⁊ male ſuggeſtiōis vnū inficit ⁊ ille aliū omnium prim⁹ reus est. In lege ēt ciuili hētur ꝙ alter ex ſupbia nō debet indignari ſi ali⁹ q sibi vr̄ minor in aliquo euȝ antecedat. nā C. de veteri iure enu. l. 2. dr̄. pōt vn⁹ etiaȝ forſitan deterioris sniā multos ⁊ maiores i aliqua pte superare. ⁊ iō. C. de officio rectoris dr̄ in. l. potiōis. vbi publica tractat̄ vtilitas: minor iudex veritatē inueſtigauerit: nulla maiori iniuria irrogatur. ſi ibi Et ſic pȝ ellegātibus auctoritatib⁹ ſupbiā eſſe reprobatā. Satiſqȝ ꝑ parte hac ſecūda faciat huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua ꝓbatur multiplici exemplaritate ſupbiam ſumme eſſe reprobandā.

Tertio ꝓbatur ſupbiā digne eſſe reprobandā ⁊ fugiendā ac ſūme deteſtandā. Exēplificatiōe apta. ⁊ vt debito ordie ꝓcedam⁹. Sicut ſeptē rōnibus: ac totidē auctoritatib⁹ ꝓbatū ē. hoc idē ꝓbatur ſeptēplici exēplificatiōe. ¶ Quoꝝ primū ⁊ principale exēplū eſt luciferi. ⁊ ceteroꝝ angeloꝝ q ſuperbia ellati: vt pȝ Iſa. 14. ⁊ Apoc. 12. lȝ tam nobiles ⁊ decori eſſent ad ima ſtatiȝ ruerūt ⁊ in hoc q̄ȝ graue ſit peccatū ſupbie clare deꝓhendit̄ de quoꝝ punitiōe latius i ſmone ſequēti. dicetur. ¶ Secundū ponit̄. Lu. 18. ƀ phariſeo illo q ſe extollēdo dicebat. Nō ſum ſicut ceteri hominū ⁊c̄. quoꝝ cui publicanus ꝑfert̄: q: ſe humiliauit de quo dr̄. Deſcendit hic iuſtificatus in domū ſuā. ⁊c̄. ¶ Tertiū exemplū ponit valeri⁹ libro. 9. c. 5. De marco druſio tribuno plebis rōane qui dū concionaret̄ in ſenatū ſup quodā arduo negocio. ⁊ nobil' q dā roman⁹ noie luci⁹ philipp⁹ q erat conſul ipſuȝ interrupiſſet: ꝙ nō recte loqueret̄ druſi⁹ cepit eum ꝑ collū. ⁊ miſit eū per cliētem ſuū in carcerē: ⁊ nō ꝑ publicū miniſtrū ⁊ tanta violētia eum cepit vt ſanguis de eius naribus mult⁹ efflueret. Cūqȝ ſenat⁹ miſiſſet ad druſiuȝ vt ad curiā veniret renuit. dī. Cur nō potius ſenat⁹ ad ipm i curia hoſtilia veniret vbi iura plebi dabat vnde q: tribun⁹ ſenatū deſpexit ſibi male euenit vt ibidē ait valerius ergo ſupbia ſūme eſt deteſtāda ⁊ reprobāda. ¶ Quartū exemplū ponit idē valerius ibidem de Marco antonio q cum eſſet incōuiuio cū alijs pluribus nobilib⁹ romanis ⁊ allatuȝ eſſet caput ceſari ruffi ſenatoris: alijs faciem auertentib⁹ dixit adducite hoc caput ꝓpius. ⁊ ait hunc nō noui. O ſupbia de ſenatore. O impudēs de occiſſo ꝓfeſſio ⁊c̄. que ibi habētur. ¶ Quintū exēplum eſt Xerſis regis q conſtituens bellū inire contra grecos cōuocatis baromb⁹ ſuis ſuperbe dixit. vos parate obedire ⁊ nō conſulere. qui bellans maximo furore contra grecos deuictus ⁊ confuſſus fuit. ¶ Sextum eſt Hanibalis exemplum qui dum ſtaret ellatus in caſtris ex habita victoria de romanis apud cannas neminiqȝ daret reſpōſum niſi per internuncium famulum ſuuȝ imo ⁊ aſdrubalem contempſit ⁊ ideo tandem deuictus eſt ⁊ fugatus per ſcipioneȝ ⁊c̄. ¶ Septimum ⁊ vltimum exemplum ellicitur a legibus ciuilibus. Sicut. n. iuſtus iudex ſuſpendio latrones. ⁊ alios malefactores necat ſicqȝ eorum breuiat vitaȝ ⁊ benefacit quia intereſt rei. p. ne maleficia maneant impunita. ff. de iudicijs. l. Si longius ⁊. ff. depoſiti. l. bona fides. Et ꝙ ſupereſt datum eſt ad rei pu. vtilitatem que eſt vtilitati priuate preferenda. ff. pro ſocio. l. actione. ſic deus iuſtiſſimus iudex tyrānorum ſuperborū vitam emedio tollit ⁊ vitam ſuſpendio ⁊ ergaſtulo inferni breuiat vt pȝ de Pharaone. exo. 14. vñ hētur

Ecclesiastici.16. Propter superbiá verbi il loꝝ non é misertus illis gentē totá pdens extollentē se.h ibi. Liquido qlibet perspicere valet q̃ꝫ detestanda ꝛ reprobanda sit h truculenta supbia: Qua ex re igitur fratres ꝛ hortor ꝛ obsecro: superbiá fugite ꝛ potius que humilitatis sunt sectamini: qꝛ humilib⁹ dat grám ꝛ sui amorē domin⁹ vt vera cū caritate diligere ꝛ postremo eternaliter perfrui valeamus: ipso idē prestante q viuit ꝛ regnat p eterna secula. Amē.

¶ Feria secunda post dñicam in quinquagesima de punitiōe supbie luciferi ꝛ alioꝝ angeloꝝ. sermo sextus.

Omnis plebs vt vidit dedit laudē deo. Iterū vbi supra. Quátuꝫ graue fuerit cuiuspiá delictum ipsa supplicij immanitas ꝛ acerbitas ostēdit quá equidē sententiá hēmus.so.di. vbi sic dicit. quē maior seqtur culpa: maiori plectet vindicta. quo circa q̃ꝫ imane ꝛ scelestissimū sit superbie detestādū facin⁹ non modo ex in superiori ꝛ hesterno s̄mōe dictis perspici pōt verꝫ quoqꝫ ex graui ꝛ dura animaduersiōe huius ꝛ punitiōe pfacile valemus itelligere. Ait.n. btá virgo maria in cantico suo Lu.4. Dispersit supbos mēte.c.s.de.po.de se ꝛ e.h. Grauissime lucifer cū ceteris eū secum in ellatiōe sua sequētibus angelis punitur. pmi nr̄i parentes ex supbie coꝝ ꝛ diuini mádati trásgressionis vitio: quas dederint penas cōspicim⁹. Timēdū ergo ꝛ nobis ē quia C.ad.le.iul.repetundaꝝ.l.i. Unius pena metus dꝫ esse multoꝝ. ꝛ quē admodū plebs illa: vt dicūt verba pposita s. Omnis vt vidit.s. miraculum xp̄i dedit laudem deo. ita ꝛ nos vidētes punitiones que fiūt ꝛ facte sunt superbis humiles laudē demus deo superbiá illi cōtrariá pror sus a nobis fugando. de punitione igit superbie ipsoꝝ angeloꝝ tm̄ breuitatis causa verba facere cupiētes. tres cōsideratiōēs de eoꝝ pecō faciem⁹. ¶ Pria quaꝝ dicit tēporalitas. ¶ Secunda qualitas. ¶ Tertia penalitas.

¶ Pars prima huius s̄monis in qua declaratur quádo mali angeli peccauerunt: quia statim post creationē.

Primo igitur circa tēporalitatem peccati angeloꝝ vidēdū est.s. qñ ipse angelus peccauit: Utrū.s. post instans statim creatiōis ꝛ vr̄ q sic per illud Joh. 4. Dyabol⁹ ab initio peccauit. ꝛ Jo.8. Ab initio in veritate nō stetit. ꝛ Jsido. libro.i. de summo bono. Mox vt fact⁹ ē in superbiá erupit. Jtē Augu. xi. super gen. ad literá factus ptinus se a luce veritatis auertit superbie tumidus ꝛ ppria delectatiōe corrupt⁹. Jtē Augu. ibidē dicit. Non frustra inqt putari pōt in initio tēporis dyabolum superbia cecidisse nec fuisse vllum antea tempus, quo cum angelis sanctis placatus vixerit ꝛ btūs. Ex his omnibus argui posset q simul ipse dya. fuit ꝛ peccauit ꝛ q nunq̃ꝫ fuerit nisi malus. Et hanc positionē tenuerunt quidá moderni quaꝫ ēt rationibus roborare conati sunt. sic. ala ab instanti sue creationis contrahit peccatum originale: ergo a simili angelus ab instanti sue creationis hēre potuit peccatū actuale. ¶ Preterea facilius ē deficere q̃ꝫ pficere. ergo cū secundū Augu. li. secundo sup gen. angeli boni: ab instanti sue creationis fuerūt boni multo forti⁹ alij instanti sue creationis potuerunt se auertere. ¶ Preterea aliqua creatura corporalis ē que simul ꝛ in eodē instanti ē ꝛ operatur sicut lux statim cū est lucet. ꝛ Augu. dicit q lux ꝛ splendor sunt coeua ꝛ si lux esset eterna splendor esset eternus. ergo si spūalis natura sit magis vel eque actualis ꝛ corporalis: ergo potest esse q in pmō instanti cuꝫ ē ita sit in suo actu sed eius act⁹ est velle ergo statim cum ē pōt velle ita

ꝙ esse nõ precedat velle tẽpore siue dura tione:sed solum natura: sed qua rõne põt velle bonum cadẽ ratione malũ:ergo cũ volens maluꝫ sit malus in primo instanti potuit esse malus. ¶ Ad hoc rñdet bo.in ẜo di.3.parte ẜa ar.1.q.ẜa ⁊ Ric.in.e.di.q. vltima:ꝙ predicta opinio nõ tenetur :quo niam sicut expresse dicit Aug.in.xi.de ci. dei.predicta opinio accedit ad illam ꝗue est heretica:⁊ ita heresim sapit.Et ideo cõ munis opinio parisieñ.est. ⁊ Alexandri d ales in ẜa parte:ꝙ duratiõe cõditio ange li precessit lapsum : ⁊ de cõi consilio magi strorũ positõ opposita excõicata ẽ ab epo parisiensi.Ideo magis verã ⁊ catholicam ⁊ magis ꝓbabilem ⁊ cõem opinionem di co. illam esse tenendam:ꝙ morula fuit in ter creationem ⁊ lapsum licet paruula . ¶ Quod aũt angelus ab instanti sue crea tionis non potuit peccare declaratur sic. Obiectũ naturalis actus ipsi⁹ voluntatis est bonũ absolute. Obiectũ ãt voluntatis deliberatiue est bonũ in religione vel ad finem vel ad circonstantiã vel ad obiectũ vel ad aliquid aliud. Regula ẽt creata ac tus naturalis:actus volũtatis ẽ naturale dictamen intellectus. Regula ãt volunta tis deliberatiue ẽ dictamen acquisitũ vel infusũ.Actus ẽt voluntatis naturalis ẽ a volũtate inquantũ est a natura . Actus ãt deliberatiuus est ab ea inquantũ ẽ libera. Cum igiẜ bonũ in religione nõ ꝑcedat or dine nature bonũ absolutum. Nec dictamẽ acquisitũ dictamen naturale. Nec volũtas vt libera seipsam vt est natura sequitur ꝙ in angelo nõ potuit esse actus voluntatis deliberatiuus ante oẽm naturalem actuꝫ illius.ergo ⁊c. ¶ Primus nãqꝫ actus na turalis angelice volũtatis nõ potuit esse nisi rectissimus rectitudine ꝓportionata il li nature.qꝛ res nõ impedita tendit i suuꝫ principiũ naturali motu ꝗ̃tũ põt: qꝛ cum generãs determinet effectũ suũ ad aliquẽ actũ quo conaẜ cõiungi cũ generãte ꝗ̃tuꝫ põt. vt pꝫ in generatione grauiũ ⁊ leuiuꝫ ⁊ multo fortius deus creando voluntatẽ ip sius angeli determinauit eã ad aliquẽ na turalem actũ quo conabatur cõiungi cum deo ꝗ̃tuꝫ poterat. Nec i illo motu aliqua obliquitas esse poterat qꝛ cũ natura ange li fuisset beñ instituta:⁊ ab auctore suo ad illũ naturalẽ actũ determinata : ꝗ̃uis ille actus a voluntate angeli ellideretur: si in illo motu fuisset aliqua obliquitas refusa fuisset in auctorẽ ipsius nature.sicut mot⁹ grauium ⁊ leuiũ refundiẜ in generans:eo ꝙ ab ipso ad illos motus determineẜ : ꝗ̃ uis a natura grauiũ ⁊ leuium:cũ adiutorio influentie loci elliciantur.Sic ergo patꝫ ꝙ primus motus naturalis volũtatis ange lice nõ potuit ñ esse rectissimus rectitudi ne ꝓportionata illi nature. ¶ Malus ãt actus volũtatis deliberatiue ipsius ange li:nõ potuit simul eẽ cũ rectissimo natura li actu illius:qꝛ ꝗ̃uis nõ opponanẜ rõne speciei opponunẜ tñ rõne generis: mꝗ̃tũ vno actu tendebat voluntas in suuꝫ prin cipiũ ⁊ alio recessit ab eo:nec vnus ꝺ istis actibus ordinabaẜ ad aliũ.Et ideo sicut vi demus ꝙ qualiscũqꝫ tristicia in aliquo re mittit naturalr̃ perfectionẽ gaudij in eo dem. Ita oꝫ cõcedere ꝙ malus volũtatis actus deliberatiue remittit ꝑfectioneꝫ na turalis actus eiusdẽ. Restat ergo ꝙ mal⁹ actus volũtatis deliberatiue nõ potuit ꝑ cedere in angelo primũ naturalẽ actuꝫ vo luntatis ipsius:nec simul esse cũ eo. Et ex ꝑñti angelus nõ potuit habere ab instãti creatiõis sue aliquẽ malũ voluntatis actũ ⁊ sic ab illo instanti nõ potuit peccaẜ :nec peccato cõmissionis nec õmissionis qꝛ nõ est peccatũ õmissiõis nisi cũ volũtas omit tit:actũ ad quem teneẜ pro illo tpe vel in stãti quo ad illũ teneẜ.Sed ab instãti crea tionis ipsius angeli nõ tenebaẜ ipse ange lus se ad deũ cõuertere aliquo actu delibe ratiuo volũtatis.ergo i illo instãti se auer tere nõ potuit:nec peccato cõmissiõis nec

omissionis. Fuit igitur vt dictuȝ est inter creationē: ⁊ casum aliqua morula pua. Na ezec. 28. c. dr̄ dyabolo. In paradisi delitijs fuisti: plenus sapia ⁊ pfectus decore. vnde Augu. xi. de ci. dei in paradisi dei delitijs fuisti cū lapide pcioso: ornatus es. ergo ali quādo fuit sine peccato. Quando aūt dr̄ i auctoritatibus predictis q̄ statim corruit. Dicit bona. q̄ ita fuit parua morula q̄ ip sa scriptura loquit de malicia dyaboli qua si semp fuisset in eo: q̄ illud modicum qua si pro nihilo reputatur. ¶ Ad primam ve ro rōnem in oppositū per simile de pecca to originali. rn̄det Ric. q̄ nō est simile: de peccato originali ⁊ actuali: quia peccatum originale est carentia boni debiti nūq̄ tn̄ habiti: nec ēt contrahit per aliquem actū ipsius anime. peccatū āt actuale est in aīa carentia alicuius boni debiti: prius habiti: ⁊ cōsistit in aliquo actū ipsius aīe: vel ōmis sione alicuius boni debiti: ⁊ ideo animā cō trahere peccatū originale ab instanti sue creationis nullā contradictioneȝ includit. sicut angelū peccasse ab instāti sue creatō nis includit cōtradictōnē. s. ipsum in instā ti sue creationis aliquod bonum habuisse vel nō hūisse. ergo ⁊c. ¶ Ad scd̄am etiaȝ rōnem rn̄det Ric. d. q̄ non est simile de cōuersione ⁊ auersione: q: bonus motus d̄ liberatiuus ipsius voluntatis non repu gnabat rectissimo motui naturali qui pre cessit in volūtate ipsius angeli: imo concor dabat. sed illius pfectioni nō concordasset sed repugnasset malus motus deliberati uus ipsius volūtatis: vt dictum est supra. ¶ Pōt dici ēt q̄ boni angeli cōuersi ad deū ab instāti sue creatiōis nō fuerūt puer si motu volūtatis dliberatiuo vn̄ auctori tas Au. i oppositū allegata ⁊ si q̄ alie sil̄es occurrāt: auctātes d̄ motu naturali volūta tis exponēde sunt. ¶ Ad tertiā vero ⁊ vl tim. i. rn̄det Bo. q̄ quidaȝ negant illud in omni creatura: q: tn̄ Aug. vr̄ dicere cōtra riū in luce ⁊ splendore: cōcedamus ⁊ in an gelo. sed tn̄ statim nō fuit in actu ellectio nis: q: illū antecedit deliberatio ⁊ pcogni tio pluriū: q: sicut dictū est. nō possunt esse simul ppter rōnem dictam ⁊ ēt ppter sim plicitatem intellectus angelici: qui vnā cō uersione totus rapitur ab vno obiecto. ita q̄ incōpossibilis est in illo instanti cōuer sio ad aliud obiectum. Et sic satis erit pro parte prima principali huius sermonis.
¶ Pars scd̄a huius sermonis in qua dede ratur si peccatū luciferi ⁊ aliorū angelorū prauorū fuerit peccatū superbie. vel aliud.

Secundo pncipaliter circa qualitatē peccati angelici querit quale fuerit peccatū luciferi. ex pdictis. n. vr̄ fuisse pec catū supbie. Nam Isido. de summo bono vt supra dictū est. c. x. dicit Mox vt factus ē in supbiam erupit ⁊ pcipitatus ē de celo. Et Aug. vt supra ⁊ in. xi. de ci. dei. c. 11. ideȝ ait. Ab initio sue creationis in veritate nō stetit ⁊ nūq̄ beatus cū sanctis angelis fu it. suo recusans esse subditus creatori: ⁊ su perbia sua velut puata ptāte ellatus. Et 12. de ci. c. i. idē dicit. habētes ellationis fa stum pro excellentissima eternitate: vani tatis astuciā p certissima veritate: studia partiū: pro indiuidua caritate supbi falla ces inuidi effecti sunt. In hac āt serie pri mū ē supbia. ergo ⁊c. Et in li. de vera reli gione ait. Superbia quendā appetituȝ v3 nitatis ⁊ oīpotētie h3. Sed hoc fuit in pri mo angelo. appetijt. n. nō subesse. i. sup ali quos esse. Et iō in eodē concludit. Angel9 magis sepm q̄ȝ deū diligendo subditus ei esse voluit: ⁊ intumuit p superbiā. Hinc ēt Isido. alibi inquit. lucifer eminentiā natu re ⁊ pfunditatem scientie sue ppendens. in creatorem suū superbiuit in tm̄ q̄ etiaȝ deo equari voluit. Idem pbatur in veteri testō Eccl. x. initiū oīs peccati superbia. er go ⁊c. Idem in nouo lu. x. videbam sathan sicut fulgur de celo cadentem: vbi glo. di cit. Qui singulariter ellatus erat: vt in ei9 casu ceteri de ellatione timerēt. ex quibus

omnibus patet fuisse peccatum superbie. ¶ Item idem probatur rõnibus. ¶ Primo sic. Non cõuenit nisi tripliciter peccare: videlꝫ aut ex concupiscentia carnis: aut in concupiscentia oculoꝝ: aut in superbia vite. Sed primũ esse non potuit: quia caritatem non habuit nec etiã appetitus diuitiarum: quia sp̃us his nõ indiget: ergo fuit superbia vite. ¶ Secũdo sic genera peccatorum spiritualiũ non sunt nisi quattuor preter auariciam que tenet quasi mediuꝫ iter carnalia ⁊ sp̃ualia, vꝫ superbia, ira, Inuidia ⁊ accidia. Sed in omnibus tribus generibus est odium, ergo cuꝫ omne gaudium causetur ex amore: odium autem inordinatum creatur ab amore inordinato. ergo ante ista tria genera: oportꝫ aliquod spirituale peccatum precedere in diabolo sed hoc non potuit esse nisi superbia, ergo ⁊c. ¶ Tertio sic. Nunquam peruertitur affectus nisi peruertatur iudicium prius nunq̃ꝫ peruertitur iudiciũ in his que sunt de necessitate salutis nisi aliqua excecatio sit in ratione, ergo excecatio rationis precedit omnem appetitum: sed excecatio nõ potest esse quin precesserit aliquod peccatum: ⁊ non potuit precedere peccatum appetitus, ergo precessit peccatum presumptionis: sed hec ẽ superbia, ergo ⁊ cetera. ¶ Sed quibusdam uisum est: ꝙ angelus peccauerit peccato ingratitudinis: quod probatur ratione ⁊ auctoritate. ¶ Ratione sic. Tenetur quis de beneficijs acceptis gratias habere quando illa considerat. Sed dyabolus considerauit dei beneficia cum respexit pulchritudinem suam: ⁊ excellentiam, ⁊ non egit gratiam imo oppositũ fecit: quia quod dei erat sibi attribuere voluit, ergo ⁊c. ¶ Idem probatur auctoritate Ber. in li. de gradibus humilitatis dicentis. Quia bonitati dei a quã cõditus es ingratus extitis: iusticiam quam expertus non es non metuis: ideo audacter culpaꝫ cõmittis, ergo anteq̃ꝫ esset superbus fuit ingratus. ¶ Sed ⁊ alij dicũt ꝙ fuit peccatum angeli peccatum infidelitatis: quod etiam probatur ratione ⁊ auctoritate. ¶ Ratione sic, dyabolus nunq̃ꝫ appetijsset nisi credidisset sibi esse bonũ vel possibile: sed omnis qui credit creaturam equari posse creatori: est infidelis, ergo dyabolus anteq̃ꝫ superbiret infidelis fuit. ¶ Item auctoritate idem probatur. Ansel. li. de peccato dyaboli, ⁊ Ber. de gradibus humilitatis, dicunt ꝙ dyabolus nõ credidit se puniendum siue credidit se nõ debere puniri: sed qui credit ꝙ peccatum relinquatur impunituꝫ infidelis est, ergo prius dyabolus peccauit peccato infidelitatis q̃ꝫ appeteret, ergo ⁊c. ¶ Alijs etiam uisuꝫ est ꝙ peccauit peccato inuidie: quod etiam probat̃ ratiõe ⁊ auctoritate. ¶ Ratione sic, conuerti est caritati adherere: ita auerti est odio habere vel inuidere, ergo cum peccato dyabolus fuerit auersus inuidia fuit primum eius peccatum. ¶ Idẽ probatur auctoritate Sapiẽtie. ᵱo inuidia dyaboli mors introiuit in orbem terrarũꝫ sed mors intrauit primũ peccatum luciferi, ergo fuit inuidia. Nam ⁊ Augusti. in libro de sancta virginitate loquẽs de superbia ⁊ inuidia dicit. His duobus dyabolus est, ergo ⁊c. ¶ Queritur ergo qđ peccatũ fuit. ¶ Ad hanc q̃õnẽ r̃ñdent multi doc. quorũ prius ẽ irrefragabil' doc. Alex. nr̃ ꝺ aleo in ĩa p̃te sume in tractatu ꝺ casu diaboli. Et ceteri eius discipuli, b. Bon. in ᵱo di. 5. ar. 1. q. 1. ⁊ Ric. ibidẽ per omnia. Et b. Tho. in ᵱo scripto di. 5. ar. 1. Et in suma cõtra gentile ol. iij. c. cviij. Et ſm eorũ dicta ponemus tres cõclusiones. ¶ Prima est ꝙ in angelis potuit esse peccatũ. ¶ Scđa ꝙ eorũ peccatũ primũ: ⁊ p̃cipale fuit superbia. ¶ Tertia ꝙ eorũ peccatum superbie comittantur aliqua multa. ¶ Prima conclusio declaratur sic ⁊ probatur breuiter tali ratione. Omne agens quod non est sua regula: sed regulatur per aliquid.

aliud a se pôt in agendo deficere: quia potest a sua regula separari. Sz omnis creatura rõnabilis regulat per aliud a se. s. per deum. ergo in omni creatura intellectuali angelica ⁊ humana pôt esse peccatũ licet enim iudiciũ rõnis in angelis passione ligari nõ possit. Ita q nullum est peccatũ in eis ex impetu passionis pôt tamẽ ligari inquantũ considerando vnũ retrahitur a cõsideratione alterius eo q intellectus eius simul plurium nõ est: nisi sicut in obiecto oia contemplatur. Contingit aũt aliud esse elligendũ sm vnam consideratione: quod tñ non est elligendũ alijs cõditionibus consideratis. Sicut verbigratia Medic⁹ iudicat aliqd eẽ expediẽs egroto vna eius infirmitate considerata. qđ tamen nõ est expediens vel cõueniens egroto: ppter aliam infirmitatem ⁊ quam vel nõ cognoscit medicus vel nõ considerat. Sic ergo in angelis potuit esse error ellectionis ⁊ ita peccatũ. ergo ⁊c. ¶ Secũda cõclusio declaratur a sufficiẽti enumeratõne. Illa sola peccata in angelo pñt esse: ad que angelica natura affici pôt: non. n. pôt affici ad bona corporalia: cũ sit in corporeus. vnde Aug. 14. de ci. dei dicit. Qđ dyabolus nõ est fornicator neqz ebrius ⁊ neqz aliquid huiusmodi. ¶ Non ergo fuit inordinatũ gaudium q: gaudiũ ẽ quies appetitus in re amata cũ presens est: ergo inordinatũ gaudium psupponit inordinatum amorẽ. ergo ⁊c. ¶ Non ẽt fuit inordinatũ desideriũ quia desiderium ẽ respectu boni futuri. Amor aũt respectu boni simpliciter. ergo inordinatũ desyderium psupponit inordinatũ amorem. ¶ Nec fuit fuga que ẽ in affectu respectu rei future vt contrarie rei delectabili. ió enim eam refugit appetitus: q: est cõtraria rei desiderate vel amate. ¶ Nec fuit inordinata tristicia ⁊ q: tristicia ẽ respectu rei odite cum pñs est. vl' ex absentia rei amate: que ẽt absentia odiosa est. ergo inordinata tristicia psupponit inordinatũ odium: ⁊ exñti inordinatũ amorem. ¶ Nec fuit desperatio: q: desperatio est respectu boni apprehẽsi: vt ñ possibile haberi. ergo desperatio psupponit inordinatũ desideriũ ⁊ exñti inordinatuz amorẽ. ¶ Nec ẽt fuit inordinata spes q: spes est respectu boni desiderati. ergo inordinata spes psupponit inordinatũ desiderium: ⁊ existenti inordinatũ amorem. ¶ Nec fuit inordinatus timor q: timor ẽ respectu mali ardui futuri apprehensi. vt possibile vitari tñ cuz difficultate ergo timor ẽ respectu rei fugiẽde dum ẽ futura ⁊ odita simpliciter. Inordinatus. ergo timor psupponit inordinataz fugã in affectu: ⁊ inordinatum odiũ: ⁊ exñti inordinatum amorem: ¶ Nec fuit vitiũ audacie q: hoc vitiũ est respectu ardui mali futuri apprehensi vt possibile aggrediendi superare tñ cũ difficultate. vñ audacia includit spem victorie. ⁊ rõne huius viciũ audacie icludit' inordinatum desideriũ: ⁊ ex consequẽti inordinatum amorem. Et q: est motus ad reppellẽdum odiũ: psupponit inordinatũ odium ⁊ existenti inordinatũ amorem. ¶ Nec etiã fuit inordinata ira: q: ira est appetitus vindicte sperate pro illata iniuria. vñ inordinata ira psupponit inordinatam spẽ ⁊ inordinatũ desiderium ⁊ ex pñti inordinatũ amorem sed lucifer nullam fuerat passus iniuriã. ¶ Nec fuit inuidia: quia sm Dam. li. 2o. c. 15. inuidia ẽ tristicia in alienis bonis: Et pterea sm Aug. li. xi. sup gen. ad lram inuidia sequitur superbiã: nec pcedit: non enim cã superbiendi ẽ inuidia: sed bñ cã inuidendi ẽ superbia. ¶ Nec fuit accidia q: sz Dam. vbi supra. Accidia est quedã spes tristicie. Est. n. quedam tristicia aggrauãs. ¶ Nec fuit infidelitas: nec quecũqz alia inordinatio cognitiue q: omnis inordinatio culpabil' cognitiue oriuz hz ex inordinato motu vel inordinata õmissione affectiue. ¶ Nec pôt aliquis dicere cõtra pdcm̃ pcessum: q aliquis pnominati motus pre

supponat amorem q non sequitur q psup
ponant eum inordinatũ:quia contra hoc ẽ
quod dicit apostolus Ro.xi.Si radix san
cta:et rami.ergo a destructione cõsequẽtis
si rami nõ sunt sancti nec radix. ¶ Restat
ergo q peccatuz luciferi fuit inordinatus
amor non cuiuscunqz sed sui ipsius:quia i
ordinatus amor recuruatur in amantem.
Inordinate aũt amare se ẽ inordinate vel
le sibi bonũ:qđ sm beatũ Jo.in p:ia cano.
so.c.est vel respectu carnaliũ vt dictũ est
delitiarũ vel respectu diuitiarũ tpaliũ vel
vanarũ excellentiarũ. Sed certum est q
lucifer non appetijt carnales delitias: q:
eas nõ potuit apprehendere vt sibi cõuẽ
nientes cũ sit spũs. Nec tpales diuitias:
q: ad illud ordinãtur q angelo nõ compe
tit.s.ad victum et vestitũ:si ãt eas inordina
te appetijsset ad alijs distribuendũ ille ap
petitus nõ fuisset peccatũ q: presupposuis
set iordinatũ appetitũ vaneglorie. ¶ Re
stat ergo q peccatũ luciferi fuit inordina
tus amor sui in volẽdo sibi inordinate ex
cellentiã sed sm Aug.vt dictũ est.Supbia
est amor pp:ie excellentie:amor vz inordi
natus.ergo luciferi peccatũ fuit supbia.et
ẽt aliorũ angelorũ vt dicit tho.in suma cõ
tra gẽñ.vbi supra et Ric.vbi supra.q.2.Nõ
solũ.n.lucifer per maliciã malus effectus
est:sed ẽt alij qui cũ eo ceciderũt puersissi
me eruperũt in superbiã.vñ vgo de sacra.
li.i.pte.s.c.33.dicit ex illis qui ceciderũt:
q: in vna simul oẽs malicia ɔsenserũt:qua
si vnũ ex se puerse societatis ordinẽ effece
runt.Et Grego.3o li.mora.dicit.Tãto ma
gis homines ascẽdere ad celestia inuidẽt
s.demones.q̃zto se a celestibus p immundi
ciam ellationis deiectos vident.Et Ansel
de casu dyaboli dicit.illud qđ mali angeli
appetiuerũt:fuit aliqd ad qđ crescere po
tuerunt:quod nõ acceperũt:qñ creati sũt:
vt ad aliud suo merito proficerent.vbi nõ
nullum est q superbia demonum confor
mis fuit principi tenebraruz qui attendẽs
suorum naturaliũ strenuitatem et excellen
tiam precesse:et requiescere voluit sua stre
nuitate et auctoritate hoc est sine meritis:
demones aũt eum sequentes:non sunt au
si tantũ appetere:sed considerantes natu
raliũ strenuitatez voluerunt sub vmbra il
lius requiescere:ita q nõ ministrarẽt: sed
quadam sub illo potirentur voluntaria li
bertate:quã se habere nõ posse sub diuino
domino videbãt. ¶ Quisquis diceret hoc
non videtur fuisse peccatũ superbie: sz po
tius pusilanimitatis. Nam vt dictum est.
Est supbia amor pp:ie excellentie. ergo p
contrarium pusillanimitas que sm phm
quarto ethicorũ.c.10. opponitur magnani
mitati est amor minime subiectionis.Sed
angeli consentientes lucifero appetiuerũt
plusq̃z deberent subici:quia magis seruo
q̃z dño appetierunt subici. ergo ceteri an
geli excepto lucifero peccauerũt peccato
pusillanimitatis. ¶ Ad hoc potest dici q
q̃zuis angeli lucifero cõsentientes magis
appetierint subici seruo q̃z dño. hoc tamẽ
appetierunt vt minus subicerent. vnde p
accidens.seruo magis q̃z domino subesse
voluerunt.sed per se appetiuerunt paruz
subesse.Cognouerunt enim se esse factos
ad quietis beatitudinem participandam
per merita et ministeria. In hoc ergo sup
bierunt q sine meritis voluerunt esse bea
ti:et sine ministerio quiescere: et sine limite
propriam voluntatez adimplere et hoc to
tum est superbire. Quomodo autez ange
li peccauerunt a primo angelo ponitur ta
le exemplũ. Sicut enĩz miles sub rege or
dinatus:et sub duce exercitus habet bonã
voluntatem sequens ducem dirigentẽ vo
luntatem suam in regem:et malam sequẽs
voluntatem ducis contra voluntatem re
gis:sic quidam de inferioribus angelis se
quentes voluntatem primi angeli contra
voluntatem dei peccauerunt.Alij autez di
sentientes a voluntate angeli:et sequentes
voluntatem diuinam deo imobiliter adhe

serunt. Confirmare videtur hoc Job.4.c. di. Ecce qui seruiunt ei non sunt stabiles: et in angelis suis reperit prauitatem: quāto magis qui habent domos luteas .i. homines. Et patet sic ꝑ̄a conclusio. ¶ Tertia cōclusio est ad declarationem obiectorū in p̄dicta difficultate: que sic declaratur. Naꝫ quidam asseuerare uoluerūt. ꝙ dyabolus simul pluribus generibus peccatorꝫ peccauerit. naturaliter autē et principaliter pre alijs peccatis fuit illud superbie. Et sic p̄cedunt vnica et breui responsiōe ad omnia obiecta. quod verū concludūt. Sed hec cōclusio siue rn̄sio. nec verum dicit nec cōcludit siue soluit. ¶ Verū quidem non dicit: quia est affectus dyaboli simplex sicut et itellectus: et intellectus non pōt simul plura intelligere ꝑm plm. Similiter nec affectus. simul et in eodem instanti plura peccata cōmittere: maxime que spectant oīno ad diuersas actiones. sicut infidelitas supbia et inuidia. ¶ Preterea esto. ꝙ vera esset. non soluit: quia nō tantū predicte rōnes probant: ꝙ predicta cōmittentur supbiam. sed ꝙ antecedant. Et ideo est dicendū ꝙ est loqui đ peccato ꝑm triplicem statum. s. quantū ad incohationem. cōsumationē et confirmationem. Peccatū eni diaboli initiatum ē in presumptione. statiꝫ .n. vt suam vidit pulchritudinem ꝑsumpsit. Consumatum aūt est in ambitione quia p̄sumens de se appetijt: quod omnino supra se fuit: et ad quod peruenire nō potuit. Sꝫ stabilitum est in inuidie et odij cōfirmatione siue auersione: quia ex quo obtinere nō potuit: quod appetijt. ideo inuidere cepit. et affectu odij contrariare: et in hoc ꝯfirmatus est: quia hoc ipm oīno separauit a deo et perfectum obstaculū posuit: sicut ecōtra perfecta caritas deo cōiungit. et sic patet tertia conclusio. ¶ Quando ergo dicitur ꝙ videtur fuisse peccatum ingratitudinis &c. dicendum ē. Quod ingratitudo potest dici dupliciter. s. Negatiue: vel contrarie. Negatiue quando quis non ē gratus deo vbi debet. et sicē circonstantia omniū peccatorum. Contrarie vero siue priuatiue: qn̄ non tantum est gratus. imo contrarie mouetur: vt puta quādo cogitat de beneficio vt est beneficium et paruipendit beneficiū vel benefactorem: et sic est speciale peccatū. Sic aūt non peccauit dyabolus: quia non cogitauerit de beneficijo dei: inquātū ēēt dei sed inquantuꝫ erāt bona propria ideo ellatus est. ¶ Ad illud quod obicit de infidelitate dicendum est ꝙ non fuit peccatum infidelitatis quia clarus et sanus eius intellectus non peruertit in iudicādo vel inquirendo nisi prius aliqua ellatione ingnetur: et quando dicitur ꝙ non credidit puniri dicēdū ꝙ ad peccatuꝫ infidelitatis oꝫ ꝙ sit consensus rationis: cum iudicio vniuersali. si enim aliquis cogitat ꝙ fornicari est sibi bonum et non consentit iudiciuꝫ rationis non ē infidelis. Et de dyabolo dico ꝙ non consensit iudicio rationis: sed estimauit sibi bonum. ¶ Ad vltimum de inuidia iam patet rn̄sio: quia non fuit primuꝫ peccatū: quia vt Aug. dicit inuidia proles est superbie: et ita eam sequitur et si non in eodem instanti: tamen in eodem tempore sine intermissione more: vnde in huius p̄lis generatione confirmata est inuidia: et dictus est ipse dyabolus: quia deorsum fluxit et sic in malicia sua confirmatus est. Et ideo describens. Magister peruersionem qualis est in dyabolo: nisi in hominibus peccatoribus dicit. Quod auerti est odio habere vel inuidere. dyabolus enim superbus non volens ascendere compulsus est descendere odit deū iustum: et inuidit eius excellentie: et anime nostre. vnde August. 14. de ci. dei. c. xi. dicit. Postq̄ꝫ vero superbus ille angelus: ac inuidus: per eandem superbiam adeo ad semetipsuꝫ conuersus et quodaꝫ quasi tyrānico fastu gaudere subditis q̄ꝫ esse subditus elligens: de paradiso cecidit: cuius lapsu sociorumq̄ꝫ eius qui

ex angelis dei angeli eius effecti sunt in libris vndecimo ꝛ.12.huius operis satisq̄ȝ potui disputaui male suadentia versutia i hominis sensum serpere affectans cui vti qȝ statim quoniam ipse ceciderat inuidebat. Colubꝛum in paradiso coꝛpoꝛali: nisi cum duobus illis hominibus masculo ꝛ femina: animalia etiam omnia terrestria cetera subdita ꝛ innoxia versabantur. aliis scilicet lubꝛicum ꝛ tenebꝛosum anfractib⁹ mobile operi suo congruum per quem loqueretur ellegit. Satisfacit pꝛo parte secũda pꝛincipali huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur qualiter angeli fuerunt grauissime puniti.

TErtio videnduȝ est.qualiter angeli pꝛopter eoꝛum superbiam dispsi sunt ꝛ puniti. Et hoc audiamus.a Joh. apoc.12.di.factum est pꝛelium magnum in celo. Michael ꝛ angeli eius pꝛeliabantur cum dracone: ꝛ draco pꝛoiectus est ꝛ angeli eius: ꝛ non valuerunt: neqȝ locus inuentus est eoꝛum in celo: ꝛ pꝛoiectus est ille draco magnus serpens antiqu⁹ qui vocatur dyabolus ꝛ sathanas qui seducit vniversum oꝛbem: ꝛ pꝛoiectus est in terram: ꝛ angeli eius cum illo missi sunt. In quib⁹ verbis.tria notantur. ¶ Pꝛimo pꝛeliũ. ¶ Secundo casus. ¶ Tertium suppliciũ. ¶ Pꝛimo notatur pꝛelium quod gestum est circa tria que in spirituali creatura reperiuntur: que sunt.ratio.facultas ꝛ voluntas.per rationeȝ.ellecti nempe ꝛ repꝛobi angeli contraria sentiebant. Per volũtateȝ ad contraria afficiebantur: per facultatem etiam ad contraria nittebantur.ellecti enim angeli sublimiter sentiebant de deo ꝛ gratia eius ad gratiam ꝛ gloriã afficiebantur.ꝛ pꝛo facultate ill' data pꝛo illis nitebantur. Angeli vero superbientes ꝛ contemnẽtes: ꝛ gratiam ꝛ gloꝛiam dei sublimiter sentiebant de bonitate nature sue: ꝛ ideo ad pꝛopꝛiam gloꝛiam afficiebantur: ꝛ toto nisu in contrarium ellectis spiritibus ferebantur: ꝛ illud erat pꝛelium magnum: quia magnis affectionibus in contrarium ferebantur ellecti ꝛ repꝛobi: boni in creatoꝛem.mali in creaturã.boni in gratiam.mali in naturam. Pꝛimus inter ruentes angelos comparatur draconi pꝛopter astusticiam: ꝛ circonuentiuam maliciam. Et pꝛimus bonoꝛum Michael nuncupatur: pꝛopter diuine sapientie admirationem sublimem Michael nempe quis vt deus interpꝛetatur: pꝛopter quod nõ immerito signatur in eo admiratiua contemplatio dei per quã: deuȝ vtiqȝ incompꝛehẽsibilem omni creature intellexit. Merito ergo ceteroꝛum angeloꝝ dicitur esse pꝛincepo: quibus in hac contemplatione clarioꝛ habebatur: angeli autem eius sunt: qui in eodem sensu ꝛ voluntate. ꝛ actione conueniebant. pugnabant.ergo cum dracone: ꝛ draco pugnabat: ꝛ angeli eius: ꝛ non valuerunt: quia infinite potentie dei: creatura non potest resistere. ¶ Secundo notat casus: de quo subinfertur: neqȝ locus amplius eoꝛum inuentus est in celo: non in celo gloꝛie ad quam ascendere potuissent: non in celo gratie: quam contempserunt. Non in celo empyreo: in quo creati fuerũt vnde Augustinus in.xi.de ciuitate dei.c.13.dicit. Quis enim chꝛistianus catholicus ignoꝛat: nullum nouum dyabolum: ex bõis angelis futuꝝ ulteri⁹ sicut nec istũ in societatem bonoꝛum angeloꝛum vlterius rediturum. ¶ Sed dubitari solet ex quibus oꝛdinibus angeli ceciderint. De lucifero dicunt Bo.ꝛ Ric.in secundo dist.vj. ar.i.q.i.q̄ fuit de suppꝛemo oꝛdine. vnde Job.40.ipse est pꝛincipium viarum dei. sed non oꝛdine naturé.ergo oꝛdine dignitatis.ꝛ Greg.32.li.moꝛa.dicit. Dum ceteris agminibus angeloꝛum pꝛelatus eoꝛũ claritatem transcendit ex eoꝛũ cõparatõe

clarior fuit. De alijs autē dicit Ugo ꝙ de quolibet ordine ceciderūt similiter Ric. ꝛ Bo. vbi supra. q. 2. Dicit tamē Bo. in secū do di. 9. Q2 ad pfectionē duo cōcurrunt. s. natura ꝛ gr̃a. Natura tanq̃ȝ fundamentū ꝛ dispositio. Gr̃a vero tanq̃ȝ cōplementū: ꝛ pfectio. ꝛ q2 aliqd dr̃ esse secundū quid qñ est in sola dispositione ꝛ tūc eē simplici ter qñ ē in sua pfectiōe. Cū demones ꝛ an geli ĩ naturalib⁹ cōueniāt dr̃ aliqñ demo nes fuisse de diuersis ordinib⁹ angeloꝝ lȝ ipsi nunq̃ȝ fuerit in aliquo ordine. Lucifer ergo ex pte nature idoneitatē hēbat ꝙ si stetisset in supremo ordine fuisset colloca tus. Sic ꝛ alij angeli q ceciderūt ex parte nature idoneitatē hēbant esse in diuersis ordinibus. ¶ Tertio nota suppliciū d quo subinfert. ꝛ piect⁹ ē draco ille serpens anti qu⁹ qui ꝛc. in locū. s. quē odiunt ĩ hūc aerē caliginosum. vsq3 ad diem iudicij. Nā vt doc. declarant. Ric. s. ꝛ Bo. vbi supra ar. 2. q. 1. Locus demonum post lapsum vsq3 ad diem iudicij non est subterraneus quem in fernum dicimus: sed aer caliginosus ĩ quo demonum multitudo inhabitat. vtrum au tem aliqui detrusi sint in infernū. hoc non est a sanctis determinatū. bene creditur ꝛ ꝙ aliqui descendūt ad torquēdas aīas: se cundū ꝙ habēt in se maledictiōis deputa ta officia. Ratio autē quare in hoc aere sunt est pp exercitiū humanū: ꝛ etiā pp eo rum penā. Scd̃m enī alexan. in secūdo. lo cus in quo conditi erāt fuit celū empyreū qd̃ est luminosum: ꝛ ē locus naturalis eis quia noluerunt tenere habitationē lumi nosam: nō ꝙ pena esset angelo bono eē in loco tenebroso, vt si angelus bonus mitta tur ad has partes inferiores: Sȝ ideo ma li angeli ceciderunt in penam quia non possunt reuerti ad suaȝ regionem sibi con naturalem luminosam: deferūt etiā secum tenebras inferiores. vtrū autem cruciētur pena ignis ante iudiciū non est a sanctis determinatū. secundū predictos. doc. Ric. ibidē ꝛ Bo. ibidē. q. secunda. Post iudiciū tamen diē a xp̃o in ignē mittentur. vt Au gu. dicit de fide ad Petrū. Consideremus ergo quāta fuerit maloꝝ angeloꝝ pulchri tudo quāta sapientia quāta potentia q̃ta felicitas: ꝛ tamē nunc sunt in tāta miseria: O lucifer qui ceteros pulcritudine supe rabas angelos vbi es cū angel' tuis: heu quia expulsus autē de celo empyreo. cur? ꝑpter superbiā. vbi est gloria quā adepti sunt angeli boni: heu tu perdidisti eam ꝑ pter superbiā. vbi nūc habitas? heu ĩ loco caliginoso cū angelis tuis solum ꝑpter su perbiā. o superbia maledicta tu de celo ei cis angelos: tu spolias eos tāta gr̃a ꝛ glo ria ꝛ ĩ tantā miseriā eos detrudisti ꝛ ignē eternū eis preparasti: ꝛ cōtra illos iustitiā dei prouocasti. fecit enī deus potentiā in brachio suo dispersit superbos mente cor dis sui. s. luciferꝝ cū suis sequacibus. Ma gnopere igit̃ fratres charissimi superbiā nobis esse euitādā instruimur: ac totis vi ribus humilitatem amplecti nos debere angelorum pena edocet. oppositoruȝ n. ea dem est disciplina. Nam sicut superbia e tanta gloria in tantā potuit prosternere mi seriam ita humilitate a multa deiectione ꝛ calamitate ad sublimitatem ꝛ eternam gloriam valemus ascendere. qd̃ nobis pre stet eternus celoruȝ pater per omnia secu lorum secula. Amen.

¶ Feria tertia post dominicā in quinqua gesima. De punitione superbie primorum nostrorum parentū. Sermo. 17.

Omnis plebs vt vidit dedit laudem deo. Ite rum vbi supra. Super bie scelestissimū dete standissimumq3 vitiuȝ in xp̃o fratres charissi mi quo nihil pro eter no patri contrarius nusquā impune dere

liquisse legitur. Nō enim angelis in celo peccātibus superbiaqꝫ ellatis iustitia eterna imuneis vindicta persistere valuit. Nō secundo parentes nostri in deum erecti superbia inpunitate merito quippe gaudere potuerunt quas enim luxerunt penas nec sumus inscij:adeo vt etiam eorum posteritas sue superbie vir⁹ persentiat ⁊ nec aliquando sit futurum quo illesa pertransire queat hoc enim pessimum scelus sua semper querit errata non corrigere:sed potius altius intumescēdo defensionis excusatiōis ve causas adinuenire studet:quod protoplausti duz peccatū suum excusandū esse affirmare sunt conati:grauī⁹ deliquētes grauius sunt equidē percussi. vñ Aug. super gen.li.2.dicit.c.50. Nō dixit Adam peccaui sed mulier quam dedisti mihi dedit mihi ⁊ comedi.quia superbia habet deformitaté confusionis nō habet humilitatem confessionis.hlle. Omnis igiť plebs .s.totus mundus. d.i. deo humiliter eum laudibus extollens. ❡ De qua punitione primorū nostroꝝ parentum superborū: ad nostri exemplum.⁊ nostrā emendationem aliqua describere cupientibus. tria occurrunt. ❡ Primum quoꝝ dicitur culpabilitas. ❡ Secundū grauitas. ❡ Tertiū quoqꝫ penalitas.

❡ Pars prima huius sermonis i qua declaratur ꝙ peccatū primoꝝ parentū fuit peccatum superbie.

PRimo igitur ⁊ principaliter vidédum est que culpa fuerit primorū parentum. An.s.fuerit peccatuꝫ superbie. ❡ Ad qō respondit Ric.noster in secūdo di.22.ar.prio.q.1.⁊.S.tho.ibidé.⁊ scōa scde q.163.ar.3.in corpore questiōis.⁊ in solutione primi ar. Qō peccatū primoꝝ parentū fuit peccatū superbie.⁊ q̄uis dño Bo. in secundo.e.di.dicat ꝙ fuit peccatum inobedientie vt patet in tractatu de obediētia: tamē non obstat quin fuerit peccatū superbie. Inobediētia enim vt iam diximus a superbia venit.vnde etiā Magr̄ ibide.m dicit ꝙ peccatū mulieris incohatum fuit a superbia. Qō confirmat Alexan.in secunda parte i tractatu de casu hominis.appetebat eni scientiā siue similé scientie diuine peccatū mulieris fuit superbia:quam imediate sciendi curiositas est secuta: que a quibusdā cōprehenditur sub generali auaritia.⁊ post hec per inordinatuꝫ appetitū esus ligni vetiti sequuta est gula ⁊ in comestiōe specialis inobediētia. Probabile enim videtur ꝙ hoc ordine tentationis d̄ peccato in peccatū sit prolapsa. ❡ In tētatione eni. Primo expressa ē promissio excellentie cū dicitur eritis sicut dij. Inordinatus autē appetitus excellentie est supbia. ❡ Secūdo pmissio sciētie cum dr̄ sciētes bonū ⁊ malū. Inordinatus aūt scientie appetitus ē curiositas noxia. ❡ Tertio exprimit scriptura aspectū ligni vetiti cum dr̄.vidit igitur lignū mulier qō bonū esset ad vescendū. In quo ēt datur intelligi immoderat⁹ appetit⁹ cibi q ē gula. ❡ Quarto exprimit istā comestioné cum dicit. Et tullit de fructu illius ⁊ comedit:in quo cōsumata est mulieris inobediētia. Non ergo fuit bonitas cibi siue pulchritudo primum motiuū ad peccandū sed potius suasio serpentis:qui dixit eis aperiētur oculi vestri:⁊ eritis sicut dij ⁊ ideo primū coruꝫ peccatū fuit superbia.⁊ nota ꝫm.S. Tho. ꝙ appetitus sciētie creat⁹ fuit i hominib⁹ ex inordinato appetitu excellentie: vnde in verbis serpentis premittitur. Eritis sicut dij:⁊ postea subditur scientes bonuꝫ ⁊ malum fuit ergo superbia primi hominis in hoc ꝙ inordinate appetiuit similitudinem dei:quantū ad scientiam boni ⁊ mali principaliter. ❡ Secundario appetijt similitudinem dei quantū ad potentiā vt.s.virtute nature proprie operaretur ad beatitudinem consequēdam.vnde nota ꝙ similitudo dei ē triplex.s. Esse noticie ⁊ potentie. ❡ Prima est similitudo esse ꝫ ab ipso

creationis principio fuit impressa homini gen. pri°. Fecit deus hominē ad similitudinem suam. Et similiter angelo de quo dī Eze. 28. Tu signaculū similitudinis. ¶ Secunda similitudo est noticie vel sciētie: ꝛ hanc similitudinē accepit angelus in sui creatione. vnde in predictis verbis cum dictū esset angelo. Tu signaculū similitudinis statim subinfertur plenus sapientia ꝛc. Sꝫ hanc similitudinē homo nō accepit in sua creatione in actu sed in potentia solum. ¶ Tertia est similitudo potentie. s. operandi aliqd quo ad beatitudinē perueniret. Modo igitur neuter eoꝝ. s. angelus ꝛ homo peccauit appetendo similitudinē nature vel esse. Sꝫ primus homo peccauit appetendo pricipaliter similitudinē dei: quātum ad scientiā boni ꝛ mali vt. s. per seipsum cognosceret quid sibi bonum vel malum esset futurū. Secūdario appetijt similitudinē dei quantū ad potentiā eo modo quo dictū est. vnde Augu. de vera religione dicit: q̄ magis voluit sua potentia frui q̄ꝫ dei. Ex quibus omnibus apparet q̄ peccatū eius fuit superbia. vñ Ecclesiastici. 25. A muliere factum est initiū peccati ꝛ Ecclesiastici. x. Initiū o. p. sup̄bia ꝛ Augu. in libro de virginitate ait Dyabol⁹ i celo voluit esse sicut deus eadē autē persuasit similitudinē voluntatis sue. homini. ergo peccauit peccato superbie ꝛ iteꝝ Augu. in 14. de ci. dei. c. 13. Confirmat omnia predicta dicens. In oculto autē mali esse ceperunt vt in apertā inobedientiā laberētur non enim ad malum opus peruenirēt: nisi precessisset voluntas mala: porro male voluntatis initiū: quid potuit esse nisi superbia? Initium omnis peccati superbia est. Quid est autē sup̄bia nisi peruerse celsitudinis appetit⁹ peruersa autē est celsitudo deserto ei cui debet inherere anim⁹ principio: sibi quodā modo fieri atqꝫ esse principium. hoc fit cū sibi nimis placet. sibi vero ita placet: cū ab illo bono imutabili deficit q̄d ei magis placere debuit. ꝛ infra. Bonū est enim sursum habere coꝛ: nō tamen ad seipsum q̄d superbire sed ad dominū q̄d ē obedire: q̄d nisi humiliū esse potest ꝯ ille. Et sic satis erit de parte p̄ria principali. ¶ Pars secūda huius sermonis in qua declaratur peccatum primoꝝ parentum fuisse grauissimum.

Secundo videndū est de grauitate peccati primoꝝ parentū. Ad cuius euidentiā mouētur duo dubia. ¶ Primū est si peccatū primoꝝ parentum fuit grauissimum. ¶ Ad hoc respon. scdm Alexā. ꝛ tho. Tho. enim dicit q̄ peccatū primoꝝ parentū simpliciter nō fuit graui⁹: q̄ꝫ peccata alia humana sed ꝼm quid sic q̄d pꝫ. Nam ꝼm speciē peccati peccatū eoꝝ non fuit grauius alijs peccatis humanis: q: maioꝛ superbia ē qua quis deū blassematꝫ ꝛ negat q̄ꝫ sup̄bia: qua quis inordinate appetit similē dei qualis fuit superbia primorum parentū: Sed ꝼm conditionē personarum peccantiū illud habuit maximā grauitatē: p̄pter p̄fectionē status ipsoꝝ: erāt enim in sūmo ꝛ perfectissimo statu ꝛ ideo ex hoc grauissime peccauerūt. Alexander autē dicit vult hoc q̄ peccatū primoꝝ parentum fuit maximū ratione damni vl̄ pene que ita se extendit in genus humanū. vnde Augusti. in libro ench. c. 26. dicit. Post peccatū exꝫ effectus est Adam: stirpemqꝫ suā quam peccando in se tanquā in radice viciauerat: pena mortis ꝛ dānationis obstruxit: vt quicqd proles ex illo ꝛ simul dānata per quā peccauerat cōiuge per carnalē concupiscentiā nasceretur traheret peccatū originale ꝛc. ¶ Secundum dubiū est quis grauius peccauit. an vir vl̄ mulier. ¶ Ad hoc respon. ꝼm Alexan. ꝛ Tho. vbi supra ꝛ Ric. ꝛ Bo. vbi supra. q. 3. quāuis diuersimode tñ in idem redit. Collige ergo sic ex dictis eoꝝ: q̄ peccatū viri ꝛ mulieris in grauitate habuerūt se sicut excedentia ꝛ excessa. ¶ Primū enim mu

lieris maius fuit triplici ratione peccato ade. ⁋ Prio ratione appetibili quia eua voluit eē ſicut deus in aſſimilatiōe ſciētie ⁊ hoc ardentiꝰ appetijt. dū credidit hoc ſe poſſe obtinere. ⁋ Secūdo ratione cauſalitatis: quia adam induxit ad peccatū ⁊ ita fuit cā peccati Ade ⁊ nō ecōuerſo. ⁋ Tertio minoris occaſiōis qꝛ etiā minorē occaſionem habuit peccandi q̄z adā. Cuius rō eſt qꝛ maior inclinatio fuit ad credendū vxori qꝛ ipſa ad credendū dyabolo per ſerpentē ſuggerēte. ⁋ Ex alia etiā parte magis peccauit Adam q̄z eua. tribus alijs rōnibus. ⁋ Prio propter maiorē ingratitudinē. Maior enī ingratitudo fuit in Adā eo ꝙ plus eſſet ſpirituali mēte preditꝰ ꝓp maiorem ſcientiā ſibi datā. ⁋ Secūdo propter maiorē rebellionē: maior enī fuit rebellio ⁊ inobediētia Ade q̄z eue: eo ꝙ plꝰ ſiue prius ei mandatū fuerat: ⁊ per ipſum mulieri. ⁋ Tertio ꝓpter maioris dāni incurſionē. Nam maius dānum ꝓuenit ex peccato Ade q̄z eue. Ait. n. Ric. vbi ſupra q.4. ꝙ ſi ſola mulier peccaſſet ⁊ nō vir homines naſcerētur cū iuſtitia originali nec ſubiecti eſſent morti de neceſſitate: nec penalitatibus qbus in ſtatu miſerie ſubiacemus: quia quāuis mulier miniſtraſſet corruptā materiā: per virtutē tamē ſeminis virilis fuiſſet purgata ⁊ de illis duobus ſeminibus fuiſſet formata caro non corrupta. Sicut videmus ꝙ de cibo non multū ſano: generat nutritiua multum potens: ⁊ bene ordinata: humores puros: ⁊ ſanos: hec autē virtus inſciētie viri nō fuiſſet: ꝑ naturalem potentiā generatiue tantum. Sed ad hoc concurriſſet ſupernaturale adiutorium originalis iuſtitie ⁊ hī ſatiſfaciat pro parte ſecunda huius ſermonis.

⁋ Pars tertia huius ſermonis ī qua declaratur quanta pena fuerit peccatum primoꝝ parentum punitum.

Tertio conſiderandū eſt de punitione peccati primoꝝ parētū. ex quo inflicte ſūt humāe nature. ⁋ Pene comunes hominis ⁊ mulieris. ⁋ Pene pticulares hoīs tm̄. ⁋ Pene pticulares ſiue perſonales mulieris ſolūmodo. ⁋ Prīo dicēdū ē de penis coībus hoīs ⁊ mulieris que ſūt q̄tuor. ⁋ Pria ē vite ꝓuatio. ⁋ Scda ē culpe redargutio. ⁋ Tertia ē verecōdie ꝯfuſio ⁊ ꝯcupiſcētie rebellio. ⁋ Quarta enī ē reſidētie excluſio. ⁋ Pria pena viri q̄z homini inflicta ex pcō primoꝝ parētū eſt cōiter vite priuatio. ſ. mors. Cōcludūt enim omnes theologi in ſecūdo di.29. Q̄ per inobedientiā mors introiuit in mūdū. ⁊ dicit Alexan. vbi ſupra ꝙ lꝫ aliquod aliud peccatū fuerit dignū morte temporali. nullū tm̄ dignū fuit mortis eterne niſi illō vnde dicitur Ro.5. per vnum hominē peccatum in hūc mundū intrauit. ⁊ per peccatum mors. ⁋ Secunda pena cōiter inflicta eſt culpe redargutio vel increpatio vnde dicitur ei gen.3. Ecce adam quaſi vnus ex nobis factus ē ⁊c̄. Que ſunt verba alludentis: Cum enim dicit. Ecce adam loquitur beata trinitas in plurali illudēs ei: ꝙ dyabolus dixerat. ſ. eritis ſicut dij. Sunt etiam verba iudicantis: vnde cum dicit. Ecce adam iudicat tunc qđ nouit per experientiam qđ deus nouit per ſapientiam. Poſtremo ſunt verba increpantis: quaſi increpatiue dicat. Ad hoc factus erat. vt beneficio dei eſſet ſicut deus per adoptionem: ſed miſer hoc perdidit per tranſgreſſionem. ⁋ Tertia pena cōmuniter inflicta ex ſuperbie peccato primoꝝ parentū ē verecūdie cōfuſio: ⁊ ꝯcupiſcētie rebellio. vnđ ibidē dr̄. ⁊ aperti ſunt oculi eoꝝ ⁊ cognouerūt ꝙ nudi eſſent ſuper qbus verbis dicit Aug. xj. ſup gen. ad litterā: Nō ē credēdū ꝙ primi parētes eēnt ꝓducti clauſis ocul' ꝑcipue cū de muliere dicat ꝙ vidit lignū ꝙ eſſet pulchꝛū ⁊ bonū ad veſcendū. Sed aperti ſunt oculi eoꝝ ad aliqđ intuendum ⁊ cogitandū qđ antea nunq̄z aduerterant ⁊c̄. hⁱ ille. ⁋ Quarta pena fuit reſidentie

exclusio. Nam statim post peccatuz perpe
tratum e paradiso pelluntur. Geñ. tertio
emisit eum de paradiso voluptatis. qui q
dē locus: q̄zuis non seruiat homini ad vsū
eo q inaccessibilis sit: seruit tamē ad docu
mentuz: ꝛ hoc dupliciter. ¶ Primo vt co
gnoscat propter peccatū se tali loco eē pri
uatum. ¶ Secundo dum per ea que in pa
radiso isto sunt corporalr instruit de his
que pertinent ad paradisum celestez: quo
aditus homini preparatur per christum.
¶ Secūdo dicendū est de penis homini
particulariter illatis q̄ sunt tres. s. ¶ Ter
re sterilitas. ¶ Culture anxietas. ¶ An
gustie acerbitas. ¶ Prima fuit terre ste
rilitas. vnde dr̄ eis geñ. 3. Maledicta ter
ra in oper̄ tuo. Nā terra ex se nō peccauit
ꝛ iō ex se nō maledicit̄ sed in opere homi
nis ad ostendendū q sicut in hoīe fuit pec
catum non solū ex pte voluntatis sed ope
ris: ita terra ē in penam hoīs ordinata p
pter peccatū. Et ideo dr̄. maledicta. t. in. o.
tuo: que nō gratis pascet te: sicut ante pec
catū fecisset: sed nec semp ex equo labori
bus tuis respondebit: quia vt dicit Aug.
homo colendo quasi interrogat plantam
terre: quid cōmodi intus habeat. ꝛ planta
ei rñdet cum fructū exhibet. Strabus ve
ro super hoc ait. Terra maledicit̄ nō ad. s:
vt cūcti pter quos hec scripta sunt terr̄
rentur ne similia facientes pena simili ple
cterent̄. ipse vero Caym qui prime puari
catiōi addidit fratricidiū maledicit̄ cum
dr̄. ma. e. s. t. Grego. vero dicit deus male
dicit homini peccati ꝛ hō maledicere pro
hibet̄. sed maledictū duobus modis dicit̄.
Aliud ꝛc. aliud probatur. aliud improbat̄.
aliud enim est ex iudicio iusticie. aliud ex
liuore vindicte. Maledictuz iudicio iusti
cie ē maledicta terra in opere tuo. maledi
ctū vero quod fit liuore vindicte phibet̄
nolite. maledicere: ꝛ iterū maledici regnū
dei non possidebunt. ¶ Secūda penitētia
specialiter inflicta homini fuit culture an
xietas. vnde dicitur ei geñ. 3. In labore co
medes cunctis diebus vite tue. i. laboran
do victum acquires. Nam hec pena labo
ris in colendo terraz omnibus est cōis q
patet: quia nullus ē: qui ex terra comedat
nisi precedente labore vel in se vel in alio
cōtemplatiui ēt comedunt ex ea vel ex la
boribus: quos habēt in vita actiua vel ex
laboribus qui habētur ab alijs ita q vita
corporalis semper est cum labore. ¶ Nō
si dicatur illud quod introdutū ē ante pec
catum non fuit in penaz peccati. sed labor
s. operandi colendi ꝛ custodiendi paradisū
fuit introductus in statu innocentie ita di
citur geñ. 6o. c. Tullit dñs deus hominem
quem creauit ꝛ posuit eum in terra volu
ptatis: vt operaretur ꝛ custodiret illam.
ergo videtur q labor culture ꝛ custodie
non sit in penam peccati. ¶ Respōdeo se
cunduz Augu. super geñ. ad litteram: q li
cet homo sit positus in paradiso vt opera
retur ꝛ custodiret illum tamē illa agricul
tura ꝛ custodia nō erat homini laboriosa
ante peccatum. vnde subdit Augusti. ibi
dem. Quicquid ergo deliciarum habeat
agricultura tunc itaqz longe amplius
erant quando nihil accidebat aduersi vel
terre vel celo: non erat eni laboris afflictō
sed exhillaratio voluptatis: cum ea que d
us creauerat humani operis adiutorio le
tius veratiusqz puenirēt. hec ille. ¶ Qui
do ergo dicitur posuit eum in paradiso vt
operaretur ꝛc. quia non videtur ibi fuisse
necesse poni quicq̄z ad custodiaz: quia nul
lus inuasor intuebitur nullus fur: sed nec
bestie quia cuncte homini erant subiecte.
ergo non opus fuit vt aliquis illum custo
diret. ¶ Ad hoc respondet Augustinus
vbi supra: ꝛ tho. in prima parte. q. cij. ar. 3:
Et Alexander in secūda parte in tractatu
de creatione hominis q accepit preceptū
vt custodiret sibiipsi paradisum ne pec
cando perderet illum: quo custodito inde
non proiceretur. ¶ Tertia pena inflicta

homini ex peccato ex parte corporis fuit
puncture acerbitas. vnde dicit gen. tertio
Spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. Qđ
verbum exponit tribus modis. ¶ Prio
ad būnum secundū Rabanū sic. Spine an
tea erant sed nō vt laborem homini infer
rent: cui post peccatum ad laborem ⁊ affli
ctionem fuerūt sicut serpentes: ⁊ quecūqꝫ
noxia ante peccatū erant innoxia. Et san.
Augu. sup gen. ad litteram ita dicit. Sic
spinas ⁊ tribulos terra germinasset: etiā si
homo nō peccasset: in cibuꝫ animaliū non
autē in hominis penā. ¶ Secūdo modo
exponitur spiritualiter sic. Spine ⁊ tribu
li significant punctiōes peccatorum que
ex mūdo vel ex carne proueniunt. ¶ Ter
tio modo exponit secundū glosam ibideꝫ
sic. Spinas. s. tortuosarū questionū. ⁊ tribu
los. i. cogitationes de sollicitudine nimia
prouisionis humane vite germinabit ⁊c.
¶ Tertio videndū ē de penis particula
ribus illatis mulieri ex supbie eius pecca
to que sunt tres. ¶ Pria fuit pena labo
ris in portando. ¶ Secūda fuit pena dolo
ris in pariendo. ¶ Tertia fuit pena serui
tutis in obsequēdo. ¶ Pria dico fuit pena
laboris in portādo. s. prolē ⁊ fetum i vtero
cōceptū. vnde illi dicit dñs gen. 3. c. Mul
tiplicabo erūnas tuas ⁊c. Naꝫ multitudo
conceptuū inducitur in penā mulieri non
ppter procreationē ipsam: q2 fuisset ēt an
peccatū ſ ppter multiplicationē afflictio
num quas mulier patitur ex eo ꝙ diu por
tat fetū conceptum: signanter ergo dicit
Multiplicabo erūnas tuas. i. afflictiōes
⁊ dolores suspiria ⁊ gemit9: vt citius sene
scas ⁊ moriaris. Nā mulier fetosa citius
senescit ⁊ morit. ¶ Secūda pena mulieri
inflicta fuit pena doloris in pariendo. vñ
dixit ei gen. tertio. In dolore paries filios
Omnis enī mulier que cōcipit in peccato
erūnas ⁊ angustias pati op9 habet: ⁊ cum
dolore parit. sola ergo virgo mater dñi q2
sine corruptione cōcepit: sine labore porta
uit sine dolorē peperit: q2 eius cōceptus
nō fuit ſm legē nature: a parentibus deri
uate. Si autē mulier nō concipit patitur
sterilitatē que preponderat predictis pe
nis. ¶ Tertia pena iflicta mulieri fuit pe
na seruitutis in obsequēdo vñ dr gen. ter
tio ad illā. In ptāte viri eris et ipse dñā
bitur tui: Nam ex parte anime paritateꝫ
hꝫ cum viro ⁊ quantū ad aīam nemo subi
citur alteri nisi soli deo. Sed ex parte cor
poris mulier ē subiecta viro. ⁊ hoc ad pe
nam mulieris ē introductū: non solū quan
tum ad regimen. q2 etiaꝫ ante peccatū vir
fuisset caput mulieris: q2 ei9 gubernator
extitisset sed prout mulier cōtra ppriam
voluntatē necesse hꝫ volūtati viri parere.
Ita ꝙ ante peccatū mulieris subiectio ad
viꝝ erat ex reuerētia: ⁊ dilectiōe: post pec
catū vero ei9 subiectio ē ex timore. Sunt
⁊ alie seruitutes introducte in mundū pro
pter peccatū de qbus q2 plura in tractatu
de obediētia habētur hic pertrāseundū ē.
De punitiōe autē peccati primi parentis
loqtur Augu. li. 14. de ci. dei. c. 14. di. Quia
ergo contēptus est deus iubens: q creaue
rat qui ad suā imaginē fecerat: q ceteris
aīalibus preposuerat qui in paradiso cōsti
tuerat: qui oīum reꝝ copiam salutisqꝫ pre
stiterat q preceptis: nec pluribus nec grā
dibus nec difficilibus onerauerat: ſ i vno
breuissimo atqꝫ leuissimo obediētie admi
niculauerat quo ei creature cui libera ser
uit9 expediret se esse deū comonebat iu
sta dānatio subsequta ē. talisqꝫ dānatio vt
hō q custodiēdo mandatū: futurus erat ēt
carne spiritalis fieret in mente carnalis. ⁊
q supbia sibi placuerat: dei iusticia sibi do
naretur: nec sicut dñs in sua esset oīmodis
ptāte: sed a se quoqꝫ disentientes. sub illo
qui peccādo consensit: pro libertate quā cō
cupiuit durā miserāqꝫ ageret seruitutem
mortu9 spiritu volēs: moriturusqꝫ corpore
inuit9 desertor eterne vite etiā eterna ver
bi gratia liberaret morte damnat9. Quis

quis huiusmodi dānationē vel nimiā vel iniustā putat metiri ꝑfecto nescit quanta fuerit iniqtas in peccando vbi tanta erat nō peccandi facilitas. Sicut eni abrae non inmerito magis obediētia ꝓdicat: qui vt occideret filium res difficilima est impata. Ita in paradiso tanto maior inobediētia fuit. quāto id qḋ est peccatū nullius diffi cultatis fuit. Et sicut obediētia secūdi hois eo predicabilior ē quo factus ē obediens vsqȝ ad morte: ita inobediētia primi hois tāto detestabilior ē quo fact⁹ ē inobediēs vsqȝ ad mortē. vbi eni magna ē inobedien tie pena ꝓposita ⁊ res a creatore facilis imperata: quis nō explicet quantū maluȝ est nō obedire in re facili ⁊ tante potesta tis imperio ⁊ tanto terrēti supplicio? deniqȝ vt breuiter dicam nullius peccati pena qḋ inobediētie nisi inobedientia retribu ta est? Nam que hois est alia miseria nisi aduersus eum inobediētia ipsius vt quo niā noluit qḋ potuit qḋ non potest velit? In paradiso eni etiā si non oia poterat an te peccatū quicqḋ tamē poterat non vole bat ⁊ ideo poterat oia que volebat. Nunc vero sicut in eius stirpe cognoscimus ⁊ di uina scriptura testatur. hō vanitati silis factus est. Quis eniȝ enumeret q̄ȝ multa: que nō pōt vellit dū sibi ipse .i. volūtati ei⁹ ipse ei⁹ aius eoqȝ inferior caro eius nō ob tempat? Ipso nāqȝ inuito ⁊ aius plerūqȝ turbatur ⁊ caro dolet ⁊ veterascit ⁊ morit ⁊ quicqḋ patitur qḋ nō pateremur inuiti si volūtati nr̄e nr̄a natura ois atqȝ ex om nibus partibus obediret. hec ille. Dei igit obedientiā fratres charissimi ⁊ caritatem ꝓsequendā nobis ē. illius etenim mādata ꝑficiēdo: quē primi nr̄i parentes inocentie statū supbia amiserūt dei statuta transgre dientes obediēdo: seseqȝ diuine ptāti colla subdendo repare ac i meli⁹ mutare possu mus longeqȝ gloriā maiorē nobis valem⁹ vendicare q̄ȝ tūc tali ꝑfecto statui tribuen da erat quā concedat nobis dn̄s Iesus: q cū pr̄e ⁊ spū. s. regnat i secula seculoꝝ. Amē.

¶ Feria quarta cineꝝ de punitione super bie: ceterorum quorūcunqȝ alioꝝ hominū sermo. 18.

Nolite fieri sicut hypo crite tristes. Scribun tur hec verba. Mat. 6. c. ⁊ in euāgelio occurrē tis fer. Supbie impiū simuȝ sceleratissimūqȝ vitiū adeo mortifeꝝ ē. fratres charissimi. vt ēt cetera bōa sui cō tagiōe polluat inaniaqȝ reddat cuncta bo na que admixta supbia fiunt: bona ē eqdē oratio bone elymosine. bonū ieiuniū: bona sunt queuis pietatis opa: veꝝ si inanis fue rit glīa adiuncta: nō mō h oia bona sed ꝑ sepe noxia erunt: ac reputabuntur. nec du bium semꝑ cum supbia illa deturpari ⁊ in fici. ob quā rē hortat nos dn̄s in verbis ꝓ positis hāc a nobis expellere superbiam di. Nolite fieri sicut ⁊c. querēt. vȝ ab hoib⁹ laudē in opibus suis: ⁊ sup se diuinū ꝓuo cant iudiciū sicut angeli i paradiso fecere vt in superioribus audistis ⁊ primi nostri parentes in paradiso: qui omnes quanta quāqȝ seuera plexi sunt vindicta iam dixi mus. bonum est ergo vt ait Seneca alie na mala fugienda intueri i ruina preceden tium posteros docet ⁊ cautior semper est in reliquum lapsus anterior. h ille. Audi mus iccirco: ⁊ superbie quāplurimorum: aliorum hominū punitionē. Quidam eniȝ sapiens dixit Alexandro magno. Quid tu ignoras arbores magnas diu crescere vna exturpari hora. Stultus est qui fru ctus earum spectat altitudinem non me tuit. vide ne dum ad cacumen venire con tendis in ipsis ramis quos comprehende ris decidas. h ille. ¶ De punitiōe igit su perbie ceterorum hominuȝ. tres impresen tiarum occurrunt considerationes.

¶ Prima quarū dicitur Oditio . ¶ Se
cūda cōminatio. ¶ Tertia quoq̄ deiectio.

¶ Pars prima hui⁹ sermonis in qua de
claratur: quomodo deus sūme odio hab3
superbiam .

PRimo igitur notandū est circa pri
mā partē que dicitur Oditio: ꝙ ⁊
si deus odio peccatores habeat oēs super
ceteros tamē ⁊ principaliter sup̄bos odio
habet . ¶ Primo ꝙ de⁹ peccatores odio
habeat ꝓbatur per scripturas sacras: Nā
propheta dauid loquit᷑ ad dn̄m dicens .
Odisti omnes qui operātur iniquitatem:
⁊ alibi. Iniquos odio habui. ⁊ iterū Perfe
cto. odio oderā illos ⁊ ini. f. s. mihi. ⁊ Sapi
entie. 13. Abhominabilis ē deo. ⁊ impi⁹ . ⁊
impietas eius. ⁊ Ecclesiastici. 12. Altissimus
odio habet peccatores. ⁊ Judith. 5. Deus
illoꝝ odit iniquitatē ⁊ in pluribus alijs lo
cis. Ratio autē huius ē talis. 8. ethicoꝝ
dicit᷑ . Qd̄ similitudo ē causa dilectiōis ⁊ Sa
piētie. 13. Omne simile diligit sibi simile. ⁊
cū igitur contrariorū contrarie sint cause
secūdo de ge. sequit᷑ ꝙ dissimilitudo sit cā
odij. Modo inter aiam ⁊ deum maxima
est dissimilitudo: cū velit de⁹ preceptoꝝ ob
seruantiā . Si vis ad vitā ingre. s. mādata
Mat. 19. Peccator autē totum oppositū
facit ⁊ inde ē ꝙ oritur maxima inimicitia
inter eos. ¶ Ad quorum dictorum clario
rem noticiam dicit Bo. in primo di . Qd̄
duplex est voluntas dei. s. voluntas bene
placiti. s. ipse deus: ⁊ voluntas signi: que
dat aliquem effectum creatū. Cum ergo
dicitur ꝙ aliquis est inimicus dei: quia ad
uersatur voluntati sue. vt dictum ē supra
hoc non intendit᷑ ꝙ aduersetur voluntati
beneplaciti cui null⁹ potest resistere imo
semper impletur vel ab homine: vel d̄ ho
mine. Sed hoc dicitur quantū ad volunta
tem signi: quia cum precipiat vnū homo
peccator facit contrarium ⁊ ita deo aduer
satur ⁊ talem hominem qui sic aduersatur
deo deus odit: nō affectu: ⁊ repugnantia
voluntatis sed effectu punitionis: ⁊ ideo
omni die maledicit peccatoribus: ⁊ facit
in ecclesia sua maledicere dicendo . Ma
ledicti qui declinant a mandatis tuis .
Immo deum non decet relinquere pecca
tum impunitum: Unde dicit Anselmus
in libro cur deus homo primo. c. 12. Pec
catum non recte ordinatur nisi in pena.
Unde si peccatum non punitur: inordina
tum dimittitur. deum autem non decet ali
qd inordinatum in suo regno relinquere: ⁊
si peccatum remaneret impunitum: tunc
liberior esset ipsa iniustitia q̄3 iustitia. h᷑ il
le. Dico amplius: quia impossibile est esse
dedecus culpe sine decore iusticie vnde
Augu. libro tertio de li. arbitrio. c. dicit
Uniuersalis pulchritudo nec puncto tem
poris temperatur: vt sit ei ea dedecus pec
cati sine decore vindicte sed in futurum iu
dicium seruatur: ad manifestationē atq̄3
acerrimum sensum: quicquid nunc occul
tissime iudicatur. Sicut enī qui non vigi
lat dormit sic quisquis non qd̄ debet sine
interuallo patitur qd̄ debet. h᷑ ille . Ecce
ergo quantum odit deus peccatum. Nam
cum ipse deus creaturas suas diligat ⁊ nō
aliquā quantūcunq̄3 vilissimam odio ha
beat iuxta illud sapientie. xi. Nihil odisti
eorum que fecisti: tamen si quisquā licet
magnus: ⁊ nobilis cum peccato mortali
decideret licet illum antea nimium dile
xisset. tamen omnino illum dānaret sicut
demonstratum est in iuda qui licet fuisset
domino familiaris ⁊ a deo amaretur vt
illum in numero duodecim apostolorum
suorum ellegerit . vnde ex proditione con
querebatur di . Qui edebat panes meos
ampliauit super me supplantationes: ta
men quia cum peccato mortali desperatio
nis periJt sepultus est in profundo inferni
qd̄ ⁊ Petro euenisset nisi de negatione pe
nitentiā egisset . ¶ Secūdo ꝙ deus inter
cetera maxime peccatū sup̄bie odiat ꝓbat᷑

per diuinas paginas. Nam Amos.6.dicit dñs exercituū detestoꝛ ego supbiā iacob Et prouer. 8. Arrogantiā ⁊ superbiā ⁊ viā prauā ⁊ os bilingue detestoꝛ ⁊ eccliastici x. Odibilis ē corā deo.⁊ hoibus superbia ⁊ eccliastici.25.Tres species odiunt anima mea:⁊ aggrauoꝛ valde aie coꝝ. Pauperē superbū ⁊ diuitē mendacē ⁊ senem fatuū ⁊ insensatum. Ois homo pauper dicitur: qꝛ oia que habet a deo ⁊ non a seipso hꝫ. Nō autē quaꝛ deus odit superbos est:qꝛ vt dictum ē supra ipsi deo nolūt subesse cui merito subici debet ois creatura:imo omnes creature diuino imperio subduntur dūtaxat exceptis superbis. Insup ⁊ ipsi qđ dei ē sibi ascribere ambiunt ⁊ querunt. vnde Augu.libro.4.de doc.xpiana.c.3.dicit.Superbe aie est longe a se facere deū:non locorum spatio:ſꝫ mentis affectu. Ipse anie appetit⁹ ē sub se hēre alīs aias:ñ peccoꝝ; qđ diuino iure concessum ē. Sed rationaleo.i.primas suas. ⁊ sub eadē lege socios atqꝫ consortes:de his autē appetit anima supba operari:⁊ tāto excelsioꝛ videre hec actio qꝫ illa:que de corporib⁹ est:qꝫ anima oī corpore ē melioꝛ: Sꝫ operari de aīab⁹ non rōnabilibus:nō per corpus sed per se ipsum de⁹ solus pōt:peccatoꝝ tamen cōditione fit vt permittantur aie de aiabus aliqd agere. Et subdit ibidē Jure secutum est vt aie que superbia ceteris excellere cupierant nec suis corporib⁹ ⁊ partibus sine difficultate ⁊ doloꝛib⁹ īperarēt.⁊ libro 83.questionū.q.78. Idem dicit. Quanto aia humana deserto deo.suis honoꝛibus ⁊ potestatibus fuerit delectata:tāto magis subditur talib⁹ ptātibus que priuato suo iure gaudent: ⁊ honorari ab hominibus sicut dij cupiunt: quibus diuina lege conceditur sepe vt eos quos sibi secunduꝫ eoruꝫ merita subiugauerūt priuato illo iure erūt miraculorum aliquid prestent in his rebus exhibendoꝝ quibus sunt in infimo ħ ille.⁊ sic pꝫ pars pria huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur quāta fiat per scripturas cōtra superbiam cōminatio.

Secunda cōsideratio dr Cōminatio quia.s.de⁹ plurimū cōminatur supbis quos odit:qđ pꝫ per scripturas sacras sic discurrendo.videlicet.

¶ Si ascenderit vsqꝫ ad celos supbia ei⁹ ⁊ caput ei⁹ nubes tetigerit :quasi sterquilinium ī fine perdetur.scribit. Job.20.

¶ Disperge supbos in furore tuo:⁊ respiciens omnē arrogantēꝫ humilia. Job.40.

¶ Omne sublime videt ipse ē rex super oēs filios supbie.s.deus. Job.41.c.

¶ Quid nobis pfuit supbia: aut quid diuitiaꝝ iactantia cōtulit vobis Sap.5.

¶ Quid supbis terra ⁊ cinis. Eccliasti.x.

¶ Dies dñi exercituū sup omnē superbū ⁊ excelsum :⁊ sup omnē arrogantē ⁊ humiliabitur. Isa.20.c.

¶ Incuruabitur vir ⁊ humiliabitur hō.⁊ oculi sublimiū deprimētur. Isa.5.

¶ Excelsi statura succidetur. ⁊ sublimes humiliabuntur Isa.x.c.

¶ Ve qui attrahit iniquitatē in funiculis vanitatis. ⁊ quasi vinculum plaustri peccatum ibidem

¶ Requiescere faciam superbiā infideliū ⁊ arrogantiā fortium humiliabo. Isa.13.

¶ Dominꝰ exercituū cogitauit vt detraheret supbiam ois glie:⁊ ad ignoiaꝫ duceret omnes inclitos terre Isa.13.

¶ Ve corone supbie qꝛ pedibus conculcabitur corona supbie.s.p iudiciū dei. Isa.28.

¶ Quiescere faciam superbiam potentium. Eze.7.

¶ Ecce ego ad te superbe.dicit dñs exercituū:quia venit dies tuus:tempus visitationis tue:⁊ cadet superbus corruet:⁊ non erit qui suscipiat eum. Jere.50.

¶ Ecce dies veniet succensa sicut camin⁹:⁊ erunt oēs superbi ⁊ oēs facientes impietatem sicut stipula:⁊ inflamabit eos dies veniēs:dicit dñs exercituū:q nō relinquet

eis radicem: ꝛ germen Malachi.4.
¶ Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarum: exaltantem solium tuum qui dicis in corde tuo quis detrahet me in terrã. Si exaltatus fueris vt aquila: ꝛ si inter sydera posueris niduꝫ tuũ inde d̄trahã te dicit dñs. Abdie p͠rio.
¶ Retribuet abundanter facientibus superbiam Ps.30.
¶ Quis igitur non timebit in tot cõminationibus tam terribilibus. O superbi ſflati corde humiliamini sub potenti manu dei: vt vos improuisos non preueniat ꝛ irruat super vos ira ꝛ idignatio eius. Et sic p; pars 2a huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermõis in qua ponuntur exempla multorum propter superbiam dispersorum ꝛ deiectorum.

TErtia consideratio: que dicitur deiectio declaranda est. Ideo hic dico ꝙ per exempla patet q̃ꝫta fuerit semp superborum deiectio ꝛ dispersio de quib⁹ Eccle.10. dicitur. Sedes ducum superborũ destruxit dñs: sedere fecit mittes pro eis. radices gentium superbarum arefecit deus: ꝛ plantauit humiles ex ipsis gentib⁹ terras gentium euertit dñs: ꝛ perdidit deus memoriam superborum: ꝛ reliquit memoriam humilium sensu. hec ibi. Multa sunt exẽpla perlucidissima de quibus septem subinferemus. ¶ Primum exemplũ est in Saule: qui cum humilis esset in regem sublimatus est. 1. Re.15. vbi dicitur. Nõne cum paruulus esses in oculis tuis: caput in tribub⁹ israel factus es? Postq̃ꝫ autem superbiuit a regno deiectus est. Ideo dixit ei Samuel post predicta verba. Quia proiecisti sermones domini proiecit te dñs ne sis rex in israel. Ipse Saul etiam cum a spiritu maligno vexaretur: ꝛ non poterat ad sane mentis officium peruenire. 1. Re.16. de pe. distin. 1. §. deniq; ꝛc.

¶ Secundum exempluꝫ est de Senacherib. De cuius superbia legitur Isa.37. Superbia tua ascendit in aures meas: ponaꝫ ergo circulum in naribus tuis. ꝛ frenum in labijs tuis: ꝛ reducam te in viam per quam venisti. Et.23.q.5.§. hinc notanduꝫ. dicitur de ei⁹ superbia. virga furoris mei Assur ipse auteꝫ non cognouit Assur fuit virga furoris domini: quia per eum innumeras gentes diuina iusticie flagellare disposuit ipse vero non cognouit: quia in superbiam ellatus victoriam quã assecutus fuerat non diuine potentie: sed suis virib⁹ ascripsit. hec ibi. Et de eius deiectione dicitur Isa. vbi supra. Egresus autem angelus dñi percussit in castris assiriorum.185. millia hominum. ꝛ in terram suam reuersus est Senacherib rex assiriorũ: ꝛ cũ adoraret in templo deũ suuꝫ filij eius percusserunt eum gladio. ¶ Tertium exemplum est in Nabucodonosor: de cuius sup͠bia legitur Dañ.4.ꝛ.17.q.4.c. miror.23.q.4.c. Nabucodonosor ꝛ.§. dicto hinc nouũ Et de pe. di.1.§. Quamobrem. Quod cuꝫ dñs diceret quid dabo ei pro labore quo seruiuit mihi apud tyrum. statim subiunxit. da ei datam prouinciam scilicet egiptũ ꝛ ethyopiam. Cum autem in corde suo postea diceret superbiens. Nõ ne hec est babilon ciuitas magna: quam ego edificaui in domum regni in robore fortitudinis mee: ꝛ in gloria decoris mei. Et sic se ellevabat in superbiam ꝛ non dabat gloriam deo: ꝛ ideo de eius deiectione sequitur ibidem Regnum tuum transijt a te ꝛ ab hominibus eijcient te. ꝛ cum bestijs erit habitatio tua. Fenum quasi bos comedes: ꝛ septem tempora mutabuntur super te. donec scias ꝙ dominetur excelsus in regno hominum. hec ibi. Et de eius deiectione dicitur. Quando ellevatum est cor eius ꝛ spiritus obfirmatus est ad superbiam depositus est de solio regni sui: ꝛ gloria ablata est a filijs hominum. ¶ Quartum exemplum ē

de holoferne ⁊ exercitu cui preerat de cu
ius superbia legitur Judith.6. Factū est
autem cū cessasset loqui. Achior indigna
tus Holofernes dixit ad eum: Quoniam
prophetasti nobis di. q gēs Israel defen
satur a deo: vt ostendā tibi quia non est
deus nisi Nabuchodonosor: Cum percus
serimus eos quasi hominem vnum: tunc
⁊ ipse cum eis assiriorū gladio interibis.
De superbia vero exercitus sic legitur.
Judith.xiij. Excitate illū. quoniā mures
egressi sunt de cauernis suis ausi sūt nos
prouocare ad prelium. pre magnitudine
enim superbie sue iudeos mures appella
bant ⁊ reputabant. De deiectōne vero eo
rum habetur Judith.xv. Cū omnis exer
citus decollatum Holofernē audisset fu
git mens ⁊ consilium ab eis solo timore ⁊
metu agitati: fuge presidium sumunt. ita
vt nullus loqueretur cum proximo suo. vi
de ibi historiam quia quam pulchra est.
¶ Huius simile habetur. Regum ter
tij vigesimosecundo capitulo. quando rex
Israel dixit ad Josaphat. de Michea.
Ego odi eum quia mihi nō nisi malū pro
phetat ⁊ tandem eo prophetante q si iret
occideretur noluit acquiescere sed fecit eū
incarcerari ⁊ iuit ad prelium superbe pre
sumens ⁊ sic occisus est. vide ibi hystoriā
plenius. ¶ Quintum exemplum est de
Amā de cuius superbia legitur Hester.4.
Cum vidisset Mardocheum sedentē an
te fores pallatij ⁊ non assurexisse sibi: sed
nec motum quidē de loco suo indignatus
est valde. ⁊c. De eius autem deiectione le
gitur in fine capituli. Suspensus est itaq
Aman in patibulo: quod parauerat Mar
docheo. ¶ Sextum exemplum est de an
tiocho de quo legitur.2. Mach.9. Quod
superbe locutus est di. venturum se ierlē
⁊ congeriem sepulchri iudeorum eam fa
cturum: Sed qui vniuersa conspicit deus
israel percussit eum insanabili plaga. Nā
vt finiuit hunc sermonem apprehendit

eum dolor durus viscerum: ⁊ amara inte
stinorum tormenta: ⁊ nec sic cessauit a sua
malicia. Super hoc malicia repletus ignē
spirans animo in iudeos ⁊ precipiens ac
cellerari negocium contigit illum impetu
euntem de curru cadere: ⁊ graui corporis
collissione membra vexari: qui sibi vide
batur fluctibus maris imparare supra hu
manum modum superbia repletus: ⁊ mon
tium altitudines in statera eleuatus nūc
humiliatus ad terram in gestatorio porta
batur: manifestam dei virtutem in seipso
contestans. ita vt de corpore eius vermes
scaturirent ac viuentes in doloribus car
nes eius effluerent: ⁊ fetore eius aggraua
retur exercitus: ⁊ qui paulo ante celi syde
ra contingere arbitrabatur cum nemo po
terat propter nimium fetorem supportarē.
hinc ergo cepit ex graui superbia dedu
ctus ad agnitionem sui deuenire. diuina
admonitus plaga: ⁊ sic tandem in tali mi
seria vitam finiuit. ¶ Septimum ⁊ vlti
mum exemplum sacre scripture est in iu
daico populo qui pre superbia: populum
gentilem reputabat quasi stillam situle.
Et tamen dominus populum gentilē po
pulo iudaico superbo pretulit. vnde ipsi in
flati superbia iudei dicebant de populo gē
tili. Ecce gens. quasi stillā situlle: ⁊ quasi
momentum statere reputate sunt. Isa.xl.
dominus ex hoc iudaicum populum relin
quens: elegit gentilem. Ecce septem sacre
scripture exempla quibus ostenditur di
spersio punitioq superborum. ¶ Sed eti
am quāplura sunt gentilium exempla: sz de
multis aliqua refferamus. ¶ Legitur
enim in historia tripartita li.4. Quod Sa
bor rex persarum cum romanos superasset
Imperatorem romanum Valerium chri
stianorum persecutorem captum dū equū
ascendere vellet: cum sub pedibus suis cō
culcabat: Cūq obsiderē in anthiochia po
pulum christianum ⁊ precipitatus ab eo
muris ciuitatis precibus Jacobi dicte vr

bis episcopi subito diuino miraculo repa
ratus fuit: nec sic destitit: sed contra deum
superbiuit: ⁊ statim e flumine nebula exa
lauit: que immisit in eius exercituꝫ culices
⁊ cynifices: que intrantes in nares equo
rum ⁊ elephantum ⁊ aures ⁊ nares homi
num totum illum superbum exercitum di
sipauerunt ⁊ fugauerunt. ¶ Legitur quo
qꝫ in exaltatione sancte crucis de Cosdra
rege. qui tanq̄ꝫ deus voluit adorari. Nam
super celum manufactuꝫ in quo erant sol
luna ⁊ stelle auree morabatur. vnde cum
currus mouebatur tonitruuꝫ facere vide
batur: ⁊ per quasdam fistulas pluere men
tiebatur. residebat autem in solio de la
pidibus preciosis manufacto: ⁊ iuxta se ga
lum qui dicebatur spiritus sanctus ⁊ cru
cem tanq̄ꝫ filium collocauerat. Sed de eiꝰ
deiectione ibidem legitur. ꝙ contra eum
venit humilis Eraclius Imperator: qui
ipsum interfecit: ⁊ omnia abstulit ⁊c. ibi.
¶ Legitur quoqꝫ in historia britonum.
Quod temporibus helie regnauit in bri
tania maiore balduc qui adeo studuit i ar
te nigromantie ꝙ in arte illa peritissimū
se videns velle volare presumpsit. Nam
positis alis cepit volare cunctis admiran
tibus cum multum in altum se ellevasset
cecidit supra templum appolinis. ⁊ ita per
frusta comminutus est. ¶ Legitur etiam
de quodam rege superbissimo qui etiam
deum non timere cepit cum a suo capella
no persepe audiret versiculum illum. de
posuit potentes de sede. ei imperauit ne
deinceps auderet proferre versiculum il
lum: di. ꝙ nec deus posset eum deponere
de solio suo. Et iudicio dei factuꝫ est vt no
ctu dum rex dormiret summo dilucullo an
gelus domini assumpsit regia vestimen
ta: ⁊ conuocatis omnibus militibus exi
uit: ⁊ rex surgens cum pannis vilibus re
gia vestimenta querebat: ⁊ suos milites:
⁊ non inueniebat: ⁊ clamabat ego sum rex
⁊ omnes ceperūt eum deridere: ⁊ stultus
reputabatur: immo ⁊ ab aliquibus quos
ipse equites fecerat est percussus: ⁊ sic
mansit confusus quo ad vsqꝫ se humilia
uit ⁊ cetera. ¶ Legitur etiam de herode
Agrippa qui Jacobum interfecit in libro
secundo ecclesiastice historie. ⁊ in decimo
nono libro antiquitatum Josephi ꝙ cum
regnasset tribus annis super iudeos: ve
nit cesariam ciuitatem que primitus tur
ris stratonis dicebatur vbi in honorem
Cesaris spectacula ciuibus edidit: ad
quam festiuitatem fere omnes proceres
nobiles: ⁊ populi conuenerunt. secunda ve
ro die indutus veste fulgenti: auro argen
toqꝫ contexta: et sic processit ad theatrum
vbi cum primos solis radios argentee ve
stis gremio suscepisset repercusso splendo
re: duplicatam spectantibus lucem appa
ruit ita vt intuentibus perstringeret aci
em: ⁊ per hoc plus aliquid de eo: q̄ꝫ hu
mane nature est artifex arogantia menti
retur. Illico ergo vulgi cōcrepant voces:
honores sonantes: hinc atqꝫ illinc deus
acclamatur. dicebant ergo hucusqꝫ te ho
minem timuimus: sed nūc iam te aliquid
super naturam esse humanam fatemur.
Quorum acclamationibus ellatus in su
perbiam cepit alta de se sentire. Post
paululum mortiferam in corde passio
nem suscipiens: vehementi etiam dolore
vteri percussus est: respiciensqꝫ suos
amicos dicens. En ego videtur deus du
cor ad mortem: ⁊ crescente dolore ad pro
pria reportatus est cuꝫ festinatione taliqꝫ
agitatus cruciatu continuo post quinqꝫ
dies vita finitus est. ¶ Legitur etiam de
Herode ascolonita de quo sic scribit Euse
bius loco primo Ecclesiastice hysto. ꝙ eo
tempore quo Salomon Natus est. Hero
des primus ex aliemgenarum genere or
tus regnum iudaice gentis optinuit: ⁊ in
ipso adimpletur prophia ꝙ nec deficeret

princeps de iuda nec dux de femore eius
donec veniat &c. Hic autem herodes secū
dum ea que Josephus tradit ex ydumeo
rum gente paternum genus: et ex arabum
maternū traxit: qui a romanis iudeorum
regnum sibi concedi petijt: in quo cū esset
subleuatus mox i superbiam erupit et iu
deis plura mala intulit. Post multa au
tem eius scelera vt dicit Josephus in secū
do et 17 li. antiquitatum omne eius corpus
morbus corripiens e diuerso eum sibimet
corruptibile iudicabat. Febris namqz in
parte lenta vexabat: prurigo ex alia par
te intollerabilis: per omnem corporis dif
fusa superficiem. Colli quoqz creberrimus
dolor: pedes ydropis obsederat: tumor vē
trem verenda corrupta putredine: scaten
tia vermibus horrescebant: vt etiam ab il
lius natis diceretur hic non esse morbus
sed dicit vltionis esse supplicia. Qui cum
tot morbis ac feralibus vrgeretur incen
dijs tamen adhoc spem viuendi gerens:
de remedijs et medelis cogitabat. deniqz
transacto iordane aquis calidis vtebatur.
visum autem est medicis oleo calido om
ne corpus fouendum esse cumqz depositus
fuisset in huiusmodi fomentum: ita resolu
tus est omnibus membris vt etiam oculi
ex suis sedibus soluerentur reportatur
rex in yericon: et famulorum plantibus ad
monitus vbi salutem iam desperare cepit
furore plenus fertur in execrabile facinus
prorupisse. Nam ex singulis quibuscumqz
vicis et castellis si qui nobiliores et prima
rij erant viri ex omni iudea ad se colligi.
et recludi iubet in loco qui dicitur ydropo
mus Accersita sorore sua Salome et viro
eius nomine Alexa: noui inquit iudeos de
meo interitu gauisuros. Sed potero ha
bere lugentes: et honores exequiales si vos
volueritis meis parere preceptis. hos om
nes quos in custodia haberi iussi vt spiri
tum exalauero mox interficite. Cumqz ad
finem se appropinquare sentiret pomo ac
cepto: quasi illud vellet scindere gladium
postulauit quo accepto seipsum iugulauit.
¶ Postremo legitur de romana gloria si
ue romanorum superbia de quibus loqui
tur Augustinus contra eos scribens librū
de ciuitate dei. Ideo in principio illius sic
dicit ad marcellinum. Gloriosissimam ciui
tatem dei siue in hoc temporum cursu: cū
inter impios peregrinatur ex fide viuēs.
siue in illa stabilitate sedis eterne: quam
nunc expectant per pacientiam: quo ad vs
qz iusticia conuertatur in iudicium. dein
ceps adeptura per excellentiam victoriā
vltimam et pacem perfectam hoc opere ad
te instituto: et mea ad te promissione debi
to defendere aduersus eos qui conditori
deos preferunt. Fili carissime marcelline
suscepi magnum opus et arduum: sed de
us noster adiutor est. Nam scio quibus vi
ribus opus sit: vt persuadeatur superbis.
quanta sit virtus humilitatis qua fit: vt
omnia terrena cacumina temporali mobi
litate nutantia: non humano vsurpata fa
stu sed diuina gratia donata celsitudo trā
scendat. Rex enim et conditor ciuitatis hu
ius de qua loqui instituimus in scriptura
populi sui sententiam diuine legis ape
ruit: qua dictum est deus superbis resistit
hu. autem d. gratiam. hoc quoqz quod dei
est superbe quoqz anime spiritus inflatus
affectat amatqz sibi in laudibus dei. parce
re subiectis: et debellare superbos. vnde
etiam de terrena ciuitate que cū dominari
appetat: et sibi populi seruiant: ipsa ei do
minandi libido dominatur. Non est pre
tereundū silentio: quicquid dicere: suscepti
huius operis ratio postulat. Ex hac scilicz
superbia namqz existunt inimici aduersus
quos defendenda est ciuitas dei. Quorū
tamen multi correcto impietatis errore
ciues in ea fiunt satis idonei. Multi ve
ro in eā tantis exardescunt ignibus odio
rum: tanqz manifestis beneficijs redem
ptoris eius ingrati sunt: vt hodie contra

eam linguas non mouerent nisi ferrum hostile fugientes in sacratis eius locis: vitam de qua superbiunt inuenirent. hec ille. Et subdit ibidem. Illud quod eis vel vbicunqz propter christi nomen: vel in locis christi nomini dicatissimis z amplissimis ac pro largiore misericordia ad capacitatem multitudinis ellectis preter bellorum morem turculenti barbari pepercerunt: hoc temporibus tribuere debuerunt hinc deo gratias agere hinc ad eius nomen veraciter currere: vt effugiant penas ignis eterni. Quod nomen multi eorum mendaciter vsurparunt vt effugerent penas presentis exitij. Nam quos video peculiariter: z procaciter insultare seruis christi sunt in eis plurimi: qui illum interitum clademqz non euasissent nisi seruos christi se esse finxissent. Et nunc ingrata superbia atqz impijssima insania eius nomini resistunt: corde peruerso vt sempiternis ignibus puniantur zc. Romani igitur illi erant qui sibi diuinum timorem volebant vsurpare. Et ideo idem Augustinus in.14. de ci. dei. c. vltimo concludit ad quid deuenerunt propter eorum superbiam di. Fecerunt itaqz duas ciuitates amores duo. Terrenam scilicet. Amor sui vsqz ad contemptum dei. Celestem vero. Amor dei vsqz ad contemptum sui deniqz illa in seipsa. Hec in domino gloriatur. Illa eniz querit ab hominibus gloriam. huic autez deus cōscientie testis maxima est gloria. Illa in gloria sua caput suum. hec dicit domino suo. gloria mea exaltans caput meum. Illi in principib⁹ suis: vel in eis quas subiugat nationibus dominandi libido dominatur. In hac seruiunt inuicem in caritate: z prepositi consulendo: z subditi obtemperando. illa in suis potentatibus diligit virtutem. hec dicit deo suo diligā te domine virtus mea. Ideoqz nulli sapientes secundum hominem viuentes aut corporis aut animi sui bona: aut vtrunqz facti sunt aut qui potuerunt cognoscere deum. Non vt deum honorauerunt aut gratias egerunt sed euanuerunt in cogitationibus suis: z obscuratum est insipiens eorum cor: dicentes se esse sapiētes idest dominante eis superbia: in sua sapientia stulti sunt facti z mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: z volucrum z quadrupedum z serpentum. Ad huiuscemodi enim simulacra adoranda vel duces populorum vel sectatores fuerunt: z coluerunt atqz seruierunt creature potius q̄z creatori: qui est benedictus in secula seculorum. Unde de romanorum deiectione experiētia clara testatur de quibus etiā dici solet. Roma quanta fuit ipsa ruina docet.

¶ Plurima huiusmodi exempla habentur sed hec sufficiant ad significandum nobis q̄z potenter deus superbos deponat: z deiciat: ad terram. Et sic patet quid dicendum sit de superbie punitione. Fugite igitur carissimi ante omnia superbiam: z amplectimini humilitatem: z caritatem: quia deus solum superbos z peccatores odit z in confussionem mittit. Humilibus autez dat gratiam se diligentibus: vt in eternuz postmodum illius perfrui valeant bonitate z secū in perpetuo regnēt seculo. Amē.

¶ Feria quinta cineruz de quiditate z diuersificatione z signis humilitatis. Sermo nonus.

Domine nō sum dign⁹ vt intres sub tectum meum. Scribūtur hec verba Mathei. viij. c. Et in euangelio occurrentis ferie. Philosophi sententia est fratres in christo carissimi. primo elencorū primo thopicoꝝ p̄io rhetoricoꝝ. Opposita iuxta se posita magis elucescere. ob

quam rem cum quedaz de superbie disper
sione deliberauerimus in superioribus ppul
chre aliqua de humilitate sp dei caritati so
tie impresentiaz describenda sunt. Sicut
enim deus supbos dispergit ⁊ dissipat: sic
semper humiles exaltat ⁊ subleuat. qd eti
am ipsi hoc senserunt phi. vnde aliquando
Chilon phs interrogat vt dicit Laertius
ab esopo poeta. Quid naz ageret iupiter
respon. Ipse alta humiliat humilia vero
exaltat: quam humilitatem amplectens
centurio de quo habemus i hodierno euã
gelio dicebat verba proposita scilicet. Do
mine non suz dignus ⁊c. qui a domino hu
militate illius exigente plurimum lauda
tus est: ac quecunqz petebat obtinuit que
⁊ nos consequemur si cum centurione hu
miles esse voluerimus: quod vt prouoce
mur ⁊ uere humiles esse possumus de hu
militate tria occurrunt dicenda. ¶ Pri
mũ quorum dicitur diffinitio. ¶ Secũdũ
diuersificatio. ¶ Tertium quoqz signatio
siue gradatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua de
claratur quid sit humilitas ⁊ qualis vir
tus sit.

PRimo igitur videndã est humili
tatis diffinitio siue descriptio. vbi
sciendum est ꝙ tripliciter diffinitur seu de
scribitur. ¶ Primo in. Ber. eam sic diffi
nit in li. de. xij. gradibus humilitatis. Hu
militas est virtus qua homo verissima sui
cognitione sibi ipsi vilescit. ¶ Secũdo se
cundum eundem in quadam epistola sic
diffinitur. humilitas est contemptus pro
prie excellentie. ¶ Tertio secundum Au
gustinum sic humilitas est ex intuitu pro
prie conditionis ⁊ sui conditoris volunta
ria mentis inclinatio in suo imo ordinalis
in suum creatorem. ¶ Ad quarum diffini
tionũ declarationem que in idem redeunt
tria sunt notanda. ¶ Primum quorũ di

citur causatio. ¶ Secundũ vero subiectũ.
¶ Tertium quoqz ordinatio. ¶ Primo
igitur sciendum ꝙ ex tribus causatur hu
militas. ¶ Primo causatur ex noticia p
prij defectus: quia dicit Ber. ꝙ est virtus
qua ⁊c. ⁊ Augusti. ꝙ est ex intuitu proprie
conclusionis ⁊c. Ideo tho. dicit secunda se
cunde. q. 161. ar. primo in solutiõe primi ar
gu. ꝙ ex hoc ꝙ aliquis cognoscit defectũ
suũ non presumit. Sed se infimũ reputat.
vnde dicitur Michee. 6. humiliatio tua i
medio tui. Sed quia in sermone sequenti
de hoc dicitur latius hic pertranseũdum
est. ¶ Secundo causatur humilitas ex di
splicentia vitij proprij ⁊ defectus. Nã esset
admodũ vituperabile vt quis cognoscẽs
suũ defectum se amaret. Et ideo ad veraz
humilitatẽ oportet vt dicit tho. vbi supra
ar. 6. in solutiõe tertij ar. ꝙ quis intueatur
proprium defectuz ⁊ doleat aut sibi displi
ceat. Ideo dicitur Job vltimo. Nũc oculus
meus videt te: iccirco arguo me ⁊ ago pe
nitentiam. vbi glo. sic dicit. Quanto quis
se minus videt tanto sibi minus displicet
⁊ quanto magis lumen gratie recipit tan
to amplius se esse reprehensibilẽ recogno
scit propter quod subdit. iccirco me repre
hendo. hec ibi. Cui Aug. concordat dicẽs
sic. O homo si te videres tibi displiceres ⁊
mihi placeres: sed quia te non vides tibi
places ⁊ mihi displices. venient autem di
es in quibus ⁊ tibi ⁊ mihi displicebis. mi
hi quia damnabis. tibi quia ardebis. hec
ille. Sed quia nulla est criminis cognitio
⁊ compunctio nisi etiam exterius penitu
dinis sequantur lamenta: ideo subiungit.
Et ago penitentiaz in humilitate ⁊ vilita
te. ¶ Tertio causatur hũilitas ex reuerẽ
tia dei: ideo dicit Aug. ⁊ sui conditoris. se
cundũ eniz tho. vbi supra ar. i. ⁊ 6. Radix
⁊ principiuz perfecte humilitatis est reue
rentia quam quis habet interius ad dñz.
Secundu tñ enim ꝙ humilitas ẽ specialis
virtus precipue respicit subiectionem ho

minis ad deū: propter quem humiliando se alijs se subicit. debz igitur homo se subiicere deo: duo considerando. s. excellentiaz dei: et insufficientiam: et miseriam: et nihilitatem sui. Nam omnis iusticia: et perfectō hominis in comparatione ad deum deficiens inuenit. secundū illud Isa. xl. Omnes gentes: quasi non sint corā eo. Et sic cuilibet quantūcunqz perfecto humilitas cōuenit et habet vnde possit etiam humiliari respectu. s. diuine perfectionis. Sm tho. 2a 2e. q. 161. ar. i. in sol. 4. ar. Qui etiam addit ibidem ar. secundo in sol. secundi ar. in fi. Quod ex his duobus. s. excellentia dei et insufficiētia sui sequūtur alia duo scilicz reuerentia ad dominum et confidentia in maiora: non propriarum virtuz: quia talis confidentia est humilitati contraria sicut presumptio. sed confidentia diuini auxilij in maiora. vnde Augu. in li. de penitentia sic dicit: Aliud ē proicere se ante dominū: aliud est erigere se contra dñm. Qui ante dñz se proicit ab illo erigitur: et exaltatur: qui aduersus illum se erigit ab illo proicitur. hec ille. ¶ Secundo notandū est sm tho. 2a 2e. q. 161. ar. 6o qp humilitas sicut et cetere virtutes principaliter consistit in anima. s. in volūtaria ellectōne morū iuxta illud quod in ps dr. Elegi abiectus eē in domo dei mei magis qz habitare in tabernacu. pec. sup quo verbo dicit Aug. humilis est qui elligit abici in domo dñi magis qz &c. ¶ Est tñ aduertendū sz tho. vbi supra qp quia ad humilitatē ꝓprie ptinet vt aliquis reprimat seipsū: ne feratur in ea que sunt supra seipsum ad quod necessariū est: vt aliquis cognoscat id i. quo deficit a proportione eius qp suam virtutem excedit. et ideo cognitio proprij dfectus pertinet ad humilitatē: sicut regula quedaz directiua appetitus. Et quātū ad hoc intelligit pria diffinitio. Qd humilitas ē virt9 qz hō verissima &c. que ptinet videt ad intellectū. ¶ Sed quia in ipso appetitu consistit humilitas essentialiter dicendū ē qp hūilitas est ꝓprie moderatiua mot9 appetitus. vñ in alia diffinitione Augustini addit volūtaria mentis inclinatio. volūtaria dr quia aliter nō est virtuosa si sit. s. coacta. pleriqz enim sūt qui volunt humiliari: nisi diuino iudicio sint coacti iuxta illō. disciplina tua ipsa me docebit. Et Greg. in mora. 38. di. c. Qui ea dicit. quicūqz est stultus in culpa sapiens erit in pena. hec ille. Additur postea inclinatio mentis: ad ostendēdū qp vera humilitas consistit in corde: iuxta illud Mat. xi. discite a me quia mitis suz et h. co. que postea exijt in opus Mat. 7. a fructibus eorum cognoscetis eos. Et tūc vocatur humilitas effectus sm illud quod dicit 2a diffinitio. s. humilitas est co. p. excellentie. ¶ Tertio notanduz est qp ōia bona: et omnes virtutis act9 debēt ordinari in sumū finem: et vltimū bonum, ideo dr in fine vltime diffinitionis in suo imo. s. in suo infimo. vz in cognitione sue vilitatis ordinabili ad suū conditorem. quod dr: qz aliqua reperit humiliatio. que nō sic ordinat: sed deordinat: nec ē virtus hūilitatis sed ē vitiū desperationis. siue deiectionis desperationis dico vt cū quis recognoscēs magnitudinē miserie sue spūalis siue tpalis nō dulciter et ꝯfidēter recurit ad deuz: sz cadit in despationē: vt pz in iuda Mat. 27. q suuz peccatū cognoscēs et despans laqueo se suspēdit pei9 addiciēs malo filr et multi ex iminētia aduersitatū dspando se perimūt: iō sūme cauēda ē hec despatiōis tristitia: sz potius penitere et humiliari. de qua. 2. cor. 7. dr. Que sm deū tristitia est penitentiā in salutem stabilem opatur: scli autem tristitia mortem operatur. ¶ Est insuper et initium deiectionis: cum quis sub palliatione humilitatis consentit iniquitati seu nō contrariatur falsitati. et de hoc intelligitur illud Ecclesiastici. 13. Noli esse humilis in sapientia tua ne humilia tus in stulticiam seducaris. Item illud

Augu.super Jo.22.q.2.c.Non ita vbi dicit Non ita caueatur arrogantia vt veritas relinquatur.Et hinc est q quandoqz cogimur manifestare virtutes nostras virtuose : non ad inanem gloriam sed ad honorem dei:ꝛ salutem proximi cum necessitas requirit manifestande necessario veritatis:vel obstandi falsitati. vnde Apostolus secūdo cor.xj.In quo quis audet in insipientia dico : audeo ꝛ ego hebrei sunt:ꝛ ego israelite sunt:ꝛ ego. ministri xp̄i sunt: ꝛ ego:vt minimus sapiens dico :plus ego ꝛc.que gratia breuitatis omitto : Satisqz facit quid sit humilitas ꝛ sic pars prima huius sermonis patet.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur quotuplex sit species humilitatis bone ꝛ male.

SEcundo ad declarationem maiorez dictorum in precedenti parte est diligēter perscrutādū que bona ꝛ que mala humilitas esse dicatur.ait enim Isidorus in libro ethimologiaꝝ q humilis dicitur quasi humi decliuus.i.imis inherens.Ad cuius euidentiā notandū est secūdū Tho. secunda scđe.q.161.ar.1. in responsione primi arguīn. ꝛ secundi in corpore.q. Et etiā secundū glo.fi.de.prime de reli.do.qđ hoc contingit fieri.quadrupliciter.s. inuite. ficte.stolide ꝛ meritorie. ¶ Primo modo aliquis inheret imis:ꝛ humiliatur inuite s.a principio extrinseco cuz quis ab aliquo deicitur.Et talis humilitas dicitur afflictiua.ꝛ inuoluntaria. Nam cum quis subito depauperatur : affligitur ꝛ humiliatur. ꝛ h humiliatio non est virtus sed pena de qua dicitur in ps.Humiliauerunt in compedibus pedes eius ꝛ ideo hortatur Augustinus ad veram humilitatem:in sermone tertio de dedicatione ecclesie dicēs.Humilitas tua plus sit in voluntate q̄z in necessitate.esto humilis in corde quia quanto te fecit voluntas humilem tanto te cognosce sublimem.h ille. ¶ Secundo modo aliquis inheret imis ꝛ ficte humiliatur.s.secundū signa exteriora solum ꝛ non in mente.ꝛ talis humilitas dicitur dolosa quando.s.fingit se aliquis simplicem:vt decipiat aliquem ꝛ talis etiam ē humilitas hypocritarum ideo ecclesiastici.19.dicitur Est qui nequiter se humiliat.s.exterius solum ꝛ non interius vbi principaliter humilitas consistit.Et ideo sequit: ꝛ interiora eius plena sunt dolo. i. nequitia simulata.ꝛ hypocrisi.h est illa de qua dicit Aug. in quadam epistola q est magna superbia quia. s. videtur tendere ad excellentiam glorie. Ideo taliū humilitas ac tales humiles vitandi sunt ꝛ fugiendi. iuxta illū Ecclesiastici.12. Si humiliat⁹ vadit inimicus tuus abice animū tuum : ꝛ custodi te ab eo. ¶ Tertio aliquis inheret imo stolide:ꝛ fatue humiliatur : puta cum homo honorem suum non intelligens comparat se iumentis insipientibus : se subiciendo peccatis ꝛ rebus vilibus ꝛ similis factus est illis secundū prophetā.Similiter cum quis causa humilitatis mentitur. 22. q.2. c.Cum humilitatis scribitur.Cum humilitatis causa mentiris : si non eras peccator antequā mentireris mentiendo efficeris:quod euitaueras.veritas autem ipsa in te non est nisi ita te dixeris peccatorez: vt etiam cognoscis veritas autem ipsa ē. vt quod es:dicas. Nam quomodo est humilitas:vbi regnat falsitas.Et infra incauti sunt humiles:qui mendacio se illaqueāt h ibi.Et in quarto sententiarū di.21. Similiter fatua est humilitas cum sine necessitate frangitur auctoritas.vnde Augu.86. di.c.Quando sic dicit. Quādo necessitas discipline moribus cohercendis : dicere vos verba dura compellit si ꝛ ipsi modū vos excessisse sentitis non a vobis exigitur: vt a subditis veniam postuletis : ne apud eos quos oportet esse subiectos:duz

nimium seruatur humilitas regēda fran gatur auctoritas et tamen potentia est venia ab omnium domino: qui nouit eos quō plus iusto forte corripitis quanta beniuolentia diligatis. hec ille. ¶ Quarto quis heret imis et humiliatur meritorie: quando s. non propter timorem fingit se humilem sed caritatiue considerans defectum suum tenet se in infimis secundum modum suum sicut dixit Abraham ad dominum gen. 18. di. Loquar ad dominum meum cum sim puluis et cinis. ¶ Multum similiter meretur quando quis quanto plus exaltatur tanto magis humiliatur: ad quod nos Augu. hortatur. in libro de sancta virginitate c. 31. di. Quanto maior es humilia te in omnibus et coram deo inuenies gratiam mensura humilitatis cuique: ex mensura ipsius magnitudinis data est. cuique enim periculosa est superbia: que amplius amplioribus insidiatur: hanc sequitur inuidia: tāquā pedisequā eamque superbia quippe parit nec vnque sine tali prole: atque comite: qui duobus malis: hoc est superbia et inuidia dyabolus est. hec ille. Ex quibus habes que bona que mala: que ve nulla est humilitas: ac pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis. in qua ponuntur gradus. et signa humilitatis.

Tertio videnda sunt signa ac gradus humilitatis. Ad quorum euidentiam tria notanda sunt. ¶ Primo enim notādū est secundū glo. Mat. tertio tres esse gradus humilitatis pricipales. ¶ Primus est subdere se maiori: nec se preferre equali. et hec est humilitas sufficiens et necessaria. ¶ Secūdus gradus est subdere se pari: nec se preferre minori: et hec est humilitas habundans et copiosa. ¶ Tertius gradus est subdere se minori: et nemini velle preferri. et hec est excellens et perfecta et his tribus gradibus humilitas figuratur per altare tabernaculi: quod habebat tres cubitos altitudinis: vt dicitur: Exo 27. Aduertendū tamē est. quod in predictis gradibus preferre non debet intelligi secūdū interiorem estimationē secundū. hanc enim nullus se debet preferre alteri. sed secūdū extrinsecam actionē inquantū requirit necessitas rationalis distinguende dignitatis vel officij sine desiderio et affectu excellentie. 8. q. 1. c. Sciendū alias semper eēt vitium superbie. ideo dicitur. Ecclesiastici 32. Rectorē te posuerunt noli extolli. esto in illis sicut vnus ex ipsis. ¶ Sed oritur hic dubium si homo debeat se omnibus subiicere per humilitatē. ¶ Ad hoc respon. secundum Tho. secūda scđe. q. 161. ar. 3. Quod in hoīe possunt duo considerari. secundū id quod est dei et id quod est hominis. hoīs ē quicquid pertinet ad defectum sed dei quicquid pertinet ad salutem et perfectionem secūdum id Osee. 13. Perditio tua israel: ex me tantum auxiliū tuū. humilitas autem sicut dictum est. proprie respicit reuerentiā: qua homo deo subiicitur. Et ideo quilibet homo secundū illud quod suū est debet se cuilibet proximo subiicere: quantū ad illud quod ē dei in eo. Non autē hoc requirit humilitas: vt aliquis id quod est dei in seipso subiciat ei: quod apparet esse dei in altero: Nam illi qui dona dei participant cognoscunt ea se habere. secundū illud prie cor. secūdo. Vt sciamus que a deo donata sunt nobis. Et ideo absque preiudicio humilitatis possūt dona que ipsi acceperunt preferre donis dei que alijs videntur esse collata. Sicut apostolus dicit ad Ephe. tertio. Alijs generationibus non est agnitū filijs hominū sicut nunc reuellatum est sciis aplis. Similiter etiā nō hoc requirit humilitas vt aliquis id quod est suum in seipso subiciat ei quod est hominis in proximo. Alioquin opus esset vt quilibet reputaret se magis peccatorem: quouis alio. Cum tamen Apostolus absque preiudicio humilitatis dicat. Gal. secūdo

Nos natura iudei ⁊ non ex gentibus peccatores: potest aliquis reputare aliqd boni esse in proximo: qd ipse non habet vel aliquid mali in se esse quod in alio non est ex quo se potest ei subicere per humilitatem. ¶ Secũdo est notandũ qꝫ duodecim sunt humilitatis gradus. vt habet in regula. S. benedicti. quoꝝ sufficiẽtia assignatur secundũ Tho. vbi supra ar. 6. ⁊ Alexander in secunda parte in tractatu de superbia. q. 12. di. Quod quidã sunt gradus respectu paris siue equalis. ¶ Quidã sunt respectu superioris. ¶ Quidam respectu dei. ¶ Primo enim respectu equalis assignantur sex differẽtie per quas homo bene se habet erga eum. ¶ Primus est in aspectu interiori ⁊ exteriori. nam extollentia oculorum est quoddam superbie signũ inquantum excludit reuerentiam timorẽ ⁊ verecundiam. Timentes enim ⁊ verecũdi solent deprimere oculos quasi non audentes se eis comparare ⁊ ideo pertinet ad humilitatẽ corde ⁊ corpore semper eã ostendere defixis in terram aspectibus. ¶ Secundus gradus humilitatis est in verbo vt. s. homo non excedat in loquendo modum. s. per iactantiã: vt homo pauca verba loquatur grauia sint ⁊ non clamorosa. ¶ Tertius gradus est in signo vt non eat homo supercilio elleuato ne sit de illa praua generatione superborum de qua dicitur prouer. 30. Generatio cuius excelsi sunt oculi. ⁊ palpebre eius in alta subrecte. ¶ Quartus gradus est in silentio. cum. s. homo tacet ne preueniat tempus loquendi si alius loquitur vel ab alio non interrogetur ⁊ ideo dicitur taciturnitas. ¶ Quintus gradus est in conuersatione vt suis operibus non recedat a via cõi cõtra singularitatem per quam superbus vult alijs sanctior videri: vult eni ieiunare quando alij comedũt ⁊ similia ad hũc igit gradum pertinet tenere qd habet cõis regula cenobij. ¶ Sextus gradus est in existimatiõe vt qs se inferiorẽ ceteris existimet. vbi est sciendũ qꝫ absqꝫ aliqua falsitate: potest homo credere ⁊ pronunciare se omnibus esse viliorem: ⁊ ad omnia inutilem. Omnibus viliorẽ dico secundũ defectus ocultos: quos in se recognoscit. ⁊ dona dei que in alijs latent. ⁊ d hoc in sermone sequenti latius dicetur. Ad omnia inutilem dico. secundũ ꝓprias vires vt sufficiẽtiam suam totã referat in deum. secũdũ Aplm. 2. cor. tertio nostra sufficientia ex deo ẽ. ¶ Secũdo respectu superioris assignantur quatuor differẽtie graduũ humilitatis. ¶ Primus ẽ insufficientia bonoꝝ vt. s. quis credat. ⁊ cõfiteatur ad oĩa bona se indignũ insufficientẽ ⁊ vilem ac inutilẽ. ⁊ de hoc intelligit illud Lu. 17. c. Cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite serui inutiles sumus: que debuim⁹ facere fecimus. ¶ Secũdus gradus est peccatoꝝ confessio nam peccati celatio ex superbia prouenit sed cõfessio ex humilitate iuxta illud. Ecclesiastici. 8. ꝑbro humilia animã tuam. ¶ Tertius gradus est paciẽtia aduersariorum. s. vt exteriorẽ tribulationem equanimiter tolleret siue in dictis siue in factis siue in verbis siue in vberibus: quia sicut dicit Grego. in registro. Non grande est in his nos esse humiles a quibus honoramur quia ⁊ hoc seculares quandoqꝫ faciunt: sed illis maxime humiles esse debemus a qbus aliqua patimur. ¶ Quartus gradus ẽ obedientia mandatorum superiorum: quia sicut magis superbia est rebellio ita obediẽtia magna ẽ humilitas exẽplo xpi qui humiliauit semet ipsum factus obediens vsqꝫ ad mortem ad phil. secũdo. ¶ Tertio respectu dĩ assignantur duo alij gradus humilitatis. ¶ Primus est abnegatio proprie voluntatis vt. s. homo nõ sequatur propriam voluntatem iuxta illud Mat. 16. Qui vult venire post me abneget s. ⁊. t. c. s. ⁊ sequat me. ¶ Secundus gradus ⁊ oĩum vltim⁹:

est exhibitio diuini honoris. s. vt quis deũ timeat et memor sit omnium que precepit: et operetur diuinam implendo voluntatem propter dei amorem et reuerentiam. ¶ Tertio in ista parte notandum est. q inter cetera sunt tria signa humilitatis. ¶ Primum est honores et laudes fugere tanquam sagittas mellitas: ac mel venenosum. exemplo xpi qui cum turbe eum regem facere vellent auffugit. Jo. 6. ca. ¶ Secundum est opprobria et contumelias equanimiter ferre: Exemplo Dauid qui fugiens filium suum absalon. cum maledicceretur a quodam suo inimico dixit abisai eum iudicare volenti dimitte eum vt maledicat. dominus enim precepit ei vt malediceret dauid secundi regum. 16. Et apostolorum exemplo actuum. 5. Ibant apostoli gaudentes a conspectu con. q. d. h. sunt p. n. Jesu. c. pati. Exemplo etiam christi qui saturatus fuit opprobrijs sicut dicitur trenorum tertio. ¶ Tertium est vilia non recusare exemplo Abigail que dixit cum vellet eam dauid ducere in vxorem. Ecce ancilla tua sit ita famula vt lauet pedes seruorum domini mei primi Regum. 25. Bene ergo ex suis signis potest humilitas cognosci. et ex humilitate ellectio. vnde Grego. in libro. 34. moraliũ capitulo fi. dicit. Quia redemptor noster corda regit humilium: et leuiatam iste rex dicitur superborum Job vltimo aperte cognoscitur. q euidentissimum signum reproborum superbia est. at contra humilitas ellectorum. quam quisq habeat agnoscitur inuenitur sub quo rege militet vnusquisq enim quendam titulum portat operis quo facile ostenditur sub cuius seruiat potestate rectoris. vnde per euangelium Mathei. 7. dicitur a fructibus eorum cognoscetis eos. Danda est igitur in primis opera fratres charissimi vt humilitatem omnium equidem virtutum fundamentum in nobis acquiramus quia sicut sine fundamento et basi hedificium non subsistit sic absq humilitate virtutum scalam qua celum scanditur firmare non valemus: et cum ea perfecte habita omnia ad celorum regnum necessaria possidentur. et illud acquiritur quod nobis prestare dignetur dominus Jesus humilitatis exemplar qui per eterna secula viuit et regnat cum patre et spiritu sancto in trinitate perfecta deus. Amen.

¶ Feria sexta cinerum de comendatione et inductione ad humilitatem per rationes auctoritates et exempla.

Sermo vigesimus.

Cum facis elimosinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt. Scribuntur hec verba Mat. quinto capitulo. et in euangelio occurrentis ferie.

Quamquam de humilitate plena dixerimus in sermone hesterno fratres dilecti sumi in christo Jesu quo ad illius videlicet descriptionem et cognitionem signorum. s. et graduum. Superest tamen vt aliqua etiam de eius comendatione: ac inductione dicamus quatenus corda ellata humilientur et ad humilitatem amplectendam prouocentur licet quid durum videatur secundum q Augustinus ille eximius i primo de ciuitate dei capitulo primo loquit. Scio quibus viribus opus sit vt persuadeatur superbis quanta sit virtus humilitatis: quo fiat vt omnia terrena cacumina temporali mobilitate nutantia: non humano

vsurpata fastu: sed diuina gratia dona cel situdo transcendat. oculus enim superbis re sistit. h. a. d. g. hic vero quod dei est super be quoqꝫ anime spiritus inflatus affectat aniatqꝫ etiam in laudibus dici. parcere subiectis: ⁊ debellare superbos. hec ille ta men quantum nobis possibile erit labora bimus omnia ad humilitatem prouocan cia recitare. ⁊ cum Magistro nostro sum mo domino Jesu: illis dicere incipiemus verba proposita scilicet. Cum facis ⁊c. sci licet inaniter gloriando sicut hypocrite fa ciunt superbissimi. Triplici igitur via hu militatem comendabimus: ⁊ ad eandem amplectendam quemcunqꝫ prouocabim⁹. ¶ Primo videlꝫ via rationis. ¶ Secūdo via auctoritatis. ¶ Tertio quoqꝫ via exē plaritatis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua comēdatur humilitas multis ⁊ varijs ra tionibus precipue tribus.

PRimo igitur triplici ratione co mendatur virtus humilitatis. ¶ Prima quarum dicitur ratō sue digni tatis. ¶ Secunda ratio proprie miserabi litatis. ¶ Tertia quoqꝫ ratio nostre ne cessitatis. ¶ Quantum autem ad primaꝫ rationem sue. vꝫ. dignitatis oritur dubiuꝫ. An humilitas sit omnium virtutum potis sima. ¶ Ad quod respondetur secundum Thomam secunda secunde. q. 161. ar. 5. Qꝫ bonum humane virtutis in ordine consi stit rationis: qui quidem ordo principali ter attenditur. respectu finis. vnde virtu tes theo. que habent deum pro vltimo obiecto sunt excellentissime. secūdario au tem attenditur ordo prout per rationem ordināturʼ ea que sunt ad finem. Et hec or dinatio principaliter consistit: ⁊ essentiali ter in ipsa ratione ordinante. participatur autem in appetitu ordinato per rationeꝫ: quam ordinationem vniuersaliter facit iu sticia presertim legalis. Humilitas autēꝫ facit hominem subiectum in vniuersali ⁊ quantum ad omnia: quelibet autem alia virtus quantum ad aliquam materiaꝫ spe cialem. ⁊ ideo post virtutes theologicas ⁊ ⁊ post virtutes intellectuales: que respici unt ipsam: ⁊ post iusticiam presertim lega lem potior ceteris est humilitas. Cuius excellentia ⁊ dignitas patet ex tribus. ¶ Primo ex virtutū dispositione. ¶ Se cundo ex bonorum spiritualium conserua tione. ¶ Tertio ex difficili subiectione. ¶ Primo dico ꝙ tanta est excellētia hu militatis ꝙ ad omnes virtutes inducit ⁊ disponit ⁊ presertim ad septeꝫ principales. ¶ Primo enim disponit ad caritateꝫ dei ⁊ proximi: quia est fundamentum carita tis ⁊ pietatis nutrix. ¶ Tum quia imme diate ⁊ solidissime subicit se suo superiori scilicet deo. caritas autem non vnit crea turam creatori per modum superioritatis aut equalitatis: sꝫ solū per modū subiectio nis quasi materiā forme: ⁊ tanqꝫ mobile su mo motori: ⁊ tanqꝫ sponsaꝫ sponso. ¶ Pre terea nihil ē ita ꝓpriū amori sicut excelsi ne estimare ⁊ appreciare amatū ⁊ omnia alia respectu ei⁹ pro nihilo ducere aut ab hominari si sit contrariū illi. Si ergo ve ra humilitas habet hoc respectu dī patēs est eius cōnexio ad caritatē. ¶ Tum quia scdo omnia ordinare ⁊ referre facit in vlti mum finē qd̄ est obiectū caritatis sicut ne cessarium est caritati qꝛ sine hoc nulla est Sed hoc non pōt sine humilitate qꝛ vtiqꝫ hoc non pōt nisi contēnat omnia respectu finis vltimi. Jta ꝙ illū preferat omnibus ⁊ oia totaliter subiciat illi. ¶ Tum tertio qꝛ humilitas priuatū sui amorē penit⁹ ex tinguit: qꝛ per eam homo abnegat seipsuꝫ ⁊ se ꝓ nihilo ducit. ⁊ ideo nullus vere est misericors ⁊ pi⁹ erga ꝓximū in supportan dis iniurijs sibi factis ⁊ illi⁹ miserijs nisi qui se omniū viliorē. ⁊ punitione omni di gnum per humilitatē existimat: tanqꝫ do

minos ſuos exiſtimās omnes ⁊ tanq̄ ima ginem dei ſui quē ipſe ſic offendit. ¶ Secūdo humilitas ducit ⁊ diſponit ad pfectā penitentiā cum omnib⁹ partibus ſuis: ad quas nemo ducit ſine pfecta humilitate. Et quia humilitas principaliter inſiſtit cōpunctiōi amare de peccatis: ducit etiā ad rigiditatē ⁊ ſeueritatem, tum q: animus ſuperfert ſue carni per humilitatē: alias contēptū. ¶ Tum q: omnia inferiora vult humilitas ſubici, ⁊ p poſſe ſubicit ſuis ſuperioribus. ¶ Tum q: timore diuine maieſtatis: totū configitur, ⁊ concutitur: ⁊ per eundem timorem: intime configit ⁊ acuit carnem ſuam, ⁊ omnes affectus. ¶ Tertio humilitas ducit ⁊ diſponit ad perfectionem vite actiue ⁊ contemplatiue. Actiue quidem quia exit homo ad obſequia humilitatis, ⁊ ad omnes actus proprie viuificationis. Contemplatiue tum quia humilitas tenet cor vnitum: ⁊ recollectum ⁊ abſtractum: ⁊ ſuper omnia elleuatū: ⁊ ad omnia recte penſanda ⁊ eſtimanda exacutum ⁊ rectificatum qđ neceſſe eſt ad contēplationem. ¶ Tum etiā quia de primis ⁊ vltimis gradibus cōtemplationis eſt recta conſideratio ſui, ⁊ ſuoꝝ defectuū ac periculorum, ⁊ recta cōparatio ſue modicitatis ad magnitudinē omnium ſiue collectiue ſiue diſtributiue ſumpta. Et recta cōparatio ſuarum obligationum ad omnes quibus aliquo modo eſt debitrix. Sed libenter nullus ⁊ affectuoſe ac pfunde predictis cōſiderationibus imoratur niſi perfectus humilis: cuius eſt ſemper libenter illa intueri que ſuperbiam comprimunt: ⁊ humilitatem nutriunt ⁊ incendunt. ¶ Tū etiam quia humilitas potius vult eſſe diſcipula q̄ magiſtra ⁊ plus diuine ſentētie q̄ proprie ſiue vulgi inheret. ¶ Quarto humilitas diſponit ⁊ inducit ad magnanimitatem ⁊ conſtantiā. ¶ Tum quia iniurias ⁊ contemptum ſui amat, ⁊ querit tanquā ſibi conuenientiſſimum nutrimentū. Nam ſe dignam pluribus malis reputat idō pro nullo ducit ea que patitur reſpectu eorum que pati debere ſe putat. ¶ Tum etiam quia omnia inquantū ſunt nihil ducit pro nihilo ⁊ ideo tanquā poſſidens cōculcat totam nihilitatē ⁊ omnē magnitudinem ſuperbam extollentē ſe cōtra veritatem non ſolū velut nihil reputat: ſed etiā in illud inuehitur ſicut in illud qđ ei directe opponitur. Et ideo etiā fertur per quādam altitudinem tranſcendentē magnanimiter in omnia contēnenda vt ſit non ſolū radix ſed vita ⁊ anima altiſſime paupertatis. ¶ Tum inſuper quia: cum non timeat perdere honorem dignitatē poteſtatem aut quodcunq̄ aliud comodū tēporale: tā quā omnia huiuſmodi abiciens non habet vnde formidare debeat aut triſtari: Non enim flectitur blandicijs non vulgi famas ſed potius omnia iſta contēnit: ⁊ horret tanquā vite ſue inſidiantia: idō nō inclinat ad iniuſticiam aut ad aliquid vanum ⁊c. ¶ Quinto humilitas diſponit ⁊ ducit ad puritatem ⁊ honeſtatē. ¶ Tum quia omnem mundanam pulchritudinē abicit velut ſtercus ⁊ etiam aſpicere dedignatur ⁊ illam tanq̄ fumum volatilem ⁊ tanq̄ grādem ⁊ veram ignominiā eſſe ſentit. Sed conſtat q̄ incentiua carnis ex contrarijs nutriuntur ⁊ oriuntur, ergo ⁊c. ¶ Tum q: recolligendo cor ad intima ⁊ abſtrahēdo illud ab omnibus reddit illud abſcōſum: ⁊ purum ab omni tentatione carnali. ¶ Tum quia componendo ⁊ debite ordinando ⁊ moderando omnes actus ⁊ geſtus ⁊ omnia verba ⁊ ſigna vagationem omnem ſenſuū: ⁊ omnē motū inhoneſtatis excludit, q̄ autem cōpoſitio ſpectet ad ipſam patet ex antedictis. igit ⁊c. ¶ Sexto humilitas diſponit ⁊ ducit ad diſcretionem ⁊ maturitatem. ¶ Tum quia ſemper facit ſentire proprios defectus: ideo i omnibus agendis eſt timorata: ⁊ circōſpecta, nihil eni de ſuis viribus preſumit: adeo nō

est temeraria nec preceps: sed in omnibus
semper sequatur consilium ⁊ auxilium dei
⁊ suorū sanctorū ⁊ seruorum. ¶ Tum quia
nullo priuato amore: aut mundano timore
vel fauore impellitur aut precipitatur. sed
solo dei timore configitur ⁊ ideo cū timo
re. ⁊ tremore salutem suam operatur attē
dens se omnia agere in conspectu iudicis
cūcta cernentis ⁊ nullū delictū impunitū
relinquentis. ¶ Tum quia serenissima fa
cie omnia diiudicat. ⁊ ideo sentit se facile
posse deficere: nisi caute in omnibus se ha
buerit. ⁊ etiā quia humilitas non solet cō
muniter innasci in hominibus: nisi post
multorum casuum experientiā ⁊ calamita
tum quorū multiplex experientia non mo
dicum iuuat ad discretionē: ⁊ maturitatē
¶ Septimo ⁊ vltimo humilitas ducit ad
simplicitatē iustitie ⁊ veritatis. ¶ Tum
quia fugat omnem ypocrisim duplicitatē
⁊ mendositatē. ¶ Tum quia vnicuiq; quod
suum est reddit. s. deo gloriam omnem ⁊
dominiū sibi subiectionē seruitutem ⁊ ob
probrium. proximo pietatem ⁊ beneficiū.
¶ Tum quia vt altius dicatur ipsa est ra
dix illius diuine stultitie de qua loquitur
Apostolus. i. cor. i. dicens. Verbum crucis
pereuntibus quidē stultitia est. Et vt solo
verbo concludamus: nullū est exercitium
quod ita perfecte ⁊ sic repente omniū virtu
tum vniuersitatem introducat in anima si
cut est continue se exercere ad sui contem
ptum secundū circūstantias premissas hu
militatis. ergo est virtus dignissima. ¶ Se
cundo probatur ex conseruatione quia nō
solum ad virtutes disponit ⁊ ducit sed etiā
ipsas ⁊ omnia merita cōseruat secundum
Ric. in quarto di. 14. ar. x. q. i. Dicens quod
humilitas dicitur fundamentum spiritua
le secundū illud Ber. ad Eugeniū. de consi
deratione. c. 3. Bonus fundus humilitas.
Et hoc ratione firmationis ⁊ conseruatio
nis virtutum. ait eni Grego. in. 22. mor. In
cunctis que agitis radicem boni operis

humilitatē tenete. Nā ⁊ si quelibet assint
opera nulla tamen sunt nisi ex humilitate
condiantur. Qui enim ceteras virtutes si
ne humilitate cōgregat. quasi puluerē in uē
tum portat. Quod patet ex tribus. ¶ Primo
respectu moderationis quia ipsa est radix
⁊ mater omnis ordinis ⁊ omnis mensure. Estiat
eni omnia prout sunt: ⁊ hoc in tantū est sibi in
quantū propriū quod quasi nihil aliud esse vi
det nisi rectissima ⁊ intima estiatio omnium
secundum suū valorē nulli rei plusq; valeat estimando: nec minus ⁊ hoc facit ad cōseruan
das virtutes. ¶ Secūdo hoc patet respectu
cōsiderationis. Cōpetit eni sibi totū cor ad
interiora colligere: ⁊ facere ipsum intra se
stabilire cōsistere ⁊ inhitare ⁊ per sensum ni
hilitatis sui ⁊ omnis creature ab omni vani
tate speciei create mentē abstrahit ⁊ ab
strahēdo depurat. Et in cōspectu lucis eter
ne sue entitatis prie ⁊ summe eā reddit vni
tam serenā ⁊ propinquā. Eo et quo nihil sibi
ascribit nec sibi in aliquo innitit semper securū
fert in tantū sensū principaliū operū dei. s.
Creationis conseruationis gubernationis re
demptionis: ⁊ iustificationis iudiciarie puni
tionis ⁊ eterne glorificationis: que omnia ad
cōseruādas virtutes proficiūt. ¶ Tertio hoc
patet respectu gratificationis. Nam quidam sa
piēs ait. Quod humilitas est norma iustitie ⁊
ianua sapiētie: ⁊ templū gratie. Et hoc est verum
quia ista virtus facit humiliter supplicare ⁊
veraciter recognoscere ⁊ detestari offēsam
⁊ prosterni ante pedes dn̄i seruorūq; suorū
Ipsa super omnia impetrat veniā et longe am
plius quam queratur. quia Iac. 4. dicitur. Deus super
bis. r. h. a. d. g. s. virtutes operādi ⁊ cōser
uandi ⁊ certe sicut in centro omnium stellarū
⁊ celorū aspectus ⁊ influētie rectissimo ⁊ so
lidissimo incessu cōcurrūt. sic oculi generosi
aspectus intensissime currūt ad humiles.
vnde altissimo deo dicitur. Excelsus dn̄s humi
lia res. ⁊ al. a lon. cognoscit. Qui ergo ma
gnas virtutes ⁊ gratias habere humilitatē semper
associet vt ipsas cōseruare mereatur. vnde

hieronim⁹ in ep̄la ad Euſtochiū ait. Nollo tibi ſupbiam venire de ꝓpoſito ſ; timorem ⁊c̄. quere in fine. pȝ igiſ ꝙ virt⁹ humilitatis ē dignissima. ¶ Tertio idē ꝓbatur ex difficili ſubiectiōe. cum eni tanto ſit dignior virtus ⁊ magis meritoria quāto eſt difficilior: ſeqtur humilitatē eſſe dignissimam q: difficilima iuxta illud phi ſecūdo ethicoꝝ. Virt⁹ eſt circa bonum ⁊ difficile. ¶ Qð ſi querat quare ē difficillimū ptingere ad humilitatē. cū actus eius nō inferat penā ſenſui. ¶ Ad hoc reſpon ꝯ ſecūdū Pe. Jo. ſup Mat. 18. c. Qð difficultas tal' prouenit ex tribus. ¶ Primo ex ſua propria arduitate. q: oīs virtus quāto magis ē ardua ⁊ perfecta ē: tanto ceteris parib⁹ ē inacceſſibilior viribus nr̄is: ⁊ tāto oportet cum fortiori conatu nos aſſurgere ad eam ſed huiuſmodi ē humilitas. ¶ Secūdo hoc ꝓuenit ex forti ipulſu. ⁊ multa apetibilitate ſui cōtrarij vehemēter pradicata in naturali rōnali que nō ē plena ſ; vacua dō: ac p conſequēs ē ꝯplena eſtimatiōe ſuipſi⁹. Altitudo dr̄ prātis ⁊ pſidētie: ⁊ ſingularitas precellētie ⁊ glie: ⁊ nulli ſubeſſe nulliuſq; legib⁹ coartari ſ; in oībus ꝓpriā voluntatē ſequi' exhibent ſe menti tali vt quaſi quedam gloria dei. Et ideo difficillimū eſt ſenſus ⁊ radices ſupbie tali menti medullit⁹ inbitos a ſe eradicare. ¶ Tertio prouenit ex eo ꝙ contemptus ſui pfert quandā magnitudinē ineffabilis mortis ⁊ nihilationis. ⁊ iō grandē contēptum ſui horret hō ſicut ſui annihilationē. tantū enī homo ſentit ſe eſſe: ⁊ viuere in cordibus alioꝝ. quātū ſe ſentit appreciari ab eis quapropter difficile ē humilitatis virtutē aggredi. Et ex hoc nō imerito grandi pmio coronaſ. Nā lu. 14. ⁊. 18. ⁊ Mat. 23. dicitur a dn̄o. Qui ſe. h: exal. vn̄ Augu: i libro de penitētia ſic dicit. Nō puteo eum qui ſe humiliat ſp iacere cum dictū ſit exaltabitur Et ne oppineris in oculis hominum eius exaltationem per ſublimitates fieri corporales. promittitur autē humilitati exaltatio ſpiritualis. non quia ipſa ſola eam mereatur ſed quia humilitatis eſt proprium cōtemnere ſublimitatem terrenam que impedimētū preſtat ne homo ad celeſtia tendat. h ille. Ex quibus concluditur ꝙ quanto maior eſt humilitas tanto magis meretur exaltari per illam regulam ſuperi⁹ dictam. ſ. Vbi magis de cauſa ibi magis ð cauſato ⁊ effectu. Si igitur humilitas eſt cauſa exaltationis ergo vbi maior humilitas ibi maior erit exaltatio. ⁊ ſic pȝ prima ratio que humilitatē comēdat ⁊ ad illam nos iducit. ¶ Scðo pricipalr inducit nos ad humilitatē rō ꝓprie miſerabilitatis. Nā ſi intime cōſiderare volumus noſtrā miſeriam facile eſt nos humiliari. eſt enim noſtra miſeria magis in ſpūalib⁹ corporalib⁹ ⁊ tpalibus. ¶ Primo eni inducit nos ad humilitatem cognitio ꝓprie miſerie ſpūalis tanta ē enim nr̄a obligatio ad deū: etiā ex vno ſolo beneficio ꝙ nunq̄ȝ ad minimam particulā poſſemus ſatiſfacere. ſi ergo aliquas grās vel virtuales opationes habemus illas a deo obtinuimus. ⁊ ad maiorē gratitudinē humilitatē ⁊ ſollicitudinem obligamur. Juxta illð apl'i. 1. cor. 4. Quid habes ꝙ nō accepiſti: ſi ergo accepiſti qd gloriaris quaſi nō acceperis. ¶ Preterea peccata grādia ⁊ horribilia cōmiſimus: ⁊ iugiter peccatis pena adiungimus ⁊ omni momēto poſſumus in omni graui ſcelere prolabere. Nec ēt in preſenti cū omni ſtudio poſſumus plene diſcernere vtrū digni ſumus odio vl' amore vt iam probatū eſt ſupra. ¶ Preterea null⁹ ita in ſpūalibus bonis ꝓficit: quin poſſit ſemp vere dicere ſe viliorē. ⁊ omnibus alijs ſe reputare inferiorē. Qð pȝ ex trib⁹. ſm Petrū. Jo. vbi ſupra. ¶ Primo vȝ cōparando id qð eſt propriū alicui ad alia ſm ꝙ ſunt opa dei. ꝓprium eni homini ē ꝓprie eſſe de nihilo ⁊ quantū eſt ex ſe redire in nihilū: ⁊ ſemp eē nihil. peccata ēt omnia ei ſunt propria.

Reliqua vero inquantũ sunt opa dei ipm participãtia non hñt propriũ nõ ratione entitatis ⁊ boni. Si aũt hoc modo compat se homo alijs inueniet se in infinitũ vilio rem illis. sicut docet ẽt ansel. ❡ Secũdo pz hoc ex cõsideratione eoꝝ que oculta eẽ possunt in alijs ɓm glo. ad phili. secundo. Superiores inuicẽ arbitrantes. ⁊ Augu. in libro de virginitate dicens. Quidã ple rumqz habent plura bona exteriora sz ha bent alia occulta interius que preualent omnibus illis vtpote aliqs coniugat⁹ hz habitum martirij quẽ aliquãdo virgo nõ habet: aut non tm̃ quantũ ille, ⁊ ideo ɓm Grego. sup Job. 9. c. Semp dz homo min⁹ extimare dona sua qz dona alteri⁹. ❡ Ter tio hoc põt fieri cõparãdo illd qd ipse red dit deo. respectu graꝝ quas sibi deus con tulit ad id qd alter reddit do. respectu eo rum que a deo accepit aut ad id qp redde ret si tanta ⁊ alia accepisset. Et hoc modo pater nr̃ Seraphic⁹ franciscus dicebat ⁊ sentiebat se esse oium peccatoꝝ maximũ. qz extimabat nullũ esse sic ribaldũ quin si tanta ei dñs cõtulisset qui gratior nõ esset qz ipe erat. ❡ Secũdo inducit nos ad hu militatẽ cognitio ꝓprie miserie corporalis Nam quantũ ad corpus inferiores ⁊ debi liores sumus omnibus bestijs iuxta illud Boetij. Si corp⁹ spectes quid imbecili⁹ ho mine reperire queas: quẽ musculaꝝ sepe morsus interimit: ⁊ subiecti oibus vanita tibus ⁊ miserijs. vñ Ber. in meditatiõib⁹ Si diligẽter cõsideres: qd per os ⁊ nares ceterosqz corporis meatus egredit vili⁹ sterquiliniũ numqz vidisti si singulas eius miserias enumerare velis qz onerata pec catis irretitaqz vitijs pruriens concupiscẽ tijs occupata passionibus prona semp in malum: ⁊ in omne vitiũ procliuis plenam omni ɔfusione ⁊ ignoia ⁊ infra nihil aliud est hõ nisi sperma fetidũ saccus stercoꝝ ci bus vermiũ post hoiem vermis: post ver mem fetor ⁊ horror ⁊ sic in nõ hoiem ver titur oĩs homo. cur ergo superbis homo? Attende quod fuisti vile semen ⁊ sanguis coagulatus in vtero deinde miserijs huius vite exposit⁹ ⁊ peccato ⁊ postea vermis ⁊ cibus vermiũ futurus in tumulo. Quid supbis puluis ⁊ cinis? cui⁹ conceptus cul pa: nasci miseria: viuere pena: mori angustia Cur carnẽ tuã preciosis reb⁹ impinguas? ⁊ adornas quã post paucos dies vermes deuoraturi sunt in sepulcro. Aiam vero tu am non ornas bonis moribus que deo ⁊ angelis eius ẽ presentanda in celis: h̃ ille. ❡ Tertio inducit nos ad humilitatẽ co gnitio ꝓprie miserie tẽporalis. Nam tẽpo ralia tanto labore acqrũtur multo timore possidẽtur: ⁊ demũ magno dolore relinquũ tur: quapropter nõ hz causam ex diuitijs superbiendi. vt dicit Apl's. 1. thi. 6. Diuiti bus huius. s. preci. su. nõ sa. sz potius humi liandi. vnde Inno. de miseria humana di cit. Quid prosunt o frater diuitie? Quid vana gloria? quid leticia mundi: cum nõ li berent hoiem d morte nec defendant a cri mine nec eripiant a fetore: ecce eni qui se debat heri gloriosus in aula: nũc latet de spectus sub tumba. ⁊ qui vescebat delitijs in cenaculo: mõ consumitur in sepulcro. Cur ergo supbis vermis ⁊ cinis? diuitias pauperibus dispergẽdas accumulas. cum dicat ꝓpheta. dormierũt somniũ suũ ⁊ ni hil inuenerũt oẽs viri diuitiaꝝ in manib⁹ suis. h̃ ille. ⁊ sic pz quomodo iducimur ad humilitatẽ ratione cognitionis nostre mi serie. ❡ Tertio inducit nos ad humilitatẽ ratio necessitatis qz sine ea nemo saluatur Juxta illud Mat. 18. Nisi ɔuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut p. n. in. r. c. Qd probat tripliciter. ❡ Primo sic Supbia est caput ⁊ regina oium vitiorũ ⁊ ducit in perditio nem vt oẽs dicũt: ergo cum cõtrariarum causaꝝ cõtrarij sint effect⁹ non inmerito hu militas habet quendã primatũ: inter vir tutes ⁊ sicut in infernũ mittit superbia. Ita humilitas dirigit ad vitam eternam.

¶ Secundo idem probatur sic. christus est via ad salutem Jo.14. ego sum via. Qui ergo saluari vult oportet ambulare per viam christum ambulare autem per christum nihil aliud est nisi eius exempla sequi. iuxta illud prime Jo. 2o. Qui dicit se in christo manere: debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. Qui vult saluari sequatur humilitatem christi. ergo etc. ¶ Tertio probatur sic exemplariter. Sicut in grano frumenti non prouenit viriditas nisi prius in terra putrescat et mortificetur: sic homo non potest peruenire ad vitam gratie virtutum et glorie. s. vite eterne: nisi prius deprimatur et mortificetur per humilitatem Jo.12. Nisi granum frumenti. c. in terra. m. f. i. s. m. si autem m. f. m. f. affert. Ex quibus vtilitas et dignitas humilitatis patet. Et prima huius sermonis pars principalis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua commendatur humilitas varijs auctoritatibus.

Secundo commendatur humilitas et ad eam inducimur varijs auctoritatibus Et precipue triplici. s. auctoritate sacrarum scripturarum: auctoritate sacrorum doctorum: et auctoritate polyticorum. ¶ Primo igitur commendatur humilitas auctoritate sacrarum scripturarum noui et veteris testamenti. ¶ Primo auctoritatibus veteris testi. sic

¶ Vidit dominus humilitatem meam nunc amabit me uir meus. s. xpo — Gen. xix.

¶ Quesitus in regem Saul abscondit se domini — .i. Re. x.

¶ Non ne cum paruus esses in oculis tuis caput in tribus israel factus es — i. Re. xv.

¶ Non ne vidisti humiliari achab coram me: quia igitur humiliatus est non inducam malum in diebus eius — tertij Re. xi.

¶ Quia humiliati sunt: auersa est ab eis ira domini — si paralipom. 12.

¶ Humilium et mansuetorum tibi semper placuit deprecatio — Judith. ix.

¶ Qui ponis humiles in sublime — Job. v.

¶ Qui humiliatus fuerit erit in gloria: et qui inclinauerit oculos suos ipse saluabitur — Job. 22.

¶ Populum humilem saluum facies — ps. 17.

¶ Humiles spiritu non habitu saluabuntur — ps. 33.

¶ Quia respexit in orationem humilium et non spreuit preces eorum — ps. ci.

¶ Quia in humilitate nostra memor fuit nostri — ps. 135.

¶ Ubi humilitas ibi sapientia — puer. xi.

¶ Gloriam precedet humilitas — puer. xv.

¶ Melius est humiliari cum mitibus quam cum superbis diuidere spolia. — puer. xvi.

¶ Superbum sequitur humilitas: et humilem spiritu suscipiet gloria — puer. xxix.

¶ Quanto magnus es humilia te in omnibus et coram deo inuenies gratiam: quoniam magna potentia dei solius: et ab humilibus honoratur — Eccle. 3.

¶ Secundo idem concluditur auctoritatibus noui testamenti sicut.

¶ Beati pauperes spiritu. idest voluntate — Mat. v.

¶ Sufficit discipulo vt sit sicut magister eius. i. sufficere debet christus autem vilis et abiectus et tu superbus et elatus? Mat. 10.

¶ Discite a me quia m. s. et h. cor. — Ma. xi.

¶ Quis putas maior est in regno celorum dixerunt discipuli domino. Et respondit eis.

¶ Quicunque humiliauerit se sicut paruulus ille hic est maior in regno celorum — Ma. 18.

¶ Quicunque voluerit inter vos maior fieri sit vester minister — Mat. xx.

¶ Qui se humiliat exaltabitur — Mat. 23.

¶ Qui minor est inter vos hic maior est lu. 9.

¶ Nolite timere pusillus grex: quia complacuerit patri vestro dare vobis regnum — Lu. 12.

¶ Cum inuitatus fueris ad nuptias recumbe in nouissimo loco — Lu. 14.

Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens

Et ibidem. Ipse humiliauit seipsum factus
obediens vsqz ad mortem. mortem autem
crucis propter quod. d. e. il. ꝛc. phil. secūdo
¶ Adolescentes subditi estote senioribus
omnes inuicem humilitatem insinuate: q:
deus superbis resi. h. aūt. d. gratiā. i. pe. 5.
¶ Humiliamini sub potenti manu dei: vt vos
exaltet in tempore visitationis. i. pe. v. Sa
tis patet comēdatā esse humilitatē aucto
ritatibꝰ sacre scripture. ¶ Secūdo idem
probatur auctoritatibꝰ canonistarū ꝛ sacrorū
doc. ¶ Primo auctoritatibꝰ canonistarū sic
discurrēdo. Nico. papa. 50. di. c. de his cleri
cis sic dicit. Sanctiꝰ est in hac vita domus
sub inferiori habitu irreprehēsibiliter fa
mulari qz alta indebite petendo dānabilit
in profundū demergi. h ille. ¶ Calistus
papa. xj. q. 3. c. iustum iudiciū sic dicit. Me
lior ē in malefactis humilis facta ꝯfessio
qz in bonis superba gloriatio. ¶ Item ex
octaua synodo de pe. di. 2. c. i. scribit. Exer
citia humilitatis sunt si se vilioribus exer
citijs subdat: ꝛ officijs: ꝛ ministerijs indi
gnioribus tradat. Ita enim ab arrogantia
que est humane glorie vitiū curari pote
rit: vt in consuetudine humilitatis affectꝰ
vltra non incidat in arrogātie ꝛ vaneglo
rie delictum. ¶ Luciꝰ insuper papa tertiꝰ
c. Ad aures extra de tempo. ord. sic dicit.
Honestius ꝛ tutius est subiectis debitam
prepositis obedientiam in inferiori mini
sterio deseruiri qz cum prepositorū scanda
lo graduum appetere dignitatē. hec ille.
Et de hac materia habetur. 86. di. c. Quo
niam. ꝛ in glo. c. fi. de ma. ꝛ obe. ꝛ in glo. fi.
c. i. de religi. do. super verbo humilitatis i
clementis. vbi habet qꝫ sola est humilitas
clauis: que aperit regnū celorum: ꝛ reserat
misteria scripturarum. ¶ Secundo ad
ducuntur auctoritates sacrorum doctorum.
Hiero. enim ad Antoniū monachū dicit.
Dñs noster humilitatis magister disce
ptantibus de dignitate discipulis. vnū ap
prehendit ex paruulis di. Quicūqz nostrū
non fuerit cōuersus vt infans: non poterit
intrare regnum celorū. item Hiero. ad ce
lantiam. Nihil habeas humilitate prestanti
us. nihilqz amabilius. hec est enī precipua
obseruatrix. ꝛ quasi custos quedam virtu
tū omniū. nihilqz est quod nos ita ꝛ homi
nibus gratos. ꝛ deo faciat qz si vite meri
to magne humilitatis infirmi sumus pro
pter quod scriptura dicit. Quāto maior es
ꝛc. quare vltra fol. ma. Quod ne tantū do
cere sz ēt facere videret: īpleuit exēplo: dū
discipulorū pedes lauat. dū traditorē osclo
excipit: dū loqt cū samaritana: dū ad pedēs
sibi sedente Maria de celorū disputat re
gno: dum ab inferis resurgens primū mu
lierculis apparescit. Et iterū i epistola ad
Rusticum monachum vt habetur. 93. di.
c. diaconi sic inquit. Ita enim deus noster
opa vniuersa disposuit vt qui maior se cre
diderit minor esset: ꝛ qui minor videretur
maior existeret. hec ille. ¶ Greg. etiā lo
quens de Job laudibus in. 22. li. mor. dicit.
Mirentur in eo qui volunt castitatis cō
tinentiam integritatē iusticie viscera pie
tatis: ego in eo non minus admiror cōfes
sionem humillimam peccatorū: qz tot sub
limia gesta virtutis. Scio quia infirmita
tis verecundia: plerūqz hominibus est cete
minis cōmissa peccata prodere qz non ad
missa vitare: ꝛ vnūquodqz malū qzuis ro
bustius vitetur: tamen humiliꝰ perditur.
Et idē in. 27. mora. li. dicit. Ego dauid plꝰ
saltantem stupeo qz pugnantem: pugnan
do namqz hostes subdidit. Saltando aūt co
ram dño semetipsum vicit: qui ait ludam
vt fiam vilior qz factus sum eroqz humil
in oculis meis. hec ille. ¶ Criso. insuper i
c. 18. lu. dicit. Si mixta in peccatis humili
tas tam facile currit: vt iusticiam superbie
coniunctam transeat si iusticie coniūxeris
eam quo non ibi assistet tribunali ipsi diui
no in angelorum medio. Augustinus quo
qz in epistola ad dioscorum sic dicit. Nul
la alia ad capescendam veritatem est via:

q̄ humilitas. ⁊ quoties interrogares hoc dicerem non ꝙ alia non sint precepta: que dicantur: sed nisi humilitas omnia que cū q̄ benefacimus ⁊ precesserit ⁊ comitata. ⁊ cōsecuta fuerit: ⁊ posita quā intueamur: ⁊ apposita cui adhereamꝰ: ⁊ imposita qua imprimamur. Jam nobis de aliquo bene facto gaudentibus totū extorquet de manu superbia. vicia quippe cetera in peccatis. Superbia vero ⁊ in recte factis timē da est ne illa que laudabitur facta sunt ipsius laudis cupiditate amittātur. ita sicut rector ille nobilissimus cū interrogatus esset quid ei primum in elloquentie preceptis videretur: obseruare oportere pronunciationem dicit respondisse: cum quereret quid secundo eandem pronunciationem: quid tertio. nihil q̄ pronūciationem dixit. ita si tu interrogares: ⁊ quoties interrogares de preceptis christiane religiōis: nihil me aliud respondere nisi humilitatē liberet. Et si forte alia dicere necessitas cogeret: humilitati huic saluberrime: quam dominꝰ noster Jesus christus: vt doceret humiliatus est maxime quedā aduersatur: vt ita dicam imperitissima scientia: dū nos scire gaudemus. quid maximandros: quid anaxer: quid Pitagoras senserit vt docti eruditiq̄ videamur cū a vera doctrina ⁊ eruditione longe absit. hec ille. Et in li. de salutaribus documentis. idem ait roga tuos vt i omnibus suis operibus humiliter coram deo agant: quicquid ei acceptum sit: quia non erit gratū deo quicqd homo facit in superbia. Quod autem humiliter fit hoc est ei acceptum: quia humilitas virtutum sublimitas est: ⁊ eo ad regnum celorū quilibet. vnde veniet nisi per humilitatē? Multorum autem tempor laborēs: ⁊ orationes ⁊ elemosine: ⁊ ieiunia: ⁊ vigilie: si cū superbia finem habuerit pro nihilo apud deum computantur. Acceptus est deo vir humilis: ⁊ in se deum gestat tam paulatī superius discernimus de superbie malo: sz propter tibi subditos: necessarium hoc locum inueni: vt contra sagittas diaboli discant clypeum humilitatis. Superbus autem est deo odibilis ⁊ diabolo similis. humilis licet habitu vil' sit gl'iosus est tamē apud deum. Superbus autem. ⁊ si decꝰ corpore ellevatus videatur aspectu tamen apud deū operibus uil' est. ⁊ verbis ⁊ gestis ⁊ vultu ⁊ incessu. semper eius dignoscitur superbia ⁊ leuitas. hec ille. ¶ Tertio ad idem adducuntur auctoritates polyticorum ⁊ paganorum. Nam. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. si. scribitur. Nihil tam peculiare imperiali maiestati q̄ humilitas: per quā sola dei seruatur imitatio. hec ibi. ¶ Preterea ph'i pagani hoc idem affirmant. Nā ptolomeus dicit. Qui inter sapientes humilior est sapiētior existit sicut lacus profundior ceteris lacunis aqua copiosior ē. hec ille. ¶ Item li. 5. Metaphisice dicit. Qui humiliat sponte melior est q̄ qui humiliatur vi. Seneca in epi. 20. ad lucillum dicit. Redige te ad parua ex quibus cadere non possis. ¶ Valerius quoq̄ maximus li. 8. dicit. Nulla est tanta humilitas que dulcedine glorie nō tangat. Postremo Tullius. 5. li. de questionibus tusculanis dicit. humilis nēpe virtutes recipit. Et ecce quot auctoritatibus comendat humilitas: patetq̄ pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huiꝰ sermonis in q̄ ponūt q̄ pl'a exēpla qbus inducimur ad hūilitatē.

TErtio ⁊ vltimo īducimur ad humilitatē triplici exēplo qbꝰ comēdatur hūilitas. s. dei xp̄i ⁊ virginis. ¶ Primo dico ad humilitatem inducimur exēplo dei de quo dicit Petrus Jo. vbi supra ꝙ licet in eo nō cadat humilitas: prout dicit sui contemptum: tamen in eo est prout dicit sūmam condescensionē: ⁊ prout dicit rectissimam estimationem ⁊ adequationē seu ordinationē omniū. Nam deus tantū ē condescensiuus ꝙ nō dedignat immediate assistere infimis creaturis: ⁊ vermiculis

qui etiam imediate tribuit eis totam cor
essentiam: ⁊ virtutem imediate in semetip
so omnia portans: continens ⁊ cõseruans
in omnibus suã similitudinem ⁊ bonitaté
pro eorũ capacitate diffundens. ¶ Secun
do inducimur exemplo christi qui fuit hu
milis nascendo: viuendo moriendo simul
⁊ resurgendo. ¶ Primo fuit hũilis nascé
do. Nam nasci voluit de matre paupercu
la in domo aliena ⁊ in stabulo publico ⁊ ñ
proprio. vnde dicit̃ non erat ei locus in di
uersorio. ¶ Preterea positus est in prese
pio: ⁊ pauperculis pannis inuolut[9] lu. 2. de
quo dicit Hiero. hic paruo terre foramine
natus est. ¶ Secũdo humilis fuit viuen
do: in vestibus. ⁊ in gestis. ¶ In vestibus
dico: quia vt habet̃ Jo. 19. Erat aũt eius tu
nica inconsutilis de super cõtexta per to
tuz. i. cilicina sic formata sicut prophetatũ
est ps. 68. posui vestimentũ meum ciliciũ.
Et ibi hoc notat Nico. de lyra. ¶ In om
nibus quoqz gestis suis humilitatem de
monstrauit vt euangelia inspiciens pleni
us poterit videre. Nam erat subditus pa
rentibus Lu. 2. Fugit dignitates ⁊ hono
res ideo fugit in montem cum vellent eũ
facere regem Jo. 6. Item dixit Petro ⁊
duob[9] filijs zebedei. Nemini dixeritis vi
sionem hanc Mat. 17. s. ad fugiendaz glo
riam. ¶ Tertio fuit humilis moriendo ⁊
resurgendo: q: humiliter tanqz agnus mã
suetissimus ad victimam ductus est ⁊ tan
dem horrida ⁊ vituperabili morte crucis
damnatus est: sicut prophetatum fuerat.
Sapientie 2. Morte turpissima condem
nemus eum. Resurgendo non minus hu
militatez demonstrauit presertim discipu
los fratres appellãs di. Mat. vltimo illis
mulierib[9]. Nolite timere. Ite nũciate fra
trib[9] meis vt eãt i galileã. Bene. ergo di
xit xp̃s Mat. xi. discite a me quia mitis
sum ⁊. h. c. ⁊ apostolus ad phil'. secundo
humiliauit semetipsum factus obediens.
⁊c. Ideo pulchre August. dicit li. de sancta
virginitate. c. 39. Non te anima christiana
vt discas humilitatem ad publicanos ⁊
peccatores mitto qui tamen in regnum
celorum precedunt superbos: sed ad regez
celi te mitto ad eum per quem creati sunt
homines: ⁊ qui creatus est inter homines
propter homines ad speciosum pre filijs
propter filios hominum ad euz qui domi
natur angelis imortalibus: quibus certe
humilitas similes non iniquitas facit.
¶ Tertio inducimur ad humilitatez exẽ
plo virginis Marie propter cuius humi
litatem exaltata est sicut ipsa testatur lu.
primo di. Quia respexit. h. an. sue. e. enim
ex hoc beatã me di. oẽs generatiões. vñ
Aug. in sermone primo d̃ natiuitate virgi
nis sic comendat christi ⁊ virginis humi
litatem di. Noli timer̃ filia syon. Ecce rex
tu[9] veniet tibi mansuetus ⁊ mitis super
nubem leuem. i. super virginem Mariaz:
quam tibi ipse exhibuit sine corporis pon
dere genitricem. venit inqz mansuetus re
quiescens super maternũ suum humilem
⁊ quietuz trementẽ verba sua. venit igitur
mansuetus implens celos transiliens per
humilem ad superbos: ⁊ celos nõ derelin
quens: ⁊ inflatos tumore superbie apposi
to hũilitatis remedio velut emplastro vt
mitis ipse curarz. O profũda humilitas
⁊ excellentior altitudo sapientie ⁊ sciẽtie
dei angelorũ panis lactatur vberibus ma
tris. Fons aque salientis i uitaz eternam
samaritane pfiguranti ecclesiaz aquã postu
lauit cõuiuare cũ publicãis ⁊ peccatorib[9] ⁊
non recusabat cui familie celestes cum tre
more ministrant reguli filiũ: rex reguz fe
cit sanũ narrandi deficit tempus noua fe
cit in seculo qui nou[9] venit in seculuz. hec
ille. Sequamur igit̃ humilitatis viam ca
rissimi fratres dñm vz Jesum xp̃m si quo
ipse processit: peruenire cupimus ⁊ cuz eo
perpetuo regnare quod dñs concedat ip
se dñs Jesus xp̃s qui viuit in trinitate p̃
fecta in secula seculorum Amen.

¶ Sabbato cinerum de humilitate cõtritionis et de contrictionis fructificatione. Sermo.xxj.

Omnes enim eu3 viderunt et turbati sunt. scribunt hec verba Mat. 6.c. et in euãgelio occurrentis ferie. Sicut eni fratres carissimi quodã modo superbia reperitur in omni vitio: et omne circuit peccatũ. iuxta illud sapientie.10. initiu3 omnis peccati superbia: quia sine ea etiã nullũ peccatum est: vt dicit Aug. In omni eni3 peccato est contemptus quidam ad superbiam ptinens. ita per contrarium necesse est ad omne peccatum expellendũ humilitatem reperi contrariationis. quia sm phm 8o ethicorũ. Medicine habent fieri per contraria et ideo prophã dicit cor contritu3 et humiliatum deus non despicies: que contritio in euangelio hodierno per mare dictum ab amaritudine figuratur. et cum videt deus cor contritum et bene dispositu3 infundit illi gratiam sua3. Ideo dicũt verba proposita. Omnes enim eũ. s. deum per gratiam inhabitantem viderunt. i. adesse cognouerũt. et turbati sunt per veram contritionem: de qua quia in tractatu de penitentia multa diximus impresentiarumq3 ibi siluimus eius vtilitatem et comẽdationem percurramus breuiter. Secundũ doctores et theo. Cõtritionis fructus triplex assignari solet. ¶ Primus quorũ dicitur remissio culpe. ¶ Secũdus ablatio pene. ¶ Tertius collatio gratie et glorie.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quõ per virtutem contritionis tollitur omnis pena peccato debita.

Primo igitur de fructib9 contritionis agentes est sciendũ. Quod primus qui assignari solet dicitur. Remissio culpe. per veram enim contritioné omnia peccata quamuis magna et horrenda remittuntur. quod probat sm Alex. de al. in 4. parte in tractatu de iustificatiõe impij et s. tho. in. 4. di. 1. ar. 5. q. 1. tripliciter. Ratione. s. auctoritate: et exemplo. ¶ Primo pbatur ratione triplici. ¶ Primo sic cõtritio est dolor gratie informatus: sed gratia gratum faciens omnem culpã delet. ergo contritio est per quam culpa remittitur. ¶ Secundo sic virtus et vitiũ ex eisdem causis contrario modo acceptis generant et corrumpũtur. 8o ethicor3. sed peccatũ cõmittitur per inordinatũ amorem. ergo remittit per ordinatu3 amorem. sed amor caritatis causat dolorem contritionis. ergo contritio peccatũ delet. ¶ Tertio sic per complacentiam et cõsensum volũtatis introducta est culpa et conseruatur inesse: s3 sicut dicit phs i libro thopicorũ. Si oppositum est causa oppositi et propositũ est cã ppositi. ergo si debet tolli culpa necesse ẽ q tollatur per displicentiam siue dissensũ voluntatis. Hic aũt dissensus ẽ contritio. ergo etc. ¶ Sed contra hoc arguit tribus scripture sacre auctoritatibus. ¶ Prima est eccle. i. c. vbi dicitur. Timor domini expellit peccatũ. nam qui sine timore ẽ non poterit iustificare. ergo potest fieri scõm hoc iustificatõ siue peccati expulsio motu timoris: non ergo necessaria est contritio. ¶ Secũda est lu. 7. vbi habetur. remittũtur ei pe. m. q. d. multu3 vbi glo. Ardor caritatis peccatorũ rubiginem in ea consumpsit. ergo etc. ¶ Tertia est lu. 5. vbi dicitur solus deus remittit peccata. ergo non est ipsa cõtritio peccati remissiua. ¶ Ad hoc rñdẽdũ ẽ q causa remittens peccatum est triplex. ¶ Prima est effectiua et principalis. et sic solus deus remittit peccata iuxta secundã auctoritatem allegatam. vnde Cyprian9 i quadã epistola dicit. Solus deus misereri põt veniã peccatis que in ipm comissa sunt solus põt ipse largiri q peccata nra ipe portauit: qui pro nobis doluit: quẽ

reus tradidit pro peccatis nostris. homo
deo maior esse non potest nec remittere aut
donare indulgentia sua seruus potest. qd
in deum delicto grauiori cōmissum ē. Ne
adhuc lapso ⁊ hoc accedat ad crimē si ne
sciat esse predictum. Maledictus homo
qui spem suam ponit in homine dn̄s oran
dus est dn̄s nostra satisfactione placandꝰ
est qui negantem negare se dixit: qui om
ne iudicium de patre solus accepit. hec il
le. ❡ Secunda causa remittens est dispo
sitiua virtualiter ⁊ talis est contritio que
disponit animā ad remissionem peccati.
❡ Tertia adhibita est instrumētaliter: ⁊
sic est sacramentum: ⁊ quia contritio est
pars sacramenti penitētie: ideo ipsa contri
tio instrumentaliter operatur ad remissio
nem peccati. vnde notandū est ꝙ in pecca
to sunt tria. s. Actio mala que expelli
tur timore: quia malus cessat a malo ope
re timore pene. ⁊ sic habet illud intelligi.
Timor dn̄i expel. pec. Est etiā in peccato i
terior macula: ⁊ ista tollitur contrictione
ratione gratie qua cōcernitur. ❡ Ultimo
est in peccato sequella ⁊ ista tollitur ardo
re caritatis. ⁊ sic intelligitur illud glose
ardor. ca. ⁊c. vnde dicūt doc. ꝙ timor se ha
bet ad iustificationem vt preparatio cōtri
tio vt operatio caritatis ardor: vt cōsumma
tio et sic patet ꝙ contritio. est cā remissio
nis culpe. ❡ Secundo hoc idē probatur
auctoritate triplici. prima est glo. super il
lud ps. Sacrificium deo. s. contri. que sic
dicit. Cordis contritio est sacrificium quo
peccata soluūtur. Et subditur in ps. Cor
contritum ⁊ humiliatū. d. n. desp. dicit eni
ibi glo. deus spernit thaurum ⁊ hircum ⁊
omnia que tempus habuerunt: dum aliqd
promitterent futurum: sed tu deus nō de
spicies cor contritum tibi displicēdo offen
sam: ⁊ humiliatum sacerdoti confitendo
culpam: humiliatum non ellatum peccatū
excusando: sed humiliatum confitendo pri
us dicit contritum postea humiliatum: q̄
non potest cor humiliari: nisi fuerit prius
contritum. hec ibi. ❡ Secūda auctoritas
est Isidori sic dicentis. Compunctio ē hu
militas mentis ambulans peccatū. ❡ Ter
tia est Origenis omel. 4. sic di. Quanto
amplius cōpunguntur: tanto amplius pec
catorum relaxantur vincula. ❡ Quod si
contra arguitur per auctoritatem Grego
rij sic di. Quisquis peccata plangit nec ta
men deserit: cor quidem conterit sed humi
liari contemnit. ergo licet contritio requi
ratur ad iustificationem potest tamen nō
iustificatus esse contritus. ❡ Ad hoc rñ
detur ꝙ contritio inquantum est dolor ē
a li. ar. ⁊ sic non delet peccatum. inquantū
vero contritio est dolor gratie informatꝰ
inutritur adeo. et sic delet peccatum. quan
do igitur quis conterritur nec tamē dese
rit peccatum: dolor eius non est gratia in
formatus: ⁊ ideo peccatū eius non remit
titur. et sic habet intelligi dictū gregorij.
❡ Tertio hoc idē probatur exemplo ma
xime Dauid de quo fi. Re. xi. ⁊ xij. dici
tur ꝙ postq̄ misit exercitum cōtra filios
Amon ipse remansit in ierusalē: ⁊ post me
ridiem surgens a somno sicq̄ deambulās
in solario domus sue ex aduerso vidit ber
sabeam: vrie vxorem se lauantem: quā ad
se adductā perpetrato adulterio: misit ad
eius virum vriam in castris vt veniret q
cum allocutus fuisset regem noluit descē
dere in domū suam ⁊ dormire cum vxore
sua sed dormiuit ante fores regias cū ser
uis dauid. scripsit autem epistolam dauid
ad Joab ducem militie per manū vrie di
cens: ponite vriā ex aduerso belli: vbi for
tissimū est prelium: ⁊ derelinquite eū: vt
percussus intereat: quod etiam factum
fuit. Joab itaq̄ rescripsit dicēs: ad dauid
preualuerunt aduersum nos viri eggressi
ad nos in prelium. ⁊c. quin ⁊ seruus tuus
vrias etheus mortuus est. Dauid autem
respondit ad Joab scribens. Non te fran
gat ista res: varius est enim euentus bel

lis: et nūc hunc nunc illum consumit gladi⁹ Bersabee autem planxit virum suū: et transactoq; luctu dauid introduxit eam in domum suam que peperit ei filium: et displicuit hoc coram domino. Et sequitur in.xij. c. Misit quoq; dñs Nathan ad dauid: qui ante eum stans dixit ei. duo viri erant in ciuitate. vnus diues et alter pauper. diues autem habebat oues et boues plurimos valde: pauper autē nihil omnino habebat preter vnam ouiculā quā emerat: et enutriebat et creuerat apd eū cū filijs suis simul de calice eius bibēs et de pane comedens. et in sinu eius dormiens. erat enim ei sicut filia. cum autē peregrinus venisset ad diuitem parcens suis multis tullit ouiculam pauperis: et preparauit cibū homini qui venerat ad se. Iratus dauid nimis dixit ad Nathan. viuit dñs quoniam filius mortis est vir qui fecit hāc. ouem reddet in quadruplū etc. dixit autem Nathan Tu es vir etc. cōnumerat ei beneficia collata et subdit. vriam ethcum percusisti gladio etc. Et dixit dauid. peccaui et Nathan: dominus quoq; transtulit peccatum a te. hec ibi. ¶ Hoc idem exemplum habetur so. di. in. c. ponderet. vbi dicit post dignā satisfactionem posse redire ad honorem credimus testante domino per prophām dauid qui agens penitentiam dixit. Redde mihi le. sal. tui et s. p. c. me. Ipse namq; post penitentiā et alios docuit et sacrificiū obtulit dans exemplum doctorib⁹ sancte ecclesie. Si lapsi fuerint: vtrūq; facere posse: docuit enim quando dixit docebo iniquos vias tuas: et impij ad te conuertent. Sacrificium deo pro se obtulit dum dicebat. Sacrificium deo. s. cōtri. videns enī propheta scelera sua mūdata per penitentiam non dubitauit predicando et domino liberando curare aliena. mutatur ergo a peccato homo: et gratia dei resurgit a lapsu et in pristino manet officio. hec ibi. hoc idem exemplum habetur in. c. vt constitueretur eadem di. et. 2. q. 7. §. Item cū dauid. et de pe. di. secūda. §. deniq; et di. 3. c. dauid. c. totam: et. c. ille rex. vbi ait Ambro. et habetur originaliter in apologia dauid. Ille rex tantus et potens nec exiguo quidem momento manere pene se delicti passus est conscientiam sed prematura confessione atq; immenso dolore reddidit peccatum suum domino. Et infra deniq; dominum dolor intimus mouet affectus vt a Nathan diceretur: quoniam penituit te: et dominus transtulit peccatum tuum. Maturitas itaq; venie profundam fuisse regis penitentiam declarauit que tanti erroris offensam traduxit. hec ibi. finis de primo fructu contritionis: ac parte prima huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis: in qua declaratur q per virtutem contritionis tollitur omnis pena peccato debita.

Secundus autem contritionis fructus dicitur ablatio ad cuius euidentiam sciendum est quod duplex est pena scilicet eterna et temporalis. ¶ Primo ergo pena eterna tollitur per contritionem et mutatur in temporalem: quod probatur sic. Culpa mortalis deletur per contritionem: vt dictum est: sed cuius est delere causam est delere etiam effectum necessario coniunctum: cum igitur pena eterna necessario sit adiuncta peccato mortali vt effectus cause: sequitur q si culpa deletur per contritionem q etiā pena eterna. ¶ Ad cuius euidentiam notandum est secundum Alexandrum de aleo vbi supra. Quod dolor contritionis est duplex scilicet partis sensibilis et iste dolor est finitus: et partis superioris qui est quodammodo infinitus. respectu gratie informantis: et respectu dissensu voluntatis ab ipso peccato cum actuali vel habituali detestatione peccati sine fine

dicen̄. igitur q̄ gr̄a per se loquēdo dimitti
tur culpa sed gr̄a cū dissensu perpetuo vo
luntatis ⁊ detestatiōe peccati sine fine di
mittit̄ reat⁹ pene eterne: nō tn̄ ex ipsa vo
luntate sꝫ ex gr̄a cū ipsa volūtate. Hinc ē
q̄ fuerūt aliq̄ di. q̄ gr̄a per se hꝫ quendaꝫ
effectū. Aliū ſm q̄ coniungit̄ cum dolore
spūali. Tertiū ſm q̄ coniungit̄ dolori sen
sibili. Quartū ſm q̄ cōiūgit̄ dolori passio
nis siue mīīcordie qua penitēs effūdit se
circa opa pietatis adiunctis ieiunio ⁊ ora
tione. Effect⁹ autē gr̄e ſm se est delere cul
pam ſm q̄ ei adiūgitur dolor habitualis
cū detestatiōe potestate delet reatū pene
eterne. Scōm q̄ adiungit̄ ei dolor sensibil'
delet penā purgatoriā. Scōm q̄ coniungi
tur operibus mīīcordie: ⁊ satisfactionis
que in tribus predictis consistit delet pe
nam temporalē. patet ergo q̄ pfecta cōtri
ctio delet penam eternalē. Qđ si contradi
catur dolor cōtrictionis est finitus: sꝫ pro
peccato mortali debet̄ pena infinita. ergo
⁊c. Ad hoc dicendū est q̄ dolor ↄtrictiōis
lꝫ sit finitus quantū ad intensionē sicut ēt
pena peccato mortali debita ē finita quātū
ad intensionē. habet tn̄ contrictio ipsa infi
nitaꝫ virtutē ex gr̄a qua informatur quia
gr̄a habet quandā infinitatē: quantū in se
est q2 iustitia ppetua ē ⁊ imortal'. sapiētie
primo: ⁊ ſm hoc pōt valere ad deletioneꝫ
culpe ⁊ pene eterne. Secūdo per cōtri
ctionē fit ablatio pene tēporalis eadem ra
tione: ⁊ a fortiori q2 ſm Augu. quecūq3 pa
timur peccata nostra meruerūt. Jmo ſm
Ale. vbi supra peccans mortaliter nō soluꝫ
meretur penam tēporalē ⁊ eternā sꝫ etiam
meretur penaꝫ redactionis in nihilū: ideo
cum eo dominus agit misericorditer: ipm
non annihilans iuxta illud tre. 3. Misericor
die dn̄i quia non sumus consumpti. Cum
igitur vt patet ex cōtrictione deleatur cul
pa: ⁊ tollatur pena eterna ergo a fortiori
per eandē tollet̄ ⁊ tēporalis nam plus
acceptat deus interiorē cordis affectuꝫ q̄ꝫ
exteriorē actū: sꝫ per act⁹ exteriores penitē
tie absoluit̄ hō ab omni pena tēporali. er
go multo magis per effectū interiorē. s. cō
trictionē: ⁊ intellige hic ſm Alexan. de al
tolli per contrictionē penam tēporalem si
ipsa contrictio sit magna ⁊ dolore sensibili
⁊ actualiter frequētata: ⁊ tanta pōt esse q̄
totaꝫ remittit penā tpalem qđ multis exē
plis pꝫ presertim p exemplū de iuuencula
quadā que cū p̄re cōmiscebat̄ qđ m̄ri cum
notum esset filiā redarguit. at illa dure se
rens matrē interfecit: quo p̄r odio hēre
filiā cepit. qđ cernens ⁊ p̄rem dormienteꝫ
occidit: ⁊ publicū scortū ē effecta. Quadaꝫ
autē die predicante quodā seruo dei ⁊ fa
ciens sermonē de mīīcordia dei expleto
sermōe sollicita seorsuꝫ iuuencula quesiuit
ab eo si tanta esset mīīcordia dei quantā
predicauerat. at ille multo maiorem esse
respon. q̄ꝫ q̄ ipse dixerat. Illaq3 subiunxit
dettis mihi penitentiā q2 adhuc cōfido de
hac tāta dei mīīcordia. Ille pp tot horrē
da scelera quid subito ei iniūgeret nesciēs
dixit ei. expecta post prādiū: dū predicaue
ro tibi penitentiā imponam. Illa āt dixit
dn̄e desperatis de salute mea. Ille. non de
spero: sꝫ loco penitētie solū iniungo tibi vt
expectes. at illa tāta contrictiōe ē affecta
q̄ eius cor intrīnsec⁹ est scissum. ⁊ sic mor
tua. predicator āt iussit p ea orare ⁊ facta
est vox de celo dicens. nolite orare pro ea
q2 est i celo ⁊ ipsa pōt orare p vobis. ⁊ sic
patet secūdus ↄtrictionis fructus. ⁊ pars
secunda principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua d
claratur q̄ per cōtrictionem gratia acqui
ritur in presenti ⁊ gloria in futuro.

TErtio ⁊ vltimo ponendus ē ali⁹ cō
trictionis fruct⁹ i ordie tertius q
dr̄ Adeptio. s. gr̄e ⁊ glie. Nam q̄ per cō
trictionē acquirat̄ gloria: que sine gratia
haberi nō potest, triplici, pbatur via. s. Ra
tiōis. similitudinis. ⁊ auctoritatis. ¶ Pri
mo probatur. Ratiōe sic. homo absolutus

ab omni culpa ꝛ pena moriēs ad celū mox euollat eo ꝙ in tali nullū obstaculū reperitur: sed contrictio pfecta vt ex supradictis pꝫ absoluit ab oī culpa ꝛ pena ergo animā euollare facit ad regna celestia. ℂ Scḋo hoc idē probatur similitudine. s. Latronis cui dictū est post debitā cōtrictionē. Amē dico tibi ꝙ: mecum hodie eris in paradiso: qḋ allegat ꝓ exēplo s. Tho. i quarto di. 17. ar. 5. q. scḋa. ℂ Tertio ꝓbatur auctoritate sapiētie ipsi⁹. ꝓuer. 14. di. Cor qḋ nouit amaritudinē aie sue. i. gaudio eius non miscebitur extraneus. Qḋ verbum quadrupliciter exponit. ℂ Pmo sic. Cor qḋ no. am. aie sue. i. sensualitatis sue que amaritudo est presens tribulatio: q̄ꝫ bona q̄ꝫ fructuosa q̄ꝫ preciosa sit. In gaudio eius. s. de tribulatione habita. nō miscebit extrane⁹ i. inexpers tribulationis huius eni passio non est quorūlibet ſꝫ ellectorū apoc. tertio Ego quos amo arguo ꝛ castigo. ℂ Scḋo modo exponitur sic ſm glo. Cor. s. iusti qḋ no. a. a. sue. que amaritudo ē ex delatione future glorie: vel ex incollatu presentis miserie. In gaudio ei⁹ qḋ expectat nō misce. ext. i. reprobet qui ꝓpria sponte cecatus nō videt. qḋ in presenti patitur ꝛ nō preuidet qḋ in futuro passurus est. Juxta illud deu. 32. c. Utinā sa. ꝛ intel. ac nouis. priui. ℂ Tertio modo exponitur sic. Cor. qḋ. n. a. a. sue. i. q nouit amare cōterri d̄ peccatis lꝫ enim culpa sit dulcedo carnis tñ ē amaritudo mentis. ꝛ ideo Cor. qḋ n. a. a. s. i. conscētie de peccato ad dolendū ꝛ cōfitendū ꝛ satisfaciendū. In gaudio ei⁹ qḋ hēbit in futuro peracta penitētia: nō miscebit extr. i. alien⁹ a penitētia. ℂ Quarto mō exponitur sic. Cor qḋ no. a. a. sue. i. quāta amaritudo pene debeat ꝓ peccato. In g. e. n̄ m. ext. qui nō nouit de hac amaritudine: que peccatū in aia facit delere. vñ Grig. Si videremus ꝛ vulnerate aīe cicatrices intelligeremus vsqꝫ ad mortē resisterem⁹ pcō. vel sic in gaudio ei⁹ ꝙ in presenti hꝫ penitens de peccato nō misce. extra. s. ille q cōtrictionē de peccato suo nō hꝫ. hoc enī vr incredibile inexpertis. ꝙ simul ꝛ semel in aia possit esse tātus dolor ꝛ tantū gaudiū cum re uera experiētia doceat ꝙ quāto huiusmodi dolor ē acrior tāto ēt est gaudiū maius. ps. ſm multitudinē dolorꝫ meorꝫ in corde meo. c. t. l. a. meā vbi Gre. dicit. Dulciores sunt lacrime penitentiū delitijs regum. hoc tñ verꝫ est ꝙ nō est dolor ꝛ gaudium d̄ eodē sed dolor q: peccauit gaudiū de spe venie: de gustu gratie: de pregustatione glorie. Conteramur igitur fratres de peccatis si salutē desideramus: ꝛ quāto maior erit cōtrictio tāto maius erit in presenti gratia ꝛ gaudiū aiam fecūdans ꝛ in futuro tanto maior gloria nobis dabitur ꝛ sine contrictione hac saluberrima nemo presumat suis meritis regnū illud eternū cōsequi posse ꝛ quāto igitur eā necessario rem videmus tanto sollicitius ē agendū nobis ne ea vacui inueniamur sed potius grandi cōtrictione adepta maiori lumine gr̄e mereamur illustrari qui deificas luce omniū virtutū abundātia illuminati recto tramite celū scandere valeamus: qḋ nobis prestet omniū bonorū dator qui viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

ℂ Dominica prima in quadragesima de reprobatione ꝛ detestatione inanis glorie a superbia descendente. Sermo. 22.

Assumpsit eum dyabolus in sanctam ciuitatē ꝛ statuit eum supra pinaculum templi. scribūtur hec verba Mat. 4. ꝛ in euāgelio occurētis dñice. Hystriographi: Ualerij maximi sentētia ē in xp̄o charissimi nullā tantā esse humilitatē: que dulcedine glorie aliquādo non tangatur. cum qua tam̄ inani glīa neminē salutē assecutū

esse non ignoremus. Et ideo maiore labore cõtra hoc scelestissimũ facinus et cauti⁹ nobis agendũ est ne incauti etiã nolentes captiui inueniamur. Quo etiã vitio serui dei ẽt si alia deuitent hoc vix effugiunt. vnde virtutum exemplar domin⁹ Jesus vt nobis exemplũ daret dicit Jo. 8. Ego gloriã meã non quero. Quod equidem opere demonstrauit vt eius gesta ostendunt: et presertim ẽt in exẽplo euangelij hodierni de quo dicũt verba pposita. Assumpsit eum dyabolus in sanctã etc. Nõ corpus intrando: sed solũ virtutẽ motiuã applicando ad corpus ei⁹ ita vt euz portare posset Et statuit eũ. s. pin. etc. vbi dicit Crisosto. et Petr⁹ Jo. 4. forsitan dyabol⁹ sic euz assumebat vt ab oĩbus videretur: xp̃s autẽ sic agebat inuisibiliter nesciente dyabolo vt a nemine videret. Et hoc ne videretur de se gloriari quasi per aerẽ volaret. et sic exẽplum fugiẽde vanegloriе nobis preberet Quia igitur inanis gloria a superbia pcedit: que inordinate excellentiã appetit: et inanis gloria manifestationẽ ipsius excellentie apud alios de qua in tractatu d' peccatis plura diximus. Jdeo impresentiarũ de ipsius reprobatiõe et punitione dixisse satis puto faciet. et sicut humilitatẽ tripliciter comendauimus sic vitium inanis glorie humilitati cõtraria tripliciter reprobatur. ¶ Primo .s. Rationibus. ¶ Scdo auctoritatibus. ¶ Tertio exẽplis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur pluribus rationibus inanẽgloriam esse detestandam: reprobandam et fugiendam.

PRimo igitur demonstrabim⁹ septem rationibus inanẽgloriam esse fugiendã. s. Ratione oppositiõis. ratione aggrauatiõis. ratiõe fragilitatis. rõne infructuositatis. ratiõe iniuriationis. rõne punitionis. rõne productiõis. ¶ Primo contẽni debet. ratione oppositionis: opponitur enim inanisgloria vere glorie. opponitur timori. et opponitur etiã fidei. et sm alexã. in secũda parte in tractatu de vana gloria: sm Tho. ãt in scd̃a secũde. q. 132. ar. secũdo opponitur magnanimitati. Sz ista sic se habent alr' et alr'. ¶ Primo ergo oppoñit vere glorie. dr̃ eni ad gal pñio. c. Sic in se habebit gloriã et nõ i altero. vbi glo. Qui consciam boni opis hz non debet de hoc apud aliũ gloriari et laudez suã fundere sed i semetipso humiliter gloriari. ergo gloria in semetipso de qua loqtur ps. di. Omnis gloria eius filie regis ab int⁹ etc. oppoñit vane glorie. Ubi nota q dicit doctor noster Alexã. q vera gloria que est in testimonio pscie oppoñit ipsi inanigloriе formaliter: qz q dicitur vanagloria qñ ponit homo suũ bonũ in laudẽ hominũ et eis plus credit q̃z sibiipsi. qui tamen cum se cognoscat plus de se sibi q̃z alijs deberet credere. vñ ad gal. vltimo. Ipse se seducit dicit ibi glosa. Non enim seducunt laudatores eius sed ipse se potius: quia cũ ipse sit sibi presentior q̃z illi mauult se in illis querere q̃z in seipso: Nec eius huic contrarium illud Jsa. tertio popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipiunt quoniã illud occasionaliter dictũ est sed ipse vane gloriosus seipsum seducit maxime in hoc q querit se in alijs et non in se: qui tamẽ si in se quereret se: suum inueniret defectuz. et ita opponitur ipsi vere glorie qua homo querit se in se et non in alijs. ¶ Secundo opponitur timori. Nam Augu. in libro de conflictu vitiorũ et virtutum dicit q inani glorie opponitur timor: et superbie humilitas. ¶ Quod si dicas sm phz quarto methaphisice vnum tantũ refertur ad vnum: et. x. Methaphisice vnũ tñ vni est contrarium. si ergo inanisgloria opponitur vere glorie vt dictũ est. ergo nõ oppoñit timori ¶ Ad hoc dicit Alexan. q aliter oppoñit timori q̃z vere glorie. Timori enim opponitur vanagloria: non quidem formaliter sed sicut dispositio preambula ad formam

ipsa enim vanagloria dilatat hominem et ellevat corpus eius. Timor auté dei ipsuz cópzimit faciendo ipm resilire in suam ppriam paruitatem. et sic humiliari. vnde dicitur super illud puer. vltimo. Fallax gloria zc. Illa consciétia vere laude digna est que timoré dei in omnibus seruat. vnde Augu. de cóflictu vitiorũ vbi supra c. x. ait Inanisgloria dicit age bonũ qđ vales osté de cunctis. bonũ qđ agis vt bonus a cunctis dicaris vt sanctus venerabilisq3 ab omnibus prediceris: vt dei ellectus vocaris vt nemo te códemnet: nemo te despiciat sed vniuersi debitum tibi honorem persoluant. Dei timor respódit. Si aliquid boni agis non pro transitorijs sed pro eternis honorib9 age. occulta quod agis quátum potes: quod si ex toto non potes: sit occulta in animo dei voluntas: et non erit de ostentatione vlla temeritas: nec criminis erit aliquãdo manifestare: quod vis celatum habere. Sic deniq3 duas redemptoris sentétias sibiq3 quasi contrarias videbis adimplesse quibus dicitur. Faciéte te elemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: Sed elemosina tua sit in abscondito. ibi. ⁋ Tertio opponitur fidei secundum illud Jo. 5. Quomodo potestis credere gloriam adinuicem expectantes. vbi dicit Alexan. q opponitur fidei nó generaliter sed in casu. s. quãdo homo vanaglorosus delectatur in bono quod hab3 q. a se habeat: et nó a deo. et tribuit sibi tale bonum et non deo ergo zc. ⁋ Ultimo fm Tho. opponit magnanimitati. Cũ eni glia sit quidá effectus honoris et laudis ex hoc q aliquis laudatur vel ei aliqua reuerentia exhibetur: redditur clarus apud homines: et quia magnanimitas est circa honorem cósequens est etiá vt sit circa gloria3 vt. s. sicut moderate vtitur honore ita moderate vtatur gloria: et ideo inordinatus appetitus directe magnanimitati opponit: Cũ ergo tot virtutibus opponatur sũme est detestanda. ⁋ Secũdo detestanda est ratione aggrauatiõis. ait eni Alexã. vbi supra q inanisgloria graue est et maximum peccatũ: ppter facilitaté periculi: quia homo de facili cadit in ipam: et multipliciter gignitur: nó tm̃ ex malo s3 et ex bono. vñ Hieronym9 dicit. Nihil tam periculosum q3 glie cupiditas et iactãtia. et animus de psciã virtutũ tumens. vñ sciédũ q inanisgloria tripliciter aggredit hominé. s. in pricipio in medio et in fine boni opis. ⁋ In principio quidé cum quis instigat vt bonũ agat vt elemosiná ieiunũ zc. vt laudé humaná inde consequatur. Quod si fiat meritum amittit et penam incurrit vaneglorie debitam. ppterea xps Mat. 6. dicit. Attendite ne iustitiam vestram faciatis. c. h. vt u. ab. e. s. vt laudem ab eis recipiatis hac s. intentione: alioquin mercedem non habebitis apud patrem. Et ideo qui inclinati sunt ad laudem humaná vt docet Gre. in mora. si qua bona faciunt singulariter extra coia et necessaria ad salutem occulte facere debent: ne inanis gloria inficiat intentionem. Sicut fecit. S. Nicola9. debet igitur quilibet cauere sumopere ne aliqd propter inanégloriam faciat quia vt dicit Lu. 11. Si oculus tu9 fuerit nequã. i. si intentio tua fuerit praua totum corpus tuum erit tenebrosum. i. omne opus tuum ex ea procedens erit iniquũ: Intentio tua operi tuo nomé imponit. iniquitatibus zc. ⁋ In medio vero insidiatur vanagloria quia et si quis ceperit aliquod bonum bona inté tione ad honorem dei: et salutem proximi sui si de hac laudatur: vel cogitat de hoc se laudari inaniter hyllarescit. Hinc Augustinus in libro confessionũ ad dominũ loquens dicit. Laudatur homo aliquando de aliquo dono: quod dedisti ei et tamen plus gaudet se laudari q3 donum quod dedisti ei. verũ non debet aliqs ppter impulsum inanisglorie bonu3 deserere ceptũ vnde dicitur Ecclastes. xj. Qui ventũ ob

seruat nunq̄ȝ seminat.i.qui attēdit ne ma
nus gloria subrepat in opere suo nunq̄ȝ be
nefacit:q2 imperceptibiliter spirat vētus.
Sic legimus de.s.Ber.ꝙ cuȝ semel predi
caret feruenter illiqȝ audirent cuȝ omnes
deuote tentatio inanisglorie eum arripuit
di.menti sue.ecce nunc bene predicas libē
ter audiris sanctus ab omnib9 reputaris
ꝛc.Quod aduertens Ber.modicū siluit:
sed a deo mox illustratus dixit tentatōni.
Nec pro te cepi:nec pro te dimittam:et sic
prosecutus ē sermonemqȝ cōpleuit.¶ In
fine vero insidiatur cū perfecto opere va
nam quis habet complacentiā.vnde Gre
go.dicit.valde timendū est vitiū:quod de
victoria oritur vitiorū. Qd̄ enīȝ quis gau
deat ꝛ complacentiam habeat:cū diligen
ter compleuerit opera sua bona: a natura
ꝛ gratia est.Nā ꝛ delectatio perficit opus
s̄m phm.x.ethicorū.Non est ergo illud d̄
se vitiosum:sed ꝙ vanā complacentiaȝ ha
beat in se glorians de tali opere:vel se lau
dans vel gaudēs ꝙ inde laudetur ab ho
minibus hoc omnino ad inanem gloriam
ptinet vt aliqui qui faciunt paramenta ca
lices capellas cum armis vt laudent̄.hāc
dñs euitare docuit quando sanato leproso
dixit ei.vide nemini dixeris Mat.8.dete
stāda est.ergo inanis gloria.q2 periculosa
est in principio in medio ꝛ in fine in bono
ꝛ in malo opere.¶ Tertio detestanda est
rōne fragilis conditionis.q2 res est fragi
lis gloria mundi.vnde Boe.de cōsolatiōe
inquit.O gloria.gloria qd aliud es in mil
libus hominū nisi inflatio quedam auriū
i.ventus discurrens per aures audientiū
laudem humanā? Ideo bene vt dictum ē
inanisgloria opponit̄ magnanimitati.Nā
dicit phs in.4.ethi.de magnanimo ꝙ ho
norē paruū quid sibi reputat ita ꝛ de glo
ria.magnanimi enī animi repugnat vt res
modicas tm̄ apprecietur vt de eis glorie
tur.et similiter repugnat magnitudini ani
mi ꝙ de eis que non sunt glorietur. vnde
dicitur in.4.ethi.ꝙ magnanimus non est
contenciosus: quia nihil estimat magnū.
Nullus enī cōtendit nisi pro re quam esti
mat magnam.Item ibidem dicit̄ ꝙ non ē
ei cura:vt laudet̄.s.propter se sed propter
alios sic.Et ideo ansel'.in li. de similitudi
nibus dicit.Quod similis est vana gloria
farfalle quam pueri sequūtur vt capiant:
quia videt̄ eis quid pulchrum sed cum ce
pisse se credunt aufugit ab eis ꝛ ad aliū
locum volat.Sed si capiunt quid habent
nisi rem vilē. Sic pueriliter viuentes glo
riam mundi querunt.q.quid magnū:ꝛ cuȝ
credūt se habere fugit ab eis:ꝛ si consequū
tur eam fragilem habent:cito enim trāsit
vt fumus.Et ideo in inferno dicitur illud
sapientie.5. Quid nobis profuit superbia
aut quid diuitiaruȝ iactantia ꝛc. ¶ Quar
to detestanda est ratione infructuositatis:
quia facit perdere fructum.i.meritum bo
ni operis.Mat.5. Amen dico vobis rece
perūt mercedem suam.i.gloriam quā que
rebant.Et ps.dñs dissipat ossa eorum qui
hominibus placent , idest permittit dñs
dissipare talium virtutes ex quibus consi
stit robur anime:qui hominibus placent
i.hominū laudes querūt:quod pertinȝ ad
inanem gloriam ideo Grego.in mora. assi
mulat vanam gloriaȝ latrunculo qui itine
rantem vt amicum a tergo ,occurrēs asso
ciat:ꝛ postea eum expoliat . Nam inanis
gloria incedenti per viam bonorū operuȝ
occurrit:ꝛ virtutibus expoliat animaȝ.Et
ideo ait Hiero.ad Eustochiū:onusta ince
dis auro:latro vitādus est . Et ideo in hu
ius figura legitur.4.Re.20.Quod cū eze
chias rex iuda:legatis regis babiloniorū
ostendisset omnia sua preciosa aromata:ꝛ
omnes thesauros ductus quadā inanisglo
ria.dixit ad euȝ Isa.propha ꝙ omnia que
illis ostenderat babilonij asportarēt in ter
ram suam.quod in tpe Ioachin ꝛ sedechie
regum iuda impletū fuit per Nabucodo
nosor regē babilonie:vt patȝ Iere.capitu.

ultimo. ut det intelligi q qui ostendit virtutes quas habet ad laudem hoium dyabolus rex confusionis auffert. Ratio aut hoz est quia bonu qd fit non attribuit deo quia totu est dei qd benefacimus per legem illam que vult q quicqd seru9 acquirit dno suo acquirit. C. per quas personas l. pria ubi dr servis at res tradite dno acquiruntur. Et. ff. d opibus publicis. l. pecunia hetur. Qd senatus censuit q d alieno ope nullus sibi nomen ascribat. et io dicit Apls i. cor. x. Omnia in gloriam dei facite. hinc Augu. i libro solliloquioz dicit ad dnm. c. 14. Nō glorificabitur ante te ois caro qm si quid boni e in nobis parui vl magni donum tuu est: et nrm non nisi malum. unde igitur gloriabit ois caro? nuquid d malo? hec no est gloria s3 miseria. S3 nuquid gloriabit de bono? Nuquid no de alieno? tuu dne est bonum tua est gloria: qui enim de bono tuo gloria sibi querit et non tibi hic fur e et latro et filius dyaboli qui furari voluit gloria tuam, qui laudari voluit de bono tuo. Qui ergo i bono tuo n querit gloriam tua sed sua hic l3 pp bonu tuum laudetur ab hominibus a te tn vituperabitur: q de tuo bono no tuam s3 suam laudem quesiuit. Qd aute laudatur ab hoib9 vituperate te. si ab hoibus defendatur iudicante te no liberabit condenante te. Tu ergo dne ne sinas me cadere in illa exprobratioe: ut exprobret mihi furari voluisse gloria tuam tibi sit glia cuius e omne bonu: nobis aute pfusio faciei et miseria: quoz est oe malu nisi tu volueris misereri. h ille Qui ergo furat qd dei est iure perdit qd suu est. Insuper est sume detestada q ipsa met per se est infructuosa q tollitur et perditur. Contingit eni plurimu q vnus alterius fama denigrat et qui calumniatus e in pria accusatioe calumniabitur et in scda. ff. d accusationib9 l. Si cui. §. his demu. hoc eni ppositu est mundani honoris: ut invidia et infamia ipsam comittetur, vn Seneca tragedia pria dicit Invidia fastu ac sermo popularis preueniet. ¶ Quinto e detestada ratione iniuriationis. est eni vanagloria iniuriosa in primu q ei auffert ius suu. ius eni primi e ut sit equalis. vn Mat. 23. vn9 est eni magr vr: oes at vos fratres estis etc. et Boe. Omne bonu genus i terris. sili surgit ab ortu. vn9 enim pr nr vnus cuncta ministrat. Un et l3 qs presit officio tn ex intentioe et reputatioe non d3 se pferre primo vn Eccliastici. 32. Rectore te posuerunt noli extolli. esto in illis quasi vn9 ex ipsis. Et ideo dum vanagloriosus vult extolli: et preferri primo qui equalis esse d3: iniustitia cotra eum facit et psequeter mortaliter peccat: q iniustitia i suo genere importat peccatu mortale ut no. Tho. scda secunde. q. 59. ar. 4. ¶ Preterea vanagloria primo multas infert iniurias. vn Gre. 23. mora. c. 5. dicit Cuncti vaneglorie sectatores: dum se hoibus preferet alios qdem de fatuis sensib9 alios at de indignis mentibus reprehendut. i. alios cosentit nihil scire: alios non bene viuere. ¶ Sexto detestanda e ratione punitionis. Na3 punitur in mundo: in purgatorio: et in inferno. In mundo punitur vn Sophonias. i. Uisitabo sup principes et super filios regis: et super eos q induti sut veste peregrina: et sup omne3 qui arroganter ingreditur exemplu patet de Ezechia rege iuda ut supra diximus in quarta rone. Et et. 4. Re. 20. de Rege iuda Ezechia q ex vanagloria ostedit vasa preciosa legatis babilonioz. Exeplu et hetur 2. Re. ultio primi parali. 21. i. q. 4. §. his ita respon. de pe. di. scda. c. fugerat. Et di. 5. §. Ecce de dauid q ex vanagloria misit Joab principe militie numerare pplm. Ex qua re indignat9 domin9 misit Gad propheta ad dauid. di. Triu tibi datur optio. Ellige ex his qd volueris ut faciam tibi. Aut septem annis veniet fames in terra tua aut trib9 mesib9 fugies inimicos tuos et illi te psequetur. Aut certe trib9 dieb9 erit pesti

lentia in terra tua. ꝛ hoc tertio electo mortui sūt lxx. millia viroꝝ. In purgatorio ēt puniunt̄: ꝛ si nō sit ꝓ peccatū mortale. tñ ꝓ veniale, ꝓ quo ſm doctores punit̄ aīa in purgatorio si nō peniteat ī hoc mūdo. In inferno tandē punit̄ apoc.18. Quñ glorificauit se ꝛ in delitijs: fuit tm̄ date ei tormētum ꝛ luctū. ꝛ Iere. xliij. Erit cor ei⁹ sicut mulieris parturientis quia cōtra deum glorificat⁹ ē. pauor ꝛ laque⁹ ꝛ fouea cōtra eum. Nā mūdana glīa mutat̄ in eternā ignominiā. Osee. 4. Gloriā eoꝝ in ignominiā commutabo. Et ad phil. 3. c. Glīa eoꝝ in confusione eoꝝ q terrena sapiūt. glosa dicit Glīa eoꝝ tpalis ducet eos ad eternā confusionē

❡ Septimo detestāda ē rōne ꝓductiōis. ē eni vnum ex septē capitalib⁹ vitijs ſm Tho. scd̄a sc. q. 132. ar. 4. ꝛ Allexā. vbi supra ꝛ Gre. in 31. mora. di. Superbiā nō capitale vitiū esse sed reginā ꝛ vitioꝝ mrēm a qua imediate orit̄ suauis glīa vt vnū ex septē capitalibus. Rō huius est q: supbia iportat quendā appetitū glīe ꝛ excellentie: ex oi aūt bono qd̄ quis appetit: quandā perfectionē ꝛ excellentiā conseqt̄. ꝛ id̄ cum finis oium vitioꝝ ordinet̄ in finē supbie pp hoc vr̄ q hēat quādā generalē causalitatē sup oīa vt mater oium dicat̄. inter bona āt per que quis excellentiā cōseqtur vr̄ precipue ad hoc operari glīa inquantū iportat manifestationē bonitatis alicuius nam bonū amat̄ ꝛ honoratur a cūctis. Et id̄ sicut per gloriā que est apud deū: consegtur hō excellentiā in rebus diuinis. Ita p gloriam que est apud hoies consegtur excellentiaꝫ que est reb⁹ humanis. ꝛ id̄ ꝓpter propinquitatē ad excellentiā quam homines maxime desiderant cōsequens ē q sit appetibilis multū. Et quia ex eius inordinato appetitu multa alia vitia oriuntur ideo dicitur vitium capitale ꝛ quāuis ex genere suo non sit mortale per hoc non tollit̄ vt non sit capitale vt ex ea etiā plura mortalia oriantur. de quib⁹ est dictū in volumine de peccatis. patet pars prīa principal̄.

❡ Pars secūda huius sermōis in qua ꝓbatur inanē gloriā esse fugiendam auctoritate multiplici.

Secundo ꝓbatur vanaꝫ gloriā meritoesse repudiendā ꝛ reprobandaꝫ auctoritate septēplici. s. Mosaica. Euangelica. Aplica. Canōica. Auctētica. Prophetica. Polytica. ❡ Prio probatur auctoritate. Mosaica in qua extollit̄ glīa dei non mūdana ꝛ humana. Nūciate prī meo vniuersam gloriam meā. s. quam dedit mihi deus dixit Ioseph. Gen. 45.

❡ Glīa dñi ipleuit illō tabnaculū Exo. 4.

❡ Persequetur vos ꝛ glīficabor in pharaone. Exo. 14.

❡ Cantem⁹ dño glīose eni honorificat⁹ ē equū ꝛ ascēsorē ꝓiecit ī mare. Exo. 15.

❡ Ecce glīa dñi: apparuit ī nube Exo. 16.

❡ Habitauit glīatio dñi sup syon Exo. 24

❡ In qb⁹ ondit̄ nos debere querere gliaꝫ dei ꝛ nō nr̄am: dicitur etiam.

❡ Nomē ei⁹ glīosuꝫ ꝛ terribil̄. Deute. 28.

❡ Quicūqꝫ honorificauerit me: glorificabo eum. 1. Regū. 2.

❡ Dabitis glīā deo israel ꝑmi Re. 6.

❡ Tua est domine magnificentia: tua est gloria. ꝑmi Para. 29.

❡ Contētus esto glīa tua quasi dicat noli auferre gloriā deo. Quarti Re. 14.

❡ Scd̄o detestādā esse vanamgloriā probatur auctoritate ꝓphetica.

❡ Gloriabat̄ quasi potēs in potētia. q. d. ideo male illis successit Iudith. 1.

❡ De sua vtute glīātes hūilias Ibidē. 6.

❡ De nr̄a hūilitate glīemur Ibidē. 8.

❡ Glīamī oēs recti corde ñ alī ps. 31.

❡ Nō nobi dñe nō nobis. sꝫ ꝛc. ps. 113.

❡ Nō licet te extollere ī faciendo opere tuo Ecclesiastici. x.

❡ Ne glīerīs in crastinū Prouer. 24.

❡ Ois caro fenū ꝛ omis glīa ei⁹ q̄si flos feni: cecidit flos ꝛ exsiccatū ē fenū Isa. 4.

❡ Tertō idē ꝓbat̄ auctoritate euāgelīca sic

¶ Attendite ne iu. v. f. c. h. &c. Mat. 5.
¶ Uade in domū tuā et si in vicū intraueris nemini dixeris. Mar. tertio.
¶ Cū feceritis oīa que pcepi vobis, dicite serui inutiles sumus Lu. 17.
¶ Nō est inuentus q rediret et daret gloriā deo. c. d. pessime fecerūt. Lu. 17.
¶ Dilexerūt enī magis gloriā hominum q̄ȝ gloriam dei. Jo. 12.
¶ Uerba que ego loquor a meipso nō loquor. pr āt i me manēs ipse facit operam Ecce q xp̄s deū glorificat nō se. Jo. 14.
¶ Quarto idem probatur auctoritate apostolica. sic.
¶ Nō glorietur oīs caro. pri̇e cor. pri̇o.
¶ Si euangelizauero nō est mihi gloria sed deo. i. cor. xj.
¶ Nos nō in imēsum gloriamur. 2. cor. x.
¶ Deus est q operatur i nobis velle: et perficere p bona voluntate. Ad phil. scdo
¶ Mihi āt absit gliari &c. Ad gal. 6.
¶ Si zelū aiaꝝ hētis et ptētiōes sūt i vob nolite gliari et mēdaces eē adūsus vitatē nō eni ista ē sapiētia desursū descēdens, ȝ terrena aīlis et dyabolica. Jaco. tertio. c.
¶ Dignus es dn̄e accipere gliam et honorem q: tu creasti omnia. Apoc. 4.
¶ Ego iohānes postq̄ȝ audissez et vidissez cecidi vt adorarē an̄ pedes angeli q mihi hec ondebat. et dixit mihi vide ne feceris: conseruus tuus sum Apoc. vltio.
¶ Quito idē pbatur auctoritate Canonica. hētur eni. 98. di. c. Nullus: q honor oblatus penitus est respuendus, a fortiori ergo non est appetendus. Et extra de renū. c. Nisi cum habetur q nemo plus debet affectare tēporalem honorem q̄ȝ eternam salutem. Et. 8. q. 1. c. In scripturis dicitur. Sicut locus regiminis desyderātibus negandus est. Ita fugientibus offerendus. Et sicut scriptum est. Nec quisq̄ȝ sumerat sibi honorē sed qui vocatur a deo tanq̄ȝ Aaron. h ibi. Et hoc ideo quia reputans se dignum est presumptuosus et indignus

Sicut fecit ille canonicus q accepta potestate elligendi ep̄m: qui cum iurasset elligere meliorem seipsum ellegit reputans se ceteris meliorem. Queritur an possit. arguit q sic. alr fuisset periurus qd prohibetur. Exo. 20. c. Et extra de iure. iu. c. Si vero. Et fecisset contra conscientiam. quod est peccatum mortale. 28. q. i. c. Ex his.
Preterea non est recedendū a recta significatione verborum. ff. de legatis. l. Si aliter. ¶ Arguitur q ellectio non valet.
¶ Primo quia nullus potest se presentare extra d iure pa. c. per nostras. ¶ Scdo quia sicut inter dantē et accipientē dȝ esse distinctio. extra de constitutionibus. c. Cū ad nostram. Sic inter elligentem et ellectū.
¶ Tertio quia nullus potest seipsū baptizare. extra de baptismo. Cum debitū. Nec pretor se potest dare tutorē vt. ff. de tuto. et cu. da. ab his. l. pretor. etiā nullus debet gerere vicem duaꝝ personaꝝ. C. de assessoribus. l. nemo. Respon. q ellectio talis reprehensibilis et presumptuosa non valet.
Preterea exigitur enim caritas ad prelationē vt hētur. 8. q. 1. In scripturis. quā presumēs se hēre valde errat q: nescit homo vtrū dignus sit odio vl amore. Ecclia[ste]s. 9. et sic pȝ &c. ¶ Itē. 1. q. 2. c. Sacerdos. hētur q predicatoꝝ gliam suam euacuat qñ non pro eterno sed pro tēporali fructu laborat Et. 85. di. c. Nihil. et. 6. q. 1. Sunt. hētur q pastore nihil est miserabilius qui luporum laudē gloriatur. Et. xj. q. 3. Inter verba dicitur. Quid enī si non laudant homines et conscientia nostra liberos nos esse demonstrat &c. Et. c. Iniustum dicitur. Melior est in malefactis humilis confessio q̄ȝ i bonis superba gloriatio. h ibi. Sexto ideȝ probatur auctoritate Autentica. s. sctoꝝ doctoꝝ Gre. Ambro. Augu. Hiero.
Gregorius enī in. 38. libro mora. dicit. Quia ante oculos hoīum sequēdo eā apphēdere nō pn̄t studēt plerūq̄ȝ gli. i tenere fugiēdo Nōnulli q: gloriam presentem amantes

assequi nō psit quasi despicientes assequunt Et tanto ad volandū latius pz fauea quāto de semetipsa latius gloriatur vita. h ille. ¶ Ambro. in suo pastorali sic dicit. Nō est tanti gaudij excelsa tenere quāti meroris est de excelsis corruere: nec tantā gloriam sequi post victoriā qz ignominiā p9 ruinā. ¶ Augu. ēt in libro de vera inocentia. c. 3. dicit prima diuini muneris gra est vt nos erudiat ad nre humilitatis pfusionē 7 cognoscere faciat q si qdē boni facim9 per illū possumus sine quo nō possum9. 7 in regula sua dicit. Illi qui vident aliqd esse in seculo nō habeant fastidio fratres suos q ad illam societatē ex paupertate deuenerunt. magis āt studeāt non de parentū diuitū dignitate sz de pauperū fratrū societate gloriari. 7 infra alia quippe quecūqz iniqtas in malis operibus exercet vt fiāt. Superbia vero ēt in bonis operib9 insidiatur vt pereant. 7 qd prodest dispergendo dare pauperib9 7 pauperē fieri cū anima misera supbior efficiat diuitias contendēdo qz fuerat possidēdo. h ille. Diu9 quoqz hieronim9 in epla ad Nepotianum dicit Caue ne hoīuz rumusculos aucuperis ne offensam dei populoz laude cōmittes. Si adhuc inqt aplis hoibus placerem xpi seruus non essem desinit placere hoibus: 7 xpi fact9 est seru9 per bonā 7 malam famā: a dextris 7 a sinistris xpi miles graditur non vituperatiōe frangit non diuitijs tumet non contrahit paupertate. 7 leta contemnit 7 tristia per diem sol non' vret euz neqz luna per noctē: nolo te orare in angulis plateaz ne rectū iter precū tuaz frāgat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias 7 ostentui hēre filateria: 7 cōsciētia repugnāte phsaica ambitione circūdari inde pendet euangeliū inde crux 7 pphete. fidelis mecū lector intelliget qd taceam: 7 quid magis tacendo loquar. tot sūt regule quot sunt spēs gloriaz. quāto melius erat hec nō in corpore sed in mēte gestare. hec ille

senior barbat9. ¶ Septimo 7 vltimo idē pbatur auctoritate politica Xist9 pitagoricus dicit. Si qd dederis ita vt hominib9 inotescat nō homini sed pprie libidini prestitisti. ¶ Quintilian9 de oratoria institutiōe libro. 8. dicit. In qbusdā virtutes gratiam non habēt. in qbusdam ipsa vitia delectant. q. di. q pcius Sidoni9 in epistolari libro. 1. ait. Non grādis alicui gloria datur si deteriorum colatione clarescat. hec illē. Tulli9 libro tertio de Tusculanis questionibus ait hō qui in sūma vanitate versat nullā effigiem eminentē virtutis sz adumbratam imaginē glorie cōsectatur. est enī gloria solida quedā res: 7 expssa nō adumbrata. Illa cōsentiens laus bonoz vox incorrupta bene iudicantiū de excellenti virtute. h virtuti insonat tanquā imago glie. que qz recte factoz comes est non ē bonis viris repudianda. Illa āt que se imitatricem eius esse vult temeraria atqz inconsiderata: 7 plerūqz vitioz laudatrix fama popularis simulatiōe honestatis formam eius corrūpit. 7 In libro de amicitia idem Tullius dicit. Non ē negligēda fama nec mediocre telū ad res gerendas oportet existimare beniuolentiā ciuiū quam tamē blandicijs 7 affectādo colligere turpe est. Ideo cōcludit idem ipse in oratione pro Celio. di. sic. Illud te admonitū esse volo primū vt qualis es talem te homines existimēt. h ille. Socrates vt reffert Valeri9 humane sapiētie: quasi terrestre quoddā oraculū compendiore via eos ad gloriam peruenire dicebat: qui id agerent vt quales videri vellent tales etiā essent. Cōsciētiam plusquā famā intende: fallere enī poteris famam conscientiā nunquā h Socrates sz valeriū. Idē Valerius libro. 8. dicit Nulla est tanta humilitas que dulcedine glorie non tangatur. Hanc Alexādri insatiabile pectus laudis accepit qui Anaxarti cōmiti suo ex auctoritate democriti preceptoris inumerabiles esse mundos refferēti

Heu me inquit miſerū: qui nec vnis quidē potitus ſum Gloria nec ab eis qui eius cōtemptum introducere conantur negligit. hec ille. Seneca in prouerbijs dicit. Bona homini opinio tutior eſt pecunia damnū ē appellandum cū mala fama lucrū. Heu qz difficilis eſt glorie cuſtodia. opinētur homines de te. ſi mali. Malis enim diſplicere laudabile eſt. pleriqz eni famā: pauci verentur conſcientiam. Quid ſis intereſt non quid habearis. vis omnibus eſſe notus effice priꝰ vt neminē noueris.

¶ Ouidiꝰ quoqz poeta li. 12. Metha. dic̄
¶ Fama tz ſumaqz locū ſibi facit in arce.
¶ Innumeroſqz aditus ac mille foramina tectis.
¶ Tota fremit voceſqz refert iteratqz qd audit.
¶ Nulla qes intus nullaqz ſilētia porte.
¶ Nec tn̄ ē clamor ſz pue murmura vocis
¶ Qualis de pelagi: ſi quis pcul audiat ſn verbis.
¶ Eſſe ſolēt q̄le ve ſōnū cū iupiter altas.
¶ Increpuit nubes: extrēa tōitrua rddūt
¶ Atria turba tz veniūt leue vulgꝰ eūtqz
¶ Mixtaqz cū veris paſſī cōiūcta vagāt
¶ Millia rūorū cōfuſaqz verba volutāt.
¶ E qbus hi vacuas iplēt ſmonibꝰ aures
¶ Hi narrata ferūt alio mēſuraqz ficti.
¶ Creſcit ⁊ auditꝫ aliqd nouꝰ adic̄ auctor
¶ Illic credulitas illic temerariꝰ error.
¶ Uanaqz letitia ē cōſternatiqz timores.
¶ Seditioqz recēs dubioqz auctore ſuſurri
¶ Ipſa qd ī celo rerū pelagoqz geratur.
¶ Et tellure videt totumqz inquirit in orbem. hec ille.

In quibus verbis deſcribit domus fame: ⁊ eius mala cōditio. ¶ Seneca tragedia. prima dicit. Aliū multis gloria terris. tradat ⁊ omnes fama per vrbes. Garula laudet celoqz parē. Tollat ⁊ aſtris: alius curru ſublimis eat. Me mea tellus lare ſecreto. tutoqz tegat. venit ad pigros cana ſenectus. humiliqz loco ſed certa ſedet. Sordida pue fortūa dn̄s alte virtus animoſa cadit. Et Gualterus in alexandreide dicit. Quā friuola gloria mundi. qz rerum fugitiuus honor qz nomen inane. prelatus qui preeſſe cupit: prodeſſe recuſat: magnus in exemplo eſt cui nō ſuffecerat orbis. Sufficit exciſo depreſſa marmore terra. Quiqz pedum fabricata domus. Quā nobile corpus exigua requieuit humo parcite mortales animos extollere faſtu. Collatis operibus aſpernari minores pcite victores ingrati viuere ſūmo vires ſceptrum dyadema triumphos. diuitias dare qui potuit ⁊ aufferre valebit. hec ille. Et ſic ſufficiat p parte ſecunda huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua pbatur vanam gloriam eē abhominabilē ⁊ fugiendam multiplici exemplo.

Tertio probat vanam gloriaz fugiēdam eſſe ⁊ deteſtandam exemplo ſeptemplici. ¶ Primū ⁊ precipuū eſt domini noſtri Jeſu chriſti ip ſe enim vt patz. Mat. 9. duobꝰ cecis illuminatis dixit eis videte ne quis ſciat. Et leproſo mūdato dixit. nemini dixeris Mat. 8. Et lu. x. reprehēdit diſcipulos qui gloriabant de miraculis factis. videbam inquit ſathan ſic. f. de. c. c. ¶ Secundū exēplū habet in vitis patrū de quodā ſeniori monacho q multis precibus rogatus a quodā ſeculari vt veniret ⁊ faceret oratiōnē ſuper filiū ſuū defunctū. Cunqz multi occurrent ei cū lampadibus ⁊ luminaribꝰ finxit ſe dementē: ⁊ ſe nudato veſtimēta lauabat. Et ſecularis ille hoc attendens dixit reuertimini qr demens ē effectus. illis abeuntibus. ſecularis ille interrogat cur h fecerit. rn̄det volebaz hoc audire. ¶ Huic ſimile habemꝰ de fratre noſtro Jacobono ⁊ ēt. b. Fratre Junipero ſocio. s. p. Franc. qui dum quidam romani eggreſſi fuiſſent in occurſū eius veniētis romaz vt eū honorificentia debita exciperent: quos cū vidiſſet pcul poſuit ſe ad ludendum cū quodā puero cū quadā tabula

que dū i vna pte elleuabat ab alia dep:ime
bat .qđ videntes retrogressi sunt aliј fatuū
altri⁹ aliј estimātes . ¶ Tertiū exēplū est
Catonis marci porciј q fuit phs stoicus
ꝛ poeta latin⁹ tpe virgiliј rome claruit q
tante cōstantie vir fuit :vt nullus vnq̄ȝ ei
notuerit nec laudando nec vituperando.ꝛ
lȝ gentilis humanā tamen laudē fugiebat
Sed vt dicit de eo Salustius .quo minus
appetebat gloriā:eo magis gloria eum se
quebat.¶ Quartū exemplum ponit ff.ꝺ
re militari.l.non omnes.§.a barbaris.vbi
casus illi⁹ legis sic concipit.Exercitu Im
peratoris romani parato ad pugnaȝ. Mi
les quidam volens quasi nobiliter agere
exit contra hostes pugnatur⁹:quo capto ꝛ
accusato pro proditore ,ppter confederatō
nem quā habuerat cū hostibus se capi per
misit legis iudiciū est : ꝙ si semp bene se
habuit nec proditio in eo īuēta est:p:esu
mendū est ꝙ captus sit sicut bonus.Si āt
alias inuentus fuisset in aliquo simili faci
nore.oȝ ꝙ probet se captū inuite : q: qñqȝ
fama pditur per vnū factum maluȝ sic ꝙ
nunq̄ȝ pōt recuperari.Si eniȝ miles alias
īuētus esset pro ,pditore amplius de eo
nō esset considerandū.Ex quo pȝ ꝙ fama
mundana perfacile pdit:ideo sūme despici
enda ē ꝛ fugiēda.¶ Quintū exemplū po
nit valerius li.6.d.ꝙ Manlius cū ei cō
sulatus oīum consensu deferret : ꝛ ille sub
excusatione aduerse valitudinis oculoȝ
recusaret instātibus cunctis:aliū inquit q
ritis querite ad quē hunc honorē trāsfe
ratis si enim eū me gerere coegeritis nec
ego mores vestros ferre nec vos meum
imperiū poteritis.Et iō li.7.dicit ēt Vale
rius.Rex ille subtilis iudiciј: quem ferūt
traditū sibi diadema priusq̄ȝ capiti impo
neret retentū diu considerasse ac dixisse,
O nobilem magis q̄ȝ felicē pannū queȝ si
quis penitus q̄ȝ multis sollicitudinibus
periculis sis reffertus ac miseriјs cogno
sceret:nec humi quod iacenteȝ tollere vel

let. Ideo Salustius in iugurtino dicit.
Post gloriam inuidiā sequi memineris.
Itaqȝ quo clario: eris eo magis anxium
ac sollicitū te esse oportet.hec ille.¶ Sex
tum exemplū ponit idem Valerius li.9.
di.Quod sophocles iam senex tragediam
quandā in certamine miserat. Cūqȝ suspē
sus dubiј certaminis expectaret sententiā
audiuit se vna sñia vicisse:ꝛ p:egaudio ex
pirauit.ecce fructus vane glorie .iō Ora
tius in li.sermonū dicit gaudent p:enomi
ne molles auricule. Et Ouidi⁹ li.12.Me
thamorpho.dič ꝛ obest sua gloria multis
hec ille.¶ Septimū ꝛ vltimum exemplū
ponit fulgentius in li.de contemptu mun
di describens vanitateȝ sic.puella pulch:a
multum placabilis induta rhete.¶ Sup
cuius caput scriptū.Mecum fortitudo ꝛ
agilitas.¶ In pectore mecū pulch:itudo
ꝛ speciositas.¶ In manu dextra mecū di
uitie ꝛ p:osperitas ꝛc. ¶ Sub pedib⁹ ve
ro.hec omnia vanitas ꝛc.Primo describi
tur puella.q: hic mundus muliebri fragi
litate tabescit cotidie tendēs ad sui perni
ciem ꝛ animarū iuxta illud ps.homo vani
tati similis factus est.Induit rethe .quo
homines capit peccatores iuxta illud ps.
cadent in retiaculū eius peccatores.¶ In
capite scribitur mecum.for.ꝛ ag.Multos
mundus genuit fortes vt Sansonē hecto
rem herculem.sed respice finem quia om
nia vanitas.Nam Sanson se intelligit iu
dit.16.Hector grecorum gladiјs occubuit.
Hercules nimio dolore vite flamis se de
dit vt dicit Isido.5.ethimo.c.4.ꝛ sic vni
sa va.o homo vincis. ¶ In pectore scrib
tur mecum pul.ꝛ spec. quia mundus mul
tos genuit ellegantes:vt absalonem He
lenam ꝛ Thisbem.sed respice finem. Nā
Absalon capillis suspenditur.2.Re.c. He
lena causa destructionis troie. Thisbe gla
dio amantis perforatur.4. Metha.Om
nis ergo care fenū ꝛc. Isa.4. ¶ In manu
ei⁹ scribitur mecū diuitie ꝛc. Iob. crassus

Policrates ditissimi fuere: sʒ respice finē Job in sterquilinio sedet Job tertio Crassum auro collato in ore eius misso occidit vt ait Lucanus primo libro Pollicratuʒ suspendit: & auibus deuorandum dimisit. Et ideo Eccle.2. dicit vanitas va.&c. vanitas. Non efficiamur igitur fratres inanis glorie cupidi: sed in omnibus gloriaʒ demus deo: vt nos sua vera gloria faciat in futuro ꝑticipes in secula seculoꝝ. Amē.

Dominica prima in quadragesima infra diem de institutione & diffinitione confessionis. Sermo.23.

Adiuuantes autem exhortamur ne in vacuū gratiaʒ dei recipiatis &c. Scribūtur hec verba secūdo cor.6. Et in epistola occurrētis dominice. Nouimus fratres in christo carissimi ex phantium doctrina: q̄ ea que sunt de natura successiuorum corrupta non amplius reducunt nec aliqua via possunt reuocari. Quod enim anihilatum est secundum auicenam in methaphisica sua non reducitur. Cum ergo tempus sit de natura tali quale dictum est non debet inaniter preteriri. quia vt ꝑfecto dicit Ber. volat irreuocabile verbū volat irremediabile tempus. Adest ergo tēpus q̄dragesimale in quo quisq̄ʒ fidelis spiritualibus exercitijs vacare debet nec omnino transeat infructuosum: vt hortatur apostolus in propositis verbis di. Adiuuantes autem exhor. ne i vac. g. dei. rec. Ait enim tēpoꝛ accepto ex. & in. d. s. adiuui te. Ecce nunc tempus ac. e. n. d. salutis & reliqua in epistola. Sed nostruʒ propositū prosequentes de comendatōne. s. virtutū: & vitioꝝ reprobatione. Ulsa humilitatis exaltatione & vtilitate contritionis necnō & superbie cum sua progenie: vanagloria reprobatione & punitione dignū est aliqua de humilitate confessionis in presenti perstringere: nihil ex his que dicta sūt in tractatu de penitentia tangēdo sed noua quedam recitando. Tres ergo in hoc sermone perutiles & amenas auditu faciemus considerationes. ¶ Prima quarū dicetur cōfessionis institutio. ¶ Secunda confessionis diffinitō. ¶ Tertia quoq̄ʒ confessiōis dignificatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d̄clar atur quare institutum est & qualiter sacramentum confessionis.

Primo igiꝛ circa ꝯfessionis institutionē tria videnda sunt. ¶ Primo huius institutionis rō. ¶ Scdō huius institutōnis qualificatio. ¶ Tertio hꝰ institutionis dispēsatio. ¶ Quantū ad primū queriꝛ qr̄ institutū ē ꝑceptū cōfessiōis i lege euāgelica. Rn̄det ad hoc. b. Bo. in. 4. di. 17. ar. i. q. 2. Et Alex. de al'. in. 4. pte i tractatu de ꝯfessione. Q̄ cōfessio cōueniēter istituta ē i lege euāgelica pp tria. ¶ Primo pp legis gr̄e pfectionē que ad similitudinē legis latoris. i. xp̄i ostēdebat hūilitatē exercēdā cū subditis legis iuxta illd̄ Ma. xi. Discite a me q: mitis suʒ: & h. c. maioꝛ āt ē hūilitas confiteri homini q̄ʒ soli deo. vn̄ vgo d̄ sancto victore ait. Plus facit q seruo humiliaꝛ pp dn̄m q̄ʒ qui ipi dn̄o humiliaꝛ. ꝓpterea confitemini alterutrū peccata vestra. hec ille. ¶ Confirmari pōt sic rō sic. vtilitas confessionis sacerdoti facte multiplex ē. vt patebit infra. Sʒ lex euangelij ē lex vtil' & pfecta. ergo &c. ¶ Scdō ē instituta pp peccati detectionē. peccatoꝛ enī dū male agit odit lucē. Jo.3. Et ideo i reuersione ad iusticiā oꝫ redargui opera i fructuosa tenebrarūq̄ue āt redarguunꝛ a lumine manifestanꝛ iuxta illud ad ephe.5. Omnia que arguūꝛ a lumine manifestanꝛ omne enim quod manifestatur lumen est. hec ibi. Quia igitur hoc fit per confessionem debuit in ea lege confessio institui in

qua est manifestatio veritatis: vt pote in ea in qua verbū caro factū est vt intelligibile fierz sensibile: et manifestū in qua etiā deberēt oculta manifestari et verba cordis formā vocis induere. hec quidem est lex gratie. ergo et c. ¶ Tertio est instituta ꝓpter diuinaz reconciliationē que fieri debebat arbitrio humano mediante et ideo cōfessio fit homini vt hō sit iudex et arbiter inter peccatorem et deū. Arbiter aūt talis debet esse qui possit apponere manum in vtrūqz talis aūt non potuit esse: quousqz deus homo factus esset. vnde Job. 9. quia talem mediatorē nō videbat dicebat. Nō est qui vtrunqz valeat arguere. et manum suaz ponere in ambobus igitur homo deificatus datus ē nobis mediator: et arbiter xp̄s qui potuit arguere. et manū in vtrūqz ponere: qui reliquit in ecclesia successores quos rectores ecclesie instituit et arbitros quibus commisit auctoritatē reconciliandi: ¶ Sed quoniā hec auctoritas. primo fuit in xp̄o: et in nullo potuit esse: anteqз veniret xp̄s. ideo tm̄ in lege noua constitui debuit confessio. Confessio ergo prout est sacramentū nō fuit in lege scripta veteri nisi in figura: quando. s. sacerdotibus data ē auctoritas d. scernendi inter lepraz et leprā et inter sanctum et prophanuz. ¶ Quod si contra dicatur per illud eccl. 27. Qui denudat archana amici perdit fidem arguēdo sic. Si denudare archana amici culpabile est: et quanto maior amicus tāto ē culpabilius: sed nemo sic est alterius amicus sicut sui ipsius. ergo quod est sibi archanū: culpabile est reuellare: sed nihil tale in lege euangelij debuit institui. Cum igit̄ qui confitetur homini cōfessione volubili hoc faciat culpabile: videtur ꝙ nō debuerit institui. ¶ Ad hoc rn̄det Alexan. ꝙ sapiēs ibi loquitur de denudatione proditionis: quando quis fidei archana sua alteri committit: et ille quasi īfidelis illa prodit: et sic nec amiciciam nec fidelitatem custodit: sз hec denudatio est omnino alia ab illa que est confessionis sacramentalis. ¶ Item si dicatur gratia est perfectiua nature. ergo lex gratie ē perfectiua legis nature sз lex nature dictat turpitudines tam corporis qз anime esse tegendas. ergo statuere aliquid contra hoc nō est legis gratie cuius est supponere que natura dictat. ergo et c. ¶ Ad hoc dicit Alex. i. vbi supra ꝙ turpitudinū manifestatio. ¶ Quādoqз fit sine aliqua causa. et si non ē de nature rationalis dictamine: sed potius disipientis et destitute regimine ratōis vt solet fieri a stolidis et dementibus. ¶ Quandoqз fit ad sui ipsius comēdatōnem sicut faciūt inuerecundi de quibus dicitur Hiere. tertio frōs mulieris meritricis facta est tibi. Et Isa. tertio peccatū suum quasi sodoma predicauerūt. et hec manifestatiō ē contra naturam et rectam rationeз. et diuine iusticie prouocatiua. ¶ Quādoqз fit ad sui confusionem vt diuinam inueniat ꝓpitiationeз: et hec ordinata est ad plagam occultam curandaз et hanc dictat natura et ratio recta. Nam si quis ꝓpter sanitatem recuperandam nollet vulnus detegere pudendū superbus iudicaret̄ et fatuus et nature dictamini inobediens sic intelligendū est in ꝓposito. Et sic patet qualiter confessio in lege euangelij cōuenientissime est ordinata. ¶ Quantū ad 3m queritur qualiter ē cōfessio instituta. Et rn̄det ad hoc Alexan. et Bo. vbi supra. q. 3. Quod duo sunt in confessione. ¶ Unū formale et completiuū: et hec est absolutio siue potestas absoluēdi et hanc dn̄s instituit qui. o. Petro clauiū potestatem dedit et alijs apostolis. ¶ Aliud ē materiale. s. peccati detectio: et hoc nō instituit dn̄s lucide sз insinuate Mat. 4. primi pnīam agite: quo intelligit̄ digna satisfactio p̄ peccato que dз fieri arbitrio sacerdotis ad qđ requirit̄ necessario ꝯfessio. Quare aūt nō instituerit dn̄s lucide et dare fuit rōne triplici. ¶ Primo rōne curatōis

quia vt quidā dñt sufficit medico expone re medicinā egroto: qꝛ igitur cõfessio pec cati dꝫ esse voluntaria ꝛ nõ coacta. iõ dñs solum insinuauit hoc relinquens in volun tate egrotantis. Et hoc est qḋ dicit vgo. Medicis dixit vt curarent: sed īfirmis ñ dixit vt ad medicos curandi eā ꝯuenirent hoc quia certū esse voluit qꝛ egri libenter salutē quererent ꝛ se curandos offerrent si medicos inuenirēt. hec ille. ¶ Secūdo rõne recidiuatiõis: qꝛ xp̄s erat ecclesie fū dator ꝛ per baptismū omnium peccatorꝫ cū fiat remissio ideo nõ debuit ab eo exp̄s se institui ne aliquibus ex verbo dñi dare tur occasio recidiuandi. Cum aūt ecclesia fuit instituta labi homines ceperūt ꝛ sic remedium ne desperarent publicari opor tuit. ꝛ ideo p apostolos cõfessio debuit in stitui auctoritate a dño eis tradita quam tradidit in collatiõe potestatis clauiū vbi acceperūt potestatē sanandi ꝛ operādi mo dum cõuenientem saluti ꝛ hoc quidē erat per morbi detectiõeꝫ. ꝛ peccantis humilia tionem ꝛ sacerdotalē absolutionē. ¶ Ter tio ratione humani operis qꝛ confessio ē opus hominis pure: nec est data virtus ipsi confessioni sed absolutiõi ꝛ ideo recte hominibus puris institutio confessionis debuit reseruari. Nõ igiꝰ confessionē p se instituit deꝰ ꝛ si dicaꝰ instituisse: hoc est in telligendū insinuando ꝛ auctoritatē dādo. fuit igiꝰ cõfessio a dño insinuata ab aplis instituta ab epō Jerosolimitano iacobo ꝑ mulgata. Nā apostoli de diuino ꝯsilio cõ siderātes curātes negligētes curādos suā curationē querere monitionibꝰ ꝛ ꝑceptis aptauerūt ꝛ eis salubrē medicinā. s. cõfessio nem indixerūt. vñ vgo dicit. ipsi medici: qꝛ negligentes in sua curatiõe egrotos inue nerūt eos ad salutē querendā ꝛ amonitõe sua excitauerūt ꝛ ꝑcepto atraxerūt. hec il le. ¶ Qḋ si cõtradicatur sic dñs instituit baptismū sic ꝛ cõfessionē sicut igiꝰ ī baptis mo Jo. 3. dixit. Nisi qs renatus fuerit ꝛc. ergo vꝫ qꝫ ēt debuit dicere nisi quis cõfes sus fuerit ꝛc. ¶ Ad hoc dicit Alex. de al'. qꝫ nõ est similis cõgruentia baptismi ꝛ ꝯ fessionis qꝛ baptisma ē sacramentū intran tiū pñia vero recõciliātiū: qꝛ igiꝰ dñs fūda uit ecclesiā cõueniēs erat vt institueret sa cramentū intrātiū q erāt quasi materia fū damēti siue ex qbus fundabaꝰ ipsaꝫ āt fū datā reliquit cõsumandā vicarijs suis sibī succedētibus qꝛ ergo ad cõsumationē req ritur cõseruatio fundamēti ꝛ ad cõseruatõ nem fundamēti requiriꝰ repatio recidiuā tiū congruū erat vt ipsi instituerēt sacꝫ m quo releuandi erāt recidiuantes ꝛ sic pꝫ ꝓ positū. ¶ Quātū ad tertiū queriꝰ vtrū hꝰ institutionis possit fieri aliqua dispēsatio. ꝛ rñdet Ric. in. 4. di. 17. ar. vbi supra. Qḋ possumus cõsiderare cõfessionem quantū ad duo. s. quantū ad essentiā ꝛ qūtuꝫ ad cir constantiā. ¶ Quātū ad essentiā que ē qꝫ peccator obligaꝰ ad cõfessionē peccati mor tal' si vult de ipso remissionē ꝛ qꝛ hꝰ est de iure diuino ꝛ euāgelij ꝑcepto cõtra qḋ pa pa dispēsare nõ põt. 25. q. 1. Sūt quidam ex quo sequiꝰ qꝫ quantū ad hoc nulla põt fie ri dispensatio. Et cõfirmaꝰ ista rõ sic. Aut põt hõ illud ꝑceptū seruare aut nõ. si nõ. ñ indiget dispēsatõe. si aūt põt. rõnabile ē qꝫ illud seruet. Sed contra rõnē non est fide lis dispensatio ſm Ber. 3. de cõsideratiõe c. 14. ergo papa in ꝑcepto ꝯfitēdi sacerdo ti dispensare non põt: qꝛ vt ibideꝫ dꝛ papa positus est dispēsator in edificationē non in destructionē. ¶ Quantū vero ad circõ stantiā. s. tpis determinati ab ecclesia: quo libet teneꝰ semel in ãno ꝯfiteri. in hoc pa pa põt dispensare: qꝛ hec circõstantia ē de iure pure positiuo. ¶ Qḋ si cõtra dicatur sic lex nõ obligat ante sui ꝓmulgationem sed lex de confitēdo sacerdoti ꝓmulgata fuit p apostolos. cū ergo papa possit dispē sare cõtra canones apostolorū. 82. di. ꝓsbi ter vꝫ qꝫ papa possit dispensare in ꝑcepto de confitendo sacerdoti simpliciter ꝛ abso

lute etiam quantū ad essentiā.cuius oppo
situm conclusuz est. ¶ Ad hoc rñdet Ri.
vbi supra in rñsione tertij argumēti q̄ q̄3
uis lex non obliget ante sui pmulgatiōez
tñ robur suum principaliter hz ab institu
ente q̄zuis aūt contra statuta apostolorū
possit papa dispensare non tñ contra statu
tum diuinū.h Ric. Sed salua reuerentia
eius ⁊ ominum doctorum:q: pleriq3 inue
niunt qui per tres ānos.alij per.5.nōnulli
per.10.aliqui per.20.⁊ aliqui p.30. nō sunt
confessi.quisnam dispensauit cū eis?legat9
a latere.non.papa?non ep̄s?non angelus?
non aliqs sanctus?non deus?non:sed quis
tecū dispensauit.o infelix christiane qui p
tres ⁊.30.annos absq3 cōfessione fuisti.Et
rñdebit tibi statim.ego non sum cōfessus
pter luxuriam.alius dicet non sum cōfes
sus pter auaritiā.alius dicet nō suz cōfes
sus pter discordiam ⁊c.sed quis cum eis
dispensat.certe non alius nsi dyabolus. si
cut dispensauit cum ea iuuene que cōmise
rat incestum cū fratre ⁊ nunq̄3 confessa ē
post mortem aūt apparuit fratri suo cum
quo peccauerat cupienti scire de statu illi
us ligata cathena ignea ⁊ ferrea ab illo dē
mone qui eā dispensauerat:que dixit ei.o
frater mi ego sum sic crudeliter cruciata.
⁊ damnata pter peccatum quod tecū cō
misi ⁊ de quo nunq̄3 volui confiteri quod
exēplū ego his auribus hausi a beato Al
berto sartianensi p̄dicante i nostra medio
lañ.ciuitate.cū luxuriosis igit dispēsat dya
bolus luxurie:cū auaris dyabol9 auaritie
⁊c.O iniqua xp̄ianorū conditio o p̄tinatia
dyabolica o sinagoga demoniorū.cur cōtē
nitis salutē vr̄az.ɔfitemi igit ⁊ agite pniaz
q: ɔfessio istituta ē i salté siue remediū sal
tis nr̄e.Et h p p̄ma pte h9 smōis sufficiāt.
¶ Pars s̄a huius smonis in qua decla
rat q̄d sit ⁊ q̄liter describatur confessio.

SEcūdo principaliter de cōfessionis
diffininitione.sciēdū ē q̄ tres de cō
fessione assignant rōnes famose. ¶ Prīa
ē Augu.sic dicētis.Cōfessio est p quā mor
bus latens spe venie apitur. ¶ Scd̄a est
Ray.in sūma libro.3.sic di. Cōfessio sacra
mētalis ē legiptima corā sacerdote pcōz
accusatio ex erubescētia ⁊ p claues ecclie
satisfactoria obligās ad pniam peragēdaz
iniunctā. ¶ Tertia est Alexā.de al.sic di.
Cōfessio est corā sacerdote legitima pcōz
ppriorū declaratio. ¶ Ad quaz diffinitionū
d̄clarationē notādū ē q̄ ad ɔfessionē q̄nq3
requirunt. ¶ Primo requirit substantia act9
q: confessio ē manifestatio eius q̄d latet.
¶ Scd̄o requirit ppria materia de qua fi
at.s.peccatū. ¶ Tertio requirit cā motiua
quare fiat ɔfessio spe venie.Ex quibus tri
bus ɔfessio ɔuenienter diffinit ab Aug.⁊
ab Alex.q: ibi tangitur actus substātia.s.
in apertione ⁊ declaratione ⁊ ppria mate
ria in morbo latente ⁊ in peccatis ppriis
⁊ cā motiua cū additur spe venie. Sed sci
endū q̄ Alex.dicit corā sacerdote ⁊ Aug.
dicit sub spe venie:q: confessio tripliciter
fit. ¶ Uno mō interius in foro ɔscientie
vz corā deo.⁊ in tali morbus latens.s. pec
catū ñ aperitur q: deo apertū erat. ¶ Se
cundo mō fit ɔfessio exterius coram iudi
ce mundano ⁊ in tali ɔfessione peccatū.s.
morbus latens nō aperit spe venie:lz ape
riatur. ¶ Tertio mō fit exterius in foro
ɔscie corā iudice vicario xp̄i ⁊ dei.s.corā
sacerdote ⁊ in tali ɔfessione pcīn latens
sub spe venie aperit bene.ergo dicit Aug.
ɔfessio ⁊c. ¶ Quarto ad ɔfessionē reqrit
psona cui fiat.s.sacerdos.⁊ iō Alexā.ait ɔ
fessio est ⁊c.non solū corā deo ⁊ legitima.i.
nō in toto vel in pte excusata peccatorum
nō bonorū operū ppriorū ⁊ non alienoz
declaratio.i.aptio vel māifestatō. ¶ Quī
to cum oībus p̄dictis ad confessionez req
ritur efficacia siue effectus eius qui sunt
duo.s. absolutio a culpa ⁊ in pte a pena ⁊
obligatio ad aliaz partē pene exoluendā.
Ex q̄bus duobus:ɔuenienter Ray.in p̄e
dictis verbis diffinit confessionem.Con

fessio est sacramentalis et legitima etc. pro quibus patet breuiter pars secunda principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quod confessio est tante dignitatis: vt sit actus plurium virtutum.

In Tertio ad declarationem dictorum in parte precedenti. Oritur dubium an confessio sit tante excellentie vt sit actus virtutis. ¶ Ad quod respondetur secundum tho. l. 4. di. 17. ar. 2. q. 2. quod sic. Et probatur tripliciter s. ex parte precepti principij et meriti. ¶ Primo ex parte precepti sic precepta legis sunt de actibus virtutum: sed confessio cadit sub precepto. ergo est actus virtutis. ¶ Secundo ex parte principij. sic. penitentia est virtus: vt alias probauimus: sed virtus penitentie elicit actum confessionis sicut contritionis et satisfactionis. ergo est actus virtutis. ¶ Tertio ex parte meriti sic. non meremur nisi ex actibus virtutum sed confessio est multum meritoria vt infra dicetur. ergo est actus virtutis. ¶ Sed nota quod confessio peccati de se non dicit actum virtutis sed facta vt oportet quando et quomodo et cui dicit actum virtutis. Nam tunc est res illa grandis de qua dicit Ciprianus ad fratres de opere et elmosinis. Preclara res et diuina fratres carissimi salutaris operatio .i. confessio solatium grande credentium infirmitatis nostre salubre presidium munimentum spei: tutella fidei medella peccati res posita in potestate facientis res et grandis et facilis sine periculo persecutionis corona pacis verum dei munus et maximum infirmis necessarium fortibus gloriosum: quo christianus adiutus prefert gratiam specialem promeretur xpm iudicem. deum computat debitorem. hec ille. ¶ Sed his visis queritur cuius virtutis sit actus ipsa confessio. ¶ Respondeo secundum tho. vbi supra. q. 3. Quod confessio specialis est actus alicuius virtutis specialis. Nam triplex est confessio. ¶ Prima est beneficiorum dei in laudem diuinam: et hec est actus virtutis latrie. ¶ Secunda est confessio peccatorum in iudicijs et hic est actus virtutis et iusticie. ¶ Tertia est confessio peccatorum ad consequendam ipsorum remissionem. et hic est actus penitentie et sex aliarum virtutum. quod patet inductiue. ¶ Primo dico quod confessio est actus penitentie quia confessio prout est meritoria includit contritionem et satisfactionem in actu vel in proposito: sed hec sunt de ratione penitentie. ergo etc. vnde Aug. in omel. de penitentia. d. Non sufficit penitere mores in melius commutare et a malis factis recedere nisi et de his que mala facta sunt satisfaciat domino per penitentie dolorem vel humilitatis gemitum per contriti cordis sacrificium. hec ille. ¶ Secundo dico quod confessio est actus virtutis veritatis: quia secundum tho. vbi supra. a. q. 2. in corpore. q. ad virtutis veritatem pertinet vt quis se exterius ostendat qualis est intus et hoc facit confessio. ergo etc. Si autem quis aliter quam in corde tenet ore proferat non est confessio: sed fictio. et ideo patet quod confessio est actus virtutis veritatis vnde Augu. sup canonica Jo. omel. prima dicit. Si confessus fueris peccatum est in te veritas. nunc ipsa veritas lex est. mundum enim splendet vita tua quia insunt peccata tua: sed tamen iam illuminari cepisti: quia et est confessio peccatorum. hec ille. ¶ Tertio dico quod confessio est humilitatis: quod probatur per oppositum eius. s. per taciturnitatem peccati que nascitur ex superbia cordis. vnde de pe. di. prima dicitur. c. Taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis. ideo enim peccatum suum quisque celare desiderat: ne iniquitas sua alijs manifesta fiat: et talis reputetur apud hominem foris: qualem se iam dudum exhibuit diuino conspectui: quod est fonte superbie nasci. nulli dubium est. Species enim superbie est se iustum velle videri qui peccator est. hec ibi. ¶ Quarto dico quod confessio peccatorum est actus spei. nam spes diuine misericordie est causa confessionis. quod patet ex diffinitione Aug. ideo idem August. li. 50. omel. omelia. 12. sic dicit. Sanat te deus confitere tantum vulnus tuum

iacet sub manib⁹ medici paciẽter implora
auxiliũ fouet ⁊ seccat equanimiter tollera
tñ noli attẽdere nisi vt saneris. sanaberis
ãt si ostẽdas medico: nõ q: non ille videt
si tu ei abscõdas. ⁊ super Jo. ſmone. 14. ait
deus largitur veniam si homo confitetur
culpam. ẽ enim cõfessio dei miseratio dei
altitudo. h ille. ¶ Quinto dico q̧ cõfessio
ẽ act⁹ temperãtie. cui⁹ rõ est q: ille qui cõ
fitetur peccata sua in corde suo proponit ⁊
sacerdoti ꝑmittit. de cetero abstinere alr
cõfessio nihil valet. vñ Isidor⁹ ⁊ hẽtur de
pe. di. 3. §. Irrisor: ait. Irrisor est non peni
tens: qui adhuc agit qđ penitet nec deum
videtur poscere subditus sed subsanare su
perbus canis reuersus ad vomitũ est peni
tẽs ad peccatũ Augu. sup ps. 37. dicit. Ne
securus sis. cum cõfessus fueris peccatuꝫ
tuum: tanq̃ꝫ preparatus semp ad confiten
dũ ⁊ comittẽdũ peccatũ sic ꝓnuncia iniqui
tatem vt curã geras ꝓ peccato tuo. i. dare
operam vt sanetur. hoc est eniꝫ curã gere
re pro delicto semp niti semp incẽdere sp
studiose ⁊ sedulo agere vt sanes peccatũ.
h ille. ¶ Sexto ẽ actus prudentie q: qui
vere confitetur sua peccata ꝓpter sanitatẽ
recuperandã est valde prudens. ⁊ magna
prudentia est scire inuenire remedia cõue
nientia ⁊ vtilia plagis suis: sicut prudẽtia
ẽ post feditatem remediũ inuenire purga
tionis vñ Augu. super illud ps. Cõfessio
⁊ pulchritudo dicit Pulchritudinẽ amas
⁊ esse vis pulcher: confitere: quia cõfessio
ipsa est pulchritudo: fedus eras: ꝯfitere: vt
sis pulcher. peccator eras ꝯfitere vt sis iu
stus. h ille. prudentia etiã est iudicare se ⁊
condemnare per ꝯfessionem ne eternali
ter condẽnemur post mortem. vñ Augu.
super ps. 99. dicit. Semper confitere sem
per enim habes qđ cõfitearis difficile est
in hac vita vt sic homo moretur. vt nihil
inueniatur in eo qđ reprehendatur. opus
est vt te reprehendas ne ille reprehendat
qui condemnaturus ẽ. h ille. ¶ Septimo
⁊ vltimo dico q̧ confessio est actus virtu
tis timoris quia ille qui iudicium dei ti
met confiteri non erubescit imo confitetur
quia iudicium dei fugere non potest. vñ
Augu. super canonica. Jo. 2. 6. c. dicit vbiq̧ꝫ
est deus quo ergo fugies vis audire con
silium meum. si vis ab illo fugere ad ipm
fuge confitendo non latendo latere enim
non potes sed confiteri potes. h ille. Aut
super ps. 45. ait Bona ẽ illa cogitatio vñ
incipimus confiteri. Itẽ homo timẽdo cõ
fitetur ne postea timeat i eternali iudicio
vnde. ⁊ Idem super ps. 66. Quid times in
quit confiteri deo qui non confitendo non
potes esse occultus dãnaberis tacitus qui
poteras liberari confessus. ad hoc exigit
cõfessionẽ: vt liberet humilẽ ad hoc dãnat
non confitentẽ vt puniat superbũ. ergo tri
stis esto antequã confitearis cõfessus exul
ta quia sanaberis. h ille hoc timorẽ pteri
ta est quedam mulier de qua legitur. Qđ
cum quidaꝫ sacerdos multas in confessio
ne audiret quidam demoniacus dixit ei.
Tu multas confessiones facis sed scias q̧
multi ⁊ multe nõ integre confitentur. Nã
talis dña semper confitetur tibi sed non in
tegre ⁊ hodie videbis veritatem quia ve
niet ⁊ confitebitur tibi ⁊ quia non integre
confitebitur quãdo transibit per pontem
ego demergã eam in flumẽ ⁊ eius animã
habebo. Ipsa autẽ die venit mulier ⁊ cũ
esset cõfessa dixit ei sacerdos caueatis ne
quid omittatis. at illa. nihil omisi. cui cuꝫ
narrasset demonis verba cecidit ad pedes
eius ⁊ illud horrendum peccatum est con
fessa. qđ tanto tempore retinuerat. quam
sacerdos confortans ⁊ securans illesa ad
ꝓpria rediit. Occurrens sacerdos demonia
co illi dixit. qđ fecisti tali dñe. cui demõ. il
lam dominam de qua dicis nõ cognosco ⁊
nescio vbi sit. Pure igitꝛ fratres ⁊ simpli
citer confiteamur pcã nr̃a ⁊ humiliter re
cognoscamus culpã nr̃am nec vllo rubore
humano inconfessa pcã nr̃a relinquamus

ne extrema ꝛ eterna confusione cū dyabolo deputati eternalr cruciemur ſ; potius hic nos ſacerdotib⁹ dei humiliādo ac pcā nr̄a eis penit⁹ denudādo.ſi grā ac in futuro glīa digni efficiamur apſo preſtāte qui viuit ꝛ regnat i.ſ.ſ.Amen.

Feria ſcōa poſt primā dn̄icā in quadrageſima de multiplici ꝛ varia vtilitate confeſſionis.Sermo.24.

Ibunt Hi in ſupplicīū eternū iuſti autē in vitam eternā. Scribunt hec verba Mat.25.ꝛ i euāgelio occurrētis fe. Magna nobis hodie fratres chariſſimi propoſita ſunt ad cōſiderādū ſpectacula:quē in iudicio ſunt factura ꝑmioꝝ vz ꝛ ſuplicioꝝ.inconfeſſis eni peccatoꝛib⁹ ſupplicia.ꝛ penitētibus cōfeſſiſq; dantur premia eterna.vt dicūt verba ꝓpoſita hodierni euāgelij.ſ.Ibunt hii ſupplicium eternū.ſ.illi qui nolunt plene cōfiteri Iuſti aūt.ſ.effecti per verā cōtrictionē ꝛ cōfeſſionē ac ſatiſfactionē ibunt in vitā eternam pp que duo bene dicit ꝓſper ꝺ pe.di. 1.c.Si cui.Porro illi quoꝝ pcā humanam noticiā latent nō ab ipſis confeſſa nec ab alijs publicata ſi ea ꝯfiteri vl'emēdare noluerint deū quē hn̄t teſtem ipm habituri ſunt ꝛ vltorē ꝛ qd eis prodeſt humanū vitare iudicium cum ſi in malo ſuo permanſerit ituri ſūt in eternū ꝺo retribuēte iudiciū.ſi ibi.Ex qb⁹ cōcludit ꝓpoſitū. Ad excitādos igitur pigros ꝺ ſua ſalute.non curātes de vtilitate cōfeſſionis aliq̄ pcurrere neceſſariū duxim⁹.Igit in pn̄ti ꝟmone de triplici fructu duplicato ꝯfeſſiōis dicemus hoc ordie vz vt dicat. Prim⁹ fructus intellect⁹ illuminatio cū miſicordie īpetratiōe. Scōs mētis aſſecuratio cu; culpe remiſſiōe. Terti⁹ quoq; ite;ceſſoꝝ multiplicatio cū dei pacificatione.

Pars prima hui⁹ ſermonis in qua declaratur ꝙ per confeſſionē illuminatur intellectus ꝛ miſicordia dei impetratur.

PRimo igit ponitur duplex fruct⁹ confeſſionis ſimul.ſ.mētis illuminatio ꝛ miſicordie īpetratio. Prius igit ꝺr mētis illuiatio. Illuiatur eni intellect⁹ ex ꝯfeſſione pp tria maxie. Prio pp cōſiderationē ſui ꝛ pcoꝝ ſuoꝝ.vn̄ tali p Iere. dr̄.3.c.Leua i circuitū oculos tuos ꝛ vide vbi nūc pſtrata ſis.ꝛ Apoc.tertio. Unge collirio oculos tuos vt videas Colliriu; eni qd ex quadā aqua ꝛ puluere ꝯficitur ꝛ purgat oculoꝝ carnoſos humores. Cōfeſſionē ſignificat per quā puluere ꝓprie cogitatiōis ꝛ aqua lacrimoſe cōpunctiōis intellect⁹ illumiatur iuxta illud ps.Delictū meū c.t.f.ꝛc.vn̄ Aug.libro.50.omel.omel. ſcōa dicit.Tolle te a dorſo tuo vbi te videre nō vis diſſimulās a fcis tuis ꝛ ꝯſtitue te ante te aſcende ad tribunal mētis tue ꝛ eſto ibi iudex torqueat te timor erumpat ꝯfeſſio.dic deo tuo. Quoniā ini.m.e.co.ꝛ peccatū meū cōtra me eſt ſp.qd erat poſt te fiat ante te ꝛ cū factū fuerit añ te puniatur a te.ſi ille. Scōo illuiatur intellect⁹ in cōfeſſione pp humiliationē qua pcōr ſacerdoti humiliat pp deu; quapp illumiatur intellectus ad cognitionē dei ꝛ ſui ipſius.ꝛ hoc i ceco figurat Io.9.q de ſe in pſona peccatoris dicit.Abij ꝛ laui ꝛ vidi.i. meipm cognoui vt Augu.in ꝟmone.6.de natiuitate dn̄i dicit.Multi aſidue ſe dicūt peccatores ꝛ tn̄ adhuc eos delectat peccare profeſſio eſt non emendatio.accecatur anima ꝛ non ſanatur:pnunciatur offenſa ſed non tollitur.penitentiā certā non facit niſi odium peccati ꝛ amor dei quando fit vt tibi amaꝝ ſapiat in anima qd ante in vita fuit dulce ꝛ qd te prius delectabat in corpore ipſum te cruciat in corde iam tūc bene ingemiſcis ad deum ꝛ dicis tibi ſoli peccaui ꝛ malum coram te feci bene tibi

[illegible handwritten marginal note]

soli peccaui quia nullus hominū est sine peccato ⁊ ideo tibi soli peccaui quia tu solus es sine peccato. h ibi. Ubi ostenditur ꝙ peccator penitendo ⁊ confitendo cognoscit seipsam ⁊ deū. ¶ Tertio illuminatur intellectus propter instructionē discreti confessoris. vn̄ in figura huius dicit. Deuteronomij. 17. c. Ascende ad locū quem ellegerit dominus deus tuus venies qȝ ad sacerdotes leuitici generis ⁊ ad iudicium qui fuerit illo tempore queres qȝ ab eis iudicij veritatem ⁊ facies quodcūqȝ dixerint qui presunt loco quem ellegerit dominus ⁊ docuerint te iuxta legē eius. h ibi. Tenetur sacerdos in confessione instruere peccatorem. aliquando enim ꝙ est veniale. creditur esse mortale ⁊ econtra. iō opus ē confessionis vt instruat ſm Bo. vbi supra di. 17. ⁊ Alex. i. vbi supra. ¶ Secūdus fructus dicitur mi̅ſcordie impetratio. Quid enī est cōfessio nisi curia mi̅ſcordie dei. vnde Augu. p̄io ſmone de cōfessione dicit. Cōfessio peccatoꝝ timēda hoibus sp visa ē ſȝ apud humanū iudicē. Nam sepissime flagellis ⁊ qbuscūqȝ verberibus vngul' quoqȝ ⁊ ignibus agit vt eruat oris confessio vt aliqñ sic cedant mēbra tormētis vt prius corporis cōpositio soluat qȝ doloribus animus vt secretū facinoris ꝑpalet instāt carnifices crebrescūt oia genera tormentoꝝ ſȝ frustra laniādo aperiūtur viscera cū claudit negando conscia. cur āt in tātis cruciatibus hoies timēt confiteri nisi qȝ confessi solent puniri. homini ergo iudici qui cōfessus fuerit punit. Sed deo ꝙ confitet liberatur. querit hō ab hoie quia ignorat deus oia nr̄a nouit nec querit vt sciat sed vt tu peccatū cognoscendo a te puniatur ⁊ soluatur ab illo cognoscendo. dic ergo iniquitates tuas vt iustificeris: ⁊ si times confiteri homini iudici quia malus est qȝ seueritatem legis implere cōpellit. confitere dn̄o quoniā bonus q. in. ſ. m. eius. h ille. Cum enim ſm prophetā. Mi̅ſcordia dei sit super oia opera eius. ergo curia mi̅ſcordie. est super curiā iustitie dei. vn̄ si quis cōspicit se grauari in curia iustitie secure appellare pōt ad confessionē aliam curiaȝ ſ. mi̅ſcordie dei ⁊ necesse hȝ iustitia huic appellationi cedere patiēter teste Jacobo qui ſcdo. c. ait. superexaltat mi̅ſcordia iudicio. pȝ hoc ex tribus. ¶ Primo ex credulitate: quia creditur in hac confessione curia dei factū suū narranti nec ibi adducitur qui suppleat defectū suum nec testis q probet cōtrariū nec ēt ibi locuȝ hȝ qđ Jo. 8. c. scriptum est. Tu de teipso testimoniuȝ perhibes tes. t. n. est verū. ¶ Tertio pȝ ex libertate quia in hac curia nō ferūtur sñie nisi absolutionis: ēt si homo sceleratissimus peccator fuerit absoluitur nanqȝ reus quasi latro a quo auffert funis a collo eius quo ad suspendiū ducebatur sed q non cōfitentur ambulabunt vt ceci quia domino peccauerunt. Sophonie p̄io. ca. ¶ Tertio hoc pȝ ex eterna felicitate. Nā cum ille qui venit ad hāc curiā dignus esset infernali patibulo. ꝑpter h remuneratur eterno regno vn̄ ꝓuer. 28. dr̄. Qui abscondit scelera sua non dirigetur: qui autē confessus fuerit ⁊ reliquerit ea mi̅ſcordiā consequetur. Cōfirmat hec oia Augu. in libro de visitatione infirmi ſmone p̄io di. Deus meus mi̅sericordia mea: peccauimus grauiter: ⁊ heremus pcō pertinaciter: gaudemus ō pcō post peccatū ambulamus: ⁊ extento collo peccatum nostrū predicamus: ⁊ abscondimus ⁊ tu placatus es: nos te prouocamus in ira: tu autē nos cōducis in mi̅ſcordia. Nos irritamus te ad furorē tu autē differs vindictam: iusto āt exterminio punire poteris peccantes subuertere negligentes ſȝ paciētia expectas vt corrigamur penitentes. deus ergo meus mi̅ſcordia mea. h ille. Et in libro de spū ⁊ aia idē dicit. Nemo de pietate diffidat qm̄ maior est eius mi̅ſcordia: qȝ nr̄a mi̅ſcordia: ⁊ q ad deū toto corde clamauerit exaudiet illū qȝ mi̅ſcordię

tardi⁹ siqdē vī ei peccatori veniā dare q̄z ipsi peccatori accipe. sic enī festinat absol uere eū a tormēto consciē sue: quē plus co git cōpassio mihi q̄z ipm miserum passio sui. h ille. Ex quib⁹ pȝ p̄mū hui⁹ ẜmonis.

¶ Pars scđa hui⁹ ẜmonis in qua decla ratur q̄ per confessionem acqritur culpe remissio ⁊ mētis assecutio.

Secundo ponūtur alij duo fruct⁹ cō fessiōis. s. Culpe remissio ⁊ mētis assecuratō. ¶ Prim⁹ itaqȝ fruct⁹ dr̄ cl'pe remissio. ẜm eni Alexā. de al'. q̄nqȝ ↄtigit q̄ hō accedit ad ↄfessionē nō sufficienter ↄtritus ⁊ tn̄ pp cōfessionis humilitatē mi ẜicorditer infūdit dn̄s grāz plene ↄtrictio nis. ꝓinde ꝓpha dic̄. Veritas d' terra orta est ⁊ iustitia d' celo ꝓspexit. hec ē vera con fessio que ꝓcedit ab hoie q de terra ē quā suscipiens dn̄s hoiem iustificat a pc̄o. vn̄ glosa sup verbū ꝓphe dicit. Confessio de homine peccatore nata est vt se accuset ci nerem. ⁊ terrā se eē cognoscat: cui dictum ē gen. tertio. Puluis es ⁊ in p. r. Et sic iusti tia de celo prospexit sicut Lu. 18. dr̄ de pu blicano q ꝓpter confessionē descendit iu stificatus vnde glosa sup illud. 2. Regū. 12. Dominꝰ transtulit. p. t. a te. dicit. Qui hu militer ↄfitetur veniā cōsequitur. ⁊ Augu. super illud ps. Non absorbeat me profun dum neqȝ ur. s. m. p. os suū dicit. Puteus est profunditas inigtatis in quam si ceci deris non claudet sup te os suum puteus si tu super te os tuū non clauseris. hoc me lius. Idem ipse Augu. in libro. 50. Omel. omel. 47. declarat dicens. Confitemini do mino fratres charissimi quoniā bonus. q. in seculum m. eius remedia purgandi faci noris spiritu sancto astruente didicimus non aliter veniam posse promereri nisi no stra facinora deo iubente fuerimus cōfessi quid enim zelat peccator qđ deo teste co misit? quid erubescit fateri qui peccatis non erubuit conquinari? diluat ergo confi tendo quod peccatis infecerat. satisfactio ne abluat qđ delictorum maculis sordidat sit cautior post delictum qui ante fuit se gnior sequatur bonis actibus christum qui in malis dyabolum est sequutus. cōfi temini inquit domino quo. b q. in se. mise ricordia eius. Non vult vlcisci maliciam qui confiteri peccata persuadet. optat ab soluere confitentes ne contumaces punire cogatur. quare admonitio dei te faciat sol licitum ne seueritas te faciat punitū. h ille. Et in cōmunibus sermonib⁹. sermone. 24. ait. frequenter vos fratres charissimi ad monui. ⁊c. vt infra in fine. Nulli ergo bn̄ ↄ fesso ⁊ contrito de venia est desperandum quod per exempla patet. De quibus libro de conflictu vitiorum Augu. dicit c. 13. Si de criminibus ⁊ delictis agitur ecce da uid adulterio simul ⁊ homicidio reus de inferni faucibus misericordia domini de scribitur liberatus. Ecce Manasses omniū peccatorum nephandissimus. ⁊ impurissi mus ac sordidissimus illecebrosissimus ac sceleratissimus per penitentiam de morte redijt ad vitam. Ecce magna inumeris for nicationē sordibus inquinata ad fontem pietatis anxia curiens dominiqȝ vestigia lacrimis rigans capillis tergens deoscu lans quoqȝ ⁊ lambens: ⁊ vnguento perun gens ablui meruit. Ecce petrus negatio nis sue vinculis astrictus amarissimis la chrymis ifidelitatis nodos soluit. ecce sedi tionis simul ⁊ effusionis fratrum sangui nis latro obnoxius vnius hore momento vnaqȝ confessionis voce ad paradisum de cruce transijt. Ecce Saulus ecclesiam dei persequens multos pro xp̄i nomine peri mens ⁊ vt ita dixerim martyrum cruorēȝ in se totum inficiens apostolus factus in vas etiam ellectionis commutatus. vbi tot tantaqȝ procedunt exempla: ne dent lo cum desperationis mala colloquia. Cum etiam scriptum sit. In quacunqȝ hora conuersus fuerit peccator ⁊ ingemuerit saluus erit. ⁊ rursum. Nolo mortem

pēc.sed vt.ↄ.⁊ viuat. ¶ Secundus fruct⁹
confessionis in hac parte dr̄ mētis assecu
ratio siue alleuiatio.aggrauatur quippe mēs
siue cōsciētia peccatoris ex ꝑpetratis cul
pis sicut ꝓpheta de se dicit:iniq̄tates mee
s.s.caput meū.qn̄ enim homo est bene ⁊ di
ligenter confessus vr̄ sibi ꝙ grādis petra
a corde suo sit amota mirabili leticia circū
datur veniā se consequi ſperās.puer.15.c.
Secura mens quasi iuge conuiuiū.⁊ ps.in
voce exultationis ⁊ confessionis son⁹ epu
lantis.qd̄ quidez gaudiū magnū est.q.ha
ra paradisi.2.ad cor.1.Gloria nostra.h.est
testimoniū.ↄ.n.vnde August.de cathate.
rudibus ait.verius atqz iucūdius est gau
dere hominē de bona conscia inter mole
stias q̄z de mala inter delitias.hec ille.Et
in ep̄la ad yponēsem.idē ait. Quid ꝓdest
homini ꝙ ex illa tabula vult eū delerī hu
mana ignominia si de libro vite non eū de
leat iniqua conscientia.Et sup ps.44.idez
ait interiora plenitudinis consciētie amat
xp̄s.ibi videt xp̄s.ibi amat.ibi loquitur.ibi
punit.ibi coronat.Et idem super ps.37.Si
perdideris cām tuam q: nullius habeo d̄
fensionem aut testimoniū custodi innocen
tiam intus tuā.vbi nemo opprimit causaz
tuā ꝑualuit in te falsum testimonium:sed
apud homines.sed nunq̄d apud deū ꝑua
lebit:vbi causa tua dicenda ē.qn̄ deus erit
iudex ⁊ alius testis q̄z cōscientia tua non
erit inter iudicem iustum ⁊ cām tuam no
li timere nisi conscientiā tuam.hec ille.vn
de studere debemus vt munda sit consciē
tia nostra vt hoc gaudio ⁊ securitate possi
mus gaudere.vnd̄ Aug.in li.50.ol'.ol'.16.
ait vt ad illud ineffabile gaudium ⁊ reli
qua vt ifra in fine.Ea propter idem Aug.
de vita christiana dicit.Nihil ampli⁹ chri
stiano querendum nihil desiderandū ma
gis:nihilqz plus totis viribus enitandū
q̄z vt maliciam suo excludat corde:q̄z vt
nequitiam intra pectoris sui conscientiam
non admittat:q̄z vt bonitatez teneat iusti
ciam seruiet puritatem mentis custodiat.
hec ille.Et hec pro ꝭo pricipali huius ser
monis sufficiant.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua d̄
claratur ꝙ per confessionem acquiritur mul
titudo intercessorum ⁊ pacificatio cuz om
nipotente deo.

TErtio ⁊ vltimo in hoc sermone po
nuntur duo alij confessionis fructus
s.intercessorum multiplicatio. Et dei paci
ficatio.Primus igitur in parte ista cōfes
sionis fructus dicitur intercessorum multi
plicatio:q: sacerdotes tenentur orare ꝑ his
qui sibi confitentur.vnde Jaco.5. confitemi
alterutrū pecā vr̄a ⁊ orate ꝑ inuicez vt sal
uemini.Et ideo de pe.dist.1.§.econtra dr̄.
Quo enim ꝭm auctoritatem leonis pape.
sine supplicationibus sacerdotū indulgen
tia nequit obtineri si sine oris confessione
possumus emēdari.Quis.n.supplicabit ꝑ
peccato qd̄ nescit.q.d.nullus.⁊ iō confitea
mur ⁊ ostendamus peccata nostra sacerdo
tibus vt ipsi sacrificiū offerant pro nobis
qui tenentes vicē christi:mediatores sunt
inter nos ⁊ deum.vnde glo.de pe.di.1.pria
c.mensuram.§.Non sunt.sup verbo. Quā
to pluribus dicit.Tāto plures obligat ad
orandum pro se quanto pluribus cōfitebi
tur.Nam si ipsi sacerdotes debēt orare ꝑ
populo vt habetur osee.4.Sacerdotes ꝑ
populo interpellant . Quod habetur.prima
q.1.vbi dicitur.c.ipsi sacerdotes pro popu
lo interpellāt:⁊ peccata populi comedunt
qui suis precibus ea delent atqz consumūt
quia quanto digniores fuerint orantes ꝑ
populo tāto facilius in necessitatibus ꝑ q
bus clamant exaudiuntur.hec ibi.a fortiori
ergo debent orare pro animabus sibi cre
ditis.⁊ sibi peccata sua reuellantibus.hoc
idem confirmat Augustinus in li.de ora
tione dn̄ica in ꝑsona sacerdotū di.ꝓpterea
dz esse nobis ⁊ cōis oratio.⁊ quādo oram⁹
non pro vno sed pro populo toto oramus.

qꝛ populus totus vn⁹ ſumus de⁹ pacis ꝛ
cócordie magiſter qui docuit vnitaté ſic
orare vnū pro omnib⁹ voluit : qūo in vno
oēs ipſe portauit.h ibi ille. Cū igitur ha
beamus neceſſe quottidie ꝓ peccatis ora
re.vt dicit Augu. ibidé. ſic ꝓ peccatis no
ſtris orare cópellimur vt dū indulgentiá
a deo petimus ꝓſcie ꝛ aius recordetur ne
qs quaſi inocens ſibi placeat:ꝛ ſe extollen
do pereat.h ille. vt coadiutores habeam⁹.
adeam⁹ frequenti⁹ confeſſioné. ¶ Ampli⁹
dico ꝙ per confeſſioné multiplicantur no
bis interceſſores quia oium in eccleſia ora
tionū per confeſſioné verá peccatoꝝ parti
cipes efficimur. vñ Augu. dicit. Credédū
ē ꝛ pietas fidei expoſtulat credere ꝙ om
nes elemoſine totius ecclie : ꝛ operatiões
vel oratiões ꝛ opera iuſtitie ꝛ mi̅ſicordie
ſuccurrát.recognoſcenti morté ſuá ad con
uerſionem.que verba habétur de pe.di.6.
Qui.vult. ¶ Secūdus in hac parte cófeſ
ſionis fructus dr̄ dei pacificatio. Exiſtens
namqꝫ i peccato mortali imaniſſimá guer
ram hꝫ cum oīpotente deo nec ponderat
homo quaſi ei ſit diſcriminoſa h inimici
tia ſꝫ rogo vide qꝫ facilis eſt modus paci
ficationis nō enim opus eſt mactare vitu
los vel hircos: ſꝫ qd redemus. inqt Oſee
vltimo. vitulos labioꝝ nr̄oꝝ. ſ. confeſſióis.
ꝛ illud ét Jſa 57. Creaui fructū labioꝝ pa
cem. hoc eſt exnihilo humilitatis feci fru
ctū labioꝝ eſſe pacé. Que quidé confeſſio
figurata fuit in ramo oliue qué ad veſpe
ram in archá detulit columba vt hꝫ. ge.8.
oliuę ramus ſignū pacis ē ꝛ confeſſio ꝛ ſi
gnū pacis ꝛ culpaꝝ remiſſióis ad veſperá
columba ramū oliue detulit cuꝫ ſpūs ſcūs
in colūba deſignatus cófeſſioné in ecclia i
finem tempoꝝ ordinauit. Nos.n. ſumus vt
dicit aplꝰs pri̅e cor. 10. Jn quos fines ſeculo
rum deuenerūt. Confiteamur ergo vt cum
deo pacé facere poſſim⁹. ad quá hortatur
Augu. in libro ſolil. c.3.d. Dirige domie
pedes meos in viá pacis ꝛc. vt igit̄ i fine.

Et idé Augu. ſup Jo. ſmóe. 12. di. Dele qꝺ
feciſti vt de⁹ ſaluet qꝺ fecit: oꝫ vt oderis i
te opus tuū. Cū auté ceperit tibi diſplice
re qꝺ feciſti inde incipiūt bona opa tua:qꝛ
accuſas mala opa tua. initiū bonoꝝ opeꝝ.
eſt confeſſio maloꝝ. Et in libro de ſalutari
bus ſacramétis dicit. Si forſitan vt ſolet
humane fragilitatis cōdictio aliqua negli
gentie macula malign⁹. ſ. ſpiritus i nobis
inficere citi⁹ per confeſſioné ꝛ penitentiaꝫ
fontéqꝫ lacrimaꝝ abluere feſtinemus ne
diu ſine amici nr̄i amplexu maneamus qꝛ
parator eſt nos recipe qꝫ perdere. h ille. vt
hic grām ꝛ cū eo gliam poſſidere ꝛ ꝑfrui
mereamur in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia poſt primá dominicam in
quadrageſima in qua tractatur etiam de
vtilitate confeſſionis ꝑ ſex alios fructus.
Sermo 25.

Acceſſerunt ad eū ceci
ꝛ claudi in téplo ꝛ ſana
uit eos. Scribūtur hec
verba Mat. 21. c. Et in
euágelio oc. fer. Nō de
bemus erubeſcere fra
tres in xp̄o chariſſimi
cōfiteri peccata que perpetrare nō erubui
mus eo maxime cōſiderando virtuté con
feſſionis tá mire eſſe vtilitatis vt Augu.
in tractatu de viſitatióe infirmi ſermone
ſcdo dicit. Heu cur erubeſcis qꝺ facere ne
quaqꝫ erubuiſti leui⁹ eſt corá vno aliquá
tulum ruboris ſuſtinere qꝫ in die iudicij
coram tot millibus hoium graui repulſa
detentū tabeſcere. cōfeſſione propala ꝛ ita
remittetur tibi iniqtas tua. ꝛ hꝫ q.r. ſ. inf.
ꝛ.q.t. ſ. peccata. peccati eni confeſſio: pecca
ti eſt d.ſnatio. penitétia vero cōfeſſ.oné pa
rit vtilé. h ille. accedát ergo peccatores ad
xp̄m per confeſſioné vt ſanétur exéplo ce
corum ꝛ claudoꝝ qui vt dicūt verba ꝓpo
ſita acceſſerūt ad eū ꝛc. Quod vt libétius
faciant in preſenti ſermóe tres alios dupli

vide Jacobū de vora
gine in ſermone q[illegible]
[illegible] ſermone [illegible] fo[illegible]
[illegible] ad [illegible] folium
[illegible] in [illegible] colu.

catos fructus ɔfessionis dicemus. ¶ Primus quoqꝫ dicitur pene diminutio cũ gratie augmentatione. ¶ Secũdus demonuꝫ confusio cũ dei glorificatione. ¶ Tertius quoqꝫ flagellorũ euasio cum magna exultatione.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur ꝙ per cõfessionem diminuitur pena. ⁊ augmentatur gratia.

Primo ergo ponũtur alij fructus ab illis de qbus hesterno die diximus. ¶ Primus igitur i hac parte ⁊ sermone cõfessionis fruct⁹ dicitur pene diminutio siue satisfactio. fit aũt hec satisfactio ẜm Alexã. maxime ꝓpter duo. ¶ Primo ꝓpter auctoritatẽ clauiũ Jo. 20. Quoꝝ remiseritis peccata ⁊c. põt eni sacerdos aliqd pene debite relaxare. vñ ẽt dicit Ric. in. 4. di. 18. ar. 2. ꝙ sacerdos potestate clauium põt penitẽti remittere aliquã partẽ pene tp̃alis peccato debite non tm̃ illius quã sibi iniunxit ſꝫ ẽt illi⁹ que in purgatorio ẽ explenda ⁊ plus vel min⁹ põt de ista pena remittere. ẜm ꝙ plus vel minus penitens est bene dispositus. Hui⁹ alexã. rõ est q: vniuerse. u. d. m. ⁊ u. In iustificatiõe que ẽ opus mĩsicordie mĩsicordia sic remittit culpã vt iustitie regulã non preteręat. ꝓpterea adhuc ɔtiet obligatũ ad penam. Illa aũt pena ad rigorẽ diuine iustitie est viribus nr̃is ĩproportionalis ⁊ nr̃e cognitiõi ignota ⁊ ẽt pro illa oportet satisfacere deo. ꝓuidit igit viam nobis mĩsicordia diuina ⁊ cõstituit arbitrũ sacerdotẽ. ⁊ dedit potestatẽ ẽt partem pene remittere ex virtute passiõis xp̃i vt diuina iustitia ꝓ illa parte ab isto solutionem nõ exigat. ¶ Qð si ɔtradicat sic. post absolutionem adhuc remanet penitẽs obligat⁹ alicui pene alias nõ eẽt sibi pena iniũgenda. ergo p virtutẽ absolutiõis pena debita ñ remittit. ¶ Ad hoc dicit Ric. ꝙ ⁊ si post absolutionẽ adhuc remanet obligat⁹ alicui pene sino ŋ tãte sicut prius añ absolutionẽ. vel ẽt põt dici ꝙ lꝫ sacerdoti reuellatũ esset et omnẽ penã esse remissam tñ adhuc deberet penitenti penitentiã iniũgere ꝓ cautella ɔtra futura. ¶ Scðo fit hec satisfactio ꝓpter verecundiã q: erubescẽtia est pars satisfactiõis. vñ Augu. dicit. Multũ satisfactionis attulit qui erubescẽtie dominãs nihil eoꝝ que cõmisit dei nuncio denegauit. Hic ẜm Tho. ꝙ quanto quis pluries confitetur de peccato tanto ei ð pena purgatorij minuitur. ⁊ in p̃senti huius veritatis possum⁹ assignare tres rõnes. ¶ Prima est pp contrictionẽ q: non confitet qs sine noua ɔtrictiõe. ⁊ cor. cõ. ⁊ h. d. non de. ¶ Secũda ẽ pp reuerentiã Ecclıastici. 32. Fili ꝓ reuerẽtia accedet tibi bona gratia. ¶ Tertia est pp humilẽ reuellationẽ vñ Hieronym⁹ dicit. Quãto magis peccator detegit tãto magis de⁹ tegit. ⁊ Magi. in quarto di. 17. dicit. Quãto magis qs ɔfitetur turpitudinẽ criminis tãto facili⁹ cõsequit grãꝫ remissiõis. hinc orit q̃stio. Utrũ claues respectu eiusdẽ pc̃i in nũero hẽant efficaciã plusq̃ꝫ semel Ric. in. 4. di. 18. ar. 2. q. 4. ponit duas opiniões ɔtrarias. vnã tenentẽ ꝙ nõ: aliam ꝙ sic. Et videt magis tenẽda ista scða. ex auctoritate Aug. ⁊ Magistri. Qð ẽt ꝓbat rõnibus sic. ¶ Sicut sacramentũ penitẽtie est medicina ɔtra peccatũ actuale ita baptism⁹ ɔtra originale ſꝫ in illo in quo ẽ remissuꝫ originale ꝑ baptismũ flaminis efficaciã hꝫ fluminis ex vi sacramẽti. ergo silir vr̃ ꝙ in illo in quo ẽ remissum peccatũ actuale ꝑ penitẽtie sacramentũ possint claues habere efficaciã respectu eiusð pc̃i in nũero ꝑ sacramẽtũ pnie scðo receptũ. ¶ Preterea ẜm ɔsuetudinẽ ecclie q pluries ð eisdẽ pc̄is in nũero ɔfitẽrẽt pluries ð eis absoluũtur qð nõ fieret. si absolutio scðo recepta nullã efficaciã hẽret respectu eisdẽ pc̃i in numero. q: tũc ⁊c. q: tc̃ fieret iniuria sacramẽto. ¶ Preterea certũ ẽ ꝙ cõfessio iterata de eiusdẽ pc̄is in numero ꝓdest nõ tñ rõne humiliatiõis ⁊

verecūdie qꝛ tē tm̄ valeret iterata coram layco quo magis erubesceret q̄ȝ sacerdoti iterata. qð falsum ē. ergo ꝑdest per aliquā efficaciā clauiū. ¶ Preterea q̄ȝuis sacraméta. ue. te. hérēt efficaciā ex vi meriti: qꝛ tm̄ nō hébāt ex vi sacramēti: vocant ab aplō īfirma ⁊ egena eleméta ad gal. 4. Ergo si claues respectu eiusdē pcī nūero nō hērēt efficaciā nisi semel sacramentū penitentie scðo receptū respectu eiusdē pcī in nūero eēt īfirmū ⁊ egenū elemētū qð nō vr̄ dicēdū ¶ Preterea efficacia clauiū ñ tm̄ ē respectu remissiōis culpe ⁊ pene ȝ ēt respectu dispositiōis ad grām ȝ q̄ȝdiu sum⁹ in hac via grā ī nobis pōt augeri. ergo respectu eiusdē pcī in nūero claues pn̄t hēre efficaciā nō solū semel ȝ quotiēscūqȝ hō sacramētū pnīe ē dispositꝰ accipe. ¶ Qð si ꝯtra h̄ arguat sic baptism⁹ enī ē directe medicina curatiua pcī origīalis sicꝰ pnīa actual' ⁊ nō reiterat: qꝛ originale pcm̄ nō pt reiterari si enī possȝ reiterari silr̄ iteraret ⁊ baptism⁹ ⁊ scðo suscept⁹ efficaciā hēret sed idē pcm̄ actual' in nūero reiterari nō pt ergo respectu eiusdē in nūero sacramētū pnīe ex vi sacramēti efficaciā nō hȝ nisi semel. ¶ Ad h̄ dic̄ Ric. ꝙ tota rō q̄re baptism⁹ nō iterat nō ē qꝛ originale nō iterat ȝ ēt qꝛ imp̄mit effectū īdelibilē. s. caracthe:ē mediāte quo susceptio exterioris sacramēti dispōit aīaȝ ad susceptionē remissionis pcī. ¶ Itē si dicatur quattuor sūt sacraméta iterabilia. s. eucharistia pnīa extrema vnctio ⁊ matrimoniū. ȝ videm⁹ ꝙ in sacraméto eucharistie. h̄ verbū. s. hoc ē corp⁹ ⁊c. respectu eiusdeȝ hostie nō hȝ efficaciā plusq̄ȝ semel. verba ēt que sunt forma ī sacraméto extreme vnctiōis respectu eiusdē infirmi eadē īfirmitate ⁊ eodē statu infirmitatis manēte. interi⁹ ⁊ exteri⁹ nō hn̄t efficaciā ex vi sacramēti nisi semel. verba ēt que sunt forma ī sacraméto mr̄imonij in eodē viro respectu eiusdē mulieris ⁊ ī eadē muliere respectu eiusdē viri nisi cōtingeret alterꝰ coniuȝ mori nō hn̄t efficaciā ex vi sacramēti nisi semel. ergo a silī sacramentū pnīe ex vi clauium non hȝ efficaciā respectu eiusdē pcī nisi semel. ¶ Ad hoc dicit Ric. ꝙ non est sic de pnīa ⁊ alijs trib⁹ qꝛ verba que sunt forma in sacramento eucharistie vna vice explēt respectu eiusdē hostie totā efficaciā suā que ē ꝯuersio panis in verꝰ xp̄i corp⁹. verba ēt que sūt forma ī sacramēto mr̄imonij respectu earūdē ꝑsonaꝝ ī nūero explēt efficaciā suā. nō sic āt ē de sacraméto pnīe q̄ȝuis enī pria absolutio ī hoīe bene disposito hēat totā efficaciā suā quantū ad effectus essentiales q sunt culpe remissio pene eterne in tpalem cōmutatio aīe ad deū recōciliatio: nō tm̄ ita ē quantū ad effect⁹ secūdarios qꝛ p ip̄ꝰ sacramētū semel receptū nō tm̄ remittit ō péa nec de⁹ tm̄ dat ō grā sic p ipȝ pluries receptū. ¶ Itē si dicat cū p absolutionē ex vi clauiū p̄s pene peccato debite remittat totiés posset hō cōfiteri eadē die ⁊ totiens absolui ꝙ eadē die remitteret tota pena oībus peccatis suis debita. ⁊ ita sequeretur: ꝙ grauissimū peccatum ex modica pena posset dimitti. ¶ Ad h̄ respon. Ric. ꝙ sacramentū penitētie respectu eiusdē pcī in numero pluries receptū nō hȝ efficaciā ex vi clauiū nisi obseruata reuerētia sacraméto debita. ad ꝙ reqritur. ꝙ respectu eiusdē pcī in numero nō iteretur nisi adueniente nouo motu deuotionis vel noua erubescentia in penitentem per hūc modum concedo ꝙ totiens posset recipi ꝙ per talem receptionem remitteretur tota pena peccato debita nec propterea posset dici peccatum remitti sine pena. quia xp̄s abundāter sustinuit penam prō peccatis nostris ⁊ etiā erubescentia labor ⁊ sollicitudo hoīs in penitendo ⁊ confitendo est magna pena. ¶ Terti⁹ fructus dicitur gratie augmētatio siue impetratio. Nā hȝ Alexā. ð ales. Sepe ī ꝯfessione deuota augmētat dñs grām ī ꝯtritiōe collatā. Qð qdē figuratū est Isa. 38. in Eze

chia a quo egrotante ad mortẽ dominus
non solũ remouit infirmitatẽ postq̃ʒ se cõ
uertit ad parietẽ ⁊ fleuit sed addidit.15.an
nos vite maxime qdem auget humilitatẽ
vñ glosa sup illud ps. Hec me cõsolata ẽ
in h.m.dicit sic. Humilitatẽ dicit quã sibi
facit quisqʒ.cõfitendo peccata nõ sibi arro
gando iustitiã. h ibi. Et ideo si volumus
impetrare grãm ⁊ impetratã augmẽtare
aperiamus in cõfessione peccata nr̃a. vñ
Augu.sup ps.74.dicit. Inuocatio eni pre
cedit confessionẽ: qr quẽ inuocas inuitas
venire sit nõ vlt vocatus. si tu fueris ella
tus.ellatus si fueris cõfiteri non poteris
nec ea negas deo que nescit itaqʒ cõfessio
tua nõ illum docet te emẽdat. ⁊ in sermõe
de virginib[9]. Idẽ dicit. Quid prodest no
sce ⁊ iuocare quẽ operibus negas.hec ille
Ex hoc grẽ augmẽto fortiores reddimur
cõtra tentatiões ⁊ maxie recordãtes quid
nobis opus fuit facere ꝓ peccatis prete
ritis.vñ Augu.in s̃mone.6.de Natiuitate
domini dicit. Oñ peccatũ quodcunqʒ aut
delectat aut surrepit sit nobis in memoriã
q̃ iam deleta sunt peccata nr̃a non perda
mus preciũ sanguinis xp̃i nec maculem[9]
stollam aie nr̃e per iniquitatẽ aut rapinã
aut concupiscentiã iacuim[9] iam erecti su
mus:vulnerati fueramus iaʒ sanati sum[9]
non erit excusatio qualiscũqʒ dyabol[9] pōt
inuitare ad malũ sed non pōt trahere de
lectationẽ infert.sed nõ auffert potestatẽ
consiliũ ingerit nõ cõflictũ.h ille.Ex qbus
patet pars prima huius s̃monis.

¶ Pars secunda huius s̃monis in qua
declaratur q̃ per cõfessionẽ demon cõfun
ditur ⁊ deus glorificatur.

SEcũdo ponũtur duo alij fructus cõ
fessionis. ¶ Pars dr̃ demonũ cõ
fusio.confundit enim dyabol[9] dum intelli
git se deprehensum more furis q̃ confusio
ne repletur si in furto fuerit cõprehẽsus
⁊ postmodum nõ sic secure suggerit sicut
prius cum nõ timeret reuellari cõsilium
cõfiteamur.ergo sepe cũ magna ꝯtritio
ne ⁊ deuotiõe sic vt deinceps non audeat
nos aggredi sʒ potius percussus a nobis
discedat vñ Augu.in Omel. de penitẽtia
dicit. In stadio sum[9] nec solũ percutimus
aduersariũ bonis opibus sed etiã peccata
cautius euitãdo persequmur. neqʒ quis no
strum incurrat:sed qs crebri[9] feriat:quis
forte cõfligat attẽditur.h ille. Nã cum ipi
demones nihil aliud querãt nisi dãnatio
nem nr̃am:vidẽtes euadere per confessio
nem ꝓfecto confundũtur d̃ quorũ maligni
tate loqtur Augu. libro scdo de ci.dei di.
Ipsi demões sicut notũ nobis ẽ in litteris
sacris ipseqʒ res satis indicãt negotiũ suũ
agere vt ꝓ dijs habeãtur vt collant vt ill
exhibeant qbus hi qui exhibent sociati
vitam pessimã habeant cũm in iudicio dei
vñ Augu.super ps.96.dicit. Insita est ma
liuolentia quedã ⁊ pernities nocẽdi mali
gnis spiritibus vt gaudeãt d̃ malo homi
num ⁊ de fallacia nr̃a si fefellerint pascun
tur ⁊ non qbus in eternũ dominẽtur que
runt sʒ cum quibus in eternũ dãnentur. h
ille. Ex qua re a cõtrario sensu cõcluditur
q̃ ꝓpter confessionẽ valde confundit: vñ
Augu.in libro solilo.c.5.docet peccatores
de manu dyaboli ereptos laudare deũ in
ꝑsona sua di. Ipsi inimici dñe cõsideraue
runt me ⁊ videntes me sine te despexerũt
me diuiserũt vestimẽta mea virtutũ qbus
ornaueras me fecerũt sibi viã per me sub
pedibus suis ꝯculcauerũt me fecibus pec
catorũ polluerũt te.f.t. posuerũt me desola
tum ⁊ merore confectũ ibam post eos ⁊ ce
cus ⁊ nudus illaqueat[9] funibus peccatorũ
trahebant me post se de vitio in vitiũ ⁊ d̃
delicto in delictũ ⁊ ibam absqʒ formidine
ante faciẽ subsequẽtis: seruus eram cecita
tem desiderabã vinctus eram vincula nõ
horrebã amarũ dulce.dulce amarũ credebã
miser eram ⁊ nõ cognoscebam ⁊ hociõ q̃
sine verbo eram sine quo factũ est nihil
per qd̃ omnia conseruantur quecunqʒ sunt

sive in celo sive in terra in mari et in omnibus abissis. et infra adhereaz igitur tibi vt conserues me: quia vbi a te recessi perij in me nisi quia tu qui feceras refficiebas me ego expectaui tu me visitasti. ego cecidi tu me erexisti ego ignoraui tu me docuisti ego non videbā tu me illuminasti. hec ille. patent omnia exemplo prio de quodā clerico vite sanctissime cui inuidēs dyabolus tanta egit vt cadere faceret in fornicationem: et assumpta humana spē accusauit euz ad epm et statuto die pbationis demō attulit cartas corā iudice cōtinentes locum tpe et personas: qbus scientibus peccauerat quia aūt clericus post eius accusationem fuerat ɔfessus et contritus volens demon iudici ostēdere cartas inuenit oīa delicta que in eis erant scripta et sic cōfusus euanuit. ¶ Secund⁹ fruct⁹ dr̄ dei glorificatio: qui. n. confitetur pecā sua: confitetur se iniustum et deū iustum. vnde ɔfessio fit ad laudem dei. Et ideo sup illud ps. cōfite. d. q. b. glo. s. confessione peccati et laudis cū non sit pia confessio peccatorū sine laude propterea Josu. 7. in prima sacerdotis: qui confessiones audit dicit. da gloriam dn̄o deo israel. et confitere. atq3 indica mihi quid feceris. Nam et cū fuerimus confessi debemus gratias agere deo vt in omnibus glorificetur deus si enim omnia bona ab eo accepisse reputare debemus multo magis peccatorū remissionem. vnd̄ Aug. super epistolaz ad Ro. ppositōe prima sic dicit de primo. deo gratias agere ē sentire omnia bona a deo data eē et pro ipsis ipm laudare: corde ore ope: agnosce te a do haber̄ et ex te nihil habere. vt nec superbus nec ingratus sis. hec ille. de Ƀo ipse idē ait. Multa tua beneficia exhibuisti mihi domine et ego eram cecus: et non cognoui donec me illumiasti lux anime mee deus meus et cognosco te quia viuo per te gratias tibi ago: sed viles et exiles: ac beneficijs tuis impares vt mea fragilitas habet: affero: quia tu es solus deus creator meus benign⁹: quia educasti me post beneficium nempe creationis. Quoniam in principio animas amas domine et nihil odisti eorum que fecisti: en ego primus inter peccatores: quos saluasti: vt exempla alijs tribuam benignissime pietatis tue. confiteor beneficia tua magna: quoniā eripuisti me de inferno semel secūdo et tertio et centies et milesies et tu semper me ducebas et cum iuste milesies damnasses si voluisses noluisti quia amas animas et dissimulas peccata propter penitentiam domine deus meus multe misericordie in omnibus vijs tuis. hec ille. Cōfiteamur igitur peccata nostra et liberati a peccatis gratias agamus deo vt per confessionem nostram glorificemur. Et sic satis habetur p parte hac Ƀa huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quod per cōfessionē fit euasio flagellorum: et in presenti et in futuro exultatio.

Tertio et vltimo ponuntur alij duo confessionis fructus. s. flagelloruz euāgelio et anime exultatō. ¶ Prius igitur fructus flagellorum euasio dicit. Secundum enim theologos. in hoc mundo flagellamur: vt ad deum conuertamur. vnde Aug. super ps. 6. ait perfecta nostra cōuersio paratum deuz inuenit sicut propheta dicit. conuertimini ad me et ego. c. ad. u. Fugientis dorsa persequitur quia faciem redeuntis illuminat. Et super ps. 98. d. Illi deus irascitur quem peccantem nō flagellat. Nam cui vere ppitius est non solum donat peccata ne noceant ad futuruz seculum sed etiam castigat ne semper peccare delectet. Et super ps. 114. idem ait flagellat omnem filium quem recipit nec tam mihi amarū debet esse q flagellat q3 dulce q recipit. Et in li. de vera inocentia. c. 21. dicit. Quando corripit deus genus hu

manum ⁊ flagello pie castigationis exagi
tat exercet ante iudicium disciplinam ⁊
plerūqȝ diligit quoniā flagellat nollēs in
uenire quem damnet. flagellat ⁊ iustos ⁊
iniustos quia nemo est qui possit gloriari
castum se habere cor aut mundū se esse a
peccato. ita d gr̄a mīsīcordie eius veniūt
ēt iustorum corone. hec ille. Si uis ergo
fugere ab ira dei fuge per confessioné ad
eū recurrēdo. vnde Au. in sermone de hu
militate circa fi. dicit. vis fugere ab irato
deo fuge ad placatū deū. hec ille. humilia
ergo ceruices tuas ⁊ ad ipsum fuge quia
flagellat omnem qué in filiū recipit. Et in
li. contra idolatras idem Aug. dicit. irasci
tur deus ⁊ miseretur: irascitur ad percutié
dum ⁊ miseretur ad sanandū: irascitur ad
mortificandū miseretur ad viuificandū. in
vno homine hoc facit nō quasi alios mor
tificans ⁊ alios viuificans sed in eis ipsis
⁊ irascitur ⁊ mitis ē irascitur criminibus
⁊ mitescit correctis moribus ego inquit p
cutiam ⁊ ego san. ego oc. ⁊ e. u. faciā. vnum
Saulū prostrauit: ⁊ Paulum erexit. pstra
uit infidelem: ⁊ erexit fidelem. prostrauit
persecutorem ⁊ erexit pdicatorē: ergo cū
irascitur miseretur. hec ille. Miseretur q
dem confessis penitentibus. Quod etiam
exēplo pȝ. vnde legit de quadā adultera:
que cōfessa ⁊ cōtrita pmisit nunq̄ȝ ad pec
catum amplius redire. vir aūt eius héns
eam suspectā coegit eam ferre quoddam
frustū ferri cādentis. dicens q si esset in
nocens nihil ei noceret. illa de virtute cō
fessionis confidens ferrū ignitū per totā
domū portauit sine lesione quod vidēs vir
stupefactus veniam petijt. Illa aūt ex mi
raculo securior effecta ad peccatum est re
uersa cum aūt uir eius ferro illo predicto
indigeret dixit ei vt ferrū illud sibi porta
ret illa illud frigidū ferrum accipiens sta
tim tota eius manus est cōbusta ⁊ sic est
compulsa s. pȝ peccatū manifestare. ¶ Se
cūdo fructus dr̄ anime in psenti ⁊ in futu
ro exultatio. in psenti namqȝ penitentia ⁊
cōfessione peracta gaudet ⁊ exultat anima
ab hostibus se liberatam sentiens ⁊ iā in
brachijs dei spe roborata repositam. vnde
Aug. in li. 8. cōfes. c. 5. ait. deus bōe quid agi
tur in homine vt plus gaudeat de salute
desperate aīe ⁊ de maiori periculo libera
te q̄ȝ si ei spes semp affuisset etenī tu mise
ricors quoqȝ p̄ r̄ plus gaudes de vno peni
tente q̄ȝ de. 99. iustis quibus non est opus
penitentia. Et in ps. cxlvij. ait. necesse ē vt
homo plus gaudeat cū venerit quod despe
rauerat. q. d. q semp maius ē gaudiū post
tristiciam. Et ideo in li. confessionū ait. Et
ibidē ēt sic dicit. Quid additur in anima
cum amplius delectatur inuētis aut redi
tis rebus quas diligit q̄ȝ si eas semp ha
buisset triumphat victor imperator ⁊ nō
vicisset nisi pugnasset ⁊ quanto maius pe
riculū fuit tanto ē gaudiū maius in trium
pho iactat tempestas nauigantes: mina
tur naufragiū: omnesqȝ fluctuati pallescūt
mare ⁊ exultant nimis quoniā timuerunt
nimis: eger est carus ⁊ vena eius malū re
nunciat omnes qui eū saluū cupiunt egro
tant simul animo fit ei recte ⁊ nundū am
bulat pristinis membris ⁊ fit iā tale gau
dium quale non fuit. cū antea saluus ⁊ for
tis ambularet. hec ille. Confiteamur igit
carissimi vt de veris ⁊ eternis gaudere pos
simus bonis. s. spiritualibus gaudijs non
insistamus vanis ⁊ caducis gaudijs que
viciosa sunt ⁊ quibus homies obcecati so
lent gaudere. ideo Aug. in li. de salutarib
documentis dicit heu q̄ȝ subtiliter nos il
le antiquus hostis decipiēdo fallit eamqȝ
cecitatem ante oculos nostre mētis obdu
cit ne discernere valeamus inter gaudia
huius seculi: ⁊ gaudia regni celestis eter
ni. Nam gaudere quidem bonum est sed
qui gaudet si non inde gaudet. vnde debet
non potest eē bonum. q gaudet: Gaudet
miles terrenus propter honores huius
seculi picturas vestes pulchras ⁊ specio

tas armillas brachio circundatas et coronam capiti impositam tale gaudium non est eternum sed peremptorum gaudet raptor cum desyderatum rapuerit gaudet ebriosus cum occasionem potationis inuenerit gaudet adulter cum ad delectationē fruēde meretricis peruenerit gaudet periurus si huiusmodi facultates iurando acquisierit gaudet iocundus si iram suā perfecerit et multa alia que mens bonitatis tue carissime frater comprehendere poterit cum sit gaudere bonū de his atque huiusmodi gaudere malum et infra. Queso mi frater queso has dyaboli sagittas ad petram que xps est allidens sume fidei scutum in quo possis omnia tella dyaboli ignea extinguere: et gaudeas de bonis domini de cōscientia pura de confessione vera et digna penitētia de luctu et vera tristicia que non mortem sed secundum deū salutem operatur eternam. hec ille. de hac etiam exultatione habita per confessionē anima perseuerans ad illam exultationē eternam sine dubio pertransibit. Et ideo Ambro. de pe. di. prima. c. Ecce dicit. cōfessio paradisū aperit. ¶ De hoc ēt ac aliis fructibus confessionis ait Gr. super dicit Ber. super illud ps. Quid ē tibi mare et c. Omnia namque in cōfessione lauantur: conscientia mundatur amando tollitur mare i. peccatū fugatur tranquilitas redit spes reuiuiscit anim9 illarescit felix anima cui ista ex confessiōe prouenerunt. hec ille. ꝓpter que omnia cōcludens Aug. in li. de penitentia dicit. Confessio est salus animarū dissipatrix vitiorum restauratrix virtutū oppugnatrix demonū quid plura obstruit os inferni portasque paradisi aperit. hec ille. Ideo dyabolus quantum potest studet confessionem impedire tam salubrem patet hoc per exemplū quod in cronicis minorum legitur de quodam milite: qui grauiter infirmans multi corui super ei9 domum venerunt et contra domum eius intrare volentes ad visitandum eū insurgebant et quantum poterant impediebant quod attendens eius filius patri nunciauit qui statim fecit ad se vocare guardianū conuentus qui cum domum intrare vellet coruis rostris et aliis ei obstabant qui hoc videns signo crucis se muniens intrauit. et miles confessus est et confessione expleta nec vnus corū remansit ibi. Quis igitur fratres tot confessionis fructibus perceptis adhuc in peccatis remanebit obstinatus? certe nisi qui sue mentis impos extiterit persepe. ergo confiteamur peccata nostra vt virtutes in nobis valeant augeri quibus solis celestis ianua aperitur et christo coniungi potest quod dominus ipse nobis prestet qui viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post primā dn̄icā in q̄dragessima de necessitate orationis per rationes auctoritates et exempla. Sermo .26.

Fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Scribuntur hec verba Mat. 12. et in euāgelio hodierno. Tria requiruntur fratres in christo carissimi opera meritoria et satisfactoria ꝯ tria principalia peccata. s. oratio ꝯtra supbiā. Elya ꝯtra auaritiā. ieiuniū et abstinētia ꝯtra luxuriā. sine qbus sacramentū nō pficit pn̄ie et ꝯfessionis et ad recidiuationē facile disponit adeo vt in huiusmōi verificet̄ ꝑdictū xp̄i verbū. s. Fiunt nouissima et c. q: si vitia nō extirpant̄ p opa et exercicia sp̄ualia ad vomitū redit hō maxie si qd in se radicis dimiserit et i peiori statu ꝯsistit. impn̄tiarū igit̄ de oratione ꝯtra supbiā de q̄ i superioribus q̄dā delibauim9 aliq̄ tractare volētes supsedendo his q̄ i volumine de pn̄ia dixi. mus eius necessitatē vtilitatē et dignitatē

aperiemus. Sz in p̃senti hodierno sermone orationis necessitatem predicare sufficiet. pro cuius introductione notandũ est ꝟm Alexã. de al'. in quarta parte in tractatu de oratõe ꝙ oratio põt sumi tripliciter s. cõmunissime. communiter. ⁊ proprie. Communissime dicit̃ pro vt cõprehendit omnẽ actum hominũ iuxta illud. non cessat orat̃ qui non cessat benefacere. ⁊ sic ẽ necessaria ad salutez sicut etiã bona vita. Communiter dicitur prout cõprehendit omnem actuz ⁊ cõtemplatiue relatum ad deũ ⁊ sic est necessaria ad acquirendam salutis perfectionem. Proprie vero dr̃ prout diffinit̃ a magistris. Quod ẽ expressio desyderij directi in deum ꝑpter bonũ adipiscendũ: ⁊ maluz remouendũ per verbum formatũ interi⁹: ⁊ exterius: ⁊ sic ẽ necessaria ad salutẽ: non de se sed q: per ipsam impetrat̃ necessariũ ad salutem pro quo dr̃ ab Aug. de ecclesiasticis dogmatibus: nullũ credim⁹ nisi orãtem salutem ꝓmereri. i. ꝟm Alex. nullũ nisi de beneficio orationis ꝓmereri ea qbus salus ꝓseruat̃. Quod probat̃ tripliciter vz. ❡ Primo rõnibus. ❡ Secundo auctoritatibus. ❡ Tertio exemplis. optime demonstrabitur.

❡ Pars prima huius sermonis in qua ꝓbatur septem rationibus orationem eẽ necessariam ad sal'.

PRimo igitur dico orationem eẽ ad salutem necessariam eo mõ quo dictum est. Et probat̃ rõnibus. 7. s. rõne motionis. rõne appropinquationis. rõne dilectionis. rõne deuotionis. rõne impetrationis. rõne cognitionis. Et rõne exercitationis. ❡ Primo ꝓbatur rõne motionis sic ad mouentem pertinet vt id qđ mouetur pducat ad finem. Nam per eandem naturam aliquid mouet̃ ad finem ⁊ consequit̃ finem ⁊ in eo quiescit sed omne desideriuz est qdam motus ad bonum. qui non põt rebus inesse nisi a deo qui est per essentiã suam bonus ⁊ fons bonitatis. ergo ad ipsum deum debemus per orationem recurrere ad quem solũ pertinet ꝟm suam bonitatem: ꝙ desideria nostra cõuenientia ad effectũ conuenientem perducant. ❡ Qđ si contra hoc sic dicatur. Aut ille qui orat est dignus aut indignus: si indignus male petit. quia deus ẽ ordinatissimus distributor bonorum suorum. Si dignus etiam sine petitiõe sua dat deus. ergo nullo modo est orandus. ❡ Ad hoc r̃ndet Alex. ꝙ si quis est dignus orando fit dignior: ⁊ nemo sic est dignus: vt nõ possit fieri dignior. Si indignus orãdo se disponit ad hoc vt dign⁹ fiat. vnde neqz bene orat. ❡ Secundo idem probatur ratõe appropinquationis. Quanto aliqua sunt propinquiora mouenti tanto efficacius impressionẽ mouentis assequuntur. exempli gratia. Que sunt propinquiora igni magis ab eo calefiunt. Sed per orationem anima rationalis magis appropinquat deo: quia oratio est assensus intellectus ad deũ. ergo ⁊ cetera. ❡ Quod si contra dicatur sic. pronior ẽ deus ad miserendum qz ad dãnandum: sed auertẽti se ab eo sine vlla petitiõe auffert gratiam. ergo conuertenti se ad eum sine vlla petitione dabit gratiam. ❡ Ad hoc r̃ndetur per Alexã. quod auertere ⁊ deficere per nos possumus ⁊ ita per nos gratiã amittere. Sed cõuersio nostra per nos aut nulla est aut si est ita ẽ ex illis ⁊ parua ꝙ nisi deus manuz misericordie ponat nulla reputanda est. vnde in hts facilius est destruere qz construere iuxta illud. Osee. 13. perditio tua israel tantũmodo .s. in te in me auxilium tuum. ❡ Tertio idem ꝓbatur ratione dilectionis. Nam de ratione amicicie ẽ ꝙ amans vellit implere desiderium amati inquantũ vult eius bonum ⁊ perfectionem cum amatorũ sit idem velle sed deus amat creaturam ⁊ tanto magis vnamquamqz quanto plus de bonitate

participat qđ eſt primū ⁊ principale ama tum ab ipſo. ſi ergo deus vult impleri deſideriū rationalis creature neceſſe ē per orationem que nihil aliud ē q̄ȝ deſideriū vt dictum eſt deſideria noſtra ei explicite proponere. Qđ ſi dicatur ille qui petit p ſe in beneficijs eccleſiaſticis: promoueri eo ipſo meretur excludi ſed magis eſt petere gratiam vel gloriam q̄ȝ quodcunqȝ beneficium temporale ⁊ magis ſe dignum poteſt quiſqȝ ſe extimare ad hoc q̄ȝ ad illud ergo meretur magis excludi q̄ȝ exaudiri. ¶ Ad hoc dicit Alexā. ꝙ non eſt ſimile quia petitio que petit dignitatem temporalem notat preſumptōnem ⁊ ambitionem eius qui petit ac ideo cum deterioratione eius vt frequentius accidit ſi obtinetur petitum. petitio autem que petit gratiam ⁊ gloriam non eſt preſumptōnis vȝ ambitionis ⁊ meliorat petenteȝ ſi obtineat petitum. ¶ Quarto idem probatur ratione deuotionis. Bonū enim creature deriuatum eſt ſm quandam ſimilitudinē a bonitate diuina. ſed hoc maxime commendabile eſt in hominibus: vt iuſte ⁊ deuote petentibus ad ſenſum non denegent: quia ex hoc vocantur liberales clemētes ⁊ miſericordes. ergo ad diuinā bonitatem pertinet vt pias oratiōes exaudiat quod ⁊ faciet ſi ei ſic offerantur. ergo ⁊c. vnđ ꝓpha voluntatem timentium ſe faciet: ⁊ deprecationē eorum exaudiet ⁊ ſaluos faciet eos. ¶ Quod ſi cōtra dicatur ſic. Quicūqȝ ab alio aliquid petit nititur animū illius inclinare ad id quod petit ⁊ vult. ſed homo non debet tendere ad hoc ꝙ deus vellit id quod homo vult: ſȝ magis vt homo velit ꝙ deus. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc reſpondet ſecundum. s. tho. ꝙ cum orando petimus aliqua que pertinent ad ſalutem noſtram conformamus voluntatem noſtram volūtati diuine. iuxta illud prime thimo. ſecundo. deus vult. o. h. ſ. fieri. ¶ Quinto idem probatur ratione impetrationis: quia per orationem impetramus: que a nobis habere non poſſumus ſcilicet gratias ⁊ virtutes: quibus peruenitur ad ſalutē ⁊ ideo qu a non poſſumus ex nobis multas habere gratias debemus ipſas in generali petere iuxta illud Ber. ſuper cant. In dubijs vnicum refugiuȝ ⁊ remedium eſt oratio ⁊ frequens ad deum gemitus. Sicut etiam dicit Auguſtinus pro eo ꝙ a nobis habere non poſſumus orare debemus. ergo ⁊c. ¶ Quod ſi contra dicatur ſic per orationem flectitur animus eius qui oratur vt faciat: quod petitur ſed animus dei eſt immutabilis ⁊ inflexibilis iuxta illud Jac. primo. Apud quem non eſt tranſmutatio: ⁊ ſecundum illud primi Re. 15. Porro triumphator in iſrael non parcet: nec penitudine flectetur. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc reſpondetur ſecundum tho. ꝙ oratio noſtra non ordinatur ad mutationem diuine diſpoſitionis: ſed vt obtineat noſtris precibus quod deus diſpoſuit. licet enim deus ſit imutabilis: ordinauit tamen aliqua que tali ordine in effectum producuntur: ꝙ ſi ille ordo deficit. deficit ēt effectuſ. Non enim terra produceret granum licet deus hoc ordinauerit: ſi non bene coleretur ⁊c. ita dicendū eſt de gratiarum effectibus quia eas deus ordinauit dare mediante oratione. ergo ⁊c. ¶ Sexto idem probatur ratione cognitionis ſcilicet noſtre miſerie. ⁊ diuine bonitatis ⁊ potentie: quoniam quando ipſum oramus pro bonis adipiſcendis: vl' malis āmouendis recognoſcimus ꝙ nullum bonuȝ a nobis habere poſſumus. ⁊ ideo quoniam ipſum auctorem omnis boni confitemur. vnde vgo de virtute orandi in principio dicit. Quo affectu: quo ſtudio a nobis orandus ſit dn̄s deus ex noſtra miſeria ſimul ⁊ eius miſericordia conſiderare poſſum⁹. ¶ Qđ ſi dicatur liberalius eſt aliquid dare non petenti q̄ȝ petenti quia ſic dicit Seneca. Nulla res carius emitur: q̄ȝ que multis

precibus comparatur. Sz deus est liberalissimus. ergo rc. ❡ Ad hoc respondetur secundum tho. q multa prestat etiam non petita: sed q aliqua velit prestar nobis petentibus hoc est pp̄ter nostram vtilitatez s. vt fiduciam quandam accipiamus recurrendi ad deum: r vt cognoscamus eum eẽ bonorum nostrorum auctorem vt dictum est. ❡ Dicas ergo ad dictũ Senece q duplex est emptio. ❡ Una per appretiatõez r cõmutationem dati r accepti: r hec emptio non fit a deo: qui omnia dat affluẽter r bonorum nostrorũ non indiget. ❡ Alia est emptio per quandam reputationem: vt dominus vendidisse reputatur: dando digno r bene disposito ad accipiendum. r sic deus non requirit in donis suis pretium, sed dignitatem r dispositionez ex parte recipientis: que attenditur in desiderio desiderãtis r idoneitate. vnde dona ei ẽmuntur ab eo per orationem ratione appretiationis cõmertiorum: sed ratione desiderij r idoneitatis precantium eo modo quo regnũ dei emitur a pauperibus iuxta illud Isa. 55. Qui non habetis argentũ properate emitte r commedite properate sollicite vos disponendo emite feruenter desiderando r comedite delicabiliter fruendo. ❡ Septimo idem probatur ratione exercitationis scilicet desiderij nostri ad reddendum nos capaces ad dei beneficia suscipienda. vnde Augustinus ad probam de orando deo sic inquit. Qui nouit bona data dare filijs suis petere r querẽ r pulsare compellit: quod quasi facit qui nouit q nobis necessarium sit priusq̃ petamus nisi vt intelligamus q domin⁹ r deus noster non voluntatem nostram sibi vellit i notescerẽ quam non potest ignorare: sed exerceri in orationibus desideriũ nostrũ vt possimus capere quod preparat dare. hec ille. Et ideo si dicatur contra hoc. Necessitas orationis est ad hoc q intimem⁹ ei a quo petimus id quo indigemus. sed Mat. 6. dicitur Scit pater noster celestis quia his omnibus indigetis. ergo r cete. ❡ Respondetur ad hoc secundum tho. q non est necessarium nos deo preces porrigere vt ei nostras indigentias vel desyderia manifestemus: sed vt nos exerceamus r preparemus. vnde Augu. li. scdo de sermone domini in mõte sic dicit. Quid opus sit ipsa oratione si deus iaz nouit quid nobis necessarium sit nisi quia ipsa oratõis intentio cor nostrum sanat r purgat capaciusq̃ efficit ad excipienda diuina munera que nobis specialiter infunduntur. Nõ enim ambitione precum nos exaudiet deus quia semper paratus est suam lucem dare nobis non visibilem sed spiritualem r intelligibilem: sed non semper parati sumus accipere cum inclinamus in alia rerum temporalium cupiditate. fit ergo in oratione conuersio cordis ad deum: quia semper dare paratus est: si nos accipiam⁹ quod dederit. hec ille. Satis de hac parte prima principali huius sermonis.

❡ Pars secunda huius sermonis in qua orationem probatur esse necessariam multiplici auctoritate.

Secundo probatur idem. s. orationez esse necessariam multiplici auctoritate. vz Prophetica Euangelica. Apostolica. Canonica. Ethyca Poetica. Et autẽtica. ❡ Primo auctoritate prophetica sic. ❡ Seruus meus orabit pro vobis faciem eius suscipiam vt non vobis imputetur stultitia neq̃ enim locuti estis sicut seru⁹ meus Job dominus quoq̃ conuersus est ad penitentiam Job cũ oraret ille pro amicis suis. Job. 42.
❡ Ne impediaris. o. semper Eccl. 18.
❡ Ante orationem prepara. a. t. r nolli ẽe quasi homo qui t. d. Ibidẽ.
❡ Oratio humiliantis se nubes penetrat. Eccl. 35.

¶ Subditus esto domino et ora cũ ps.37.
¶ Clamabit ad me . et ego exaudiã eum ps.90.
¶ Adducam eos ad montem sanctum meum et letificabo eos in domo orationis mee Isa.56.
¶ Non est qui inuocet nomen tuum qui consurgat et teneat te Isa.64.
¶ Clama ad me et exaudiam te et annunciabo tibi grandia et firma : que ne scis Jere.32.
¶ Secundo probatur auctoritate euangelica sic discurrendo.
¶ Petite et dabitur vobis Mat.7.c.
¶ Tu autem cum oraueris intra in cubiculum tuum et clauso hostio ora in a et.p.q. u.etc. Mat.6.
¶ Orate vt non fiat fuga . u.h. vel scilicet Mat.24.
¶ Vigilate et orate ne intretis intentationem et cetera Mathei.26. Mar. quarto decimo Lu.22.
¶ Omne debitum dimisi tibi quia .r. m. Mat.18.
¶ Quecunq̃ petieritis in oratione. cr. etc. Mat.21.
¶ Oꝫ semp orare et nunq̃ deficere Lu.18.
¶ Vigilate itaq̃ omni tempore orantes vt digni habeamini fuger̃ ista omnia que uentura sunt et stare añ filium hoĩs lu.21.
¶ Ego rogaui ꝓ te petre vt ñ.d.f.t.lu.22.
¶ Usq̃ modo non petistis quicquam in nomine.m.petite et ac.vt gau. uestrum sit plenum Joh.16.
¶ Tertio idẽ ꝓbaẽ auctoritate aplica sic
¶ Sollicitudine nõ pigri spũ feruentes dño seruientes spe gaudẽtes in tribulatione paciẽtes orationi instantes. Ad Ro.12.
¶ Obsecro vos fr̃es p.d.J.xp̃m et p caritatem sp̃s.s.vt adiuuetis me in orationibus vestris pro me ad deũ Ad Ro.15.
¶ Nihil solliciti sitis sed in oĩ orõne et obsecratione cũ gr̃arũ actione petitiões vr̃e inotescant apud deum Ad phil'.4.
¶ Non cessamus pro nobis orãtes et postulantes:vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu sp̃uali vt ambuletis digne deo per omnia placentes in omni opere bono fructificãtes Ad Col.1.
¶ Orationi instate vigilãtes in ea ĩ gr̃arum actiõe simul et ꝓ nobis orantes: vt d̃us apiat nobis hostiũ verbi ad loquendũ ministeriũ christi Ibidẽ.4.
¶ Sine intermissione orate thes.5.
¶ Estote prudẽtes et vigilate ĩ orõ.1.pe.4
¶ Oẽs vnanies ĩ oratõe estote.prĩe pe.3.
¶ Si quis indigꝫ sapiẽtia postulet a deo qui dat oĩbus affluenter Jacob.prio.
¶ Multum enim valet deprecatio iusti assidua Idem.5.
¶ Tristaẽ quis vestrũ:oret equo animo: et psallat Ibideꝫ.
¶ Hec est fiducia:quam habemus apud deum quia quodcunq̃ petierimus secundum voluntatem eius audit nos: et scim⁹ quoniã audit nos quicquid petierim⁹ scimus qm̃ habemus petitões quas postulamus ab eo prĩe Jo.5.
¶ Petrus quidem seruabatur in carcer̃ oratio autem fiebat sine inter.ab.ec.ad.d. pro eo Act.12.
¶ Quarto idem probatur auctoritate canonica . In qua habetur ꝙ precipue prelati debẽt orationi esse intenti:quia non solum pro se:sed etiam pro alijs debet orar̃. vnde di.36.c.Si quis et sunt verba Hieronymi super leuit.sic scribitur.Si quis vult pontifex non tam vocabulo esse q̃ merito Moysem imitetur.et Aaron quid enim dicitur de eis?quia non discebant de tabernaculo domini .erat ergo Moyses indesinenter in tabernaculo domini . quod autem opus erat ei vt aut a deo aliquid disceret aut ipse de deo populum doceret hec duo sunt pontificis opera vt aut a deo discat legendo diuinas scripturas et se / pius meditãdo aut populum doceat ꝫ illa

doceat que ipse a deo dedicerit nō ex pro prio corde vel ex humano sensu sed que spiritus scūs docet. Est ꝛ aliud opus qd̄ faciebat moyses. ad bella non vadit non pugnat contra inimicos sed quid facit? orat ꝛ donec orat vincit populus eius. Si relaxauerit ꝛ demiserit manus populus vincitur ꝛ fugatur. Oret igitur sacerdos ecclesie indesinenter vt vincat populus qui sub ipso est hostes inuisibiles amalachitas qui sunt demones impugnantes eos qui pie viuere volūt i christo. h ibi. Habetur etiā hac lege canonica ꝙ clerici ꝛ religiosi precipue tenentur orare patet h. 12. q. prima vbi sic dicitur. Duo sunt genera xpianorū est autē vnum genus qd̄ mancipatum diuino officio ꝛ deditum contemplationi ꝛ orationi ab omni strepitu temporaliū cessare conuenit vt sunt clerici ꝛ deo deuoti s. conuersi. Hētur etiā ꝙ illi qui viuunt de elemosinis precipue debent vacare orationi. patet. 10. q. 1. ca. Quia sacerdotes. vbi sic dicitur. Quia sacerdotes pro omnibus orare solent quoꝝ elemosinas ꝛ oblatiōes accipiunt qua fronte presumant layci oblationes quas christiani pro peccatis suis offerunt vel comedere vel alijs concedere. cum ipsi non debeant ex officio pro populo orare. h ibi. In hac lege habetur ꝙ per orationē secreta reuellantur. patet. 8. q. 1. c. Si ergo. vbi sic dicitur. Quis erit qui se idoneum ad constituendū populi principem iudicet nisi hoc ei oranti ꝛ petenti a domino reuelletur. ¶ Item habetur ꝙ p orationem mortui iuuantur patet. 13. q. 2. c. Non estimemus. c. pro obeuntibus extra de celebratione mis. c. Cum marthe. Non solum enim ille qui iudicatur. sed etiā amicus eius potest appellare pro illo qui ducitur ad mortem. ff. de appellationibus. l. Non tantū. Sic de appellatione quam facit iustus pro peccatore in oratione appellat ad deū. vnde Jacob. 5. dicitur. Oratio fidei saluabit infirmū ꝛ si in peccatis fuerit remittuntur ei. ¶ Quinto idem pbatur auctoritate ethica. i. phoꝝ moza. Nam Plato sic inquit in thymeo. Cū omnibꝰ sit mos ꝛ quasi quedam religio qui vel de maximis vel de minimis rebus aliquid acturi sunt precari ad auxilium diuinitatē quanto nos equius est vniuersitatis naturesubstātieqꝫ rationē prestaturi sumus inuocare diuinam opem nisi plane scio quodam furore atqꝫ implacabili capiamur amentia. sit ergo nostris precibus comprehensum maxime quidem vt ea dicantur a nobis que placeant deo. h ille. ꝛ Boetiꝰ. noster libro tertio de consolatione de ipso Platone dicit: vt platoni placet in minimis quoqꝫ rebus diuinum debēt iplorari auxilium. Inuocandum ergo censeo oium rerum patrē quo pretermisso nullum rite fundatur exordiū. in deo preces vestras ponite que si recte sunt inefficaces esse nō possunt. Hoc idem docet Didimus ad Alexā. di. Uerbo deus propiciatur orantibus. qd̄ ei solum est cū homine suaqꝫ similitudine delectatur h ille. ꝛ Anthenodorꝰ stoicus dicit. Tūc scito te omnibus cupiditatibus esse solutū cum eo perueneris vt nihil deū roges nisi qd̄ possis rogare palam. q. d. dum sumus in hac vita opus habemus orare. ꝛ Porphirius dicit. Deus vtpote omniū pater nullius indiget sꝫ nobiscum bene ē cum per iustitiā ꝛ castitatē eum adoramus ipsam veram precem ad deum fundentes per imitationē ꝛ inquisitionem de ipso. Inquisitio enim purgat imitatio deificat affectionem ad ipsū operando. propterea concludit Ualerius in prologo di. Prisci oratores a ioue optio maximo bene orsi sunt excellentissimi vates ꝛ numine aliquo principia traxerunt. ¶ Sexto hoc idem probatur auctoritate poetica. ꝛ pro Juuenal' libro quarto satyra dicet.

Orandū est vt sit mēs sana ī corpore sano
Fortē posce aīum mortis terrore carentē.

Scdo Ouidij de arte amandi li. pri° dicit
Flectitur iratus voce rogante deus.
Facile e oia posse do. Et li.d puncto dic.
Cofugit interdu templi violator ad aram
Nec petere offensi numinis oret opem.
¶ Tertio Prosp li. Epigramatu. di. sic
Laus vera i dnm deprimit ore precantis.
Si que voce fluut intima cordis habent
Qui dedit vt queras dedit vt inuenias
Cu deus effectu precibus no pstat iniqs
Multu concedit qd nocitura negat
Nam iratus fineret qd prohibet placid9
Cu pia mes i laude dei superata labores
Gaude q tm te bene vincit opus
Quere bonu sine fine bono et pliste repto
Querere no heant talia vota modum
Nam q se nullo iam munere credit egere
Crescere no cupiens perdit adepta tepes
¶ Septimo et vltimo hoc idem probatur auctoritate auctentica. s. quatuor ecclesie doctorum et primo Grego libro secundo mora.sic.di. Ille deo veram oratione exhibet qui semetipsum q pulvis sit. humiliter videt qui nil sibi virtutis tribuit qui bona que agit esse de misericordia conditoris agnoscit tunc cor fiduciam in oratione accipit cu sibi vite nulla prauitas cotradicit ¶ Secudo auctoritate Augu. in quodam sermone sic dicetis. Oratio est aie sancte presidium: angelo bono solatium dyabolo supplicium gratum deo obsequium et perfecte religionis laus perfecta gloria spes certa sanitas incorrupta. h ille. ¶ Tertio auctoritate Ambro. super illud Lu. xj. Pater noster qui es etc. sic di. Attolle oculos ad patria que te per lauacrum genuit ad patrem qui te per filium redemit. et dic pater noster bona presumptio sed moderata patrem dicis quasi filius sed noli tibi aliquid specialiter vedicare solus christi est pater specialiter omnibus nobis in communi est pater: qui illum solum genuit qui nos creauit. h ille. ¶ Quarto auctoritate Hieronymi ad paulinum presbiterum de instructione clericorum et monachoru sic di. Semper in manu tua sit sacra lectio frequenter est orandum flexo corpore mens erigenda ad dominu crebre vigilie et ventre vacuo sepius dormiendu. Et in epistola ad Eustochium. Nec cibus inquit ante sumatur. nisi oratione premissa nec recedatur a mensa nisi refferantur gratie creatori noctibus bis terqz surgendum reuoluentur de scripturis: que memoria teneamus: egredientes hospicium armet oratio regredientes d platea oratio occurrat ante qz sessio nec prius corpusculu qz anima pascatur ad omnem actum incessu ne manus pingat crucem. h ille. Et ideo in epistola ad furiam de viduitate seruanda. sororem spiritualiter suam laudans ab orationis exercitio dicit. O si videres sororem tuam et illud sacri oris elloquium coram audire contingeret cerneres in paruo corpusculo ingentes animos audires totam veteris et noui testamenti suppellectile ex illius corde feruere ieiunia pro ludo habet orationem pro delitijs tenet timpanum in exemplum marie et pharaone submerso virginum choro precinit. cantemus glorioseze. m. est. e. et as. p. in mare has docet psaltrias xpo has fidicenas erudit saluatori sic dies: sic nox ducitur et oleo ad lampades preparato sponsi expectatur aduentus. imitare ergo et tu cosanguineam tuam habeat roma q angustior vrbe romana possidet bethleez habes opes facile est tibi indigentibus victus subsidia ministrare. h ille. patet pars secunda sic.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua probatur multiplici exemplaritate orationem esse necessariam ad salutem.

TErtio et vltimo necessitate oratio nis ostendit exemplaritas gentilium et xpianorum sanctorum. Et ordinate procedendo septe exempla hic infra nar

rantur tria gentilium ⁊ quattuor sanctorũ ad orationem vti necessariam inducentia. ℭ Primum exemplum narrat Ualerius libro secundo.c.pmo di. Nã si aliquãdo in tercessisset aliquid iurgij inter virum ⁊ vxorem ambo veniebant ad templuꝫ dee viriplace.i. veneris sic nominate quia vi ros placabat vxoribus ⁊ ibi faciebant sol lemnia sacrificia ⁊ precipuas orationes ⁊ post hᷓ colloquebantur mutuo vt sic con tentione deposita concordes redibant do mum. ℭ Secundum exemplum narrat idem Ualerius libro quinto capitulo.10. di. Quod Marcus puluilus tertius con sul romanorum post Ualerium publicolã cum i capitolio ioui optimo maximo edẽ pontifex dedicaret inter que nuncupatio nem solemnium verborum postem tenẽs filium suum mortuum audisset neqꝫ manũ a poste remouit ne tanti templi dedicatio nem interrumperet. nec reuocauit oratio nem quam inceperat nec recessit a capito lio nec vultum a publica religione ad pri uatum dolorem ne patris magis qꝫ ponti ficis partem egisse videretur. ℭ Tertiuꝫ exemplum narrat idem Ualerius ibidem di. quod Xenophon magnus phs. faciens sollemne sacrificium ⁊ orationem audiuit filium suum maiorẽ mortuuꝫ apud manti neam in bello quod athenienses habebãt cum epamitiunda duce thebano nec ob hᷓ a sacrificio ⁊ oratione cessauit. pauci eniꝫ reperiuntur similes qui non abiecissent omnia ⁊ lacrimari cepissẽt. ℭ Quartum exemplum est sanctorum ⁊ est Anne de qua Lu. secũdo dicitur erat Anna prophe tissa filia phanuel de tribu Asser ⁊ processe rat in diebus multis ⁊ vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua ⁊ hec vidua vsqꝫ ad annos octuagintaquatuor que non discedebat de templo ieiunijs ⁊ obsecrationibus seruiens deo nocte ⁊ die. hᷓ ille. ℭ Quintum exemplum est aposto lorum. ℭ Sextum est virginis Marie de quibus simul dicitur actuũ primo. Hi omnes erant vnanimiter perseuerantes in oratione cum mulieribus ⁊ maria ma tre Jesu. hᷓ ibi. ℭ Septimũ ⁊ vltimum est ipsius sancti sanctorum exemplum xpi Je su domini nostri. de quo querit b. Bona. Utrũ decens fuerit ipsum orare. ⁊ respon dit in tertio. di. 17. articulo. 2. q. 2. Quod absqꝫ dubio decens fuit xpm orare maxi me i diebus carnis sue ⁊ hoc quadruplici ratione. ℭ Primo propter meritum quia sua petitione ⁊ postulatiõe merebatur no bis qui minus eramꝰ idonei ad suscep tio nem beneficiorum dei. ℭ Secundo ꝓpter veritatis arbitrium vt ostenderet se vere esse hominem ⁊ vere a deo missuꝫ: propter quod dicitur Jo. xj. Gratias tibi ago domi ne quoniam audisti me ego autem sciebaꝫ quoniaꝫ me semper audis sed propter po pulum istum qui circonstat dixi vt credãt quia tu me misisti. ℭ Tertio propter offi cium quia xps habebat dignitateꝫ ⁊ pon tificis administrationem: vnde sicut ad eius officium pertinebat sacrificium offer re pro peccatis ita ⁊ pro peccatoribus exo rare. vnde ad hebreos. 6. dicitur. Omnis pontifex ab hominibus as. pro. ho. const. in his que sunt ad dominum. Et infra. ca. 7. dicit. Talis decebat vt esset nobis pon tifex impollutus segregatus: ⁊ excelsior celis factus. ℭ Quarto ⁊ vltimo propter exemplum vt. s. discipulos ⁊ cõsequenter omnes nos incitaret ⁊ inuitaret ad oratio nis studium. de cuius oratione dicitur Mat. 26. Sedete hic. donec vadam illuc ⁊ orem: ⁊ progressus. pus. proc. in fa. s. ⁊. o. d. pater si possibile est ⁊c. vbi nos docet nostram voluntatem debere voluntati di uine conformare. ⁊ debere perseuerare in oratione quia ipse ter orauit. Et de eius ẽt oratione legitur Mat. 14. vbi habetur di missa turba ascendit in montem solus ora re. ⁊ Mar. primo. Diluculo valde surgẽs egressus abijt in desertum locum ibiqꝫ

orabat. ꝛ Lu. 4. dicitur. Jeſu baptizato ꝛ orante apertum eſt celum. ꝛ idem ca. 6. Factum eſt in diebus illis exijt in montem orare ꝛ erat pernoctans in oratione dei. Et. 9. c. Facta eſt dum oraret ſpecies eius altera. ꝛ. 23. docet nos exemplo quod docuerat Mat. 5. dicens. Diligite inimicos veſtros ꝛč. pro crucifixoribus orando ſic Pater dimitte illis quia neſciunt quid faciunt. Pro ſe orauit Jo. 12. di. Pater ſaluificа me ex hac hora. ꝛ. 17. Orauit pro aliis di. Ego pro eis rogo non pro mundo. Ad exemplum igitur noſtrum xp̃s orauit vnde Augu. in ſermone de oratione di. De domino noſtro ſcriptum eſt. ꝙ procidens in terram ita orauit vt ab eo ſanguine gutte in terram ſtilarent. quid. n. indigebat xp̃s vt ita ſupplicaret non ille quidem indigebat ſed nobis exemplo ſuo orationis reuerẽtia ꝑparabat. Orat miſericordia ꝛ non miſeria? Orat caritas ꝛ non humiliatur iniquitas? Orat medicus ꝛ nõ humiliatur egrotus? Orat innocentia ꝛ non orat nequitia? Orat qui non fecit peccatum n. ſu. ẽ. d. i. o. eius. ꝛ non orat eterniſ penis obnoxius? Orat iudex ꝛ deſiderat parcere ꝛ non orat reus vt indulgentiam mereatur accipere? Orat iudicaturus ꝛ non orat qui eſt iudicandus non ergo pigeat noſtram infirmitatem ꝙ vnuſquiſqȝ proſtratus i terra ſe pro ſe humiliet. h̃ ille ꝛ ſuper ps 56. Idem di. Ad hoc orauit xp̃s vt doceret orare: ad hoc paſſus eſt vt doceret pati: ad hoc reſurrexit vt doceret ſperare reſurrectionem. Et in libro de oratione dominica dicit idem Augu. Quã do xp̃s orabat qui ſine peccato erat quanto magis peccatores oportet orare ꝛ ſi ille per totam noctem vigilans precibus orabat quanto magis in oratione debemus in nocte vigilare. h̃ ille vt ſic refecto tempore ꝛ ignauia gratiaȝ orando hic adepti ꝛ gloriam in futuro conſequamur perfruamurqȝ ipſo preſtante qui per eterna ſecula viuit ꝛ regnat deus. Amen.

¶ Feria quinta poſt primã dominicam in quadrageſima de comendatione oratiõis propter eius vtilitatem ꝛ dignitatem. Sermo. 27.

M Iſerere mei fili dauid Scribũtur hec verba Mat. 15. c. ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Nihil enim fratres in xp̃o chariſſimi in rebus virtuoſis oratiõe facilius repetitur. Nam ſi quiſpiam forte dixerit vobis vt debeatis ieiunare: duruȝ forte videbitur ꝛ de impotentia vos excuſabitis ſimiliter ſi d̃ elemoſina graue erit ꝛ paupertatem obicientes vos ſubterfugietis. Sed vnũ ſacrificium eſt leue. qđ omnes offerre poſſunt indifferenter. ſ. oratio. vñ Criſoſtomus dicit. Sola oratio ẽ quaȝ omnes indifferenter velut ſpãle tributũ offerre dñ pñt abſqȝ ↄtradictõe. h̃ ille. Nã tãte facilitatis ẽ orõ ꝙ vbicũqȝ ꝛ qñocũqȝ ſtãtes orare poſſum⁹. vñ Augu. li. 3. ad ſimplicũ. q. 4. ait. Nã ꝛ ſtãtes oram⁹ ſicut ſcriptũ ẽ publican⁹ at de longe ſtabat. ꝛ flexis genibus ſicut in actib⁹ aploꝝ legimus. ꝛ ſedentes ſicut dd ꝛ ſcũs helias qñ orando pluuiã impetrauit: ꝛ etiam iacentes. vnde ps. Lauabo per ſingulas noctes. l. m. l. m. ſtra. m. rigabo h̃ ille. Et ideo cananea mulier orãs dicebat propoſita verba di. Miſerere mei domine ꝛč. Ex qua oratione ſalutem ſue filie impetrauit qua d̃re fruct⁹ orationis ꝛ vtilitas dignoſcitur. Ad cuius virtutis comendationẽ. Tria alia hẽmus conſiderare de orõne in ſermone preſenti. ¶ Primũ quoȝ dicitur vtilitas. ¶ Secũdum contrarietas. ¶ Tertium quoqȝ dignitas.

¶ Pars prima huius ſermonis in qua declaratur quante vtilitatis ſit oratio qꝛ ſeptem ex ea procedunt fructus.

PRimo igitur circa orationis utilitatem oritur dubium. an oratio debitis conditionibus facta sit efficax ad impetrandum videtur eni q sic. quia Mat. septimo dicitur. Omnis qui petit accipit. vbi glo. ait. Non denegat se petentibus: qui sponte obtulit se nō petentibus: sz omnis anima cui non denegat se dominus ē impetratiua eius quod petitur. ergo rc. Et Mat. 21. dicitur. Omnia quecūqz petieritis in oratione credentes accipietis. i. secundū glo. hi qui digne petunt: sed qui digne petunt debitis conditionibus petūt. ergo rc. Preterea Jo. 15. d. Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint. q. u. p. et fiet vobis vbi glo. dicit. Si quid petit fidelis et non fit ideo fit quia non petit hoc quod habz mansio in eo. Ex quo patz q qui non exauditur non petit debitis cō ditionibus. ¶ Sed contra videtur qz ad Hebre. 12. dicitur de Esau. Nō inuenit penitentie locum qzqz cum lachrimis inquisisset. sed talis erat debita oratio. ergo rc. Preterea Aug. dicit. Orat quidam pro quibusdam pie sancteqz pro quibus non exauditur: sed oratio sic facta ē debite facta ergo rc. ¶ Preterea optans declinare a malo conuenienter petit extingui incentiuū peccati: sed paulus non exauditur de hoc. 2. ad cor. 12. ergo rc. ¶ Ad hanc questionem rūdet Alex. de al. di. Quod omnis oratio habens conditiones debitas. s. q fiat pro se de necessarijs ad salutem cuz perseuera tione semper est exaudibilis et impetratiua. vnde Aug. li. de vera inocentia. c. 88. dicit. Fideliter supplicans deo pro necessitatibus huius vite: et misericorditer audit: et misericorditer non auditur. quid eni vtile sit infirmo magis nouit medic9 qz egrotus. si enim quod deus precipit et promittit postulat fit omnino quod poscit: quia accipiet caritas: quod parat veritas. Cuius triplex est ratio scilicet suma liberalitas exaudiētis. suma veracitas. suma amicabilitas. ¶ Primo quia est sume liberalis. promptior enim est ad dandum qz homo ad recipiendum: quādo inuenit hominem bene dispositum et habilem infundit suam bonitatem super eum differenter tamen quia diffusio patris luminz est voluntaria sicut sol diffundit radios suos super susceptibile sed solis diffusio est naturalis. ¶ Secūdo quia est sume verax iuxta illud numeri. 22. Non est deus quasi homo vt mentiatur: nec vt filius hominis vt mutetur. dixit ergo et non faciet? locutus est et non implebit? q. d. immo liberalitati enim addit deus promissionem non: quia non posset sine promissione: sed vt fidē certam daret de impetrando. ¶ Tertio quia ipse est sume amicabilis: et ideo sicut amor facit quod habet in potestate sua voluntatem amici ita etiam anima sancta habz in potestate sua quodammodo voluntatem dei ex maxima vnione vnius ad alterum. inde est quod deus non vult negare anime quod petit rationabiliter in oratione: ideo eius oratio non potest esse inefficax. ¶ Dicas ergo ad primum in oppositum q oratio Esau non fiebat pie: quia non ex compunctōe. sed magis ex rācore et odio procedebant eius lachryme. vnde glo. super predictum apostoli verbum dicit. Nō inuenit locum penitentie: quia non penituit vt debuit di. gen̄. 27. venient dies luctus patris mei et occidam Jacob fratrem meum. Et infra lachryme ille potius fuerunt ex indignatione contra fratrem et dolore amisi honoris qz humilitate veraqz penitentia. hec ibi. ¶ Ad secundum argumentum quare sancti n̄ sunt exauditi dicas q est indignitas eorū pro quibus orant quorū volūtas discordat a volūtate dei vn̄ eorū orō nō fuit rōnabilis. ¶ Ad vltimū dicas q si qs petit vt incētiuū] nō dn̄ef rōnabiliter petit et est efficax sinaūt petit totaliter remouerī irratiōabiliter petitur. vnde dominus reliqt illud in paulo ad exer

citiū ⁊ augmētum meriti. Est ergo oratio impetratiua ⁊ multū fructuosa. Quis eniȝ multe sint orationis vtilitates solū tantum nr̄o more septē describemus. quia orō est. ¶ Primo pcōꝝ satisfactiua. ¶ Scd̄o est tentationū supatiua. ¶ Tertio ē hostium tēporaliū vincitiua. ¶ Quarto est infirmitatum corporaliū leuiatiua. ¶ Quinto est filioꝝ adoptiua. ¶ Sexto est mentiū illuminatiua. ¶ Septimo ē grē ⁊ glorie acquisitiua ⁊ celi reseratiua. ¶ Primo dico ē peccatoꝝ satisfactiua: qꝛ est opus afflictiuum sensualitatis. Nā cum sit opus cōuertens ⁊ eleuās in deū trahit quasi quadā necessitate ⁊ violentia sursum rōnem. Sensualitas autē trahit eam deorsum: ⁊ sic efficit quedā diuisio inter rōnem ⁊ sensualitatem ac per hoc oritur quedā repugnātia imo pertinax pugna. ⁊ qm̄ oratio ē virtuosior preualet in eleuādo ⁊ trahēdo rōnem affligitur pars illa hominis que inferiorē determinat. s. ex parte sensualitatis ⁊ carnis ¶ Scd̄o est satisfactiua qꝛ est opus placatiuū diuine seueritatis: Nam ipsa ē quoddam sacrificiū deo oblatū ad modū illius veri sacrificij quod fuit in cruce oblatum per passionē ⁊ mortē ⁊ p hoc ē suauissima in cōspectu diuine maiestatis ⁊ eo ipso sue seueritatis placatissima. cōformat eni nos xp̄o inquantū facit nos separi ab amore mundi. ⁊ ita quodāmō pati spūaliter mori mūdo ⁊ quodāmodo transformari ad mortē xp̄i. ¶ Tertio ē satisfactiua qꝛ est opus humiliatū ipsius mētis. Nam facit hominem cōuerti in se ⁊ supra se. in se ad videndam suā paruitatē infirmitatē ⁊ feditateȝ. supra se ad considerandā diuinā sublimitatem virtutē ⁊ pulchritudinē. cuȝ enim illa interior feditas si bene cognoscatur non pōt non detestari. silr̄ si bene cognoscat ⁊ cōsideretur hoīs paruitas ⁊ infirmitas nō pōt non despicere ⁊ cōuertens se supra se nō pōt nisi deū honorare ⁊ sūme eū extollere ⁊ laudare ⁊ nō pōt deo nō se recōciliari ⁊ quasi sibi delectabilissimo ꝯiūgi. Ex his intelligit ꝙ orōni vacare ē debitā penam soluere honorē deo restituere ⁊ maxime i sacrificio sibi placito ⁊ pcōꝝ cās excidere ⁊ oē opus tale ē satisfactoriū. ꝑpter qd̄ cōcedendū est orōnem eē satisfactoriā. vade ergo aīa peccatrix ⁊ purga te orōne qꝛ sꝫ Augu. in libro de orōne dn̄ica. Opus eniȝ nobis quotidiana orō vt q quotidie delinquimus delicta assidua satisfactiōe repurgemus. Et 16. 21. de ci. dei. c. 24. Idē Aug. ait. Orō quotidiana quā dn̄s ipse docuit. que dn̄ica nolatur. delet qdem quotidiana pcā cum quotidie dr̄ di. n. d. n. Et sic patet pria orōnis vtilitas. ¶ Secundo orō est tentationū superatiua: vn̄ Isidorus libro tertio de sūmo bono. c. 7. dicit. Hoc est remediū eius q vitioꝝ tentationib⁹ extuat. vt quotiens quolibet tangit vitio totiens ad orōnem se subdat recurrendo: quia frequēns orō vitiorum impugnationē extinguit. Et Hiero. ad saluinā de viduitate seruanda. Sēper in manibus tuis diuina sit lectio ⁊ tam crebre orōnes vt oēs cogitationum sagitte qbus adolescentia percuti solet huiuscemodi clipeo repellātur: h ille. Naȝ sicut homines solent clamare ꝑpter ignē aquam ⁊ hostes: ita ⁊ nos cōtra hec tria spiritualr̄ sumpta oꝫ orare. s. ꝯtra ignē carnis: aquā mūdi: ⁊ hostes īferni. ¶ Primo eni incendimur cōtinue igne carnalis ꝯcupie ideo oꝫ clamare ad aquā diuie grē qua fit in bibente fons aque viue saliētis in vitā eternā. Jo. 4. ¶ Scd̄o agitamur cōtinue fluctibus negotioꝝ ⁊ periculoꝝ seculi rex secundaꝝ ⁊ infortunioꝝ ideo opus ē clamare cum ꝓpha ⁊ dicere. Saluū me fac d. q. int. a. u. ad. a. med. Infixus. s. i. l. pf. ⁊ nō ē substātia. ps. 68. Et cū aplīs dicam⁹. Domine salua nos perimus. Mat. 8. ¶ Tertio habemus cū forti aduersario nr̄o dyabolo mutuā luctam q iugiter studet nos deducere ad perditionē vitijs ⁊ maxime peccato superbie. vn̄ Job. 41. Nō est ptās

in terra que comparetur ei qui factus est
vt nullum timeret omne sublime videt ip
se ē rex super omnes filios superbie. h ille
Ideo nos hortatur petrus prie vltio. So
brij estote ⁊c. Quia hoc genus demonioꝝ
non eicitur nisi per orationem ⁊ ieiuniū.
Mat. 17. ⁊ Mar. 9. Nam ipsa est que de
mones cruciat vnde clamabat quidam de
moniacus Bertho. aplē incendūt me ora
tiones tue. Oratio etiā demones expellit
vnde thobie. 6. Raphael angelis monuit
thobiam tribus diebus abstinere ab vxo
re ⁊ ambos in oratione persistere ⁊ dyabo
lus non haberet potestaté super eos. Sa
tis de scda vtilitate. ¶ Tertio est hostiū
téporalium victiua. vnde Exo. 17. dicit.
Cum elleuabat Moyses ad dominū ma
nus vincebat populus. si vero aliquātulū
deponebat vincebat Amalech. vnde ⁊ Iu
dith quarto dicebat eliachim sacerdos po
pulo timenti hostium impetū ⁊ fortitudi
nem. Memores estote moysi serui domi
ni qui amalech ꝯfidenté in virtute sua ⁊ in
potentia sua ⁊ in exercitu suo ⁊ in clipeis
suis ⁊ in cursuis ⁊ in eqtibus suis n̄ ferro
pugnando sed precibus sanctis deiecit. h
ibi. Ubi glosa dicit. Similiter nunc plus
valet vnus homo orando q̄z inumeri ho
mines preliando. h ibi. Unde filij israel pu
gnaturi contra philisteos rogauerunt Sa
muel vt pro ipsis oraret primi Re. 7. Io
saphat rex iuda timore perterrit⁹ ob mul
titudinem que contra se venerat totum se
conuertit ad orandū scd̄i parali. 20. Simili
ter Iudith premisit orationē ante q̄z ho
lofernem truncaret. 13. c. Unde ipse domi
nus dicit baruth. 4. Clamate ad me ⁊ ego
exaudiā ⁊ eripiam vos de manibus prin
cipum iniquorum. h ille. Ex quibus sequi
tur. ꝙ in omnibus angustijs ⁊ tribulatio
nibus ad orationem debemus recurrere.
Nam ⁊ ad precem Moysi. di. Aut dimit
te populo hanc noxam aut dele me de li
bro tuo dominus populo pepercit. Exo.

32. Ideo leuit. 4. dicitur Rogante pro eis
sacerdote propicius erit domin⁹. Roga
te etiam Moyse absortus est ignis qui
deuorabat castra murmurantium numeri
xj. Deprecatus est Aaron pro populo ⁊
plaga cessauit numeri. 16. Unde Augu. su
per Apoc. omel. 10. di. Quotiens persecu
tiones irrogantur ecclesie sanctorū oratio
nibus aut amouentur aut téperantur. Et
sic patet tertia vtilitas. claret etiā hoc exē
plo. S. clare. ¶ Quarto oratio est infirmi
tatum corporalium leuiatiua vnde Eccle
stici. 13. dicitur. Fili in infirmitate ne despi
cias temetipsum sed ora dominū ⁊ sanabit
te. ⁊ Iaco. 5. Infirmatur quis in vobis in
ducat presbyteros ecclesie: vngentes eum
oleo i nomie domini ⁊ oratio fidei sanabit
infirmum ⁊ alleuiabit eum domin⁹. qua
ex re prolungat etiā vitam. Isa. 38. Audiui
orationem tuam ⁊ vidi lacrimas tuas ec
ce ego addiciam super dies tuos annos
quindecim. ⁊ de manu assyriorum eruam
te ⁊ ciuitatem istam: ⁊ protegam eam: Su
sanna a morte turpissima oratiōe liberatur.
Dan. 13. Oratione etiam moysi Maria
eius soror a lepra curatur numeri. 12. Et
ideo narrat tale exemplum Cesarius. q
quidam miles. raptor ⁊ predo iussu Fede
rici imperatoris captus ⁊ laqueo suspen
sus est. die autem tertia iuxta patibulum
alius miles equitans dixit famulo suo q̄
pulcher fuit homo ille. Cui respondit fa
mulus dn̄e vir iste consanguineus vester
fuit ⁊ accedentibus propinq⁹ vt sepelirent
dixit qui fuerat suspensus. Adhuc viuo de
ponite me. ⁊ sic depositus dixit. Ego pec
cator modicum obsequij impendi deo ideo
mei est misertus. singulis enim diebus
ter pater noster sancte trinitati dicere
consueui angelica salutatione premissa
quinqz etiam orationes cum Aue maria p
vulneribus xp̄i. Similiter vnū pater no
ster angelo cui sum commissus. Et vnū cor
pori xp̄i qd̄ cōficitur in toto mundo ptis

finē vite mee tāto viatico merear effici dignus qđ ⁊ mihi ſua mīſericordia preſtitit iō rogo vt mihi ſacerdotem vocetis ⁊ ſic cōfeſſione ⁊ comuniōe premiſſa mox ſpiritū̄ celo reddidit ⁊ ſic patet quarta vtilitas. ¶ Quinto eſt filiorū̄ adeptiua. quia orōne premiſſa ſteriles pariunt. vnde Iſaac ōprecatus ē dominū̄ pro vxore ſterili ⁊ peperit. Geneſis.25. Anna orando ⁊ lacrimādo filiū̄ ɔcepit. primi Re. pri̇o. Heliſeus hoſpiti ſue oratione filiū̄ impetrauit quē poſtmodum a mortuis ſuſcitauit. q̄rti Re. 4. ¶ Sexto oratio eſt mentis illuminatiua. vnde ſup illud ac. xj. erat petrus in ciuitate orans dicit Augu. orōne melius ſoluuntur dubia q̄ȝ inquiſitiōe alia. vnde propheta ait Bedaratio. ſer. 4. illuīat ⁊c. Et Augu. in ſermone tertio aplo_r pe. ⁊ pa. ait ois ſanctus q orat relinquēs humilia ⁊ terrena in altū̄ mentis extollit ⁊ in ſublime ſuſpenſus rapitur ⁊ cognitione ſancta celo efficitur vicinior. hec ille. Ex quo etiā ſequitur q̄ oratio ad amorem inflamat. quia intellectum ſequitur voluntas ⁊ ad bonū̄ perceptū̄ afficitur. hinc quarti Re. pri̇o dicitur. Qđ deſcendit ignis de celo ad orationem helie ⁊ tertius quinquagenarius accenſus. ſ. ad amorem dei. vnde ⁊ apoſtoli orantes inflati ſūt a ſpiritu ſcō. ac. ſcdo. Et Augu. i libro de ſalubribus documentis ait. Orō nāq̄ȝ iugis vnctio eſt aīe per orōnes piiſſimas oīa nobis vtilia tribuūtur a dn̄o ⁊ cuncta noxia fugantur ⁊ ne diutius de hac diſputem vel nimiū̄ morer ſicut ex carnibus eſcis aliter caro ita ex diuinis eloquiis ⁊ orationibus interior homo nutritur ⁊ paſcitur. hec ille. Et ſic ſexta rō. ¶ Septimo orō ē grē ⁊ glie acq̄ſitiua ⁊ celi reſeratiua. De poſt Lu. 18. dr̄. Qđ publicanus humiliter orans deſcendit iuſtificatus. vnde Lu. xj. Quis autē ex vobis patrē petit panē numquid aut lapidē. aut piſcem dabit illi numquid pro piſce ſerpentem aut ſi petierit ouum numq̄d porriget ei ſcorpionē ſi ergo vos cum ſitis mali noſtis bona data dare filiis veſtris quanto magis pater veſter cel. de celo dī. ſp. b. petentibus ſe ibi. ¶ De ſecūdo hētur Lu. 23. Nam dicenti latroni. Memēto mei d. ⁊c. dixit dominus. Amē dico tibi hodie mecū̄ eris in paradiſo. pete ergo anima mea regnū̄ celorum ⁊ dabitur tibi quia Mat. xj. Regnuȝ celorū̄ vim patitur ⁊ violenti rapiunt illud. ſ. feruenti oratione. De tertio pȝ ac. 8. de beato Stephano qui in martyrio deuȝ orans vidit celos apertos ⁊c. Et ſic patet vltima orationis vtilitas. ⁊ po pria huius ſmōis. ¶ Pars ſecunda huius ſermonis in qua oſtenditur orōnē eſſe valde ɔtrariam dyabolo quā ideo ſūme impugnat.

Secundo in iſto ſermone comēdatur oratio rōne cōtrarietatis qr. ſ. mltū̄ i orōne ab aduerſario ipugnamur ex quo dat intelligi q̄ȝ bonū̄ ſit orōnis exercitiuȝ alr̄ eni ipſe demon nos nō impugnaret ſȝ qr videt orōnē nobis eē vtilem ⁊ neceſſariam ſollicite ⁊ multipliciter nos ipedire conatur ſicut ſolēt hoſtes aduerſario_r nūcios ipedire p ſubſidio miſſos vn̄ Criſo. in omel. fer. 5. dominice prīe i q̄dragesima dicit. Dyabolus inuidus ⁊ inimicus generis humani qū̄ oramus tunc magis incūbit ⁊ obſtrepit nō nos impulſat in ſecularibus tacemus i lectul' nr̄is cogitationibus ſecuri venimus ad orōnem ⁊ mille nos cogitationes ſtimul' perturbant. h ille. patet hoc p exēplū̄ illō qđ ponit Gre. i li. dya. de illo monacho qui in orōne cum aliis pſeuerare nō poterat quidā enim niger paruulus ſ. dyabolus eū̄ p fimbriam veſtimēti extra ecclīam ducebat ſȝ virga ab abbate percuſſus ex tūc permanſit ⁊ in orōne ſtetit. quāto ergo magis i orōne impugnamur tāto magis ad dn̄ȝ i orōne clamemus exēplo illius ceci Lu. 18. q a turba icrepatus vt taceret ipſe tāto plus clamabat ⁊ ſic obtinuit qđ rogabat de quo Gre. omel. 9. ſuper eodē euāgelio dicit. Ecce quem turba increpat vt

taceat ipse magis ac magis clamat q: q̃zto grauiori tumultu cogitationum carnaliũ premimur tanto orõm insistere ardenti⁹ debemus cõtradicit turba ne clamem⁹ q: pc̃õrũ nostrorũ fantasmata plerũqz in oratione patimur s; nimirũ necesse est vt vox cordis nr̃i quo duri⁹ repellimur valẽtius insistat quaten⁹ illicitũ tumultũ superet atqz ad pias aures dñi nimietate sue importunitatis erumpat. hec ille. Ex quibus claret pars sc̃da huius sermonis.

¶ Pars tertia hui⁹ s̃mõis in qua declaratur quante dignitatis sit oratio.

Tertio ꝛ vltimo comẽdaẽ oratio. rõne sue dignitatis. Nã est tante excellentie q̃ ẽ quasi quidã nuncius celestis regis secretariũ domestice intrans ꝛ pro nobis vtilia impetrans. vñ in ps. dicitur. Intret postulatio mea in ꝯspectu tuo dñe Ubi glosa dicit. virtus magna pure orationis. hic exprimiẽ que quasi quedã persona ad deũ intrat ꝛ mãdatũ peragit quo caro peruenire neq̃t. preterea ẽ tãte dignitatis vt eam de⁹ in libro suo scribere faciat. vñ Ber. dicit. Noli vilipendere orõnẽ tuam q̃m ille ad quẽ oras nõ vilipendit eam sed antequã egrediatur de ore tuo: ipse eam scribi iubet in libro suo. ¶ Item est tante dignitatis vt hominẽ trahat ad celũ ꝛ in ꝯspectu sũmi regis representet ꝛ cũ deo loqui domestice faciat iuxta illud Augu. sermone. 6. de cõibus. Grãde miraculũ vt hõ terra ꝛ cinis in sua purissima orõne cum deo fabuletur. vñ Criso. inq̃t. Considera quãta ẽ tibi ꝯcessa felicitas q̃zta glia attributa orõnibus fabulari cũ deo cum xp̃o miscere colloquia optare qd̃ velis qd̃ desideras postulare. h̃ ille. De superdictis ãt oĩbus pulchre Augu. describit in tractatu de oratione ꝛ mĩĩcordia sic. di. Quid eñi est oratõne preclari⁹? quid vite nr̃e vtili⁹? quid aĩe dulcius? quid in nr̃a religione sublimius? orõ est que nos christianos p̃uocat orõ qua cũ deo loquimur qua p̃rem dicimus qua vniuersa desideria nr̃a in conspectu maiestatis eius effundimus: orõ ẽ que celos penetrat nubes trãsit dei aures attingit h̃ in eccl̃ia vniuersis gradib⁹ necessaria est hec catecumis spũm fidelibus presidiũ penitentib⁹ solatiũ prestat. hec iustos continet subleuat peccatores per hãc ẽt qui stant nõ cadunt ꝛ q elisi sunt erigũtur. hac vtitur etas oĩs ꝛ sexus. hac conditio oĩs ꝛ dignitas hec magna suat ꝛ nutrit minima per hãc diuites tuti sunt. per hãc pauperes nõ deficiunt hec illorũ abundantiã excubat: hec vt ab ipsis pellatur. exorat. in hac gubernamur in ꝓsperis per hanc fiduciam gerimus in aduersis. hec nobis in gaudijs iucũda est: hec in luctibus suauis per hãc leticiã percipimus: per hanc tristitiã declinamus: huic ãt aĩmi nr̃i pondus ꝛ tedium votiuaqz oĩa commendamus. hãc quasi fidelẽ quasi idoneã quãdam ꝛ tutissimam nauem vniuersorũ desideriorũ nr̃orũ mercibus oneramus: que ad omnipotentẽ deum expansis manib⁹ fusisqz precibus ꝓspero feliciqz cursu perueniat per hãc oĩa timorꝫ ornamẽta percipimus per hanc quicquid fides inchoat spes continuat caritas decorat q̃si dua deprecatiõe seruam⁹ per hãc castitatẽ tuemur ꝯtinentis virtuteqz gubernamur per hanc in confessione persistimus in tentatione duramus per hanc pro xp̃o vincula sustinemus per hanc postremo beata martyria consumamus. h̃ ille. Auditis igitur fratres charissimi tot orationis preconijs ꝛ fructibus: sic torpori ꝛ negligentie deditum ac tam pertinacis peruicacisqz mentis esse arbitror. neminem qui studio orationis deinceps incumbere nolit vt hac via amena equidem expertis ꝛ per eam gradientibus ad eterna bona peruenire possit ipso dante qui viuit ꝛ regnat in secula seculorũ: Amen.

vide Jacobũ de voragine in ... quadragesimali.
... folio ...

¶ Feria sexta post pꝛimam dominicaꝫ in quadragesima de amoꝛe ⁊ caritate sui ipsius. Sermo .28.

Dum venio enī ego alius ante me descendit. Scribũtur hec verba Jo.5.c. Et euãgelio occurrentis ferie, expletis hisque ad caritaté pertinent diuinam in chꝛisto dilectissimi. Et vitijs ei oppositis ⁊ virtutibus eam fouentibus superest ne ab oꝛdine discedamus aliqua de caritate suiipius vt perstringamus. Nam vt dictũ est in superioꝛibus inter quatuoꝛ que diligenda sunt ex caritate. Aug. pꝛimo de doctrina xpiana.c.7. enumerat illud qḋ nos sumus quod valde rõnabile est secũdum Ric. nostrum in tertio di.28.ar.1.q.2. quia diligeꝛ aliquid est velle illi bonũ: vel optare illud sibi vt infra melius dicetur: ⁊ solꝫ dici pꝛimus amoꝛ amicicie. Et secũd⁹ amoꝛ concupiscentie si ẽ respectu rei habẽde. vł complacentie si est respectu rei iaꝫ habite quilibet aũt nostruꝫ debet ex caritate sibi velle suũ bonum. Ad quod sequiꝛ ꝙ quilibet nostrũ debet ex caritate diligere seipsuꝫ. Et hoc singulariter ostendiꝛ in hodierno euangelio: vbi habeꝛ ꝙ dum mouebaꝛ aqua pꝛimus descendens in piscinam sanabatur: nec vnus deferebat alteri quia quilibet plus se ꝗ̃ aliũ diligit naturaliter pꝛima.n. caritas incipit a seipso. C. de serui. ⁊ aqua. l. pꝛeses. c. Nisi specialis. de auctoꝛitate ⁊ vsu pallij. Et glo. c. pe. de immunitate ecclesiarũ sup verbo cõferamus. vnde ille q non poterat se mouere: ⁊ 38. ãnis passus fuerat talẽ infirmitatẽ dixit xpo verba ꝓposita dũ venio ⁊c. alius ante me descẽdit vꝫ plus se ꝗ̃ me diligit. Tria igiꝛ de dilectione ⁊ caritate sui ipsius annotabimus.
¶ Pꝛimũ quoꝛũ diceꝛ obligatõ. ¶ Scḋꝫ vo modificatõ. ¶ Tertiũ quoqꝫ ꝯtrariatõ

¶ Pars pꝛima huius sermonis in qua ḋclaratur si hõ tenetur seipsum diligere: ⁊ quare nõ fuit datum aliquod pꝛeceptũ de hac dilectione.

Primo igiꝛ circa obligationẽ amoꝛis suiipsius tres ponunꝛ consyderationes. ¶ Pꝛima quarũ dr taciturnitatis. ¶ Secunda possibilitatis. ¶ Tertia rõnabilitatis. ¶ Quãtũ ad pꝛimã que dr taciturnitatis oꝛitur dubiũ quare s. nõ est datum ꝑceptuꝫ de amoꝛe suiipsius sicut ḋ amoꝛe dei ⁊ pꝛoximi quare tacuit hoc scriptura? Nam si ꝑcepta sunt data ad dirigẽdũ affectiones nostras cũ maxime contingat vnũquemqꝫ errare circa dilectõnẽ sui vr ꝙ de hoc maxime debuerit ꝑceptum dari. ¶ Pꝛeterea in ꝑceptis caritatis nõ ꝑcipitur amoꝛ carnalis: sed spũalis: ꝫ difficillimum est seipsum spũaliter diligere: si hoc ergo necessariũ est ad salutem vr ꝙ hoc debuerit spẽaliter ꝑcipi. ¶ Si aũt dicatur ꝙ nõ opus fuit pꝛecipere q: in alijs duobus includiꝛ tũc quero quare dilectio ꝓximi nõ includiꝛ sed expꝛimiꝛ. Rñdꝫ ad hoc Bo. in .3. di .28. in qõnibus circa lřam ꝙ ista taciturnitas huius mādati de dilectione sui .s. aie vł coꝛpoꝛis fuit cõgrua tribus rõnibus. ¶ Pꝛĩo rõne naturalis īclinatiõis: q: naturaliter quilibꝫ se amat. Nemo.n. carneꝫ suã odio habuit. vñ dicit Tullius in pꝛĩo de officijs. c. i. pꝛincipio generi animantiũ oĩ a natura tributũ ẽ: vt se vitã coꝛpusqꝫ tueatur declinetqꝫ ea que nocitura videnꝛ omnia quecũqꝫ ad viuendũ sunt necessaria inquirat. ⁊ parꝫ. hec ille. Quod phs ꝯfirmat in tertio ethi. di. Natura maxime appetit delectabile qḋ ẽ esse: ⁊ fugit triste qḋ est non esse. Et bo de aia. dicit ꝙ oẽ animal naturaliter appetit sui permanentiam sempiternã. Si.n. aialia bruta scirent loqui: pfecto dicerent homini se volẽti interficere. noli. noli: quia semp viuere velleꝫ. Si ergo aialia bruta naturaliter diligunt se: quanto magis homo qui regitur

ratione est eniʒ naturaliter rõnalis habẽs duas ptes superiorem.vʒ ⁊ inferioreʒ.Superior est synderesis vel rõ. Et ideo quando homo agit bonũ vel vitat malum regitur rõne ⁊ habet amorem non solũ naturalem sed etiam rõnalẽ.Et hoc fuit maxime in phis qui considerantes virtuteʒ huius doni.s.rõnis noluerunt vt bestie viuere. Quia igitur homo naturaliter ⁊ ratione naturali poterat seipm diligere non fuit necessarium aliud preceptũ. ¶ Dicas ergo ad primũ argumentum in oppositũ ꝙ non est possibile circa naturalia si reguletᷣ rõne hominem errare maxime si non exit instinctũ naturalem ⁊ transit ad bestialeʒ ⁊ brutalem ratione gubernante. ¶ Secũdo non debuit dare nec fuit congruum ratione reuerberationis.qꝛ dicendo diliges proximũ tuum sicut teipsum Mat.xx. ⁊c. Scdm Ric.nostrum de media villa vbi supra.Si ex caritate dʒ homo diligere proximũ.ergo reuerberat hoc idem preceptuʒ. ad dilectionẽ sui dicens.Sicut te ipm.vñ Aug.li.primo de doctrina xpiana.c.5o cõfirmat istam ⁊ primã rõnem di.Quoniam precepto nõ opus est:vt se quisqʒ ⁊ corpꝰ suũ diligat.i.qm id quod sumus:⁊ id quod infra nos est:ad nos tamen pertinet vt in ꝯcussa naturᷣ lege diligamus que in bestijs etiam promulgata est. Nam ⁊ bestie se ⁊ corpora sua diligunt restabat vt de illo ꝫqꝺ supra nos est:⁊ de illo quod iuxta est precepta sumeremus diliges inquit dñm deum tuum ⁊c.finis itaqʒ precepti ẽ dilectio ⁊ ea gemia.i.dei ⁊ proximi. Quod si te totum intelligas.i.animã ⁊ corpus ⁊ pximũ tuum.i.animã ⁊ corpus eius. Homo eniʒ consistit ex anima ⁊ corpore nullum rerũ diligendaruʒ genus in his duobus preceptis ꝑtermissum est.Cum.n.precurrat dilectio dei eiusqʒ dilectionis modus ꝑscriptus appareat ita vt cetera in illum cõfluant de dilectione tua nihil dictum videtᷣ. Sed cum dictum est diliges proximuʒ tuum sicut teipsum simul ⁊ tui dilectio non est pretermissa.hec ille. ¶ Dicas ergo ad argumentuʒ ꝺm simul cum primo ꝙ obliquatio ⁊ difficultas circa dilectioneʒ sui facile remouetur per instructionẽm mandatorum dei ⁊ proximi. ¶ Tertio igitur ẽt non fuit necessarium nec congruum dari hoc mandatum de dilectione sui. Ratiõe inclusionis.quia secundũ phm primo phy. Frustra fit per plura quod potest fieri ꝑ pauciora.quod etiam habetur. ff. si certum petatur.l.Cum fundus.§. seruũ tuũ. ⁊ glo.in.c.secundo de suma trinitate ⁊ fi.ca.cuʒ similibus.Sed deus ⁊ natura nihil agunt frustra primo de celo ⁊ mũdo ⁊ tertio de anima.Ergo si preceptum de amorᷣ sui includitᷣ in ꝑcepto de amorᷣ dei frustratorium fuisset aliud dare preceptuʒ igitur patet propositum.Nam secunduʒ Bo.vbi supra diligere deum ex toto.c.ex.t.a.⁊ ex t.mente est seipsum spiritualiter amare. Ille enim seipsum spiritualiter amat q cor ⁊ corpus ad honorem dei totaliter exponit ⁊ sic dilectio sui implicatur in illis duobus mandatis.Et qui bene exequitur primum mandatum facilitateʒ habet ⁊ rectitudinem ad diligendũ seipsum:⁊ ideo non oportuit tertium mandatuʒ addi vt dictũ est secundum Augustinum in auctoritate preallegata in ꝑcedenti ratione. ¶ Dicas ergo ad illud vltimo vbi queritᷣ de dilectõne proximi quare.s.non datur preceptum implicite de dilectione proximi sicut de dilectione sui.Quod ratio huius est quia ñ est sic in inclinatione nature:⁊ appetitu sic conuerti ad alterum sicut conuerti ad seipsum.difficillimum est enim proximum diligere:maxime cum sit aduersarius. ideo fuit congruum de hoc speciale mandatuʒ dari. ¶ Quantum ad secundaʒ in hac parte considerationeʒ que dicitur possibilitatis mouetur dubium si possibile sit habere caritatem ad seipsum. Nam Grego.in omel.super illud lu.x.designauit dominꝰ

& alios .lxxij. &c. dicit. Minus q̄ inter du os caritas haberi non potest. negatio enim proprie ad seipsum caritatem habere dicitur. ergo nõ possumus nos diligere ex caritate. ¶ Ad hoc rñdet Ric. vbi supra. Et Petrus aureoli in tertio di. 28. ar. 3o. q. i. Et tho. 3a secunde. q. 25. ar. 4. q̄ seipsum diligere potest homo ex caritate. quod sic p̄batur. misericordia ex caritate causaẽ iuxta illud Jere. 31. Jn caritate perpetua dilexi te. ideo atraxi te miserans tui. Sed homo sibi pôt misericors. vñ ecclesiastici. 31. dicitur miserere anime tue deo placẽs. ergo & seipsum potest ex caritate diligere. ¶ Ad cuius euidentiã dicit Petrus aureoli. q̄ caritas ẽ amor & amicicia nõ quecunq̃: sed gratuita ex eo enim q̄ amor ẽ dicit transformationẽ: & quietationẽ amãtis in amato vt amans amatũ habeat. q. alterum. Et quia talis amor potest esse cõcupiscentie: qui dicitur amor quo homo vult & amat bonum q̄ bonum sibi. Ideo secundo caritas includit amorem amicicie quo vult amico bonum. dato q̄ non haberet inde. Amicicie vero amor desiderat amico duo. s. viuere & conuiuere cum eo q̄r amat ei viuere amat amico bene eẽ & bene operari. quia vult cõuiuere cum eo. amat amico reamari ab eo & cooperari. & hoc includit caritas: inquantum est amicicia. Ex eo vero q̄ caritas est amicicia gratuita principaliter fertur in bonum finale: quia bonum & ex consequenti quia bonum sibi cũ quo vult viuere & conuiuerẽ & cui omne bonum desiderat. Et ideo cum hoc in homine inueniatur respectu sui & in ordine ad deum cum quo vult & viuere patet q̄ homo potest seipsum diligere in ordine ad deum quem ex caritate diligit. ergo ex caritate potest & debet seipsum diligere. vnde dilectio caritatis non est absolute alterum diligere: sed alterum diligere in ordine ad principale obiectũ caritatis: quod est bonum beatificum seu finale. ¶ Dicas ergo ad auctoritatem gregorij secundum petrum predictum q̄ loquitur quantũ ad primam impositionem nominis caritatis: que est inter deum & hominem principaliter. ¶ Vel dicas secundum Ric. q̄ Gre. loquitur secundum cõmunem amicicie rationem que amicicia proprie loquendo nõ est hominis ad seipsum: sed specialis quedam amicicia maior. prima enim consistit in quadã amicicia amantis cũ amato hec aũt in vnitate. sed vnitas fortior est vnione. Et ideo sicut vnitas est principiũ vnionis sic amicicia quã habet hõ ad seipsum radix est amicicie ipsius ad proximũ &c. ¶ Quantũ ad tertiam partem siue ꝯsiderationẽ que dr̃ rõnabilitatis queriẽ an sit rõnabile ex caritate diligerẽ corpus nostrũ Nam phs decio ethycoꝝ di. q̄ vituperabile est hominem seipsum diligere q̄ñtũ ad id q̄d est exterius in seipso. Sed corp⁹ nostrum maxime ẽ exterius. ergo vituperabile est ip̄m diligere. ergo non est rationabile ip̄m ex caritate diligere. ¶ Ad quod rñdetur ꝫm Petrũ aureoli vbi supra articulo secundo questione secunda. Et Bona. in. 3. di. 28. q. 4. & tho. [illegible] vbi supra articulo q̄nto in corpore. q. Quod debemus corpus nostrum diligere: quia hoc est valde rõnale. Et p̄batur hoc tripliciter. ¶ Prio rõne sic. Oẽ beatificabile est diligibile ex caritate. sed corpus nr̃um cõicabit cũ aïa i pticipatiõe felicitatis. ergo sil'r cõicare dꝫ in dilectione caritatis. Nam cũ caritas sit pondus inclinans ad sũmũ bonũ & perfectam beatitudinẽ. omne illud facit diligere q̄d est beatum vel beatificabile. Cũ ergo ꝯtingit aliqd esse beatũ tripliciter. s. p essentiã & p p̄mã influentiã & p quãdã redundantiã. Hinc ẽ q̄ oia ista sunt ex caritate dilĩgẽda: ꝫm prius & posterius: ꝫ magis & minus. Beatus ãt p essentiã ẽ solus deus: beatus ãt p influentiã ẽ sp̃us rõnal' beatum quoq̃ p quandam redũdantiam est corpus humanum: in quod gaudium.

glorie redundat per cōiunctionem sui ad
animā beatam. Hinc est q̄ nō solū caritas
deū nos diligere facit ⁊ rōnabilis spūm: sȝ
etiam corpus nostrū. ¶ Secundo idem ꝓ
batur auctoritate apostoli ad Ephe. 5. c. di.
viri diligite vxores vestras sicut corpora
vestra. si ergo diligende sunt vxores ex ca
ritate vt corpora pȝ corpora esse diligēda
ex caritate. ¶ Tertio idem ꝓbatur exem
plaritate. s. n. ordine caritatis cōsanguinei
ꝑtermittendi sunt ſm Ambro. vt patebit
infra. Et cōsanguinitas nō est nisi ex par
te corporū. pȝ q̄ si hec conditio reddit ho
mines magis amabiles q̄ȝ corpora nr̄a in
ter ea cōnumerantur que sunt ex caritate
diligenda. ¶ Dicas ergo ad argumentū
cōtra ſm Petrū aureoli q̄ hominem dili
gere seipm̄ ſm exteriorem naturā in his
que rōni repugnant ē vituperabile. sed in
his in qbus natura exterior interiori con
cordat ē laudabile sicut est in ꝓposito. Et
sic habetur q̄ homo dȝ seipsum diligere ⁊
pars prima huius sermonis.

¶ Pars secūda huius sermonis in qua
declaratur qūo ⁊ qualiter debeat homo se
ipsum diligere.

SEcundo videndū ē qualiter homo
debeat seipm̄ diligere recte. ¶ Ad
cuius euidentiā tria notāda sunt. ¶ Pri
mo notandū est ſm tho. ſa ſe. q. 25. ar. 4.
q̄ꝺ amare seipm̄ tūc est laudabile qn̄. s. ho
mo se spiritualiter diligit. Sicut boni co
gnoscentes id q̄ꝺ in eis ē principale. s. aīaȝ
rōnalem diligunt seipsos ſm interiorē ho
minem. i. ſm mentē vel rōnem. Et hoc in
eis laudabile est eo q̄ vere ⁊ recte cogno
scentes seipsos recte seipsos diligūt. ¶ Se
cundo notandū est ſm Ric. in quolibet. q.
28. q̄ ille amor dr̄ supernaturalis ⁊ pfect⁹
⁊ sanctus quo diligit homo ꝓpter aīaȝ cor
pus ⁊ animā ꝓpter deum oīa in ipm̄ reffe
rens: qn̄. s. corpus ⁊ animā amat vt possit
seruire deo. Et iō dicit Aug. in eplā. 46. ad
macedonium. Tunc quisq̄ȝ seipm̄ diligit
cum deū diligit. qui enim aliter se diligit
potius se offendisse dicēdus est sit quippe
iniquus priuatur q̄ȝ luce iusticie quo a po
tiore ac pstantiore bono auersus atq̄ȝ inde
vel ad seipm̄ conuersus ad inferiora ⁊ ege
na vtiq̄ȝ conuertit̄ fitq̄ȝ in ipo q̄ꝺ veracissi
me scriptū est. Qui amat iniquitatē odit
animā suam. hec ille. Quod aūt amor iste
sit sanctus ⁊ pfectus clare vr̄: q̄ȝ. s. est per
fecte ordinatus. vnde phs dicit pmo poly.
Illud q̄ queritur tanq̄ȝ finis sine termio
⁊ mensura querendū est. q̄ꝺ vero querit̄ ad
finem est cū fine ⁊ mensura querendū cui⁹
rei exemplū pȝ in medicina. Nam sanitas
querenda est sine termino. Sȝ medicina ē
querenda cum termino aliter homo mo
reretur. vn̄ sperabat viuere. Simili modo
dicendū est de amore. Nam illud quo dili
gitur deus dȝ esse sine termino. vt visuȝ ē
supra. Sed corpus ⁊ alia tpalia diligenda
sunt cū termino ⁊ mensura: q̄ȝ sunt ad finē
amanda aliter peccatū esset. ¶ Tertio no.
est q̄ ad hūc amorem perfectū suipsius
habendum. ¶ Tria sunt necessaria. s. diui
norū ꝑceptorū obseruatio. diuinorum cōsi
liorum imitatio. Et ecclesiasticorū institu
torum obtemperatio. ¶ Primo est neces
saria obseruatio diuinorū ꝑceptoruȝ. quod
ꝓbatur tripliciter. s. rōe. auctoritate ⁊ exē
plo. ¶ Primo probatur rōne sic. Illa sūt
necessaria que faciunt ad perfectam dile
ctionē dei: proximi ⁊ sui. Sed diuina pre
cepta sunt talia. igitur pȝ propositum. Nā
x. precepta diuina expresse ordinant homi
nem ad deum vt sunt illa tria prime tabu
le. s. Non adorabis deos alienos. Non per
iurabis ⁊ memento vt diem sabbati sancti
fices. Et illa septē ſe tabule expresse ordi
nāt ad proximum. honora patrem tuum
⁊ matrem tuā. Non sis occisor ⁊ reliqua.
Que etiam inclusiue vt dictū est ordinant
ad seipm̄. Nam illud non occides sic intel
ligit̄ de ꝓpria sicut ēt de aliena occisione.
Et illud non mechaberis sic ē nobis vtile

ſicut ēt primo pp prolem pfectā: Et ſic de alijs dicendū eſt q: ptinent incluſiue cari taté ⁊ dilectioné propriā ergo q perfecte vult ſeipſum diligere dz oia diuina manda ta obſeruare: quoꝝ declaratio in generali ⁊ particulari abunde hētur in volumine d̄ preceptis qd nuper edidimus. ¶ Secūdo hoc idem probatur auctoritate dñi Mat. 19. Si vis ad vitam ingredi ſerua manda ta. vbi Hiero. dicit. vita eterna nō niſi per diuinorum preceptorum obſeruationez ac quiritur. Si igitur homo ex dilectione ꝓ pria debet appetere beatitudiné in anima ⁊ in corpore que non acquiritur niſi per di uina precepta ſequitur neceſſariaz eſſe ad dilectionem propriam ipſorū mandatoruz obſeruationem. ¶ Tertio idez declaratur exemplo. Naz ne memoria horū precepto rum de mente valeat aboleri conditor ip ſe nature: in triplici parte corporis illa de ſcripſit. ¶ Primo in capite in .5. ſenſibus q patent: ⁊ in .5 intrinſecis q latent. ¶ Se cundo in decem digitis peduz. ¶ Tertio in .x. digitis manuū vt miſtice inuatur: q ſunt hec decem ꝑcepta conformantia volū tati diuine: debet homo moderari omnes ſenſus ſuos ⁊ motus interiores ⁊ exterio res intentione ſua qui in .10. ſenſibus capi tis exprimūtur: ⁊ dirigere omnes greſſus affectionum qui in pedibus deſignantur. ⁊ regulare omnes actus operationū: qui manibus indicantur quod qui non facit nō diligit ſeipſum. Nam tanta neceſſitate artatur homo ad obſeruationé horum pre ceptorum: q nullus qui ad ānos diſcretio nis peruenerit: ex eorum ignorantia excu ſatur. Nam quicquid continet lex decalo gi explicite: implicite ptinet lex natur̄ que omnes ligat. Eſt tamen aduertendum q aliquis ſi aliqn̄ teneatur ad aliqd cōditio naliter ⁊ reſpectiue q̄uis nō teneatur ad illud ſimpliciter: ⁊ abſolute. Et ſicut multi ſimplices layci ſimpliciter ⁊ abſolute n̄ te neantur ſcire omnia ꝑcepta diuine legis. Et tamen tenenť conditionaliter ⁊ etiā re ſpectu ad tempus operandi. Quando enī iminerct neceſſitas illud preceptū vel ei⁹ contrariū operari tūc illud explicite tene tur ſcire ꝓpter quod per ignorantiā tunc ſimpliciter nō excuſantur imo ſi huiuſmo di ignorantia ex eoruz negligentia proue nit eos potius accuſat q̄z excuſat. Nō hu iuſmodi eſſe pōt quia lex ipſa nature ſcri pta eſt in cordibus noſtris dicēte dño Je re. 31. dabo legem meam in viſceribus eoꝝ ⁊ in cordibus eorum ſcribam eā. ¶ Secū do eſt neceſſaria ad dilectionez ſui inuita tio diuinorum conſiliorū: eſt namq3 cōſiliū perſuaſio melioris boni ad quod d̄ neceſſi tate non obligamur niſi qn̄ illud tacite vel expreſſe ꝓmittimus obſeruare ſicut eſt d̄ quolibet voto. vnde propha dicit. vouete. Ecce cōſiliū voti faciendi. ⁊ ſubdit. ⁊ reddi te dño deo veſtro: ecce ꝑceptum diuinum voti implendi. Et ſic d̄ ceteris cōſilijs que hō dz inquantū pōt imitari. ⁊ poſtq̄z ſuſce pit ea tanq̄z precepta obſeruať. ¶ Tertio eſt neceſſaria ad dilectioné ſui obſeruātia inſtitutorū eccleſiaſticorū de qbus quinq3 ſolū ad que oēs generaliter obligant bre uiter hic tanguntur. ¶ Primū. n. inſtitu tū eccleſie de ieiunio ſacro teneť. n. quilibz ad oia ieiunia inſtituta per ꝑceptū eccleſie ⁊ hoc completo .21. anno ſm quoſdā. Item quodcūq3 ieiunium ab epis indictū obſer uandū ē ſicut pz de cōſe. di. 2. ieiunijs ⁊ di. 3. c. i. Inſup teneť homo ad illa ieiūia que ſunt cōſuetudine eccleſie approbata: q: ta lis cōſuetudo ligat ſicut pz di. i. c. conſuetu do. Non teneť aūt ieiunare qui legitimo teneť impedimēto ſicut pz extra d̄ obſer uantia ieiuniorū. c. conſiliū. Cōueniens tñ eſt vt adoleſcens ante .21. annū ieiunijs aſ ſueſcat ſm ſuorum ſuperiorū diſcretionez. ¶ Secundū aūt inſtitutū eccleſie genera liter ligans eſt ad celebrationé feſtorū. eſt tñ ſciendū q vltra illa feſta que mādauit eccleſia celebrari ſunt aliqua ꝓpter ꝯſuetu

dinem introducta per totā ecclesiā necessa rio celebrāda sicut festum sci nicolai ⁊ alia quedā que saltē in multis partibus cele brantur ⁊ in eis cōsuetudo ē seruanda idē dicendū est de festis que ab epis precipiū tur. ¶ Tertio quoqꝫ generaliter institutū est ab eccła vt oēs audiant missam in die dñico ita ꝙ hēatur benedictio sacerdotis Et de hoc de ↄse.di.i.c. Missas.⁊.c.sequē ti.⁊.c.omnis. Nisi excusetur homo aliqua necessitate sicut notaꝛ in dicto.c. Missas ſm tamen scotum lꝫ aliqua necessitas ex cuset ab executione huius actus quē deter minat ecclesia nihilominus necessariū est aliquo equiualente supplere: vt saltem die illo qui specialiter diuino cultui ē, deputa tus aliquis actus habeaꝛ relatus in deum ad gloriam eius. Et qꝫquid de die dñico dr̄ ita de reliquis festiuitatibus ab eccle sia ꝑceptis dicendum est ar. ad hoc de cō se.di.pria.c. Qui die. ¶ Quarto ēt ab ec clesia institutū est: de cōfessione. Naꝫ sicut pꝫ extra de pe.⁊ re.l.c. Ois vtriusqꝫ sexꝰ. Omnes fideles postqꝫ puenerint ad ānos ſ discretionis saltem semel in anno integre cōfiteri oīa peccata sua necessario teneaꝛ. quod qui nō seruauerit in vita de ecclesia expelli dꝫ: ⁊ in morte ecclesiastica careꝛ dꝫ sepultura sicut patet in prefato.c. omnis. ¶ Quinto quoqꝫ ab ecclesia institutū est de sacra cōmunione. statuit eniꝫ ecclesia vt quilibet fidelis postqꝫ ad annos discretō nis peruenerit saltem in pascate sumat do minicū corpus nisi de consilio sui sacerdo tis aliqua rōnali causa ad tempus abstine at aliter ⁊ viuens de ecclesia expelli dꝫ ⁊ moriens vt dictum est de nō confitente ec clesiastica careat sepultura vt paꝫ in codē c.omnis vtriusqꝫ sexus. Etas aūt conueni ens ad huius sacramenti susceptionem ſꝫ Alex.de al.⁊ tho.est.x.vel.xi.annorū vbi in talibus concurrit sufficiēs discretio ac debita deuotio sacri. Et sic habeꝛ qualiter debeat hō seipm diligere ⁊ pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia hꝰ ſmonis i qua ponūꝛ illa que cōtrariāꝛ dilectioni proprie.

TErtio ad declarationeꝫ omniū di ctorū in isto sermone est videndū quid dilectioni ꝓprie sit precipue cōtrariū ⁊ quia nihil est aliud qꝫ peccatuꝫ mortale: tres hic annotantur cōclusiones. ¶ Pri ma cōclusio ē ſꝫ tho.ꝯa ſe.q.25.ar.4. in so lu.tertiū argu.ꝙ amare seipsum non ꝑpter deū.sed ꝑpter se vel aliam creaturā soluꝫ est valde vituperabile. Et ideo mali nō re cte cognoscentes seipsos vituperantur.ꝙ non vere diligunt seipsos: diligunt eni se ſm illud tantum ꝙ cognoscunt: ⁊ se esse re putant.i. ſm naturam sensitiuam ⁊ corpo ralem: cui ad votum obtemperant. ⁊ ideo merito vituperantur ſm ꝙ dicit apostolꝰ ſe thi.tertio. in nouissimis diebꝰ instabūt tempora periculosa: ⁊ erunt homines seip sos amantes ex quo amoꝛ peruerso sequū tur omnia mala. vnde August. li.50.omel. omel.39.dicit. Tractemus aliquantulū de amore hominis in hominē: quia sunt amo res hominum peruersi: quia ipse peruerse amat aliū: qui ⁊ se peruerse amat: qui autē se recte amat: ⁊ aliū recte amat: verbi gra tia sunt amores flagitiosorū detestabiles: adulterorū corruptorꝫ ⁊ imundi amores ⁊ malos amores detestantur omnes legeꝛ humane ⁊ diuine. remoue istos illicitos: ⁊ queramus licitos. Incipit licitus amor a coniugio sed carnalis est quia cōmunis cū pecoribus. Secundus est amor filiorū sed adhuc carnalis. non enim laudandus est: qui amat filios: quia in amore hoc a serpē tibus vincitur alius amor est propinquo rum: iam iste videtur proprius esse homi num si non sit consuetudinis. Nam maior amor est qui extenditur vltra propinquos qꝫ qui tenetur intra propinquos. qui eniꝫ amat propinquos suos adhuc sanguinem

suum amat. Amet illos qui non sunt propinquitatem multum dilatatus e amor iste tantu autem crescit vt a coniuge ad filios a filijs ad propinquos a propiquis ad extraneos: ab extraneis ad inimicos perueniat. hec ille. ¶ Secunda cōclusio est fm tho. vbi supra ar. 7. in corpore. q. Qd peccatores siue mali non amant seipsos secundu interiorem hominem. 2. cor. 5. i. fm rationem mentis. Ad cuius declarationem dicit idem doctor q boni vere diligunt se ipsos: quod probatur per. 5. signa: que assignat phs. 9. ethicorū eē amicicie propria quia. s. ¶ Primo vult amicus suum amicum esse & viuere. ¶ Secundo vult ei bonum. ¶ Tertio operatur ad ipsum bona. ¶ Quarto conuiuit ei delectaē. ¶ Quinto concordat cum ipso quasi in eisdem contristatus & delectatus. Et fm hec. 5. boni seipsos diligunt: quantum ad ipsuz interiorem hominem: quod de singulis patet. ¶ Primo enim boni seipsos diligūt esse & conseruari in sua integritate. ¶ Secundo optant sibiipsis vera bona. s. bona spiritualia. ¶ Tertio ad bona assequenda operantur. ¶ Quarto ad cor proprium delectabiliter redeunt. tum ex noticia bonarū cogitationū: quas presentialiter in mente inueniunt. tum ex memoria bonorum preteritorum: tū ex confidentia bonorū futurorū. ¶ Quinto boni non patiuntur in seipsis volūtatis dissensionez: quia tota anima eorum tendit ad vnū. econtrario vero mali faciunt. ¶ Primo enim nolūt conseruare integritatem interioris hominis. ¶ Secūdo eius bona spūalia non appetūt. ¶ Tertio ad bona spiritualia habenda nō operātur. ¶ Quarto eis non est delectabile secū conuiuere ad cor pprium redeundo: tū ex noticia presentiū cogitationū malaruz. tum ex memoria malorū preteritorum: tū ex timore futurorū suppliciorū q abhorrēt. ¶ Quinto mali ēt sibipsis nō concordāt ppter conscientiam remordentē fm illud ps. Arguam te & statuā contra faciē tuā. ¶ Tertia cōclusio est: q pfecte diligens seipsum debet contra peccatū habere tres affectus. s. pudoris doloris. & zeli. ¶ Primo debet habere affectuz pudoris: quo. s. totus de defectibus suis & vitijs confūdatur & erubescat maxime considerando circa sua peccata. ¶ Primo magnitudinem & corde contrito & humiliato ad deum clamando & di. cum filio prodigo lu. 15. pater peccaui in. c. & c. te. i. n. s. d. u. filius fac. m. s. u. de mercenarijs tuis. ¶ Secundo considerando peccatorum suorum multitudinē ac cum prophia confitendo. & dicendo. iniquitates mee supergresse. s. c. m. & s. o. g. g. sūt super me. Et cum manasse penitente secūdi paral. vltimo doleat di. Peccaui super nūeruz arene maris multiplicate sunt iniquitates mee: ac cum publicano dicat lu. 18. propitius esto mihi peccatori. ¶ Tertio considerando peccatorum suorum turpitudinē. & se increpando di. illud prophe ticuz. Filia babilonis misera. Et illud Isa. 23. Sūme citheram & circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita. Et illud Iere. secundo. Quam vilis facta es nimis iterās vias tuas. ¶ Secundo debet habere affectum doloris. s. de peccatis suis maxime: propter tria. ¶ Primo dolere debet quia meruit gehēnam cuius tormenta considerans. & illa mereri conspiciens ac quasi ex vehementi imaginatōne presentia cernēs cum ps. di. Dolores inferni circumdederunt me. ¶ Secundo dolere debet quia amisit vitam eternam quam mente consyderans omni bono esse refertam pro amissione faciat lamentum cum Iere. 25. c. di. Factus est dolor meus perpetuus s. propter magnitudinem damni. ¶ Tertio dolere debet quia incurrit diuinam offensam. exemplo dauid qui in ps. dicit Fuerunt mihi lachryme panes die ac no. &c. Talis anima plorat quasi altera Magdalena ad pedes Iesu. dicēs cū propheta

Miserere m.d.s.m.m.tuã.&c. ¶ Tertio diligens seipsum dꝫ hẽre affectum zeli iuxta illud. Irascimini ꝛ n.pec. Et maxime ꝯtra tria dꝫ accẽdi hac tali ira scã. ¶ Prio contra admissas offensiões.i.ꝯtra ꝓpria pcã. vñ de viro iusto tali irascenti dicit ꝓpħa Ira.s.ista scã i indignatiõe ei⁹.s.ꝯtra suas offensiões.ꝛ vita.s.grẽ in volũtate eius.i. oĩo irascitur ꝯtra vitia sua ne gratiam dei perdat. ¶ Secundo dꝫ accendi contra malas inclinationes vt ꝯtra eas iratus dicat illud Isa.14.perdam babilonis nomẽ:ꝛ reliquias.i.opera mala ꝛ progeniẽ.i.oẽs impias cogitationes que veniũt vel ex consuetudine mala: aut ex infecta natura. ¶ Tertio dꝫ irasci ꝯtra ipīas radicatiões. Radices aũt cunctaꝝ offensionũ sunt quatuor.s.affectus.gaudium ꝛ dolor.spes ꝛ timor qui cũ spreto deo terrenis inherent cã sunt omniũ peccatoꝝ. ꝯtra quos dꝫ irasci spũs rationalis cũ terrenis inclinãtur ꝭm ꝙ ꝓuer.16.scriptũ est mistice. Indignatio regis.i.rõnis regentis nuncij mortis.i. quattuor affectus ꝑdicti cã sunt ꝙ rõnal' irascit ꝛ intellect⁹ indignat. Que fratres charissimi si diligẽter pfecerimus regnũ acqremus eternũ ipso prestãte Qui viuit ꝛ regnat i secula seculoꝝ. Amen.

¶ Sabbato post primã dñicaꝫ in quadragesima de ꝯparatiõe dilectiõis suipsi⁹ ad proximi dilectionẽ. Sermo.29.

Faciam⁹ hic tria tabernacula. Scribũtur hec verba Mat.17.c. Et in euangelio occurrentis ferie. Attrita ẽ snĩa. fratres in xpo charissimi Qđ virtus indiscreta pro vitio reputatur: quapp exhortamur vos oĩa cum discretiõe agere. Qui diligit enĩ seipsum dꝫ se cũ sũma discretiõe diligere vt ita oẽs affectiones sue dirigantur ꝛ moderent quaten⁹ huet mensurã ꝛ modũ inter.s.nimiũ ꝛ nõ satis nihilqꝫ in eo sit superfluũ vel defectiuũ nec plusqꝫ dꝫ aut minus qꝫ dꝫ: vt ita diligat corp⁹ vt non obliuiscatur aĩe sue vel ꝓximi. Et ita diligat aĩam ꝓpriã vt tñ non obliuiscatur ꝓximi. Et igit diligat ꝓximũ vt sui nõ obliuiscat qđ docet petrus in euangelio hodierno:q videns claritatẽ corporis xpi.ꝛ gustans dulcedinẽ celestis pr̄ie. Nõ curans đ aliis dicebat verba superius recitata vꝫ. Faciamus hic tria tabernacula. Ad clariorẽ igitur noticiã eoꝝ que in hesterno sermõe diximus de dilectiõe sui. Tria alia occurũt in presenti circa ꝯparationẽ dilectiõis hic merito ingrẽda. ¶ Primũ quoꝝ dr̄ comparatõ dilectiõis sui ad dilectionẽ ꝓximi. ¶ Scdm cõpatio dilectiõis corporis proprij ad aĩam ꝓximi. ¶ Tertiũ quoqꝫ ꝯparatio dilectiõis ꝓp̄ie aĩe ad corp⁹ ꝓpriũ. ¶ Pars prima huius ꝭmonis in qua declaratur ꝙ hõ dꝫ diligere plus qꝫ ꝓximũ.

Primo igit cõparãdo dilectionẽ ꝓpriaꝫ ad dilectionẽ ꝓximi. Querit an hõ debeat magis seipsum diligere qꝫ proximũ. ¶ Ad hoc respon. ꝭm comunẽ doctoꝝ opinionẽ.ꝙ hõ plus tenet seipsum diligere qꝫ proximũ. Hoc eniꝫ tenet Ric. in tertio di.29.ar.1.q.3.ꝛ Petrus aureoli e.di.ꝛ Bo. Ibidẽ.q.tertia.ꝛ Tho.scda scde q.26.ar.4. Et probatur. Rõne.auctoritate ꝛ exemplo. ¶ Prio ꝓbatur rõne triplici. ¶ Prio rõne ꝓsuppositiõis sic. Dilectio qua diligit hõ ꝓximũ in deo cãtur ex illa qua diligit deũ pp se ꝛ iõ semp presuppõit eam. dilectio ãt qua diligit hõ seipsum in deo ẽ qua vult semp se diligere deum. Et ideo oĩs dilectio ꝓximi hanc ꝓsupponit ꝛ non minuit.qr si diligeret hõ proximũ ad deũ plusqꝫ se vellet eum magis participare dilectionẽ dei qꝫ seipsuꝫ ac per hoc iam non esset ex maiori dilectione mei ad deũ quia igitur bonũ diligibile primo in deo sicut in causa postea in seipso sicut in effe

ctu. Et postea in proximo sicut in similitudine sicut plus tenetur homo diligere deū q̄3 seipsum vt dictum est ita dilectione benefaciente tenet plus diligere proximū q̄3 seipsum. Et hec est rō petri. ¶ Qd̄ si diceretur plus ē diligibilis ille q est melior cum bonū sit obiectū dilectiōis & deus pl⁹ eum diligat, sed multi sunt meliores seipsis igitur magis sunt diligēdi. ¶ Ad hoc respon. ipse q bonū sumptū in pximo non est suiipsius nisi p similitudiné. s3 bonū p priū est suū formalr iō & si velit hō maius bonū cui deus dedit ex pte obiecti. nō tñ vult magis ex parte subiecti: pp approximationē diligibilis ad diligenté. actus eni caritatis nō tm̄ est ab hītu caritatis s3 ét a virtute diligētis que ē voluntas. ¶ Secūdo idē probat rōne naturalis inclinationis. sic vnūquodq3 plus appetit pfectioné in seipso q̄3 in alio siue in suo simili: & quodlibet pondus plus trahit corp⁹ in quo est ad situm sibi debitū q̄3 trahat aliud corp⁹ sibi annexum. hinc ē q caritas per prius desiderat nobis deū vniri & in nobis habitare: & nos in ipsum deum tendere & in eo quiescere: q̄3 appetat in aliquo alio qui habeat nobiscum aliquā silitudinem. Et hec est rō beati Bo. Qd̄ si dicatur caritas est amor liberalis sed liberalitas magis attēditur respectu alterius q̄3 respectu sui, ergo amor caritatis magis consistit in amādo alium q̄3 seipsum. ¶ Ad hoc respon. ipse q q̄3uis liberalitas quantū ad sui cōpletionem respiciat alterū tamen quantū ad suum initium prius respicit ipsum qui liberalitate3 impendit: sicut & misericordia de qua dicitur. q homo debet prius suipsius misereri. ¶ Tertio idem probatur ratione participationis sic. deus diligitur vt beatitudinis principium super quam fundatur amicitia caritatis: homo autem ex caritate se diligit inquantum est vel eē potest particeps illius boni: proximu3 autem inquantū est vel esse potest socius participationis illius boni. fortior autem ratio diligendi est istius boni participatio q̄3 associatio alterius in ista participatione. & ideo secundum rectum iudicium rationis quibus homo magis debet se diligere q̄3 proximū. & hi ē ratio Ric. & Tho. Quod si dicatur. detrimentū ipsius quem magis diligimus magis vitamus: sed homo ex caritate sustinet detrimentum pro proximo secundū illud prouer. 12. Qui negligit dānum propter amicū iustus est. ergo &c. Ad hoc respon. Tho. di. Quod detrimenta corporalia homo sustinere debet propter amicū. & in hoc seipso magis diligere debet: quia hoc pertinet ad bonum mentis & perfectiōis: sed in spiritualibus non debet pati detrimentum peccando vt proximum liberet a peccato ergo patet multis rationibus q homo magis debet seipsum diligere. ¶ Secundo ide3 probatur auctoritate triplici. ¶ Primo sapientis. ec. 14. di. Qui sibi nequā est cui bonus erit. q. d. q nemo potest diligere ordinate proximū nisi prius bene seipsum diligat. ergo &c. ¶ Qd̄ si dicat. deutro. 6. & Mat. 22. dicit. Diliges proximū tuum sicut teipsum. ergo videtur q non sit ordo dilectionis respectu nostri ad dilectionē respectu proximi. ¶ Ad hoc respondet secundum Ric. & Bona. Quod si dictio sicut non est nota perfecte qualitatis siue cōmensurationis sed expresse similitudinis que in hoc attenditur. q homo debet diligere pximum ad illud bonum ad qd̄ seipsu3 diligit. & post salutem propriam fr̄ omnia illā proximi debet optare. ¶ Secundo idem probatur auctoritate Augu. in libro Enchi. c. 42. tractando illud Lu. x. Date elemosinam & omnia munda sunt vobis. di. Qui vult ordinate elemosinam dare a seipso debet incipere & eam primo sibi dare Sed illum cui debemus primo subuenire primo debemus amare. Quod si dicatur Augu. 8. de trinitate. c. 8. dicit. Tantum ca

ritatis debemus fratri impendere : quantum nobis ipsis. ergo tantū ⁊ non minus debemus proximum diligere sicut nos ipsos. ¶ Ad hoc respon. breuiter secundum Ric. φ sicut dictū eius primo de illo sicut teipsum. ita nunc dicen. est hic. φ li tantū debet accipi pro nota similitudinis ñ eq̄litatis. ¶ Tertio idē ꝓbaṫ auctoritate phi 9. ethi. di. Quod studiosus condolet ⁊ condelectatur maxime sibiipsi: sed illum cui condolemus in malis: ⁊ condelectamur in bonis maxime diligimus. ergo bonus homo maxime diligit seipm φ non esset verū si dilectio nō esset ſm ordinem caritatis. Qd̄ si dicaṫ maioris auctoritatis ē apl's q̄z phs ꝫ apl's dicit. p̄ie cor. 13. Caritas non querit que sunt sua ergo hō per caritatem nō magis querit bonū suiipsi⁹ q̄z alterius ¶ Ad hoc resp. Tho. vbi supra in solutione vltimi ar. ⁊ Ric. ⁊ Bo. meli⁹ in solutione primi argu. di. φ suū idē est φ propriū. Propriū aūt quereṫ hoc ē dupliciter. vno modo cū propriū dr̄ cum precisiōe ⁊ sic excludit bonū comune ⁊ isto mō sonat in vtrū pp qd̄ dicit apl's verba predicta. Alio modo dr̄ bonū ꝓpriū bonū qd̄ pertinet ad se ita φ in appetitu illius boni voluntas non repugnat volūtati diuine nec preiudicat coi vtilitati sicut est appetitus salutis proprie ⁊ isto modo diligit quis se ex caritate ⁊ sic accipiendo nō negat apl's quin hō per caritatē debeat φ suū est querere cum ipsemet cupet dissolui ⁊ esse cū xp̄o ad phil. secūdo. ¶ Tertio probaṫ φ quis ex caritate debet magis seipsum diligere exemplo triplici. ¶ Primū est quia sicut teneṫ homo plus vitare oē peccatū suū q̄z alteri. ſm oēs theolo. Nā potius dꝫ totum mundū permittere peccare ⁊ idolatrare: q̄z ipse peccare: ita plus teneṫ diligere salutem suam q̄z alterius. Et hoc ē exemplū petri aureoli. ¶ Secundū exemplū est qꝛ sicut natura appetit suā conseruationē: ita caritas suam perfectionē ꝫ mage natura appetit ꝯseruationē sui in se q̄z in suo simili ergo ⁊ caritas plus appetit perfici in seipsa ⁊ in aīa in qua est q̄z caritatē aliā appetat perfici in aīa aliena. ergo ſm ordinē rectum caritatis amor sui premitti dꝫ amori ipsius proximi. ⁊ hoc exemplū est b. Bo. ¶ Tertiū exemplū est quia sicut virtus naturalis vtpote virt⁹ ignis forti⁹ agit ceteris paribus respectu obiectu ꝓximi q̄z remoti. Sic volūtas fortius mouet se ad diligendū ceteris paribus rem diligenti ꝓximiorē. ergo si nihil proximius est se ipso. patet propositū. Et hoc exemplū est Ric. Sufficiat ꝑ parte p̄ia hui⁹ ſmonis. ¶ Pars secūda hui⁹ ſmōis in qua ꝓbaṫ φ homo dꝫ magis diligere proximū quam corpus proprium.

Secundo principaliṫ comparādo dilectionē ꝓximi ad dilectionē corporis nr̄i. Queritur si tenetur homo ex caritate plus diligere aīam proximi q̄z corp⁹ propriū. qꝛ ſm Augu. in p̄io de doctrina xp̄iana. c. 7. vt sepe dictū est. preponit dilectionem ꝓximi dilectiōi corporis nr̄i. igiṫ pꝫ qd̄ querebaṫ. s. φ hō magis teneṫ diligere ꝓximū q̄z corpus ꝓpriū. Quod ēt confirmāt doctores moderni. s. Petr⁹ aureoli in tertio di. 29. ⁊ Ric. e. di. ar. 1. q. 4. ⁊ tho. secūda scd̄e. q. 26. ar. 5. ¶ Ad cuius euidentiā est notanda tal' distinctio ſm Petrū, φ. s. dilectio pōt pensari ſm affectum: ⁊ ſꝫ effectum. Si pensetur dilectio ſm affectū scilicet aīa proximi magis sit diligēda q̄z corpus ſm ꝯdictionē nature qꝛ melior est corpore ſm phm. 6. politi. ⁊. 16. de aīalibus Tū inquantū corpus ptinet ad integritatem humane nature ⁊ expeditionē operū aīe ac ꝑ hoc ad perfectionē substātial' gl'ie que ē vltia ꝑfectio ꝯsumatiua nature nr̄e sic videṫ corpus plus eē diligen. q̄z ꝓximi anima sicut plus dꝫ diligere salutē vl' beatitudinē perfectā q̄z salutē proximi i statu patrie intelligendo. Cum plus dependeat substātial' eius beatitudo a corpore suo q̄z

anima proximi sic etiã videt q non possit
plus appetere salutẽ alterius q̃3 conserua
tionem sui.h petr⁹. Ric.tñ dicit q etiã in
patria magis d3 homo ex caritate velle p
ximo suo beatitudinẽ q̃3 aie sue illud bea
titudinis qd sibi accresceret in corporis re
sumptiõe. qr aut nihil sibi accresceret de
beatitudine essentiali. aut ita paruz ⁊ tali
modo q plene beatitudinẽ pximi non de
beat anteponi. S3 si pensetur dilectio scd3
effectum tenetur hõ plus ei exhibere qui
plus indiget ⁊ nõ solum qui plus diligit.
⁊ sic tenetur homo plus diligere animam
proximi q̃3 corpus pprium quia hoc perti
net ad statum vie in quo tenetur quilibet
corpus suum molestijs exponere ⁊ omnia
alia transitoria pro salute proximi. Quod
probatur triplici ratione. ¶ Primo ratio
ne nobilioris participationis secundum
Ric.⁊ Tho.sic. Magis est diligen. ex ca
ritate. qd directe potest participare beati
tudinem per cognitionez ⁊ amorem q̃3
id qd non potest participare nisi per re
dundantiaz quia prima participatio nobi
lior q̃3 scda. S3 proximus põt eam partici
pare pmo modo corpus nrm non nisi scdo
modo. igitur d3 homo plus diligere proxi
mum q̃3 corpus pprium. Qd si dicatur quã
to diligibile est propinquius rei magis
dilecte tanto magis est diligen. sed propri
um corpus propinquius anime nostre est
q̃3 anima pximi ergo cum debeamus ma
gis animã nostrã diligere q̃3 pximum ma
gis debemus diligere corpus nostrum q̃3
pximum. Ad hi respon. Tho.⁊ Ric. q quã
uis corpus nostrum sit ppinquius anime
nostre nõ tamen quantũ ad modum parti
cipationis glorie quam nos etiã alij pxi
mi nostri participamus directe. Corpora
autem nostra per redundantiã. ¶ Prete
rea plus ponderat bonitas pximi q̃3 pro
pinquitas corporis ad animã: ⁊ ideo non
valet argumentũ. ¶ Secundo idem pba
tur secundũ Petrũ rõne ordinationis sic
Dilectio caritatis ordinatur ad bonũ sed
magis directe ordinat aia pximi ad bonũ
⁊ ad vltimũ finem q̃3 corpus pprium dicẽ
te Augu. pmo d doctrina xpiana.c.7. Am
plius alius homo diligendus ẽ q̃3 pprium
corpus nostrum qr põt nobiscum deo frui
qd non põt corpus. igitur patet ppositũ.
¶ Qd si dicatur plus debet homo dilige
re bonũ qd h3 q̃3 bonũ qd non h3 nec habe
re põt. Sed h3 corpus suũ ad vtilitatem ⁊
ad perfectionẽ beatitudinis sue non autẽ
animam proximi sui. dicente Ugo li. scdo
de sacramẽtis. Judicium est mihi: vt id
qd magis est mihi bonum a me magis sit
diligendum. ¶ Ad hoc respondet ipse pe
trus au. Quod corpus nostrũ non est tan
tum diligendum vt per se obiectum dile
ctionis quãtũ anima pximi quia de se mi
nus bonũ est ⁊ min⁹ ad bonũ ordinatum
vt dictũ est. ¶ Tertio idẽ pbatur ratiõe
similitudinis sic scdm Petrũ. Qd est me
lius magis est diligen. sed sicut anima no
stra melior corpore nostro. ita anima cuius
libet pximi. dicente Ugone libro secundo
de sacramẽtis parte.13.c.7. Melius facit
homo cum diligit animã suam q̃3 cum di
ligit carnem quam quanto melior est ani
ma carne. Quod si dicatur plus diligitur
eius carẽtia minus desideratur. Sed bea
tus plus vellet animam pximi sui semp
carere beatitudine q̃3 corpus pprium quia
sm Augu.12.sup gen. ad litteram sine cor
pore non habet homo beatitudinẽ. ergo
patet ↄtrariũ. Ad hi sm petrũ tam respon.
est: quia ⁊ si corpus non sit melius anima
pximi in se est tamen melius per cõsuma
tionẽ sue beatitudinis. Qd tamen non cõ
cedit Ric.⁊ sic habetur q homo dbet ma
gis diligere proximum suum q̃3 seipsum.
Et secunda pars principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua
declaratur q quilibet tenetur diligere ani
mam plus quam corpus proprium.

TErtio in isto sermone cōparando dilectionē anime ꝓprie ad corpus propriū. Est sciendū ꝙ quilibet tenet plus diligere animā q̄z corpus etiaz suum. Quod probatur. Ratione auctoritate ⁊ exēplo.

¶ Primo probat ratione per locuz a fortiori sic. Quilibet tenetur pl⁹ diligere animā proximi q̄z corpus ꝓprium vt diximus in parte ꝓcedenti: maxime quia nobilior ē anima corpore. ergo a fortiori si tenet quilibet magis diligere animā ꝓpriam q̄z alterius: ergo tenet etiam magis diligere animā suam q̄z corpus ꝓprium. ¶ Confirmatur ista rō sic. Illud qđ impedit hominē ab executione beatitudinis minus est diligendū sed caro nostra plerunq̄z impedit nos a tali executione quia s̄m apostolum ad gal'.5. caro concupiscit adu.s. Et ad Ro. septimo capitulo video in membris meis .a.l.r.l.m. mentis. ergo minus corp⁹ est diligere: q: anima semꝑ quantū est de se ad beatitudinem tendit naturaliter.

¶ Preterea aliqua rō adducitur sic. illđ magis est diligendum in quo īuenitur rō imaginis siue expressa assimulatio ad bonum summū .s. deum. Nā huiusmodi similitudo est id qđ facit creaturam rōnabilem ex caritate diligi. Sed in corpore cōicam⁹ cū brutis nec ꝑfectio imaginis inuenit in nobis ex parte corporis. ergo aīa magis ē sine comparatione diligenda q̄z corpus.

¶ Secundo idem ꝓbatur auctoritate euāgelij Jo.12. dicit dñs. Qui odit aīam suam .i. vitam corporalem in hoc mundo in vi. e.c. eam. Sed est magis diligendū: qđ nunq̄z est odiendū eo quod aliq̄n est odio habendum igitur patet propositum. Nam bea. Bona. in tertio di.28.q.4. in responsione primi argumenti. Et tho. secunda s̄e .q.25.ar.5. dicit in corpore nostro esse vitiositatem cōcupiscentie. ⁊ bonitatem nature. Et quia vitiositas concupiscentie inclinat ad malū ideo est odienda ⁊ si quis eā diligit odit animā suam quia igitur caro est aliquando odio habenda: anima vero nunq̄z. ergo anima magis est diligēda q̄z corpus. Quod etiam confirmatur auctoritate Aug. sic di. super Jo. sermone .50. Qui odit animam suam in hoc mūdo .in.v.e.c. eam. magna ⁊ mira sentētia quemadmodū sit hominis in animaz suā vt pereat amor ⁊ odium ne pereat. si male amaueris tunc odisti. si bene oderis tunc amasti. felices qui oderunt custodiendo ne pereant amādo: sed vide ne tibi surrepat vt teipsum velis interimere sic intelligendo ꝙ debes odisse in hoc mundo animam tuam. Hinc enim quidam peruersi atq̄z maligni homines in seipsis crudeliores ⁊ sceleratiores homicide flammis se donant aquis prefocāt precipitio collidunt ⁊ pereunt: hoc christ⁹ non docuit. imo etiam dyabolo suggerenti precipitium. respondit rede retro sathana scriptum est enim. Non tentabis dominū deum tuum. Petro ēt dixit significās qua morte clarificaturus esset deum. Cum esses iunior cingebas te ⁊ ibas quo volebas cum autem senueris alius cinget te: ⁊ feret quo tu non vis. vbi satis expressit non a seipso: sed ab alio debere occidi: qui vestigia sequitur christi. Cum ergo cause articulus venerit vt hec conditio ponatur aut faciendo contra dei preceptum aut ex hac vita migrando: quorum duorum homo cogatur alterum elligere comminante mortem persecutore. ibi elligat deo dilecto mori q̄z eo offenso viuere ibi oderit in hoc mundo vitam suam: vt in vitam .e. custo. eam. hec ille. Et in libro tertio de verbis domini. sermone sexto sic ait. prius anima diligenda est. que deo subdenda est vt ordinem suum seruitus ista custodiat vt anima deo anime caro seruiat. caro tua anime tue: deo seruiat anima tua debes regi vt possis regere. Nam luctatio ista periculosa est vt si dimiserit rector ruina sequatur. Que luctatio caro concupiscit aduersus spiritum homines

¶ Tertio idē pbatur exēplo Aplī.1.cor.
13.sic di. Caritas nunq̄ excidit. ergo scdm
rōnem caritatis illa sunt magis ex carita
te diligenda que nunq̄ excidunt q̄ȝ illa
que corrūpuntur ad tēpus sed aīa nostra
est incorruptibilis: q2 sm phm scdo de aīa
separatur hoc ab hoc tanq̄ perpetuū a
corruptibili. Corpus eni corruptibile ē ⁊
mortale. ergo plus aīa ē diligenda. Et idō
qui perfecte diligit seipsum tres affectus
dȝ habere ptra corp⁹ suū pro aīa. vȝ. Affe
ctum orroris. Affectū rigoris, ⁊ affectum
vigoris. ¶ Primo dȝ hēre affectum orro
ris quia.s.ppter odium sui seipsum scissi
me orrere dȝ talis aūt orroris affectus ex
triplici sensu originem habet. ¶ Primo
ex sensu proprie hūilitatis q2.s.homo a se
ipso intelligit se nihil esse.⁊ nihil boni fa
cere per seipsum atq3 in nihilū tendere de
seipso. vn̄ ps. Inflamatū est cor meū.s.ad
amorē dei ⁊ renes mei cōmutati sunt.s.ad
orrorē mei: ⁊ ego ad nihilū redactus sum
⁊ nesciui.s.boni in me.aliqd esse. vn̄ Gre.
Soli sci bona sua nō vidēt: que alijs viden
da prebent. ¶ Secūdo hȝ originē ex sensu
ppie iniquitatis cū sentiat se offendisse
solum creatorē ⁊ p cōsequens oēs al's crea
turas vn̄ Gre. Offenso creatore offendit
oīs creatura. Sentit ēt infinitā suam offen
sam rōne infiniti dei a se offensi. ¶ Tertio
hȝ originem ex sensu proprie humilitatis
quantus āt ex humilitate horror i anima
regnet hētur ex supradictis d humilitate
Adhoc ēt pōt addi q vt hoc efficaci⁹ fiat
huiusmodi se verbis ⁊ gestib⁹ cordialiter
vilipendat. ¶ Scdo dȝ hēre affectū rigo
ris q̄ȝ.s.homo asperrime ⁊ seuerissime cor
pus suum maceret.⁊ macerari appetit tan
quā peccato fedatū. Et hoc triplici rigore
¶ Primo dȝ vti rigore ptra cogitatiōes
deuiantes a via dei siue sint elleuātes per
superbiam siue inficiētes per luxuriā siue
demergentes per auaritiā. Contra huius
modi cogitationes homo peruigil ⁊ sensa
tus i rigore comprimit primos motus ne
paulatim in aiaȝ ad interitū serpant: iuxta
consiliū pphe di. Beatus qui tenebit.s.in
rigore mentē per illicita discurrentē ⁊ alli
det paruulos suos.i.primos insurgentes
motus ad petram que est dn̄s xp̄s Jesus.
¶ Secūdo dȝ vti rigore cōtra locutiones
s.ne tacenda dicat ⁊ ecōtrario ⁊ cū ppha
di. Dixi custodiam vias meas vt non de
linquam in lingua mea. Posui ori.m.c. cū
p.p.aduer.me. Nam eni qd dr̄ puer.21.c.
Qui custodit os suū.⁊ linguā suā custodit
ab angustijs aiaȝ suā. Sȝ ecclīasticus.22.c.
Cōsiderans q̄ȝ difficile sit custodire lin
guā admirāter dicit. Quis dabit ori meo
custodiā ⁊ sup labia mea signaculū certuȝ
vt cadam ab ipsis ⁊ lingua mea nō pdat
me? Et ppha intelligēs hoc esse singulare
donum dei instantissime rogat di. Pone
dn̄e custodiā ori meo ⁊ hostiū circonstātie
labijs meis.nō murum sȝ hostiū: q2 ē tem
pus tacendi.⁊ tēpus loquendi. Eccl'iastes
tertio. Murus āt ponitur qn̄ quacūq3 ne
cessitate seu vtilitate cogēte hō tacet vbi
loquendū eēt. Sȝ vere vt dicit Jac. tertio
Si qs in verbo nō offendit.hic vere perfe
ctus est vir.i verbo.s.vel tacendo loquen.
vel loquēdo tacen. ¶ Tertio dȝ vti rigore
cōtra opationes ⁊ maxime ne p illicita va
gentur corporei sensus p quos ad aiam in
teritus ingredi solet vt pȝ Jere.9. Ascēdit
mors per fenestras nr̄as. Qd ap'ls timēs
de seipso dicit.1.cor.9. Castigo corp⁹ meū
⁊c.i.sensus meos in seruitutē redigo ne cū
alijs predicauerim ipse reprobus efficiar
¶ Tertio diligens seipm dȝ habere affe
ctum vigoris per quē humanus spūs fit
peruigil ⁊ virilis strenuusq3 ad omne op⁹
bonū.per talē autē vigorē tria exercitan
tur in nobis. ¶ Primo oēs potentie aie
s. Intellectus Voluntas ⁊ Memoria. Nā
intellectus per talē vigorem strenue i ope
ribus fidei captiuatur iuxta illud.2.cor.x.
In captiuitatē redigentes oium intellectū

in obsequiū xp̄i voluntas ē̄t strenue in di lectiōe dei ⁊ ꝓximi negociatur iuxta illud Can.8. Si dederit hō oēꝫ substātiā dom⁹ sue ꝑ dilectiōe q̄si nihil despiciet eā. Me moria q̄qꝫ ad expectāda p̄mia eterna mo tu bonoꝝ opeꝝ subleuaẜ viril̄r iuxta illud Jsa.40.c. Qui sperāt in dño mutabit forti tudinem. Cuius mutationis rō̄ assignaẜ Sapiētie.3.c.cū dr̄. Spes illoꝝ imortalita te plena ē̄. ¶ Sc̄do ꝑ hūc affectū vigoris viril̄r ⁊ strenue puigiles teneṅẜ ⁊ exercitā tur v̄tuose i nob oēs humāi sensus tā cor porales q̄ꝫ sp̄ūales. ¶ Et p̄io corporales sensus sicut cernēdo ocl'is pulchritudineꝫ creatoꝝ illā mens reffert in diuꝫ creatorē ⁊ sic d̄ ceteris corporeis sēsib⁹. ¶ Scd̄o q idē ml'to āpli⁹fiat de sp̄ūalib⁹ sensib⁹ gust⁹ ⁊ visus i dño delectēẜ sic ꝓp̄ha di. Gustate ⁊ videte qm̄ suauis ē dñs. Audit⁹ ad dñm elleuaẜ ⁊ xēplo ꝓphe. q de se dicit. Audiaꝫ qd loquaẜ in me dñs de⁹ q.l.p.i pl.suam. Odorat⁹ cū oibus virib⁹ suis cū spōsa ad sponsuꝫ dicat. Trahe me p⁹te i odorē vng. t.curꝛem⁹. Tact⁹ quoqꝫ suauissime adhe rens deo atqꝫ vn⁹ sp̄ūs fact⁹ cū ꝓp̄ha de cantet. Mihi āt adherere deo bonū ē p.i d.d.spem meā. ¶ Tertio ꝑ hūc affectū vi goris puigil fit hō ad oēs virtuosos act⁹ iuxta ꝯsiliū. Eccle.31.di. In oibus opibus tuis esto velox ⁊ ois infirmitas t.i.s.mētis q̄ꝫ corporis non occurꝛet tibi. ⁊ ad Ro.12. Sollicitudine non pigri sp̄ū feruētes dño seruiētes. Ut gr̄a duce ad bō̄a ꝑueniamus eterna ip̄o p̄stāte q viuit ⁊ regnat i secula seculoꝝ. Amē.

¶ Dñica scd̄a in quadragesima in mane. De reprobatiōe accidie ꝑ legē nature scri p̄ture ⁊ gr̄e ḃmo.30.

Emini dixeritis visio nem hanc donec filius hois a mortuis resur gat. Scribūtu: hec ver ba Mat.17. Et in euā gelio occurꝛētis dñice. Diximus in ḃmōe precedēti fratres cha rissimi i dño, qđ ois rō̄nal' ⁊ humana crea tura diligat se ip̄aꝫ ⁊ q̄ṁo puigil eē debeat in hiis que ad ꝓp̄iā salutē pertinēt. Nā co rona vigilātibus datur ⁊ milites strenui brauiū accipiūt. vñ leo papa in quodā ser mone dicit. Nō ꝑuenit dormientib⁹ regnū celoꝝ: nec ocio ⁊ desidia torpentib⁹ beatitu do eternitatis ꝑmittiẜ. h ille. Hic satis cō petēter dici pōt nō alia de cā dñm nr̄m in mōte illo pulcherꝛimo thabor quē oculis vidi corporis mei. hodie ante suos ap̄los trāsfiguratū fuisse. ⁊ gl'iam quā in p̄ria ha biturus fuerat ill' demōstrasse nisi vt eos ad illā felicitatē obtinendā per sudores ⁊ martyria ⁊ egregia facinora animaret. ⁊ ne remissores aliq̄n fierent per nimiā con fidentiam p̄ n̄tie magistri dixit eis verba prefata. s. Nemini dixeritis ⁊c. s. inaniter gloriātes q: hanc claritatē ostendi vobis sꝫ poti⁹ vigilate ⁊ strenue agite donec ad hoc gaudiū supnū ⁊ hanc claritatē ꝑuenia tis. Quia igiẜ valde cōtra caritatē ꝓp̄iaꝫ militat negligētia ⁊ ociositas. p̄termissis que d̄ accidie vitio i volumine de pc̄is dixi m⁹ impresentiaꝝ quāta violētia sit repro bāda ⁊ fugiēda accidia triplici lege ondē m⁹. ¶ Prio vꝫ lege nature. ¶ Scd̄o lege scripture. ¶ Tertio lege gr̄e.

¶ Pars p̄ria hui⁹ ḃmonis in q̄ ꝓbatur accidiā eē ꝯuenienter reprobatā lege natu re: Rōne: auctoritate. ⁊ exemplo.

PRimo igiẜ ꝓbatur accidiā reprobā ri lege nature. Et hoc tripliciter. s. Rōne auctoritate. ⁊ exēplo. ¶ Prio ꝓbaẜ rōne tripl'ici. s. rōne p̄ceptiōis. rōne opposi tiōis. ⁊ rōne inductionis. ¶ Prio ratiōe preceptiōis. scd̄m enim doctrinā Alexan. nostri in quarta parte in tractatu de peni tentia in generali precepta decalogi data sunt ad declarationē legis naturalis quia post peccatū corrupta ⁊ offuscata natura nō intelligeret quid esset p̄prium sibi nisi lege scripta fuisset declaratū ⁊ iō illa lege

nature reprobata sunt q̃ sunt ꝯtra aliquod
preceptũ decalogi. Cũ igitur accidia sit cõ
tra aliquod preceptũ pꝫ ꝙ lege nature re
probata ē. Qđ si dicat̃ nõ vr̃ ꝙ accidia sit
cõtra aliquod preceptũ decalogi. Nõ p̃me
tabule:qꝛ si esset ꝯtra aliqđ magis esset ꝯ
illud đ s̃tificatiõe sabbati. Sꝫ in illo p̃cipit̃
quies ab ope seruili. q̃s sc̃ ꝛ labor oppo
nuntur. ĩ accidia vero requirtur quies ꝛ ita
nõ opponit̃ de sabbato. Nõ ẽt secũde tabu
le. preceptũ enĩ scđe tabule ē in quo fit ꝓhi
bitio iniurie ĩ ꝓximo vl' in quo fit p̃ceptũ
eius qđ debet̃ ꝓximo. Sꝫ accidia nõ respi
cit ꝓximũ in suo actu ergo nõ est ꝯtra p̃ce
ptũ secũde tabule. est enĩ ĩordinatio hoĩs
in seipso vel ad deũ. ¶ Ad hoc respon. s̃ꝫ
Alexã. in scđa pte in tractatu đ accidia ar.
x. Qđ peccatũ accidie special'r est ꝯ ꝓhibi
tionẽ datã. Ecclastici.38. vbi dr̃. Ne dede
ris ĩ tristitia cor tuũ:sꝫ repelle eam a te. si
autẽ queratur ꝯtra qđ p̃ceptũ decalogi sit:
prout alia precepta implicite intelligun
tur in decalogo: Nam oĩa precepta sunt in
decalogo per se vel reductiue. Et tũc dicit̃
ꝙ opponitur precepto de sanctificatione
In peccato enĩꝫ accidie tristitia ē de spiri
tuali bono. ꝛ laborioso cum amore quietis
carnalis. Ecõtra vero in precepto isto est
amor sancte quietis qui est cum gaudio
spirituali in bono spirituali:licet ipsum sit
laboriosum vnde lꝫ precipiatur ibi abstine
re ab opere seruili in quo est labor non ta
men prohibetur bonum spirituale vt psa
lere predicare celebrare:que sunt opera la
boriosa imo tunc maxime talia debet exer
ceri. ꝛ accidia idest tristitia de istis est spe
cialiter contra hoc preceptũ saltem redu
ctiue. ꝛ sic patet qđ dicendũ ad illam obie
ctionem:pꝫ etiam pꝛia ratio. ¶ Secũdo ẽt
reprobatur accidia in lege nature ratiõe
oppositionis nam illud ē contra legẽ natu
re qđ opponitur virtutibus inditis a na
tura vel ornantibus naturã. Sꝫ accidia op
ponitur pluribꝰ ex talibꝰ virtutibus ergo
ꝛc. vñ notandũ s̃m Ale. vbi sup̃ra ar.6. Qđ
accidia pluribꝰ virtutibꝰ opponit̃ ꝓpter di
uersa que sunt in ea. ¶ Nam ipsam acci
diaꝫ p̃mo comitatur difficultas in opando
ꝛ iõ radical'r opponit̃ ipsi caritati pp ꝯrie
tatem suoꝝ motuũ. nã caritas fac̃ estimari
facile difficile. accidia aũt ecõuerso fac̃ qđ
est facile, estimari difficile. dic̃ enĩ glosa su
per illđ Mat.xj. Jugũ enĩ meũ suaue ē ꝛc.
Qđ ē difficile ĩ se amãti ē facile. ¶ Scđo
comitat̃ difidẽtia implẽdi p̃cepta: ꝛ rõne
huiꝰ diffidẽtie oppõit̃ virtuti spei. ¶ Ter
tio tediũ rei laboriose ꝛ rõne huiꝰ tedij op
ponitur v̄tuti fortitudinis que ē in aggres
su difficiliũ laborioso ꝝ. nã dicit Jsidorꝰ ꝙ
accidẽtie fortitudo tristitie oppõit̃ gaudiũ
¶ Quarto rõne impacie anexe opponit̃
virtuti pacie que ē in sustinẽdo ea que vi
dentur aduersa ꝛ laboriosa. impacia enim
semper comitatur accidiã s̃m ꝙ vocamus
ipsam in nõ sustinẽdo aliquid laboriosum
ꝛ difficile ꝓpter deũ: ꝛ non loquimur hic
de impacientia que est motus surgens ex
iniuria illata. ¶ Quinto ipsam accidiam
per se comitatur tristitia:ꝛ ratione huius
opponit̃ gaudio p se:ꝛ essential'r. Et iõ di
stinguendũ est. qꝛ. quoddã est comitãs ge
neraliter oẽs virtutes de quo hẽtur ad
Ro.14. Nõ ē regnũ dei esca ꝛ potus sed iu
stitia ꝛ pax ꝛ gaudiũ in spiritu scõ ꝛ hinc
non opponitur accidia primo ꝛ per se sed
ex consequenti quia. s. opponitur virtuti
virtutem autem cõmitatur ꝛ gaudium.
Est autem aliud gaudium qđ est in spiri
tuali laborioso:ꝛ hoc propter deum ꝛ hoc
per se opponitur accidie. Opponitur etiã
accidia gaudio supernali quia non sinit
per bona opera ad illud accedere. Et ideo
Augu. propter predictas rõnes inuehitur
cõtra accidiam in sermone secũdo de timo
re. d. Nõ eẽ piger:breuiter labora: eternã
vitam daturus ē tibi deus: cogita quanto
labore emis eam. intendite fratres:vena
le est qđ habeo dicit tibi deus: eme illud

de labore tuo qd habes venale ꝛ requiem eternã regnũ celoꝝ dicis illi quantũ valet? preciũ ipsius laboꝛ ẽ iam quere quantũ laborau. ẽ. Sed nõ dr tibi quãtũ laboris exigat deus a te: sed quãta sit ipsa requies vt tu iudices quantũ laborare debeas: hꝫ est requies sempiterna sine fine gaudiũ sine fine leticia sine fine incorruptio de ac vita eterna si hꝫ vis comparare tẽporali labore emitur: Misericors eni deus nõ eternum laborẽ ꝫ temporalẽ exigit vt aliquãdo per uenias ad id qd emis ꝛ in eterna requie leteris. hꝫ ille. sicqꝫ pꝫ ratio scda quare accidia ẽ reprobata in lege natur. ¶ Scdo reprobat accidia lege nature rõne inductionis est eni regula in iure. di. Qd quotiens cunqꝫ ꝓhibetur aliqd tanqꝫ malũ ꝓhibentur omnia per que peruenit ad illud ar. exemplũ de clericis. ꝯiu. c. Cũ diuersis fallacijs: de ꝓcuratorib. c. tue. ff. de bonis libertoꝝ. l. Querit. ff. de pactis. l. qd dictũ. ꝛ alibi. Sꝫ multa sunt ꝓhibita i lege nature ad que ꝑducit accidia ergo ipsa est eadeꝫ lege reprobata. Nã sicut dormiens nihil boni cogitat vel optat sic accidiosus priuatur omni bona cogitatiõe ꝛ diuersa mala in mente reuoluit scdm illud ꝓuer.

Per agrũ trãsiui hois pigri ꝛ totũ repleuerũt vrtice. transitus iste ẽ per cõsiderationem. q enim ꝯsiderat agrum. i. statum siue mentẽ pigri ꝛ accidiosi totã repletaꝫ prauoꝝ desiderioꝝ inuenit. vñ dr prouer. 21. Desideria. s. mala occidunt pigrũ noluerunt quicqꝫ man9 eius operari: tota die concupiscit ꝛ desiderat vñ ꝛ figuratur per paraliticũ qui nil põt operari. ꝫ vt dr Mat. 4. de seruo centu. Jacet i domo per pigriciam ꝛ male torquetur. In hui9 figuratiõe legit de sansone fortissimo. Judi. 18. q sup genua Dalide dormiẽs captus ꝛ cecatus est. sic q per accidiã dormitat vt satisfaciat sensualitati i Dalide figurãte rasis capillis capitis. i. bonis cogitationib9 mentis fugatis per accidiã auffertur ois recta intentio: ꝛ deuotio cõpunctionis ꝛ lectiõis ꝛ vt nõ libeat ei legere vel scribere orare nec aliqd boni facere vñ prouer. 25. Sicut tinea vestimento. ꝛ sicut vermis ligno sic tristitia. s. accidie nocet cordi. Tinea enim tollit robur ꝛ pulchritudineꝫ vestimento Et vermis medullã ꝛ vigorẽ ligni ita accidia tollit robur ꝛ decorẽ deuotiõis ꝛ finaliter ducit ad mlta mala ad furta luxuriã ꝛc. vñ Ber. in quodã sermõe dicit. Ociositas vel accidia mr est oium vitioꝝ nouerca ꝛ inica oium virtutuꝫ ꝛ receptaculũ oiuꝫ tentationũ ꝛ sordiũ. hꝫ ille. Sicut enim ex quiete corrũpitur. ꝛ putrefit aqua ꝛ ferruꝫ rubigine cõtrahit ita ex accidia aia peccatoꝛum rubigine inficitur. id Hiero. ad Rusticũ dicit. Semp aliqd boni facito vt te dyabol9 inueniat occupatũ. Si eniꝫ apli habentes potestatẽ viuere de euangelio manibus suis laborabãt ne queꝫ grauarẽt ꝛ alijs tribuebãt refrigeria quoꝝ ꝑ spiritualibus debebãt mettere corporalia. Cur tu in vsus tuos nõ preparas necessaria? vel fiscellam texe iunco vel canistrũ lentis flecte viminibus sarriatus hum9 areole equo limite diuidantur in quibus cũ olerum iacta fuerint semina vl' plante per ordinẽ posite aque irrigue ducantur ꝛ pulchre rinorum versuũ expectator assistas superdilio dimisso tramitis vndã elliciet. Jlla cadens raucuꝫ per leuia murmur. Saxa ciet scatebrisqꝫ arentia tẽperet arua. Inserantur ergo fructuose arbores vel genis vel surculis vt paruo post tpe laboris tui dulcia poma decerpas: Apum fabrica aluearia ad quas te mittunt prouerbia ꝛ monasterioꝛũ ordinem ac regiã disciplinam in paruis disce corporibus texantur ꝛ lina capiendis piscibus. Scribãtur ꝛ libri vt manus operẽtur cibũ ꝛ animus lectione saturetur in desiderijs est ois ociosus ꝛc. ꝛ sic pꝫ accidiã eẽ reprobatã lege nature ꝛ rõne ¶ Secũdo ꝓbatur accidiã reprobari lege nature triplici auctoritate. s. phoꝝ. poetaꝝ.

Et legum humanarū. ¶ Primo ꝓbatur auctoritatibus phorum sic discurrendo. ¶ Quintilian⁹ cā.6.de labore ⁊ exercitio labori oportet insistere:vbi effectus ꝓmittitur. Nam stulta est cura que spem nō habet naturalis est fauor pro laborantibus: ad omne votū fluente fortuna laxiuit otiū necesse est infacinus ardor ociosus errum pat ⁊c. ¶ Cato etiam vt legitur suis militib⁹ dicebat. Cogitate cū animis vestris: si quid per laborē recte feceritis labor iste cito recedet a vobis beneficium dum viuitis nō recedet.hec ille. ¶ Casiodorus ī epistola.23.ait latet sub otio laudabilis fortitudo ⁊ dum se probandi non habet spacium occulta est lux tota meritoruꝫ.hec ille. ¶ Simacus in epl'a ri dicit. Bonis familiare est studio bona cumulare: quoruꝫ gratiam sentiunt non perire. ¶ Et seneca epistola.68.dicit de demetrio. demetrius vitam ociosam:⁊ sine vllis occursionibus mare mortuū repugnat in otio ⁊ in concussione, iacere non est tranquilitas sed malicia malo vt me fortuna in castris suis q̄ȝ in delicijs habeat.hec ille. ¶ Petrus blesensis in quadam epistola assignat rationem huius dicti Senc.d.sic ociositas est: que virum fortem fortissime precipitat in reatum.ea cui mediate honestas impudicicie arma sua reddit degenerat sanctioris vite ꝓpositū ⁊ odorifere oppositionis gloria damnabitur euanescit. ¶ Ualerius li. 8.dicit. Ociuꝫ quod industrie ⁊ studio maxime contrariū videtur precipue subnecti debet quo euanescit virtus nō quo recreatur alterum ē inhertibus vitandū:alterū in strenuis quoqꝫ interdum appetendum est illis ne proprie vite inhertiā exigant his vt tempestiua laboris intermissiōe ad laborandum fiant vegetatiores.hec ille. Arist.quoqꝫ sic ait.1.ethicorū.c.5.iustum ⁊ vniuersale bonū virtutis laudamus propter opera ⁊ actus.ideꝫ in li.de causis dicit. Non est dare substantiam ociosaꝫ. Et.1. ethicorum.c.4.ait. Nullus est: qui bonis operibus non gaudeat. Et primo metha. vna queqꝫ res habet esse per suam oppositionem. Et.6.de animalibus dicit. Nectores apud ociosas apes a se eiciunt. ¶ Temistius deniqꝫ super primo de anima:⁊ secundo metha.dicit. Nihil ē ociosum in natura.sed vnicuiqꝫ enti aliquod opus ē atributum ⁊ sic patet auctoritatibus phoruꝫ. ¶ Secundo probatur idem auctoritatib⁹ poetarum sic. Uirgilius li.1.Geor. dicit.
¶ Labor omnia vicit. Improbus.⁊ duris vrgens in rebus egestas. Et Ouidius li. tertio de arte amandi dicit.
¶ Dum vires animi sinūt tollerate labores Iaꝫ veniet tacito curua senecta pede.
Uenture memores iā nunc estote senecte.
Sic nulluꝫ nobis tempus absbit inhers.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuuēci.
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur anullus vsu.
Interit asidua vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo?quid mollius vnda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.
Capta vides so pergama capta tamen.
¶ Idem Ouidius li.4.tristium dicit sic.
Ingenium longa lesum rubigine torpet.
Et est multa q̄ȝ ante fuit minis.
Fertilis assiduo si non remouetur aratro.
Nil nisi cū spinis gramen habebit ager.
Concudit ingenium pacientia longa malorum.hec ille.
¶ Claudianus quoqꝫ poeta noster.sic cōcinit.
Non tibi desidias molles non mercida luxu
Ocia nec sonans genitor ꝓmisit inhertes.
Sed noua per duros instruxit membra lacertos.
Et cruda teneras excutit indolē vires.
Frigora scena pati grauibus non cedere morbis.

Estiuum tollerare iubar transire sonoras.
Torrentum furias . ascensu vincere mon
tes.hec ille. Seneca deniqꝫ tragedia pri
ma ⁊ vltima dicit. Non est gemendus nec
graui vrgendus nece.virtute quisquis ab
stulit fatis iter.Eterna virtus herculé fie
ri negat fortes vetat.Degeneres merere
iubet ⁊c.⁊ concludit. Nunqꝫ stigias fertur
ad vmbras inclita virtus venire fortes.
Nec letheos seeua p̱ amnes vos fata tra
hent . Sed cum summas exiget horas con
sumpta dies.iter ad superos gloria pãdet
hec ille. Gãfredus in poetria sic ait de cõ
ditione pigri mane vigil stertit . tandéqꝫ
timore coactus. Ore tamen lentus linguã
mouet.Et mihi quid vis inquit. surge ve
ni.nox est permitte quiescaꝫ.imo dies est
surge heu deus meus ego surgo vade se
quar. Nec eum sequitur quem decipit. Et
tu non venies.dudum venissem: sed mihi
vestes quero nec inuenio. Nihil est tibi di
ria non surge cito domine siue presto néo
ést tamen imo vel caput illuc vel brachia
scalpit membra vel in longuꝫ distendit sic
sibi quasdam vndelibet morulas querit .
semp̱ venit ore non pede sic veniens nun
qꝫ venit ipse coactus. Forte mouens gres
sum trahit a testudine notũ.⁊ sic patet au
ctoritatibus poetarum. ¶ Tertio patꝫ au
ctoritate legum humanaruꝫ tripliciter di
scurrendo sic. ¶ Primo ratiõe obligatio
nis. Nam si sumus obligati alteri omnib⁹
modis potest obligarĩ alteri.quia ẏꝫ iura
ff.de obligatiõibus.⁊ insti.quibus modis
contrahitur obligatio.§.i.vnus potest al
teri esse obligatus quattuor modis.s.re:
litteris:verbo.⁊ consensu. Nam de re acce
pta obligatur recipiens comodatũ ad red
dendum illud in taꝫ bono statu sicut rece
pit.ita nos obligamur deo ad redendam
vitam gratie quotiens vult illaꝫ ⁊ hoc ma
xime in morte quaꝫ gratiã nobis comoda
uit in baptismo. ¶ Preterea sicut homo
potest obligari lr̃is ab alio factis.sed a se
receptis ita nos sumus obligati deo litte
ris nostre legis ⁊ ad faciendum proximo
quod volumus nobis fieri ab alio di.i.§.
humanum genus. Et litteris legis moysi
ad obseruandũ mandata dei exo.20. Item
verbis proprijs obligatur quãdo aliquid
promittit.sic peccator tenet deserere pecca
ta quando confitetur ea. Item cõsensu ho
mo tenet ad deserenduꝫ peccata quia per
mediam personã obligauit se renunciare
dyabolo ⁊ pompis eius.⁊ hoc in baptismo
mediãte patre spirituali.his vinculis astri
gitur homo ad fortitudiné boni operis ⁊
ad resistendum dyabolo. Ecc.6. vincula illi
us alligatura salutaris. ¶ Secundo ratio
ne deceptionis.naꝫ deceptio dyaboli debꝫ
nos monere ad fugiendum accidiam. Ni
si falsus venditor velet tibi aliquam rem
vendere:⁊ inueniret tibi fideiussores de p̱
cio restituendo si inuenies illam vitiosaꝫ.
Melius esset considerare vitiũ ante pre
tium solutum ⁊ illud recurrere:qꝫ illõ sol
uere ⁊ postea placitando pretiũ datum re
cuperare arg. instituta de suspectis tutori
bus.§. Nouissime. vbi hétur . Quod frau
dolentus tutor est ãmouendus ét si velit
dare fideiussorem vel aliam facere cautio
nem. Sic melius esset tentatũ de diuitijs
delitijs vel honoribus vanis cogitare:⁊
qꝛ dyabol⁹ aperiendo decepit hominẽ:qꝫ
postea placitando aiam suam recuperare.
Tertio rõne punitionis. Nam qui perdit
arma virtutũ in bello vitioruꝫ grauissimo
punitur vt patꝫ.ff.de re militari.l.deserto
rem.§.miles.vbi habetur qꝛ qui i bello ar
ma ãmisit vel aliter illicite alienauit capi
te punit. Sic maiori pena dign⁹ est q per
dit arma equidé meliora spũalia.s.imo vo
luntarie a se proicit:⁊ tradit se hostibus q
ligantes cum pedibus ⁊ mãibus proiciũt
eum in tenebras exteriores . Mat.22.⁊ iõ
ipse leges hortantur nos fugere accidiaꝫ
eam detestando.nam.C. de custodia reoꝝ
l.fi. dicitur iudicem desidem ac resupina

ceruice tantū titulum gerentē extorrem impetrata fortuna. x. libris auri multandū censemus. Ad hoc facit. C. de apparitorib⁹ prefecti ptorio. l. si quis. ⁊ ff. de verb. sig. l. quibus. ⁊ l. cedere. ⁊ ff. de in ius vocan. l. vltima. ⁊ ff. ex quibus causis maiores. l. non enim vbi dicitur. non enim negligentibus sed necessitate ꝓpeditis subuenitur. ⁊ C. de annali exceptiōe. l. vt perfectius. ⁊ l. fi. vbi dicit̄ cōtra desides homines ⁊ sui viris cō temptores odiose exceptiones opposite sunt. hec ibi ⁊ sic patet accidiā in lege nature auctoritatibus reprobatā esse. ¶ Tertio principaliter probatur accidiam reprobatam esse exemplo triplici. ¶ Prio creaturarū essentialium. ¶ Secūdo creaturarum viuentiū. ¶ Tertio creaturarum sensibilium. ¶ Primo probat̄ exemplo creaturarum essentialium. s. habentiū solū esse sicut est de sole cui precepit deus vt singulis diebus ab oriente veniat in occidentē ⁊ singulis noctibus redeat ab occidente in orientem: ⁊ nunq̄ preterit hoc ꝓceptū. Eccl. i. c. Oritur sol ⁊ occidit ⁊ ad locū suū reuertitur. Et ideo Augu. dicit indecens est xpiano si radius solis inueniat eum in lecto posset dicer̄ sol si loqui posset amplius laboraui q̄ tu: ⁊ tñ cum iam surrexerī adhuc dormis. ergo ⁊c. ¶ Secūdo probatur exemplo creaturarum viuentium. nā plante ⁊ arbores ex paruo initio nitūtur crescendo ad q̄titatem magnam perueni re sustinent tamen multa sibi aduersantia vt hyemem ⁊ alia multa. imo singulis annis aufertur ab eis labor. s. florū ⁊ fructuum nec tamen desistunt quin nō adhuc laborent ⁊ operentur habita opportunitate Mathei. 6. Cōsiderate lylia agri quō crescunt. Non ergo debet homo pigritari ēt sibi multa ei obsistāt: plus enim potest q̄ credat. ¶ Tertio probatur exemplo creaturarum sensibilium. vnde prouer. vj. vade ad formicā o piger: ⁊ considera vias eius: ⁊ disce sapientiam que cū non habeat ducem nec preceptorem nec principē parat estate cibum sibi ⁊ congregat in messe qd comedat. Erubescat igitur homo a tā paruo aiali superari sollicitudine ⁊ diligētia quare patet propositum. ⁊ sufficit pro prima parte principali huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua probatur accidiam esse reprobatam lege scripture triplici auctoritate vz. Mosaica hystorica ⁊ prophetica.

Secundo accidiā reprobatam esse probatur lege scripture. triplici doctrina. s. Mosayca hystorica ⁊ prophetica. ¶ Primo auctoritate mosayca probatur sic discurrēdo. in sudor̄ vult⁹. t. u. p. t. ge. 4 Dixit Jacob filijs: q̄r negligitis ⁊c. ibidē. 42 ¶ Filij israel manducantes panem angelorum atq̄ tediati ⁊ fastiditi murmurātes desiderabāt viles cibos vbi patet q̄ accidia fuit causa murmuris ⁊ carnalis desiderij Numeri. xi.

¶ Caue ne quando obliuiscaris domini dei tui ⁊ ne negligas mādata eius atq̄ iudicia deut. 8.

¶ Populus dixerunt solū ex accidia aia nostra nauseat super cibo isto leuissimo: ꝓpterea imisit in eos ignitos serpētes dñs ⁊ multi a serpētib⁹ sūt occisi ⁊c. Nūeri. xi. ¶ Sicut dies iuuentutis tue ita ⁊ senect⁹ tua. i. sine tedio ⁊ accidia erit. deutr. 33. ¶ Secundo probatur auctoritate hystorica. Nam Josias leuitis precepit vt essent solliciti qr negligenter egerant ẟi paral. 35. ¶ Itē dauid tēpore belli manēs ocio sus comisit adulteriū simul ⁊ homicidiū ẟi Re. xi. ¶ Itē sisara iacens opto palio clausus in domo cōfossus ē i terra a Jael vxore aber idumei. iudic. 4.

¶ Quia abner neglig ēter custodiebat saul poterat eū dd occider̄ si volebat. i. re. 26 ¶ Isboseth q̄q̄ dormiēs in domo sr̄ lectū est occisus. 2. re. 4. ¶ Sanson dormiēs sup genua dalidē. captus est ⁊c. iudic. 18. Ecce qd fac̄ accidia. ergo digne reprobat̄

¶ Tertio idem probatur auctoritate pro phetica sic discurrendo. Ultra ꝛ non vult p. ger anima autem operantium impugna bitur prouer.13.
¶ Pigrum deicit timor: ꝛ anime effemi natorum esurient prouer.18.
¶ Pigredo immittit soporē ꝛ anima disso luta esuriet puer.19.
¶ Propter frigus piger arare noluit mē dicabit estate ꝛ non dabitur ei puer.20.
¶ Oīs piger semp ē in egestate puer.21.
¶ Vidisti hominē velocem in opere suo? coram regibus ministrabit puer.22.
¶ Sicut hostium vertitur in cardine sic piger in lectulo prouer.26.
¶ In lapide luteo lapidabit piger. ꝛ om nes loquent sup aspernationē eius Ec.22.
¶ In omnibus operibus tuis esto velox ꝛ infirmitas non occurret tibi Ecc.31.
¶ Stultus complicat manus suas: ꝛ co medit carnes suas di. Melior est pugillus cum requie q̄ʒ vtraqʒ manus plena cuʒ la bore ꝛ afflictione animi Ecc.4.
¶ Quodcunqʒ potest manus tua instan ter operare. quia nec opus nec ratio apud inferos quo tu properas Eccl.9.
¶ Maledictus qui opus dñi facit negli genter Iere.48.
¶ Fili hominis quid fiet de ligno vitis? ecce igni datum est in escam Eze.15.
¶ Iudicabo tibi homo quod bonuʒ ꝛ qd dominus requirat a te vtiqʒ facere iudici um ꝛ diligere misericordiā. ꝛ sollicite am bulare cum deo tuo Miche.vj.
Et cetera multa que gratia breuitatis si lentur. ¶ Et sic patet lege scriptur accidiā reprobatam esse. satis pro parte ista ba hu ius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua p batur accidiam esse reprobatam lege gra tie triplici doctrina.

TErtio probatur. Accidiam esse re probatam lege gratie tripliciter scilicet doctrina canonica. Et doctrina au tentica. ¶ Primo probatur doctrina ꝛ au ctoritate euangelica ꝛ apostolica sic.
¶ Omnis arbor que non facit.f.b.ex. ꝛ cetera Mat.3.
¶ Regnū celorū viʒ.p.ꝛ.u.r.illō Mat.21.
¶ Dixit dñs ficulnee. nunq̄ʒ fructus ex te nascatur in sempiternum ꝛ arefacta est fi culnea. Mat.21.
¶ Rogauerunt spiritus maligni dominū vt mitteret eos in porcos. porci sunt: qui nihil boni faciunt: sed solum voluptati cor poris deseruiunt vt accidiosi qui sunt qua si hospicium demonum Mat.5.
¶ Aufferte illi vnaʒ ꝛ date illi qui habet decem minas deo enim vobis q omni ha benti dabitur ꝛ abundabit ꝛ qui non hab scilicet voluntatem bene operandi ex ac cidia ꝛ quod habet scilicet facultas auf feretur ab eo lu.19.
¶ Omnem palmitem in me non ferentē fructum tollam eum ꝛc. Jo.15.
¶ Sollicitudine non pigri.f.s.d. seruien tes Ro.12.
¶ Satagite vt per bona opera vestra ve stram vocationem ꝛ ellectionem certaʒ fa ciatis 2e.pe.1.
¶ Scienti ꝛ non facienti bonum: peccatū est illi Iac.4.
¶ Utinaʒ calidus vel frigidus esses sed quia tepidus es incipiaʒ.t.e.e.o.m. apo.3.
¶ Secundo idem probatur in lege gra tie auctoritate canonica. Nā inocētius ter tius extra de renun.c. Nisi cuʒ pridem di cit Ociositas: ꝛ voluptas arma sūt hostis antiqui ad miseras animas capiendas. Et 22.q.5.c. Quotiens in fine dicitur. conside remus vtiqʒ quod loquamur: quia pro om ni verbo ocioso redituri sumus rationem in die iudicij. Et.86.di.c. Fratrem vestruʒ Marianum episcopuʒ verbis quibus po tes excita: quia eum obdormuisse suspicor. dicit ergo illi vt cum loco mutet ꝛ mentē: nec sibi credat lectionem ꝛ orationem suf

ficere vt remotus nihil studeat de manu fructifere. & extra de electone.c.vltimo dicitur vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt & de conse.di.5.c.Nunq̃z.ait Hieronymus ad rusticum. Nunq̃z de manibus tuis aut oculis liber psalterij discedat: dicatur ad verbum oratio sine intermissione: vigilet sensus ne vagis cogitationibus patens corpus paritercꝫ animus tendat ad dominum: nec vacet mens tua varijs perturbatiōibus: que si pectori tuo insederint dominabuntur tui: & deducent te ad delictum maximum, hec ibi. Cum enim promittitur aliquid alicui ad certam causam & conditionem ob illius culpam cui promittitur promissum reuocatur .C. de condictione ob causam datarum. Si liber. Sic de mercede que nobis promittitur pro labor. Mat.20. Voca operarios & re.e.mercedem. & ps. domino quis habitabat in.t.t.&c. Si ergo non laborat quis nō habebit mercedem. Nam vulgo dicitur. Qui non laborat non manducet .ff. de noxalibus.l. Si ex duobus.§.fi. & de dam .in fec.l.q̃uis. Et sic patꝫ auctoritate cāonica &c. ¶ Tertio & vltimo probatur auctoritate autentica sanctorum doctorum ecclesie quorum Primus est Ambrosi⁹. noster in quadam epistola ad vercellenses inquit. Nullus fructus ocij. imo magnum dispendium. Ociosus Esau amisit primatus benedictionem quia maluit cibum accipere q̃z querere. Greg. i omel.33.sup illud Mat. 25. de secundo qui abscondit pecuniā. dicit sic. sciendum est ꝙ nullus piger ab hac talenti acceptione securus est. Item super illud lu.15. vbi dicitur. Gaudium est angelis &c. idem Greg. dicit. hoc intelligendum ē de iustis qui desidiose se habent. & ꝺ peccator feruente ad penitentiā. vnde domin⁹ feruentē peccatorem.99. iustus desidiosis preponit. sicut dux in prelio plus illum militem diligit: qui post fugam reuersus hostem fortiter premit q̃z eum qui nunq̃z fugit nec etiam aliquando viriliter egit pl⁹ agit ꝗ post spinas & tribulos fructus vberes reddit q̃z ille qui nunq̃z spinas tullit & semper sterilis extitit. hec ille. Augusti. etiam in libro de conflictu vitiorum inquit. Temporalis ignauia dicit. Si lectioni continuato studio semper insistis oculorum caliginem incurris si indesinēter lachrimas fundis ipsos etiam oculos amittes. Si ꝑtellatis vigilijs psalmorum censum persoluis insaniam capitis acquiris. Si cotidiano te labore conficis ad opus spirituale, quando consurgis ꝛ virtutis exercitium. respondet. Quid tibi ad hec perpetranda tam longa proponis temporum spacia. Nū quid sis si crastina viuas. imo vel vnam horam in hac vita facias? an forte e mente excidit: quod saluator in euangelio dicit. vigilate.q.n.d.necꝫ horam: Discute ergo corporis inhertia. sempercꝫ memēto quia regnum celorum. non cupidi: non molles: non desides. sed violenti: vimcꝫ facientes dirripiunt. hec ille. ¶ Idem diuus quocꝫ senior Hieronymus in epistola ad demetriadē dicit. Nihil in sancto proposito ocio deterius est. quod non solummodo nō acquirit noua sed etiam parata consumit sancte vite rō processu gaudet & crescit cessatione torpet & deficit. quotidianis ac recētis virtutum nutrimentis restauranda mens est. Et viuendi habitus non de transacto sed de reliquo metiendus, hec ille. Et Ber. in epistolis ait cum te accidia vl' tedio affici sentis noli propterea diffider̄ atcꝫ desistere a studio spirituali sed inuātis require manum trahi cum post te eum obsecrans. Et iterum in quodā s̄mōe idē dicit. O homo impudens, & imprudens nulla millium ministrant ei & decies centena assistunt ei: & tu sedere presumis. hec ille. diligentius igitur ministremus ei fratres carissimi dum spiritus hos regit artus vt tandem ei celicolis sociati choris perpetuo assistamus ipso prestāte qui ter

rena non despiciens nobis similis appare re dignatus est in.s.s.Amen.

¶ Dominica eadem post prandiū de virtute spei negligentie contraria. ⁊ primo ð sua quiditate ⁊ originatione. Sermo. 31.

Non enim vocauit nos deus in immundiciam sȝ in sanctificationē. Scribuntur hec verba prime ad Thesalo.4. ⁊ in epistola occurrētis dominice. Nobis in hac vita miserabili constitutis. fratres in xpo charissimi tristicijs plena ⁊ dolore: solum vnum gaudiuȝ remanet. s. spes transeundi de tristitia ad leticiam de dolore ad gaudium de miseria ad sūmam felicitateȝ: quā dominus noster Jesus christ⁹ hodie i sua transfiguratione clarissima demonstrauit vt dictum est in sermone precedenti vt ad illam fideles alliceret ⁊ ad sanctificanduȝ nos per bonas operationes animaret, ppter quod dicit apostol⁹ in verbis pfatis. Non enim ⁊c. sed in sanctificationem per quam fit homo capax de propinquo eterne beatitudinis. ⁊ perinde eam consequi desiderat iuxta illud apostoli ad Ro.5. Spes non confundit quia caritas dei diffusa est in co.n.p.s.s.q. datus est vobis. s. in sanctificatione de qua spe: que ab operibus bonis sūmit originem, vt infra dicemus aliqua volens deliberare: quoniam accidie ⁊ tristicie superius reprobate opponitur: tres cōsyderationes faciende occurrunt. ¶ Prima quarum dicitur diffinitio. ¶ Secunda dignificatio. ¶ Tertia quoqȝ clarificatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quid est spes: ⁊ quod est obiectum eius ⁊ quomodo est certa i actu suo.

PRimo igitur circa spei descriptionem est sciendum ꝙ tres a doctoribus de spe diffinitiones assignantur. ¶ Prima est magistri in tertio sen. dist. 26. dicentis. Spes est virtus q̄ spiritalia ⁊ eterna bona sperantur. ¶ Secunda est glosatoris pauli Aymonis ad Ro.5. sic di. spes est certa expectatio future beatitudinis proueniens ex meritis ⁊ gratia dei. ¶ Tertia est Augusti. di. Spes est virtus qua quis se ad id quod credit peruenturū presumit. harum autem diffinitionuȝ sufficientiam ⁊ distinctionem assignat ille Seraphicus doctor Bonauētura i tertio sen. di.26. in questionibus circa litteram ⁊ hoc dupliciter. ¶ Primo sic. spes comparatur ad obiectum tantuȝ ⁊ sic est illa prima magistri vel comparatur ad obiectum ⁊ principium ⁊ sic est illa Aymonis. vel ad obiectum ⁊ habitum preambulum: ⁊ sic est illa Augustini. ¶ Secundo potest aliter assignari sic ita ꝙ Prima sit formalis data per genus ⁊ differentiam. ¶ Secunda causalis data per actum ⁊ causam. ¶ Tertia vero partim causalis partim formalis quia datur per genus spei ⁊ aliam virtutem preambulam. s. fidem que datur in verbo credendi. Capiendo igitur solum diffinitionem formalem: quantum ad presens spectat tres conclusiones annotantur. ¶ Prima quarum dicitur Originatio. ¶ Secunda gratificatio. ¶ Tertia obiectio. ¶ Quantum ad primam conclusionem que dicitur originatio. Oritur dubiū an spes sit in nobis a solo deo: quia dicit diffinitio spes est virtus: sed secundum Augustinum.4. de ci. dei. c.20. virtus a solo deo dari potest. Et Mag. secundo sen. di.27. dicit. Nō virtutem solus operatur deus in homine. Et habēt intelligi de virtute infusa. ergo si spes est virtus a solo deo in nobis est. Quod confirmat Richo ster in tertio distin.26. ar.4. q.3. di. Quod spes que est theologica virtus de qua hic loquimur in nobis est a solo deo non autem per acquisitionem sed per infusioneȝ deus eniȝ sub illa speciali ratione sub qua

est obiectum spei vt dicetur infra.s.sub ra
tione qua est summum bonum arduum: in
quo solo nostra voluntas perfecte beatifi
cari potest.7 propter quod omnia alia que
sperantur speranda sunt:excedit enim facul
tatem nostre cognitionis naturalis:7 natu
ralis extensionis seu erectionis nostre
voluntatis.vnde Apostolus .i.cor.2. Ocu
lus non vidit nec auris .a.n.in.c.h.a.q.p.
d.d.se.Et glo.ibidem dicit. Supra cor est
eternum ad quod cor ascendit. ergo non
potest eē in nobis nisi ab illo solo:qui om
nem naturalem facultatem creatam exce
dit.hic autem non est nisi deus igitur pa
tet propositum.¶Quod si dicatur ab eo
dem est spes a quo est certitudo eius. Sz
per aliam diffinitionem eādem certitudo
spei est ex gratia 7 meritis.ergo spes a so
lo deo in nobis non est.¶Ad hoc respon
det q̄ q̄uis certitudo que est in actu spei
sit ex gratia dei 7 meritis non ꝓpter hoc
sequitur q̄ virtus spei sit ex gratia dei 7
meritis:q̄uis enim habitus sit a solo deo:ac
tus tamen eius 7 certitudo:que est i actu
est aliquo modo ex li.ar. sicut act⁹ gratui
ti sunt ex gratia dei 7 li.ar.q̄uis principa
liter ex gratia.Est tamen aduertendū q̄ il
le virtutes solum a deo dicūtur esse que vel
sunt infuse vt dictum est vel habent plenā
rationem virtutis:quod nō habent nisi p
caritatem.Et ideo illa spes sola est virtus
perfecta 7 a deo īfusa simpliciter 7 cū deo
possessa que est formata caritate. volūtas
enim secundū Ric.vbi supra ar.3.q.1.in spe
rando est mouens 7 mota. Et q̄uis sit be
ne mobilis ad actum sperandi per habitū
spei non tamen est debito modo perfecta
ad mouendum nisi per habitum caritatis
ad debitam perfectionem actus. non tan
tum requiritur debita dispositio mobilis.
sed etiam debita dispositio mouentis 7 p
fectio.voluntas etiam actum suum,debito
modo refferre non pōt in vltimum finem
nisi debito modo se habeat ad finem illum
quod sine caritate esse non pōt.Secundū
tū q̄ virtus large accipitur pro quocūq3
habitu determināte potentiā ad aliquem
actū respectu obiecti dbiti.Sic habit⁹ spei
informis virtus dei pōt. 7 eē a deo tanq̄3
a cā priaria 7 principali:sed non est cū deo
possessa.Si aūt loquamur de habitu spei
vt ē formatus sic deo q̄ ē virtus simplici
ter 7 a deo 7 cū deo vt dictū est possessa qr
sibi cōueniūt oīa que requiruntur ad ple
num esse virtutis que hūtē pficit 7 actum
eius 7 p ipsam refferē ipse actus mō debi
to in ipm vltimū finē qd quidē refferri ē
per illud qd est quasi materiale in spe for
mata dispositiue 7 per eius formā que est
caritas cōpletiue.7 sic pz primū in hac par
te.¶Quantū ad secundā que dr gratifica
tio.Oritur dubium an spes sit virtus gra
tuita.Nam passio aliqua virtus esse non
potest:sed spes est vna de quatuor passio
nibus sm Boe.ergo spes non est virtus.
¶Prima ꝓbatur p id quod dicit phs q̄
cū tria sint in aīa.potētie passiones 7 ha
bitus.virtus nō ē in genere passionis sed
in gñre hitus.si ergo spes nō ē virt⁹ ꝯstat
q̄ nec virt⁹ gratuita.ergo male dr in pria
diffinitōe 7 formali.spes ē virt⁹7c.Ad hoc
rñdet sz Bo.in.3.di.26.ar.i.q.i.q̄ noie spei
pōt intelligi affectō aie iuxta illud qd phi
7 sācti dīt q̄tuor eē ai affectiōes.s. gaudiū
7 dolorē spem 7 timorē. pōt ēt intelligi no
mine spei ipsa res expectata iuxta illd ad
Titū 2o.expectātes beatā spez pōt nihilo
minus sumi,p habitu q dirigit aie motū 7
affectū in id qd expectādū est.7 isto tertio
mō dicendi spes non tm̄ est virtus. immo
etiaz virtutum gratuitarum sustentamen
tum 7 anchora. virtus quidem gratuita
est qm̄ in hoc qd facit aiam expectare ea
que sunt supra omnē estimationē humanā
7 ea que ꝓmisit largitas diuia facit oino
confidere 7 inniti immense largitati sicut
fides facit assentire prie veritati 7 cari
tas sūme bonitati.7 dūz aia sūme largitati

initur pp se ꝛ sup oīa rectificatur ꝛ sup se elleuatur ꝛ iō accepta efficitur. Necesse est ergo ꝙ habitus quo mediāte fit illud habeat rōnem gratuite virtutis. Cōfirmatur hoc sic. habitus directe repugnās culpe habet in se rōnem virtutis gratuite. ſʒ spes vndiqʒ repugnat culpe qꝛ repugnat presumptioni ꝛ desperationi. ergo pʒ ꝓpositum. Preterea apl's Ro.8. ait. Spe salui facti sumus. Qō autē nos saluos facit illō precipue tenet rōnē virtutis gratuite ergo spes ē virtus gratuita. vñ in ps. dicit Beneplacitū ē dño sup t.e. ꝛ i eis qui sperant super misericordia eius. Dixi scdo ꝙ spes nō est tm̄ virtus gratuita. ꝛ in genere virtutū gratuitaꝝ sed etiam est eaꝝ anchora ꝛ sustentamentū qꝛ cum aīa innitur ei qui non potest deficere q̄ʒuis ipsa in se sit deficiens ꝛ vacillans. fundatur tamē ꝑ spem quasi supra firmaʒ petram. Spes eñi cōfirmat ꝛ delectat ſm ꝙ dicit hebreos.6. Fortissimū habemus solatiū nos qui confugimus ad tenendā ꝓpositam spem quā sicut anchorā aīe habemus vitam eternaʒ ꝛ Ro.12. Spe gaudētes. ꝛ sic patʒ scdm ꝓpositum. ¶ Quantū ad tertiā ꝯclusionem que dr̄ obiectio quia dicit in diffinitione. Spes ē virtus qua spūalia ꝛc̄. ponitur ergo talis cōclusio ſm Ric.l.3.di.26.ar.4.q.1.ꝛ Bo. ibidem ar.2.q.4.ꝛ Tho. secūda secūde q.17.ar.2. ꝙ spes nr̄a hʒ pro obiecto bonū sub rōne magni ꝛ ardui que sic declaratur. Spei eñi duplex est actus quoꝝ vnus est principium ꝛ origo alterius. spes enim facit confidere ꝛ confidendo facit expectare. nullus autem recte confidens confidit ꝛ innititur nisi in eo qui nec possit nec velit sibi deficere: talis aūt non est nisi ille qui est potentissimus in virtute ꝛ munificentissimus in liberalitate ꝛ hoc non hʒ nisi habeat excellentiā virtutis ꝛ largitatis cum autē aliquis totam fiduciam suam in eum ponit qui excellentissime virtutis est ꝛ liberalitatis magna ab eo se expectat asse

cuturum. igit quoniā spes hʒ obiectū magnū ꝛ arduū in cōfidendo. hinc ē ꝙ hʒ pro obiecto magnū ꝛ arduū in expectando ꝛ hinc ē ꝙ ipse dñs i quo speramus magna promittit nobis in cōsolationē spei nostre iuxta qō dicit Abrae. Gen.15. Noli timere abrahā. ego protector tuus sum. ꝛ merces tua magna nimis quasi di. ego protector in quem debes confidere ꝛ merces tua magna quam debes expectare conceden. est igitur ꝙ obiectū spei est bonum sub ratione magni: ꝛ quia gloriosum nominat magnum sublimitate eternum nominat magnum diuturnitate. illud intensiue istud extensiue: iō concedi pōt etiam ꝙ obiectū sit bonum sub ratione gloriosi ꝛ sub ratione eterni hoc est sub ratione excellentis ꝛ indeficientis. ex hoc sequitur ꝙ spem debemus habere in v tam eternam iuxta secūdam partem diffinitionis. d. future beatitudinis. hoc est non aliud q̄ʒ deus. vnde Augu. in libro de verbis apostoli sermone tertio Omniū xp̄ianorum spes in futurū tēpus extenditur vt quia seruimus hic pro alibi seruisse letemur. hic enim ꝓposita sūt nobis certamina sed in futuro seculo certaminum premia reseruata iuste siquidē ꝛ prouide diuina sapiētia parauit tempus laboris ꝛ premij. hic ergo laboremus: hic seruiamus deo: ꝛ mandata eius seruemus vt i futuro seculo eterna premia capiam⁹ ergo ponamus spem in deo ꝛ non in alijs ꝛc̄. Item in ep'la secūda ad Macedonium Augu. inquit. Si maledictus homo ē qui spem suam ponit in homine. ergo nec in se ipso quisqʒ debet ponere spem: quia ꝛ ipse homo est. Item in libro de verbis apostoli sermone.4. Noli remanere in te transcēde ꝛ te: ꝛ in illo te pone qui fecit te. Et libro secundo de verbis domini. Idem Augu. dicit. Mundus iste spem tuam nō veneno corrumpat: quanta tibi loquitur mundus: quanta tibi post dorsum strepit vt retro respicias. i. vt in rebus presentib⁹ nec

pręsentibꝰ non enim dicenda sunt presen
tia nunquā stantia spem tuam ponas ⁊ ab
eo ꝙ promisit xp̄s ⁊ mundum dedit sed qꝛ
fidelis est dabit: auertas animū tuū ⁊ ve
lis requiescere in mundo pereunte. Ideo
enim deus felicitatibus terrenis amaritu
dines permiscet vt illa queratur felicitas
eius que dulcedo vera est non fallax ⁊ de
ipsis amaritudinibus conatur mundum
auertere vt ad anteriora ⁊ celestia cōuer
tat. h. ille. ¶ Confirmatur etiā predicta rō
auctoritatibus noui ⁊ ve.te. ¶ Prio pro
batur auctoritate ve.te.sic. Uitam illā ex
pectamus quā dominus daturus est his
qui fidē suā nunꝗ mutant ab eo. Tobie.2.
¶ Exaudi voces eoꝝ q nullā habēt spem
nisi in te domine. Hester.14.
¶ Qui saluos facis sperātes i te ps.16.
¶ In te sperauerunt ⁊ li.e. in .t.s.⁊ non
⁊ cetera. ps.21.
¶ In te domine speraui non confundar
in eternum ps.30.
¶ Ego autem sperabo i domino ⁊ exulta
bo ⁊ le.in.m.t. Ibidem.
¶ Sperantem in domio misericordia cir
cundabit ps.31.
¶ Gustate ⁊ vide.quo.sua.est.do. b.q sp.
in eo ps.34.
¶ Spes illorum immortalitate plena
est. Sa.3.
¶ Nullus sperauit in domio ⁊ confusus
est Ecclesiastici.2.
¶ Qui sperant in domino mutabūt forti
tudinem Isa.40.
¶ Quiescat vox tua a ploratu ⁊ oculi tui
a lacrimis qꝛ est merces opi tuo. Iere.31.
¶ Secundo probatur auctoritatibus no
ui testamenti.sic.
¶ Gaudete ⁊ exultate q.n.u.s.ic. Lu.x.
¶ Gloriamur i spe glie filioꝝ di ad Ro.5
¶ Scimus enim quoniam si terrestris
nostra habitatio dissoluatur ꝙ hedifica
tionē a deo habemus non manufactam
eternam in celis. secūde Cor.5.

¶ Diuitibus huius seculi precipe super
be non sapere nec sperare in incerto diui
tiarum sed in deo viuo prie Thi.6.
¶ Fortissimum solatium habemus nos
qui confugimus ad tenendam ꝓpositam
spem.quam sicut ancoram anime habemꝰ
vitam eternam Hebreos.6.
¶ Postremo roboratur exēplo predicta
cōclusio. Nam sancti nunꝗ sic mundum
fugissent ⁊ spreuissent nisi spem dulcedi
nis eterne vite habuissent. Nam vt dicit
Paulꝰ.xi.c.ad hebreos. Sācti sunt tenta
ti sunt in occis.gla.mor.sunt.circu.in melo
tis ⁊ in pel.cap.e.a.af.quibus dignus non
e.m.in solicitudinibus errantes in monti
bus ⁊ in spel.⁊ in cauernis terre. Certe si
interrogas. O gloriosi sancti quare tot ad
uersa patimini. respondēt profecto.nihil
aliud nisi ob gustum spei de vita eterna.
Ultra omnia habetur exemplū exterioꝝ
domini Iesu christi qui descendit de celo
ad terram vbi tot angustias paupertates
obprobria.⁊ tandem ignominiosā crucis
pertullit mortem. ad inferos descendit:ac
tertia die resurgens ascendit ad celum vt
nobis exemplum ⁊ viam qua ambulare
debemus demonstraret:ac ad quem finē
tendere debeamus. vnde Lact.17. diuina
rum institutionum aduer.gen.circa finem
sic inquit. Pater.n. noster ac dominꝰ qui
condidit firmauitq celum qui solem cum
ceteris syderibus induxit: qui libratam
magnitudine sua terram vallauit: monti
bus mari circōdedit: amnibusq distinxit
⁊ quicquid est in hoc mundi opere contla
uit ac perfecit e nihilo perspectis errori
bus hominum.ducem misit: qui nobis iu
sticie iura panderet. Hunc sequamur om
nes.hunc audiamus.huic deuotissime pa
reamus quoniam solus vt ait Lucretius.
Ueridicis hoīum purgauit pectora dictis
Et finē statuit torpendis atq timoris
Exposuitq bonū sumū quo tendimus oēs
Quid foret.atq viā mōstrauit limite puo

Quo possemus ad id recto ꝓcedere cursu Nec non mōstrauit tm̄ sed etiam precessit Ne qs difficultatis grā iter ỽtutis horre ret. Et sic patȝ spei diffinitio ac pars prīa principalis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur quomodo spes ē virtus dignis sima ꝛ theologica.

Secundo principaliter circa spei si gnificationem ꝛ excellentiam notā dum ēst. ꝙ quēadmodum vna queqȝ scien tia dicitur nobilior vna tamē nobilior ē al tera. ratiōe nobilioris subiecti. vt ait Arist. in prohemio de anima. Sic vna virtus di citur nobilior altera rōne nobilioris obie cti. Cum igitur spes habeat pro obiecto summū bonū. s. ipm deum vt dictum ē supra patet ipsam esse virtutē excellentissimam ꝛ dignissimam. Hinc est ꝙ dicitur virtus theolo. qḋ probatur sic. ¶ Primo auctori tate apli di. prie cor. 13. Nūc manent fides s. c. ꝛ. h. ergo ponūtur virtutes theolo. ꝛc. ¶ Item ꝓbatur rōne sic. Illa est virtus theolo. que habet finem cardinalium pro obiecto sed spes ē huiusmodi vt probatuȝ est supra. ergo ꝛc. ¶ Item spirituale edifi cium per virtutem theolo. inchoatur vt pote per fidem: ꝛ per virtutem theolo. cō summatur vt pote per caritatē. ergo per vir tutem theolo. habet erigi quia eiusdeȝ na ture debet esse medium cum extremis. si ergo erigitur per spem restat propositū. Sed cōtra hoc arguit sic. nulla virtꝰ theo. determinat medium duarū malitiarū: mo rales autē sic. ꝛ h est differentia iter theo. ꝛ morales ideo Aristo. in. 4. ethi. sic dicit diffiniens virtutem moralem. Virtus est bona qualitas mentis: in medio duarum malitiarum existens sed spes consistit in ter presumptionem ꝛ desperationem. ergo est virtus moralis ꝛ si moralis ergo non theolo. patet ergo ꝛc. Ad hanc questioneȝ respondent theolo. Sco. in tertio sen. di. 26. ꝛ Bona. ibidem ar. primo. q. 3. ꝛ Tho. secunda secunde. q. 17. ar. 5. ꝛ Ric. ibidem arti. 3. q. 2. Confirmando conclusionē predi ctam. s. ꝙ spes est virtus theolo. Quod ꝓbatur dupliciter. vltra predicta. ¶ Pri mo ratione obiecti. ¶ Secundo ratione subiecti. Ratione obiecti dico. quoniam si deus in credendo assentit ipsi deo vt dictā ti natura. sic spes ei innititur vt promittē ti magna. vnde sicut obiectum ipsius fidei est qu id increatum. s. ipse deus. ratione cu ius fides ponitur esse in genere virtutis theolo. sic dicen. est de spe. cuius obiectuȝ est idem deus. Ratione subiecti dico quia cum anima secundū faciem superiorem ha beat reformari per virtutes theolo. ꝛ spes sit vna de virtutibus reformans imagi nem ꝛ perficiens animam secundum par tem superiorem. necesse est ergo ipsam esse theolo. vnde potest comparari anima nostra matri habenti tres puellas quas ad maritum mittit indutas d̄ serico vt ab ipso induantur de auro: sic anima nostra habet tres potentias quas in hoc mundo necesse est indui tribus virtutibus theo. vt in paradiso induātur a Jesu sponso tri bus dotibus gratificantibus siue glorifi cantibus. Rationabilē quā induere debe mus fide firma vt in paradiso induatur clara visione dei. Concupiscibilē vero cari tate. vt in vita eterna induatur perfecta dei fruitione. Irascibilem vero firma spe: vt in paradiso induatur irrefragabili pos sessione ꝛ firma tentione. ꝛ sic tam ex par te obiecti qȝ ex parte subiecti hētur h con clusio. Ad rationem autē factam in cōtra rium dicendū est ꝙ vna virtus cōsistit in medio duarū malitiaꝝ dupliciter. Aut si cut virtus destructiua malitiarum aut ex vtrisqȝ constitutiua quantū ad ea que in eis sunt bona. ¶ Primo modo est virtꝰ theo o. ¶ Scḋo mō aūt est virtus moralis quemadmodū largitas dicitur virtus mo ralis. eo ꝙ habeat aliquid de auaritia in hoc ꝙ tenet tenenda. ꝛ aliqd de prodiga

litate:l hoc qꝫ dat danda.z ſic patet reſpõ ſio ad argumẽtũ.quãuis ſpes ſit in medio duarũ malitiarũ.ſ.pꝛeſumptionẽ z deſperationẽ quia eſt earũ deſtructiua inquantũ liberat ab illo duplici malo non eſt virtus moꝛalis vna ẽ theo. ſicut fides de trinitate z vnitate liberat ab erroꝛe Arij q dixit filiũ patre minoꝛẽ in ſapientia z potentia. z ab erroꝛe ſabellij q ponit nullã eſſe diſtinctionẽ perſonarũ in diuinis z ideo hec ratio non cogit qꝫ ſpes non ſit virtus theo. z ſic patet pars ſecunda pꝛĩcipalis huius ſermonis.

¶ Pars tertia hui⁹ ſmonis in qua declaratur quõ ſpes ĩ actu ſuo hẽat certitudinẽ

TErtio z vltimo ↄſideranda eſt ſpei certificatio.pꝫ enĩ ſpem eſſe certã in ſuo actu. ¶ Pꝛio p diffinitionẽ magiſtralem Aymonis ad Ro.5.confirmatam in tertio di.26.c.1.z Nico.de lira ſuper ps. cxviij.ibi.memoꝛ eſto verbi ſer.tui.z Bo. in tertio di.26.ar.pꝛio.q.5.z Tho.ſcða ſcðe q.18.ar.4.que dicit.Spes ẽ expectatio certa future beatitudinis que põt accipi ex dictis pauli.di.ſcðe ad Thi.ſcðo. Scio cui credidi z cert⁹ſum quia po.ẽ dep.meũ.ſer. in illũ diem.Et iterũ Ro.8. Quis nos ſ.a. c.xpi zc.Cert⁹ ſũ qꝛ neqꝫ moꝛs neqꝫ vita zc.Sed ap̃ls de hoc nõ erat certus certitudine cõpꝛehenſionis ergo certus erat certitudine expectationis ipſius ſpei ergo zc.¶ Itẽ ſicut ipoſſibile eſt ſũmã veritatẽ fallerꝫ ſibi credẽtẽ:ſic ipoſſibile ẽ ipſã ſũmã bõitatẽ deſerere quẽcunqꝫ in ſe ↄfidentẽ igitur ſicut credens in deum certus eſt de veritate credita:ſic ſperans in ipſum certus eſt de ſalute ſperata. Sed contra hoc opponitur.per auctoꝛitatem Salomonis Eccleſiaſtes.9. Nemo ſcit vtrũ dignus ſit odio vel amoꝛe.Ad hoc reſpon.Bo.vbi ſupꝛa.z Ric.in eadem di.ar.4.q.2.Qð ſpes habet certitudinem pꝛopꝛiam aliam a fide.z hoc ꝓbatur dupliciter.¶ Pꝛimo ratione oppoſiti.¶ Secũdo ratione ſubiecti Rõne oppoſiti dico qꝛ certitudo fidei repugnat erroꝛi z dubitationi.Certitudo autem ſpei repugnat diffidentie.z heſitationi.Ratione ſubiecti quia fides firmat intellectum ne diſcedat.ſpes autẽ firmat affectum ne diffidat.ſed attenden. eſt qꝫ certitudo circa intellectum habet eſſe duobus modis.quedam enim eſt que facit intellectum potentem ad vincen. erroꝛem z excludit dubitationem z talis eſt certitudo fidei que eſt in hac vita:quedam etiã eſt certitudo que reddit intellectum impoſſibilem ad erroꝛem z hi eſt certitudo clare viſionis que habetur in pr̃ia.per hũc etiã modum intelligen.ẽ z in certitudine affectionis.nam quedam ſic confirmat affectũ vt poſſit diffidentiam ſuperare:quedã ſic confirmat vt non poſſit nullatenus cõmoueri vel heſitare. Pꝛĩa eſt per ſpem ĩ via Scða ẽ per firmã tentionẽ in pr̃ia. z ideo quidam alij dicũt.qð duplex eſt certitudo ĩ.ſciẽtie z ↄiecture.Pꝛio mõ nemo certus ẽ niſi reuelletur ei nec ex parte obiecti qꝛ cũ ſit articul⁹fidei nõ põt ſciri per ſcientiã ſiue p rõnem.nec ex pte ſubiecti qꝛ nemo ſcit vtrũ dign⁹ſit odio vel amoꝛe.Scðo aũt mõ ſcire põt z pte obiecti ꝓſuppoſita fide z ex pte ſubiecti per ↄiecturas vꝫ ſi de nullo crimine ↄſcientia ſtimulet z ſic rñden.ẽ ad illam auctoꝛitatem qꝛ nemo ſcit zc.per ſcientiam vel per rõnes ſed bene per coniecturas vel aliter nemo ſcit vtrũ finaliter ſaluetur:tamẽ ſcit vtrũ de preſenti dignus ſit odio vel amoꝛe ſalute vel dãnatione.lege ergo in libro ↄſcientie tue z ibi videre poteris ſpei tue certitudinẽ.vt ſic q dignũ ſe odio perſpexerit vitam mutet z moꝛes z qui amoꝛe in eo perſeuerare poſſit. Quod nobis omnibus preſtet qui viuit z regnat in ſecula ſeculoꝛum. Amen.

¶ Feria ſ̃a poſt dominicã ſecũda in quadrageſſima de originali proceſſione ſpei z eius mira fructificatione. Sermo.32.

[illegible]

Quo ego vado vos nō potestis venire. Scribuntur hec verba Jo. 8. Et in euāgelio occurrentis ferie. Queri solet fratres in christo dilectissimi an spes poni possit aliquo modo in homine. qꝛ Jere. 17. dicitur maledictus qui cōfidit in hoīe. ¶ Ad quod dubium rñdet tho. 2a 2e. q. 17. ar. 4. qꝛ spes duo respicit. s. bonū quod obtinere intendit: ⁊ auxiliū per quod illō tale bonū acquiritur. bonū quod sperat qs obtinendum habet rationem cause finalis auxilium aūt per quod quis sperat obtinere habet rationem cause efficientis in genere aūt vtroqꝫ inuenitur pricipale ⁊ secūdarium: principalis aūt finis est vltimus. secundarius aūt finis est bonū quod ē ad finem. Similiter principalis cā agens: est primariū agens: secūdaria aūt cā efficiens est agēs secundariū instrumētale. Spes āt respicit beatitudinem eternā sicut finē vltimū. Diuinum aūt auxilium sicut primaꝫ cām inducentem ad beatitudinē sicut igitur non lꝫ sperare aliquod bonū ꝑter beatitudinem sicut vltimū finem sed solū sicut illud qd est ad beatitudinē ordinatū. ita ēt non lꝫ sperare de aliquo vel de aliqua creatura sicut de p̄ria cā mouente: sed sicut de secundaria ⁊ instrumētali: ꝑpter qd adiuuatur aliquis ad quecūqꝫ bona cōsequēda in beatitudinē ordināda ⁊ hoc mō ad sanctos cōuertimur. sperandū est igit̄ in deo: tanqꝫ in fine vltimo: ⁊ in sanctos tanqꝫ in adiutores. Sed qꝛ incassuꝫ quis sperat: nihil spem operib⁹ caritate formatis fulciat iuxta illud August. in li. Enchi. Noscitur spes bona fideliū cui caritas sancta comitatur de qua scriptū est maior his omnib⁹ est caritas. hec ille. Ideo dñs phariseis sic vane sperantibus dixit verba proposita. s. Quo ego va. u. n. p. venir: quia vꝫ habetis spem vanam. qꝛ absqꝫ caritate estis. Ideo ꝑter ea que in hesterno s̄mone de spe diximus. Tria alia occurrunt consideranda. ¶ Primū quorū est declaratio. ¶ Scdm originalis ꝓcessio. ¶ Tertiū quoqꝫ fructificatio.

¶ Pars p̄ia huius sermonis vbi quedā dubia de spe declarant circa exñtes in inferno. in purgatorio ⁊ in paradiso.

Primo igitur declaranda sunt tria dubia circa spem eorū qui decesserunt. ¶ Primū erit de existentibus in paradiso. ¶ Secūdū de existentibus i purgatorio. ¶ Tertiū de existentibus i inferno. ¶ Pmo igit̄ querit̄ an in paradiso sit virtus spei quia videtur qꝫ sic. Nam xp̄s ab instanti sue conceptionis habuit beatitudinem anime sed ipse habuit spem cum in psona eius dicatur. s̄m glo. in ps. in te dñe speraui non cōfundar in eternū. ergo spes beatitudini nō repugnat. ¶ Preterea vt habetur apoc. 6. prout exponit glo. anime beate expectant beatitudinē corporis que dicitur stolla 2a. sed expectatio glorie est per spem. ergo ⁊c. ¶ Preterea sperat qs bonū non tm̄ sibi ipsi: sed etiaꝫ amicis suis qꝛ vt dic̄ phs. 9. ethi. c. 4. amic⁹ ē alter. ergo ⁊ si in beatis n̄ sit spes respectu btitudinis sue, ē tm̄ i eis respectu beatitudinis future suorū amicorū. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc dubiū rñdet Ric. in. 3. di. 26. ar. 5. q. 2. ⁊ Bo. in eadem di. in. q. circa litteram ⁊ Pe. aureo li. e. di. ⁊ tho. 2a secūde. q. 18. ar. scdo. Quod q̄uis in christo fuerit expectatio glorie corporis: ⁊ sic etiam in animabus beatis ⁊ in angelis nobis ministrantibus expectatio alicuius premij accidentalis nō tamen concedi debet qꝫ spes que est virtus sit in existentibus in paradiso. principale enim ⁊ formale obiectum virtutis spei est bonū futurum sume arduum apprehensum per eius auxiliū possibile hēri virtus āt cōstituit̄ in speꝫ ex sui cōparatōe ad suū possibile ⁊ formale obiectū. Cū ergo exñtes i pa

diis ad deū non se habeāt vt ad bonū eis futurū sed p̄ñs nec ipm respiciūt vt habē dum sȝ vt habitū iam p ꝯparationē ad eos nō cōsideratur vt spei obiectū: ꝛ iō in ipis remanere nō potuit. virt⁹ hi spei. Sȝ in eis est habitus spe nobilior quē aliqui tentionē appellant alij securitatē perfectam. Dicas ergo ad primū ꝙ expectatio que fuit in xp̄o respectu glie corporis inquantum ipse erat viator non fuit per virtutē spei: gloria enim corporis nō est pricipale obiectum spei p quod ꝯstituitur in esse virtutis. nō enim oȝ ꝙ expectatio cuiuscūqȝ rei sit per virtutē spei. Et ideo silr̄ dicen. ē ad ſm q: sola expectatio glie aie que consistit in clara dei visione ꝛ perfecta fruitione per quā hētur ipse de⁹ est per virtuteȝ spei habēti enim gliam aie nullū aliud bonum hȝ rōnem ardui q: oia alia bona ifra ipam sunt: ꝛ per eā hētur per excellentiaȝ quicqd est nobilitatis i alijs bonis q: perfectiones oium creatoꝝ bonoꝝ modo nobiliori ꝛ excellētiori in infinitum sunt i deo. ¶ Ad tertiū dicas. ꝙ si cōcedatur ꝙ beati amicis suis viatoribus sperent vitam eternam hoc nō est virtute spei vnde nec ita ꝓprie dicūtur eis sperare beatitudinē: sicut expectando optare tale autē sperare nō oportet esse a spe que ē virt⁹: sicut nec ois dilectio ēt licita ꝛ honesta ellicitur a caritate. ꝛ sic pȝ primū in hac parte. ¶ Secundo queren. ē an virtus spei fuerit i eis qui erant in limbo ꝛ si sit in illis q modo sunt i purgatorio. Nā videtur ꝙ ante xp̄i aduētum in scis patribus esset spes: q: habebāt gratiā gratuȝ facientem: que sine spe non est ꝛ silr̄ in illis q purgātur q: habēt simileȝ gratiā. Ad hoc dubiū respon. Ric. vbi supra. q. 1. Et Bo. ꝛ petrus aureo. ibidē Qꝺ illi q erant in limbo hēbant spem. ꝛ etiā illi q sunt in purgatorio hn̄t virtutem spei. Quicūqȝ. n. cupit aliquid qꝺ non hȝ ꝛ expectat illud sicut faciebant p̄res in limbo ꝛ q sunt in purgatorio q percupiūt beatitudinē spem hȝ q: spes ē expectatō beatitudinis futur̄. igitur i illis erat spes. Quāuis enim illi de limbo ꝛ silr̄ illi de purgatorio fuissent securi de sua beatitudine futura nō ꝓpter hoc negan. est in eis fuisse spes. securitas enim cōsequendi bonum arduum nō repugnat spei sȝ magis ꝯcordat cum spei conueniat certitudo securitatis quātuȝ ex parte sua: ꝛ ēt ex parte eius cui inititur quāuis sperans dubitare possit ꝛ timere de absoluta ꝯsecutiōe rei sperate. ꝓpter li. ar. vertibilitatē in malū que non ē in existētibus in purgatorio nec erat existentibus in limbo. ꝛ sic pȝ ſm i hac parte ¶ Tertio queren. ē an spes sit i dānatis ꝛ reprobis q: Jac. scđo dr̄ demones credūt ꝛ ꝯtre. ergo in demonib⁹ est fides ꝛ timor ergo ꝛ a fili spes informis. Ad hoc respō. ſm Ric. Bo. ꝛ Petrū vbi supra ꝛ Tho. secūda scđe. q. 18. ar. 3. ꝙ in inferno nunquā fuit spes: q: dānati ad cumulū dānationis sue sunt certi de perpetuitate sui supplicij. ꝛ impossibilitate ꝯsequēdi salutē. Spes āt non est respectu ardui nisi abn̄tis apprehēsi vt possibile adipisci si ergo sit aliquod bonū sed nō arduū inde nō est spes sed delectatio vel cōcupiscētia si hēatur. si vero sit p̄ñs sed non abn̄s iam non est spes sed tentio vt dictū est de beatis. si vero possibile nō sit iam nō est spes sed desperatio. Sicut eni de rōne beatitudinis ē vt in ea quietetur volūtas ita de rōne pene est: vt id qꝺ pro pena infligitur voluntati repugnet nō pōt autē voluntati repugnare vl̄ eam quietare qꝺ ignorat. ꝛ iō dicit Augu. sup gen. ad lr̄am. Qꝺ angeli pfecte beati esse nō potuerūt in prio statu ante ꝯfirmationē cum nō essent p̄ñtes. reqritur eni ad perfectā beatitudinē vt sit perpetue alioquin nō quietat in ea voluntas. Silr̄ etiaȝ cum ꝑpetuitas dānationis ptineat ad penam dānatoꝝ: nō vere rōnem pene hēret nisi volūtati repugnaret: qꝺ esse nō posset si perpetuitatē sue dānationis ignorarent

Et idō ad condictionē miserie dānatoꝝ per
tinet vt ipsi sciant ꝙ nullo mō possunt dā
natione euadere ⁊ ad beatitudinē redire.
idō Job.15.dicit. Nō credit ꝙ reuerti possit
de tenebris ad lucē. vn̄ pꝫ ꝙ nō possunt cō
prehendere beatitudinē vt bonū possibile
qḋ pertinet ad spem vt dictum est. ¶ Di
cas ergo ad ar. ṡꝫ Ric. ꝙ q̄ꝫuis in demoni
bus sit fides: ṡm ꝙ accipitur ꝓ quadā cre
dulitate extorta nō tn̄ in eis est spes de cō
sequēda eterna salute nullomō. Fides eni
esse pōt respectu reꝝ preteritaꝝ vel futu
raꝝ seu bonaꝝ siue malaꝝ siue ad se perti
nentiū siue nō. Spes āt nō est nisi respectu
boni futuri ardui apphēsi vt possibil' hēri
ab apphēdente. sal⁹ āt eterna nō apphēdit
a dānatis vt dictū ē ⁊ idō respectu ei⁹ nō ē i
eis spes ſꝫ desperatio rōne iā dicta ṡꝫ Aug.
8. de ci. dei ⁊ Ric. ⁊ Tho. idō dn̄t. vbi supra
in solutiōe p̄mi ar. Ad illud verbū qḋ de
dyabolo dr̄. Job. xl. Ecce spes ei⁹ frustra
bit eū vt ēt dicit Gre. 33. li. mor. Ita dꝫ itel
ligi de dyabolo vt referri ēt ad corp⁹ eius
possit. Si āt de eo exponat dꝫ accipi ꝓ spe
respectu victorie quā spat hēre de scis via
torib⁹ vl' ꝓ expectatiōe dilatiōis iudicij qḋ
nō tn̄ differet q̄ꝫtū spat. Et sic pꝫ declara
tio p̄dictoꝝ dubioꝝ ⁊ p̄ria ps hui⁹ ṡmōis.

¶ Pars scḋa hui⁹ sermonis in qua decla
ratur ꝙ spes nr̄a originē hꝫ in actu suo ab
operibus meritorijs.

SEcūdo circa spei originalē ꝓcessio
nem. Imprimis queritur vtrū spes
ex bonis opibus ⁊ meritis habeat ortum
respon. ṡm Bo. in tertio di. 26. ar. 2. q. 2. ꝙ
spes nominat aliqn̄ habitū aliqn̄ actū. Si
habitū tunc nō oritur ex meritis ſꝫ poti⁹
merita oriūtur ex ipsa q: nullus pōt mere
ri ⁊ bene operari nisi in quātū bona ex ip
sis operibus expectat hēre. Si āt nominat
actum sic oritur ex meritis precedētibus
Nullus eni recte sperat beatitudinē nisi q
deo ṽuiuit. Unde si querat vtrū peccator
possit recte spare beatitudinē. respon. Bo.
vbi supra ar. p̄io. q. 4. in respon. p̄mi ar.
ꝙ aliqs pōt exire in actuꝫ spei. tripliciter.
¶ Primo habēdo merita i ꝓposito ⁊ i effe
ctu sicut hō iustus q diu deo ṽuiuit ⁊ ille ē
act⁹ spei formate. O q̄ꝫ bona ē spes ista. o
spes perfecta. O spes iucūda. hᵉ ē de qua di
citur Ro. 5. Spes nō confundit q: caritas
dei diffusa ē in cordib⁹ nr̄is. ¶ Secundo
habēdo merita in ꝓposito ſꝫ nō in effectu
sicut ille q est peccator ⁊ ꝓponit tn̄ facere
multa bona ⁊ ꝑ illa saluari ⁊ iste est actus
spei informis modici valoris nisi ꝓpositū
ponat in effectu. ¶ Tertio nō habēdo me
rita nec in ꝓposito nec i effectu sicut ille
qui semper agit mala ⁊ in eis intēdit per
seuerare ⁊ se assecuturū gl'iam sperat sola
misericordia dei. ⁊ iste ē actus presumptio
nis. Ecce ergo ꝙ vera spes ab ipsa bona
volūtate ⁊ opatiōe ꝓcedit qḋ ꝓbat tripli
citer. Rōne videlicet auctoritate ⁊ exēplo
¶ Primo ꝓbatur rōne speciali. s. ⁊ generali
Rōne speciali ꝓbat sic. Null⁹ hꝫ virtutē
spei nisi q in spando seqtur dictamen fidei
q: fides ē fundamētū ⁊ substātia spandaꝝ
reꝝ argumentū nō apparentū. Et sine fide
ipossibile ē placere deo ad hebre. xj. ⁊ idō
Iust⁹ ex fide sua viuit. Abacuc. scḋo. 24. q. 1.
Ubi sana. de pe. di. 4. In domo. Et ꝺ sacre
vnc. c. vnico. Sꝫ fides sine operib⁹ mortua
est Iac. 2. qḋ ēt habetur. 1. q. 1. Fert. ⁊ c. Ur
geri. ⁊ §. opponit de pe. di. 2. Si eni ⁊ di. 3.
§. illud de sacra vnc. c. vnico. §. Quia vero
Probat ēt hoc ꝑ dictū apostoli. ad gal. 5.
Fides ꝑ dilectionē opatur. qḋ hētur. 28. q.
1. c. vxor de pe. di. prima. §. pōt. ⁊ di. 2. Cari
tas est. ⁊ c. quicūqꝫ. ⁊ c. firmum. ⁊ c. circum
cisio. ⁊ di. 4. c. si ex bono. Fides ergo debet
esse operosa vn̄ Jo. 6. Qui credit i me ha
bet vitam eternam. de pe. di. secūda. Cari
tas est. ⁊ di. 4. §. Similiter ⁊ nota ꝙ nō di
cit me nec mihi ſꝫ in me q: vt dicit Augu.
super illud Jo. p̄io. His q cre. in n. eius.
Et hētur a magistro in tertio sen. di. 23.
Aliud est credere deo aliud credere deū

aliud credere in deum. Credere deo e credere esse vera que loquitur quod et mali faciunt. Credere deum est credere: quod ipse sit deus quod etiam mali faciunt. Credere in deum est credendo ipsum amare credendo in eum ire credendo ei adherere et eius membris incorporari. hi ille. ppterea Paulus .1.cor.13. dicebat. si habuero omnem fidem ita vt montes transferam: caritatem autem non habuero nihil sum. Quod etiam habetur de pe.di.2.§.Euidenter. et de conse.di.4.Solet queri. Quibus presuppositis arguitur sic. Spes procedit ex meritis. fides nihil valet sine operibus. ergo nec spes. patet ergo spem procedere ex meritis. ℭ Ratione speciali. Idem probatur sic. Nam sententia est philosophi .4. thopicorum. Quot modis habet fieri vnum oppositorum: tot habet fieri et reliquum. Et primo metha. et secundo phy. contrariarum causarum contrarij sunt effectus. Sed desperatio procedit ex demeritis. ergo oppositum eius est spes procedens ex meritis igitur patet propositum. ℭ Secundo idem probatur auctoritatibus sic.

ℭ Expectatio iustorum leticia spes impiorum peribit. prouer.1.

ℭ Mortuo homine impio non erit vltra spes. prouer.xj.

ℭ Sperat autem iustus in morte sua. pruer.14.

ℭ Non habent futurorum spem mali. Ibidem

ℭ Expectauit eos malitia eorum et nescientes sacramenta dei neque mercedem sperauerunt Sapientie.2.

ℭ Spes impij quasi lanugo e que vento rapitur et quasi spuma gracilis que a procella dispergitur. Sapientie.5.

ℭ Confortamini et dissoluantur manus vestre erit enim merces operi vestro. scdi parali.15.

ℭ Confortare et esto robustus et noli timere. Josue primo.

ℭ Spes hypocrite peribit. et sicut tella aranearum fiducia eius Job.8.

ℭ Que e spes ypocrite si auare rapiat et non liberet deus animam suam Job.24.

ℭ Forti animo esto filia deus det tibi gaudium pro tedio quod passa es Tobie.8.

ℭ Filij confortamini et viriliter agite in lege quia cum feceritis que vobis precepta sunt gloriosi eritis primi Macha.2.

ℭ Item auctoritatibus no.te. pbatur sic.

ℭ Bonum autem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus non deficientes. ad Gal.6.

ℭ Dum tempus habemus operemur bonum. Ibidem

ℭ Bonum certamen certaui cursum consumaui. etc. scde ad Thi.4.

ℭ In xpo Jesu modicum passos ipse perficiet confirmabit consolidabitque. prie Pe.5.

ℭ Satagite vt per bona opera vestram vocationem et electionem faciatis. se Pe.primo.

ℭ Omnis ar.q.n.fac.f.b.ex.et.i.m.et ar.mat.4

ℭ Omnis qui habet spem in eo sanctificabit se prie Jo.3.

ℭ Opera illorum sequuntur illos. Apoc.14.

ℭ Tertio idem pbatur exemplo. Nam in morte gaudet iustus et tristatur malus. vnde Hieronimus ex diuersis operibus quibus iste desperat ille sperat pp quod dicit Hie. ad helio. de morte nepotiani. O miserabilis humana conditio et sine xpo vanum omne quod viuimus. Quid te subtrahis quid tergiuersaris oratio. quasi enim mortem illius differre possimus et vitam facere longiorem si tenemus ad vltimum pueniter Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni vbi nunc decora illa facies: vbi totius corporis dignitas: qua velut pulchro indumento pulchritudinis anima vestiebatur marcescebat prohdolor. flante austro lilium et purpura viola in pallorem sensim migrabat cumque estuaret febribus et venarum fontes hauriret calor lasso anhelitu tristem auunculum consolabatur letus erat vultu et vniuersis circa eum plorantibus solus ipse ridebat piceretur pallium manus extendere videre quod alij non videbant et quasi in occursum se erigens salutare venientes intelligeres cum non mori sed migrare et mutare amicos non relinquere. hi ille. O si possemus videre iustum pariter et impium morientes quantum in vno gaudium quanta tristitia alium tabescere cerneremus. ideo et Hie. dicit in epla ad Ju. felix et ideo dignus beatitudine quem senectus xpo occupat seruientem quem extrema dies salua inuenerit

militantẽ qui nõ confunditur cũ loqtur inimicis suis i porta cui in introitu paradisi dicet recepisti mala i vita tua nũc ãt letare h ille. Satis p parte scda pncipali.

¶ Pars tertia hui9 smonis in qua declaratur quãte vtilitatis sit virtus spei.

Tertio igit p cõclusione finali hui9 virtutis spei cõsiderãda ẽ eius mira fructificatio. septẽ nãqz spei fruct9 repe riuntur. ¶ Prim9 quoz dr introductio qr per spem in possessione regni celestis anima ante tps quodãmodo introducit. vñ glosa sup illud apli ad hebreos.6. Spe incedentẽ vsqz ad interiora. sic dicit. Per spem intratur ad viden. qđ creditur. nam spei fit pmissio illa. de qua Isa.58.c. est scriptum. Substollã te sup altitudinẽ terre ⁊ cibabo te hereditate pris Jacob. sine fide n. vt dictũ est nõ attingimus huiusmodi pmissionẽ. Sed fidei non assentimus nisi pter spem salutaris retributiõis iuxta illud Ro.9. Spe eni salui facti sum9. ¶ Secundus fruct9 dr cõtritio qr ipsa est fundamentũ cõtritionis nã sicut frumentum nõ bene cõteritur i molẽdino nisi inter duas molas sic nec cor nisi inter molã spei ⁊ timoris. est.n. spes inferior que cor elleuat ⁊ sustinet. Timor ãt est mola superior que totũ cõterit cor vt spũm ɔtritũ ⁊ humiliatum de9 nondespiciat. has duas molas cõ sũgit dauid di. Ab altitudine diei timebo ego vero in te sperabo. nec vna istaꝝ valet sine altera. Deutro.24. Non accipies loco pignoris inferiorẽ ⁊ superiorẽ molaꝝ. i. nõ subtrahas timorẽ relicta spe nec spẽ relicto timore. ¶ Tertius fruct9 dr cõnexio. spes enim initur oipotẽtie diuine tanqz fundamẽto mãsionis celestis hedificante: ideo firma ẽ ⁊ nõ timet ruinã ppterea pro pheta dicit. Dñe refu.m. ⁊ su. meus ⁊ liberator.m. ptector me9 ⁊ in ipso speraui. Ipse.n. non est crudelis vt subtrahat se ⁊ cadere permittat qui sperat in se. vñ Augu. dicit. Quare dñs totiens nos ad initẽdũ sibi moneret si supportaret nos nollet nõ illusor est de9 vt se ad supportan. nos offerrat se ⁊ nobis initentibus sibi in ruinam nrãm se subtrahat. h ille. Non enim fallit deus sperantes in se nec deserit vt faciũt homines mũdi. iõ dicit Ouidi9 li. eplarũ. Fallitur augurio spes bona sepe suo. ⁊ iõ in libro de puncto cõcludit. sic. Quãuis sit meritis semp indebita nostris. Magna tamẽ spes ẽ in bonitate di. h ille. ¶ Quartus fruct9 spei dr tolleratio. s. in aduersis. Nam pter fortũe mutabilitatẽ semp tribulamur. sz spes nos confortat ⁊ tollerare facit. vñ Virgili9 in prio libro enei.

O socij neqz eni ignari sum9 ante maloꝝ.
O passi grauiora. dabit de9 his quoqz finẽ
Experti reuocate aios mestũqz timorem
Mittite. forsitã ⁊ hec oli mẽinisse iuuabit
Per varios casus ɔp tot discrimia rerum
Tendim9 in latiũ. sedes vbi fata quietas
Ostendunt. illic fas menia surgere troye
Durate. ⁊ vosmet rebus seruate fis. h ille

Sepe.n. fortuna inducit ad desperationẽ. sed spes roborat homines. vñ Ber. super can. dicit. Nil omnipotẽtiã verbi clariorẽ addit qz q omnipotẽtes facit oẽs qui i se sperant. deniqz oia sunt possibilia credẽti. ¶ Quintus spei fruct9 dr lucrifactio: qr sicut fiscus lucratur de alioꝝ amissione ⁊ dãno vtputa de homicidio furtis vberib9 iniurijs ⁊ huiusmodi vt pz. C. de iure fisci. ⁊ ff. e. ti. per totũ. Ita bonus hõ dũ omnia sperat per spem ⁊ caritatẽ lucratur qr de persecutiõe iniustitia dãno ⁊c. certius sperat ad gaudiũ beatoꝝ peruenire. de omnibus. n. tribulationib9 lucrum spirituale facit. pñe cor.2. Nos patimur vt spes nra sit firma. ⁊ Gre. libro. x. mora. dicit. Bonorum mens quo duriora p veritate tollat. eternitatis premia certi9 sperat. ⁊ ps.81. ex. ad. me p. in hoc ego sperabo. ¶ Sextus fructus dr letificatio. Spes eni est gaudium xpiani dum hic viuit qr sicut qui nõ possidet in re nisi paruam domũculã sperans

habere maiorẽ magis gaudet de illa in spe q̃ de ista in re sic virtuosus quicq̃d i hoc seculo possidet paꝝ existimat respectu eoꝝ que sperat. iuxta illud Ro. 2. Gloriamur i spe glie filioꝝ dei. et isto gaudio oꝫ carere et q vtroqꝫ vult g udere. ff. de interrogato rijs actiõibus. l. ꝯfessionibꝰ. et ff. d re. iur. l. impossibiliũ. vñ puer. 14. dicitur. In gau dio illius nõ miscebitur alienꝰ. vñ Augu. in epistola scõa ad Macedoniũ. Spe adi piscendi beatã vitam. istã vitam tẽporalẽ atqꝫ moralẽ non tã delectatur q̃ tolleraꝫ ducimus. et mala eius cum bono consilio et diuino munere fortiter ferrimus. cum bo norum eternoꝝ fideli dei promissione et fi deli nostra expectatione gaudemus sicut nos hortatur Apo. di. s. Ro. 12. spe gauden tes in tribulatione pacientes. hec ille.

¶ Septimus et vltimus spei fructus dici tur perseueratio: quia Mat. 10. qui perse uerauerit vsqꝫ in finem. h. s. e. Nam spes ẽ quasi quidam baculus in peregrinatione ista qua tendimus ad patriaꝫ ideo ꝓpha dicit de talibus sic sperantibus assument pẽnas vt aquile volabũt et non deficient. vnde Aug. sup ps. 60. dicit. Factus ẽ xps spes nostra: quia in illo vides laborẽ tuuꝫ in passiõe: mercedẽ i r'surrectiõe. sic ergo fa ctus ẽ spes nr̃a. habemus .n. duas vitas. s. vnã in qua sumus: alteram quã speramus in qua nõ sumus. nota ẽ nobis quam habe mus: quã aũt speramus ignota nobis ẽ. tol lera hic in qua es et habebis quam nundũ habes qũo tolleras: vt nõ vincaris a tẽta re laboribus suis tentationibus suis ꝓpul sationibus et morte sua demonstrauit tibi vitam in qua es resurrectione sua demon strauit vitã i q̃. eris nos enĩ nõ nouieramꝰ nisi nasci hoiẽꝫ et mori. resurgere ãt hoiem et viuere i eternũ nõ noueramꝰ: suscepit qđ noueramus et demonstrauit q nõ nouera mus. 18. igitur factus ẽ spes nostra i tribu lationibus et tentationibus. hec ille. Et sic ad tentionem perfecte fruitionis perueni re valeamus ipso ꝑstante qui per eterna secula regnat deus trinus et vnus. Amen.

¶ Feria tertia post secundam dñicam in quadragessima de presumptiõe et despera tione. Sermo. 33.

Q Ui se humiliauerit exal tabitur. Scribunt hec verba Mat. 23. Et in euangelio occurrentis ferie. Snia est phi dile ctissimi in xpo fratres prio tho. et 9. Met. q oppo. eað ẽ disciplia. que et hẽtur. ff. d his qui sunt sui vel alieni iur. in pricipio. et 8. q. i. c. Sciendũ. ideo digne post cõsideratio nem virtutis spei aliqua de eius cõtrario videnda sunt. et quia s'm doc. sacros spei ñ vnicum solũ vitium opponitur sed plura. Nam desperatio ꝓprie ei contrariaꝫ pre sumptio aũt et pusillanimitas per aliquem modũ iccirco de singulis ali qua perstrige re in hoc sermõe dignũ ẽ et perutile. et hic maxime dicenda sunt ea que in tractatu d peccatis reticuimus: que quidẽ vitia quo niam virtute humilitatis prosternuntur et ad nihiluꝫ rediguntur ꝓpterea dicit domi nus in propositis verbis. Qui se. h. exal. et c. primo igitur in presenti sermone d pre sumptione et desperatiõe agemus. in sequẽ ti vero de pusillanimitate: spei equidẽ con traria describemus ne deordinati videa mur. Tria igitur in presentiarum de pre sumptione et desperatõe occurrũt. ¶ Pri mum quorum dicitur declaratio. ¶ Secũ dum admonitio. ¶ Tertium quoqꝫ recor datio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d claratur quid sit ꝑsumptio et qũo est pecca tum in spiritũ sanctum.

PRimo igitur ad declarandũ iniq tatem ꝑsumptionis. tria considera

bim⁹. ¶ Primū quoꝝ dicitur descriptio. ¶ Secundū offensio. ¶ Tertiū oppositio. Quantū aūt ad primū qđ dr̄ descriptio ē sciendum ſm Alex. de ales in scđa parte in tractatu de presumptiōe. ⁊ Tho. scđa scđe q.21.ar.pri°. Qđ ꝑsumptio videtᷣ importare q̄ādam imoderantiam spei. Spei aūt obiectum vt iam diximus nihil aliud ē q̄ȝ obiectum arduū possibile adipisci. Est autē aliqđ possibile homini dupliciter. vno mō per ꝓpriam virtutem. Alio modo non nisi per virtutem diuinam. Circa aūt vtranqȝ spem per imoderantiā pōt esse ꝑsumptio. ¶ Primo enim circa spem per quā aliqs de ꝓpria virtute confidit attenditur presūptio ex hoc ꝙ tēdit in aliquid vt sibi possibile qđ suam facultatē excedit ſm ꝙ dr̄ Judith.6. ꝑsumentes de se humilias: ⁊ tal' presumptio opponitᷣ virtuti magnanimitatis que mediū eȝ in huiusmodi spe. ¶ Secundo circa spem per quā aliquis inheret diuine potentie pōt per imoderantiaȝ esse ꝑsumptio in hoc ꝙ aliquis tendit in aliqđ bonū vt possibile per virtuteȝ ⁊ misericordiā diuinā: quod tñ iusto mō non est possibile sicut cū aliquis veniā se credit obtinere sine pnīa ⁊ gloriam sine meritis ⁊ hec ꝓprie est ꝑsumptio que ē spēs peccati in sp̄s. s. quia vȝ. per huiusmodi ꝑsumptioneȝ tollitur: vel contemnitᷣ adiutorium sp̄us. s. per quod homo reuocatᷣ a peccato. Nam sicut desperatio ē illa per quā aliquis cōtemnit diuinam misericordiā cui spes innititur. ita ex ꝑsumptione cōtemnit quis diuinā iusticiā que peccatores punit. Sed sicut misericordia ē in deo ita ē ⁊ iusticia. ergo sicut desperatio ē per auersionē a deo ita ꝑsūptio ē per inordinatā conuersioneȝ ad eū. Sed si dicatᷣ quanto minor ē virtus tāto magis peccat quī ei innititur sed minor est virtus humana q̄ȝ diuina. ergo grauius peccat q ꝑsumit de virtute hūana q̄ȝ diuina. Sȝ peccatum in sp̄m. s. est grauissimū. ergo ꝑsumptio que ponitur spēs peccati in sp̄s. s. inheret virtuti hūane magis q̄ȝ diuine. ¶ Ad hoc rn̄detur ſm tho. vbi supra in solutiōe primi ar. Et ēt.2.2.q.20.ar.3.ꝙ peccatū qđ est contra deum ſm suum genus ē grauius ceteris peccatis. vnde ꝑsumptio qua inordinate quis innititur deo: grauius est peccatū q̄ȝ ꝑsumptio qua quis innititur ꝓprie virtuti. Quod. n. quis innitatur diuine virtuti ad cōsequendum id qđ deo nō conuenit: hoc ē diminuere virtutem diuinam. pȝ aūt ꝙ grauius peccat qui diminuit virtutē diuinā q̄ȝ qui ꝓpriaȝ virtutē superextollit. ⁊ sic pȝ primū huius particule. ¶ Quātum ad ſm quod dr̄ offensio. Est sciendū ſm Alex. vbi supra ⁊ tho. ſa ſe. q.21.ar.ſo ꝙ ꝑsumptio est quidā motus appetitiuus qui importat quandam spem inordinataȝ habens se ꝯformiter intellectui falso sicut ⁊ desperatio. sicut. n. falsum est ꝙ deus penitentibus nō indulgeat: vel ꝙ peccantes ad penitentiā non cōuertat. Ita falsum ē ꝙ ꝑseueranti in peccato indulgentiaȝ concedat: ⁊ a bono opere cessantibus gloriam largiatᷣ cui estimationi cōformiter se habȝ ꝑsumptionis vitiū. Et ideo ꝑsumptio est peccatū minus q̄ȝ desperatio: quanto magis ꝓprium ē dei misereri ⁊ parcerᷣ q̄ȝ punire. ꝓpter eius infinitā misericordiā. illđ enim ſm se deo cōuenit hoc āt ꝓpter nr̄a peccata. ¶ Quod si dicatur ꝑ ꝑsumptiōeȝ aliqui exaudiuntᷣ a deo iuxta illud Judith 9. exaudi me miserā deprecantem ⁊ de tua misericordia ꝑsumentē. Sed nullus exauditur per peccatū. ergo vr̄ ꝙ ꝑsumptio de diuina misericordia nō sit peccatū. ¶ Ad hoc rn̄det tho. ꝙ ꝑsumere aliqñ ponitᷣ pro sperare q: ipsa spes recta que habetᷣ de deo ꝑsumptio vr̄ si mensuretᷣ ſm conditionem humanam. Non aūt est ꝑsumptio si attendatur imensitas bonitatis diuine. Est igitᷣ ꝑsumptio ꝓprie peccatū ⁊ graue ⁊ in spiritum. s. ¶ Quod si quis forte dixerit ꝙ presumptio est spēs superbie que est capitale vitium vt dictū est i tractatu de peccatis.

ergo nō est spēs peccati in spiritū sanctū. ¶ Ad hoc dicendū est ſm beatum Bo. in ſo.di.43.q.vltima in rn̄sione secūdi ar. ꝙ duplex ē presumptio.s.de meritis ⁊ de impunitate. ¶ Prima p̄sumptio qua qs presumit de meritis suis siue d̄ aliquo qđ habet in se ē peccatum superbie. ¶ Secūda vero qua quis presumit de impunitate dans totū diuine misericordie ⁊ aufferēs ei oīno rigorem iusticie. hoc est peccatum in spūm.s.quia claudit viam ad gratiam ⁊ viam ampliat ad peccatū. Quod semp intelligendū ē si ex malicia procedat vt quasi semp appareat esse verum. si aūt procedat ex ignorantia aut ex infirmitate tunc non est peccatū in spm̄.s.⁊ sic pʒ ſm ī hac parte. ¶ Quantuʒ ad tertiū quod dr̄ oppo. est notandū ſm.s.tho.vbi supra ar.3.⁊ Ric.in.3.di.26.ar.6.q.2. Quod p̄sumptio ꝓprie: que est peccatū in spm̄.s.opponitur spei ⁊ timori seruili sed magis spei. Quod sic declaratur ſm Aug.in.4.contra Julianum.omnibus virtutibus non solū sunt vitia manifesta distinctione contraria sicut prudentie temeritas verū etiaʒ vitia quodāmodo non veritate sed quadam specie fallente similia sunt sicut prudētie astucia ⁊ hoc ēt dicit phs in ſo ethi. Qđ virtus maiorem conuenientiā vr̄ habere cuʒ vno oppositorū vitiorum q̄ʒ cum alio sicut temperantia cū insensibilitate ⁊ fortitudo cū audacia p̄sumptio.ergo manifestā oppositionem vr̄ habere ad timorem precipue seruilem qui respicit penā ex diuina iusticia ꝓuenientē cuius remissionem.p̄sumptō sperat:sed ſm quandam falsam similitudineʒ magis contrariatur spei:qꝛ importat quādam inordinatā spem de deo. Et quia directius aliqua opponuntur, que sunt vnius generis q̄ʒ que sunt generū diuersorū. Nā contraria sunt in eodem genere. Ideo directius p̄sumptio opponit̄ spei q̄ʒ timori. vtrunqʒ enim respicit idem subiectum cui inititur.sed spes ordinate:presumptio inordinate. Nam duorū vitiorum oppositorum si vnuʒ opponit̄ vni virtuti aliud opponitur eidem quia inter duo vitia opposita est media vna virtus: sed p̄sumptio ⁊ desperatio opponuntur.cum ergo desperatio spei opponat̄ eidem opponit̄ ⁊ presumptio. Quod si dicatur vnū vitium duabus virtutibus directe ⁊ imediate non opponitur sed sʒ phm.ſo ethico.c.7.Et.4.c.10. p̄sumptō magnanimitati opponitur per excessum:cum ergo magnanimitas et spes sint distincte virtutes. p̄sumptio spei non opponitur. ¶ Ad hoc rn̄detur ſm Ric.ꝙ p̄sumptio que opponit̄ virtuti spei ⁊ p̄sumptio que opponitur magnanimitati nō sūt eiusdem spēi qꝛ prime p̄sumptionis obiectum est diuina iusticia. Illa.n. p̄sumptio est diuine iusticie parumpensio: ex sola electione ꝓcedens.scđe p̄sumptionis obiectū est opus arduum ⁊ improportionatum per excessum facultati operantis ꝓcedens ex inordinatōe passionis spei.magnanimitas enim ē imediate circa passiones que sunt spes.⁊ desperatio:⁊ existēti respectu ardui boni qđ est obiectū p̄dictarū passionū. vnde p̄sumptio magnanimitati opponit̄:ſm excessum:ſm superabundantiā spei. ⁊ ſm defectū despatōi. Sufficiat ꝓ hac pte prīa. ¶ Pars s̄a huius sermonis ī qua ponūt̄ auctoritates admonentes omnem p̄sumptionem esse fugiendam.

Secundo in isto ſmone ad roboratōnē dictorū adducūt̄ auctoritates sacre scripture:qbus admonemur oēm p̄sūptionem esse fugiendā.s.⁊ illāque est spēs superbie ⁊ alteram que est species peccati in spiritū san. ¶ Prio dico admonemur fugere p̄sumptōeʒ q̄ ē spēs supbie qua qs p̄sumit de sua virtute ⁊ meritis p auctoritates veteris ⁊ no.te.sic discurrendo.

¶ Derelictus sum ego solus.dixit helias propha. tertij Re.19.

¶ Presumētes de se.⁊ de sua virtute gloriantes humilias Judith.6.

¶ Noli eē sapiens apḋ te metipm. pṽ.3.c.
¶ Ne initaris p. tue Ibidem.
¶ Uidisti hoīem sapientē sibi videri magis illo spem habebit stultus puer.26.
¶ O presumptio nequissima. vnde creata es cooperire aridā maliciam Eccle.37.
¶ Arrogantia tua decipit te ꝛ superbia cordis tui Jere.xlix.
¶ Ue q sapientes estis in oculis.n. Isa.5.
¶ Dicentes.n. se esse sapientes stulti facti sunt Ro.1.
¶ Nolite esse prudentes apud vosmetipsos Ro.12.
¶ Que stulta mūdi sunt ellegit deus vt confundat sapientes .i.cor.i.c.
¶ Si quis inter vos videt sapiēs stult⁹ fiat vt sit sapiens .i.cor.3.c.
¶ Si quis existimat se aliquid scire nundum cognoscit quō oꝫ eum scire .i.cor.8.
¶ Si quis existimat se aliquid esse cū nihil sit ipse se seducit Ad.Gal.6.
Ideo Augu. super ps.58. sic dicit. de nulla re p̄sumendum est homini nec de iusticia iam ergo videte vbi lateāt p̄sumentes de diuitijs de viribus corporis de nobilitate generis de dignitate seculi si quis de ipsa iusticia quasi de sua p̄sumpserit cadit. hec ille. Et ideo hac presumptione non ē temere iudicañ. vnde extra de p̄sumptionibus c. mandata dicitur. Ex hac transacta in te vita didicimus ꝙ de subsequenti tua conuersatione p̄sumamus. ꝛ extra de presūp. c. vltimo dicitur prima facie p̄sumitur ido neus nisi aliud in contrariū ostendaẗ. Et i c. vnico extra de scrutinio in ordine faciendo dr. illū quem indignū esse non nouit dignū debeat estimare. verum ē tñ ꝙ semel malus semp presumitur malus de re. iur. li.6. ¶ Secundo admonemur fugere presumptionē que est peccatū in spūm. s. Eccl. n.4. dr. Ne dicas in corde tuo magna est misericordia dei ne de spe ruas in presumptionem superbā ꝛ temerariā: ꝛ absqꝫ vllo timore in peccatis tuis firmā facias habitationem. Et ideo p̄sumptuosus peccator dicit apud se illud deu.29. Pax erit mihi ꝛ ambulabo in prauitate cordis mei. Et ec cle.8. Sunt impij qui ita securi sunt: quasi iustorum facta habeant ꝛ ibidem additur. Quia non profert cito contra malos sīia filij hominū absqꝫ vllo timore perpetrant mala p̄sumētes nimiū. s. d̄ misericordia dei vnde idem sapiens hortatur ad timorem contrariū presumptioni. Ecc.5. di. de propiciatu peccatorum noli esse sine metu neqꝫ addicias peccatū super peccatū ꝛ ne dicas miseratio dei magna est multitudinis peccatorū meorꝫ miserebitur. ꝓpter que omnia dicit Aug. super ps.31. Anceps est animus humanus: ꝛ fluctuans inter cōfessionem humilitatis ꝛ audaciā presumptiōis plurimūqꝫ hinc atqꝫ inde cōtunditur ꝛ ita impellitur vt ei in q̄libet partem cadere precipitium sit si enim se infirmitati ꝓprie omni ex parte donauerit ꝛ in hāc cogitationē se inclinauerit vt dicat: q: misericordia dñi omnibus peccatoribus in qbuslibet peccatis pseuerantibus tñ credentib⁹ q: deus liberat deus ignoscit ita in fine paratus est vt nemo peat fideliū inīquorum i. nemo pereat eorū qui sibi dñt quid faciā qbuslibet facinoribus ꝛ flagitijs inquiner quantūlibet pecem liberat me deus misericordia sua q: credidi in ipm. q: ergo dicit neminē perire taliū cogitatione mala inclinat impunitatē peccatorū ꝛ deus ille iustus cui cantaẗ misericordia ꝛ iudiciū non sola misericordia sed ꝛ iudiciū inuenit hominem male de se p̄sumentem: ꝛ ad meritū suū sine misericordie dei abutentem. necesse est vt damnet. hec ille. Et sic patet pars secunda principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis, i qua ponunẗ nonnulla de desperatione ad memoriā que diximus in volumine d̄ peccatis.

Tertio satis dignum arbitror esse aliqua de vitio desperationis enodare. Nam s̄m Ric. vbi supra. q. secunda

desperatio vt aliquo mō tactū est magis opponitur spei q̄ p̄sumptio. Quia sicut se habent p̄sumptio ⁊ desperatio ad virtutē spei:ita se habent p̄sumptio ⁊ pusillanimitas ad virtutem magnanimitatis. S; ſm p̄hm.4.ethicorū.c.10.magis opponit̄ magnanimitati pusillanimitas q̄ p̄sumptio. ergo magis opponitur spei desperatio q̄ p̄sumptio. Sed multa de hoc vitio in volumine d̄ peccatis diximꝰ idō tria breuiter per modū potius recordatiōis hic ponemus. ¶ Primū quoq; dicetur specificatio ¶ Scdm cōparatio. ¶ Tertiū quoq; detestatio. ¶ Quantū ad primū ē sciendum ſm Tho.secūda scđe.q.20.ar.1.⁊ Alexā. de ales i secūda parte in tractatu de desp̄atione q̄ desperatio ē peccatū q̄ cōsistit in falsa opinione:qua existimat veniā peccatoribus penitentibus denegari. Et ideo sic motus spei qui cōformiter se hz ad estimationem veram:est laudabilis ⁊ virtuosus. ⁊ ita oppositus motus desperationis q hz conformiter estimationem falsam de deo est vitiosus:⁊ peccatū. Et non solū simpliciter peccatum sed peccatū in spm̄.s. Quod declaratur ſm Bo.in ſo di.43.q.vltima i rñsione primi argu.cum hac distinctione. Quod aliqñ d̄sperat aliquis ex pusillanimitate ita q̄ in ipa desperatione non inueniat complacentiā sed doleat ⁊ renititur ꝯtra ipam.⁊ tūc non est dicendū esse peccatum in spm̄.s.quia ex tali desperatione nō p̄icitur homo i p̄fundū. Est ⁊ alia desperatio qua quis desperat diffinitiue abscondens se quasi a facie diuine misericordie sicut Cayn qui dixit. Ecce a facie tua eicis me hodie geñ.iiij.⁊ hoc semꝑ est peccatū in spm̄.s.quia ē in contumeliā diuine misericordie.cui suā p̄fert iniquitatē sicut dixit Caym maior inquit ē iniquitas mea ⁊c. Et talis non iudicatur infidelis aut q̄ talis bene sentit de alijs l; de se male: aut certe quia non estimat deum misereri nō posse sed potiꝰ misereri nolle. Et tale peccatum semꝑ habet coniunctam maliciam pro eo q̄ qui sic desperat in tali culpa vult vitam suam finire. vnde tales persepe sibiipsis inferunt mortem. ¶ Quantū autē ad secundū in hac parte que dicitur cōparatio. Notandū est ſm Rica. vbi supra q̄ peior est desperatio q̄ p̄sumptio:quia per desperationem volūtas totaliter a deo recedit. non.n.innititur misericordie quā contemnit:⁊ nec iusticie quā refugit. per p̄sūptionem aūt tenditur in deum l; inordinate:peius vero est totaliter ab eo recedere ⁊ in nullo sibi initi q̄ inordinate ei initi:⁊ in ipm tendere. ¶ Preterea p desperatōnem contemnit̄ diuina misericordia: sed p̄ sumptione paruipenditur eiꝰ iustitia. Peius aūt est contemnere diuinam misericordiam q̄ paruipendere dei iusticiam:quia q̄uis in deo sint eiusdem nobilitatis misericordia:⁊ iusticia cum in ipo realiter sint idem effectus tñ misericordie superexaltant effectus iusticie:iuxta illud Jaco.ſo misericordia superexaltat iudiciū:cū ergo duorum vitiorum oppositorū eiusdem virtutis:sint illud magis opponit̄ virtuti qđ est peius.magis opponit̄ spei desperatio q̄ p̄sumptio. ¶ Quantū ad tertiū in hac p̄te quod dr̄ detestatio. sciendū ē desperationem esse detestandā tripliciter. Rōne s. Auctoritate.⁊ exemplo. ¶ Primo rōne sic illud sūme ē detestandū q̄ est alijs peccatis grauius. Sed desperatio est peccatoꝝ maximoꝝ grauissima.ergo ⁊c. ¶ Ad cuiꝰ rōnis declarationem sciendū ſm Alex.de al'.in ſa p̄te in tractatu de desperatōne. Et tho.ſa ſe.q.20.ar.3.q̄ q̄uis peccatū desperationis ſz se leuius sit infidelitate ⁊ odio quia maius peccatū est offendere deum i se q̄ offendere cū ꝑut pticipatur a nobis. Sed infidelitas p̄uenit ex hoc q̄ homo ipsam dei veritatem non credit. Odiū vero dei p̄uenit ex hoc q̄ voluntas hois ipsi diuine bonitati cōtrariatur. desperatio autē ꝯtrariat̄ ei ſm q̄ eius bonitas a nobis pti

cipatur. ergo ꝑm se loquēdo maius peccatum est non credere dei veritati: vel eius odisse bonitatem q̄ꝫ nō sperare ab eo salutem. Attamen loquēdo quo ad nos peccatum desperationis ē periculosi⁹ quod ꝓbo triplici rōne. ❡ Primo rōne āmissibilitatis. sic illud per quod tollit̄ in bonis actibus cōstantia vel ꝑseuerantia: vel finis cōfidentia est periculosius: sed ꝑ desperationem in rebus laboriosis que ad vite ꝑfectionem ptinent perditur constantia ⁊ tollitur ꝑseuerātia cui principaliter merces redditur ⁊ priuat se desperans de cōfidentia finis. ergo ⁊c. ❡ Secūdo idem ꝓbatur rōne insanabilitatis sic. Sicut. n. morbus incurabilis periculosior ē curabili. ita peccatum qđ nunq̄ꝫ sanatur sed tale est peccatum despatōnis iuxta illud Jere. 15. plaga mea. s. desperationis renuit curari. Et illđ 30. Jere. insanabilis fractura tua pessima plaga tua. ergo ⁊c. ❡ Tertio idem ꝓbat̄ rōne inclinabilitatis sic. illud peccatū per quod inclinat̄ homo ad omne malū ⁊ ꝑ qđ retrahitur ab oī bono ē grauius ⁊ ceteris periculosius sed desperatio ē huiusmodi: q: sicut per spē reuocatur homo a malis ⁊ prouocat̄ ad bona oīa ꝓsequenda ita ꝑ desperationē misericordie dei quasi ad omnia mala ꝓlabitur absq̄ꝫ freno. vñ sup illo verbo ꝓuer. 14. Si desperaueris lapsus in die angustie iminuetur fortitudo tua glo. q. d. Si desperaueris de venia in die angustie. ⁊ in. d. t. vel ꝑsecutionis iminuet̄ fortitudo tua. s. resistendi dyabolo ⁊ tētationi. Sicut n. spes ē qua oīa mala iminentia cōstanter ⁊ libenter sustinent̄ ita nullū peccatum tm̄ minuit fortitudinē mentis q̄ꝫ desperatio. vñ alia gl. sup ꝑdictis verbis. Si despatio dicit. Nihil execrabilius desperatione q̄ꝫ q hūerit ⁊ ī generalib⁹ hui⁹ vite laborib⁹ succūbit ⁊ qđ peius ē in fidei certamine cōstātiam pdit. h ibi. ❡ Scđo idē ꝓbat̄ auctoritate. Mā. ⁊ Mr. 2. dr̄. An ignoras ꝙ periculosa sit despatio. ⁊ Job. 15. Nō credit. s. despatus ꝙ reuerti possit de tenebris ad lucem circōspectans vndiq̄ꝫ gladiū. Et ꝓuer. 18. impius cū in ꝓfundū peccatorū venerit ꝯtemnit s̄ꝫ sequit̄ eū ignominia ⁊ obprobriū. Et Jere. 18. desperauimus post cogitationes nr̄as ibimus ⁊ prauitatem cordis nr̄i faciemus. Et Apl's ad ephi. 4. dicit desperātes seipsos tradiderunt impudicicie. Ecce quantū maluꝫ ē desperatio. ꝓpterea Aug. dicit. 24. q. 3. c. corripiant̄. sicut nec est de aliquo desperandū aut cōtradici deo pōt ne respiciat ⁊ det pniam. ⁊ accepto beneficio cōtribulati cōtritiq̄ꝫ cordis a reatu q̄ꝫ vis iuste d.nationis absoluat damnatum quē ipse non d.nat. Et. 32. q. 2. c. ancillam. ⁊ de pe. di. 4. c. i. scribit̄. Nemo desperandus est dū i. hoc corpore constitutus est. q: nō nunq̄ꝫ qđ diffidentia etatis differt̄. consilio maturiore pficitur. ❡ Tertio idem ꝓbat̄ exemplo. Nā Caym ꝓpter desperationeꝫ d.natus est qñ dixit maior est iniquitas mea q̄ꝫ vt veniaꝫ merear. glo. dicit mentris caym: q: maior est dei misericordia q̄ꝫ omniū hoīum miseria. Et iō Amb. de eius peccato in li. de paradiso. c. 29. dicit sic bonū est condemnari in peccato ⁊ flagellari in delicto vt cū hominibus flagellemur ꝰ niq̄ꝫ Caym q̄ voluit crimen negare indignus iudicatus est qui puniret̄ in peccato sed remissus ē sine rescripto pene forsasse non maiori crimine fratricidij. Illud eniꝫ cōmisit in fratrem q̄ꝫ sacrilegiū quodāmō credidit mentiendū dicens nescio. nūquid ego fratris mei custos sum? ⁊ ideo accusatori dyabolo eius accusatio reseruata ē vt cū eius angelis flagelletur qui cum hominibus noluit flagellari deniq̄ꝫ de talibus dictū est declaratio mortis eorū: ⁊ cum hominibus nō flagellabunt̄. hec ille. ❡ Preterea ꝓpter desperationeꝫ iudas penituit sed male nam laqueo se suspendit. ⁊ ideo de pe. di. 3. c. siue aūt. Et. 4. sen. di. 20. c. i. ait leo papa inter omnia sceleratior omnibus o Juda ⁊ infelicior omnibus extitisti quē

non penitentia reuocauit ad dñm: sed de speratio traxit ad laqueū. hec ibi. detestāda igit̃ sive est & fugienda desperatio omnium vitiorū sceleratissima. Nec aliquis iudicandus est tanq̃ sit desperandum de ipso. q: Augu. vt habetur in bo sen. di. 43. sic dicit. De nullo enim desperandū est q̃ diu pacientia dei ad penitentiā eum adducit. pagan⁹ est homie iudeus est homine infidelis est hoie scismaticus ē homie qd scis si cras amplectitur catholicam pacē sequatur catholicam veritatem. Quid si isti quos in quocunq; genere erroris notas & tanq̃ desperatissimos damas ante q̃ finiāt vitam hanc agunt penitentiam & inueniūt veram vitam in futuro? nollite ergo de his ante tps quicq̃ iudicare. hec ille. ne cum iuda perfido desperatoq; damnemur. sed potius cum petro fideli de domini bonitate spē habētes lachrymis facinora nostra tergendo veniam consequamur & gratiā: qua glorie efficiamur digni ipo prestante qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post secundam dñicam in quadragessima de magnanimitate simul & pusilanimitate. Sermo. 34.

P Otestis bibere calicē quē ego bibiturus sū? dicunt ei: possumus. Scribūtur hec Mat. 20. & in euāgelio. ode. ferie. Satis me dixisse arbitror fratres i chrīsto carissimi superioribus sermonibus de vitijs & peccatis qui principaliter virtuti spei repugnare videntur de vitio. s. psumptionis: & ingratis despationis iccirco dignū ē aliqua pcurrer verbis succītis d magnanimitatis virtute ɔtraria pdictis peccatis vt & pricipalius pusilanimitati q̃ ēt videbit̃ ē ɔtraria spei & opposita potissime reperit̃. Quā magnificentiā sic comēdare possumus ex pverbijs sapientū vbi dicit̃. Nunq̃ periculū sine pculo vincit̃: nihil ē magis in rebus hūanis. vt aius magna despiciens qua ex re interrogati Jacobus & Johānes filij zebedei a dño nr̃o in verbis ppositis di. potestis bi. c. q. ego. b. sū? hac magnanimitate virtuosi rñderunt possumus: & pati oia amore tuo volumus. iō in psenti s̄mone tria ɔsideranda occurrunt. ¶ Primū quorū dr̃ entitas. ¶ Scōm dignitas. ¶ Tertiū quoq; contrarietas.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quid sit magnanimitas & qūo est circa honores.

P Rimo igitur est sciendū s̄m phm. 4. ethicor. q̄ magnanimitas est se ipm dignū estimare magis dignius ex rō hec ille. Ad quorū declarationem tres cōclusiones anotant̃. ¶ Prima quarū dicit̃ obiectio. ¶ Scda vero securatio. ¶ Tertia aūt originatio. ¶ Quantū ad primā ɔclusioné que dr̃ obiectio est sciendū s̄ʒ phm 4. ethico. q̄ magnanimitas est circa honores & inhonorationes. ¶ Ad quorū declaratōē dicit tho. s̄a s̄e. q. cxxix. ar. i. q̄ magnanimitas ex suo noie iportat quandā extensioné ai ad magna. Cōsyderatur āt habitudo virtutis ad duo. ¶ Uno qdē mō ad materiā circa quā operat̃. ¶ Alio mō ad actū pprium: qui cōsistit in debito vsu talis materie: & q: habitus virtutis principaliter ex actu determinat̃ ex hoc pricipaliter aliquis dr̃ magnanimus q̄ animū hʒ ad aliquem magnū actū aliquis aūt actus pōt dici magn⁹ dupliciter. ¶ Unomodo s̄m pportionem. alio mō absolute. ¶ Magnus qdem pōt dici actus s̄m pportioné & qui consistit in vsu alicuius rei parue vl̄ mediocris puta si illa re aliqs optime vtatur. Magnus vero actus ē simpliciter & absolute actus q cōsistit in optimo vsu rei maxie. Res aūt que i vsū hois veniūt sūt res exteriores. inter q̃ simplr maximus

[illegible]

ẽ honor ſm pħm.4.ethi.⁊ iõ in.l.vt vim
ff.de iu.⁊ iure dicit Baldus. Qd̃ metus
honoris eſt iuſt⁹ metus. Rõ huius ẽ quia
honor ẽ propinquiſſim⁹ virtuti nam ẽ te
ſtificatio quedam exiſtens de virtute ali
cuius tum ẽt q: deo ⁊ optimis exhibetur
tum ẽt quia homines pp̄ honorem ꝯſequẽ
dum ⁊ vituperiũ vitandũ alia oia poſtpo
nunt. vñ ⁊ pħs.i.Ecoño.dicit. Multo gra
uius aliqs fert, ſi honore priuet̃ q̃ȝ ſi bo
na ſibi auferantur. Sic ergo aliqs dr̃ ma
gnanimus ex his que ſunt magna ſimplici
ter ⁊ abſolute ſicut dr̃ aliqs fortis ex his
que ſunt ſimpliciter difficilia. ⁊ ideo conſe
quens ẽ ꝙ magnanimitas ꝯſiſtat circa ho
nores. ¶ Qd̃ ſi dicatur magna videt̃ per
tinere magnanimitas ad ꝓſecutionem q̃ȝ
ad fugam. dicitur.n. magnanim⁹ q: ad ma
gna tendit. Sed virtuoſi nõ laudantur ex
hoc ꝙ honores cupiũt ſed magis ex hoc
ꝙ eos fugiunt ergo magnanimitas nõ ẽ
circa honores. ¶ Ad hoc reſpon. ſ3 Tho.
vbi ſupra in ſolutõe vlti.argu. ꝙ illi q ꝯtẽ
nũt honores: hoc mõ ꝙ pro eis adipiſcen
dis nihil inconueniẽs faciũt nec eos nimis
appreciãtur laudabiles ſũt. Si quis aũt ſic
ꝯtemneret honores vt nõ curaret facere
ea que ſunt digna honore hoc vituperabi
le eſſet ⁊ hoc mõ magnanimitas eſt circa
honorẽ vt. ſ. ſtudeat facere ea que ſunt di
gna honore nõ tñ ſic vt ꝓ magno eſtimẽt
humanũ honorẽ. Eſt ſciendũ tñ ꝙ magna
nimitas nõ eſt circa quoſcũq3 honores ſ3
circa magnanimos. Nã quedã ſũt paſſiões
que magnã habẽt vim reſiſtẽdi principali
ter rõni ex parte paſſionis. Quedã vero
ex parte rex̃ pricipaliter que ſunt obiecta
paſſionuȝ paſſio~es ãt nõ habent magnã
vim repugnãdi rõni niſi fuerũt vehemen
tes eo ꝙ appetit⁹ ſenſitiu⁹ in quo ſunt paſ
ſiones naturalr̃ ſubdit̃ rõni ⁊ iõ virtutes
q̃ ſũt circa huiuſmõi paſſiões nõ ponũtur
niſi circa id qd̃ ẽ magnanimũ i ipſis paſſio
nibus ſicut fortitudo ẽ circa maximos ti
mores ⁊ audacias. Tempãntia ãt eſt circa
maximax̃ delectationũ ꝯcupiſcẽtias. ⁊ mã
ſuetudo ẽ circa maximas iras. Paſſiões
ãt quedã hñt magnam vim repugnãdi ex
ipſis reb⁹ exterioribus que ſunt paſſionũ
obiecta ſicut amor vel cupiditas pecunie
ſeu honoris ⁊ in iſtis oȝ eſſe virtutẽ nõ ſo
lum circa id qd̃ ẽ maximũ in eis ſ3 ẽt circa
mediocria vel maiora quia res exterius
exiſtẽtes ẽt ſi ſint multũ parue ſunt multũ
appetibiles vtpote neceſſe ad vitã hoĩs. ⁊
ideo circa appetitũ pecuniax̃ ſunt due vir
tutes. vna qdem circa mediocres ⁊ mode
ratos. ſ. liberalitas alia autẽ circa magnas
pecunias. ſ. magnificẽtia. ⁊ ſimiliter etiam
circa honores ſunt due virtutes. vna qdẽ
circa mediocres honores que innomiata
eſt. Alia eſt circa magnanimos honores:
que dicitur magnanimitas. Et ideo ꝓprie
dicen. eſt ꝙ materia magnanimitatis eſt
magnus honor ⁊ ad illa tendit magnani
mus que ſunt magno honore digna. ⁊ ſic
patet primum. ¶ Quantũ ad ſecundã con
cluſionẽ que dr̃. Securatio. ẽ ſciendũ ſm
Tho. vbi ſupra ar.7. qd̃ Securitas aliquo
modo pertinet ad magnanimitatẽ. Nam
phs in ſcdo Rhetori. dicit ꝙ timor facit
homines cõſiliatores inquantũ. ſ. habent
curam qualiter poſſint ea euadere que ti
ment. Securitas ãt dicitur per remotionẽ
huius cure quã timor ingerit, ⁊ ideo ſecu
ritas importat quandã perfectã quietem
animi a timore ſicut fiducia iportat qued
dam robur ſpei. ſicut autẽ ſpes directe per
tinet ad magnanimitatem: ita timor dire
cte pertinet ad formidinẽ. ⁊ ideo ſicut fidu
cia imediate pertinet ad magnanimitatẽ
ita ſecuritas inmediate pertinet ad forti
tudinem. Conſideran. eſt tñ ꝙ ſicut ſpes ẽ
cã audacie ita timor ẽ cã deſperatiõis. Et
ideo ſicut fiducia ex ꝯſequenti pertinet ad
fortitudinem inquantũ vtitur audacia ita
⁊ ſecuritas exiſtenti pertinet ad magnani
mitatem inquantũ repellit deſperationẽ

vñ Tullius in pꝛio de officijs dicit ꝙ ad
magnanimũ pertinet neq3 perturbationi
animi neq3 homini neq3 foꝛtune ſuccũbe
re ꝫ in hoc ꝯſiſtit hois ſecuritas ergo ſecu
ritas ad magnanimitatẽ pertinet eo mõ
quo dictũ ẽ.dicit.n.phs in.4.ethi.Qd̃ ma
gnanimi in magnis honoꝛibus nõ extollũ
tur ꝛ in paruis nõ conturbãtur.ꝛ ſilr ſe ha
bent i inhonoratione.Qd̃ ſi ꝯtra predicta
arguat̃ ſic Iſidoꝛ9 in libꝛo ethimo.dicit ꝙ
ſecurus dicit̃ quaſi ſine cura ꝫ hoc vr̃ eſſe
ꝯtra virtutẽ que curam hꝫ de rebus hone
ſtis ſm illud apli ſecũde ad theſal.ſecũdo.
Sollicite cura teipm ꝓbabilem exhibere
deo ergo ſecuritas nõ pertinet ad magna
nimitatẽ que operatur magnũ in oib9 vir
tutibus.¶ Ad hoc reſpon.ꝙ nõ quelibet
ſecuritas ẽ laudabilis ꝫ quando diſponit
aliqs curam pꝛout oꝫ.ꝛ in quib9 timere nõ
oꝫ.Et hoc modo eſt ꝯdecens foꝛtitudinis
magnanimitateſ ꝛ ſicpꝫ ſm in hac parte.
¶ Quantũ ad tertiã ꝯcluſionẽ que dr̃ oꝛi
ginatio.Eſt ſciendũ ſm Tho.vbi ſupꝛa ar.
8.qd̃ bõa foꝛtune viden.ꝯferre ad magna
nimitatẽ vt vult phs i.6.ethi.Nã magnani
mitas ad duo reſpicit:ad honoꝛẽ qdẽ ſicut
ad materiã:ꝛ ad aliqd magnum opandũ
ſicut ad finẽ.ad vtrũq3 ãt iſtoꝝ bõa foꝛtũe
coopant̃ q2 enĩ honoꝛ virtuoſis non ſolũ a
ſapientib9 ꝫ ẽt a multitudine exhibet̃ que
maxĩa eſtimat iſta exterioꝛa huiuſmõi foꝛ
tune.Fit ex ꝯſequenti vt ab eis maioꝛ ho
noꝛ exhibeat̃ his qb9 aſſunt exterioꝛa bo
na foꝛtune.Similr ẽt ad actus virtutũ oꝛ
ganice bona foꝛtune deſeruiũt q2 per diui
tias ꝛ amicos datur nobis facultas operã
di ꝛ iõ manifeſtũ eſt ꝙ bona foꝛtune ꝯfe
runt ad magnanimitatẽ.Qd̃ ſi dicat̃ nul
lus virtuoſus ꝯtẽnit ea qbꝰ iuuatur
Sed magnanim9 ꝯtẽnit ea que ptinent
ad exterioꝛẽ foꝛtunã.dicit enĩ Tulli9 libꝛo
pꝛio de officijs ꝙ magnus anim9 in exte
rioꝛes res deſpiciẽdo comendatur ergo
magnanimitas nõ adiuuat̃ a bonis foꝛtu
ne.Ad hoc reſpon.ꝙ magnanim9 exterio
ra bona ꝯtẽnit inquantũ non reputat ea
magna bona pꝛo quibus debeat indecens
facere.Non tñ quantũ ad hoc ꝯtemnit ea
quin reputet ea vtilia ad opus virtutis
exequen.Sufficit pꝛo parte pꝛima huius
ſermonis.

¶ Pars ſecunda huius ſermonis in qua
declaratur ꝙ magnanimitas eſt virtus di
gna ꝛ laudabilis.

SEcundo circa magnanimitatis di
gnitatem tria notãda ſũt.¶ Pꝛio
notandũ ẽ ꝙ magnanimitas ẽ virtus mo
ralis:bona ꝛ laudabilis.qd̃ ſic declaratur
ſm Tho.ſecũda ſecũde.q.129.ar.3.Na ad
rõnem virtutis humãe pertinet vt in reb9
humanis bonum rõnis ſuetur qd̃ eſt bo
num ꝓpoſitum hois.inter ceteras ãt res
humanas exterioꝛes pꝛecipuũ locũ tenent
honoꝛes vt in parte pꝛecedẽti dictum eſt
ꝛ inde ẽ ꝙ magnanimitas que modum rõ
nis circa magnos honoꝛes ẽ virtus.ꝛ quia
virtus ꝯſiſtit in medio ſcdm phm in.4.
ethi.Magnanimus eſt qd̃ magnitudine
extremus inquantũ.ſ.ad maxima vt oꝫ
tendit.Medius ãt eſt inquantũ.vꝫ tendit
ad ea que ſunt maxima ſm rationẽ.Ideir
co dr̃ virtuoſus eo ꝙ ſm dignitatem ſeip
ſum dignificat vt dicit phs ibidem q2.ſ.
non ſe extendit ad maioꝛa q̃3 eſt dignus
vñ phs.4.ethi.dicit.Magnanim9 bonus
exiſtẽs oio deriſibilis ẽ quia prau9 nõ eſt
honoꝛe dignus.Qd̃ ſi dicat̃ nulla virtus
opponitur alteri virtuti.Sed magnanimi
tas opponitur humiliteti.Nam magnani
mus ſe dignũ reputat magnis ꝛ alios con
tẽnit vt dr̃ in.4.ethi.ergo magnanimitas
nõ eſt virtus.Ad hoc reſpon.ſm Tho.vbi
ſupꝛa in reſpõſiõe argu.4.Qd̃ in hoie re
peritur aliqd magnũ qd̃ ex dono dei poſſ
det ꝛ aliqs defect9 q cõpetit ei ex infirmi
tate nature.Magnanimitas fac̃ ergo ꝙ
hõ ſe magnis dignificet ſm ꝯſideratiõeꝫ
donoꝝ que poſſidet ex dõ.vñ ſi hꝫ magnã

animi virtutē magnanimitas facit q̄ ad p̄fecta opa virtutis tendat. Ei silr̄ dicen. est de vsu cuiuslibet alteri⁹ boni puta scie vel exterioris fortitudīe humilitas āt facit q̄ hō seipm̄ puipendat s̄m ɔsideratiōnē proprij defect⁹. Silr̄ ⁊ magnanimitas ɔtēnit alios s̄m q̄ deficiūt a donis dei nō eni tm̄ alios appciatur q̄ p̄ eis aliqd indecēs faciat s̄ humilitas alios honorat. ⁊ supiores estimat quātū in eis inspicit de donis. vn̄ dē viro iusto dr̄ in ps. Ad nihilū deduct⁹ est in cōspectu ei⁹ malign⁹ qđ pertinet ad contēptum magnanimi. timentes āt dn̄m honorificat q̄ ptinet ad honorē humilis. Et sic pz q̄ nō sunt he due virtutes ɔtrarie q̄uis in ɔtraria tendere videantur q: p̄cedunt s̄m diuersas cōsideratiōes. Est ergo magnanimitas virt⁹. Nā s̄m phm̄. 4. ethi. Magnanim⁹ p̄mptus ē benefacere beneficiat⁹ verecōdatur q: hoc ē excelli ⁊ ipse i bono a nullo vult excelli ⁊ si beneficia recipiat sp̄ studet maiora retribuere. Et iterū ibidē dicit. Magnanim⁹ se hz q̄si nulli⁹ egeat: alijs āt fit p̄mptus ministrare. ⁊ iterū addit. Magnanimus magis curat veritatē q̄z hominū opinionē que oīa sunt virtuosa ⁊ laudabilia ergo ⁊c̄. ¶ Secūdo notan. ē qđ. Magnanimitas ē virt⁹ spēalis q: phs in. 4. ethi. distinguit eā contra alias virtutes. Nā s̄m Tho. scđa scđe q. 126. ar. 2. in pricipio. ad specialē virtutē p̄tinet q̄ modū rōnis in aliqua materia determiata pōat. Magnanimitas āt pōit modū rōnis circa determiatā materiā. s. circa honores vt dictū ē. s̄m eundē doctorē. Honor āt s̄z se ɔsiderat⁹ ē quoddā bonū spāle Et s̄m hoc magnanimitas s̄m se cōsiderata ē quedā special' virt⁹. Sz q: honor ē cuiuslibet virtutis p̄miū vt dic̄ phs p̄io ⁊. 4 ethi. Jđ ex ɔn̄ti rōne sue materie respicit oēs virtutes. ⁊ sic pz s̄m hui⁹ ptis. ¶ Tertio notādū ē q̄ magnanimitas aliquo modo ptinet ad fortitudinē. Nā vt dictū est p̄cipal' virt⁹ est ad quā ptinet audacē generalē modū virtutis cōstituere in aliqua materia pricipali. s̄ s̄z Tho. secūda scđe. q. 129. ar. 5. iter alios generales modos virtutis. vn⁹ est firmitas ai q: firmiter se hēre requirtur i oi virtute vt dr̄ scđo ethicoz. p̄cipue tn̄ hoc laudat̄ in virtutib⁹ q: i aliqđ arduū ducūt in qbus dificillimū ē firmitatē s̄uare. ⁊ iđ quāto difficili⁹ ē in aliquod arduū firmiter se hēre tāto pricipalior est virt⁹ que circa illđ firmitatē p̄stat aio difficili⁹ āt ē firmiter se hēre i pericul' mortis in qb⁹ firmat aiū fortitudo q̄z in alijs bonis sperādis vl' adipiscēdis ad que confirmat magnanimitas q: sicut hō maxie diligit vitā suā ita maxie refugit mortis piculū. Sic ergo pz q̄ magnanimitas cōuenit cū fortitudīe inquantū cōfirmat aiū circa aliqd arduū deficit ab ea āt in hoc q̄ cōfirmat aium in eo circa qđ facilius ē s̄uare firmitatē vn̄ magnanimitas ponit̄ ps fortitudinis q: adiūgit̄ ei sic s̄ua ꝑncipali. vn̄ Au. in. 1. li. de ci. dei. c. 22. ponit magnanimitatē eē ɔtēpnere di. Si rōnē diligēti⁹ cōsulas nec ipa qdē ai magnitudo recta noiat̄ vbi qsq3 nō valēdo tollerare vel queque aspa vel aliēa pcā. seipz interimit. magnamēs ifirma dephēdit̄. que ferre nō pōt vel durā sui cordis s̄uitutē. vl' stultā vl'gi opinionē: maiorq3 aius merito dicēd⁹ ē q vitā erūnosā3 magis pōt ferre q̄z fugere. ⁊ humanū iudiciū maxieq3 vulgar̄. qđ plerūq3 caligine erroris iuoluit̄ p̄ ɔscie luce ac puritate ɔtēnere. h' ille. Et sic pz pars secunda huius s̄monis.

¶ Pars tertia huius s̄monis in qua declaratur quomō pusillanimitas ē peccatū ⁊ opponitur spei ⁊ magnanimitati.

Tertio ꝑncipaliter dicenda sunt aliqua d̄ pusillanimitate magnanimitati ɔ̄ria. vbi tria breuiter considerabim⁹. ¶ Primū q̄rū dr̄ offensio. ¶ Scđz rūsio ¶ Tertiū declaratio. Quantū ad p̄mū qđ dr̄ offensio. Sciendū ē q̄ pusillanimitas ē pcm̄ qđ p̄bat̄ sic. nihil i morib⁹ hoim̄ est

vitan. nihil peccatū. S3 pusillanimitas ē vi tiūa. vr. n. ad Col. 3. pres nolite ad idigna tioné puocare filios vros vt nó fiat pusil lo aio. ergo é pcm̄. Nā s3 Tho. secūda scōe q. 133. ar. pmo. Oē illō q cōtrariat naturali inclinatiōi ē pcm̄ q: 9riat legi nature. inest āt vnicuiq3 rei natural' iclinatio ad exequē dā actiōez cōmēsuratā sue potētie vt p3 in oib9 reb9 naturalib9 tā aiatis q̄3 inaiatis. sic aūt p psūptioné aliqs excedit pportio né sue potētie dū nitit ad maiora q̄3 possit ita etiaz pusillanimis deficit a pportione sue potētie dū recusat i id tēdere qō ē sue potētie 9mēsuratū. vn̄ phs. 4. ethi. dicē pu sillanis ē q minorib9 q̄3 dign9 est seipsuz dignificat siue magnis siue puis siue mo deratis dign9 existēs. Et iō sic psumptio ē pcm̄ ita et pusillanimitas. Et inde ē q ſu9 q acceptā pecuniā dñi sui fodit i terrā nec opat9 ē ex ea pp quandā pusil lanimitatē et timorē punit a dño. Mat. 25. et Lu. 19. vn̄ et phs vbi sup̄ addit. pusillanis dignus exi stens bonis puat seipm̄ qbus dign9 est pp pigritiā q: nó vult se ingerere magnis s3 suā dignitatē et hoc ē q: se ignorat dignuz magnis cū sit dign9 et sic p3 pria 9sideratio in hac pte. ¶ Quantū ad secundā 9sidera tioné que dr̄ rn̄sio. Si forte 9 predicta ar gueret q pusillanimitas nō eēt pcm̄ q: . s. ex oi pcō aliqs efficit malus sic ex oi vir tute al' qs efficit bon9 s3 pusillanimis nō ē mal9 vt dicit phs. 4. ethi. ergo pusillanimi tas nō ē pcm̄. Ad hoc respon. q phs noiat malos q pximis inferūt mala et nocumen ta et s̄m h̄ pusillanimis nō dr̄ mal9 q: nulli infert nocumēta nisi p accidēs. s. nisi inquā tū deficit ab opib9 qbus posset alios iuua re. dicit eni Gre. in pastorali. Qō q pdesse vtilitati pximoz in predicatiōe refugiūt si districte iudicētur ex tantis rei sunt ex quātis veniētes pdesse potuerūt. ¶ Pre terea si dicat: eccli. x. scriptū est. Initium omnis peccati est supbia s3 pusillanimitas nō pcedit ex supbia q: superb9 extollit se supra id qō ē. pusillanimis autē subtrahit se ab ipsis quibus ē dignus. ergo pusilla nimitas n̄ ē peccatū. Ad hoc respō. q etiā pusillanimitas aliquo modo ex superbia pōt oriri dum. s. quis nimis sensui proprio innititur quo reputat se insufficientem ad ea respectu quoꝝ sufficientiā habet. vnde dicitur pver. 26. Sapientior sibi piger vi det septē viris loquētibus snias. Nihil. n. prohibet vt aliqs se quantū ad aliqua deii ciat et quantū ad alia se in sublime extollat. vnde Gre. in pastorali de Moyse dicit q supbus fortasse esset si ducatū plebis sine sine trepidatiōe susciperet. et rursus super bus existeret si actoris recusaret imperio obedire. Preterea si dicatur q quandoq3 viri sancti dignificant se minoribus q̄3 sint digni. Sicut patet de moyse et Jere. qui di gni erant officio ad quod assumebantur a deo qō tamen vterq3 eorum humiliter recusabat vt habetur Exo. tertio. c. non er go pusillanimitas est peccatū. Ad hoc re spon. q Moyses et Jere. digni erant offi cio ad qō diuinitus eligebantur ex diuina gratia. Sed ipsi pprie infirmitatis cōside rantes insufficientiā recusabāt: non tamen pertinaciter ne in supbiam laberētur. et sic p3 scōa 9sideratio. Quantū ad tertiā que dr̄ declaratio. ē dilucidan. cui virtuti op ponit pusillanimitas. s̄m eni Tho. vbi sup̄ ar. 2. et Ric. in 3. di. 26. ar. 6. q. 3. opponitur spei et magnanimitati qō sic declarat. Naz q opponatur spei dupliciter pōt intelligi s. aut generaliter aut spāliter. Pmo mō di co q pusillanimitas opponit spei q: sub rō ne qua ē vitiū. opponit spei sub rōne q̄ est virt9 que ē oppositio: nō s3 differētias spe cificas s3 generales. Scōo mō. s. spāliter. du pliciter ptꝫ intelligi. s. aut idirecte et mediate aut directe et imediate. Pmo mō pusillani mitas opponit spei: et cuicūq3 vtuti q: oēs virtutes iter se 9cordāt vt ifra ostendet et se mutuo coadiuuant. et ideo vitiū directe et imediate oppositū vni virtuti per conse

quens indirecte ⁊ imediate derogat in ali quo cuicũqz virtuti. ¶ Secũdo mõ.s.dire cte ⁊ imediate:opponit̃ pusillanimitas ma gnanimitati s₃ defectũ. Sicut.n.p magna nimitaté hõ se dirigit ad opera digna ma gno honore cõmensurata seu ꝓportionata dignitati sue vt dictũ est. Sic homo p pu sillanimitatez retrahit se seu resilit ab ope ribus dignis magno honor̃ ꝓportionatis dignitati sue. Sed hoc mõ non opponitur spei:qꝛ arduum respectu cuius é virt⁹ spei ⁊ arduũ respectu cuius est pusillanimitas non sunt rõnis eiusdem cũ bonũ arduum qd est obiectũ spei sit supra hoís naturalé facultatem ⁊ bonuz arduũ in quod tendit magnanimitas ⁊ a quo resilit pusilanimi tas é infra hominis naturalé facultaté.op ponitur ergo directe ipsi magnanimitati. vñ ⁊ phs.4.ethicorum dicit. Qd pusillani mitas é peior ꝓsumptitate:qꝛ magne virtu ti opponit̃ que é magnanimitas. Velim⁹ igitur fratres dilectissimi vere magnani mes eé reiecta oí pusillanimitate: qꝛ vt il le poetarũ eximius maro cecinit. Auden tes fortuna iuuat.benignus é equidé dñs ⁊ nunq̃ de se ꝓsumentes deserit:qua de re magno cũ feruor̃ ad dñi pedes accedam⁹ ⁊ ab eo interrogati potestis bibere calicé quem ego bibiturus sum siue vt melius dixerim quem ego bibi cũ Johãne ⁊ Jaco bo.rñdeamus.possumus. Quod dñs ipse Jesus benedictus nobis ꝓstet qui viuit ⁊ regnat cum patre ⁊ spiritu sancto in secula seculorum.Amen.

¶ Feria quinta post secundá dñicam in quadragessima de reprobatione gule que est contraria caritati ꝓprij corporis ⁊ ani me.Sermo.35.

Homo quidam erat di ues ⁊ induebat̃ purpu ra ⁊ bisso:⁊ epulabatur quotidie splendide.scri bunt̃ hec verba lu.16.⁊ in euãgelio occurrẽtis ferie. Sapientissimi Salomonis sententia est fratres in christo cariss.mi Eccl 37.q ꝓpter crapulam multi perierunt. Quam sniam equidé diuus Hiero.confirmat di.ð conse.di.5.c.Ne tales Hypocrates docet í amphorisinis crassa ⁊ obessa corpora que crescendi mensurá iplerũt nisi cito abla tióe sanguinis minuant̃ in paralisiz ⁊ pessi ma morborũ genera errũpere. Et Galien⁹ doctissim⁹ hypocratis interpres Alethas quorum vita ⁊ ars sagina est:dicit í exhor tatione medicine nec viuere diu posse nec sanos esse.hec ille.ex quibus verbis satis apparet vitiũ gulle ⁊ castrimargie cõtra rium esse caritati ꝓprie anime ⁊ corporis ⁊ impedimentũ esse supradictarũ virtutũ s.spei ⁊ magnanimitatis qd patet liquido in diuite de quo hodierni euãgelij textus elloquitur de quo etiá sunt verba vestris dilectõnibus recitata v₃.homo quidá erat ⁊c.qua ex re sepultus est in iferno.his igi tur supersedendo que de vitio gule in vo lumine de peccatis diximus ð eius repro batione ⁊ detestatione impresentiaruz ver ba faciemus quam abhominationem ⁊ re probationem tripliciter ostendemus v₃. ¶ Primo rationibus. ¶ Secũdo aucto ritatibus. ¶ Tertio quoqz exemplis.

¶ Pars prima huius sermonis vbi vitiũ gule esse digne reprobandũ diuersis ratio nibus ostenditur.

Primo ideo dico vitiuz gule esse in me fugiendũ ⁊ detestandũ. Quod sic esse multiplici rõne ostenditur.v₃.rõne occasionis.ratione obtenebrationis.rõne violationis.rõne dissipatiõis.ratione per ditionis. ratione cõsumationis. rõne imm riationis. ¶ Primo dico gule vitium eé fugiendũ ⁊ reprobanduz rõne occasionis. Nam est graue ⁊ maximũ peccatum rõne dispositionis ad malum.vnde dicit Alex. in 3a parte in tractatu de gula articu.7. Quod gula per se non est origo aliorum vitiorum occasionaliter tañ disponit ad

illa maxime tñ quantū ē de se ad luxuriā; vñ glosa sup illud. Qui percussit egiptū cum pri. e. sic inquit. Luxuria superbia et cōcupiscentia sunt ea que venter generat sed venter nō generat nisi rōne gule ergo gula ē origo illorum trium. Item glosa super illud Mat. 4. Cū ieiunasset. inqt. Nisi gula refrenetur frustra cōtra alia vitia laboratur. Item Hierony. inquit. Duo sūt vitia ex omnib⁹ que maxime homines decipiūt suis voluptatibus gula et libido que deponere eo ē difficili⁹ quo eis vti ē dulcius. Itē Criso. dicit Adam in cōtinentia ventris expullit a paradiso. diluuiū qd fuit tempore Noe ipsa fecit sodomorū fulmina ipsa adduxit. si enim fornicationis accusatio erat sed tamen alterius pene radix: Hinc orta ē. etc. Quid plura fere omnia mala ex gula proueniunt vt nec ipsa Marcelli facūdia nec Ciceronis elloquētia omnia percurrere posset. Inde igit oritur luxuria vt dictū ē. et volumie de precc pris. dari⁹ habetur. Iō diuus Hiero. ad furiam virginē inquit. O filia. Si ap̄l's castigauit corp⁹ suum ne cū alijs predicasset reprobus efficeretur quō tu iuuencula adhuc in feruore iuuentutis posita dapibus et vino plena de castitate eris secura. q. d. non est possibile. Inde etiā oritur superbia quia a deo cor hominis gulla aggrauat vt nec dei magnitudinem nec suam vilitatem homo cognoscere possit vel cogitare quibus in nobis humilitas oritur quia teste Augu. Humilitas ē ex intuitu proprie condictionis et sui conditoris voluntaria mentis inclinatio. Inde etiā oritur Auaritia vnde Hiero. dicit. Delicie. et epularum varietas auaritie fomenta sunt quia ne venter deficiat auare gulosi multa conseruant. ergo etc. ¶ Secundo detestanda est gula. ratione obtenebrationis nam gula intellectū obnubilat. ex inordinata enim sumptiōe et delectatione ciborū et potus causatur inordinatio rōnis eo q perturbata ab inferioribus virib⁹ corporalibus ppter fumositates ascēdentes ad cerebrū ipm pturbātes et obfuscantes rō impeditur. vñ Isidorus li. primo de sūmo bono dicit. Epularū saturitas nimia aciē mentis obtundit ingeniūq; euertere facit. et Hie. inqt. Venter pinguis nō gignit tenuem sensū. h ille. Et ideo q vult vacare studio litterarū contēplationi et orōni ac deuotioni o; vt sūme sit sobri⁹. ergo etc. ¶ Tertio gula ē detestāda ratione violatiōis. Tres enim leges ab origine mūdi vsq; ad hāc etatē reperte sunt sicut a Gratiano di. 1. c. Omnes leges. colligi pōt. ¶ Prima lex naturalis vocata fuit i qua hoies simplici mō viuentes delitias minime regrebant. vñ Boe. in libro de cōsolatione dicit. Felix nimium prior etas: ptenta fidelibus aruis. Nec inherti pdita luxu. Faciliq; sera solebat. Ieiunia soluere glāde. etc. que ibi habētur sed hāc legē vitium gule dānauit quādo post h vitium oē genus humanū ambulare cepit. Incepit eni Eua et paulatim oēs sunt eā secuti. Nā ea tēpestate vrgen. 6. c. scriptū est. Corrupta ē terra corā deo et repleta est iniqtate cum oēs gule atq; luxurie deseruirēt. Alia lex scripture fuit in qua degentes hoies a deo tentati fuerunt de h vitio vt cōtra dñm murmurarent vt p; exo. 16. et sic in deū Moysem et Aaron nequiter dicerent. vtinā mortui essem⁹ in egipto per manū dñi quādo sedebam⁹ super ollas carnium et comedamus panes in saturitate. Tertia lex gratie nūcupata est que vsq; in fine mundi durabit et licet dominus noster dixerit. Attendite vobis ne forte grauentur c. u. i crap. et ebr. Lu. 21. c. et Lu. 6. Beati qui esuriūt etc. et tamē hoc vitio genus humanū his tpibus nr̄is est corruptū vt dici possit illud ps. Nō ē q faciat b. nō ē u. etc. ¶ Quarto detestāda ē rōne dissipatiōis. Nā gula ē oium bonorum dissipatrix. vñ Inno. in li. de miseria condictionis humane dicit. Quid turpi⁹ ebrioso

vel guloso.cui fetor in ore:tremor in corpo
re promit:stulta proicit occulta cui mens
alienat.facies transformatur. h̄ ille dicit ē
fetor in ore. Et ideo scripserunt Brag.ad
Ale.di.Uos estis viua sepulcra mortuoꝝ
vn̄ ps.Sepulchrū patens ē gutur eorum.
Item dicit ē tremor in corpore.vnde. Se
neca ad lucil.ep̄la.24.dicit. Epule crudita
tem generāt debilitates neruoꝝ ac corpo
ruꝫ tremorē.dicit etiā concludēs gulosus
stulta ꝓmit ⁊c̄. vn̄ prouer.31. Nullū secre
tuꝫ vbi regnat ebrietas ⁊ ps. linguis suis
dolose a.v.as.sub.l.e.vn̄ gula facit hominē
brutalē creaturam.iō Sene.dicit limitata
ē natura a brutis hō vero cum liberuꝫ ar
bitriū habeat a natura euagatur.qd̄ enim
ꝓpria facim⁹ auctoritate ad nature reffer
rimus necessitatē. ¶ Quinto detestanda
ē gula rōne perditionis q̄r.s.facit perdere
modum totius honestatis. ⁊ re uera sic ē
naꝫ qui mores perdidit qūo in se honesta
tem ſuare poterit.gula eni destruit bonos
mores ⁊ exterioris cōpositionis honesta
tem.vn̄ Tre.p̄io dicit. Dederūt preciosa
queqꝫ ꝓ cibo ad refocillandā aīam. ⁊ iteꝝ
Egressus est a filia syon oīs decor eius. ⁊
iō ex inde sequitur inhonestas illusiōes
Immūdicie ⁊ vomitus. lꝫ. n. vomitus sit
vtilis ſm Tho.vbi supra ar.6.s.post super
fluam comestionē ⁊ possit procurari vomi
tus absqꝫ culpa de cōsilio medici in reme
dium alicuius morbi tamē vitiosuꝫ est ꝙ
quis tm̄ se cibi ⁊ potus ingurgitet vt vo
mitu indigeat.Natura eni ipsa hoc vitiū
fugien.docet.nulli.n.animaliū magnorum
dedit tam paruū os sicut homini ⁊ hoc eq
dem vt homini temperantiā suaderet. vn̄
hortamur Joel.i.c. ab h̄ detestando vicio
fugere q̄r q̄ꝫ breuis ē eius delectatio sic.
di. Expergiscimini ebrij ⁊ flete ⁊ vlullate
oēs qui bibitis vinū i dulcedine.qm̄ perijt
ab ore vestro.Item Ber. dicit Uoluptas
gutturis que hoīe tāti estimatur vix duo
rum hꝫ latitudinē digitoꝝ. Nā delectatio
illa nō durat nisi tantū quantū est trāsitus
ille ꝑ gulam ⁊ pro illo transitu tot ⁊ tanta
mala sibi parat dn̄a gula. Preterea qcq̄d
delectando trāsit mox in corruptionē ver
titur ⁊ materiā fetidā ⁊ tanto maior corru
ptio quāto magis de cibo sumitur ⁊ tāto
est maior fetor quāto esca extiterat delica
tior vn̄ ⁊ hominū stercora fetidiora sunt q̄ꝫ
ceteroꝝ aīalium. ¶ Sexto detestanda est
gula ratione ꝯsumptionis siue dānificatio
nis.facit enim gula ꝯsumere omnia bona
temporalia quia gulosus omnē substantiā
suam dissipat vn̄ Eccl'iastes. 6. Omnis la
bor hoīs in ore eius sꝫ aīa illius nō imple
bitur bonis.⁊ hic est ꝙ gulosus nunq̄ꝫ di
catur.vn̄ Eccl'iastici. 19. dr̄ operari⁹ ebrio
sus non locupletabitur ꝓuer.21.Qui amat
vinū ⁊ pinguia nō ditabit. Immo etiā sic ē
gulosus efficitur pauper. vn̄ ibidem. Sa
piens dicit.Qui diligit epulas i egestate
erit.Et ideo gulosis bn̄ dicitur illud Agei
p̄io.c.Qui mercedes congregauit misit
eas in saccū partusum.Quia quicq̄d gulo
sus laborando cōgregauit per totā hebdo
modā in die dominico totū ponit in sacū
partusuꝫ. ¶ Septimo ⁊ vltimo detestāda
est gula ratione iniuriationis.s.dei ⁊ pro
ximi.Nā proximus iniuriatur per gulam
tp̄aliter ⁊ sp̄ūaliter. Tēporaliter q̄r gulo
sus expendit i cibis delicatis superflue tā
tuꝫ ꝙ.20.pauperes possent sibi panē eme
re ꝓ suo victu in vno cibo ⁊ pastu.Iō pau
peres defraudat q̄r eoꝝ portionem glutit
q̄r omnes fideles sūt fratres vt pꝫ Mat.
33.vn̄ Ber.dicit. Noli putare gratuitum
qd̄ impēdis ꝓximo:velis nol' debitor ci⁹
es.h̄ ille. Relinquo.s.alias:aliasqꝫ iniurias
conuicia ⁊ obprobria que tales solēt infer
re ꝓximis maxime pauperib⁹. Dānificat
etiā gula ꝓximū sp̄ūaliter saltēꝫ malo exē
plo.vn̄ in sūa de vitijs dicit ꝙ gula ē pri
mi corruptio.s.pp malū exemplū.ad hoc
pertinet qd̄ legitur Ro.14. Si pp cibum
frater tu⁹ ꝯtristat iam nō ſm caritatē am

dulas noli cibo tuo perdere illum p quo xps mortuꝰ ē. Iniuriatur ēt deꝰ hoc pessimo vitio. Nā cum solū debeant vnū deum homines adorare iuxta illō Mat.4. dn̄z deū adorabis ⁊ illi soli ſuies. gula facit sibi ⁊ vētri diuinū hoiem impēdere. vn̄ apl's ad phil.3. Quoꝝ deꝰ vēter ē. Nā teste diuio ⁊ aurelio Augu. hoc ab hoie colitur qd̄ p ceteris diligit. Insup p gulā imago dei que ē in aīa destruit. vn̄ de gulosis dr̄ Tre.4. denigrata ē facies eoꝝ sup carbones. Insuper per gulā cor ꝯtra deū elleuat vnde Osee.13.c.dr̄. Adipleti sūt ⁊ saturati sūt ⁊ leuauerunt cor suū ⁊ obliti sunt mei. hinc ps. dicit de gulosis. In chamo ⁊ freno maxillas eoꝝ constringe q n. ap. ad te. quasi dixerit cū gulosi hēant maxillas sine freno in comessatiōe ⁊ ebrietate eas obsecro ꝯstringe dn̄e ⁊ ipsis frenū impone vt saltem tn̄ recordēt fame inopia ⁊ necessitate Et sic pz q̄z male condictiōis sit gula ⁊ fugiēda predictis rōnibus de quibus Aug. inqt. Vbicūqz querit caro refectionē inuenit defectionem; Et sic satis erit pro parte principali nostri huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua pbatur vitium gule esse reproban. multiplici auctoritate.

Secundo hoc idē pbatur. s. gulā esse fugiendā septēplici auctoritate. vz Prophetica. Euan. Aposto. Cano. Auten. Phylo. ⁊ Poe. ¶ Primo auctoritate pphetica sic.

¶ Quacūqz die cōederitis morie. gen.2.

¶ Vtinā mortui essemꝰ i.e. qn̄ se. sup ollas carniū ⁊ cōedebamꝰ panē i saturita. Exo.16

¶ Sciatis quid comedere ⁊ respuere debeatis. Leui.xj.

¶ Adhuc carnes erāt i dentibꝰ eoꝝ ⁊ ecce furor dn̄i ꝯcitatꝰ in ppl'z pcussit eū plaga magna pp. s. peccatū gule Nume.xj.

¶ Filiꝰ nr̄ cōessatōibꝰ vacat ⁊ luxurie atqz ꝯuiuijs lapidibꝰ obruet eū ppl's. Deu.21.

¶ Incrassatus est dilectus ⁊ recalcitrauit. Deu.32.

¶ Māducauerūt ⁊ sa. sunt nimis ps.44.

¶ Noli eē i ꝯuiuijs pcōꝝ nec i cōessatōibꝰ eoꝝ q carnes ad vescen. ꝯferūt. puer.23.

¶ Aia saturata calcabit fauū. s. spūaliū p.27.

¶ Aufer vētres ꝯcupiscētias ⁊ ꝯcubitus cōcupiscētie ne apphēdāt me. Eccle.24.

¶ Noli auidꝰ eē in oi epulatiōe ⁊ non te effundas sup omnē escam. Eccle.37.

¶ Cōedamꝰ ⁊ bibamꝰ: cras eni moriemur sic equidē dicunt gulosi Isa.22.

¶ Negociatio eoꝝ vt māducent in saturitate ⁊ vestiantur Isa.23.

¶ Canes ipudētissimi nescierūt saturitatē. i. gulosi q more canū ⁊c. Isa.56.

¶ Ois ppl's gemēs ⁊ querēs panē dederunt quecqz pciosa p vino Tre.1.

Et sic patet auctoritate pphetica gulam esse reprobandam.

¶ Scdo patet idem auctorittae euangelica sic discurrendo

¶ Ne solliciti sitis aīe vr̄e dicētes qd māducabimꝰ aut qd bibemus. Mat.6.

¶ Sicꝰ fcm̄ ē in diebꝰ noe. ita erit i diebꝰ filij hois edebāt ⁊ bibebāt ⁊c. Lu.17.

¶ Attendite vobis ne forte grauentur c.v.⁊c. Lu.21.

¶ Nō i solo pāe u.h.s.i.o.u.q.⁊c Mat.4.

¶ Tertio idē pbat auctoritate Aplica sic Noli propter escā destruere opus dei oia quidem munda sunt Ro.14.

¶ Huiusmodi xpo dn̄o nō seruiunt. s. ventri suo per gullam. s. Ro. vltio.

¶ Esca vētri ⁊ vēter escis: deus āt habet ⁊ hanc destruet prime Cor.6.c.

¶ Manifesta sunt opa carnis fornicatio imūdicia ebrietas comessationes ⁊ q talia agūt regnū dei nō possidebunt ad Gal.5.

¶ Ne qs fornicator aut pphanꝰ sic esau q pp vnā escā vēdidit priogēiturā suā He.12

¶ Quarto pbatur auctoritate cano. gulā esse fugiendam vt di.35. Sexto die. pz vbi habet q gula primū hoiē d padiso depullit. ⁊ de ꝯse. di.5.c. Ne tales. dr̄ Ne tales ac

cipiamus cibos quos aut difficulter dige
rere aut comestos partos ⁊ pditos labo
rare doleamus oleꝝ ⁊ pomoꝝ ac legumi
nuꝫ ⁊ facilior apparatus ē ⁊ arte ipēdijsqꝫ
coquoꝝ nō indiget ⁊ sine cura sustētat hu
manum genus ⁊c. Et extra de vi. ⁊ hone.
cleri. c. a crapula. ⁊. 35. di. § prio. c. Luxurio
sa. ⁊. 41. di. c. delitie. ⁊. c. quisqs. ⁊. 44. di. in
pri. ⁊. c. si ergo. ⁊. c. Nō liceat. ⁊ de ɔse. di. 5.
c. nihil. ⁊c. que breuitati grā pertrāseo. ⁊ sic
pꝫ auctoritate canonica detestandā esse gu
lam. ¶ Quinto idē probatur auctoritate
autentica. i. doctoꝝ quoꝝ Prim⁹ ē Augu.
qui sup Jo. smone. 93. dicit. Nulla creatu
ra dei ē culpabilis sꝫ hois inobediētia cō
tumax ⁊ inordinata cupiditas. nō eni pro
pter porcum sed pp pomum mortē homo
primus inuenit ⁊ Esau primat⁹ suos nō p
pter galinam sꝫ ppter lenticulā perdidit.
Item ibidē. idem inqt. Delicie quelibet ⁊
si absqꝫ desiderio percipiātur nō afficiunt
⁊ viles tibi appetenter accepti impediūt
pfectum abstinētie. Dauid eni aquā cōcu
pitam effudit ⁊ Helias carnem comedit.
Secundus est Ambro. q in smone de ieiu
nio dicit. Male dñe suitur gule que sem
per experit nunqꝫ explet qd enim insacia
bilius ventre. hodie suscipit cras exiget.
cū impletus fuerit disputatur de ɔtinen
tia. cū digesserit vale virtutibus dr. Item
in smone de quadragesima. Ibidē dicit.
Fames amica virginitati est inimica lasci
uie saturitas vero castitatē pdigit nutrit
illecebrā. h ille. Tertius ē Hiero. i eplā ad
Paulinū. dicit. Sit vilis ⁊ vespertinus ci
bus olera ⁊ legumina: interdūqꝫ pisculos
p sūmis delitijs q xpꝫ desiderat ⁊ illo pa
ne vescitur non querit magnopere qꝫ de
preciosis cibis stercus cōficiatur. Quart⁹
est Gre. q libro. 7. mora. inqt. Sepe edēdi
ratio suit gule. ⁊ suire se silat indigentie
nature cumqꝫ venter in ingluuiē se extēdit
membra in luxuriā erigit. ⁊ in tertio libro
mora. dicit. Sic voluptas plerūqꝫ sub ne-

cessitate se paliat vt vix eam pfectus qsꝫ
discernat. Nam dū solui debitū necessitas
petit volūtas epule desideriū parat ⁊ tāo
gula securi⁹ impreceps ruit. quāto sub ho
nesto noie necessitatis explende se ɔtegit.
Item ibidem ait. Nō ad ɔflictum spiritua
lis agonis assurgitur si nō pri⁹ intra nos
metipsos hostis posit⁹. gule vꝫ appetitus
edometur qr si non ea que nobis sunt vici
niora ɔsternimus inaniter ad ea que lon
gius sunt ipugnāda transimus. incassum
nāqꝫ ɔtra exteriores inimicos in campo
bellum geritur si intra vrbis menia ciuis
insidians hētur. h ille. ⁊ sic pꝫ reprobatam
eē gulam ⁊c. ¶ Sexto ideꝫ pbatur aucto
ritate phica. s. philo. moraliū. Seneca inqt
in. x. rhetorice. Quicqd auiū volitat: quic
qd piscium natat. quicqd feraꝝ discurrit
nrīs sepelitur ventrib⁹ querē nūc cur subi
to moriamur qr mortibus viuimus. Item
in eplā. 30. Idem inquit. venter precepta
nō audit poscit ⁊ appellat: nō est tn̄ mole
stus creditor paruo ɔtentus ē: si das illi
qd debes nō qd potes. Item alibi idē di
cit. Ebrietas ē cedis mater parēs litium
petulantie magrā. Hāc qui habet se non
habet qui habet homo non est. hanc q hꝫ
peccatū non hꝫ sed ē ipse peccatū. ebrietas
demon blandus venenū dulce volūtaria
rabies illecebra honestatis. ⁊ pudoris in
famia. h ille. Itē in eplā. 61. ait ventri obe
diētes aialiū numero cōputamur non ho
minum. Itē ibidem inquit. vna silua pluri
bus elephantib⁹ sufficit. hō vno nō pasci
tur terra ⁊ mari. Tulli⁹ libro de senectute
dicit. Tantū cibū adhibēn. ē vt vires refi
ciant. non opprimant. ⁊ in Rhetoricis Co
medere inqt oꝫ vt viuas nō viuere vt co
medas. Et in libro de paradosis dicit. Cū
tibi deus vel mater oium natura dederit
animū quo nihil ē pstāti⁹: nihil diuini⁹ sic
te proicies ipse atqꝫ prosternes vt nihil i
ter te ⁊ pecudē interesse putes? voluptas
q maior ē eo magis aiꝫ a sede sua ⁊ statu

dimouet. ¶ Ualerius quoqꝫ li. 6. de ſeueritate inquit. Sane quecunqꝫ femina vini vſum imoderate appetit. ꝛ virtutibus oībus limina claudit ꝛ delictis apit. hec ille. ¶ Solō. pūs inquit. ſaturitas ab operib⁹ generatur. Contumelia vero a ſaturitate. ¶ Quintilianus deniqꝫ li. 8. inquit ingrā tibus cenis hoc ſepe nobis accidit vt cū optimis ſatiati ſimus varietas tamen nobis ex vilioribus grata ſit. hec ille. ꝛ multa alia que gratia breuitatis omittimus. ¶ Septimo ꝛ vltimo ideꝫ ꝑbatur auctoritate poetica. Oratius inquit ſic. Que nō ebrietas deſignat operta recludit ſpes iubet eſſe ratas: ad plia trudit inhertē. Solicitis animis onus eximit: edocet artes fecundi callices quē non fecere diſertum? hec ille. ¶ Marcialus coquꝰ īquit. liber non potes ꝛ guloſus eſſe liber eris cenare foris ſi maxime vellis.

¶ Gualter⁹ ī alexā. li. 4. ait ſic ad litterāz dum ſeqtur ꝑfrigi bōs momētanea mūdi ¶ Ouidius in li. de remedio. ſic inquit. Uina parant animos veneri ſi plurima ſumas.

¶ Lucanus quoqꝫ li. 4. ſic concinit.
O prodiga rerum luxuries nunqꝫ paruo contenta paratu.
Et queſitorū terra pelagoqꝫ ciborum
Ambitioſa fames ꝛ laute gloria menſe
Diſcite qꝫ puo liceat ꝑducere vitam.
Et ſic patet auctoritate ſeptemplici gulā eſſe reprobatam. Satiſqꝫ pro ꝑ parte ſecunda principali huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua ꝑbatur vitium gule eſſe reprobatum multiplici exemplo.

TErtio probatur gulaꝫ eſſe reprobatam: ꝛ iō deteſtandā. ſeptēplici exēplo. ſ. Moſayco hyſtorico, ꝑphetico. Sāctifico polytico phico. ꝛ poetico ꝛc. ¶ Primo exēplo Moſayco. Nam per gulā eiectus eſt primus hō de paradiſo terreſtri. geñ. 3. c. ¶ Prima tentatio filiorū iſrael fuit de potu. ſ. de cibo. Exo. 16. ꝛ 17.

¶ Loth. qui in ſodomis bonus extiterat inebriatus cum filiabus duplicem inceſtū comiſit geñ. 14. Satis ſtultus demenſqꝫ fatuus eſt eſau qui propter lentis eduliū vēdidit primogenita ſua: frī ſuo vt pꝫ geñ. 25. ¶ Sedit populus manducare ꝛ bibere ꝛ ſurexit ludere vt patet. exo. 32. c.

¶ Secundo idem probatur exemplo hyſtorico. Nam in epulis homines fiunt loquatiores ꝛ audaciores. ideo ſicime ſinter epulas ꝛ pocula male dicebant abimelech ꝛ alia multa mala. Judit. 9. ¶ Itē filij heli ſacerdotis nolebant accipere carnes coctas ſed volebant crudas vt lautius ſibi pararent primi Re. 2.

¶ Comedit Jonathas modicum mellis contra preceptum patris. ꝛ condemnatus fuit ad mortem primi re. 14

¶ Amon in conuiuio temulentus ab abſalon occiditur. ſi re. 13. ¶ Fecit ptolomeus conuiuium Simoni. ꝛ eum cum duobus filijs interfecit. 1. Math. 15. capitulo. ꝛc.

¶ Tertio idem probatur exemplo ꝑphetico. Nam de inordinato populo dicitur. comederūt ꝛ ſaturati ſunt: ꝛ impinguati: ꝛ prouocauerunt te Nee. 9.

¶ Filij Job veſcentibus ꝛ bibentibus vinū dom⁹ cecidit ſuper eos. ideo cotidie etiam Job offerebat ſacrificium domino propter inordinationes filiorum in epulis comiſſas. vt patet Job. 1. c.

¶ Propter inhoneſta verba in epul' dcā epulo in lingua cruciabatur Jer. 16.

¶ Holofernes quia ebri⁹ erat a muliere occiſſus eſt Judith. vij. ¶ Similiter ꝛ Naamā poſt conuiuium cum. x. filijs eſt cruci affixus heſter. 9.

¶ Quarto probatur exēplo ſanctifico. ſ. ſanctorum virorū qui ſume vitiū gule ſunt deteſtati verbo ꝛ exemplo. Nam ſanctorū ꝛ electorum caput dñs Jeſus. 40. diebus ieiunauit ꝛ ſemper abſtinentiſſimus fuit. vij. Ber. dicit. Nō decet delicatū membrū

vn̄ Ber. dicit. Nō decet dedicatū mēbrū
sub spinato capite eē. xp̄s. n. dimisit celestes
delitias. ⁊ suscepit p̄sentes miserias. vt no
bis exemplū daret. vnde tre. tertio dicit.
Recordare paupertatis mee: ⁊ tr. m. ab. ⁊
fel. Johannis bap. ēt exemplū habemus:
qui sapientissimus. ⁊ inocentissimus: tāta
abstinentia macerauit corpus suū: vt ei ci
bus essent locuste ⁊ mel siluestre. vinum ⁊
siceram nō bibens Mat. 3. c. ¶ Exemplū
insuper habemus apostolorū de quibus di
citur ad hebr. xi. c. Egentes angustiati af
flicti quibus non erat dignus mundus. Et
scd̄e cor. xj. apl's dicit. In fame ⁊ siti in fri
gore ⁊ nuditate ⁊c. de quo ēt b. Aplō legi
tur in passione thecle virginis q̄ latitans
in domo honoforij ieiunauit p. vj. dies mit
tens tunicam suā pro pane emendo. Item
san. Nicolai qui ēt ab vtero matris sancti
ficatus. 4. ⁊. 6. feria a lacte abstinuit. ¶ Exē
plum denique patris nr̄i Francisci. qui tan
ta abstinētia corpus suū macerauit ⁊c. de
quo etiam dr̄ q̄ cinerē sepe ⁊ aquā appo
nebat cibarijs vt redderet insipida. De
quo ēt legitur q̄ cū aliqn̄ in quadam infir
mitate comedisset carnes pulli post aliq̄
lem cōualescentiam stimulatus fecit sibi
funem ligari ad collū. ⁊ sic nudus trahi p
ciuitatem a quodā fratre dicente ecce glu
to qui comedit carnes horū ossiū pulli ⁊c.
Ecce ergo q̄z sobrij sunt sancti. ¶ Quinto
idem p̄batur exēplo polytico. Nam theo
dosius imperator vt legit̄ in principio hi
storie tripartite cū esset in quadā expedi
tione vbi cū exercitu siti laborabat: quidā
videns imperatorē sic siti estuantē obtu
lit ei quoddā poculum limpidissimum ex
aromatibus confectū quod intuens nolu
it recipere. sed illi dixit vt alteri p̄pinarē.
⁊ hoc fecit vt ceteros ad sitis tollerantiā
inanimaret ⁊c. Simile ibidem legitur de
Alexā. qui cum exercitu suo eēt in quodā
loco arido. ⁊ ipse cum ceteris siti extuaret
quidam ei aliquantulum aque dedit: quā
accipiens effudit super corpus suum ⁊ no
luit bibere vt alios hoc exemplo ad tolle
rantiam sitis animaret. ¶ Habetur insup
exemplū antiquorum romanorum. de qui
bus Valerius maximus li. 6o. dicit. Fuit
antiquorum illa simplicitas in cibo capiē
do humanitatis simul ⁊ cōtinentie index
certissima. Nam maximis uiris prandē
⁊ cenare in propatulo non erat verecūdie
quia nec illi epulas habebant quas oculis
populi subicere erubescerēt vini etiā vsus
olim romanis feminis ignotus fuit ne s.
in aliquod dedecus prolaberentur: quoniā
a libero patre ad inconcessam venerem
facilis extat gradus. hec ille. ¶ Sexto
idem exemplo phico. i. philosophorum
moralium. Nam Euripides ph's in grecia
claruit tēpore socratis. hic non solū a car
nibus: sed etiam ab omnibus coctis cibis
abstinuisse fertur. ¶ Itē vt reffert Hie
rony. Epicurus voluptatis assertor: quod
valde mirādū ē omnes libros suos reple
uit oleribus ⁊ pomis vilibusq̄ cibis. d. ed
vtendum quia carnes ⁊ exquisite epule in
genti cura ⁊ sollicitudine indigent. ⁊ maio
rem penam habent i acquirendo q̄z volu
ptatem in abutendo. corpora etiam nostra
cibo tantū ⁊ potu indigere vbi aqua ⁊ pa
nis sunt: ⁊ his nature satisfactum est ⁊c.
¶ Item vt refert Seneca idem dicebat.
Non comessationes non potationes nec
copule feminarum nec copia piscium ⁊ alio
rum huiusmodi: qui splendido vsui para
tur conuiuij moderate vtantur qui nō a
moderate eas querunt. multe enim ex de
liciarum epulis molestie generantur hec
ille. ¶ Septimo ⁊ vltimo idem probatur
exemplo poetico. Nam vt recitat Ouid.
li. 15. Methamor. Pitagoras suadebat ab
stinentiam pluribus rationibus. vbi pre
cipue mortales dapibus temerare nephan
dis ⁊c. ¶ Et sic primo hac ratione per
suadebat. quia terra hoc docebat produ
cendo varias herbas. poma. ⁊ fructus omni

tempori anni. ¶ Secundo quia animalia mansueta non comedunt carnes: sed solum bestie crudeles. ¶ Tertio quia i etate aurea homines solum que spōte terra gignebat comedebant. ¶ Quarto quia cetera aialia non ledūt benefactores suos sed hō facit contrariū. comedit oues que lanā et caseum et fimum prestant boues similiter et alia animalia multa que sunt vtilitati hominibus manducant. Jdeo iste plus summe carnes non manducari. censebat ? Quibus omnibus carissimi fratres rationibus auctoritatibus et exemplis ad abstinentiam et ad gule horrendū vitium fugere incitamur vt non cū epulone illo sepeliamur in inferno sed potius cum pauperculo lazaro in sinu abrae hoc i perpetua requie eterne vite collocemur in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post secundā dñicam in quadragesima, de guiditate et abstinentie diuersitate. Sermo. 36.

Aufferetur a vobis regnum dei et dabitur gēti facienti fructus suos. Scribuntur hec verba Mat. 21. c. et in euangelio occurrentis ferie. In sacro hodierno euāgelio. In christo fratres carissimi admodum iudeorum peruersitas et perfidia reprehēditur et imputatur: quia illis primo lex data est: sed occiderunt prophas et nouissime filium dei quapropter christus dixit eis proposita verba. s. Auferretur a vobis regnum et cet. et hoc propter eorum cecitatem auriciam et incontinentiam: quia propter gulositatem et incontinentiam quam sequebantur iudei adeo amātes sunt effecti vt nisi que carnis sunt cogitarent. et sapерent: quia vt reffert Hiero. cōtra Jouenianū. Sniа galieni fuit vt animas nimio sanguine et adipe inuolutas nihil tenue nihil celeste: sed semper de carnibus et victu ventrisque ingluuie cogitare. hec ille. Et quia sepe vt dictum est. Opposita iuxta se posita magis ellucescunt. Cum de spurco gule vitio hesterno in sermone verba fecerimus, impresentiarum aliqua de virtute abstinentie digne sunt pertractāda ne huius eximie virtutis carentia vobis sicut iudicis regnum dei aufferatur. de qua virtute tres cōsiderationes faciemus. ¶ Prima quarum dicitur diffinitio. ¶ Secūda operatio. ¶ Tertia quoque comendatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quid sit abstinentia. et si est virtus et a quibus abstinere debemus.

Primo igitur in hoc sermone inquirendum est quid sit abstinētia. Est enim abstinentia proprie subtractio ciborum. Ad cuius declaratōnem tria notāda sūt. ¶ Primo notandum est secundum thomam secunda secunde questione. 146. articulo tertio. et Ricardum in quarta distinctione quintadecia ar. tertio questiōe. i. quod abstinētia huiusmodi pōt accipi tripliciter. s. absolute. Illicite. Et discrete. ¶ Primo potest accipi absolute solum pro subtractiōe cibi et potus: et hoc modo non dicit virtutem neque actum virtutis. et sic habet intelligi glo. super illud Ro. 14. Non est regnū dei esca et potus: que dicit: nec in abstinendo nec in manducando esse iusticiam. s. absolute intelligendo: sed de abstinentia ratōne moderata. de qua dicetur statim. ¶ Secundo potest accipi illicite: quando. s. quis per abstinentiam subtrahit necessitaté corporis: et talis est ōmeritoria eo quod sic abstinens sit homicida suipsius. vnde Hieronymus. dicit. Non differt vtrum magno vel paruo tempore te interimas eo quod de rapina holocaustum offert qui vel ciborum nimietate: vel egestate nimia: vel somnij penuria immoderate corpus

afflígit. sed de hoc satis dirimus in volu
mine de penitẽtia tractatu de Jeiunio. Si
militer dicere possumus indiscretam esse
abstinentiã: que impedit ab operibus vti
lioribus: quibus ad ea homo ex necessitate
non teneatur: puta ꝑdicator predicare do
ctor docere: rector regere. ⁊ huiusmodi. vn
de Hiero. dicit rõnalis hominis dignita
tem amittit qui ieiuniũ caritati vel vigi
lias sensus integritati ꝑfert. hec ille. quia
sm phm. tertio politicorũ. Illud quod que
ritur tanq̃ꝫ finis querendũ est absq̃ꝫ men
sura vt patꝫ de sanitate felicitate ⁊ amore
dei: que nimis haberi nõ possunt. Illud aũt
quod querit ꝓpter finem querendum est:
cum mensura sm proportionem ad fineꝫ.
Nam medicina exhibet a perito medico
ꝓportionata ⁊ ordinata ad sanitatem acq
rendam. Quia igitur vigilie ieiunia ⁊ alia
corporalia exercitia non queruntur tanq̃ꝫ fi
nis. vt dr̃ Ro. 14. Non est regnum dei. e. ⁊
p. sed queruntur tanq̃ꝫ necessaria ad fineꝫ
s. ad domandas concupiscentias. sm illud
Apo. 2. cor. 9. castigo corp⁹. m. ⁊c. ideo hec
cũ mensura fienda sunt. s. vt cõcupiscentia
dometur nõ vt extinguatur natura sꝫ illõ
Apostoli Ro. 12. exhibeatis corpora vr̃a.
ho. vi. s. deo. p. r. o. vestrũ. ¶ Tertio potest
accipi abstinentia discrete sm ꝙ importat
subtractioneꝫ cibi ⁊ potus regulatã rõne
⁊ hoc mõ est virtus: q: per eaꝫ vitia repri
muntur: ⁊ est spẽalis virtus ab alijs disti
cta. Suũ enim formale obiectũ. Quod est
mediũ in delectationibus sm gustum per
cõparationẽ ad cibũ distinctum ẽ a forma
libus obiectis virtutũ aliarum ⁊ est pars
subiectiua tẽperantie. Nam qḋ opponitur
vitio ẽ virtus. sed abstinẽtia gule opponit
que est maximũ vitiũ: q: sicut dicit Greg.
in pastorali. gule ꝺditos luxuria sequit. er
go abstinentia ẽ virtus. ¶ Nec si dicere
tur. illud Gre. in pastorali. c. 42. sic di. absti
nentia nõ nisi ex alijs virtutibus comẽda
tur: valet aliqd. q: Greg. nõ intendit absti
nentiã negare esse virtutem. imo affirmat
esse virtuteꝫ: sed q: vna virtus adiuuatur
ab alia ideo dicit abstinentiaꝫ non nisi ex
alijs virtutibus commendari. magis ẽt hoc
dicit de ea q̃ꝫ de alijs: q: vt ibideꝫ dicit re
spectu aliarum parua virtus ẽ. ¶ Secun
do notandũ est sm tho. 2a 2e. q. 146. ar. 1.
in sol̃. 4. ar. Et. q. 147. ar. 1. in solu. 2i ar. 4 in
4. di. 15. de ieiunio ar. primo in solutiõe ter
tij ar. Et in. 5. quolibet ar. 18. Quod abstinẽ
tia rõne regulata tunc ẽ deo grata ⁊ meri
toria qñ fit rationabiliter tribus modis.
¶ Primo ex motiuo siue fine qñ. s. fit ex
fide: ⁊ ex dilectione dei ⁊ gloria: ⁊ non que
rit ꝓpriam gloriam. ¶ Secũdo ex medio
nam virtus cõsistit in medio. ⁊ ideo si hõ
abstinet quantũ potest meretur. vnde Au
gu. in regula dicit carnem vestrã domate
ieiunijs ⁊ abstinentia esce ⁊ potius quãtũ
valitudo permittit. ¶ Tertio ex mõ qui
do. s. fit abstinentia cum hyllaritate mẽtis
iuxta illud secunde nono corin. hyllarem
enim datorem diligit deus. ¶ Tertio no
tandũ est ꝙ sũma abstinentia est a peccato
abstinere. sicut legit de thobia. 1. c. qui do
cuit filium suũ ab infantia timere deum ⁊
abstinere ab oi peccato. ¶ Ad quorum cl
euidentiã est sciendũ. ¶ Primo sm Au.
ꝙ abstinere a malo solũ ⁊ non facere bonũ
non sufficit ad salutem. Cuius rõnem assi
gnat tho. 2a 2e. q. 89. ar. 1. q: sicut virtus
cãtur ex actib⁹ ita ⁊ meritũ ipsis correspon
det actibus: sed nõ facere malũ ⁊ õmitter
bonũ vel abstinere a bono nõ est ꝓducere
actum sed cessare ab actu. vñ ꝓplxta pre
cepit di. Declina a malo ⁊ fac bonũ super
quo dicit Gre. illud. s. diuertere a malo vi
tat culpam. istud. s. facere bonũ meretur vi
tam ⁊ palmã. vbi nota ꝙ õmittere maluꝫ
vel declinare ⁊ abstinere a malo non dicit
nec importat puram negationẽ: sed impor
tat motũ voluntatis repudiantis ⁊ resiste
tis malo. Et ideo sicut nõ velle ẽ per actũ
voluntatis qui est velle puta ꝙ sicut veli

tas vult hoc quod est velle. ita voluntas vult non velle. ita volūtas vult non facere malum per hoc quod vult facere bonum propter quod non facere malum vel omittere malum est meritoriū tamen facere bonū est actus completiuus et quasi pars principalis iustitie. Et causa principalis qua quis meretur et vitam et palmam: declinare autem vel abstinere a malo est actus iperfectior et pars secūdaria sine qua non est iusticia neqȝ meritū. ¶ Scdo sciendū est sm Ale. de ales in tertia parte in tractatu de precepto. et Tho secūda scde. q. 89. ar. 3. quod abstinere ab aliquo bono aliquādo ē peccatum aliquādo non. Tūc est peccatū omissio boni quādo est debitū et cadit sub precepto affirmatiuo nec obligat ad sui obseruātiā nisi sm tempus determinatum. Et pro illo tempore incipit esse peccatum omissionis. Et ideo omittere bonum aliquod eo tēpore quo hō pōt et dȝ facere est peccatū omissionis. de quo Jac. 4. Scienti bonū et non facienti peccatum ē illi. Si quis aūt omittit aliquod bonū quod non pōt facere: vel quia non pōt aliud facere quin illud omittat. Tunc aut omissio est necessaria nō voluntaria: aut est volūtaria et nō necessaria. ¶ Primo eni si omissio est necessaria et nō voluntaria puta quod omittit aliquid quia non pōt aliud et inuite et violēter omittit talis non peccat peccato omissionis. Nam mulier que virginitatem deo vouit si violenter corrūpitur non amittit virginitatem nō habendo neqȝ peccat. sed peccat nō penitēdo de peccato preterito vel non faciēdo quod pōt ad votum implendū. ¶ Secundo .n. si omissio non est necessaria: sed voluntaria. tunc omittēs peccat peccato ommissionis. tunc enim omissio incipit alicui imputari ad culpam quando fuit tps operandi aliquid et omisit ex cā illicita precedente vel sequente: cui operam dedit vel se d sero inebriando: vel ludendo: vel aliđ illicitum faciendo. ¶ Tertio sciendū est sm Alex. in tertia parte et tho. in. 4. di. 18. ar. 4. q. 3. Quod abstinere a malo semp est necessariū ad salutem: cuius ratio in aperto est preceptum negatiua non solum obligat semp vt affirmatiua sȝ ad semp. s. omni loco et tempore: sed tale est preceptum de non peccando. ergo patet ppositum: et ideo homo nulla via dȝ peccare pprer quodcūqȝ bonum assequendū: quia sȝ apostolū Ro. 3. non sunt facienda mala vt veniāt bona. ¶ Preterea nullus mortaliter peccare debet vt alium a mortali erripiat: eo quia quilibet tenet magis seipsuȝ diligere qȝ aliū. ¶ Quarto sciendum est sm tho. sa se. q. 89. ar. 4. quod facere malum grauius est peccatūqȝ omittere bonū. quod probo tripliciter. ¶ Primo ex parte facilitatis sic. Qui facilius pōt aliquid facere et non facit grauius peccat: sed facilius est abstinere a malo qȝ facere bonū. ergo peccatū transgressionis grauius ē peccato omissiōis. ¶ Secundo hoc idem probo rōne cōtrarietatis sic. illud peccatum grauius ē quod magis contrariatur virtuti sicut illđ maluȝ ēmaius quod magis contrariatur bono: sed facere malum quod est transgredi magis contrariatur virtuti et bono quam non facere bonum quod est omittere. Sicut enim nigrum magis contrariatur albo qȝ non nigrum. ita non facere bonū quod importat negationem: actus minus cōtrariatur virtuti qȝ facere malū: quod importat contrarietatem actus. ¶ Tertio ideȝ pbatur ratione penalitatis sic. maiori peccato debetur maior pena: sed maior pena debet peccato transgressionis qȝ peccato omissiōis. ergo etc. Sciendum ēt est quod peccato transgressionis debetur duplex pena. s. pena dāni per auersionem a deo et pena sensus propter inordinatam conuersionem ad bonū cōmutabile. Similiter peccato omissionis debetur non solum pena damni: sed etiam pena sensus sm illud Mat. 7. Omnis arbor que nō facit fructum bonum exci. et in

i.m.⁊ hoc ꝑpter radicem ex qua procedit
s.quia ómittit facere quod est debitū face
re:⁊ etiam quia talis côtemnit frequenter
preceptum affirmatiuū tamé peccato trāſ
gressionis.pena sensus é grauior peccato
ōmissionis q: habet actualez conuersioné
ad bonum cōmutabile quam ex necessita
te non habet peccatū ōmissionis . Et ideo
de abstinentia a peccato ait Aug.ad here
mitas. Noueritis fratres nichil ꝓdesse si
carné ieiunijs ⁊ vigilijs affligamus.⁊ mé
tem nr̄am nō emendamus. Quid.n.ꝓdest
afflictio corporis si lingue neq̄tijs ⁊ detra
ctionibus polluamur? Non ne oés labores
nostri ad nichilū reducūtur? Nonne opus
nr̄um velut fumus atq3 vmbra vanescit.⁊
velut stirpe fauilla ad nihilū r̄digitur? O
quanti ⁊ q̄3 diuturni labores nr̄i subito pe
reunt ⁊ q̄3ta bona iam acq̄sita de manib⁹
nostris frequenter rapiuntur . dum id qđ
acquirimus studio custodire negligim⁹.
quapropter grati nobis đ corporis crucia
tu atq3 afflictione blandimur si exteriora
nostra sanctis exercent laborib⁹⁊ đ passio
nibus non curāt interius. Sic est q̄uo mo
numentū magnis depictū coloribus exte
rius videatur ⁊ ab intus scorpiōibus ⁊ ser
pentibus repleatur . Quid prodest si affli
gis corpus tuū q̄ñ nihil ꝓficit cor tuū.val
de dura nimis ⁊ dolenda cogitatio est oi
studiū laboris intétione īpendere.⁊ fructū
nō recipere post laboré.vigilare ieiunare
⁊ mores nō corrigere.hec ille. Et sic patet
quid sit abstinétia. Et ps pria h⁹ ſmonis.
¶ Pars ſa huius sermonis in qua decla
ratur q̄ rō recta facit abstinere pp̄ tria.

Secundo circa abstinétie operatóez.
Est sciendū ad clariorem noticiā p̄
dictorū q̄ rō recta facit abstinere pp̄ tria
s.propter bonu3 virtutis.pp̄ bonū métis.⁊
ꝑpter bonū corporis. ¶ Prio.n.ſm tho.
ſa ſe.q.166.ar.1. Rō recta facit abstinere
pp̄ bonū virtutis.cū.n.virtutes adiuuice3
sunt inter se connexe. Sicut vna virtus ad
iuuatur ⁊ comendaī ex alijs virtutibus q
bus cōnumeratur:⁊ associaī sicut iusticia
a fortitudine.ita virtus abstinétie aduua
tur ⁊ comendatur:ex alijs virtutibus qui
bus cōiungitur de quibus dicitur ſe pe.1.
vos aūt ministrare in fide vestra virtutē
in virtute aūt scientiam :in scientia aūt ab
stinentiam. In abstinentia aūt pacientia3.
In pacientia aūt pietatem: in pietate aūt
amoré fraternitatis,in amore aūt fraterni
tatis caritaté.hec ille q ponit gradus vir
tutū:quibus fit ascensus in celū.⁊ incipit a
fide q: ad hebr.xi.dr̄ accedentem ad deu3
oportet credere:sed q: fides sine operibus
mortua é . Jac.2.iō coniungiī fidei secūdū
do operis.vñ dicit in fide.n.virtuté iuxta
illud sapie.8. Sobrietatem ⁊ prudentiā do
cet ⁊ iusticiam atq3 virtuté.sed q: non con
tingit recte operari sine discretione ideo
ponit tertiū gradū scientiam.di.in virtute
aūt scientiā.vnde glo.iterlinearis. Quid
cui:q̄ñ:vel q̄uo. Nam scientia est recta rō
operandi vel regula agendorum ꝓpter q
vbi nō est scia anime non est bonū. Sed q:
sub spé discretōis solet blandiri voluptas
iō ponit aliū gradum di.in scientia aūt ab
stinentiā:que est q̄ñ spe vite eterne a mū
di delectationibus que occasiones sūt pec
cati quis se abstinet:iuxta illud Eccle.3c.
cor sapiens ⁊ intelligibile abstinet se a pec
catis. Sed q: nō est abstinétia absq3 pacie
ideo ponit aliū gradū di.in abstinentia aūt
pacientiā:q: sicut dicit Beda.abstinentia3
sequiī pacia:vt qui a voluptatibus mūdi
se abstinet:aduersa quo q3 eius sustineat.
Sed q: pacientia nutrit pietaté ideo pōit
aliū gradū di.in pacientia aūt pietaté que
est respectu mali in ꝓximo siue ad subue
niēdū:siue ad consolandū:siue ad corrigen
dū vnde.i.thi.4.dicit apl's . Exercete aūt
pietaté exercitatio.n.corporalis ad modi
cum vtilis é pietas aūt ad oīa valet. Sed
quia predicta omnia sine amore nil valēt:
ideo ponit duos gradus virtutum form

les. vȝ dilectionem proximi. di. in pietate aūt amorem fraternitatis. dicit. n. Basili⁹. qui fratrem diligit in tranquillitate est. ſȝ quia proximus non potest diligi sine deo. Ideo de dilectione dei adiungit. in amorē autem fraternitatis caritatem. i. dilectio nem dei. iuxta illud. i. Jo. 5. Qui nō diligit fratrem quem videt. deum aūt quem non videt quomodo potest diligere? ¶ Secū do. n. recta ratio obseruat in abstinentia bonum mentis. vnde ipa facit abstinere si cut oportet. vȝ. ¶ Primo ſm tho. ſa secū de. q. 146. ar. 5. cum hyllaritate mentis qd̄ patet per eius oppositum: quia cum absti nentia non est ſm rectitudinem rationis. tunc ex abstinentia proueniūt plura vitia. Et precipue impacientie ꝛ superbie. vnde Gre. in pastorali dicit. mentes abstinentiū plerumqȝ impacientia excutit a sinu tran quillitatis. ꝛ subdit ibidem dicens. Cogita tiones abstinentium: nonnunqȝ superbie culpa transfigit. Sed quando fit abstinen tia vt recta ratio dictat: siue pro purgatio ne criminis: siue pro reuellatione misterij celestis: vel pro adimpletione precepti: vl' honeste consuetudinis: siue pro amorē diui ne bonitatis pacientia excludit vitia ꝛ in cludit virtutes. ¶ Scḋo recta ratio facit abstinere cum rectitudine operis. vn̄ Au gu. abstinentia ciborū sola non sufficit nisi ei bona opera iungantur. ¶ Tertio recta ratio facit abstinere cū rectitudine inten tionis. Nā ꝛ abstinentia ꝛ qcquid ē in po testate nostra tenemur refferre in deuȝ ꝑ pter quod dicit Apost. i. cor. 10. Siue man ducatis siue bibitis siue aliqd aliud faci tis omnia in gloriam dei facite. Et iō Au gu. in sermone ſo q̄dragessime declarat eos qui nō meritorie abstinent. d. ille q se a carnibus temperat. vt alias maioris ꝑ cij difficilioriſqȝ preparationis escas inqui rat. multum errat. non. n. hoc est suscipere abstinentiam sed mutare luxuriam. Quo mō his dicturi sumus. vt quod sibi subtra hunt dēt pauperibus. a qbus solitus cib⁹ ita relinquitur. vt in aliis temperādo cib⁹ augeatur. Quid nequius q̄ȝ qd̄ minus er rogat abstinentia seruet ꝑmanens auari tia vel consumat dilata luxuria. hec ille. ¶ Tertio principaliter huius ptis recta ratio obseruat in abstinentia bonuȝ corpo ris. ſm tho. vbi supra ar. ſo. Quod confir mat Aug. de fide ad petrū di. Abstinentia sanctorū ē a cibo ꝛ potu: nō qr aliqua crea tura dei sit mala: sed pro sola corporis casti gatione. Nam per abstinentiā castigatur corpus vt cōtra illecebras luxurie ꝛ gule duȝ homo abstinet magis redditur ꝛ effi citur fortis ad vincendas impugnationes luxurie ꝛ gule que tanto fortiores sunt q̄ȝ to magis homo cedit eis. ¶ Quod si for te queraẗ an ille qui vult comedere vel ab stinere solū pro sustētatione nature merea tur. vr̄ eniȝ ꝙ non. qr glo. super illud Ro. 7. Non enim qd̄ volo hoc ago. distinguit triplex velle. s. velle nature. velle gratie. ꝛ velle culpe. velle. n. comedere solū ad sustē tationem est velle nature. Et velle comedē re ꝑpter voluptatem que in cibo quare ē velle culpe. Velle āt comedere ad hoc vt in seruitio dei sustenteẗ ē velle gr̄e. Sicut ergo velle gratie est laudabile. ꝛ illud cul pe: vituperabile. ita velle nature ē indiffe rens. ergo si hō voluntatē sequiẗ naturē ab stinendo vel comedendo nō merebiẗ nec demerebiẗ. ¶ Ad hoc rn̄detur ſm Alex. in tertia pte i tractatu de rectitudine intē tionis ꝙ si qs cōedit ꝑꝑ libidinē demereẗ si āt vt in ſuitio dei sustēteẗ valde mereẗ. Si aūt comediẗ ꝑꝑ sustentationē naturē so lū. nec meremur nec demeremur: qr velle naturā sustentare nō ē malē: sed si rō consi derat actū comestionis ꝛ finē ꝛ obligatōeȝ quā hȝ deo teneẗ ipsam actioneȝ comestio nis ordinare non solū ad istum bonū fineȝ s. ad sustentationē nature ſȝ ēt ad sustenta tionē naturē ꝑꝑ deū. ꝛ sic pȝ q̄ȝtū abstinētia recta opeẗ. Satisqȝ de hac pte ſa h⁹ ser.

¶ Pars tertia huius sermonis ī qua commendatur abstinentia triplici auctoritate.

TErtio circa commendationē multa possent adduci que causa breuitatis omitto quia in volumine de penitentia tractatu de ieiunio abunde descripsim⁹ triplici enī auctoritate abstinentiā commendasse ī presenti sufficiet. ¶ Prio .s. auctoritate diuina. ¶ Secūdo auctoritate autētica. ¶ Tertio auctoritate polytica. ¶ Primo auctoritate diuina sic discurrēdo. Qui manu ⁊ lingua lambuerunt aquas separabis eos seorsum Judicū.7.

¶ Mel inuenisti comede quantū sufficit tibi ne forte saturat⁹ euomas illō. puer.25.

¶ Beata terra cui⁹ rex nobilis ⁊ cui⁹ principes comedūt in tēpore suo .s. ad reficiendum ⁊ nō ad luxuriam Ecclíastes.x.

¶ Initiū vite hoīs aqua ⁊ panis Eccle.29.

¶ Utere quasi homo frugib⁹ que tibi apponuntur Ecclíastici.31.

¶ Quē docet dñs sciam ⁊ quē intelligere facit auditū? ablactatos a lacte ⁊ auulsos ab vberibus. Jsa.28.

¶ Tenta nos obsecro suos tuos diebus x. ⁊ dent nob legumina ad vescēdū ⁊ aqua ad biben. ⁊ ɔtēplar vult⁹. n. Dan.prio

¶ In dieb⁹ illis ego daniel lugebā trium hebdomodarū diebus panē desiderabilem non comedi ⁊ caro ⁊ vinū non introierunt in os meum Daniel.x.c.

¶ Multi de populo israel ellegerūt magis mori q̄ cibis coinquari.pmi Mac.i.

¶ Esca autem eius erant locuste ⁊c. vt supra. Mat.tertio.

¶ Esuriētes ipleuit b. ⁊ di.d.ian. Lu.prio.

¶ Debitores sumus nō carni vt secūdum carnem viuamus si enim secundū carnem vixeritis moriemini. Ro.8.

¶ Qui ī carne sunt que carnis sunt sapiūt qui vo in spū que sunt spirit⁹. prudentia carnis mors. Ro.8.

¶ Qui manducat non manducantē non spernat ⁊ qui non manducat manducantē non iudicet. Ro.14.

¶ Spū ambulate ⁊ desideria carnis nō pficietis Caro .n. ɔcu. ad spūm. Gal.5.

¶ Noli adhuc aquā bibere sʒ modico vino vtere ppter stomachū ⁊ frequentes infirmitates tuas prie Thi.5.

¶ Iuuenes hortare vt sobrij sint: In omnibus prebete exemplū bonorū Thi.2.

¶ Charissimi obsecro vos tanquā aduenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalibus desiderijs que mil. aduer. aīam. i.pe.2. Et sic patet auctoritate sacre scripture abstinentiam commendatā esse. ¶ Secūdo commendatur abstinentia auctoritate autentica ⁊ canonica. Nam dicit Augu. in sermōe septimo quadragesime. O mira abstinētie virtus vt dyabol⁹, qui Adam per incontinentiam vicerat a xp̄o per ieiuniū vincere tur. Moyses vocibus dñi fruebat ⁊ aspectibus potu ⁊ cibo dedit⁹ decurrit ad deorum gentiliū cultus ⁊ superstitiōi vacauit qui saturitati vacauerat. h ille. Et sup epistolam Jo. vt hētur. 41. di. Delicie. sic dicit Delicie quelibet si absqʒ desiderio percipiantur nō officiūt ⁊ viles cibi appetēter accepti impediunt profectū abstinētie. David enim aquā concupitā effudit. ⁊ helias carnes comedit. h ibi. Et in libro de doctrina xp̄iana. 41. di. c. quisqs sic dicit. Non a. ppterea cōtinentiores sunt nobis plerēqʒ bestie que vilioribus alunt escis. Nam in huiusmodi omnibus rebus non ex earum rerum natura quibus vtimur, sed ex causa petendi ⁊ modo vtendi vel probandū est vel improbandum quod facimus. h ille. Et idem libro questionum euan. 41. di. c. Quod dicit. sic inquit. Non interest omnino quicquid alimentorū sumas vt succurras necessitati corporis dūmodo cōgruas in generibus alimentorum: his cum quib⁹ tibi viuen. est neqʒ quantū sumas multū interest cū videamus illorum stomachum citius saturari ⁊ eos tamen qui paruo poculo sociātur ardenter ⁊ intollerabiliter in

byare alios autē plus paulo quidē saciari sed tollerabiliter inopiaꝫ sustinere vel ante horam positas eplas si id in tēpore aut opus sit aut necesse sit cū trāquilitate aspicere neqꝫ tāgere.h. ille. Qui etiā in sermone .15. quadragesime ait. Abstinētia corpus macerat sed cor impinguat carnem debilitat sed animā confortat sed ille bene abstinet a cibis qui etiā a malitie actibus ⁊ mūdi ieiunat ambitionibus. nam qui a cibis abstinent ⁊ praue agunt demones imitātur quibus esca carnis nō est. nequitia spiritualis semper inest. hec ille. Itē Ambro. in sermone de Jeiunio.35.di.c. Sexto die. gula a paradiso regnantē expulit: abstinētia ad paradisum reuocauit errantē.h. ille. Hiero. quoqꝫ de cōse.di.5.c. Non dico. sic inquit. Non dico hebdomodas nō dico ieiunia duplicata sed saltem singulos dies absqꝫ ciborum luxuria transigamus .⁊.e. di.c. Sint tibi. Idē dicit. Sint tibi quottidiana ieiunia ⁊ refectio saturitatē fugiens nihil prolem: tibi biduo vel triduo transmisso vacuum portare ventrem si pariter obstruatur. Item grego. vt habetur .27.q. secūda.c. Sunt qui dicunt sic ait. Duobus enim modis sancti viri. ⁊ a licitis abstinere solent aliquādo vt merita sibi apud omnipotentem deū augeant aliquādo vt ante acte vite culpas detergant. Preterea leo papa .1.q.1.c. Aliud. ⁊ de pe.di.1.§. ex his sic dicit. Illicitoꝝ veniam postulantē oꝫ a multis etiā licitis abstinere dicente Aplo oia mihi licēt sed nō oia expediūt. Johannes deniqꝫ Cri. de ꝯse.di.5.c. Nihil. sic dicit. Nihil eni sic iucundū ē sicut cibus bene digest⁹ aut decoctus nihil salutē nihil sic sensuū accumen opatur sicut moderata refectio.h.ille. ¶ Tertio ⁊ vltimo comēdatur abstinētia auctoritate ⁊ exēplo paganoꝝ phioꝝ. Nā Socrates tante abstinētie fuisse perihet vt fere p oia vite sue tpa valitudine in offensa vixerit ⁊ in illi⁹ pestilētie vastitate q̄ ciuitas athemēsiū vastata est nequaquā fieret coium oium clade obnoxius. voluptatū enim labe caruit dicebat āt miros ppterea velle viuere: vt ederetur ⁊ biberēt se autē edere ⁊ bibere. vt viueret. Plato quoqꝫ fuit abstinentia moderatus. ⁊ iō nō laboribus fractus ſꝫ vita longeu⁹. Ait eni Tullius ɜ tusculanis questionꝫ libro pˀio. Qd cū Thimote⁹ clar⁹ athenis ⁊ pricep ciuitatis cenasset apud platonē eoqꝫ cōuiuio delectat⁹ eēt vidisset qꝫ platonē post triduū ait illi tenues cene nō solū in pñtia ſꝫ ēt postero die iucūde sūt. Itē Anacarsi phio facte fuerunt statue pp mltiplices virtutes ei⁹. Subscribiꝭ āt imaginib⁹ eius sic. Anacarsi psidi venercoꝛꝫ vētris ⁊ gule. Fuit.n. ventris ⁊ cōtinentie ⁊ frugalitatis erga posit⁹. Hec pauca dixisse sufficiat. q: de hoc plura exēpla ⁊ auctoritates i volumie de pñia. ꝭmone ɜ obligatiōe ieiunij hñtur. Totis igiꝭ viribus fratres dilectissimi dāda est opa vt hanc qdē necessariā virtutē possideam⁹ qua ad ceteras adit⁹ hētur ⁊ sine hac queuis alia ad plenū hēri nō pōt vt virtutū decore fulgidi eternā quietē ⁊ pulchritudinē perpetuo hēre possimus ipso prestante a quo ē omne bonū perfectū i secula seculoꝝ Amē.

¶ Sabbato post secundā dominicam in quadragesima de punitione ⁊ maledictione peccati luxurie. Sermo. 57.

Dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Scribuntur hec verba Lu.15.⁊ in euāgelio occurrentis ferie: Non minus .in xpo fratres charissimi caritati proprie vitium luxurie cōtrariatur sicut vitiū gule imo ⁊ forte plus. Luxuria.n. vt dicit Hieronym⁹ ad damasum preterea de filio prodigo de quo hodie in euangelio legiꝭ. sic. Inimica deo: inimica virtutibus totaꝫ

perdit patris substantiā ⁊ ad presens vo luptatē delinicens futuraz non timet cogitare paupertatē. recte ergo dicūt verba proposita. Dissipauit substantiā. s. u. lu. potius q̄ȝ aliquo alio vitio. Quia igit̄ in superioribus de gula ⁊ de abstinētia sibi ꝯtraria verba fecimus cōgruū est ac ēt consonum exēplo hodierni euangelij de vitio fetide luxurie aliqua breuiter percurrere que in volumie de peccatis dicta sunt prorsus reticendo. dicit eni Hiero. 41. di. in pricipio. Venter ⁊ genitalia sibimetipsis vicina sūt vt ex vicinitate membrorū intelligatur cōfederatio vitiorū. Cum eni venter extenditur: tunc luxuria concitatur. h ille. Igitur in presenti solū de punitiōe luxurie in generali dicem⁹. vbi sciēdū q̄ triplici grauissima pena plectitur. ¶ Prio. vȝ pena spirituali ⁊ diuinali. ¶ Secūdo pena legali. ¶ Tertio pena gehēnali.

¶ Pars prima huius s̄monis in qua declaratur quomodo luxuria punitur spūali pena ⁊ diuino iudicio.

PRimo dico q̄ luxuria punit̄ pena spūali. i. interiori. Nā ipsi luxuriosi affligūtur appetentes exequi actū q̄d impudice appetunt ⁊ sic nunq̄ȝ habent mentis quietem in carnalib⁹ desiderijs donec expleuerint. vñ Augu. in libro de singularitate clericorū dicit. Minus voluptatib⁹ stimulatur vbi nō est frequentia voluptatum. vnde seqt̄ur q̄ etiā post expletū actū luxurie non cessant stimuli. ⁊ appetitus anxij ad ipsam libidinem stimulantes ⁊ si aliquādo caro fuerit fastidita ab actu libidinis insatiabilis tamē remanet appetit⁹ biētis. Et ideo bene dixit xp̄s. Jo. 4. Qui bi. ex h. aqua. s. carnaliū dlectationū sitiet iterū. Et phs tertio ethicorū ait. Insaciabil' est delectabil' appetitus. vnde Boeti⁹ tertio de ꝯsola. ꝓsa. 6. dicit. Tristes esse suarū voluptatū exitus quisq̄ reminisci libidinum suarū volet intelliget. Q̄d non ē aliud dicere nisi q̄ libidines carnales explete relinquūt fastidium in carnē ⁊ insaciabile appetitum in mente ex quibus oritur tristitia ⁊ afflictio mentis. Preterea obsecro o impudice luxuriose dic mihi qualis est cruciatus mētis tue recordari libidinum preteritarum ⁊ nunc non posse votum itez adimplere dic queso qualis est meror ⁊ afflictio videre mlieres audire sonos recordari ⁊c. ⁊ non posse adimplere nec ipsum appetitum relinquere. Augu. enī dicit in libro d̄ singularitate clericorū. sic. Femine aspectus occurrens velut sagittas alienis oculis iactat ⁊ quando libera non est femina adhuc simplex non ē reuerentia. Quid illic geritur vbi libertatis sumit in contubernalitate substantiā quando in domesticis negotijs. nunc lacertos ac femora lanificio operibus nudat: nūc estuans detegit membra: nūc fatigata iactatur. ⁊ q̄d est venenosius sup cuncta psalere delectatur aut canere cuius cantu tollerabilius ē audire basiliscum sibillantem. h ille. Amplius dico cruciantur luxuriosi pena spirituali q̄ secundum omnes doctores peccatū omne est peccatū ⁊ pena peccati. Cum igit̄ luxuriosi persepe in illo vitio peccent ⁊ plura pcā cōmittant seqt̄ur ipsos magis cruciari. ¶ Primo eni peccant cogitatiōe iuxta illud Isa. prio. aufferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis. ait dominus. i. cogitatōes vestras inquantū sunt male vt sunt cogitationes luxurie. ¶ Secūdo peccant morosa delectatiōe habita vel habenda. i. quā cupiunt morose vel mēte deliberata considerando. vñ Jere. 4. Usq̄ȝ quo morabūtur apud te cogitationes noxe. ⁊ Sapientie prio. Peruerse cogitationes separant a deo. ¶ Tertio peccant per cōsensuȝ in actū turpem. qui est expresse mortale peccatum. vnde Mat. 15. dicitur. Ex corde exeunt cogitationes male. furta homicidia fornicationes adulteria ⁊ hec coinquinant hominem. i. maculam mortalis culpe inficiunt ⁊ hoc quando sunt cogitationes

deliberate ꝛc. ¶ Quarto peccant per aspectum libidinosum iuxta illud Mat. 5. Qui viderit mulierem ad con. e. i. m. est e. in cor. suo. ex quo patet esse mortale. est tamen notan. ꝙ non dicit simpliciter. Qui viderit mulierem sed cum additione ad concupiscen. eam. Nam potest quis aspicere mulierem multipliciter. vel a casu sine premeditatione vel ex causa rationabili vt discernat ab alijs vel vt attentius attendat si loquitur ei. vel vt videat eius ornatus vt possit melius reprehendere vel ex quodam honesto amore sicut pater filium ꝛ amicus amicum: ꝛ in his similibus non est peccatum vt etiam est pulchritudinē aspicere vt erigatur in laudem dei secundum illud ps. Delectasti me domine in factura tua. qđ tantū est perfectorū. periculosum autē est imperfectis ne exardescat in concupiscentiam. Uel potest aspici vt in tali pulchritudine libidinose concupiscat ꝛ hoc est mortale. ꝛ hoc idem intelligitur de muliere aspiciente virum. Ex qua re potest comprehendi ꝙ innumerabiliter peccant isti iuuenes qui non cessant discurrere per plateas ecclesiasqꝫ ꝛ alia loca vt videant mulieres. tot enim peccata mortalia committunt quot diuersas aspicientes concupiscunt vel quot vicibus vnam ꝛ eandem aspicientes diuersis temporibus ad concupiscendum semper aspiciunt Similiter ꝛ ipse que se offerunt aspectibus eorum cum tot vanitatibus ꝛ quotiēs se offerunt iuuenum aspectibus vt eis placeant totiens peccant mortaliter etiam si nihil turpe opere vellent adimplere ꝛ ratio est quia sunt occasio ruine illorum. ꝛ qui occasionem damni dat d. d. videtur de iniu. ꝛ d. i. da. c. Si culpa. ¶ Quinto peccāt luxuriosi turpi confabulatione. vnde pꝛlo ad corin. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia mala. que confabulatio turpium dicitur stultiloquium. vnde ad ephesios 5. dicit apostolus. Omnis autē fornicatio aut auaritia aut stultiloquium non nominetur in vobis. ꝛ subdit ꝙ omnis talis nō habet hereditatē in regno xpi ꝛ dei quo nullus priuatur nisi per mortale. ergo talis confabulatio est mortale. Et iō Cyprianus in libro de virginitate ait. Ipse concubitus ipse cōplexus ipsa turpiū cōfabulatio quantū dedecoris ꝛ criminis afferat cōfitemur. Nullum enim est dubium ꝙ quicunqꝫ dicit verba turpia ꝛ lasciuia vt se vl' alium prouocet ad luxuriā vel vt se delectet in tali locutiōe vel cogitatione. extra nūerū mortaliter peccat. vñ. ps. Lingua eoꝝ gladius acutus. s. ad occidendū aiam suam ꝛ proximi vt exponit Augu. d pe. di. pria. c. Nolli. Quinimo dicendo verba honesta. hoc fine vt tandē inducat ad fornicationē peccat mortaliter. sicut qui dat elemosinā vt cum tali fornicetur idē videtur dicen. de cantantibꝰ vel audientibꝰ cantilenas plenas lasciuie hoc facientibꝰ delibe rata delectatiōe sicut nec a cogitatiōe morosa turpis cogitatꝰ cum ex auditu sequūtur talia precipue mentibus infirmoꝝ. Si ergo contingat potest intentionē talia audire displicentia mentis saltem haberi dꝫ. Mediatores etiā huiusmodi turpiū. s. qui portant ambasiatas de talibus materijs siue persuadent siue scienter litteras deffe runt continētes turpia nulli dubium quin peccent mortaliter quia non solum qui faciunt sed etiam qui consentiunt facientibꝰ digni sunt morte eterna ad Ro. pꝛio multo tamen magis peccant qui mittunt litteras siue scienter recipientes legūt. ¶ Sexto peccant luxuriosi libidinosa ꝯtractatiōe que ē ꝑ oscl'a amplexus ꝯtactus ꝛc. Ꝗ aplꝰs noīat turpitudinē cum ait ad ephe. 5. Omnis fornicatio aut imūdicia aut turpitudo non noietur in vobis. Ubi glosa. Turpitudo vt in osculis ꝛ amplexibus ꝛ huiusmōi oīa talia sūt pcā mortalia. qñ fiūt ex libidie extra numeꝝ ꝑ cuius maiori declaratione est notandum ſm tho. 2a 2e. q. 154. arti. 4.

quod Unomodo osculum tactus ample
xus ⁊c. ſm ſuam rōnē non nominant pec
catum mortale. pōt enim hoc fieri abſqꝫ li
bidine vel ꝑpter conſuetudinem patrie ſi
cut in aliquibus locis pꝫ ꝙ non ſolū viros
viri ſed ēt viri mulieres precipue conſan
guineas ſuas cū de nouo aduenīūt ample
xantur ⁊ oſculantur ſicut Jacob oſculatus
eſt Rachel adoleſcentulam amore caſto
ſicut ⁊ medici qui ēt aliquando tangunt ſe
cretiora nature talia nō ſunt peccata de ſe
q̄uis poſſit ſuperuenire tentatio ⁊ mala i
tentio. ⁊ tunc erunt peccata per accidens.
¶ Alio mō oſculū tactus amplexus ⁊ hu
iuſmodi poſſunt eſſe peccatum ex cā ſua.
Non ſolū enim conſenſus in actū ſed etiā
in delectationē peccati mortalis : eſt mor
tale vt ſatis ꝓbatū eſt in volumine d̄ pec
catis ⁊ ideo cū fornicatio ſit peccatū mor
tale ⁊ multo magis alie ſpecies ideo ꝯñs
eſt vt cōſenſus in delectationē taliū pecca
torum ſit mortale: ⁊ ideo cū oſcula ample
xus ⁊ tactus fiūt ꝑpter huiuſmodi delec
tationē extra matrimoniū habenda ſunt
peccata mortalia: ⁊ qui permittit hec fieri
ab eo quē eſtimat ad hoc moueri amore
libidinoſo mortaliter peccat quia facientē
⁊ conſentientē par pena conſtringit vt dr̄
ba. q. i. Notum ſit cum glo. Sed ſi ignorat
fieri hec amore libidinoſo ſed potius cre
dit vt faciat ex amore fraterno vel patrie
⁊c. non peccat ſed ſolus ille mortaliter pec
cat. ¶ Septimo ⁊ vltimo peccant luxurio
ſi operis cōſumatiōe que abſqꝫ dubio mor
talis culpa eſt. vt in tractatu de peccatis
viſum eſt d̄ qua ēt Apo. ad gal'. 5. dicit ma
nifeſta ſunt opera carnis que ſunt fornica
tio adulteriū ⁊c. Et ſubdit qui talia agunt
regnū dei nō conſequent̄. Ecce ergo quot
ſimul peccata concurrūt ad explendā iſtā
malam libidinē. Et iō eſt ſibimet pena ſpi
ritualis ⁊ interior q: vt dictū eſt peccatū ē
pena peccati. ¶ Punitur ēt luxuria pēa
iudicij ⁊ flagelli diuini quod pꝫ. ¶ Prio
per tria clara exēpla veteris teſtamēti. vt
de ceteris grā breuitatis taceam⁹. ¶ Pri
mū eſt flagellū illud de dilluuio. vt patet
geñ. vj. vbi dr̄. videns autem deus ꝙ mul
ta malicia hominū eſſet in terra: ⁊ cuncta
cogitatio cordis intenta eſſet ad malū om
ni tempore penituit eū feciſſe hominē ſu
per terram. i. admodū penitentis ſe habu
it: q: opus factū deſtraxit. ſ. genus huma
num. Quod aūt hoc fuerit ꝑpter vitium
luxurie ex conſequentibus apparet. cū ad
iungitur. Finis vniuerſe carnis venit co
ram me. repleta ē terra iniquitate a facie
eorū. ⁊ ego diſperdam eos cū terra ſuper
quo recitat Magiſter hyſtoriarū ſcolaſti
cap. Quod generationes Seth acceperūt
filias Caym ⁊ inceperūt frēs abſqꝫ timorē
accedere ad eorū cognatas ⁊ mulieres ſu
pergrediebant viros iō indignatus deus
miſit aquas diluuij ⁊ cōſumpſit totū mun
dum exceptis. viij. aiabus que erant in ar
cha. ¶ Secundū ꝑclarū exemplū habetur
nūeri. 25. vbi dr̄ fornicatus ē populus cū fi
liabus moab que vocauerūt eos ad ſacrifi
cia at illi comederūt ⁊ adorauerunt deos
earū ⁊ iratus ē dn̄s ⁊ ait ad Moyſē. Tol
le cunctos principes populi ⁊ ſuſpēde eos
cōtra ſolem in patibulis vt auertat̄ furor
me⁹ ab Iſrael ⁊c. qd plura. ꝑpter hoc pec
catū fornicationis occiſi ſunt. 24. millia ho
minū. O terribilis vindicta iudicij dei.
¶ Tertiū exemplū hētur Judic. 19. ⁊. 20.
vbi habet̄ ꝙ tribus beniamī fuit q̄ſi tota
deleta ꝑp adulteriū cū vxorē leuite ex quo
interfecta fuerūt. 90. millia hominū ad pu
nitionē ſceleris. ¶ Secundo patet hoc p
tres auctoritates ſacre ſcripture. ¶ Pri
ma ē Jere. 3. c. vbi dr̄. Quia ꝑuaricatiōes
veſtre multiplicate ſunt ⁊ auerſiones vr̄e
cōfortate ſup quo ꝓpitius eſſe tibi potero
filij tui dereliquerūt me ⁊ iurant in his q
nō ſunt dij. Saturaui eos ⁊ mechati ſūt ⁊ i
domo meretricis luxuriabāt̄ eq̄ amatorēs
facias emiſſarij fci ſunt vn⁹ q̄ſqꝫ ad vxorē

primi ſui inhiabat.nõ quid nõ ſuper his viſitabo dicit dñs.ꝛ in gente tali non vlciſcetur aia mea?c.q.d.oio ſic. ¶ Secunda auctoritas hẽtur.Nau.tertõ vbi dr̃.Ve ciuitas ſanguinũ.i.carnaliũ fornicationũ vniuer ſa mendacij dilaceratiõe plena nõ recedat a te rapina vox flagelli ꝛ vox impetꝰ rote ꝛ equi fremẽtis ꝛ quadrige feruẽtis ꝛ equꝰ aſcendẽtis ꝛ micantis gladij ꝛ fulgurãtis aſte ꝛ multitudinis interfecte ꝛ grauis ruine nec ẽ finis cadauerum ꝛ corruerunt in corporibus ſuis ꝑpter multitudinem fornicationem.quia.ſ.ꝑpter carnalitates venũt peſtilẽtie ꝛc. ¶ Tertia eſt iohel.tertio.c.vbi dr̃.Sup populũ meum miſerũt ſortem ꝛ poſuerunt puerũ in ꝓſtribulo ꝛ puellã vendiderant ꝑ vino vt biberẽt.ꝛ ſeqtur.nũquid vltionẽ reddetis vos mihi.ꝛ ſi vlciſcimini vos ꝯtra me cito velociter reddã viciſſitudinẽ vobis ſuper caput veſtrũ.Poſtremo idẽ ꝯfirmatur per illud famoſuꝫ exemplũ qđ hẽtur in legenda ſci Grego.ſ.ꝙ propter comeſſationes ꝛ luxurias romanoꝝ domus motus tam vehementẽ peſtem in eis miſit vt i colloqio ꝛ etiam in ſternutatione exalarent ſpiritũ vbi tũc venit in conſuetudinem vt cũ ſternutat ab audientibus dicatur.deus te adiuuet.Et ſimiliter quando oſſitabant morte repentina moriebantur.vnde eſt etiam adhuc in conſuetudine vt fiat ſignum crucis ſuper os cum oſſitatur. Cum igitur hec peſtis romam vaſtaret Beatꝰ Gre. quodam paſcali tempore proceſſiones fieri inſtitnit per vrbem cum letanijs ꝛ ante portare fecit imaginem beate Virginis genitricis dei Marie quam.ſ.Lucas euãgeliſta pinxit que adhuc rome habetur i ſancta Maria đ ara celi.ꝛ ecce tota aeris infectio imagini cedebat ac ſi imaginem ipſam fugeret ſicqꝫ poſt imaginem mira ſerenitas ꝛ aeris puritas remanẽbat tunc in aere audite ſunt voces angelorum cantantium. Regina celi letare alleluia.ꝛc. ſtatimqꝫ bea. Grego. ſubdit.Ora pro nobis deum.Tunc b. Grego. vidit ſuper caſtrum vexentij angelum dei qui gladium cruentatum detergens in vaginam reuocabat ex quo intellexit ꝙ peſtis illa ceſſaſſet ſicqꝫ poſtmodum vocatum eſt caſtellũ ſancti angeli illud caſtelluꝫ vexentij.Preterea multa pericula luxurioſis occurrunt diuino iudicio, quod probatur ex preteritis triplicibus exemplis.ſ.Moſaycis hyſtoricis ꝛ propheticis.Primo patet exemplis moſaicis.Nam gen.34.c.legitur ꝙ filia Jacob Dina vagans violata fuit a ſichem ex quo ipſe ꝛ pater eius ꝛ quotquot erant maſculini ſexus in ciuitate interfecti ſunt a Symeone ꝛ leui.ꝛc. Item gen. 38.legitur ꝙ Judas deceptus fuit a nuru ſua thamar fingens ſe meretricem ꝗue cõcepit ex ſcorto.Preterea Ge.39. c.ſcribiť ꝙ Joſeph incarceratus fuit tribus annis quia noluit commiſceri impudice vxori pharaonis. ¶ Item numeri.31.ꝛ.32.aperte demonſtratur ꝙ Balaam propter ſuggeſtionem fornicationum occiſus fuit ipſe vt patet numeri.35.cuꝫ omnibus maſculis ꝛ feminis moabitis.ſeruatis duntaxat virginibus que virũ non cognouerunt que fuerunt numero.32.millia .conſidera ergo tu numerum mortuorum ex reſiduo virginum. ¶ Secundo patet hoc exemplis hyſtoricis.Nam iudic.15. c. habeť ꝙ Sanſon deceptus fuit a Dalida ex quo tandem ſe ipſum ꝛ populum philyſtinoꝝ interfecit. ¶ Item primi Re.7. ſcribiť ꝙ heli ſacerdos ꝛ filij eius Ophin. ꝛ phinees iterfecti ſunt a philiſteis ꝛ archa domini capta eſt quia filij eius dormiebant cum mulieribus quãdo obſeruabant ad hoſtiũ tabernaculi.Prererea ſcđi Re.13.habeť ꝙ Amon filius dauid interfectus fuit a ſuo fratre abſalon propter thamar eius germanam quam vi oppreſſerat. ¶ Item ſcđi Re.16. declaratur ꝙ Abſalon interfectus fuit a Joab principe militie tribus lanceis quia

fedauerat concubinas patris sui. ¶ Item 3. Re. 19. legit᷑. q̄ Helias pphẽta multas persecutiones passus ẽ a Jezabel regina vxore regis Achab. ¶ Item. 4. Re. x. ⁊ xj. hẽtur q̄ Athalia interfecit oẽm semen regiũ. ⁊ ipsa cũ filijs suis interfecta fuit. ¶ Jtẽ tertij Re. 2. hẽtur q̄ Adonias inter fectus fuit iussu Salomonis q2 concupiuit Abisach sunamitem vt se cõstitueret regẽ in Jerusalẽ. ¶ Tertio hoc idem probatur exemplis propheticis. Nam Jud. th. 12. legitur q̄ holofernes pᷓceps milicie na buchodonosor regis ꝑpter libidinẽ suam truncatus ẽ. Preterea duo senes iudices ppli qui exarserãt in susanã interfecti sunt daniel. 13. c. Postremo hẽtur scdõ Macha beoꝝ. 6. c. vsq3 ad finẽ libri tpe regis antio chi occisa fuerunt. 455. milia hominũ quia templũ luxuria ⁊ cõmessationib⁹ erat ple num ⁊ scortantiũ cum meretricibus. ⁊ sic patet q̄ luxuria punitur pena spirituali ⁊ iudicij diuini. ⁊ pars pᷓma huius sermo nis.

¶ Pars secũda huius s'monis in qua de claratur quõ luxuria punitur pena canoni cali. ⁊ imperiali.

SEcũdo principal'r dico q̄ luxuria punitur pena legali iuris canonici ⁊ ciuilis. pᷓo dico q̄ punitur pena canoni cali. Nam volũt canones q̄ publice mere trices nõ possint facere oblationẽ ad alta re ⁊ in ecclesia ⁊ hoc ad ꝯfusionem ⁊ puni tionem peccati earũ nam oblatio ex iniquo ẽ maculata ⁊ iõ infructuosa. 14. q. 5. c. Jmo latiões ⁊ oblatiões iniquoꝝ nõ respicit de us sicut munera caym ñ respexit. 5 q. 7. c. Jn grauib⁹. Item quicq̄d in sacrificijs dei ex scelere offertur nõ placat ipsius iracon diam s3 irritat. pᷓa. q. pᷓa. Non est. ¶ Se cundum etiã canones nullus luxuriosus potest recipere gratiam ordinis nec debe ret ordinari in cuius figura precepit domi nus. q̄ scabiosus non accederet ad mini strandum in templo q̄d exponens grego. in libro pastoralis dicit. Scabiosum signi ficare luxuriosum corpore. scabies enĩ pro cedit in corpore ex nimio ardore interioꝝ ⁊ ideo talis nõ debet ordinari p3 expresse 48. di. c. hinc ⁊ enim vbi dicit grego. Jugẽ vero scabiem h3 cui carnis petulantia sine cessatione dñatur in scabie ⁊ enĩ feruor vi scerum ad cutẽ trahitur: per quam recte luxuria designatur. Et infra ponderosus vero est qui totis cogitationibus ad lasci uiam defluens põdus turpitudinis gestat in corde ⁊ quãuis praua non exerceat ope ra ab his tamẽ non elleuatur mente nec ad vsũ boni operis i aperto valet assurge re quia grauat hũc inabditis pondus tur pe. Quisquis ergo cuilibet horũ vitiorum subicitur panes domino offerre prohibe tur nec profecto aliena peccata valeat di luere quem adhuc propterea deuastat. ¶ Tertio etiã secundum canones fornica ri clerici deprehensi sunt grauiter punien di vt patet. 27. di. c. p̄sbiteris. 28. di. Diser nimus di. 32. i. c. eos. ⁊ c. Erubescant. vbi di citur. Erubescant impij ⁊ aperte intelligãt iudicia sancti spiritus eos qui in sacris tri bus ordinibus. s. presbyteratu dyaconatu ⁊ subdyaconatu mulierculas non abiece rint ⁊ caste non vixerint excludendos ab eorundem graduum dignitate. h ibi. Hoc idem habetur. 33. di. c. habuisse. 81. c. Si qui õmodo. 82. fere per totum. Concubine ve ro clericorũ vendi vel in seruitutem redi gi debent dicto. c. eos di. 32. 81. di. in. c. Qui dam. ⁊ filij eorum in seruitute3 illius eccle sie vbi nati sunt debent deputari. 15. q. 8. c. Cum multe in fine. Clerici cognoscentes moniales debent deponi. 28. q. 1. c. Si quis ep̄s. Episcopus vel clericus fornicans cũ filia sua spirituali si publicum est debet de poni. Si occultum ep̄s. 15. annis debet pe nitere. p̄sbyter autẽ. 12. 30. q. pᷓa. c. Omnes ⁊ duobus. c. sequentibus. Postremo scd̄m canones propter solã causam fornicatiõis

vxor dimittitur quo ad thori ſeparationē ⁊ cohabitationē.31.q.1.c.Dicit dñs. ¶ Secūdo punitur pena imperiali luxuria. Nā ſecundū leges ⁊ ſtatuta imperatorꝝ impudicicia debet grauiter pūiri vt patet.C.de cōcubinis.l.Nemini.⁊.C.de adulterijs.l. ſediſſimā ⁊.C. de Epis ⁊ clericis.l. raptores.ff.de extraordinarijs criminibus.l.1.⁊ ideo.ff.de origine iuris.l.ſecūda in ti.⁊ in gloſa habetur ꝙ Tarquinius rex romanorꝝ de regno ē expulſus. ꝓpter peccatū adulterij cū lucretia.⁊.e.l.§.Et cū placuiſſet habetur quomodo ꝓpter culpā incōtinentie quidā occidit filiā ſuā vt abunde in volumine de peccatis eſt dictū ſup quo.§.dicit glo.Qđ caſtitas ſola pōt animas ſaluare ⁊ preſentare deo.vt in autentico de lenonibus.§.pris col.3.cōſti.ſcda in quo.§. Imperator ſcribit di.Sancimus oēs quidē: ſcdꝫ ꝙ poſſunt caſtitatē agere que ēt ſola deo cum fiducia poſſibilis ē hominū aīas preſentare.ſi enim preſides pecuniarꝝ furtorū: ⁊ latrociniorꝝ emendatores eligimus quomodonō multo magis caſtitatis furtuꝫ ⁊ latrociniū eos cohercere ꝑmittimus:hec ibi. Preterea ſm leges pater pōt exheredare iuſte filiū ſuuꝫ qui imunde ⁊ impudice viuit:⁊ ēt filiā quo ad hereditatē maternam.C. de inofficioſo teſtamento.l. Si filiam.⁊ ſic pꝫ luxuriam puniri legali pena ⁊ pars ſecunda principalis.

¶ Pars tertia huius ſermōis in qua declaratur quomodo luxuria punitur pena ignis purgatorij ⁊ infernali.

Tertio dico ꝙ luxuria pūitur pena ignis purgatorij ⁊ inferni. ¶ Primo punitur dico igne purgatorij in illis qui q̄uis egerint penitentiā ⁊ ſatiſfecerit pro culpa ſiue pena eterna pro varijs ⁊ multiplicibus ſceleribus luxurie perpetratis tamē quia vt plurimum tarde conuertuntur. ideo hic non poſſunt ſatiſfacere propterea in igne purgatorij poſt mortem grauiter affliguntur propter tria. ¶ Primo propter multiplicationē quia ſ.multa ⁊ varia peccata cōmiſerunt per deſideria aſpectus tactus oſcula amplexus ⁊c.⁊ ideo quia quanto plura ſunt peccata tanto diutius ⁊ fortius in illa flama cruciantur ideo ſequitur ꝙ tales grauiſſime affliguntur. ¶ Secundo propter delectationem quia in ipſis actibus venereis maximam luxurioſi habent delectationeꝫ. ideo in purgatorio acerbiorem ſentiunt afflictionem. ¶ Tertio propter venialium frequentationem. Nam propter venialia de quibus homo non penitet in hoc mundo ſecundum omnes doctores in purgatorij igne purgantur que venialia luxurioſi frequentant in verbis cogitationibus ⁊ delectationibus ex memoria preteritoruꝫ frequentatis ⁊ tamen in hoc ſeculo de talibus vnquā penitent ⁊ vix ad plenum poſſunt vel potius vult cum tamen omnibus viribus agere deberent vt illas penas euaderent tam acerbas vnde Augu. de ci.dei libro.21.c.14.⁊ in ſermone đ igne purgatorij ſic inquit. Ille ignis purgatorius durior eſt q̄ꝫ quicquid penaruꝫ ī hoc ſeculo aut videri aut cogitari aut ſentiri poteſt. Nemo enim dicat ad me non pertinet quādiu in eo moras habeam:tantū vt ad vitam exeam cum de die iudicij ſcriptū ſit ꝙ erit dies vnus tanquā mille anni ⁊ mille anni tanquā dies vna vnde ſcit vnuſquiſqꝫ noſtrum quot diebus aut menſibus aut etiam forte annis per illum ignē ſit tranſiturus ⁊ quimimo nec vnum digitum ſuum in ignem vult mittere quare non timeat ne ei neceſſe ſit huic non paruo tempore cum anima ⁊ corpore cruciari ⁊ ideo totis viribus vnuſquiſqꝫ laboret vt capitalia vitia ſiue crimina poſſit euadere ⁊ minuta pena ita bonis operibus redimere vt ex ipſis nihil videatur permanere qđ ignis ille poſſit aſſumere.hꝰ ille.

¶ Secundo punit pena infernali. Nã dici tur apoc. 18. Quantũ glorificauit se ⁊ in de litijs fuit tantũ date ei tormentũ ⁊ luctus quia igitur luxuriosi in cõcupiscẽtijs suis exarserũt ideo cruciabuntur ardore quia alios suo fetore corruperunt aspectũ dei ⁊ sanctorũ nõ erubuerũt affligentur fetore ⁊ pudore quia momentaneã delectationem summo ⁊ infinito bono preposuerũt affligen tur acerbissimo dolore. Quia horribilia cõmiserũt cruciabũtur verme cõsciẽtie. qꝛ in delitijs carnis vixerũt affligẽtur fame ⁊ labore. vñ de ipsis apoc. 14. dr. Cruciabũ tur igne ⁊ sulphure in ↄspectu angelorũ ⁊ agni ⁊ ascendet fum⁹ eorũ in secula seculorũ ⁊ nõ habebũt requiẽ die ac nocte. Et ideo pũer. 8. scribit. Uie inferni dom⁹ eius. s. lu xuriosi. vbi glosa. acriora gehẽne tormẽta in quibus fortiores ⁊ heretici detinent. Quorũ acerbitatẽ tria preclara exẽpla de monstrãt. ¶ Primũ legit in libro qui inti tulatur de visiõe pauli. s. qð ipse vidit for nacem septẽ colorũ igneum diuersas habẽ tem afflictiões ⁊ defectus in. torquẽdo po steat vidit fluuiũ igneũ ⁊ sulphureũ in quo erãt multe mulieres indute pice ⁊ sulphu re ardenti ⁊ sic acriter cruciabantur pp lu xurias suas. Sꝫ aduerten. ẽ qꝫ in prĩo libro de visione pauli multa sunt que nõ vident esse vera qꝛ ⁊ si legim⁹ eum esse raptũ ad tertiũ celum nõ tñ legimus raptũ esse ifer num tñ potuit ei de⁹ penas damnatorũ de monstrare. vt li pꝫ. ¶ Secundũ exẽplũ ha betur in sũma de septẽ donis ti. de inferno vbi auctor illi⁹ dicit se inuenisse in quadã libraria cistersiensium tale exemplũ vꝫ. qð cũ quidã cruce signat⁹ intrasset ordinẽ ci stersiensium ⁊ cogitaret de exitu ordinis apparuit ei dyabol⁹ in specie simie que eũ vsqꝫ ad mortẽ verberauit cui sic in extre mis laboranti apparuit ei beat⁹ Benedi ctus quẽ e corpore educẽs i cetera. qui ei ostẽdit vidit deportari vnũ magnũ princi pem i ignea cathedra residentẽ ⁊ ante cũ formose mulieres erant facies igneas ha bentes ⁊ simul torquebat vsqꝫ ad viulta qꝛ fuerat potẽs ⁊ luxuriosus. ¶ Tertium exẽplum legit ẽt in predicta sũma. s. Qui dam sacerdos multũ se affligebat ⁊ sepe celebrabat ꝑ matre sua defuncta quã scie bat vixisse in peccato. semel autẽ multũ la crimãdo ⁊ orãdo cupiens matris statũ sci re dum celebraret vidit eam iuxta altare detentam a duob⁹ demonibus duabus ca thenis de cui⁹ capillis a capite ⁊ manib⁹ videbatur flama exire. ⁊ dictũ fuit vt non oraret pro ea qꝛ nihil ei prodesse poterat: qꝛ impenitens de adulterijs ⁊ vanitatib⁹ suis mortua fuisset. h ibi. Et ẽt de mundicia lis que male accepat patiebat. qꝛ Job. 15. scribitur. Ignis deuorabit tabernacula eo rum q libenter munera accipiunt. Eya igi tur fratres de hoc abhominando luxurie peccato ceterisqꝫ penitentiã agam⁹ digni in presenti vt in futuro hec tam horrenda incẽdia deuitãtes gloria potius digni effi ciamur perpetua ipo prestante qui ẽ bene dictus in secula seculorum. Amen.

¶ Dominica tertia i quadragesima i ma ne. de abhominatõne ⁊ detestatiõe partia litatum ⁊ diuisionũ. Sermo 38.

Omne regnum in se di uisum desolabitur. scri bitur hec verba Lu. xj. Et in euangelio oc currentis ferie. Quia fratres in xpo charissi mi factio partialitas siue diuisio magnopere ↄtra caritatẽ dei ⁊ ꝓximi militat. tã ⁊ si multa sunt dicta in volumie de peccatis tñ qꝛ hisce nrĩs tem poribus hoc vitiũ ad modũ viget de ipso etiã impresentiarũ noua ⁊ qꝫ pulchra que ibi minime diximus euangelizanda duxi mus. vocat. n. hoc peccatũ qñ est publicum ⁊ in ciuitate ⁊ inter ciues seditio. Qð qdẽ

vid Jacobũ de Voragine ... 34 ...

¶ Primo eſt in his qui ꝓcurant ſeditio nem qui grauiſſime peccāt. Sicut fecit ſyba filius botri qui clamans coraꝫ omni populo iſrael nō eſt tibi pars in dauid ꝛc. Sed Joab contra illum procedēs fecit eū decapitare. Talis fuit Barabas qui i ſedi tione fecerat homicidiuꝫ Mat.27. ¶ Se cundo eſt in his qui ſequuntur eos pertur bantes bonum cōmune ſicut illa multitu do que ſecuta eſt Abſalonem in cōiuratio nem contra dauid.ſed puniti ſunt q̄uando ex peſte mortui ſunt ſexaginta millia vi rorum quando dauid fecerat numerarī po pulum ſcḋi Re.vltimo .non enim propter peccatum dauid ſolum occiſi ſunt ſed etiā ꝓpter coniurationem illam ſm tho. Illi vero qui bonum cōmunē defendūt reſiſtē do non ſunt dicēdi ſeditioſi.ſicut nec illi q defendunt ſe cum inuaduntur dicendi ſūt rixoſi.Ex quo qdem vitio ciuitates pror ſus euertuntur. vnde dicit dn̄s predicta verba.ſ.Omne regnum ꝛc. igit̄ triplici rō ne hoc vitium ſume eſſe deteſtandū oſten demus.¶ Primo.vꝫ.ratōne iniquitatis. ¶ Secundo ratione anxietatis.¶ Tertō ratione peruerſitatis.

¶ Pars prima huius ſermonis in qua ḋ claratur ꝙ multiplex iniquitas ex partia litate oritur.

PRimo dico ꝙ grauiſſime ꝛ pluri me iniquitates ex huiuſmōi diſcor dijs maxime guelforū ꝛ gibillinorūꝫ naſcū tur.Sed cauſa breuitatis ſolum quatuor ꝓ ponemus.¶ Prima quarū dr̄ iniuſticia. ¶ Secūda perfidia. ¶ Tertia auaritia. ¶ Quarta acceptatio iniuſta ex quibus verū eē daret quod dicit ꝓpha.ſ.Tota die circundabit eam.ſ.ciuitatem partialeꝫ ſup muros eius iniquitas.¶ Prima igit̄ ini quitas que ꝓcedit ex diſcordia maxime ex partialitate.dr̄ iniuſticia.eſt enim iuſticia virtus omni ſtatui vtilis ꝛ neceſſaria ꝛ iō multū in lege imperiali comendat̄. vnde in autentico vt oēs obedientes iudi.circa principiū col.5.conſti.19.dr̄ vnam quidem omniū eſſe perfectiſſimam virtutem arbi trandum ē hominibus que iura omnibus diſtribuit.hec ē ex cauſa cognominata iu ſticia.Et in autentico vt iudices ſine quo quo ſuffragio.§.itaqꝫ col.2.conſti.8a.dicit̄ itaqꝫ deo ꝛ ſaluatori noſtro omnes offerūt hymnos pro lege quā eis dedit ꝛ patrias habitarī caute ꝛ proprias facultates habe re firmiſſime ꝛ iudicum frui iuſticia. Naꝫ propterea poſita ē vt iuſticiaꝫ que in lege ē valeamus domino deo vouere ꝛ noſmet ipſos.ꝛ noſtrum comendare imperium ꝛ non videamur deſpicere homines oppreſ ſos contra iuſticiam:quam nobis tradidit deus vt ei per omnia peamus eius ſequē tes benignitatem.Et.ff. de iuſticia ꝛ iure l.prima.dicit vlpianus.iuſticiaꝫ namqꝫ co limus boni ꝛ equi noticiam profitemur.Et 12.q.2.c.cum deuotiſſimam.dicitur ſūmum in rebus bonum ē iuſticiaꝫ colere ꝛc. Sed in terra partiali iuſticia que ē conſeruatio rei publice que paceꝫ generat ꝛ nutrit iux ta illud Tullij primo de officijs.tanta ē iu ſticie uis vt nec illi qui maleficio ꝛ ſcelere paſcuntur ſine vlla eius particula viuere poſſint.Naꝫ ꝛ princeps latronū niſi equa liter predam diſpiciat aut interficiet a ſo cijs aut derelinquetur.hec ille.iuſticia .n. tribuit vnicuiqꝫ quod ſuuꝫ ē.ff.de iuſticia ꝛ iu.l.omnes.Et inſti.e.in principio.ꝛ.12.q. 2.Cum deuotiſſimam.iuſticia que ē precla riſſima omnium virtutum ſm phm in.5. ethicorū:oino in terra partiali extincta ē. Et iniuſticia quā cleobal⁹ phs docebat fu gere regnat in terris ꝑtialibus.Et rō qua re in terra ꝑtiali perit ē:qꝛ propter ꝑtiali tates mutat hō affectionē.ꝛ rō excecatur. Nam amor trahit affectū ad ſuū compar cialem amicum.Odium ab aduerſa parte repellit de eo qui a nobis dilectus ē diffi cile male ſentimus.Et ḋ eo qui aduerſari⁹

nunqȝ vel raro bene. Et ideo partiales pleni affectionibus reputant bonum hominem malum adverse partes: ⁊ sue malum credunt bonuȝ. illum bonum ⁊ inocentem puniunt ⁊ istum in sua partialitate tenentem absolvunt, iniquum ⁊ malefactorē de quibus sic male iudicantibus dicit Amos 6. Convertitis in amaritudinem iudiciuȝ: ⁊ fructum iusticie in absintium. xi. q. 3 ca. Quatuor dicit isidorus. Quatuor modis humanum iudicium pervertitur. Timore dum metu potestatis alicuius loqui pertimescimus. Cupiditate cuȝ premio animū alicuius corrumpimus. Odio dum contra quemlibet adversarium molimur. Amore dum amico vel propinquo prestare contēdimus. hec ibi. Quis iudex in terra partiali equam iusticiam tribuat? Necesse est quodam modo ꝙ uni parti adhereat ⁊ suos complices iuste iniusteqȝ per fas ⁊ nefas defendat. Fures ⁊ latrones liberantur violantur mulieres ⁊ pupilli ⁊ vidue lacerantur ⁊ null⁹ respicit. Quod si iudex nec amore vel odio detineatur saltem timore potentioris partis corrumpitur ⁊ iusticia non habet locū ⁊ iniusticie plurime committuntur. quid aliud sunt civitates tales partiales nisi latrocinia? Nam Ambrosi. dicit Inter duos inimicos nemo potest esse fidelis. ⁊ ideo nullus deberet habitare in talibus civitatibus sed ad alias primas fugere quia tota die tales partiales civitates circondat iniquitas. i. iniusticia. ❡ Secunda iniquitas que procedit ex partibus est perfidia. quia omnes christiani partiales renegati sunt ⁊ proditores sunt cōtra christum ⁊ per consequens proximorum suorū in baptismo enim renunciando dyabolo christi militie ascribimur de conse. di. 4. c. primum. Adulti autē tenemur ad ea que pro nobis offerrentes spoponderunt de ꝯse. distinctione quarta capi. parvuli. In cōfirmatione vero preparatur homo ad pugnam pro fide christi de consecratione distinctione. 5. c. Spiritus. s. Alapa percutitur ut discat: quia militia christi vincit cū penitentia. In fronte inūgit ut a recipiente christi fides sine erubescentia predicet. de conse. di. 5. c. Cum aūt in baptismate partibus homo renunciaverit ⁊ demum ad vomitum revertitur prodit xp̄m eiusqȝ fidē negat domino ipso teste qui lu. xi. ait. Qui non ē mecum. s. in militia mea. adversum me ē scilicet in militia dyaboli ca. isti enim secundum apostolum confitentur se nosce deum factis vel negat. Quinimo xp̄m produnt. dicit enim Beda. xi. q. 3. abijt. Qui societatē fraternitatis aliqua peste discordie cōmaculat ut Judas christum prodit. Et nulli sic maculant cōmunitatem sicut seditiosi ⁊ partiales. ❡ Preterea partiales sua passione cecati nihil superectum credunt nisi illud quod oculis corporis vident non enim se iudicandos credunt de suis iniusticijs coram toto mūdo. Et ideo secundum lactan⁊tiū in secūdo divinarū institutionū adversus gentes. ignorant. n. que sit hominis ratio quam si tenere vellent in primis deum suū agnoscerent figmentis terrenis ut puta partialitatib⁹ animas suas non obsternerēt mortiferas libidinum voluptates non appeterent deinde magni se existimarent atqȝ plus esse in homine q̄ȝ videtur cuius vim conditiā nemqȝ non aliter posse retineri nisi depositā pravitate cultum veri parentis sui suscperent. ⁊ reliqua. hec ille. Nam cum secundum p̄hm in tertio de anima. voluntas nō fertur nisi in precognitum. Et intellectus partialium sic passione obscuratus ē, ut prorsus lumine cognitōis fidei sint privati ex quo sequit̄ perversa voluntas in deum ⁊ proximum. ⁊ obduratio in malo. Ideo Augu. docet in libro quinquagesimo omeliarum omelia. i7. distinctione. Aposto. dicit partes fidem esse tenendā amabit ⁊ concordiam fratribus ⁊ caritas cum fine incipiens fine veniens ad initiū. initiū ē eni in fide fini

in pace nos dicam⁹ fides caritas pax cre
de amaregna sin. credis ⁊ non amas ad
huc non discreuisti fideʒ tuã ab eis qui tre
mebant ⁊ dicebant. Scimus quia filius es
dei viui. ergo tu ama. s. deũ ⁊ proximuʒ sic
caritas cum fide ipsa te perducit ad paceʒ
veram plenam solidam ⁊ securam vbi nul
la pestis nullus hostis. ipsa est finis om
nium desideriorum bonorum. Et super
ps trigessimoprimo. Opus inquit fidei
est dilectio ⁊ quia dilectio vacare non
potest nisi vt mali nihil operetur. ⁊ quic
quid boni põt operetur. Quid enim facit
dilectio? declinare a malo ⁊ facere bonuʒ.
hec ille. O partiales iniqui nõ vos istam
fidem amabilẽ ⁊ concordañ habetis certe
estis peiores demonibus qui credũt ⁊ con
tremiscunt. s. deũ vos deum non timetis sʒ
solos homines mundi. ⁊ sic tota die ciuita
tes vestras iniquitas circũdat. s. iniquitas
perfidie. ¶ Tertia iniquitas est auaricia.
Nam ptiales semp conantur contrariam
ptem superare potentia honore ⁊ magnifi
centijs. ideo oʒ habere multos complices
⁊ satelites oportet insup habere maiores
suos sibi defensores. sʒ ad hoc ẽ necessaria
iusta substantia q: omne malum stat in di
lectione pecunie. Et pecunie oia obediunt
omnia p ipsam fiunt. Et ideo in ciuitatib⁹
ptialium pauperes vidue hospitalia ⁊c. di
sipantur ⁊ comedunt ab iniquis partiali
bus. de qua insatiabili participalium cupi
piditate. dicitur in prohemio decretali
um sic. Effrenata cupiditas sui prodiga
pacis emula mater litium materia iur
giorum tot quotidie noua litigia generat
vt nisi iusticia: que vt visum est non est
in ciuitatibus partialium conatus eius
sua virtute reprimeret ius humani fede
ris litigiorum abusus extingueret. ⁊ dato
libello repudij concordiam extra mundi
terminos exularet. hec ibi. Omnia par
tiales faciunt: vt substantiam proximo
eripiant. Et quanto etiam magis acqui
sierint tanto magis ambiunt: vt dilatent
fimbrias. ⁊ post se longam caudam du
cant ⁊ quanto magis habent tanto mi
nus se putant habere iuxta illud legis.
Se nihil habere qui non totum habet ar
bitratur. C. quando ⁊ quibus quarta pars
debetur. l. secunda libro decimo. Quid fa
cietis pauperes in terris partialium ha
bitantes quomodo paruam portionem
vestram defensabitis: aut certe partiali
uʒ serui eritis aut si nemini volueritis ad
herere vos esse nudos ⁊ oppressos opor
tebit esse. ⁊ a cupiditate eorum spoliatos.
Naʒ de vobis pauperibus vndecima que
stione tertia capitulo pauper scriptum est
Pauper dum non habet quid offerat.
non solum audiri contemnitur: sed etiam
contra veritatem opprimitur cito viola
tur auro iusticia nullamqʒ reus pertime
scit culpam quam redimere nummis exi
stimat. hec ibi. ¶ Preterea tales habere
officia in ciuitate nituntur: quam ciuita
tem velut Christum crucifigunt. quando
auaritia inflamati cum Juda ipsam suam
cõmunitatem osculo tradunt dum eam ver
bis mentiuntur diligere: sed omnia pro
vtilitate propria faciunt. Nam vt ait Tu
lius libro primo de officijs. Est enim pro
prium munus magistratus intelligere se
gerere personam ciuitatis debereqʒ eius
dignitatem ⁊ decus obseruare leges de
scribere: ⁊ fidei sue comissa meminisse.
Sed hoc non faciunt partiales. propter
quod res publica talium cito corruet. quia
contra illud quod est a Tulio faciunt.
Et etiam contra illud quod ibidem dicit
scilicet. Omnes qui reipublice prefuturi
sunt duo platonis precepta teneant. vnum
vt vtilitatem ciuium sic tueantur: vt que
cunqʒ faciant ad eam refferant obliti co
modorum suorum. Alterum vt totum cor
pus rei publice procurent ne dum parteʒ
vnã tuent reliquas deserant: vt cui tutella
sit rei publice ad eorũ vtilitateʒ q comissi

sunt non ad eorum quibus cõmissa est ge
renda. Qui autez parti ciuium consulunt
partem negligunt partem pernitiosissi
simam inducunt in ciuitatem seditioné at
qz discordiam. ex quo euenit vt alij popu
lares alij studiosi alij optimi cuiuscūqz vi
deantur pauci vniuersorū hinc apud athe
nienses magne discordie. in nostra auté re
publica non solum seditiones sed etiaz pe
stifera bella ciuilia suborta sūt. que grauis
et fortis ciuis in re publica dignus princi
patu fugiet atqz oderit tradetqz se totum
rei publice. neqz opes neqz potentiá conse
ctabitur totāqz eaz sic tuebitur vt omnibus
consulet. Nec vnus criminibus falsis in
odium: aut inuidiam quáqz vocabit oino
itaqz iusticie atqz honestati adherebit vt
demū eam conseruet mortem appetat po
tius qz deserat. hec ille. sed ptiales contra
faciunt in omnibus etc. Et sic patz ꝙ circū
dat ex omni pte ciuitates partiales tota
die iniquitas. vz. auaricie. ¶ Quarta iniq
tas é psonarum acceptio iniusta. Nam in
ciuitate partiali in omnibus agendis é p
sonaruz acceptatio que opponitur iusticie
distributiue: cuius qualitas é ꝙ diuersis
psonis diuersa officia aut beneficia tribuá
tur sm proportionem ad dignitatem pso
narum. Ubi nota ꝙ hic possunt considera
ri duo. s. causa et psona. ¶ Causa puta si qs
promoueat aliqué ad officia cõitatis: quia
hz magnam industriam secularem vel fa
cultatem ad subueniendū cõitati: et sic non
é acceptatio psonaruz sed causa. vnde glo.
super illud ephe. 6. Non é acceptatio psona
rum apud deū ait. Quia iudex iustus cau
sas discernit non personas. ¶ Prima con
sideratur: ut puta promouet eum quia est
eius amicus. vel socius in partialitate: vel
consanguineus etc. sicut fit cõmuniter in ci
uitatibus partialibus: et sic est acceptatio
personarum que causat discordiam vt pa
tet ex textu tullij proxime recitato. Nam
et Augustinus secundo de ciuitate dei. c. 22.
dicit ꝙ Caius Marius senior qui sexies
consul ante fuerat: cum Sylla qui eo tem
pore consul erat contra Mitridatem qui
asiam et achaiam occupauerat mitteretur
affectauit septimum consulatum. i. vt septi
mo consul fieret vt ipse mitteretur contra
mitridatem. Quare Sylla commotus cum
exercitu ad vrbem venit et contra Mari
um dimicans ipsum fugauit. et sic primū
bellum ciuile é gestum. Est etiam accepta
tio personarum. quod fieri solet in ciuitati
bus partialium scilicet leges et statuta fa
cere que minores grauant. et maiores leui
ant que causa sunt maximorum malorum
et discordiarum. vnde valerius libro septi
mo dicit ꝙ aucharsis leges aranearuz te
lis comparabat. Nam vt illas scilicet te
las infirmiora animalia retinere. valentio
ra transmittere. ita his similes et paupe
res constringi diuites et prepotentes non
alligari dicebat. hec ille. Et ideo in talibus
ciuitatibus inferiores semper grauantur
maxime in defensione reipublice. Naz vt
ait Augustinus in secundo de ciui. dei. c.
18. Expulsis regibus de vrbe post creatio
nem consulum. milites qui elligebantur
ad bella militabant proprijs stipendijs.
Cumqz ciuitas nunqz a bellis cessaret co
gebantur pecuniam mutuari a potentiori
bus. Quia vero non poterant: nec quo ad
principale: nec quo ad vsuras reddere mutuo pe
tebant tūc vinciebantur: incarcerabantur: et male
tractabantur. propter qd orta est seditio in
ter patres et plebeos conquerente plebe
de tam dura oppressione et recessit plebs
ex vrbe ad tria miliaria. et occupauit sa
crum montem scilicet apentinum. Tandé
pacificata é plebs hac cõditione vt aliqui
ex suis haberent magistratus qui tuerentur
tur plebeos ab iniurijs maioruz. Et sic pa
tet ꝙ circundat ex omni parte ciuitates
partiales iniqtas scilicet acceptationis p
sonarum. Et prima pars huius sermo
nis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur ꝙ multiplex crudelitas ⁊ anxietas ex predictis partialitatibus oritur

SEcundo dico ꝙ etiam maxima anxietas ex huiusmodi partialitatib⁹ oritur. vnde propheta sequitur in verbis ante dictis. Et labor in medio eius. s. ciuitatis partialis ⁊ iniusticia. Et vt ordinem ceptum teneamus solum quatuor labores partialium crudeles ⁊ malignos dicem⁹. ¶ Primus dicitur labor infelicitatis. ¶ Secundus crudelitatis. ¶ Tertius fatuitatis. ¶ Quartus labor confusionis. ¶ Primus dicitur labor īfelicitatis siue tribulationis de quo propheta dicit. Contritio ⁊ infelicitas in vijs e. ⁊ u. p. nõ cog. Cõtritio. i. ad nihilum deductio status eorũ: ⁊ infelicitas miseriarum. partibus eniꝫ ad inuicem certantibus eorum demeritis exigentibus demonibus incitãtibus deo permittente vna preualet contra aliam quaꝫ expellit expulsa vagando discurrit cũ magno sui labore ⁊ incõmodo bona eis auferuntur ⁊ sic labore paupertatis cruciãtur hedificia destruũtur arua siluescunt vinee preciduntur artes dimittuntur adolescentes egestate compulsi ad miliciam se recipiunt. Iuuenes non vxorantur puelle innupte expectant. ⁊c. sed nec dum est finis malorum. Cum enim impleta fuerit vox tonitrui tui in rota scilicet iudiciorum dei in rota versatili. Reuertuntur isti. expellunt alios ⁊ cede crudeliori grassantur: ⁊ mala multiplicant. ⁊ sic impletur illd̃ Isa. 28. di. manda remanda. manda remanda expecta reexpecta modicum ibi ⁊ modicum ibi. vt vadant ⁊ cadant retrorsum ⁊ conterrantur ⁊ illaqueantur. ⁊ capiantur. hec ille. Mandat vna pars aliam expellendo. alia pars remandat que se proscripserat expellendo expectat pars expulsa suam reuersionem ⁊ similiter alia emissa expectat suum regressum. Modicum ibi scilicet bona temporalia que sibi adinuicem occupant sicqꝫ vadunt ad mortem cadunt retrorsum vt non videat casum suum conterruntur in puluere miseriarum: quia cõtritio ⁊ infelicitas in vijs idest in operib⁹ partialium. sicqꝫ vt dicitur Iere. 46. fortis impigit in fortem ⁊ ambo corruunt. Nam facta diuisione inter tribum Iuda ⁊ beniamin ex vna parte ⁊ alie decem tribus que ante fuerant simul vna contra aliam multa mala fecerunt demum vtraqꝫ pars in seruitutem deuenerũt. In vrbe roma ade pro dominio totius orbis postq̃ꝫ seditiões exorte sunt ⁊ parcialitates inter eos. sicut Sylla contra Marium ⁊ econtra. Et catellina contra Antoniũ ⁊ Ciceroné. Cesar cõtra Pompeium ad nihilum paulatim redactum est quia lu. xi. omne regnum in se ipsum ⁊c. Et ideo omni custodia ⁊ diligentia custodienda est ciuitas ne destruatur. Nam duplici custodia gubernatur. vno intrinseco scilicet ratione ad quam pertinet omnia gubernare. Alio extrinseco scilicet rectore ⁊ principe cuius interest subditos gubernare de cuius officio habetur. ff. de officio prefecti vigilum. l. Nam salutem. vbi lex ostendit ꝙ ad saluteꝫ prefecti pertinet per totam noctem vigilare ⁊ armatus totam ciuitatem circuire ⁊c. Sic ratio debet se habere ad custodiam omniuꝫ sensuum ⁊ membrorum corporis ⁊ potentiarum anime. vnde Ecclesia. 14. ciuitas parua ⁊ pauci viri in ea venit contra eam rex magnus. i. dyabolus ⁊ vallauit eam ⁊ ⁊ inuentus est in ea vir pauper ⁊ sapiens ⁊ liberauit eam sapientia sua: quia si ciuitas regitur sapientia ⁊ ratione optie concordia in ea custoditur. ⁊ talia mala ⁊ tribulationes euitantur. ait enim Boetius. Platonem dixisse. beatas fore res publicas si eas aut sapientes regerent aut earum rectores sapientie studerent platonis quoqꝫ dicta sunt hec. Si sapientie forma oculis videri possit maxime ad amorem sui oẽs

excitaret. hec ille. Et ideo quia hodiernis temporibus non regnat sapientia sed potentia partialitates sunt vbiqz et discordie et ciuitates ideo nostre. Italie plene sunt tribulationibus pdictis et sic patet primus labor. ¶ Secũdus labor dicitur crudelitatis non enim inuenitur tanta crudelitas i aliquo genere hominũ: quanta in partialibus et seditiosis. Ratio ẽ quia habitũ odij semper habent aduerse partes taz nobiles qz ignobiles tam notos qz ignotos presentes preteritos et futuros aduersus infantes et senes aduersus aliquando affines et qui sibi inseruierunt et hi recte dici possũt homicide quia qui odit fratrem. s. ho. est. i. Jo. 3. Sed vltra odium in corde detentum quis valeat exprimeṙ inanes crudelitateś quas contra aliam partem exercent? Non parcunt consanguinitati non amicicie non religioni nõ etati sed vsqz ad deuorationẽ carnis deueniunt. sicut canes. sicut pecora venduntur homines violanẗ mulieres deflorantur virgines. Quidam comburũẗ alij assanãẗ alij cãibus ad deuorañ. dãtur. Nonnulli per turres precipitantur. Ceteri assanantur viui et ad odorem eorum alij comedunt panem. Reliqui cruciantẗ fame et siti etc. quis explicet. O insensata rabies. O ceca et horrẽda crudelitas. O impia duricies quis vos fugere a uentura ira iusti iudicij dei docebit. Nam aliqñ etiam in psenti vita quod ipsi in alios exercuerunt eis simile reddiẗ vt patz de Adonibezech rege ierusalẽ cui capto fuerunt abscissi pedes et manus et positus fuit sub mẽsa comedentium sicut canis qui memorãs sue crudelitatis exercitate ait. Reddidit mihi deus qđ feci. Septuãgita eñi reges abscissis manibus et pedibus comedebant sub mensa mea sicut feci sic mihi factum est. Iudicũ primo. Et quod accidit crudeli ciro regi persarũ qui ex crudelitate dlectabatur effundere sanguinem humanũ. Quem regina Tamaris fecit decapitari et caput eius in ollaz plenã sanguine mergi. d. san. sitisti san. bibe. Et ideo sicut ciuitas non recipit quod est ei legatum. nisi dum ẽ ciuitas. ff. Quibus modis vsusfructus amittatur. l. vsusfructus vbi diciẗ. Si vsusfructus ciuitati legeẗ. et aratrum in ea ducaẗ ciuitas ẽ desinit vt passa est cartago. Ideoqz quasi in morte desinit habere vsumfructũ. Eodẽ modo ciuitas ptialis perdit fructum bonorum omniũ. Per ptialitates enim omnia bona ãmittuntur. Nã bona nature per homicidia et bona fortune per deuastationes possessionum et incendia domorum. et quod peius est omnia bõa spiritualia perduntur et tam crudelem domini sententiam incurrunt. et sic patet secũdus labor. ¶ Tertius labor dicitur fatuitatis quia ñ videtur sub celo esse stultior gens qz partiales. Ratio est quia hoc scelus videtur in appetitu stulti et damnosi mali delectatur quis i operibus gule et carnis damnabitur quidem errat delectaẗ alius in turpi lucro et insaciabili concupiscentia rerum absqz dubio errat grauiter et sic de alijs sz omnes errant in appetitu boni transitorij terrena delectatione illecti et decepti et exinde in fine contemnendi. sed partiales ex appetitu et desiderio mali dum partialitatem et diuisionem affectant ponentes in periculo substantiam temporalem corpus consanguineos filios et omnia bona eorũ. Quid enim ex partialitate boni lucrentur non videẗ nisi hoc pericula experiri et his omnibus exterius supplicijs cruciari. vnde partiali congruit illud Eccle. 22. Sup plumbum quid grauatur et quod illi aliud nomen quam fatuus arenam et salem et massam ferri facilius est ferre qz hominem imprudentem et fatuum. et impium. Que omnia contemnit fatuus partialis. partiales enim freneticis possunt comparari qui ratione priuati omnia periculosa sibi et alijs patiant. Similes etiam sunt cuidam stulto qui cum baculum gestaret in via et ante

cum precederet vmbra sua putauit umbrã alterum hominem esse. Cucurrit stultus post vmbram, quasi cum homine pugnaturus illa sequentem fugiebat. et cum staret stabat insultum facit in ea et iterum fugit demum cum diuerteret via, et vmbra qua si homo cum similitudine baculi videret erigi versus murum timuit primo stultus sed postea audacia maiori sumpta cum impetu impingens in muruz caput fregit sic stulti partiales pugnant cuz vmbra nominis partialis tandem anime et corporis frangunt caput. Et ideo non debemus pugnare cum ciuibus sed cũ patrie hostibus vt dicũt iura ciuilia. Naz ciuitas est ab hostibus defensanda ne opprimatur. nam sicut tempore pacis iusticia legib[9] obseruatur ita tempore iusti belli iuria armis vindicatur vt habetur in prohemio institute. vbi dicitur imperatoriam maiestatem nõ solum armis ornatam sed etiam legibus oportet esse armatam vt vtrunqz tempus belli vz et pacis possit recte gubernari. qz scdm glo. arma cõnectit cum legibus cũ nec leges sine armis nec econclusio recte gubernentur. lex ẽt prohibz ne milites agrũ emant in terra in qua debent opera belli ea peragetur. ne studio culture a militia reuocentur. ff. de re. mili. l. milites. Quia suma laus militie est cõmuni vtilitati intẽda. quod non faciunt partiales. sed partiales faciunt in oibus contrarium. ¶ Quartus labor dicitur confussionis vix enim tales partiales in extremis possunt deserere has partialitates et odia qui si moriantur in tali statu sine signis contritionis non debet eis dari sacramenta: quod est magna confussio: sed nõ minor quia ecclesiastica sepultura debet carere. Regula ẽ qꝫ qui moritur cum aliquo publico mortali peccato notorio debet carere ecclesie sepultura nisi fuerit reconciliatus seu ostenderit signa penitentie vt patet. 13. q. 2. capitulo. Quibus et capitulo. Non estimemus et extra de sepul. capitulo parrochiano. Excipiuntur raptores publici extra d rapto. capitulo. Super eo. vel moriens in torneamentis extra de tornea. capitulo primo q etiam si signa penitentie ostenderint dẽnt carere sepultura. Partiales ergo cuz sint notorij si absqz signis penitentie moriuntur debet carere sepultura sed sicut canes ad fossam debẽt proici iuxta illud Jere. 22. Sepultura asinini sepellietur. Et si aliter sepelietur erit ad cumulum damnationis eorum. 13. q. secunda capitulo. Cuz gratia: et capitulo. Quibus. imo exhũandi sũt si fuerint sepulti. vbi eorum corpora possunt dignosci ab alijs extra de sepulturis. capitulo. Sacris est canonibus institutuz. Et cimiterium, siue e clausula ẽ consecranda siue reconcilianda. Extra de consecra. ec. capitulo consuluisti. Ratio est quia officium deuote sepulture est bone fidei testimonium. 13. q. 2. Non estimemus ante finẽ ppterea ne clerici sint falsi testes ipro ptiali et cuicunqz imortali notorio decedenti ipenitenter extra de rap. c. 2. Statutũ ẽ ne taliũ intersint sepulture nec etiã suscipiant elemosinam eius. Ex hoc satis euidenter colligi põt qꝫ qui partialem impenitentez tradit sepulture vl' sociat vel ad hoc pstat auxiliũ vel fauorem a labe falsi testimonij non est imunis. sed iuxta illud prouer. 19. Testis falsus nõ erit impunitus. Sz neqz pro talibus possunt dici misse vel officia nam et pro partiali non debẽt fieri oratões nec oblationes: quia mortale est. Rationẽ huius assignat Bonauẽ. i 4o di. 45. ponẽs illud Jo. in pria canonica. 5. c. di. Est peccatum ad mortem nõ dico vt pro eo quis roget peccatum ad mortem est finalis impenitentia qua iusto dei iudicio plectuntur partiales. vnde peccant qui dicunt. vel facerẽt fieri aliqua suffragia pro talibus sicut si hoc faceret pro impio iudeo vl' pagano extra de statu mo. c. 1. de fur. c. 2. 13. q. 2. c. pro obeuntibus. vt patet vnde in misse

rium huius dicitur Mat.2. Uox in rama audita est p.a.v. in Rachel.p.f. partiales s. in partialitate defunctos: et noluit consolari.s. orationibus et oblationibus xpianorum quia non sunt. videlicet in statu salutis sed eterne dñationis vt in parte sequēti dicetur. Satis pro hac parte secunda.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur q multiplex peruersitas ex partialitatibus oritur.

Tertio hoc in sermone dico q non minor peruersitas procedit ex huiusmodi discordijs et partialitatibus sed ordinate procedendo tantum quattuor peruersitates addocemus. ¶ Prima quarum dicitur colloquia praua. ¶ Secunda cōsultatio iniqua. ¶ Tertia finalis impenitētia ¶ Quarta damnatio eterna. ¶ Prima ergo peruersitas partialiū precipue guelphorū et gibilinorum dicitur colloquia praua vnde Apoc.9. dicitur. de ore ipsorum procedebat ignis fumus et sulphur. ¶ Primo ex ore partialiū procedit ignis. i. cōminationes ignite, et iracunde seu verba odiosa et inflamantiū corda. ex quo quandoque accidit q tribulationē ignis reuertitur super eos sicut Isa.50.c. scriptum est. Ecce vos accendentes ignem accincti flammis ignē accendunt qui verbis suis inter homines scandalum ponunt accinctique sunt flamis qui semper parati et prompti sunt odia seminare. sicut enim ex sintilla parua magnus accenditur ignis sic vnus partialis sua maledicta lingua totam ad partialitatē et odiū patriā aliquādo accendit. ¶ Secundo ex ore eorum procedit fumus quid enim per fumum nisi vana verba superbia plena dicitur? Nam primo fumus videtur prio magnū quid sed statim euanescit sic superbi partiales minātur maxima facturos sed statim euanescunt et sepe qd alijs inferre credebant super ipsos venit. ¶ Tertio procedit ex eorum ore sulphur. hoc est fetide et abhominabiles infamie mēdacia et detractiones quibus diffamant aduersarios suos qui aliquādo ex hoc proscribuntur et occiduntur. O fetor sulphureus ex taliū ore procedens quot mentes audientiū venenasti quot inocentibus notam criminis imposuisti. quot ciuitates et patrias destruxisti? hec est lingua tertia de qua. Eccle.28. dicitur Lingua tertia multos cōmouit et dispersit illos de gente in gentē ciuitates muratas diuitum destruxit et domos magnatorum effudit virtutes populorum concidit et reliqua Et sequitur in apoc. vbi supra. Et ab his tribus plagis occisa ē tertia pars hominū qui s. his verbis corrūpunt alios huius partis imunes. quia corrūpunt bonos mores colloquia mala prie cor.15. ideo tales euitandi sūt iuxta illud. Eccle.17.c. Discede ab iniquo s. partiali. et deficient mala abs te. Propterea grego. omel. super Eze. ait. Infirmi prauorum debent societatē declinare ne mala que frequenter aspiciunt et corrigere non valent imitari delectentur quia sicut aer malus assidue flatu tractus occidit corpus, sic peruersa locutio assidue audita interficit animā. ¶ Secūda peruersitas est Consultatio iniqua. vbi enim est partialitas ibi non potest esse rectum consiliū quia boni timore vel pusillanimitate nō audent consulere bonum reipublice ne displiceant pontificibus alicuius partis qui solum bonum proprium querunt et alij negant verum ne statum in cōmunitate perdant. cōtra quos Tullius libro primo de officijs inquit. Scire debemus que in terris sunt ad vsum hominis creari omnia homines autem hominū causa fuisse genitos vt ipsi inter se alij alijs prodesse possint. In hoc ergo debemus naturam ducem sequi. et comunes vtilitates in medium afferre fundamentum enim primum iustitie est ne cui noceatur deinde vt comuni vtilitati seruitur. h ille. Et ideo in ciuitate partiali sola consilia iniqua obtinent vigorem. Insuper fiunt coniurationes et conspirationes cum

iuramẽto aduersus aliquẽ vel aliquos. vnde .xj.q.3.c. Coniurationũ ꝛ conspirationũ crimẽ qḋ apud grecos dicitur frateria publicis etiam legibus certum est inhiberi penitus hoc multo magis in sancta dei ecclesia ne fiat conuenit abdicari. Si qui vero clerici aut monachi inuenti fuerint cõiurantes aut conspirantes aut fraterias vel fictiones cõponentes aliquas suis episcopis aut alijs omnino cadant de proprio gradu. Et in .c. Conspirationũ dicitur. Mutus criminis astutia non solum inter xp̄ianos abhominabilis est sed etiam leges seculi damnãt inter ethnicos. ꝛ ab extraneis legibus prohibita. Idcirco hui⁹ criminis reos non solum ecclesiastice discipline: sed etiam leges sceleri damnant ꝛ non solum conspirantes sed etiam consentientes eis. ꝭ ibi. ¶ Tertia peruersitas est finalis impenitentia quia nullus partialis ẽ qui absolui possit nisi corde ore. ꝛ opere renũciet parti quia mortale est vt iam diximus. Et licet quidam confiteantur ꝙ partialitates exercuerint opere rarissimos inueni vel sensi qui doleant ꝛ confessi sint se fuisse partiales ore vel corde ideo non confitent nec penitent vere false autem penitentie venia non datur. propterea cauti esse debent confessores quãdo tales absoluũt vnde anteq̃ȝ absoluant faciant ꝙ omni parti renũcient corde ꝛ ore perfecte ꝛ opere efficaci. s. ꝙ nunq̃ȝ se velint nominare partiales neqȝ officiũ ꝑ parte assumere vel aliḋ opus nunq̃ȝ partialiter exercere qꝛ tales partiales ceci sunt rariqȝ inueniũtur q vere peniteãt. Nã persepe quosdã vidimus qui sapiẽtes videtur ꝛ timẽtes deũ ꝛ tamẽ vix possunt intelligere partialitatẽ eẽ mortale ꝓpterea paret est impenitens culpa. ¶ Quarta ꝛ vltima peruersitas dr̄ dãnatio eterna. Nã vt dicit Augu. Si qs senserit aliqḋ mortaliũ in se dñari nisi penitentiã egerint eterna illũ flama cruciabit. Et in libro de igne purgatorij dicit. Et iḋ sicut ꝯcordia ẽ eterne hereditatis acqsitiua: ita partialitas ad eternã dãnationẽ inductiua. Qḋ aũt cõcordia sit hereditatis eterne acqsitiua pȝ qꝛ xp̄s legauit hereditatẽ celestẽ obseruantib⁹ pacẽ. eccle. 45. Statuit illi testamentũ pacis. Et iḋ hẽs ꝙ non seruans testamentũ defuncti ẽ exheredandus vt hẽtur. xj.q.1.c. Siluestri. ꝛ C. ḋ fideicõmis. auctẽtica hoc ampli⁹ ꝛ ideo iure hereditatem eternã amittũt partiales qꝛ nõ seruãt legatũ. Insuꝑ est ẽt alia causa. s. ꝓpter inimicitiã subortã. vñ ponit casus in iure sic. Tici⁹ legat caio .c. libras quo mortuo .c. petit legato opponit cõtra eũ ꝙ post testamentũ fecit iniuriã Ticio quo ꝓbato amittit legatũ. ff. de adimendis legatis. l. xj. §. vltimo i inforciato libro. 19. Sic illi q post testamentũ xp̄i sequũtur partialitates ꝛ discordias perdũt eternã hereditatẽ ꝓmissã ꝛ eternã dãnationẽ acqrũt qua ex re omni studio ab ista partialitate mortifera cauẽ. est. Sũt ꝛ q̃ȝplura alia que dici possent circa hoc. de quibus abunde din⁹ noster. S. Bernardin⁹ pertractat ideo h̄ dicta sufficiant. Igit fratres viuam⁹ in vnitate ꝛ caritate fraterna vt sic gaudẽtes dicamus. Ecce q̃ȝ bonũ ꝛ q̃ȝ. i. h. f. in vnũ quã nobis ꝯcedat Jesus domin⁹ q est pax ꝛ cõcordia in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Dñica eadẽ infra diem de grauissima punitione horridi sceleris sodomie i lege nature scripture ꝛ grẽ. ꝭmo. 39.

P

Ropter hec enim venit ira dei i filios diffidentie. Scribũtur hec verba ad ephe. 5. Et in epistola occurrẽtis dominice. Vereor fratres in xp̄o charissimi ꝛ cõfundor simulqȝ erubesco solũmodo que dicere me in presentiarũ caritas cogit cogitans q̃ȝto magis in mediũ proferre: debeo

⁊ expauescere, ⁊ verecondari: loqui equidē prohibeor ⁊ tacere non possum. Nam feti dus horror iam sola cogitatiōe tabescere quidē fecit animam meam. vix. n. pre uere condia quid predicaturus sum audeo no minare. Quia tamen iuxta doctrinā ⁊ exē plum apostoli. 2. cor. 5. Caritas xp̄i vrget nos. Insurgit enim zelus caritatis ⁊ pudo rem mentis repellat. Tacere non potest amor loqui non sinit pudor zelus clamare desiderat. pudicitia similē imperat. Sz tan dem cōtra pudicitiā imo amore pudicitie exardescens caritatis zelus ꝓ diuino amo re ⁊ animarū salute contra sodomitas ve hementi ardore irrumpens clamat di. cū ꝓphia ps. 13. Corrupti sunt ⁊ abhominabi les f. sunt in st. s. ⁊c. Sed qr in volumine ꝺ peccatis multa diximus de hoc vitio que ibi reticuim⁹ hic congrue dicen. sunt. Et qr illic de punitione huius vitij in particula ri non diximus hic merito aliqua delibabi mus. Nullū enim ē vitium quo sic diuina maiestas ad iracondiā ꝓuocetur nullū sic aīam ⁊ corpus ꝯtaminat nullū sic cōtrariū diuine ⁊ proprie caritatis extinctiuū. Naz cum cetera vitia in rebus naturalibus ali quā similē habeat vtpote quia luxuriosus porco vel vrso. Rapax cani vel lupo simu latur hoc autem vitiū nullam similitudinē in mundo reperit ⁊ ideo grauissima punit pena ꝓpterea dicit Apl's verba proposita ꝓpter h̄ enim venit ⁊c. Quod patet ex tri plici lege vbi diuersimode punit. ¶ Pri mo enī punitū est in lege nature incendio ¶ Secūdo in lege scripture punit gladio ¶ Tertio in lege gratie punien. est omni punitionis modo.

¶ Pars prima hui⁹ sermonis in qua de claratur quomodo punitum est vitium so domiticum in lege nature.

P Rimo igitur viden. ē qualr hoc vi tium punitum est in lege nature. Nam ꝓpter hoc vitiuz singulariter venit ira dei in filios diffidētie. vt pz in aucten tico. vt nō luxuriētur ꝯtra naturā. col. 6. Et de ꝯse. di. pria. c. In sancta. ⁊ extra ꝺ exces. prela. c. Clerici. vbi dr̄. Clerici quicūqz il lam incontinentiā que ꝯtra naturā est pro pter quam venit ira dei in filios diffiden tie. ⁊c. Et extra ꝺ vita ⁊ honestate clericoꝝ c. Ut clericoꝝ mores in meli⁹ reformētur cōtinenter ⁊ caste viuant vniuersi preser tim in sacris ordinibus ꝯstituti ab omni li bidinis vitio precauētes maxime illo ꝓp qꝺ venit ira dei in filios diffidentie. h̄ ibi. Deus. n. irascitur ⁊ indignatur peccatis ⁊ quāto magis sunt grauiora tāto magis in dignatur sed hoc ē pessimū vitium iuxta illud gen. 13. Sodomite pessimi erant sup terram est enim peius q̄z homicidiū scōm quid quia non tantum corpus sed etiā ani mam ⁊ aliquādo duas occidit vitium ꝯtra naturam. s. suā ⁊ illius qui patitur ⁊ illam que generanda erat. Est enim grauius q̄z cum matre coyre vt dictū est in volumine de peccatis. Et hec cā quare loth vt patet gen. 19. ⁊ di. 14. c. Qꝺ ait. voluit prostituere filias virgines. vnde dicebat sūt mihi due filie que mundū nouerunt viros producā illas ad vos vtimini illis sicut placuerit vobis tantū in viros istos ne faciatis ini quū ⁊c. vnde Ambro. 13. q. 7. c. Offerebat sanctus loth filiaꝝ pudorem. Nam etiā illa quoqz flagitiosa impuritas erat tamē minus erat scōm naturam coyre q̄z aduer sus naturam delinquere. h̄ ille. sed solū lau dat pietatem quam habuit ad hospites sz tamen loth nō bene fecit vnde Augu. sup gen. dicit. Nemo debet minus malum co mittere vt alter euitet maius maluz. Simi le hētur Judicū. 19. de homīe sene qui cū suscepisset hospitio leuitā adolescentem cū eius vxore nolens vt viri belial cōmitte rent hoc scelus. habeo inquit filiam virgi nem ⁊ hic homo hz concubinā educā eas ad vos abutimini eis tantū obsecro vt sce lus ꝯtra naturā non operemini muros ⁊ hoc tantū faciebāt loth ⁊ senex ꝓpter ho

roꝛē sceleris. Naꝫ ſm Grego. tante ē inau
dite turpitudinis vt quasi admirationem
pariat ipsi deo. vnde gen. 18. admirans ⁊
quasi dubitans ipse deus sup tanto scelere
dixit. descendā ⁊ videbo vtrū clamoꝛē qui
venit ad me an opere cōpleatur ⁊c̄. Nec
mirū si indignatur diuina maiestas cum
ipsa societas que inter deū ⁊ homines est
hoc scelere videt̃. vnde. 32. q. 7. c. Flagitia
Augu. dicit. Flagitia que sunt ꝯtra naturā
vbiqꝫ ac semp repudiāda sunt qualia sodo
mitaꝝ fuerunt que si oēs gentes facerent
eodem criminis reatu diuina lege tenerē
tur que nō sic fecit homines vt se illo vte
rentur modo violatur quippe illa societas
que nobis cum deo esse debet cū eadē na
tura cuius ipse auctoꝛ ē libidinis peruersi
tate polluitur. h ibi. Ideo hoc vitiū clama
re dicitur sicut homicidiū que duo genera
peccati in scriptura sacra clamare dicūtur
vt̄ Gen. 4. ad Caym dicit̃ vox sanguinis
fratris tui clamat ad me de terra. Et de
hoc etiā gen. 18. Clamoꝛ sodomoꝛum ⁊ go.
mi'. ē. ⁊ p. e. aggrauatū est. i. eoꝛum vitium
vindictam. ⁊ ideo de⁹ indignatur ⁊ audit
voces istas ⁊ irascitur quis h dubitat quia
imanitas huius vitij hoc exigit. Refere
bat. n. Erithea sibilla ex quibus vitijs ira
scitur deus. vt ait lactanti⁹ in libro de ira
dei. c. 17. di. Fuge sceleratas religiones ⁊
viuo deo serui ab adulterio te abstine ⁊
masculi permixtione praua propriaꝫ gene
rationem crea ⁊ ne occidas his enim de⁹
imoꝛtalis irascitur qui hoc agunt. Et in au
tentico vt non luxurientur contra naturā
col. 6. sic dicitur. Quia omne nobis studiū
est ⁊ oꝛatio vt crediti nobis a domino deo
bene viuant ⁊ eius inueniant placationem
quoniam ⁊ dei misericoꝛdia non perditio
nem sed conuersionem ⁊ salutem vult ⁊ de
linquentes qui coꝛriguntur suscipit deus
propter ꝙ omnes inuitamus dei timoꝛem
in sensibus accipere ⁊ inuocare eius placa
tionem ⁊ nouimus quia omnes qui deum

diligunt ⁊ eius misericoꝛdiam sustinent
hoc faciunt. Igitur quoniam quidam dya
bolica instigatione comprehensi ⁊ grauissi
mis luxurijs semetipsos inseruere ⁊ ipsi
nature cōtraria agunt ⁊ istis iniungimus
in sensibus accipere dei timoꝛem ⁊ futu
rum iudicium ⁊ abstinere ab huiusmodi
dyabolicis ⁊ illicitis luxurijs vt non pro
pter huiusmodi impios actus ab ira dei
inueniantur ⁊ ciuitates cum habitatoꝛi
bus pereant docemur enim a diuinis scri
pturis quia ex huiusmodi impijs actibus
⁊ ciuitates cum hominibus pariter perie
runt. ⁊ infra propter talia enim delicta fa
mes terremotus ⁊ pestilentie fiunt. h ibi.
vnde Gen. 19. dicitur ꝙ ad punitionem
tanti sceleris pluit dominus super sodo
mam ⁊ gomoꝛram sulphur ⁊ ignem de ce
lo ⁊ subuertit ciuitates. ciuitates has ⁊
omnem circa regionem vniuersos habita
toꝛes ⁊ cuncta terre virentia. Et tangitur
In aliquo. vt non luxu. contra naturam
col. 6. Et de peni. di. i. §. Sed continuo vbi
dicitur. Qui dixerat sicut adoame faciam
te. ⁊ sicut Seboni que due ciuitates ex vi
cina sodomoꝛum parilis incendij. atqꝫ ex
cidij traxere consoꝛtium. Conturbatuꝫ est
inquit. coꝛ meum in meipso turbata est
anima vt faciam secundum iram furoꝛis
mei. Nōne ergo apparet ꝙ iō nobis pre
cantibus indignatur. vt indignationis sue
nos terroꝛe cōuertat. h ibi. Et glosa ibi nu
merat has. 5. ciuitates. s. Sodomaꝫ. gomoꝛ
ram. adoame. seboni. segoꝛ que est bale. ⁊
iusto iudicio dei factus est ibi lacus vnde
Grego. ait. Gēnalis flāma moꝛas non su
stinens sodomoꝛum preuenit tollere na
tionem ⁊ ipsam terram tante confusionis
nesciam. consumpsit ignis sulphureus ⁊
sp̄s procellarū. ⁊ in lacum hoꝛribilē solum
omne redactum ē. hec ille. ¶ De hoc iudi
cio loquit̃ vincētius in speculo hystoꝛiarū
li. e. d. ꝙ septem hic notant̃ qbus totidem
rn̄dent i pena. ¶ Primū coꝛruptō natur̃

qđ ostendit in clamore.sicut que defloratur
clamat vt liberet a corruptione. Et iđ i pe
nã inalis factus ẽ locus ille.vñ glo.sup di
cto.§.Sed ꝯtinuo ait ꝙ aqua illa non ẽ na
tabilis neqꝫ potabil'.qꝛ amarissia vt expe
rimẽto didisci ⁊ ibi pisces ñ viuũt ⁊ cetera
huiusmodi.Et iđ archi.ibidẽ dicit.aqua lu
xurie gomorcorũ non est natabilis.qꝛ illa
quear nõ ẽ potabilis.qꝛ non rectat. ¶ Se
cundũ qđ fuit in illa culpa ẽ impudentia
seu ivere cũdia.qꝛ irruerũt in domũ Loth
publice vt illis duobus angelis abuterent
quos homines credebant. Et in penã tan
ti sceleris pcussi sunt cecitate. ⁊ facti sunt
in exemplũ ppetui supplicij ignẽ sustinen
tes Judic.1.Sic hodie multi in malis glo
riant.⁊c.¶ Tertiũ aggrauans illã culpaꝫ
fuit sterilitas qꝛ ex huiusmodi cõmixtiõe
nihil põt generari.Cui rñdet in pena ste
rilitas ius loci.qui nihil gñrat vtile.Sic
tales aliqñ priuantur generatione filiorũ.
vñ futifar q emerat Joseph ad turpẽ vsũ
impeditus ẽ.qꝛ ẜm nico.de lira dñs exsic
cauit eius genitalia ⁊c. ¶ Quartũ aggra
uans fuit ardor desiderij: quia huiusmodi
plus exardescũt in viros q̃ꝫ alij i mulieres
cui rñdit in penã ignis ardens q cõbussit
eos.⁊ poma ibi nata coloris viridi si inci
dant fauille exeunt in signũ ignis eterni.
¶ Quintũ qđ fuit in illa culpa ẽ fetor car
nis iuxta illud.s.de cadaueribus eorũ.s.
so.ascendit fetor.Cui rñdet i pena sulphu
ris.fetor ps.ignis.s.r.s.p ps.c. eorum me
moria istius vitij ita fetet ꝙ aliqñ insensi
bilẽ facit.⁊ iđ i figura vxor Loth. retrospi
ciens.ꝯ.in.s.sal'.Retro respicere ẽ recorda
ri huiꝰsceleris.cũ delectatiõe ⁊c.¶ Sextũ
est tenacitas voluptatis.quia hoc vitio la
borantes vix vnq̃ꝫ euadunt. Cui corrñdꝫ
glebba bituminis illius laci . Nec tamen
istud minuit peccatũ.sed aggrauat nec ex
cusati sunt a participatione pene sicut nec
criminis q alios subditos non corrigunt đ
hoc vitio quia ẜm Apo. Ro.1.Non solum
qui.f.sed q.ꝯ.fa.di.sunt morte Joseph enꝫ
noluit tacere . sed accusauit fres.s. de hoc
crimine pessimo.Nec dimisit correctioneꝫ
propter odium frum qui oderunt eum ita
v. eum vellent occidere. ¶ Septimũ ẽ cõ
tagium quo inficit multitudo cohabitãtiũ
⁊ societas talium.Cui rñdit in pena quia
tota regio simul cũ vrbe infecta subuersa
ẽ.Et pp hoc ẽt dñs cõbussit paruulos ino
centes.quia si vixissent ppter contagium
imitati essent opera turpia. Nam sepe ẽt
deus pena tẽporali punit peccata patrum
in filios.15.q.vltima.c.Cũ multe.Et ita hi
qui nõ peccauerũt perierũt.quia sepe perit
iustus cũ impio.Extra đ his que fi.a ma.
par cap.c.2.Et vno peccãte.ira dei sup om
nem populum venit dist.45 . capi. sed il
lud.Et sic patet ꝙ hoc scelus punitum est
in lege nature pena incendij ignis arden
tis.⁊ pars prima ⁊ principalis.

¶ Pars secunda huius sermonis vbi de
claratur ꝙ vitium sodomiticũ punitur in
lege scripture.

SEcundo dico ꝙ hoc abhominandũ
vitiuꝫ grauiter punitur in lege scri
pture gladio.vnde leui.20.c.scriptum est.
Qui dormierit cuꝫ masculo coitu femineo
vterqꝫ opati sunt nefas morte moriantur.
⁊ infra.Qui cum iumento ⁊ pecore coierit
morte moriatur.Exemplum huius habet
iudi.20.⁊.19 .vt pretactum est in preceden
ti parte.Quod leuites quidam reducens
vxorem de domo patris eius veniens se
ro in gabaa receptus est hospitio a quodã
sene illis autem epulantibus post laborem
venerũt viri ciuitatis illius filij belial qui
circundantes domum senis fores pulsare
ceperũt dicentes ad dñm domus.Educ no
bis virum qui ingressus ẽ domũ tuam vt
abutamur eo. Et ille hortabat eos ne pec
carent cõtra naturã.sed acciperent viri il
lius cõcubinã qua educta tantum ea sunt
abusi vt moreretur vir autẽ eius accipiẽs

eam concidit in frustra ⁊ misit partes in omnes terminos israel q omnes quasi vir vnus miserũt ad omnẽ tribum beniamin qui dicerent. Cur tm̃ nefas i vobis repertum ẽ tradite homines de gabaa qui hoc flagitiũ perpetrauerũt vt moriant ⁊ auferaƚ malũ de israel qbus nolentib⁹ fratruʒ cõsilio acqescere indictũ est ei⁹ bellũ. ⁊ primo mortui occisiqʒ fuert ex filijs .22. milia. In scõo de eisdẽ .18. milia. In tertio quoqʒ 25. Et sic pʒ q pp hoc peccatũ perierũt .65. milia educẽtiũ gladiũ. Et sic pʒ q hoc vitium puniƚ graui punitiõe mortis gladij. Et pars secunda hui⁹ sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur qualiter vitiũ sodomiticum punitur in lege gratie.

Tertio dico q istud vitiũ grauissime punitur in lege grẽ qđ pʒ per triplicem ei⁹ legem. s. per legem canonicã per legem humanã. per legẽ euangelicaʒ. ¶ Prio pʒ per legẽ canonicaʒ que statuit peccatũ hoc grauiter puniri. Nã pro alijs peccatis iponitur penitentia septẽ annoꝝ ſʒ propter hoc dʒ imponi maioꝝ vt pʒ. 33. q. 2. c. hoc ipm. §. sequẽti. vbi dr̃. huic etiã ecclesiastica cõsuetudine ẽ vsurpatũ .i. scdm glo. frequenti versu habitũ vt maioꝝ criminum penitẽtia septẽ annoꝝ spatio cõcludatur nisi vel officij excellẽtia vl' criminũ magnitudinẽ in vulgarẽ consuetudinẽ excedens veluti. duʒ ꝯ naturã humane societatis parẽtibus vel liberis vel alijs eiusmodi parẽtibus personis ipudice adherentis vel duʒ relicto naturali vsu ꝯ naturaʒ more sodomitico fornicantur vel vsum ad coytum brutoꝝ aialium pmissum spacium transcendere cogat. h ibi. Itẽ tales sodomite maledicti excõicari dñt quãdo sũt notorij ⁊ permanẽtes i hoc vitio. Nã cum sit grau⁹ qʒ incestus ⁊ aplᷓs excõicauit incestuosum .1. cor. 5. tradẽs euʒ in ptãtem dyaboli qᷓto magis agẽtes ꝯ naturaʒ. si ãt clerici sut dẽnt officio ⁊ bñficio priuari. extra de exces. pla. c. Clerici. vbi Alexã. terti⁹ dicit. Quicũqʒ illa incõtinentia que ꝯ naturã est pp quã ira dei venit i filios diffidentie ⁊ qnqʒ ciuitates igne ꝯsumpsit depre hensi fuerint laborare si clerici fuerint deiciantur a clero vel ad agendã penitentiaʒ in monasterijs detrudãtur si layci excõicati subdãtur ⁊ a cetu fideliũ fiant penit⁹ alieni. h ibi. Hoc idẽ. 81. di. c. Si qs amodo. Et extra de vita ⁊ hone. cle. c. Ut clericoꝝ mores. §. Ne vero vbi dr̃ sic. Ne vero facilitas venie incentiuũ tribuat delinquẽdi statuimus vt q comprehẽsi fuerit incontinẽtie vitio laborare prout magis aut minus peccauerit puniaƚ ſm canonicas sanctiões quas efficati⁹ ⁊ districti⁹ precipimus obseruari vt quos dei timor a malo nõ reuocat tẽporalis pena saltẽ a peccato cohibeat ⁊c̃. Ex qbus dictis pʒ q clericus hoc vitio laborans põt a suo iudice ecclesiastico degradari. ⁊ sic tradi iudici seculari legib⁹ imperialibus puniendus. Cũ hoc crimen sit grau⁹ heresi ⁊ crimie lese maiestatis ⁊ symonia ꝓ obtinendo ep̃atu ⁊ falsificatiõe litteraꝝ apostolicaꝝ ⁊ ꝯtumelia seu calumnia ꝯ ep̃m suũ. in quibus casibus clericus delinquẽs degradaƚ. ⁊ in dicto. c. Clerici dr̃. deponãtur qđ non põt fieri nisi primo degradenƚ q: hoc verbũ deponiƚ idem ẽ qđ priuetur. 1. q. 1. c. reperiũtur ⁊ ẽt deponatur. i. careat. 1. q. 3. c. vltio. ⁊ deponaƚ. i. a gradu sacerdotij retrahaƚ. C. de ep̃is ⁊ cleri. l. Si quẽqʒ in fine. Ita eni vlt glo. extra de simo. c. licet heli. ¶ Secũdo hoc idẽ pʒ per legem imperialẽ que ordinauit hoc vitiũ grauissime puniri. ¶ Prio statuit puniri lenociniũ ad tale scel⁹ perpetrandũ tale lenociniũ ẽ par crimini adulterij. ff. de adulterijs. l. i. §. lenocinij. ⁊. ff. de publicis iudicijs. l. Is qui reus. in glosa magna in fine. ⁊ puniũtur eadẽ pena qua ipm stuprum. ⁊ adulterium. ff. de adul. l. i. §. lenocinij. ⁊. l. si quis adulteriũ. ⁊ hoc ideo q: prebuerunt cãʒ delicto. ¶ Scdo statuit puniri pbẽtes

domū ad tale facin⁹ perpetrandū scienter
ff.de adul.l.Qui domū.ꝛ.l.Mater.§.i.Et
per domū itelligitur quelibet hitatio.d.l.
Qui domum in fine.ꝛ.l.sen.dicitur sic. Et
si amicus quis domū prebuisset tenet͂ sʒ ꝛ
si quis in agro suo alieno ve stuprum fieri
prebuisset cōprehendi debet.Sed ꝛ si i do
mum aliquā solliti fuissent fuerint cōueni
re ad tractan.d adulterio ꝛ si eo loco nihil
admissum sit verūtamen videtur domū su
am ideo vt stuprū adulteriū ve cōmitteret͂ur
prebuisse quia sine colloquio adulteriū nō
cōmittitur.hec ibi.A fortiori intelligendū
est de vitio contra naturam.Isti enī sunt
comittēs corrupti. ff. de iniurijs.l.Item
apud.§.comitē.¶ Tertio statuit puniri
accipientes lucrum vel precium a fortiori
pro hoc scelere quia tenetur de lenocinio
ff.de adul.l.Mater.§.prio. Et idē in quo
cunqʒ qui accepit ad conscientiā stupri.Et
etiā si maritus pro adulterio vxoris.ff.de
adul.l.Is cuius ope consilio dolo malo fa
ctum est vt vir femina ve in adulterio cō
prehensi pecunia alia ve pactione se redi
merent eadē pena dānentur que cōstituta
ē in eos qui lenocinij crimīe dānātur.h ibi
¶ Quarto statuit puniri persuadētes ad
h crimē a fortiori si de adulterio d quo.ff.
d adulterijs.l.Hec verba legis ꝛc.¶ Quī
to statuit puniri celātes tales criminosos
vt patet in auctētico vt non luxu. ꝯtra na
turā col.6.ibi.Si enī. ¶ Sexto statuit pu
niri rectores nō punientes in tali scelere de
prehensos.In auctentico vt nō lu. ꝯtra na
turā col.6.Ibi precipimus enī ꝛ prefecto
glīosissime ciuitatis regie.ꝛc. Licet āt lex
nō declaret que sit pena rectoris huiusmo
di vn̄ videtur eē arbitraria.ff.d effractori
bus ꝛ expillatoribus.l.i.§.fi.Tamē est par
pena ipsi delinquenti. extra de vi. ꝛ hone
state cle.c.vt clericoꝝ. §. prelati vero qui
talem presumpserit i suis iniquitatibus su
stinere maxime obtentu pecunie vel alte
rius comodi tēporalis pari subiaceant vl
tioni.h ibi.Nec excusantur sola ignorātia
qꝛ debēt purgare prouinciam malis hoībus
ff.de officio presidis.l.3.ꝛ.l.congruit.excu
sarentur autē inquisitiōe generali quam so
lent facere in principio sui regiminis si d
scē eis determinatū vel aliter scirent.ff.de
custodia ꝛ exhibitiōe reoꝝ.l.diuus. Et de
bēt seruare hūc modū rector pricipalis vl
domin⁹ ordinare dʒ vnū vel duos vel plu
res ad libitum denūciatores qui diligēter
inuestigent ꝛ perquirāt de huiusmodi sodo
mitis prestito iuramēto de diligēti inuesti
gatione ꝛ inquisitione ꝛ pro quolibet denū
ciato detur premiū vt ratione premij sint
magis sollicīti.C.de acu.l.ea quidē. C.de
exactōnibus tributorum.l.apparitores li.
x.ꝛ.ff.de officio prefec. vr.l.i.§. Quiete
Probatur autē hoc nequissimū scelus pre
sumptiue.s.per ea que sunt precedentia ve
neris puta quia fuerunt deprehensi in ip
sis rebus veneris .ff.de adult.l.Qd ait in
principio hec autē sunt apparat⁹ colloquia
Ibidē.l.ꝛ si amicus. Similiter basia tact⁹
ꝛc.Ut dicit Cicero in Thopicis.ꝛ glo.sup
illa lege.Quod ait lex.dicit sic.Uisus ꝛ al
loquiū tactus post oscula factum Cū enī
opus nō plene patet sufficit ferē testimo
nium de eo qd inducit presumptionē vio
lentam que sufficit in hoc casu extra d pre
sump.c.litteris. ꝛ.c.tertio loco. Iste psum
ptiones sunt i.c.litteris puta visus fuit so
lus cum sola nudus cum nuda in eodē le
cto in secreto loco ꝛ horis electis tunc iu
dex secularis siue ecclesiasticus multiplici
pena tales mulctari debet. Et ideo septio
statuit lex impialis puniri grauissime pri
cipales actores huius sceleris.Et hoc mul
tiplici pena.¶ Pria quaꝝ ē pena ignis qꝛ
ſm statuta ciuitatū sodomite debēt igne
cremari sicut hētur gen.18.c.d iure diuio vi
Raban⁹ ibidē dic.Cū dn̄s scelera punire
decreuisset qꝛte vltiō sinotuit macul ꝛ cis
sulphur fetet ignis ardet .Qui ergo ad
uersa desideria carnis fetore exarsērit iu

sulphure ⁊ igne perierūt .h ille . Ideo s̄m qualitatē crīs d3 imponi pena.ff. q̄bus vt indignis l.rescriptū.⁊. C.de penis l. sanci mus. ¶ Secūda pena ē gladij vt p3 Insti. de publicis iudicijs. §. Itē lex iul'.vbi dr̄ lex iu.d̄ adulterijs cohercē.q̄ nō solū teme ratores alia⁊ nuptia⁊ gladio p̄unt sed ēt eos qui cū masculis nefandā libidinē exer cere audēt.h ibi. Hoc idē hētur.C. d̄ adul terijs lege cū vir.vbi dr̄.Cū vir nubit in feminā vires porrecturā quid capiat vbi sexus perdidit locū vbi scelus ē qđ non p̄ ficit scire vbi venus mutatur in alterā for mā vbi amor querit nec videt: Iubemus insurgere leges armari iura gladio vltore vt exq̄sitis penis subdātur infames. h ibi ¶ Tertia pena qua punitur hoc scelus ē pena capitis.ff.de extraordinarijs cribus l.p̄ia.§.Qui puero vbi dr̄ perfecto flagi tio punit capite. ⁊ extra de exces.p̄rela. c. Clerici.i glosa. ¶ Quarta pena est pena mortis qualitercūq3 inferatur que est vlti mū suppliciū In auctētico de nup .§. dein ceps.ff.de penis.l.vltimū . ¶ Quinta pe na est pena infamie quā incurrit ipso iure p̄petrando hoc crimē.ff.de postu.l.p̄ia.§. remouet . ¶ Sexta est pena intestabilita tis q: sodomite nō possunt testimoniū fer re testamentū condere sicut nec dānati.ar. ff.de testamētis.l.Is cui q̄: vt hētur. C.d̄ adulterijs.l. Cū vir efficiūtur infames ip so iure . Nam leges eis nō patrocinātur . ¶ Septima pena ē repulsionis . q: repel luntur a postulādo ⁊ ab honorib⁹: cū sint i fames ⁊ sic p3 in lege grē grauiter puniri vitiū ꝯ naturā per legē imp̄ialē ⁊c. ¶ Ter tio hoc idem probat per legē euangelicā ⁊ diuinā que statuit oēs peccatores impe nitētes esse iudicādos ⁊ in eternū crucian dos s3 sodomite raro vel nunq̄ penitent iō in futuro grauiter puniētur ⁊ in finali iudicio eo⁊ turpitudo corā toto mūdo ap parebit qui erubuerūt confiteri vni homi ni s.sacerdoti p3 hoc p exemplū illius ad vocati qui generosius apparebat ⁊ hone stius qui infirmitate graui detentus hñs spem euadēdi sacerdoti venienti ad eū cō fessus ē minora peccata maiora occultans ꝯ naturā in q̄bus laborabat.puniūtur etiā sodomite grauissime in inferno q: vbi ma iorē senserunt delectationē acerbiorē penā sustinebūt de q̄b⁹ ait dantes poeta vl'garis Can.16 p̄ie comedie . Ayme che piaghe vide nel lor membre. Recēti e veghie da fiama incesa . Ancora mi dole pur chio ⁊ imēbri.h ille.Et nō solum principales agē tes puniunt p̄pter h scelus sed etia3 nō co rigentes eos .Legitur eni3 q̄ quidā Mo nachus in visiōe vidit quendā plebanum cuiusdā ecclesie quē ante nouerat i inferno vehemētissime cruciari ⁊ petēs cām hui⁹ cruciatus cū semp vsq3 a pueritia fuisset religiosus . Rūdit sacerdos q̄ l3 i multis offendisset tñ p̄ncipalr̄ h pateret p excessi bus ⁊ flagitijs eo⁊ q̄bus p̄refuerat ⁊ q̄ h maxie pateret q: nimis cupidus honoris ⁊ timēs ne illi ꝯ eum insurgerēt non repre hendebat quosdā maxie q laborabāt sodo mitico.l3 esset certus nō reprehēdebat . ⁊ sic in dies ad peiora p̄cedebant ⁊ ita pena eius in dies augebatur .Et sic p3 q̄3 graui ter hoc scelus in oī lege punit clarecq3 q̄3 sit dtestan.⁊ abhominan.⁊ fugien. quodq3 nec sine horrore cogitari possit a quo libe ret nos virgo virginū mundissime purita tis amator.xp̄o Iesus dominus.Amen.

¶ Feria secunda post tertiam dñicam in quadragesima de q̄ditate ⁊ comendatiōe virtutis virginitatis.s̄mo40.

Ipse autem transiens per mediū illo⁊. ibat . Scribuntur hec verba Lu.4.c.⁊ in eu.̄.occur. re. Nō pa⁊ fr̄es i xp̄o charissimi p̄fert ad p̄ priā i se souēdā caritatē integritatis ⁊ v̄ginitatis

dicta verba ... in ... fo. 36 in 1 col. ... fo 38 in 1 col.

virtus equidẽ pulcherrima cui⁹ decorem
⁊ si nõ oẽs amplecti possunt qlibet tamen
illã efferre ⁊ venerari dꝫ.pleriqꝫ enĩ sunt
qui dum huius intentis margarite fulgo
rem se amisisse cõspiciunt virginũ dignissi
muꝫ statũ contẽnunt de quib⁹ diuus Hie.
ad filiã Mauritij de ꝯmendatiõe virgini
tatis inqt. Quisqꝫ pudicitiã aut nulli⁹ pre
mij aut parui existimat certũ est illuꝫ aut
ignorare aut nõ volũtariũ eius ferre labo
rem vnde illi semꝑ castitati derogant qui
eam aut nõ habẽt aut habere cogũtur in
uiti.ħ ille. Quia igiꝭ in superiorib⁹ de ab
hominatiõe ⁊ detestatione luxurie ⁊ puni
tione nefandi sceleris sodomie verba feci
mus ad maiorẽ detestationẽ ⁊ ad virginũ
exhortationẽ ⁊ roborationẽ. Impresentia
rum decreui de ipsa virginitate aliqua qꝫ
pulcra predicare quã xp̃s virgo existẽs in
suo corpore cõsecrauit. Ideo multũ in vir
ginibus oblectatur. Nã vt possunt expo
ni verba ꝓposita. Ipse.s. Jesus ꝑ medium
illoꝝ.s.virginũ transiens.s.presentẽ vitam
ibat q: magis cũ virginib⁹ cõuersabaꝭ vt
pꝫ de mr̃e sua virgine. ⁊ Jo.euãgelista hoc
igiꝭ in ƀmone de virginitate tria gr̃a bre
uitatis ꝓponemus:quedã alia ad sermonẽ
sequentẽ relinquẽdo. ¶ Primũ ergo quo
rũ dicitur diffinitio. ¶ Secũdũ inductio.
¶ Tertium quoqꝫ premiatio.

¶ Pars prima huius sermonis ĩ qua de
claratur. quid sit virginitas ⁊ quotuplex
reperiatur.

PRimo igiꝭ videndũ ẽ qd sit virgi
nitas ad qḋ dicendũ est ƀꝫ Augu.
in libro de nuptijs ⁊ ꝯcupiscẽtia. Qḋ virgi
nitas ẽ in carne corruptibili perpetua in
corruptiõis meditatio ꝑ cuius diffinitio
nis declaratiõe. Notandũ est ƀm Tho.ƀa
ƀe.q.152.ar.1. ⁊ ar.3. Qḋ triplex ẽ virgini
tas. ¶ Pria tm̃ corporaꝭ. ¶ Scḋa tm̃ mẽ
taꝭ. ¶ Tertia mẽtalis ⁊ corporaꝭ. ¶ Pri
ma igiꝭ est tm̃ corporalis ⁊ nõ mentalis ⁊
hoc põt intelligi tripliciter ƀm Franci. de
Mayro. ¶ Primo ꝑ virginitate naturali
que nõ est virtus vt in pueris. ⁊ Tho. vbi
supra ar.3. in solu.1. ar. dicit qꝫ homines
ex sua natiuitate hẽant materiã virginita
tis.s.integritatẽ carnis q: sunt imunes ab
experiẽtia venereoꝝ non tñ tunc habent
perfectã cãm virginitatis que ẽ ꝓpositũ
perpetuũ seruãdi virginitatẽ ꝓpter deũ.
¶ Secũdo põt intelligi ꝑ virginitate se
minali que ẽ in illis q ad tp̃s in corruptio
nẽ seruãt post baptismũ. tñ cum ꝓposito
nubendi suo tp̃e. ¶ Tertio capitur ꝑ vir
ginitate culpabili qñ voluntas corrũpitur
cum intẽtione libidinis carne existẽte in
tegra. Et de hac loqtur Cri.sup Mat. ⁊
notatur.32.q.5.capi. Sicut enim sic di. Si
cut enim peccatũ opus sine volũtate nõ fa
cit ita ⁊ iustitia ex ope non cõsumatur ni
si ẽt voluntas fuerit. Multi eniꝫ corpore
castitati student.sꝫ adulteriũ voluntate co
mittũt cum dñs dicat. Qui viderit mulie
rẽ ad cõcupiscen.e.i.⁊c. ⁊ Hiero. ad Eusto
chium di. Virginitatis diffinitio ẽ esse san
ctum corpore ⁊ spiritu. q: carnẽ hẽre nihil
proficit si mente qs nupserit. Et infra. Ti
meam⁹ illam ꝓphetiã ne in nobis ẽt com
pleatur ⁊ virgines bone deficiant obseru
quid dicat ⁊ virgines bone deficient quia
sunt ⁊ virgines male qui viderit inqt mu
lierem ⁊c. parit ergo ⁊ mente virginitas.
Iste sunt virgines stulte que nõ habẽtes
oleum excluduntur a sponso male virgi
nes carne nõ spiritu. Ex his verbis elliciꝭ
documentũ qꝫ non sufficit ad virginitatis
decorẽ sola carnis virginitas nisi adsit in
corruptio mentis. Sꝫ quis ẽ qui sic possit
mentẽ retinere vt nõ aliquãdo cogitatiõe
violetur sinistra siue nõ moueaꝭ? Ad hoc
dico qꝫ aliud ẽ ꝯ rationẽ voluntatis pulsa
ri ⁊ aliud ẽ cogitationib⁹ pulsantibus con
sentire pleno consensu. vnde Hiero. sic scri
bit ad Eustochiũ. Nolo sinas cogitatiões
crescere nihil in te babilonicũ nihil confu
sionis adolescat dũ paru⁹ hostis interfi

nequitia ellidatur in ſcie.audi ps. dicentē filia babilonis miſera.b.q.r.t.r.tuam bea tus qui tenebit ꝛ al.p.ſ.ad petram. Quia enī impoſſibile eſt in ſenſum hominis nō irruere motum medullarū calore: ille lau datur ille predicatur beatus qui ſtatī vt cepit cogitare interficit cogitatuſ ꝛ allidit eos ad petram petra autem erat xp̄s. No. men hic ſm Aſtenſem in ſuma li.2.ti.45. Quod ſi quis mente tantū corrumpitur ñ carne per veram penitentiam ad plenū re cuperabit incorruptionem mētis.ꝛ in fine aureolam habebit ſi in tali propoſito per ſeuerauerit. Si vero obiceretur ꝙ Aug.d. ꝙ virginitas eſt perpetua.corōa dicit ꝙ il lud refertur ad finalem intentionem mē tis ſed corporis minime dū fuerit āmiſſa. ¶ Secunda virginitas eſt tñ mētalis dū caro corrumpitur inuita mente hinc enim non auffertur premiū, ſed augetur .vnde dicit tho.ſa ſe.q.153.ar.1.in corpoř qōnis. Quod in delectatione carnis. Eſt leſio vł apertio membri ſeu ſignaculi virginalis q̄ non eſt de neceſſitate virginitatis ſi violē ter fiat. Ita ꝙ contra volūtatis propoſitū carnis integritas corrumpatur nec virgi nitas violatur nec aureola perditur quod Beatus tho. duobus exemplis probat. ¶ Primo exemplo vulneris.nā ſicut nō preiudicat virginitati ſi manꝰ vel pes vul neretur ita nō tollit virginitatē ſi violen ter membri integritas corrumpat. ¶ Se cundo pbat exemplo curationis vt habet in.6.quolibet.q.18.di.ꝙ ſi clauſtra pudoris aliter q̄ꝫ p actū venereū puta ſi obſtetrix vel medicus ferro ad ſanādū incidat nihil deperit virginitati vt dicit Augu.i tertio de ci.dei. Eſt inſuper in delectatiōe carnis emiſſio ſeminis que duobꝰ cauſatur mōis. Uno modo voluntarie ꝛ ex mentis ꝓpo ſito.ꝛ tūc qualitercūqꝫ eueniat virginitatē tollit. ¶ Secundo modo cauſatur violen ter.vel contra mentis ꝓpoſitū ꝛ tunc qua litercūqꝫ eueniat dormiēdo ſiue vigilādo ex infirmitate vel dyabolica ſuggeſtione: q̄ꝫuis caro delectationem experiat. virgi nitas non amittitur. vnde.32.q.5.c. Quod autem dicit. Quamuis corpus violenter corrumpat ſi pudicitia mentis ſeruet. ille ſa tamen caſtitas duplicabitur. Sic fertur beatam Luciam dixiſſe paſcaſio. Si inui tā me feceris violari caſtitas mihi dupli cabitur ad coronam non enim coinquinat corpus niſi de conſenſu mentis. Nam ſi in manu magna thura ponas: ꝛ p manū me am ſacrificium offeras deus hoc attendit ꝛ deridet de ſenſibus enim ꝛ volūtatibus iudicat deus. hec ibi. Et Ambr. li.5.de vir ginibus.32.q.5.c.tollerabilius. Et l.4.ſen. di.34.c.vltimo ſic dicit tollerabilius ē mē te virginem quā carnem habere vtrunqꝫ bonum ſi liceat ſi non liceat ſaltem non ho mini caſti: ſed deo ſimus. virgo enī proſti tui poteſt adulterari non poteſt vbicunqꝫ dei virgo ē dei templum ē: nec lupanaria infamant caſtitatem ſed caſtitas etiam lo ci abolet infamiam. Et Ambro. ibidem.c. Re uera dicit re uera non poteſt caro cor rumpi niſi mens fuerit ante corrupta. Et 32.q.5.c.ita ne ait Augu. propoſito animi manente per quod etiā corpus ſanctificari meruit ipſi corpori nō auffert ſanctitatem violentia libidinis aliene quā ſeruat per ſeuerantia ſue continētie. Et in.c. de pudici tia. idem ait de pudicitia quis dubitat qn ea ſit in animo conſtituta quādoquidē vir tus eſt. vnde a violante ſtupratore eripi non poteſt. hec ille. Et ibidem in.c. corpus ait Hiero. corpus mulieris non vis macu lat ſed voluntas. Et ibidem nota.c. nō po teſt.ꝛ.c. magis timeamꝰ. ¶ Tertia virgi nitas mentalis ꝛ corporalis vocatur. Et h̄ eſt cum quis integrā inuiolabili propoſi to retinet vſqꝫ in finem. vnde Criſo.32.q. 5.c. Sicut enim. illa inquit ē glorioſa conti nentia non quā tranſgredi nō pōt neceſſi tas debilitatis corporis: ſed quā cōplectit voluntas ſancti ꝓpoſiti ꝛ Hierony. contra

Iouemanū li.i.iquit illa virginitas hostia
xpi est cuius nec mentem cognitō nec car
nem libido maculauerit. O q̄z preciosa est
h̄ margarita: sed pauci hodiernis tempori
bus reperiunt̄ qui hac puritate fulgeant.
vnde ⁊ Hiero. ad sacras virgines de conti
nentia virginali inquit. Grāde ē ⁊ imorta
le ⁊ pene vltra naturam corporeaz supera
re luxuriam ⁊ concupiscentie flamam ado
lescentie facibus estuantem animi virtute
restringere ⁊ spirituali conatu oblectatio
nes excludere viuereqz cōtra humani ge
neris legem despicere coniugij solatia dul
cedine cōtinere liberorum quecūqz presen
tis vite comoda sunt pro nihilo spe futur̄
beatitudinis computare. hec ille. Et ideo
quia tam grande ē donum virginitatis n̄
precipitur. ideo etiam Hieron. dicit ad eu
sto. maior est merces que non cogitur: sed
offertur: q2 si fuisset imperata virginitas
nuptie videbāt̄ ablate: ⁊ durissimū erat cō
tra naturam agere angelorumqz vitaz ab
hominibus extorquere. ⁊ id quodāmodo
dammare quod conditum. Et.33.q.5.c. Qui
sitit. ⁊ notat̄ i glo. sup. c. firmiter de su. tri.
⁊ fi. ca. ideo plus amat virgines xps quia
sponte tribuunt quod sibi nō fuerat impe
ratum. Noluit ergo xps imperare virgi
nitatez ne lex matrimonij periret ⁊ vt vir
gines ampliorem inuenirent gratiam. con
firmat hoc Ambr.32.q.i.c. itegritas sic di.
integritas corporis expetenda nobis ē q̄z
ego pro consilio suadeo non pro impio pre
cipio. Sola est virginitas que suaderi po
test nō imperari potest res est magis vo
ti q̄z precepti. hec ille. ¶ Sed aduertendū
est q̄ ista virginitas ad sui perfectionem
debet habere tria. s. voti emissionem, cari
tatem ⁊ perseuerantiam. ¶ Primo enim
dz habere votuz. Nam Franciscus de mai
ro. dicit. Quod ē quedā virginitas tantū
spiritualis vt puta illorū qui solum simpli
cem ppositum habent virginitatis. ⁊ ista
faciliter perditur. Est insuper alia que vo
catur diuinalis quando. vz fit cū voti emis
sione. ⁊ tūc difficilius perditur: quia firma
ta est propter votum. vnde Hierony. con
tra Ioue. vt habetur di.28.c. virgines sic
dicit virgines que post consecrationez nu
pserit non taz adultere sunt q̄z inceste. hec
ille. ¶ Secundo debet habere virginitas
caritatem: quia vt habet̄ sapiētie.4. O q̄z
pulchra ē casta generatio cū caritate. Ni
actus est meritorius. quando a caritate p
cedit. ideo si virginitas non seruatur pro
pter dñm amorem. talis integritas non ē
meritoria. vnde Augustin9 in libro de san
cta virginitate. c. 43. dicit vos virgines
genus ellectum ⁊ in ellectis virginei cho
ri sequentes agnum creati in christo iesu
in operibus bonis que preparauit deus
vt in illis ambuletis quanto enim donis
ornatiores estis tanto eum amplius dilig
tis. hec ille. Qui etiā in li. eodem. c. i3. ait
nos virgines non predicamus q̄ sunt vir
gines sed q̄ deo dicate pia sunt cōtinentia
virgines. nam q̄ non temere dixerim feli
cior mihi vr̄ nupta mulier q̄z virgo im
pta habet enim in illa q̄ ista adhuc cupi
presertim si nōdum nec sponsa nusq̄z sit ill
viro studet placere ē danda est hoc vn
pudiciciam cogitationis defendit a tur
q̄ nō adulterium. sed maritum queri
turba. Et propter hanc caritatem virgi
tas debet habere humilitatem precipue
cum ceteris virtutibus si possibile ē. vnde
Aug. in li. de bono coniugali. c. 50. di. virgi
nes integritatem ipsam deo dicantes mul
to maxime cōmonemus. vt tanta nostri hu
militate tuendum esse quod in terra inte
rim viuunt quāto magis celi est quod vo
uerūt nempe scriptum ē quanto maior es
humilia te in omnibus. nostruz est de ma
gnitudine eorū aliquid dicere. illorum de
de magna humilitate cogitare. hec ille.
¶ Tertio virginitas debet habere per
uerantiam. quia nisi perseuerantibus p
mium datur: nec corrupta reintegra p

test. vnde Amos. 5. c. dicit virgo israel ce
cidit non adiciet vltra vt resurgat. super
quibus verbis dicit Hiero. ad eusto. ⁊ ha
bet. 32. q. 5. c. Si Paul9 caue queso ne quã
do de te dicat deus virgo israel cecidit: ñ
est qui suscitet eam audacter dicã: cum oĩa
possit deus suscitare virginem non potest
post ruinam valet quidem liberarẽ a pena
sed non valet coronare corruptã. hec ille.
Et Isido. de sumo bono dicit. Omne pecca
tum per penitentiam recipit vulnerum sa
nitatem virginitas autem si labatur ad in
tegritatem nulla penitentia reparatur. Et
Augu. in li. de sancta virginitate. c. 30. dicit
potestis facere: vt virginitatis bonum a
vobis pereat sed non potestis facere vt p
ditum redeat. Que auctoritates sm tho.
in 5. quolibet. q. 3. ⁊ vgo de sancto victore
sic habent declarari. s. quia in virginitate
duo considerare possumus. ¶ Primum
est integritas mentis ⁊ corporis ⁊ sic de9
potest reparare virginem post ruinã po
test nisi mentem reintegrare per grati
am ⁊ corpus consolidare per miraculum.
¶ Secundum est quod non fuerit cogni
ta a viro. ⁊ quantum ad hoc deus non po
test reparare virginem post ruinam: quia
non potest facere vt que cognita est non
sit cognita sic non potest facere vt illud
quod factum est non sit factũ. Potest er
go virginitas amissa recuperari quantũ
ad premium essentiale. sm Tho. 2a 2e. q.
152. ar. 3. in solutione secũdi ar. ⁊ tertij sicut
ille qui pauper est q̃uis non habeat mate
riam magnifici: quod est facere magnos
sumptus potest tamen in preparatõne ani
mi si sibi competeret facere magnos sum
ptus. Et sicut ille qui in prosperitate ẽ po
test habere propositũ ad aduersa tollerã
da equanimiter q̃uis materiam non ha
beat. sic qui integritatẽ carnis ãmisit per
peccatum potest habere ⁊ recuperare vir
ginitatis propositum eam perpetuo cõser
uandi ⁊ in premio essentiali equari virgi
nibus ⁊ excedere eas: sed quantum ad pre
mium accidentale amissa non potest recu
perari. ideo summa diligentia qui habet eã
custodire debet propter quod hortat Au
gustin9. ad perpetuam virginitatis custo
diam in li. de sancta virginitate. c. 28. di. p
gite sancti dei pueri ac puelle mares ⁊ fe
mine celibes ẽt innupte. pergite perseue
ranter in finem laudate dñm dulcius q̃
cogitatis vberius. sperate felicius cui ser
uitis instantius amate ardẽtius cui place
tis atentius lumbis accintis ⁊ lucernis ar
dentibus expectate dñm quando veniat a
nuptijs. vos afferte ad nuptias agni canti
cum nouum quod cantabitis in citharis
vestris. hoc ẽ in cordibus dicatis laudib9.
sicq̃ patet pars prima huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
inducimur ad virginitatem. Rationibus
auctoritatibus ⁊ exemplis.

Secundo principaliter adducẽda sũt
illa que nos ad obseruationem vir
ginitatis inducunt que tria sunt. s. Ratio
admonitio ⁊ exemplificatio. ¶ Primo in
ducit nos ad v̄ginitatẽ triplex rõ. ¶ Pri
ma quarum dr̃. ratio refrenationis. ¶ Se
cunda. rõ cõtemplationis. ¶ Tertia ratio
cõsultationis. ¶ Prio iducimur ad virgi
nitatẽ rõne refrenationis. sm. n. tho. 2a 2e
q. 152. ar. 2. Et Boetium cuius finis bonus
ipsum quoq̃ bonũ ⁊ ideo sm phm 5o de
sia. Omnia iuste denominant a fine. Si er
go finis ẽ bonus. illud quoq̃ qd̃ ẽ ordina
tũ ad finem ẽ bonũ sed virginitas abstinet
ab oĩbus delectationibus quasi abhorrẽs
eas quasi hõ sit insensibilis p̃cipue ab oĩ d
lectatione venerea. Et hoc sm rectã regu
lã rõnis pp vz cõcupiscentiã refrenãdã ⁊
mundiciã cõseruandã videmus. n. q̃ absti
nẽt a cibis nociuis vt sanitas recuperetur:
sic v̄go abstiet a dlectatõib9 carnis vt cu
pia extincta vel refrenata cordis ⁊ corpis

puritas conseruet. ¶ Secūdo inducimur ratione contemplationis. rō enim naturalis exigit vt duobꝰ ꝓpositis. s. bono et meliori semꝑ sit melius elligendum vt vult pħs. tertio ethicoꝝ et tertio thō. exempli gratia. Tria sunt bona hominis. s. exteriora sicut diuitie honores voluptates secunda bona sunt corporea sicut pulchritudo fortitudo et sanitas. tertia bona sunt interiora s. spiritualia: sicut virtutes. Modo igitur ita ē ꝙ bona exteriora. s. honores et diuitie et voluptates sunt relinquenda propter ṡa bona. s. propter sanitatem corporis similiter pma et ṡa bona relinquenda sunt propter tertia bona iteriora. s. anime et presertim propter virtutis contemplationē ad quam virginitas ordinat. vt enī virgo contemplationi veritatis liberius vacet abstinet a delectationibus carnis que sup omnia contemplationē impediunt vnde Apostolus. i. cor. 7. sic dicit innupta mulier et virgo cogitat que domini sūt vt sit sancta corpore et spiritu que autē nupta est cogitat que sunt mundi: quō placeat viro. vnde Greg. dicit qui a terrenis actibus liber ē que dei sunt cogitare potest. Et iterū prima virginis cura primum sit scire voluntatem dn̄i sui et quid deo placeat. et quid displiceat diligenter inquirere. et ideo dicit apo. vt sit sancta corpore: quantū ad actiones exteriores et spiritu quantū ad interiores nō enī quo ad deum valet exterior sanctitas sine interiori nec quo ad hominem sufficit interior sine exteriori. ¶ Tertia ratio que inducit nos ad virginitatem dicit cōsultatōnis semp enim consiliū est de meliori. Nā ad perfectionis cumulum spectat non solum ꝓcepta sed ēt consilia implere. sed virginitas non cadit sub precepto. sed sub cōsilio. sicut dicit Apo. i. cor. 7. de virginibus preceptum dn̄i non habeo consilium autē deo. igitꝰ patet propositum. Nam aliter dicendū est de precepto comestionis et aliter de precepto generationis ꝓceptum enim de comestione datum primis parentibus necesse ē ꝙ ab omnibus impleatur aliter enim indiuiduū conseruari non posset. sed preceptum de generatione datum primis parentibus non oportet ꝙ a quolibet particulari homine impleat: sed a quibusdam impleri potest a quibusdam vero omitti. vt vacent contemplationi diuine quod pꝫ exemplo. Nam in exercitu quidā sarcinas obseruant quidam ad certandū progrediūtur: quidam signa deferūt: que omnia multitudini sunt necessaria sed p vnum impleri non pn̄t: sic in mundo quidam generatōni quidā contemplationi et virginitati vacant. et sic patet ꝙ inducimur ad virginitatem ratione. ¶ Secundo inducit nos scripturarum admonitio. et maxime triplicis vꝫ diuine catholice. et polytice. ¶ Primo ad virginitatem nos inducit scriptura diuina no. et ve. testamenti.

¶ Primo ve. te. sic. Renes vestros accingetis et calciamenta habebitis in pedibus vestris Exo. xi.

¶ Sacerdotis filia si deprehensa fuerit in stupro et violauerit nomen patris sui flammis exuret Leui. xi.

¶ Mulieres que nouerunt viros in coitu iugulate puellas autem et virgines reseruate Numeri.

¶ Mulieres que cognouerunt viros interficite et virgines reseruate inuenteꝗ sūt de Jabes galaad. cccc. virgines Jud. xi.

¶ Queramus dn̄o nr̄o regi adolescentulam virginē et stet corā rege tertij Re. i.

¶ Ortus conclusus soror mea sponsa ortus conclusus fons sigillatus Cant. iiij.

¶ Felix ē sterilis que nesciuit thorum in delicto habebit. f. in. r. a sanctarꝫ Sapie. 3.

¶ Virgines eius squalide per culpam et ipsa oppressa amaritudine postea per penam Tren.

¶ Videte dolorem meum virgines mee et iuuenes mei abierunt in captiuitatem Tren.

¶ Secundo no.te. Sunt eunuchi qui de matris vtero ſic nati ſunt ꝛ qui ſe. c. pro pter ꝛ. d. Mat. 19.
¶ Sūt lumbi vrī pcincti ꝛ. lu ar. ꝛc. lu. 12.
¶ De virginibus āt dnī pceptū nō habeo conſilium āt do ꝛc. .1. cor. 7.
¶ Matrem virginem virgini comenda uit Jo. 19.
¶ Deſpondi enim vos vni .u. virg. c. ꝛ cetera. 2e cor. xi.
¶ Hi ſunt qui cum mulieribus non ſunt coinquinati virgines enim ſunt ꝛ ſequūt. a. q. ierit Apoc. 14. Et ſic pꝫ virginitatem eē comendatā auctoritate diuina. ¶ Secūdo idem probatur auctoritate canonica. Naꝫ Ambro. 32. q. 1. c. Nuptie replent terraꝫ vir ginitas paradiſum. Et Hierony. 32. q. 1. c. Quis ignorat dicit. quomō abraaꝫ placuit in coniugio ſic nunc virgines placent i ca ſtitate finuit ille tempori ſuo ꝛ legi. ſeruia mus ꝛ nos legi in tēpore noſtro in quos fi nes ſeculoꝝ deuenerunt. Et. 33. q. 5. c. Tunc ſaluabitur, dicit plus amat virgines xps quia ſponte tribuūt quod ſibi non fuerat i peratum maiorisqꝫ grē ē offerre quod nō debeas qꝫ reddere quod exegeris. Et ibi dem idem dicit. alios homines eunuchos natura fecit alios uis hominum mihi illi eunuchi placēt: quos caſtrauit nō neceſſi tas ſed voluntas libenter eos recipio in meo ſinu qui ſe. c. ppter. r. c. ꝛ meum cultū voluerunt eſſe quod nati ſunt. hec ille. Au gu. quoqꝫ. 32. q. 4. c. ita ne. ¶ Cū pudicicia virtus ſit animi comitēqꝫ habeat fortitu dinem potius quelibet mala tollerare: qꝫ peccato cōſentire decernat. Et in li. de ver bis apoſtoli ſmone. 18. idem dicit. Nō gra de onus impoſitum eſt cōiugimus vt vir ginibus maior amor impoſuit virginibus maius onus quod licebat noluerunt. vt plus placerent ei cui ſe deuouerunt ꝛ ſic plus ſe ornauerunt. corporis enim huius ideſt exterioris hominis ornamenta quā to amplius appetuntur tanto ſunt interio ris hominis maiora detrimenta: quanto autem minus appetuntur tāto magis pul chris moribus homo interior adornatur. hec ille. Ciprian⁹ vero. 27. queſtio. 1. c. nec aliqua inquit. Si ſuperueniēns maritus ſponſam ſuam iacentem cum alio viro vi derit nōne idignatur. fremit. ꝛ per zeli do lorem portat gladium in manu ſua? Et dñs noſter yeſus chriſtus cum virginem ſibi dicatam ꝛ ſanctitati ſue deſtinatam cū altero iacere cernit qꝫ indignatur ꝛ iraſci tur eis ꝛ quas penas in ſceleſtis huiuſmo di coniunctionib⁹ cōminatur cuius vt gla dium ſpiritualem venturum iudicij diem vnuſquiſqꝫ fratrū poſſit euadere ꝛ omni conſilio prouideret laborarē debemus. hec ille. ¶ Tertio inducit nos ad caſtitatem. ſiue virginitatem auctoritas polytica cuꝫ exemplaritate ſimul philoſophorum ꝛ le gum ciuiliuꝫ. ¶ Nam in. 4. ethymologia rum dicit. Continentia non eſt virtus. ſed quedam virtuti mixta: quia continens ſe quitur rectam rationeꝫ quod pertinet ad virtutem. Et in quinto de animalibus idē ait. Elephas pregnantem feminam nō tan git ꝛ ido triēnio poſt partū ceſſat a coytu. ¶ Anactarſis vt ait laertius fuit ſcita ge nere: qui grandis apud Solonem phs eſt effectus. aliquando improperatus qꝫ ſcita eſſet mihi inquit dedecus eſt patria tu ve ro patrie ob cuius virtutem plurime ſta tue in honore eius erecte fuerunt vbi ſub eius imagine ſic ſcribebatur. Anacarſi pre ſidi venereorum ventris ꝛ gule fuit enim cōtinentie ꝛ frugalitati preditus. Thimo te⁹ quoqꝫ philoſophus ſcribit pitagore fi liam virginem choro virginum prefuiſſe ꝛ caſtitatis eas iſtruxiſſe doctrinā. ¶ Re peritur etiam qꝫ claudia virgo cum in ſu ſpectione ſtupri veniſſet ad probandaꝫ pu diciciam ſuam traxit nauem cingulo ſuo: quam multa paris boum trahere non po terant. Itē cum. 50. virgines lacedemonio rum quidam vellent corrumpere. de tāto

numero nulla consensit: sed libentissime pro pudicicia seruanda occubuerunt.
¶ Preterea leges imperiales et ciuiles comendant castitatem et virginitatem. In autētico eniꝫ quomodo op. epi. §. oportet enim secunda col. sic dicitur pudicitia siue castitas sola mulieres ornat. et in autētico de monachis coll. i. §. nihil sic habet. Nihil. n. sic in sacris ordinibus laudat: qꝫ cum castitate viuentes aut cum vxoribus non cohabitantes. Et in autentico quibus modis naturales effi. legip. §. illum colū. 6. dicitur castitatis sumus amatores. Et C. ad senatus consul. or. l. Si qua sic scribi bitur Mulieribus ingenuis et illustribus quibus castitatis obseruatio precipuum debitum est. Nominari spurios satis iniuriosum est satisqꝫ acerrimum. et nostris temporibus indignum esse iudicamus: et hanc legem ipi pudicitie quam semper colendam censemus merito dedicamus. Ecce quot scripturarum admonitionibus ad castitatē virginitatemqꝫ inducimur. et sic sufficit pro secunda parte principali.
¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quanto premio virginitas coronatur.

Tertio hoc in sermone considerandum ē quanto premio virginitas sit coronata. Nam aureola singulariter datur: virginibus sicut doctoribus. s. predicatoribus et martiribus. est enim aureola secundū Bonauē. et Ric. in. 4. di. 49. mentis spirituale gaudium veniens ex opere precellenti et priuilegiato ex quo etiam aliqd decoris resultat in corpore: quadam animi redundātia. debetur autem virginitati triplici ratione. ¶ Primo. s. ratione excellētis operationis quia obseruatio castitatis virginalis est excellentissimum opus concupiscibilis. ¶ Secundo ratione superationis: quia virgines superāt tertiū hostē humani generis. s. carnem propriam: quāuis autem et vidue contra carnem pugnēt perfectius tamen pugnant virgines: quia nobilissimum genus victorie est hostem vinci qꝫ cedi. ¶ Tertio ratione conformationis christo enim nobilissime virgines sunt conformes: qui virgo purissimus de virgine nasci precellegit. ideo Hierony. ad custo. hortans virgines dicit. Qualis erit illa dies cum tibi Maria mater domini choris occurret cōitata virgineis: cū post transitum rubrum mare et submissum cum suo exercitu pharaonem timpanū tenens precinerit responsuris. Cātemus domino gloriose eniꝫ ho. ē. e. et a proi. in mare. Tūc tecla in tuos leta volabit amplexus. tunc et ipse sponsus occurret et dicet surge veni proxima mea speciosa mea columba mea quia hiems trāsijt pluuia ab ijt. Sibi tūc angeli mirabūtur et dicent. Que ē ista prospiciens quasi diluculo speciosa vt luna electa vt sol videbunt te filie et laudabunt regine et concubine predicabunt. Tunc et alius castitatis chorus: occurret Sarra cum nuptis veniet filia phanuelis et anna cum viduis erūt in diuersis gregib⁹: carnis et spūs matres tue letabit. s. q genuit exultabit ista quod docuit. hec ille. O igitur virginitas sancta o virginitas soror angelorū Tu es virtutum coronā tu ad tantam gloriaꝫ virgines sublimasti. o virgines sancte quid vobis retributum ē pro hac preciosa margarita presulgide virginitatis p qua tuenda tot labores tot sudores afflictiōes et calamitates tot martiria. O caterina o agnes purissima. o lucia quid pro his cruciatibus perpessis accepistis? Que omnes vgines vna voce clamabūt di. Quod oculis nō vidit nec auris audiuit: nec cor pōt percipere hominis. Que et nobis bona donet dominus Jesus qui cum patre et spiritu sancto viuit et regnat in. s. s. Amen.

¶ Feria tertia post tertiā dñicam in quadragessima in qua agit de excellentia virginitatis respectu matrimonij. sermo. 4.

Ubi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum Mat. 18. et in evangelio occurrentis ferie. Magna et excellentia virginitatis preconia carissimi in domino fratres neque vir etiam impollutus labijs digne edisserere nec exprimere. Quomodo itaque ego incircuncisus labijs tot et tanta que de virginitate scripture proclamant enodare valeo. est enim ab apostolo comendata a doctoribus exaltata ac a sanctis dignis laudibus verbo et exemplo predicata: sed de dño confisus gratia aliqua impresentiarum dicere tentabo virginitatis preconia: que quidem homines celestes facit carnem crucifigens cum concupiscentijs ipsa deo vacare cogit ipsa suo odore lileo celi militia delectatur. Nam transcendit omnem castitatem coniugalem sive vidualem: et quia castitati attribuitur decor, et per consequens virginitati excellentissima pulchritudo et venustas ideo Ambro. de virginitate dicit pulchritudinem quis potest maiorem estimare decore virginitatis: que amatur a rege a iudice dedicatur domino consecratur. hec ille. Quapropter dñs virginitatis custos et finis dicit in verbis propositis. ubi sunt. d. l. t. c. in. n. meo. s. ad virginitatem servandam in sacra religione ibi sum in medio eorum etc. In hoc igitur sermone preter ea que hesterno in sermone diximus. videbimus quomodo virginitatis status matrimonialem superat. et hoc triplici via aperiemus. vz. Rone. Auctoritate. Et exemplo.

Pars prima huius sermonis in qua probatur pluribus ronibus virginitatem excellentiorem esse matrimonio.

Primo igitur sm tho. 2a 2e. q. clij. Et Ric. in. 4. di. 33. ar. 4. q. 2. dico statum virginitatis nunc excellentiorem esse statu matrimoniali. que conclusio probatur principaliter triplici rone. ¶ Primo rone conditionis. ¶ Scdo rone ordinationis. ¶ Tertio rone dilectationis. ¶ Prio rone conditionis sic ille status est nobilior qui nobiliores habz conditiones: sz status sanctissime virginitatis tres pcipuas hz conditiones quibus pcellit matrimonium. ¶ Prima vocatur institutio nam hz aliquos matrimonium. ideo dignius est: quia prius istitutum fuit et i dignissimo loco paradisi. s. terrestris et a dño benedictum: sz hi non recte sapiunt: quia prius istituta fuit scá virginitas. nam prius creati sunt angeli quam homo formatus et cum ipsis cdita est virginitas: quia fuerunt virgines creati et hoc in celo empyreo multo nobiliore paradiso terrestri. demum et prius fuit virginitas in paradiso terrestri quam matrimonium: quia Adam virgo positus fuit ibi Eva et semper ibi fuit virgo Hiero. ad Eusto. dicit Eva i paradiso virgo fuit post pelliceas tunicas sumpsit initium nuptiarum tanta regio paradisus est tua quod nata es. et dicit revertere aia mea in requiem tuam. Et ut scias virginitatem esse nature nuptias post delictum prior itaque est virginitas matrimonio. et rone temporis et angelorum societate ac excellentia loci: quia ut dictum est virginitas in celo empireo et matrimonium institutum fuit in terrestri paradiso. ¶ Secunda conditio preciosissime virginitatis dicitur duratio pot. n. virginitas pferri matrimonio quia hoc in fine seculi cessabit sed virginitas in eternum durabit coronata in celis. Quod nuptie finientur dicitur Mat. 24. Neque nubent neque nubentur etc. Et Hiero. contra Jovinianum li. i. dicit nuptie finientur i morte virginitas post mortem incipit coronari. Et iterum ibidem ait. Si mundus transit. quo universa clauduntur. imo fuga et conversatio huius mundi. q. nubes preterit inter cetera mundi opa et nubes preteribunt. neque erunt post resurrectionem coniugia. Et ad filiam mauritij idem ait magnus est pudicitie labor. sed maius est premium temporalis custodia sed remuneratio eterna de his et Jo. aposto. loquitur qui se. ag. q. ierit

hoc ita intelligendũ puto nullũ eis locum
in celesti aula claudendũ . ⁊ cucta eis diui
naꝝ mansionum habitacula reseranda. hec
ille. Erit ergo virginitas semꝑ florens in
celo matrimonij lege cessante, quia tũc nõ
adherebit vir vxori nec vxor viro ad pro
lis fecundationem ⁊ vitationẽ fornicatio
nis atqꝫ ad significationẽ coniunctiõis xpi
⁊ ecclesie quia tũc ista nõ expedient in re
gno qḋ erit plenũ filijs dei ⁊ caritate mul
tiplicationis vbi nulla erit pronitas pecca
di. Cõiunctusqꝫ erit sponsus cũ eccl'ia sua
triumphante sicut in ecclesia militante pre
signauerat matrimoniũ . Et licet ob coniu
gij fidelitatẽ corona coniugatis donec vite
rius tñ coniugati nõ erunt. virgines autẽ
coronaꝫ accipientes virgines semꝑ mane
bunt . ❡ Tertia cõdictio scẽ virginitatis
dicitur retributio i hoc matrimonio ꝑfert
qꝛ virginitati copiosior debet fructus vt
enim scribitur i glosa in. c. firmiter i verbo
coniugati de su. tri. ⁊ fi. catho. Tres sunt or
dines in ecclesia dei . Primꝰ coniugatorũ
Secundus cõtinentiũ. Tertius virginum
vt aũt habetur in glo. Mat. 13. Et scribit
etiam istud Hiero. contra Ruffinũ coniu
gatis ꝑmittitur fructus trigesimus conti
nentibus sexagesimus virginibus vero
centesimus vnde Hiero. de virginitate di
cit ad eustochiũ. Dicet aliquis ⁊ audes nu
ptijs detrahere que a domino sunt benedi
cte nõ est detrahere nuptijs cum illis vir
ginitas ante fertur nemo malũ bono com
parat. Et idẽ contra iouinianũ . Et nuptias
decipimus ⁊ virginitatẽ que ḋ nuptijs na
scitur preferimus sicut ramo preferuntur
poma ⁊ fructus. h ille. Quod si dicatur bo
num comune debet preferri particulari ⁊
priuato secundũ phm prio. Ethi. ⁊. C. de ca
du. tol. l. vnica. ⁊. ff. de re iudi. l. Si cõuenit
⁊ extra de postu. c. bone. sed matrimoniuꝫ
ordinatum est ad bonum cõe . dicit enim
Augu. in libro de bono cõiugali. Qḋ est ci
bus ad salutẽ hominis hoc est cõcubitus

ad salutem humani generis virginitas or
dinatur ad bonũ speciale vt. s. vitet tribula
tionem carnis quã sustinent coniugati vt
per Paulũ apl'm pꝫ. i. cor. 7. ergo patet op
positũ. Ad hoc respon. ẜm Tho . vbi supra
in solutione secũdi argu . Qḋ bonum com
mune potius ẽ bono priuato si sit eiusdem
generis sed põt esse ꝙ bonum priuatum
sit melius secundũ suuꝫ genus. Et hoc mo
do virginitas deo dicata prefertur fecon
ditati carnali vnde Augu . in libro de vir
ginitate dicit ꝙ fecunditas carnis ⁊ illaꝝ
que in h tempore nihil aliud in coniugio
q̃ꝫ prolem requirũt quã mancipent xpo ꝑ
amissa virginitate cõpensari non posse cre
denda est. h ille doctor . ❡ Secundo dico
ꝙ status virginitatis est altior statu ma
trimonij ratione ordinationis qḋ probaꝶ
sic. Ille status est altior ⁊ nobilior qui or
dinat hominem magis ad deũ sed virgini
tas tres sublimitates habet quibus virgi
nes magis cum deo esse possunt q̃ꝫ coniu
gati. ❡ Prima igitur sublimitas virgini
tatis qua magis anima ordinatur ad deũ
q̃ꝫ per matrimoniũ dicitur perfectio. Naꝫ
secundũ Ric. vbi supra habitus virginita
tis est habitus castitatis perfectus habi
tus cõiugalis castitatis ẽ imperfectus ꝑ
autem magis ordinat ad deũ virtus per
fecta q̃ꝫ imperfecta. Sed sciendũ ẽ ꝙ statꝰ
virginitatis ⁊ statꝰ coniugatorum referi
possunt vel ad diuersa tẽpora vel ad ideꝫ
tẽpus si ad diuersa tẽpora vt status cõiu
gatorũ referaꝶ ad tempus legis scriptẽ ⁊
status virginũ ad tẽpus legis euangelice
h quolibet statu cõsiderato in suo optimo
vnus alteri non prefertur quantũ ad pre
mium essentiale. vñ Augu. de bono coniu
gali. Non est impar meritum continentie
in Johãne qui nullas expertus nuptias
⁊ Abraam qui filios habuit . Si vero refe
rantur predicti duo status ad idem tẽpꝰ
aut refferuntur ad tempus legis scripte
aut ad tempus legis euangelice quantuꝫ

ad tempus legis ſcripte maioris meriti fuit ſtatus coniugatorum precipiebatur enim ⁊ virginum ſtatus prohibebatur vt patet Deutro.7.⁊ hoc propter multiplicationem fideliu3.Quantū autem ad temp⁹ legis euangelice quia eſt tēpus multiplicationis fidelium per generationem ſpiritualem maioris meriti eſt ſtatus virginitatis q̄3 ſtatus matrimonij ideo ſcribitur de pe.di.2.c.Si enim.ver.memēto.⁊.32.q.4.c.Quis ignoret.Quō placuit abraami coniugio ſic modo virgines placent in pfecta caſtitate.h ibi.Et Hiero.ad Euſto.ait. Alia fuit in lege felicitas.btūs q hēbat ſemen in ſyon ⁊ domeſticos in yeruſalē. Et maledicta ſterilis que non pariebat.⁊ filij tui.ſ.n.o.l.c.m.tue.Et repromiſſio diuitiaꝝ ⁊ nō erat in tribulatiōibus eoꝝ infirmus Nunc oī nec te lignum arbitreris aridu3. habebis locū pro filijs ⁊ filiabus in celeſtibus ſempiternū. Nunc benedicimur pauperes.⁊ lazarus prefertur purpurato.nūc qui infirmus eſt fortior ē. Cū vacuus erat orbis.vt de tipicis taceam ſola erat benedictio ſeculoꝝ.h ille. ❡ Secunda ſublimitas ſancte virginitatis dicitur aſſimilatio per ipſam enim homines aſſimilantur angelis ⁊ ſimiles efficiuntur.vnde Hiero. ad Paulam ⁊ euſtochium dicit. Semper angelis eſt cognata virginitas profecto in carne preter carnem viuere nō terrena vita eſt ſed celeſtis.⁊ Ambro.ſupergredit inquit autem virginitas condictionē3 humane nature per quam homines angelis aſſimilantur maior tamen victoria virginum q̄3 angelorum angeli enim ſine carne viuunt ſemper autem virgines in carne triumphant.Et Cyprianus dicit in libro d̄ virginitate.Virginitas eſt ſoror angeloꝝ victoria libidinum regina virtutum poſſeſſio omnium bonoꝝ.h ille. Si ergo angelis ſunt ſocij virgines ergo tanto deo ſunt propinquiores coniugatis quāto hominibus angeli. ❡ Tertia ſublimitas virginitatis dicitur liberatio.Sunt enim virgies magis expediti ⁊ liberi ad ſeruien.deo q̄3 cōiugati ſicut dicit Apl's.1.cor.4.Mulier inupta ⁊ virgo cogitat que domini ſunt vt ſit.ſ.c.⁊.ſpi. que autem nupta eſt.co.q̄ m. ſunt ⁊ quomō pla.viro. Quod liquido patet.nam licet matrimoniū ſit ſanctū tamē multa impedimēta habet quibus mēs retardatur ab amore diuino.Nam vides tu iuuenis qui nuper duxiſti vxorem quā penoſa uinct⁹ ſis cathena a qua ſola mors te poterit liberare.Et ſepe vxor eſt litigioſu3 idolum in domo:grauis ſarcina:⁊ intollerabile pondus.pulcra enim difficile cuſtoditur:feda facile contēnitur.ſi non ſunt filij tot deſideria vbiq3 tedia: ſi filij naſcuntur duplicatur malu3.nunquā ſine cura nūquā ſine labore non poſſunt quieſcere tempore noctis infantiū vagitibus.Et ſemper vel quaſi quotidie inter eos ſunt contētiones ⁊ odia preſertim ſi zelotopie fuerunt agitati ſpiritu nunq̄3 pacem habent quando ſe vident quaſi ſerpentes ſe perhorreſcunt ⁊ tamē ſeparari nō poſſunt. O quot mala:o quot anguſtie:o quot afflictiones quis verbis percurrere poſſit?Coniuges interdum percuſſiones cum iniurijs accipiunt pro collatione ⁊ quod grauius eſt. multotiens euenit vt vxor pulcra ⁊ bona a viro contēnatur quaſi fimi.Taceo de zelotipia que oritur in vtriſq3 aliquando.aut in altero eorum.O amara ſocietas.O vinculum laboriolum O vita merore cōfecta ergo coniugium vitandu3. virginitas amplectenda.ſed non h mala ſunt ex coniugij defectu ſed mētis humane neſcientis proximum tollerare.Ideo Hiero.dicit ad geruntiam de monogamia.Non tantum bonum eſt in nuptijs quod ſperamus quātū mali quod accidere poteſt.ab his malis virginitas aliena libere deo ſeruire virgines ſinit. ❡ Quod ſi dicatur ex virtute dependet laus virtuoſi ſi ergo virginitas prefertur continentie coniugali videtur

esse consequēs q̄ quelibet virgo sit laudabilior qualibet coniugata .hi est falsū ergo virginitas nō prefertur coniugio. Ad hoc respon. ƀm Tho. vbi supra q̄ lȝ virginitas sit melior cōtinentia coniugali pōt tamen coniugata siue ꝯiugatus melior esse virgine. Tum ex parte castitatis .s. si ille qui est coniugatus habeat animū magis paratū ad virginitatē seruandā si possibile esset q̄ȝ ille qui actu est virgo . Tum quia forte ille qui nō est virgo habet aliquā excellentiorem virtutē. vn̄ Augu. dicit in libro de virginitate. vnde scit virgo q̄ȝuis sollicita que sūt domini ne forte ꝑpter aliquā sibi incognitā infirmitatē nō sit matura martirio illa vero mulier cui se preferre gestiebat iam possit bibere calicē dominice passionis. ¶ Tertio dico q̄ status virginitatis ē nobilior statu m̄rimoniali. Rōne dilectiōis quia .s. virginitas ē magis dilecta q̄ȝ pȝ triplici rōne. ¶ Primo rōne electiōis Nam ipse xp̄s cū deberet carnē assumere. ellegit virginē m̄rē. vnde Hiero. ad filiā Mauritij de comēdatiōe virtutis virginitatis. dicit. Ut illustri⁹ virginitatis meritū clareat ꝛ q̄ȝ digna sit deo manifesti⁹ possit intelligi: Illud recogitetur qḋ dn̄s ꝛ saluator noster cum pp humani generis salutē hominem dignaretur accipere non alium q̄ȝ virginalē elegit vterum vt hoc sibi plurimū complacere monstraret ꝛ vt pudicitie bonū vtriqȝ sexui intimaret. h. ille. vide ꝛ Augu. in libro de virginitate inquit Oportebat caput nostrū insigni miraculo ƀm corpus nasci de virgine vt significaret membra sua de virgine ecclia scd̄m spiritum nascitura. h. ille. Insuper cum eēt xp̄s a mundo recessurus virginem matrē Johāni virgini comendauit . ¶ Secunda ratio dicitur obseruationis . Nam ꝛ ipse xp̄s virgo purissimus ꝛ innocentissimus virginitatem amplexus est ardentissime quia de virgine natus virgo permanens virgo a mundo recessit virgoqȝ regnat in celo. Ideo dicit Hiero. ad filiam Mau. vbi supra virginē habuit matrem virgo manens in se viris ꝛ in matre feminis virginitatis prebuit exemplum . ¶ Tertia ratio dicitur exaltationis quia xp̄s semper pre omnibus alijs exaltauit virgines. Nā Johānem virginem super ceteros discipulos dilexit ꝛ ei fluenta euangelij reuellauit. Paulum insuper singularj ellectionē vocauit quia virgo fuit licet xp̄i persequutor de quo ipse dixit vas electionis est mihi iste vt portet nomen meum coram gentibus ꝛc̄. Johānem etiā baptistā precursorem suū virginem elegit de quo etiā verba faciens ipse domin⁹ dicit. Inter natos mulierū ꝛc̄. Mat. xj. Et cetera alia q̄ȝplurima que gratia breuitatis omitto. Quod si dicatur si natura remansisset in statu integritatis sue perfectiores fuissent virtutes q̄ȝ modo sed tunc non fuisset virginalis castitas ꝛ tamen coniugalis fuisset ergo videtur q̄ maioris meriti sit coniugalis q̄ȝ virginalis. Ad h. Respon. secundū Ri. q̄ si status inocentie remāsisset castitas cōiugalis pfecta fuisset castitas ꝛ perfectior q̄ȝ fuisset castitas virginalis quia tūc nulla fuisset difficultas in seruando virginalem castitatem : sed modo non sic est ergo patet predictis rationibus q̄ virginitas prefertur matrimonio . Satis est pro parte prima ꝛ principali.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur q̄ virginitas prefertur castitati viduali ꝛ matrimoniali m̄ltiplici auctoritate sanctoꝝ doctorum.

Secundo ꝓbatur auctoritate sanctorum doctorum statum virginitatis preferri statui matrimoniali. Nam Augu. in libro de bono cōiugali dicit . Sic bonū erat qḋ Martha faciebat occupata circa ministeriū sanctorum sed melius qḋ Maria audiens verbū domini ita etiā bonum Susane in castitate coniugali laudamus sed bonum Anne vidue magis . ꝛ Marie

virginis anteponimus. Et in tertio de virginitate idem dicit. Certa ratione et sanctarum scripturarū auctoritate nec peccatū esse nuptias inuenimus nec eas bono vel virginalis continentie vel etiā viduali equamus hec ille. Qui etiā in epistola ad proban. et Julianum de conuersione neptis demetriadis sic dicit. Quis verbis explicet quis digno preconio prosequatur q̄ incōparabiliter gloriosius atq3 fructuosius habeat ex nostro sanguine feminas virgines xp̄oq3 viros quibus consulet mundus. Nam volumina tēporum si magnum atq3 preclarum est nominis dignitate signare quāto est maius atq3 preclarius cordis et corporis integritate transcendere. magis itaq3 gaudeat puella nobilis genere. nobilior sanctitate q̄ sit per diuinum consortiū precipuam in celis consequutura sublimitatem. q̄ si esset per humanum connubiū prolem propagatura sublimem. Generosius quippe elegit xp̄iana sublimitas et posteritas tam illustrem familiam beare nuptias nesciendo q̄ multiplicare pariendo Et in carne iam mutari vitam angelorum q̄ ex carne nullū adhuc augere mortaliū hec est vberior fecondiorq3 felicitas non ventre grauescere. sed mente grandescere non lactescere pectore. sed corde. non visceribus terram sed celum orationibus parturire. Dominarum ergo honore dignissime filie perfruamini. Nam in nobis ē. qd̄ deffuit illis. et quod est in illis non deffuit vobis. perseuerate vsq3 in finem adherentes coniugio qd̄ non habet finem. h̄ ille. ¶ Idē Ambro. in li. de officijs dicit. Quāta est virginitatis gr̄a qua maria meruit a xp̄o eligi vt eēt corporale tēplū dī i qua corporalr̄ hitauit plēitudo diuinitatis virgo mūdi salutē genuit virgo vniuersorū vitā pepit. Gre. ēt in mora. dicit sic gaudeat magis puella nobil' genere s3 nobilior scitate q̄ sit p diuinū əsortiū p̄cipuā in cel' cōsequutura sublimitatē q̄ si esset p humanū ənubiū plem i terra ,p̄genitura sublimē. h̄ ille. Postremo p̄bat auctoritate Hiero. q scripsit ə errorē. Iouiniana' q posuit virgināte nō eē m̄rimonio p̄ferēdā illi' mltis argumētis refellēs sniam erroneā vt p3 ex supradictis. Qui ēt ad Eustochiū de hoc sic scribit. Quid mihi et voluptati que in breui perit qd ē hoc dulci et mortifero carmie syrenarū perire noli subiacere snie que in hoīe est lata dānatori doloribus et anxietatibus pariet mulier lex ista non est mea et ad virū cōuersio tua sit cōuersio illi' ad maritū que virū nō h3 xp̄m et ad extremū morte morieris. mors finis isti' cōiugij meum ,p̄positū sine sexu ē habeāt nuptie suū tp̄s et titulus mihi virginitatis in Maria dedicatur et xp̄o dicit aliquis an audes nuptijs detrahere que a dn̄o benedicte sūt? Nō ē detrahere nuptijs cū ill' virginitas anteferr̄ nemo malū bono cōpat gloriētur et nupte cū virginibus q̄ sūt secūde. Crescite ait et multiplicamini et replete terrā crescat et m̄ltiplicer̄ ille q impleturus ē terrā tuū agmen in celis ē crescite et multiplicamini. hoc expler̄ dictū post paradisū et nuditatem. et ficus folia auspicātia pruriginē nuptiarū nubat et nubar̄ ille q in sudore faciet comedit panē suū cui terra germinat tribulos et spinas cuius herba sentibus suffocatur meum semen centena fruge fecondum est non omnes capiunt verbum dei sed hi quibus datum est. Alium eunuchum necessitas facit me volūtas tempus amplexandi et tp̄s abstinēdi mau' ab amplexu et infra Laudo nuptias laudo coniugium sed quia mihi virgines generant lego de spinis rosam de terra aurum de concha margaritam numquid arans quottidie arabitur nonne ad labores sui frugem mutabitur plus honorantur nuptie quando quod de illis nascitur plus amar̄. Quid inuides mater filie tue tuo lacte nutrita est tuis educata visceribus tuo adoleuit in sinu tu illam virginem sedula pie.

tate seruasti indignaris q̄ noluit militis vxor esse: sed regis. grande tibi beneficiū prestitit socrus dei esse cepisti de virginibus in .j. ad Cor. vij Apo. preceptum dn̄i nō habeo quare quia ꝛ ipse vt esset virgo nō fuit imperij: sed proprie voluntatis neqꝫ enim audiendi sunt qui cum vxorem habuisse confingunt cum de continentia differens. ꝛ suadens perpetuā castitatem intullerit volo autem omnes esse sicut meipsum ꝛ infra. dico autem nō nuptis ꝛ viduis bonum ē illis si sic permaneant sicut ꝛ ego ꝛ in alio loco nūquid non habemus potestatē mulieres circonducendi sicut ꝛ ceteri apostoli: quare ergo nō habet de virginitate preceptum: quia maior ē merces que nō cogitur sed offertur: quia si fuisset virginitas imperata nuptie viderētur ablate ꝛ durissimum erat contra naturam cogere angelorūqꝫ vitam ab hominibus extorquere ꝛ id quodāmodo damnare quod conditum ē. hec ille. Et dami. libro quarto dicit. Quanto angelus homine superior est: tanto virginitas est nuptijs honorabilior ꝑpterea. Eccle. 26. dicitur. Omnis ponderatio non est condigna anime continentis. que verba exponens sic dicit hug. Omnis ponderatio .i. omnis res quantūcunqꝫ sit magni ponderis ꝛ valoris. non est condigna continētis anime. i. ad comparationem eius. ex quibus sufficit pars secunda principalis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur excellentia virginitatis sup omnem aliam castitatem multiplici exemplaritate.

Tertio in hoc sermone probatur predicta conclusio triplici exemplaritate. ¶ Prima exemplaritas est planetarum. Nā tres status. s. Coniugalis vidualis ꝛ virginalis tribus planetis assimulātur. Stelle quidem que a sole recipit lumē ꝛ continuo retinet. simulatur virginitas lune que. q̄ recipit a sole: ꝛ in medio tenebras habet. simulatur viduitas propter propositum continentie aeri qui recipit lumen a sole. ꝛ multis ꝛ varijs impressionibus alteratur. simulatur status coniugalis qui varijs tentationibus agitur. ꝛ ideo vt Augustinus in quodam sermone dicit. inter omnia certamina christianorum sūt prelia duriora castitatis. ¶ Secūda exemplaritas est splendoris. ꝛ lucis qu a virginitas luci comparatur. ¶ Primo propter primitatem: quia primo deꝰ dixit fiat lux vt habetur Geñ. primo ꝛ sic virginitas ē prima omnium creaturarū: quoniam omnes creature in sua integritate. primo create sunt hic Geñ. secūdo scriptum ē. vidit deus cūcta que. f. ꝛ erant. v. b. ¶ Secundo propter pulchritudinem quia lux ē omnium creaturarum pulcherrima quia lux i tenebris lucet. Johā. primo. sic virginitas cui cant. 4. dicitur tota pulchra es amica mea ꝛ. m. nō ē in te. ¶ Tertio propter nobilitatem. quia est obiectum nobilissime potētie sensitiue: vt dicatur secūdo de anima. s. visiue sic virginitas placꝫ visui diuino angelico ꝛ humano. Diuino quia ē actus purus. ii. metha. Autentico quia angelis semper ē cognata virginitas secūdum Hieronymū Humano quia secundum Augustinū secūdo de ci. dei. c. 26. Nullus est adeo peruersus quin sibi non placeat virginitas. Et Hieronymꝰ loquens de virginitate viduitate ꝛ mr̄imōio dicit virginitas thesauro nobilissimo. s. auro: viduitas comparat argento. matrimonium ferro. Que omnia ꝺ prianus cōfirmans dicit virginitas ē forma angelorum victoria libidinum regina virtutum possessio omnium bonorū. hec ille. ¶ Tertia exemplaritas ē diuine auxiliationis ipse enim xp̄s virginibꝰ suis mirabiliter auxiliatur vt sue virginitatis seruēt decorem. ¶ Quid nam beatam Luciam eripuit de tot periculis ꝛ perduxit

ad palmã martyrij niſi auxilium xpi. Naꝫ cum vellent Paſcaſij iuſſu eam ad lupanar trahere tanto pondere eam fixit ſpiritus ſcũs vt mille viri non poſſent eam mouere adduntur quoqꝫ mille paria boum nec ſic aliquid agere potuerunt tandẽ immerſo in eius gutture gladio volauit ad celum quo die Dioclitianus fuit ab imperio expulſus Maximianus mortuus. ꝛ Paſcaſius vinctus romãqꝫ ductus capitali ſententia ẽ dãnatus. Quid ð ſanctiſſima agnete referam? Nam puella hec tertiuꝫ decimum etatis agens annum: a filio prefecti adamatur cepit puellam ſanctiſſimã alloqui ꝛ per notos multa promittere. O ſanctiſſima virgo quid feciſti equidem ardentiſſime reſpondit. Diſcede a me pabulum mortis quia ab alio amatore preuenta ſum cuius mater virgo eſt cuius pater feminam neſcit cui angeli ſeruiunt cuius pulchritudinem ſol ꝛ luna mirantur cuius opes nunquã deficiunt. quid plura tandeꝫ ad lupanar ducta tanto ſplendore circondata ꝛ ab angelo ſtolla candida induta vt nemo videre eam poſſet ꝛ cum filius prefecti ceteris preſumptuoſior etiam in dictum lumen irruere volens cecidit mortuus qui etiã poſtea ſua oratiõe ſuſcitatus eſt ꝛ reliqua. Que quidẽ virgines omnes dicere poſſunt illud qð ſcribitur Eccle. 51. c. Confitebor tibi domine rex ꝛ collaudabo te. d. ſ. m. e. nomini. t. q. adiu. ꝛ p. f. es mihi ꝛ li. c. m. a. per A laqueo lingue inique ꝛ a labijs lo. mendacium ꝛc. Quid de ceteris omnibus dicam qꝫ mirabiliter eis ſubuenit vt ſeruarent virginitatem ſuam. Inter ceteras in vitis patrum mirabilia referuntur de ſancta Eufroſina ipſa qdem filia fuit Pannutij cuiuſdam diuitis ꝛ nobilis Alexandrini cum in. 18. anno etatis ſue coniugio iungi debebat mutato habitu crine tonſo ad quoddam monachorum cenobium euollauit vbi religionis ſuſceptiens veſtem vbi. 39. annis deo ſeruiens incognita manſit dum autem extremos daret anelitus patre ſuo pannutio accerſito ſe filiam ſuam eſſe eufroſinam referans ad dominum emigrauit. Quis ergo dubitet in hac virgine tantam conſtantiaꝫ prudentiam ſanctitatem caſtimoniam fuiſſe niſi per auxilium xpi a quo adiuta ſic coronata triumphat in celis ad quam gloriam. Idem dominus Jeſus xps nos perducere dignetur in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quarta poſt tertiã dominicam in quadrageſima de obligatione ꝛ inductione ad caritatem proximi. Sermo. 42.

Irritum feciſtis mandatum dei propter traditionem veſtrã. Scribuntur. hĩ verba Mat. 15. ꝛ in euãgelio. occur. ferie. Quẽadmodum dilectiſſimi fratres in xpo perfectio vite ſpiritualis principaliter in dei dilectione conſiſtit vt ex premiſſis claret. Ita ſecũdario eadem perfectio vite noſtre in amore proximi concluditur. Quapropter dominus noſter poſtqꝫ Mat. 5. plura poſuit que ad dilectionem dei pertinent ſubiunxit in fine Eſtote perfecti ſicut ꝛ pater noſter ce. per. eſt. ꝛ Mat. etiam. 22. poſtquã premiſſerat preceptum de dilectione dei. di. Diliges dominum deum tuũ ex toto corde tuo ꝛc. ſubintulit ꝛ preceptum ð proximi dilectione di. Et proximum tuum ſicut teipſum. ð quibus loquitur Augu. in libro de vera innocentia. c. 7. di. Dilectio dei ꝛ proximi ꝓpria ꝛ ſpiritualis virtus eſt piorum atqꝫ ſanctorum cum cetere virtutes ꝛ bonis ꝛ malis poſſint eſſe communes. hĩ ille. Hinc ẽ qꝫ dominus noſter in euãgelio hodierno reprehendit ſcribas ꝛ phariſeos quia proximos non diligebant di. Irritũ fe. mand. dei. ſ. de dilectione proximi pp traditioneꝫ

vestram. Quia igitur multa in superiori bus diximus que ad dei ⁊ suiipsius carita tem pertinent. Reliquum est in presentia rum aliqua percurrere verbis que ad pro ximi spectant caritatem ad salutē quippe necessariam. Tria igitur considerabimus.
¶ Primum quorū dicitur sufficiens col latio. ¶ Secundum rationalis inductio. ¶ Tertium autem conueniens modifica tio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur q̄ conuenienter duo sunt data precepta de caritate.

PRimo igitur dico q̄ cōuenienter duo precepta data de caritate suffi ciunt ad salutem. s. preceptum dilectionis dei ⁊ dilectionis proximi. qđ probo tripli ci via. s. ratione auctoritate ⁊ similitudine. ¶ Primo pbo ratione bm Tho. scđa scđe q. 44. ar. 2. ⁊ 3. ⁊ Bo. i tertio di. 25. i q. circa litteram sic. Amor siue dilectio est boni quia obiectum voluntatis est bonum ⁊ ni hil amatur nisi sub ratione boni. Bonum autem est duplex aut est finis aut bonum ordinatum ad finem ergo duo precepta ca ritatis sufficiunt. vnū quo inducimur ad amandum deum sicut finem. Aliud quo in ducimur ad diligendū proximū propter deum sicut propter finem. Nam licet cari tas sit vna virtus tamen duo precepta de caritate debuerunt dari. Tū propter duo obiecta quorum vnum sub alio ordinatur que sunt deus ⁊ proximus. Tum propter duos actus caritatis quorum vnus ordi natur ad alium sicut ad finem. Tum pro pter minus capaces qui non de facili con siderant vnum horum preceptorū sub alio contineri. vnde in dilectione proximi inclu ditur dilectio dei sicut finis in eo quod est ad finem. Et in dilectione dei includitur dilectio proximi sicut id qđ est ad finē in cluditur ⁊ continetur in fine. Cuius ratio patet. Illud enim qđ est ad finē habet ra tionem boni in ordine ad finem. ⁊ per op positum recedere ab ordine finis habet ra tionem mali. Qđ si dicatur sicut ad virtu tem pertinet facere bonū ita ⁊ declinare a malo. Sed ad facien. bonum inducimur p precepta affirmatiua ad declinan. a malo per precepta negatiua. ergo de caritate erant danda precepta non solum affirma tiua sed etiā negatiua ⁊ sic duo caritatis precepta non sufficiūt. Ad hoc respon. bm Tho. vbi supra ar. tertio in respon. tertij argu. Qđ plus ē bonū operari q̄ vitare malum ⁊ ideo in preceptis affirmatiuis includūtur virtute precepta negatiua ⁊ ta men explicite inueniuntur precepta data ↄtra vitia caritati opposita. Nam contra odiū dicitur leui. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo. contra accidiam dr̄ in Eccle. Ne acciderís in vinculis ei⁹ contra in uidiā ad gal. 5. Nō efficiamur inanis glīe cupidi inuicē prouocantes inuicem inuiden tes. cōtra discordiā vero. 1. ad cor. pri° idip sum dicatis oēs ⁊ non sicut in vobis cōtē tiones cōtra scandalū dr̄ Ro. 14. Non po nas offendiculū patribus. ¶ Secūdo idē probatur auctoritate euāgelij Mat. 22. di. In his duob⁹ mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphe. vbi vna glosa sic ait. Ad hec duo mandata reffert totus decalogus ⁊ moni ta ꝓpliaꝝ ibi finem habēt. Alia glosa etiā ibidē sic ait. Nam ideo due tabule legis date sunt in qbus erant. x. precepta tria in vna que sunt ad deū ⁊ septē in altera que sunt ad proximū. ⁊ iterū prie Jo. 4. Mā datum habemus a deo vt qui diligit deū diligat ⁊ fratrē suum. In qbus verbis tā guntur duo. s. obligatio ⁊ cōnexio. obliga tio ibi. Mandatū hēmus a deo. iuxta illđ Jo. 13. Mandatū nouum do vobis vt dili gatis inuicem. Qđ ideo bm Augu. super Jo. dicitur nouū non q̄ in antiqua lege nō sit datū sed nouū effectū. s. q̄ facit hoiem nouum ⁊ expellit vetustatē peccati. Cōne xio aūt tangit̄ cum dicitur. vt qui diligit deum diligat ⁊ fratrem suū vbi glosa dicit

Frater tuus imago dei ē. Unde ⁊ Augu. ſup Jo. dicit vtrūqꝫ mandatū a recte intelligentibus in ſingulis inuenitur. Naꝫ qui diligit deum non pōt contemnere precipiētem vt nō diligat proximū. ⁊ qui ſancte ac ſpiritualiter diligit proximū quid in eo diligit niſi deuꝫ in dulcedīne proximi datur etiā intelligi dilectio dei. Quod etiā cōfirmat Grego. in quadā Omel. ſup Jo. ſic di. Per amorē dei amor proximi gignitur ⁊ per amorē proximi amor dei nutritur. Et ſubdit. Qui amare ꝓximū negligit profecto deum diligere neſcit. Et tunc pleni⁹ in dei dilectione ꝑficimus ſi in eius dilectionis gremio prius ꝓximi caritate letamur Ita ꝙ amor dei amorē proximi generat ⁊ amorem proximi calefacit amor dei. h̄ ille. Quod ſi dicatur ſecundum Augu. i. de doctrina xp̄iana quatuor ſunt ex caritate diligenda. vt ex ſupradictis patet: ergo videtur ꝙ quatuor erant de caritate danda precepta. ⁊ ſic duo nō ſufficiūt. Ad hoc reſpō. ſecundum Bona. ⁊ Tho. vbi ſupra ⁊ eundē Augu. ꝙ de dilectione corporis proprij ⁊ ſuipſius nulla precepta danda erant vt ēt declaratum eſt quantumcumqꝫ eniꝫ homo excidat a veritate remanet tamen ei dilectio ſui ⁊ dilectio corporis ꝓprij. Modus autem precipiendus eſt diligendi homini vt. ſ. homo ordinate ſe diligat ⁊ corpus ꝓprium qđ quidem per hoc fit ꝙ homo diligit deum ⁊ proximū. ¶ Tertio idem ꝓbo ſimilitudine Ugonis de ſancto vic. ſic di. Si autē vere diligitur de⁹ vbicunqꝫ inuenitur ſiue in ſe ſiue in alio diligitur. verbi gratia diligis mel quia dulce ergo diligis receptaculū mellis ſꝫ mel diligis propter ſeipſum. Fauū propter mel. ⁊ ſi forte videris fauum melle carentem doles vacua eſſe receptacula ⁊ cupis ibi mel eſſe quod diligis. ita a ſimili deum dilige quia dulcedo eſt ipſe ⁊ bonitas ⁊ veritas proximum autem dilige quia receptaculū eſt dulcedinis bonitatis ⁊ veritatis. ⁊ hoc ipſo dilige ⁊ ꝓpter hoc ipſuꝫ ꝙ ſi iſtis vacuū videris dole ⁊ opta vt iſta mereatur accipere h̄ vgo qualiter de⁹ in ſe ⁊ qualr̄ in proximo ſit amandus. Ex qbus pꝫ pars prima huius ſermonis.

¶ Pars ſcđa huius ſmonis in qua ꝓbatur ꝙ obligamur ⁊ inducimur ad amāduꝫ ꝓximū. rōnibus. auctoritatibus ⁊ exēplis.

Secundo dico ꝙ ad dilectionem proximi obligamur ⁊ inducimur Rōne auctoritate ⁊ exēplaritate. ¶ Primo inducimur rōne triplici. ſ. ratiōe naturalr̄ inclinatiōis. rōne diuine gratificatiōis. rōne humāe felicitatis. ¶ Primo rōne naturał inclinatiōis vt eni iam dixim⁹. Similitudo ē cā dilectiōis. 8. Ethi. Natura ēt ſimilituꝫdinis inducit affectōꝫ. l. cū fili⁹. §. pr̄. cū gl. ff. de lega. 2. ſꝫ hō homini ē naturalr̄ ſilis ergo ſm pħm. 8. Ethi. Naturalr̄ dꝫ eē amicus ergo dꝫ ipm hominē hō diligere. Idcirco dič beat⁹ Tho. ſecūda ſcđe. q. 44. ar. 7. ꝙ preceptū de dilectiōe proximi conuenienter datur quia debemus alios diligere quia ſunt nobis ꝓximi ⁊ ſecundū naturalem dei imaginē ⁊ ſecundū capacitatem glorie nec reffert vtrum dicatur proxim⁹ vel frater vt hētur Jo. 4. vł amicus vt hētur Leui. 19. quia per hec oīa eadem affinitas deſignatur. videmus eni eiuſdem ſpeciei animalia volucres celi ⁊ piſces maris quedam naturali inſtinctu ſe diligere. ¶ Secundo idē ratione gratificatiōis ꝓbatur ſic. ſm Tho. ſa ſe. q. 113. Nobilior eſt gr̄a q̄ꝫ natura. Nā angelus eſt nobilior natura hoīe. ⁊ tn̄ hō pōt eſſe nobilior angelo gr̄a. virgo n. Maria exaltata eſt ſup choros angelorꝫ ad ce. re. Tunc ſic ad perfectionē nature ſm pħm tria requiruntur. ſ. ſubſtantia hitus ⁊ operatio. Natura enim vł oīo fruct⁹ generari ſꝫ fructus non pn̄t eſſe ſine arbore tanq̄ꝫ illa ſit ſubſtātia nec iſta ſufficit ſꝫ neceſſaria eſt virtus. ſ. potentia inata ꝑducēdi deinde neceſſaria ē opatio. ſ. fruct⁹ ipſe ꝑduct⁹. ſic ad propoſitum

nunquā haberi pōt grā nisi sit substātia .s. ipsa creatura et natura nisi sit potentia habendi et recipiēdi grāz deinde operatio .s. opera bona ipsius creature per que possit placere deo sz null9 pōt deo placere absqz caritate dei et pximi qui simul sunt duo caritatis actus ad salutē necessarij. igit pz. q ad salutem est necessaria dilectio pximi. ¶ Tertio idē pbatur rōne humane felicitatis qd enim est homine miserabili9 sinē amicitia. ait nāqz theophrastus quāti ē sine aīa corpus tanti est sine amicis homo vnde et Quintilian9 cā.4. dicit. Non reperio q in rebus humanis excogitauerit natura prestantius amicitia. Nō concordia cōtra fortitudinē maius auxiliū est. qd .n. foret humano genere felicius si oēs esse possent amici nō bella nō seditiōes nō latrocinia nō lites ceteraqz mala que ex hominibus exseipsis nata sunt fortune accessissent: h ille. sic igit patet q amicitia ē valde cōueniens ad cōuictū humane nature cui9 ptrariū ē odiū d quo dicit Valeri9 maximus li.9. Ire et odij affect9 magnos i pectoribus humanis excitāt fluctus. Ille p cursu celerior hic nocēdi cupidine pertinatior vterqz psternatiōis plenus ac nūquā sine sui tormēto violēt9 q dolorē cuz inferre vult patitur amara sollicitudine ne vltro nō contingat anxius. h ille. ex quibus oibus inducimur ad amorē dei ad pximi caritatē et amicitiā tanqz ad salutē anime necessariam ac corporis. ¶ Tertio inducimur ad amorē pximi auctoritate triplici s. Scā canonica et politica. ¶ Prio auctoritate diuia et scā noui et ve. te. sic discurrēdo.

¶ Diliges amicū tuū sicut teipz Leui.19.

¶ Diligetis aduenā qz et vos fuistis Ibidē

¶ Nō videbis bouē et ouē fris tui errātē et pteribis sz reduces fratri tuo Deut. 22.

¶ Si esurierit inimic9 tu9 ciba illū: si sitit potum da illi Prouer.25.c.

¶ Omne aīal diligit sibi simile sic et ois hō pximū sibi ois caro ad silem sibi piūgitur et ois hō sillis sibi sociabit. Eccle.13.

¶ Diligite inimicos vros benefacite his qui vos oderunt Mat.5.c.

¶ Diligere pximū tanqz se maius ē oib9 holocaustomatibus et sacrificijs Mar.12.

¶ Mandatū nouū do vobis vt di.inui.si dī.vos. sz ipse dilexit eos vsqz ad mor, sic dicit Apls. et lauit vos a peccatis vris in sanguine suo. Jo.13.

¶ In hoc cognoscēt oēs q disci.m. estis si dilectionē habueritis inuicem. Jo.13.

¶ Maiorē hac dilectionē nemo h. vt a. suā p.q. pro amicis suis. Jo.15.

¶ Diligentes sine simulatione odientes malum adherētes bono car. tatē fraternitatis habentes Ro.12.

¶ Nemini quicqz debeatis nisi vt inuicez diligatis. q.n. diligit pximū legē impleuit et infra. Dilectio pximi malū n opat. Ro.13.

¶ Omnis .n. lex i vno smone iplet diliges proximū tuū sicut teipsum. Gal.5.

¶ Nos scim9 qm translati sumus de morte ad vitam qm dili. fr. i. Jo.3.

¶ Si diligam9 nos inuicē deus manet in nobis. et caritas eius in nobis pfecta est. Et ibidem. Qui nō diligit fratrē suuz quē videt deum quem non videt quomodo diligit prie Jo.4. capl.

¶ Secundo inducimur auctoritate canonica. Nā Augu. 28. q.4. c. debet sic dicit. debet homo diligere proximū sicut seipsum quem potuerit hoiem beneficētie consolatione vel informatiōe doctrine vel disciplie cohertiōe ducat ad colendū deū. h ille. Qui ēt in.8. de tri. vt hētur in pmo sen. di. 27. c. Nunc aūt sicut dicit. Qui pximū diligit psequens ē vt ipsam pcipue dilectionē diligat deus āt dilectio est cōsequens ē ergo vt precipue diligat et in.8. de tri. vt habetur i ter. sen. di.17. c. hic querit iterz dicit vt qd ergo imus et currim9 in sublimia celoz et ima terraz querētes eum q est apud nos si nos vellim9 esse apō eū nemo dicat nō noui qd diligā diligat fratrez et sufficit

Et ideo concludit in li. de salutaribus do cumentis di. Non postulat a nobis deus aurum non argentum neqꝫ pallia neqꝫ vestes preciosas. neqꝫ armilas. neqꝫ agros ꝛ cetera huiusmodi: sed nosmetipsos querit ꝛ in nobis quiescere cupit accedamꝰ. ergo ad eum vt vitã eternã habeamus. habeamus in nobis dilectionem dei ꝛ proximi: qui diligit pximum legem impleuit: qui aũt econuerso odit homicida est. Qui diligit frem suum in tranquilitate est. corpus eius frem vero odiens circũdatus ẽ tempestate. vir mitis ꝛ benignus si patiatur malum pro nihilo ducit iniquus aũt etiaꝫ parum malũ audiens a proximo suo cõtumeliam arbitratur. Qui caritate plenus ẽ tranquilo animo ꝛ serenissimo vultu procedit. vir odio plenus ambulat iracũdus. hec ille. ¶ Ambr. etiã in quodaꝫ sermone dicit. Magna elemosina que ardentiũ criminum globos beniuolẽtie sue fonte refrigerat ꝛ irriguo largitatis obruit incendia delictorum misericordia largior vbi fides pmptior nihil tam comendat christianuꝫ qꝫ miseratio caritatis Greg. quoqꝫ in quadam ol. dicit. Precepta dñica ꝛ multa sũt ꝛ vnum multa p diuersitatem operis vnũ in radice dilectionis qualiter aũt ista dilectio sit tenẽda ipẽ insinuat qui implerisqꝫ scripture sue sentẽtijs ꝛ amicos iubet diligi in se ꝛ inimicos diligi pꝑter se. ille enꝫ veraciter caritatem habet. ꝛ qui amicum diligit in deũ. ꝛ inimicum diligit propter deum. hec ille. ¶ Tertio auctoritate polytica inducimur ad amorem pximi. Nam primo polyticorũ dicit Ari. Dilectio magis est eligenda qꝫ coitus quia dilectio fit p bonam voluntatem coitus aũt ẜm actũ carnaleꝫ. Et primo Rhetorice dicit diligi est pꝑter seipm amari. Et ibidem ẜo amicus ẽ qui amat ꝛ econtra qui amaẜ. ¶ Itẽ Tullius in libro. ꝺ officijs dicit scire debemus que in terris gignuntur ad vsum hominis creari homines autem hominum cã fuisse generatos vt ipi inter se alij alijs prodesse possint in hoc auteꝫ debemus ducem sequi ꝛ cõmunes auctoritates afferre in medium. hec ille. Qui etiã in li. de amicicia dicit amicitia omnibus rebus humanis preponenda ẽ nihil est tam nature aptum tamqꝫ conueniens ad res. secũdas vl' aduersas qꝫ amicicia quanta sit uix amicicie ex hoc intelligi potest ꝙ ex infinita societate generis humani qꝫ conciliauit ipa natura ita cõtracta res ꝛ adducta in augustum vt omnis caritas iter duos vel paucos concilietur. hec ille. ¶ Item secũdus plis sic dicit. Quid est amicicia? equalitas animoruꝫ quid amici desiderabile nomen hõ vix apparens infelicitatis refugiuꝫ indesinens felicitas. hec ille. item Señ. i epistola tertia ad lucill'. ait tam audacter cũ amico loquere qꝫ tecũ. ꝛ tu quideꝫ ita viue vt nihil eis cõmitas nisi quod inimico tuo cõmittere possis. hec ille. Salustius in cathelinario dicit. idem velle ꝛ ideꝫ nolle ea demũ vera est amicicia si quis etiaꝫ a culpa vacuus in inimiciciam prauorum inciderit quotidiano vsu atqꝫ illecebris facile par similisqꝫ ceteris efficitur. hec ille. Socrates vero sic inquit. Cuꝫ amicis breues rationes amicitias longas habere oportꝫ principiũ amicicie bene loqui exordiuꝫ inimiciciarum maledicere amicus raro acquiritur cito amittitur. hec ille. ¶ Iteꝫ pitagoras dicit amici sunt vnum ꝛ idem. vnde Hiero. contra Ruffinum sic inquit. Pitagorica sunt hec amicorũ omnia esse cõmunia. ꝛ amicum seipsum eẽ alterum. vnde ꝛ Ouidius dicit in li. de posito. Nomen amicicie barbara corda mouet. ꝛ sic patet hic auctoritate polytica. ¶ Tertio ad hoc inducimur triplici exemplo. ¶ Primuꝫ recitat Valerius i quarto li. de amicicia di. Quod damon ꝛ phytias qui fuerant discipuli pitagore tanta inuicem coniũcti erãt amicicia vt cum alter eoruꝫ dyonisius rex siue tyrannus cecilie interficere vellet: ꝛ

is tempus ab eo peteret domuz profectu
rus vt ordinarz res suas ⁊ impetrasset al
terum vadem.i.securitatem pro illius re
ditu tyranno dare non dubitauit appropi
quante autem die omnes cum stulticie ⁊
temerarium sponsorem damnabant, at is
nihil se de amici constantia timere predi
cabat hora autẽ constituta superuenit ami
ratus cum ceteriorex eos ambos libera
uit rogans vt ipsum in societatem amici
cie acciperent. ¶ Secundum est de amici
cia que legitur fuisse inter leliuz ⁊ Scipio
nem de qua plene loquitur Tullius in li.
de amicicia di. Idqz eo magis ẽ mihi cor
di ꝙ ex omnibus seculis vix tria autẽ qua
tuor paria amicorum nominantur in gene
re sperare videor Scipionis ⁊ lelij amici
tiam notam posteritati fore. ¶ Preterea
dicunt etiã antiqui ꝙ.5.fuerunt paria ami
coruz apud grecos.vz.thideus ⁊ polimies
Patroclus ⁊ Achiles .Theseꝰ ⁊ pithous
Diomedes ⁊ vlixes. Paliades ⁊ Horestes
Et postea fuerunt duo tirãni.s. Nise ⁊ cu
rialus amicissimi .¶ Tertium exempluz
ex lege ciuili elicitur d̃ illo qui potest col
ligere fructus arboris i alterius orto plã
tate de licẽtia legis.ff.de glande legenda
l.vnica vbi hẽt ꝙ si arbor tua sic pendeat
sup hortum alienum ꝙ fructus cadant in
ortum illius lex dat licentiam vicino tuo
colligẽdi fructus alienos in orto suo. Sic
in proposito si arbor tue caritatis sic pen
deat super ortum alienum.i.factũ vel ver
bum alienuz ꝙ bona verba ⁊ opera sua ex
caritate diligas ⁊ mala quantum in te est
corrigas ⁊ offensas remittas in omni par
te orti sui.idest i omni verbo vel facto fru
ctus colligis caritatis prime ad thesa.
quarto. Deus vos multiplicet ⁊ abunda
re faciat caritatem vestram in inuicem.
¶ Preterea sicut quando facta est pax :
vel tregua inter duos principes , ille qui
primo incipit persequi alium : vel bellum
indicere occidendo.vel comburendo vere
pacem frangit argumentum.ff.d̃ offi.pre
fec.vrb .l .cum paternis in.ff.veteri libro
primo . Ita homo reputatur alterius ini
micus qui est contra vnum de suis ⁊ repu
tatur contra patrem qui est contra filium.
Sed omnes sumus filij dei creatione , vn
de dicitur Mathei.5. Estote perfecti sicut
⁊ pater.u.c.per est.ergo qui oderit proxi
mum odit deum secundum illud Johãn.
15. Si mundus vos odit scitote , quia prio
rem me vobis odio habuit. Ex quibus pa
tet, propositum. Et pars secunda huius ser
monis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
declaratur ratio quare sit assignatus mo
dus diligendi proximum.

TErtio in isto sermone aduertendũ
est ꝙ sicut dilectio dei est sine mo
do vt in superioribus iam diximus ita
econtra proximi dilectio modum vult ha
bere ⁊ mensuram secundum omnes theo.
in tertio di.27.maxime.B.Tho.ar.i.in so
lutione tertij argumenti quod probatur
tripliciter.vz. Ratione.auctoritate.⁊ simi
litudine. ¶ Primo ratione sic dilectio fi
nis excedit dilectionem eius : qui ordina
tur ad finem eo ꝙ dilectio finis est causa
diligendi id quod est ad finem : quia sicut
dicit philosophus secundo philosophorũ
finis necessitat ea que sunt ad finem sed ta
les sunt he due dilectiones scilicet dei ⁊ pro
ximi : quia proximus diligitur propter de
um sicut propter vltimum finem deus au
tem diligitur vt finis : ⁊ vt causalis ratio
diligendi proximum ⁊ etiam omnia alia.
ergo non potest esse aliqua caritas que tã
tum diligat proximum quantum aliqua
deum. ¶ Preterea aliter dicenduz est de
amore dei ⁊ aliter de amore proximi ali
ter de amore dei ⁊ proximi. Naz amor dei
hic ⁊ in patria est eiusdẽ rationis sz differt

per maius et minus sed he due dilectiones .s. dei et proximi non sunt vnius generis vel rationis quia est alia ratio diligendi finem: et alia diligendi illud quod est ad finem. quia id quod est ad finem sortitur rationem diligendi ex aliquo alio .s. ex ipso fine. finis autem non sortitur rationem diligendi ex alio sed ex se ipso. et ideo he due dilectiones non sunt adinuicem comparabiles. ¶ Secundo hoc idē auctoritate domini lu. 10. dicentis diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo ex. t. ani. t. et ex. t. m. t. et proximum tuum sicut teipsum. vbi dicit Criso. Tu tamen attende qualiter ñ cum eodem excessu postulat vtrunqꝫ preceptum de deo enim dicit diliges. do. d. tuum ex to. etc. de proximo autem dicit et proximum sicut teipsum. ¶ Tertio idem probatur similitudine siue comparatione: quia homo plus debet deuꝫ diligere q̃ꝫ se ipsum: eo qꝫ bonum cōmune quale est deus magis debet diligi q̃ꝫ bonū particulare quale est homo: sed proximus debet diligi vt nosipsos. ergo in comparabiliter est maior caritas ad deuꝫ q̃ꝫ ad proximū. ¶ Debet ergo homo diligere proximum suum sicut seipsum septem modis. ¶ Primo sic diliges proximū. t. s. t. ipsum. idest id diligas in proximo tuo: quod diligis i te ipso. s. naturam imaginem et similitudinē dei non vicium non peccata. vnde Augu. in li. de vera religiōe. c. 85. ait. Ea est regula dilectionis vt quecunqꝫ sibi vult bona puenire et primo velit: et que accidere sibi mala non vult et proximo nolit hanc voluntatem erga omnes homines seruet. Naꝫ erga neminem operandum est malum. et dilectio proximi maluꝫ non operatur. hec ille. ¶ Scdo sic diliges proximū tuū. etc. ex quo caritatis affectu et effectu diligis teipsum eodem diligas et proximū. vnde Aug. in li. 50. omel. omel. 5. sic dicit regulaꝫ dilectionis circa proximū te accepisti si te ipꝫ non diligis. proximum quomodo diliges? ¶ Tertio sic. sicut teipsum. i. in quo teipꝫ s. in deo diligis ita diligas et proximuꝫ ait enim Aug. in epistola ad Marcianum q hominem non potest diligere quisquis eū non diligit. qui hominem fecit. diligēdus est. ergo homo propter deum nō propter munduꝫ vel temporale comodū. ¶ Quarto sic. Sicut teipsum. i. ad quod teipsuꝫ diligis. s. ad grām in presenti et gloriaꝫ in futuro sic et proximo optes eum amando. vnde Aug. super epistolaꝫ ad gal. dicit. Omnibus pari dilectione vita eterna optanda ē si non omnibus eadem possunt exhiberi dilectionis officia. ¶ Quinto modo sic diliges proximum. t. s. t. ipsum. i. qua ratione diligis te ipsum. s. quia es imago dei et capax bōitatis dicit. ¶ Sexto modo sic diliges proximum. t. sicut. t. ipsuꝫ. i. quo ordine diligis teipsum. i. supra res exteriores supra corpus propositum et infra deuꝫ. vnde Aug. in li. de moribus ecclesie. c. 31. dicit. Qui diligit proximum suum agit quantum potest vt saluus corpore saluusqꝫ animo sit sed cura corporis ad saluteꝫ anime refferenda est. diligit ergo his gradibus: quantum ad animam pertinet vt primo timeat deinde deum diligat hi mores optimi per quos etiam nobis ipsa prouenit ad quam omni studio rapimur agnitio veritatis. hec ille. ¶ Septimo et vltimo. sicut teipsum. i. q̃ꝫ diu teipsum diligis scilicet a principio vsqꝫ ad finem tam diu etiam diligas proximum licet autem illud aduerbium sicut sit signuꝫ similitudinis non tamen debet esse signuꝫ equalitatis quis prius et plus debet diligere seipsum q̃ꝫ proximum vt dictum est. Qualiter autem debeat proximus perfecte diligi dicetur infra feria. 6. sequēti vbi apertius declarabitur hoc. Diligamus igitur deum et proximuꝫ propter ipsum et in ipsum: quia his duobus preceptis gratia in presenti acquiritur et gloria in futuro. Amen.

vide Jacob ... [handwritten marginal note]

¶ Feria quinta post tertiã dñicam in quadragessima. de comparatione dilectionis vnius proximi ad alterum. Sermo. 43.

At ille singulis manus imponés curabat eos scribuntur hec verba Lu. 4. ꝛ in euangelio hodierno. Non solum in dilectione dei fratres in xp̄o carissimi sed ét solum in dilectione ꝓximi tota lex impletur secundum ꝙ videtur dicere apostolus Ro. 13. di. Qui diligit proximũ legem impleuit. Cuius dilectionis necessitatez. ꝛ inductionem p̄cedenti sermone abunde diximus. verum quia tante ẽ virtutis ꝛ potentie amicicia vt soli equiparetur vt dicit. Tullius in li. de amicicia solẽ inquit a mũdo tollere videntur qui amiciciam e mundo tollũt: quia nihil a dijs imortalibus melius habemus nihil iocundius. ideo de ipsa iterum atqȝ iterũ loqui non ẽ ociosum ẽ enim talis dilectio ad omnes cõmuniter cõicanda: quia naturaliter omnes filij vnius patris sumus. cuius rei exemplũ habemus a christo ante quem cũ varij diuersis langoribus detenti ponerẽtur vniuersaliter omnis diligẽs ẽm ꝙ dicunt verba proposita. At ille manus imponens singulis cu. eos. s. omnes attamen vnus altero est magis diligendus. Ad cuius rei clariorez noticiaz in hoc sermone de triplici comparatione dilectionis ꝛ caritatis ꝓximi descri bemus. ¶ Primo de cõparatione boni ꝛ mali caritatꝭ ꝛ mali amici ꝛ inimici. ¶ Secundo de cõparatione caritatis propinq ꝛ extranei. ¶ Tertio de cõparatione caritatis vnius ꝛ alterius propinqui.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d̄claratur si homo debet diligere malos ꝛ qũo debet plus bonos diligere ꝛ si est perfectissimus diligere inimicos q̄ȝ amicos.

Primo circa comparationez caritatis iustorũ ꝛ peccatorum amicoruȝ ꝛ inimicoꝝ tria dubia occurrũt declarãda. ¶ Primũ est an soluȝ inter bonos potest esse vera amicicia quia videt̃ secundũ tullium in li. de amicicia ꝙ inter malos non possit esse amicicia dicit eni sic hoc primũ sentio nisi in bonis amiciciam esse nõ posse. Et iterum addit ibidem. Nec sine virtute amicicia vllo modo esse põt ꝛ iterum inquit nihil virtute amabilius nihil ẽ qḋ magis alliciat ad diligendum. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ inter improbos amicicia vera esse nõ potest. Quod probat̃ ratione auctoritate ꝛ exemplo. ¶ Primo probat̃ ratione sic amicicia enim est quedam societas saltem animoꝝ que inter homines fit. Sȝ delictorum ẽ feda comunio vt habet̃. ff. pro socio. l. Quod autem. ꝛ flagitiose rei non ẽ societas vt. ff. de fideiuss. l. Si areo. §. fi. ꝛ ét rerum inhonestaruȝ non est societas vt. l. nec pretermittendũ. ff. pro socio. Sicut nec mandatum vt habetur. ff. mandati. l. si remunerandi. §. rei turpis. ¶ Preterea inter improbos ẽ fraus ꝛ dolus quibus bõa fides cõtraria est vt habet̃. ff. pro socio. l. 3. igitur inter bonos ꝛ malos amicicia esse nõ põt. ita ꝙ boni sint amici maloꝝ ꝛ mali bonoꝝ. vnde Tulli⁹ in li. de amicicia sic dicit. Nec ob aliquam causam vllam boni improbis improbi bonis amici esse nõ pñt nisi ꝙ tanta est inter dictos quantum maxima potest esse moꝝum studioꝝũqȝ distantia. ¶ Preterea omnis similitudo atrahit rem sibi similem ad se. ꝛ sic boni atrahunt bonos malos autem tanq̄ȝ dissimiles atrahere non possunt. vnde Tullius ibidem dicit. Nihil est ꝙ ad se rem vllaȝ sic alliciat ꝛ tam atrahat q̄ȝ ad amiciciam similitudo concedetur profecto veruȝ vt ꝛ bonos boni diligãt asciscanteȝ sibi quasi proximitate coniunctis atqȝ natura. hec ille. ¶ Secundo idem probatur auctoritate etiã ipsius Tullij eodem li. di. hec est enim ...

norum vita in qua nimirū nulla fides nulla caritas nulla ſtabilis beniuolentie pōt eſſe fiducia omnia ſemp ſuſpecta atq ſollicita ſunt:nullus locus amicicie:quis enim diligat quem metuat aut eum a quo ſe metui putet?coluntur tamen ſimulatione dūtaxat ad tempus q ſi forte vt fit plerumq ceciderint tunc intelligitur q̄ fuerint inopes amicorum quod tarquinū dixiſſe ferunt tamen cū exulē ſe intellexiſſet quoſ q fidos amicos habuiſſet: quoſq ei infidos cū iam neutris gratia refferri poſſet. hec ille.Ex hoc daret q tyrāni non diligūtur quia vt plurimū mali ſunt.¶ Tertio hoc idem probatur exemplo.Nā videm⁹ q ſi miſcetur aurum auro confunduntur ſpecies.& de duabus maſſis ſiue ſpeciebus fit vna irreparabilis ſin autē diuerſe fuerint ſpecies ſiue nature ſemper remanent diuerſe & ſeparabiles vt ſi miſceatur plūbum cum auro vel argento. Et ita ſcribit ff.de re.vendi.l.3.§.ſi.& l.Si frumentū.§. ſed ſi plumbū.ita dicendū eſt in amicicia q boni quia ſunt ex ſpeciebus cōuenientibus & ſimilibus ſunt vnum ex duobus p coniunctionem animorū vt ſupra dictum eſt.¶ Secundum dubiū eſt an mali & peccatores ſint ex caritate diligendi:quia vīdetur ex predictis q non:quia ex quo inter malos & bonos non pōt eſſe amicitia.vnde & ps.Non ne omnes qui te oderunt o.& ſuper.i.t.tabeſcebam:ſed omnes viri iniuſti deum offendunt & deo inimicant.ergo omnes peccatores ſunt odiendi.ergo non ex caritate diligēdi. ¶ Preterea caritas facit voluntatem noſtram conformari volūtati diuine. ſed peccatores ſunt deo odibiles.Ecc.12.Altiſſimus odio habet peccatores.Et propheta iniquos.o.h. Et iterū perfecto odio.o.il.i.peccatores.¶ Ad hoc reſpondetur ſecundum Alexandrum de ales in tertia parte in tractatu de precepti euangelicis. Et B. Tho ſa ſe.q.25. ar.6.Et Bo.in tertio di.28.q.3.q de malis hominibus dupliciter poteſt itelligi & dupliciter contingit loqui.vz. vel in quantū ſunt homine s:vel in quantū mali: ſiue in quantū habent in ſe rationem diuine imaginis ſm :quā ſunt capaces beatitudinis vel inquantū carent perfectione diuine ſimilitudinis.¶ Si primo modo conſideremus homines malos ad imaginem dei factos & capaces beatitudinis eterne ſic ſūt ex caritate diligendi pro eo q caritatis liberalitas & amplitudo omnes recolligit q ad illam ſumā beatitudinē habent idoneitatē.¶ Si vero conſideremus homines malos ſm q ſunt priuati perfectione diuine ſimilitudinis ſic potius ſunt deteſtādi q̄ diligēdi.& ſic ſunt ſimul diligēdi & odio habendi. odiendi ratione inordinationis culpe diligendi vero ratōe nature:que poteſt eſſe ad pfectionē gratie. & hoc ē quod dicit Grego.in.4.omel.Et ſi indignationē debemus vitijs compaſſionē debemus natur.Et Iſidorus in li.de virtutibus.d.Totum chriſtum non diligit qui hominē odit bonum eſt non odiſſe naturam: ſed culpā. Licet ergo malorū culpā oderimus ipſos tamen diligere debemus.Et ſic concludendum eſt q malorum hominū malitia ē deteſtanda:ſed tamen ſunt ex caritate diligēdi inquantum ſunt ad beatitudinem ordinati.¶ Dicas igitur ad arma in oppoſitū q habent intelligi quantū ad odiū culpe non nature.Eiuſdem.n.nature eſt & odiſſe malum alicuius.& diligere eius bonū.Et h odium proprie perfectum ad caritatem pertinet.Ideo dicit phs in.9. ethicorū q amicis peccantibus non ſunt ſubtrahenda amicitie beneficia quo vſq habeatur ſpes ſanationis eorum.ſed magis eis eſt auxiliandū ad recuperationem virtutis q̄ ad recuperationē pecunie ſi eam amiſiſſent: quantū virtus eſt magis amicicie finis q̄ pecunia.Et notandū ē q increpatiōes que in ſacra ſcriptura reperiunt tripliciter pūt intelligi.¶ Vno mō per modum pnuncia

tionis nō per modū operationis vt sit seu sus conuertantur peccatores in infernum. ¶ Aliomodo p modum optationis vt tamen desideriū optantis non referat ad penam hominū sed ad iusticiam punientis. ſm illud prophe letabitur iustus cū viderit vindictam: quia nec ipse deus puniens letatur in pditione impiorū vt dicitur Sapientie. primo. c. sed in sua iusticia: quia iustus dñs ⁊ iusticiaȝ dilexit. ¶ Postremo vt desiderium refferatur ad remotionem culpe non ad ipsam penā vt. s. peccata destruantur ⁊ homines remaneant. diligēdi sunt. ergo peccatores eo modo quo dictuȝ est. Nam xp̄s cum essemus peccatores dilexit nos i quo fuit perfectissima caritas. Attamen boni magis sunt diligendi ⁊ tanto magis quāto pfectiores non solum ſm effectuȝ sed ēt ſʒ affectū. Cuius ratio assignatur secundum Thomam secunda secū de questione vigessima sexta articulo sexto. ⁊ Ricardum in tertia distinctione vigessima nona articulo primo questione quinta quia cum deus sit: sicut formale obiectum caritatiue dilectionis ⁊ ipse diligens. sicut efficiens per ipsam caritatem sicut principium caritatiue dilectionis oportet q ſm maiorem approximationem rei dilecte ad alterū istoꝛuȝ maior sit dilectionis affectus. vnde qꝛ quāto diligibile est melius tanto propinquius est deo tanto magis ceteris paribus est diligendus: ⁊ dico ceteris paribus quia duorum diligibiliū vnum posset ita parum excedere aliud in propinquitate ad diligenteȝ q diligens magis deberet diligere minꝰ bonum q̄ʒ uis minor excessus i bonitate plus reddat rem diligibilem q̄ʒ aliqñ maior excessus i ppinquitate ad diligentē. ¶ Tertium dubium est presupposito q obligemur diligere inimicos vt infra dicere cuȝ agetur de pace ⁊ odio remittendo. An maioris sit meriti diligere inimicū q̄ʒ amicū. ¶ Videtur. n. q non quia phs. 8. ethi. c. io. dicit q pessimū est contrarium optimo: ſʒ maioris demeriti est odire amicum q̄ʒ inimicum. ergo ⁊c. ¶ Attamen quia contrarium videtur per illud Mat. 5. Si diligitis eos qui nos diligunt quam mercedem hēbitis. q. d. paruam vel nullā sed dilectioni inimici debet magna merces. ergo magis est meritoria q̄ʒ dilectō amici. ergo patet oppositum. ¶ Ad hoc rñdetur secundum Ric. in tertō di. 30. q. 3. Et bo. in. e. di. q. vltima. Et tho. e. d. ar. 3. ⁊ ſa ſe. q. 4. ar. 4. Et al'. in. 3. parte in tractatu de pceptis euangelicis q istorum duoruȝ motuū ad veritatem dilucidandam respiciendū est ad quatuor. s. ad formam que est caritas ⁊ ad conatum voluntatis ipsius diligentis. Et ad conuenientiam obiecti. Et ad relatōnem in finem. ¶ Si enim vnus actus excedit alium in aliquo istorum ⁊ sint pares in aliis tribus ille qui excedit est magis meritorius dico igitur q si actus diligendi ex caritate inimicum ⁊ actus diligendi ex caritate amicum sint ex eodem habitu caritatis ⁊ ex equabili conatu voluntatis ⁊ eque nobili modo refferantur in finē vltimum q magis meritorius est ille qui est respectu amici q̄ʒ ille qui est respectu inimici: quia excedit quantuȝ ad conuenientiam obiecti: quia conuenientius obiectuȝ dilectionis est amicus q̄ʒ inimicus. Nam amicus ē diligendus ⁊ inquantū homo ⁊ inquantum amicus. inimicus ⁊ si diligendus est vt homo non tamen vt inimicus. ergo magis meritoria ē dilectio amici q̄ʒ inimici. ¶ Si autem actus diligēdi inimicum sit ex maiori conatu voluntatis q̄ʒ actus diligendi amicum. Quod persepe cōtingit. Tum quia homo non sic iuuatur a naturali inclinatione tū etiaȝ: quia non sic iuuatur a passione sicut iuuatur ad diligēdum amicū tunc actus diligendi inimicū magis est meritorius. si vʒ actus voluntatis in isto actu tantum excedat conatum voluntatis deliberatiue in alio actu q̄ʒ p'

faciat ad bonitatem actus quam maior cō uenientia obiecti respectu dilectionis amici. Quibus prelibatis facile soluuntur argumenta contraria. Nam illud argumentum ex auctoritate phi procedit supposita equali caritate ⁊ equali voluntatis de liberatiue conatu ⁊ equali relatione in vltimum finem ⁊ istis suppositis concessum est ꝙ magis meritoria est dilectio amici q̄ȝ inimici. ❡ Ad illud vero argumentuȝ euangelij procedit de naturali dilectione tantum. vnde glo. ordinaria dicit. Amare amantem nature est inimicum vero amare caritatis est in quo satis patet ꝙ ibi cō paratur dilectio qua diligitur inimic⁹ ex caritate ad dilectionem qua diligitur amicus naturaliter scilicet quia amat diligentem ⁊ benefacientem ⁊ sic predicta auctoritas non est contra hoc quod dictum ē de eminentia dilectionis amici in bonitate vltra bonitatem dilectionis inimici. Et sic patet pars secunda huius sermonis.

❡ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur qualiter homo debet magis diligere propinquos q̄ȝ extraneos ⁊ bonum extraneū q̄ȝ propinquū.

Secūdo in isto sermone circa comparationem caritatis propinquorum ⁊ extraneorum tria alia occurrunt dubia. ❡ Primum est an homo debeat magis diligere domesticum q̄ȝ extraneuȝ. ❡ Ad quod respondetur ſm Bo. in tertio di. 29. q. 5. Quod secundum ordinem nature prius diligūtur propinqui q̄ȝ extranei. quod probatur. ratione auctoritate ⁊ exemplo. ❡ Primo probatur ratione sic. rectus ordo diffinitionis est vt prius cōmunicetur propinquiori ⁊ deinde remotiori: quoniaȝ ergo caritas rectum ordinem a natura nō auffert hinc est ꝙ caritas superueniens illum ordinem nature perficit ⁊ perficiendo dicitur eodem ordine ordinari non ꝙ ille ordo competat sibi ſm se sed quia competit sibi ratione nature in qua est propter considerandū est ꝙ duplex ordo attenditur in caritate. vnus qui ei competit secū dum se ipsam: ⁊ iste ordo attēditur penes bonum ⁊ magis bonum ⁊ maxime bonuȝ. vnde caritas de se magis mouet ad amandum spiritum q̄ȝ corpus ⁊ deum summuȝ q̄ȝ spiritum creatum. Alius est ordo qui competit ei ratione nature subtracte. Et hic attenditur secundum has differentias: que sunt proprium ⁊ alienum propinquuȝ ⁊ extraneum. affectus enim caritatis subtrahat sibi affectum nature. ⁊ illum perficit ⁊ regit secundum id quod habet in se rectitudinis concedendum est igitur ꝙ secundum ordinem caritatis domestici preponendi sunt extraneis. ❡ Secundo hoc ideȝ probatur auctoritate ad Gal'. vltimo apostol'. d. Operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei. Et. i. thi. iij. Si quis suorum ⁊ maxime domesticorum. c. nō. h. f. n. ⁊ est in fi. deterior. vnde per has duas auctoritates ostenditur ꝙ domesticus in dilectione extraneo debet preponi. per vnaȝ ostenditur positiue per alteram destructiue. Item hoc idem ostē ditur auctoritate Ambrosius qui vt habetur in tertia distinctione vigessima nona ponit domesticos collocandos esse. v. loco in ordine caritatis extraneos autem in sexto. ❡ Tertio hoc idem probatur exemplo sicut enim diffusio corporalis caloris prius est ad loca propinquiora quam ad remotiora ita a simili coniunctio amoris spiritualis prius respicit naturaliter quod est propinquum q̄ȝ quod est remotum. Si ergo domestici sunt propinquiores nobis q̄ȝ extranei vel inimici videtur ꝙ in ordine caritatis primo sint collocandi. ❡ Secundum dubium quod oritur ex precedentibus est an homo debeat plus diligere extraneum meliorem q̄ȝ sibi coniunctum minus bonum. Ad quod respondetur secundum Tho. ſa. secūde. q.

26.ar.7.Et Ric.in tertio di.29.q.6.⁊ Bo.i 3.di.29.i.q.circa litterā ꝙ nos pl⁹ diligere debem⁹ vnū q̃ꝫ aliū dupliciter pōt itelligi Aut sibi optando maius bonū.Aut ex affectu maiori.¶ Primo modo debet hō magis diligere extraneū meliorē q̃ꝫ sibi coniunctū min⁹ bonum ꝑ illo statu quo sunt in tali gradu bonitatis quia hoc requirit iusticia dei vt maiori merito respondeat maius premiū. Quādiu tamen sumus in statu vie in quo pōt esse profectus in merito dꝫ hō velle magis sibi coniunctū ad maius meritū peruenire q̃ꝫ extraneum ⁊ existenti ad maius premiū. ¶ Secūdo loquendo de maiori affectu dico ꝙ cū in ordine diligendi ex caritate debeat haberi aspectus ad propinquitatē diligibiliū ad deum ⁊ ad diligentem ita tamen ꝙ multo magis ponderet homo excessum in vno gradu propinquitatis ad deū q̃ꝫ excessum in vno gradu ad diligentem tanta potest esse bonitas extranei ⁊ taꝫ parua bonitas ⁊ propinquitas mihi magis coniuncti vt pote quia non attinet mihi nisi in tertio gradu vel in quarto ꝙ ex maiori affectu debeo diligere extraneū magis bonum q̃ꝫ mihi cōiunctū minus bonū Magis.n.sp diligere debet hō euꝫ qui secundū iustitiā magis est diligendus sꝫ ſm perfectam iustitiam melior semp magis est diligēdus vnde Augu. in libro de vera religione sic dicit. Hec ē perfecta iustitia qua potius potiora ⁊ min⁹ minora diligamus. Qđ intelligendū est eo modo quo dictū ē. Pōt enim esse ꝙ ille qui mihi cōiunctus ē. Ita de propinquo ē mihi coniunct⁹ ⁊ excessus bonitatis extranei vltra bonitatē istius ita paruus ꝙ plus debeo diligere istum minus bonū magis mihi coniunctū q̃ꝫ illum extraneū magis bonū. Et isto modo intelligen.est illud Augu.libro p̄io đ doc. christiana sic di. Cum omnibus prodesse non

possis his potissimū consulendū est qui ꝓ locorum ⁊ tēporum vel quarūlibet rerum oportunitatib⁹ constricti⁹ tibi quasi quadā sorte iunguntur.h̄ ille. Est tñ sciendū ꝙ qr homo hꝫ a parētibus eē ꝙ sicut nō debet aliquem proximū ex maiori affectu diligere q̃ꝫ seipsum quantūcūqꝫ excedat eum in bonitate ita neminē maiori affectu dꝫ diligere p̄re suo quantūcūqꝫ excedat p̄rem suum in bonitate nō dico priuilegiata sicut est bonitas xp̄i ⁊ beate virginis quos maiori affectu diligere dꝫ q̃ꝫ parentes qr maius bonum prouenit per eorum bonitateꝫ q̃ꝫ per parentes. ¶ Tertiū dubiū ē an hō teneatur magis diligere benefacientē q̃ꝫ non benefacientē. Ad qđ respon. Tho. i tertio di.29.ar.6.in solutiōe tertij argu.⁊ etiā qnti. Et scđa scđe.q.26.ar.8.in solutiōe scđi argu.ꝙ hō tenetur magis diligere benefacientē triplici rōne. ¶ Prio rōne preuentionis sic. Ille ē maxime diligēdus q nos preuenit in beneficio caritatis quia dicit Augu.in libro de cathatezādis rudibus. Nulla ē maior ꝓuocatio ad amorē q̃ꝫ preuenire amādo.nimis eni durus est anim⁹ q dilectionē ⁊ si nō vult impendere nolit rependere. Sꝫ benefactor nos preuenit beneficio caritatis ergo ē maxime diligēd⁹ ¶ Secundo hoc idē probatur rōne largitionis sic amatori dꝫ reamatio filiis correspondere ſm phm. 8. Ethi. ⁊ Tul.in li.de amicitia sꝫ ad amantem pertinet agere qđ ipse amans vlt ⁊ operatur bonum amato ergo ad amatum pertinet amāti in similibus respondere sꝫ benefator ē diligens ⁊ benefaciens ergo beneficiatus h̄ duo suo benefactori tenet. ¶ Tertio probatur hoc ratione superationis qr. s. benefactor excedit tribuēdo nam ille a quo maxima beneficia recepimus maxie est diligendus qui propter de⁹ ⁊ parētes a qbus beneficiatiture per creationē ⁊ generationē accepi quanto potiora ab eo beneficia recepimus Et sic pꝫ ꝙ magis sunt diligendi ꝓpinqui

q̄ʒ extranei ⁊ benefactores q̄ʒ alij.Et pars ſecunda huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermōis in qua de claratur qualiter homo debeat magis di ligere vnum parentē q̄ʒ alium.

IN Tertio i hoc ſmone p̄ſuppoſito ꝙ deus parētes ⁊ cōſanguinei pri cipaliter ſunt diligēdi.tria dubia occurrūt declarāda. ¶ Primū eſt an hō teneatur magis diligere parētes q̄ʒ filios quia ſm phm.8.Ethi.c.12. Filius ē ꝓximior p̄ri q̄ʒ pater filio ergo magis filius ē diligendus p̄re q: ceteris paribus magis debet dili gere ſibi proximiorē.Ad hoc reſpon. tres tho.vʒ b.Bo.in tertio di.29.q.4.Et Ric. ibidem. q.7.Et b.Tho.ſa ſe.q.26.ar.9.ꝙ parentes magis ſunt diligendi q̄ʒ filij. qḋ ꝓbaẗ. Rōne auctoritate ⁊ exēplo. ¶ Pri mo ꝓbatur rōne ſic. magis deſcendit fili⁹ a patre q̄ʒ econuerſo ſʒ maior ē inclinatio rei ad illud a quo dependet ergo maior ē inclinatio filij ad parentes ſed illud ad qḋ eſt maior inclinatio fortius ē diligen. igiẗ p ꝑtet propoſitū. Preterea illud magis eſt diligen.qḋ habet maiorem rōnem boni ⁊ qḋ eſt deo ſilius ſed p̄r habet rationē emi nentioris boni ⁊ ſilioris deo ergo magis ē diligendus q̄ʒ filius. ¶ Scḋo idē proba tur auctoritate. ¶ Primo ſcripture ſacre. Exo.20.dicentis ho.p.t.⁊.m.t.Si ergo mā data dei tradita ſunt ſm. or.ca.v̄r ꝙ cari tas principali⁹ ad parētes q̄ʒ ad filios ha beat ordinare.hoc idem ꝓbatur auctorita te Ambro.ſup illud ſcḋo can. Ordinauit in me caritatē vt ēt recitat Magi.in tertio di.29.ſic di. Qḋ p̄io deus diligēdus. ſcḋo parētes.deinde filij. ¶ Tertio idem ꝓbaẗ exēplo q: vt videmus vbi maiora accipiū tur beneficia maior ēt debet eſſe dilectio ſed plura accepimus beneficia a parentib⁹ q̄ʒ a filijs ergo ipſis magis debemus eſſe grati ſed qui magis gratus ē alij cum ma gis diligit ergo parentes in ordine carita tis ſunt filijs p̄ponendi. Dicas ergo ad ar.ꝙ cum homo maiora beneficia accepit a patre q̄ʒ a filio ⁊ prius dilectus ſit ab eo magis dʒ ceteris paribus diligere patreʒ q̄ʒ filiū ſuum plus eni poſſunt iſta duo ſm rectū iudiciū rōnis ad augendam in dili gente dilectionē q̄ʒ propinquitas que ma ior ē filij ad p̄rem q̄ʒ ecōuerſo vt dictū eſt in illo ar.⁊ ideo nō valet. Quod ſi dicaẗ grā proficit naturā ſicut ēt ars perficit na turam.6.politi.⁊ imitatur eaʒ quantū pōt primo phyſi.⁊ ſcḋo de aīa ⁊.7.metha.ff.de adop.l.Adoptio. ſʒ videm⁹ ꝙ naturaliter parētes plus diligunt filios ergo videtur ꝙ ſimilis ordo debeat eſſe in ordine gra tuito ſiue amore melius dicatur. Ad hoc reſpon.ſm Bo.ꝙ natura in quibuſdā cur rit cōſona via cum gratia. In quibuſdam currit via oppoſita in quibuſdam currit via diſperata. In hoc enim ꝙ homo plus diligit ſe q̄ʒ proximum natura gratie con cordat. In hoc ꝙ plus ſe diligit q̄ʒ deum nature repugnat. In ſʒ autem ꝙ plus dili git filium q̄ʒ patrem q: intendit ſaluari in illo procedit quaſi via diuerſa. ⁊ ideo gra tia ſuperueniens ordinē in primo affectu ſaluat ⁊ perficit.in ſecūdo ſimpliciter mu tat.in tertio vero nouū ordinem dat ita ta men ꝙ affectum illum nō exterminat vn de extimo ꝙ homo habens caritatē ⁊ ha bens parentes ⁊ filios dum moriẗ affectu gratuite dilectiōis magis deſiderat parē tum ſalutem dū moriẗ affectu nature ma gis deſiderat filijs ſanitatem. Nec ē oppo ſitio hic naturalis dilectionis ad gratuitā propter cōſiderationem diuerſam q̄ʒuis ergo naturali inclinatiōe magis inclinen tur homines ad dilectionē filioꝝ tñ ſi regu lentur rōne magis debēt diligere paren tes.cōtra qḋ quidā faciunt emancipantes ſe a parentibus vt theſaurizent filijs. O ſcelerati filij. O ingrati ſic fiet vobis a fi lijs veſtris.Eſt etiam nomē ſm Ric. vbi

supra.q.9. q͏ oibus pensatis d3 homo magis diligere prem carnalem q̄3 spūalem ⁊ ei magis ē optan.bonum ⁊ ex maiori affectu q̄3 uis enim maius beneficium recepit a patre spūali q̄3 carnali tamē pr̄ spūalis nō ita vere ē causa beneficij qđ impēdit filio sicut pr̄ carnalis beneficij corporal' qđ ẜm phm.8.Ethi.c.11.Est esse nutrimentū ⁊ disciplina. Preterea cum a patre carnali filius habeat corp⁹ ⁊ dispositionē ad anime intellectiue susceptionē que non infundit nisi presupposita dicta dispositiōe ⁊ esse hominis oibus pensatis fit nobilior q̄3 gr̄a cum gr̄a sit accidēs maius ē omnibus cōsideratis beneficiū qđ recipit filius a pr̄e carnali q̄3 qđ recipit a spūali. In actu tamē exteriori aliquā reuerentiam d3 pr̄i spūali q̄3 non d3 carnali q: sic dicit phs.9.Eti.c.2. Non eadē oibus reddenda neq3 pr̄i oia.

¶ Scđm dubiū est an hō plus debeat diligere prem q̄3 matrē. Ad qđ respon. scđm Ric.vbi supra.q.8.⁊ Tho. scđa scđe. q.26. ar.10. q͏ hō magis debet diligere prem q̄3 matrem.ceteris paribus ⁊ posset eni esse tanta distantia virtutis vt amicitia meritō debeat dissolui ⁊ mutari vbi plus deberet esse ẜm phm.8.Ethi.⁊ ideo vt Ambro. dicit. Boni domestici sunt malis preponēdi per se aūt loquendo pr̄ in quantū pr̄ ē magis diligendus q̄3 mater inquantū mater. Pro cuius cōclusionis declaratione ē aduertendū q͏ circa productionē filiorꝝ a parentibus duplex ē opinio. Una est Ari. qui ait in.15.de aialibus q͏ ad productionē prolis mulier cōcurrit materie passiue sic lignū i artificiato solū ministrans materiā semen autē viri actiue transiens in spūm ⁊ calorem. Alia opinio huic opposita ē Galieni di. Quod semen viri concurrit principalius actiue sed tamen etiam passiue. Semen autem mulieris principali⁹ passiue sed tamen etiam actiue qđ probat sic. Pater diligit filium vt opus suum.8. Ethi. sed mater plus patre diligit filiū ergo cōcurrit ad eius ꝑductionē. eque sicut pr̄.s.actiue ⁊ passiue.l3 non ois. Preterea si illa opinio esset vera ait Galien⁹ sequeretur q͏ materia plus nō esset nobilior q̄3 illa alia materia in casulis infecis existēs cum prole exeuntis cū ipsa tpe partus ⁊ ex qua fiunt mōstra ⁊ turpia nec plus diceretur mr̄ plus q̄3 illius matre corrupte qđ absurdum ē ⁊ falsum. Preterea quādocunq3 aliqua spēs gaudet aliqua pfectiōe gaudet in vtroq3 sexu sed virtus generādi actiue ē pfectio ergo ⁊c. Nam que sunt eiusdem speciei quecūq3 sequūtur vnū indiuiduū eiusdē speciei sequūtur aliud ergo ⁊c. Scđm vtranq3 istarꝝ opinionū hētur q͏ pr̄ est magis principiū filij q̄3 mater q: ẜ3 primā pr̄ matre actiue cōcurrit ẜm secūdā āt magis q̄3 mr̄. Ex qbus oibus ꝓbatur p̄dicta cōclusio q: pr̄ ⁊ mr̄ amanꝰ a filijs vt principia quedā natural' originis. ẜm pmā opinionē pr̄ h3 excellentiorē rōnē pricipij q̄3 mr̄ q: pr̄ est principiū p modū agētis. Mater aūt p modū paciētis ⁊ mr̄e. Scđz vero secundā opinionē pr̄ magis cōcurrit actiue q̄3 mr̄. Et iō p se loquēdo pr̄ est magis diligēdus. Con. henricus.8.Ethi. Qđ si ꝯ dicatur sic. Phs in li.de generatione aliū dicit q͏ femina in generatiōe dat corpus sed homo nō h3 aiam a pr̄e sed a deo solo per creationē ergo plus habet a matre ergo ⁊ plus debet eam diligere. Ad h respon. Ric.⁊ Tho. Quātus formatiua corporis est in semine pr̄is per quam corpus format ⁊ disponit ad susceptionē aie rationabil' qđ principalius ē in generatiōe nr̄a q̄3 informē materiā ministrare. Preterea ẜm Auicenā libro secūdo de aialibus c.1. Spūs in nobis radicales sunt de semie pr̄is ex quibus omnibus oritur. vnū correlarium q͏ i casu q͏ filij non possint vtriq3 parenti subuenire simul potius est subueniendum patri q̄3 matri. Seneca enim ponit talem casum. Quidā pater apiratis captus auxiliū petit a filio corporale Ma

ter domi iacet ceca nihil aliud habēs am bob⁹ inseruire nō potest ⁊ vterqȝ indiget quid faciet. Argumenta facit ad vtrūqȝ partem sed nō soluit. Ius autē ciuile in ca su respondet cōsimili sicut pȝ insti. de p̄ria potestate in glosa tenēdo ꝙ p̄ri potius te netur succurrere. quia lex presumit ꝙ fili⁹ coiter plus sperat a p̄re iure hereditario succedit enim p̄ri in omnibus bonis nō au tem matri. Contra qđ quidam faciunt de serentes p̄rem vt cū m̄re stent. Nam ad me semel quidā venit venetijs cum lachry mis dicens se ex vxore filiū ⁊ filiā habere qui tres ꝯ se insurrexerāt ⁊ ꝙ peius est eū percusserāt sicqȝ exegit vt de hoc predica rem o filij neqȝ amate p̄rem ⁊ matrem sed p̄rem plus q̄ȝ matrē quia hoc caritatis or do requirit. ¶ Tertiū ⁊ vltimū dubium ē an magis diligendi sint parētes q̄ȝ vxor. Nā apostolus ait ad Ephe. 5. Qui vxorē diligit seipsum diligit. q. d. ꝙ sic debet dili gere sicut facit carnem suam. Sed homo ex caritate magis se q̄ȝ proximum debet diligere ergo ⁊c̄. Ad h respon. Ric. vbi su pra. q. x. ⁊ Tho. secūda scđe. q. 26. ar. xj. Ric. enim dicit ꝙ omnib⁹ pensatis maiori affe ctu debet homo parentes diligere q̄ȝ vxo rem. Tum ratione fortioris cōiunctionis quia fortior est coniunctio fundata super propinquissimū nature gradū qualis ē vi ri ad parentes q̄ȝ fundata super mutuum consensum vel verba vel signa expressum qualis est inter virum ⁊ vxorem. Tum ēt ratiōe maioris boni recepti esse enim. Nu triri ⁊ disciplinari que recipiūtur a paren tibus maius est bonum q̄ȝ carnale reme dium ⁊ solatiū societatis ⁊ adiutorium ad procreationem plis que vir habet ab vxo re. Tho. autem distinguit di. Quod gra dus dilectionis potest attendi secundum rationem boni. ⁊ secundū coniunctionē ad diligentē. Si loquamur secundū rationem boni qđ est obiectum dilectionis magis sunt parentes diligēdi quia diliguntur sub ratione principij ⁊ eminentioris cuiusdaȝ boni. Si autē loquamur secundū rationeȝ coniunctionis magis diligenda est vxor quia coniungitur viro vt vna caro existēs scđm illđ Gen. p̄io. Erūt duo in carne vna ⁊ ƀm illud. Mat. 19. Itaqȝ non sunt duo ſȝ vna caro. Et ideo intensius diligitur vxor Sed fortius diligendi sunt parentes ⁊ ma ior reuerentia est eis exhibenda. Quod si dicatur vbi sunt plures rationes dilectio nis ibi maior debet esse dilectio sed i ami citia que est ad vxorem sunt plures ratio nes dilectionis dicit enim phs in. 8. Ethi corum ꝙ in hac amicitia est vtile delecta bile: ⁊ honestum propter virtutem si vir tuosi sunt coniuges ergo maior debet esse dilectio ad vxorem q̄ȝ ad parentes. Ad hoc respon. etiam secundum Tho. ꝙ etiaȝ in amicitia paterna inueniūtur plures ra tiones dilectionis. ƀm. L rationem boni q̄ȝ uis ille preponderent ƀm rationem cōiun ctionis debent ergo multo fortius diligi parentes. Cōtra qđ quidam insulsi faciūt qui volūt vxorem dominā esse domus nec parentum curant iuxta illud Esdre. 4. c. Multi dementes facti sunt propter vxo res suas. Non dico non debere vxorem venerari: sed sic eam diligere vt ⁊ deus non contemnatur ⁊ parentes. Quot filij scelerati reperiuntur qui contemplationē vxoris aliquando parentes verbis iniu riosis ⁊ obprobrijs afficiunt ⁊ ꝙ peius est aliquando percutiunt. O fili nequam. Ubi est maternus amor vbi paterna dile ctio credis ne amplius ab vxore q̄ȝ a pa rentibus diligi? absit. Ideo quando apud te murmurat ⁊ vt ei melius credas inci pit flere dicens non possum viuere in ista domo mater tua vetula tenet me vt an cillam ⁊ pater vt sclauam videt noli ei credere sed accipe vnum bastonum ⁊ frange et scapulas super omnia enim pa rentes diligunt filios. Nam propter eos semper parentes ingemiscunt i eius recor

dicatione sed vxor uix in eius morte fiet ꝛ amplius non recordat̄ ꝛ alteri se ꝯiungit Nam de quadā compertum est ꝙ marito sospiti persepe dicebat. o marite mi tantū te diligo ꝙ si mori te contingeret nullatenus superuiuere possem: casu vir moritur illa plorans prorsus nolebat a monumēto discedere sicq̄ꝫ pernoctanti quidam adolescens custos cuiusdaꝫ qui pridie fuerat suspensus ad illam accedens fletus tanti cāꝫ interrogat eamq̄ꝫ tristem consolatur ꝛ tādem ad copulam deuenerunt carnalem redi͂ēs iuuenis cadauer sublatū reperit quē anxiuꝫ mulier consolari cepit di. Ne paueas. accipiemus huius oli viri mei corpus ꝛ loco illius ponemus quod cuꝫ factū fuisset. Juuenis ille dicit. heu me nihil egim⁹ nam vir ille duos dentes anteriores non habebat factum apparebit. mulier autem respondit ne timeas omnino ꝛ accipiēs lapidem duos dentes prefatos proprijs manibus illi euulsit. O grandis amor mulieris qui sic cito euanescit. ꝛ ita tibi eueniet si vxorem super parētes dilexeris. diligamus igit̄ fratres carissimi ꝑm ordinem caritatis ꝛ sic gratia hic gaudebimus ꝛ eternaliter postmodum perfruemur gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sexta post dn̄icam tertiaꝫ in quadragessima de modificatione amoris proximi quomō. vꝫ. iuste ꝛ sancte debet amari Sermo. 44.

vide Jacob de ... [handwritten marginal note, partly illegible]

M Ulier da mihi bibere Scribuntur hec verba Jo. 4. c. ꝛ in. e. ho. Quoniaꝫ fratres in christo dilectissimi superioribus sermonib⁹ ea que ad proximi dilectionē nos inducunt sunt aperte ꝑtractata ꝛ quomodo vnus alio intensius debeat amari. Nunc superest ea dicere per que quilibet adiscere possit quomō hoc mandatū de ꝑximi dilectiōe iuste ꝛ perfecte obseruetur vt latius que dicta sunt declarentur: q̄ꝫuis enim dictum sit ꝙ amicus debet amari sicut se tamen diffusius h̄ est aperiendū nō enim ex vna salutatione vel vno colloquio nec ex signis tantum aliqui dicunt̄ amici. vnde paulus iurisconsultus. ff. de verbo. signi. l. late culpe. §. amicos sic dicit. Sic amicos appellare debemus non leui noticia coniunctos sed quibus fuerint iura familiaritatis honestis rationibus quesita. hec ille. Nec etiam ex inhonestis rationibus potest eē vera amicicia. Et sicut amicicia non contrahitur ex leui cā sic etiam inimicicia non contrahitur ex leui causa. vt. C. de li. ca. l. Solo vt igitur sciamus qualiter veram caritatem erga proximū habere debeamus que potissime ex actibus exterioribus cognoscitur. In p̄senti ostendere conabimur quod euidenter ostendit dn̄s Jesus in euangelio hodierno. sedens sup puteū fatigatus ex itinere di. Mulier da mihi bibere docens nos debere lassos ꝛ fatigatos pauperes fouert. Sciendū ē igit̄ ꝙ ꝑximus a nobis tripl'r deꝫ amari. ¶ Primo effectiue. ¶ Scd̄o ordinate. ¶ Tertio excessiue.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur ꝙ homo deꝫ diligi effectiue nō affectu solum. i. per cōicationem necessarioꝝ corporaliū tꝑalium ꝛ spiritualium.

P Rimo igit̄ circa dilectionē ꝑximi veram ꝛ pfectam mouet̄ dubiuꝫ an ordo caritatis huiusmodi attendat̄ penes affectū tm̄ an simul penes affectum ꝛ effectū. Nam videt̄ primo nō cōsistere in affectu per illud ꝑuer. 18. vir amicabilis ad societatem magis erit amicus q̄ꝫ frater: sed cōstat ꝙ ista amicicia de qua loquimur sapiens nō aduersari ipi caritati. imo poti⁹ est ei cōsona. sed ꝑꝫ istā dicit sapiens ꝙ magis diligit̄ hō bone societatis q̄ꝫ fr̄ ꝑm carnē vr̄. ergo ꝙ ꝑꝫ assignatas dr̄ias n̄ attēdat̄

ordo dilectiōis quantū ad affectū. Prete tea vr non consistere in effectu qr si hoc esset ergo recte & sm ordinē caritatis ageret q prebendale beneficiū poti⁹ dat suo cōsanguineo q̄ȝ extraneo. quod tñ reprehendit. Miche.3.c.di. Ve q hedificat syon. i. ecclīā in sanguinib⁹.i.in parentib⁹. ¶ Ad hoc dubiū respon.sm Bo.in tertio di.29. q.vltima p tres cōclusiōes. ¶ Pria quasi dr psuppositio. ¶ Scda responsio. ¶ Tertia cōclusio. ¶ Prio enl presupponēda est ista distinctio q multipliciter cōtingit affectū nrm accipi.& effectū multiplicem reperiri ¶ Triplex eni reperitur affectus. ¶ Unus a caritate ellicitus quo opto alicui summū bonū. ¶ Ali⁹ imperatus quo opto alicui aliquod bonū terrenū. ¶ Tertius vero ānexus quo delector in alicui⁹ bono q magis tenet rōnem passionis q̄ȝ motus qr ē quedā mulcebris cōplacentia que passio dr. Et cū sit triplex affect⁹.ordo caritatis respicit affectū a caritate ellicitū pricipaliter qr magis mihi debeo optare beatā vitaȝ q̄ȝ alij.& post me magis patri meo q̄ȝ alteri & sic vlterius pcedendo vt supradictū ē. Affectū vero imperatū respicit minus principaliter. vnde pro diversis oportunibus & cōditionibus ordo quantū ad illū affectū pōt variari & prepostera ri. Affectū vero ānexum q est passio mulcebris minime respicit ordo caritatis. Ille enim potius respicit sensualē experientiā q̄ȝ rōnis eligentiam. Sicut pȝ qr plus gaudet & delectat qs aspiciēdo sotium quem videt presentē q̄ȝ in recolendo prem queȝ hȝ absentē q̄ȝuis eū magis diligat cuius signuȝ est qr pro pre multo maiora faceret. Silr & ex pte effectus distinguen.est. Nā triplex reperit. Quidā est qui respicit aie salutem & iste respicit ordinē caritatis pricipaliter primo eni debeo procurare salutem meā q̄ȝ proximi & prio salutē pris q̄ȝ alterius & sic deinceps procedendo. Alius est effectus q respicit releuationē temporalis & corporalis necessitatis & hunc effectū respicit ordo caritatis minus pricipaliter q̄ȝ primū qr sm diuersas oportunitates pōt & dȝ homo magis & minus esse beneficus in collatiōe beneficij temporalis. ¶ Tertius vero effectus consistit in collatione alicuius beneficij ecclesia. & hunc minime respicit ordo caritatis. In collatione eni taliū beneficiorum multū attendenda est meriti dignitas & par aut nihil sanguinis proximitas. timen. eni est & cauen. ne sub caritatis pallio affectus lateat carnalis. ¶ Secundo circa hāc difficultatem soluenda sunt argumēta cōtraria ex qbus predictis facile pȝ respōsio. Naȝ ad primū qd cōcludit caritatē in effectu nō consistere. dicen. q aliud intelligit de affectu q est cuiusdā mulcebris cōplacentie rōne cuius delectatur homo habitare cū bono q̄ȝ cuȝ fratre vel alio cōsanguineo & rōne hui⁹ nō attenditur ordo caritatis vt dictū est. Similiter ad aliud argu. de effectu rōne beneficij prebēdalis siue eccle.&c. nō attenditur ordo caritatis. ¶ Tertio ex predictis ponit vera & catholica cōclusio sȝ Magistrū sen. in tertio di.29. ex dictis Ambro. ellicita & fundata sm Bo. vbi supra q ordo caritatis p cōparationē nri ad primū & vnius primi ad alterum non solū attendit sm effectū sȝ etiā sm affectum. Et hoc intelligen.est ceteris alijs paribus si eni in duobus dilectis ē par dignitas & necessitas quantū de istis pprietatibus & conditionibus equaliter sunt amandi effectu & affectu sȝ si i altero eorum superaddatur sanguinis propinquitas facit ipȝ magis amabilem & illo modo intelligit Ambro. ordinem assignare caritatis respectu primorum qd notat cū dicit qd domestici si boni sunt malis filijs sunt preponen. Qd si dixeris cuȝ ad ordinē caritatis cōcurrat meriti dignitas & indigentie oportunitas si ē & propinquitas quar Ambro. assignat ordinem caritatis magis penes ppinquitatem q̄ȝ

penes bonitatem vel indigētie necessita
tem. Dicendū ē ꝙ conditio bonitatis nec
est no. ıo ita nota nec ē in se ita stabilis ⁊
firma sicut ꝓpinquitas. nā hodie q̄ ē bon⁹
forsitā malus efficiꝛ ⁊ econuerso silr̄ ē de ne
cessitate ⁊ oportunitate ideo penes grad⁹
necessitatis bonitatis ⁊ oportunitatis nō
potuit ita certitudinalr̄ ordo caritatis assi
gnari sicut penes cōditiones ꝓpinquita
tis debem⁹ igitur diligere ꝓximos nr̄os
non solum actu interiori ſ; etiā exteriori ef
fectiue qḋ ꝓbatur triplici rōne. ¶ Prīo
rōne ꝓbatiōis sic. ſm Grego. ꝓbatio dile
ctionis est exhibitio operis. ergo vbi est
maior operis exhibitio. Ibi probatur ma
ior esse dilectio ⁊ econuerso. Si ergo cari
tas ordinata ē in diligendo p; ꝙ ordinari
d; in corde ⁊ in opere. vn̄ prīe Jo. 3. Non
diligamus verbo neq; lingua supple solū
modo sed opere ⁊ virtute. i. vera operatio
ne. Non ergo est vera dilectio nisi sit i cor
de ⁊ opere i. affectu ⁊ effectu. ¶ Secūdo
idē probaꝛ rōne imitatiōis. Nam xp̄s est
xp̄ianoꝝ caput ⁊ dux ⁊ oīs eius actio fuit
nr̄a instructio. Sed ipse dilexit nos corde
⁊ opere si ergo nos tanq̄; mēbra caput no
strū seq volum⁹. debemus. ⁊ nos ꝓximos
nr̄os diligere simili amore alr̄ falso xp̄ia
ni dicimur dicit eni ph̄s in ṗdicto subiecte
Ab eo ꝙ res ē vel nō est dicitur ꝓpositio
vera vl falsa. prīo pyret. si igiꝛ xp̄i opera
non hēmus veri xp̄iani nō possumus ap
pellari vn̄ Hiero. in testamēto dicit. Heu
quot sunt q̄ xp̄iano fungūtur noīe ⁊ sacro
sunt renati baptismate quib⁹ melius esset
non fuisse cū opera xp̄i nō faciant. h ille.
¶ Tertio idem ꝓbatur rōne creationis.
Deus eni est cā oīum bonoꝝ nr̄oꝝ corpo
ralium tp̄alium ⁊ spūalium qḋ nō solū per
sacram scripturā ꝓbatur Ja. c. 2. Oē datū
o. ⁊. o. d. p. d. sursum ē. S; ēt p ph̄m primo
thopi. d. Omne bonū h; principiū ab vno
bono s. deo. Et in li. de secretis se ad Alex.
d. Sicē oīs veritas ab vna veritate sic oīs
bonitas ab vna bonitate. Et in li. de bono
fortune. Deū honoram⁹ q̄ bona oīa tribuit
⁊ sine ipso nihil ē bonum. ⁊ in libro de cau
sis dicit. Prīa cā influit bonitatē suam in
oībus tam in corporali q̄; in tp̄ali. Et ph̄s
in thop. sic dicit. a prīo bono oīa bona ṗce
dunt. Si ergo vt dicit ph̄s in tertio d̄ aīa.
Deus ⁊ natura nihil agunt frustra nō ista
nobis cōicauit nisi ꝓpter bonum finem vt
v; bonū ꝓpositū aīe ⁊ corpōis prīo nobis
ꝓcuremus deinde his q̄ nobis ꝓīmen sūt
⁊ demum oībus proximis nr̄is necessitatē
patientib⁹ subueniam⁹ igiꝛ p; ꝓpositū ꝙ d̄
bemus diligere ꝓximos nō solū affectu ſ;
ēt effectu. Et hoc tripl̄r. ¶ Prīo in spūali
bus. ¶ Scd̄o in tp̄alib⁹. ¶ Tertio i corpo
ralibus. ¶ Prīo debem⁹ diligere ꝓxios
nr̄os eis subueniēdo in extrema necessita
te spūali. ponēdo. ¶ Prīo vitā propriam
pro illius salute cum extrema necessitas
id reqrit si sine periculo aīe ꝓprie fieri p̄t.
Nā vt dictū ē supra tractādo de dilectione
ꝓpria tenemur pl⁹ aīaꝫ ꝓximi diligere q̄;
corpora nr̄a iō qlibet teneꝛ de necessitate
corp⁹ exponere ꝓ salute ꝓximi ēt si su⁹ ēēt
inimic⁹ puta si qs videret seduci ꝓximū
ab infidelibus teneꝛ periculo se exponere
mortis vt eū a tāto fidei ꝑiculo eripiat ⁊
adiuuet. Idē dr̄ ⁊ intelligiꝛ si ab hereticis
⁊ impijs qbusuis seduceretꝛ. Silr̄ vr̄ d̄ his
q̄ laborantē morbo pestilētiali dereliquūt
qñ verisilr̄ nō solum in corpore sed ēt i aīa
moriꝛ. peccare mortalr̄ videtur eis nō sub
ueniendo dum valent cū non diligant ꝓxi
mum suū sicut seipsum. i. iusto amore quia
timēdo a morbo contaminari ꝓpriū corp⁹
preponit spūi proximi lui ꝯ preceptū dī sed
S; multo grauī⁹ peccāt parētes affines ⁊
prēs spūales curā gerētes de similib⁹. ⁊c.
¶ Scd̄o in tali extrema necessitate spūali
tenemur diligere ꝓxios ponēdo ꝓpriā fa
mā ꝓ salute ipoꝝ aīaꝝ vt p; ex antedictis.
¶ Tertio tenemur i tali necessitate spūali
diligere ꝓxios nr̄os ponēdo substantiā p

pꝛiã ꝓ salute aiaꝝ ipsoꝝ cũ hec duo incóparabiliter minora sint q̃z ponere vitã ꝓpꝛiã ⁊ si ad hoc tenemur multo fortius ad ista duo q: si xp̃s aiam suam posuit pro nobis vt hẽtur pꝛie Jo. 3. ⁊ nos debemꝯ ꝓ fratribꝯ aias nr̃as ponere .i. vitã corporalé. Ad quã caritaté hortat̃ Augu. sup Jo. ſmone 47. di. Nó recusatur labor. suadet amor nostis eni q̃m qui amat nó laborat ois labor nó amantibꝯ grauis est. ⁊ in li. de ꝯsolatione mortuoꝝ ſmõe. 2. inq̃t amor impaciens solet pericula cuncta cõténere. ¶ Scdõ debemus ꝓximos diligere eis subueniédo i necessitate corporali nó qdé ponédo ꝓpꝛiã aiam q: vt dictũ est supra tenemur plꝯ diligere aiam ꝓpꝛiã q̃z corpora ꝓximoꝝ ⁊ hoc nó solum est in consiliũ sz in preceptũ q: ꝯ̃ faciédo fit ꝯ̃ naturale ꝓ̃ceptũ amoris iusti quo ét ab ipsa natura ꝑcipit̃ ne ꝓ quacũqz necessitate corporis ꝓpꝛij aia dãnetur multo minꝯ pro ꝓximo eaz ponere dz. ponere aũt vitã pꝛopꝛiã ꝓ corpore pꝛoximi nó est de necessitate ꝓ̃cepti sz de pfectióe cõsilij. ⁊ si quis corpꝯ pꝛopꝛiũ pro salute corporis ꝓximi sui ponit nó prudéter agit nec é ſm hoc pꝛeceptũ .s. Diliges ꝓximũ tuũ sicut te ipsum q: non dicit plꝯ q̃z nos. nó esset talis iustus amor. sz si pericula sint paria i extremo perfectiõis consiliũ sit corporali sue saluti pꝛeponere ꝓpꝛiã vitã. Sz ponere ꝓpꝛiã substãtiã pro extrema necessitate corporis pꝛoximi. hoc é debitũ ex ꝓ̃cepto. vt clare dicet̃ infra in sermone de obligatióe dandi elemosinam. Jdcirco causa breuitatis pertranseo. quia ibi pꝛobatiões videri poterunt. ¶ Tertio debemꝯ diligere ꝓximos nr̃os in necessitate extrema tépoꝛali non qdem necessitate pꝛecepti sz cõsilij. Ad cuiꝯ declaratioñé é sciendũ q̃ ꝓ necessitate tépoꝛali pꝛoximi cõtingit ponere tria ¶ Pꝛio contingit ponere pꝛopꝛiã substantiã tpalé ⁊ lz hoc fit ð pfectióe cõsilij tñ nó est de necessitate ꝓ̃cepti vñ si quis casu in mari patit̃ naufragiũ pro corporali euasióe pꝛopꝛias merces in mari iactet ⁊ illas pꝛoximi reseruat ex caritate f̃ma pfectionis cõsiliũ iplet ad qð necessario non tenetur. ¶ Secũdo cõtingit ponere ꝓ tpali ꝓximi necessitate ꝓpꝛiã vitã. ⁊ hoc quidé é moꝛtale peccatũ q: ꝯ̃ nature legé agit que iustuz amoꝛé obseruare ꝑcipit. ⁊ iõ si ét hoc ageret ꝓ pꝛopꝛijs rebus tpalibus esset moꝛtale. ¶ Tertio contingit ponere ꝓ tpali necessitate ꝓximi aiam ꝓpꝛiã. ⁊ hoc ois vt ét pz ex antedictis pꝛohibitũ est nó solũ pro alijs sz etiã pro se. Et sic pz qualiter ꝓximꝯ dz diligi effectiue ⁊ pars pꝛima huius sermonis.

¶ Pars secũda huius ſmonis in qua declaratur quomodo quilibet pꝛoximus debet diligi oꝛdinate pꝛopter deum ⁊ ad finem debitum.

SEcundo circa dilectionis pꝛoximi modum sciendũ est q̃ non solũ effectiue sed etiam oꝛdinate diligi ⁊ amari debet a nobis ⁊ hoc triplici oꝛdine .s. oꝛdine intentionis. oꝛdine pꝛepositionis. Et oꝛdine directionis. ¶ Pꝛimo enim debemus diligere pꝛoximum oꝛdine intentionis vt s. pꝛincipaliter diligatur pꝛopter deuz. Caritas enim mouet hominem ad diligen. deum secundũ eum modum qué deus pꝛecepit sed deus pꝛecipit pꝛimo amari se deinde pꝛoximũ pꝛopter se quia pꝛimũ ⁊ summum mandatũ est. diliges dñm deum tuũ ſm ãt simile huic est diliges pꝛoximũ tuũ Mat. 22. ergo deus dz amari pꝛicipaliter ꝑꝑ se ⁊ pꝛoximus ꝑꝑ deum. Pꝛeterea cã é pꝛior suo effectu sz dilectio dei est cã dilectionis pꝛoximi quia ideo diligit homo pꝛoximũ q: diligit deum cuius imago est ergo ⁊c̃. ¶ Item diligibile qð pꝛius est i intentione pꝛius est in affectione sed intentio per pꝛius est respectu finis q̃z respectu eius qð est ad finem ergo ⁊ dilectio. Si ergo diligitur deus in ratione finis ⁊ pꝛoximus in rõne eiꝯ qð é ad finé necessario videt̃ qð dilectio dei pꝛeambula sit ad.

dilectionẽ ꝓximi ⁊ qḋ propter ipm̃ solum ꝓximus sit diligendus. vñ notan . ẽ ꝙ triplex reperitur obiectũ dilectiõis proximi ¶ Primũ dr̃ malũ qñ vz ꝓximus diligit ꝓpter aliquã vtilitatẽ vl' delectationẽ carnalem vel aliud quoduis comodũ q: vt dicit phs in libro de sensu ⁊ sensato. bonitas ⁊ malitia habitus dependet ex bonitate ⁊ malitia obiecti. Sicut igit hõ alias mũdi res põt assumere in vsum suũ sic ⁊ homines ipsos quos si diligit quia sunt sibi vtiles aut delectabiles manifeste apparet q: eos nõ diligit. sicut se ipm̃ sed sicut equũ asinum panẽ ⁊ silia. vñ de pe. di. 2. c. proximos dr̃. ꝓximos diligim⁹ sicut nos si non ꝓpterea aliquas vtilitates nr̃as nõ ꝓpter aliqua beneficia speranda vel accepta non ꝓpter affinitates. ⁊ cõsanguinitates sed ꝓpter hoc tm̃ ꝙ sunt nature participes diligamus. Ex his ergo vnusquisqz cõsideret si alterũ diligit nõ ratione huius sz propter aliud comodũ vel vtilitatẽ siue delectationem q: tũc non implet hoc mãdatũ nõ eni diligit ꝓximũ sicut seipsum . Idẽ est iudicium de filijs ⁊ cõseruis ⁊ qbuscunqz cõiunctis sm̃. n. aplm̃. 1. cor. 13. Caritas non querit que. s. sunt. Cuius rei exẽplũ ipse exhibuit 1. cor. x. dicẽs. Nõ querẽs qḋ mihi vtile ẽ. sed qḋ multis vt salui fiant. sz heu ve mundo q: vt ait Apl's ad phil. 2. c. Omnes eni que sua sunt querũt ñ que Iesu xpi. ¶ Secundum obiectũ dilectiõis ꝓximi ẽ bonũ sed nõ perfectũ qñ quis aliũ diligit q: ab eo diligitur hoc eni bonum ẽ sed non perfectũ silr' qñ vnus virtuosus diligit aliũ q: est virtuosus ⁊ doct⁹ non alia de causa. ¶ Tertiũ obiectũ dilectiõis ꝓximi est bonum ⁊ perfectũ qñ qs. vz. diligit alium solũ pp deum solũ . vt dictũ ẽ. Hic eni est amor verus ⁊ perfectus vñ Augu . oĩa predicta ꝯfirmauit sup p:ia Io. omel. 8. di . Nõ sic debemus amare homĩes quõ gulosus amat turdos amat eni vt occidat ⁊ consumet ⁊ amare se dicit ⁊ ad hoc amat vt non sint . ⁊ aliud quicquid ad ciban. amam⁹ ad hoc amamus vt illud consumetur ⁊ nos reficiamur nunqd sic amãdi sunt homines tãquã cõsumandi? sz amicitia quedã beniuolentia ẽ vt aliqd prestemus eis quos amamus. ꝙ si non sit ꝙ prestemus sua beniuolentia sufficit amanti . ¶ Secũdo debem⁹ diligere ꝓximũ ordine prepositiõis sc̃dm eni phm̃ sc̃do ethi. duob⁹ malis appositis minus malũ est elligendũ. ⁊ duobus bõis appositis maius ẽ elligen. ⁊ in. 5. ethi. addit ꝙ ordo reqrit vt maius bonũ preponatur minori. Cũ igitur in nobis tria sint bona. quoꝝ vnum alia incompabil'r excedit. Primũ ⁊ supremũ est aĩa. Scd̃z ⁊ mediocre est corpus. Tertiũ ⁊ infimũ est substantia huius mundi hunc gradatũ amorẽ hz homo ab ipsa natura ⁊ in quolibet hoĩe eẽ ipsa natura demõstrat. qs enim est q oculũ corporis nõ malit priuari q̃z mentis ⁊ rationis. cũ ex hoc hõ amens efficeret . In huius misterium dr̃ . Oculum pro oculo. Mat. 5. idest oculũ mẽtalẽ oculo corporali ꝑponet ex ipsa lege nature . Quis rursus ꝓ naturali vita tuẽda ñ ꝯcta terrena postponet qḋ Iob testatur. 2. c. d. Pellem pro pelle. i. vitã alterius pro sua cõseruanda ⁊ cuncta que hz homo. i. omnẽ mũdi substantiam dabit pro aĩa sua. i. ꝓ vita corporali cõseruanda debemus igit plus animam ꝓximi diligere q̃z corpus ei⁹. ⁊ ẽt nostrũ vt dictũ est. Et plus eius corp⁹ q̃z bona temporalia siue nr̃a siue sua. ⁊ hic ordo seruandus est i dilectiõe cuiuscũqz ꝓximi. Pensent igitur parẽtes qui furtis rapinis vsuris ⁊c. die noctuqz inhiant vt bona temporalia cumulẽt filijs in suaꝝ ⁊ filioꝝ predictum aĩaꝝ qui ideo ⁊ se ⁊ filios odire cõprobantur cum secum in interitũ sempiternum etiã filios trahant sicut Osee. 9. c. scriptum est Effraym q crescens interpretat deducet ad interfectionẽ filios. pensẽt etiã impie matres ⁊ ceteri quilibet qui pro liberandis caris suis oĩa demonũ ludibria

⁊ incantationes peragunt:penſent etiã parentes quomõ filios ⁊ filias diligant qui pro temporali gloria vel delectatione carnali coniugio iungunt raptoribus vel vſurarijs. Patet igitur ꝙ quicunqꝫ optat bona temporalia aut corporalia ꝓximis ſuis contra anime vel corporis eorũ ſalutem ñ eos diligit ſicut ſeipſum.i.eo recto ordine ⁊ ſancto. ℂ Tertio debet homo diligere ꝓximum ſuum ordine directionis ⁊ hoc tripliciter. ℂ Primo ad finem debitũ.i. ad felicitatem eum diligendo.ſm phm.tertõ thopicorũ ⁊ primo ethi. Omnis homo naturaliter appetit felicitatem : ſicut igitur volumus vitã eternã pro nobis ſic alios diligere debemus vt habeant vitam eternam nullum excludendo ⁊ hoc diligere ẽ proximũ ſicut ſeipſum vt dictum eſt ſupra ſermone.42.circa finem quod cõfirmat pro ſp.de pe.di.2.c.proinde di.proiñ ſicut nos proximos noſtros diligimus:quando ad bonos mores ⁊ ad eternã vitam conſequẽdam ſicut nobis eorum ſaluti conſulimus. quando nos in eorũ peccatis ac periculis cogitamus.⁊ ſicut nobis ſubueniri optaremus ita ei ſubuenimus.aut ſi facultas defuerit voluntatem ſubueniendi tenemus. quapropter cariſſime tota dilectione ſatage vt bonũ quod tibi conferre ius vellꝫ ⁊ proximo.hec ibi. ℂ Secũdo debet homo proximũ ſuum diligere ordine directionis nullum malũ ei appetendo:ſed eundeꝫ bonum quod ſibimet ei optando.vnde Aug. in li.de vita xpiana di. Quid ſit proximũ tanqꝫ ſeipſum diligere:vt quantum poſſumus explicemus:qꝫqꝫ ipſius cauſe expoſitio alio loco breuiter diſerat cum dicitur. Quod tibi non vis alij ne feceris dominꝰ quoqꝫ ⁊ ſaluator noſter dicit. Omnia que vultis vt faciant vobis homines ⁊ vos facite illis ſimiliter. Nemo enim eſt qui malum ſibi optet ab alio fieri.ille ergo proximũ ſuum tanqꝫ ſeipſum diligit qui ei non aliquid malũ quod nec ſibi vult fieri:ſed ſi quid boni prout ipſe ab omnibus percipe optat ⁊ conſequi libẽter impetiti:hec ille. ℂ Tertio dꝫ homo diligere proximũ ſuuꝫ ordine directiõis peccata ⁊ vitia eius odiendo:quia vt dicit Aug.in li.de vera innocentia.c.2. Sic diligendi ſunt homines vt eorum non diligant errores : quia aliud ẽ amare ꝙ facti ſunt aliud ẽ odiſſe quod faciunt.hec ille. Et ideo quilibꝫ tenet ad correctionem fraternam:quia Mat.18.precipit dñs. Si peccauerit in te.f.t.u.⁊.c.e.inter te.⁊ ipſum ſolum ſup quibus verbis dicit tho.ſa ſe.q.33.ar.2. Quod õmiſſio fraterne caritatis aliquando ẽ meritoria.aliquãdo eſt peccatum veniale.⁊ aliquãdo ẽ mortale:que breuitatis gratia pertranſeo quoniam in volumine:de preceptis in ſermõe de taciturnitate de hoc abunde diximus. Et ſi ſufficiant pro parte ſecunda huius ſermonis.

ℂ Pars tertia huius ſermonis in qua declaratur ꝙ de perfectione conſilij ẽ ut hõ diligat proximum ſuum exceſſiue.

Tertio principaliter pulchre videndum ẽ qualiter homo non de precepti neceſſitate ſed cõſilij perfectione debet proximũ diligere exceſſiue. Et hoc tripliciter. ℂ Primo ponendo ſubſtantiam temporalẽ. ℂ Secundo laborem virilem. ℂ Tertio vitã corporaleꝫ. ℂ Primo quidem ponendo ⁊ cõtemnendo ſubſtantiam temporalẽ ꝓpter proximũ ſuũ propinquũ vel extraneũ amicum ſiue inimicũ gradus perfectionis eſt.vnde dominus Mat.19. Si uis perfectus eſſe.u.⁊.u.o.q.h.⁊.d.p.⁊ ſequere me. Et cant.8.ſi dederit homo omnem ſenſum domus ſue pro dilectione quaſi nihil deſpiciet eam.vnde de tali inquit propha diſperſit dedit pau.iu.e.m.in ſeculũ.ſ.ad idẽ quoqꝫ ptinere vꝫ ſꝑpter dei ⁊ ꝓximi dilectionẽ nõ recuſat damnũ pati i exterioribus bonis. Et huius cõmendat apo.ad hebr.10.d.rapinã bonorũ.u.cũ gaudio ſuſcepiſtis. Et puer.11.c.habetur. Qui

negligit damnū ꝑpter amicum iustus est. ergo si pp inimicū. ₰c. ¶ Secundo ꝑpter amorem proximi sustinere ac assumere laborem virilem gradus pfecte caritatis ē. hoc est seruire vz pauperibus infirmis ⁊ incarceratis ⁊ p quoqz alio laborare vt essz in exercitio predicationis siue cōfessionis insudare. Magne quidem pfectionis ē ex caritate sustinere corporales labores pro necessitate corporū proximorū, sed multo pfectius est pro eorum animarū salute insudare idem est si quis amore dei vel proximi psecutiones tribulatōes ⁊ infamias perferre nō recusat. vnde Apo. 2. thi. 2o laboro inquit vsqz ad vicula quasi male operans sz verbum dei nō est alligatum ideo omnia sustineo ꝑpter electos vt ⁊ ipsi salutem cōsequantur. ¶ Tertio autē tradere vitam corporalē pro salute animi proximi gradus ē perfecte caritatis est ⁊ vltie que dilectio nō pōt intelligi teste domino qui Jo. 15. dicit maiorem hāc dilectionē nemo habet vt animā suam ponat quis. p. a. s. Et in hi perfectio dilectionis consumat. propterea summus ⁊ perfectus amator dn̄s Jesus vt huius cōsumate caritatis nobis exemplum daret in cruce mori ē dignat⁹ pro nobis peccatoribus ab eterna liberandis morte. ¶ Sed notāter aduertendū ē q duo ad animā pertinere dicunt vnuz secundū q viuificatur a deo aliud ₰m q viuificat corpus. ¶ Primo quidem mō animā ponere pro fratribus inquantū viuificatur a deo homo nequaqꝫ debet tantum nempe quisqz anime vitam amat quantuz ipm deum amat plus enim qsqz tenet deum diligere qꝫ proximū non debꝫ quis ergo vt proximū saluet animā suam damnaf imo pro toto mūdo saluando nō dꝫ homo velle sustinere detrimentū anime sue. vnd dn̄s Mat. 16. Quid prodest homini si vniuersum mundū lucret anime vero sue detrimentum patiat. ¶ Secūdo aūt inquantū anima considerat ₰m q viuificat corp⁹ ⁊ est principiū vite humane pro dilectiōe proximi animā ponere vltra extremitatē necessitatis de qua superius dictū est ad pfectionem consilij pertinet non preceptu. ⁊ de hoc. 2. cor. 13. i exemplū se ponit apo. di. Ego libentissime impendar ⁊ sēp impendar ipse pro animabus vestris. vbi glo. inquit. Perfecta caritas est vbi quis libenter paratus sit etiaz pro frībus mori: que omnia cōfirmat Aug. sup Jo. sermone 65. di. super illud in hoc cognoscent. o. q discipuli. m. e. si. d. h. a. tanqꝫ diceret alia munera mea habent vobiscū ēt non mei non solum naturā vitam sensū idem ⁊ eam salutē que hominibus peccatoribusqz cōmunis ē verū etiam linguas sacramenta, pphetiam scientiā fidem distributionem rerū suarūz pauperibus ⁊ traditionem corporis sui vt ardeant: sed quoniam q caritatem non habent vt titinabula ꝯcrepant nihil sūt nihil illis ꝓdest non. ergo in illis qꝫuis bonis muneribus meis que habere possūt etiaz non discipuli mei: sed in hoc cognoscēt omnes q discipuli mei estis si dilectionēz habueritis inuicē. O sponsa christi pulcra inter mulieres. o dealbata ascendens ⁊ incūbens sup fratuellē tuū quoniam ei⁹ lumine illustraris vt candeas eius adiutorio fulciris ne cadas o qꝫ bene tibi cantat in illo cāticorū cantico velut epitalamio tuo quia caritas in delitijs tuis ipsa non comperdit cum impijs animam tuam ipsa discernit causam tuam ⁊ sicut mors valida ē ⁊ in delitijs tuis est. hec ille. Diligamus igitur fratres modo debito ⁊ ordine dominum nostrum Jesum christum mutando ⁊ qui gloriosus cum eterno patre ⁊ spiritu sancto viuit in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post tertiā dn̄icam in quadragesima de reprobatione incestus ⁊ punitione adulterij. Sermo. 45.

IN lege Moyſes mãda
uit nobis huiuſmõi la
pidare. Scribunt hec
verba Jo.8.ꝛ in euãge
lio occurrentis ferie.
Poſtq̃ʒ fratres in xpo
cariſſimi diebus ſupio
ribus de caritate ꝓximi abũde verba feci
mus opere pciũ duximus de vitijs huius
modi caritati ↄtrarijs aliqua delibarᷓ cari
tas.n.vera ꝓximi ex naturali inclinatione
indita pſuadet vt ea ꝓximis faciam⁹ que
nobis fieri volumus.ꝛ ea ñ faciamus que
nobis inferri recuſamus: ſʒ cõtra hanc ca
ritatem pcipue militãt hec vitia inceſtus
ſacrilegia adulteria de qbus multa in li.ḋ
peccatis diximus: ſed de eorũ punitione ꝛ
reprobatione fere nihil dictũ eſt. Qm̃ igiᷓ
in hoc opere de virtutibus ꝛ reprobatiõe
vitiorũ ↄtrariorũ principalr̃ tractare intẽ
dimus in ſabbato pñti vbi hẽtur exẽpluʒ
de muliere adultera quã duxerũt ſcribe ꝛ
pharisei ad dñm nr̃uʒ di. In lege. M.ꝛc.
Tres igiᷓ cõſiderationes de reprobatõe i
ceſt⁹ ꝛ adulterij punitiõe faciem⁹. ¶ Pria
q̃rũ diceᷓ inceſtus diſſuaſio. ¶ Scḋa ſacri
legij fugatio. ¶ Tertia autem adulterij
punitio.

¶ Pars prima huius ſermonis in qua ḋ
claratur quõ inceſtus reprobatur ꝛ diſſua
detur. rõne. auctoritate. ꝛ exemplo.

PRimo dico q̨ tria ſunt q̃ maxie vi
tiũ inceſtus diſſuadent.vʒ. Ratioci
natas. auctoritas ꝛ exẽplaritas. Prio diſ
ſuadʒ hoc vitiũ. Rõcinitas.i.rõ multiplex
ꝛ tres tm̃ in pñti dicem⁹ reliquas omittẽ
do. Prima rõ ẽ ſm tho. ſa ſe.q.15. ar.9.
q: naturalr̃ hõ oʒ quand.i honorificẽtiã pa
rentibus ꝛ p ↄñs alijs cõſanguineis q ex
eiſdẽ parẽtibus ḋ ꝓpinquo originẽ trahũt
in tm̃ q̨ apud antiquos vt narrãt hiſtorici
nõ licebat filiũ cũ p̃re balneari: ne ſe inuicẽ
nudos viderẽt manifeſtũ ãt ẽ in actib⁹ ve
nereis cõſiſtere quãdã turpitudinẽ honori
ficẽtie cõtrariã. vñ hoies verecũdanᷓ. Et iõ
cõgruũ ẽ q̨ cõiunctio venerea fiat inter ex
traneas pſonas. ꝛ huius cã vr̃ exprimi. le
ui.18. vbi dr̃ mr̃ tua ẽ nõ reuellabis turpi
tudinẽ eius. ꝛ idem poſtea ſequiᷓ in alijs.
¶ Scḋa rõ eſt q: pſonas cõiũctas ſangui
ne neceſſe ẽ adinuicẽ ſimul cõuerſari. vñ ſi
tales nõ ꝓhiberenᷓ a venerea voluptate ſi
mul miſcenda nimia oportunitas homini
bus dareᷓ exercende libidinis. vñ ille pſo
ne in lege veteri videnᷓ ꝓhibite: quas oʒ
in ſimul cõmorari. ¶ Tertia rõ ẽ ſm Ari.
in quarto poly. q: cũ hõ cõſanguineas dili
gat naturalr̃. Si talibus adhereret amor
q eſt ex comiſtione venerea fieret nimius
ardor amoris. ꝛ maximũ libidinis incẽtiuũ
qḋ caſtitati repugnat. ꝛ q̃ʒuis inceſtus dr̃
quaſi nõ caſtus ꝛ qlibet ſpẽs luxurie corrũ
pat caſtitatẽ tñ p antomaſiam dr̃ inceſtus
inter cõiũctas ꝛ cõſanguineas pſonas: q:
maior corruptella ẽ caſtitatis tuʒ pp opor
tunitatẽ ad laſciuiã ex frequẽti frequenta
tione tũ pp nimiũ ardorẽʒ amoris. ꝛ ſic pʒ
pria diſſuaſio. ¶ Scḋo diſſuadʒ hoc vitiũ
auctoritas. ¶ Prio ue. te. leui.18. Omnis
hõ ad ꝓximã ſanguinis ſui non accedet vt
reuellet turpitudinẽ eius. Item deu.23. dr̃
nõ accipiet hõ vxorẽ patris ſui nec reuel
labit operimentũ eius. Itẽ ezec.22. dr̃ Sce
lus operati ſunt in medio tui verecunda
patris diſcoperuerũt in te imunditiã men
ſtruate humiliauerũt in te ꝛ vnuſquiſqʒ in
vxorẽ ꝓximi ſui operatus ẽ abhominatio
nem ꝛ ſocer nurũ ſuam polluit nefarie fra
ter ſororem ſuã filiam p̃ris oppreſſit in te
ꝛ ſequiᷓ congregabo vos ꝛ ſuccendam in
ignem furoris mei ꝛ cõflabimini in medio
eius ſicut conflaᷓ argentuʒ in medio forna
cis. ¶ Secundo diſſuadet auctoritas no.
te. Nam Jo. bap. tm̃ exhorruit hoc ſcelus
vt ſolum de hoc reprehenderet herodem
lʒ q̃ʒ pluribus alijs eſſet inuolutus vñ di.
Ma.6.c. nõ licet tibi habere vxorẽ fr̃is
tui: ꝛ ꝓpter hoc retruſus eſt in carcerem

⁊ decapitatus. item Mat.7.dicitur. Nolite sanctum dare canibus.i.incestuosis.nec margaritas spgere ante porcos.i.incestuosos q.s.canes ⁊ porci n̄ cauent cōsanguinitatem.itez paulus p͞re ad cor.5.dicit. Omnino auditur inter uos fornicatio.⁊ tal' fornicatio qualis nec inter gentes ita vt vxorem patris sui aliquis habeat ⁊ vos inflati estis ⁊ non magis luctū habuistis vt tollatur de medio vestri qui hoc opus fecit. Ego qui absens corpore p̄ns autez spiritu iam iudicaui vt p̄sens eum qui sic operatus est in nomine.d.n.Jesu xp̄i congregatis vobis ⁊ in eo spiritu.⁊ in virtuté.d.n. J.christi tradere huiusmodi sathane in interitum carnis vt sp̄us saluus fieret.hec ille.Ecce quomō Apo.excōmunicauit quendam qui abutebatur nouerca sua.⁊ tradit⁹ est in potestatem sathane:vt sic crudeliter vexaret a dyabolo in corpore sicut vexabatur i anima.❡Tertio dissuadet hoc vitiū auctoritas iuris canonici.vt p3.32.q.7.c.si quis viduam.⁊.c.concubuisti. Ex decreto zacharie ,ppterea.⁊.35.q.5.c. Si quis cum matre et.c.si vero ⁊.c.Nec eā vbi ait Gre. ad felicem episcopū.Nec eam quā aliquis ex propria consanguinitate habuit coniugem ducere vlli christianorum licebit : q: incestuosus est talis coitus ⁊ abhominabilis deo ⁊ cūctis hominib⁹.hec ibi. ❡Tertio dissuadet hoc vitiū triplex exemplaritas.❡Primū est exemplū mosaicum. nam Gen̄.49.cum Jacob benediceret filios suos Ruben. primogenitus postponitur ⁊ dedit ei pro benedictione maledictōnem:quia vt dicitur gen̄.35.Concubuit cū bala concubina patris sui dicēs: quia ascēdisti cubile patris tui ⁊ maculasti stratuz eius ⁊c.Et Jō deutro.27.dicitur Maledictus qui dormit cum sorore sua filia patris sui siue matris sue.⁊ dicet omnis populus Amen.maledictus qui dormit cum ux.patris sui.⁊ reuellat operimētum lectuli ei⁹ Et.d.o.ppl's.amen.Maledict⁹ qui dormit cū socru sua ⁊ dicet omnis populus amē. Et nota q̧ sicut leuite pronunciabāt maledictiones ⁊ populus respondebat amen. Ita erit in iudicio christus ⁊ apostoli proferent sentētias ⁊ alij confirmabūt.❡Secundum exemplum est hystoricum.Nam quia Amon filius dauid corrupit thamar sororem suam occisus ē ab absalone fratre eius vt patet secundi Re.33.Qui etiaz absalon post expulsionez patris dauid de regno consilio achitophel ingressus ad concubinas patris sui secundi re.26 .tandem iudicio dei suspensus ad quercum lanceis est confossus ⁊ mortuus ⁊ ille cuius consilio h̄ egerat seipsum iugulauit.vt patet.2. Re.18.Et.47.di.§.necesse vnde dauid postea fleuit mortem absalonis secundi Re. 18.⁊.19.Et.23.q.5.c.Quis ⁊ enim.❡Tertiū exemplum dissuadens hoc scelus est polyticum.Narrat enim Egesipus libro secundo de cladibus iudeorum ⁊ scolastica histo .ti.de redditu Jesu ab egipto . Quod Archelaus in contumeliaz generis sui repudiauit filiam fratris sui vxorem quam pater Herodes ascalonita ei dederat.⁊ duxit filiam regis capadocum vxorem Alexandri fratris sui que in somnis uisa est videre Alexandrum prius virum suuz dicentem sibi.Non satis fuerat tibi post melibitum matrimonium ⁊ hoc dicebat:quia eo mortuo nupserat regi libie ⁊ etiam archelao.⁊ addidit Alexander. Tu autē rursus versa es ad penates meos fratri meo impudenter es coniuncta. Te ergo licet inuitam recuperabo vt scilicet mecuz maneas in inferno:que exposito h̄ somno uix p biduum superuixit.⁊ cum eo sepulta est in inferno.⁊ sic patet pars prima huius sermonis.

❡Pars secunda huius sermonis in qua declaratur q̧ vitium sacrilegij maxime ē fugiendum triplici ratione.

SEcundo principaliter dico q̧ maxime vitium sacrilegij.tria fugeē hor

tantur .ſ. diſponſatio diuina. Poteſtas do
minica. Et ſeruitus angelica. ¶ Primum
igitur dico quod monet fugere ſacrilegiū
id eſt opus carnale cū perſonis diuino cul
tui mancipatis dicitur diſponſatio: quia ta
les ſunt ſponſe dei vt ſatis dictū eſt in vo
lumine de peccatis. Conſideret ergo vnuſ
quiſqꝫ q̄ꝫ graue ⁊ horrendum ſit cum tali
bus cōmiſceri. ¶ Primo quia qui peccat
cum huiuſmodi anathema efficitur cū ip
ſe ſint conſecrate ⁊ epiſcopi qui moniales
conſecrant ſoleant excōmunicare ſollicitan
tes eas. vnde multum eſt contemptor dei
⁊ ſententie prelati qui cum eis peccat. hinc
eſt ꝙ ſecundū canones tales per excōmu
nicationem vel depoſitionem debent a cō
ſortio fidelium ſeparari. vnde. 27. q. i. c. Si
quis epiſcopus dicitur. ſi quis epiſcopus
preſbiter dyaconus aut ſubdiaconꝰ aut le
ctor aut ps. aut hoſtiarius cum muliere
ſanctificata deo mechatus fuerit depona
tur: quia ſponſam chriſti corrupit. ſi vero
laicus excōmunicetur. hec ibi. Secundum
vero leges debent occidi ⁊ bona eorū con
fiſcari in autē. de ſan. epi. in fine. ⁊ eſt lex ca
nonizata. 27. q. i. c. Si quis rapuerit. in qui
buſdam autem dioceſibus per concilia ſi
nodalia ſunt tales ipſo facto excōmunica
ti. Narrat etiā valerius in primo libro ꝙ
quedam dedicata cū alijs virginibus ad
ſeruandam caſtitatem dee veſte: quia rep
ta eſt in ſtupro: ⁊ ſi gentiles eſſent interfe
cta eſt. ¶ Secundo grauiſſimum eſt cum
talibus peccare: quia furtū committit vſur
pans rem alienam inuito domino. ⁊ quia
non accedit per hoſtium .ſ. chriſtū vel pre
latum ſed contra eorum voluntatem Jo.
x. aſcendit aliunde ⁊. Ille fur eſt ⁊ latro.
Nam extra de conſanguinitate ⁊ affinita
te. c. cum eos in de. precipit eccleſia prela
tis ꝙ ſi quis cū monialibus vel clericis in
ſacris ordinibus conſtitutis matrimonia
contraxerint debent ipſos excōmunicatos
publicare de quarum monialium fornica
tione cum clericis vel laicis diffuſe habetur
27. q. i. c. Si qua monachorū ⁊. c. eos autē ⁊
quaſi per totam illam queſtionem. ⁊. 18. q.
2. c. diffinivimus. ⁊. c. in decima. ¶ Tertio
quia eſt inceſtus enormis ⁊ grandis iniu
ria ⁊ contumelia facta patri celeſti cui ma
trimoniali ē commercia quod non ſine gra
ui pena tranſibit ſolet enī dici ꝙ corrupto
res monialium niſi penituerint ſtati a dia
bolo occidi contingit. vnde quidam dicit
Arreptus moritur monacha quicunqꝫ po
titur. Et hoc legit in filio prefecti qui cum
vellet attingere virginem ſacram agnetē
a dyabolo ſuffocatus eſt. vnde Hierony.
contra iouinianū inquit virgines que poſt
conſecrationem ſuam nupſerūt nō tā adul
tere ſunt q̄ꝫ inceſtuoſe. ⁊ iterum. vouenti
bus virginitatem non ſolū nubere: ſed vel
le nubere damnabile eſt. hec ille. Nam in
voto caſtitatis. quod ſolemnizatur in pro
feſſione alicuiꝰ religionis nullo modo po
teſt diſpenſare: quia Eccl. 26. dicitur. Om
nis ponderatio non eſt digna anime cōti
nentis. ⁊ extra de ſtatu. mo. c. cum ad mo
naſterium in fine dicitur. abhominatio ꝓ
prietatis ſicut ēt cuſtodia caſtitatis adeo
ānexa eſt regule monachali vt contra eā
nec ſūmus pōtifex poſſit īdulgere. hec ibi.
¶ Secundum ꝙ hortatur fugere ſacrile
gium dicitur poteſtas dominica quam .ſ.
habet quilibet ſacerdos .ſ. conficiēdi corpꝰ
chriſti ⁊ ideo ſi ſacerdotes non caſte viuūt
ſacrilegiū committunt grauiſſimū. ¶ Pri
mo quia impugnant proprijs ſtipēdijs de
um. vnde Jere. 5. c. ſaturaui eos ⁊ mechati
ſunt ⁊ in domo meretricis luxuriabantur:
faciunt enim vt Judas proditor qui cōtra
dominū ſuum leuauit calcandū furando d̄
bonis ſuis ſic ⁊ ipſi veſtiunt ⁊ paſcūt mere
trices de eis que pauperibus ſubtrahunt.
vnde Grego. omel. 17. dicit plerunqꝫ ꝙ eſt
grauius ſacerdotes qui dare propria de
buerant etiam aliena diripiunt. Nā per
luxuriam perdūt ſe animas vꝫ. ſuas bona

temporalia ⁊ eterna. vnde cõtinentia dici
tur quia est tanq̃ʒ cingulũ renes cingens:
quo retinentur omnia que habentur in si
nu quo dirrupto omnia cadunt ⁊ ãmittun
tur. vnde Isa. 24. filia maris non est cingu
lum vltra viri. luxuria enim clericorũ fa
mam tollit: quia sicut cum castitate quasi
lilium redolent tollit bona temporalia: q:
concubine sunt quasi sanguisuge dyaboli:
que omnia bona temporalia eis sugunt ⁊
postmoduʒ a se abiciunt sicut fecit dalida
Sansoni: que postq̃ʒ subtraxit ei capillos
abiecit a se non curans de eo Judic. 16. sic
concubine postq̃ʒ subtraxerit homini bõa
temporalia a se abiciunt. ¶ Secundo quia
sacerdotes debẽt mundare populum. ⁊ iõ
mundi debẽt esse vt possint populum mũ
dare. vnde Grego. dicit. Munda debʒ eẽ
manus que alienas sordes nititur abluerẽ.
vnde leui. 12. dicitur mundati sunt sacerdo
tes ⁊ mundauerunt populum. quia vt dici
tur Eccl. 15. Ab immundo quid mundabitur
quasi dicat nullus. Et ideo scdi paralipo.
4. dicitur sacerdotes lauabantur in mari
s. penitentie vt mundati ceteros possent
mundare. ¶ Preterea ipsi tenentur orarẽ
pro populo ⁊ deum placare: vt habetẽ Joel'
primo. c. plangite sacerdotes vlullate mi
nistri altaris. Et Joel'. tertio. c. inter vesti
bulum ⁊ al. pl. sac. mi. d. di. p. d. parce popu
lo tuo. vnde greg. omel'. secunda sup Eze.
inquit nos qui ex oblationibus fidelium
viuimus quas illi pro peccatis suis obtu
lerunt si comedimus ⁊ tacemus eorũ pro
culdubio peccata manducam⁹ pensate fra
tres damnationis quante est sine labore
percipere mercedem laboris quanti crimi
nis est precia peccatorum accipeẽ ⁊ nihil ꝯ
tra peccata differẽtie. hec ille si autem lu
xuriose vixerit sacerdotes qui dicunt deũ
pro populo magis exorare eum irritant.
vnde Greg. in pastorali dicit. Cum is qui
ad interpellandũ mittitur displicet irati ani
mus ad deteriora ꝓuocatẽ. ⁊ Ber. dicit ve

qui in carne ambulatis: quia qui in carne
ambulant deo placere non possunt ⁊ velle
placere ꝑsumũt. ¶ Tertio quia sacerdotes
frangunt votũ quod est ãnexum ordini sa
cro quia sacrilegium frãgit votũ continen
tie quam deo promiserunt quapropter nõ
est mirandum si hodiernis tẽporibus de
ricos a laicis grauari videmus tributis ⁊
gabellis que contra omnia iura exiguntẽ:
quia vbi prius p bonam famam facti sunt
exempti ab omnibus aliis puniuntẽ ꝓpter
sacrilegia que sancti pr̃es grauiter punien
da esse statuerunt. Nam vt habetẽ. 82. di. c.
presbiter Sacerdos pro fornicatione debʒ
peniteẽ decem annis ⁊ duobus primis in
pane ⁊ aqua aliis quinqʒ sequentibus ter i
ebdomoda in pane ⁊ aqua ⁊ in aliis etiam
aliquam penitentiam faceẽ. ⁊ intelligitur
de fornicatione publica ꝫm Hosti. Alie ẽt
multe pene sunt statute de quibus dictum
est supra in alio sabbato de punitione luxu
rie in generali. ¶ Tertiũ quod hortatẽ fu
gere sacrilegium dicitur seruitus angelica.
Nam quilibet minister siue seru⁹ dei ratio
ne officii angelus dicitẽ per sacrilegium igi
tur talis vituperat ministeriũ suũ. ¶ Pri
mo quia religiosi fedant ⁊ maculant faciẽ
ecclesie sponse christi. ⁊ quasi lutum in eã
proiciunt quia nobilior ps ecclesie religio
sorũ est cetus sicut facies est nobilior ps
corporis de quibus religiosis potest diceẽ
ipsa ecclesia illud Job. 30. abhominantẽ me
⁊ longe fugiunt a me. ⁊ faciem meam con
spueẽ non verentẽ. Exempluʒ huius habetẽ
pr̃is. n. Franci. qui predicans coram cetu
cardinalium ⁊ religiosorum proposuit illũ
Tota die confusio faciei mee cooperuit
me. ⁊ ostendit eleganter quomõ illi in qui
bus debebat relucere decor ecclesie velut
mulieris in facie factis suis fedis eam in
quinabant ⁊ abhominabilem hominibus
reddebant. iuxta illud Eze. 22. Contempse
runt legeʒ meã ⁊ polluerũt sanctuaria mea.
⁊ inter sanctũ ⁊ ꝓphanum habuerũt dis

tiā nullā. q: in locis ſacris ꝛ adiunctis clau
ſtris peccant. ¶ Secundo q: luxuria facit
de homine religioſo qui eſt tanq̄ȝ angelus
dyabolum. vita eniȝ religioſa angelica eſt
non natura: ſed gr̄a. vnde Hierony. ad Eu
ſtoch. profecto in carne preter carneȝ viue
re non terrena ſed ce. u. ē. Nam bonus re
ligioſus angelorū officium peragit: quod
eſt leger̄ cantare aſiſter̄ ꝛ miniſtrare deo.
Nam ſi religoſus eſt luxurioſus ē ſimilis
dyabolo qui ſepe facit ſe in cubum. ꝛ cubit
cum mulieribus transfigurās ſe in diuer
ſas mulierum formas ꝛ hominuȝ. ¶ Ter
tio quia per hoc peccatū religioſus frāgit
votum ſuum ꝛ fit apoſtata dimittendo cō
tinentiam magis q̄ȝ dimittendo habitum
que eſt magis ſubſtantial' ordini: quia ha
bitus non facit monachū: ſed vita religio
ſa dicit Cle. iij. extra de regularibus in. c.
porrectum. Et in. c. ex parte tua. vnde pro
uer. 6. dr̄. Apoſtatauit inutilis ore peruſo
hunc ē in ꝓgenie ſua ꝑditio ꝛ ſubito cōter
ret̄ nec habebit vltra medicinam. Inuti
lis enim dr̄ q: omnia bona opera ſua red
dit inutilia auferendo deo regnum poſſeſ
ſionem: quam ſibi dederat iuxta ꝑs. Tu
poſſediſti renes meos. ¶ Preterea hoc
peccatū eſt occiſio multaꝝ animarum que
ſunt ibi q: occidit animā ſuam ꝛ aliorū reli
gioſorū ibi exiſtentiū ꝛ primo illius ꝑſone
cum qua peccat ꝛ eorū qui ſunt intermedij
eos quos debent corrigere nō corrigunt. ꝛ
eorū qui exemplo malo inſtruunt̄ mouent̄.
magis ſeculares exēplo vni⁹ religioſi q̄ȝ
c. aliorum. Et ideo vt ois ſacrilegij occaſio
tollat̄ ab eccleſia inſtitutū eſt ne monachi
querant cōp̄rnitates ꝛ ne accepent. 18. q.
2. c. peruenit dr̄. peruenit ad nos q̄ in mo
naſterio tuo paſſim mulieres aſcendant ꝛ
q̄ grauius ē monachos tuos ſibi compa
tres facer̄ ꝛ ex hoc incautā cū eis cōioneȝ
habere. Ne igit̄ hac occaſione humani ge
neris inimicus ſua eos q' abſit calliditate
decipiat. iō huiuſmodi te precepta ſcire cō

monemus vt neqȝ mulieres in tuo mona
ſterio deinceps qualibet occaſiōe ꝑmittas
aſcendere neqȝ mōachos tuos ſibi cōmr̄es
facere. Nam ſi hoc denuo quocūqȝ modo
ad aures noſtras ꝑuenerit ſic te ſeueriſſi
me vltioni noueris ſubdendū: vt emenda
tionis tue qualitate ceteri ſine dubio corri
gant̄. hec ibi. Ex quo pȝ q̄ religioſorū pre
lati non poſſunt dare licentiā eis vt fiant
cōp̄res de ꝯſe. di. 4. c. Nō lȝ abbati vel mo
nachis de baptiſmo ſuſcipere filiolos nec
cōmr̄es habere. Et. c. monachi ſibi cōp̄res
cōmr̄es ve non faciant nec oſculent̄ femi
nas. hec ibi. iſta aūt ſunt ꝑcepta negatiua
que nō recipiunt diſpenſationē cū obligēt
ſemp ꝛ ad ſemꝑ niſi tales eſſent ꝓmoti ad
curaȝ animaꝝ. Similiter ſtatuit eccleſia ne
clerici habitent cū mulieribus neqȝ mulie
res in domo clericorū niſi ī ſtricto gradu
cōſanguinitatis vt ñ poſſit vlla oriri ſuſpi
tio vt. 85. di. c. In oībus. ꝛ. 7. q. i. c. illud ꝛ. 12.
q. 2. c. vobis de religioſis etiaȝ habet̄. 18. q.
2. c. In decima. vbi dr̄ circa monachos tal'
cautela ſeruet̄ vt remoti a familiaritate ea
rum. ſ. monachaꝝ. nec vſqȝ ad veſtibulum
habeant accedendi familiare ꝑmiſſum ſed
neqȝ abbatē vel eum qui ꝑficit̄ extra eam
que preeſt loqui virginibus xp̄i aliqd q̄ð
adminiſtrationē eaꝝ ꝑtinet licebit nec euȝ
ea ſola que ꝑeſt frequēter eū loq̄ dȝ: ſȝ ſub
teſtimonio duaꝝ vel triū ſororꝝ ita vt rara
ſit acceſſio ꝛ breuis oio locutio. hec ibi. Et
iō pene in oib⁹ dyoceſib⁹ ē ſnia excōicatōiſ
lata ꝯtra ingrediētes mōaſteria mōialiū
ſine cā neceſſitatis c⁹cūqȝ cōditionis ſint ī
quā ēt incurrūt ipe moniales ſi ꝑmittunt
intrare ingrediētes āt mōaſteria ſcē clare
ꝛ ſci dn̄ici ipo fcō incurrūt excōicatōeȝ pa
palē ab ea ſol⁹ papa abſoluit l' q ab eo ſpe
ciālē hr̄ licentiā. Nā monaſteria q̄ nō ſe ab
h⁹mōi familiaritatib⁹ nō cuſtodiunt āmit
tūt famā. ꝛ caſtitas ñ ſuat̄ accedunt ad ea
mulieres cū vanitatib⁹ ibi loquūt̄ de uiris
de mr̄imonijs ꝛ multa alia que non licent

⁊ ibi etiā aliqn̄ tripudiant que omnia sunt incitamenta luxurie. Cauete igit̄ vos fratres ⁊ sorores ab huiusmodi iniquitate. Et sufficiat pro parte secūda principali.

¶ Pars tertia huius sermonis ī qua declaratur quō adulteriū grauiter punitur omni lege.

Tertio principaliter qꝛ euangelium hodiernū loquitur de lapidatione adultere. ō punitiōe adulterij breuiter aliqua videbimus. Sciendū est igit̄ ꝙ in triplici lege statutū ē adulteriū grauiter eē puniendū. s. lege imperiali lege canonicali lege diuinali. ¶ Primo punitur lege imperiali qꝛ ꝓpter adulteriū ꝓbatū perdit dotē mulier. In auc. vt liceat marito. §. vero col. 8. ⁊. C. de repudijs. l. ꝯsensu. ⁊ l. iubem⁹ ⁊. ff. soluto mrī. l. nō ē. Ad libitū. ⁊ dꝫ vxor adultera oībus bonis priuari nō obstante ꝯtraria ꝯsuetudine similiter qui ex adulterio nat⁹ est nō est capax hereditatis qm̄ vt hēt. xj. q. i. c. Siluester idignis hr̄ditas legibus aufferatur nec eis liceat hereditatem capere vt. C. de fidei comissis. l. vltima. ⁊ taꝫ puella ꝗꝫ fili⁹ efficiūtur infames di. 56. in. c. Si gens. Preterea adulterium punitur pena capitis. ff. ad. l. iul. de adul. l. lex ⁊. l. Gracc⁹. ⁊. l. Quāuis. ⁊ ī crimie adulterij viri sunt magis puniēdi ꝗꝫ femie. ff. ad. le. iul. de adul. l. Julia. ⁊. l. si vxor. ⁊ sic pꝫ lege imperiali adulteriū grauiter esse punien. ¶ Secūdo dico ꝙ grauiter punit̄ lege canonicali. Nā clericus de alterio cōuictus deponitur. 81. di. c. Si qs ⁊ sacerdoti adulteranti cum filia sua spirituali ꝑpetua penitētia imponit̄. 30. q. i. c. Si quis sacerdos Preterea ecclia ꝫ antiquas regulas imponit pniam septē pro adulterio. vt 22. q. i. c. predicandū. Et ēt alie penitētie imponebātur sed hodie arbitrio confessoris penitētie imponēde relinquūtur. Est etiaꝫ sīia excōicationis lata ꝯ adul. ꝑ sinodales de iure āt coi ꝗꝫuis non sint excoicati ipso facto quādo est manifestū ⁊ perseuerans

Punit ēt adulteriū iure petendi debitum ab vxore itaꝗ nō tenetur ei debitū reddere cum hoc certitudinaliter nouit quin potius statuit ecclia ꝙ si est in adulterio notorio perseueranter nullo modo dꝫ ei reddere debitū qui inocens est ne videatur souere ⁊ fauere malo vn̄ Hiero. 32. q. i. c. Dixit dn̄s. Cum vxor carnem suam in aliam diuiserit ⁊ fornicatione se a marito separauerit non debet teneri ne vtrunqꝫ sub maledicto faciat dicente scriptura qui tenet adulterā fatuus est. ꝉ ibi. Et idem intelligitur de muliere qō de viro. Et qui seruat fidem castitatis pōt petere diuortiū ⁊ non cohabitare cū frangēti fidem. Et cōtra ei⁹ voluntatē intrare monasteriū quādo adulterium est notoriū. vt notat̄. 27. q. 2. c. Agatosa. Sꝫ circa diuortiū est notan. ꝺm Ric. in. 4. di. 35. ar. i. q. i. Qō separari virum ab vxore dupliciter pōt intelligi aut quantū ad vinculū ⁊ sic non pōt separari propter adulteriū aut ꝗꝫtū ad thorū ⁊ habitationē ⁊ sic pōt fieri separatio in penaꝫ frangētis fidem ⁊ fauorem seruātis. Excipiuntur tn̄ 7. casus in quibus nō lꝫ viro ꝓpter adulteriū dimittere vxorē. Primus est si ipse fuerit fornicari⁹ vt Augu. in libro de ꝺmone domini in monte. 32. q. 6. c. i. dicit. Nihil iniquius ꝗꝫ causa fornicatiōis dimittere vxorē si ipse cōuincitur fornicarius occurret eni illud. In quo aliū iudicas te ipsum cōdemnas eadem enim agis que iudicas. quapropter quisqꝫ fornicationis cā vult abicere vxorem. prius ipse sit a fornicatione purus. ¶ Secūdus ē si vxor vi oppressa fuerit. 32. q. i. c. Ita ne rō est quia vt dicitur. 34. q. i. c. i. Nullo modo ad obprobriū male volūtatis trahat̄ ad qō pditio necessitatis extorsit. ¶ Tertius ē si credebat maritum esse mortuuꝫ. 34. q. 2. c. Cum per bellicam. ¶ Quartus ē si adulter sub specie mariti cognouit eam. 34. q. 2. c. In lectū ¶ Quintus si maritus tradidit eaꝫ adulteran. maxime in vitā. extra de eo q cog.

ꝯsan.vx.su.c. Discretionē qꝛ tunc magis imputatur viro q̄ꝫ vxori. ¶ Sextus est si maritus post adulteriū cognouit eam tollerauit eni ar.supra.32.q.2.c.Si quis cuius rō est quia crimen per reconciliationē dimissum amplius obici nō debet nisi recidiuetur. ¶ Septimus ē si mrimonio in infidelitate vtriusqꝫ cōtracto vir dedit vxori libellū repudij ꝛ vxor alteri nupserit tunc eam tenet accipere si vterqꝫ cōuersus fuerit ad fidem.extra de diuortijs.c. Gaudeamus cuius ratio ē quia dando libellum qd erat illicitū ꝫm iudiciū dei interpretatiue videt tradere adulteram. ¶ Aliqui casum 8.addunt.s. si vir prebuerit ei occasionem adulterandi nolens ei reddere debitū.27.q.2.Si tu alij tamē dicūt ꝙ nō pp hi excusaretur ꝫm glo.Ibidē.Notan.tn̄ ꝫm Ric. vbi supra.q.2. qd dimittere vxorē pp adulteriū ordinatur ad correctionē adultere. Aut ergo parata ē se corrigere aut pbat incorrigibilis presumit.Si correcta est nō tenet eam dimittere qꝛ qd mitiori mō pōt expiari p delicto nō grauior ē necesse ipo ni pena.si āt verisilr incorrigibilis presumitur tunc credo ꝙ eam dimittere teneatur ne videatur ei cōsentire. vnde Criso. super Mat.ꝛ hētur.32.q.1.ca.Sicut crudelis.ꝛ.4.sen.di.35.c.4.dr̄ sic.Sicut crudelis ꝛ iniqꝰ est q castam dimittit sic fatuꝰ ꝛ iniustus est q retinet meretricē pronus eni est turpitudinis qui celat crimen vxoris. h ibi. Presumitur āt tunc incorrigibilis aut quando ptinaci aio se corrigere renuit aut quādo emendationē pmittens ex consuetudine labitur. ¶ Sciendum tn̄ est ꝫm Ric.vbi supra.q.3.ꝙ virū pp adulterium dimittere vxorē dupliciter pōt intelligi aut quo ad thoꝝ tm̄ aut quo ad thorum ꝛ cohabitationē simul. ¶ Primo modo pōt eam dimittere vir proprio ar.statim cum scit adulterasse debitū nō tenetur reddere exigenti nisi per ecclesiā fuerit compulsus ꝛ tūc non preiudicaret ad diuortiū petendum si nō renunciauerit iuri suo tamē ꝫm aliquos ecclia nō debet precipere quousqꝫ cognouerit de eā. ¶ Secūdo modo distinguitur qꝛ aut matrimoniū est clandestinū absqꝫ testibus.ꝛ tunc licite potest vxorem dimittere aut cōtractū est in facie ecclesie vel corā testibus ꝛ tunc nō sine iudicio ecclesie. Et sicut vir pōt separari ab vxore adultera ita ecōuerso q̄ꝫuis adulteriū mulieris potius a viro accusetur ꝛ accusatio acceptetur.Et sic pꝫ adulterium grauiter puniri iure canōicali. ¶ Tertio adulteriū grauiter punitur iure diuinali.Nam leui.20.Si mechatus quis fuerit cū vxore proximi sui morte moriatur ꝛ mechatꝰ ꝛ adultera.Et deutronomij.22.dicitur.Si dormierit vir cū alterius vxore vterqꝫ moriatur ꝛ adulter ꝛ adultera ꝛ auferes malū de israel.Et iō dauid pp adulteriū a Nathan pphā domini reprehēditur scdi Re.xj.ꝛ 12.50.di.c.ponderet.ꝛ.c.Sacerdos.ꝛ.c. vt constitueretur.Et.2.q.7.§.Itē cū dd.Et de pe.di.2.c.81.eni ꝛ.c. Si peccatū.ꝛ di.3.c. dd c.totam ꝛ.c.Ille rex ꝛ cōsimilibus dictum est eni ei a nathan. Non recedet gladius de domo tua i sempiternū.Et q̄ꝫuis dauid dominū deprecaretur di.Miserere mei deus ꝛc̄.ꝛ transtulerit dominꝰ peccatū a persona sua puer tamē p adulteriū cōceptus nulla prece euadere potuit sic adulteri lꝫ in presenti euadāt i futuro tn̄ penam eternam nō effugient.vn̄ Jere.23.dicitur.Contritum est cor meū in medio mei contremuerūt oīa ossa mea factus sum quasi vir ebrius ꝛ quasi hō madidus a viro a facie domini ꝛ a facie alioꝝ sanctoꝝ eius quia adulterijs impleta est terra.h ille. Agite ergo penitentiā adulteri. quia prouer.6. scribitur.de vobis. Turpitudinē ꝛ obprobriū cōgregabit sibi ꝛ ignominiā ꝛ non delebitur.Nā legit in tripartita historia.li.8 ꝙ ꝯsuetudo fuit apud Romanos vt adultera conitigata includeretur in prostribulo.ꝛ ei aptabant campanas sibi dependen

tes. Vt cum cognoscerétur a lenonibus so nus earum longe auditus turpem occasio nem indicaret ciuibus. Sed quid facietis adulteri quádo campane celestes ora.s.scõ rum ꝛ angelorũ propallabunt ꝛ impropera bunt vobis adulteria vña. quádo expone mini lenonibus infernalibus cruciandi in cóspectu omniũ bonorũ ꝛ malorũ. O quãta cófusio esset si adulter a reperiretur i adul terio sed quãto tunc maior erit quádo in conspectu totius mundi apparebit. Ma gna est igitur pena adulterorũ a qua nos liberet virgo virginũ ð matre virgine na tus dominus Iesus xp̃s qui cum p̃re ꝛ.s.s. viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Dominica quarta in quadragesima in mane. de reprobatione ꝛ detestatióe adul terij per rationes auctoritates ꝛ exempla Sermo. 46.

Ecce ancillam ꝛ filium eius non enim erit he res filius ancille cum filio libere. Scribũtur hec verba ad gal. 4. c. ꝛ in ep̃la occurrentis dominice. Volens de nuo fratres i xp̃o. charissimi ét aliqua alia ad detestationé adulterij describere menti mee occurrit quoddã dubiũ quis. s. grauius pecet in adulterio vxor vel maritus. Ad hoc respon. ẽm Ri. in quarto. di. 35. ar. p̃io q. 4. q̃ mulier adulterans magis cófundit viruꝫ q̃ꝫ vir mulierem q: adulteriũ mulie ris magis cófundit matrimoniũ q: creat incertitudiné prolis. Inquantũ tamé vir é rector mulieris iuxta illud cor. prime xj. c. vir é caput mulieris ꝛ maior vsus ratióis debet esse in viro q̃ꝫ in muliere arguit ẽm quid grauius eé in viro q̃ꝫ in muliere tñ in muliere maior lesio é matrimonij ꝛ ma ior cófusio viri ꝛ é maius scandalũ ꝑpter adulteriũ mulieris. ſꝫ quãtũ ad bonũ fidei sunt ambo equales. Jõ vir ꝛ mulier quãtũ ad dimissioné iudicãt ad paria q: sicut vir põt dimittere vxoré pp̃ adulteriũ ita eõ uerso at tñ quãtũ ad accusationé fauorabi lius recipit accusatio viri ꝯ mulierem q̃ꝫ e cóuerso ꝑpter maiorem vsum rõnis vt pꝫ 32. q. 5. in. c. christiana. Quia igit sacra scrip tura súme detestat hoc vitiũ vt dicit Ap̃ls in ep̃la hodierna di. Ecce ancillã. i. adulterã ꝛ filiũ eius. s. illegiptime natũ. non eni erit heres. ꝛc. postq̃ꝫ dixim⁹ in p̃cedéti s̃mone q̃uo hoc vitiũ grauiter puniat i p̃nti viden. é qualr̃ reprobet ꝛ detestet scien. é igit hoc vitiũ eé detestabile ꝛ abhoiabile ꝛ ſi tripli citer ꝑbat. s. ¶ Prio mltiplici rõne. ¶ Se cundo diuersa auctoritate. ¶ Tertio varia exemplaritate.

¶ Pars p̃ia huius s̃mon̄is in qua ꝑbat graue peccatũ adulterij súme esse detestã. ꝛ abhominan. multiplici ratione.

P Rimo igitur ꝑbat adulteriũ súme eé detestandũ multiplici ratione. ¶ Prio rõne cõtrarietatis. Nam sꝫ alter eorũ habet i se sacramentũ m̃rimonij qd̃ é maximũ significatióe q: significat có iunctioné diuinitatis cum humanitate ꝛ xp̃i cũ ecclia ꝛ ꝯ hoc magnũ sacramétũ fac adulter vbi é tanta dignitas dignitas at p̃sone ẽm oés theolo. aggrauat peccatũ ꝛ quãto maior é dignitas tãto grauius é pec catũ ceteris parib⁹. vñ. L. c. 32. q. 7. Quid in oib⁹ peccatis adulterio grauius ẽm nãqꝫ i penis obtinet locũ. vbi nota q̃ adulteriũ nõ dicit grauius simpliciter ſꝫ hoc dictũ é in detestationé peccati Maius peccatum eni homicidiũ é. 33. q. 2. c. Si quid. ꝛ iõ dici tur tenere ẽm locum q: primũ penale. i. di gnissimũ pena mortis est homicidiũ Ma ius tñ peccatũ é ét incestus. 32. q. 7. c. Adul terij maius ét sacrilegiũ. 17. q. 4. c. Sicut ꝛ generaliter vbicũqꝫ grauior pena imponi tur. 24. q. 5. c. Nõ appellam⁹ dicitur ergo adulterium maximum quia maxima mul ctatur pena post homicidiũ ꝛ morte extra de furtis. c. 5. ¶ Secũdo testan. est adulte

rium ratione fractiõis.s.fidei que est in sacraméto matrimonij quia per illud frangitur fides que quidé in hoc attenditur ne cum alijs cõmisceantur ad quã fidé vir ⁊ mulier mutuo se obligant corde ore ⁊ opere. Corde ⁊ hoc quãdo vir imponit digito mulieris ãnullum. vñ Isidorus libro scõo de officijs 30.q.5.c. femine. inquit. Qd in primis a sponso spõse ãnulus datur fit hoc nimirum vel pp mutue dilectionis signũ vel propter id magis vt eodé pignore corda coniungantur. vñ ⁊ q̃rto digito ãnulus infertur iõ quia in eo vena quedã vt fertur sanguinis ad cor vsqz perueniat.h ibi. Ore insuper se obligant: qr verbo vel signo exprimitur cordis consensus. Opere deniqz se obligant cum sibi mutuo consentiunt in copulam carnalem. Ideo constãs ⁊ firma debet eé inter eos fides cordis oris ⁊ operis contra quam adulteri faciunt. ¶ Tertio detestan.est ratione impeditionis. s.prolis generãde legiptime. Nam naturale est oibus habere prolem proprıã ⁊ legiptimã sed impeditur per adulteriũ. Naturalis é etiam sollicitudo pr̃is certitudiné habere de prole que per adulteriũ tollit ⁊ iõ filij q per adulteriũ generant sepe relinquũt profugi fiunt ⁊ pessimi homines. ⁊ plerũqz ét illegiptimi succedunt cum legiptimis ⁊ sic per adulteriũ euenit magna cõfusio. ¶ Quarto detestan.é hoc vitiũ ratione libidinose voluptatis quia finis huius vitij est consequutio maioris voluptatis. cum enim matrimonij sacramentũ institutũ sit ét in remedium libidinis querendo aliunde nisi propter aliud facit q̃z propter peruersam libidiné. vnde Apl's inquit ppter fornicationé.s.euitandam vnusquisqz suam habeat.s.vxorem prie ad cor.7. Si aũt non habet põt sumere qr melius est nubere q̃z vri vt ibidem Apl's dicit.i. q̃z ire post cõcupiscentias ⁊ adulteria committere ⁊ alias concupiscentias dãnatas si auté non vult nubere seruet castitaté ieiunãdo orando ⁊ alia bona opera faciendo. ¶ Quinto detestan.est hoc vitiũ ratiõe offensionis offendunt namqz plerosqz adulteri qui aliquãdo ppter adulteriũ occidũt vxores ⁊ adultere viros quapropter cõcludũt doctores ⁊ maxime Ric.i.4.di.35.ar.3.q.3.q si adultera cum adultero machinata est mortem viro adulter non potest eam ducere i vxorem ⁊ si de facto duxerit sunt separandi sicut patet.35.q.1.c.Illud vero.§.Subaudiẽdum est ⁊ recitatur a Magistro in.4.di. 31.c. vltimo. Et ratio huius est triplex. ¶ Prima criminis enormitas. ¶ Scõa quia adulter peccauit i matrimoniũ interficiendo legiptimũ virum vxoris. ¶ Tertia ne adulteri proni sint ad interficiendũ adulterarum maritos vt sibi vxores accipiant. vnde fm quosdam si adulter interfecit virũ adultere non hac intentione vt eam ducat in vxoré sed alia causa postea cuz ea cõtrahit nõ esset tamé matrimoniũ dirimendũ extra de cõuer.i fi.c.laudabilez ⁊ de eo qui dixit in.ma.q̃z.po.p adul.c.Super eo in glosa vxor etiã procurans maritum interfeci per infidelem cuz quo adulterata est qui post h per eius studium ad fidem cõuertitur nõ potest cum illo cõtrahere sed si cõtrahunt dirimen.é qr tale dãnũ tali lucro debes ɔpensare nõ vlt extra de cõuersione in fi.c.laudabilé. Sed qd dicemus de dauid q pp Bersabeam vriã ei⁹ virũ occidit ⁊ duxit postea in legiptimam vxoré.scõi Re.xj.respon.fm illõ q hétur 31.q.1.c.Si qua.§.sed obicitur qõ m.ve.te. multa permittebãtur pp infirmitaté que i euangelij pfectiõe eliminata sũt ⁊ sic dauid permissum é. Simil'r dicit Ric. vbi supra q.4. Qd si adulter dat fidem adultere viuente marito de cõtrahendo cũ ea p⁹ morté viri ei⁹ nõ poterit eam ducere ⁊ si duxerit diuidẽdi sunt ⁊ separandi. Sic notat.31. q.2.c.Relatũ. Et õ eo q.d.i. m.q.p.⁊c.si qs. Cuius rõ est ne proni sint ad interficien. maritũ illius si auté vir ignorauerit eam

habere virum poterit contrahere cum ea post mortem mariti. Similiter ꝛ mulier si ignorauerit eum habere vxorem .e.ti.c.ve niens. Tamen si vir dat fidez mulieri post mortem viri eius de contrahendo cum ea sinō cognouerit viuēte marito si postmo dum duxerit eam non sunt seperandi. idez etiam intelligit̄ de muliere.e.ti.c. Si quis. Quis ergo enumeret quot sepe moriunt̄ propter adulteria. ❡ Sexto detestandum est hoc vitium rōne scādallizationis: quia inde oriuntur plurima scandalla puta ire Rixe odia: quot dāna quot calamitates. Quis nō lingua: sed nec intellectu sufficit capere quot mala ex adulterio helene pro uenerint in destructione troie. vnde dātes in primo cant. prime comedie inquit Hele na vidi per cui tanto reo Tempo si volse e vidi el grande achile. che cū amore a fin combateo: quot filij occiduntur? quot here ditates dissipantur: quot furta. Nam sepe adultera dat de bonis sui mariti adultero spurij succedūt hereditati sepe occidūt ma ritum illius ꝛ postmodū coniugio iungit ꝛ sic persistunt: quis talibus poterit dare consilium oportunum? peccant adulterādo occidendo contrahendo persistendo i ma trimonio ꝛ bona viri surripiendo siue i he reditate succedēdo. ❡ Septimo ꝛ vltimo hoc vitiuz sume est detestandum rōne dis sotiationis. nam ex mrīmonio quedam so cietas naturalis sequitur ꝛ tanta dilectio ꝙ vix enumerari pōt sicut in singulis i di uiduis est absolutū ꝛ respectiuum in ange lis intellect⁹ ꝛ voluntas in celo motus ꝛ lux in igne caliditas ꝛ siccitas in aere cali ditas. ꝛ humiditas. in homine anima ꝛ cor pus ita in matrimonio piungit̄ vir ꝛ vxor per societatem que societas nimis placet altissimo. vnde ecc.25. in tribus placitum est spiritui meo: que sunt ꝓbata coraz deo ꝛ hominibus. concordia fratrū amor proxi morum ꝛ vir ꝛ mulier bene sibi consentien tes. Sed talis societas per adulteriū tolli tur amor minuitur adeo vt persepe mors ꝛ homicidium subsequatur. Que mors ab ecclesia grauius punitur morte parentis vt patet.33.q.2.c.admonere. vbi Stefanus Astulpho vxoricide sic inquit. Ingredere monasterium sub manu abbatis humiliar te ꝛ multorū fratruz precibus adiutus ob serua cūcta que tibi fuerint imperata sim plici animo si forte ignoscat dei īfinita mi sericordia peccatis tuis. ꝛc. vbi notatur pe na grauissima vxoricidorum. Causa huius est ne fiant proni ad vxoricidiū ad quod maxime propter adulterium incitant̄. Et est etiam Ric.in.4.di.37.ar.2.q.2. Quod viro non licet vxorem adulteram auctori tate propria interficere: sed bene potest ꝓ curare apud iudicem vt occidatur nō amo re vidicte: sed zelo iusticie. Ecce quid facit adulterium. Raro ē vt possit celari ꝛ vix possūt reconciliari. sed maritus indigna tus accedit ad alias sed ꝛ vxor sentiens eū ire ad alias indignata querit alios. ꝛ non potest videre virum suū adultera insuper tanto adheret adultero amore libidinoso ꝙ non potest videre uirum. ad hoc facit exemplum illius que suspendit virum suū mortuum loco latronis qui fuerat raptus legitur vtiqz de quadam alia ꝙ cuz vellet ire ad lecatorem dicebat viro suo uideo te infirmū veni cooperiā te ꝛ sudabis ꝛc. le gitur enim de quadam adultera que cum diceret adultero ꝙ plus ꝗ̄ maritum suuz diligeret dixit ille ei non credam tibi nisi attuleris mihi vnum de melioribus denti bus quos vir tuus habet in ore: que reuer sa domum flere cepit iuxta eum. ab eo req sita quid fleret rñdit habeo vir mi vnum dentem in ore fetidum quod sustinere nō valeo. ꝛ tantū egit vt ille frisonus sibi den tem meliorem extirpare permitteret: quē statim adultero detulit. ꝛ sic patet ꝗ̄ dete standum sit hoc vitium adulterij rationi bus supradictis. ꝛ pars prima principa lis.

¶ Pars scḋa huius sermonis in qua mul tiplici auctoritate pbatur abhominan. eẽ vitium adulterij.

Secũdo pricipalr̃ dico abhominã. eẽ vitiũ adulterij diuersa auctoritate. Et pͥo Mosaica. Gen. 20. Redde vxorẽ viro suo si aũt redire nolueris scito q: morte morieris. Et Leu. 18. Cũ vxore proximi non coibis. Et numeri. 5. Si concubuisti cũ altero viro his maledictionib⁹ subiacebis det te dñs in maledictionẽ exemplũq3 cũ ctorꝝ i populo suo putrescere faciat femur tuum tumens vterus tu⁹ disrumpatur. ⁊ Deutronomij. 17. Maledict⁹ qui dormie rit cum vxore pxımi sui. ⁊ respõdebit oĩs populus. Amẽ. ¶ Scḋo idem pbatur au ctoritate pphetica. Nã sapiẽtie. 4. dicitur Adulterine plantatiões non dabunt radi ces altas nec stabile fundamentũ colloca bunt. Et iterꝝ sap. 4. ait. Sapiens. ex iniqs oẽs filij q nascen. testes sũt nequitie aduer sus parentes in interrogatiõe sua. Et iterũ 14. c. ait. Neq3 vitã neq3 nuptias mundas iam custodiunt. Et eccle. 23. c. Oĩs mulier relinquens virꝝ suũ. erit dedecus omnibus eo ꝙ nõ intellexit timorẽ domini. ⁊ Jere. 5. vnusqsq3 ad vxorẽ proximi sui inhiabat Et Jere. 9. c. Derelinquã ꝑplm̃ meũ q: oẽs adulteri sunt. Et ezechiel. 22. Unusquisq3 in vxorẽ sui opatus abhoiatiõẽ. ¶ Tertio idem pbatur auctoritate euangelica. Nã dixit dñs Mat. 17. Quos deus cõiunxit homo nõ separet. Reprehẽdens iudeos qui dabãt libellũ repudij ⁊ contrahebant cũ alia declarans hoc eẽ potius adulte rium q̃3 matrimoniũ q: ꝓpter coꝝ duriciã Moyses permiserat hoc vt maius maluз euitaretur ne. s. eas interficerent: si nõ pos sent dimittere ⁊ non placerẽt eis. ⁊ Jo. 4. Quinq3 viros habuisti ⁊ hũc quẽ habes nõ est tuus vir. ⁊ Jo. 8. Mulier hec modo deprehensa ẽ in adulterio. Moyses mãda uit huiusmodi lapidare. Tu ergo quid di cis. cui tandem dixit. Mulier vade ⁊ a. n. peccare. ¶ Quarto idẽ probaꝛ auctoritate Apostolica. Nã dicit Apl's pͥe ad Cor. 2. ꝓpter fornicationẽ autẽ vnusquisq3 vxorẽ suam habeat ⁊ vna queq3 suum virꝝ vxori vir debitũ reddat similiter aũt ⁊ vxor viro Mulier sui corporis potestatẽ non h3 sed vir silr̃ aũt ⁊ vir p. s. c. nõ h3 sed mlr̃. Noli te fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tp̄s vt vacetis oroni. Jtem ibidẽ. e. c. his aũt qui in mr̃io iuncti sunt precipio nõ ego sed dñs. vxorem a viro nõ discedere. Jtẽ ad hebre. vltio. Fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit de⁹. ¶ Quinto idem pbatur auctoritate autentica. s. sanctorum doc. Augu. li. 5. Omel. omel. 50. dicit Mu lieres xp̄iane zelentur viros suos non pp carnem sed pp aĩas illoꝝ. oĩno ego moneo ego cõmoneo ego p̄cipio ego iubeo nolite viros vr̃os pmitteꝛ fornicari interpellate cõtra illos ecclesiã nõ dico iudices publi cos nõ proconsulẽ nõ vicarium non impe ratorẽ non comitem s3 xp̄m ⁊ ep̄m. Jn ce teris oĩbus ancile estote viroꝝ vr̃oꝝ subdi te obsequimi nulla sit vobis proteruitas nulla superbia nulla cõtumelia nõ aliqua inobediẽtia prorsus tanq̃3 ancille seruite. h̄ ille. Ambro. in li. de Abraã dicit. c. 6. Et si natura seruus ac barbar⁹ eẽt tamẽ signa tur etiã externis ⁊ barbaris erroneis eẽ curam pudoris. ⁊ adulterij etiã sibi crimẽ cauendũ. Qui pretendit ignorantiã condẽ nat intemperantiam. Nec mirum si barba rus nouit vis nature cũ ⁊ animantia que nullis tenẽtur legibus sunt tñ aliqua que nõ solum paribus suis copule seruent fidẽ sed coytus vni⁹ castitatẽ custodiant. Jtaq3 maior lex nature q̃3 legũ proscriptio est. Non mirũ ergo si iste egiptius rex domi ni timuit q hominẽ nõ timebat. ⁊ penam soluit adulterij q nullis tenebatur reus le gibus statimq3 vt alienã eẽ agnouit vxo rem non solũ marito reddidit verꝫ etiam assequutores dedit qui deducerẽt eum ne quis de populo barbaro irrogaret violen

tiam vel periculo viri vel vxoris pudori. h ille. ¶ Item Hiero. in epla cōsolatoria ad occeanū de obprobrijs ꝛ tentationibus proximi noie pferēdis dicit. Erubescāt vo races igit ꝛ ebriosi iniusti raptores adulteri ꝛ quicūqꝫ in suis gloriātur malis quos gehēna ignis expectat ꝛ quib⁹ supplicia eterna pręparātur. ꝛ in epla ad occeanū de morte fabiole. Idē dicit. Alie sunt leges cesaris alie Jesu xpi. Aliud papinian⁹ aliud paulus nr̄ precipit apud illos ēt viris impudicitie frena laxantur ꝛ solū ꝓ stupro ꝛ adulterio condēnātur passim ꝑ lupanaria libido pmittitur ꝛ ancillulas quā culpam dignitas facit nō voluntas apud nos qđ nō licet feminis ēt non lꝫ viris ꝛ eadē seruitus pari condictione censetur. h ille. ¶ Sexto idē ꝓbatur auctoritate canonica. Nam. 31. di. c. Nicena dr̄. Honorabiliter cōfessus ē Pānutius esse nuptias ꝛ castitatem dicens eē cum ꝓpria vxore concubitus. Et. 32. q. 4. in. c. Nemo scribitur. Jō cōiugijs tibi datū est ius ne in laqueū incidas ꝛ cum aliena muliere delinquas. Et. 32. q. 2. c. quicqd dr̄. Quicqd inter se coniugati inhonestum inuerecundū sordidū ve gerunt vicium est hoīum nō culpa nuptiaꝝ. ꝛ ifra debent ēt sibi coniugati non solū ipsius sexus sui comiscendi fide liberoꝝ procreandorum causa que pria est humani generis in ista mortalitate societas veꝝ etiaꝫ infirmitatis inuiceꝫ excipiende ad illicitos cōcubitus euitādos mutuā quodāmodo seruitutem vt etiā si alteri eorum continētia perpetua placeat nisi ex consensu alterius non possit. h ibi. Et. 34. di. c. Qđ ergo dicitur. Difficile continentiā seruat qui se illicito concubitu maculare non timuit ꝺ hoc etiam habetur. 31. q. 6. c. 1. ꝛ. 32. q. 2. c. pudor ꝛ. 27. q. 1. c. nuptiaꝝ. Et extra de cōuer. infi. c. ex litteris. Et. 32. q. 7. c. tm̄ dicitur. Tantū valet vinculum coniugale cum causa procreandi colligitur vt nec ipsa peccādi causa soluatur. ¶ Septimo ꝛ vltimo idē probatur lege polytica. i. ciuili. Nā in auc. de nup. col. 4. consti. pria. ait Imperator. Marito vxoris inferre priuationē non minor est pena q̃ꝫ ab hostibus capi. Idem. C. de sponsalibus. l. 2. sic dicitur. Nihil fraudis ei fit que nuptias maturādo vota sua diutius ludi nō passa est. Et. C. coia de manumissio. l. fi. dicitur. Uxores habētibus concubinas vel liberas vel ancillas habere nec antiqua iura nec nostra concedunt. Et. C. de nuptijs. l. vidue. ꝛ. C. de cōcubinis l. nemini scribit. Nemini licentia concedat cōstante matrimonio concubinā penes se habere. ꝛ. ff. soluto ma. l. Si cum dotem. §. Eo. autē vbi dicitur. Que uis vel mulier vel ad modicū inuenis nimia ē circa maritum in merentem. Et in auc. vt iudices sine quoquo suffragio. §. hec oia. ꝛ in auc. vt consul. col. 4. cōsti. tertia. ꝛ in auc. de nup. col. 4. cōsti. prima vbi dicitur. Si vxor maritum luxuriose viuentem ꝛ alijs corrūpi perspexerit ꝙ maxime mulieres vt puta contra cubile stimulata exasperat. ꝛ pręcipue castas. ꝛ. ff. solu. ma. l. Auis. Sulpian⁹ inquit. Contra reuerentiam que maritis exhibenda est nihil facien. apparet. h ibi. Et sic patet multiplici auctoritate adulterium esse detestandum. Et secunda pars huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua ꝓbatur vitium adulterij esse detestan. ꝛ fugien. exemplaritate varia.

Tertio probat detestandū esse adulterium varia exēplaritate. ¶ Primum exemplum habetur Gen. 20. c. de Abimelech qui iam prenoscens sarā esse abrae vxorē ꝛ nō sororem sicut ille dixerat Abrae dixit. Quare imposuisti nobis: potuit quispiā de populo coire cuꝫ vxore tua ꝛ induxeras sup nos grande peccatum. ¶ Secundū exēplum habetur gen. 12. de Pharaone qui qr accepit vxorē abrae flagellauit dominus pharaonē plagis maximis ꝛ domū eius ꝓpter saray vxorē abrae

vocauitqz pharao Abraā ⁊ dixit ei. Quid nam est qḋ fecisti mihi. quare nō indicasti mihi ꝙ vxor tua esset? Nunc ergo ecce cō iunx tua accipe eam ⁊ vade precepitqz Pharao sup Abraā viris ⁊ deduxerūt cū ⁊ vxoré illꝰ. ⁊ omnia que habebat de quo dicit Ambro.li.de abraam.c.6. Afflixit aūt dominꝰ pharaonem afflictionibꝰ magnis ⁊ seuis ⁊ domū eius ꝑpter sarrā vxorem abrae magnū est testimonū documētūqz castitatis tuende locutus ita vt vnusqsqz castum se prebeat alienū nō affectet thoꝝ nec latendi spe aut faciendi ipunitate alie nam vxoré inquirat. Hc ille. ❡ Tertiū exē plum hētur scdi Re.tertio de Amner qui cū misisset nuntios ad Dauid mādans eis procurare vt Dauid regnaret sup vniuer sum israel respon. Dauid ꝙ prius volebat sibi restitui Michol vxoré suam quam ab stulerat ei pater eiꝰ aliter nō videret facié suam ⁊ hoc dixit dauid preponēs vxorem regno israel. ❡ Quartū exemplū habetur isūma de septē donis vbi recitatur ꝙ qui daꝫ Magister normanus pinsius studēs in artibus cū quadam coniugata cōmisce batur nocte quadā apparuit ei in visione quidā terribilis tenēs pueꝝ quem coram eius oculis lacerabat di. qḋ sic eum lacera ret nisi ab adulterio cessaret qui territus recitauit visioné viris religiosis q ab eis cōmonitus vt ageret penitentiā ⁊ a pecca to cessaret ille auté ad cōsueta rediens cū adultera deprehensus frustratꝰ ⁊ lacera tus est. ❡ Quintū exemplū hētur de ani malibus de quibus Augu. di. in sermone ḋ caritate. Amor cōiugalis cōmunis est cuꝫ pecoribus habēt eniꝫ quedam eoꝝ coniu gia ipsi etiā pascereს habent coniugia sil' uidos faciunt oua fouent simul pullos nu triunt ⁊ puident eis. Ideo narrat Magi ster geruasius in libro de solatijs imperia libus ꝙ in arelatēsi regno fuit coruꝰ voces humanas edoctus q denūtiabat domino suo hostiū insidias puolando hinc inde. q videns quendā nimis familiaré dn̄e sue ea admonita ne faceret cū nō cessaret reuella uit dn̄o suo adulteriū. ⁊ sagita adulterí ꝑ cussus interijt. Dicit ét idé ꝙ in codé loco iuuenis quidā ai leuitate ductꝰ ascendens turrim posuit ouum corui in nido ciconie postq̄ꝫ auté pulli nati fuerūt aduertēs ma sculus coruinum non esse suum conuocatis alijs ciconijs pullum alienuꝫ videntes fa cto strepitu irruerunt in ciconiam ⁊ pullū rostro ⁊ vnguibus eosqz penitus lacera uerunt. Dicitur etiam ꝙ in quadam abba tia vbi multi nidi ciconiarum habebantur dum quedam ciconia ab alieno cognita velet abluere se in quodam fonte ibidem monachi qui viderant cum alio coire pro hibuerunt eam rediens eius socius cogno scens ꝙ alius eam nouerat conuocat alias ciconias que adulterum ⁊ adulteram lace rauerunt. ❡ Sextum exemplum narrat Hieronimus in questionibus gen. qui di cit ꝙ mulier quedam suspecta ḋ adultero eo ꝙ genuisset filiuꝫ parentibus dissimilé. Ypocras auté medicus insignis qui sūme voluptatem detestabatur monuit esse que ren. ne talis forte pictura in cubilli eius esset qua inuenta mulier liberata é. ❡ Se primū ⁊ vltimū exemplū narrat Egesipus libro secūdo de cladibus iudeorum di. de romanis ꝙ cum Paulina nobilissimā ro manorum ⁊ neptis. Caij Imperatoris tur piter amaretur a quodam duce exercitus romanorum ⁊ nullo pacto posset eam fle ctere fecit pactum cum sacerdotibus Isi dis qui Pauline dixerunt se fore beatam quia deus suus volebat hére cum ea secre ta ⁊ nocturna colloquia. Qḋ de cōsensu vi ri sui iuit in templo eiꝰ pernoctare dux au tem latitās surrexit in tēpeste noctis silen tio illiqz dixit fore beatā quia ꝯcubitu suo debebat parere filiū Ioui similem que ab illo cognita mane rem viro suo retullit ille autem ex hi beataꝫ fore credidit. Dux autem occurrens improperauit ei ꝙ cum.

vxor e sua paulina habuisset rem. Paulina át hi audiens seipsā occidit Imperator āt ois isidis interfecit sacerdotes ⁊ idolū in tiberim pcipitatū est. Et ducem perpetuo exilio dānauit. Silr ⁊ lucretia alia nobilissima romana que a filio Tarquini regis violentata nō ferens dāna lese honestatis conuocatis pre ⁊ viro suo de exercitu ante pedes coꝝ prostrata rē eis narrauit ⁊ vindictā de hoc fieri rogans gladio seipsam interfecit. ꝓpter qđ factū romani tarquinū ⁊ filiū eius silr expulerūt ⁊ exactis regibus cōsules statuerūt. Ecce ergo q̄nta mala ex adulterio ꝓueniunt que fugere nos ét alia bruta edocent. Eice ergo ancillam .i. adulterā ⁊ filiū eius vt hereditatem accipias cū xp̄o. i secula seculoꝝ. Amen.

¶ Dominica eadé infra dié: de comēdatione elemosine ⁊ obligatiōe dandi eā ex caritate. Sermo. 47.

Accepit ergo Jesus panes ⁊ cū grās egisset distribuit discūbentib⁹. Scribūtur hec verba Jo. 6. c. Et in euāgelio occurrētis dñice. Quia vt in precedētibus diximus dilectionū fratres i xp̄o Jesu ad caritaté ꝓximi pertinet vt sit comunicatiua oritur dubiū an elemosina cadat sub precepto hui⁹ caritatis. Ad qđ respon. Alexan. in .4. parte in tractatu de elemosina qđ ille qui abūdat bonis fortune debito iustitie dē ꝓximo suo indigenti subuenire sz aliquibus dē subuenire de necessitate iustitie vt illis qui sunt in extrema necessitate aliquibus de equitate vt pote qui sunt in euidenti ⁊ notabili necessitate. Aliquibus v° dispēsatione iustitie vt illis qui coi consuetudine mēdicāt nec tamē apparet in eis signū aliquod grauis indigentie. ¶ In p̄io casu tenentur subuenire occasione necessitatio alr vt opinor é mortale peccatū nō subueniēdo. ¶ In secūdo casu tenētur ratione equitatis .i. de bono ⁊ equo indigētí subuenire si eni q̄uis in nō necessarijs habundat ⁊ nō subuenit ꝓximo existēti in notabili ⁊ euidenti necessitate preiudicat equitati iustitie nisi illa vnde deberet tali subuenire reseruet aliquibus qbus tenet magis subuenire vt dicet infra. ¶ In tertio autē casu est meritoriū subuenire ⁊ nō est demeritoriū non subueniēdo vt si presumat qđ habeat qđ illi sufficiat ad tp̄s illud pertrāseundū. que aūt dispensatiue sunt alliciunt ad sile nec obligant inquantū huiusmodi. h Alexā. nr̄ Ric. autē in .4. di. 15. ar. 2. q. 2. ⁊ Tho. ibidē ar. p̄io. q. 4. dñt qđ hoc preceptum elemosine é affirmatiuū ⁊ ideo obligat sp̄ sed nō ad sp̄. s. p̄ loco ⁊ tp̄e. Consideranda é enim facultas habētis ⁊ mi̅sia indigentis. Si eni hō habet qđ non sit necessarium ad sustentationé sue nature nec eorū quibus tenet prouidere vt sunt filij ⁊ vxor ancille ⁊ serui ⁊ si notabilis indigētia sit ex parte illius cui é danda q̄n. s. apparēt ꝓbabilia signa extreme necessitatis ⁊ tūc habēs tenet ex pcepto subuenire indigenti. Si etiā homo aliqđ supfluum hz vltra substantiā sue nature ⁊ sui status decentiā tenetur de illo elemosinā facere ét si non inuenirentur tales q̄ constituti essent i necessitate predicta. Et si tales plures occurrant qbus subuenire nō pōt omnib⁹ tenetur ceteris paribus magis indigenti subuenire cuius rei exēplum hēmus a xp̄o q vt dr̄ in verbis ꝓpositis vidés ppli multitudiné esuriété accepit panes ⁊c. verū ad pfectioné hui⁹ caritatis habendā impletiaꝝ triplici lege pdicta probare non pigebit. ¶ Primo vz lege nature. ¶ Scđo lege scripture. ¶ Tertio lege gratie.

¶ Pars prima huius sermonis in qua probatur tribus ratiōibus qđ lege nature tenemur elemosinā dare necessitatem paticientibus dicto modo.

PRimo igit pbat lege nature q oes obligamur subuenire pximo necessitatem pacienti tribus rónibus. ¶ Prio róne coicationis sic. Dilectio dei et pximi cadit sub pcepto iuxta illud deutrono. 6. Mat. 22. Lu. 10. et Mat. 22. quod habet. 7. q. 1. c. omnis. 23. q. 4. c. ea vidicta. et c. dz homo et q. 6. c. Si non licet de pe. di. 2. c. Caritas é de sacra vnc. c. vnico. §. hoc vnguento dilliges proximú tuú sicut teipsum hoc etiaz pcipit lex naturalis, quia omne alias diligit sibi simile naturaliter sapientie. 13. Tunc sic illud sine quo dilectio proximi non seruat cadit sub precepto sed ad dilectionem proximi ptinet non solum vt velimus bonuz: sed etiá vt operemur fm illud pumo Jo. 3. Non diligamus verbo nec lingua: sz opere et veritate. i. vera operatione et ideo ibidem sequitur: qui habuerit substantiaz huius mundi et viderit fratrem suuz necessitatem habere et clauserit viscera ab eo quomodo caritas dei manet in eo. q. d. non est vera. ¶ Secundo idem probat ratóne preceptionis sic secóm phm. 5. ethi. c. 2. lex nature dat precepta de actibus omniú virtutum sed dare ecclesiam est actus virtutis. ergo est sub precepto legis naturalis. vnde glo. Mat. 5. ibi cum facis elimosinam ait elimosina est pars iusticie. si ergo iusticia é a lege naturali. ergo et elimosina. ¶ Tertio idem probat in lege nature róne superfluitatis dicit n. phs. 16. de aialibus. Ars et natura eiciút supflua exempli gra. Stomachus in húano corpore nó suscipit de alimto nisi qd necessariú é reliquú át alijs mébris cóicat cum igit nos vt dicit Apo. ad Ro. 12. multi vnú corpus sumus in xpo Jesu quod ét habet prime ad cor. 12. et 7. q. 1. c. oés de suma tri. c. dánamus. sequitq chri sti unus habens substantiá non sibi necessariá tenet primis contribuere ó necessitate vnde Basilius de eo q supflua hz et nó dat elemosiná dicit. Cur tu abundas et ille mendicat nisi vt ea bone cópensationis merita cósequaris. ille vero paciétie brauijs decoretur. Et infra est panis famelici qué tu tenes nudi tunica quá tu incóclaui suas discalciati caliga que penes te marcesit. Indigentis argétú qd possides humatú quo circa tot iniurias q: dare valeres. Adhoc idem facit illud dictú Ambr. in li. de diuite cuius ager vberes fructus attulit. 47. di. c. Sicut hi. di. Quid iniustú é si cú aliia non inuadá ppria diligentius fuo. rńdet Ambr. O impudés dictu ppria dicis que ex rebus reconditis in húc mundú detulisti. quando in hanc ingressus es lucem. qń de vétre matris exijsti quibus queso facultatibus: qbus subsidijs stipatus ingressus es et infra. Nunquid iniquus é deus vt nobis equaliter non distribuat vite subsidia: vt tu q esses affluens et abúdans alijs vero deessent et egerent an idcirco magis: qz et tibi voluit benignitatis sue experiméta conferre. et alium per virtuté pacientie coronare tu vero susceptis dei muneribus et in finuz tuú redactis nihil te reputas agere iniquú si tam multorum vite subsidia solus obtineas quis enim tam iniustus tam auarus qz qui multorú alimenta suam nó vsum sed abundantiam et delicias facit neqz enim minus é criminis habenti tollere qz cum possit et abúdas denegare indigentibus. Exurientiú panis quem tu detines nudorú vestimentuz est quod tu recludis miserorú redemptio et absolutio pecunia: quam tu in terra defodis tantorú. ergo te scias inuadere bona quantis prestare possis qd nolis. vnde sciendum est q pauper et egenus ne dú via consientie sublcuius est per diuité sed ét i ecclesiastico foro implorando officiú iudicis spúalis. i. epi qui pót compellere diuitem ad sibi subuenienedú vt vult glo. notanda in. c. Sicut hi. 47. di. quaz adhoc allegaut pro singuli. d. Ludouicus pútanus al. de vrbe in suis singularibus. Et in rubrica. ff. ó noui. operis núciatione. Sicut igitur velemus nobis sub

ueniri in necessitate. ita ⁊ nos per illam le
gem naturalem que habet͛ Mat.7. lu.6. ⁊
di. prima in principio. Quecumqz vultis ⁊c.
alijs subuenire debemus. ¶ Quod si con
tradicat͛ sic cuilibet licet retine͛ suam rez
sed retinendo rem suam elemosinā non da
bit. ergo licitum ē non dare elemosinam.
Ad hoc Ri. ⁊ tho. rñdēt vbi supra. Quod
supfluū ad substantiam nature tue. ⁊ si sit
tuū proprium quantū ad dispensationem
seu auctoritatem administrandi: quantū ta
men ad vsum illorū est in quibus vides si
gna probabilia necessitatis extreme quod
non probat͛ solum per scripturas sacras:
sed etiam per polyticas. Nam quintilian⁹
li. causaꝝ c. i. s. dicit voluit nos immortalita
tis artifex in cōmune succurre͛ ⁊ per mu
tuas auxilioꝝ vices quenqz in alteꝝ quod
pro se teneret confer͛ in aliena fame qsqz
sui misere͛. hec ille. vnde romani quodam
naturali instinctu opa pietatis exercebat
iō Valerius li.5. dicit ꝙ cū cartaginenſ̄ mi
sissent legatos pro redimendis captiuis
suis subito absqz accepta pecunia romani
libe͛ eis captiuos reddiderūt qui captiui
erant duo millia septingenti quadraginta
tres iuuenes vbi subdit idem valerius o
magnificentia gentis romane deorum be
nignitati equandam. o legationem felicez
que beneficium quod nunqz dedisset acce
pit. Possēt etiam ista probari tribus exē
plis legalibus. ¶ Primo quia sicut liber
ti ingrati dominis suis rediguntur in ser
uitutem pronī. ⁊ filius emancipatus patri
emancipāti ingratus reuocatur in pariaz
potestatem per actionem ingrati. C. ꝺ ma
gistratibus conue. l. i. Nam ingratitudinē
committit libertus quando indigēti patro
no suo alimenta negat. C. de alendis libe
ris. l. alimenta sic qui negāt alimenta xp̄o
i. indigentibus qui sunt membra eius iux
ta illud ps. Ego vero egenus ⁊ paup sum
quia ipse nos liberauit non solum in serui
tute diaboli redigetur: sed etiam sicut fili⁹
propter ingratitudinē exheredabitur. In
auc. vt cū ꝺ appellatiōe cognoscitur. § cās
coll. 8. ⁊ extra de iure iurando. c. Quinta
uall. ¶ Secundo quia sicut homo potest
facere debitorem suum teneri alteri cui ip
se voluerit ⁊ tunc eo ipso ꝙ alteri dat debi
tum suū facit suum debitorez esse alteri de
bitorem. C. que res pigno. obli. possūt. l. no
men ⁊. ff. de pignoribus. l. Si conuenit. sed
deus cui debitores sumus vult vt nos ista
bona pauperibus tribuamus. Mat.7. gra
tis accepistis gratis date. ¶ Tertia quia
sicut vir qui accipit bonam dotem cū vxo
re sua ⁊ prole sua potest hereditatem ma
gnam per illam habere si eam bene tenue
rit. si vero ipsam ⁊ prolem eius dimiserit
ff. soluto matrimonio. l. 2. dos quam cū mu
liere accepit eidem restituet sic ille qui ac
cepit filiam dei spūalem. i. christianaz fidē
in vxorem sicut quilibet xp̄ianus facere de
buit cum omnibus que habet ⁊ cum here
ditate magna celi i spe si bene se habuerit
ad sponsam ⁊ prolem eius. i. ad vniuersos
xp̄ianos ⁊ specialiter ad paupes filios eꝰ
acquirit sibi vitam eternam. Si autez ma
le se habuerit fidem malis operibus repu
diando quia fides sine operibus mortua ē
Jac. 2o ⁊ pauperes eius pueros nō alendo
priuabitur habitis ⁊ habendis. ⁊ sic patet
elemosinam dare esse necessarium lege na
ture ⁊ pars prima huius sermonis.

¶ Pars 2a huius sermonis i qua proba
tur ꝙ obligamur dare elemosinam paupe
ribus lege scripture.

Secundo probatur lege scripture ele
mosinam dare necessarium esse ad
salutem triplici auctoritate. s. Mosaica hi
storica. ⁊ prophetica. ¶ Primo probatur
auctoritate mosaica. plures enim sunt spe
cies elemosine. Nam peregrinos hospita
re est spēs elyme. vnde Abraam credens
homines esse angelos excepit geñ.19. Tri
bulatos consolari etiaz est pars elemosine

Ideo Ruben et Judas conabatur Joseph liberare Geñ. 27. incarceratos etiam liberare vt fecit Abraã loth Geñ. 14. Et ideo docet nos lex ista deũ placarẽ muneribus. vnde Gen. 32. dicitur placabo eum muneribus que precedunt et postea videbo eum forsitã propiciabitur mihi. Et ideo Moyses deutronomij. 15. docet debeẽ facere elemosinã di. Indigens et mendicus non erit inter vos vt benedicat tibi deus et infra. Non deerunt pauperes in terra habitatõnis tue. Idcirco ego precipio tibi vt apias manum tuam fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versatur in terra. ℂ Secundo idem probatur in lege scripture auctoritate hystorica. Nam iudicum. 8. dicitur q̄ Gedeon compatiens sotijs defatigatis panem postulabat pro eis. Et primi Re. 30. Dauid compatiens sotijs fatigatis nõ vallentibus descendere ad belluz remanẽtibus autem ad sarcinas cõstituit vt equa esset eorum portio. et ideo dixit equa enim pars erit descendentibus ad prelium et remanentib⁹ ad sarcinas et similiter diuidẽtur. Similiter Hester audita tribulatione populi pro eius salute morti se exposuit. Hester. 7. c. Et filij israel ducẽta millia mulierum et puerorum capta vestierunt et remiserunt eos secũdi paralip. 15. Et ideo per exemplum hortamur ad elemosinam primi parali. vltimo vbi dicitur. Tua sũt omnia domine: et que de manu tua accepimus dedimus tibi hec ibi.

ℂ Tertio idem probatur auctoritate prophetica sic discurrendo. Vade et adhuc aliquos de tribu nostra timentes dominum et epulentur nobiscũ vt habeẽ Thobie. 2.

ℂ Si multum tibi fuerit abundanter tribue si exiguum illud etiam impartiri stude Thobie. 4.

ℂ Ex substantia tua fac elemosinam et noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. ita enĩ fiet vt nec a te auertatur facies domini panem cum esuriẽtibus et egenis comede et vestimẽtis tuis nudos tege. ibidẽ

ℂ Filijs vestris mandate vt faciant iusticias et elemosinas vt sint memores dei et benedicant deo in omni tẽpore Tho. 14.

ℂ Dispersit dedit pauperibus et c. ps. 102.

ℂ Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem dñi dereliquit Job. 6. c.

ℂ Aquam lapso non dedisti et esuriẽti subtraxisti panem in fortitudine brachij tui possidebas terram et potẽtissimus obtinebas eam viduas dimisisti vacuas et lacertos pupillorum cõminuisti propterea circundatus es laqueis et conturbat te formido subitanea Job. 22.

ℂ Oculus fui ceco pes claustro pr̃ eram pauperum et causam quam nesciebam diligentissime inuestigabam Job. 29.

ℂ Si comedi bucellam meam solus et nõ comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecũ miseratio et de vtero matris mee egressa est mecum si despexi pretereuntem eo q̄ non habuit indumentum et absq; operimento pauperem si non benedixerũt mihi latera eius et de velleribus ouium mearũ calefactus ẽ si negaui quod volebant pauperibus et oculos vidue expectare feci et c. Quis mihi tribuat auditorem vt desiderium meum omnipotẽs audiat sed librũ scribat ipse q iudicat Job. 31.

ℂ Qui abscondit frumenta maledicetur in populis benedictio autem super caput vendentium Prouer. xi.

ℂ Qui mereẽ paupi beat⁹ erit. puer. 14.

ℂ Qui obturat aurem suam ad clamorez pauperis ipse clamabit et non exaudietur prouer. 21.

ℂ Qui sequitur misericordiam inueniet iusticiam et vitam et gloriam ibidem. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur de panibus enim suis dedit pauperibus: victoriam et honorez acquiret qui dat munera. puer 22.

ℂ Erue eos q ducũẽ ad mortẽ et q trahũẽ ad interitũ liberare ne cesses puer. 24.

¶ Si esurierit inimicus tuus ciba illũ si sitierit da ei aquã bibere pꝛunas enim con gregabis sup caput eius ⁊ dominus red det tibi prouer.25.
¶ Qui dat pauperi non indigebit qui de spicit depcantẽ sustinebit penuriã.puer.28.
¶ Manũ suam aperuit inopi .⁊ palmas suas extendit ad pauperem nõ timebit do mui sue a frigoꝛibus niuis puer.31.
¶ Fili elimosinã pauperis ne defraudes ⁊ oculos tuos ne trãsuertas a paupere an imam esurientẽ ne despexeris ⁊ ne exaspe res pauperem in inopia sua Ecc.4.
¶ Homo homini reseruat irã ⁊ a deo que rit medellam in hominem similẽ sibi non habet misericoꝛdiam ⁊ de peccatis suis de pꝛecabitur.q.d.nisi ei pꝛodest Eccľ.28.
¶ Perde pecuniam pꝛopter frẽm ⁊ ami cũ :⁊ ne abscondas illã sub lapide in per ditionem.⁊ igitur.
¶ Transi hospes ⁊ oꝛna mensam.⁊ que in manu habes ciba ceteros Eccle.29.
¶ Paruuli petierũt panem.⁊ nõ erat qui frangeret eis Tre.4.
¶ Frange esurienti panem tuũ ⁊ egenos vagosq; induc in domum tuã ⁊c. Jsa.58.
¶ Si panem suũ esurienti dederit ⁊ nudũ vestimento operuerit a pauperis iniuria auerterit manũ suam vsuram ⁊ supabũdan tiã non acceperit iudicia mea fecerit in p̃ ceptis meis ambulauerit hic non moꝛieẽ in iniquitate pr̃is sui sed vita viuet ait do minus omnipotens Ezechi.18.
¶ Peccata tua elemosinis redime ⁊ iniq tates tuas i misericoꝛdijs paupeꝝ Dañ.4
¶ Tu seminabis ⁊ non metes tu calcabis oliuam ⁊ nõ vngeris oleo ⁊ mustũ.⁊ non bibes vinum:quia.s.cũ pauperibus nõ cõ municasti Michae.6.
Et sic patet necessarium esse dare elemosi nã lege scriptuꝝ.Et ps s̃a huius s̃monis.
¶ Pars tertia huius sermonis in qua ꝓ batur q̃ tenemur dare elemosinã indigen tibus lege gr̃e.

Tertio ꝓbatur lege gratie esse neces sarium ad salutem dare elemosinã pauperib⁹.⁊ hoc auctoꝛitate triplici.s.euã gelica apostolica ⁊ cãonica. Pꝛimo aucto ritate euangelica.
¶ Beati misericoꝛdes quõ ipi misericoꝛ diam consequentur. Math.5.cap.
¶ Quicunq; nõ receperit vos exeuntes a domo foꝛas:vel ciuitate excutite pulue rem de pedibus vestris. Mat.10.c.
¶ Non est bonum sumeꝛe panem filioꝝ ⁊ dare canibus Mat.15.c.
¶ Quicunq; potum dederit vni ex mini mis istis calicem aque frigide tm̃ in noie discipuli amen dico.u.n.p.m.s. Mat.10.
¶ Esuriui ⁊ non dedistis mihi manduca re. Mat.25.
¶ Omni petenti te tribue. Luc.6.c.
¶ Quod supest date elemosinã ⁊ ecce om nia mũda sunt vobis. Lu.11.
¶ Cum facis conuiuiũ voca pauperes d biles ⁊ claudos ⁊ cecos ⁊ beat⁹ eris q: nõ habent tibi retribuere.retribuet.n.tibi in resurrectione iustoꝛum Lu.14.
¶ Ecce dimediũ bonoꝛũ.m.do.pau. lu.19.
¶ Uidens Jesus turbã multã misertus est sup eos ⁊ pꝛecepit discipulis vt facerẽt omnes discumbeꝛe ⁊ acceptis quinq; pani bus ⁊ duobus piscibus aspiciens in celum benedixit ⁊ fregit deditq; discipulis suis. vt ponerẽt ante eos ⁊ manducarẽt ⁊ satu rati sunt. Mar.6.c.
¶ Qui recipit vos me recipit ⁊.q me re cipit.recipit eũ qui me misit Jo.13.
¶ Scdo idẽ ꝓbaꝛ auctoꝛitate apostolica sic discurrendo.
¶ Necessitatib⁹ scõꝝ cõicantes Ad ro.12.
¶ Estote inuicẽ benigni misericoꝛdes sic ⁊ deus in xp̃o donauit vobis ad eph.4.
¶ Uestra abundantia eoꝛum inopiã sup pleat. scđe coꝛ.8.
¶ Uidua elligaꝛ in operibus bonis testi moniũ hñs si beñ filios educauit si hospi cio pauperes recepit si sanctoꝛum pedes

lauit. prie thi. 5.
¶ Si quis suorũ et maxime domesticorũ curam non habet fidem negauit et infideli deterior est. Ibidem.
¶ Hospitalitatem nolite obliuisci p hanc enim placuerũt quidam angelis hospitio receptis Ad heb. 13. ca.
¶ Si aũt frater aut soror nudi sunt et indigent victu quotidiano dicat autem aliqs de vobis illis calefaciamini ite in pace et saturamini non dederitis aũt que necessaria sunt corpori quid pderit. q. d. nihil. Et ideo sequit. Sicut et fides si non hz opera mortua est in semetipsa Jacobi. 2. c.
¶ In fide autem omnes vnanimes cõpacientes fraternitatis amatores misericordes modesti humiles non reddentes malum pro malo vel maledictũ pro maledicto sed econuerso benedicẽtes quia in hoc vocati estis vt benedictionem hereditate possideatis prie petri. 3.
¶ Tertio idem probat auctoritate canonica. Tanta ẽ enĩ elemosine necessitas q possessio ecclesie oz alienari pro magna indigentia afflictorũ super quo ponatur talis casus. Quidam terrã donauit ecclesie hac conditione vt nõ liceat ei eam alienare et si fuerit alienata liceat ei vel hrdib9 suis datũ reuocar postea vero iminẽte necessitate pro magna fame paupez pro redẽptione captiuorũ pro graui delicto ecclesie. Querit an possit alienare ita q res nõ cedat ad eum qui dedit eam. Rñdetur ad hoc q sic q in illis casibus licebit alienar.
¶ Primo q nemo paciscẽdo efficer põt quin liceat ei rez suã alienare. ff. de pactis l. penultia. ¶ Secũdo q hi clerici spũ dei et lege priuata ducunt. 12. q. pria. c. duo sunt.
¶ Tertio q priuata dispositio donatoris non põt generalẽ constitutionem imutar extra de testibus. c. requisisti. Sed p cõstitutionez ecclesie illa terra põt alienari. 12. q. 2. c. sacrorũ. ¶ Quarto q pactũ in predicto casu ẽ contra bonos mores et contra cõmunẽ vtilitatem. ergo nõ est obseruandũ. ff. de pactis. l. iurisgentiũ. §. Et generaliter. ¶ Quinto quia maior ẽ lex dei que pcipit elemosinas fieri q̃z humana et q̃z pactum hominis. ergo pponenda ẽ vt habet di. 10. c. lege vbi dr lex imperator non ẽ supra legem dei: sed sub ẽ. pterea talis conditio erat intelligenda si res pmãserit in tali statu. 12. q. 2. c. Ne quis arbitret ea enim que de nouo emergunt nouo indigent auxilio. ff. de interrogatorijs actionibus. l. de etate et ideo cõcludit Amb. in li. de officijs c. aurũ. o. aurũ hz elemosina non vt seruet sed vt eroget et subueniat necessitatib9 qd est op9 custodire qd nihil adiuuat an ignoramus quantũ auri quantũ argẽti de templo dñi assirij sustulerunt nõne melius cõflat sacerdos pter alimoniã pauperũ si aliqua subsidia desũt q̃z sacrilegus contaminat et asportat hostis non ne dicturus ẽ dñs cur passus es tot inopes mori fame certe habebas aurũ. vnde ministrasses alimoniã cur tot captiui in captiuitatem ducti nec redemisti ab hoste occisi sũt meli9 fuerat vt vasa viuentiũ reseruares q̃z metalorũ his. n. posset refferri rñsum quid. n. dices timui ne templo dei ornatus deesset rñdetur aurum sacramẽta nõ querũt neqz auro placet que auro non emunt ornatus sacrorũ redemptio captiuoz ẽ vt illa vera sunt vasa pciosa que aĩas redimunt a morte ille verus ẽ thesaurus dñi qui hoc opatur qd sanguis eius operatus ẽ. et infra nemo põt dicere cur paup viuat nemo põt conqueri quare captiui redempti sunt nemo põt accusare q templũ dei edificat nemo põt indignari: q hũandis fidelium reliqs spacia relaxata sunt nemo põt dolere q i sepulchris xpianorum requies defunctoz est. in his tribus generib9 vasa ecclesie ẽt iniciata confringere conflare. et vender lz. hec ille. Ecce ergo quãta ẽ necessitas ecclesiaz. vñ Hiero. in epla ad Nepotianũ. 12. q. 2. Gloria epi ẽ pauperum puider opib9.

inquit ignominia sacerdotis ꝓprijs stude
re diuitijs natus i paupe domo ⁊ tugurio
rusticano qui uix milio ⁊ cibario pane ru
gientẽ ventrẽ saturare poterã nec similã ⁊
mella fastidio.⁊ infra multi edificãt parie
tes ⁊ colũnas ecclesie substruũt marmora
nitent ⁊c.Et 16.12.q.i.in.c.Quia tua dicit.
Omne qđ supest necessitatibus i cãis pijs
ac religiosis errogandũ est dño magistro
oibus dicente qđ superest date elemosinã.
⁊ ecce omnia munda sunt uobis ⁊.16.q.i.
c.decimas dicit.Cõi vita viuentibus ⁊ iaʒ
deficiendis ꝓportionibus vel exhibenda
hospitalitate ⁊ ad iplenda misericordia no
bis quid erit loquendũ:cũ omne quod sup
est in causis pijs ⁊ religiosis errogãdũ sit
di.dño.Quod supest date ⁊c.Et in.c.reuer
timini.dr.Si qñ fames ⁊ penuria ⁊ reruʒ
omniũ egestas opprimit mundũ sciamus
hoc ex dei ira descendere q se in paupib⁹
si elemosinã nõ accipiãt loquit fraudari.⁊
de pe.di.i.c.medicinã.c.miror.⁊.c.quamob
rẽ vbi ait Hiero.quãobrem consiliũ meuʒ
placeat tibi.peccata tua elemosinis re.⁊ ini
quitates tuas in misericordijs paupeꝝ si
forte ignoscat deus delictis tuis. hec ibi.
Et.42.di.c.ordinandus dr aliena rapere ꝯ
uincit qui vltra necessaria sibi retinere ꝓ
batur ac sic se p opera pietatis constituat
vt ẽt p̄sentis vite subsidia ⁊ eterne clarita
tis p̄mia a dño pcipiat ⁊.82.di.c. ep̄s dicit
ep̄s pauperibus vel infirmis q debilitate
faciente suis manibus laborare nõ possũt
victũ ⁊ vestitũ inquantũ sibi possibile fue
rit largiat.⁊.86.di.c.frem dr. dic ergo illi
vt cũ loco mutet ⁊ menteʒ: nec sibi credat
solaʒ lectionẽ ⁊ orationẽ sufficere vt remo
tus nihil studeat de manu fructificare sed
largã manũ habeat necessitatẽ pacientib⁹
alienã inopiã suam credat:qꝛ si hoc non hʒ
vacuum nõdũ epi tenet.⁊ in.c. in singulis
dr.misericordia.n.plenitudo virtutuʒ est.
Et ideo oibus ẽ ꝓposita pfecta forma vir
tutis ne.vestimentis alimẽtisqʒ suis pcaṗt

⁊.c.pasce ait Ambr.li.đ officijs pasce famẽ
morientem qsquis.n.imunem seruare po
teris si nõ paueris occidisti.hec ibi.Nam
ille dr necare qui alimẽta negat que p̄sta
re põt.ff.de agnoscendis vel alendis libe
ris parẽtibus vel p̄tronis.l.necare. Patet
exemplũ de vidua quadã nobilis.5. filios
hñte que ad tantã penuriã deuenit vt per
plures dies solis legumibus filiolos nutri
ens quasi deficere inciperẽt dicentes mĩ
da panẽ mr:quidã eius vicinus mulieris
aduertens tristiciã ⁊ penuriã ac mendica
ri verecundiã cepit tristem verbis cõsola
ri ⁊ ei se prouisurũ ꝓmitteṙ sicqʒ omni die
p̄cepit ei dare sex panes aliqñ aũt domum
eggressus vxori sue ꝯsuetam elinam face
re p̄cepit illa aũt vt erat auara neglexit ã
mo ⁊ paupercul ã que.6o die ad ipsaʒ vene
rat exprobrari cepit de ĩpudẽtia que ad fi
liolos reuersa claudens hostiuʒ cum filijs
clamantibus mr panẽ more infantiũ in le
cto se posuit cuʒ filijs vir aũt ille domũ re
uersus ex p̄io pane vt comedere incidit.
sanguis vndiqʒ ꝓfluit ⁊s đ paupercula re
cordatus ad eã currens eã semimortuaʒ fi
lijs iam extinctis inuenit que ⁊ ipsa statiʒ
expirauit.ecce ergo qꝛ auara illa hõicida
fuit qui.ergo elemosinã non facit homici
da cõuincit .nolite ergo negare misericor
diã pacie:qꝛ.7.q.i.c.ois dr.Qui aũt miseri
cordiã faciendã negant pacientibus ipsum
xp̄m negant q est misericordia ⁊ veritas.
Supradicta cõfirmat lactam⁹ i li.de vero
cultu di.Nullius opa indigere se putat q
sua alteri deregat q p̄ituro succurrer põt
⁊ nõ succurrit occidit.hec ille.Et Seneca l
li.de ꝓuerbijs di.bona p̄sidia cõparat mi
sericordia.ab alio expectes qđ alteri fece
ris hʒ in aduersis auxilia q in secundis co
modat hõ q i hoĩe calamitoso misericors
est meminit sui.Qui succurrer p̄ituro põt
⁊ nõ succurrit occidit.hec ille. Misericor
diam igit fratres ⁊ eliam indigenti im
tiamus vt a dño misericordia digni efficia

mur sempiterna in seculorū secula. Amen.
¶ Feria secunda post quartam dñicam in quadragessima de multiplici vtilitate et fructificatione elemosine. Sermo. 48.

Aufferte ista hinc. et nolite facere domum meā domū negociationis. Scribūt hec verba Jo. 2. et i eu. occurrētis ferie ut magis nre excitētur mētes carissimi ad pauperum subueniendū necessitatibus p grande premium promisit dñs noster misericordiam facientibus di. Mat. 5. beati misericordes. q. m. c. non solū in hoc seculo: sed etiam in futuro. vnde Ciprianus in epistola ad fres de ope et elemosinis ingt Que erit illa fres carissimi operantium gloria q̄ grandis et sūma leticia cū populum suū dñs cepit recensere et meritis atq; operibus nostris premia promissa contribuens pro terrenis celestia pro temporalibus sempiterna pro modicis magna p̄stare. hec ille. adeo dñs noster inueniēs in tēplo non elinā dantes nec pauperes recreantes: sed potius lucris temporalibus intēdentes p negociationem: cū fecisset quasi flagellum de funiculis oēs eiecit de tēplo di. prefata verba aufferte et c. Ad maiorem igit elemosine comendationē tres eiusdē. fructus duplicatos impresentiarū dicemus ¶ Primus quorū dr supplicatio cū illuminatione. ¶ Secundus dr liberatio cū conseruatione. ¶ Tertius multiplicatio cum sanatione et glorificatione.

¶ Pars prima huius sermonis i qua ponuntur duo fructus ex elemosina puenientes homini vz supplicatio orationis: et illuminatio mentis.

Primo dico q̄ ex elina orit duplex fructus. s. supplicatio et illuminatiō. ¶ Primo dico supplicatio. Nā ex elemosina duplex oratio surgit ex dante elemosinam. ¶ Prima ex ipsa elina. vnde ecc. 19. dr conclude elemosinam in sinu pauperis et hec pro te exorabit ab omni malo. Exēplum habet act. 10. de cornelio cui dixit angelus orationes tue et eline ascenderūt in memoriam in conspectu dñi. ¶ Secunda est ex accipiente qui cogit orare pro dāte. vñ lu. 16. dr facite vobis amicos de mamona iniquitatis vt cū defeceritis recipiant uos in eterna tabernacula: qd verbum quidam male intelligentes recipiunt aliena: et aliqd inde pauperibus largiunt putantes se facere qd p̄ceptum est. vbi notandū est q̄ diuitie possūt dici iniquitates. tripliciter. ¶ Prio s̄m Aug. in libro de q̄onibus euangelij. Oēs diuitie sunt iniquitates in eis. s. qui in illis spem cōstituunt. ¶ Scdo s̄m Ambr. iniquū mamona dixit: q: varijs diuitiarū illecebris nros tentauit affectus. ¶ Tertio dñtur oēs diuitie iniquitates. s. inequalitates: q: nō equaliter sūt distribute vno egente et alio supabundante. Non vult ergo dicer vt faciamus amicos d̄ rapinis et vsuris: sed de pprijs laboribus et diuitijs: que tū dicunt diuitie iniquitatis p̄dictis rōnibus. et ideo dāda ē elemosina pauperibus tanq̄ xpo pauperi vt illi pro nobis orent et misericordiā ↄsequamur. vñ dicit Hiero. ad furiā de viduitate seruāda dicit fac tibi amicos de iniquo mamona q̄ te recipiant in eterna tabernacula. illis tribue diuitias tuas qui nō fasides aueo: sz cibariū panē comedūt qui famē expellat non qui augeat luxuriā intellige sup egenū et pauperem oi petenti te da. sed maxie domesticis fidei nudū vesti esurientē ciba egrotantē visita. Quotienscunq; manū extendis xp̄m cogita caue ne mendicāte domino deo tuo alienas diuitias augeas. hec ille. Aperi ergo manum tuam ad clamorē paupez et deus exaudiet ad clamorē tuū. vnde Aug. in li. de elina dicit. Neq; misereri dei mīa poterit ei q misericors

ipse nō fuerit aut impetrabit de diuia pietate aliqd in precibus qui ad precem pauperis nō fuerit human⁹. ꝛ sup ps. 95. Idē dicit. Si vis hēre misericordiā esto misericors dimitte si quid in te comissum est da ex eo qđ habundas ꝛ de quo das nisi d bonis dei? si de tuo dares largitio esset cū vero de illius das reditio ē. quid eni habes q non accepisti: he sunt hostie deo gratissime misericordia humilitas. Confessio pax ꝛ caritas has apportem⁹ vt securi expectemus aduentum iudicis qui iudicabit orbē terraꝝ inequitate. h ille. Qui nō ergo exaudierit voces pauperum ipse et clamabit ꝛ dñs nō exaudiet eū vnde Augu. libro 50. omel. ome. 48. ait. Prandiū paras ꝛ tales ad prandiū tuū vocas q tibi vicē repēdāt omnes cōuiuiū neqđ desit ꝛ cū amicis tuis epularis ꝛ ante ianuā pauperē rogantē cōtemnis oblit⁹ es dictū pphe. di. Qui ingt auerterit aurē suā ab egeno. ꝛ ipse in vo. d. ꝛ nō exa. eū. Inclina aurē tuam audi egentis vocē ꝛ fame pereuntis. vt ꝛ dñs tuam audiat. Tribulatis da de quo tibi dederit deus. ipse te diuitē fecit. ideo redde illi qđ suū est. ipse se dicit accipere qđ pauperib⁹ datur sibi collatum proclamat qđ in corde pauperis fuerit seminatū sicut in euāgelio dicit Facite. u. a. de. m. inigtatis hec ille. Patet igit q q facit elemosinā ꝛ misicordiā consequet a dño misericordiā. vñ dicit Hiero. in epla ad Nepotia. Non memini me legisse mala morte mortuū q libenter opa pietatis exercuit hꝫ eni multos intercessores ꝛ ipossibile ē pces mltoꝝ nō exaudiri. h ille. qꝛ elemosina ex se ipetrat ꝛ supplicatio illi⁹ cui tribuitur idō quasi impossibile est q elemosinari⁹ ꝛ misicors nō exaudiatur a dño pꝫ h per plura exempla veteris ꝛ noui testamēti. In veteri pꝫ d Ruben q nitebat eripe Joseph d manu frūꝫ suoꝝ gen. 57. exēplū Sedechie q tandē misertus ē Hiere. ꝛ in fine cōuersus ē cui hīc re. 34. dictū ē Audi verbū dñi sedechia nō moriēris in gladio sed in pace morieris. Exēplū hētur Raab meretricis que iudei pienos nūcios remisit ad Josue. 6. c. Ibi. In nouo testamēto exēplū hētur d Matheo q prius fecit cōuiuiū xpo ꝛ discipulis ei⁹ Mat. 9. Et de zacheo qui postq̄ȝ est cōuersus dedit dimediū bonoꝝ suoꝝ pauperib⁹ ideo ei dñs dixit hodie huic domui salus a deo facta ē. Lu. 19. Et innumerabiles alij qui virtute elemosine multas grās impetrauerūt adeo. Et ideo pauperes elemosinam accipiētes nisi orent p dantibus grauiter puniūtur qđ pꝫ p exemplū qđ narrat Cesarius di. Qđ peregrin⁹ in quadā villa moriens sclauinā suā legauit sacerdoti quā sacerdos accipiens paꝝ de illius aīa curauit qui postmodū effect⁹ Monachus vidit in spū aīam peregrini illi⁹ affligi ꝛ demones cū dicta sclauina facē ꝛ collū sacerdotis percusserūt q excitatus exclamauit adiuuate me adiuuate me qꝛ morior Monachi āt inuenerūt caput ei⁹ totū exustum sicqꝫ semiuiuū ad infirmariā deportauerūt nullā enim cōfessionem de hac negligētia fecerat. Et sic pꝫ prim⁹ fruct⁹ elemosine in hac parte. ¶ Secūdus aūt fructus elemosine dr illumiatio. s. mētis ꝛ intellectus ad cognoscēda vitia ꝛ virtutes. de pria canti. 6. dr. Que ē ista que asce. quasi auroraꝛc. de scōa Job. xj. Meridian⁹ fulgor ꝯsurgit ibi de qbus ppha dicit. Declina a malo ꝛ fac bonū. vñ Isa. 58. dicitur. Cū effunderis esuriēti aīam tuam ꝛ aīam afflictam repleueris orietur quasi i tenebris lux tua ꝛ tenebre tue erūt sicut meridies. vñ Augu. in libro de verbis dñi prio ꝛ smone. 5. dicit. dispersit dedit. p. iu. ei⁹ ma. in. s. seculi vide quid minuat ꝛ qđ augeatur minuitur pecunia ꝛ auget iustitia. Illud diminuit qđ eras dimissurus. Illud diminuit qđ eras relicturus. Illud auget qđ i eternū es possessurus ꝯsiliū do lucroꝝ disce mercari laudas eū mercatorē q vendit plūbū ꝛ acqrit auꝝ ꝛ nō laudas mercatorē qui erogat pe

tutiā 7 acqrit iustitiā h ille. Et iō in libro de. x. cordis ait. Egere voluit in paupere xp̄s ꝑ te. vt hēres vn̄ seminares terrena queqꝫ ōdit vt meteres vitā eternā. Nolite pigri eē 7 male securi. mores emēdate pec cata redimite. 7 cū hec feceritis grās agi te a quo icepistis bene viuere. 7 sic ei grās agite vt nō insultetis hꝭs q bene viuūt. 7 hoc faciētes hēbitis perfectā quantū i no bis est in hac vita iustitiā. hec ille. Et sic pꝫ scd̄a fructificatio elemosine. Sufficiatqꝫ ꝑ parte pria hui⁹ sermonis principali.

¶ Pars secūda huius ꝑmonis in qua po nuntur duo alij fructus ex elemosina ꝓue nientes vꝫ. malorum liberatio 7 bonorum conseruatio.

SEcūdo dico q ex elemosina oritur ali⁹ fructus duplicatus. s. liberatio 7 cōseruatio. ¶ Prio dico liberatio a du plici malo tpali 7 eternali. De pmo dr̄ in ps. Beat⁹ q intelligit sup egenū 7 paupe rē in die mala liberabit eū dn̄s. Et iterum Dn̄s ɔseruet eū. s. faciētē elemosinā 7 viui ficet eū 7c̄. 7 iō tpe tribulatiōis magis iten ti eē debem⁹ ad opa misericordie. vn̄ Augu. dicit in epl'a ad cleꝝ 7 ad vniuersā plebeꝫ Yponen. Tpe tribulatiōis nō minus debe tis facere opa misericordie sꝫ ēt debetis am pli⁹ qꝫ soletis si eni ad loca munitiora festi nanti⁹ migratur in ruinā domus cū vide rit ɔtritis parietib⁹ iminere sic corda xp̄ia na q̄nto magis sentiūt hui⁹ mūdi ruinā cre scentibus tribulatiōibus ꝓpinquare tāto magis debēt que in terra sūt recōdere in celestē thesauꝝ impigra celeritate trāsfer re vt si aliqs human⁹ casus acciderit gau deat qui de loco ruinoso emigrauit. Si āt nihil tale nō fuerit subsequutū nō ɔtristet q qn̄qꝫ moritur⁹ in mortali dn̄o ad quē vē turus ē ꝓpria bōa cōmendauit. hec ille. Li berat ēt elemosina a malo eternali. vn̄ tho bie. 4. dr̄. Elemosina ab oī pcō 7 a morte li berat 7 non patietur aīas ire in tenebras. 7 iō hētur exēplū i miraculis beate virgi nis vbi hētur q qdā iudex noīe steph an⁹ rome q munera libēter accipiēs iudicia se pe puertebat hic tres domos sci laurētij 7 vnū ortū scē Agnetis violēter rapuit 7 pos sidebat. In visiōe añ iudicē eternū raptus scūs laurēti⁹ cū nimia idignatiōe brachiū eius strinxit 7 nimio dolore cruciauit. 7 sā cta Agnes cū virginibus faciē ab eo indi gnata auertit data est in eū sentētia sic in locis inde tradatur q pro pecunia veritatē vēdidit. Scūs āt proiect⁹ quē iudex inuita plurimum coluerat veniā a scō laurētio 7 beata agnete ꝑ eo rogauit. Beata āt virgo cū istis ꝑ eo orantib⁹ ɔcessuꝫ ē vt aīa eius ad corp⁹ rediēs penitentiā. 30. dieb⁹ ageret Beata āt virgo ei ꝓcepit vt singulis vite sue dieb⁹ diceret ps istū beati imaculati i via: ad se āt reuersus brachiū ita habebat adustū ac si i corpore passus eēt agēs igit̄ verā penitentiā trigesimo die ad dn̄m mi grauit. Liberat ēt elemosina a ptāte dyā. Iuxta illud. Eccle. 18. Sup scutū potētis 7 sup lanceā aduersus inimicū tuū pugnabit vn̄ Ysa. x. dr̄ Cōputrescet iugū. s. dyaboli a facie olei. s. misericordie. Nā oleū dr̄ miseri cordia qꝛ sicut oleū ceteris liquorib⁹ super eminet sic op⁹ misericordie ꝓcellit respectu alioꝝ opeꝝ. vn̄ Ber. sup can. dicit. Bonuꝫ est vnguentū cōtrictionis qd̄ recordatiōe peccatoꝝ conficit̄ meli⁹ deuotiōis qd̄ fit re cordatione beneficiorum dei. porro vtrūqꝫ vincit vnctio pietatis. h ille. vn̄ glosa dicit sup illud ps. Misericordia mea 7 refugiuꝫ meū es tu. sic de nullo sic vincitur inimic⁹ dyabol⁹ vt de misericordia. Ad cui⁹ exēpli ɔfirmatiōnē ait Augu. i ꝑmōe ð defunctis Facite misericordias i hoc seculo que deleāt peccata. vt succurrāt vobis i die iudicij. qꝛ qd̄ māducatis pditis qd̄ laboratis relinq tis. qd̄ vero pauperib⁹ erogatis hoc firmi ter possidebitis. Antecedat vos misericor dia vr̄a. 7 ipsa iterpellet ꝑ vob i die iudicij i ɔspectu dn̄i. hec ille. Liberat ēt elemosina a. p. d. 7c̄. Et sic pꝫ pria fructificatio elemosi

ne in ista pte. ¶ Secundus vero fructus dicitur. Conseruatio gratie videlicet. ⁊ temporalium. De prima dicitur. Eccle. 29. Elemosina viri quasi sacculus cum eo ⁊ grãm homis quasi pupillã conseruabit. De scõa dicit Augu. i li. de elemosina. De reris vel metuis ne si opari plus ceperis mřimonio tuo larga opatiõe finito ad penitentiã redigaris esto i hac parte intrepidus esto securus finiri nõ põt vnde i vsus xpi impenditur tñ opus celeste celebraẽ nec hoc de meo rñdeo s; de scãru; fide nec de mee ptãtis auctoritate pmitto. logtur per Salomonẽ spũs s. di. q dat pauperib9 nunq̃; egebit qui ãt auertit oculũ i magna penuria erit. h ille. vñ idem Augu. dicit in libro. 50. omel. ome. 48. Crudele ẽ vt õ quo hẽs non des ei quẽ scis nõ hẽre. graue est vt de tua substãtia nõ sustẽtes egentis inopiam. vñ sepe flagellamur in fructibus q2 egentib9 bene nõ facim9 reuera si consideres homo vñ damna. vñ calũnie. nisi de sterelitate nr̃a tu nõ das egenti qõ potes qõ te nõ grauat venit vna calũnia ⁊ pdis ẽt qõ nõ hẽs ventre pleno ambulas ⁊ vacuũ pauperis ventrẽ nõ cõsideras bene ẽ tibi de bonis dei nihil indiges honestis vestib9 vteris ⁊ nudũ ⁊ trementẽ frigore non vestis si tibi dicat deus teipsum ego feci q viuis meum ẽ qõ hẽs ego dedi ⁊ ingratus es suffero que dedi nego que donaui. h ille. Cõfirmat predicta. Hiero. i epl'a ad Eustochiũ. d. Nõ occidit dñs fame aia; iustam. Junior fui ⁊ eni senui ⁊ nõ vi. ius. de nec se ei9 querẽs panẽ. helyas coruis ministrãtibus pascit. vidua sarepte ipa cũ filijs nocte moritura pphiam pascẽs esurientem mi; in modũ qui alendus venerat. ab ipo alitur. h ille. vñ p; exemplũ in vitis. pfum vbi habetur q ortolan9 quidã totum suu; laborem in paupe; elemosinã effundebat ⁊ sibi necessaria retinebat sathana autẽ instigante cepit pecuniã ɔgregare qua in senectute vteretur ɔtigit ãt faciente deo vt pes ei9 putresceret et cõsumptisq; oib9 bonis medici cõsilio debebat pes abscidi illa aũt nocte ad se reuersus cũ ingemisceret astitit ei angelus di. vbi sunt denarij quos collegisti ⁊ vbi est spes eo;. at ille peccaui ⁊ amodo nõ faciam ⁊ angel9 tangẽs ei9 pedẽ sanitati integre restituit veniẽs ãt mane medicus inuenit eũ in orto laborantem vñ Augu. in li. de mĩaicordia dicit. Qõ habemus pauperib9 damus si nõ dederim9 hic dimittim9 q̃; multi subito bona oia pdiderũt que studiosissime recõdebãt vno impetu hostili vniuersi thesauri perierũt. Et sic patet secũda elemosine fructificatio. Et secunda pars huius smonis.

¶ Pars tertia huius smonis in qua ponuntur duo alij fructus ex elemosina puenientes v; multiplicatio ⁊ sanatio.

TErtio dico q ex elemosina oritur alius fruct9 duplex. v;. multiplicatio ⁊ sanatio. ¶ Primu9 igiẽ fruct9 dr̃ multiplicatio. s. grẽ ⁊ diuiti;. De pria dicitur Mat. x. Qui reliquerit prẽm aut matre; aut fratres ⁊c. centuplũ. a. ⁊ v. e. possidebit De scõa dr̃ puer. 3. Honora dñm õ tua substantia ⁊ de primitijs oium frugũ tua;. ⁊ implebũtur orea tua saturitate ⁊ vino torcularia redũdabũt. Et puer. xj. dr̃. Alij diuidunt ppria ⁊ ditiores fiũt alij rapiunt non sua ⁊ semp in egestate sunt. Exẽplu; hẽtur Jo. 6. de pane multiplicato in manib9 xpi quo saturauit turbã famelicã. De quo Augu. i li. 50. omel. ome. 40. ait. Saturata sunt tot milia ⁊ nihil minoratũ est. s; creuit eis cibus dũ impediẽ virt9. Sic ⁊ elemosina dũ indigentib9 erogaẽ. magnũ opus ẽ elemosina vt faciat p eam hõ qõ fecit deus Nõ timeamus ergo elemosinas habũdanter elargiri. q2 ex distributione elemosine substãtia nõ minuitur s; augetur. vñ ⁊ Augu. i li. 50. omel. ome. 48. Quid times facere misericordiã? qd dubitas? nõ te deserit q

te prerogatorē cōstituit ipsi⁹ est eni vox i euāgelio arguētis incredulos. ɀ di. conside rate volatilia celi qm̄ nō semināt neqȝ me tunt quibus nō sunt celaria ɀ pr̄ vester ce lestis pascit illa si quecūqȝ hēs tua esse di cis si potes constitue in domo tua pp̄ vigi les fode foueas abscōde diuitias fac tibi loculos ɀ archas vbi reponas ꝫ voluntatē dei tenere nō potes ergo fratres faciam⁹ misericordiā.h ille. Pȝ hoc p exemplū qꝫ narrat petrus damian⁹ di. Qđ qdam eps valde sitiēs precepit vinū afferri cūqȝ to tū qđ erat in vasculo pincerna exhausisset ɀ epo detulisset ecce pauper importūe pe tit illud sibi dari. ɀ qđ si non daretur statiȝ expiraret ɀ eps iussit illi vinū propinari. itez cum plus sitiret iubet aspici in vas si forte quid remāsisset. ɀ vas repletū inuētū est. ɀ sic pȝ pria in hac parte elemosine fru ctificatio. ¶ Secundus fructus dr̄ sanatio aīe ɀ corporis. De pria satis dictū est in volumine de penitētia vbi tractatū est de satisfactiōe elemosine. De secūda mistice dr̄ Mat. 12. Qđ dn̄s hominī habēti aridā manum: dicit. Extende manū tuā. s. ad ele mosinas. sup quo verbo dicit Rabanus. Nihil plus valet cure homini qȝ elemosi narum largitas. exēplum de muliere illa que omnē substantiā suam expenderat in medicinis vt curaretur a cecitate cui Illa rion dixit si ob amorē Jesu christi tāta de disses curata esses. ɀ limens eius oculos liberauit eam. hinc Hugo de sancto victore dicit. Pietas se de alienis sordibus abluit de alienis muneribus sibi medicinam fa cit de alieno vel nature sibi triacham effi cit dum malis compatitur ɀ subuenit alie nis. h ille. Et non inmerito quia elemosina rio benedicit deus vt habetur Deutrono. 15. Jdcirco precipio tibi vt aperias manū fratri tuo egeno ɀ pauperi qui tecum ver satur in terra vt benedicat tibi domin⁹ de us tu⁹. Et secūde cor. 9. hētur Dominum mi sericordi benedicit deus. Jlli etiam bene dicit pauper qui ab eo recepit elemosinā. vn̄ Job. 29. Benedictio perituri super me veniebat. Ex quibus omnibus patet qꝫ se quitur alia fructificatio omniū predictarū maxima que dicitur retributio videlicet regni celorum. Unde talibus elemosinam facientibus dicitur Mat. 25. c. Uenite be nedicti p. m. p. r. Et thobie. 12. Elemosina a morte liberat. ɀ ipsa est que purgat pecca ta ɀ facit inuenire vitam eternaȝ ideo Au gu. super illud. Cum venerit filius homi nis. ɀc. dicit. Faciat vnusquisqȝ qđ preualet ɀ excepto victu rationabili ɀ vestitu sim plici quicquid aliđ superfuerit letus ɀ hy laris tribuat quia qui dat parum accipit multum porrigit minimū ɀ cōperat regnū tribuit paruam pecuniam ɀ accipit vitam eternam dat temporalia mercatur eterna porrigit caduca ɀ accipit sine fine mansu ra. h ille. Exemplū habetur in vitis patrū Qđ vnus habuit tres amicos vn⁹ duxit eum vsqȝ ad mediam viam alius vsqȝ ad primam. terti⁹ vsqȝ ad regis presentiā. pri mus est abstinentia. secūdus est castitas. tertius est elemosina. pp̄ter qđ concludit Augu. di. super ps. 40. Quid tam vile taȝ terrenum qȝ frangere esuriēti panem tan ti valet regnum celorum frange esurientī panem tuum ɀ egenum induc in domum tuam. ɀ infra. Eroga terram vt emas celū age illi gratias qui rem tam preciosam tā vili pretio te fecit emere. das quod i tem pore perit accipis qđ manet in eternum das quod si non dares post paululū proi ceres accipis quod in eternum perfrue ris das vt sustententur fame hominis ac cipis. vnde sis socius angelorum Un de exuriat homo post paululum das fa mem iterum passurus accipis vnde nunqȝ famem nunquam esuriem sitimqȝ patie ris. Uideo ergo quid des quid accipias no'i dare si audes videamus quis maiori. diro feriatur ille cui non das terrā aut tu qnō peruenies adeū qui fecit celū ɀ terrā.

tibi.ergo plus prestas q̄z pauperi.hec ille. O igit elemosina gloriosa et fructuosa tu omnia mala mortificas tu ferventi oratione celum pulsas tu mentem illuminas ab universis malis liberas cuz timore animā servas ab inimicis defensas: lucra conservas temporalia multiplicas animas et corpora omni perfectione decoras vt sic in eternam gloriam introducas. Amen.

¶ Feria tertia post quartā dn̄icaz in quadragessima de reprobatione et detestatione iudicij temerarij. Sermo.49.

vide Jacobum de vo[ra]gine in ser[mone] ... fo. 92 ... fo. 99 ... [handwritten marginal note, partly illegible]

Nolite s̄m faciem iudicare sed iustuz iudiciū iudicate scribūtur hec verba Jo.7.c. Et i euāgelio occurrētis ferie. Tam et si satis de iuditio temerario in volumine de peccatis dixerimus. in xp̄o carissimi fratres tamen quia valde periculosum est hoc vicium nō incongrue nec superfluuz erit etiā aliqua noua ad ipsius detestationem et reprobationē p̄senti in sermone breui p̄currere dicit enim Aug. sup ps.118. s̄mone.12. hoc enim p̄cliuius homo suspicat in alio qd̄ sentit in se ipso. et Seneca in li. de moribus inquit. hoc habet omnis affect⁹ vt in quo ipse insanit in ideꝫ putet omnes insanire. Quod valde p̄nitiosum est. et nobis et p̄ximo nocuū. Idcirco dn̄s noster i verbis p̄positis hoc vitiuz tanq̄ caritati dei sui et p̄ximi contrariū prohibet di. Nolite s̄m faciem iudicare etc. Sciendūz ē igitur prohibitumq̄ esse ex suspitione iudicare quod probatur triplici via et modo consueto. ¶ Primo vꝫ via rationis. ¶ Secūdo via auctoritatis. ¶ Tertio via exēplificationis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua p̄batur iudiciū temerarium esse reprobatū ratione multiplici.

Primo dico. septem rationibus reprobatū esse et suspitione temeraria iudicare. ¶ Primo ratione despectionis. ¶ Scd̄o rōne vsurpationis. ¶ Tertio ratione future euentionis. ¶ Quarto rōne dubie intentionis. ¶ Quinto rōne occultationis. ¶ Sexto rōne p̄sentis afflictōis. ¶ Septio rōne future dānatiōis. ¶ Primo igit prohibitū est aliorū oculta iudicare rōne despectionis siue contemptus ipsius p̄ximi. Quod aūt hō contēnat p̄ximū sic ex iudicio suspicioso declarat Alexā. de aleo in s̄a parte sume sue in tractatu d̄ iu. t. Et b. tho. s̄a s̄e. q.60. ar.[3]. q̄ ex hoc q̄ aliqs habeat malaꝫ opinionem de aliquo absq̄ sufficienti cā iniuriat ei et contēnit ipm in mente sua nullus aūt dꝫ p̄ximū suuz contēnere vel ei nocere sine cā cogente. quia hoc est cōtra caritatē p̄ximi. iō si nō apparent manifesta signa de malicia alteri⁹ debemus eū vt bonū habere. vn̄ dicit Alexā. q̄ dubia p̄pria facta in deteriorē p̄tem debemus interpretari. et ideo cū quis cōfitet de dubio iter mortale et veniale tā cōfessor q̄z confitens debēt interpretari in deteriorem partem in iniūgendo et suscipiēdo penitentiā. Et sic hꝫ intelligi. illud eccl.18. iustus prior est accusator sui. Et illud grego. Bo. mentiū est ibi culpā cognoscere vbi culpa nō est. de factis aūt p̄ximi debemus interpretari in meliorem p̄tem. vn̄ regula est viris. Qd̄ dubia sunt in meliorem p̄teꝫ interpretanda de re. iur. estote. hoc. n. est i laudē diuine bonitatis et liberalitatis q̄ que pōt inclinare in bonū cū vult. ¶ Quod si dicatur iudiciū dꝫ esse de eo q̄ in pluribus accidit q̄z de eo q̄ in paucioribus. Sed in plurib⁹ accidit q̄ hoīes male agūt p̄ni.n. sūt sensus hoīuz et cūcta cogitatio ad malū geñ.8. ergo dubiū hoīs s̄cm̄ v̄r dēre iudicari i malū q̄z i bonū q̄r sic min⁹ fallit. ergo etc. ¶ Ad hoc r̄ndet s̄ꝫ p̄dictos doc. q̄ q̄zuis hō frequētiu⁹ fallat in bonū s̄cm̄ alteri⁹ interp̄tando tn̄ q̄r nulla iniuria fit ei i

bonum interpretādo. Nā in iudicio d reb⁹ attenditur in solū bonū iudicātis si hoc verū iudicet pro vt ē ⁊ malū si falso iudicet qꝛ bonū intellectus ē verū ⁊ malū ē falsum ſm phm .6. metaph. Ipſi aūt rei d qua iudicamus nihil nocet qualitercūqꝫ iudicemus ⁊ iō dꝫ homo niti vt de reb⁹ iudicet put sunt. ſꝫ in iudicio quo iudicamus d hominibus precipue attenditur bonū ⁊ malū ex parte eius de quo iudicatur qꝛ in hoc hō honorabilis hētur ꝙ bonus iudicatur ⁊ cōtemptibilis si mal⁹ iudicaꝶ ⁊ iō debemus attendere i tali iudicio potius ꝙ bonum iudicemus bonū hominē nisi manifesta rō ōndat ꝯriuꝫ. ⁊ sic pꝫ prima rō. ¶ Secundo dico reprobatur huiusmodi iudiciū rōne vsurpationis qꝛ ex hoc iudicio suspicioso vsurpaꝶ qđ est ppriū dei. dr̄ enim di. 34. c. erubescant. occultoꝝ cognitor ⁊ iudex est de⁹. Jō solus hꝫ iudicare de occultis qꝛ solus nouit occulta vn̄ .1. Re.16. Homines vident que foris sunt de⁹ aūt intuetur cor. Silr̄ hētur puer.24. Sap. prio ꝑo.7. 15. q. 6. Si a sacerdotib⁹. 26. q. 6. c. Si presbiter ⁊ c. Cognouim⁹. de sc va. c. i. ⁊ de symonia. c. tua nos. Nā etiā de iudicijs. c. nouit dicꝶ nouit ille q nihil ignorat. Et de vsuris. c. in ciuitate. dr̄ cogitatiōes hoium oipotenti deo nequeūt occultari ⁊. 14. q. 5. c. Si qd dr̄ deus cor interrogat nō manū cum igitur in his que mala nō sunt ſꝫ d genere bonoꝝ vt ecclie ieiunū ⁊ huiusmodi vel i differētia vt comedere loq ⁊ huiusmodi malitia eoꝝ. i. ꝙ sunt male facta pcedat hoc ex mala intentiōe faciētis vt intērio sit occulta iō iudicans male de aliquo vsurpat qđ dei ē vnde valde supbus ⁊ arrogans ē proinde dicit apl's Ro. 8. Tu quis es qui alienum ſuum iudicas suo dn̄o stat aut cadit vbi tria dat intelligere. ¶ Prio hois prauitatem iudicātis cū dicit Tu qs es. q. d. cū a te nihil scias ⁊ a te nihil habeas cur rapere iudiciū audes filio dei cui pater dedit omne iudiciū facere qꝛ fili⁹ hominis ē Jo. 5. ¶ Secūdo iudicantis temeritatē qꝛ iudicas alienū vn̄ psona iudicata iudicanti dicere pōt illud exo. 2. Quis te cōstituit pricipem super nos. ¶ Tertio proprij dn̄i iudicis auctoritatē cum dicit suo dn̄o stat aut cadit hic ipse Apl's prie ad cor. 4. Qui aūt me iudicat deus ē ⁊ sic pꝫ secūda ratio ¶ Tertio reprobaꝶ hoc vitiū rōne future euentiōis. Nā vt Augu. libro ꝯ Manicheos dicit incertū ē nobis qualis futurus sit qui nūc bonus vel malus apparet de cui⁹ correctione desperare temerariū iudiciū ē pertinet eni ad temerariū iudiciū ꝙ aliqs eū qui nūc malus est manifeste velit iudicare dānandū nisi p suppositionē. s. si in malis perseuerat vn̄ Leo papa dicit. Nemo ē desperādus dum ē in hac vita cōstitutus Solus enim de⁹ nouit cuiuscūqꝫ opis finē. vn̄ Apl's Ro. 2. dicit. Scimus qm̄ iudiciuꝫ est ſm veritatē ⁊ hoc triplici ratione ſm Aymonē in predicto verbo. ¶ Prio quia ipse solus vt dictū est corda nouit. ¶ Secūdo quia q soli sunt eius nouit. ¶ Tertio qꝛ mercedē iustam retribuit iudiciū enim humanū inficitur ⁊ puertiꝶ multis modis ſꝫ iudiciū dei est ſꝫ veritatē: ppterea ē scelus graue quantū dici pōt nō ſꝫ euiꝫ d fine eius temere diffinire nā vt dr̄ prima. q. 7. Sancimus nemo iudicand⁹ est imemor salutis sue possumus ergo aliquod scelus iudicare opus eē impietatis ⁊ ꝙ in eo moriens dānetur oio ꝙ scelestus in eo moriaꝶ fine moriturus sit absolute determiare temerariū est ⁊ sic pꝫ tertia rō. ¶ Quarto rōne incerte ⁊ dubie intentionis sūme reprobatur vn̄ Augu. libro ꝯ Manicheos dicit. Que dā incerta sunt quo aio fiat de quibus iudicare temerariū est qꝛ interduꝫ opus malū est ⁊ volūtas non ē mala ſꝫ bona vt cū quis hoiem inaduertēter occidit quantū insup opus ē bonum ⁊ volūtas mala vt cū non dei amore ſꝫ mūdi quis facit opus mīſicordie vt ab hoibus laudetur ⁊ honorificetur. Notan. tn̄ scdm Tho. circa

p̄dicta q̄ interpretari dubia in meliorē
vel deteriorē partē contingit dupliciter.
Uno mō per suppositionē alio mō per de
terminationē. ¶ Primo per suppositionē
tunc enī cum aliquibus malis debemus ad
hibere remediū. siue n̄ris siue alienis ad
hoc vt securi⁹ remediū adhibeatur oꝫ p̄e
suppoīt qđ deteri⁹ est q2 remediū qđ est
efficax cōtra maius malum multo maius
erit ꝯ minus. ⁊ sic ēt bonus nesciens si ad
huc vere penituerit de cōmissis iudicans
per suppositionē ac si non penituerit suffi
ciēter iterū pluries dolet iuxta illō Job. 9.
Verebar oīa opa mea. ⁊ vidēs personam
ignotam vel prodiuē ad malū tollat ante
eum q̄ posset furari vel vn̄ posset malum
agere nō iudicādo illū malū determinate
sȝ presupponēdo q̄ esse posset sibi ⁊ ei pro
uidēdo. Scōm vero aliū modū. s. determi
nationis sic dubia i meliorē partē sunt in
terpretāda rōnibus predictis. ⁊ sic p3 quar
ta rō. ¶ Quito reprobat̄ huiusmodi iudi
cium rōne occultationis sicut enī quedam
sunt opera mala vt stuprū ⁊ veneficium ⁊
silia ꝟm Augu. de ꝟmone dn̄i in monte. Et
quedam bona vt amare deū ita quedā sūt
opera media ⁊ indifferētia de qbus vtrū
sint bona vel mala iudicare nō possumus
sicut elemosinā dare ieiunare. ⁊c̄. Nam lȝ
homo bona vel mala intentiōe tale op⁹ in
cepit tn̄ in ipso ope peruerti ⁊ ꝯuerti pōt
de malo in bonū ⁊ ecōuerso. vn̄ ꝟm Jere.
17. Prauū est cor hominis ⁊ inscrutabile:
s. quo ad intellectū quis cognoscet illud. q.
d. nemo. ꝓpterea de isto nō pōt homo nisi
temere ⁊ presumptuose iudicare ⁊ sic p3. 5.
rō. ¶ Sexto reprobatur huiusmodi vitiū
rōne pn̄tis afflictionis q2 suspiciosi semp
sunt in afflictiōe sicut p3 de zelotip̄is patet
hoc in dn̄is tēporalibus q suspicantes sp
aliqđ sibi mali futurū sunt in continua affli
ctione sicut narrat valerius li. 9. de Alex.
tyrāno q torquebat̄ amore ⁊ metu primo
pp suspitionē. Naȝ ex vna trahebat̄ vehe
mēti amore ꝯiugis sue ex alia pte ob timo
rē post epulas i cubiculū vxoris veniens
barbarorū quēdā euaginato gladio iubebat
lectū ꝓuideri nec pri⁹ lectū itrabat q̄ȝ pri⁹
diligēter ꝑscrutatū fuisset. Narrat ēt ibi
Valeri⁹ ꝺ masinissa rege. q custodia canū
salutē suā vallauit. d. Quid ergo eni valuit
amicitia romanorū qb⁹ ꝯiūcterat. qd sīgū
ei⁹ q erāt. lx. qd tā magnū dn̄iū qđ hēbat
si latrat⁹ ⁊ morsus canū hīs ꝑferebat. hec
ille. Patēt ēt p̄dicta p aliū exēplū. Nā p⁹
q̄ȝ turbat⁹ fuit. Assuer⁹ ꝯ auiā ⁊ ipē iaceret
supra lectū hester rogās eū ꝓ salute sua su
spicat⁹ ē rex q̄ reginā vellet opprīere. qđ
tn̄ nō erat verū. Hester. 7. c. ⁊ sic p3. 6. ratio
¶ Septio ⁊ vltimo reprobat̄ hoc viciū rō
ne future eterne dānatiōis nā falso iudicā
tes eterno igni mācipan. vn̄. xj. q. 3. c. Ve q
dicitis vbi hētur text⁹ Jsa. 5. c. sic. Ve q di
citis siue iudicatis bonū malū. ⁊ malū bo
nū ponētes tenebras lucē. ⁊ lu. ⁊c. ꝓpterea
captiu⁹ duct⁹ ē ppl's meus q2 nō hūit sciam
⁊ ifra ꝓpterea dilatauit infern⁹ aiam suā
⁊ apperuit os suū absq3 vllo termio ⁊ dēscē
derunt fortes ei⁹ ⁊ ppl's ei⁹ sublimes glo
riosiq3 eius ad eū ⁊ incuruabit̄ vir ⁊ oculi
sublimiū deprimētur ⁊ exaltabit̄ dn̄s in iu
dicio ⁊ de⁹ scūs scificabit̄ i iusticia. hī ibi. Cū
igit̄ vt plurimū iudiciū temerariū sit mor
tale peccatū punit̄ pena eterna ergo sūme
reprobatur rōne tante dānatiōis vitande
⁊ sic p3 septē rationib⁹ iudiciū temerariū
reprobari esse ⁊ pars prima.

¶ Pars secūda hui⁹ ꝟmonis in qua ꝓba
tur iudiciū temerariū eē ꝓhibitū ⁊ repro
batum multiplici auctoritate.

SEcūdo pricipalr ꝓbat̄ iudiciū teme
rariū eē reprobatū septēplici aucto
ritate. s. politica. mosayca. ꝓphetica. euāge.
aplica autētica ⁊ cano. ¶ Prio ꝓbat̄ aucto
ritate poli. i. gētiliū phorū ⁊ poetarū. Tulli⁹
li. prio de officijs di. Nescio q̄uō fit vt ma
gis i alijs q̄ȝ i nobisipsis cernam⁹ si qđ de
lingt̄. q. d. h' piculosū ē. ⁊ iō in tertio de tu

sulanis questionib⁹ ди. Stulticie ppriū ē aliorum vitia cernere suorum aūt obliuisci, ⁊ in orone p deotoro rege ди. Néo fere ē q sui pieuli iudex nō sibi eqorē q̄z reo prebeat.
Quintilian⁹ sūr li.2.iqt. Carēdū ē nobis nō solū turpitudine sꝫ etiā suspitiōe. h ille.
Martial⁹ coqu⁹ ingt. absit a iocorum nostrorum simplicitate malign⁹ interpres.
Seneca vero epla.xj.dicit. Fidelē si putaueris facies. Quidā fallere docuerūt dū timent falli ⁊ illi⁹ peccati occasionē suspicando faciunt. Varro etiā dicit i sententijs. Nō tam modeste qs sua miratur q̄z aliena hoc autē fit qm̄ sibi nemo inuidet.
Terenti⁹ vero poeta in adelphis ingt Ois qbus res sunt minus scōe nescio q̄uo suspiciosi ad cōtumeliam oia accipiunt magis pp impotentiā sp se credunt negligi. homine impito nihil iniustius qui nihil rectum putat nisi quod ipse fecerit. h ille.
Cato dans remediū ad h dicit. Ne cures si qs tacito ẜmone loquatur. Consci⁹ ipse sibi d se putat omnia dici. Oratius in libro eplarum inquit. Sunt q nihil rectum nisi qd sibi placuerit dicūt.i.iudicant. ⁊ sic p3 ret auctoritate politica huiusmodi iudicium reprobari. Scdo idē pbaẜ auctoritate Mosayca sic. Descēdā ⁊ videbo vtrū clamorē qui venit ad me ope pleuerint ⁊c. vbi ostēditur nō debere ex suspectiōe iudicare. Gen 18.
Non facies qd iniustū est nec iniuste.i. temerarie iudicabis Leui.19.
Equū iudiciū sit iter nos nō temerariū siue pegrin⁹ siue ciuis peccauerit. Le.24.
Vir cuius vxor errauit maritūq3 contēnens dormierit cū altero viro ⁊ h marit⁹ dephendere nequerit si spūs zelotopie cōcitauerit vir cōtra vxorem suā que polluta est vel suspitione appetitur adducet eam ad sacerdotem.q.d.non temerarie ipse eā iudicet Numeri.5.
Judices cōstitues ⁊ magis q iudicent ppl'i iusto iudicio.s.nō temerario. Deu.6.
Et sic p3 q̄ reprobaẜ auctoritate Mosaica.
Tertio idē pbaẜ auctoritate pphetica. Nunqd de⁹ indiget vro mēdatio vt p illo loquamini dolos nūqd faciē ei⁹ accipitis ⁊ p deo iudicare nitimini? aut placebit ei q̄ celare nihil pōt? aut decipieẜ vt hō vris fraudolētijs? Ipse vos arguet qm̄ inabscōdito faciem ei⁹ accipitis Job.13.
Cunctis dieb⁹ suis impi⁹ superbit etiā cum pax sit suspicatur insidias terrebit eum tribulatio ⁊ angustia vallabit eum ⁊c. Job.15.c.
Insuper vacuis reb⁹ noli scrutari multipliciter ⁊ in pluribus operibus dei non eris curiosus plurimos enim supplantauit suspicio illorum ⁊ in vanitate detinuit sensus eorum. Ecclesia.3.c.
Noli cōsiliari cū eo qui te suspectū h3 ⁊ a zelātibus te absconde psiliū Eccle.27.
Nullā cām ⁊ suspitionem principes ⁊ satrape regis darij inuenire potuerunt vt amouerent danielem ex latere regis eo q fidelis esset ⁊ omnis culpa ⁊ suspitio non inueniretur in eo. Dan.6.
Quarto idē probatur auctoritate euāgelica sic.
Nolite iudicare ⁊ n̄ iudicabimini i quo eni iudicio iudicaueritis iudiciū. Mat.7.
Scribe q ab hierosolimis descēderant qm̄ belzebuth h3.⁊ quia in principe demoniorum eicit demonia. h dicebant ex falsa suspitione quos dominus Jesus dure redarguit. Mar.3.ca.
Nolite iudicare ⁊ nō iudicabimini nolite pdēnare ⁊ non pdēnabimini. vbi glosa dicit. Nō tm̄ in largitate beneficiorum sitis misericordes sꝫ etiā in non iudicādo Lu.6.
Quis me cōstituit iudicē sup vos.q.d. nullus sꝫ deus solus ē vester iudex. Lu.12.
Nolite ẜm faciē iudicare sed iustum iudicium iudicate. Jo.6.c
Vos ẜm carnem iudicatis ego non iudico quenq̄ ⁊ si iudico iudicium meū verum est. Jo.8.c.

¶ Quīto idē ꝓbaꝛ auctoritate aplīca sic. ¶ Conuersationē vestrā inter gentes habentes bonā vt in eo qđ detractāt đ vobis tanqꝫ de malefactoribus.s.ſm apparentiā iudicando ex bonis opibus vos cōsiderātes glorificent deū i die visitatiōis prie pe.2. ¶ Si introierit in ɔſpectu vr̄o vir ānulū aureū hñs in veste candida introierit aūt ⁊ paup in sordido habitu ⁊ intēdentis in eū qui indutus est veste preclara ⁊ dixeritis ei tu sede hic paupi aūt dicatis tu sta illic aut sede sub scabello pedū meoruꝫ nōne iudicatis apđ vosmetipsos ⁊ facti estis iudices cogitationū iniquaꝝ. Jac.2. ¶ Inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas in quo enim alteꝝ iudicas teipsum condemnas. Ro.2. ¶ Qui nō mādu cat manducantē nō spernat.s.iudicando ipsum malū. Qui manducat non manducantē non iudicet.s. ipsum ypocritam extimando Ro.14. ¶ Nolite ante tem.iudi.quoad .ue.dominus ⁊c̄. 1.cor.4.c. ¶ Si quis alr̄ docet languens circa questiones ⁊ pugnas verborum ex quibus oriūtur suspitiones male ⁊c̄. discede ab huiusmodi prie Thi.6.c. ¶ Sexto idē probaꝛ auctoritate auctentica.i.sanctoꝝ quattuor doctoꝝ Ambro.Hie. Augu.Gre. ¶ Ambro. super beati imaculati dicit sic. Feci iudiciū ⁊ iustitiā in iudicio non contēpsi pauperē non oppressi vi duam personā diuitis nō recepi in quib⁹ operibus iustitiā reseruaui.h ille. ¶ Hieronimus in epl'a ad damasiū ꝑterea dicit. Alienū te a ꝑsonis oium redde recte iudicā ac ꝑpter iustitiā in iudicio pauperē nō defendas nec pp g̃ram diuiti indecenter asistas aut si non potes hoc facere cogitationē respue ⁊ cām.h ille. ¶ Augu.in li.2. ɔtra manicheos inqt. Nolite iudicare ⁊c̄. Hoc loco nihil aliud nobis precipi existimo nisi vt facta que dubiū est quo aio fiāt in meliorē partē interpretent. Et in li.pmo qōnum.no.⁊ ve.te.q.18.dicit. Fallimur i iudicio nr̄o qꝛ similitudo i verbis ⁊ vsu ercōuenit nos. In corde enim qd sit videre non possumus qꝫ ob rē dei iudiciū sequi nos oꝫ qui ſm cor vniuscuiusqꝫ sentiat ⁊ examinat singulos.h ille. Qui ēt in omel. sup illud. No.iu.⁊ nō iu.ait. In istis ergo ⁊ his silibus que vtrū bono vel malo aio fuerit scire nō possum⁹ meli⁹ est vt ad ptē dextrā animū declinem⁹ qꝛ tollerabili⁹ est nos in hoc preuenire vt eos qui mali sunt esse credamus bonos.qꝫ vt ɔsuetudine iudicādi.ēt de bonis qđ malū est suspicemur hoc idē dicit ipse super eplām ad Ro.⁊ li. 2.de ſmone domini in monte.c.6. ⁊ hoc in pluribus alijs locis. ¶ Grego. deniqꝫ dic̄ vt pꝫ.xj.q.1.c.Sacerdotibus. Adhuc nescimus quis in terribili iudicio qualis futurus sit. Et eni Paulus egregi⁹ dei predicatoꝛ dicit. Nolite ante tēp⁹ iudicare quousqꝫ veniat dñs ⁊c̄. Nā sunt multa que de iudicio illius homines ignorāt ⁊ fortassis que laudatis ipse reprehendet. ⁊ que vos reprehenditis ipse laudabit.h ille. ⁊ sic pꝫ auctoritate autētica ⁊c̄. ¶ Septimo ⁊ vltimo hoc idē probaꝛ auctoritate canonica. Nā.xj.q.3.c. Si qs hominē. dr̄. Oēs credentes ſm aplm xp̄i corpus efficimur. ⁊ q in corpore xp̄i errat ⁊ labitur asserens membrū esse sanctū cum nō sit vel nō esse scūm cum sit vide quali crimine obnoxi⁹ fiat. Ve eis qui dicūt dulce amaꝝ ⁊ amarū dulce ait Jsaias. ponētes tenebras lucem ⁊ lu.ten.dulce puto scimoniā esse amaꝝ qđ scimonie cōtrariū ē.h ibi.⁊.6.q.1.c.oues dr̄ Nemo bonū faciens alteri verbo aut fcō nocere vult: quāto minus in suspitione venire vlr̄ fidelis hō vt dicat aut faciat que pati nō vult: qꝛ ois suspicio potius est repellenda qꝫ approbāda.h ibi.⁊.xj.q.3.c. in cunctis dr̄. Absit a xp̄ianoꝝ iudicio ea que maledicoꝝ hominū rumoribus cōficta credimus in qual'cūqꝫ modulo suspitiōis adduci qꝛ ⁊ sacri elloquij testimoniū tenem⁹

vt mala maiora cum forsitan dicunt nisi p bata credi non debeant sed citius probata vleisci. hec ibi. Et.2.q.4. Stefanus papa inqu.t.c.consuluisti.sic oculta et incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit corda filiorum hominum. Et de hoc habes.2.q.i. c.i.semp anacletus papa.et.c. deus noster oipotens Euaristus papa. Et.3.q.7.c. infames et.c.postulatis.et.30.q.5.§.his ita rñde tur Victor papa et.26.di.§.si vero qd Grego. Joha.epo cor.et.xi.q.3.c.graue vbi ait Grego.graue satis et indecens est vt in re dubia certa detur sententia. Et extra.vt ec clesiastica beneficia siue dimi.confer.c.i.di citur. Et si locum dei teneamus in terris: non tamen de ocultis possumus diuinare. hec ibi. Et sic patet pluribus auctoritatib9 q iudicium temerariũ est reprobatum et pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua p batur iudicium temerarium esse reproba tum multiplici exemplaritate.

Tertio principaliter probat septem exemplis iudiciũ temerarium re probari. ¶ Primum quoque est quod ponit valerius li.9.ostendens quantã afflictõnẽ pariat suspitio vltra ea que dicta sunt i ra tionibus supra.s.de Dionisio tyranno sici lie qui adeo suspiciosus erat sciens se ab oi bus odio haberi q submotis amicis in eo rum locum ferocissimos barbaros quib9 latera sua cõmitteret sustinuit. Et tonsorũ metu filias suas tondere docuit: sed nec il lis adultis se cõmittere est ausus sed igni torũ carbonum appõne per filias barbam et capillos sibi radere faciebat. ¶ Secun dum est de malo quod facit huius iudiciũ Nam gene.31. legit q laban suspicatus ẽ Jacob sibi abstulisse deos suos et omnem suppellectilem.et sic eum odio incepit habe re et tamen fuerat Rachel filia eius et c. ¶ Tertiũ exemplũ est d his qui examina tione nulla cause facta iudicant. Legit Ge ne.38.iudam male iudicasse de thamar et q esset comburenda ex suspitione credẽs esse fornicatam nõ examinans veritatem. ¶ Quartum exemplum est de his qui iu dicant solum sm exteriora. legit enim q cum duo fratres satis iuuenes qui discurr bant predicando verbum dei cũ visitassent quandam deuotissimam matronã eiusdem sanctitatis audita fama post diuina collo quia abientes eius orationibus se comen darũt. Jlla autem sic iuuenes eos attendẽs cepit suspicari de illorum puritate ppterea cum se orationi dedisset solitam dulcedinẽ non gustabat tandem beata virgo Maria ei apparens eam valde d temeraria suspi catõe redarguit di.se eẽ sufficientẽ dictos iuuenes cũ mundo conuersantes conserua re et sic illos in posterum maiore regula est p secuta. ¶ Quintũ exemplũ legitur de quo dam frẽ nostro minore qui aliũ iudicabat parue deuotionis eo q in exterioribus ali quantulũ disolutus videbat casu autem iste moritur is autem qui eum sic iudicabat i visione ante iudicem eternum sistit cumque condemnaretur et nullus ei subueniret af fuit ille fr mortuus pro confrẽ suo interce dens. Cui iudex ecce condono tibi frem tuum: qui pro suis falsis iudicijs meruerat condemnari. ¶ Sextum exemplũ ẽ q ne mo debet alium iudicare de incauta conuersa tione cũ mulieribus et c. Non enim statim ẽ iudicandũ malum sed potius q loquant verba edificationis et c. vnde in vitis prum legit q quidã senex incurabilẽ quandã pa tiens infirmitatem quẽ frẽs tollerare non poterant quedam ãt virgo inclusa seni cõpa tiens rogauit prem monasterij vt illũ ad cellam suã tolleret et ei ministraret: quod concessit. Jlla ãt pprijs manibus ei trib9 annis ministrans frẽs ceperunt de sene et virgine inania cogitare et dicere cũ autem senex morti appropinquaret dixit frĩbus Obsecro uos frẽs vt cũ defunctus fuero et tollatis baculum meũ et sup sepulcrũ meũ

plantatē ꝛ cum radices ꝛ fructum fecerit scitote: quia mūdus sine a virgine ista ꝗ cum factum fuisset omissis folijs fructum attulit. ¶ Septimū ꝛ vltimum exemplū est in vitis patrū de abbate Isaac qui veniens ad congregatōnem frūm quendam monachum qui dissolutus videbatur acriter reprehendit grauem penitentiam illi imponendo ad cellam autem suā rediens angelus ante hostium stans eum intrare non permisit di. deus misit me ad te vt tibi dicerem vbi uis mittam illum culpabilem quem sic insciu iudicasti. ꝛ statī Isaac penitentiam agens veniam petijt. Ecce ergo quanta mala facit homo detestan. temerariū iudiciū. Nos igitur fratres ꝛ nō alios iudicemus vt non a domino iudicemur: qui solus recta iudicat iudicia in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quarta post quartam dñicam in quadragesima de reprobatione ꝛ detestatione auaricie ꝑ rōnes auctoritates ꝛ exēpla. Sermo. 50.

Preteriēs Jesus vidit hominem cecū a natiuitate. Scribuntur hec verba Jo. 9. in euangelio occurrentis ferie. Tanta est frēs in christo carissimi in nostra natura humana corruptio apostolorū parentū ortā peccato. vt cōcupiscibilis adeo sit in facta vt nihil ordinatum nihil iustū in motibus suis retigeat. vnde sicut qui febres passus est ꝗ̄uis in cōualescentia venerit nihilominus ad malum remanet pronꝰ. Ita ꝛ natura nostra ad malum est prona ꝛ ex concupiscētia in motibus eius inordinata adeo vt que prius nihil vltra ipsius debitū desideraueract nūc ex omnibus mūdi rebus sacietatē non accipiat. ꝛ hoc ē ꝙ in euangelio hodierno figurat̃ i verbis ꝓpositis cū dr̃. Preteriens Jesus vidit hominē cecum. i. auarū ꝛ cupidū a natiuitate. i. ab originali culpa ꝑ fomitē ꝛ inclinationem ad huiusmodi inordinatā cupiditatē. Quia igit̃ auaritia cōtraria ē caritati dei ꝛ ꝓximi relinquendo ea que in volumine de peccatis diffuse diximus impñtiarū ipsius solū reprobationē considerabimꝰ mō consueto hec ostendendo triplici via vȝ. ¶ Primo via rationis. ¶ Secundo via auctoritatis. ¶ Tertio via exēplaritatis. ¶ Pars prima huius sermonis in qua ꝓbatur auaritiā reprobatā esse rōne triplici. s. diuine iniuriationis proximi offensionis ꝛ proprie lesionis.

Primo principaliter dico auaritiā reprobatā esse triplici rōne quantū presens spectat. s. Rōne diuine iniuriationis. Rōne proximi offensionis ꝛ rōne proprie lesionis. ¶ Primo ratione diuine iniuriationis. N. i auarus peccat contra deū inquantū ꝑ bonū temporale contēnit bonum eternū. vnde apo. auaritiam appellat idolorū seruitutē ad ephe. 5. c. vbi glo. dicit equat auariciā idolatrie. idē dicit ad col. tertio vbi glo. dicit. Tam fugienda ē sicut idolatria cui simile ꝛ par vitium: qꝛ rebus pro deo seruit. ꝛ infra recte idolatrie cōparat auaritiam que est nō disp̄ malicia vbi no. ſm Alex. nrūm in 2a parte sume in tractatu de auaritia ar. nono ꝙ tñ vere est ꝙ idolatrie non equat̃ auaritia in quātitate peccati: sed in ꝓportiōe vt vult Criso. qm̄ sicut idolatria se hȝ ad idolum sic in quadā similitudine auarus ad nūmū. Et sicut idolatra subicit se creature exteriori ita auarus hȝ non eodēmodo: qꝛ idolatra subicit se creature quo ad cultum vt exhibeat ei cultum diuinū. Sed auarus subicit se creature inordinate cōcupiscendo eam quo ad vsum ꝛ ideo si graue peccatū ꝛ reprobatū non tñ quantū idolatra. item ſm Crisos. auaritia simulat̃ idolatre quia sicut idolatre venerant̃ reliquias ꝛ idola nec ꝓ reuerentia audent tangere. ita multi venerant̃

pecunias ꝛ eis vti nesciunt ait. n. sic adlit teram: habent multi pecunias: ꝛ illis vti nō audent: sed vt sacra deponunt ad nepotes ꝛ pro nepotes intactas transmittūt libentius oculos traderēt q̄ʒ hoc sculptile illi in multis nō obediunt idolo hi aūt subiciunt pecunie illi sculptilib⁹ oues ꝛ boues imolant auaritia dicit imola mihi tuā ipsius animā ꝛc. ¶ Item bm Ambr. ad col. 3. in glo. compara auaritia idolatrie: q: sic idolatra nitit aufere gloriam dn̄i ne solus deus nondū deitatis obtineat ita auarus in dei res se extendit vt solus vsu: per que deus oibus fecit vtraqʒ sunt inimica deo: q: negant deo que sunt eius. Inno. in li. de miseria ɔditionis humane di. Auaricia bʒ apostolū ē idoloꝝ seruitus: q: sicut idolatra seruit simulacro sic auar⁹ seruit thesauro. Nam ille cultū idolatrie diligēter amplıat. ꝛ iste cumulū pecunie libēter augmētat. Ille cū omni diligētia colit simulacrū ꝛ iste cū omni cura custodit thesauꝝ. Ille spem ponit in idolatria. ꝛ iste spem constituit in pecunia ille cauet mutilare simulacrum ꝛ iste timet minueꝛ thesauꝝ. hec ille Et Hiero. ad heliodoꝛū. neget auaritiam idolatriā qui pōt triginta argenteis dn̄m. venditū legim⁹. hec ille. O q̄ʒti hodie iude q pro vno denario quotidie vendūt saluatorē quotiēs. n. pro pecunia habēda peccas moꝛtalr̄ totiens q̄ʒtū ē in te dn̄m vendis dyabolo ꝛ q: dn̄m non pōt dare teipm loco eius ponis ꝛ magis uis vnū denariū acquirere q̄ʒ dei grām propterea antiqui sume h vitiū detestabāt. ꝛ sic pʒ pꝛima rō. ¶ Secundo idem pꝛobatur rōne proximi offensionis de qua Innoc. de miseria. p. h. sic dicit. Auarus nec cōpatiētibus compatitur nec miseris subuenit: vel misereꝛ: sed offendit deum offendit pximum offendit seipsum. Naʒ dēo detineꝛ debita pꝛoximo denegat necessaria sibi subtrahit opoꝛtūa deo igratus pꝛoximo impius sibi crudeꝛ. Non enim proximū suum diligit sicut se ip sum queʒ media perimit egestas consumit nec deum diligit super omnia qui deo prefert aurū pꝛeponit argentū. hec ille pꝛoximū dico dāńificat: q: plus debito accipit ꝛ conseruat pecunias. Cum enim bona tpꝛalia non possint simul possideri a multis ñ pōt vnus plus debito accipere vt alteri ñ deficiat ideo auaricia directa est contra pximū. vnde Ambꝛo. dicit esurientiū panis est ꝛc. vt supra sermone de elemosina Et iō ponitur casus quidam longo tempoꝛe habuit molendinū in flumine publico quidā edificat aliō pꝛope illud ꝛ sic aque cursus detineꝛ pꝛioꝛis molendini pꝛioꝛ pōt agere contra eum qui aquam impedit: q: vsum sui molendi videtur auferre. ꝛ sic violentiam inferre. ff. de vi ꝛ vi armata. l. vim facit. Et nullus debet in loco publico edificare in alterius pꝛeiudicium. ff. ne quid i loco publico fiat. l. pꝛetoꝛ ait. §. merito. ꝛ. §. si quis a pꝛincipe. certe talem iniuriam facit auarus cum tamen nullus debeat cuʒ aliena iactura locupletari. ff. de conditione indebiti. l. Nam h⁹ natura ꝛ. ff. de transac. l. de his ꝛ. ff. de reg. iur. l. iure naturali equū est neminem cum alterius detrimento fieri locupletem. Nam auarus bona detinʒ: que deus creauit ad cōmunem vtilitatem ne pauperes veniant ad necessitatem ꝛ p tali violētia dicit dominus in ps. propter miseriam inopū ꝛ ge. pau. n. exur. de. dn̄s s. auaros dure iudicando. ¶ Tertio idem pꝛobatur ratione pꝛopꝛie lesionis. Nā auarus peccat in seipsum quia per hoc deoꝛdinatur affectus eius licet non deoꝛdinetur coꝛpus sicut p vitia coꝛpoꝛalia sustinʒ etiā coꝛpus multa in comoda contra rationeʒ. vnde Grego. xlvij di. c. Omnes sic dicit, Omnes huius seculi dilectoꝛes i terrenis rebus foꝛtes sunt in celestibus debiles ꝛ infra. Nam sepe famem nuditatem deiectionem sustinent ꝛ earum rerum se per abstinentiam cruciant ad quas adipiscendas festinant. Hinc ꝛ. Ecclesia. 6. dicitur

Est aliud malũ qđ vidi sub sole ꝛ hoc frequẽtius apud homies vir.s.auarus cui dedit deus diuitias.ꝛ substantiam ꝛ honorẽ nec deest anime sue ex his que desiderat in hoc mundo nec ei dedit deus potestatẽ i.vsũ potestatis vt comedat:sed alius vorabit eas. ℭ Preterea auaricia in hoc ledit ꝓprium subiectum:quia priuat ipsum gloria eterna nam vt patet Mat.19.facilius est camellum per foramen acus transire q̃ȝ diuitem.i.auarum intrare in regnuȝ celorũ.vbi Hiero.recte diuites camellis comparantur:quia sicut camelli cuȝ deposuerint gibbum ꝛ grauem sarcinam põderum p̃ crimĩ acus.i. per angustam portaȝ intrare poterũt ꝛ transire.ita supbus ꝛ diues auarus si dimittit gibbũ.i.amorem inordinatum diuitiarum ꝛ sarcinam peccatorum de facili intrare poterit per artã viaȝ que ducit ad regnum celorum.Secundum quosdam.n.acus erat quedam porta ciuitatis Jerusalem valde arta p̃ quaȝ nõ poterant intrare camelli nisi ďposita sarcina Sed quia auari vel nunq̃ȝ vel raro deponunt suam sarcinam. ideo nõ intrabunt in regnum celorum.Nam vt habeẗ.ff.de iur̃ imunitatis.l.Semp.§. Negotiatiões publici nõ grauentur pedagijs ꝛ alijs huiusmodi exactionibus dum occupantur circa negotia rei publice.Sic de⁹ vult homines saluari ꝛ quod nullus soluat vectigal dyabolo q̃ȝdiu occupatur circa negotia vite eterne ꝛ dei.Sed cui daẗ possessio sub conditione illa cessante cessat donatio extra ď dona.c.ceterum ita cessante seruitio cessat possessio paradisi.Sed auari non occupantur circa negotia dei sed poti⁹ dyaboli cõtra caritatem dei ꝛ proximi.ergo iure priuantur gaudijs paradisi. ꝛ sic patet pars pncipalis.

ℭ Pars ſa huius sermonis in qua ꝓbatur auariciam esse reprobataȝ auctoritate ph̃orum prophetarum ꝛ euangelistarũ.

Secundo principaliter probaẗ auariciã esse reprobatã multiplici auctoritate ph̃orum.s.siue poetarum prophetarum ꝛ euangelistaꝝ. ℭ Primo probatur auariciam esse reprobataȝ auctoritatibus ph̃orum.Ari.enim dicit.5.ethi. auarus est iniustus circa bona fortune. Et.9.ethi.diuites moderate ditati.q.di. ꝛ non supflue per auaritiam non minus agunt q̃ȝ potentes imo magis:quia possũt operari ꝫ virtutem.Et ſo rhethoricoꝝ dicit. Magis affectant nup ditati.s.iniuste per auariciã propter diuitias principari q̃ȝ qui diuites sunt ab antiquo ꝛ peiores sunt q̃ȝ qui ditati sunt ab antiquo.Et ſo elẽcorum dicit.diuitie simpliciter bone sunt ꝫnon recte vtẽtibus non sunt bone.s.auaris. Et ideo primo ethi.idem dicit. diuitie sunt bona ciuilia.ciuilia errorẽ hñt q: multis puta auaris contingunt detrimenta ex ipsis iã enim quidam perierunt propter diuitias quidã propter fortitudineȝ.hec ille. ℭ Socrates ph̃s interrogatus a quodam quid ageŕ ď beret pauca habens ꝛ multis indigens rñdet.Si res tua tibi nõ sufficit fac vt tu rei tue ipe sufficias.item in suis dogmatibus di.lucrum turpe vt dispendium fugito.Et iterum plurimi sua ãmittunt dum cupiunt aliena.refertur ẽt de eo q̃ cum p̃dicẽ.so. drag. emisset. ꝛ culpãte quedam ait.Et nec obolo eam emisses.s. propter auaritiã ẽt dicit Hiero.ad paulinum ꝛ habeẗ.n.q. 2.c.Socrates ille thebanus homo condaȝ ditissimus cum ad philosophandum athenas pergeret magnum pondus auri abiecit nec putauit se posse ꝛ virtutem ꝛ diuitias simul possidere ꝛc.legitur etiaȝ de eo q̃ cum hospites suos tenui cena suscipere pararet ꝛ ei intimaret quidã suus amicus rñdet.Si boni sunt equanimiter ferent si mali non ẽ curandum ꝛc.de illo. ℭ Tulli⁹ in primo de officijs ait pecunie fugienda est cupiditas nihil enim est tam angusti animi tãq; parui q̃ȝ amare diuitias nihil

honeſtius magnificentiuſqȝ qȝ pecuniam contemnere. Et in ſecundo eodem de officijs inquit. nullum vitiū eſt deterius auaricia preſertim in principibus ꝛ rem pu. gubernantibus habere enim queſtui rem pu. non modo turpe ē. ſed etiam ſceleratum ꝛ nephariū. Et idem in rhetoricis dicit auaritia enim omnem hominē ad quod uis maleficium impellit. hec ille. ¶ Seneca etiam in epiſtol. 1.4. idem ait. magne diuitie ſub lege natur̄ cōpoſita paupertas lex autem illa natur̄ ſcis quos nobis terminos ſtatuit non eſurire nō ſitire non algere. Et i epiſtola. 18. ait incipe cū paupertate habere cōmerciū. aude hoſpes contemner̄ opes ꝛ te quoqȝ dignum fingendo neqȝ eſt alius deo dignior qȝ qui opes contēpſit quarum poſſeſſionē non tibi indico ſed efficere volo vt eas intrepide poſſideas qui de vno cōſequeris mō ſi te ēt ſine illis bene uicturū perſuaſeris tibi. ſi illas tanqȝ exiturus ſemp aſpexēris. Et in ep̄la. 73. dicit ſtulta auaritia mortaliū poſſeſſionem ꝛ proprietatem q; diſcernit. nec quicqȝ ſuum eſſe credit quod publicum eſt. at ſapiens nihil magis ſuum qȝ cuius illi cum humano genere conſortium eſt. nec enim eſſent ita cōia niſi pars illor̄ pertineret ad ſingulos auaritia irrumpit vires optime poſitas ꝛ dum ſeducere aliquid cupit atqȝ in ſuū vertere omnia facit aliena ꝛ in anguſtum ex immēſo ꝛ immenſa redacta auaritia paupertatē intullit ꝛ multa concupiſcēdo omnia amiſit. hec ille. Et in li. de moribus dicit. Scir̄ vti paupertate per maxima felicitas eſt. Et in declarationibus li. 3. idem ait mulierum vitiorū fundamentum eſt auaritia. ¶ Saluſtius in cathelinario dicit multos peſſima ac diuerſa inter ſe mala luxuria atqȝ auaricia vexant. auaricia fidem ꝛ probitatem ceteraſqȝ bonas artes ſubuertit ꝛ pro his ſapiā ꝛ crudelitatem deū negligere oiaqȝ venalia habere auaricia pecunie ſtudium habet quā nemo ſapiens amauit vel concupiuit. hec quaſi malis veneris imbuta corpus animū qȝ virilem effeminat ſemp qȝ inſatiabilis ē nec inopia minuit̄. ¶ Solon phūs qui pauper erat a quodā diuite interrogatus an theſauros haberet rn̄det. Tu ꝛ ipſe theſauros habemus ſȝ inter meum ꝛ tuū hoc intereſt qm̄ de meo me inuito nullus pōt quicqȝ contingere. ꝛ ſi alijs diſtribuero diminutionem non patit̄. Tu⁹ autem āmiſſionis quotidie patitur diſcrimē etiā te inuito. ꝛ ſi alteri vel modice tribuis ſemp minuitur. Et iterum que nō poſuiſti ne tollas. hec ille. ¶ Pitagoras cuidam auaro dixit ſtulte diuitie tue in te pereunt paupertati ſunt ſimiles cū in eis eſurias ſitias ꝛ algeas. Et ideo rn̄det cuidam interroganti an cuperet eſſe diues: ſic. diuitias habere contēno que libertate pdun tur ꝛ paupertate putreſcunt. Chilon phūs quoqȝ docebat. Malle damnū qȝ prauum lucrū illō. n. ſemel ꝯtriſtat ſȝ vſqȝ qȝ. ſȝ ille. ¶ Epycurus ait multis paraſſe diuitias nō finis miſeriar̄ fuit ſed mutatio. Et iterum diuitie inquit vere ſunt ad legem nature compoſita paupertas. hec ille.

¶ Yſocrates phūs ait. Contemne ſolicitos erga diuitias nequeuntes vti poſſeſſis. nā hij patiuntur ceu ſi quis bonum equum habeat praue ſciens equitare. ¶ Tales phūs dicebat. Caue ne diteris nequiter ꝛ que dona obtuleris parentibus eadē a filijs ſuſcipe. hec ille. ¶ Claudian⁹ poeta in maiori ſic dicit quas male collegit fallacis dextera parētis has peius nati dextera refūdit opes. hec ille.

¶ Ouidius poeta li. i. methamor. ſic dic̄.
Effunduntur opes irritamenta malorum.
Jāqȝ nocens ferr̄ ferroqȝ nocentius aur̄.
Prodierat pdit bellū qḋ pugnat vtroqȝ.
Sāguineaqȝ māu crepitātia cōcutit arma.
Viuit̄ ex rapto nō hoſpes ab hoſpite tut⁹
Non ſocer a genero frāter quoqȝ grā rara ē.
Et in li. ſo ſine titulo. idem inquit.
Querit auarus opes ꝛ que laxauit eūdo.

Equora piuro naufragus nuda bibit. h. ille
¶ Itē oratiꝰ i libro epistolarum epistola prima sicut concinit.
Feruet auaritia miseraqꝫ cupidie pectus
Sunt vba ⁊ voces qbus hūc lenir dolorē
Possis ⁊ magnam morbi deponer partē.
¶ Claudianꝰ qꝫ poeta nr̄ iquit i maiori.
Quas male collegit fallacis dxtra parēt.
Has perꝰnati dextra reffudit opes. h. ille.
¶ Prudentius quoqꝫ poeta dicit ⁊ optie
Filium extinctū belli sub sorte cadauer
Asperit si forte prīs fulgentia bullis
Cigula ⁊ exuuias gaudet rapuisse cruētas
Nec parcit proprijs amor insatiatus habendi.
Pignoribus spoliatqꝫ suos sitis improba natos ⁊c.
¶ Et virgilius in tertio eneidos. Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames: sacra. i. execrabilis. Et sic patet auaritiam auctoritate poetarum esse reprobatā atqꝫ pliorum.
¶ Secundo idem probatur auctoritatibꝰ prophetarum sic discurrendo.
¶ Maledictus qui transfert terminos ꝓximi sui Deu. 27.
¶ Secuti sunt vanitates ⁊ vane egerunt quarti Re. 17.
¶ Ecce ipsi peccatores in seculo abundantes diuitijs ps. 62.
¶ Saluos faciet filios pauperum. non diuitum ps. 71.
¶ Reliquēt alienis diuitias suas. ps. 84.
¶ Nudus eggressus sum de vtero. m. m. ⁊. n. r. il. Job. i.
¶ Reliquias eorum comedet seu deuorabit ignis. s. successorum Job. 22.
¶ Diues cum dormierit nihil secum auffert aperiet oculos ⁊ nihil iueniet Job. 27
¶ Qui ɔfidit i diuitijs suis corruet. pṽ. xi.
¶ Noli laborare vt diteris puer. 13.
¶ Qui festiat ditari n̄ erit inocēs. pṽ. 28.
¶ Qui odit auaritiam longi fient dies eius Ibidem.
¶ Peccatori. dedit deus afflictionem ⁊ curam perpetuam. s. permissiue propter suam cupiditatem Eccle. 2.
¶ Diuitie congregate in malum domini sue periere Eccl. 5.
¶ Multos perdit aurum ⁊ argentum ⁊ vsqꝫ ad cor regum extendit. Eccl. 8. c.
¶ Nihil iniquius qꝫ amar̄ pecuniā Ec. x.
¶ Beatus qui post aurum non abijt ⁊ cetera. Eccle. 31.
¶ Qui aurū diligit non iustificabit. ibidē
¶ Quid nobis profuit superbia autē qd diuitie ⁊c: Sapien. 5.
¶ Omnes viam suam declinauerūt vnusquisqꝫ ad auaritiam suam a summo vsqꝫ ad nouissimum Isa. 56.
¶ Locutus sum tibi in abundantia tua ⁊ dixisti non audiam Iere. 22.
¶ Uere mendatiū possiderūt patres nostri vanitatē que non ꝓfuerit eis. Iere. 16.
¶ Sedit coram te populus meus ⁊ audiuit sermones meos ⁊ non faciunt eos: qꝛ i canticum oris sui vertent illos ⁊ auaritiā sequitur cor ipsorum Ezech. 33
¶ Ira magna irascar super gentes opulentas Zacha. primo
¶ Argentū ⁊ aurum nō poterit eos liberare in die furoris domini Soph. i.
¶ Ubi sunt qui ar. the. ⁊ au. in quo confi. homines Baruc. 3.
Et sic patet auariciam reprobatam auctoritate prophetarum. Tertio probatur auctoritate euangelistaꝝ sic. Nolite thesaurizare vobis thesauros i terra ⁊c. Mat. 6.
¶ Aliud ce. inter spinas. i. diuitias ⁊ ascēderunt spine. idest diuitie ⁊ suffocauerunt illud. Mar. 4. ca.
¶ Nō potestis deo ſuire ⁊ mamōe. ibidē
¶ Quid prodest homini si vniuersū. m. lu. a. u. ⁊c. Mar. 8.
¶ Esurientes impleuit bo. ⁊ diuites dimisit inanes Lu. pri.
¶ Cui multum datum est multum queretur ab eo. Lu. 12.

¶ Qui biberit ex hac aqua sitiet iterum Jo. 4.
Et sic patet auctoritate euangelistarum auaritiam reprobari et pars secunda.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua probatur auaritiam reprobatam esse exemplis politicis prophetticis et euangelicis.

Tertio principaliter probatur auaritiam reprobatam esse exemplis triplicibus .s. philicis et polyticis. Sacris et propheticis. diuinis et euangelicis. ¶ Primo igitur hoc probatur exemplis philicis et polyticis. Nam phi et gentiles non solum dictis: sed etiam exemplis ostenderunt auariciam esse reprobatam de quibus dicit lactantius primo libro diuinarum insti. aduer. gen. Magno et excellenti ingenio viri cum se doctrine penitus dedissent: quicquid laboris poterat impendi contemptis omnibus et priuatis et publicis actionibus ad inquirende veritatis studium contulerunt existimantes multo esse preclarius diuinarum humanarumque rerum inuestigare ac scire rationem quam struendis opibus cumulandisque honoribus inherere: quibus rebus quoniam fragiles terreneque sunt. et ad solius corporis pertinent cultum nemo melior nemo iustior effici potest erant enim illi veritatis cognitione dignissimi quam scire tantopere cupierunt atque ita vt eam rebus omnibus anteponerent. Nam et abiecisse quosdam res familiares suas et renunciasse vniuersis voluptatibus suis constat: vt solam nudamque veritatem nudi expeditique sequerentur. hec ille. Et Hierony. contra Jouinianum inquit plonici et stoyci in templorum locis: et porticibus versabantur: vt amoniti angustioris habitaculi sanctitate nihil aliud quam de virtute cogitarent. hec ille quod per experientiam patet. ¶ Zenon phus contempsit diuitias de quo reffert. Seneca in li. de tranquillitate animi sic nunciato naufragio. zenon noster cum omnia sua audiret submersa iubet me inquit fortuna expeditius philosophari. et cetera de eo. Crates thebanus vt ait Hieronymus ad Julianum magnum auri pondus proiecit in mare di. abite pessime diuitie. ego potius vos mergam quam ipse mergar a vobis non enim putauit se posse simul virtutes et diuitias possidere. ¶ Epaminundas phus cretensis diuitias contempsit. Nam ab athenienfibus magnam pecunie summam offerentibus recipere renuit. Item cum rex persarum magnam illi pecuniam obtulisset vt eius animum in proditionem dirigeret. ille dum pranderet et oliuas ederet admitti legatos iubet: audite inquit hoc prandium proditores facit. Et ideo dicebat in dogmatibus suis pecunia auaro supplicium est liberali decus paricidium proditori. Anaxagoras etiam de quo narrat valerius quod cum diuturna peregrinatione priam peregisset repetissetque et vidisset possessiones suas desertas. Non ego inquit essem saluus nisi iste perissent. .s. possessiones et temporalia. Dyogenes quoque contempsit diuitias nam secundum Jo. Gualensem palio duplici vsus fuit peram pro celario habuit. Quodam tempore cum vidisset puerum concaua bibere manu vas ligneum quod habebat ad bibendum allisit ad terram di. Nescibam quod natura haberet poculum. Aliquando autem accessit ad illum Alexander: ille autem non eum aspexit cui alexander. Quid enim est diogenes quod me non respicis quasi non mei indigeas. Cui ille ad quid necesse habeo seruum seruorum meorum. Ad quem alexander quomodo ego sum seruus seruorum tuorum. ait ego preualeo cupiditatibus illas mihi subiciens: vt mihi seruiant Tibi autem cupiditates preualent. et seruus earum efficeris earum iussioni obtemperans. ergo seruus es seruorum meorum. Alia vero vice cum rex Alexan. ad eum sedentem ad solem accedisset rogans vt si qua sibi posset

prestare vellet iudicare. Velle inqt vt nõ aufferes qd dare nõ potes.s. solẽ quem ei occupabat illi faciẽdo vmbrã. de isto sic loqtur. Seneca i libro de trãquillitate animi Letõres videbis quos nũq̃ fortuna respexit q̃z quos deseruit vidit hoc diogenes vir ingentis animi ⁊ fecit ne qd sibi eripi posset. hec ille. Inuenit exemplũ ẽt illorũ romanorũ qui sũme diuitias cõtempserunt de quibus Augu.5.de ci.dei.c.12. dicit Veteres igitur primiq̃z romani quantũ eorũ docet ⁊ comẽdat hystoria q̃uis ⁊ alie gentes vna excepta ppli hebreorũ deos falsos colerent ⁊ nõ deo victimas sed demonijs imolarent tamẽ laudis auidi pecunia liberales erãt gloriam ingentẽ diuitias honestas volebant hãc ardentissime dilexerũt pp hanc viuere voluerũt pp hanc mori nõ dubitauerũt cetera hui9 vnius cupiditate presserunt. Et eodem libro.c.18. Idẽ dicit Quõ se audebit extollere de paupertate voluntaria xpian9 vt in hac vite peregrinatione expeditior ambulet viã que perducit ad patriã vbi vere diuitie deus ẽ cũ audiat vel legat lucium valeriũ qui in suo defunctus ẽ cõsulatu vsq̃z adeo fuisse pauperem vt nummis a pplo collatis eius sepultura curaretur. h ille. Narrat.n. valeri9 li.3.q cũ scipio accusaret de pecunia apud senatũ. Respon. cũ totã affricã ptãti nr̃e subiecerim nihil ex eo qd mecũ dicere põt cognomẽ retulli q.s. fuit dict9 ex hoc. Scipio. Affrican9. Itẽ cum semel rome apud senatũ vt narrat valeri9 li.6. contẽderẽt vt aduersus variatũ i yspania duo mitterent quorũ vterq̃z mitti procreabat omniũ consulum sentẽtia fuit. vt is mitteretur quem Scipio mitti diceret. Qui ait. neutrum ex his mihi mitti placet. qm̃ alter nihil habet alteri nihil satis ẽ. Eque.n. malã licẽtie imperij magistrã iudicauit inopiã ⁊ auaritiam. Et sic neuter missus ẽ. Quid igitur dicere ꝺ xpianis quibus ꝓ paupertate voluntaria ꝓmittitur regnũ celorũ ⁊ tamen sunt auari ⁊ diuitijs insatiabiles raptores ⁊ fures quibus loqtur. Jo. criso. omel.17. super Mat. Excogitate inqt grecorũ phos ⁊ scietis tunc q̃ro supplicio sumus digni q leges diuias trãsgredimur qñ illi qdẽ p destruẽda deformitate humana tot mira fecere vos ãt neq̃z idẽ studiũ tribuitis p celestibus. h ille ⁊ sic pz i exẽplis phycis ⁊ polyticis. ¶ Secũdo idẽ exẽplis sacris ⁊ propheticis sic discurrẽdo. Locupletato Isaac sui pastores ceperũt iurgiari cũ vicinorũ pastoribus vt habetur Gen.26.

¶ Elige tibi consiliarios homines deũ timentes q oderũt auaritiã ⁊c. Exo.18.

¶ Balaam auaritia corruptus maledixit populum israel quem benedicere venerat. Numeri.22.

¶ Filij samuel secuti sũt auaritiã p̃.Re.8.

¶ Propter auaritiã achab interfectus ẽ Naboth. 3.Re.21.

¶ Giezi leprosus ẽ ꝓpter auaritiã effect9 nam curationẽ quam heliseus gratis fecerat Naaman syro vẽdidit vt hẽt.4.Re.5.

¶ Menelaus ꝓpter auaritiam siue pecuniam quã promisit andronico sũmũ sacerdotium cõparauit scd̃i Macha.4.

¶ Nabal pp auaritiam perdidit substantiã suã ⁊ turpiter mortuus ẽ ⁊c. p̃.Re.25.

¶ Semey ex auaritia currens p9 suos seruos occisus est a salomone. tertij Re.2.

¶ Precipua cã reprobatõis Saul vñ fuit se cupiditas ex p̃da amalech. p̃.Re.15.

¶ Dalida Samsonẽ propter pecuniã tradidit Judi.14.

¶ Ptolome9 vituperauit alexãdrũ qui regnũ p auaritiã cõcupierat p̃ Mac.1.

¶ Creditur iudeos corruisse i prelio quia denarij idolorũ sub interfectorũ tunicis sunt inuenti sc̃i Macha.12.

Et sic pz auaritiã reprobatã eẽ sacris ⁊ propheticis. ¶ Tertio probatur idem exemplis euangelicis ⁊ diuinis.

¶ Christ9 expulit i tẽplo vẽdentes ⁊ hoc pp auaritiã sacerdotes ꝓmittebãt Mat.21.

¶ Judas scarioth propter auaritiã tradidit xpm Mat.26.
¶ Saluator nr̃ noluit se intromittere de diuisione terrene hereditatis. Luc.12.
¶ Emptores villaꝝ ⁊ bouũ expulsi sunt a cena.i.attẽdentes his tẽporalibus mobilibus ⁊ imobilibus auare. Lu.14.
¶ Cor ꝯgregantes bona tpalia dixit dñs similitudinẽ diuitis cuius ager vberes fructus afferebat sicut habetur Lu.12.
¶ Dure punitur epulo ꝙ negauit micas panis que de mẽsa cadebãt lazaro Lu.16. Et idõ xp̃s dñs dedit in oibus exemplũ paupertatis de qua Hiero.dicit ad Eustochiũ Ille cuius pugillo mundus concluditur presepis continetur angustia.de hoc ⁊ i s̃mõe paupertatis ⁊ in sermone sequẽti plura dicemus impresentiaꝝ igit dicta sufficiãt rogãdus ẽ ergo dñs fr̃es charissimi vt ab hoc vitio nos cõuertens gr̃am tribuat in presenti ⁊ in futuro gloriam Amen.

¶ Feria quinta post quartã dñicam i quadragesima. Item de reprobatiõe auaritie per rationes alias auctoritates ⁊ exẽpla. Sermo.51.

Adolescẽs tibi dico surge. Scribũtur hec verba Lu.7.⁊ in euãgelio oc.ferie. Tãta est fr̃es in xp̃o charissimi auaritie iniquitas ꝙ sicut graue inclinatur ad centrũ ita peccatũ auaritie preceteris ad centrum inferni deicit. Coiter.n.auari tenent restitutiõẽ facere ⁊ occupati sunt in iniustis lucris ⁊ cũ saluari nõ possint nisi alleuientur tracti pondere ad centrũ inferni obsecati potius vlt ad infernum descẽdere ꝙ̃ ꝯsueta mala relinquere. Et vt dicit Hie. cũ cetera vitia inueterascẽte hoie senescãt sola auaritia iuuenescit.⁊ rõ est s̃m Tho. ꝙ sp pp defectũ naturalẽ auidius exterioꝝ reqruntur subsidia sicut omnis indigens reqrit indigẽtie sue subsidiũ ⁊ supplemẽtũ nec tñ excusant a peccato si ꝯ rõnem appetant ⁊ precipue cũ ipsa natura doceat quia oẽ qđ antiquatur ⁊ senescit ppe interitũ ẽ s̃m apl'm.⁊ cũ interierit nõ sumet oia s̃m ps.i.aliqd suoꝝ bonoꝝ. Jõ adhortandi sũt iuuenes vt ab hoc vitio resipiscãt ante ꝙ̃ senescãt qđ figuratũ ẽ i adolescẽte mortuo in euãgelio. Cui dixit dñs verba ꝓposita Adolescẽs tibi dico surge.qr igit huius vitij cupiditatis sũma est peruersitas ẽt impresentiarum hoc tripliciter demõstrabimus.
¶ Primo vz alijs rõnibus. ¶ Secundo alijs auctoritatibus. ¶ Tertio alijs exẽplis
¶ Pars prĩa huius sermonis in qua probatur auaritiã esse reprobatã tribus alijs rationibus.

Primo igit ꝓbatur auaritiã reprobatã eẽ tribus alijs rõnibus.s.oppositiõis. Rõne dyabolice delectatiõis. ⁊ rõne ipsius auaritie opationis. ¶ Prio rõne oppositiõis. Nã auaritia opponit nobilissimis virtutibus s̃m alexan.in scḋa pte in tractatu de auaritia ar.8. ⁊ Tho. s̃a s̃e.q.118. ar.3.⁊ in questionibus disputatis de malo de auaritia ar.2.⁊ in scripto ethi.li.4.c.2.s. ꝯtrari pietati ⁊ liberalitati. ¶ Prio igit dico ꝙ auaritia est ꝯria iustitie que est ois virtus ⁊ neqꝫ hesperus neqꝫ lucifer ẽ ita clarus vt dicit phs in.5.ethi. Justitia enĩ tenet mediũ inter supfluũ ⁊ diminutũ auaritia aũt deficit i dãdo ⁊ excedit in accipiendo qr accipit plusꝙ̃ oꝫ sibi ⁊ alioꝝ necessitatibus cũ põt non subuenit. ¶ Scḋo est cõtraria pietati ⁊ mĩĩcordie que ẽ maxima inter omnes virtutes que sunt ad ꝓximũ vñ Ambro.dicit Ois sũma xp̃iane religionis in mĩĩcordia ⁊ pietate cõsistit. ¶ Tertio est cõtraria liberalitati que reddit hominem alijs gratum. vñ Boetius dicit largitas claros facit.i. famosos auaritia vero odiosos cum enim virtus liberalitatis medium teneat circa dationem.⁊ receptionem pecuniaꝝ liberalis vtrũqꝫ facit sicut

oportet. Nam ad decentē datiōnē sequitur q̄ sit decens acceptio, ꝛ de hoc in s̄mone sequenti dicetur, cū agef de liberalitate. ¶ Secundo idē probatur rōne dyabolice delectationis placet eni dyabolo multum hoc vitiū.triplici rōne. ¶ Primo rōne oppositionis q꞉ cū demon deo sit ꝯtrius semp querit vt ꝛ ei homines sint ꝯtrij ꝛ eius voluntati resistāt ꝫ per auaritiā hō est ꝯtrius deo q꞉ Mat.6. Non possumus deo s̄uire ꝛ mamone. ¶ Secūdo rōne mentis alienationis nā dyabolꝰ semp querit mentē hominis a deo alienare ꝛ per auaritiā presertim hominis mens a deo fit aliena vnde Apl's.1.Thi.6. Qui volūt diuites fieri incidunt in tentationē ꝛ in laqueū dyaboli ꝛc. ¶ Tertio rōne adorationis nam sūme dyabolus delectaf q̄ hō adoret creaturā ꝛ nō deuꝫ ꝛ hoc per auaritiā perficitur vt dictū est quia diuitias sup deū diligunt ꝛ Augu. dicit. Hoc ab hoīe colitur qđ preceteris diligit. ꝛ sic p꞉ scđa rō. ¶ Tertio idē ꝓbatur rōne ipsius auaritie operatiōis vbi sciēdū est q̄ fere oia vitia ex auaritia ꝓcedunt. ꝓpterea ait ꝓpha. vt qd diligitis va. ꝛ .q. mendatiū.i.peccatū dr̄ āt mendatiū peccatū iuxta illud ois hō mēdax.i. peccator ex eo q̄ peccatū est ꝯ veritatē vite. tū q꞉ non adequaf intellectū diuino nec humāo actꝰ peccati.ꝫ ē ꝯ lumē naturale, tū q꞉ peccatū sub spē boni decipit hominē trahendo ad malum. procedit nāq꞉ ex ea.s. auaritia superbia cum ex diuitijs hō supbiat ꝛ videtur sibi oia debere subici. Augu. vermis diuitiaꝝ supbia. Oritur ēt luxuria vñ xp̄s dominus n̄r diuitijs adiunxit voluptates di. a diuitijs ꝛ voluptatibus euntes suffocan. Lu.8. Si impediūtur coꝝ lucra ꝛ alius fit eo ditior tabescit inuidia. Si nō lucraf decitur accidia si āmittat acq̄sita tristatur supermodū ꝛ sic de alijs. Hinc crisosto. sup Mat omel.28. describit hoc peccatum vt hominē cuiꝰ oculi emittūt ignem cuiꝰ brachia sunt duo dracones ab humeris descēdentes os hꝫ apertum dentes sunt gladij acuti lingua emanat fontē veneni vēter ē inflatus oia deuorās pedes alati velociore oī flama facies semilupia ꝛ se nicanina vox eius crudelis nihil delectabile gerēs ꝛ in manibus flamas gerit per oculos significatur ira que pugnam ꝛ iurgia excitat per dracones signatur superbia quia spēcie serpentis a p̄io superbo homo temptatus est per os dentes ꝛ linguam signatur inuidia ex qua sequūtur blasfemie mendatia periuria falsa testimonia ꝛc. Per ventrem signatur continuus dolor ꝛ inquietatio quo ad vsuras ꝛ alios contractus per pedes signatur continua sollicitudo auaritie sine mensura: per faciem lupinaꝫ signatur gulositas per partē autem caninā crudelitas per flamaꝫ signatur luxuria. Confirmat omnia predicta Ambro. in libro secundo ō officijs di.c.30. Propter auaritiā Balaac putauit Balaam premijs posse tēptari vt malediceret populo patrū ꝛ vicisset auaritia nisi deus a maledicto eum abstinere vetuisset propter auaritiam precipitatur achar in exitium deduxerat totaꝫ plebeꝫ parentum. Itaq꞉ Iesus qui potuit solem sistere ne proserperet ad vocem eiꝰ sol stetit auaritia nō stetit. Sole igitur stāte Iesus cōfecit triumphū auaritia autꝫ procedente pene amisit victoriā. Quid fortissimum Sanson nonne dalide mulieris auaritia decepit. Itaq꞉ ille qui rugientem leonem manibus discrepuit qui vinctus ꝛ alienigenis traditus sine vllo adiutorio solus dissolutis vinculis: mille ex his peremit. Qui funes irextos neruis velut mollia spuri spolia disrupit. Is sup genua mulieris inflexa ceruice truncatus inuicti crinis ornatu prerogatiuam sue virtutis amisit influxit pecunia in gremium mulieris ꝛ a viro discesit gratia feralis igitur auaritia illecebrosa pecunia que habentes contaminat circa.fi ille. vbi postmodū idē sic concludit. Et ideo auaritiā declinare de

bemus et omni studio ne qd faciamus vn qz aduersum iustitiam sed in omnibus ge stis et operibus custodiamus eam. h idem ille. Sufficiat h pro parte pria principali.

¶ Pars scda huius sermonis in qua probatur auaritiam reprobatam esse triplici alia auctoritate a supradictis.

SEcundo probatur auaritiā reprobatam esse triplici alia auctoritate. vz Apl'ca. Canonica. et Juridica. ¶ Primo pbatur auctoritate aplica sic. auaricia fornicatio nec omnis imondicia nominetur in vobis. ad Ephe. 5.
¶ Que sursum sunt sapite non que super terram. Ad col. 3.
¶ Nunc āt et flens dico inimicos crucis xpi quoz gla in confusione eorum qui terrena sapiunt ad Phil. 3.
¶ Diuitib9 hui9 seculi pcipue. s. n. s. Thi. 6.
¶ Exortus ē sol cū ardore et arefecit fenū et c. ita et diues i di. s. m. Jac. prio.
¶ Agite nūc diuites plorate vlulantes in miserijs que aduenient vobis Jac. 5.
¶ Exercitatū cor auaritia habētes et maledictiōis filij derelinquentes rectā viam errauerunt sequuti viā balaā scde Pe. 2.
¶ Dicis qz tu es diues et locupletatus et nulli9 egeo et nescis qz tu es pauper miser et miserabilis et c. Apoc. 3.
Et sic pz auctoritate aplica auaritiā esse reprobatā. ¶ Scdo idē pbatur auctoritate canonica doctoz et canonistarū. Gre. in. i. 15. mora. dicit Auaritia desideratis rebus nō extinguitur s; augetur nam more ignis cū ligna que consumit accepit excrescit et vnde videtur ad momētum flama extingui inde paulo post cernitur dilatari. Et in. 20. libro idē ait. auaritia latēter oritur in mente sed punctiones peccatorū omniū patenter producit in operatione. Jtem in. 14. li. mora. dicit peccatum auaritie mentem quam infecerit ita grauem redit vt ad appetenda sublimia arto'li non possit. Et in .x. libro mora. dicit. Demonū habitaculum fit quisquis in hoc seculo propter diuitias et honores laborat quas postqz cōsequut9 est tradit se luxurie vt que auaritia cōgregauerit luxuria psumat. h ille. Ambro. quoqz in li. d Naburc dicit. Jnflamatur lucro auaritia nō restringit quasi gradus quosdam cupiditatis habet et quo plures ascenderit eo ad altiora festinat vnde fit grauior ruina lapsuro. h ille. Et in tractatu de obitu gratiani. Jdē ait. Jnuenit itaqz auaritia tanqz radix omniū vitioz. que sit caput iniquitatis et fomes quam homo renūcians mūdo et consepultus xpo per baptismatis sacrū vt quasi sit mortu9 mundo declinare debet atqz auffugere. Nolite inqt propheta sperare in. ini. et ra. no. cōcu. di. si. af. no. cor apponere. Vides qz affluant nō vides qz preterfluāt. Nudus es nat9 nud9 es mortu9. Quid excipere queris qd tecū afferre non possis? Fluenta sunt que maris quomodo veniunt. sic cito transeunt et recedunt. Solus iordanis retrorsum cōuersus est in quez descendisti. qui te admonet vt ipsum nature fontē et originem reuertaris qui te nudum non veste amictum edidit vt discas superflua nō requiret hec ille. Hieronim9 in epistola ad rust. cum monachum dicit. Nos ardemus auaritia et ptra pecunias disputantes auro sinuz expandimus et qd de megarensib9 dicitur iure nobis miseris coaptari potest hedificāt quasi semper victuri viuunt quasi altera die morituri. h ille. et in epistola ad eundez inquit. Extimato pondere peccatoz leui9 videtur alicui peccare auarus qz idolatra s; non mediocriter errat non enim grauius peccat qui duo grana thuris proicit super altare mercurij qz qui pecuniam cupide et inutiliter congregat. Ridiculum videtur qz ille reputetur idolatra quia duo grana thuris offert creature que deo debuit offerre. et ille non iudicetur idolatra qui totum seruitium sue vite quod deo d. bait offert. hec ille. ¶ Augu. etiam in li. de ver.

bis dn̄i dic. Que ē ista auiditas ꝯcupiscētie cum ꝛ ipse belue habeant modum tunc eni rapiunt quando esuriunt parcunt vero prede cum senserint satietatem. insatiabilis ē sola auaritia diuitum que semꝑ rapit ꝛ nunq̄ꝫ satiatur: nec deum timet nec hominem reuereſ nec parcit pr̄i nec matrem recognoscit nec fratri obtemperat: nec amico fidē seruat viduam opprimit pupillū inuadit liberos inseruitiū reuocat testimoniuꝫ falsum profert res mortui occupat quasi non moriaſ ꝛ ipsi. Que est ista animaꝝ insania āmittere vitam appetere mortem acquirere aurum ꝛ perdere celum. hec ille. Et i li. de conflictu vitiorum dicit. auaritia dic vade q: multiplicari non appetis sine culpa es qꝛ quedam habenda cōcupiscis qⁱ egere primescis ꝛ quod male alius retinꝫ ipse melius expendis mundi contemptus vel largitatis pietas rn̄det. ista nec apud homines seculares sine periculo vel offensione procuranſ q: quanto magis qsqꝫ habere cepit tāto amplius haberſ cōcupiscit fit itaqꝫ vt modum in cōcupiscendo nō habeat dum inumeris huius seculi curis deseruire festinet vt eni ait scriptura auarus pecunijs non implebiſ. ꝛ subdit. Si igitur ita est periculosa in secularibꝰ cupiditatis industria quanto magis illi qui habitu ꝛ conuersatione iam seculares esse desierūt periculosior est qui totuꝫ quod viuunt domino esse deuouerunt ad quos specialiter transierunt verba quibꝰ destrui possit moribus auaricie nolite inquit solliciti esse quid mādncetis aut quid bibatis aut quo operiamini. hec enim omnia gentes inquirūt. Querite aūt primum regnuꝫ dei ꝛ iu. ꝛ. h. o. ad iii. hec ille. Et ideo in prohemio decretalium dr̄ effrenata cupiditas sui ꝑdiga pacis emula mater litiū materia iurgiorum tot quotidie noua litigia generat vt nisi iusticia conatus eius sua virtute reprimeret ius humani federis litigiorum abusus extingueret ꝛ dato libello repudij concordia extra mundi terminos exulareꝫ. hec ibi. ¶ Item. 47. di. c. virum catholicū ꝛ. 99. di. c. dyaconi vbi dr̄. propter auaritiā sacerdotum sepe odia consurgūt hinc ep̄i accusantur a sacerdotibus ꝛ clericis. hinc principium litis hinc detractionis cā hinc origo fit criminis. item. 47. de. c. bonorum dr̄ bonorum auctori inhereſ aliter non valemus nisi cupiditateꝫ a nobis que omniū malorum radix est abscidamus. Et eadem di. c. Sicut hi. ait Ambr. meus auari semel vinculis cupiditatis astricta semꝑ aurum semꝑ argentum videt semꝑ reditus computat. Aurum gratius q̄ꝫ soleꝫ intueſ. hec ibi. Et. i. q. i. c. Cito turpem dicit omnes cupidi. omnes auari greꝫi lepram cuꝫ suis diuitijs possident. ꝛ male quesita mercede ſ tam patrimonij facultatem q̄ꝫ thesauꝝ criminū congregauerunt eterno supplicio a breui fructu. Et in. c. cum omnis dr̄. Cum omnis auaritia ydolorum sit seruitus quisquis hanc vigillāter non precauet infidelitatis proditioni subiciſ etiaꝫ si modo teneatur fidem quam negligit videaſ. Item. ii. q. i. c. duo sunt dicitur. Nihil enim miseriꝰ est q̄ꝫ propter nimium deum contemnere hec ibi facit ad hoc di. 8. §. differt di. 41. c. i. ꝛ di. 47. c. omnes ꝛ. c. nonne. Item. 8. q. i. capitulo sunt in ecclesia ꝛ. x. q. i. c. Relatū 11. q. 2. Gloria episcopi. 14. q. 4. Nec hō. Et 28. q. i. idolatria. ꝛ sic patet auctoritate autentica ꝛ canonica auaritiam esse reprobatam. ¶ Tertio idem probatur auctoritate iuridica imperialium legum sic. ¶ Sepe de facultatibus amplius q̄ꝫ in eis est sperant homines. ff. qui ꝛ a quibus. l. in fraudem. ¶ Verꝰ philosophantes contemnūt pecuniam cuius retinende cupidine sictam asseuerationem detegunt vt patet ff. de muneribus ꝛ honoribus. l. in honoribus. ¶ Quid enim homo ad maliciam semel deditus nō adinueniat vt alienas res proprias faciat. In autentico de his qui obliga. columna. 6. constitutione secunda.

Nemini augmentum patrimonij quod multis laboribus et casibus queritur interdum est. In auctentico vt deterioratus sit numerus clericorum col. prima. Se nihil habere nisi totum arbitratur. s. auarus. C. quando et quibus quar. pars debe. 2. li. 11. Ne quis ex delicto sibi impium lucrum auferre nostris legibus concedatur. C. si certum petatur. l. fi. Unus quisque contentus suo rem non expetat iuris alieni. C. de thesauris. l. prima li. 20. Professio tua et desiderium tuum inter se discrepant. Nam cum plurimum te dicas vinceris auaritie cecitate. C. de muneribus primorum. l. professio li. x. Et sic patet auaritiam esse reprobatam alijs auctoritatibus. Et hec pro parte secunda principali huius sermonis sufficiunt.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua probatur auariciam esse reprobatam triplici alia exemplaritate.

Tertio etiam probatur auaritiam reprobatam esse triplici alia exemplaritate auctoritati correspondente. vz Aplica Canonica et Juridica. ¶ Primo exemplaritate aplica sic. propter auaritiam questuariorum qui amplius volebant acquirere factum est vt Paulus et Scillas fuerit virgis cesi. ac. 16. Terribiliter auaritiam anania et saphire petrus apostolus puniuit ac. 5. Nam et apli prorsus omnium temporalium fuerunt contemptores de quibus dicit Criso. sup Mat. Si bonum esset aurum hoc vtique aplis dedisset xps qui ineffabilia eis tribuit bona nec autem solum dedit hoc sed etiam habere prohibuit. Ideo petrus non solum non verecondabatur in paupertate dicens. Argen. et aurum non est mihi. Legitur enim in legenda. S. bartholamei quod cum liberasset filiam cuiusdam regis a demonio ille camellos auro et argento onerauit et aplm faciebat inquirere quem omnino non inueniebat apparuit autem ei aplus dicens. vt quid mecum auro et argento tota die quesisti. hec enim munera sunt necessaria his qui terrena requirunt ego nihil terrenum nihil carnale requiro. dixerat enim dominus Aplis. Nolite possidere aurum neque argentum etc. Mat. x. Et. 19. Ecce reliquimus omnia etc. Et ideo omnia arbitrati sunt vt stercora vt xpm lucrifacerent ad phil. 3. Et sic patet exemplo aplorum auaritiam reprobari. ¶ Secundo idem probatur exemplaritate canonica. Nam ponitur casus quod quidam inuita vxore se et sua cuidam tradidit monasterio postea vxor eum reuocat. Queritur vtrum bona que contulit monasterio sint ei reddenda quia si non tenuit principale nec accessorium ergo videtur quod sic. habetur hec sententia extra de fide instrumentorum. c. Inter in fine. Nihil reffert vtrum ab initio sine ea datum sit an ea pro qua datur est non sit sequuta. ff. de condi. sine ca. l. Nihil reffert. Respon. quod si ita dictum sit de me et mea tunc plures sunt donationes et vtraque principalis quarum vna reuocata manet altera. Si solum dixisset me do secus esset quia hec donatio est principalis qua reuocata est accessoria reuocabitur quia non esset aliter datum nisi ingressus teneret ita in egressu omnia reuocat. ff. de dona. l. 2. §. vltio casus consimilis habetur. 17. q. 1. c. Si quis incognitus vbi habetur quod seruus intra monasterium receptus a domino suo infra terminum requisitus ei cum omnibus que attulit reddatur. Si predictus vxori vt notat glosa ibidem. Ad propositum sicut ille venit ad religionem contra vxoris sue voluntatem que postea ipsum reuocauit sic tanta est iniquitas cupiditatis et auaritie, quod multi veniunt ad religionem confessionis et ad caritatis dona contra voluntatem ipsius auaritie qui mox ab ea reuocantur quia non dedit se et sua cum firmo proposito nec reliquit desiderium habendi. pro. 1. Stulti ea que sunt nostra sibi cupiunt. ¶ Tertio idem probatur exemplaritate iuridica triplici. Primum exemplum ponitur ff. de varijs et extraordinarijs cognitionibus. l. Medicus vbi dicitur Medicus cui curandos oculos qui eis laborabat comiserat periculum amittendorum eorum aduersa medicamenta contulit in feudo vt ei possessiones suas contra bonam fidem venderet. hoc ibi. Sicut igitur ille posuit eum in tam malo statu

vt ei daret vl' venderet possessiones suas pro sanitate habēda. sic ēt cupidi acqsitores videntes vicinū habere possessionem quā cupiūt vel ,ppria accusatione vel ,pcuratione ponūt eum in tedio ꝛ vexatiōe vt necessitate ꝯpulsus det eis vl' vendat ꝯtra voluntatē suam qd̄ est ꝯtra deū. Lu.3. Neminem cōcutiatis nemini calūniā faciatis ¶ Secundū exemplū ponit. ff. de re. iur. l. Nihil vbi dr̄. Nihil tam naturale est q̄ȝ vnūquodcūqȝ eo genere dissoluere quo colligatum est cum acquisita igitur p auaritiam sint male acqsita nihil naturali⁹ qd̄ vt eodē modo perdantur. Eccle. 1. ad locū vnde exiunt flumina reuertūtur. Nam vt habetur. C. ad l. Juliā repeten. l. oēs. Quicunqȝ minis vel fraude vel potētia aliqd extorqueat predo dr̄ ꝛc. Et ideo etiam ipse predabitur. ꝛ C. de salgamo hospitibus non prebendo. l. Unica percipitur ne quis comitum vel militū vel tyrānorum salgamum. i. culturam ligna oleum a suis hospitibus extorquean̄t ſ; nec a volentibus aliquid capiant, glosa qr presumitur ꝯcussio si ergo isti male faciunt recipiēdo a volentibus ꝯditionaliter. Jlle multo peius facit qui recipit a volentibus. Excusant se qdaȝ maxime dn̄i temporales di. ꝙ mlt'a expendunt in ecclesijs in elemosinis: i filijs educandis ꝛ filiab⁹ nubendis. Quib⁹ respon. ꝙ nō dȝ alteri per alteꝝ iniqua cōdictio afferri vt dicitur. ff. de re. iu. l. Non dȝ. ꝛ Ambro. in libro de officijs vt hētur. 14. q. 5. c. Deniqȝ vbi dicitur. Si non pōt alteri subueniri nisi alter ledatur comodius ē neminem iuuari q̄ȝ alterum grauari. glosa ꝙ nemini subuenien. est cum iniuria alteri⁹ vt 12. q. 2. per totū. ¶ Tertiū exemplū est ꝙ sicut testamentū ꝙ filius familias facit dū est in potestate patris de peculio profectitio. i. de rebus patris nihil valet nec iuuat eum quia est contra iura vt insti. quibus non ē p fa. tes. §. preterea. ꝛ insti. de testamento militis. §. vltimo. Sic nec testamentum ꝙ malus acquisitor vel auarus detētor facit moriens dum est filius in potestate illius. patris de quo Jo. 8. Uos ex patre dyabolo estis quia anima sua ꝛ omnia male acquisita que habet sunt bona filius patris dum illa tenet in seruitio exercens dyaboli. Justi. per quas personas nobis acquiritur. §. 1. Audiamus igitur fratres charissimi patrē nostrum eternuȝ hȝ mamone patrem deserendo vt nō frustra nobis verba prefata ingeminet videlicet Adolescens tibi dico surge sed vt boni filij ad patrem nostruȝ clementissimum velociter curramus qui vite eterne bona libentius prestabit. in secula seculoꝝ. Amē.

¶ Feria sexta post quartam dominicam in quadragesima de virtute liberalitatis auaritie cōtraria. Sermo 32.

Lazare veni foras. Scribuntur hec verba Jo. xj. ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Uulgo iaȝ attrita ē sententia illa. Qd̄ opposita iuxta se posita magis ellucescūt Cum igitur auaritia sūme sit detestanda ꝛ prorsus reprobata vt claruit in sermonibus hesternis cui liberalitas directe opponitur quia vt dictum est pecunia auaro supplicium est liberali decus quāta igitur erit auaritie peruersitas tanta erit liberalitatis probitas. Ex peruersitate eniȝ vitij ſm franciscum de Mayro. cognoscitur bonitas virtutis sibi cōtrarie. De auaritia n. dicit Tullius in libro de senectute Auaritia senilis quid sibi velit non intelligo quid enim absurdius esse potest q̄ȝ quo minus restat vie eo plus viatici querere. h' ille. Et in libro de officijs idem dicit de liberalitate sic. Liberalitate ꝛ beneficentia nihil est nature hominis accomodati⁹. Et Aristo. 4. Ethicoꝝ dicit liberales inter

[illegible]

omnes virtuosos maxime laudantur quia sunt vtiles alijs in datione. Ad maiorem igitur auaritie reprobationem et detestationem aliqua breuiter in presenti de liberalitate dicemus qua ex re assumpsi verba domini nostri Jesu christi i resurrectione lazari quatriduani mortui et fetidi. di. Lazare veni foras. Que quidem verba omni auaro dicere valemus Lazare fetide in peccato auaritie veni foras et virtutem liberalitatis apprehende de qua tres considerationes faciemus. ¶ Prima quarum dicet liberalitatis diffinitio. ¶ Secundo liberalitatis actio. ¶ Tertia liberalitatis Inductio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quid sit liberalitas et que requirantur vt sit perfecta.

PRimo in isto sermone de liberalitate tractantes ab eius diffinitione incipiemus. Nam secundum phm secundo ethicorum sic diffinitur liberalitas est medietas circa acceptionem et dationem. super abundantia autem et defectus prodigalitatis et illiberalitatis. hi ille. Ad cuius declarationem tria notanda sunt. ¶ Primo notan. est secundum Tho. secunda secunde. q. 117. ar. 3. Quod liberalitas consistit circa vsum bonum pecunie quia obiectum siue materia liberalitatis est pecunia et quicquid pecunia mensurari potest sed quia quelibet virtus conuenienter se habet ad suum obiectum consequens est vt cum liberalitas sit virtus actus eius sit proportionatus pecunie pecunia autem cadit sub ratione bonorum vtilium quia omnia exteriora bona ad vsum hominis sunt acomodata siue ordinata et ideo proprius actus liberalitatis est pecunia vel diuitijs vti vnde phs in. 4. ethicorum dicit vno quoque optimo vtitur qui habet circa singularia virtutem. sed vt dicit idem ipse ibidem liberalis est qui diuitijs vtitur optime. et habet circa pecunias virtutem ergo bonus vsus pecuniarum est actus liberalitatis. Quod si contradicatur sic vsus pecunie non solum consistit in hoc quod pecunia detur sed etiam in hoc quod expenditur sed expendere pecuniam reffert ad ipsum expendentem. et sic non videtur esse liberalitatis actus. dicit enim seneca in quinto libro de beneficijs. Non est liberalis aliquis ex eo quod sibi donatur ergo non quibus vsus pecunie pertinet ad liberalitatem; respon. secundum Tho. vbi supra in solutione tertij argu. quod duplex est vsus pecunie vnus ad seipsum qui videtur ad sumptus vel ad expensas pertinere alius autem quo quis ad alios vtitur quod pertinet ad dationem et ideo ad liberalitatem pertinet vt neque propter imoderatum amorem pecunie aliquis impediatur a conuenientibus expensis neque a congruis dationibus. vnde circa dationes et sumptus liberalis consistit secundum phm. 4. ethi. verbum autem Senec. intelligen. est de liberalitate secundum quod se habet ad donationes quia istomodo nullus dicitur liberalis ex hoc quod sibi aliquis donat. ¶ Secundo notan. est quod liberalitas medium tenet circa dationem et receptionem pecuniarum nam ad decentem dationem sequitur quod sit decens acceptio liberalis enim vtrunque facit sicut oportet. ¶ Prio enim recte se habet i datione eo quod ipse i dando obseruat regulam rationis inquantum ipse dat quibus oportet quid oportet quantum oportet et quomodo et quando oportet obseruando semper debitas circumstantias que exigunt ad rectam dationem vnde phs in. 4. ethi. predicta confirmat di. Liberalis est qui dat boni gratia. i. propter bonum et recte. i. secundum rectam rationem quibus oportet et quando oportet et hoc delectabiliter. i. sine tristitia. Ad quorum declarationem est scien. quod liberalitas in dando consistit in duobus. s. in tribuendo et in retribuendo. In tribuendo quando aliquid donatur alicui dando libere sed non ob meritum alicuius beneficij sibi collati nec sub spe alicuius boni sperati sed ex mera liberalitate fieri oportet donatio que si fieret propter beneficium iam collatum non est proprie donatio

ꝫ remuneratio quedã vt vr̃ ꝓbari.ff.man. l.Idemqꝫ.§.fi.cũ.l.se.⁊.l. si vero nõ remu. in prin.⁊.l. si remu. in prin. e.ti.⁊. ff.de in rem.verso.l.ꝓ parte.§.penul. dicit. Hanc datioñe legis lator vocat quasi gen⁹ cuiusdam ꝑmutationis.ff. de peti.here.l.sed ⁊ si lege.§.consuluit.⁊ nimirꝫ cum enim quilibet qui accipit donationẽ obligetur naturaliter ad remuneran.⁊ si vocam⁹ obligationẽ dans ergo sic magis videt̃ dare ad dissoluen.illam obligationẽ. Debet ẽt donatio fieri nõ sub spe alicuius beneficij vel seruitij cõferendi sibi vel ꝑmij recipiendi vñ Tullius in libro de amicitia dicit.⁊ eni pacifici liberalesqꝫ sum⁹ nõ vt exigamus grãm neqꝫ enim beneficiũ feneramur.⁊ iõ dñs dicit Lu.6. Mutuum date nihil inde sperantes.Et iõ ẽt doc. dicunt ꝙ sola spes facit hoiem vsurariũ. Ista tñ spes premij retenta in aĩo nõ reuocat donationẽ factã ⁊ hoc fit ꝓpter seruitutẽ donantis ⁊ etiam verã liberalitatẽ ⁊ exercentis vt ꝓbatur C.de cõdi.ob cãm.l.Si repetendi.⁊ de trã sac.l.si maiores.Itẽ qui donat nõ dꝫ donare ex necessitate ꝫ libera volũtate quia scriptum est ꝙ in necessitatibus nemo liberalis existit.⁊ iterꝫ scribit̃ donari vr̃ qđ nullo iure cogente conceditur vt.ff. de dona. l.donari. Itẽ qui donat dꝫ donare lete vñ apl's.1.cor.9.vnusquisqꝫ det ꝓut destinauit in corde suo nõ ex tristitia aut ex necessitate ⁊c̃.vñ hẽtur versus q notan. per glosã extra de dona.c.sic di. Da facie leta cuꝫ leticia faciei.Qđ dederis perdes rem meritumqꝫ rei.¶ Secũdo liberalis se hꝫ in acceptione bene ⁊ recte ⁊ precipue in quattuor modis.¶ Prio quia ipse accipit vnde dꝫ.s.a ꝓprijs possessoribus vel ab alijs huiusmodi vnde scđo ethi.habetur liberalis nõ accipit danda vñ non oportet ꝫ de proprijs.¶ Secũdo q: accipit quãtũ dꝫ q: minus sibi relinqt q̃ꝫ alijs det eo ꝙ paucis ẽ cõtentus vñ phs scđo ethi.dicit liberal's nõ respicit ad seipsum ꝫ superabũdat in datione ita vt minora sibiipsi relinquat.nõ est tñ ita vehemẽter dandũ ꝙ liberal' supabũdet recta rõne sed ita ꝙ datio supabundet receptioni.Cui⁹ ratio ẽ q: paucis in seipso contentus ẽ eo ꝙ pauca sibi sufficiũt ⁊ dñ vult multis prodesse dꝫ ꝙ plurimis largiatur nõ enim pertinet ad liberalẽ ⁊ ꝙ sibi soli intendat ⁊ sil'r ꝙ oino ⁊ seipsuꝫ ⁊ suos deserat vl' despiciat vt dic̃ phs.4.ethi. c.2. ¶ Tertio liberalis accipit qñ dꝫ quia pauca ⁊ in necessitate.libenter aũt dat ⁊ ꝓpterea interdum minora dans liberalior iudicatur. ¶ Quarto accipit eo fine quo dꝫ q:.s.liberalis nõ appretiat diuitias ꝑ ipsas ꝫ solum ꝓꝑ dationẽ ⁊ ꝓpter ista duo vltimo dicta liberalis magis dr̃ ꝫm habitum vel affectũ dantis q̃ꝫ ꝫm quantitatem doni.vñ phs in.4.ethi.dicit liberalis non ratione multitudinis donorꝫ sed ex dãtis habitu ⁊ volũtate dr̃.⁊ ideo ꝫ liberaliores sint qui susceperũt diuitias absqꝫ suo labore q̃ꝫ qui ꝓprio labore acqsierũt ꝫm phm 4 ethi.c.2.⁊ beatũ Tho.⁊ albertũ in comẽto ibidem tũ q: tales numq̃ꝫ fuerũt experti indigentiã quapropter nõ timent eam tũ q: homo illud qđ magis diligit ⁊ apprectiat minus dat sicut ille q proprio labore acquirit tñ ceteris paribus magis meret̃ qui proprio labore acqsiuit ⁊ maiorẽ actum virtutis liberalitatis hꝫ ⁊ ab oib⁹ magis comẽdatur.¶ Tertio notan.ẽ ꝙ liberalis perfecte nõ de facili dicat̃ qđ ꝓbatur per phm.4.ethi.c.2.⁊.b.Tho.⁊ Albertũ in comento ibidẽ sic liberalis nõ de facili recipit pecunias neqꝫ eas multũ custodit sed magis eas a se emittit dãdo ⁊ expendẽdo igitur pꝫ propositũ.Et iõ q: liberales non sunt de facili diuites hõ homines vlgares fortune attribuũt dicentes illos non esse diuites qui maxime essent digni propter eorꝫ liberalitatem.Qđ phs reprobat dĩ. non esse verꝫ ꝙ fortuna homines liberales non sint diuites ꝫ q: non est possibile ꝙ talis habeat pecunias q: non multum curat

tas habere sicut etiam impossibile est hominem aliquid possidere ⁊ habere de quo non curat. Et sic apparet quid sit liberalitas ⁊ pars prima principalis huius sermonis.

¶ Pars s̄a huius sermonis in qua declaratur ꝙ liberalitas est virtus ⁊ actus plurimum virtutum.

Secundo circa liberalitatem consideranda est ipsius virtuosa operatio ad cuius declarationem triplices ꝯclusiones notãde sunt. ¶ Prima conclusio ē ꝙ liberalitas debitis circonstantijs exercitata virtuosa est operatio circa quam ꝯclusionem tria ãnotãda sunt. Probatio declaratio ⁊ oppositio. ¶ Primo enim probaꝉ predicta conclusio triplici rõne. Primo ratione qualitatis vsus sic bene vti his quibus male vti possumus ptinet ad virtutē vt dicit Aug. in li. de lib. ar. sed possumus ⁊ bene ⁊ male vti non solum his que intra nos sunt sed etiam rebus mūdi nobis concessis ad sustentationem vite. ⁊ ideo cū bene vti his rebus ad liberalitatem ptineat sequitur ꝙ liberalitas sit virtus. vbi no. ꝙ aliquid pōt dici materia virtutis moralis duobus modis. vno modo sicut materia ꝓpinqua plurimarum virtutum moralium. Alio modo sic materia remota. ⁊ hoc mō obiecta passionū ponunꝉ materie virtutū moraliū vt verbi gr̄a sicut materia proxima fortitudinis ē timor ⁊ audacia materia aūt remota sunt pericula mortis. Similiter materia ꝓxima temperantie sunt ꝯcupiscentie ⁊ delectationes materia aūt remota sunt cibi ⁊ actus venerei sic etiā materia propinqua liberalitatis ē cupiditas siue amor pecuniarum materia aūt remota est pecunia. Ex quibus talē rõnem formo. Qñcūqȝ vtiꝉ bene rebus aliquibus habȝ virtutem que est circa illas res: sed liberalis bene vtiꝉ passionibus interiorib⁹ ⁊ rebus exterioribus vt pecunia ⁊ huiusmodi quaȝ dignū preciū pōt numismate mēsurari sicut equ⁹ vestis ⁊ quicquid pecunia appreciari potest: quia idē est dare ⁊ accipere ista. ⁊ dare ⁊ acciperē pecunias. ergo ⁊c. ¶ Secundo idem probaꝉ rõne contrarietatis habitus sic. Omne illud cuius oppositum vituperatur vt vicium ipm̄ ē laudabile vt virtus: sed oppositum liberalitatis siue in excessu vt prodigalitas siue in defectu vt illiberalitas vel auaritia vituperaꝉ vt vitiū. ergo liberalitas ē virtus. ¶ Tertio idē probaꝉ ratione ordinabilitatis actus sic. Omnis virtus ad finem debitū ordinatur: quia s̄m Aug. in li. de quantitate anime virtus est ars ꝑueniendi in finem: sed hoc ipm̄ quod est liberaliter sua elargiri inquantū est actus virtutis ad beatitudinem ordinatur. ergo liberalitas ē virtus. ideo oportet liberalē dare recta intētione: vt ad hoc mereaꝉ in actu suo. Nam qui dat ꝓpter illicitum finem vt ꝓpter inhonestatem vel suipsius vtilitatem nō dicitur liberalis sed nominatur s̄m diuersos fines quos habet dans ex quo spēm ⁊ nomen moralia sortiuntur. ¶ Secūdo predicta conclusio latius declaraꝉ q: vt dictum est supra s̄m ph̄m ad hoc ꝙ liberalitas sit perfecta ⁊ virtuosa necesse est ꝙ liberalis det delectabiliter ⁊ absqȝ tristicia. Quod probaꝉ tripliciter s̄m ph̄m quarto ethi. c. so ⁊ b. Tho. ⁊ albertum in cōmento ibidē. ¶ Primo ratione cōi sic. Omnis virtus operaꝉ delectabiliter. quia s̄m ph̄ȝ secūdo ethi. Signum generati habitus ē delectabiliter operari: vel sine tristicia. Quod iō dicit quantū ad actum fortitudinis in quo virtus temperat tristiciam. vñ si oȝ aliquā tristiciā admisceri minimaȝ tñ habebit ꝑ cōparationē ad alios hoīes ipse fortis q ⁊ si non multū delecteꝉ in suo actu. tñ nō tristatur vel saltē minus tristaꝉ inter oēs q huiusmodi pericula subeūt: sed liberalitas ē quedā virtus vt dictū est. ergo oȝ ꝙ liberalis delectabiliter det. ¶ Scđo idē ꝓbatur rõne ꝑticulari sic. Quicunqȝ dat cū tri

sticia dat cui non oꝫ vel nō boni finis grā
sed ꝓpter aliam causam sicut ꝓpter violē
tiam vanam gloriaꝫ ⁊ huiusmodi: sed libe
ralis non ē talis, imo sic dans habet aliud
nomen igitur ⁊c. ¶ Tertio idem probatur
ratione speciali sic. Quicunqꝫ tristaṫ d̄ eo
qd̄ dat cui oꝫ ⁊ ſm ꝙ oꝫ magis amat pecu
niam quā operationē bonā ſꝫ liberalis nō
est talis vt pꝫ ex dictis igiṫ ⁊c̄. ¶ Tertio
predicte ꝯclusioni opponiṫ sic virtutes ad
inuicem sunt cōnexe: sed liberalitas nō vi
deṫ cōnexa alijs virtutibus multi eniꝫ sūt
virtuosi qui non possunt esse liberales nō
habentes quod dēt, ⁊ pleriqꝫ sunt qui libe
raliter tribuūt qui tamen aliter sunt vitio
si. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc respondeṫ ſm tho.
ſa ſe. q. 117. ar. 1. in solutione tertij ar. ꝙ li
cet qui carent alijs virtutibus in aliquo
malo opere multa expendant tamen non
sunt liberales: quia in dando nō seruant d̄
bitas circunstantias quas liberalis obser
uat vt dictū est igiṫ parte precedēti. nihil
etiaꝫ prohibet aliquos in bonos vsus mul
ta expendere ⁊ habitum liberalitatis nō
habere sicut ⁊ aliaꝝ virtutum opera sepe
faciūt homines anteq̄ꝫ habitum virtutis
habeant licet non eodeꝫ modo quo virtuo
si. Similiter etiam nihil prohibet aliquos
virtuosos licet sint pauperes eē liberales
quia vt dictum est liberalitas potius con
sistit in habitu ⁊ volūtate dantis q̄ꝫ in da
torū multitudine: quod etiā cōfirmat Am
bro. in li. d̄ officijs di. Quod affectus diui
teꝫ collationem aut pauperem facit ⁊ pre
cium rebus imponit. ¶ Secūda cōclusio
est ꝙ cum virtus liberalitatis conuenien
ter tribuat sua ⁊ etiam conueniēter accipi
at aliena vt patet ex supradictis tamē ad
ipsam magis ꝑtinet bene dare q̄ꝫ bene ac
cipere. Quod probaṫ ſm phꝫ quarta ethi.
c. i. ⁊ tho. in cōmento ibidem tribus ratio
nibus. ¶ Primo ratione operationis sic
magis ꝑtinet ad virtutem benefacere q̄ꝫ
bene pati: sed bene facere est melius ⁊ dif
ficilius. Similiter magis ꝑtinet ad virtu
tem bene operari q̄ꝫ a turpi operatiōe ab
stinere: sed dare sicut oportet est bene ope
rari. Accipere autē sicut oportet est quod
dam bene parati igiṫ ⁊c. quia virtus ē cir
ca bonum ⁊ difficile. ſo ethi. c. 3. ergo vbi
maior est difficultas ibi ē maior virtus: ſꝫ
difficilius est sua dare q̄ꝫ aliena recipere:
quia cum aliquis dat quasi abscidit a se id
quod erat sibi incorporatum. ergo virtus
liberalitatis magis ē circa dationeꝫ q̄ꝫ ac
ceptionem. ¶ Secundo ideꝫ probaṫ rōne
laudationis sic operationi virtutis debeṫ
laus ⁊ gratiaruꝫ actio. ergo vbi est maior
operatio ibi debeṫ maior gratiarum actio
⁊ laus: sed maior operatio virtutis est in
bene dando q̄ꝫ in bene accipiēdo igitur pa
tet propositum. Quod etiam confirmatur
sic. circa illud maxime est virtus a quo quis
denominaṫ virtuosus secundū illam virtu
tem sed ex cōmuni modo loquendi libera
les maxime illi dicunṫ qui dāt: qui vero ac
cipiunt ordinate solum non multuꝫ laudā
tur de liberalitate: sed magis d̄ iusticia. er
go liberalitas est circa dationes. ¶ Ter
tio ⁊ vltimo idem probaṫ ratione dilectio
nis ⁊ hoc ex pte amabilis sic Illud quod
facit hominem maxime amabilem maxi
me est virtuosum sed liberalitas hoc facit
maxime in dando q̄ꝫ in accipiendo: quia i
amicicia vtili quanto homo est magis vti
lis tanto magis ē amabilis sed dando est
alijs vtilis. ergo ꝑ liberalitatem q̄ꝫ homo
dat ē magis vtilis ⁊ consequenter magis
amabilis. igiṫ patet ꝓpositum. ¶ Tertia
cōclusio est ꝙ daṙ cōsequēter et pro vt oꝫ
pecuniam alteri: vel aliquid aliud qd̄ pōt
pecunia mensurari non solū ē actus libera
litatis rōnibus ꝑdictis: sed ēt conuenit ta
bus alijs virtutibus diuersis rōnibus ⁊ re
spectibus. s. misericordie iusticie ⁊ magnifi
centie que declaraṫ ſm tho. ſa ſe. q. 117. ar.
5. de omnibus singulis discurrendo. ¶ Pri
mo cui daṙ pecuniā vel aliud quod pecūia

poſt menſurari conuenit iuſticie non quidē ꝓprie ſed per quandam cōuenientiam tuꝫ quia principaliꝰ eſt ad alterum ſicut ⁊ iuſticia. tum quia eſt circa res exteriores ſicut ⁊ ipſa iuſticia licet ſecundum aliam rationem ⁊ ideo liberalitas a quibuſdam ponitur pars iuſticie ſicut virtus ei ānexa vt principali. q̄uis ergo non attendat liberalitas debitum legale attendit tamen debitum quoddā morale ex quadam ipſius decentia. ❡ Secundo dare aliquid alteri cōuenit miſericordie ſecundum aliam rationem puta ex eo ꝙ homo circa euꝫ euidat aliqualiter eſt affectus. ⁊ ideo datio talis pertinet ad caritatem ſiue ad amiciciaꝫ vt patet ex dictis in ſermone de obligatione elemoſine. ❡ Tertio dare aliquid alteri ꝯuenit magnificentie. ſm quandam ſpecialē rationem .ſ. ſecundum ꝙ datio aſſumitur i alicuius magni operis expletioneꝫ ⁊ complementum. vnde ⁊ magnificentia quodāmodo ſe habet ex additione ad liberalitatem ex quibus omnibus patet pars ſecunda huius ſermonis.

❡ Pars tertia huius ſmonis i qua multiplici auctoritate liberalitas comēdatur.

Tertio circa liberalitatis commendationem mouetur dubium an .vꝫ liberalitas ſit maxima omnium virtutum ad quod breuiter. reſpondetur ſecundum tho. vbi ſupra ar.6. ꝙ quāta aliqua virtus tendit in melius bonum tanto melior ē liberalitas autem tendit in aliquod bonum dupliciter. vno modo prīo ⁊ per ſe aliomodo ex conſequenti. ❡ Primo quidem ⁊ p ſe tendit ad ordinanduꝫ propriam affectionem circa pecuniam ⁊ poſſeſſionem vſum. Et iſto modo temperantia ⁊ qua moderantur concupiſcentie ⁊ delectationes pertinētes ad proprium corpus prefertur ipſi liberalitati. Similiter fortitudo ⁊ etiam iuſticia que ordinatur in bonum cōmune eidē prefertur. Omnibus autem predictis preferuntur virtutes que ordinantur in bonū diuinum .ſ. virtutes theo. Nam bonum diuinum prefertur ⁊ preeminet cuilibꝫ bono humano in bonis autem humanis bonuꝫ publicum ⁊ cōmune ꝑeminet bono priuato. ⁊ bonum corporis bonis exterioribus. ❡ Secundo modo .ſ. ſecundum ꝙ ordinat̄ liberalitas ad aliquod bonuꝫ ex conſequēti dicimus ꝙ ipſa ordinatur in omnia bona predicta ex hoc enim ꝙ homo nō amat nimis pecuniam ſequitur ꝙ de facili vtat̄ ea ⁊ ad ſeipſum ⁊ ad vtilitatē aliorꝫ ⁊ honorem ⁊ ſecundum hoc habet quandaꝫ excellentiaꝫ ex eo ꝙ vtilis eſt ad multa quapropter nō immerito triplici auctoritate commendatur .ſ. auctoritate diuina auctoritate canonica ⁊ auctoritate polytica. ❡ Prio auctoritate diuina no. teſtamēti ⁊ veteris. Naꝫ Heſter 8o.c. dicitur domini largitas eſt iuxta magnificentiam principaleꝫ. hec ibi. ❡ Foris nō manſit peregrinus hoſtium meum viatori patuit Iob.31.
❡ Alij diuidunt propria ⁊ ditiores fiunt alij rapiunt nō. ſua ⁊ ſemper in egeſtate ſunt prouer.11.
❡ Non ſit porrecta manus tua ad accipiendū. ⁊ ad dandum collecta Eccle.4.
❡ Datum inſipientis .i. non liberalis nō erit tibi vtile pauca eniꝫ dabit ⁊ multa improperabit. Eccl.20.
❡ Victoriaꝫ in canis ⁊ honorem acquiret q dat munera prouer.22. Et iō reprehēdunt̄ qui vltra munera accipeꝛ̄ ⁊ nihil daꝛ̄. dextra eorū reple eſt.m. ps.25.
❡ Omnes diligunt munera ſequuntur retributiones ⁊c. Iſa.1.
E conuerſo vero laudant̄ munera deſpiciētes. ps 12. Qui munera ſup inocētē nō ac. qui .f.h. non mo. in eternum. Et Iſa.33.
Felix qui excutit manꝰ ſuas ab oī muneꝛ̄.
❡ Omni petenti te tribue m. no. te. Lu.6. Et infra ibidem date ⁊ dabitur vobis. Et act.20. Beatius eſt dare q̄ꝫ accipere.
❡ Scdo cōmdat̄ auc̄tate cānonica amb.n.

libro de officijs ⁊ habetur .86.di.c. Non sa
tis. Perfecta liberalitas fidẽ causa loco ⁊
tempore comendatur. vt primum opereẽ
circa domesticos gradus enĩ ẽ culpa si sci
ente fidelis egeat scias eum sine sumptu
esse famem tollerare erũnaz ꝑpeti qui pre
sertim egere erubescit si in cãm ecciderit
aut captiuitatis sue ⁊ suorum filiorum aut
calumnie ⁊ nõ adiuues si sit in carcere po
situs penis ⁊ supplicijs ⁊ ꝑpter debitum
aliquod iustus excruciet. Nam ⁊ si debeẽ
omnibus misericordiã iustis amplius. Et
86.di. in.c. frem nostrum. §. in ipsa autez di
citur. In ipsa autem liberalitate modus
adhibendus est rez ⁊ personarum. Reruz
vt non omnia vni sed singulis quedam ꝑ
stenẽ vt plurimis prodesse possimus ꝑso
narum vt prius iustis deinde peccatoribꝰ.
Et ibidem.c. non satis Ambr. dicit dñs nõ
vult simul opes effundi: sed dispensari nisi
forte vt heliseus qui boues suos occidit. ⁊
pauit pauperes ex eo quod habuit: vt nul
la cura teneatur domestica: sed relictis om
nibus in disciplinam se propheticã daret.
Item in dicto.c. idem ait. Considerãda ẽ
etiam in largendo etas atqz debilitas nõ
nũqz etiam verecũdia: que ingenuos ꝓdit
natales: vt senibus plus largiaris qui sibi
iam non queũt victũ querere ⁊c. ibi. Simi
liter ẽt debilitas corporis nõnunqz prom
ptius est adiuuanda cum si qs ex diuitijs
ecciderit in egestatez maxime sine suo vicio
si nõ peccatis suis. sed latrocinijs. sed perse
cutione aũt calumnijs que habebat amisit
hec ibi. vbi etiam addit Ambro. est alia ꝓ
bãda liberalitas vt proximos seminis tui
ne despicias si egere cognoscas. Melius
est enim vt ipse subuenias tuis quibus pu
dor est ab alijs sumptum deposcere autem
alicui postulare subsidium necessitatis. Et
5.q.5.c. non omnis sic scribitur vtilius esu
rienti panis tollitur si de cibo securius iu
sticiam negligit qz frangitur vt iusticie se
curius acquiescat. hec ibi. Et extra ꝺ dona

tionibus.c. primo ⁊ extra de rerũ permu
tatione.c.1. cum vniuersorum Grego. dicit.
Hanc sibi quodãmodo legem ponit nobi
litas vt debere se quod sponte tribuit exi
met ⁊ nisi in beneficijs suis excreuerit ni
hil se pstitisse putet. hec ibi. Et multa alia
que breuitatis gratia relinquo: que vide
ri possunt. 12.q.2.c. bone rei.c. amico. Et 13.
q.5.c. deniqz. ⁊ 26.q.7.c. Alligant. ⁊ 23.q.1.
c. Si enim ⁊ de donati.c.1.2.c. Cum dilectꝰ
⁊.1.q.2.c. Pastor prosper inquit sic pastor
ecclesie his quibus sua sufficiunt non debẽ
aliqua errogare quando quidez nihil aliud
sit habentibus dare qz prodesse. hec ille.
¶ Tertio ⁊ vltimo comendatur auctorita
te polytica legum ciuilium ⁊ philosophoꝝ
nam. C. de infantibus expositis. l. secunda
sic scribitur. expositos quosdam ad mortẽ
liberalitas misericordie amica collegit ne
suũ dicere poterit quẽ parentez cõtempsit.
⁊. C. de dona. inter virum ⁊ vxorez. l. si me
ritꝰ causa liberalitatis a crimine liberata
est ⁊. ff. de dona. l. si pater donatio laudabi
lis est merces enim eximij laboris appel
landa est. Et in autentica de non alie. aut ꝑ
mu. ec. re. §. Si minus collum. scda const.
6. dicitur. Quid enim causetur ne melioꝛa
det: quasi plura dedit dñs habere ⁊ multo
rum dominum esse ⁊ facile daꝛ ⁊ maxime
in sanctis suis ecclesijs in quibus mensura
optima est donatarum eis rerum fincti
tas. ⁊ C. de episcopis ⁊ cle. l. Nulli dicitur
ne humanitatis intuitu relicte pecunie iu
diciorum dispendijs errogentur. ¶ Et ari.
philosophorum princeps in quarto ethi.
valde comendat liberalitatem. Qui etiaz
se dicebat vnum solum paupertatis incõ
modum pati. qꝛ non posset egentibus sub
uenire. Qui insuper aliquando reprehen
sus: quia iniquo homini elemosinaz dedis
set. respondet naturꝛ non malicie sui miser
tus. ¶ Interrogatus etiam Solon philo
sophus quis esset liberalis dixit. Qui bo
na sua libenter alijs impartitur ⁊ alienaꝝ

rerum cupiditate caret. hec ille. ¶ Ideo Marcus varo ostendit qualis debeat eē liberalitatem comendans sic di.ficte reffe ras gratias immite dāti vis datū ne putes beneficium sed predam.semel dedit qui ro gatus vi qui non rogatus extorquere est plusq̃ rogare semel.turpissimū est in da tis sperare pulcherrimum est cum feruo re data reddi ex animo dātis censetur mu nus magnum.hec ille. ¶ Et Tullius in li. de officijs di. Hec.s.liberalitas multas d̄ bet habere cautiones videnduz est primū ne obsit quod datur beneficiuz. vel illi cui daꝛ vel alijs.sunt enim plurimi cupidi splē doris ꝛ glorie:qui alijs erripiunt que alijs largiuntur ꝛ sic alijs nocent vt in alios li berales existant. Nos autem ea liberalita te vtimur que amicis prosit ꝛ nemini ob sit. ¶ Et Boetius li.2.de cōsolatione dicit diuitie effundendo magis q̃ȝ cosceruādo nitent siquidē auaritia semper odiosos cla ros largitas facit tunc autem est preciosa pecunia cum translata in alios largiendi vsu desinit possideri. ¶ Et cassiodorus in epistola.14.dicit libētes omnibus prebea mus assensuȝ quotiens est vox iusta poscē tium non decet esse difficile beneficiuȝ qḋ non patitur largitate detrimentum. ¶ Et Seneca in li.de beneficijs.primo dicit. Nō quid detur reffert:sed qua mente aius.n. est qui parua ꝛ sordida illustrat. magna ꝛ precia habita dehonestaꝛ.ꝛc. Item idem libro secundo dicit ingratum est beneficiū quod diu inter manus dantis hesit gratis sima sunt beneficia parata occurrentia vbi nulla interuenit mora nisi in accipiente ve recundia omnis benignitas pperat ꝛ pro priū est libenter facientis cito dare vel fa cere.hec ille liberales igiꝛ fres erga pro ximos simus:vt a domino nobis liberꝛ ei⁹ grām tribui efficiamur digni in presenti ꝛ in futuro gloriam prestante domino Je su christo qui viuit ꝛ regnat in secula secu lorum.Amen.

¶ Sabbato post quartam dñicam in qua dragessima.de virtute altissime pauperta tis euangelice.Sermo.53.

q

Ui sequitur me nō am bulat in tenebris:sed habebit lumē vite.Scri buntur hec verba Jo. 8.c.ꝛ in euāgelio occur rentis ferie. Merito eqdē fres in christo ca rissimi post actos de reprobatiōe auaritie ꝛ liberalitatis virtute sermones aliqua d̄ virtute paupertatis euāgelice sunt delibā tia de qua sic eggregie ille.Seneca plis el loquiꝛ di.In quadā epistola sic honesta in quit epicurus res est paupertas leta: illa vero non est iam pauptas si non ē leta qui cum pauptate conuenit diues est. Nō qui parum habet:sed qui plura cupit pauper est.hec ille. Quam quidem paupertatem sup ceteras virtutes extulit dñs Jes..s d̄ quo inquit Ber.respice totam vitaȝ salua toris ab vtero virginis vsq̃ȝ ad patibuluȝ crucis ꝛ non inuenies in eo nisi stigmata paupertatis.hec ille. Qua ex re ad hanc amplexandam nos hortaꝛ ideȝ benignus domin⁹ Jesus in verbis prefatis di. Qui sequitur me.s.per paupertatem non amb. in ten.i.cupiditatibus huius seculi.sed ha bebit lu.ui.s.grē in hoc seculo qua ad glo riam perueniet in futuro. Tres igiꝛ de pau pertate considerationes in presenti occur runt. ¶ Prima dicitur diffinitio. ¶ Secū da declaratio. ¶ Tertia autem inductio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d̄ claratur quid sit vera paupertas ꝛ euāge lica.

PRimo igiꝛ circa paupertatis diffi nitionem.est sciendum q̄ potest sic magistraliter diffiniri. Paupertas est re rum temporalium contemptibilitas ꝛ vo luntaria propter deum abdicatio:que qui

dem diffinitio ellicitur ex dictis Augu. in quadam omel' sup illud Mat. 5. beati pauperes spiritu ⁊c. sic dicentis. pauperes spũ sunt voluntarij ppter deũ pauperes ⁊ humiles ⁊ timentes deũ. ¶ Ad cuius diffinitionis declarationem, tria notanda sunt.
¶ Primo notandũ est: quia dicit voluntariam esse. Quod virtus paupertatis non est in quantitate relictorũ: sed in volũtate consistit relinquẽdi sicut patz in aplis qui pauca reliquerunt ⁊ tñ nemo tm̃ reliquit sicut illi. vnde ⁊ in epistola ad Paulinum diuus Hiero. inquit. Totuz deo dedit qui se obtulit apli nauem ⁊ retia reliquerũt. vidua duo era mittit in gazophilatium: ⁊ pfertur cresi diuitijs. hec ille primuz habet de apostolis Mat. 4. illud de vidua lu. 21. Et in epistola ad Julianum idem Hiero. dicit. Respice sanctum viꝝ palmachium ⁊ feruentissime fidei paulinum p̃sbiterũ qui non solum diuitias: sed se ipsos dño obtulerunt qui contra dyaboli tergiuersationẽ nequaq̃ȝ pellem pro pelle: sed carnẽ ⁊ ossa ⁊ animam suaȝ dño consecrarũt qui te exẽplo ⁊ elloquio. ideȝ ope ⁊ lingua possũt ad maiora perducere. Nobilis es ⁊ illi sed in xp̃o nobiliores diues ⁊ honorat⁹ ⁊ illi imo ex diuitijs inglorij: ⁊ idcirco ditiores ⁊ magis incliti q: xp̃o pauperes ⁊ inhonorati. Tu quidem benefacis ꝙ sanctorũ diceris vsibus ministrare fouere monachos ecclesijs offerre q̃ȝ plurima sed hec rudimenta sunt militie tue contẽnis aurũ. contẽpserũt ⁊ phie quibus vnus vt ceteros taceã precium multaꝝ possessionũ piecit in pelag⁹ Abite dicens in pfundũ male cupiditates ego vos mergam ne ipse mergar a vobis pħs glorie al' ⁊ popularis aure ville mancipium totam semel sarcinuȝ deposuit ⁊ tu te putas in virtutũ culmine cõstitutum si ptem ex toto offeras: te ip̃m vult dñs hostiaȝ viuã placentẽ deo te inq̃ȝ nõ tua: ⁊ idõ varijs tentationibus cõmouet: q: multis plagis ⁊ doloribus crudit Jsrael: ⁊ quẽ diligit dñs flagellat aũt omnẽ filiũ quem recepit paupercula vidua duo era misit i gazofilatiũ. ⁊ q: totũ contulit qd̃ habebat oẽs dr̃ in oblatione muneꝝ dei superasse locupletes: que nõ pondere sui: sed offerentiũ voluntate pensat. ⁊ infra. Nolo tñ ea offeras dño que põt fur rapere hostis inuadere proscriptio tollere: que ⁊ accedere possũt ⁊ recedere ⁊ instar vndaꝝ ⁊ fluctuũ a succedentibus sibi dñis occupant. atq̃ȝ vt vno cuncta sermone cõprehendam: que velis nolis in morte dimissurus es. Jllud offer qd̃ nullus tibi possit hostis aufferre null⁹ eripere tyrannus qd̃ tecum pgat ad inferos imo ad regnuȝ celorũ ad paradisi delitias extruis mõasteria. Multus a te p insulas dalmatie sanctorũ numerus sustentat: sed melius faceres si ⁊ ipse sanctus inter scõs viueres. Sancti estote: q: ego sanctus sũ dicit dñs apli gloriant: q: omnia dimiserũt ⁊ secuti sunt dñm: ⁊ certe p̃ter retia ⁊ nauẽ nihil eos legim⁹ dimisisse ⁊ tñ testimonia futuri iudicij coronant: q: se offerentes totum dimiserant qd̃ habebãt. hec ille. Que etiã confirmat Grego. p idem exemplum apostolorũ in quadã omel' sup Mat. dicẽs. multum ergo petrus ⁊ Andreas dimisit quãdo vterq̃ȝ ẽt desideria habendi dereliquit multa dimisit qui cũ re possessa ⁊ concupiscentijs renũciauit a sequentibus. ergo tanta dimissa sũt. quanta a nõ sequentibus cõcupisci potuerunt Nemo igit cũ quosdam respicit multa dereliquisse apud semetipsũ dicat imitari mundi huius cõtẽptores volo: sed quid relinquã non habeo multa fratres relinquitis si desyderijs terrenis renũciatis. hec ille bene. ergo dr̃ volũtaria q: paupertas magis ẽ in electione q̃ȝ in carentia reꝝ vel in actu relinquendi consistit: vnde nõ minus meriti ẽ qui pauca q̃ȝ qui multa reliquit si voluntas relinquẽdi ẽ equalis. Ex quo pȝ ꝙ qui pauperes sũt necessitate. paupertatis virtutẽ nõ habent. vnde Hiero. ad Sabastia. monac. inquit vtinaȝ q̃re

nunciamus ſeculo volūtas ſit non necessi tas vt paupertas habeat expetita gloriā non coacta cruciatū ſeu illata. Ceterū iux ta miſerias huius tpis ⁊ vbiqꝫ gladios ſe uientes ſatis diues ē qui pane nō indiget ac nimium potens ē qui ſeruire non cogit ¶ Secundo notandū eſt quia dicit ꝑpter deum ꝙ inquātū paupertas importat vir tutem non ille paup qui non hꝫ: ſed quia habere refugit propter deum alias ēt bru ta alia hanc virtutem haberent que pter victum quotidianū non accipiūt. illa ergo vera eſt pauptas qñ ꝑpter deum ſuſcipit hoc fine vt deo placeat non eſt. ergo vera pauptas qñ quis ea vtitur ad impedimen tum diuini obſequij. puta cū quis vult car re rebus diuino cultui vel ſaluti aiarū ne ceſſarijs h.n. non vr̄ virtus paupertatis ſꝫ potius vitiuꝫ ignauie vel defectus carita tis ſiue diſcretionis. item nō eſt vera pau pertas cū quis ea vtit ad impedimentum rōnabilis caritatis vel ad otioſe viuendū. vel ad impacientiā qñ neceſſarijs caret vl ad vitioſos ⁊ periculoſos diſcurſus vel ad irreligioſe viuendū: vel generaliter ad qḋ cunqꝫ diuine voluntati oppoſitū. Et iō illi pauperes nō ſunt veri q ſua diſtribuūt nō pp deū ſed vt maiora ab hoibus recipiant vnde Hiero. ad nepotianū inqt. Sūt quo qꝫ qui parꝝ pauperibus tribuūt vt amplius accipiant ⁊ ptextu elȳne diuitias querunt que magis venatio q̄ꝫ elȳna dicenda ē. ſic beſtie ſic aues ſic capiunt ⁊ piſces modicū in hamo eſce ponit vt in eo capiant. Et ite rum ſup Abac. ſic inqt. idem vides. n. ho mines materia trāſire añ potentū excuba re fores pati oia que ſeruorū conditio vix patit vt diuitias vix cōgregent vt aliquā accipiant dignitatē. ⁊ poſtq̄ꝫ hō fuerint cō ſecuti tradere ſe voluptatibus ⁊ oī ingta ti vt qḋ auaritia cōgregauit luxuria cōſu mat. iſti ergo ꝓ laboribus ſuis efficiunt ho ſpitiū demonū q templū dei eſſe dēbant. fi unt tabernacula ethiopū poſtq̄ꝫ ditati fue rint ⁊ p phas ⁊ nephas ad altiſſimū gradū aſcēderint. tūc ꝯſcia pcōꝝ ſuorū ſemp mor tē ſemp iudiciū formidabūt. ⁊ ad febriculā qſi latrones i carcer̄ ita de eternis ſuppli cijs ſuſpirabūt. hec ille. ¶ Tertō notandū eſt ꝙ virtus pauptatis vā ⁊ pfecta dꝫ hr̄e tres cōditiones humilitatē. vꝫ. pacientiā ⁊ dulcedinē ſeu pietatē. ¶ Pmo humilitatē qꝛ gradus maxie abuſionis ē pauperes eē ſupbos. vñ Aug. li. de. 12. abuſionibus. c. 8. i quit octauus gradus abuſionis ē pauper ſupbus. qḋ ergo ſtolidius pōt fieri q̄ꝫ illū q ꝑ īfimā miſeriā vt i terra abiectus ⁊ extra neus ⁊ hūilis icedere ⁊ cōtriſtari debuerat ſtulto ſupbie tumore inflatā mētē ꝯ deum erigere. ꝑ quod vitiū lapſi corruerent q i ſūo celi ꝑditi culmine. qḋ ergo vult qſi po tens i terra ſrbie q ꝑ oibus hoibus debue rat humilis apparer̄. h ille. ¶ Scḋo paup tas dꝫ hr̄e paciam. vñ Aug. i ſer. 6. ḋ natiui tate dñi inqt. vobis dico paupes q mendi catis q elȳna chriſtianorū viuitis conſola mini tribulatio nr̄a vertet in gaudiū: ñ vo bis ſit ingratū: nec iō in corde vr̄o aliqḋ ꝯ deū dicatis: qꝛ ille iuſtus ⁊ pius in oibus opibus ſuis ⁊ ideo te fecit pauperē vt ſuf ferendo breuē inopiā eternā vitā acqras. ⁊ diuitem iō fecit vt duꝫ tibi ſupflua daret remediū aie ſue acquireret ⁊ iō pacientes eſtote ⁊ expectate dñm. hec ille. ¶ Tertio paupertas dꝫ habere dulcedinē. vñ Aug. dicit ſup ps. 73. dulcis dꝫ eſſe paupertas: qꝛ pauperes ⁊ inopes ptinent ad deū: ſed beati pauperes ſpū qm ip. e. r. celorū pau peres ſpū ſūt humiles tremētes verba dei cōfitentes peccata ſua nō de ſuis meritis: nec ḋ ſua iuſticia ſupbientes qui qñ faciūt aliquid boni deū laudant qñ male ſe accu ſant. hec ille ⁊ hoc ſufficiant pro parte pria principali.

¶ Pars ſa huius ſmonis i qua declarat ſi zelo pauptatis liceat oia diſtribuer̄ ⁊ ſic mendicare ⁊ quare pauptas ad pfectionē religionis pertineat.

Secundo pricipaliter ad predictoꝝ dclarationē tria i hac parte dubia dclaranda sunt primū est an liceat oia pauperibus distribuere. Ad qđ respon. scđm Alexā. i quarta pte in tractatu de elemosina ꝙ licet oia pauperibꝰ distribuere ꝛ pauper effici ꝓpter deū ꝛ non solū licet sedēt valde meritoriū. qđ ꝓbatur. Nā Mat. x. dñs dicit. Quecūqꝫ habes vēde ꝛ da pauperibus. vbi glosa dicit. Oīno oia ꝛ nō partem vt ananias. Et lu. 12. Uendite oia que possidetis ꝛ date elemosinā. Qđ apli xpi exhortatiōe adimpleuerūt. vñ Lu. 5. de eis dī. Relictis oibus secuti sunt cuꝫ quapropter Mat. 19. Mar. x. ꝛ Lu. 18. dixerunt dño. Ecce nos relinqmus oia ꝛc. qua ex re petrus ac. 3. dicit argentū ꝛ auꝝ non ē mihi. Ex quibus oibus pꝫ licitum esse omnia zelo paupertatis pauperibus dare. Qđ si cōtradicatur sic. Quicūqꝫ deuꝫ tentat mortaliter peccat. Sꝫ qui hꝫ humanū refugiuꝫ ꝛ illo pretermisso refugit ad diuinū tentat deū hoc facit oibus renūcians ꝛ expectās a dño sustentationē ergo ꝛc. Preterea quicunqꝫ exponit se periculo peccati; qui voluntariā ꝛ veram paupertatē assumit exponit se periculo etiā spirituali scđm illud prouer. 30. Ne forte egestate cōpulsus furer ꝛ periurē nomen dei mei. Exponit etiā se periculo corporali quia eccle. 27. dicitur ꝓpter inopiam multi perierūt. Et phs. 4. ethi. dicit. Qđ videtur quedā perditio hominis esse corruptio diuitiaꝝ qꝛ per has hō viuit. ergo ꝛc. Ad hoc respon. ſm Ale. de ales vbi supra. ꝛ Tho. scđa scđe. q. 187. ar. tertio i solutione scđi argu. Qđ qui oia relinqt siue dat pro deo non tentat deum tum ꝓpter diuina cōsilia: tum ꝓpter diuina promissa: tum ꝓpter plurima remedia que haberi possūt: tum ꝓpter plurima exēpla videmus enim tales sustentari. Ideo qui omnia ꝓpter xpm relinquit non exponit se neqꝫ periculo corporali neqꝫ spirituali spirituale enim periculum ex paupertate prouenit quādo nō est voluntaria. Corporale etiā periculū non ingruit sic se cōmitentibꝰ diuine ꝓuidentie. vñ Augu. in libro de ſmone dñi in monte dicit. Querētibus regnū dei ꝛ iustitiā eiꝰ nō dꝫ subesse sollicitudo ne necessaria desint. vñ ꝛpī nr̄ San. Fran. sūmo pontifici regulā in sūma paupꝑtate fundatā hesitanti approbare respon. Si dñs nr̄ Jesus xp̄s renuntiātibus seculo regnū ꝓmittit eternū quāto magis subministrabit illa que ēt mal' ellargitur. Ex quo pꝫ ꝙ talis modus abrenūciatiōis diuinitꝰ inspiratus nec ē periculosus nec ꝓ hoc tentatur deꝰ sed sic abrenuntians diuinis promissionibꝰ inititur quasi securus: quin potius: ille deū tentat qui de diuinis promissionibus dubitat. vñ Hiero. super illud Mat. 6. Nonne aīa plus est ꝙ̄ esca sic dicit. In promissis veritatis nemo dubitat. sit homo ꝙ debet ꝛ mox aderūt ei omnia propter quem facta sunt oia. ħ ille. Et quāuis ex auaritia retinere omnia sit vitiosum ꝛ illicituꝫ non tñ distribuerē omnia quin potiꝰ est meritorium si fiat amore dei ꝛ zelo paupertatis. Nec talis dicendus ē prodigus sicut ille qui retinet dicit auarus cū talis recipiat centuplū i presenti ꝛ vitam eternā in futuro vt dicit Mat. 19. vñ ꝓuer. 14. feneratur dño qui miseret pauperi vñ Hiero. inqt. O quāta beatitudo ꝓ paruis magna recipere eterna ꝓ breuibus ꝓ morituris semp viuentia ꝛ hēre dñm debitorem. ħ ille. Conclude ergo ꝙ nō est simile de oium retentione ꝛ omnium erogatiōe qꝛ omniū retentio prouenit ex mala radice. i. cupiditate que ē radix oiuꝫ maloꝝ p̄ie ad Thi. 6. Distributio āt omnium ꝓ deo ex dilectiōe dei ꝛ volūtate cū sequendi expeditius ac maius premiū acquirendi. vnde Augu. super canonicā Jac. dicit. Nō tibi displiceat paupertas tua: nil ditius eā pōt inueniri vis scire ꝙ̄ locuples sit: celum emit. ¶ Secundū dubiū est an paupertas ad perfectionem religionis re

quiratur. Ad qđ reſpon. ſm Tho. ſcđa ſcđe
q.187.ar.tertio. Qđ cum ſtatus religiōis
ſit quoddā exercitiū ⁊ diſciplina. qua per
uenitur ad perfectionē caritatis ad quam
opus ē affectū abſtrahere penitꝰ a rebus
mundanis ⁊ ideo ſeqtur ad ſtatū religio
nis neceſſariā eſſe voluntariā paupertatē.
Nam Augu. x. ꝯfeſ. ad deum loquens ait.
Minus te amat qui tecū aliquid amat.
qđ nō ꝓpter te amat. Et ī libro .83. queſtio
num ait. Nutrimentū caritatis ē diminu
tio cupiditatis. Ex h ergo ꝙ aliquis res
mundi poſſidet allicitur animꝰ eius ad eo
rum amorē. vñ in epl̄a ad Paulinū. idem
Augu. dicit. Terrena diligūtur acrius ade
pta: q̄ꝫ concupita. nā vnde iuuenis ille tri
ſtis diſceſſit niſi q2 magnas habebat diui
tias. aliud eni eſt nole incorporare que de
ſunt aliud ē incorporata diuellere illa enī
velut extranea repudiantur iſta velut mē
bra preciduntur. h ille. Et Criſoſto. ſuper
Mat. dicit Appoſitio diuitiaꝝ maiorē ac
cendit tamen ⁊ vehemētior fit cupido. Ex
quibus omnibus liquido apparet ꝙ ad ꝑ
fectionem caritatis habendam que maxi
me in religione requiritur potiſſimū fun
damentum eſt voluntaria paupertas vt. ſ.
quis abſq3 proprio viuat dicente domino.
Si vis perfectus eſſe va. ⁊ v. o. h. ⁊ da pau
peribus ⁊ ſequere me. vnde Grego. i quar
to mora. dicit. Sunt nōnulli iuſtoꝝ qui ad
aprehenden. culmen perfectionis dū altio
ra interius appetunt exterius cuncta dere
linquūt ſꝫ accingi ad apprehen. culmē per
fectionis ꝓprie ad religioſos pertinet er
go patet ꝓpoſitū. Qđ ſi contra arguat ſic
virtus in medio conſiſtit vt dicitur. ſecun
do Ethi. ſꝫ ille qui omnia dimittit per vo
luntariam paupertatē: nō videt in medio
conſiſtere ſꝫ magis in extremo: ergo non
agit virtuoſe ergo talis abrenūciatio non
videtur pertinere ad vite perfectionem.
Ad hoc reſpon. ſm Tho. vbi ſupra in ſer
mone tertij argu. ꝙ medium virtutis ſecū

dum phm idem accipit ſecundū rationem
rectam non ſecundū quantitatē rectam ⁊
ideo quicquid poteſt fieri ſm rationem re
ctam nō eſt vitioſum ex magnitudine quā
titatis eſſet aūt preter rationem rectam ſi
omnia ſua conſumeret in intēperantia vel
in voluptate ⁊ huiuſmodi abſq3 vtilitate
ſed ſecundū rectam rationem eſt diuitias
abicere ⁊ contēnere vt oratiōi liberius va
cetur qđ ⁊ quidam facere phi quanto ma
gis erit ſm rectam rationē diuitias con
tēnere: vt xp̄m ſequamur. vñ Hieroni. ad
Heliodoꝝ monachū de contēptu mundi.
Nudum xp̄m nudus ſequere nolo priſti
narum neceſſitatū recorderis nudos amat
heremus nolo te antique peregrinatiōis
terreat difficultas: qui in xp̄o credis ⁊ eiꝰ
crede ſermonibus querite primū regnum
dei ⁊ hec omnia apponentur vobis: non ti
bi pera ſumenda eſt non virga affatim di
ues eſt qui in xp̄o pauper eſt. ¶ Tertium
dubiū eſt an religioſis ⁊ pauperibꝰ liceat
mendicare. Ad qđ reſpon. ſm Tho. ſcđa ſe
cunde. q.188. ar. 5. Qđ quis duobus modis
poteſt induci ad mendican. Uno modo ex
cupiditate habēdi diuitias vel victuꝫ otio
ſum ⁊ talis mendicitas eſt illicita. vñ Au
gu. in libro de operibus monachoꝝ inquit
de talibus. Tam multos hypocritas ſub
habitu monachoꝝ vſq3 diſpſit callidiſſimꝰ
hoſtis circueūtes ꝓuincias oēs petūt oēs
exigūt aut ſūptꝰ lucroſe egeſtatꝫ aut ſāctita
tis preciū ſimulate. Alio modo pōt induci
quis ad mendican. ſ. ex neceſſitate vel vti
litate ex neceſſitate quidē cuꝫ quis aliter
non habet vnde viuat. Ex vtilitate autem
cum quis intendit aliquid vtile perficere
qđ ſine elemoſinis perficere non poteſt. ⁊
ad hoc religioſi mendicare poſſunt vt libe
rius vacent officijs ſpiritualibus ſtudijs
confeſſionibus orationibus ⁊ predicationi
bus ⁊ huiuſmodi quibus non perfecte va
care poſſent ⁊ victum laborādo acquirere
⁊ hoc non ſolum licitum ē ſed etiā merito

rium quia est causa humilitatis ⁊ abiectio nis cōtra superbiam. Sicut. n. infirmitas que ex superexcessu caloris efficacissime sanatur per ea que in frigiditate excedūt Ita etiā promptus ad superbiā curaẜ per ea que multū abiecta viden. vnde Hiero. in ep̄la ad oceanum cōmendat Fabiolā ex hoc ꝙ optabat suis diuitijs pariter effusis pro xp̄o stipes accipere. qđ etiam beatus Alexius perfecit qui omnibus suis pro pter xp̄m dimissis gaudebat se etiā a ser uis elemosinā accepisse. vn̄ in vitis patrū legitur de beato Arsenio ꝙ gr̄as egit dn̄o quia necessitate cogēte oportuit eū elemo sinam petere. vnde etiā in penitentiā pro grauioribus culpis iniungiẜ vt peregrinē tur mendicantes. Ideo Seraphic⁹ pater noster Fran. in sua regula hortaẜ di. Fra tres nihil sibi aproprient nec. do. nec lo. n. al. r. ẜ tanq̄ȝ pe. ⁊. a. i h mū. d. f. vadat ꝑ ele mosina ꝯfidenter. n. o. e. u. q. d. n. Jesus xp̄s ꝑ. n. se. f. p. i h mundo. Qđ si cōtradicatur sic. Qđ est in lege prohibitū ⁊ iustitie con trariū non cōpetit religiosis. ẜ mendicare prohibetur deutro. 15. cum dr̄. Omino indi gens ⁊ mendicus nō erit inter vos. scđm ēt ius ciuile punitur validus mēdicus. vt hētur. C. de valide mendicātibus. ergo ⁊c̄. Ad hoc rēspon. ẜm Tho. vbi supra in solu tione tertij argu. Qđ illo precepto legis diuine nō prohibeẜ aliqs mendicare sed ꝯ diuites dr̄ ne sic tenaces sint vt egentes mēdicare cogātur. Lex āt ciuilis imponit penā validis mēdicantibus nō āt illis qui necessitate vel maiori vtilitate mendi cant. Et h sufficiant pro secunda parte pri cipali huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis ī qua po nuntur quedam nos ad paupertatēample xandam inducentia.

TErtio i isto ẜmone dico ꝙ ad pau pertatē amplexādā tria potissimū nos ꝑuocāt. Rōnes. vȝ. auctoritates ⁊ exē plaritates. ¶ Prio septē potissime rōnes s. Rō remotiōis. Rō introductiōis. Rō h liatiōis. Rō expeditiōis. Rō atractiōis. Rō ꝑfectiōis. ⁊ Rō remūeratōis. ¶ Prio ad hoc nos ꝑuocat. Rō remotiōis ẜm ent plim scđo phyſi. Remota cā remoueẜ effe ctus vt hētur ēt extra đ appella. c. Cū ces sante. ⁊ de pe. ⁊ remi. c. Cū infirmitas cū h milib⁹ ẜ radix oium maloꝝ ẜm ap̄lm p̄e ad Thi. vltio ē ip̄a cupiditas ⁊ auaritia cū āt pauptas sit ꝯ̄ria cupiditati seqẜ ꝙ pau pertas ip̄a remoueat mlta mala ⁊ fere oia que ex cupiditate ꝑueniunt qđ confirmat Hiero. in tractatu đ fide di. paup vero ita cōsolandus ē vt sciat in pauptate magis h bi bona ꝯsiderāda ⁊ prio qđē ꝙ adeo sit il li vtiliter ꝑuisuȝ ꝑ̄scuit. n. deū infirmitatē suā cōsiderasse ⁊ sciuisse ꝙ diuitiaꝝ sarcinā ⁊ sollicitudinē ferre nō posset deinde sciat quātas tentationes ⁊ quāta pericula tran sierit noīe pauptatis h affluētia deest que frequēter ꝯ̄ria est ad aī tn̄ diuitias q̄ȝ toti⁹ sine impedimēto ī pauptate trāsitur. Cer te quib⁹ mal' careat ꝯsideret caret inuidia emulatiōe. insidijs dolo supbia contentiōe ⁊ his que hominibus in hoc seculo diuitie solent ꝯferre. fluxu eniȝ reꝝ ⁊ vbertate co piaꝝ animus soluitur vigor mētis infrin gitur virtus corporis eneruatur at in pau pertate non lasciuia conuiuia non turpes potatiōes omnia sobria omnia rigida om nia humilia nō abiecta quia conscia pura ⁊ virtute sunt plena non est habūdans ex traneis facultatib⁹. Nō facile ad diuitias animi. i. ad virtutes huius mundi diues accedit. h ille. ¶ Scđa ratio que pauperta tem persuadet dicit introductiōis. Cōtra riarum. n. causaꝝ cōtrarij sunt effectus ẜm plim secūdo de generatiōe. Et cōtrarioꝝ eadē est natura scđo de celo ⁊ mūdo ẜ cu piditas vt predictū est introducit omnia vicia ergo paupertas itroducit oēs virtu tes q: vna expulsa introducitur alia. vnde Ambro. 32. q. i. c. Cum renūciatur sic inquit cum renūciatur improbitati statim acqui

ritur virtus eggreſſus.n.malicie virtutis
operatur ingreſſuȝ eoqȝ ſtudio quo crimē
excluditur inocentia copulat̄.h ille. Naȝ ⁊
Augu.dicit ꝙ pauperes xp̄i gradiuntur p
amplum iter virtutū Et beatꝰ pr̄ nr̄ Fran
ciſcus in regula dicit. Hec ē illa celſitudo
altiſſime paupꝑtatis que vos chariſſimos
fratres meos h.⁊.r.re.c.iſt.pauperes rebꝰ
fecit virtutibus ſublimauit. Ex paupꝑtate
n.acqritur pfectio bone volūtatis in cari
tate dei ⁊ ꝓximi ex qua oēs alie virtutes
originē trahunt. vñ Grego.omel.31.inquit
Bone volūtatis ſacrificiū nunq̄ȝ plene per
ſoluitur niſi mūdi huius cupiditas pfecte
deſeratur. Nam qcquid in eo cōcupiſcimꝰ
hoc proculdubio ꝓximis inuidemus vide
tur ⁊.n.qd̄ nobis deſit qd̄ alter aſſequitur
⁊ q: ſemp inuidia a bona voluntate diſcor
dat mor vt hec mentē cepit illa diſcedit.
vnde predicatores ſancti vt poſſent proxi
mos perfecte diligere ſtuduerūt i hoc mū
do nihil amare nihil vnq̄ȝ appetere nihil
vel ſine appetitu poſſidere.h ille. Ex qui
bꝰ claret qūo paupertas ceteras virtutes
introducit quia bone actiones non niſi ex
bona voluntate procedunt. Nam bonꝰ ho
mo de bono theſauro cordis ſui ꝓfert bo
na Mat.12. Propter qd̄ Criſo.omel.vltia
ſup Mat.inqt paupertas nō ē aliqd tale
ſed ꝯriū vniuerſum regio ē nō furibus ſu
biecta etiā inuita portus tranquillus pale
ſter ⁊ gignaſiū phie.ſi.n.philopharis decez
miliū bonoꝝ erit tibi ⁊ ſi quis tibi pricipa
tum ⁊ ciuiles potentꝰ ac diuitias ⁊ laſciuiā
preponeret.deinde paupꝑtatez poneres ele
ctionē daret accipe quodcūqȝ velles hanc
confeſtim raperes ſi tñ eni pulchritudinē
cognoſceres. deinde cōparat eam pulchri
tudini puelle. di.ꝙ oculū paupertatis eſt
manſuetus.trāquillus delectabilis.ad oēs
reſpiciēs.mitis.humil.nullū odio habens
nullū auertēs.hanc os.i. ligua ſana ē cōti
nua grāꝝ actiōe plena ⁊ benedictiōe.⁊ mi
tibus verbis ⁊ amicabilibꝰ ⁊ laudibꝰ eſt ēt

longa ⁊ multū excelſior q̄ȝ habūdātia ſi āt
milti fugiūt eā ne mireris nā ⁊ alīs fugiūt
virtutes inſcipiētes h ille. ¶ Tertia rō dr̄
ꝑliatiōis ſ; eni phm.i.Meta. Uirtꝰ vnita
ē fortior ſeipſa diſpſa cū igit̄ hēamꝰ ꝑliari
cū demōe carne ⁊ mūdo quoꝝ potiſſimus
inimicꝰ ē demon.ꝯ cuiꝰ ꝑlio dr̄ ad ephe.6.
Nō ē nob̄ colluctatio aduerſus carnē ⁊ ſā
guinē ſ; aduerſus principes ⁊ ptātes tene
braꝝ haꝝ. Facile āt eū ſupabimꝰ ſi paupꝑta
tē verā fuerimꝰ amplexati. vñ grē.i omel.
ſup lu.c.14.di. Ad ſe nob̄ venientibꝰ dñs ꝑci
pit vt renūciemꝰ nr̄is q: q ad fidei agonē
venimꝰ luctamē ꝯ malignos ſpūs ſumimꝰ
nihil āt maligni ſpūs in h mūdo ꝓpriū poſ
ſidēt nudi ergo cū nudo luctari debemꝰ nā
ſi veſtitꝰ qſqȝ cū nudo luctat̄ citiꝰ ad terrā
deicit̄ q: h; vñ teneat̄ qd eni ſūt terrena oīa
niſi q̄dā corporis indumēta q ergo ad cer
tamē ꝯ dyabolum ꝑpat veſtimēta abiciat
ne ſubcūbat nihil i hoc mūdo amādo poſſi
deat nullas reꝝ labētiū dlectatōes regrat
ne vñ ad votū tegit̄ ad caſuȝ inde teneatur
h ille. ¶ Quarta rō paupꝑtatē pſuadēs dr̄
expeditiōis q: paupꝑtas expeditiores red
dit ad oē opꝰ bonū pluribꝰ eni intētꝰ minor
ē ad ſingula ſenſus. Nā ⁊ q̄ȝplurimi phi di
uitias ꝯtēpſerūt vt liberiꝰ phie vacarēt vt
p; ꝯ crate ꝯ q̄ Hiero.ad Paulinū. Crates
ille thebanꝰ q̄dā ditiſſimꝰ cū ad philophan.
athenas ꝑgeret magnū auri pōdꝰ abiecit
nec putauit ſe poſſe ⁊ virtutes ⁊ diuitias
ſiml poſſidere que hēnt̄ .12.q.2.c. Glia epi
Hic ē ꝙ maxie ꝑdicatores xp̄i debēt eſſe
paupes. In cuiꝰ miſteriū dñs Mat.x.mit
tēs ad ꝑdican.aplos ꝑcepit ill ne auꝝ l ar
gētū poſſiderēt.ſup qbꝰ verb̄ Criſo.omel.
32.iqt. Intēden.ē q̄lr oībꝰ eos denudās eis
dedit ꝑmittēs i domibus eoꝝ q docent̄ ma
nere ⁊ nihil habētes introire. Ita enim ⁊
a ſollicitudine eruebantur ⁊ illis ſuadebāt
quoniā propter ſolam ſalutem eorum ad
uenerat ⁊ hoc in nihil inferendo ⁊ nihil
ab eis amplius neceſſarijs expetēdo neqȝ.

enim a signis solum volebat eos apparerẽ
claros:sed ante signa ⁊ ꝓpria virtute nihil
enim ita designat prophiam sicut non sup
fluis vti ⁊ solum ꝙ possibile nullo indige
re ꝗ ⁊ pseudo apostoli nouerant ꝓpter qđ
Aposto.di.2e cor.11.vt in eo quo gloriant̃.
inueniant̃.sicut ⁊ nos.Sic autem in aliena
pria existentes.⁊ ad ignotos abeuntes ni
hil amplius oportꝫ peterẽ.quotidiano cibo
quanto magis domi manentes. ¶ Quita
ratio dicit̃ attractionis ꝫm eniꝫ phm prio
de celo ⁊ mundo:quãto corpora minus ha
bent de materia tanto minus tendũt deor
sum ⁊ econtra.Cum igit̃ ꝫm Augusti.11.đ
ci.dei.c.26.pondus anime sit amor di.pon
dus meum amor meus eo feror quocunqꝫ
feror.⁊ sicut corpus fert̃ ponderẽ ita anima
fert̃ amore.hec ille.Sequitur ꝙ quãto ma
gis homo est voluntarie pauper tanto ma
gis ad superiora ⁊ celestia amanda trahat̃
ita vt videatur etiam in celis habitare .⁊
angelus in terra appareat. Sicut eniꝫ aua
ritia coniungit̃ inferioribus ⁊ disiungit̃ a
supernis vt Grego.inquit omel.23.Tanto
vnusquisqꝫ a supno amore disiũgit̃ quãto i
inferiorib⁹ delectat̃. Ita econtra pauptas
disiungit a terrenis ⁊ coniungit celestib⁹.
vnde apo.in psona omnium verorum pau
perum di.ad phil.tertio Glosa in cõfusio
ne eorum qui terrena sapiunt nr̃a autem
conuersatio in celis est.Ex quo fit vt vera
paupertas donet mentis quieteꝫ ⁊ pacem
ait enim Augu.in sermone de ascensione
Christus ascendit in celum non. ergo tur
bemur in terra ibi sit mens.⁊ hic erit req
es.Ideo etiam criso.dicit sup Mat.oml.
vltima.Quod paupertas est portus tran
quilus.¶ Sexta ratio ad paupertatem in
ducens dicit̃ perfectionis pfectius enim
est vt patet ex dictis voluntariaꝫ pauper
tatem sequi qꝫ possessa tantum distribuerẽ
partim.ait enim Augu.in li. de ecclesiasti
cis dogmatibus bonum est cum dispensa
tionibus facultates distribuere melius ẽ
pro intentione sequendi dñm in simul do
nare ⁊ absolutum solicitudine egere cum
christo.Et hoc est contra multos dicentes
magis acceptam esse deo elemosinam que
in pauptate elargiri non potest.Nam ꝫm
Alex.vbi supra ⁊ tho.2a 2e .q.187.ar.3.in
responsione vltimi ar.ab renunciatio pro
priaꝝ diuitiaruꝫ comparatur ad elemosina
rum largitionem.sicut vniuersale ad ptia
bile ⁊ holocaustum ad sacrificium Greg.
sup Ezechie.di.ꝙ illi qui ex possessis reb⁹
subsidia egentib⁹ ministrant in bonis que
faciunt sacrificium offerunt : quia aliquid
deo imolant ⁊ aliquid sibi reseruãt qui ve
ro nihil sibi reseruant offert̃ holocaustum
quod est maius sacrificio.hec ille . vnde ⁊
Hiero.contra vigilantiũ inquit.Quod au
tem asserit illos melius facerẽ qui vtantur
rebus suis ⁊ paulatim fructus possessionũ
paupibus diuidant.⁊ reliqua.vsqꝫ ibi.que
tuta sũt pertimescat.hec ille. ¶ Septima
⁊ vltima ratio dicit̃ remuneratiõis.ex pre
dictis enim concluditur ꝙ ex quo pauper
tas remouet vitia introducit virtutes vin
cit inimicos spirituales reddit expeditos
⁊ trahit ad celestia ⁊ ad pfectum statuꝫ in
ducit ideo magno premio dignos efficit.
Ideo Mat.19.di. Petro ecce reli.omnia
⁊c.dñs rñdet Amen dico vobis ꝙ vos q.
r.o.⁊.s.e.m.in.regeneratione cum sederit
f.h.in.s.m.s.se.⁊c.⁊ hoc non solũ de aposto
lis:ꝫ quocũqꝫ oibus ꝓ deo abrenũciat̃ ꝫm
Alex.in tertia pte i tractatu de.aduẽtu xpi
ad iudiciũ.⁊ io dñs nr̃ i eodẽ.c.ꝯcludit di.
Ois q reliquerit domũ aut frẽs aut soro
res aut prẽꝫ aut mrẽꝫ aut agros pp.n.m.
c.a.⁊.u.e.possidebat vñ Hiero.in tractatu
fidei dicit.Nõ.n.ẽ de⁹ psonaꝝ acceptor nec
pro illo se curã gerẽ ꝓhitet̃ tñ:qui in secu
lo diuitijs pollet:ꝫ pro oibus ⁊ ꝓ paupib⁹
curã sustinet remuneratur⁹ quẽ inuenerit
aut i diuitijs humilẽ aut i pauptate pacĩ
tem distributõ veluti totius corpis hũani
⁊ ministeriũ querit̃ singulorũ consyderet

hoīs corp⁹ esse quidē vnū corpus sed plurima mēbra nunquid oīa sunt oculus aut pes aut reliqua mēbra: sed sicuti ait paul⁹ doctor gentiū i fide ⁊ veritate. que inferiora sunt mēbra maiorem his tribuim⁹ honorem. Et quēadmodū virtus singulorū mēbrorum suo ordine atqȝ officio demonstratur: ita i toti⁹ humani generis corpore veluti minor paupertas ⁊ diuitie colocātur vt diuitijs humanitas dei exsīe cōprobetur exultare dȝ pauper ⁊ deo gratias agere qr multis patrimonij nexibus liberatus est In die probatiōis nō grauatur ꝑpedibus facultatū facilius sequtur liber discipulus dominū nullis nexibus implicatus. nō desit etiam ab ipso inquantū potest misericordia iusta i egenos qr sicut iustus efficitur de frugalitate inferioribus ⁊ nō habētib⁹ prorogator nō vereatur ne ipse deficiat cū in vsu sancte administratiōis hēat prōptissimam voluntatē nihil eni sibi deerit non capiat i hoc seculo diues fieri ne mala plurima sibi acqrat dicēte ⁊ monēte glorioso Paulo habētes victū ⁊ vestitū his cōtēti sumus imo si vera fide ⁊ ꝓpter salutē credere optauit celestes diuitias ⁊ compareat quas ⁊ vnusqsqȝ ⁊ mīsericordie ⁊ religs bonis actibus cōparat ⁊ assumit. h̄ ille. Que ēt ꝯfirmat Lac. 6. di. isti. ad. gē. d. hec. s. paupertas qd̄ times sollicitudinū portus est. An ignoras quot periculis quot casib⁹ cū his malis opib⁹ subiaceas que tecū bene agēt si sine tuo cruore transierit. Tu vero preda honust⁹ incedis ⁊ spolia geris que irritent alos ēt tuoꝝ. Quid ergo dubitas bene collocare id qd̄ tibi forsan eripit aut vnū latrocinū aut existēs repente proscriptio: aut hostil'aliqua direptio? Quid veteris fluxū ⁊ fragile bonū facere sempiternū aut thesauros tuos custodi dō credere vbi nō furē predonēqȝ timeas: non rubiginem non tyrānum? Qui apud deū diues ē pauper esse nunqȝ pōt. Si iustitiā tanti putas sequere abiectis honeribus que te premūt libera teipsum ꝑpedibus ⁊ cathenis vt expedit⁹ ad deū curras. magni ⁊ excelsi animi ē despicere ⁊ calcare mortalia. Et igit̄. Trāsfer ad magnū sacrificiū male peritura vt ꝑ his veius muneribus hēas a deo minus eternū. hec ille. ¶ Secūdo inducit nos ad paupertatē multiplex auctoritas. s. Hystori. ꝓpheti. euāge. aposto. auten. cano. ⁊ poli. ¶ Prio hysto. nā numeri 18. scribit̄. In terra eoꝝ nihil possidebitis nec habebitis ptem ego pars tua ⁊ hereditas tua. Et deutro. 15. Ego precipio tibi vt aperias manū tuā fratri tuo egeno qui versat̄ in terra. Et parali. p̄. vltio. c. Tua sūt oīa dn̄e ⁊ que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Et tho. 4. Noli timere fili mi pauperē qdē vitā gerim⁹ sȝ multa bona hēbimus si timuerim⁹ deū ⁊ recesserim⁹ ab oī pcō ⁊ fecerimus bene in hac. s. paupertate ¶ Scd̄o idē suadet nob auctoritas ꝓphe.

¶ Paupib⁹ iudicium tribuit. Job. 36.
¶ Eripiet pauperem de angustia Job. 36.
¶ Fact⁹ ē dn̄s refugiū paupeꝝ ⁊c̄. ps. 9.
¶ Edent pau. ⁊ saturabuntur. ps. 21.
¶ Meli⁹ ē modicū iusto. s. d. p. m. ps. 36.
¶ Parasti i dulcedie tua paupi de⁹ ps. 47
¶ Melior est pauper ⁊ sufficiens sibi qȝ gloriosus prouer. 12.
¶ Meli⁹ est parum cū iustitia. qȝ multi fructus cum iniquitate ꝓuer. 16.
¶ Qui despicit pauperē exprobrat factori suo prouer. 17.
¶ Deprecatio pauperis ex ore vsqȝ ad aures peruenit ⁊ iudicium festinatum fiet illi. Eccle. 21.
¶ Elegi te in camino pauptatis Isa. 48.
¶ Tertio idē suadet auctoritas euāgelica Nolite the. u. t. in. t. vbi. e. ⁊ tinea mo. ⁊. fures ef. ⁊ furant̄. Mat. 6.
¶ Fili⁹ hoīs n̄ h̄ȝ vbi cap̄ suū re. Mat. 8.
¶ Nolite possidere auꝝ neqȝ ar. Mat. x.
¶ Uade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibus ⁊c̄. Mat. 19.
¶ Uoca pauperes ac debiles cecos ⁊ clau

dos ⁊ induc in domũ tuam. Lu.14.
¶ Quarto hoc idẽ persuadet auctoritas
apostolica. Naꝫ Paulus apl's scd'e ad cor.
4 dicit. Tanq̃ꝫ nihil hñtes ⁊ oia possidẽ
tes. ⁊ Ibidẽ. 8.c. Propterea nos egenus
factꝰ est cũ diues esset Xp̃s vt illiꝰ inopia
diuites essetis. ⁊ ille ad Thi.6. Habentes
igitur alimẽta ⁊ qbus tegamur his cõten
ti simus. ⁊ Ja.2.c. Ellegit deus pauperes i
hoc mũdo diuites in fide heredes regni
qd' repromisit deꝰ diligentibus se. ⁊ Apoc.
2.c. Scio paupertatẽ tuam sed diues es.
¶ Quinto ad hoc inducit auctoritas au
tentica quattuor doctorum. Ambro. enim
12.q.1.c Cui deꝰ sic inqt. Cui deus portio
ẽ nihil debet curare nisi deum ne alterius
impediatur necessitatis munere. qd' eni ad
alia officia cõfertur hoc religionis cultui
atqꝫ hic officio nr̃o decerpit. h' ille. ¶ Se
cũdus est gre. omel.31. vbi ostẽdit paupta
tẽ ɔsistere i volũtate di. Exteriora nr̃a dño
quantũlibet parua sufficiunt cor náqꝫ non
substantiã pensat nec perpendit quantũ in
eius sacrificiũ sꝫ ex quãto proferatur. Naꝫ
si exteriorẽ substantiã perpendamus ecce
sci negotiatores nr̃i perpetuã angeloꝝ vi
tam datis retibꝰ ⁊ naui mercati sũt regnũ
tm̃ valet quantũ quilibet hꝫ valuit zacheo
dimidiũ substãtie q: dimidiũ hũit. ad hoc
qd' iniuste restituẽdũ abstulit i quadruplũ
reseruauit. h' ille. ¶ Tertius ẽ Augu. q ve
ros paupes oñdit esse diuites i smõe ter
tio de dedicatione ecclĩe di. Audi qsqs de
pauptate ɔquereris ⁊ nõ ad edifican. domũ
deo te iualidũ ꝓtestaris quare solã attẽdis
pauptatẽ tuã nõ respicis interiorẽ substan
tiã. Ibi eni domũ deo ɔstruere te oꝫ spũali
bꝰ diuitijs habũdare ꝓinde si paup es ĩno
pia terrene faclt'atis esto diues abundãtia
caritatis nõ possides villã posside sapiam
nõ tibi ẽ nimꝰ in saeculo. sit deꝰ in aĩo esto
nitidus pauptate mẽtis q: mlt'o meliꝰ est
q̃ꝫ si pciosis splẽdeas indumẽtis non hñs
delitiosos cibos qbꝰ corpus pascit' sint tibi
boni mores qbus aĩa pascit' ⁊ saginat' deli
tiosi eni cibi qd aliud nouerũt q̃ꝫ in corpo
re nutrire libidinẽ. boni aũt mores scĩm i
corde nutriũt caritatẽ noli ergo ꝓ magno
querere diuitias si illã hũeris nunq̃ꝫ paup
eris imo si tal' fueris vt corporales diuiti
as respuas ⁊ spũales ingras in eo vere di
ues eris q: paup laudabil' eris sic vere do
mũ deo edificabis q: ipsa domꝰ dei tu eris
In edificãdo qppe domũ dei nõ ẽ necesse
abũdantia numoꝝ q: nõ placet deo nume
rositas solidoꝝ sꝫ puritas aioꝝ vere ergo
domũ dei caritas edificat nõ facultas. h' il
le. ¶ Quartꝰ ⁊ vltimꝰ est diuꝰ pr̃ nr̃ Hie
ron. q in epl'a. ad Eustochiũ iqt stati fiꝰ
dei aut igressus ẽ sup terrã nouã sibi fami
liã instituit. vt q ab angel' adorabat' i cel'.
hẽret angelos ⁊ i terris. Tũc olophernis ca
put iudith ɔtuẽs ãputauit qd' interpretat'
iniqtas ⁊ suo igne ɔbustꝰ ẽ. Tũc Jac. ⁊ Jo.
relicto pr̃e ⁊ reti. ⁊ nauicula sequuti sũt sal
uatorẽ affectꝰ sanguinis. vincula seculi ⁊ cu
rã domꝰ relinquẽtes. tũc primũ auditũ est
Qui vlt ve. pꝰ me. ab. s. ⁊. t. c. s. ⁊. se. me. h' il
le. Et in Epl'a ad Heliodoꝝ inqt pfectꝰ aut
xp̃i seruꝰ nihil preter xp̃m hꝫ aut si preter
xp̃m hꝫ perfectꝰ nõ est: igit' vt concludã si
pfectꝰ es cur pr̃ia bona desideras? diuis
vocibus euangeliũ intonat. Non potestis
duobꝰ dñis suire ⁊ audet quisq̃ꝫ mendacẽ
facere xp̃m mamone ⁊ deo suiendo? Qui
dicit se in xp̃m credere dꝫ quõ ille ambula
uit ⁊ ipse ambulare. Et idẽ in epl'a ad exu
perantiũ dicit. Cũ ergo xp̃i gaudeas pau
pertate ac ꝓpe modũ in dogmate cõstituꝰ
sis nõ debes ad tollendũ tunicam tecto
dscendere nec respicere pꝰ tergũ nec aratri
semel arrepti stiuam dimittere sed si fieri
põt imitare Joseph ⁊ egiptie dñe palliũ
derelinque vt nudus sequaris dñm salua
torem q dicit in euãgelio nisi quis tulerit
crucem suam ⁊ sequutꝰ fuerit me non põt
meꝰ esse discipulus. Proice sarcinas secu
li ne queras diuitias que camelloꝝ pram

tatibus cōparanf nudus ꝛ lenis ad celum vola ne alas virtutū tuaꝝ auri deprimant pondera: vt impleas saculū quem dñs precepit euacuare. si igitur qui hñt possessiones ꝛ diuitias iubenf oīa vendere ꝛ dare pauperib⁹ ꝛ sic sequi saluatorem dignatio tua non dꝫ querere qd erogaturus es vidua illa i euangelio paupcula que duo minuta misit in gazophinū cunctis prefertur diuitibus q2 totum qd habuit dedit. Et tu igitur erogāda nō queras vt fortissimuꝫ tyrūculum suū xp̄s agnoscat vt ler⁹ tibi d longissima regione venienti occurrat p̄r vt stollam tribuat ꝛ donet ānulum vt imo let pro te vitulū saginatuꝫ. h ille. ℂ Quinto hoc idē persuadet auctoritas canonica que precipit pauptatem voluntariā obseruari. Nam. 12. q. 1. c. Scim⁹ scribif. Quicūqꝫ vestrū coīem vitaꝫ susceptā habet nouerit nihil propositū habere videat ne policitationē suam irritā faciat: sed hoc qd dño est pollicitus fideliter custodiat ne dānatōnē sed premiū sibi acquirat. Qm̄ sanctius est nō vouere q̄ȝ post votū prout meli⁹ potest nō perficere. graui⁹ enim puniūtur qui votum fecerūt ꝛ in malis vitam finierūt q̄ȝ illi qui sine voto aut fide mortui sunt ꝛ tamen bona egerūt. Et iteꝝ idem. c. Nō dicatis scribitur. Cū huius nr̄e congregatiōis fratres nō solum facultatibus ꝓprijs in ipsa ordinis susceptione renūciauerūt sed ēt voluptatibus ꝛ etiā per promissaꝫ obediētiam se penitus aliorum potestati ꝛ imperio in xp̄o ꝛ pro xp̄o subdiderūt. certum ē eos nihil habere possidere dare vl' accipere sine superioris licentia debere. hec ibi Et. 54. di. c. Abbati scribif. Qui nihil hꝫ ꝓpriā libertatē rei dare nō potest. Et. 1. q. 2. c. Si quis dicit ꝓsper ꝑfecto ē ille qui se mundi rebus expoliat aut q cū nihil habuerit nihil habere desiderat q̄ȝ ille qui ex multis que possidet ecclie aliqd prestiterit ac se d eo qd prestitit forsitan iactat. hec ille. Et extra de statu monachorū. c. Cum ad monasterium. Innocen. tertius inquit Abdicatio proprietatis sicut ꝛ custodia castitatis adeo est annexa regule mōachali vt ꝯ eam nec sūm⁹ pontifex possit indulgere licentiā. h ille. ℂ Sexto persuadet nob pauptatē auctoritas phica. Secūd⁹ eni pħs vn⁹ d septē sapientib⁹ interrogāti qd ē paupertas respon. Odibile bonū saturitaꝫ mr̄ curaꝝ remotio siñ sollicitudīe semita sapie reptrix negotiū sine dāno possessio absqꝫ calūnia indetractabil' substātia sine sollicitudine felicitas. h ille. Socrates ꝛ ipē dic Nihil āmittit q nihil hꝫ ꝛ paꝝ eget q paꝝ cupit. Plato āt li. de legib⁹ dicit. Nunq̄ȝ tm̄ mihi pecunia ꝓderit si accepo quantū virtute ai ꝛ iustitia crescā si nō accepo pro possiōe ergo pecūie melior mihi possessio ai iustitia erit si v̄tutē. s. paupratis diuitijs ꝑposuero. h ille. Ypocras in sentētijs suis inqt. Securitas cū paupertate elligibilior ē q̄ȝ cū diuitijs timor. indigentiā vitabit: q eo q sibi sufficit ꝯtentatur: q vlt liber esse nō cupiat qd habere nō potest: qui vlt in hac vita pacifice viuere similis fiat ei qui ad conuiuiuꝫ inuitatur. qui de omni apposito grates agit ꝛ de defectu rerum non murmurat. h ille. Apuleus librum scripsit oratorium contra Emilianum vbi inter cetera comēdans paupertatem dicit. Non est erubescenda exprobratio paupertatis enim paupertas acceptuꝫ prehibis crimē ꝛ profitentur vltro. Epicurus quoqꝫ dicit Si cui sua non videntur amplissima licet totius mundi dominus sit tamen miser ē. Et iterū honesta res est leta paupertas illa vero nō est paupertas que leta non est. Et iteꝝ idē ait. Si ad naturā vixeris nūq̄ȝ eris paup. si ad opinionē nūq̄ȝ eris diues. Varr⁹ vtiqꝫ ait. Nō essem⁹ paupes si nesciremus qd esset paupertas. Nescire qd ē paupertas optimus est ad sūmas diuitias progressus nō est miser nisi qui se esse credit. Seneca i sup eplā. 17. sic ait. paupertas est ꝯtēta vastātib⁹ desiderijs. cur ergo hāc

contubernalē recuses tu⁹ mores sanus di
cis mutas si vaccare aio ait paup sis vide
licet aut paupi sili⁹ nō pōt studiū salutare
fieri sine frugalitatis cura. Frugalitas āt
paupertas volūtaria ē. Et in ep̄la.20. idē ait
Quō tuo beneficio scire nō potes pauperta
te scies. illa.n. viros ceterosq3 amicos reti
nebit. Et in ep̄la.25. Idē ait panē ⁊ aquā si
desiderat nemo adhuc pauper ē intra que
q̄sq3 desideriū suū clauserit cū ipso ioue d̄
felicitate contendit. hec ille. Et iuuenalis
poeta satiricus li. p̄mo inq̄t. Nil hʒ infelix
paupertas duri⁹ in se q̄3 q̄ ridiculos ho
mines facit cōe hoc vicium est ⁊ idē. 4. li.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
¶ Tertio inducit nos ad paupertatē exē
plaritatis. vʒ. hystorica. prophe. euan. apo.
cano. phica. ⁊ diuina. ¶ P̄ria exēplaritas
ē hysto. Nā Helias igneo curru trāsuect⁹
est quarti Re.2. ⁊ tn̄ ita pauper fuit vt ex
dn̄i voluntate apud viduā pauperculā ale
retur tertij Re.17. ⁊ silr̄ de q̄3plurib⁹ alijs
de q̄bus dicit ap̄ls ad Hebre. xj. Circuie
runt in melotis ⁊ in pellib⁹ caprinis egen
tes angustiati afflicti: q̄bus mundus non
erat dign⁹. ¶ Scd̄a exēplaritas ē p̄phēti
ca. Nā Iere.35. dr̄ q̄d Ionadab fili⁹ rachab
p̄cepit filijs ne biberēt ipsi ⁊ filij sui vsq3 i
sempiternū ⁊ ne domos edificarēt neq3 vi
neas plantarēt quapropter dn̄s deus exer
cituū deus israel dixit eis pro eo q̄ obedi
stis precepto Ionadab p̄ris vr̄i ⁊ custodi
stis oīa mādata ei⁹ ⁊ fecistis vniuersa que
precepit vobis nō deficiet vir d̄ stirpe Io
nadab filij Rachab stans in cōspectu meo
cctis dieb⁹. ¶ Tertia est euāgelica. Nam
Lu.16. hētur de epulone diuite q̄ tādem se
pultus ē in inferno ⁊ Lazar⁹ pauperculus
⁊ vlcerib⁹ plen⁹ qui cupiebat saturari de
minucis que cadebāt de mēsa diuitis ⁊ ne
mo d̄ ibat illi ab angelis in sinu abrae de
portatus ē. ¶ Quarta exēplaritas ē apo
stolicā. Nā ac.4. c. hētur q̄ habētes posses
siones vendebāt ⁊ afferebāt p̄cia ante pe
des ap̄loꝝ ipsi āt diuidebāt singulis pro
ut cuicūq3 opus erat vn̄ Hiero. ad deme
triadē hoc affirmat ⁊ adiungit di. Uende
ergo que hēs ⁊ da pauperib⁹ nō diuitib⁹
ad luxuriā sed ad necessitatē siue ille sit sa
cerdos siue cognatus sit vel affinis nihil
aliud in eo consideres nisi paupteʒ h ille.
¶ Quinta exēplaritas dr̄ canonica. Nā
fundamentū oīum religionū b̄m iura cano
nica ē paupertas obediētia ⁊ castitas. vt
hētur.30. di. c. Hoc scripsimus. qua ex re
ligionem fundatores paupertatē maxime
indixere p̄sertim. Seraphicus pr̄ nr̄ Frā.
q̄ precepit vt nullomō fratres recipiāt de
narios vel pecuniā. q: vt ipse solit⁹ est di
cere: pecunia religioso ē serpens ⁊ coluber
venenosus. vn̄ Clemens q̄ntus i clementi
nis. Exiui de paradiso de ver. sig. de regl̄a
bti Frācisci dicit. Nouissime dieb⁹ istis sa
bricante spū scō in vtero virginis verbum
caro factū exiuit hō ad opus arduū redē
ptiōis humani generis peragendū exem
plar sequent̄ celestis vite prebens hoībus
seipsum veꝝ q: plerūq3 mortalis vite solli
citudinibus pressus hō mentis aspectum
ab exēplaris hui⁹ contuitu diuertebat ve
rus nr̄ saluator. Salomon i solio militātis
ecclie ortū voluptatis iter ceteros q̄rēdi
fecit a procellosis mūdi huius fluctibus
ellongatū in quo quieti⁹ ac securius vaca
ret contēplādis seruādisq3 huiusmodi ope
ribus exēplaris. In hūc introiuit ipse vt
irrigaret ip̄m fecundis aq̄s spū gr̄e ⁊ do
ctrine. Hic ortus siq̄dem est fratrū mino
ruʒ scā religio que muris regularis obser
uantie firmiter vndiq3 circōclusa intra se
solo contēta deo adornatur cotidie nouell
plantationib⁹ filioꝝ ad hūc veniēs dilect⁹
dei filius mortificātis pnīe mirrā metit cū
aromatibus que suauitate mira vniuersis
odorē atrahētis scimonie circōfundunt. h
est illa celestis vite forma ⁊ regula quam
descripsit ille cōfessor xp̄i eximius Scūs
Franciscus ac seruandā a suis filijs verbo

docuit pariter ⁊ exemplo. hec ille. ¶ Sexta exemplaritas eſt phica. ſ. phorum de quibus ait lactantius in. vj. di. inſti. ad gen. Quid tu tam puſillo animo paupertatē times quam ē nostri phi laudant. nihilqȝ hac tutius nihilqȝ trāquillius eſſe teſtanṫ Nam democritus phs. vt reffert aul⁹ gelius li. noctium aticarum adeo diues fuit. vt pater eius exercitui xerſis epulū de facili dare potuit: cui ſi ſuccedens vt magis vacuo animo ſtudio intenderet parua admodū ſuma retenta patrimoniuȝ ſuis ciuibus relinquens athenas ē profectus. ⁊ ibi ſibi oculos eruit vt vegetatiores cogitationes haberet. ¶ Tales quoqȝ paup admodū fuit. vnde vt confunderet exprobrātes ſibi de inopia: puidens per aſtrologiā cuius erat peritiſſimus. magnā fore oliuarum copiam: quaȝ abundantiam etiam eodem anno habuerant: quod quaſi pter cōſuetudinem eſt vt poſt abundantiā ſequaṫ abundantia. cum igiṫ hyems adhuc eſſet dedit oliuaȝ cultoribus duarum ciuitatuȝ ſ. meleti ⁊ chio paucas pecūias pro arabone fructuum ãni futuri qui videbantur parum excreſcere ⁊ cum vt ipſe preuiderat facta fuiſſet copia oliuaȝ multis querentibus oliuas emere preciū taxant vt voluit ⁊ ſic multas pecunias colligens exprobrātibus non manem eſſe phiam ⁊ quoniā facile eſt phis ditari. ſed phie ⁊ pecunie ſtudia non ſibi inuicem cōuenire dicebat ⁊. iō ignobiliori ſtudio pretermiſſo digniori ſcilicet philoſophie vacare prellegerat. ¶ Poſtremo habeṫ in li. de vita ⁊ moribus phorum. Quod pitagoras docebat diſcipulos in cōmuni viuere. ⁊ ſic quicquid habebant in medium proferebant ⁊ erat inter eos inſeparabilis ſocietas ⁊ mutua dilectio. Et ideo in eodē li. habeṫ ꝙ cū quidā ex diſcipul' ſo. diſcederet rogāter euȝ vt ad documentū daret vocataqȝ vxore iuſſit vt vaſa melle ⁊ oleo plena eiceret. videntibuſqȝ di. z. admirantib⁹ ait ſi hanc in domibus vrīs rerū poteſtatē talē hūeritis bt ãȝ vitā diſpōctis. ¶ Septia ⁊ vltia exēplaritas pſuadēs paupertatē dr̄ diuina. ſ. domini noſtri Jeſu xpi qui fuit deuſ ⁊ homo is enim ſm Alex. de al'. vbi ſupra docuit exēplum paupertatis naſcendo viuēdo ⁊ moriendo. ¶ Primo enī pauperrimus fuit naſcendo ex mr̄e pauperrima pauprimo i tugurio paucis pãnis inuolut⁹ cibo paupere educatus. vnde cãtat ecclia paruoqȝ lacte paſtus eſt per quem nec ales eſurit. vnde Hiero. ad marcellam inquit: quo ſermone qua voce ſpeluncā tui ſaluatoris exponam ⁊ illud pſepe in quo ille infãtulus vagit ſilentie magis ꝗȝ infirmo ſmōe honorandū eſt. vbi ſunt late porticus vbi aureata laquearia vbi domus miſerorum penis ⁊ dãnatorum labore veſtite vbi inſtar palatiꝫ extructꝫ. baſilice vt ville corpuſculum hominis ambulet ⁊ quaſi mūdo quiꝗȝ poſſet eſſe ornatius tecta ſua magis vl' let aſpicere ꝗȝ celum. bethleeȝ ecce paruo terre foramine celorū conditor natus eſt ſi inuolutus pãnis ſi a paſtoribus hic demonſtraṫ a ſtella. Hic adoratur a magis. hec ille. Qui etiam dicit ad Euſtochium. Ille cuius pugillo mundus concludiṫ preſepis continetur anguſtia. hec etiam ille. ¶ Secundo pauperimus fuit viuendo vt habeṫ Mat. 8. filius hominis non hȝ vbi caput ſuū reclinet. adeo vt cōpulſus ſit mēdicare ſicut teſtaṫ Hieroni. ad nepotianuȝ di. Turpe eſt ante fores ſacerdotis domini crucifixi ⁊ pauperis qui cibo quoqȝ veſcebaṫ alieno litores cōſulū ⁊ milites excubare. Quod Ber. ſup luc. z. c. affirmat di. vt te dn̄e p omnia paupertati nr̄e pforma res quaſi vnus in turba paupeꝝ mendicabas. hec ille. ¶ Tertio paupimus fuit moriendo non habens vnde oſſa eius ⁊ ſacrū corpus tegere poſſet nec vbi pedem figeṙ valeret. imo ſitiēs ⁊ nudus in cruce moriebatur. vnde Criſo. in ſermone de pditione iude inquit. O fili dei paupertas altiſſima

que talis fuit q cū in cruce clamaret sitio nec aque gutulam accepit:sed acetum cū felle sibi oblatum ē vt biberet. hec ille au di igit anima deuota xpm in cruce di. illō tre.3.c. Recordare paupertatis mee et trāsgressionis mee.i.afflictōis absintij et fell'. Ipse.n.idem est qui dixit verba pposita. Qui sequit me.n.a.in te.sed.h.l.u. gratie s.in pñti et glorie in futuro simul cum eo qui cū patre.et.s.s.viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

Dñica de passione in mane. de quidita te et specificatione iusticie. Sermo.54.

vide Jacobū de voragine in sermone de passione in quarta ad se(?)ti mi(?) vel.

Si quis sermoné meum seruauerit mortem nō gustabit in eternū. scribuntur hec verba Jo. 8.c.et in.e.h. Multa in smonibus superioribus fres carissimi d caritate et amore proximi diximus:cū:quia auaricia multū obstat et contrariat misericordia vero et liberalitas ipam fouet de virtute iusticie congruū vr aliqua percurrere: qr auariciam destruit:misericordiam auté et liberalitatem pducit:quam saluator verbo et exemplo docuit. verbo quod quando Mat.5.di. Nisi abūdauerit iusticia.u.plus q̄ scri.et ph.nō intra in.r.celorum. Exéplo auté cū di. illud Mat.3.et luc.9.decet nos implere omné iustitiā super quib⁹ verbis dicit Ambro. Hec ē iustitia vt qđ alios facere vel prius ipse incipias vt tanto alios horteris exéplo Ideo audacter dić verba proposita. Si quis sermonez meū seruauerit propter iusticiam mihi obediēdo mortem non.g.in eternū de iusticia igitur que est virtus particularis et generalis in isto sermone tria tantum considerabimus. Primum quorum dicetur diffinitio. Secundū autem specificatio. Tertiū queq; integratio.

Pars prima huius sermonis in qua declaratur quid sit iusticia et quō diffiniatur.

Primo igitur ad videndū quid sit iusticia ē sciēdū q sm doc.iuris ci uilis et canonici sic diffiniri. iusticia ē constans et ppetua voluntas tribuens vnicuiq; quod suum ē vt habetur.ff.de iust.et iur. l.omnes et insti.eodem ti.in prin.et.u.q.1.c. cum deuotissimam. vbi dicit. Sūmū in rebus bonum ē iusticiā colere ac sua vnicuiq; iura seruare cui diffinitioni concordat illa phi.in.5.ethi.di.iusticia ē habitus sm quem iustus dr operatiuus sm electionē iusti. Ad quorū declarationē tria notā da sunt. Primū quorum dr subiectum. Secundū obiectū. Tertiū aūt respectum. Primo dico q noiare debemus subiectum:qr dicit iusticia ē constās et perpetua voluntas ad hoc enim q aliqs act⁹ circa quācunq; materiā sit virtuosus sm tho.sa se.q.58.ar.1.requirit q sit voluntarius et q sit stabilis firmus et rectus quia phs dicit in so ethi.q ad virtutis actum requirit.primo q operet sciens.so q operetur elligens et ppter bonū finem postremo q operetur imobiliter. et ideo in diffinitione iusticie. Primo ponit voluntas ad oñdendum q actus eius debet esse voluntarius. Secundo addit constans et ppetua ad designandū actus firmitatem nō enim ad rōnem iusticie prout ē virtus sufficit q quis velit seruare iusticiaz ad horā solum sed requirit q homo habeat voluntatem vel animū et propositū ppetuo seruādi eam:in oibus. Tertio necessariū ē q actus iusticie sit rect⁹ ad hoc vt sit virtuosus.et ideo subintelligit q ista voluntas sit ad debitū finem regulata:qr so de anima. Omnia iuste denominant a fine finis auté debitus et vltimatus omniū virtutū ē ipse deus et ideo iusticia ē virtus sm quam aliquis vult et operatur recte sz phm.s.ethi. l.ppter deum et felicitatem consequendā

ex quibus concluditur ꝙ iuſticia eſt in vo
luntate tanq̄ in ſubiecto. Nã ſm tho. vbi
ſupra ar. 4. Illa potentia ē ſubiectum vir
tutis ad cuius potentie actū rectificandū
ordinaꝛ. iuſticia aūt non ordinaꝛ ad aliquē
actum cognoſcitiuū. nō enim dicimur iuſti
ex hoc ꝙ aliquid recte cognoſcamus: ſed
q: aliquid recte agimus. Sed q: duplex ē
actus principiū. ſ. vis appetitiua volūtatis
⁊ vis appetitiua ſenſualitatis reddere aūt
vnicuiq; qḋ ſuū ē nō pōt pcedere ex appe
titu ſenſitiuo q: apprehenſio ſenſitiua non
ſe extendit ad hoc ꝙ cōſiderare poſſit pro
portionē vnius ad alterū: ſed ē ppriū rō
nis. vnde iuſticia nō pōt eſſe ſicut in ſubie
cto in iraſcibili ⁊ cōcupiſcibili: ſed ſolū i vo
luntate. vnde Anſel. dicit ꝙ iuſticia ē recti
tudo voluntatis pꝑter ſe ſuata. ¶ Quod
ſi dicaꝛ iuſticia ē circa ea que ſunt ad alteꝝ
vt diceꝛ ſed ordinare aliqd ad alterū ē rō
nis. ergo iuſticia nō ē in voluntate ſicut in
ſubiecto: ſed magis in rōne. ¶ Ad hoc rn̄
detur ſm tho. ꝙ volūtas ferꝛ in ſuū obie
ctum pn̄s ad apprehenſionē rōnis ⁊ ideo:
quia rō ordinat ad alterum voluntas pōt
velle aliquid in ordine ad alterum quod p
tinet ad iuſticiam. bene ergo diffinitur iu
ſticia per actū voluntatis qui quidē actus
ponitur pro habitu qui per actum ſpecificaꝛ.
Et ideo iſta diffinitio ſ; tho. vbi ſupra ar.
1. ſic reducitur ad bonam formā. iuſticia ē
habitus ſm quē aliquis conſtanti ⁊ perpe
tua voluntate ius ſuum vnicuiq; tribuit.
¶ Secundo notare habemus obiectū: q:
in diffinitione dr̄ ius ſuum ſm eniꝫ Iſido
ruꝫ li. ethimo. iuſtus dr̄ quia ius cuſtodit.
ius ergo obiectuꝫ ē iuſticie: quod declara
tur ſm tho. ſa ſe. q. 57. ar. 1. Et Ric. in 3.
di. 33. ar. 3. q. 1. ſic iuſtum ē obiectū iuſticie.
iuſtum aūt cuſtodit ille qui ſeruat rectitu
dinem in opere ſuo in cōparatione ad ali
quem operantem. ſicut verbi gratia recō
penſatio mercedis debite p ſuitio impen
ſo hꝫ rōnem iuſti: q: ſm equalitateꝫ vel re
ctitudinem aliquam rn̄dit operi alteriꝰ:
ſed ius dictum ē quia ē iuſtum vt dicit Iſi
do. ibidem. ergo ius vel iuſtum ē obiectuꝫ
iuſticie. ¶ Ad cuius declarationē ē ſcien
dū ꝙ obiecta operationū exteriorū que ſūt
ad alterū ſunt iuſticie materia remota. ipe
vero operationes ſūt iuſticie materia ppi
qua mediū vero rei in illis opationibus ē
iuſticie formale obiectū. Illud aūt mediuꝫ
in quadā equalitate conſiſtit. ⁊ h dupliciter
ſm phm. 5. ethi. ¶ Aut ſm pportionalita
tem geometricā in qua attendiꝛ equalitas
non ſm quātitem: ſed ſm pportionē ⁊ hoc
pꝫ in iuſticia diſtributiua p quam fit diſtri
butio bonorū cōium pſonis que ſunt pre
cōitatis ita ꝙ ſm pportionem qua vna ex
cedit aliam illud ꝙ ē datum alteri q̄uis
ſm quantitatē maius ſit illud qḋ ē vni di
ſtributū ſicut forte ſunt. c. libre q̄ illud ꝙ
ē alij diſtributum ſicut ſunt centum ſolidi.
¶ Aut ſm pportionalitatē ariſmeticā in
qua attendiꝛ equalitas ſm quantitatem ⁊
hoc pꝫ in iuſticia comutatiua qn̄. ſ. vnus ac
cipit ab alio quinq; ⁊ tantūdem eideꝫ red
dit ſi prius quilibet eorū habebat. x. iterū
quilibꝫ habebit tantūdē. ſ. x. quod fuit me
dium ſm equalitatē quantitatis inter. 15. ⁊
5. pdictū aūt mediuꝫ qḋ diri formale obie
ctū iuſticie nō pōt eſſe niſi aliqd iuſtū: q:
vt iā pꝫ ſemp cōſiſtit in equalitate reali q̄
ē inter maius ⁊ minus que eq̄litas cōcor
dat rōni recte. vn̄ iuſticia mediū rei ē etiā
medium ſm rōnem omne aūt tale mediū
iuſtum ē oē aūt iuſtum ius ē vt dictum ē.
ergo ius ē obiectum iuſticie. ¶ Quod ſi
dicatur operatio iuſta non ē obiectū iuſti
cie ē enim actus eius virtutis autē non ē
idem actus ⁊ obiectum: ſed ius ē operatio
iuſta. ergo ius nō ē obiectū iuſticie. ¶ Ad
hoc reſpondetur ſm Ric. ꝙ falſuꝫ ē ꝙ ope
ratio iuſta non ſit obiectum iuſticie. ¶ Et
cum dicitur vlterius ꝙ virtutis non ē idē
actus ⁊ obiectuꝫ. ¶ Reſpondeꝛ falſum eē
loquendo de mediato obiecto ⁊ de actu

exteriori operatio enim exterior ē imediatuȝ obiectū actus interioris virtutis iusticie ⁊ obiectū operatōnis exterioris ē obiectum eius mediatū bene. ergo dr̄ iusticia est ius ⁊c. ¶ Tertio circa p̄dictam diffinitionem cōsiderare habemus respectuȝ: qr dr̄ ius suum cuiqȝ tribuens. Cuȝ. n. omnis virtus sit habitus qui est principiuȝ boni actus necesse est ꝙ virtus diffiniatur per actū circa ꝓpriam materiā virtutis est at iusticia circa ea que sunt ad alteȝ sicut circa propriā materiā ⁊ iō importat respectū ad alterum. Nam ꝟm tho. 2a 2e. q. 58. ar. 2. iusticia proprie dicta non est ad seip̄m sed semper ad alteruȝ quod probaṫ sic iusticia equalitatem importat: sed nihil ē equalis sibiip̄i sed alteri igiṫ ꝓpositum patet. Nā iusticia ꝓprie dicta requirit diuersitatem suppositorū. Cum igiṫ in vno ⁊ eodeȝ hoīe non sit nec possit esse diuersitas suppositorum. ergo iusticia non est ꝓprie vnius hominis ad seip̄m. sed semp est ad aliū quod etiam probaṫ per dictū Tullij in primo de officijs di. Quod iusticia ē rō qua societas hominum inter ip̄os ⁊ vite cōmunitas cōtineṫ: sed hoc importat relationem ad alterum igiṫ patet ꝓpositum. ¶ Quod si contradicaṫ sic ꝟm Aug. in li. d̄ moribus ecclesie. ad iusticiaȝ ꝑtinet ob hoc ꝙ seruit deo bene imperare ceteris que sunt homis substantia: sed appetitus sensitiuꝰ ē hominis subiectū iuxta illud geñ. 4. Subiectus te erit appetitus eius. s. peccati ⁊ tu dñabe ris illius. ergo ad iusticiam ꝑtinet dñari ꝓprio appetitui. ⁊ sic erit iusticia ad seipȝ. ¶ Ad hoc r̄ndetur ꝟm tho. ꝙ iusticia metha. vel similitudinarie accepta dr̄ esse in vno ⁊ eodē homine ꝟm ꝙ rō imperat irascibili ⁊ concupiscibili. ⁊ ꝟm ꝙ iste due virtutes. s. irascibilis ⁊ cōcupiscibilis obediūt rōni ⁊ vniuersaliter ꝟm ꝙ vnicuiqȝ parti hominis attribuitur quod ei conuenit. Et sic patet p̄dictam diffinitionem iuste assignari ⁊ pars prima huius sermonis.

¶ Pars 2a huius sermonis in qua declaratur quod diuerse sunt species iusticie. s. iusticia generalis ꝑticularis comutatiua ⁊ distributiua.

Secūdo in isto sermone circa iusticie specificationem. tres conclusiones sunt ānotande pria cōclusio ē ꝙ iusticia tripliciter accipi pōt ⁊ solū. tertio modo est virtus que declaraṫ ꝟm tho. 2a 2e. q. 58. ar. tertio. Et Ric. i. 3. di. 33. ar. 3. q. 2. ¶ Primo enim accipiṫ iusticia pro iure. vnde aliqñ homines dicunt de suo iure ꝙ est sua iusticia. Nam extra de verb. sig. c. ius ꝟm Isido. in li. ethimo. ius dictum est a iure possidendo. hoc. n. iure possidetur quod iuste hoc iuste qđ bene. hec ille. Et isto modo iusticia nō est virtus sed obiectū virtutis iusticie. ¶ Secūdo accipiṫ iusticia pro actu reddendi vnicuiqȝ qđ suū est materia. n. iusticie est operatio exterior vt dictū est: sed qñ ip̄sa vel res qua p ip̄sam vtimur ꝓportionaṫ alteri ꝑsone ad quam p iusticiaȝ ordinamur: qr hoc dr̄ eē suū cuiusuis quod ei ꝟm proportionis equalitatem debeṫ. idcirco ꝓprius actus iusticie nihil aliud est ꝗ̄ reddere vnicuiqȝ qđ suū est. Et ꝯsequenter isto modo pȝ iusticiā nō esse virtutē ȝ actū esse virtutis de qua dicit Amb. i li. de officijs. iusticia est que vnicuiqȝ qđ suū est tribuit alienā non vendicat vtilitatē ꝓpriam negligit vt cōem qualitateȝ custodiat. hec ille. ¶ Tertio accipiṫ iusticia pro habitu determināte voluntateȝ ad reddendū vnicuiqȝ qđ suū est ⁊ ad gaudendū de operatione iusta: qr sicut dicit p̄hus in primo ethi. c. 11. Neqȝ iustū aliquis dicet non gaudentē de operatione iusta ⁊ istomō iusticia est virtus ꝓprie: qr sibi cōpetit diffinitio virtutis: quam ponit p̄hus 2o ethi. c. 5. sic di. virtus est habitus bonis qui habentē perficit ⁊ opus eius bonū reddit iusticia. n. est bonus habitus in volūtate ip̄sam ꝑficiens ⁊ opus eius bonū reddens qr vt p̄hs dicit 5. ethi. c. i. videmꝰ oēs talē habitū iusticiaȝ

dicere a quo operatiui sunt iustoꝝ.i.promp ti ad operandū ꝛ a quo operātur ꝛ volūt iusta. Manifestum ē igitur ꝙ iusticia op⁹ hominis bonū reddit: quia vt dicit Tull. in p̄io de offi. Ex iusticia p̄cipue boni viri nominant. Igitur p̄ȝ predicta cōclusio vȝ ꝙ iusticia ē virtus isto tertio mō sumpta qm imo vt dicit Tullius vbi supra in ea virt⁹ splendor ē maximus. ¶ Quod si cōtradi cat sic. iusticia habenteȝ nō pficit. q: vnaq̄ q̄ȝ res p suam perfectionē bene se hȝ in se ipsa. Sed p iusticiā nō bene se hȝ homo ƀm seip̄m sed ad aliū. ergo ꝛc. ¶ Ad hoc r̄n detur ƀm Ric. ꝙ homo ƀm aliqueȝ modū se habendi bene se habet ƀȝ seip̄m quoniā modū non se bene haberet sine iusticia. sȝ bene iterum ē ꝙ p iusticiam non tm̄ bene se hȝ ƀm seip̄m. sed ēt ƀm operatōnes que sunt ad alterum. ¶ Secunda cōclusio ē ꝙ iusticia ē virtus generalis ꝛ etiaȝ particu laris que distinctio habet a p̄ho in .5. ethi. ¶ Prima enī iusticia .s. generalis siue le galis ƀm p̄hm ibidem non ē p̄s virtutis: sed tota virtus neq̄ȝ cōtraria iniusticia p̄s malicie: sed tota malicia: quia si pessimus ē qui ad seip̄ȝ ꝛ ad alios vtitur malicia ita optimus ē non qui ad seip̄m vtitur virtu te sed qui ad alterum hec p̄hs. Que decla rat. Ric. vbi sup̄a. q.5. di. ꝙ iusticia pōt ac cipi pro qualibet virtute ordinata p lega lem iusticiam ad bonum cōe ꝛ sic iusticia ē realiter idem cū qualibet virtute nō tamē ƀm rōnem sed pro tanto dr̄ eē oīs virtus ꝛ totalis: q: ordinat actus omniū virtutuȝ ad cōe bonū. pp̄ter qd̄ p̄hs. vbi supra dicit. Quod iusticia ē eadem oi virtuti sed non idem esse. i. nō idem ƀm rōnem. Est igit iu sticia generalis ꝛ legalis p quaȝ habituat hō ad firmiter volendū seruare rectitudi nem ꝛ necessario debitā in operationibus que sunt ad alterū quod ē cōitas per illaȝ enim reddit debitū cōitati. Et iō p̄hs in .5. ethi. dicit. Quod ista iusticia legalis perfe cta ē virtus. q: habens ipsam ad alterum pōt vti cōiter q: bonum cōe particulari p̄ ponit vt idem dicit in p̄imo ethi. ꝛ habet C. de cadu. tol. l. vnica. ꝛ. ff. d̄ sen. ꝛ re iudi. l. Si conuenit. ¶ Secunda ē iusticia ptICU laris que differt a legali que ē omnis vir tus de qua dicit Ric. vbi sup̄a ꝛ Rt in. q.8. Quod iusticia pticularis ē per quaȝ habi tuatur hō ad firmiter volendū seruare re ctitudinem ex necessitate debitā in opera tiōibus que sunt ad alterū quod ē singula ris p̄sona. Et ideo dicit tho. ƀa ƀe. q.58. ar. 7. Quod p̄ter iusticiam legalem que ordi nat imediate ad bonum cōe oȝ esse alias virtutes que imediate ordinent hominem circa pticularia bona vel ad seip̄m vel ad singularē p̄sonam sicut igit p̄ter iusticiā legalem oȝ esse alias virtutes pticulares que ordinant hoīem in seip̄o puta tēperan tiam ꝛ fortitudinē ita ēt p̄ter iusticiā le galem oȝ esse aliam particularē quandam iusticiam que ordinet hominē ad aliquam singularē p̄sonam. ¶ Tertia cōclusio ē ꝙ iusticie particularis sunt due ptes subiecti ue. vȝ. iusticia distributiua ꝛ iusticia cōmu tatiua de quibus dicit p̄hs in .5. ethi. due sunt sp̄es iusticie vna directiua in distribu tionibus alia in cōmutationibus: quarum sufficientiā assignat tho. ƀa ƀe. q.61. Et Ri car. vbi sup̄a. q.8. sic particularis iusticia ordinat ad aliquam ordinatam p̄sonam vt dictum ē talis vero p̄sona comparatur ad cōitatem sicut pars ad totum pōt autē ad aliquam ptem dr̄ ordo attendi. ¶ Primo respectu partis ad pteȝ cui similis ē ordo vnius p̄sone priuate ad aliaȝ ꝛ hūc ordinē dirigit cōmutatiua iusticia per quaȝ habi litatur homo ad firmiter volendū seruare rectitudinem ex necessitate debitaȝ in ope rationibus que sunt ad alterum cōmutan do. nā consistit in his que sunt inter duas personas adinuicem. ¶ Secundo attendi tur ordo respectu tocius ad partes ꝛ huic ordini assimulatur ordo eius quod ē cōmu ne ad singulares personas quem quidem

ordinem diriget iustitia distributiua per quam proportionaliter distribuẽdo bona cõia cuilibet secundũ q̄ digni⁹ ẽ redditur singuli psone cuicunq3 qđ sibi debet de bonis cõibus. Nam hominibus ſm q̄ seruiunt cõi vtilitati debetur portio de bonis cõitatis ſm mensurã qua cõitati sunt vtiles. ⁊ sic patet quot sint: ⁊ que spẽs iusticie ⁊ pars secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur quot conditiones debeat habere iusticia legalis ⁊ generalis.

TErtio igitur in isto sermõe ad predictorũ declarationem ẽ sciendũ. Quod ad pfectionem iusticie vtili rei publice tria requirunt̃.s.cõicatio. Inquisitio ⁊ punitio. ¶ Primo conditio perfecte iusticie dr̃ cõicatio q̄r.s.princeps ⁊ minister iusticie d3 se habere cõiter ⁊ generaliter ad oẽs qui eius imperio subsunt. Non eñ bene regitur res publica qñ iusticia vni fit ⁊ non alteri. ideo oportet principẽ ⁊ iudicem summe iustum esse pbum ⁊ virtuosũ ne corrumpat̃ odio vel amore. pecunia vel cupiditate. Est autẽ ſm Ber. q̄drlx. iudiciũ. ¶ Primum dicit̃ veritatis Jo.5. sicut audio sic iudico ⁊ iudicium meũ verum est. ¶ Secundum dr̃ odij Jo.16. Scd̃m legẽ d3 mori. dixerunt iudei ex odio ꝯ christũ. ¶ Tertiũ dr̃ timoris Jo.xi. si dimittimus eum sic. u. ro. ⁊. t. l. n. ⁊ gentem. ¶ Quartũ dr̃ amoris.s. carnalis sicut fuit in dauid q noluit perire Absalon.2.Re.18. de quibus habet̃.11.q.3. in.c. Quatuor vbi ait Grego. quatuor modis humanũ iudicium peruertitur timore dum metu potestatis alicui⁹ veritatem loqui ptimescimus cupiditate dum pmio animũ alicuius corrumpimus odio dum cõtra quẽlibet aduersariũ molimur. amore dum amico vel ppinquo pstare contẽdimus. hec ille. vt ergo iusticia fit generalis ⁊ cõis leges admodũ sunt seruãde ⁊ diuine ⁊ humãe ẽt ab his qui presunt ciuitatibus ⁊ prouincijs. Nam vt Aug. in 5. de ci. dei. c.16. dicit q̄ Romani viuebant sub legibus quas statuerant sup alias gẽtes. Et extra de preben. ⁊ dig. in. c. Cũ illorum dicitur. Nobis legẽ imponere nõ debent: quam ⁊ ipsi negligunt obseruare. Et in. C. de testamẽtis. l. ex imperfecto dr̃ nihil tam pprium imperij q̄3 legibus viuere. ⁊. ff. de legatis.3.l. ex imperfecto ⁊. C. de leg. ⁊ constitu. l. digna vox sic additur. decet enim tantam maiestatẽ eas seruare leges quibus soluta ẽ. hec ibi. Ratio autem istorum est quia extra de statu regular. c.i.§. Sibi li.6. dicit̃. Parum est leges condere nisi essent qui eas executioni debite demandarent. hec ibi. Ex quibus sequitur q̄ rector iudex siue princeps vitiosus ⁊ malus recte iudicare non põt. vnde.3.q.7.c. Sacerdos dicitur criminosus alterius criminis iudex esse non põt ⁊ seipm damnat dum in alterius crimen sniam pfert. ⁊ ibidem in.c. iudicet dicit Amb. sup beati immaculati. iudicet ille de alterius errore: qui n h3 quod in seipso cõdemnet iudicet ille qui non agit eadẽ que putauit in alio puniendа ne cum de alio iudicat in se ferat sniam iudicet ille qui ad pnunciandum nec odio nulla offensione nulla leuitate ducatur. Et 32.q.6.c. iniquũ dicit Aug. iniquum est vt quisquis de alio iudicare velit ⁊ iudicari d se nolit. hec ille. pptẽr que oia.7 q.1.c. Clemens inquit. Si tanq̄3 omnibus pesse volueris prout poteris omnes adiuua qñ singulorum onus portas. Hinc est quod scriptura sacra deut.16. hortatur principes ad hanc iusticiam di. iudices ⁊ magistratus constitues in omnibus portis tuis: quas dñs deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas vt iudicent populum iusto iudicio nec in alteram partem declinent nõ accipies personam nec munera: quia munera excecant etiam oculos sapientum. ⁊ mutant verba iustorum. iuste quod iustũ exequeris vt viuas ⁊ possideas terram:

quam dominus de⁹ tuus dederit tibi . Et
Sapientie.6.cōminatur iudicibus ⁊ princi
pibus iniusticiam facientibus di. Audite.
ergo reges ⁊ intelligite discite iudices fi
nium terre prebete aures vos qui contine
tis multitudines ⁊ placetis vobis in tri
bubus nationum quoniam data est vobis
a domino potestas ⁊ virtus ab altissimo :
qui interrogabit opera vestra. ⁊ cogitatio
nes scrutabitur: quoniam cum essetis mi
n. stri regni eius non recte iudicastis neq;
custodistis legem iusticie neq; secundū vo
luntatem dei ambulastis horrendū ⁊ cito
apparebit vobis quoniam iudiciuz durissi
mum in his qui presunt fiet. hec ibi. Faci
te ergo iudices vt dicitur deu. so. Ita par
uum audietis vt magnum: nec accipietis
cuiusq; personam: quia dei iudicium ē. Et
Exo.23.c. scriptum est . Nec in iudicio plu
rimorū acquiesces sentētie vt a vero devi
es pauperis quoq; non misereberis in ne
gotio. Et ifra. non declinabis i iudicio pau
peris mendacium fugies. insontez ⁊ iustū
non occidas. nec accipias munera que ex
cecant etiā prudentes ⁊ subuertunt verba
iustorum. hec ibi. ¶ Secunda cōditio per
fecte iusticie dicitur inquisitio: quia. s. iudi
ces ⁊ ministri iusticie non debent esse p̄ci
pites in sentētijs ferendis: sed magna pru
dentia ⁊ discretione. ⁊ solicita inquisitione
p̄missa. ppter quod. 11. q. 3. c. sumopere dicit
Sumopere p̄cauendum ē vt rectores ⁊ q
publica iudicia exercent in dictādis sente
tijs nullatenus leuitate aut furore ducti
sint p̄cipites sed cāis prius diligenter ven
tilatis eaz res que ignorabat pleniter ad
noticiam venerit tūc diuina ⁊ humana lex
resoluatur ẜm q̄ ibi constitutū ē remota p
sonarum acceptione diffinitiua s̄nia profe
ratur. hec ibi idcirco rectores. ⁊ iudices oz
esse pfectos probatos ⁊ prudentes . quia
Job. 12. in antiquis ē prudentia ⁊ in multo
tempore sapientia. vnde Ec. 10. ve terre cu
ius rex puer. est ⁊ cuius pricipes mane co

medit. Et ideo si sunt sapiētes. ¶ Primo
non ducent leuitate ⁊ facili credulitate. nā
ideo dedit dn̄s duas aures hōi vt dum au
dierit vnam partez audiat ex altera aliā.
Malum enim signū ē dum solum ab vno
late campana pulsat: quia aut mortuū ho
minem signat aut incursum hostiū ⁊ ideo
Eccl. 9. Qui cito credit leuis ē corde. ⁊ ẜe
Jo. 4. Nolite oi spūi credere sed pbate. ⁊
Gre. 19. li. mora. dicit maiora crimina tarđ
credenda sunt cū audiuntur ⁊ citius puniē
da cum veraciter cognoscunt facilitas. n.
credulitatis puersum facit dare iudiciū si
cut pharao qui facilius vxori credens sen
tentiauit ꝯ Joseph Gen̄. 39. ¶ Scđo erūt
maturi in cārum discussione. sicut fuerunt
diligentes antiqui sicut ostendit valerius
li. 5. c. 3. Quod dmostenis astutia miro mō
cuidam ancille succursum ē que pecuniam
nomine depositi a duobus hostibus acce
perat ea cōditione vt eaz simul vtrisq; red
deret: quorum alter interiecto tpe tanq̄;
mortuo socio squalore obsitus fraudolēter
ab ea pecuniā accepit supueniens alter pe
cuniam expetit illa nō habēs quid redde
ret de suspendio ex desperatōne cogitabat
Demostenes aūt p̄ronus eius fuit ⁊ inqt
mulier parata ē satisfacere sed nisi adduxe
ris sociū non vult ⁊ sic liberata fuit: hinc i
ductū ē q̄ in numerata pecunia testis pro
ducat. ¶ Patet ēt hoc p exemplum sacre
scripture de Susana dan̄. 13. c. que diligēter
pessimis testibus examiatis liberata est .
¶ Pz ēt hoc. 3. re. 3. de Salomone q sapiē
ter iudicauit inter duas meretrices. Nar
rat ēt Petrus alfonsus in tractatu suo q̄
quidā ex nimia hospitalitate refugiū pau
perū dicebat cū pauperem āt aliqñ recepis
set cogitauit ille eū fallere cognita ei⁹ sim
plicitate ⁊ portauit in domum eius multa
dolia olei quedam plena : ⁊ quedam semi
plena di. Curam habe vsq; dum reuertar
ille āuuit quo reūtēte accusat eū furti : qz
dolia diē dimisisse plēa ⁊ semiplēa repisse

ſe affirmat ſeorſum iudex eū interrogat il le dicit nihil ſcire iudex aūt iuſſit inqri an in omni dolio equalis eēt quantitas fecis ⁊ cū oppoſitū reperiſſet fraudem reperit ¶ Tertio erūt recti in ſentētie prolatione nihil aliud pre oculis habētes niſi ſolū deū iuxta illud extra de ſen. ⁊ re iudi. li. 6. c. Cū eterni vt in oībus que in cauſis agēda fuerint preſertim incōcipiēdis proferendiſqꝫ ſentētijs pre oculis ſolū hēant deū. Et deo nullū ante veram probationē condēnare debent. q:. 2. q. prio. c. i. ſemp Anacletus papa inqt. Neminē condēnetis ante verū ⁊ iuſtū iudiciū nullū iudicetis ſuſpitiōis arbitrio ſꝫ primū probate ⁊ poſtea caritatiuā proferte ſentētiā ⁊ qđ vobis nō vultis fieri alteri ne faciatis. h ibi hec omnia ꝓbantur per exemplū dei de quo ſcđa: q. I. c. deꝰ nr̄ omnipotēs Euariſtus ꝓpterea inquit. Si eni oīum deꝰ cognitor ſodomoꝝ mala quoꝝ clamor vſqꝫ ad celū peruenerat omnia ſciens priꝰ nō credere nec iudicare voluit qꝫ ipſe ea cū fidelibꝰ teſtibus diligenter inueſtigās que audierat comprobaret nos qui ſumus homines ⁊ peccatores qbꝰ incognita ſunt oculta iudicia dei hoc precauentes nullū ante verā iuſtamqꝫ probationem iudicare aut dānare debemus maniſeſte dicente Paulo aplo. Tu qs es qui iudicas alienū ſeruū? hec ibi. ¶ Tertia cōditio que reqritur ad perfectionē iuſtitie dr̄ punitio quia quarta di. c. facte ſunt ſm Iſidorū in libro ethimo. Et extra de officio iudi. ordi. c. ad reprimendā ſic hētur. Facte aūt ſunt leges vt eaꝝ metu humana coerceatur audatia tutaqꝫ ſit inter ꝓbos innocentia ⁊ ī ipſis improbis formidato ſupplitio reffrenet nocendi facultas. h ibi. Ex qbus ſatis clare ꝯcipitur ꝙ peccata impunita ſunt cā deſtructionis ciuitatū ⁊ terraruꝫ qꝛ ex hoc multiplicātur mali impuniti ſiue incorrecti vt hētur. 23. q. 8. in. c. In lege ⁊ ideo nō ē crudelitas punire malos ſꝫ ſuma pietas. Nā ꝓuer. 29. In multiplicatiōe

impioꝝ multiplicātur ſcelera. Lex. n. iuſto nō ē poſita vt ait Apls. I. ad Thi. prio. Sꝫ iniuſtis ⁊ peccatoribꝰ ad hoc videlicet vt corigat̃. Quelibet. n. ciuitas ē ſicut ager pigri ⁊ ſoliciti. Solicitꝰ extirpat ſpinas tribulos ⁊ zizania. Piger vero per negligentiam relinquit. vñ ꝓuer. 24. Per agrū pigri hoīs trāſiui ⁊ per vineā viri ſtulti ⁊ ecce totum repleuerūt vrtice. ⁊ operuerūt ſupficiē eius ſpine. hec ibi. Mali. n. ⁊ peſſimi ſunt ſicut ſpine in via nec pertrāſire pmittunt volentes quapropter preceptū ē principibus huiuſmodi nō parcere. ⁊c. peccata aūt impunita audatiā preſtāt vt. 23. q. 4. in c. Si audieritis. Ferro igit̃ abſcidenda ſūt vulnera que fomentoꝝ non ſentiūt diſciplinam vt. 82. di. c. Plurimos. ⁊. 16. q. 2. ca. i canonibus. extra de offi. ordi. c. Irrefragabili. Nā ⁊ Oratiꝰ inquit. Oderūt peccare boni virtutis amore. Oderūt peccare mali formidine pene. Ne igit̃ alij ſumant exemplū delinquēdi mali nō ſunt diu tollerandi ſed ſm leges iuſte ⁊ grauiter puniēdi ſunt qꝛ vt dicit Gre. 45. di. c. 2. ⁊. 50. c. ſi quis ⁊. 82. c. Quia aliqñ dum vni parcunt vniuerſe eccleſie moliūt̃ interitū que ē iſta bonitas ⁊ miſericordia vni parcere ⁊ oēs in detrimentum deducere? poluitur eni ex vno peccatore populꝰ ſicut ex oue morbida grex vniuerſus infirmat̃. h ibi. ⁊. ff. de penis. §. ſi. l. aut facta ⁊ ad. l. aq. l. Ita vulneratꝰ dr̄ trāſgreſſiōis vltio fit ceteris interdictio delinquendi ⁊. C. de inceſtis ⁊ inutil' nup. l. aliqñ ſcribit̃ diſſimulatione culpabili nefanda licētia roboratur. Preterea ē fienda tal' correctio ad vtilitatē eoꝝ qui corrigūtur ne in peccato ſuo moriātur quia. 82. di. c. presbiter ⁊. 88. di. c. Error. Mortē languentibus probat infigere qui hāc cū poſſit excludere nō excludit. h ibi. Qđ cōfirmat oratius di. Continuo culpā ferro cōpeſce priuſqꝫ dira per incautū ſerpant cōtagia vulnꝰ. Corpora vix ferro quedā ſanant̃ acuto. Auxiliū multis ſuccus ⁊ herba tullit. Sup oīa aūt

talis punitio ē fienda ne iraſcatur de⁹ quia
Augu.23.q.4.c.Si ea de q̄bus deus vehe
menter offendit̄ inſequi vel vlciſci differi
mus ad iraſcen. vtiq̃ȝ dei patientiā ꝓuoca
mus.Si igitur delinquēti ē adhibēda cor
rectio. nec maloꝝ eſt diſciplina ſpernēda.
vt dr̄.23.q.4.c.Nabuchodo.§.his oībus.
Curet igitur his q̄ ꝓuincie preeſt malis
hominib⁹ purgare ꝓuinciā ſuā.Ita ſcribit̄
ff.de officio preſi.l.3.Et l.Cōgruit. h̄ ille.
Hec aūt punitio maxima diſcretiōe ē faciē
da ⁊ precipue triplici.¶ Prio vt fiat iuſti
tia cū miſericordia q2 vt dicit Hiero. i trā
ſitu Juſtitia ſine miſ̄icordia crudelitas ē.
h̄ ille.Puniēdi ergo ſic ſūt ſcelerati vt ſit
cā ſalutis aie.Ideo cauendū ē ne parcēdo
corpori aie dānationis cām preſtent nā vt
experimēto pȝ multi ad mortē dānati cōfi
tentur ⁊ ↄteruntur de peccatis ſacramēta
percipiūt ⁊ bene diſpoſiti moriūtur qui ſi
peccatis eoꝝ ignoſcat̄ in peccatis moriun
tur.Ex quibus oībus pȝ vt dictū q̄ non ē
impietas ſȝ potius pietas impiū occidere
⁊ punire vñ.23.q.5.c.nō putes dr̄. Non pu
tes te tūc amare ſeruū qn̄ eum non cedis
Et idem in.c. Qui malos ait.Hiero.Qui
malos percutit eo q̄ mali ſunt. ⁊ hȝ vaſa
īterfectiōis.i.ptāte vt occidat peſſimos
miniſter ē dn̄i.hec ille.Faciat igitur mini
ſter iuſtitie ſicut di. Seneca in libro de
penarum varietate Ita rectorem proce
dere decet vt prio molib⁹ verbis conciliet
aīos deinde trāſeat ad triſtiorē orōnem
que moueat adhuc exprobret ad vltimuȝ
penas leues.⁊ reuocabiles decernat vltia
ſcelera vltimis ſuplitijs puniat h̄ ille. Tul
lius quoq̃ȝ in libro de officijs ꝑpulchre in
quit.Nihil ē laudabili⁹ nihil magno ſpcla
roq̃ȝ viro dignius placabilitate ⁊ clemen
tia que tn̄ ita ꝓban.ē vt adhibeat̄ rei pu
blice cauſe ſeueritas ſine qua non pōt ciui
tas adminiſtrari oīs ēt aīaduerſio ⁊ caſti
gatio dȝ vacare a ↄtumelia nec ad ei⁹ qui
punit aliquē ſed ad reipublice vtilitatē re
ferri.h̄ ille.Qn̄ ergo nō proſint verba pro
ceden.ē ad verbera quia vt dicit ph̄s.10.
ethi. Si verba ſatis eſſent ad facien. nos
bonos multā ac magnam mercedē merito
reportarēt.⁊ oporteret illa pare.Nūc autē
ↄſtat ea nullā vim hēre vt ꝓuocare ⁊ pro
pellere iuuenes eos q̄ ingenui ſunt poſſint
generoſumq̃ȝ morē ⁊ vere virtutis aman
tem veritati obnoxiū facere ſȝ vulgus nō
poſſe ad probitatē perducere nō eni tales
ſunt vt verecondia obtēperent ſȝ metu.vȝ
vt a prauis propter turpitudinē abſtineāt
ſed propter penā.h̄ ille. Fiat ergo iuſtitia
circa miſ̄icordia p̄dicto modo ⁊ etiā corre
ctis ⁊ penitentib⁹ indulgētia largiat̄. q2 ð
re.in.libro.6.peccati venia niſi correcto nō
datur.hoc etiam docet.Virgi.6. Eney.di.
Hec tibi erūt artes pacēq̃ȝ iponer̄ mores
Parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos.
hec ille. ¶ Scd̄o vt vnuſq̄ſq̃ȝ ſm qualita
tem ⁊ quātitatē criminis corrigat̄ ⁊ ēt con
dictionis pſone q2.50.di.in.c. Quē maior
ſequit̄ culpa maiori plectat̄ vindicta.⁊ .C.
de epi.⁊ cle.l.ſi quēq̃ȝ. Quos par facinus
inquinat ⁊ equat vtroſq̃ȝ peccata ↄſimilis
cōmitetur.Et ideo dicit Tul.in libro ð of.
Cauendū ē etiā ne maior ſit pena q̄ȝ culpa
Et ideo cohibēda ē ira maxie in puniēdo.
Nunq̄ȝ.n.irat⁹ q̄ ad puniendū accedit me
diocritatē illā que ē inter nimiū ⁊ paꝝ reti
nebit.Iniquum enim iudicam⁹. vt alieno
odio aliq̄s pregrauet̄.dicit.Imperator.C.
de inoffi.teſta.l.ſi q̄s in ſuo.§.legis.⁊.ff.ð
nego.ge.l.pompei⁹.⁊.50.di.c. Quia tua ⁊
25.q.1.c.1.dicitur. Sicut in ceteris ita ⁊ in
huiuſmodi cauſis ex pſonaꝝ condictione
⁊ reruȝ qualitate pene ſunt extimande ne
quid aut durius aut remiſſius conſtituat̄
q̄ȝ cauſa poſtulabit.h̄ ibi.Hac etiam diſcre
tione nō dȝ pari pena puniri qui raro ⁊ ſe
pe delinquit.nam. C. de epi.audi.l. nemo
ſcribitur.Remiſſionē venie crimina niſi ſe
mel comiſſa nō habeant vt in eos anguſte
liberalitatis reſtrenet̄ humanitas qui im

pietatem deterio admiſſi non emendatiōi ſed potius conſuetudini deputarit. h ibi Unuſquiſqȝ igitˀ pro crimie quo fuerit deprehenſus modū congrue ſeueritatis accipiat. C. de penis. l. ne qs. Et in auc. de non alie. aut pmu. rebus. §. Quia vero. ¶ Tertio debet vti alia diſcretiōe vt interduȝ detrahatur ſeueritati iuſtitie propter multitudinem delinquentiū. Naȝ ſcribitur ⁊ fuerūt verba Augu. vbi multoꝝ ſtrages iacet ibi ſubtrahendū ē aliquid ſeueritati. 9. q. 1. ordinatiōes. ⁊. 50. di. vt cōſtitueretˀ. ⁊ extra de trāſac. c. fi. ⁊ ēt notatˀ per glo. ordinariaȝ in. l. aut facta. §. fi. ff. de penis. ⁊ ēt ſcribitur ꝙ ſeueritas in peccata paucoꝝ exercenda eſt. 44. di. Comeſſatiōes. Item ſȝ leges ciuiles interdū rōne etatis vel alijs rōnibꝰ vel cauſis ſeueritati iuſtitie detrahitur vt C. ex qbꝰ cauſis infamia irro. l. ⁊ ſi ſeuerior Et plene no. eo. ti. le. qd ergo. §. pena grauior. Itē aliqñ ecōtra augetˀ ipſa ſeueritas ⁊ iuſte vt pp frequētiā delictoꝝ vt. d. l. aut fca. §. fi. ff. ð penis. Scđȝ ergo ꝙ dicit Seneca vbi ſupra. p cuiuſcūqȝ morbo medicina queratˀ. hūc ſanet verecūdia hūc peregrinatio. hūc dolor hūc egeſtas hūc ferrū. Corrigēdus ē peccans admonitiōe vi molliter ⁊ aſpe melioꝛqȝ tā ſibi qȝ alijs faciendus. Sȝ ſine obiurgatiōe pꝛimū ſecreta deinde publica emēdare tēptabit. Si verbo ſanatˀ neqs. ignominiā ⁊ vincula ⁊ carcerē adhibe duriora remedia ſolidata negtia deſiderat. hec ille. Magna igitˀ diſcretione exercenda ē iuſtitia ne mali multo plus inſolleſcant ⁊ veri boniqȝ homines nō deprimantur ſȝ potius ſemp ⁊ boni exaltētur ⁊ ſceleſti puniātur vt i oibus deus honorificetur in ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Dñica eadē infra oiē de excellētia ⁊ commendatiōe virtutis iuſtitie. Sermo. 55.

Sanguis xpi q p ſpūm ſcūm ſemetipſm obtullit imaculatū deo emūdabit ꝯſciam noſtrā ab opibꝰ mortuis. Scribuntur h verba ad hebꝛe. 9. ⁊ i epła oc. do. Nihil in rebꝰ humanis fratres in xpo chariſſimi meliꝰ reperiri pōt dum i hac vita peregrinamur ſicut iuſtitia ð qua. 12. q. 2. c. Cū deuotiſſimā ſcribitˀ. Summū in rebus bonum ē iuſticiam colere ⁊ ſua vnicuiqȝ iura tribuere. h ibi. Ipſa eni ciuitates ꝓuicias ⁊ regna cōſeruat obtinet virtutes nutrit cōcordiā ⁊ pacē inter homines ipſa acqrit diuitias ⁊ oīa tpalia bona augmētat ipa ē totius rei. pu. gubernatio. Qua ex re ſūmꝰ oipotens deꝰ ad cōſeruatiōnē vniuerſi ſup omnē humanā creaturā ordinē ⁊ rigorē iuſtitie inſtituit ptātes ⁊ principes vt dicatˀ apłs ad Ro. 13. c. Non ē poteſtas niſi a bo vñ ſȝ doctrinā petri apłi pꝛie canonice ſue c. penul. Quilibet gubernator ⁊ pꝛīceps tꝫ locū dei ait eni. Si qs admiſtrat tanqȝ ex virtute quā admiſtrat deꝰ vt i oibus honorificetˀ deꝰ. h ibi. Idcirco Egidiꝰ ð regimie pꝛicipū dicit. Sicut eni venus que dˀ lucifer i ſero ⁊ mane apparet i celo pulcherria ⁊ admirabilˀ ſic ⁊ iuſtitia pꝛīcipis in terra. Quā ſumopere comēdare volens ipſe deꝰ q eſt ſūma iuſtitia nō niſi p ſatiſfactiōnē ⁊ filij ſui icarnati mortē ⁊ paſſionē mundum redimere voluit ſicut dicunt pꝛedicta verba apłi. vȝ Sanguis xpi q p ſpūm. ſcē. Determinatis igitur ſubſtātijs partibus ⁊ cōditionibꝰ iuſtitie in ſupꝛioꝛe ſmone in pñti quāta ſit eiꝰ dignitas ⁊ qȝ ſit comēdabilis triplici via aperiemꝰ. ¶ Pꝛio via rōnis ¶ Scđo via auctoꝛitatis. ¶ Tertio via exemplificationis.

¶ Pars pꝛia huius ſmonis in qua demōſtratur excellētia et dignitas iuſtitie multiplici ratione.

Prio igitˀ dico comendabilē eſſe ⁊ digniſſimā virtutem iuſtitie ⁊ hoc triplici rōne. ¶ Pꝛio rōne ſuperationis. ¶ Scđo rōne ꝯſeruatiōis. ¶ Tertio rōne oppoſitiōis. ¶ Pꝛio ꝓbatˀ rōne ſupatiōis ꝓ cuiꝰ declaratiōe oꝛitur dubiū an iuſtitia ꝓheminat iter oēs virtutes morales qui

vr̄ q̄ sic ait .n. Tulli⁹ in p̄rio de officijs iu stitie splēdor ē maximus ex quo boni viri noiantur. & i auc. vt oēs obediāt iudi. pui. in prin. col. x. dr̄. Unam qdem esse omniu3 perfectissimā virtutē arbitran. ē hominib⁹ que iura omnibus distribuit. h̄ est ex cā co gnominata iustitia. Preterea phs i tertio thopi. dicit iustitia vtilior ē fortitudine. Nā si oēs iusti essent nihil esset vtilis for titudo si oēs essent fortes vtilis esset iusti tia. h̄ ille. ergo si preclarior est fortitudine ergo & ceteris virtutib⁹ moralibus. S3 cō trariū vr̄ q: fm phm secūdo ethi. c. tertio Uirtus ē circa bonū & difficile s3 fortitudo ē magis circa difficilia q̄3 iustitia. i. cōtra pericula mortis. vt dr̄ tertio ethi. ergo for titudo ē nobilior iustitia. Preterea vr̄ no bilior eē libalitas ad iustitiā ptinet redde re alteri qd̄ suū ē ad liberalitatē āt ptinet de pp̄rio dare qd̄ ē virtuosius ergo &c. Itē vr̄ q̄ nobilior sit magnanimitas q: nihil ornatur nisi p aliqd dign⁹ se: s3 magnani mitas ē ornamentū iustitie & ēt ceteraru3 virtutū vt dr̄. 4. ethi. ergo &c. Ad hāc dubi tationē respō. B. Tho. sa. se. q. 58. ar. vltio di. Qd̄ si loquamur de iustitia legali mani festu3 ē q̄ ipsa ē preclarior inter oēs virtu tes morales in quantū bonū cōe p̄heminet bono particulari vni⁹ psone vt dictū est. & pp hoc dicit phs. x. ethi. q̄ p̄clarissima vir tutū videtur eē iustitia neq3 eni hesperus neq3 lucifer ita ē mirabil. & addit iustitia legalis virtus ē maxīe perfecta qn̄ perfe ctio virtutis vsus ē & in ipsa simul ois vir tus. h̄ ille. Bene ergo dr̄ q̄ est omniū pfe ctissima in suplatiuo gradu q excedit oēs & nullus eā vt hētur. ff. de verbo3 obli. l. vbi aūt. Nā si etiā loquamur d̄ iustitia par ticulari precellit inter alias virtutes mora les nō solū ex parte subiecti q: s. ē in nobi liori parte aie. i. in volūtate alijs virtutib⁹ moralibus existētibus i appetitu sensitiuo ad quē pertinēt passiones que sunt mate ria alia3 virtutū moralium. Quinimo ēt excellit ex parte obiecti q: aliē virtutes laudantur solū fm bonū virtuosi iustitia vero laudatur fm q̄ virtuosus se bene h3 ad aliū. Cum igitur cetere virtutēs p̄sint solū habentibus & nō alijs iustitia āt sibi & alijs prodest & nō simpliciter alijs s3 omni bus in mūdo existētibus prudētia enim tēperantia & fortitudo solū pdest habenti vt infra dicet. Justitia āt & sibi & vniuerso mūdo. Ipsa eni inducit in seipso puritate3 in p̄ximo caritatē & in toto mūdo tranqui litatē p3 propositū. ¶ Prio inducit i seip so puritatē quia primū preceptū iustitie ē honeste viuere ergo quantū ad se vtilis ē p3 hoc. l. iustitia. §. i. ff. de ius. & iur. & Insti. codē ti. §. iuris pcepta. vbi dr̄ iuris pcepta sunt hec. Honeste viuere alte3 nō ledere sua vnicuiq3 tribuere. ¶ Secūdo iustitia inducit i p̄ximo caritatē nā caritas p̄ximi est dilectio in qua tota lex impletur vnde ad gal. x. Ois lex in vno fmone impletur Diliges p̄ximū tuū sicut teipsu3. h̄ caritas inducitur per iustitiā cum inter alias par tes iustitie. He sunt secundū Macrobiū i libro de somno scipiōis. s. Innocētia. Ami citia. Concordia & pietas religio affectus & humanitas. Si igitur iustitia predicta i ducit quid aliud facit q̄ caritatem induce re in proximo amicitia. n. dicitur ab amore vt dicit Tullius in libro de amicitia si er go inducit amorem in proximo sic & ami citiam. Et similiter inducit cōcordiā qd ē āt inducere concordiā nisi inducere amorē & caritatem in proximo & cū inducat mise ricordiā quid ē proximo misereri nisi cari tas p̄ximi. ¶ Tertio iustitia iducit i toto mūdo trāqlitatē q: vt dictū ē in fmōe p̄ce dēti p ipam malo3 coercet audacia & tuta fit iter improbos inocentia p ipsam enim bono3 salus & columitas pcuratur vt. C. de serijs. l. prouintia3. S3 ista in ratione se quenti melius aperiētur. Est igitur iusti tia preclarissima virt⁹ inter omnes virtu tes morales qd̄ ɔfirmat phs p̄rio Retho.

di. Necesse ē maximas virtutes esse eas: que sunt alijs honestissime siquidem ē virtus potētia benefactiua .ppter hoc fortes ⁊ iustos maxime honorant. ⁊ tñ fortitudo ē vtilis in bello iusticia aūt ⁊ in bello ⁊ in pace. ⁊ Ambr. pri° li. de officijs dicit iust⁹ cōia habet pro suis sua pro omnibus iusticie ē prima pars in deum. sa in p̄riam. tertia in parentes deinde in oēs ex qua oriūtur pietas misericordia. ⁊ alie species que dicte sunt. ¶ Dicas igit ad primū argumētum in oppositū. Quod ⁊ si fortitudo consistat circa difficiliora non tñ circa meliora cum sit solū in prelio vtilis iusticia aūt semp ⁊ in omni tpe siue tempore pacis siue belli siue tristicie vel gaudij. ¶ Ad sc̄m dr̄ q̄ liberalitas ⁊ si de suo det non tamen hoc facit nisi inquantū considerat proprie virtutis bonum iusticia aūt dat alteri qđ suum ē quasi considerans bonum cōmune. preterea liberalitas fundaē supra iusticiam per quā conseruaē vnicuiqꝫ ius suū. ¶ Ad tertium dicendū q̄ magnanimitas, inquātum subuenit iusticie auget eius bonitatem que tñ sine iusticia nec virtutis rōnem haberet ⁊ sic pꝫ q̄ iusticia ē comendabilis ⁊ excellens rōne superationis oīum virtutū moraliū. ¶ Secundo idem probaē rōne ꝯseruationis: q: res publica absqꝫ iusticia ꝯseruari non pōt. vñ Salustius in cathelinario dicit Romani his duabus artibus audacia in bello ⁊ vbi pax euenerat equitate rem pu. curabant. In pace bñficijs magis q̄ꝫ timore imperiū gubernabant. ⁊ accepta iniuria parcere q̄ꝫ sequi volebant igiē domi ⁊ militie boni mores colebātur concordia maxima auaricia minima erat ius bonūqꝫ apud eos non magis legibus q̄ꝫ natura valebat lites discordias cōurātōnes cum hostibus exercebant ciues tempera ti in amicos fideles erāt. hec ille. Et Aug. sapientum sñias recitans. 7. de ci. dei. c. 19. concludit hoc verissimū esse. vꝫ. sine suma iusticia rem pu. regi non posse. Nam leli⁹ dixit. Nihil sic inimicum q̄ꝫ iniusticiam ciuitati: nec omino nisi magr̄a iusticia regi aut stare posse res pu. Hoc aūt declaratur triplici respectu. ¶ Primo q: p iusticiam vt pꝫ ex dictis in sermone p̄cedenti mali deterrentur ⁊ boni conseruanē vt etiaꝫ habetur. ff. de penis. l. capitaliū. §. famosos ⁊ l. aut facta. §. fi. Nam p ipsaꝫ si punitur malus reliquis incutiē metus. ⁊ isto mō pax ⁊ tranquilitas conseruaē. vt habeē. C. ad. l. iul. repen. l. i. ⁊. ff. depositi. l. bona fides ⁊ § custo. re. l. diuus. Ex quibus concludiē q̄ cum iusticia vicia excludat virtutes etiaꝫ introducat: quia sic scribit beatus Ambr. Cum renunciaē improbitati statim assistit virtus egressus eni malicie virtutis operatur ingressum eodem studio quo crimē excludiē inocentia copulatur. 32. q. i. c. Cum renunciaē. Nam cū bonum malūqꝫ contraria sint ꝺm Boetium ⁊ virtus ⁊ vitiū merito ad remotioné vnius sequiē posito alterius q: in quibuscunqꝫ contrarijs ad positioné vnius sequiē remotio alterius ⁊ ꝯ̄ vt hētur. ff. de diuor. l. fi. ⁊ de cōdi. ⁊ demō. l. titie si nō nupserit. ipsa aūt iusticia remouet vitia puniendo ea. punit. n. homicidas capite vt scriptū ē ad. l. corne. de sicha. l. 3. §. i. ⁊. l. prima eodē ti. Punit ⁊ adultos gladio vt habetur. C. ad. l. iul. de adul. l. q̄uis Punit falsarios deportatione ⁊ omniū bonorū publicatione vt habeē. ff. ad. l. cor. de falsis. l. i. §. fi. Punit sacrilegos capite vt habeē. ff. ad. l. iul. pe. cu. l. Sacrilegij punit fures ⁊ latrones ⁊ huiusmodi vt pꝫ in volumine de peccatis ⁊ ēt i hoc volumine locis debitis. ergo pꝫ ppositum. ¶ Secūdo pbaē iusticiam necessariā esse ad conseruationé rei pu. q: vt dictum ē in rōne p̄cedēti vtilis ē ⁊ necessaria oī tpe. tpe vꝫ pacis q: ꝺm pphiam iusticia ⁊ pax osculate sunt tpe ēt belli: q: eo tpe ius militare ⁊ belli inferendi disciplina militaris per iusticiaꝫ conseruatur vt habetur di. i. in. c. ius militare ⁊. ff. de re, milita. per totum. per hanc

ergo vtrūq3 tp̄s. s. pacis ⁊ belli conseruat vt hētur in prohemio. insti. in principio. ¶ Tertio pbatur iustitiā esse necessariā ad cōseruationē rei.pu. quia vz pdest bōis ⁊ mal' pdest magnis ⁊ paruul' pdest oib⁹ vt eni. Tulli⁹ .2. libro de officijs. Qd̄ omnibus necessaria ē oppinio iustitie ⁊ solitario ⁊ hiis q emunt ⁊ vendūt conducūt ⁊ locant alijsq3 qui negotijs iplicantur cui⁹ tanta vis ē vt neq3 illi qui maleficio pascūtur possint sine periculo iustitie viuere nam ⁊ princeps latronū nisi equaliter predam dispartiat aut interficiet a socijs aut relinquet male se hz res cū qd̄ virtute effici dz id pecunia tentatur. h̄ ille. Est igit iustitia vtil' ⁊ necessaria bonis qz cum malis habitare non pōt sicut scriptū est extra de ver. si. c. forū in fi. Justitia cū scelerato nō pōt habere cōmertium ⁊ tn̄ ēt malis necessaria iustitia. i. qd̄ in iniustitia sua querūt iustitiā esse aliquā iustitie vmbrā habēt qd̄ sonant dicta verba Tulij. iō Ber. ostēdēs iustitiā oībus eē necessariā ⁊ vtilē in quodā sermone de aduentu sic inqt. Justitia est virtus que reddit vnicuiq3 qd̄ est suū superiori. s. equali ⁊ inferiori prelato eni debetur obediētia ⁊ reuerētia pari cōsiliū quo erudiat ignorātia auxiliū quo iuuetur infirmitas Inferiori custodia vt non regnet peccatū in mortali corpore ad Ro. 6. ⁊ disciplina vt dignos penitētie fruct⁹ faciat quibus dz adiungi in deuz vt ibidē dicit ⁊ hi septē sunt columne quas edificauit sapiēcia i domo sua puer. 9. c. h̄ ille. Cū igitur iustitia totū mundū conseruet iure dr̄ sūmū bonū Et sic pz scd̄a rō excellētie ⁊ dignitatis ipsius. ¶ Tertio idē pbatur rōne oppositionis. s. iniustitie que ē maximū peccatū contrariū ipsi iustitie de qua Deutro. 25. dicit deus aduersatur omnē iniustitiā ⁊ ps. 5. Non permanebūt iniusti ante oculos tuos ⁊ Eccle. x. Regnū a gente i gentē transfert pter iniustitias ⁊ iniurias. Et iō quia cōtrariorū eadem ē disciplina sicut iniustitia ē grāde pctm̄ iustitia excellens virt⁹ ē p cuius declaratione tria breuiter notāda sunt. ¶ Primo notan. est hz Tho. scd̄a scd̄e. q. 59. ar. 1. Qd̄ iniustitia illegal' que opponitur legali iustitie ſm essentiā est vitium spēale inquantū respicit speciale obiectū. s. bonum cōe qd̄ contēnit sed quantū ad intentionē est vitiū generale qz per contemptū boni cōis potest hō ad omnia peccata reduci ⁊ sic oīa vitia iq3tū repugnauit bono coi iustitie rōnem habent quasi ab iniustitia deriuata. ¶ Scd̄o notan. est ſm Ric. in tertio di. 35. ar. 3. q. 6. q multiplex reperitur iudiciū quoddā enim ē iudiciū vsurpatum sicut hō cum iudicat inter homines nō sibi subditos quoddā vero est iudiciuz temerariū qn̄. s. sententiat de dubijs vl' de ocultis per aliquas leues ꝯiecturas quoddam insuper iudiciū peruersuz qn̄. s. homo ꝯ rectitudinē iustitie sententiat. Et istis trib⁹ modis comittit iniqtas iniustitie ꝯ iustitiā rectā ex qua fit iudiciū iustū ⁊ licitum presidentis auctoritate ſm rationem rectaz prudētie. ¶ Tertio notan. est q cōtēnere proximū ⁊ famā eius ledere vel ipz dānificare quoquo modo nisi ex certa ⁊ legiptima cā ē iniuriari eidem ⁊ cōtra iustitiā facere quapropter facta dubia proximorum q in partē peiorem interpretatur proximū ꝯtēnit de ipso male opinādo sine certa cā ⁊ cōtra iustitiā facit. Nā extra d̄ re. iur. c. Estote misericordes dicit. Hoc loco nihil aliud precepi existimo nisi vt ea facta que dubium ē quo aīo fiant in meliorē partem interpretamur ex qbus oībus claret quantū malum sit cōtra iustitiā facere ⁊ ex consequēti quāta excellētia sit perfecte iustitie pateq3 pars pria huius ſmonis.

¶ Pars secūda huius ſmonis in qua commendatur virtus iustitie varijs ⁊ diuersis auctoritatibus.

SEcundo in isto ſmone virtutē iustitie esse pclarā ⁊ excellētē probatur

triplici auctoritate.s.diuina canõica ꝛ poli.
¶ Prio auctoritate diuina noui ꝛ ve.te.
sic discurrendo.
¶ Nũqd pdes iustũ cũ ipio.q.d.ñ gen.18.
¶ Dẽas iustitiã corã dño dõ tuo.deu.24.
¶ Si iustificaꝛ me voluero osi.9.m.iob.9
¶ Dñe qs hitabit i t.t.aut.q.r.i.m.s.tuo.
Qͦ ingreditur sine macula ꝛ operatur iu
stitiam. ps.14.
¶ Retribuet mihi dominus secundũ iu
stitiam meam ps.17.
¶ Vox exltatõis ꝛ salu.i ta.iustoꝝ ps.117
¶ Initiũ bone vite facere iustitiã accepta
ẽst apð deũ magis imolare hostias.pu.16.
¶ Iust⁹ q ambulat i simplicitate sua bea
tos post se filios derelinquet puer.20.
¶ Sũt iusti qbus mala proueniunt quasi
opera egerint impioꝝ. Ecclesia.8.
¶ Iustus si morte preoccupatus fuerit
in r.e. Sapien.4.
¶ Pro iustitia agonizare p aĩa tua ꝛ vsqꝫ
ad mortẽ certa pro iustitia. Eccle.4.
¶ Bti q esuriũt ꝛ sitiũt iustitiã ꝛc̃. mat.5.
¶ Attẽdite ne iu.vr̃am f.c.ho.ꝛc̃.Ibidem.
¶ Ille arguet mundũ de peccato ꝛ de iu
stitia ꝛ de iudicio ꝛc̃. Io.16.
¶ State succincti lumbos vr̃os in verita
te ꝛ induti loricã iustitie Ephe.6.
¶ Si scitis q: iustus ẽ scitote qm̃ oĩs qui
facit iustitiã ex eo natus est. 1.Io.2.
¶ Idẽ pbatur auctoritate canonica.Nã
2.q.4.c.Mẽnam.grego.in registro dicit.
Sicut dignũ erat vt si in aliquo re⁹ existe
ret.culpam in eo canonice punirem⁹ ita di
gnum nõ fuit vt eum adiuuãte innocẽtia
diuti⁹ retinere vl' affligere in aliquo debe
remus.Et in.c.Quarto.e.q.idẽ gre.dicit.
Sicut in contumacia existentib⁹ seueros nos
esse cõuenit sic humilitatis ꝛ penitentib⁹
misericordiã negare nõ debem⁹.h ibi.Item
5.q.4.c. In loco scribit.Cultũ n. suũ iusti
tia pdit qñ silentia iudicij obstrepentium
turba confundit.d.ppheta. Erit cultus ti
silentium iustitie.Et.xj.q.3.c.Nõ licet.Isi
dorus dicit.Pauper dum nõ habet quid
offerat non solum audiri cõtẽnitur ſꝫ etiã
cõtra veritatẽ opprimitur cito violatur au
ro iustitia nullãqꝫ reus pertimescat culpã
quã redimere minus existimat.h ibi.ꝛ.xi.
q.1.c.Iustitie scribitur.Iustitia actõnis or
do suadet vt q: a successorib⁹ desiderat suã
mãdata seruari decessoris sui proculdubio
voluntatẽ ꝛ statuta custodiat.hec ibi.ꝛ.45.
di.c.lꝫ vbi dicitur.Sicut nõ vlt quisquã se
alioꝝ iudicio pregrauari ita non audeat
alijs inferre qð sibi nõ vult fieri. Et de pe.
di.2.§.opponitur.ait Hiero.Neqꝫ enim iu
stitie dei ẽ vt obliuiscaꝛ opeꝝ bonorum ꝛ
ministerij qð propter nomen eius exhibu
stis i sanctos ꝛ tantũ meminerit precepto
rum.h ibi.Et in.c.di.c.Si peccatũ Hiero.
dicit.Re vera dei grandis iniustitia ẽ si
tantũ peccata puniret.ꝛ tm̃ bona opera su
sciperet.h ille.q.d.q deus singulariter pre
miat opa iustitie.Et.1.q.3.c.vendentes.re
prehendit grego.p pecunia iustitiã facien
tes.d.Iustitiã vendere ẽ hanc pro premij
acceptiõe seruare.vñ ꝛ Augu.dicit in coi
bus sermonib⁹ dicit smone.8.Iustitia ve
ra ꝛ perfecta ipsa ẽ que nõ facit alijs qð si
bi nõ vult fieri sed si quis nõ vult omnib⁹
hominibus benefacere põt omnibus ho
minibus bene velle põt dicere aliquis fa
cultatem nõ habeo nũquid põt dicere bo
nam voluntatẽ habere nõ possum?Et itẽ
libro.6.musice.c.4.dicit.Iustitia ẽ ordina
tio anime qua nulla seruit nisi vni deo.nul
li equari nisi purissimis animis.nulli do
minari appetit nisi nature inferiori atqꝫ
corporee.Et li.4.de ci.dei.c.4.inquit.Re
mota iustitia quid sunt regna nisi magna
latrocinia quia ꝛ latrocinia quid sunt nisi
parua regna?Manus eteni ipsa hominũ
imperio principis regitur pacto societatis
astringitur placiti lege preda diuiditur.
Hoc malũ si in tm̃ perditoꝝ hominũ acces
sibus crescit vt ea loca teneat sedes consti
tuat ciuitates occupet populos subiuget.

Euidētius regni nomen assumit qd ei iam in manifesto cōfert nō dēpta cupiditas sz addita impunitas. Eleganter enim et veraciter Alexan. illi magno quidā cōprehensus pirata respōdit. Nā cū idem rex hominū interrogasset. Quid ei videretur vt mare hēret infestū? Ille libera cōtumelia. Quid tibi inqt vt orbem terrar. Sed q: id ego exiguo nauigo facio latro vocor quia tu magna classe impator. h. ille. ¶ Tertio idē pbatur auctoritate polytica phor. mora. et legum ciuil. ū. Nam Tullius tertio libro de officijs dicit Justitia ē vna omniū domina reginaq3 virtutū. Et idē in tertio de of. ait Qui verā iustitie gloriā adipisci vlt. iustitie fungat officijs. Et in libro de legib9 addit. Justitia ē obtēperatio legib9 scriptis institutisq3 populor. idipsū āt iustissimuz ē iustitie mercedē nō querere. h ille. Plato ēt sic iustitiā comēdat di. Non pōt comprehendi forma iustitie nisi pri9 iniustitie scries discutiatur. Nō solū sapiētia que remota ē a iustitia calliditas potius q3 sapiētia appellanda ē vnde etiā anim9 paratus ad periculū si sua cupiditate nō omniū vtilitate impellitur audacie vocat hoc poti9 q3 fortitudinis illa est iustitia verissima que erga inferiores seruatur. Et in libro d legibus idē plato ait. Nullū. n. supplicium lege factū ad malū tendit. sed duorū alter semp fere solet efficere. Nam aut melior. aut minus prau9 qui penas edidit factus est. h ille. Cleobalus etiā phs docebat iniustitiam fugere. Socrates quoq3 in sententijs dicit. Caue ne ob libidinē seueritatem iustitie amittas. Et iterum idem Socrates ait. Iniuste defensionis confidentiā deuita et ne te permittas impudentia decipi. nec cupiditate circūueniri. hec ille. Pitagoras insuper inquit. Stateram ne transileas. i. ne pretergrediaris iustitiam Aristoteles relinquo qui per totum. 5. librum ethi. Justitiam comēdat. Qui etiam predicta addit. Iniustam videtur facere deterius q3 iuste pati. Et iter iustitia legalis virtus ē perfecta nō simpliciter. sed ad alterum propter hoc preclarissima virtutis videtur esse. Et iterū ibidem ait. princeps iustum custodire debet. h. ille. Tales etiā phs vnus de septem sapientibus. Interrogatus qualiter quis iuste viuere posset respondit. Que si iubet alijs ipse agat. Postremo Seneca in libro de quatuor virtutibus inquit. iustitia ē nature tacita conuentio in adiutorio multorum inuenta. Et iter idē dicit. Quid ē iustitia nisi diuina lex et vinculū societatis humane quisquis hāc sectari desideras time deum prius et ama vt ameris a deo amabis eni deum si eum in hoc imitaberis vt velis omnib9 prodesse et nulli nocere. Preterea comēdatur iustitia auctoritate legū ciuilium. Nā ff. de iu. et iu. l. pria circa prin. dicit Vlpian9 iustitiam naturā colimus boni et equi notitiā profitemur equū ab iniquo separantes licito ab illicito discernētes bonos nō solū metu penar ver et premiorū quoq3 exhortatiōe meliores efficere cupiētes verā nisi fallor phiam nō simulatam affectātes. Et i auc. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. itaq3 col. scda et ostitutiōe. 2. Imperator dicit. Itaq3 deo et saluatori nostro omnes offerant hymnos pro lege quā eis dedit et primas habitare caute et pprias facultates firmissime hēre et iudicium frui iustitia. Nam propterea posita ē vt iustitiaz que in lege ē valeamus domino deo vouere et nosmet ipsos et nrm comendare imperiū et non videamur despicere hoies oppssos ꝯ iustitiā quos nob tradidit de9 vt eis p oia pcim9 ei9 sequētes benignitatē. et i auc. d non eli. h. o. iub. col. i. ostitutōe pria. Equalitatis eni et iustitie sum9 amatores quā i oib9 volum9 obtinere etc. Et. C. de custo. reo. l. a. In quacumq3 cā reo exhibita fient accusatore existat siue cū publice sollicitudis cā pducerit statī debeat iustitia fieri vt noxi9 puniatur innocens absoluatur. nec licitum sit

ministris crudelitatē suā accusatoribꝰ vendere ⁊ cōtra iustitiā inocentes infra carcerum scepta leta dare. h ibi. Quapropter in auc. vt vidi sine quoquo suffragio col'. scđa cōstitutione ħa. ⁊ Hortaſ imperator ministros iusticie. di. Sint i iudicijs ⁊ publicis discipulis exequētes qdem delicta. Innoxios āt vndiqʒ custodiētes reos impugnātes ꝯm legem presidētes collationibꝰ tanquā pr̄ filijs diligentes inocentes reos castigantes omnēqʒ iustitiā in publicis priuatisqʒ documētis eos seruātes. Et sic pʒ auctoritate varia excellentē esse iustitiā. ⁊ huius ꝯmonis ps secūda principalis.

¶ Pars tertia huiꝰ ꝯmonis in qua ꝓbaſ iustitiā comendabilem esse multiplici exēplaritate.

TErtio in isto ꝯmone ꝓbatur virtutem iustitie esse excellentē triplici exēplaritate. s. Diuia Canonica. Et polytica. ¶ Primo ꝓbatur exēplaritate diuina. iustitia eni oriſ a lege dei eterna que ꝯm ꝓphetā reddit vnicuiqʒ qđ suū ē ait eniʒ sic Semel locutꝰ est. duo h audiui q: ptās dei est ⁊ misericordia ⁊ tu reddes vnicuiqʒ iuxta opa sua. qđ pʒ triplici exēplo. ¶ Primo exēplo Jacob qui cū esset defraudatꝰ a laban auūculo suo ꝓ mercede qua ꝯuierat ei viginti ānis ꝓ Rachel ait. Sepa oēs greges tuos ⁊ oues ⁊ quodcūqʒ ruffuʒ ⁊ maculosum ⁊ variū fuerit tā in ouibus q̄ʒ in capris erit merces mea. respōdebitqʒ mihi cras iustitia mea quādo placiti tp̄s aduenit corā te ⁊ oia que non fuerint varia maculosa ⁊ ruffa tam in ouibꝰ q̄ʒ in capris furti me arguas. dixit labā gratū habeo qđ petis. gen. 30. ¶ Secūdo exēplo Moysi ad quē filie Saphasaat q mortuꝰ ē absqʒ maribus dixerūt date nob possessionē inter cognatos pr̄is nr̄i cur tollitur nomen eius de familia sua. Qđ eaꝝ cām ad iudicium domini refferēs dixit illi. Justā rem postulāt filie Saphasaat da ei possessioneʒ inter cognatos pr̄is sui. ⁊ ei in hereditate succedāt ⁊c. numeri. 27. c. vbi ponitur lex de successiōe hereditatis. ¶ Tertio exemplo Dauid q dixit ad Saul. dñs retribuat vnicuiqʒ ꝯm iustitiā suā ⁊ fidem tradidit eni te dñs hodie in manu mea ⁊ nolui leuare manū meā in xp̄m dñi ⁊ sicut magnificata ē anima tua hodie i oculis meis sic magnificeſ aīa mea in oculis dñi ⁊ liberet me de oi angustia. 1. Re. 16. ¶ Scđo idem ꝓbatur exēplaritate canonica. Nā si queratur qđ sit magis expediēs ad gubernationem rei publice vel prudētia vel iustitia respon. q̄ iustitia ꝑp tria. ¶ Primo quia habita iustitia coiter hētur oēs virtutes vñ Ambro. in exameron dicit. Ubi est prudētia ibi interdū est malitia. vbi fortitudo ibi iracōdia vbi tēperātia ibi impacientia plerūqʒ ⁊ alia vitia vbi. āt iustitia ibi ceterarum virtutū ꝯcordia. ¶ Secūdo q: sine iustitia non pōt regi res. p. vt iam supra diximus. ¶ Tertio quia operatiōes que sūt hominis ad seipsum sufficiēter rectificantur ⁊ rectificari possunt rectificantis passionibꝰ per alias virtutes morales sʒ operationes que sunt ad alteꝝ indigent speciali rectificatione nō solum per cōparationem ad opantem sʒ etiam per cōparationē ad eum ad quem sunt que rectificatio fit. per virtutē iustitie iđ Tulliꝰ dicit libro primo đ officijs. Justitie ea rō est qua societas hominum inter ipsos ⁊ vite cōitas cōtinetur ¶ Tertio idē ꝓbatur exēplaritate polytica triplici. ¶ Primo exēplaritate romanoꝝ antiquoꝝ qui rē. p. iustitia precipue ꝯuauerunt de qbus Augu. l. 5. de ci. dei. c. 12. dicit recitans sententiā cathonis di. Proinde qualis eēt illo tēpore ciuitas ⁊ antea qualis fuisset videamus i ipsa sentētia cathonis. Nolite inqt existimare maiores nros armis rē pu. ex parua magnā fecisse. si ita esset mlto eam pulcherrimā hēremus qp pe socioꝝ atqʒ ciuium. Preterea armatoꝝ ⁊ equoꝝ maior copia nobis q̄ʒ ill' est. sʒ alia fuere que illos magnos fecerūt que nobis

nulla sunt domi industria foris iustum im perium animus cōsulēdo liber neqꝫ delicto neqꝫ libidini obnoxius pro his nos habemus luxuriā atqꝫ auaritiā publice egestatem priuatim abundantiā diuitias laudamus sequimur inhertiā inter bonos ⁊ malos nullum discrimen omnia virtutis premia ambitio possidet neqꝫ mirū.vos separatim sibi unusquisqꝫ cōsilium capitis vbi domi voluptatib⁹.hic pecunie aut gratie seruitus eo fit ut impetus fiat in vacuā rem publicam hec ille. Et ideo Helinādus in gestis romanorū dicit de Traiano q̄ cum equū ascendisset ad belluꝫ profecturus vidua quedam apprehenso pede illius flens iusticiā sibi administrari petijt de filio suo inocente occiso:cui imperator cum rediero tibi satisfaciam. Cui illa quid si non rediens successor iquit meus tibi satisfaciet ⁊ illa.Quid tibi prodest si alius benefecerit iusticia enim aliena nō te liberabit ad hoc motus imperator descendit de equo ⁊ vidue examinata cā satisfecit.vnde in eius honore romani in foro statuam errexerūt: qūo in expeditionem vadens viduaꝫ liberauerit ⁊ in senatu damatum fuit.Non alter felicior augusto nec melior trayano.Et hec omnia pp̄ter administrationem iusticie.Refert ēt valerius li.6.quendam iudicem corruptum pecunia quē rex carbisses decoriauit ⁊ sup sedem vbi iudicabat posuit deinde filiū suum ad idē officium substituit.vt sic exemplum administrande perfecte iusticie caperet.vnde Augu.multa p̄clara iusticie exempla narrat romanorum in.5.de ci.dei.c.18.di.Quid ergo magnum est pro illa eterna celestiqꝫ p̄ria cuncta seculi huius q̄libet iocūda blandimenta cōtēnere si pro hac temporali atqꝫ terrena filios brut⁹ potuit occidere:quod illa nemi nem facere cogit sed certe difficilius ē filios interimere q̄ꝫ quod pro ista faciēduꝫ est ea que filijs congreganda videbantur: vel seruanda vel donare pauperibus : vel si instat tētatio:que id ꝑ fide atqꝫ iusticia fieri compellat amittere felices enim: vel nos vel filios nostros non diuitie terrene faciunt aut nobis viuentibus āmittende aut nobis mortuis a quibus nescimus vel forte a quibus nolumus possidere : sed deus felices facit qui ē mentium vera opulētia.Bruto aūt quia filios occidit infelicitatis phibet testimonium etiaꝫ poeta laudator dicit enim.

Natosqꝫ pater noua bella mouentes.
Ad penā pulchra pro libertate vocabat.
Infelix vt cunqꝫ ferēt ea fata minores.

Sꝫ versu sequēti cōsolat⁹ē infelicē dicens.

Vincit amor p̄rie laudūqꝫ imensa cupido.

Hec sūt duo illa libertas ⁊ cupiditas hūane laudis que ad facta compullit mirāda romanos.Si ergo pro libertate morituro rum ⁊ cupiditate humanarū laudum :que a mortalibus expetuntur.occidi filij a p̄re potuerunt:quid magnum ē pro illa libertate que nos ab iniquitatis ⁊ mortis ⁊ dyaboli dn̄atu liberos facit : nec pro cupiditate humanarū laudum:sed caritate liberandorum hominū non a tarquino rege:sed a demonibus ⁊ demonum principe: non filij occidunt:sed christi pauperes inter filios computant.hec ille. Titus liuius lib.2.ab vrbe condita dicit . Quod expulso tarquinio quidam iuuenes inter quos erant filij bruti qui luxuriose cum filijs tarquinij soliti erant viuere tractabant de reductione regis:sed a quodā seruo detecti Brutus consul ꝑprios filios ad pallum ligatos in cōspectu suo occidi iussit nulluꝫ doloris signuꝫ ostendēs.De quo facto sic valerius li.5.dicit brutus exuit patrem vt consuleꝫ ageret orbusqꝫ viuere.i.filijs orbat⁹ q̄ꝫ publice vindicte deesse voluit.¶ Secundo ꝓbatur exemplo saracenorū qui lꝫ veritatis luce ⁊ via sint priuati tn̄ summe iusticiaꝫ colunt blasfemantes latrones ⁊ quoslibet ribaldos suis legibus dure punientes ⁊ suū vnicuiqꝫ reddētes o vtinā sic xp̄iani iusticiā

facerent vt illi. ¶ Tertio probat exemplo gentilium antiquorũ qui ꝓpter excellentiã virtutis iusticie edificauerunt téplum in honore ipsius. Hoc enim reffert legislator C. de vete. iur. enu. le. i. §. Cunqz di. oportz eam. s. iusticiã pulcherrimo opere estruer ꝛ quasi ꝓprium ꝛ sanctissimũ templum iu sticie cõsecrare. Et eo. ti. l. 2. §. ne aũt dicit hoc iusticie rome templũ hedificatum est. Quod quidem templũ sanctissimũ iusticie é illud de quo pót dici. Quod dicit Valen tini⁹ Imperator. C. de hr̃. l. Si qui ortho. vz. nr̃e serenitatis vndiqz ad hũc exitũ p̄ udentia deducitur vt oĩpotentis dei tem pla cultu assiduo per oĩa secula seruentur. ¶ Huius templi forma talis é: q2 est qua dra vt sicut structura ꝛ edificatio sancte fi dei in quadrato lapide dr̃ esse facta vt ha betur di. 15. in canone in. c. Sicut ita ꝛ hoc q2 structura fidei fundata é in quatuor li bris sancti euãgelij i quatuor oraculis san ctoꝝ patrũ ad similitudiné quatuor flumi num paradisi vt habet in eodem. c. Sicut ꝛ in. c. ante tp̄a. ¶ Ista vero structura hu ius templi iusticie munita é quatuor libris legum p̄ quos ip̄a iusticia seruat: quia scri ptum est. per legem iusticia est ad gal. 5o isti autẽ libri sunt lib. C. lib. ff. lib. insti. ꝛ lib. auẽ. ꝛ nõ sũt plures libri legũ. ¶ Pre terea muri huius templi iusticie sũt virtu tes ꝛ istos muros debemus nobis cõstrue re pro domo Israel ne reprehẽdamur ꝛ di catur nobis ascẽdistis ex aduerso neqz po suistis uos murũ pro domo israel vt stare tis in ꝓlio in via dñi sicut dicit Ezec. 13. trã sũptiue. 43. di. c. sit rector. hi sunt muri qui vocant muri integritatis. de qbus dr̃. C. de epi. ꝛ cle. l. si quenq̃z. ¶ Preterea lapi des huius muri sunt preciosi: quia sunt nouem ꝛ non plures: quia nouem sunt or dines angeloꝝ vt dicit Gre. de pe. di. 2. c. principium. §. omnis lapis isti autem no uem lapides sunt nouem partes iusticie de quibus supra facta est aliqualis men tio. vz seueritas liberalitas. Religio pie tas inocentia. ¶ Item in hoc templo sũt septem colũne de quibus ꝓuer. 9. dicit Sa pientia edificauit sibi domũ ꝛ excidit colũ nas septem que qdem sunt quatuor virtu tes cardinales ꝛ tres theolo. ¶ Item in hoc templo sunt tecta que sic dicunt quia nos tegũt. ff. de verb. sig. l. Tigurij quia. s. iusticia tegit nos ꝛ ab omnibus iniurijs ꝛ offensionibus: quia vt dictũ est supra per eam tuta est inter improbos inocentia. itẽ in hoc templo sunt porte: quas soli iusti in gredi possunt. vnde ꝓpha hec porta domi ni iusti intrabũt in eam. ¶ Item ornamẽ ta huius templi sunt aurũ ꝛ argentũ. Naz 4. Re. 24. ꝛ. 12. q. 2. c. aurum habet q̃ de tẽ plo dñi aurum ꝛ argentum assirij abstule rũt p̄ aurum sapientia per argenum elo quentia significatur. sicut scribitur. 37. di. §. sed contra. ¶ Preterea sunt vasa aurea ꝛ argenta de quibus habet. C. de sa. san. ec cle. l. sancimus que sunt vasa de quibus di cit Ambr. in p̄dicto. c. aurum illa sunt vere vasa preciosa que aias redimunt a morte. Item ibi sunt candelabra ꝛ lucerne: que si gnificant verba doctorũ ps. Lucerna pedi bus. m. u. tuum. ¶ Preterea in hoc téplo erant religiosi sacerdotes ꝛ pontifices. re ligiosi sunt imperatores q faciunt leges p̄ quas iusticia conseruat. vnde iustinianus dictus est religiosissimus in phemio isti. circa princi. Sunt aũt religiosi qui cõdunt leges q2 prouer. 8. scribit per me reges re gunt ꝛ potentes scribunt iusticiam leges eni. sunt sacre vt dr̃. ff. de legi. sanctissime. Pontifices autem in hoc templo sunt alij principes predictas obseruantes ꝛ obser uari facientes in quorum pectore debz eẽ veritas manifesta. Nam in veteri testamẽ to inter cetera ornamenta pontifex ratio nale ferebat in pectore in quo scribebatur manifestatio ꝛ veritas: quia in pectore põ tificis manifesta debet esse cognitio veri tatis vt scribitur. 36. di. §. Ecce isti pontãq;

in vna manu virgam in alia baculum de q bus ps virga tua et ba.t.i.m.c.sũt vt per virgam significetur seueritas per baculuz misericordia. Sicut scriptum est.45.di.c.di sciplina. Et ideo et pagani põti.suos habe bant sicut fuit publius mutius vt habetur ff.de or.iu.l.2.§.post hoc. Et quintus muti us publij filius vt habet ibidem. ¶ Sacer dotes etiam in hoc templo hi sunt qui sa cris vacare debẽt vt.ff.de arb.l. Nõ disti guimus.§.Sacerdotũ.hi debẽt habere sci entiam et legem custodire: quia scriptum ẽ labia sacerdotis custodiunt scientiã et legẽ exquirunt ex ore eius: quia angelus dñi exercituum est. Malach.2.c.43.di. Sit re ctor. Sacerdotes habẽt se in tabernaculo huius tẽpli iusticie sicut tintinabula. Exo. 29.c.per quod significat vt predicationis vocem habeant dicto.c.sit rector per istos et sacerdotes possunt significari le.doc.q stant m.t.iusticie. ¶ Postremo dea que i hoc templo veneratur ẽ ipsa iusticia. vnde scribitur.ff.de iu.et iur.l.i.iusticiaz namqz colimus etc. h enim dea gestat in capite co ronam de qua aposto.2.ad thi.2.in reliquo reposita est mihi corona iusticie.que ẽ eq dem imarcissibilis. Que profecto nobis a domino dabitur per iusticie obseruationẽ in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sa post dñicam de passione.de re probatione et detestatione peccati inuidie caritati proximi contrarie. Sermo.56.

Miserũt principes et pha risei ministros vt app henderent Jesum scri buntur hec verba Jo. 7.et in euangelio occ.f. tãta est fratres in chri sto carissimi peccati in uidie iniquitas et malignitas vt etiam feli cissimus eius insidias effugere nequeat. Nam in celo empyreo hoc scelus reper tum est quando lucifer glorie diuine inui dit. et ideo ellatus noluit ei se subicere in paradiso terestri etiam fuit: quia dyabolus inuidit hominem posse ascendere quo ip se descenderat. vnde Sapientie secundo in uidia dyaboli mors introiuit in orbem ter rarum. Et ideo in omni statu et conditione hominum hoc virus reperitur. et nullus tante sanctitatis reperitur qui non aliqua in parte hoc veneno tangatur. vnde meri to Augustinus in libro de doctrina chri stiana eum appellat dyabolicũ vitiuz: quo solo dyabolus reus est et inexpiabiliter re us non dicetur dyabolo vt damnetur adul terium comisisti furtum fecisti villam alie nam rapuisti: sed homini statim lapsus in uidisti. hec ille. Et ideo iudei pleni inuidia mortem xpo inferre cupiebant. vnde vt di cũt verba proposita miserũt principes etc. non aliam ob causam nisi ob maledictam inuidiam. vnde et postea dixerunt vt habe tur Jo.xi. Si dimittimus eum sic ve.ro. et tollent lo.n.et gentem. Quia igitur hec ini quitas directe contra caritatez proximi et iusticiam de qua in superioribus diximus militat. De huius digna reprobatione operẽ pretiuz aliqua perstringere in presenti du ximus. Reprobatum enim est hoc scelus. ¶ Primo lege nature. ¶ Secundo lege scripture. ¶ Tertio lege gratie.

¶ Pars prima huius sermonis in qua p batur inuidiam esse reprobatam lege na ture per rationes auctoritates et exempla.

Primo igitur dico q inuidia repro bata est lege nature. quod probat ratione auctoritate et exemplo. ¶ Primo probatur ratione triplici. vz. Ratione vir tuose oppositionis. ratiõe proprie afflictio nis. et ratione inique volitiõis. ¶ Primo probat rõne virtuose oppositionis sic cõrio rũ eadẽ ẽ disciplia prio tho.9 meth. et 8.q. i. Sciendũ. ff. de his qui sũt sui l' alieni iur

vide Jacobi ... [illegible]

l.i.institutta de tutellis in prin.vbi dicit co
gnito quis sciat sui iuris , cogitur q ⁊ alie
ni.Sed oēs virtutes morales ad finem vl
timū deducentes a lege naturali confirmā
tur ⁊ approbātur.ergo vitia eis opposita
reprobantur eadem lege.Cum igitur cari
tas maxime a lege naturali confirmet.In
uidia ei opposita sume reprobatur . ¶ Sz
aduertendū est ꝙ inuidia non soluz carita
ti sed etiaz misericordie ⁊ gaudio spiritua
li opponitur tamē aliter ⁊ aliter. ¶ Prio
ergo opponit caritati:quia vt dicit Augu.
vbi est inuidia ibi amor fraternus esse nō
potest.Et caritas ē qua diligitur deus pro
pter se ⁊ proximus ꝓpter deuz vel in deo
si bonus ē in deo si malus diligendus est
ꝓpter deum vt dictuz ē supra in principio
huius:sed inuidia caritati dei ⁊ proximi op
ponitur dolet eni de bonis diuine bonita
tis que spiritui sancto attribuunt.vnde ta
lis culpa difficile remittet : quia qui dixe
rit contra spm̄ sanctū verbuz non remitte
tur ei neqz in hoc seculo neqz in futuro .i.
uix remittet vt habetur Mat.12.Si ergo
uix gratiam reperit qui solo verbo dei bo
nitatem ⁊ caritatem offendit qūo eam in
ueniet qui cogitatu verbo ⁊ opere contra
deū ⁊ eius dona largiflua viuendo.⁊ de bo
nis ꝓximi tristiciā habendo neqter agit?
Ideo iur et recte appellatur fera pessima
peior enim ē q̄z auaricia.Nam auarus licz
nolit ipse sua alijs cōicare tamen vult gau
deatqz vt sua alij cōicent inuidus āt vellet
etiam ꝙ diuina bonitas esset auara vt ꝓ
ximus nihil haberet peior ē etiam q̄z ira
q: iratus solum ꝓximo vult malum inquā
tuz eū offēdit :sz inuidia mouet appropria
malicia ⁊ superbia. ¶ Opponit etiaz inui
dia misericordie:q: dolet d' proximi bonis
⁊ gaudet de malis.sed misericordia ecōtra
gaudet de eius bonis ⁊ tristatur de aduer
sis fm illud Ro.12.gaudere cum gau.fl.cū
fle. ¶ Opponit ēt fructui sp̄s sancti.s.gau
dio:q: illud gaudiū ē de bonis ꝓximi:sz i
uidia ē tristia p oppositū de illius bonis
hec fm ale.de al'.in 3a pte tractatu de inui
dia ar.9. ¶ Scdo idem probat rōne af
fectionis ꝓprie nullū enim vitiuz sic cruciat
ꝓprium subiectū sicut inuidia q: est velut
vermis in ligno ⁊ tinea in vestimēto hec
cū nata sunt statim ꝓpriam substātiā consu
munt.Sic inuidia statiz nata corrodit cor.
vbi notandū est fm Alex. de al'.in 3a par
te in tractatu d' inuidia ar.2. in resp.primi
arg.Quod duo sunt in iuidia.s.illud vnde
est peccatū ⁊ illud vñ est pena.Habet enī
inuidia in se quendam actū culpabilem.s.
velle bonū alterius diminui vel auferri.
hoc enim ē malū vel culpabile.Item pter
hunc hz quandā penalitatem vel passionē
coherentē in cōcupiscibili. Naz in quibusdā
peccatis cū actu peccati culpabili est pena
peccati manifesta sicut in iuidia.vnde sup
bia non diffinit per passiones inuidia aūt
cum ipso actu ē passio vel pena ⁊ hoc q: p
ipsam magis manifestat ab alijs generib'
peccatorū in quibus nō sunt passiones hic
est qd' h vitium ē contra naturā:q: natura
liter de bonis ꝓximi gaudemus . vnde p
uer.25.d'r.Sicut tinea i uestimēto ⁊ vermis
in ligno sic tristicia nocet cordi.vñ Hiero.
ait inuidia ē primū sui mordax.inuidia se
primū infestat.hec Hie.⁊ Isi.inqt Inuid'
ais medullitus extuans a seipso liuoris p
prij penas semp exigit.hec ille.Et oratius
inqt inuidia siculi nō inuenere tyrāni ma
ius tormentum.hec ille.vnde⁊ Socrates
vtinā inuidi in oībus ciuitatibus aures ⁊
oculos haberēt vt de oībus ꝓfectibus tor
querent.⁊ idem.Quāta sunt felicium hoīum
gaudia tanti sunt inuidoꝝ gemit'. ¶ Ter
tio reprobat rōne inique volitionis nemo
eni inuenit tam praue voluntatis vt sit in
uidus.Naz fm sniam boetij. Omne boni
in cōi deductuz clarius ellucescit vñ ⁊ Se
neca.nulli rei possessio iucūda ē sine socio.
sed inuidus potius vellet ēt viuere in mi
seria cū socio q̄z cū eo gaudere ⁊ pticipare

de bonis. Nam legit q cum quidā rex ad se aduocari fecisset auarū 7 inuidū munus obtulit eis vt peterent. ita tñ q qui poste rior peteret duplicis valoris donū accipe ret non pua inter eos facta cōtentione tan dem rex pcepit inuido vt inciperet q tan te malignitatis fuit vt vnū oculum sibi er rui peteritne quid boni ille posset habere imo malū haberet duplicatū. vñ Ciprian9 ait zelus iste modū non hz permanens iu giter sine fine cum alia finiant scelera quā toqz ille cui inuidetur successu meliore p fecerit tanto inuidus maius incendium li uoris ignibus inardescit. hec ille hic etiā Augu. ait. In zelo inuidie tota viscera sua serpens dyabolus concutit. 7 in hanc ipsi mendam quasi pestem vomit atqz diffun dit. hec ille. vnde lac9 in .6. di. insti. aduer. gen. dicit. Omnes eni quos cupiditas aut voluptas pcipites trahit inuidēt ei q vir tutem capere potuit 7 inique fert id habe re aliquē qđ ipsi nō habent. hec ille. Et sic pz in lege naturali rōne inuidiam reproba ri 7c. ¶ Secundo idē probat in eadē lege triplici auctoritate. vz. phiorū poetarum 7 legū humanarū. ¶ Prio auctoritate phio rum. Nam fo ethi. arist. dicit inuidus sūt superexcedens in oibus tristat. Tullius i Rhetori. dicit virtutis comes est inuidia africano siquidē industria virtutē. virtus gloriā 7 gloria emulos cōparauit. Et idez alibi dicit. nunqz meli9 torquebis inuidos qz virtuti 7 glorie seruiendo. Et in oratiōe pro cornelio balbo. dicit. Est hec malicia se culi quedā atqz labes virtuti velle inuide re ipmqz florem dignitatis velle infringe re. hec ille. ¶ Seneca in pverbijs dicit. Si nulli inuideas maior eris qui enī inuidet minor ē. inuidia siquidē est animi dolor ex alienis comodis. Nulli. ergo inuidet vir bonitate pditus. Sciet. n. multū abundare virtutibus in se: qui alienas amat. hec ille. Qui et ad lucillū ait. quid tu illos peioris cōditionis existimas qz qui habēt 7 mise riam 7 inuidiam. ¶ Socrates quoqz dicit felicitas semp subiecta ē inuidie sola. ergo miseria caret inuidia. Ualerius 7 ipse dic. Nulla ē taz modesta felicitas que maligni tatis dentes vitare possit. Et iō interroga tus. Symonides quō quis euadere valeat inuidoꝝ odia ait sic. inuidos nō patieris. si nihil ex magnis rebus hūanis aut nihil feliciter gesseris. hec ille. ¶ Didimus ad alexā. dicit sic locus inter nos inuidie nō pbetur. nisi nullus superior est oēs. n. diui tes facit paupertatis equalitas. ¶ Et mar cialis. 'co qu9. dicit Rumpit inuidia q tur ba semp in omni Mōstramur digito. rum pit inuidia. Rūpitur iuidia q sui iocūdus amicis. Quod puiua frequens. rumpitur inuidia. Rumpit inuidia q amamur qqz pbamur. Rumpat quisqs rumpit inuidia. hec ille. ¶ Salustius deniqz in iugurtino dicit post gloriaz inuidiā sequi memineris inter mortales itaqz difficilimū genus est gloria inuidiā vincere. hec ille. ¶ Secūdo idem pbatur auctoritate poetarum. Ora tius enim in libro epistolarum.

Inuidus alterius marcesit rebus opimis

Claudian9 quoqz in minori sic dicit.

Rabies liuoris acerbi. nlla qes placat pōt

Ouidius quoqz i li. fo methamor. dicit.

Pallor in ore sedet macies i corpore toto
Nusqz recta acies liuēt rubigine dentes.
Pectora felle virēt lingua suffossa venēo
Risus abest illi nisi quem fecer dolores.
Nec fruit sōno: vigilātibus excita curis.
Set videt ingratos intabescitqz videndo.
Successus hominum carpitqz 7 carpitur vna.

Suppliciūqz suum est. hec ille poeta.

¶ Tertio idem probatur auctoritate le gum humanarum. ¶ Primo enim inui dus est in casu legis de arboribus ceden dis. l. ait pretor. ff. Cuius casus talis est ar bor vicini sic pendet super alterius ortum q ex ista dependentia minet ruina domi bus vicini lex iubet q ille cui nocet possit

eaȝ radicitus extirpare.§.hoc interdictũ.
In isto casu si possessor arboris nõ vult p̄
cidere ramos lex dat cui nocet licentiaȝ p̄
cidendi si vltra sex pedes ascendant sicut
pȝ ibidem.§.qꝫ ait pretor. ⁊ assignat rõneȝ
di. Ne vmbra arboris vicino p̄dio nocere
possit. Sicut ergo a tali arbore rami auf
feruntur ⁊ in ignem proiciuntur. sic deus
ab inuido sepe remouet ramos ligne per
infortunia diuersa ⁊ ip̄m finaliter cũ securi
mortis deicit quia nocet ꝓximo. vñ in ps.
In securi ⁊ assia deiecerũt eá dilexisti oĩa
verba precipitatiõis lingua dolosa. ꝓpte
rea deus destruet te in finem euellet te ⁊
emigrabit te de tabernaculo tuo. ⸿Se
cundo inuidus est in casu legis illius:
qui scindit venas aque que currit ad mul
torũ incõmodum vel impedit suo modo il
lorum cõmodũ ⁊ nocet eis ꝓpter quod in
cidit in penã legis.ff.de aqua pluuiali ar
cenda sic qui sua inuidia potẽtia vel detra
ctione vel aliomõ impedit riulos.i. actus
bonos ne currant ad alios vel ne recipiãt
bona priuanꝫ hereditate celesti. ⸿Tertio
inuidus punitur iuste pena eterna p̄ ratio
nem legis.ff.de penis.l.vltima in qua cõ
tinetur. Quod vnusquisqȝ illo priuaꝫ con
tra qđ agit vt pote qui ꝯ rem publicã pec
cat vtilitate rei publice careat per morteȝ
vel exilium sic inuidus qui agit ꝯ caritatẽ
⁊ societatem aliorum ⁊ precipue sanctoruȝ
eorũ vtilitatem ⁊ ꝑfectum impediẽdo me
rito priuatur eorũ auxilio ⁊ suffragio. Ec
ce qꝛ inuidia reprobaꝫ auctoritate pl̃ica.
poetica ⁊ polytica que fundanꝫ in lege na
turali.ergo ⁊c. ⸿Tertio ideȝ ꝓbatur exẽ
plo naturali triplici. ⸿Primũ exemplũ.
est qꝫ inuidia digne reprobatur: quia inui
dus similis est quibusdam nucibus trans
marinis nidie de quibus diciꝫ in hystoria
transmarina qꝫ sunt extra pulchre ⁊ grose
ad modum capitis humani que cũ apertũ
tur plene sunt serpẽtibus qui omnia corro
serunt ita sunt inuidi qui extra videnꝫ bo
ni: sed intus pleni sunt malicia ⁊ volũtate
peruersa. ⁊ corrosi sunt oĩbus bonis. ⸿Se
cundum exemplum: quia inuidia facit ho
mines vilissimos. Naȝ omne qꝫ est libera
le est etiam nobile: quia est cõicatiuum
sui boni. ideo deus nobilissimus dicitur ⁊
sol inter celestia corpora ⁊ ignis inter ele
⁊c. ⁊ sic inuidus vilissimus dici potest.
⸿Tertium exemplũ est. quod inuidia di
gne reprobatur: quia inuidus est similis li
turi aiali que sciens vrinam suam verti in
lapides preciosos. s. liguriũ operit eam sta
tim sabulo vel terra ne cedat in vsus hũa
nos similiter inuidi omnia que possunt fa
ciunt ne quid vtile perueniat ad ꝓximũ.
Et ideo etiam legitur in li.5. horosij. Quod
quidam obsessi a Scipione africano vidẽ
tes non posse euader̃ clausis portis ciuita
tis se ⁊ omnia igni cõbuserunt ne romani
se ⁊ suis bonis gaudere possent. Similiter
valerius li.vij. dicit qꝫ fabi⁹ labeo cuȝ re
ge antiocho quẽ bello superauerat ex ini
to federe dimidiã partem nauium accipe
re deberȝ. medias omnes vt fertur secuit
vt eũ tota classe priuaret. Ecce quanta inui
die malignitas. Quapropter digne repro
batur lege nature ratiõe auctoritate ⁊ exẽ
plo. Et hͣ ꝓ pte pria ⁊ pricipali dcã sufficiãt
⸿Pars 2a huius sermonis in qua ꝓba
tur inuidiam esse reprobataȝ lege scriptu
re p̄ auctoritates diuersas veteris testi.

SEcundo principaliter inuidiam esse
reprobatã ꝓbatur lege scripture tri
plici doctrina. s. Mosayca Hystorica ⁊ p
phetica. ⸿Primo auctoritate mosaica sic
discurrendo. Caim motus inuidia occidit
fratrem suum gen.4.
⸿Quia dñs benedixerat Isaac ⁊ multi
plicat⁹ erat inuidebãt ei palestini gen.26.
⸿Fres inuidebant Joseph videntes qꝫ a
p̄re plus cunctis amaretur Gene.37.
⸿Maria soror Moysi ⁊ Aaron ei⁹ fra
ter inuidia moti sunt ꝯ moysen Nu.12.
⸿Homo delicatus ⁊ luxuriosus valde ⁊

uidebit fratri suo Deuter.27.c. Ecce pessimã inuidie conditionem.

℄ Secundo idem probatur doctrina My storica in lege scripture.

℄ Percusso philisteo cãtabant mulieres Saul percussit mille, et dauid x.millia. Saul inuidia motus persequebatur dauid et cetera .i.Re.18.

℄ Uidens achitophel quod consilium suum non fuerat factum sed illud cum se interfecit ii Re.17.

℄ Aman inuidens mardocheo suspenditur Hester.4.

℄ Uidentes satrape et principes quod daniel eos in honoribus superaret contra eũ moti sunt inuidia et qrebãt vt interficerent Dañ.6

℄ Audierũt Sanabalach et thobias quod venisset homo qui quereret psperitatem filiorum Israel et contristati sunt afflictione magna etc. Neemie.2.

℄ Inuidi non valentes aliud facere non cessant detrahere et lacerare de illis more canum. Sicut alchim⁹ proditor iude corã demetrio ex inuidia dtrahebat. ii Ma.14.

℄ Tertio idem probatur doctrina pphetica. Quam partem haberet in me deus desuper et hereditatem ops de excelsis si gauisus sum ad ruinam eius qui me oderat et exultaui quod inuenisset eum malum non enim dedi ad peccandũ guttur meũ vt expeteret maledicens animã eius Job.13.

℄ Noli emulari in malignantibus neqz ze.f.iniqui, quoniaz tanqz fenum velociter ar.et c.etc. Ps.36.

℄ Qui in ruina alterius letatur non erit impunitus puer.17.

℄ Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas in ruina eius non exultet cor tuum ne forte videat dñs et displiceat ei puer.24.

℄ Uir qui festinat ditari et alijs inuidet ignorat quod egestas superueniet ei puer.28.

℄ Laqueo pibũt qui oblectanf cãu iustorũ dolor aut cõsumet eos añqz moriant Ec.27

℄ Ab emulãtibus te abscõde cõsiliũ Ec.37

℄ Sine fictione didici et sine inuidia cõico et honestatẽ illius nõ abscõdo Sapie.7. et sic pz inuidiã lege scripture reprobari et pars ii a principalis huius sermonis.

℄ Pars tertia huius sermonis in qua pbatur inuidiã reprobari a lege grẽ multiplici auctoritate.

Tertio et vltimo pbaf inuidiã reprobatã eẽ lege grẽ et hoc triplici doctrina.s.euangelica et apostolica simul canonica et autẽtica. ℄ Primo probatur auctoritate apostolica et euangelica.

℄ Accipiẽtes murmurabãt aduersus prẽz familias di.hi nouissimi etc. Mat.20.

℄ Principes sacerdotũ audiẽtes pueros xpo dicere osana filio dauid et vidẽtes ei⁹ magnalia inuidia moti eũ occidere cogitauerũt et cõsuluerũt vt habef lu.19.et Ma.21. Sciebat.n.quod p inuidiã tradidisset eũ ma 27

℄ Joh.bap.sũme inuidiã vitauit. vñ suis discipulis motis inuidia qr dñs Jesus baptizaret et turbe eũ sequerenf, rñdit. In hoc gaudiũ meũ impletũ est. Jo.3.c.

℄ Cũ sit inter vos ira et cõtentio et zelus nonne carnales estis prĩe cor.3.

℄ Tu aũt hõ dei fuge pugnas vboz ex quibus oriunf inuidie blasfemie etc. prĩe thi.6.

℄ Deponentes oẽm maliciã et simulatões et inuidias et dtractões qi mõ gẽiti prĩe pe.2

℄ Hec ẽ ãnũciatio quã audistis ab initio vt diligatis alterutrũ et nõ sicut Caym qui ex maligno erat et occidit frẽm suũ pp qd occidit eũ? qr opera eius maligna erant fris aũt eius iusta. prĩe Jo.3.c.

℄ Judei repleti sũt zelo cõueniẽtibus ciuibus vt paulum et barnabam docentes audirent act.13.

℄ Scdo idẽ pbaf auctoritate canonica.nã di.25.§.alias dr sic. Quicũqz eni inuidiam in se dominari cognouerit nisi digne emẽdauerit et si habuerit longo tpe spacium et penitentiã nõ egerit et largas elemosinas nõ erogauerit et a peccato ipso non absti

nuerit illo trāsitorio igne de quo aplūs ait purgari nō poterit ꝫ eterna illū flama sine vllo remedio cruciabit. h ibi. Item de pe. di scda. c. si quis. dr. Si quis semel vocat⁹ fuerit inuidie vel contētionis vitio ⁊ rur sus in hoc ipm inciderit sciat se primā cau sam ex qua inuidia vel cōtentio nascitur i interioribus medullis hēre recōditam. oꝫ ergo cum p contraria atqꝫ diuersa curari i. per humilitatis exercitiū. Exercitia ve ro humilitatis sunt si se vilioribus officijs subdat ⁊ ministerijs indignioribus tradat hec ibi. Et i di. 90. c. neqꝫ dr. Neqꝫ ad Caiꝫ neqꝫ ad munera ei⁹ respexit de⁹. neqꝫ pla catū deū hēre poterat q cum fratre nō pa cem sed zeli discordiā hēbat. quā ergo sibi pacē pmittūt inimici fratrū. Item. 16. q. 1. c. si omnia dr. Ideo si quis putat se deo pla cere in hec ꝙ seruos suos accusat vt melio res fiant dicit se hoc agere i vanū laborat ⁊ plus inuidie stimulis agitatur qꝫ carita tis qm̄ gratie plenitudo adiectiōe nō indi get nec illa reqrit comēdationis augmēta h ibi. ⁊ sic auctoritate canonica pꝫ ppositūꝫ ¶ Tertio idē probatur auctoritate auten tica sanctoꝝ doctoꝝ. Hiero. in epl'a ad de metriadem dicit. Oro te quid inuido dele ctationis prestat inuidia que secretis qui busdā conscientie vngulis liuor ipse discre pat ⁊ alienam felicitatē tormentū suū facit Ambro. in libro de officijs inqt. Inter im probū ⁊ liuidū hoc interest improbus suo delectatur bono inuidus torquetur alieno ille diligit mala. h odit bona vt pprie tolle rabilior sit qui vult bene qꝫ qui male oib⁹. Grego. in. 31. libro mora. inquit. Tanto qsqꝫ plus inuidet alijs bona presentia quanto minus ipse ea cōtempserit. Et in. 5. mora. Idē ait. Nil letū de pprijs libꝫ. quia tabe scentem mentem sua semp excruciat queꝫ felicitas torquet aliena ⁊ quāto operis i al tum fabrica ducitur, tanto fundamentum mētis liuore profundi⁹ suffodit vt quo alij ad meliora pperant eo ipso deteri⁹ ruant

hec ille. Augu. sup Jo. inqt. Tolle inuidiā ⁊ tuū est qd habeo tollā inuidiā ⁊ meum est qd habes. ⁊ in libro. 4. de baptismo cō tra donatistas allegans Ciprianū in epl'a de zelo ⁊ liuore dicit. zellare ꝙ bonū videas ⁊ inuidere melioribus leue apud quosdaꝫ ⁊ modicum crimen videtur hinc dyabol⁹ inter initia mundi statim ⁊ perijt primus ⁊ perdidit. Quale malū ē fratres dilectis simi quo angelus cecid. ⁊ quo circūueniri ⁊ subuerti alta illa ⁊ pluria sblimitas potuit quo decept⁹ est ipse qui decipit. Et in libro de vera reli. c. 85. dicit. Ille indubitāter in uictus ē. nec cruciatur inuidia q id diligit ad qd diligendū ⁊ percipiendum quanto plures venerūt tanto eis operibus gratu latur. hec ille. Et sic pꝫ auctoritate grate triplici doctrina inuidiā esse reprobatam Ad cuius reprobationis roborationē tria exēpla in lege gr̄e facta dicemus. Primū est de Simone mago de quo dicit. Egisip⁹ de cladibus iudeoꝝ libro tertio. ꝙ cum vo lans per aerē pmitteret se romanis celos ascendere ⁊ cum cecidisset ad preces petri ⁊ pauli confractis etiā cruribus ⁊ vellent eum romāi occider̄ dicit petrus sinite ma gum viuere vt videns regnū xp̄i cresce re tabescat inuidia. qd ita factum est ꝙ ex pulsus de vrbe audiēs ecclesie incremēta in quodā rurali tugurio inuidia ꝯsumptus dyabolicū emisit spūm. ¶ Scdm exēplum est de Herode ex inuidia xp̄m psequente ⁊ inocentes perimente miserrima morte fi niuit. de cui⁹ morte horribili multa reffert Josephus ⁊ Magi. in Hystoria scolastica ⁊ Egisipus de cladibus iudeoꝝ in fine pri mi libri affligebatur febrib⁹ grauissimis prurigine intollerabili p totum corpus ⁊ colli tormētis ⁊ inflatiōe pedum ⁊ interca taneo humore putredine testiculoꝝ ⁊ scatu rie vermiū. ⁊ intus rea ꝯscientia corrodeba tur occisione filioꝝ. ⁊ tantis malis ppetra tis adeo vt cultello qd habebat i manu se occidere vellet ⁊ his tormētis extasi vehe

mētiſſima doloris acerrimi infelicē tradidit aiam. ¶ Tertiū exemplū est de iudeis per inuidiā dn̄m Jeſum inocentē et imaculatum agnū interficientibus, ppter qd diuerſis cladibus per diuerſos tyrānos sunt attriti per diuerſas conſpirationes lacerati bellis mutuis depopulati a romāis exterminati fame crudeliſſima cruciati peste: et captiuitate diſperſi ſuccēſa omni eorum regione alij venditi alij beſtijs expoſiti alij ad triumphum reſeruati vt eſſent ludibriū omni generationi et materia vindicte etc., vt pz in fine libri egiſipi d cladibus iudeorum. Rogitemus igitur dominū vt immunes ab hoc vitio nos faciens vitam nobis donet eternā. Amen.

¶ Feria tertia post dn̄icam de paſſione. De qualitate et partibus virtutis prudentie. Sermo.57.

Vos aſcendite ad diem feſtū hunc ego autem non aſcendā quia tēp⁹ meum nundū impletū est. Scribūtur hec verba Jo.7. et in euangelio occurrētis ferie. Snia theo. est fratres dilectiſſimi, q generalis neceſſitas virtutis est ad rectifican. potentias aie cōtra obliquitatē et ad vigoran. cōtra difficultatē. Cui⁹ ratio aſſignatur a b. nr̄o Bona. in tertio di.33. q.i. di. q virtus facit potentiā rectaz et vigoroſam, et qm̄ cōuenit hominē ordinari ad deū ad pximuz et ad ſeipſum et in his eiſdē pōt obliquari et impediri ſiue retardari. Hinc est q nō ſolum indiget habitibus ipm vigorantibus et rectificantibus, put directe tendit in deū vt ſunt habit⁹ virtutū theolo. ſz ēt indiget habitib⁹ ipm rectificantib⁹ et regulantib⁹ ad ſeipſum et ad proximū et tales ſunt habitus virtutū cardinaliū. vñ ſicut post precepta prime tabule que directe ordinant in deuz opportunū fuit ponere precepta ſcde que ordināt ad pximū ſic et in habitibus ē intelligen. et propterea post habitus virtutum theolo. neceſſariū ē ad ſalutem ponere habitus virtutū cardinaliū. ¶ Prima quaz est iuſtitia d qua diximꝰ in ſuperiorib⁹ ¶ Scda est prudētia de qua dicit phs.6. Ethi. Uirtutes oēs inerūt ſi ſola prudētia inerit quaſ nulla erit prudētia nō exiſtente q prudētia ē recta rō agibiliū ſine qua nulla virt⁹ recte operaſ qua virtute ſūme predit⁹ dn̄s Jeſus dicebat verba pposita Uos aſcēdite ad d.f.h. tanq̄z imprudētes ego āt non aſcendā. tanq̄z prudens q tps m. n. ipletum ē. Preuidebat. n. tps futuruz qd est potiſſimū prudentie vt patebit in ſequentibus de virtute igiſ prudentie que ordinat nos ad caritatē ppriam et etiam pximi docetqz oia pcauere vitia potiſſimuz peccatū inuidie. de quo dictū est parū ante tres cōſiderationes in preſentiaz faciem⁹ ¶ Prima quaz dicitur qditas. ¶ Scda puritas. ¶ Tertia aūt integralitas.

¶ Pars prima huius ſmonis in qua declaratur quid ſit prudentia et in qua anime potentia reperiatur.

Primo igiſ in iſto ſmone d virtute prudentie tractantes ab ei⁹ diffinitione inchoan. est. Nam tripliciter diffinitur. Prio per phm.6. ethi. di. Prudētia ē recta rō agibilium. ¶ Scdo p tulliū ſcdo rheto. i. di. Prudētia ē rez bōaz et malarū verarūqz ſcientia. ¶ Tertio p legis latorē ff. de iuſ. et iur. l. inſtituta. §. iuris prudētia. et inſti. de iuſt. et iur. §. i. di. Prudētia est diuinaz atqz humanaz rerum noticia iuſti atqz iniuſti ſcientia. Ad quoz declarationē tria notāda ſunt. ¶ Primo notandū est q prudētia est incognitiua tanq̄z in ſubiecto q oēs predicte diffinitiōes ponunt ipſam eſſe rationē ſiue ſciētiā coz que agenda ſunt ſed ſcientia et ratio ſunt habitus intellectus igitur patet propoſitū. Qd ꝯfirmat Augu. libro.83. queſtionū di. Prudētia est

vid Jacobū de vo[raigine] ser 2 [...] fo 6 in i col [...] fo 6 in i col.

cognitio rex appetendax ꝛ fugiendax. Et Ysidorus in libro ethimo. dicens prudens dicitur quasi porro videns. Perspicax aũt est ꝛ incertox videt casus. Visio aũt non est virtutis appetitiue sed cognitiue. vñ manifestũ est ꝙ prudẽtia directe pertinet ad vim cognoscitiuã nõ autem ad vim sensitiuam q: per eam cognoscuntur solũ ea que presto sensibus offerũtur cognoscere aũt futura ex presentibus vl' preteritis qd pertinet ad prudentiã. ꝓprie rationis ẽ q: homo per quandã collationẽ agitur. vnde relinquitur ꝙ prudẽtia sit proprie in rõne ꝛ nõ solum in rõne simpliciter ꝫ in ratiõe pratica. Nam pħs. 6. ethi. dicit ꝙ prudẽtis ẽ bene consiliari cõsiliũ aũt est de his que sunt ꝑ nos agenda in rõne ad finẽ aliquez q᷒ ẜm pħm in tertio ethi. ꝛ prio Rhetori. Consiliũ non ẽ de fine ꝫ ꝺ̄ his que sunt ad finem. ꝛ i. 6. ethi. dicit. ꝙ Consiliũ debet eẽ de his que possunt al'r se hẽre. Nõ aũt eorum que sunt agenda ꝑp finem dr̃ esse pratica. igitur manifestũ est prudẽtiã in rõne pratica consistere. hic ẽt notandũ ꝙ intellectus praticus circa cõsiderationẽ virtutis quoniã ad op᷒ ordinat dupliciter se hꝫ vno modo vt ipm opus in se tñ sit perfectum ex recta rõne. Et circa huiusmodi est ars que null' aliud ẽ q̃ꝫ recta rõ rex factibiliuꝫ vt habetur. 6. ethi. bonũ enim ipsius artifi ciati nõ reqrit i artifice rectitudinẽ appetitus. sed solũ in se qd sit rectũ operatũ. alio modo intellect᷒ virtutẽ ad opus ordinat vt ipse operans perficiat. ꝛ in suis artibus ordinetur. ꝛ circa huiusmodi ẽ prudentia. que ẜm pħm ẽ ꝛc̃. vt supra. differt eñi facere ꝛ agere. quia vt dr̃. 9. methaphi. Facere ẽ actus transiẽs in exteriorẽ materiam. sicut hedificare siccare ꝛ huiusmodi Agere aũt est actus permanẽs in ipso agente vt intelligere. ꝛ velle. sicut ergo ars est ratio directiua factionũ in rebus exterioribus. ita prudentia ẽ directiua actionũ in ipsis operatiõibus. Et quo pꝫ ꝙ prudentia. lꝫ ad intellectum ꝑtineat tñ rectitudinẽ voluntatis requirit. ꝙ si dicatur. Augu. in libro de moribus eccl'ie dicit ꝙ prudẽtia ẽ amor circa ea quibus adiuuatur homo ab eis qbus impeditur sagaciter eligẽs sed Ambro. ẽ in vi appetitiua ergo prudẽtia ẽ in eadem ꝛ non in vi cognitiua. Ad hoc respon. ẜm Tho. ẜa. ẜe. q. 47. ar. i. ꝙ voluntas mouet oẽs potẽtias ad suos act᷒ ipsa enim est domina ꝛ regina i toto regno anime. prim᷒ aũt actus appetitiue virtutis ẽ amor sic igitur prudẽtia dr̃ esse amor non qdem essentialiter ꝫ inquantũ amor mouet ad actum prudẽtie vñ postea subdit Augu. Ibidem Prudẽtia ẽ amor bene discernẽs ea quib᷒ adiuuatur ad tendendũ in deũ ab his qb᷒ impediri pñt dr̃ autẽ amor discernere inquantũ mouet rõnẽ ad discernendũ. ¶ Secũdo notandũ ẽ ꝙ prudẽs hꝫ ex scia iustorum ꝛ bonox ne fallat ex scia vero iniustorum ꝛ malox ne fallat. vñ scrib. ẜ. Sapiens fallere nõ vult falli aũt non põt. vt notatur in di. l. iustitia. §. iuris prudẽtia dꝫ eñi facere vt ꝑ sua fide ꝛ idustria neqꝫ fallat neqꝫ fallat vt hẽtur. C. ꝺ̄ ponderationib᷒ ꝛ auri assatiõe. l. fi. ꝛ ꝑpterea dñs Mat. 10. dicit Estote prudẽtes sicut ser. ꝛ. s. s. c. Iude. 6. q. i. c. ex merito ꝛ. 16. q. i. c. Si cupis hẽtur. habeant oẽs simplicitatẽ colũbe ne cuiqꝫ machinẽtur dolos ꝛ serpẽtis astutiã ne aliorũ supplantẽtur insidijs. Ex ꝑdictis igit pꝫ ꝙ prudẽs dꝫ scire iustũ ꝛ iniustũ ergo bonũ ꝛ malũ scia ergo mali nõ ẽ mala. vñ Augu. dicit Scire nõ ẽ malũ ꝫ operari. Et si querit quõ occurrem᷒ ne fallamur ꝛ ne alox supplantemur insidijs. Respõ. ꝙ interdũ ante factũ occurrẽ. ẽ ꝛ aliqñ p᷒. añ factũ occurrẽdũ ẽ cũ sciẽtes eoruꝫ insidias vel dolos vitamus post factũ vero vt frãgẽti fidẽ ꝛ nos frãgam᷒ eidẽ ꝛ nõ seruãti pacta vel fidem nos ẽt non seruem᷒ qd nobis ẽ licitũ vt. C. de pactis. l. cũ ꝓponas ꝛ. ff. ꝺ̄ inoffi. te. l. si instituta in prin. Imo ẽt si iurauero si ipse nõ ẜuat nõ obseruãdo nõ solũ piurus vt ex

tra de iu. iur. Sicut ꝛ. c. tertio ꝛ eodē ti. qꝛ nō videtur peierasse qui ex cā deserit iuramentū. vt. ff. q satisda. co. l. fi. Et cōsiderate circa predicta ꝙ dolus cū dolo cōpensatur vt. ff. de dolo. l. si duo. ꝛ. ff. de compensa. l. si ambo. Et faciūt ad predicta. ff. de excep. do. l. Apud celsuꝫ. §. marcellꝰ. ꝛ. l. si procurator bene ergo dr̄ ꝙ predicta ē recta rō agibilium ꝛc̄. qḋ ꝯfirmat Augu. di. lib. i. de li. ar. c. 14. Prudētia ē appetendaꝝ ꝛ vitandaꝝ rerum scia. Et iteꝝ ibidē dicit. prudentia ē affectio aie vel motus quo intelligit eterna superiora esse ꝛ his inferiora eē temporalia ꝛ in seipsa hec appetenda potiꝰ que superiora sunt q̄ꝫ illa que inferiora nouit. h̄ ille. ¶ Tertio notan. ē ex p̄dictis ꝙ correlarie sequr ꝙ prudētia reqrit tpis experientiā. quapropter iuuenes nō pn̄t eē multum prudētes. vn̄ Job. 12. c. dr̄ in antiquis ē prudentia ꝛ in lōgo tp̄e sapiētia. Cū quo cōcordat phs. 6. ethi. di. Prudētes fieri nō possunt iuuenes qꝛ prudētia ē circa singularia que fiunt cognita nobis p experiētiā iuuenes vero experti nō sunt qꝛ multitudo tēporis facit experientiā. h̄ ille. Ad euiꝰ rei euidentiā dicit beatꝰ Tho. ſa ſe. q. 47. ꝙ ad prudētiā nō solū pertinet hēre ꝯsideratiōnē ſm rōnem sed oꝫ ēt habere applicatiōnē ad opus ad qḋ ē finis pratice rōnis qꝛ ēt nullus pōt alteri aplicare nisi vtrūqꝫ cognoscat. s. id qḋ aplican. est ꝛ id cui aplican. ꝛ cū operatiōes sint i singularibꝰ seqt̄ necessario ꝙ oportet prudentē cognoscere vniuersalia principia rōnis ꝛ ēt cognoscere singularia que sunt circa opationes vn̄ phs. 6. ethi. dicit ꝙ prudētia nō est vniuersalium solū sed oꝫ ēt cognoscere singularia quapropter requiritur tēporis experiētia igit pꝫ ꝓpositū. ¶ Sꝫ aduerten. ē ſꝫ Tho. ſa ſe. q. 47. ar. 14. ꝛ in r̄nsione tertij argu. ꝙ duplex est prudētia. s. acquisita ꝛ infusa. Acqsita requirit ꝛ indiget actuū exercitatione ꝛ ideo in iuuenibꝰ esse nō pōt vt dictum est ꝛ hētur etiā in tertio thopi. ꝛ hoc neqꝫ ſm actū neqꝫ ſꝫ hitum. Infusa vero q̄ dr̄ gratuita creat̄ ex infusiōe diua vn̄ in pueris baptizatis nūdū habētibus vsuꝫ rōnis ē prudētia ſm hitum ſꝫ nō ſꝫ actū sicut ꝛ in amētibus in his āt q h̄nt vsum rōnis ē prudētia ſm hituꝫ ꝛ actū q̄ꝫtū ad ea que sunt d̄ necessitate salutis ſꝫ p exercitiū meretur augmentū quousqꝫ pficiat̄ sicut ꝛ cetere virtutes vn̄ aplˢ ad hebre. 5. dicit ꝙ perfectoꝝ ē solidus cibꝰ q per cōsuetudinē exercitatos h̄nt sensus ac discretionē boni ꝛ mali. h̄ ille pꝫ pars pria huiꝰ ſmonis.

¶ Pars scḋa huius ſmonis in qua declaratur tantā esse prudētie pfecte puritateꝫ vt sit virtꝰ que i solˀ bonis pfecte reperiat̄.

Secūdo pricipalr̄ circa prudētie puritatē tres cōclusiones sup dicta phi ānotāde sūt pria ꝯclusio ē ꝙ prudētia ē virtus dicit eni phs. 6. ethi. ꝙ prudētia est habitus cū vera rōne actiuꝰ circa hoīs bona vel mala nō circa factibilia que sunt extra hominē. h̄ ille. Sꝫ talˀ habitus nō pōt eē nisi virtuosus qꝛ ſm eundē scḋo eti. Virtus est habitus electiuꝰ ſm rectam rōnem ergo ꝛc̄. Ad quoꝝ declarationē ꝓbatur ſm Tho. ſa ſe. q. 47. ar. 4. ꝛ Ric. in tertio di. 33. ar. 2. q. 1. ꝙ prudentia est virtus triplici ratione. ¶ Primo ratiōe operationis sic. virtus vt dictum est in superioribus ē habitus bonus qui habentem perficit ꝛ opꝰ eius bonum reddit sed prudentia est talis habitus siue vnus siue plures ergo prudētia est virtus. Maior patet ꝛ minor ꝓbat̄ Nam ad bene viuendū duo inter alia sunt necessaria. s. intentio finis debiti. ꝛ electio congrui medij. Hec autem duo prudentia vel ratio habet facere. s. dirigere intentionem vel voluntatem respectu finis ꝛ cōsiliari ꝛ iudicare ꝛ precipere ꝛ elligere medium conueniens fini. ꝛ hoc ſm tho. pria. ſe. q. 59. ar. 4. ideo phs. 6. ethi. dicit prudentis videt̄ esse posse bene cōsiliari circa bona conferentia non ſm partem puta quoad sanitatem ꝛ fortitudinē: sed ad bene v

uerē.ergo patet ꝓpositum.¶ Quod si di
catur actus virtutis est meritorius:sed ac
tus prudentie non ē meritorius non enim
ē meritorium cognoscere quid elligendū ⁊
quid respuendū nisi sequatur electio recta
que ē per voluntatem formatā morali vir
ture.ergo non est virtus ⁊c.¶ Ad hoc rñ
detur ꝫm Ric.vbi supra in solutione ꝫi ar
gu.Quod actus prudentie meritorius est
in cōparatione ad voluntatem rō enim sue
laudabilitatis que opponitur culpabilita
ti ⁊ merito quod ei cōuenit est in volunta
te.¶ Secundo idem probaꝛ rōne cōmen
dationis sic nihil ē dignuz honore vel lau
de nisi virtus vel habēs virtutem:sed pru
dentia a spū sancto laudatur Sapie.8.di.
Sobrietatem ⁊ prudentiam docet iusticiā
⁊ virtutez quibus vtilius nihil ē in hac vi
ta hoībus.ergo prudentia est virtus excel
lens idcirco artē quia prudentia ē necessa
ria ad bene viuendū non aūt ars. Nā pec
cator artifex pōt facere bonū artificiatum
sicut ꝙ cultellus sit pulcher:⁊ ꝙ bene inci
dat ⁊c.sȝ prudētia requirit appetitū rectū
ex rectitudine aūt appetitus sequiꝛ bonitas
agentis in actione.ergo ⁊c.¶ Tertio idez
ꝓbatur rōne oppositiōis sic ille habitus ē
virtuosus q opponiꝛ peccato sub rōne qua
ē viciū peccatū culpa ⁊ demeritū.sed habi
tus prudentie oībus istis modis opponiꝛ
peccato.ergo ⁊c.Maior pȝ ⁊ minor ꝓbaꝛ.
¶ Primo.n.inquantū prudētia ē habitus
concordans pᷓle institutioni nature oppo
niꝛ peccato sub rōne qua est vitiū veniens
ab ipsa pᷓia institutiōe ipsius nature.iuxta
illud Aug.tertio li.de li.ar.di.Quod ꝑfec
tioni nature deesse ꝑspexeris voca vitiuz.
¶ Secūdo inquantū prudentia concordat
recte regule que ē recta rō in moralib⁹ op
poniꝛ peccato sub rōne qua peccatū qꝛ pec
catū ē illud ꝫm phm.3.phy.Qd discordat
a regula recta siue in naturalibus vbi pcā
dn̄r monstra qꝛ discordant a regula recta
nature.natꝛ siue in moralibus vbi peccatū
dicitur qd discordat a regula rōnis recte.
¶ Tertio inquantū acqsitio prudentie ⁊
eius vsus depēdent ex volūtate opponiꝛ
peccato sub rōne qua culpa qꝛ culpa ē inor
dinatus actus existens in volūtatis ptāte
Postremo ēt inquantū actus prudētie est
meritorius cū imperatur a volūtate infor
mata caritate ꝑ quā illud qd dictat prudē
tia elligeñ.vel fugienduz recte elligiꝛ vel
fugiꝛ ⁊ ēt applicaꝛ ad opus exterius si est
possibile opponiꝛ peccato sub rōne qua est
demeritū peccatū.n.est demeritū sub rōne
qua ꝓ ipsoi iuste retribuiꝛ pena peccanti.
Ex quibus pȝ ꝙ prudentia nō dr̄ habitus
faciens rectā considerationē rōnis nisi in
cōparatione ad rectitudinē voluntatis nō
enī dr̄ hō bene agere siue prudenter:qꝛ di
ctet recte aliqd hoc esse elligenduz vel fu
giendū nisi suū dictamē sit coiunctum rōni
recte:que est ꝑ rectitudinē voluntatis.Ex
quibus oībus concludiꝛ ꝙ prudētia ē vir
tus.Et ꝫm Ric.in.3.di.33.ar.2.q.4.ꝫm ali
quid ē virtus intellectualis inquantū.s.est
in rōne sicut in subiecto ⁊ inq̄ȝtuȝ respicit
suū obiectū sb rōne veri ꝫȝ vo aliqd ē vir
tus moralis magis tñ moralis q̄ȝ intelle
ctualis:qꝛ non ē in intellectu nisi inquātū
ē practicus ⁊ inquantū ē mobilis a volunta
te ⁊ ordinatus ad voluntariā actionē:qua
ꝑꝑ magis est ꝯ rōnem prudentie peccare
scienter q̄ȝ ignoranter.vñ phs.6.ethi.c.6.di
cit ꝙ circa prudentiā minus ē elligibilis
peccans volūtarie q̄ȝ ignoranter q̄ȝuis con
trariū sit in arte.¶ Secūda cōclusio est ꝙ
peccatoribus inquantū talib⁹ ꝑfecta nō ē
prudentia.vñ phs.6.ethi.dicit ipossibile ē
prudentē esse nō bonū:sed nullus peccator
est bonus ergo ⁊c.qd ēt ꝓbaꝛ ꝫm tho.ꝫa
ꝫe.q.97.ar.13.triplici rōe.¶ Pria rōne ꝯ
nexionis sicut ꝑfecta prudētia sine virtuti
bus moralibus esse nō pōt:qꝛ ꝫm tho.pria
ꝫe.q.65.ar.1.vna virtus moralis sine alia ⁊
nec ꝑfectionem nec laudez virtutis hȝ for
titudo.n.aī ꝑfectionē nec laudem virtutis

hȝ sine discretione prudétie rectitudine iu
stitie ⁊ moderátia temperátie. vñ Ambro.
sup Lu. dicit. Cónexe sunt concatenateqȝ
virtutes vt q vná hȝ plures hére videat.
⁊ Grego. 22. libro mora. dicit. Prudentia
est vera ⁊ iusta imperans ⁊ fortis nō est
si prouidétia careat. Cū igitur peccator in
quantū talis virtutibus moralibus careat
pȝ prudétiá perfectá in peccatoribus eé nō
posse. ¶ Scḋo idem ꝓbatur róne ordinis
sic prudétia importat ordiné ad appetituȝ
rectū: causando rectitudiné appetitus sed
talis rectitudo appetit⁹ nō est in peccatori
bus ergo pȝ ꝓpositū. ¶ Tertio ꝓbatur ró
ne operatiōis sic de róne prudétie est non
solū q sit opeꝝ directiua sȝ ét q sit rectoꝝ
opeꝝ preceptiua hoc át non pót fieri nisi
existéte recto appetitu sȝ vt dictū é pecca
tores carent rectitudine huiusmodi ergo
vt prius. ¶ Tertia cōclusio é q i solis bo
nis ⁊ iustis prudentia reperit vt pȝ ét ex
predicto verbo phȳ ⁊ probat ſm Tho. vbi
supra argu. 14. triplici róne. ¶ Prio róne
conéctionis sic oés virtutes. s. morales ⁊
infuse in grá continentur ergo quicūqȝ hȝ
grám hȝ oés virtutes sȝ iusti solū habent
grám ergo ⁊ oés virtutes ⁊ ex cōsequenti
prudentiá. ¶ Scḋo idé ꝓbatur róne dile
ctiōis sic quicūqȝ hȝ caritaté hȝ prudentiá
sȝ quilibet iustus hȝ caritatem ergo hȝ pru
dentiá. ¶ Tertio idé ꝓbatur róne discre
tionis. Quicūqȝ hȝ discretioné boni ⁊ ma
li é prudés sȝ iusti habét huiusmodi discre
tioné ergo habét prudentiá que oia confir
mat grego. scḋo libro mora. di. Cetere vir
tutes nisi habeát eá qua prudenter agant
virtutes esse nequaq̄ȝ possunt. h ille. Nam
ſm Tho. vbi supra ar. 18. in respon. primi
argu. Duplex est prudétia. Una per quaȝ
hō sibi ⁊ alijs pót ꝓuidere de his que per
tinét ad vitá humaná ⁊ talis nō est in oib⁹
habétibus grám. Alia est per quá hō pót
⁊ scit sibi sufficienter ꝓuidere de his que
sunt de necessitate salutis ⁊ tal' infunditur
oibus habétibus grám. Est tñ sciendū ad
declarationé predictoꝝ ſm Tho. ſa. ſe. q.
47. ar. 13. Qḋ in peccatorib⁹ triplex prudé
tia reperit non tñ virtuosa nec meritoria.
¶ Pria dr prudétia falsa cuius ró est q:
ille dr hére falsam prudentiá qui ꝓp obti
nédū malū finé scit ordinare aliqua media
illi fini vt cōsueuim⁹ dicere ille é prudens
latro q sciuit cōueniétes vias inuenire ad
furandū ⁊ tal' prudétia reperit i peccatori
bus de qbus dr Jere. 4. Sapiétes sunt vt
fa. m. b. át. s. nescierūt. vbi glosa dicit vbi át
asidua é trásgressio nō sapientia vocatur sȝ
versutia ⁊ calliditas. ¶ Scḋa dr pruden
tia imꝑfecta q: illi dicūtur hére prudétiaȝ
imperfectá qui cōuenientes vias sciūt ad
inuenire ad ꝯsequendū aliqué finem parti
cularé imꝑfectū vt puta diuitias ⁊ hono
res ⁊ huiusmodi. vñ Lu. 16. Filij huius se
culi. s. peccatores prudétiores sunt filijs lu
cis. i. iustis ⁊ grám habétibus nō simplici
ter sȝ in generatiōe sua. i. in negotijs secula
ribus. ¶ Tertia prudétia dr industriosa
que dr naturalis inquantū peccatores de
bonis ⁊ mal' pertinétibus ad humaná vitá
bene sciūt cōsiliari ⁊ iudicare ⁊ ista dr pro
prie prudétia carnis. de qua loqtur Augu.
sup eplam ad Ro. di. Prudentia spūs est
qñ neqȝ in bonis téporalibus est spes nrā
neqȝ in mal' timor. eadem vero aie natura
prudentiá carnis hȝ cuȝ inferiora sectatur
⁊ prudentiá spūs cū superiora elligit. Et in
libro. 83. q. q. 66. inquit. Prudentia carnis
dicitur cū anima pro magnis bonis tem
poralia bona concupiscit. Quidiu cuiȝ ap
petitus talis inest anime legi dei subiecta
esse non potest. i. implere non potest que
lex iubet. Sed cum spiritualia bona desi
derare ceperit ⁊ temporalia contempnere
desinet carnis esse prudentia. ⁊ spiritui nō
resistet. Eademqȝ anima cum inferiora ap
petit prudentiá carnis habere dicitur. cuȝ
vero superiora prudentiam spiritus h ille.
⁊ sic pȝ pars scḋa principalis.

¶ Pars tertia hui⁹ ſmonis in qua decla ratur tres eſſe principales prudẽtie .ſ. me moria intelligẽtia ꝛ ꝓuidẽtia.

TErtio i hoc ſmone ſciendũ eſt tres eſſe prudẽtie partes ſm antiquos phos vt Ric. nr̃ recitat vbi ſupra .q. 8. ſ. memoria intelligẽtia ꝛ ꝓuidentia quas ét ponit Tullius in ſcđo Rhetorice ꝛ etiam habẽtur in ꝓhemio Inſtitute. §. quoꝛ de q̃bus etiã ſcribit Seneca i libro quatuor virtutum di. Si prudens ẽ animus tu⁹ tri bus tẽporib⁹ diſpenſetur preſentia ordina futura prouide. preterita recordare. h ille. Scđm vero Macrobiũ ſex ſunt ptes pru dẽtie. ſ. Rõ. Intellect⁹. Circũſpectio. Pro uidentia. Docilitas ꝛ cautio que ad predi ctas tres poſſunt reduci. Et ideo ſolum de ipſis tribus ẽ dicendũ. ¶ Prima pars prudẽtie dr̃. Memoria que ſm Tullium ſecũdo Rhetorice ẽ per quam animus re petit illa que fuerũt que quidẽ vtilis ẽ ꝓ pter tria ne. vꝫ. ſuperbiam⁹ vt pſentia me lius intelligam⁹. ꝛ vt ſup futuris ꝓuidea mus. ¶ Prio quidẽ ꝓdeſt memoria ne ſu perbiamus. Narrat eni Tullius ꝛ ét beat⁹ Hiero. ꝙ Romanis principib⁹ de bello cũ victoria redeuntib⁹ triplex honor exhibe batur q quidẽ dicebat triũphus d quo ha betur in ꝓhemio inſti. in prin. ¶ Primi⁹ honor erat ꝙ totus popul⁹ victori redeun ti obuiam occurrebat cum magna leticia. ¶ Secundus quia omnes captiui ligati currũ ſequebantur. ¶ Tertius eſt quia ipſe victor tunica iouis indutus ſedebat in cur ru ornatiſſimo quẽ trahebant quatuor eq albi. ꝛ ſic ducebatur ad capitoliũ ſed ne in huiuſmodi honoribus ſuperbiret quidam viliſſimus homo colaphizabat eum dicẽs. Cognoſce teipſum. ꝛ noli ſuperbire de tan to honore reſpice ad eos qui ante te prete rierunt ꝛ hominem te eſſe memento. ſ. mo riturum. Huiuſmodi etiam habetur exem plum de Machabeo rege iſrael qui hor tabatur filios di. fili eſtote emulatores le gis. ꝛ memẽtote opeꝛ patrũ noſtroꝛ que fecerũt in generationib⁹ ſuis ꝛ accipietis gloriã magnã ꝛ nomen i eternũ ꝑmi Ma chabeoꝝ. 2. c. Abraã in tentatiõe inuent⁹ eſt fidelis. Joſeph in tẽpore anguſtie factus ẽ dñs egipti Dauid in ſua miſcordia conſe quutus ẽ ſedẽ regni eterni. Hec exẽpla po nũtur ad ſignifican. quod prudẽs debꝫ ha bere primam partem prudentie que ẽ me moria preteritoꝝ. Legitur etiã de hoc pul cherrimũ exemplum in cronicis antiquis ꝙ Archalada rex ſicilie quia natus fue rat ex figulo quodã paupere ſemp vteba tur vaſis fictilib⁹ ꝛ nõ aureis nec argente is i memoriã quia ex figulo patre erat ge nitus ꝛ ne videretur oblitus ſue priſtine condictiõis. Semel interrogat⁹ cur his va ſis vteretur reſpon. ego ſum rex ſicilie fi gulo fui genitore nat⁹ fortunãqꝫ reuereor qui ex paupere domo repente diues fact⁹ ſum. Ecce ergo quia noluit in regia digni tate ſuperbire plurima exẽpla alia adduci poſſent debet ergo homo ſuam creationẽ reminiſci quia ex terra ꝛ in terrã reuerte tur ꝛc. gen. ſcđo debet ét reminiſci ꝙ mors ventura ẽ licet tardet ſicut ſcriptũ eſt. ꝫ. q. 2. c. in eccliaſtico. ꝛ dixit dñs Ade primo parẽti in ſudore u. t. u. p. tuo donec re. i ter ram de qua ſumpt⁹ es. quia puluis es ꝛ in p. re. gen. tertio. c. Nimiꝝ ſi de terra fact⁹ re. in. t. q2 nihil tam naturale eſt q̃ vnum quodqꝫ eo genere diſſoluere quo colliga tum eſt. ff. de re. iu. l. nihil. ¶ Secundo ꝓ deſt memoria vt pñtia melius intelliga mus. vñ iuriſte dicũt. pp hoc ꝙ q i preteri to fuit mal⁹ ꝛ in preſenti ét malus preſu mitur vt hẽtur. ff. de accu. l. ſi cum. §. hiſdeꝫ ꝛ de ſuſpec. tu. §. ſi autem ꝛ ecõtra qui i pre terito fuit bon⁹ preſumitur bon⁹ in preſen ti vt habetur. ff. de re. mili. l. Non omnes §. barbaris. vnde Grego. volens commenda re Maximũ epiſcopũ dicit ex tranſacta i te vita didicimus quid de ſequenti tua cõ uerſatione preſumamus, vt habetur extra

ƀ p̃sum.c.mãda.¶ Tertio ꝓdest memoria
sīi rõne vt sp̄ futuris ꝓuideam⁹.vñ Idie.
extra ð p̃sum.c.scribã dic̃.Scribaꝫ mltipli
ces leges meas ⁊ tñ ex p̃ri⁹ datis ⁊ negle
ctis apparet q̄ ⁊ has negligēt.h ille. Et ñ
solū in aı̃alib⁹rõnalib⁹ ſꝫ ēt i irrationalib⁹
ex p̃terito p̃sumit̃ qd̄ agere dēant i futuꝝ
vt hētur istituta ð re diui.§.ceruos ⁊.ff.ð
acq.re.do.l.naturalē.§.ceruos vbi hētur
q̄ ceru⁹ q̄ ex ꝯsuetudine solit⁹est ire ad sil
uas ⁊ redire domū p̃sumit̃ q̄ ita ēt faciet
in futuꝝ. Et sūme ⁊ p̃cipue recordent̃ filij
qd̄ in parentes egerūt vicē per oīa recep
turi. Et certe de filio percutiente patre pōt
dici illud qđ hētur.C.ð epi.audi.l.Memo
r.Qđ fecit semper expectet. cauete ergo fi
lij ab offensione parentum quia profecto
nulla est verior ista regula q̄ quicunqꝫ ac
cipiet a filijs suis qđ ipse fecerit parentib⁹
Nam ego aliquādo legi q̄ in ciuitate no
stra mediola.quidā patrē interfecit qui ⁊
ipse postea a proprio filio ē iterfect⁹ ⁊ iste
postea a filio suo ⁊ ita i multos gradus ꝓ
uenit hoc factum tandē vltimus videns
se patrem interfecisse noluit vxorē ducere
ne ⁊ ipse interficeretur.⁊ sic domus illa cō
sumpta est. Prodest eni hec memoria mul
tis modis hui⁹ ēt precipuū habetur exem
plum in aı̃alibus romanoꝝ de Nerua im
peratore qui cū omnibus ēt popularibus
adeo se familiarē exhibebat vt non impe
rator sed amicus cū amico videbat̃. Inter
rogat⁹ aliq̄n cur sic familiariter versaret̃
cū oībus.respon.aliq̄n fui hō priuat⁹ ⁊ tūc
optabam imperatores mihi familiares eē
nunc ergo cū sum imperator volo talis esse
subiectis quales ego subiectus optabam
mihi Imperatores.nota de q̄b⁹ p̃cipue ē ha
bēda memoria primū ē beneficioꝝ ⁊ maxie
creatiōis redēptionis ⁊c̃. Eccliastes vltio
Memēto creatoris tui ⁊c̃. Scđꝫ est māda
toꝝ dei.ps.memores sunt mãdatoꝝ ei⁹ ad
faciendū ea. Tertiū est seueritatis iustitie
q̄ exercuit in peccatores ps.memo.iust.t.
solius Eccl̃ia.28.memor esto iudicij mei si
cut erit ⁊ tuū. Quartū est memoria belli
spū.in quo tot ⁊ tāti ceciderūt. Job.xj.me
mento belli ⁊ nō addas vltra loqui. Quin
tum est memoria cōsolationis dei in afli
ctionis ne homo desperet.i.macha.4.me
mētore quomodo salui facti sunt p̃res no
stri in mari rubro. Sextum est memoria
vite sanctoꝝ ad imitandum Jo.15. Memē
to sermonis q̄m ego dixi vob̄ ⁊c̃. Septimū
est memoria stat⁹ honorabilis a quo quis
degenerauit a parentib⁹carnalibus vel spi
ritualibus Isa.51. Attendite ad habraā pa
trem ve. Octauū ē memoria peccatoꝝ ad
dolēdū Isa.38. Recogitabo tibi oēs ãnos
⁊c̃. Isa 38. Et sic pꝫ memoriā p̃teritoꝝ esse
ptē prudētie. ¶ Scđa ps prudētie dr̄ intel
ligētia que s̃m Tulliū ꝯo Rheto. ē p quā
aius ꝓspic̄ que sūt hꝫ āt prudēs p itelligē
tiā vt discernat.⁊ sic hꝫ discretionē. Est āt di
scretio mr̄ virtutū vt extra ð officio custo.
c.i. Per hāc discretionē sepat̃ equū ab ini
quo licitū ab illicito discernit̃ vt hētur.ff.
ð iust.⁊ iur.l.i.p hāc discernit̃ iter phas ⁊ i⁹
qꝛ phas ē lex diuia ⁊ ius ē lex hūana scđa
di.c. Oēs leges. Per hāc discernit̃ iter bo
nū ⁊ malū ⁊ bonū tꝫ malū fugiēdo iuxta il
lud ad thesa.4.c. Oia ꝓbate qđ bonū ē te
nete.ab oī spē mala abstinete. discernit̃ ēt
iter bonū ⁊ bonū vt mai⁹ p̃ferat̃ minori ⁊ pu
blicū p̃uato ⁊iterdū dicim⁹ q̄ aliqđ ē bonū
cui⁹ ꝯrīū ē meli⁹ ⁊ tñ illđ meli⁹ elliciet vt.C.
ð pcur.l.exigēdi ⁊.ff.ð fur.l.si s̃u⁹ cois.§.
q̄ vero. Itē p hāc discernit̃ iter malū ⁊ ma
lū vt min⁹ malū p̃ferat̃ minori qꝛ nos dici
m⁹ ð duob⁹ mal' min⁹ ē eligen.vt.ff.ð re.
iur.l.quotiēs discernit ēt prudēs iter veꝝ
⁊ falsū dū natura caulatōis cognoscit cui⁹
natura ē vt ab euidenter veris p breuissi
mas mutationes ad ea que euidēter falsa
sunt reo pducat̃ vt.ff.de re.iur.l.natura ca
uillationis. Preterea discernit inter veꝝ ⁊
falsū qꝛ illđ qđ ē veꝝ ē ⁊ hꝫ essentiā illđ āt
qđ ē falsum non ē nec hꝫ ēentiā illud dico

Verũ eẽ qḋ est ⁊ hꝫ essentiã ⁊ substantiã. ⁊
tũ ipm verum vel ipsa veritas appellatur
res vñ cum simpliciter dr̃ res veritas in
telligit̃ vnde res ẽ.i. veritas ẽ. In re ẽ.i.
in veritate ẽ sicut no.ff.ad.l.cor.de fal.l.i.
§.qui in rõnibus ⁊ de iur.iur.l. quotiens.
Illud vero qḋ ẽ falsum:nõ est ⁊ sic non hꝫ
essentiã nec substãtiã in nos dicimꝰ falsus
modiꝰ nõ est modiꝰ ⁊ falsum testamẽtum
nõ est testamentũ vt hẽtur. ff.de ver.si.l.
Paulus ⁊ falsus emptor nõ est emptor vt
hẽtur.ff.de in diẽ adiectiõe.l.vbi aũt.§.cũ
ergo.Et falsa peccunia nõ est peccunia. ff.
ꝺ pigno.ac.l.Elleg.iter.§.qui reprobos ⁊c.
¶ Item prudens discernit inter verꝫ ⁊ ve
risimile fictũ ⁊ simulatũ. Nã plerũqꝫ que
dã sunt que vera sunt ⁊ tñ non sunt verisi
milia vt dicit Seneca qḋ etiã ꝓbatur p le
ges.Nã.ff.q.m.cã.l.nõ ẽ verisimile i pri.
hẽtur ꝙ nõ ẽ verisimile aliquẽ esse cõpul
sum in vrbe.⁊ tñ põt esse verꝫ ꝙ est cõpul
sus.⁊ põt ꝓbari ergo aliud erit veritas si
ꝓbetur aliud verisilitudo .Et sic ẽt proba
tur.ff.de iur.do.l.Nuptura i fine.cũ mlt̃is
silibus.Inter verꝫ ẽt ⁊ fictũ seu sĩl'atum di
scernit prudẽs. Multa eni sunt sĩl'ata vel
ficta que nõ sunt vera simulare ꝓprie ẽ id
qḋ nõ est ostendere vñ scribit̃ ꝙ nõ est sĩl'e
dissimileqꝫ qḋ ẽ vt.C.de transac.l.Cũ ea.⁊
ff.de cõtrahẽ.em.l.nuda. Ficta ẽt nõ sunt
q: fictio oĩno ẽ cõtra ṽitatẽ per ea que no
tantur.C.ex quibus ca.ma.l.fi.Per hanc
etiaꝫ intelligentiam discernit prudens in
ter leprã ⁊ leprã.i.inter peccatũ ⁊ peccatuꝫ
quam scientiã in vna ex clauibus dñs de
dit petro sicut dr̃ in canone.20.di. in prin.
Hĩ intelligẽtia ex causis ẽ assumẽda dicẽdi
vt dicit beatꝰ Illariꝰ de ver.si.c.intelligẽ
tia vt.s.prudens plus cõsideret sensum q̃ꝫ
verba.Nã scriptũ est ꝙ potentior ⁊ supior
est mens q̃ꝫ vox dicentis vt. ff. de supel.
lega.l.labeo circa finẽ.⁊ alibi scribit̃.Qḋ si
cut animus ꝓfertur corpori ita sñia verbĩ
58.di.c.Sedulo.⁊ sensuꝫ nõ verba expecta
mus.C.de fideicom.l.cũ virũ. ⁊ sic pꝫ ꝙ in
telligentia ẽ ps prudẽtie. ¶ Tertia pars
prudẽtie ẜm Tulliũ ⁊ senecã dr̃ ꝓuidẽtia
que vt dicit auctor li.Mora.pħoꝝ est no
tio prius pertractãs futuroꝝ euentũ vbi ẽ
sciendũ ꝙ ꝓuidere de futuris nõ possumꝰ
p viam scie q: solus deꝰ preuidere põt fu
tura.ff.de iudi.l.Sed ⁊ si restituatur.§.fi.⁊
ff.si cer.pe.l.Resti. ⁊ ideo.26.q.5. in prin.
Futura prescire soliꝰ dei ẽ.prouidere ãt fu
tura p viã prudentie sũma virtus est qḋ p
tinet ad eã partẽ prudentie que dr̃ pruden
tia futuroꝝ que hẽtur ex memoria preteri
toꝝ ⁊ intelligẽtia presentiũ vñ dicit boetiꝰ
Non eni qḋ ante oculos sitũ est sufficit in
tueri.⁊ Tulliꝰ dicit Illud ingenij est ante
cõstituere quid accidere possit in vtranqꝫ
partẽ ⁊ quid agendũ sit cũ quid euenerit
nec aliquid comittere vt aliqñ dicen.sit nõ
putabam.Et pitacꝰ pħs dicit. Prudentiũ
viroꝝ esse priusq̃ꝫ fiant difficilia premedi
tari ne fiãt. Fortiũ vero facta bene dispo
nere.⁊ Terentius dicit. Illud ẽ sapere. nõ
modo qḋ ante pedes est videre.ẜꝫ illa que
futura sunt prospicere. Prudens ergo dꝫ
prouidere sup futuris dꝫ enim cõsiderare
fortune fallatiam quã cõsiderat: cũ conspi
cit ꝙ homines plerũqꝫ ex diuitibus paupe
res fiũt ⁊ ecõtra vt scriptũ ẽ.in auc.vt oẽs
obe.iu.p.col'.5.preterea cõsiderare dꝫ statꝰ
humãi instabilitatẽ iuxta illud qḋ scriptũ
est.Quid.n.ita stabile iter hoies.⁊ ita im
mobile vt nullã patiat̃ mutationẽ.cuꝫ oĩs
noster statꝰ sub perpetuo motu cõsistat vt
hẽtur in auc.de nõ alie.aut pmu. ec .re.§.
alienatiõis ver.ne ãt col.2.⁊ iterꝫ scribitur
humani numerus cõditio semp in infinitũ
decurrit.⁊ nihil ẽ in ea qḋ stare i perpetuũ
possit vt hẽtur. C.de ve.iur.enu.l. scḋa.§.
sed q: diuina. silr̃ considerare dꝫ status ⁊
condictiões hominũ ⁊ sic sup futuris pre
uidere põt precipue vt aliqd i pecunia ha
beat vt si forte domo vl' ciuitate expellat̃
aliquid secum portare possit vt nõ vadat

mendicando. Iſtud conſilium ⁊ iſta proui ſio ē illa de qua iuris ille ꝯſultus facit mē tionem di. audiſſe quoſdam ruſticos senes di. pecuniam ſine peculio fragilem eſſe pe culium appellantes: quod preſidij cā repo nitur vt. ff. de le. 3. l. ſi chorus. §. i. debet er go prouidere quod euenire pōt vt. ff. ꝺ iu ridic. om. iudic. l. ſi idem cum eodem. §. fi. ⁊ l. ſi quis domū. §. a. ff. loca ⁊ ff. de dāno i fec. l. Qui bona. §. cum inter. Et tñ aliquan do quis prudenter ⁊ rōnabiliter prouidet ⁊ tamen contrarius ⁊ diuerſus exitus ſeq tur ab eo ꝙ prudenter deliberatum ē hoc forte contingit cāu. Caſus autē prouideri non poteſt vt. C. de pigno. actio. l. que for tuitis multi enī ſunt caſus vt. C. de vſufr. l. inter antiquam ⁊ l. corruptionē adeo vt numerari non poſſint vt. C. de preſcrip. 30. v. l. 40. an. l. fi. Quod aūt ſi contingat pru dens non propterea deſinit eē prudens: qꝛ non ſpectatur euentus: ſed principiū ⁊ ſuf ficit prudenter feciſſe ꝫ diuerſus ſequatur exitus. dꝫ etiam cauere prudens ne multū credat ſpei. qꝛ multa accidere poſſunt ne ca piamus. vt. ff. de acqui. re. l. naturalem. §. illud queſitū. vt. ff. de nego. ge. l. Sed ante vltimo. §. fi. Et contra cōtrariū oppinantes loquitur Boe. d. At vero ſi nr̄is cumulus accedit malis ꝙ extimatio plurimorū nō rerum merita. ſed fortune ſpectat euentū ea que tm̄ iudicat eſſe ꝓuiſa que felicitas cōmendauit. Et ēt Ouidius i epiſtolis ait Exitus acta pbat: careat ſucceſſibus opto. Quiſq ab euētu fcā notāda putat. hec ipſ vnū ē tñ ꝙ ēt multotiens prudens ꝯ mul tos caſus ꝓuidet. vñ ſcribit de vlixe ꝙ ꝫ i mari hēret. fortunā ꝯrīam ⁊ neptunū deū marīs ꝯrium tñ ꝓuidebat. qꝛ habebat ſecū mineruā. i. deā ſcie. ⁊ hoc voluit dicere Oui dius in verſibus ſequentibus. d. ⁋ Sepe ferox cautū petijt neptunus vlixē. Eripuit pr̄io ſepe minerua ſolo. hec ille. Prudētes igit fr̄es eſſe velimus ⁊ ꝓudeam⁹ nobis ipſis vt hic bonis operib⁹ inſudātes futu ram vitā beatā acqram⁹ in ſcl'a ſcl'oꝝ amē.

⁋ Feria quarta poſt dñicam de paſſione. de cōmendatione ⁊ vtilitate virtutis pru dentie. Sermo. 58.

I Si mihi non vultis cre dere ſaltem operibus credite. Scribunt hec verba Jo. 10. c. ⁊ in euā gelio oc. ferie. Cum in ſuperioribus dictuꝫ ſit fr̄es i xp̄o cariſſimi iu ſticiam eſſe omniū virtutum moraliuꝫ pre clariſſimā ⁊ nuper in ſermone heſterno de monſtratū fuit prudentiā eſſe virtutem ſi ne qua alie eſſe non pñt. Non imerito ori tur dubium an prudentia ſm quid ſit no bilior iuſticia ⁊ alijs virtutibus moraliuꝫ Qd̄ pulchre declarat Ric. in. 3. di. 33. ar. i. q. 8. di. Quod prudentia tripliciter pōt ac cipi. ⁋ Prio pro habitu pratico quo intel lectus determinat ad recte iudicandū qd elligendū ⁊ quid fugiendū ſit non in vniū ſali tm̄ ſed ēt in ſingulari circa que ē actio ſm phm. 6. ethi. c. 8. Et iſto mō iuſticia lega lis eſt dignior prudētia ⁊ alijs virtutibus cardinalibus vt declaratū eſt ſupra. Ratō enim boni quā formalr reſpicit iuſticia di gnior ē quam rō veri quā formaliter reſpi cit prudentia ⁊ ēt quia voluntas nobilior ē intellectu ſm ipm Ric. bo. ⁊ Sco. ſequit ꝙ nobiliſſima virtus acqſita in voluntate reſpectu agibilium nobilior ſit qꝫ nobiliſſi ma virtus in intellectu pratico. ⁋ Secun do pōt accipi prudētia pro ꝓdicto habitu nō abſolute ſed vt virtutibus moralibus ꝯ iuncto ſeu p eas formato ⁊ ſic qꝫ ius prudē tia ſit nobilior ſm quid alijs virtutibus. ſ. inquantū oſtendit eis mediū in qd̄ tendūt tñ ſimpliciter non ē dignior legali iuſticia ſicut nec fides formata dignior ē caritate que ē eius forma. ⁋ Tertio modo pōt ac cipi prudentia pro habitu ꝓdicto ⁊ forma eius ſimul extendēdo nomē forme ad vir

tutem caritatis: qꝛ nulla virtus est forma
alterius nisi caritas ꝛ isto mõ planuꝫ ẽ pru
dentiam esse nobiliorẽ quacũqꝫ ł morali v̄
tute. vñ Bias ait prudentiã dilige. Quam
qdem virtutẽ sacra scriptura plurimũ co
mendat. vñ Josue primo. nõ ḋclines ab ea
ad dextram neqꝫ ad sinistrã vt intelligas
cuncta que agis ꝛ ꝑuer. 18. Cor prudentis
possidebit sciẽtiã ꝛ auris sapientũ queret
doctrinã. Et iterũ Ec. 18. Altissimus de ter
ra creauit medicinã ꝛ vir prudens non ab
horrebit eam ꝛc. quã prudentiã si iudei ha
buissent itellexissent xp̄i opera fuisse diui
na atqꝫ eis firmiter credidissent. vñ dixit
eis verba ꝑposita dñs sic. Si mihi nõ vul
tis credere ꝛc. Que virtus quãte sit comẽ
dationis ꝛ extimatõis hoc i ꝓmone trib⁹
rõib⁹ ꝓbabit̃. ❡ Primo rõe cõitatis. Scđo
rõne ꝯrietatis. ❡ Tertio rõne vtilitatis.
❡ Pars prĩa hᵒser. i q̃ cõmdat̃ v̄tus pru
dẽtie qꝛ se extẽdit ad bonũ cõe ꝛ ꝑpꝛiuꝫ siml'

PRimo dico prudentiã esse virtutẽ
magne cõmendationis ꝛ extimatõ
nis respectu cõitatis ꝛ formo sic rõnem. il
la virtus que generaliter oĩbus ẽ vtilis ꝛ
in bonum cõe redũdat digna ẽ ꝛ valde ex
timanda qꝛ ꝓm phm. i. ethi. bonũ q̃ꝫto cõi⁹
tanto melius sed prudentia ẽ huiusmodi.
ergo ꝛc. Maior ꝑ se pꝫ ꝛ minor probat̃ ꝑ
triplices conclusiones. Prima ẽ ꝙ ad pru
dentiã ꝑtinet inuenire mediũ in oĩbus vir
tutibus moralibus que conclusio declarat̃
ꝓm tho. ꝓa ꝓe. q. 47. ar. 7. sic hoc ipꝫ quod
est conformari rõni recte ẽ finis ꝑpꝛius cu
iuslibet moralis virtutis. nã temperantia
hoc intendit ne ꝑpter ꝯcupiscẽtias homo
diuertat a rõne ꝛ silr̃ fortitudo ne recto iu
dicio rõnis diuertat ꝑp timorẽ vel auda
ciam ꝛ hic finis ꝓstitus ẽ hoi ꝓm naturalẽ
rõnem que dictat vnicuiqꝫ vt ꝓm ipsã ope
ret̃. Sed qualiter ꝛ ꝑ que hõ in operando
attingat mediũ rõnis ꝑtinet ad prudẽtie
dispositionẽ ꝫ. ꝛ. attingere mediũ sit finis
moralis virtutis tñ ꝑ rectam dispositiõeꝫ
corũ que sunt ad finem mediũ inuenit̃ igit̃
pꝫ ꝙ prudentia constituit mediũ virtutis⁹
moralibus ex quo fit vt alie virtutes mo
rales sine ipsa ꝑfecte esse non põt. ❡ Qd̃
si dicat̃ prudentia cõparat̃ ꝓm modũ ratio
nis sed virtus moralis tendit ad medium
ꝑ modũ nature: qꝛ vt dicit Tulli⁹ ꝓo Rhe
torice sue virtus ẽ habitus in modũ natu
re rõni consentaneus. ergo prudentia non
cõstituit mediũ in v̄tutib⁹ mo. ❡ Ad hoc
rñdet tho. vbi supra in rñsione tertij ar. Qd̃
virtus moralis ꝑ modum natuꝛ̃ intendit
ꝑuenire ad mediũ: sed qꝛ mediũ non eodẽ
modo inuenit̃ in oĩbus ideo inclinatio na
tuꝛ̃ que semꝑ eodẽ mõ operat̃ ad hoc non
sufficit: sed requirit̃ ratio prudentie. Qua
ꝑp bene concludũt theologi maxime tho.
vbi supra ar. 15. ꝙ prudẽtia non potest dici
simpliciter naturalis qꝛ operatio consistit cir
ca aliquid oꝛ̃: vel sicut circa ea que sunt ad
finem: fines aũt recti humane natuꝛ̃ sunt
determinati ꝛ ideo põt ẽẽ natural' inclina
tio respectu ipsoꝝ ꝫ ea que sunt ad finẽ i re
b⁹ humãis nõ sunt deteriata ꝫ diuersificat̃
ꝓm ꝑsonaꝝ diuersitatẽ ꝛ negotioꝝ. vñ qꝛ in
clinatio natuꝛ̃ sꝑ est ad aliqd determiatũ
talis cognitio non põt hoi inesse naturalr̃
ꝫ ex naturali dispositione. vn⁹ fit aptior ad
huiusmodi discernendũ q̃ꝫ alius. Ex qbus
ẽt pꝫ ꝙ q̃ꝫuis tres sũt actus prudentie. s. ꝯ
siliari iudicare ꝛ ꝓcipere qꝛ phs. 6. ethi. c. 6.
dicit prudentis vr̃ esse posse bene ꝯsiliari
ꝛ consulta iudicare. Et ibidẽ dicit. c. 11. Qd̃
prudentia ꝓceptiua ẽ. tñ ꝓm tho. vbi supra
ar. 8. ꝛ Ric. in. 3. di. 33. ar. 2. q. 6. ꝑicipalis ac
tus prudẽtie est ꝓcipere. Nam ad prudentẽ
spectat. ❡ Primo bene consiliari qd̃ ꝑtinet
ad inuentionẽ consiliãdo. n. inquiꝛ̃t homi
nes vias ꝑ quas ꝑtingere possint ad fineꝫ
intentũ. vnde phs tertio ethi. c. 6. dicit con
siliamur non de fine ꝫ de his que sunt ad fi
nem. ꝛ addit. Qui ꝯsiliat̃ vr̃ querere. ❡ Se
cundo prudentis est ẽt bene iudicare de cõ
siliatis ꝛ inuentis. ❡ Tertio prudentis ẽ

ꝯsiliata īuēta ⁊ iudicata applicaꝛ ad operationem aliter nō esset prudens. Hanc ēt applicationē non pōt facere intellectus ꝑ prudentiā nisi motus a volūtate recta. vñ hec applicatio est ipsius sub rōne voluntatis submonentis: ⁊ ē ipsius rōnis per prudentiā vt form atis intellectualiter ꝑceptū de faciendo ꝑdictam applicationem ⁊ hic est pncipalis actus prudentie. Quia igiꝛ prudentia inuenit mediū oībus virtutibus moralibus ⁊ ꝑcipit omnes actus earū applicando ad opus sequiꝛ esse dignissimam. ❡ Scḋa conclusio ē ꝙ prudentia nō solum se extendit ad regimen suipsius: sꝫ ad regimen multitudinis. vñ q2.6. ethi. dicit phūs ꝙ quidā posuerunt prudentiā non se extendere ad bonum cōe: sed solum ad ꝓpriū credentes non oportere quereꝛ nisi ꝓprium dicit tho. vbi supra ar. 10. ꝙ hec extimatio repugnat caritati: que non querit que sua sunt. i. cor. 13. vbi addit. c. 10. Non q̄rens ꝙ mihi vtile sit sed qḋ multis vt salui fiāt. Repugnat ēt recte rōni: que dictat melius esse bonū cōe pticulari. Repugnat ēt dicto euangelij Mat. 24. Quis putas est fidelis seruus: ⁊c. p̄r igitur ꝓpositum ꝙ prudentia non solū se hꝫ ad bonū priuatū sed ēt ad cōe ⁊ ideo alia ē prudētia simpliciter dicta que ordinatur ad bonum ꝓpriū alia iconomica: que ordinaꝛ ad bonum cōe dom⁹ vl' familie. ⁊ alia ē polyti. q̄ ordiaꝛ ad bonū cōe ciuitatis vel regni. ❡ Qḋ si dicaꝛ. Ille vr̄ eē prudēs q sibi ipsi bonū querit ⁊ operatur: sed sepe qui querit bonū cōe negligit ꝓpriū. ergo non est prudens. ❡ Ad hoc rñdetur s̄m tho. vbi supra in sermone s̄i argu. ꝙ querens bonū cōe ex ꝯñti ⁊ querit ꝓprium tum q: bonū ꝓprium non pōt esse sine bono cōi vel familie vel ciuitatis aut regni. vñ Ualerius dicit quod Romani antiqui malebant esse pauperes in diuite imperio q̄ꝫ diuites in pauperꝛ imperio. Tum quia cum homo sit pars ciuitatis ⁊ bonus oꝫ ꝙ consideret: quid sit sibi bonū ex hoc ꝙ est prudens circa bonū multitudinis bona. n. dispositio partis accipitur secundū habitudinem ad totum: q: vt Aug. dicit in li. confess. Turpis est omnis pars suo toti nō congruens: q: ergo prudentia est vtilis cōitati iure ē cōmēdāda. ❡ Tertia conclusio est ꝙ aliter ē prudentia in pncipibus ⁊ aliter in subditis que declaraꝛ. s̄m tho. vbi supra ar. 12. ❡ Primo. n. prudentia est necessaria dñis ⁊ prelatis ad regimen gubernandū. vnde phs. 3. polyti. dicit prudentia sola ē virtus ꝓpria pncipis alie aūt virtutes sunt cōmunes subditorū ⁊ pncipū quod est intelligendum ꝑ se loquendo: q: prudentia non est virtus subditi inquantū huiusmodi serui. n. inquantū est seruus non ē regere ⁊ gubernare ꝫ magis regi ⁊ gubernari. ❡ Secundo prudentia subditis ē necessaria ad seruiendū vel obediendum ⁊ ēt quia quilibet homo inq̄ꝫtum est rationalis pticipat aliquid de regimie s̄m arbitriū rationis ⁊ isto modo ēt ipsis conuenit hēc prudentiā. vñ phs in. 6 ethi. dicit ꝙ prudentie polytice spēs sunt due vna que ē legum positiua que ptinet ad principeꝛ alia ē que retinet cōmune nomen politice que est circa singularia hui⁹ modi aūt pagere singularia ad subditos ptinet. ergo est prudentia ⁊ principū ⁊ subditorū modis predictis. ❡ Quod si dicaꝛ prudentia ē preceptiua vt claret ex dictis sed ꝑcipere non ptinet ad subditos sed solū ad principes. ergo prudētia solū est in principibus. ❡ Ad hoc rñdetur s̄m tho. vbi supra in solutiōe tertij ar. ꝙ ꝑ prudentiam hō non solum ꝑcipit alijs: sed ēt sibi ipsi. put videlicet. ratio dr̄ ꝑcipere inferioribus viribus: q: ergo prudentia cōis est oībus virtutibus moralibus rei publice dñis ⁊ subditis ⁊ circ̄ q̄ꝫ statu claret ipsaꝫ esse virtutem dignissimā ⁊ pꝫ pars ⁊c. ⁊ sic patet pars prima huius sermonis.

❡ Pars s̄a h⁹ s̄monis in q̄ cōmēdaꝛ vr̄⁹ prudētie ex hoc ꝙ hꝫ plura vitia sibi ꝯria.

SEcundo ꝓbatur virtutē prudentie
iure esse comendandā rōne contra
rietatis sic ſm phm in tho. Quot modis
hȝ fieri vnum oppositorū tot modis habȝ
fieri ⁊ reliquū. Et oppositorū eadem ē disci
plina: sed hec virtus hȝ plura vicia sibi cō
traria. ergo quanto illa vitia sunt plura ⁊
graviora tanto magis ipa ē dignior. Ma
ior pȝ ⁊ minor probaꝛ inductiue. Nam pru
dentie tria inter alia opponūꝛ vicia. s. incō
stātia precipitatio ⁊ incōsideratio. ¶ Pri
mo opponitur ei incōstantia q: sicut ꝑfer
ri maius bonū minori bono ptinet ad pru
dentiam ita desistere a maiori bono ꝓpter
minus bonum ptinet ad imprudentiā. sed
inconstans ē ille qui non tenet se fortiter i
maiori bono ꝓpter minus. ergo ⁊c. Cum
igitur incōstantia sit iniquitas praua ⁊ pe
riculosa sequiꝛ prudentiam ei contrariam
esse virtutē clarissimā. Quod aūt inconstā
tia sit iniqua probaꝛ ſm tho. ſa ſe. q. 53. ar.
5. triplici rōne. ¶ Primo rōne defectiōis
sic vbi est defectus rōnis ibi est culpa. sed
incōstantia importat defectū rōnis inquā
tum vȝ. inconstans ꝑfert minus bonuȝ ma
iori. ergo ⁊c. ¶ Secundo probaꝛ ratione fi
nis sic. illē qui non pseuerat in bono: vsqȝ i
finem peccat: q: ſm Ber. ibi ē deficere vbi
non est ꝓficere. ⁊ Mat. 10. Qui pseueraue
rit vsqȝ in finem. h. s. e. sed incōstans non p
seuerat i bono inchoato. ergo ⁊c. ¶ Tertiō
idem probaꝛ rōne originis sic. Illud quod
oritur ex peccato ē peccatū sed inconstan
tia oritur ex luxuria: q: luxuria extinguen
do iudiciū rōnis inconstantiā causat. oritur
ēt ex inuidia: ⁊ ira quia vt dꝛ Jaco. 3. vbi
zelus ⁊ cōtentio ibi incōstantia ⁊ oē opus
prauum. q. d. vbi ē zelus. i. indignatio men
tis vel ira vel inuidia. ⁊ vbi ē contentio. s.
in verbis ibi inconstātia ⁊c. ergo incōstan
tia nō solum est vitiosa vna rōne: sed pluri
bus rōnibus. ergo prudentia ē clarissima.
¶ Secundo opponiꝛ prudentie ꝑcipitatō
cuius rō in aperto est. sicut. n. prudens est
q rōnabiliter graditur sic ille imprudens
dꝛ qui de altissimis ad infima seipm preci
pitat nō incedendo ordinate p gradus spi
ritualr. n. supremū ⁊ infimuȝ est operatio
corporis gradus aūt mediȷ̈ p quos opera
tio rōnis ordinate ꝓcedit ad operationeȝ
sūt memoria intelligētia et ꝓuidentia de
quibus dictum ē. Sed si quis his gradibꝰ
ꝑtermissis feraꝛ ad aliquid operandū talis
seipm ꝑcipitat. ergo sicut ꝑcipitatio est p
uersa ⁊ iniqua ita econtra prudentia ē bo
na. Quod autē ꝑcipitatio sit mala probaꝛ
ſm tho. ſa ſe. q. 53. ar. 3. sic. ille qui operaꝛ
aliquid ꝯ regulam rōnis peccat. sed sic fa
cit qui seipm ꝑcipitat. Nā duobus modis
non agit quis ſm regulam rōnis. Tuȝ ex
impetu passionis vel voluntatis ptransi
tis gradibus ꝑdictis. Tum ex contemptu
regule dirigentis ⁊ hoc causat temeritas
que oriꝛ ex radice superbie refugientis ⁊
contēnentis subesse regule aliene ⁊ ista fa
cit ꝑcipitatio maxime primū. ergo pȝ ꝓpo
situm. vñ ꝓuer. 4. dꝛ via impiorū tenebro
sa nesciunt vbi corruūt. vbi glo. via impio
rum ⁊c. q: lumine sapientie ⁊ grē est priua
ta iuxta illud Sapientie. 5. lumen iusticie
nō illuxit nobis ⁊ sol intelligentie nō ē or
tus nobis nesciunt vbi corruant. i. simul ru
unt mente ⁊ corpore in profundū peccati.
iuxta illud prouer. 24. impij vero corruūt
in malū. Et illud Job. 18. I ꝓfundū inferni
descendent oia mea. Cum igiꝛ huiusmodi
ruina non ꝓcedat nisi ex peccato. pȝ ꝑcipi
tationem esse viciosam ⁊ iniquā. Et per cō
sequens prudentiā ei ꝯriā bonā esse lauda
bilē ⁊ optimā. ¶ Tertio opponiꝛ prudētie
incōsideratio cuius rō in aptoē sicut. n. cō
siderare recte ꝯsiliari iudicare ⁊ ꝑcipere
ad prudentiā spectat ita incōsideratio ⁊ ñ
recte cōsiliari ⁊ nō recte iudicare ptinent
ad imprudentiā. Sed incōsideratio ē mala
⁊ vituperabil'. ergo prudētia ei ꝯria ē lau
dabilis. Qđ aūt incōsideratio sit mala ꝓba
tur ſm tho. vbi supra ar. 4. tripl'r. quia vȝ.

Omittit contēnit. ꝛ negligit. ¶ Primo ē viciosa q: ōmittit. Et formaṭ ſic rō. Ille q ꝑtermittit facere quod pōt ꝛ oꝫ ſoluꝫ diuinū auxiliū expectando peccat: q: talis vr̄ temtare deū: ſed q inconſiderate operaṭ facit huiuſmodi. ergo ꝛc. ¶ Secundo eſt viciosa inconſideratio q: contēnit. ꝛ formaṭ ſic rō ille qui contēnit conſiderare ꝛ iudicare ea que ſunt neceſſaria ad ſalutē peccat: ſed ita facit inconſideratus qui recte iudicando deficit: ꝑ hoc q contēnit ea attendere ex q̄bus rectū iudicium deriuaṭ igitur pꝫ ppoſituꝫ. ¶ Tertio ē viciosa inconſideratio q: negligit. Et formaṭ ſic ratio ille q negligit attendere que ſunt neceſſaria ad recte viuendū ꝛ operandū talis peccat: ſed inconſideratus ē ſic. ergo ꝛc. Cum igiṭ inconſideratio ſit vitioſa ſequiṭ prudentiam eſſe bonā ꝛ laudabilem ad quā habendam nos hortaṭ ſapiēs di. puer. 4. di. Omni cuſtodia ſerua cor tuū remoue a te os prauū ꝛ labia detrahentia ſint ꝓcul a te oculi tui recta videant: ꝛ palpebre ꝑcedant greſſus tuos dicit. n. omi cuſtodia ſ. c. t. vꝫ a mala cogitatiōe delectatōe ꝛ conſenſu. Remoue a. t. o. p. vꝫ qḋ male ſuggerit ne ſit iuxta te ſm illud apo. Ephe. 4. ois ſermo malus ex ore vr̄o non ꝓcedat ꝛ labia. d. ſ. p. a te. q: vꝫ par peccatū ē detrahere ꝛ audire detrahētem. Oculi tui. v. r. vꝫ uis intellectiua ꝛ diſcretiua diſcernāt ſi eſt rectū qḋ eſt operādum. Et palpebre. t. p. g. t. vꝫ bonum opus quod operaturus es ſedula cogitatione ꝑueniaṡ. ita q palpebre tue. i. diſcretio : vel ꝓuiſio vel conſilia ſapientuꝫ ꝑcedant greſſus. i. opera tua iuxta illud Ecc. 32. Sine cōſilio nihil agas ꝛ poſt factū nō penitebis. Et ſic pꝫ prudentie dignitas ꝓpter ſui contrarietatem. Et ſa pars huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis i qua cōmendatur virtus prudentie reſpectu ſue vtilitatis ꝛ fructuoſitatis.

TErtio in iſto ſermone ad ꝑdictorū maiorem declaratiōē : dico virtutē prudentie eē valde comendabileꝫ ꝓpter ſui vtilitateꝫ. Et lꝫ plures ſint eius vtilitates tres ſolum cōmemorabimus gr̄a breuitatis. ¶ Pria eſt circōſpectionis. ¶ Secūda docilitatis. ¶ Tertia cautionis. Prima vtilitas dico ē circonſpectionis. Eſt. n. circonſpectio vitiorū contrariorū cautella vt dr̄ in morali dogmate phorꝫ ꝛ iſta ad prudentiā ꝑtinet vt dicit tho. ſa ſe. q. xlix. ar. 7. q: ad eam ꝑtinet vt dictum eſt recte ordinare aliquid ad finem: qḋ quidē recte non fit niſi finis ſit bonus. ꝛ id qḋ in finem ordinatur ſit ēt bonum ꝛ conueniens fini. Sed q: prudentia eſt circa ſingularia operabilia in q̄bus multa concurrūt conuenit aliquid ſm ſe conſiderandū eſſe bonum ꝛ conueniēs fini qḋ tn̄ ex aliquibus concurrētibus reddiṭ: vel malū: vel non oportunuꝫ ad finem. ſicut oſtendere ſigna amoris alicui ſm ſe conſiderandū vr̄ eſſe conueniēs ad alliciendū eius animū ad amorem. ſꝫ ſi contingat in animo illius ſupbia: vel ſuſpitio adulationis non erit hoc conueniēs ad finem. ꝛ iō circonſpectio neceſſaria eſt ad prudentiā vt. ſ. hō id quod ordinatur in finem cōparet cum hiis que circōſtant. Et iō vt dr̄ in morali dogmate phorum. Circōſpectionis officiū eſt frugalitatem ſic fugare q fuga auaritie diſſipationē non incurrat. Et ſic a temeritate recedere q in timorem non cadat. Eſt ergo circonſpectio qn̄ ſunt aliqua vitia ōria ſic vnum fugere vt non aliud incurraṭ vt ſic auaritiā fugiamꝰ vt non incurramus ꝓdigalitateꝫ ꝛ ecōtra ſic prodigalitatem dimittere vt auaritiaꝫ euadamus ꝛ ſic de ſimilibus. vn̄ Oratiꝰ inquit. In viciū ducit fuga culpe ſi caret arte. Et ideo eligere mediū inter duo extrema ꝑtinet ad circonſpectionē. ff. de pigno. act. l. ſi ſeruus. Et de verb. obli. l. continuus. §. cū ita. ꝛ. §. itē inſulam. ꝛ notandū eſt frugalitatē dici illud mediū qḋ eſt inter ꝓdigalitatem ꝛ auaritiā ſm hug. ꝛ ſic nos diciꝰ tales eſſe frugi vite. i. honeſte. vt. ff. de trā

fac.l.cũ hi.§.sed ⁊ psonaꝝ itẽ sciendũ ẽ largitatẽ esse mediã inter auaritiã ⁊ ꝓdigalitatẽ.sicut ẽt frugalitas vt põt colligi .41. di.psimoniã.⁊.c.sepe vitia. Sꝫ iter duas ꝑdictas.s.psimoniã ⁊ largitatẽ. põt assignari dñia:qꝛ lꝫ psimonia sit media.tñ hꝫ plus de pte auaritie q̃ꝫ ꝓdigalitatis. Et cõ largitas itẽ plus de pte ꝓdigalitatis q̃ꝫ auaritie.Et iõ iuriste dñt ꝙ inter duriciã que põt vocari truculẽtia ⁊ remissionẽ que potest vocari negligẽtia ẽ quoddã mediũ:⁊ istud ꝓprie ẽ iusticia .vñ scripsit Martial' iurisconsultus.respiciendũ est iudicanti.ne qd aut durius aut remissius ↄstituaꝛ q̃ꝫ cã deposcit:nec.n.aut seueritatis aut clementie glia affectanda ẽ:sed ꝑpenso iudicio ꝓut quecũqꝫ res expostulat statuẽdũ vt scribit.ff.de penis.l.respicieñ .⁊ istud ẽ bonũ exemplũ circõspectionis alia ẽt exẽpla iuriste ponunt in qbus põt ↄsiderari circonspectio prudentis.vt dr̃ bonus l'circonspectus iudex varie ex psonis causisqꝫ constituet vt.ff.de rei ven.vel in fũdo in princi. Et cũ dr̃ ꝙ iudex animi sui motũ non ad vnã spẽm ꝓbationis inclinat sed ad diuersas ⁊ ꝙ ex sñia ai sui debeat extimare qd credat aut quid nõ credat.vt.ff. de testi.l. testiũ.§.eiusdem ⁊ extra de sen.⁊ re.iudi.c. Cũm que.⁊ extra de renũ.c.in psentia.⁊ sic pꝫ ꝓpositum. ¶ Secunda vtilitas prudentie dr̃ docilitatis est aũt docilitas prudentia,erudieñ.imperitos ⁊ iõ ſꝫ tho.ſa ſe.q. 49.ar.3.ideo docilitas ad prudentiam ptinet qꝛ prudẽtia ẽ circa particularia opabilia vt dictũ ẽ.in qbus cũ sint quasi infinite diuersitates ñ pñt ab vno hoie sufficiẽter oia ↄsiderari nec p modicũ tps sed p tpis diuturnitatẽ.vñ in his que ad prudentiaꝫ ptinent maxime indiget hõ ab aliquo erudiri ⁊ ꝑcipue a senioꝛib⁹ q suũ intellectuꝫ adepti sũt circa fines opabiliũ.vñ ꝓuer. 3. dr̃ ne innitaris prudẽtie tue.hoc ergo ptinꝫ ad docilitateꝫ vt aliqs sit bone discipline susceptiu⁹.⁊ iõ merito poniꝛ p̃s prudentie huius ẽt docilitatis offm̃ est vt prius hõ seipm̃ infoꝛmet q̃ꝫ alios vt dicit auctoꝛ phoꝝ moꝝ.vñ in ꝓhemio.ff.scribit.§.illud võ ꝙ prius aias linguas fieri eruditas oꝫ tal' n.oꝫ esse docens ꝙ nõ egeat ꝙ ab alijs doceaꝛ.vt dr̃ in aũt.de san.epis.§.i.col.i.⁊ propterea oꝫ vt qs.i.⁊c.vt prio vꝫ sit discipul⁹ q̃ꝫ magister.vñ celestin⁹ papa dicit.oꝫ añ esse discipul⁹ q doctoꝛ eẽ desiderat vt possit docer̃ qõ didicit.69.di.c.ordinatos ⁊ alibi dr̃.discere qs prius oꝫ anteq̃ꝫ doceat.61. di.c.in sacerdotibus.⁊ in.c.miseꝝ dr̃ miseꝝ est eũ fieri magistrũ q nunq̃ꝫ fuit discipul⁹ oꝫ.ergo prudens libẽter docere que scit qꝛ sic nihil abest d.iti ⁊ ei cui daꝛ adest.vt notaꝛ in ꝓhe.ff.§.nos võ.Et hoc ẽ hr̃e docilitatẽ actiue.s.docer̃.(debꝫ ẽt prudẽs hr̃e docilitatẽ passiue vt.vꝫ.velit libenteꝛ doceri. Nã vt dicit Hiero.sr biblia.i.c.legimus ĩ ueteribus histoꝛijs quosdã lustrasse ꝓuincias nouos adisse pplos maria trãsisse.vt eos quos ex libris nouerãt corã queqꝫ viderent.Sic pitagoras mirificos vates sic plato egiptũ ⁊ architã eandẽqꝫ orã italie: que condã magna grecia vocabaꝛ laboriosissime pagrauit.h̃ ille hr̃ ẽt exemplũ õ põponio iurcõsul.q iã erat in ãno.78.dicebat ego discẽdi cupiditatẽ solã viuendi rõneꝫ optimã in octauũ ⁊.70.annum etatis duxi Et subiecit.si alteꝝ pedẽ in sepulcro tenerẽ adhuc adiscere vellẽ sicut scriptũ ẽ.ff.de fidei.lib.apõ iul.⁊ sic pꝫ ſa prudẽtie vtilitas que dr̃ docilitas. ¶ Tertia dr̃ cautionis ẽ ñ cautio discerneꝛ a ṽtutibus vitia virtutũ spẽm p̃tẽdẽtia vt dicit auctoꝛ libri moꝛali. phoꝝ. Et iõ ſꝫ tho.vbi supꝛa ar.8.tal' cautio ptinet ad prudẽtiã:qꝛ vt dcm̃ ẽ prudentia ẽ circa opabilia ↄtingẽtia:in qbus sicut veꝝ põt admisceri falso ita ẽt malum bono pp multifoꝛmitatẽ h⁹mõi opabiliuꝫ in qbus bona plerũqꝫ impediunꝛ a malis ⁊ mala hñt spẽm boni ⁊ iõ necessaria ẽ cautio.vñ aplus videte qũo caute ambuletis ad ephe.5.Et xistus pita.ait Etiã i minimis

caute age. nō est minimū in vita hominuꝫ negligere minima. vbi ē sciendū ꝙ quedā sunt vitia que expresse sunt ɔ̄ria virtutib⁹ ⁊ quedā se fingūt virtutes ⁊ ista dicunt̄ virtutū spēm ꝑferentia. vitia expresse virtutibus ɔ̄ria sunt vt iusticie iiusticia fortitudini ignauia que facile vitari possūt si volumus: sꝫ ea que sūt ꝓpinqua ⁊ quasi finitima virtuti difficilius vitant̄ ⁊ ideo cautius ē agendū. Nam supstitio sub religionis nomine ꝑsepe occultat̄: ⁊ segnities māsuetudo vult dici: ⁊ crudelitas zelus iusticie ⁊ tenacitas ꝑsimonia ⁊ sic de similibus. de talib⁹ n. scribit̄. 41. di. c. expe vitia se ingerūt ⁊ se eē virtutes mentiunt̄. vt tenatia ꝑsimonia effusio largitas. crudelitas. ⁊ zelus iusticie remissio pietas vellit videri. ista sūmoopere ꝑcauenda sunt. q: vt dictū ē. timor ē ne sub spē virtutū se hoībus ingerāt. q: sunt virtutibus vicine. de istis ēt dicit Ysido. Quedā vitia virtutū spēm ꝑferūt vn̄ ꝑniciosius suos decipiāt sectatores q cooperiunt seu cogūt se sub vellamine virtutis. nā sub ꝑtextu iusticie crudelitas agit̄. ⁊ remissa segnities vocat̄ māsuetudo. hec ille. iō Tullius dicit. Nulle sunt occultiores insidie q̄ꝫ he que latent in similitudinē officiȷ̄. Nā troianos equus iō fefellit: q: formam minerue mentitus ē de hoc equo q fefellit troianos facit Ouidius mentionē in li. de arte. a. d. Tūc cū tristi⁹ erat defensa ē ylioń armis. hec aūt ēt multi aliȷ̄ militibus grauidū leta recipit equū. hec ille. detestant̄. nā ⁊c. Naꝫ ⁊ Seneca ad lucill' epi. 123. dicit plerunqꝫ vitia se simulāt eē virtutes. ē igitur magna virtus prudentie que ēt ꝑ obliuionē āmitti non pōt: q: s̄m tho. ꝑa ꝑe. q. xlvij. ar. vlti. ⁊ Ric. in. 3. di. 33. ar. 2. q. 7. prudentia posset ꝑ obliuionē āmitti ꝑ diuturnitatē tpis si hō ꝑ tp̄s valde diuturnū posset cessare ab oī actu prudentie: sed q: hoc ē impossibile q: semꝑ adest materia prudētie cū tota die insurgant passiones ⁊ occurrant operationes circa quas homo ꝑ prudentiā se dirigit ⁊ ideo de legē cōi prudentia obliuioni non tradit̄ sicut ars ⁊ sciētia. Que merito pōt figurari ꝑ argū de quo dicit Esopus centū fert oculos cui se debere fatent̄. ⁊c. Et Ouidius i li. sine titulo sic ait. Centū oculos ante centuꝫ ceruice ferebat arg⁹. Et hos vnus sepe fefellit amor. hec ille. ꝑ hos. n. oculos significant̄ sensus quos prudens dꝫ habere tā ex memoria ꝑteritorū: q̄ꝫ ex intelligētia p̄ntium q̄ꝫ ꝓuidentia futurorꝫ ⁊ spēaliter ex ea pte prudentie que vocat̄ circōspectio. isti oculi sūt sensus hominū de qbus. Salomō dicit. oculi sapientis in capite eius ꝑ oculos dn̄i intelligit̄ prudentes q sibi ⁊ aliȷ̄s prouident vt notat̄. 89. di. c. singula oculi igit̄ sunt qui vocant̄ oculi cordis. i. itellect⁹. 1. q. 7. quotiens dꝫ enim prudens ꝑ quācunqꝫ ptem inspicere ⁊ sibi ⁊ aliȷ̄s bene ꝓuidere ꝑsertiꝫ vt hic dei gratiā acquirat ⁊ conseruēt q̄tenus ad gloriā ꝑuenire tandem valeāt: quā virtutem nobis donet dn̄s Jesus qui ē benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta post dn̄icam de passione. de reprobatione ⁊ detestatione hypocrisis ɔ̄rie caritati proximi. Sermo. 59.

[R]Ogabat Jesum quidā phariseus vt māducaret cū illo. luc. 7. c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Scd̄uꝫ sniam sacrorum theolo. fr̄es in xp̄o carissimi velle bonus videri pōt fieri recte vel non recte ex diuersis causis. Est. n. maluꝫ multiplex q̄dam ē malū s̄m se: q̄d nullo modo pōt fieri bonū vt fornicari. quoddā ē malum ex defectu circonstantie debite sic ē occidere sed si circonstantia ei debita addatur ē bonum. s. pro cōseruatione iusticie cui ex offō incumbit. ē ⁊ aliud malum ex circonstantia vt iurare; quod est bonum in se si fiat

modo debito si igitur velle videri bonus fiat vt de⁹ glorificetur ⁊ proximus edificet bonū est cū aūt nō additur talis circunstā tia malū ē in se qr ponit̄ p fine qd nō dz eē finis. vel si ordinet̄ ad aliū finé vlteriorē in debitū vt si dicatur vlt videri bon⁹ vt lau detur ab hoībus. ⁊ tal'erat iste phariseus hypocrita d quo dr̄ in euāgelio hodierno Rogauit Jesū. q. p. ⁊c. vt. s. ab hoībus tan q̄z bon⁹ laudaret̄ non ex caritate mot⁹. vñ Grego. in omel. d. Ecce pharise⁹ veraciter ep id se supbus ⁊ fallaciter iust⁹ egram re prehendit de egritudine ⁊ medicū d subue tione. Ipse quoqz de ellatiōis vlnere igno rabat. ⁊ egrotabat. h ille. Quā igitur hec pessima pestis hypocrisis sit fugienda in presentiaz ē dicen. ſz qr q̄zplura in volumi ne de peccatis dixim⁹ h solū de eius repro batiōe pcurren. ē. fugiendā igit̄ ⁊ reprob. i dam hypocrisim respectu triplici apiem⁹. ¶ Pmo respectu induratiōis. ¶ Scdo re spectu admonitiōis. ¶ Tertio respectu af flictionis.

¶ Pars pma hui⁹ sermonis in qua pbat̄ hypocrisim eē reprobandā ⁊ fugiendā qr facit cordis indurationem.

PRimo dico reprobān. eē fugiēd. iqz hypocrisiz rōne induratiōis ad cu ius declarationé tres pclusiones ānotātur ¶ Pma est qd peccatū hyprocrisis non est leue peccatū ſz certe grauissimū. Qua ex re mouetur dubiū an grau⁹ sit aperte pec care an peccatū p hypocrisiz ocultare. ⁊ vr̄ leui⁹ peccare aperte. Nā glo. Isa. 16. ibi in trib⁹ ānis. ait In cōpatione duoꝝ maloꝝ leui⁹ est aperte peccare q̄z sanctitaté sīlare ergo ⁊c. Item glo. ad col. 4. ibi. Sicut dñs ait. Simulata eqtas nō est eqtas ſz dupli catū peccatū. ergo ⁊c. Itē sup illō tre. Ma ior ē iniqtas filie ppli mei. dicit glo. Scele ra sic planguntur que in hypocrisim labit̄ cuius maior ē iniqtas peccato sodomoꝝ. ergo ⁊c. Sed oppositū videt̄ qr qui peccat aperte: nō solum ipse peccat sed etiaz aliis peccandi occasioné prestat. ergo ⁊c. ⁊ ideo Isa. 3. Peccatū suū quasi sodoma pdicaue runt fit cōparatio pp euidentiā criminis cuz ergo euidétia criminis sit deterior pz ⁊c. Ad hoc respon. ſz Alexan. i scda pte sūme in tractatu d ypocrisi qd si cōparem⁹ pecca ta que fiunt in occlto ad ea que i māifesto ita se habét in grauitudine sicut excedétia ⁊ excessa. Nā ex vna parte q aperte peccat graui⁹ peccat q̄z qui occulte vt facit hypo crita eo qd nō tm̄ a seipso peccat ſz ét aliis prebet occasioné peccādi. Ex alia pte gra uius ē qd fit i occulto: vt sīlatio ⁊ hypocri sis duplici rōne. ¶ Pmo rōne occultatio nis qua pōt alios decipe ⁊ de facto fat̄ qd experientia docet. ¶ Scdo rōne difficilio ris sanationis sicut eni infirmitas occulta difficili⁹ sanat̄ eo qd ignorat̄ sic hoc pecca tū occultū. Et sic hn̄t intelligi auctoritates pmo adducte. nō tm̄ intelligen. ē simpliciter qd peccatū hypocrisis sit maius peccato so domoꝝ i genere peccati. ſz solū dr̄ rōne oc cultatiōis qua pt alios decipe. ⁊ sic pz ppo situz. ¶ Scda conclusio est qd difficile ē hy pocritas pcerti vt pz ex dictis cui⁹ rō est triplex. ¶ Pmo qr hypocrita vix veniam petit. vñ Job. 36. Nō clamabūt cum victi fuerint. Ubi glo. humāe laudis auiditate superati: scōs se miseri etiam cum in pecca tis moriunt̄ putant. h ibi. Nam dyabolus i talibus pquiescit iuxta illud Job. 40. sub vmbra dormit in secreto calami appellat vmbrā vitā hypocrite que aliqd vr̄ esse cū nihil sit ⁊ iō non facile de manib⁹ eius per penitentiā exit ille in quo dyabol⁹ dormit ¶ Scdo qr spūs. s. sine quo pcerti non pñt fugit eos iuxta illud Sapi. pmo. Spūs. s. di sciplīne effugiet fictū. i. hypocritā q cū ini micus sit dei se amicū mētitur. ¶ Tertio qr tales sua peccata defendūt. vñ Job. 8. di cit. Nunqd virescere pt scirpus sine humo re aut crescere carectū sine aqua. vbi glo. Scirpus ē vacu⁹ int⁹ ⁊ carectū ledit man⁹ qr hypocrita vacu⁹ non recipit correctioné

sed ad laceran. alioꝝ vitã prorũpit. Et si ali
qñ fit tñ raro. qḋ ait Grego. in hystoria fa
cta: qñ ante mortẽ theodeualdi regis fran
corum arbor sambuce sine vitis cõiunctio
ne vuas maturas ꝑtulit sic pergrande mi
raculũ est qñ hypocrita ꝯuertit. Et iõ hy
pocrite assimilãt lupis. Mat.7. Intrinse
cus aũt sunt lupi rapaces q nunq̃ʒ mansue
fiunt. Imo dicit Aristo. de naturis aĩaliũ
ꝙ lupi africani. sibilos pastoꝝ fingunt ⁊
oues decepte ad eos ꝯueniẽtes diripiunt.
Io.x. lupꝰ rapit ⁊ dispergit oues ⁊ de hoc
nõ dolet ꝫ gaudet sic hypocrita raro i ve
ritate de peccatis dolet. ⁊ sic pʒ hypocrisiʒ
s̃ime esse fugiendã ꝑpter durã cõuersio
nem ℭ Tertia ꝯclusio ex predicta originẽ
trahens ẽ ꝙ hypocrisis. hoĩeʒ stultũ facit
qḋ pʒ ex tribꝰ. ℭ Primo in hoc ꝙ quotidia
nis cruciatibus, emit quotidianũ cruciatũ
⁊ eternũ: ⁊ ꝑ momẽtaneo gaudio ãmittit
eternũ. iuxta illud Job.20.c. Gaudiũ hypo
crite adinstar puncti. ⁊ iõ lʒ hypocrita cor
poraliter viuat. tñ spũaliter mortuꝰ est. vñ
11.q.i.c. Nolo dr̃ sic. Qui ẽ hypocrita mor
tuꝰ est quisq̃s cũ hypocrita vixerit delebo
eũ de tabula clericoꝝ. ⁊ videat vtrũ hẽre
poss. i. felicitatis hereditatẽ. ℭ Secũdo ꝙ
hypocrite pascunt oculos hoium carne ⁊
sanguine ꝑprio vñ Mat.6. dr̃. Extermi
nant eni facies suas vt ap. ho. ieiu. Alijs
enim lucent ⁊ seipsos cõsumunt iõ candel
le sunt similes. cuiꝰ rõ est quia vbi regnat
hipocrisis. ibi nullo modo potest esse hu
militas que opera nr̃a grata deo reddit.
vnde de pe. di.i.c. Taciturnitas dr̃. Spẽs
enim supbie est se velle iustũ videri qui
peccator est atq̃ʒ hipocrita ꝯuincitur q ad
imitationẽ suoꝝ parentũ vel tergiuersatio
ne verboꝝ peccata sua leuigare contendit
vel sicut Caim peccatũ suũ reticendo peni
tus supprimere querit. vbi ãt superbia re
gnat vel hipocrisis humilitas locũ habe
re nõ valet. h ibi. ℭ Tertio hipocritarum
stulticia apparʒ in hoc quia preelligũt bo
ni videri q̃ʒ esse. vñ Seneca apud iniqṷe●
ingt non sunt vera bona ꝫ simulacra bono
rum. h ille. Et magis volunt boni videri i
cõspectu hoĩs momẽtanei q̃ʒ imortalis dei
a quo nunq̃ʒ erant separandi ab hominibꝰ
ãt bonis etiã modo sunt segregati spũalr.
vnde.24.q.3.c. de illis dr̃. Nec ille dicẽdus
est esse in ecclesia ⁊ ad sotietatẽ spũs per
tinere qui ouibus xp̄i ficto corde miscetur
h ibi. Ex qbus oĩbus pʒ tum ꝑpter graui
tateʒ peccati: tũ ꝑpter indurationẽ ⁊ diffi
cultatẽ conuertendi tum ꝑpter modũ stul
ticie dicẽdi ꝙ hipocrisis ẽ s̃ume fugienda
⁊ hec ꝑ p̄ria parte p̄ncipali sufficiant.

ℭ Pars s̃cda huius s̃monis in qua ꝓba
tur hipocrisim esse reprobandam propter
admonitionem scripture.

SEcundo dico hipocrisim esse repro
bandam ⁊ fugiẽdã rõne admonitõ
nis scripture multiplicis. s. scripture diuĩe
scripture sancte. scripture hum. ie. ℭ Pri
mo persuadet fugere hipocrisim admoni
tio scripture diuine. sic. Nõ indueris veste
lana linoq̃ʒ ꝯtexta ⁊ significat talis vestis
hipocrisim. Deu.22.
ℭ Innocẽs ꝯ hipocritã suscitabit Job.17.
ℭ Laus impiorum. breuis ẽ. ⁊ gaudium
hipocrite adinstar pũcti panis illius i vte
ro eiꝰ vertet in fel aspidũ Job.20.
ℭ Que ẽ spes hipocrite si auare rapiat ⁊
non liberet deꝰ aĩam suam Job.27.
ℭ Ne fueris hipocrita in ꝯspectu hoium
⁊ ne scandalizeris labijs tuis attende in il
lis ne forte cadas ⁊ adducas aĩme tue
inhonorationem ⁊ reuellet deus abscon
dita tua Eccle.pria.c.
ℭ Vestigiũ cordis boni ⁊ faciẽ bonã diffi
cile inuenies. ⁊ cũ labore. glosa q: multi ⁊
ficti iõ difficile iueniũt i quo cor ⁊ facies. i.
opatio ⁊ doctria i bono ꝯueniãt. Eccle.13.
ℭ Est qui se humiliat ⁊ interiora eius ple
na sunt dolo. s. hipocrita. Eccle.19.
ℭ Omnis hipocrita est neq̃ʒ ⁊ vniuersũ
os eius locutum ẽ stulticiam succensa est

quasi ignis impietas. ꝛ conuoluet̄ supbia fumi ꝛ erit quasi esca ignis. Isa.9.c.
¶ Possidet tremor hipocritas. Isa.33.c.
¶ Frustra multiplicasti medicamina. pp hipocrisim admixtā. ideo sequitur statim. sanitas non erit tibi. Iere.46.c.
¶ Impij in testamēto simulabūt fraudulenter .i. hipocrite fingunt se testamētum dei seruare. Dan.xj.
¶ Cū facis elemosinā noli añ te tuba canere sicut hipocrite faciunt ꝛc̄. Mat.5.c.
¶ Cū ieiunatis no.f.sic̄ hi.ꝛc̄. Mat.6.c.
¶ Hipocrita eijce primo trabē de oculo tuo ꝛc̄. Mat.7.
¶ Hipocrite nōne bn̄ pphetauit d̄ vobis Isaias di.pp̄ls hi l.m.h.c.āt.e.l.ꝛc̄. Ma.15.
¶ Cauete a scribis hipocritis q volūt in stoll'albis ambulare ꝛ salutari in foro ꝛc̄.
¶ Hi plixi⁹ iudicium accipiēt. Mat.12.
¶ Attēdite a fermēto phiseoꝝ ꝛc̄. Lu.12.
¶ Vos estis.s.hipocrite q iustificatis vos corā hoībus.de⁹ āt nouit corda vr̄a Lu.16.
¶ Ego claritatē ab hoībus nō quero sed cognoui vos q: dilectionē nō hētis in vobis.s.vos hipocrite dolosi. Io.5.c.
Ecce ergo quomodo diuina p ista septē instrumenta.s.moisem Iob.Salomonē Isa. Iere.dan.ꝛ tandē filiū suū admonet hipocrisim fugiendā. ¶ Secūdo hoc idē psuadet admonitio scripture sacre.s. sanctoꝝ q precipue septem sunt di.hipocrisim esse fugiendam ꝛ reprobari. ¶ Prim⁹ est apl's Paulus q.1.thi.4.dicit.In nouissimis diebus discedent quidam a fide.ꝛc̄.Concurrit cum eo. Iacobus prio.c. sue.canonice di. Emūdate.m.u.peccatores.ꝛ purificate corda vestra duplices aio. ¶ Secūdus ē.san. Petrus apl's 2.canōice sue.2.c.di. Fuerūt vero ꝛ pseudo pphete in populo sic̄ ꝛ i vobis erūt magistri mendaces qui introducent sectas perditiōis ꝛ eum qui emit eos dn̄z negant supducentes sibi celerē perditionem:ꝛ multi sequūtur eorum luxurias ꝛc̄. ¶ Tertius ē sanctus Iohānes apl's q 1.1.canonica sua.4.c.dicit charissimi nolite oi spūi credere s; probate spūs si ex deo sūt qm̄ multi pseudo pphete exierūt in mūdū ꝛ Apoc.3.c.dicit.Scio opa tua. s.o hipocrita:q: nomen hēs q vivas ꝛ mortuus es. ¶ Quartus ē sanctus Augu. qui i quodā smone ait ꝛ hētur.12.q.1.Cū ergo. Malū est cadere a pposito sed peius est simulare ppositū ꝛ post pauca si nō seruat foris sanctitatē dimidi⁹ cecidit si intus habuerit simulatiōnē totus cecidit.Et in li.de moribus monachoꝝ dicit.Quā multos hipocritas sub habitu monachoꝝ vsquaq; dispsit calidissim⁹ hostis. circūeuntes puincias oēs petūt oēs exigunt.aut sumpt⁹ lucrose egestatis. aut preciū simulate sanctitatis. h ille.
¶ Quintus ē scūs Hiero.q super Isaiam dicit.Si castum me simulo ꝛ aliud ē in cōscientia habeo gliā mercenarij sed supplicia peccatoris ꝛ in cōparatione duoꝝ malorum leuius est malū aperte peccare q̄; simulare ꝛ fingere scitatē hipocrita ē intus nero foris cato monstrū ē velut quedā bestia ppacta sm illō poeticū.Leo par prio draco media ipsa chimera. ¶ Sext⁹ ē scūs Ambro.nr̄ in quodā smōe dicit sic latitat plerūq; sub tristi amictu lasciuia ꝛ dformis horror vili veste obtexit̄ vt secreta petulātium tegātur.h ille. ¶ Septim⁹ ꝛ vltim⁹ ē san.Gregorius qui in libro.20.mora.dicit. Hipocrita vt sine fine cruciet̄ viuere sine fine cōpellitur vt cui⁹ vita hec mortua fuerit in culpa illic eius mors viuat in pena luet que fecit omnia nec tamen ɔsumetur q: cruciatur moritur ꝛ viuit deficit ꝛ subsistit finitur ꝛ sine fine ē. Ecce ergo septē voces scanctoꝝ que hipocrisim fugien. eē admonent. ¶ Tertio h idē persuadet admonitio scripture humāe.ꝛ hoc etiam faciunt septem voces humane. ¶ Prima est vox Tullij in prio de officijs di. Totius iniusticie nulla ē capitalior q̄; eorum qui cū maxime fallant id agunt vt boni viri videantur. Et ibidē in scdo dicit. Oia ficta celeri

ter tanq̄ flosculi decidūt, nec simulatum quicq̄ pōt esse diuturnū. ꝛ Ibidē i tertio libro inqt. oēs aliud agentes ꝛ aliud simulātes perfidi sunt improbi ꝛ malitiosi nullum igitur eoꝝ factū vtile esse pōt cuꝫ tot sit vitijs inquinatuꝫ. h ille. ¶ Secūda ē vox Senece q in libro de clemētia pͥmo dicit. Nemo pōt diu psonā ferre fictā cito in naturaꝫ suā recedūt qbus veritas non subest que aūt ex solida nascūtur tpe in melius proficiunt. h ille. Qd̄ ēt Tragedia. 4. dicit Qd̄ felix vita abditos sensus geris aisq̄ pulcram turbidis faciē induis, pudor impudentē celat audacē quies pietas vera falaces probāt simul. itq̄ molles dura. hec ille. ¶ Tertia est vox plinij in ep̄la ad caninium di. Magnitudo cū nihil ad ostentationē sed oia ad cōscientiā referat recti factinō ex populi sͥmone mercedē: sed ex facto petit. ¶ Quarta vox ē Quintiliani libro scd̄o d̄ oratoria institutiōe di. Est eniꝫ quedam virtutuꝫ vitiorūq̄ vicinia qua temerarius p forti effusus p copioso accipit h ille. ¶ Quinta ē Boetij libro pͥo de cōsolatiōe. Nos nisi ad populares aures inanesq̄ rumores recte facere nescimus ꝛ relicta consciētia virtutis presentiā de alienis sermūculis captamus. Quidā cuꝫ adoratus esset cōtumelijs quendā qui non ad vere virtutis vsum sed ad superbam gliā falsuꝫ sibi nomē phi induerat adiecit se sciturum si vere phs esset. vꝫ si illatas iniurias paciēter tolleraret tūc ille pacientiaꝫ parūper assūpsit accepraq̄ ꝯtumelia velut insultās. Jam tandē inqt phm me esse intelligis ait alter nimiū mēdaciter intellexeram si tacuisses. ¶ Sexta ē vox Sidonij in epistolari di. sic libro tertio de quodam. Est hic loquax nec dicax ridiculus nec letus arrogans nec cōstans curiosus nec perspicax ꝛc. ꝛ subinfert inter hec tamen ipse amarissimus quem non tam pascit panis bonus q̄ alienus auidus bibendi audio: detrahendi rapido pariter ore spirans sceuū spumās vinum loquens venenū. Ita viuēs paucis ē voluptati nullis amori oibus risui. ¶ Septima ꝛ vltima ē vox poetaꝝ q̄ꝫpluriom. Nam Oratius in poetria dicit. Nunq̄ te fallant animi sub vlpe latētes. ꝛ Juuenalis libro. 5. dicit. Fallit enim vitiū spē virtutis ꝛ vmbra. ꝛ pl9 dicit. Pelliculā veterem retines sub fronte politus. Astutaꝫ rapido suas sub pectore vulpem. ꝛ Prudentius dicit. Latitat lupus ore cruento lacteolam mētitus ouem sub vellere molli. Ecce ergo quot vocibus scripture admonemur fugere hipocrisim. satis pro hac parte secunda.

¶ Pars tertia huius sͥmonis in qua probatur hipocrisim esse reprobatam ꝛ fugiēdam ꝑpter inferni penam.

Tertio dico hipocrisim viciū sūme esse detestan. ꝛ fugien. Rōne penalis afflictiōis. Naꝫ hoc vitiū maxime grauiter punietur in inferno. s. pp grauitatem pp sͥuitutē. pp multiplicitatem. ¶ Primo dico pp grauitatē. Nam hoc vitiū est grauissimū non simpliciter ſꝫ rōne dn̄i ind̄ sequentis oēs eni hipocrite sūt ꝑditores ꝛ id̄ crimē lese maiestatis incurrūt. id̄ Boe. merito dixit. Nulla peior pestis q̄ꝫ familiaris inimicus. Nā Amon. filı9 dauid mētit9 ē infirmū se eē vt Thamar sororē deciperet. ꝛ inde ab Absalon occisus ē ꝛ Reg. 13. Quis. n. occidit Dariū regē persaꝝ. Quis Alexan. maximū. Quis iuliū domicianum ꝛ Caium imperatores nisi illi q credebantur amici. Quis tandem tradidit dn̄m Jesum christum nisi qui secum dulces capiebat cibos ꝛ ideo ipse xp̄s dicit. Si inimic9 meus maledixisset mihi sustinuissem ꝛc. ¶ Secūdo ꝑpter sͥuitutē. Nā hipocrisis facit hoiēꝫ martirē ꝛ sͥuū diaboli p laude tpali. Et ideo sunt hipocrite siles Simoni cirineo qui crucem baiulauit domini non q cum per h in paradisum introduceret ſꝫ alios de quibus Ber. dicit Ue portātib9 crucem non sicut saluator suam: sed sicut il

le Symon cirineus alienaz. Et infra ve ite rum superbis pauperibus crucem christi portantibus: et xpm non sequentibus q ni mirum cuz passionibus participant humi litatem sequi negligunt duplici contritiõe conterrunt qui huiusmodi sunt: q2 pro tpa li gloria temporaliter se affligũt et, in futu ro pro niterna supbia ad eterna supplicia protrahunt laborant cum xpo sed non re gnant cuz eo. hec ille. ¶ Tertio pp multi plicitatem. s. vitiorum in hipocrisi concur rentium, vnde sup illud ps. 49. Nunquid manducabo carnes taurorũ aut. s. i. p. dicit Alex. de al. q per hyrcos signantur hypo crite id dicit nunquid mãducabo. i. nunqd delectabor in maceratione hypocritarum q. d. non. cuius rõ est quia in hypocritis. septem vitia reperiunt: que per hircos de signant. ¶ Primuz est detractio quia hyr corũ est rodere frondes ita hypocritarum detractiones, vñ Job. 30. dr. Qui rodebãt in solitudine et mandebãt herbas et arborz cortices et radix iuniperorũ erat cibus eo rum. ¶ Secundũ vitium est iudiciũ teme rarium: q2 hirci acute vident. ita isti aliorz facta diligenter inuestigãt et iudicant iux ta illud Ec. 14. Mala aliorũ videt malus. ¶ Tertiũ est ambitio q2 hircus libenter ascendit sic hypocrite ad montẽ dignitatis iuxta illud Jere. 49. habitas i cauernis pe tre et apprehendes in terris altitudinẽ col lis. ¶ Quartũ est libido quia hyrcus ẽ li bidinosus sic hypocrita, vnde zacha. 10. ait dñs sup hyrcos visitabo. ¶ Quintum est multiloquiũ: q2 hircus rũinat sic hypocri ta semp verba multiplicat. vnde puer. 14. dr in multiloquio non deerit peccatum. ¶ Sextũ est defectus caritatis q2 hircus non hz dentes in superiori mandibula sic hypocrita nõ hz verba caritatis: sed timo ris: q2 timet vbi non ẽ timor et non hz hipo crita dulcedinẽ consolationis sicut hyrcus caret lacte qd pphatum est. Osee. 9. vbi dr da eis domine vbera arentia supple sine lacte consolationis. &c. ¶ Septimũ est ob stinatio quia caro hirci dura est. ita mens hipocritarz obstinata ẽ iuxta illd Jere. 30. dura facta sunt peccata tua. Et ideo sicut hircus emittebatur in desertum deferens scripta populi peccata leui. 16. Sic hipocri te sup peccata sua obdurati et pcã aliorum lenientes et attenuantes et sup se assumen tes mittunt in desertũ infernũ. que omnia supradicta confirmat sanctus Seuerinus i quodaz sermone di. Hipocrisis subtile ma lum secretũ virus venenum latens virtu tum fucus tinea sanctitatis. hipocrisis se cura simulans fallit, psperã curiosa mentit et crudeli arte virtutes trũcat mucrone v tutum. Jeiunio ieiuniuz perimit. oratione orationẽ vacuat misericordiã miseratione psternit et infra fres fugiendũ virus pesti lentis cauẽda que remediis creat morbos cõficit de medicina langorẽ sanctitatẽ ver tit in crimẽ placationẽ facit reatũ generat de ppitiatione discrimen hipocrisim q fu gerit vincit: qui incurrit nõ euadet. sit nãz simplicitatis ieiuniũ de puritate purũ ho minibus ocultũ diabolo ignotũ donatum thesaurz q non abscondit pdit virtutes p dite non manebũt. hec ille. Et id non imeri to graui pena hipocrisis punit. exemplũ ponit Grego. in. 4. dia. de quodam here mita q sanctus reputabat morti ãt appro pinquãs cõcurrit populus ad eũ credens aliqd signũ videre ille ãt miser coactus ẽ exprimere suã hipocrisiz di. ego oia agebã vt sanctus crederer et ecce nũc draconi tra ditus suz. Et sic aia illa infelix ad infernũ est rapta. Et id ipsos hipocrite peribit. nec audiet deus clamorẽ eius cũ venerit angu stia Job. 27. imo potius i morte separabit eũ a se exponet cũ diabolo sicut seruũ ma lũ de quo Mat. 24. c. diuidet eum ptemqz eius ponet cũ hipocritis et id mittet eum in tenebras exteriores. u. e. fl. et str. d. a qui bus nos liberet deus p suã infinitã misericor diam in secula seculorum. Amen.

vil 7 aob ... vota in ... 73 ... 7 ...

¶ Feria.6.post dñicam de passione de reprobatiõe ire per legem nature scripture et gratie. Sermo.60.

Ab illo aũt die cogitauerunt eum interficere. Scribuntur hec verba Jo.xj.et in euãgelio oc. ferie. Caritati directe cõtrariũ ẽ odiũ charissimi in xp̃o fratres dei s. et p̃ximi odiũ dei ꝯ̃riatur caritati ipsius odiũ vero p̃ximi cõtrariatur caritati eiusdem qd̃ quidem ex inuidia p̃cedere dignoscitur sed q2 de ipso in tractatu de peccatis abunde diximus hic silentio ẽ inuoluen. et de peccato ire caritati p̃ximi contrarie aliqua perstringere decreui a quo vitio per pauci iueniũtur imunes et precipue mulieres nec tñ quis p̃pter hoc se excusare põt vñ eccle.10.dr̃. Non est creata hominibus superbia nec ira nationi mulieꝝ.q.d.ꝫ viri magis p̃ni sint ad superbiã et mulieres ad irã tñ nullus excusatur q2 nemo peccat vt dicit Augu.in eo qd̃ vitare non põt sed nemo ẽ creatus cũ aliquo vitio ideo sunt inexcusabiles. Ex hoc eni vitio multa mala prouenitunt vbi eni est Ira nulla ibi potest esse iustitie rectitudo nulla clemẽtia nulla prudentia nulla virtus ꝫ ibi ẽ oĩs iniqtas et omne malũ adeo vt aliqñ ex ira et se et filios p̃prios iracõdi occidãt. Juxta illud Eccle.30.ꝫelus et iracõdia minuũt dies. vñ sc̃di Re.17.legit̃ q̄ Achitophel suspẽdit se ipsum ex indignatiõe quã habuit q2 Absalon noluit seq̄ consiliũ suũ.sed cõsiliũ chusi qua'ex re iudei pfidi scribe et pharisei ira et furore repleti cõtra dñm Jesum cõciliũ cõgregauerũt vt eum morti traderent.p̃pter qd̃ et dicũt verba p̃posita ab illo die.s. cõcilij cog.e.interfi. Omissis igitur que diximus in tractatu de peccatis d̃ hoc vitio solum in presentiaꝝ eius reprobationẽ aperiemus quã q̄dem reprobatã esse triplici lege videbim9 vꝫ. ¶ Primo lege nature. ¶ Scd̃o lege scriptur̃. ¶ Tertio lege grẽ ¶ Pars p̃ria huius smonis in qua p̃bat̃ iram esse reprobatam p̃ rationes auctoritates et exempla legis nature.

Primo igitur dico iraꝫ eẽ reprobatam i lege nature.qd̃ p̃batur tripliciter.s. Rõne. Auctoritate et. Exẽplaritate. ¶ Prĩo p̃batur triplici rõne.s. Rõne offensionis. Rõne oppositiõis. et Rõne ꝯmissionis. ¶ Prio ergo p̃batur rõne offensionis p̃ximi sic. Illud reprobatur in lege nature qd̃ separat a caritate et fraterna ꝯuersatione ꝫ ira ẽ huiusmodi ergo etc̃. Nã ira tria mala operatur. ¶ Prio est amicitiaꝝ dissipatrix q2 quasi impossibile ẽ cũ homie iracõdo amicitiã conseruare.hinc puer.22. dr̃. Noli eẽ amicus hoi iracõdo. Quilibet n.cauet sibi hẽre cõuersationẽ cum hoibus iracõdis ne cõtumelietur ab eis seu cõtendere habeat.vñ etiã Grego.i.5.mora.dicit per iraꝫ grã vite sotial'amittitur sicut scriptum est. Noli esse a sidu9 cum hoie iracõdo ne discas semitas ei9 et sũmas scandalũ aie tue quia q̄ se ex humana rõne nõ temperat necesse ẽ.vt bestialr̃ sol9 viuat. Jmo vt dicit Seneca Jracõdus dũ desinit circa aliũ irasci ipsi irascitur sibiipsi. nec quiete solus põt habitare.vñ in vitis p̃ruꝫ d̃ quodam iracõdo hẽtur q̄ cũ nõ posset cũ alijs persistere:locũ solitariũ petijt quodã autẽ die cũ hauriret aquã casu vas ẽ euersum iteꝝ illud impleuit et sic ẽt est euersum ille at̃,ira plenus vas fregit et sic tandẽ cognouit seipsuꝫ esse sue irẽ cãꝫ. ¶ Scd̃o ira operatur rixaꝝ p̃uocationẽ. vnde p̃uer.30.c. vir iracondus prouocat rixas q̄ aũt paciẽs est mittigat suscitatas. vñ Grego.libro.5. mora.ait. Aliqñ iracundus ip̃se man9 non exerit.ꝫ in maledictiõis iaculũ linguã vertit. Fratris nãq3 interitũ p̃ecib9 exposcit et hoc deũ perpetrar̃ expetit.h ille. ¶ Tertio operatur indignatiõis deductionẽ vñ prouer.27.c.dr̃. Graue ẽ saxum et onerosa ẽ

arena s; ira stulti vtroq; ē grauior. ⁊ ideo libenter demones cōuersantur cū talibus iracōdis. vñ ad ephe. 4. Sol nō occidat super iracondiā vr̄am nolite locū dare dyabolo. q.d. per iram dyabolus hītat in vobis. Imo iracōdi peiores sunt dyabolo. nā dyabolus nō est ausus tangere xp̄z s; dixit ei vt mitteret se deorsum de pinaculo. pharisei āt ira pleni ꝑpter veritatē eius dictā duxerūt eum vsq; ad superciliū montis vt eum precipitarent vt hētur Lu. 10. ⁊ sic p; prima rō. ¶ Scđo ꝓbatur irā reprobatā lege nature rōne oppositiōis sic. Illud est ꝯ legem nature q̄ cōtrariat virtuti naturali s; ira est huiusmodi ergo ⁊c̄. Scđz eni Alexan. in scđa parte in tractatu de ira ēt b̄m Tho. 6a 6e. q. 14. ar. 1. in solutione tertij argu. Ira opponit trib⁹ virtutib⁹. ¶ Primo opponitur affabilitati cui⁹ rō est quia affabilis elligit cōtristari vbi o; ⁊ delectari vbi o; vt dicit ph̄s in. 4. ethi. Iracōdus aūt irascit quibus nō oportet. ⁊ qñ non o; ⁊ in qbus non o; ⁊ magis q̄z oportet affabilis autem q est virtuosus amicus qñq; propter aliqđ bonū consequendū vel malum aliqđ excluden. non refugit cōtristari qbus conuenit vt patet per ph̄m. vñ Ap̄ls scđe cor. 7. Si contristaui vos in ep̄la non me penitet. ⁊ subdit. gaudeo āt quia cōtristati estis sed q: contristati estis ad penitentiā. ⁊ ideo pronis ad peccan. non debemus hyllarem vl̄tum ostēdere ne eoꝝ peccato videamur cōsentire. ¶ Scđo opponitur. Mansuetudini q̄ ēt Tho. cōfirmat in scripto sup. 4. ethi. Cuius ratio ē quia mā suetudo est refrenatiua ire dicit eni quis mansuetus ex eo q̄ nō irascitur quasi manu assuetus more bestiaꝝ. ⁊ dicit Alexā. q̄ mansuetudo opponit ire quantū ad vituz motus vt. s. mot⁹ nō insurgat. vñ Grego. super illud Iob. 5. Paruulū occidit inuidia dicit. Mā suetudo imaginē dei i nob̄ seruat q sp tranquillus ē s; ira dissipat Mat. 5. btī mittes ⁊c̄. vbi glo. dicit. Mittis ē quē nō rancor vel ira afficit s; oīa equanimiter sustinet. Que oīa grego. i. 5. Mora. cōfirmat di. per irā māsuetudo ⁊ lux veritatis amittit q: cū m̄ti iracūdia ꝯfusionis tenebras incutit tūc de⁹ radiū sue cognitiōis abscōdit. h ille. ¶ Tertio opponit pacie que est refrenatiua interioris passiōis. s. tristitie. Nā pacientes sūt q malit mala ñ ꝯmittēdo ferre q̄z nō ferēdo cōitere. dic̄ eni Hiero. q̄ Irasci hoīs ē s; finē iponere ire est xp̄iani q o; hēre pacientiā ⁊ sic p; scđa rō. ¶ Tertio irā esse reprobat. ⁊ probat lege nature rōne comissionis sic. Illđ ē ꝯ legē nature qđ fit in iniuriā ipsi⁹ dei s; ira ē huiusmodi ergo ⁊c̄. tripliciter eni ira quodā spēali mō offēdit de⁹. ¶ Primo imaginis destructione. vñ Augu. sup illđ ps. Imaginē ipsoꝝ ad nihilū rediges. merito inqt imaginē ipsoꝝ ad nihilū redigis de⁹ i celesti ciuitate q: s. irati in sua terrestri ciuitate imaginē tuā ad nihilū redigerūt. qđ quantū malū sit hac cōparatione deprehēdit si qs. s. imaginē xp̄i destrueret ⁊ illā dyaboli poneret. ¶ Scđo modo offenditur de⁹ ira hospitij conturbatione. Nā cum corpora nr̄a templū sint spūs sci: p̄ie cor. 6. Ira violat hic ad ephe. 4. dr̄. Nolite contristari spūm sanctū vbi Grego. ait. Ira aīum pulsat scō spiritui habitationē suā turbat. ymo qñq; p̄rem ⁊ filium ⁊ s. s. de hospitio suo expellit ⁊ dyabolū introducit q: sicut in pace factus ē locus eius sic ex ira fit loc⁹ dyaboli. ¶ Tertio modo offendit de⁹ volūtatis cōtradictiōe Cum eīs voluntas dei sit vt habeam⁹ pacem ira facit vt semp procedatur ad litē vñ prouer. 26. dicitur. Iracūdia incendit litem vñ Augu. in libro de cōflictu vitioꝝ dicit. Quā multi āt sunt qui suas iniurias tarde relaxant dei vero citius indulgent, sitq; nonnunq̄z vt occasione dñi iniurias vindicādi suas vindicent irati quid quoq; de illis dicendū est q furore cecitatis vsq; ad verba prorūpūt maledictionis n̄i hoc qđ apostol⁹ ait, Neq; maledici regnū dei

possidebūt qd̄ iacobus exagerando dete stans ait. Linguā maledicā nullus homi num domare pōt inquietum malū plena veneno mortifero: in ipsa benedicim⁹ deū patrem ⁊ in ipsa maledicimus homines q ad similitudinē dei facti sunt: ex ipo ore ꝓ cedit maledictio ⁊ benedictio nō oportet fratres charissimi hec ita fieri nunquid fons de vno eodemqꝫ foramine emanat dulcem ⁊ amaram habēs aquam? quasi di cat non ⁊ sic patet irā lege nature rōne eui denti esse reprobatā. ¶ Secundo idē pro batur in lege nature auctoritate .s. phoꝝ poetaꝝ ⁊ legum humanaꝝ. ¶ Prio aucto ritate phoꝝ. Naꝫ dicit Aristo. 4. ethi. Ira scḋm medium habitū: secundū quem qui bus oportet irascimur ⁊ in quibus ⁊ vt oꝫ laudabile ē. superabūdantie: ⁊ defectus vi tuperabile. Et iteꝝ idem ait. Iracōdi non sunt sed amari qui difficile solubiles sed multo tēpore irascuntur. Et iterū illud in quit. Ira consequitur rationeꝫ aliqualiter Concupiscētia āt non. Ideo est turpior. er go irasci saltem turpe. ergo ⁊c̄. Tullius li bro pmo de officijs dicit. cauēda est ira in puniendo maxime: nūquid enim iratus q ad puniendū accedit mediocritatē illaꝫ te nebit que ē inter nimiū ⁊ paꝝ: qui ergo rei. p. p̄sunt legūꝫ similes sint que ad pu niendū non iracondia sed equitate ducunť h ille. Ira eni siue iracondus est similis ca ni rabido qui quos mordet rabidos secuꝫ facit vñ ⁊ idē Tul. in. 4. de tusculanis. q. di cit. Ira est libido puniēdi ei⁹ qui lesisse vi detur iniuriā. h ille. Qui ēt in orōne pro Marcello ait. Iracondia quoqꝫ consilio inimica ē ⁊ victoria insolens ac supba est. Et in prologo rethorice addit. Nā ab ira tis si perspicue pax ⁊ beniuolentia appeti tur non mō non inuenitur. sed auget odiū atqꝫ inflamatur ⁊c̄. Seneca in ꝓuerbijs di cit. Grauissima ē probo homini iracondia nam homo extra corpus suum est cum ira scitur. iracondiam autem qui vincit hostē supat maximū irat⁹ ēt facin⁹ ꝯsilium putat leso remediū ē inici dolor. Nunqꝫ secl⁹ sce lere vindicañ. ē ira crudelitatis mr̄ ē. inge nia recta debilitat. iracōdia praua ꝯfirmat audaciā. si qs irascit̄ ⁊ ab alio penas expe tit a se exigit. Itaqꝫ ab alio sp̄ icipiat discē sio a te recōciliatio. ⁊c̄ Pitagoras ait. ignē gladio ne foueas. i. iratū ⁊ tumidū animū. verbis maledicis ne lacessas. Et iteꝝ idē ait. Quo min⁹ ꝯsseris irā eo magis ab ira pre meris. ⁊ iteꝝ. Tūc icipim⁹ nob irasci cū alijs irasci desinimus. Finis eni ire. initiū ē peni tētie. hec ille. Plato iterrogat⁹ per qd co gnoscit̄ sapiens respon. Sapiēs cū vitupat̄ ñ irascit̄ ⁊ ñ extollit̄ cū laudat̄. Itē cū inter rogaret̄ qs esset inter hoies fortior dixit. Qui ꝓpriā pt̄ iracondiā vincere. Et vt ēt d̄ eo narrat Valeri⁹ libro. 4. cū aliqñ ꝯ sui delictū exarsisset volēs eum percutere ste tit ⁊ ab alio eū percuti fecit. qr vidit se ira sci. Nolo aūt vt iste suus sit in eius po testate: qui in sua non est. h ille. Epicurus breuiter inquit. Ira imoderata insaniaꝫ gi gnit. hec ille. Chilon phs dixit. Non esse ex ira mirādū cuiqꝫ qr hoc muliebre erat. Itē idem ipe docebat a re dn̄ari. Socrates ex iracōdia infelicitas gemiat̄. Itē vt ait Seneca in li. d̄ ira. Socrates suū hēbat di scolū q cū aliqñ eū offēdisset dicebat. Cede rē te nisi mihi eēm irat⁹. correctionē enim sui in t̄ps sanius distulit nec fuit ausus se ire ꝯmittere. Et iō dicebat. Irat⁹ filio te ip se cohrerce. Plutarc⁹ phs vt d̄r i li. d̄ nugis phoꝝ suū hēbat ꝯtumacē quē cū vberaret p aliū ille sibi irā ip̄ropabat. respon. āt ipse. Nūqd qr vapulas tibi irasci videor. ē ne ira mea si a me debitū recipis. ex vultu ne meo an ex voce an ex colore an saltem ex verbis ira ne me corruptū itelligis an corre ctū mihi qdē nec oculi vt opinor truces sūt nec os turbidū neqꝫ immaniter clamo neqꝫ in spumā ruboremqꝫ feruesco neqꝫ pudeu da dico aut penitenda neqꝫ omnino tre pido ira aut gestio. hec omnia quippe

nescis irarum signa eẽ solere? & simul ad eum qui cedebat cõuersus interim inqt dũ ego & hic disputamus in hoc age & sine iracondia mea retũde seruilem ꝯtumaciam & iniquum penitere doceas q̃ȝ iurgare. hec ille.

¶ Secũdo ꝓbatur auctoritate poetarum. Naȝ Uirgilius secũdo eney. dicit. Furor iraq̃ȝ menteȝ precipitãt. Ouidi⁹ quoq̃ȝ in tertio de arte amandi sic inquit.

Candida pax hoies trux decet ira feras.
Ora tument ira nigrescunt sanguine vene
Quelibet extinctos iniuria suscitat ignes
Et in libro eplarum ostẽdit q̃ ira dȝ subici rõni & non dominari. di.
Ira furor breuis ẽ aium rege q̃ nisi paret.
Impat hũc frenis mille cõpesce cathenis.
Gualterius insuper in Alexan. libro .5. ait.
Comes indiuisa furores
Precipites capit. ira grad⁹ & felle tor q̃t
Luia ꝯtẽnitq̃ȝ hũiles rõnis hẽnas. hec ille

¶ Tertio hoc idẽ probatur auctoritate legum humanarum in qbus ostẽditur irã esse reprobatã ꝑpter tria. ¶ Primo q: ira inducit delictũ. vt pȝ. C. de adulterijs. l. Gracus licet lex illa excuset gracũ qui ex ira occidit quendã cum sua vxore deprehensuȝ tñ est reus homicidij i foro cõscientie. ¶ Secundo q: ira comotiõis tpe iustũ omne putat qd facit & in hoc errat. Ideo non dȝ sententia precipitari dũ est in ira. vt pȝ. C. de penis. l. vindicet. vbi hẽtur q̃ executio sententie dȝ differri quãdo princeps ex iracondia seueri⁹ tullit eam. Jdõ snia lata ꝯ mulierem pregnantẽ differt vsq̃ȝ post ꝑtũ. ff. de penis. l. pregnantes. Silr̃ snia lata ꝯtra seruũ differt quousq̃ȝ dño suo rõcinia reddiderit. C. de bonis psbyterorum. l. 2. ¶ Tertio q: ira auffert inocẽtis condẽnati defensionẽ cum subito condẽnatur vt patuit de Pillato q iurauit fieri petitionẽ iudeoruȝ ex cõcitata ira in xp̃m cum tñ differri debeat condẽnatio cũ qs est confessus de crimine donec appareat si postmodũ in cõfessione perseueret vt. C. d custodia reorum. l. 3.

¶ Tertio principalr̃ probatur irã esse reprobatã in lege nature exẽplaritate. & hoc triplici exẽplo. ¶ Primũ ẽ Archite tarẽtini de quo Ualeri⁹ li. 4. vbi dicit q̃ dũ se Pitagore preceptis methaponti ciuitate apulie tradidisset magno labore longoq̃ȝ tpe solidũ opus doctrine cõplexus. postq̃ȝ in patriam reuersus ac rura sua reuiseret negligẽtia vilisci inspecta in illũ intuens dixit sumpsissem a te suppliciũ nisi tibi iratus essem. Maluit enĩ impunitũ relinquere q̃ȝ ꝑpter irã iusto graui⁹ punire. ¶ Secundũ exemplũ est de platone de quo idẽ Ualeri⁹ dicit. q̃ plato audierat Senocratẽ suũ discipulũ multa de se impie esse locutũ q sine vlla dubitatiõe criminationẽ respuit instabat erecto vultu iudex accusator cãȝ querens cur sibi fides nõ hẽretur. adiecit plato nõ esse credibile vt quẽ tantopere amaret ab inuicem nõ diligeretur. Nã moderatio mẽtes nr̃as impotẽtie & temeritatis incursu trãsuersas ferri nõ patit. Quo euenit vt reprehensionis morsu sit vacua & laudis questu sit opulentissima. ¶ Tertium exemplũ est de Theodosio imperatore de quo idẽ Ualerius dicit q̃ dum ira sceretur iussa nimis seuera precipitabat. Phūs ãt admonuit eũ vt dum se iratũ sentiret anteq̃ȝ sententiam ferret quater litteras alphabeti intra seipsum diceret vt interim refrigerat⁹ quid eẽt facien. maturi⁹ videret. Qui precepit ministris vt nihil ponderis qd sero precepisset faceret nisi mane cõfirmaret & ecõuerso. Timebat eniȝ ne per iram aliquid iniustũ mandaret. Et sic patet lege nature quomodo ira reprobatur rõne auctoritate & exẽplo.

¶ Pars secũda huius smonis in qua ꝓbatur irã esse reprobatã lege scripture per varias auctoritates.

SEcũdo ostẽditur per legẽ scripture natur̃ irã esse reprobatã. & h triplici doctrina seu auctoritate. s. Mosaica. Hystorica & ꝓphetica. ¶ Primo auctoritate

Mosaica sic.
¶ Joseph dixit fratribus suis proficiscentibus ne irascamini in via. Gen.xlv.c.
¶ Quiescat ira tua et esto placabilis.s.circa proximum Exo.32.
¶ Phinees auertit iram meã a filijs israel quia zelo meo cõmotus ẽ vt non ipse delerem filios israel in zelo meo. Numeri.25.
Debemus.ergo irasci zelo et nõ vindicta.
¶ Secundo idẽ pbat auctoritate historica Audiens saul post victoriã laudari dauid iratus ẽ nimis et sibi displicuit sermo.i.re.18. et ido qz valde peccauit male ei successit.
¶ Assa iratus est contra ananiam pphetã quia eũ reprendebat ii paral.26.c.
¶ Iratus ẽ Naaman contra mardocheũ et iudeos: quia non deferebant ei honorem Hester.3.
¶ Irati sunt magistratus holofernis contra achior quia extollebat deum hebreorum Judith.5.
¶ Gentes irate sunt: quia israel impedire non valebant videntes eum hedificare primi Mach.5.
¶ Tortores eleazari audientes verba cõstantie eius in irã conuersi sũt eũ.ii Mac.6
¶ Tertio idem probatur auctoritate pphica sic discurrendo. Non ergo ira tua superet te nec aliquem opprimes nec multitudo donorum inclinet te Job.36.
¶ Spiritum ad irascendũ facilez quis poterit sustinere prouer.18.
¶ Sicut carbones ad prunas et ligna ad ignem sic homo iracundus suscitat rixas prouer.26.
¶ Ira non habet misericordiam nec erũpens furor prouer.37.
¶ Ne sis velox ad irascẽdũ: qz ira in sinu stulti requiescit Eccl.8.c.
¶ Semper presumit seeua perturbata cõscientia sapiẽ.17.
¶ Ira et furor execrabilia sunt et vir peccator continens erit illorum Eccl.27.
¶ Secundum ligna silue sic ignis exardescit et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit et sm superbiam sua exaltauit iram suam. Eccl.28. Et sic pz lege scripture iram esse reprobatam et pars secunda huius sermonis.
¶ Pars tertia huius sermonis in qua pbatur iram esse reprobatam per alias auctoritates legis gratie.

Tertio probat iram reprobatam eẽ lege gratie triplici auctoritate .s. euangelica aposto. et autentica. ¶ Primo probat auctoritate euangelica.
¶ Circonspiciens eos Jesus cũ ira cõtristatus sup cecitatẽ cordis eorũ Mar.3.c.
¶ Repleti oẽs in sinagoga ira Lu.4.c.
¶ Jesus firmauit faciem suam vt iret in yerusalẽ et misit nuncios ante conspectum suũ et euntes intrauerunt ciuitatẽ samaritanorũ vt pararent illi et non receperũt eũ cum aũt vidissent discipuli eius.
¶ Jacobus et Joãnes dixerunt dñe uis dicimus vt descendat ignis de celo et consumat illos et cõuersus increpauit illos et c. cõmoti.n. spũ iracundie Lu.9.c.
¶ Omnis qui irascitur fri suo reus erit iudicio et c. Mat.5.
Et sic pz auctoritate euangelica iram esse reprobatam.
¶ Secundo idem probat auctoritate apostolica. Date locum ire Ro.12.
¶ Omnis amaritudo et ira. et indignatio et clamor et blasfemia tollatur a vobis et c. ad ephe.4.
¶ Sit autez omnis homo velox ad audiẽdum tardus aũt ad loquendũ et tardus ad iram ira enim viri iusticiam dei non operatur Jacobi primo.
¶ Hec ẽ.n. grã si ppter consciam dei sustinet qs tristiciã patiẽs iuste. prie Pe.2.c.
¶ Patres nolite ad iracundiam prouocare filios. ad eph.5.
¶ Opera carnis ire rixe Ad Gal.v.
¶ Leuãtes puras manus sine ira et discordia et c. iterum paulus prime Thi.2.c.

¶ Tertio probatur auctoritate autentica vz sanctorũ doctorum. ¶ Primus ẽ beat⁹ Grego. qui vt habet. xi.q.3.c. Sũmopere inquit. Sũmopere pcauendum ẽ vt recto res ecclesie: qui publica iudicia exercent in dictãdis sententijs nullatenus leuitate aut furore ducti sint precipites sed causis pri⁹ diligẽter ventillatis cũ res que prius ignorabat pleniter ad noticiã venerit tũc diuina et humana lex reuoluat: et fm q ibi cõstitutũ est personaz acceptatiõe remota diffinitiua sñia proferat. hec ille. idez in.5. mor. inquit. Quãta sit iracundie culpa pẽsare possumus p quam paciẽtia pditur vt quid quo ve ordine sit agendũ oino nesciatur qz nimirum intelligẽtie lucem subtrahit cũ mentem pmouendo confundit. hec ille. Ambr. de sancto Joseph dicit vt habetur. xi.q.3.c. ira etiam sepe inocentes in crimine adducit: qz dum iusto amplius irascimur et volumus aliena pcã cohercere grauiora comittimus. ideo dicit apo. non vos vindicantes carissimi: sed date locum ire. hec ille. Item in li. de Jacob et vita beata dicit. Est ire passio grauissima culpa pscientie: quam ratio emollit et comprimit: emolliri enim potest erradicari non potest: qz animus qui ẽ rõnis capax non ẽ suarũ passionum dños: sed reprehensor. Neqz enim fieri põt vt facilis ad iracundiã non irascat: sed vt ratio se temperet indignationez cohibeat a puniendo se reuocet. sicut et propha nos docet. di. Irascimini et n.p. pcessit quod nature ẽ negauit quod culpe est. hec ille. ¶ Diuus Hiero. et ipse sup Joel propham dicit. Est ira que iusticiam dei non operat et furori proxima mentis sue impotẽ facit in tm vt labia tremant dentes cõcrepent vultus pallore mutet recteqz illõ laudatur archite tarentini: qui cuz villico suo iratus esset. iam inquit te occiderez nisi iratus essem. hec ille. Et in epla ad Demetriadez dicit. Quid iracũdo furor suus confert: quem secuissimis exagitatum. sti mulis conscie. Ira ab omni consilio et mẽte deturbat vt duz irascitur insanire credatur. hec ille. ¶ Aug. deniqz ad Dioscorum dicit. Nulli irascenti ira sua vr iniusta esse ira enim inueterascens fit odium. duz qua si multi doloris admixta dulcedo diutius eam in vase detinet donec arcescat vasqz corrũpat. et iterum dicit. Sicut acetuz corrumpit vas si diutius ibi fuerit. sic ira corrumpit cor si in aliũ diem durauerit. hec ille. Deponamus igit q̃zprimũ iram et indignationem vt diuine gre vasa mũda effecti gloriam sortiamur perpetuam in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato post dñicam de passione de q̃ditate pacis et concordie. Sermo. 61.

Videtis. qz nihil proficimus ecce mundus totus post euz abijt Scribuntur hec verba Jo. 11. et in euãgelio hodierno. s. occurrentis ferie. Inter cetera precipua dñi Jesu xpi pcepta carissimi fres pceptũ fuit pacis et concordie ac dilectionis. Naz cum ex hoc mundo esset trãsiturus ad patrem vltimo in sermone hoc preceptũ presertim disipul' comẽdauit di. Jo. 14. pacem meam do vobis. p.m. relinquo vobis. et iterum post resurrectionẽ suã apparens eis sp dicebat pax vobis Jo. 20. luc. 24. Et iterum in cena di. Mandatũ nouum do vobis vt diligatis inuicem Jo. 14. et ideo Jo ãnes euangelista cum ad sepulcrũ iret inter discipuloruz brachia sustentatus nihil aliud dicebat nisi filioli diligite inuicez interrogatus quare hoc solum diceret. rñdit qz pceptum dñi est quod quidẽ pceptuz totus mundus sequi dz in cuius misterium oẽs xpm sequebantur quare inuidi scribe et pharisei dicebant verba proposita videtis qz nihil proficim⁹ etc. de pace igitur ali

vide Jacobũ de Voragine [illegible] ex folio 74 in m[illegible] col. usque ad fo 78 in 2 col.

que dicere cupientes descriptionē eius so lum impresentiarum dixisse satis erit q: sabbatum est.pro qua textus Augu.19.de ci.dei c.13.adducitur sic di. Pax corporis ē ordinata temperantia partium. Pax anime irrōnal' ē ordiata requies appetitu . pax aie rationalis est cognitionis actionisqz consensio.pax corporis et anime ordinata vita et salus animātis.pax hominis mortalis ē dei ordinata in fide obia.pax hominum ordinata concordia.pax domus ordinata imperandi atqz obediendi cōcordia habitantiū pax celestis ciuitatis ordinatissima et concordissima societas fruendi inuicem deo. pax omniū rerum tranquilitas ordinis. pax ciuitatis ordinata imperādi atqz obediendi concordia ciuiū.hec ille. Ad quorū dictorum declarationem tres consideratōnes faciemus.℄ Prima quarum dicetur virtuositas.℄ Secūda diuersitas.℄ Tertia autem remissibilitas.

℄ Pars prima huius sermonis in qua declaratur q pax ē actus virtutis caritatis et q ab omnibus appetitur.

PRimo igitur in isto sermone circa pacis virtuositatem tres conclusiones faciemus. ℄ Prima cōclusio est ſm tho.2a 2e.q.29.ar.4. Quod.s.pax aliquo modo ē actus virtutis:q: cū omnes actus se inuicem consequunt ſm eandem rōnem ab agente procedentes omnes huiusmodi actus ab vna virtute ꝓcedunt: nec habēt singuli singulas virtutes a quibus procedūt vt patet in rebus corporalibus: quia enim ignis calefaciendo liquefacit: et rarefacit non est in igne alia virtus liquefactiua.et alia rarefactiua:sed omnes act⁹ istos operatur ignis per vnam suam virtutem calefactiuā.Cum ergo pax causetur ex caritate ſm ipsam rationem dilectionis dei et proximi:vt dicetur nō est alia virtus cuius pars sit proprius actus nisi caritas.ergo vt patet pax est actus virtutis quapropter datur preceptum de pace habenda: quia est actus meritorius. vnde Mar.4. dicitur pacem habete inter vos et Mt.5. beati pacifici:quoniā.f.d.u. ℄ Quod si videatur potius q pax sit per se virtus q̄z actus virtutis:quia vitia virtutib⁹ opponunt:sed dissensiones que opponūtur paci numerantur inter vitia vt patet ad gal.5. ergo pax est virtus et non actus virtutis ℄ Ad hoc rñdetur q vni virtuti multa vitia opponūtur ſm diuersos actus et ſm ſi caritati non solum opponitur odium ratione actus dilectionis:sed etiā accidia vl' inuidia ratione gaudij et dissensio rōne pacis.℄ Secunda igitur conclusio est secundū tho.vbi supra ar.3. Quod pax ē actus caritatis:quia dixit vnio est de ratione pacis quarum. ℄ Vna ē secundum rationē propriam appetituum in vnum.Alia vero est secundum vnionem appetitus proprij cum appetitu alterius et ſm vtramqz vnionem efficit caritas.primam quidem vnionem efficit caritas ſm q deus diligitur ex toto corde.vt.s.omnia refferamus in ipsum.Et sic omnes appetitus nostri in vnū feruntur.Aliam vero prout diligimus proximos sicut nos.ipos ex quo contingit q homo vult implere voluntatem proximi sicut et suipsius et propter hoc inter amicabilia vnum ponitur identitas ellectionis vt patet in.9.ethi.et Tullius in li.de amicicia dicit. Quod amicorum ē idem velle et nolle.Et q̄zuis dissensio que videtur contrariari paci possit esse cum caritate quia sacri doctores vt Hiero. et Augu. et etiam nostri moderni in aliquibus dissentiunt. Paulus etiam et barnabas dissensisse legūtur act.15.Attamē quia phs.9.ethi. dicit. Ad amiciciam non pertinet concordia in opinionibus:sed concordia in bonis cōferentibus ad vitam.et precipue in magnis: quia dissentire in aliquibus paruis quasi vr non esse dissensus.Et propter hoc nihil ꝓhibet aliquos caritatem habētes in opinionibus dissentire:nec habet repugnare

paci quia opiniones pertinent ad intellectum:qui precedit appetitum:qui per pacē vnitur.Est ergo pax actus caritatis directe:quia s̄m propriam rōnem caritas pacem causat ē enim amor uis vnitiua. vt dicit Dyo.4.c.de diuinis nominibus. Pax autem ē vnio appetitiuarum inclinationū est etiam pax opus iusticie indirecte inq̄tum.vz.remouet prohibens. Et sic habz intelligi illud Isa.33.op⁹iusticie pax.¶ Qđ si dicatur q̄ non videt̄ pacem esse propriū caritatis effectum.Caritas enim nō habetur sine gratia gratum faciente:sed a quibusdam habet̄ pax sine tali grā sicut gentiles.ergo ꝛc.¶ Ad hoc r̄ndetur secundū tho.vbi supra in solutione primi arg. q̄ a grā gratum faciente nullus deficit nisi propter peccatum.ex quo cōtingit q̄ homo sit auersus a fine debito in aliquo indebito fine constituens.ꝛ s̄m hoc appetitus eius n̄ inheret principaliter vero finali bono:sed apparenti:quapropter sine grā gratum faciente non pōt esse vere pax:sed solum apparens.¶ Tertia conclusio ē s̄m tho.vbi supra ar.2.q.vz.oīa appetunt pacem: quia in p̄dicta descriptione dicit Aug.ꝛ ēt Diony.nono de di.no. q̄ oīa celestia terrestia sp̄ualia ꝛ corporalia appetunt ipsam pacez cuius ratio ē:quia ex hoc q̄ omne aliquid appetit ꝯn̄s ē ipsum appetere assecutionē eius quod appetit.ꝛ per cōsequens remotionem eorum que ipsam assecutionem impediunt pōt autem impediri assecutio desiderati boni p contrarium appetitum vel sui ipsius vel alterius.ꝛ vtrunqz tollit̄ per pacem.Et ideo necesse ē q̄ omne appetēs appetat pacem inquantū.s. omne appetēs appetit tranquille ꝛ sine impedimēto peruenire ad id quod appetit in quo consistit ratio pacis.Et ideo dicit Aug.q̄ pax omniū rerum ē tranquilitas ordinis importat.n. pax vnionem non solum appetitus intellectualis seu rationalis aut etiam aīalis ad quos potest pertinere consensus: sed etiā appetitus naturalis.Et ideo dicit Dioni. vbi supra.Quod pax ē operatiua ꝛ consensus.ꝛ ꝯnaturalitatis :vt in consensu importetur vnio appetituum ex cognitione precedentium.In cōnaturalitate vero vnio appetituū naturalium.ꝛ quāuis multi bella ꝛ discordias querant non tamen nisi pacem querūt:quia ideo bellant vt ad pfectiorem pacem perueniant. ¶ Quod si dicat̄ solum bonum est appetibile : sed quedam pax videtur esse mala alioquin nō diceret dn̄s Mat.10.Non veni mittere pa.sz gla. ergo non omnia pacem appetunt . ¶ Ad hoc respondet̄ s̄m tho.vbi supra in solutōne tertij argu.q̄ pax consistit in quietatōe ꝛ vnione appetitus:sed sicut appetitus potest esse vel boni simpliciter: vel boni apparentis.ita ēt ꝛ pax potest esse vera ꝛ apparens.vera quidem pax non potest esse nisi circa appetitum veri boni:quia omne malum ꝛ si s̄m aliquid appareat bonū quāpropter ex aliqua pte appetitum quietet habet tamen multos defectus ex quibus appetitus remanet inquietus ꝛ perturbatus vnde pax vera nō potest esse nisi in bonis ꝛ bonorum vt dictum ē pax autez que malorum ē apparens ē ꝛ non vera.vnde sapiētie.14.c.in pace viuentes.ꝛ in sciētie bello oēs.ergo appetunt pacem veram aut apparentem.Est insup sciendū q̄ duplex pax vera reperitur.sicut dupliciter habet̄ veruz bonum.vz.pfecte ꝛ imperfecte.vna quideq pax ē pfecta que consistit in pfecta cognitione sūmi boni per quā omnes appetitus vniunt̄ quietati in vno ꝛ h̄ ē vltimus finis creature rationalis s̄m illud ps. Qui ponit fi.t.pacem.Alia ē pax imperfecta que habetur in hoc mundo quia ꝛ si principales animi motus quiescant in deo sunt tamen aliqua repugnantia intus ꝛ extra que perturbant hanc pacem:quapropter precepit dn̄s Mar.9.di.pacē habete inter vos. Et hec sufficiāt pro principali pte huius sermonis.

¶ Pars ſecunda huius ſermonis in qua ponitur differentia que eſt inter pacē ꝛ cōcordiam.

SEcundo in iſto ſermone circa predictam diffinitionē queritque diuerſitas ſiue dr̃ia ſit inter pacem ꝛ concordiā. ¶ Ad quod rñdetur ſm tho. vbi ſupra ar. primo. Quod pax includit concordiam ꝛ aliquid addit. vnde vbicunqꝫ ē pax ibi eſt concordia nō tñ vbi eſt concordia eſt pax ſi nomen pacis ꝓprie ſumatur. Concordia enim ꝓprie ſumpta ē vbi diuerſorū cordiū voluntates ſimul in vnuꝫ conſenſuꝫ veniūt cōtingit etiam vnius hominis cor tenderē in diuerſa. ꝛ hoc dupliciter. ¶ Uno quidē modo ſm diuerſas potentias appetitiuas ſicut appetitus ſenſitiuus plerunqꝫ tendit in ꝯ̄rium rationalis appetitus ſꝫ illud ad gal.5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiñ. alio mō inquantum vna ꝛ eadem vis appetitiua in diuerſa appetibilia tendit que ſimul aſſequi non pōt. vnde neceſſe eſt eſſe repugnantiā motuum appetitus vnio aūt motuum eſt de ratione pacis. Non enim pōt homo cor habere pacatū q̃zdiu viuit: qꝛ ſemꝑ eſt aliquid quod habere non poteſt. ꝛ ſi vnio non ē de rōne concordie. Quia ꝯcordia importat vnionem appetituum diuerſorū appetentium. vnde pōt eſſe aliquorum impiorū in malo. ꝛ tamen non ē pax impijs vt dr̃ Iſa.59. Pax aūt ſupra hanc vnionem importat ēt appetituum vnius appetentis vnionem. Et q̃zuis dicat Aug. in predicta deſcriptione. Quod pax hominum eſt ordinati concordia ſciendum ē ꝙ loquit̃ ꝺ̄ pace que ē vnius hominis ad aliū. ꝛ hanc pacem dicit concordiaꝫ nō quālibet ſed ordinatam ex eo. ſ. ꝙ vnus homo concordat cum alio ſm illud quod vtriqꝫ conuenit. Si enim homo concordat cū alio non ſpontanea volūtate: ſed coactus timore alicuius mali iminentis talis cōcordia non ē vere pax: qꝛ nō ſeruat̃ ordo vtriuſqꝫ concordantis. ſed ꝑturbatur aliquo modo ſ. aliquo timore. ꝛ ꝓpter hoc ꝑmittit Aug. Quod pax ē tranquillitas que conſiſtit in hoc ꝙ motus oēs appetitiui in vno homine conquieſcunt ꝛ ſic pꝫ ꝙ pax ꝛ concordia non ſunt oio ideꝫ ꝛ po ꝑ̄a huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua ꝺ̄claratur ꝙ ad pacem requiritur iniuriarū remiſſio.

TErtio circa remiſſiōem faciendaꝫ pro pace conſeruanda ꝛ habenda tres cōcluſiones ānotant̃. ¶ Prima quaꝫ dr̃ neceſſitatis. ¶ Secunda modalitatis. ¶ Tertia vero ꝑlitatis. ¶ Pria que dr̃ neceſſitatis ſic declarat̃ ſm Magiſtrum ſen. in tertio di.31. ex dictis Aug. d. procul dubio verba impenſionis huius implent̃ ſi homo non ita ꝑfecit vt diligat inimicū quando rogatur ab homine qui peccauit. ſup quo verbo dicit Bo. in. e. di. in queſtionibus circa litteram ꝙ ē dimittere rancorem ꝛ ē dimittere ſigna rancoris. dimittere rancoreꝫ neceſſitatis ē. ꝛ ad hoc omnes obligant̃ ſiue inimicus veniam petat ſiue adhuc impugnet: quod ſi nō facit caritatē non hꝫ dimittere autem non ſolū rancoreꝫ ſed etiam ſigna rancoris hoc ē perfectiōis nec ad hoc tenet̃ homo niſi in caſu. vꝫ qñ deuote ꝛ humiliter venia poſtulatur. ꝛ de hac dimiſſione loquūtur Aug. ꝛ Ma. in predictis verbis ꝛ ꝯſequenter dicūt ibidē. Quiſquis roganti non dimittit: nec exiſtimet ſibi a dño peccata dimitti ſup quibus verbis ait Bo. vbi ſupra. Quod omnis q orationem dñicam ex corde dicit intendit per eaꝫ impetrare bonorū collationē ꝛ malorū remiſſionem. ꝛ qui intendit hoc a domino aſſequi conſtans ē ꝙ aut penitet aut proponit aliquando penitere licet igitur aliquis odiuꝫ habeat tñ in dicendo orationem dñicam non incurrit mortalem offenſam: quia non intendit petere ꝙ fiat ſibi ſecundū ſuam malam voluntatem quā hꝫ nunc ſed ſm quam dei auxilio intendit habere. Si quis auteꝫ eam diceret nunq̃ȝ ab

odio fratris intendens recedere. q̄ʒuis nō intenderet irā petere culpam tamen suam absq; dubio argueret. Est tamen aduertendum q̄ opinio aliorum doctorū maxime. Ric. est q̄ non sufficit remittere rancorē nisi etiam ostendant signa dilectiōis exteriora vt locutio salutatio ⁊ huiusmodi. vñ Mat. 5. dr̄ si salutaueritis fr̄es vestros tantum quid amplius facietis? nonne ⁊ ethnici hoc faciūt? vbi ostēdit manifeste hoc nō sufficere ad salutem qui ergo suo inimico negat verbū aut qui i eius p̄sentia semp auertit vultū ⁊ subito fugit mortalis odij atq; mortalis peccati signum ostēdit nisi hoc ex causa rationali fiat vtputa si p̄babilr̄ timet ex hoc aliqd deterius euenir̄ ⁊ tunc etiā intentionē atq; rationē facti sui dʒ intuentibus p̄pter euitationem scandali p̄palar̄ si bono mō id fieri potest. ¶ Secunda conclusio dicit̄ imodalitatis trib⁹ enim modis errant pleriq; in pace facienda. ¶ Primo modo q: sūt pleriq; qui dñt se parcere inimicis nec velle eis nocere tamen non posse eos videre: nec insup volūt eis loqui cōtra quos Criso. in li. de cōpunctōe cordis tractans illud. Dimitte nobis debita nostra inquit Si tantummō non ledis cuʒ qui te lesit auertis tñ te ab eo nec libēter uideo sine dubio ⁊ vulnus in pectore ⁊ dolor languescit in corde quod si ē nū dum vtiq; quod xp̄s mandauit expletur nunquid tu ita uis propitium tibi deuʒ. vt non te quidem ledat auertat se tñ a te vt peccatorū tuorum memoriā teneat ⁊ vider̄ te nolit. Igitur qualē uis erga te esse deū cum delictorum veniam poscis talem exhibere te debes his qui delinquūt in te. hec ille. ¶ Secundo quia sunt alij duplices ⁊ simulati de qbus loquitur p̄pha. loquunt̄ pacem cum proximo suo mala aūt in cordibus eorʒ. Cōtra quos Aug. de verbis dñi Ne dicas in lingua ignosco. ⁊ corde differas nouit enim cui dicis: dimitte nobis debita nostra. sicut ⁊ n. d. d. nostris vocē tuā homo audit conscientiā tuā deus inspicit melius est cū clamas ore q̄ʒ q: sis blādus ore ⁊ crudelis corde. ¶ Tertio sunt quidā qui imprudenter agunt qui in recōciliatione quaʒ faciunt cū aduersarijs suis occulte tunc ⁊ scandalizosa manifestant sed audiāt quid Criso. dicit. Si cogitatu offendisti cogitatu reconciliare. si verbis. verbis: si factis. factis nisi. n. quē factis lesisti scis placaueris sine causa oras ad deū sine cā facis elemosinā de rebus qbus alios expoliasti quid. n. p̄dest si vnus p̄ te orat ad deum: ⁊ alius aduersum te deū interpellat: iuxta illud Eccl. 34. c. dicta inimicorū non probat altissimus. ¶ Tertia cōclusio dr̄ pilitatis quia. vʒ. pax ⁊ concordia per palmam desi gnant̄. Naʒ si queratur cur mater ecclesia omni āno statuit fieri palmarū celebrationem rñdetur cōiter q̄ hoc congrue factuʒ est tribus rōnibus. ¶ Primo rōne cōfortationis: quia enim vt Job. 7. c. dr̄ militia est vita hominis sup terram. ⁊ precipue tēpore penitentie: quia tunc p̄cipue a dēmonibus impugnatur vt igit̄ fortes maneamus in p̄lio signum voluit demonstrar̄ victorie: quia victores palmis coronabantur antiquitus adeo vt sponsus xp̄s anime sue dicere possit illud Cant. 6. c. Statura tua assimilata est palme. s. rōne rectitudinis. ¶ Secundo rōne letificationis. Nam qui i stadio currunt cuʒ brauiū tangere vel saltem aspicere possunt profecto letantur. cū igitur palma eterne vite significet brauiuʒ eam non solū videre sed ⁊ tenere nos ordinauit ecclesia quatenus fortes pugnantes in p̄senti cū inimicis fortius currentes ad bonum brauiū palme portemus in gloria ⁊ cum sanctis portantibus palmaʒ simus i eterna leticia. vnde dicitur apoc. 7. c. Et palme in manibus eorum. ¶ Tertio ⁊ vltimo rōne nostre instructiōis per hāc enim palmarum festiuitateʒ instruimur vt pacem ⁊ concordiam inter nos habeamus vnde Criso. dicit. Non habent in circuitu.

splendentes gladio: aut certe ornamenta terribiliũ armatorum: sed quid i Ramos frondentes testimonia pacis. profecto om nia clementa vel lr̃e palme ad pacez xp̄ia num populum ⁊ concordiaz vocant. Quid per. P. nisi q̄ presto remittendũ ⁊ dimitté dum sit odium teste dño Mat. 6. dicente. Esto consentiens aduersario tuo cito. Et quid per. A. nisi quia cum amore ⁊ benigni tate diligendus sit inimicus ⁊ hilaritate. Hinc apo. Se cor. 9. Hillarem enim datorez diligit deus. Et quid per. L. nisi longeuitas dilectionis demonstratur. Nempe non ve re dimittitur odium: quando memoria docetur in futurum proinde sapi. Ecc. x. di cit. Omnis iniurie proximi ne memineris ⁊ quid per. M. nisi misericordia designat̃ qua hoc totum quod diximus ad finé per ducitur. propterea. Ambr. noster dicit. Si ne causa ramuz oliue portat qui opera mi sericordie non habet. hec ille. Habeamus igitur pacem fratres car ssimi inter nos: vt tandem ad illam celestem ⁊ eternã per uenire valeamus quam nobis prestet dño noster Jesus xp̄s in secula seculorũ. Amé.

¶ Dominica in ramis palmarum de obli gatione ⁊ necessitate pacis cum omnibus habende. Sermo. 62.

Mice. ad quid venisti scribuntur hec verba. Mat. 26. c. ⁊ in euange lio occurrẽtis domini ce. Dulcedinem pacis ac amenitaté eius fr̃es in xp̄o carissimi opten tu vindicte: quam cupiũt de inimicis suis fugiunt sepenumero q̃z multi expectãtqz in dies inimicorũ suorum mala quos a ca ritate cordiũ suoruz abiiciunt: sed profecto nõ recte sapiunt ait. n. Aug. 19. de ci. dei. c. 10. Tantũ est bonũ pacis terrenis ẽt atqz mortalibus: vt nihil gratius soleat audiri nihil desiderabilius ꝯcupisci nihil postre mo posset melius inueniri. vñ dé ca. d. uti⁹ loquentes onerosi nó erimus legentibus propter ipsam dulcedinem pacis: que om nibus cara é. Et iterum tertio de ci. dei. c. 9. inquit. Magnũ beneficium dei veri est pax etiam tpalis ⁊ plerunqz sicut sol sicut pluuia. sic alia beneficia ⁊ subsidia si. per in gratos ⁊ neq̃z venit. hec ibi. Iccirco in p̄sentiarum tractabimus d̃ pace ⁊ odio re mittendo ⁊ iniurijs obliuiscendis. Nã de⁹ pijssimus dimittit omnem offensam sibi i iuriantibus in celo. xp̄s vero dimisit i cru ce suis inimicis pro eis orãdo: quapro p. er multi sunt reprehendendi qui iniuriarum nolunt obliuisci: qui quidem iuxta ꝑp̄si. 3. viam pacis. i. bonitatem eius nõ cognoue runt ⁊ ideo dñs Jesus voluit hoc bonum demonstrare nobis inimicis suis in cruce etiam parcendo: ⁊ verbis docendo ⁊ ideo etiam inter alia dixit iude prefata verba s. Amice ad quid venisti. Quãuis. n. ipsuz osculo morti traderet tamen amicuz vocat ip̄m volens ad pacem ⁊ amorem reuocar̃. Ad pacem igitur habendam cũ omnibus ⁊ odium dimittendũ ac iniuriarum obliui scendũ de necessitate salutis quéqz obliga ri triplici via demõstrabimus. vz. ¶ Pri mo via rationis. ¶ Secũdo via auctorita tis. ¶ Tertio via exemplaritatis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua ꝓ batur multiplici ratione q̄ tenemur cum omnibus pacem habere.

Rimo igitur dico quélibet obliga ri ad pacem habendã. ⁊ hoc triplici ratione. vz. Ratione preceptionis. Ratio ne honorationis. Ratione consolationis. ¶ Primo ratione dicit̃ preceptionis dicit enim dñs Mat. 5. diligite inimicos vr̃os bñf. h. q. u. o. ⁊ orate pro per. ⁊. c. vos vt sitis. f. p. u. q. in celis est qui solé. f. or. t. s. b. ⁊ malos: ⁊ pluit sr̃ iu. ⁊ iniustos in qb⁹ ver bis ostẽditur q̄ quilibet tenet̃ corde ore ⁊ oper̃ diliger̃ inimicos suos. Primo corde: qz

vid. Jacobu de vor. in ser. q̄dragz. [illegible] ad [illegible]
col.

dicit. Diligite inimicos vros. Nam prime Jo.3. Qui odit fratré suũ homicida é. vñ dñs Ro 1a. in tertio di.50.q.4. dicit q du plex é affectus amoris. Quidam a carita te ellicitus 7. Quidam a caritate impatus Ille é affectus amoris a caritate ellicitus quo qs optat alij summum bonũ siue beati tudinem eternã. 7 sic oẽs tenẽtur inimicos diligere etiã actu inimicantes 7 vitã eter nam eis optare. Ille aũt est affectus impe ratus quo quis optat alij bonũ tpale 7 pro speritatem trãsitoriaz 7 sic ad hoc nõ tene m ur. Et hoc é q Ambro. dicit. s. Sufficit q inimicos odio nõ habeamus. In quo de monstrat duplicé eé caritatis effectũ vnũ esse. s. quo inimicum tenemur diligere al terum quo sufficit non odisse. vñ tenetur quilibet nõ odisse inimicos 7 nõ gaudere de eorum malis. vnde puer.25. Cuz ceciderit inimicus tu9 non gaudeas. Et eccle.9. Noli de inimico tuo mortuo gaudere. Di ligere igitur inimicũ quo ad affectũ ellici tum 7 impatum optando ei bona tpalia 7 eterna hoc est supererogatiõis diligere aũt ad bona eterna hoc é necessitatis 7 prece ptiõis. 7 ad hoc perfecti 7 impfecti tenen tur ¶ Scdo oñdit q xpiani teneñ diligere ore. s. p eis orando qr dicit orate p perse quentib9 7.c.u. vñ Grego. dicit. Cõditoris nãqz auribus illa orõ maxime comẽdatur que p inimico intercedere nititur. s. ille. 7 hoc intelligen. é sicut de dilectiõe cordis. ¶ Tertio ostẽdit vt diligam9 ope ibi be nefacite his qui oderũt vos. vñ prie Jo.3. c. Nõ diligam9 verbo neqz lingua supple solummõ sed ope 7 veritate. i. vera opinio ne. vñ notan. é ßm Bona. vbi supra.q.5. q diligere in effectu exteriori põt esse dupli citer. Aut quãdocũqz offert se oportũitas tpis 7 sic nõ est necessitatis inimicos dili gere effectu est cõis perfectionis. Aut qñ incũbit necessitas. 7 sic diligere inimicos effectu est necessarie obligationis qr si qs videt primum suũ siue amicũ siue inimicũ necessitaté habere 7 clauserit viscera sua ab eo iam ampli9 nõ est caritas dei in eo vt dr prie Jo.3. sic igitur pz Qd sicut dili gere affectu vno mõ necessitatis est. Alio modo perfectiõis sic diligere effectu vno modo pfectionis. Aliomodo necessitatis. é. vñ prouer.25. Si esurierit inimicus tu9 ciba illũ si sitierit potũ da illi. 7 Mat.5. in quit glosa trib9 modis peccatur ptra eccle siã odio verbis 7 cruciatu corporis. Et cõ tra ecclia tria facit diligit orat. 7 benefacit Et sic pz prima rõ que obligat nos ad dile ctioné inimicoz 7 pacé cũ eis habendam. ¶ Scdo idé probatur rõne diuine honora tiõis. Qñ nõ parz iniurie recipit de9 qr si bi auferẽ qd sibi soli reseruat que sunt tria s. glia. Judiciũ 7 vindicta. ¶ Primũ qd si bi reseruat é glia vult eni vt dem9 ei glo riã eo q ab ipso est oẽ bonũ dicamusqz illd ps. Non nobis dñe nõ nobis sz n. t. da glo riam. 7 iõ Isa.42. dicit gliaz meã alteri nõ dabo. ¶ Scdm est iudiciũ hoc é iudicium secretoz qr ipse sol9 est scrutator coz vnde Mat.7. 7 Lu.6.2.q.1.c. De9 nr omnipotés 7.22.q.1.i prin. dr. Nolite iudicare 7 nõ iu dicabimini. Et ad Ro.14.23.q.1. in pri. No lite iudicare inuicem. 7 prie ad cor.4.xj.q. 1. Sacerdotib9 itez dr. Nolite ante tps iu dicare quousqz veniat dñs. 7c. ¶ Tertiuz qd sibi reseruat est vindicta nõ vlt vt nos vindicemur sz ipse vult hanc vindictam su mere iuxta illd ad Ro.12. ad hebre.x. Deu tronomij.32. puer.25.7.23.q.1. in prin. s. Mi hi vindictã 7 ego retribuã. pinde leuit.19. dr. Non queras vltioné inimicoz nec me mor eris iniurie ciuium tuoz. Et puer.20. Ne dicas reddã malũ pro malo expecta 7 dñs liberabit te qr iuxta illud pphete. Fa cit dñs mĩsicordiã 7 iudiciũ omnib9 iniu riam pacientibus. Profecto facit vindi ctam de offensis si non statim penitendo venia petatur. vnde Hgo libro prio d clau stro anime dicit. q quidam phs dixit viro bono quatuor esse necessaria. ¶ Primum

vt oẽs sibi aicos faciat. ¶ Secundũ si ami cos facere non potest inimicos nõ faciat. ¶ Tertium vt si nec id superit discedat. ¶ Quartum vt si quis discedentẽ perse quitur non se vindicet. ꝙ quatuor cõprehẽ dit apl's ad Ro.12.di. Si fieri potest qđ ex vobis est cum omnibus hominibus pacez habẽtes. Nõ vos defendentes charissimi Sed date locum ire scriptum est Mihi vindictã ⁊ ego retribuã dicit dominꝰ sed si esurierit inimicus tuꝰ ciba illum si sitit po tum da illi hec faciens carbones ignis cõ geres super caput eius. Noli vinci a malo sed vince in bono malũ. vñ Augu. in ep'la ad donatũ inquit. Non sic vindictã de ini micis nr̃is requirimus vt obliuiscamur quod nobis precepit ꝑ cuius veritate ac noie patimur qui diligimꝰ inimicos nr̃os ⁊ oramꝰ pro eis. h ille. ꝙ ẽt i libro.50.omel. ome.43.ait. Ira est libido vindicte. ⁊ licet hominẽ vindicare. Nondũ est xp̄s vindi catus. nondũ sunt martires vindicati ad h expectat paciẽtia xp̄i ⁊ dei vt reuertant martires inimici. ⁊ ꝯuertant inimici xp̄i. nos quid sumus vt vindictas queramus? Si quereret illã de nobis deus vin. remanere mus. Ille qui nullis nos lesit non vult se vindicare de nobis ⁊ nos querimus vindi cari qui cottidie deum offendimus. h ille. ⁊ sic pꝫ scđa ratio que obligat nos ad pacẽ habendã cum inimicis nostris. ¶ Tertio idem probatur ratione diuine cõsolatiõis sicut enĩ multa consolatio est parentibꝰ suo rum filioꝝ similitudo sic eterno patri nr̃o est beneplacitum si pietate cõformemur ⁊ dulcedini sue ꝑinde Crisostomꝰ dicit. Ni hil ita assimulat deo sicut iniuriam tibi fa cientibus indulgere sed sicut idem dicit Carnales filij culpabiles non sunt si parẽ tibus non sunt similes quia i potestate eo rum non est suum figurare corpus sed spi rituales filij nisi deo similes fuerint illorũ est culpa qui patris similitudinẽ perdide runt. h ille. Sed notan. est ꝙ triplex ẽ pax ¶ Prima est pax culpabilis. vꝫ eorũ qui sunt in malo concordes ⁊ cum malis liben ter conuersantur ⁊ malis cõsentiunt vt pa cem habeant h est pax dyaboli ⁊ non dei: quia demones etiã sunt in malo cõcordes vt dicit Bona. in secũdo di.7. Et vt dicit Augu. libro.19. đ ci. dei. c.13. Recta pax ho minũ est ordinata cõcordia. ideo nõ est or dinata quãdo est pax i malo. vnde Mat. x. dicit dominꝰ. Nolite arbitrari quoniam veni pacem mittere in terrã non v.p.m. ꝫ g. de hac pace loqꝫ Augu. in coibus sermo nibus sermone.8.di. Pax vera nõ est illa quam sibi inuicem videntur adulteri pre bere ⁊ quam sibi prestare videntur rapto res ⁊ ebriosi maledici ⁊ superbi ista nõ est dicenda pax quia non procedit a radice ca ritatis. h ille. ¶ Secũda est simulata ⁊ tẽ poralis. s. isti mundi de qua loqtur Aug. sup ps.84.di. Qualis est ista pax quã hic habent homines tãtis resistentibus mole stijs cupiditatibꝰ indigẽtijs lassitudinibꝰ nõ est ista vera nõ est perfecta pax ꝫ per fecta erit cũ corruptibile hoc induet incor ruptionẽ. ⁊c. Inuenitur ẽt pax simulata. s. illorum de quibus loqtur ps. locuntur pa cem cum proximo suo m. autẽ in cordibus eorum. Et Jere. xj. In ore suo cũ amico pa cem loquitur oculte autẽ ponit ei insidias Talis fuit pax iude proditoris qui magi strum suũ benignũ tradidit osculo di. Aue rabi factis ãt eum morti tradens. ¶ Ter tia pax ẽ bona ⁊ laudabilis quãdo. s. qđ ore dicitur corde ẽt tenetur. de qua Augu. i li. de vera inocentia dicit. c.191. Querens a deo pacem sit ipse sibi pacatꝰ nec aliud in professiõe oris aliud sit in archano cordis Nihil enim prodest hoc esse in corde qđ verum est si hoc qđ dicitur in ore ⁊ voce falsum est quia veritas ⁊ credenda ẽ ⁊ lo quenda. ¶ Est etiã pax bona ⁊ laudabilis imo necessaria pax cõscientie que consistit in operatione iustitie de qua loqtur Aug. super ps.84.di. Justitia ⁊ pax osculate sũt

Fac iustitiā ⁊ habebis pacē quia osculātur ſe vt qui fecerit iustitiam inueniat pacem due amice ſunt. tu forte vnam vis alteraꝫ non facis nemo est qui nolit pacem ſꝫ nō omnes volunt operari iustitiam ſi amicaꝫ non amaueris non te amabit ipſa pax. ſꝫ il le. ⁊ ideo ꝓpter pacem ⁊ eius ꝓſperitatem multi operantur ꝯtra iustitiam iuxta illō Deutro.29. Pax erit mihi ⁊ ambulabo in prauitate cordis mei. vnde ps.40. dicitur homo pacis mee in quo ſperaui mag. ſup m. ſ. Ideo qui timet preceptū in pace ver ſabitur ꝓuer.13. vnde dominus de talibus cō queritur Jſa.38. di. Ecce in pace mea ama ritudo amariſſima. Quapropter comīatur dominus Jſa.48. di. vtinā attendiſſes mā data mea facta fuiſſet ſicut flumē pax tua. ⁊ infra. nō est pax impijs dicit dominus. Et Jere.8. Ipſi clamabūt pax pax ⁊ non erit pax. Et iteꝝ Jere.16. c. Abstuli pacē a po pulo isto dicit dominus. ⁊ miſericordiā ⁊ mo riētur grandes ⁊ parui. Et Eze.13. c. decepe runt populū istum di. pax. p. ⁊ non est pax dicit dominus. Et Baruch.3. Si in via dei am. habitaſſes in pa. ſuper terrā. vnde con cluditur ad Ro.2. Gloria ⁊ honor ⁊ pax om ni operanti bonū. Est inſup pax bona ⁊ lau dabilis de qua in preſenti magis intendi mus quādo. ſ. amicos diligimus in deum ⁊ inimicos ꝓpter deū ⁊ talis pax ſic a deo diligitur vt quaſi videatur eius amoroſa ⁊ vaga nam de ipſa libenter cogitat iuxta illud Jere.29. Ego cogito cogitationes pa cis ⁊ non afflictionis. ⁊ dominus Jeſus. libenter conuerſatur cū taleꝫ pacem habē tibus Mat.18. Ubi fuerint duo vl' tres cō gregati in nomine meo in medio eorū ſuꝫ Que verba etiā notantur pria. q. i. i. c. Cuꝫ ſcriptura. vnde etiam cantat eccleſia. Ubi caritas est ⁊ amor deus ibi est. Qui nō ha bet caritatem nihil habet q2. ſ. non habet deum ad h' facit qō dicit Apostolus. i. cor. 14. Non est diſſenſionis deus. ſꝫ pacis. Ip ſa itaqꝫ est pax que ſūme deo placet. ⁊ ideo Eccle.25. In tribus beneplacitum est ſpiri tui meo que ſunt grata coram deo ⁊ homi nibus. Concordia fratrum amor proximo rum ⁊ vir ⁊ vxor bene ſibi conſentientes. Et ſic patet tertia ratio que obligat nos ad pacem habendā cum omnibus ⁊ pars prima huius ſermonis.

¶ Pars ſecūda huius ſermonis in qua pro batur multiplici auctoritate qō obligamur ad pacē habendā cum omnibus inimicis.

Secundo dico ꝙ obligamur ad pacē habendā firmiter etiā cuꝫ inimicis ⁊ probatur triplici auctoritate. ¶ Primo auctoritate ve. te. ¶ Secūdo auctoritate noui. ¶ Tertio auctoritate iuris canonici ¶ Primo auctoritate ve. te. ſic. Inqu re pa cem ⁊ perſequere eam. ps.33.

¶ Factus est in pace locus eius. ps.75.

¶ Suſcipiāt mōtes pacē p. ⁊. c. in. ps.71.

¶ Qui pacis ineunt conſilia ſequitur eos gaudium. ꝓuer.12.

¶ Sedebit populus meus in multitudie pacis Jſa.32.

¶ Rogate que ad pacē ſunt yrl'm. ps.121.

¶ Erit opus iustitie miſericordie ⁊ pax Jſa.32

¶ Fedus pacis nō mouebitur Jſa.54.

¶ In leticia egrediemini ⁊ in pace dedu cemini montes ⁊ colles cā. coram vobis lau. Jſa.55.

¶ Quā pulchri ſup montes pedes euā gelizantis ⁊ āñūciantis pacem. Jſa.52.

¶ Ueniat tibi pax ⁊ quieſcat in cubili tuo qui ambulauit in directione ſua Jſa.57.

¶ Expectauimus facere pacem. ſ. nimis ⁊ non erat bonum Jere.14.

¶ Querite pacem ciuitatis ad quā tranſ migrare vos feci ⁊ orate pro ea ad domi nū q2 in pace illius erit pax vestra. Jere.29.

¶ Dabo eis cor vnū ⁊ viaꝫ vnā ⁊c. Eze.11.

¶ Loquetur pacē gentibus. zacha.9.

¶ Adaperiat dñs cor vrum ⁊ faciat pacē ⁊ exaudiat orones vras. ſcdi Macha.1.

¶ Scdo idē ꝓbaᷣ auctoritate noui te. ſic. bti pacifici. qm̄ filij di vocabūtur Mat.5. c.

¶ Pax huic domui. Lu.x.⁊ Mat.x.
¶ Pacem meam do vo.p.m.r.u. Jo.14.
¶ Pax vobis Lu.24. Jo.19. ad Ro.prio
¶ Prudẽtia ſpũs vita ⁊ pax. Ro.8.
¶ Juſtificati p fidẽ pacẽ hẽam⁹ ad Ro .5.
Pacẽ hẽte ⁊ de⁹ pacis erit vobiſcũ.2.cor.13
¶ Jn pace vocauit nos deus. prie cor.7.
¶ Oia opa vr̃a facite i caritate.prie cor.16
¶ Nemini qcq̃z dẽatis niſi vt inui.d.ro.13.
¶ Pax dei que exuperat omnẽ ſenſuz cu ſtodiat corda vr̃a ⁊ intel.vr̃as ad phil.4.
¶ Pax xp̃i exltet i cordib⁹ vr̃is.ad col.3.
¶ Pacẽ habete ⁊ deus pacis ſanctificet vos per omnia prie ad the.5.
¶ Pacẽ ſeqmini cuz oibus ad Hebre.12.
¶ Eſtote inuicẽ compaciẽtes.f.a.pri.pe.3.
¶ Hoc mãdatũ hẽmus a deo vt q diligit deũ diligat ⁊ pximũ ſuũ prime Jo.4.
Ecce quot auctoritatib⁹ dis admonemur pacem ſeq ⁊ habere ppetuã in nobis.

¶ Tertio idẽ probatur auctoritate iuris canõici qḋ pz ſicut. Ná extra ḋ tregua ⁊ pace.c.prio.⁊.90.di.c.pcipimus mãdat eccl'ia di. Precipim⁹ vt epi ad ſolũ deuz ⁊ ſalutẽ ppli reſpectũ habentes oi trepidatione ſemota ad pacem firmiter tenendã mutuum cõſilium ſibi inu cẽ ⁊ auxiliũ impendant neq̃z h alicuius.munere vl' odio pretermittant qḋ ſi quis in hoc di opere tepidus inuentus fuerit dãnum ppꝛie dignitatis incurrat. Et iteꝝ di.90.in.c.placuit ait eccl'ia. Placuit ẽt vt ſicut plerũq̃z fit qcũq̃z odio aut longinqua intra ſe lite diſceſſerint ⁊ ad pacez reuocari diuturna obſtinatiõe nequiuerit a ſacerdotib⁹ ciuitatis primitus arguãtur q ſi inimicitias deponere pnitioſa intentione noluerint de eccl'ie cetu iuſtiſſima excoicatione pellãtur.h ibi. Et i.c. Studendum iterum ſcribitur. Studendum eſt epiſcopis vt diſſidentes fratres ſiue clericos ſiue laicos ad pacẽ magis q̃z ad iudiciũ coerceãtur.h ibi. Et in.c. diſcedentes epos ſine vllo timore ſinod⁹ pellict.hec ibi Et idẽ hẽtur extra ḋ iudicijs.c. Nouit.§.lz ãt hẽtur. Procedere poſſum⁹ ſup quolibz criminali pcõ vt peccatorẽ de vitio ad virtutẽ reuocem⁹ pcipue tñ ꝯ pacẽ peccatũ que vinculũ ẽ caritatis h ibi.⁊.5.q.6.i.c.hec qppe. dr̃ Pacẽ q̃z pdicant ſuare ſtudeãt inuicẽ ⁊ in oẽs.⁊.2.q.7.i.c.plenũ hẽtur illḋ Jac.2. Judiciũ ſine miſicordia fiet nõ faciẽti miſericordiã. Jḋ Augu.23.q.i.c. Nolli.inquit. Nõ.n.pax querit vt bellũ exerceat. ſz bellũ gerit vt pax acqrat. Eſto ergo bellãdo pacific⁹.vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vicẽdo pducas. Bti .n. pacifici ait dñs.q.f.d.u. Si.n.pax nr̃a tã dulcis ẽ,p ipſa ſalute mortaliũ. q̃zto dulcior ẽ pax diuina pro eterna ſalute angeloꝝ. Jtaq̃z hoſtẽ pugnãtẽ neceſſitas nõ volũtas ſicuti bellãti ⁊ reſiſtẽti violẽtia redditur. Jta auctori ſibi capto miſicordia iã debet.maxime in quo pacis perturbatio iã timet. h ille. Jtẽ.23. q.4.c.prio dr̃. Tollerãdi ſunt q mali ſunt p pace nec corporaliter ab eis recedat ſz ſpũaliter. ſpũaliter aũt exire eſt facere qḋ pertinet ad correctionem maloꝝ: quantũ libet pro gradu cuiuſcumq̃z ſalua pace:⁊ in c. Ecce dicitur. Quomodo ergo malos pro pace tollerabimus a quibus exire ⁊ recedere iubemur ne tangamus immundum. Nam iſtam receſſionem ſpiritualiter intelligimus non corporaliter.h ibi. Et idez in.c. quiſquis. ſimile habetur. ⁊ ideo qui pacem eccleſie perturbant grauiter ſunt puniendi.24.q.i.c. Qui contra vbi dicitur Qui cõtra pacem eccleſie ſunt ſi dignitatẽ aut cingulũ militie habeãt nudentur eis. ſi autem priuati ſunt ſiquidem nobiles ſuarum ſubſtantiarũ proſcriptionem patiãtur ſi autem ignobiles non ſolum in corpore verberentur ſed exilio perpetuo caſtigentur.h ibi. Qḋ ẽt habetur. C. que res vere nõ po.l.vltia. Jtẽ de cõſe.di.2. in.c. pacem Mandat eccl'ia ante coionem pacem dari Et multa alia que cauſa breuitatis õmitto. Auguſti. ad petrum.i.q.i.c. Teneamus ⁊ Alexandrum.3.q.1. Nulli dubium. Et

Cipzianum.24.q.1.c.loquit᷑ ꝛ.c. Alienus.ꝛ de conse.di.2.Qui passus ꝛ.c.qui mãducat vbi dr:qui accipit misterium vnitatis ꝛ nõ tenet vinculum pacis nõ misteriũ accipit pro se sed testimoniũ contra se.hec ibi.Jtẽ Gr.86.di.c.ad singula ꝛ calixtũ di.12.c.Nõ decet ꝛ de pscrip.c.cum non liceat. ꝛ pelagium papam.24.q.1.c.scisma.ꝛ hier .7.q.1. c.in apibus ꝛ magistrum sen.in.2.di.18.c.1. dicentem.ideo ex vno homine oẽs esse voluit de⁹ vt duz cognoscerent se ab vno eẽ oẽs se quasi vnũ amarent.lege ẽt Aug.15. de ci.dei.c.4.ꝛ li.19.c.2.c.22.ꝛ.12. quasi p totum ꝛ in sermone de pace vbi sic dicit.Tẽpus ẽ exhoztari caritatem vestram ꝑ virlbus quas dñs donat ad pacem amandam ꝛ pro pace dñm depzecandũ.Sit ergo pax dilecta nr̃a ꝛ amica cum qua sit castum cubile nostrum cum qua sit fida requies nõ amara consoztia cũ qua sint dulces amplexus ꝛ inseparabilis amicicia pacem laudare difficilius ẽ q̃z habere si enim eam laudare volumus vires optamus sensus querimus:si autẽ habere velimus sine aliquo labore hẽmus ꝛ possidemus sũt laudãdi q amant pacem qui aũt oderũt melius interim sunt tacendo pacandi q̃z vituperando ꝓuocandi verus pacis amatoz inimicozũ eius ẽ miseratoz.Et sic habemus q̃uo obligamur ad dilectionem inimicozũ:ꝛ pacem cum omnibus habẽdam multis auctozitatibus ꝛ sic sufficit ꝑ parte secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua ꝓbatur multiplici exemplaritate qd̃ obligamur ad pacem habendam.

TErtio ꝙ obligemur ad hanc pacez habendã pzobat᷑ exemplificatione triplici.¶ Pzimo exemplo naturalium. ¶ Secundo exemplo sanctozũ. ¶ Tertio exemplo sancti sanctoz.¶ Pzimo pzobat᷑ exemplo naturaliũ triplex eniz natura reperitur:que nos obligat ad pacem habendam.s.natura naturans.Natura naturata ꝛ natura ꝓpria.¶ Natura naturans q est deus nos potissimũ ad hoc obligat.Nam si omnia ipsius opera respiciant᷑.s.creationis gubernationis. distinctionis. sustentationis redemptionis glorificationis nihil aliud q̃z amorẽ ꝛ pacem sonant.Nã ex sua sola mera bonitate creauit oĩa que sunt tã in celo q̃z in terra.gubernat ꝛ redemit.vñ etiam centies offensus ꝛ blasfematus semp paratus est pcere . Nam vt cantat ecclesia ẽ ille.Cui ꝓpzium est.m.ꝛ parcere.vñ glo.Jsa.28.inquit.Opus dei ꝓpzium ẽ misereri ꝛ parcere opus dei non ꝓpzium sed alienum est irasci ꝛ puniri . ¶ Natura ẽt naturata nos obligat ad pacem humanã. Quis enim cogitet q̃ꝫta vnione atq̃ꝫ concozdia vigeãt tã angeli q̃ꝫ celi ꝛ omnia elementa.Et ideo Boeti⁹ inquit.O felix hominũ genus si nr̃os animos amoz quo celum regit᷑ regat.patet insup p naturam irrationabilium aĩalium. de quibus loquit᷑ Aug.19.de ci.dei.c.12.ipse eniz seuissime fere genus pzopzium quadã pace custodiũt coeundo gignẽdo piendo fetus fouendo atq̃ꝫ nutriendo.Cum sit plereq̃ꝫ insaciabiles ꝛ saluagie n.s.vt oues corui columbe apes:sꝫ vt leones vulpes aquile.Noctueque ẽt tigris nõ filijs suis mittis imurmurat ꝛ paccata feritate blandit᷑ ? Quis miluus q̃ꝫtulibet solitari⁹ rapinis circõuolet coniugiũ copulat nidum congerit oua confouet pullos alit ꝛ quasi cum sua matre familias societatem?domesticam:quanta potest pace conseruat : quanto magis homo fertur quodam modo nature sue legibus ad ineundam societatem pacemq̃ꝫ cuꝫ hominibus quantum in ipso est omnibus obtinendam. hec ille. videmus namq̃ꝫ eiusdem speciei animalia : volucres celi ꝛ pisces maris ad pastum simul pacifice currere nõ se interficeᷓ vt homines faciunt ꝛc. ¶ Natura vero pzopzia magis nos obligat ad dilectionem ꝛ pacem quia sꝫ illud

phi.8.ethi.Silitudo est cā dilectionis ⁊ sapientie.15.Oē aīal diligit sibi silē nos vero oēs natura sumus siles ⁊ ꝯformes.¶ Primo in natura.vñ Augu. in libro de doctrina xpiana ait .Si putam⁹ nos eē ꝓximos nisi q de eisdē parentibus nascūtur Adam ⁊Euam intendam⁹ ⁊ oēs fratres sumus Jo.12.de ci.dei.Nihil tam discordiosum vino sotiale natura q̄z genus humanū ꝓpterea de⁹ voluit creare parentē vnū de quo multitudo ꝓpagaretur vt hac admonitione ⁊ in multis cōcors vnitas saluaret. li il le.Mira res eqdē aues galine pascere grues ⁊ cūcte bestie lꝫ aliquādo rixent tñ statim ad pastū concorditer simul ꝓcurrūt ⁊ pacifice siml'habitant.sol⁹ homo bestijs crudelior ad pacē redire nō vult.¶ Scdō se debēt diligere homines q: sunt ⁊ si non oēs tñ qui sunt in fide ꝯformes vñ Augu. in libro de doctrina xpiana.Oēs qdem ꝫ q xpiani fratres sum⁹ ad id q homo est vn⁹ pr̄ fuit Adā vna Mater eua ad id cō xpianus vn⁹ pater est de⁹ vna mr̄ ecclesia nōne xpo caput ē nr̄um ⁊ nos eius membra:Nā ꝫm aplꝫ ad eph.4.Sumus inuicē membra. Quis itaqꝫ crudelis esset qui mēbra sua odiret sic merito crudelis habēdus est q nō diligit pacē ⁊ qūo crudelissimus censeretur q sibi manū incideret qui cū lesit panē incidēdo vel pedē q: impegit casu i via vel dentem q: momordit linguā sic ⁊ ille qui ꝓximo non indulget . q: eum lesit.Nam vt hētur prīe ad cor.12.Si quid patitur vnū mēbrū cōpatiuntur ei omnia mēbra.¶ Tertio debent se homines se inuicem diligere ⁊ pacificare q: conformes sunt in extimatiōe q: eodē precio a xpo redempti sum⁹ apoc.prio.Dilexit nos deus ⁊ la.n.a.p.n.in.s. suo. Qūo ergo non debemus diligere quos tñ xpo dilexit:dicit eni diligite inuicē sicut dilexi vos Jo .dilexit aūt ipse nō solum amicos ꝫ ēt inimicos effundens pro nobis sanguinē precio sū suū ⁊ ideo cū sumus ei⁹ filij per adoptionem debemus ei⁹ sequi vestigia.Nā xpiani a xpo dicūtur dr̄ eni de sacra vnctiōe.c. Cum venisset a xpo xpiani dicūtur tanq̄z inuncti deriuātur ab vncto vt oēs currant in odorē vnguentoꝝ tuoꝝ cui⁹ nomē oleo effusum est vñ Augu. in libro de doctrina xpiana.dicit.Ex sacramēto vnctiōis xpis noꝝ oīū vocabulū descēdit ⁊ nomē.q nomē ille frustra sortitur:qui xpm minime imitatur debem⁹ igitur parcere inimicis ⁊ non indurati stare sicut pꝫ de illa . Naris noie de hyspāie partib⁹que M.cccc .xix.sepulcrum dominicū cū multis visitauit offensa autē a quodā adolescente leuiter nunq̄z voluit ei parcere lꝫ sepe veniā petierit.O iudiciū dei o tremēda iustitia ceteris peregrinis colonem sumentib⁹ vetula indurata a demone arrepta in cisternā quandam se precipitauit currūt sorij ⁊ eam corpore ⁊ aīa mortuā velocius extraxerūt. Attendamus igit ⁊ imitemur exemplū beati Bernardi primi sotij sci Frācisci qui dicebat se nō esse vere frater minor nisi in vno.s.Q̄ nunq̄z ab aliquo offendebatur quē nō amplior dilectione incitaretur eū amare. vñ Criso.dicit. Queris si tibi iniuriatū est a fratre vtrum debeas diligere ⁊ ei⁹ amicitias querere Respon.q sic vt duplicē gloriam consequaris.s.q: iniuriā passus ⁊ indulsisti ⁊ q: prior rogasti vnde ⁊ apl's ad ephe.5.Estote inuicem benigni ⁊ misericordes donantes inuicem sicut ⁊ xpo ⁊ sic patet exēplo naturaliū q obligamur ad pacem habendā.¶ Scdō idē ꝓbatur exēplo bonoꝝ ⁊ sanctoꝝ viroꝝ .¶ Primo exemplo bonoꝝ in coī. Nā multi boni viri reperti sunt ⁊ ēt reperiūtur qui inimicis suis mortales inimicitias dimiserūt cognoscentes se aliter salutē non posse inuenire. Inueni quoddā notabile exēplū q in ciuitate Eugubij qdā interfecerat filiū cuiusdā vidue predicante ibi quodā fratre nr̄o adductus ē ille homicida nudus cū corrigia ad collū Mater āt illa vidua videns eū pre dolor

cecidit tādē ad exhortationē dicti fratris
nrī osculata est manū illius homicide. O
quot huiusmodi exēpla reperiūtur. Semel
n̄t contigit vt rusticus qdam interficeret
qnqʒ filios infantes cuidā medico casu ve
nit ibi senior beatus pater nr̄ frater Jaco
bus de la marcha ꝑdicaturus q egit vt pa
rētes ambo publice rustico homicide par
cerent. O caritas grandis o suauitas ma
xima o q̄ʒta dulcedo talium hoīum tales
sunt imitandi eqdem ⁊ prorsus reprobādi
qui nolūt parcere ⁊c. ¶ Scdō idem proba
tur exēplo scōꝝ. ve. te. nullus nāqʒ ipsoꝝ
est qui nō sit passus persecutiōes ⁊ tamen
ipsi semper querebāt pacē. Nō ne Joseph
benigne suscepit fratres qui eum vendide
rant ⁊ indulsit quere totā hystoriā gen. 43.
44. 45. ⁊. 46. Silr ⁊ Jacob indulsit esau eū
persequēti. Nōne ⁊ daniel pepercit his q
eum in lacum leonū miserant: ⁊ multi alij
quos breuitatis grā pretereo. ¶ Tertio
idem ꝓbatur exēplo scōrum noui te. Naʒ
petrus fuit crucifixus ⁊ nullā quesiuit vin
dictā. Silr Paulꝰ decapitatꝰ Andreas cru
cifixus Laurētius adustꝰ Stefanꝰ lapida
nus ⁊ tn̄ nō quesierūt vindicari quin potiꝰ
rogabāt ꝓ tortoribꝰ. Nā legitur de Stefa
no. positis āt genibꝰ clamauit voce magna
di. dimitte illis hoc peccatū qr nesciūt qd
faciunt. ⁊c. ¶ Tertio idē probatur exēplo
scī scōꝝ. s. domini nostri Jesu xp̄i qui ꝯm
Augu. sup Jo. sermone. 77. Omnimodā no
bis pacē reliquit xp̄s iturus. pacē suaʒ da
bit nobis in fine vēturus. pacem nobis re
liquit in hoc seculo. pacē nobis dabit in fu
turo seculo. pacē nobis reliquit in qua ma
nentes hostem vincimꝰ. pacem suā nobis
dabit qn̄ sine hoste regnabimus. paceʒ re
liquit nobis vt ēt hic inuicē diligamus. pa
cem suaʒ dabit nobis vt nunq̄ʒ dissentire
possimus pacē reliquit nobis ne de occul
tis nostris inuicē iudicemus cū in hoc su
mus mūdo. pacem suā dabit nobis cuʒ ma
nifestabit cogitatiōes cordis ⁊ tūc lauꝰ erit

vnicuiqʒ a deo. In illo tn̄ atqʒ ab illo no
bis ē pax siue quam nobis dabit reliquit
iturus ad p̄rem siue quā nobis dabit ꝑdu
cturus ad p̄rem. h' ille. Ubi notandū est ꝙ
xp̄s dedit exēplum pacis. nascēdo. viuēdo
⁊ moriēdo. ¶ Prio nascēdo nam tūc totꝰ
mūdus erat in pace ⁊ durauit. 12. ānis tpe
Octauiani Imperatoris. insuper in ipsa no
cte qn̄ natus est angelos fecit cantare. glo
ria i excelsis deo ⁊ i terra pax. h. b. u. Lu. 2.
Item ad pacem informandā inter nos ⁊
deum descendit de celo ad terrā. vnde ad
Ephe. 2. Ipse est pax nr̄a qui fecit vtraqʒ
vnuʒ. ¶ Secūdo viuēdo qr q̄ʒuis persepe
fuisset iniuriatus ⁊ blasfematꝰ ⁊ ꝑsequutꝰ
nunq̄ʒ tn̄ expetiuit vindictā Silr ⁊ Jude
qui eū tradebat osculo. pepercit vn̄. 23. q.
4. ait Augu c. Tu bonꝰ tollera malū nam
⁊ xp̄s cum sciret Judā furē esse tollerauit
⁊ ad pred cā. misit eiqʒ cum alijs euchari
stiam dedit. ⁊ in. c. Quid ergo. Ideʒ dicit.
Quid ergo voluit dn̄s noster Jesus xp̄s
fratres charissimi admonere eccl'iam suaʒ
qn̄ vnum perditū inter. 12. hēre voluit nisi
vt malos tolleremus ne xp̄i corpꝰ diuida
mus. h' ibi. ¶ Tertio dedit exēpluʒ pacis
moriēdo. Intuere igit̄ rōnalis aīa dn̄ʒ Je
sum in cruce pendentē. Et in eo tria cōside
ra que etiā lapides mouerēt. s. affectū cor
dis. verbū oris. ⁊ actū operis. ¶ Prio af
fectum cordis cōtēplare ꝙ tanta flama di
lectōnis ardebat ut se volūtarie ēt ꝓ inimi
cis morti tradiderit lʒ sciret mltos pp eo
rum culpaʒ fructꝰ sue passionis nō partici
paturos. vn̄ Jo. 10. Nemo tollit aīam meā
sed ego pono eam. s. pro amicis ⁊ inimicis
¶ Scdō considera verbū oris. dicit eni pa
ter ignosce ill' qr. n. q. f. Ubi Ber. inqt sup
cant. flagell' cesus spinis coronatꝰ clauis
cōfossus patibulo affixus obprobrijs satu
ratus omniū tn̄ doloꝝ imemor inquit pa
ter ignosce p̄r amantissime p̄r desiderātis
sime a p̄rio noie amorosus filiꝰ cepit ⁊ suo
blandiēs genitori tali filio nihil debere ne:

gari concludit. deniq3 efficacissime petit di. Ignosce nec ait examina cōsidera pondera s3 ignosce vt nos doceat oēs iniurias obliuioni tradere ⁊ toto corde ⁊ pleno ore atq3 efficaci ope indulgere. Insuponēdens cōpassionē sup crucifigentes. addit. Quia nesciunt. q. f. Quia .s. ignorāt dei beneficia erga se ⁊ ignorāt. s. penā quā ex hoc incurrunt ⁊ gloriā quā perdunt. ¶ Tertio contemplare actū opis qr omnis xp̄i act⁹ pendentis in cruce clamat pietatē ⁊ misericordiam caput h3 inclinatū ad osculan. man⁹ perforatas ⁊ extēsas ad largien. lat⁹ apertum ad aman. pedes cōfixos ad secum cōmoran. totum extensum ad se largien. vt ⁊ tu discas iniurias remittere ei⁹ amore qui pro te tāta dignatus est perferre quis ergo tā crudelis ē qui nolit inimicis parcere. Veniam igitur fratres prestemus inimicis nostris vt veniā que eterna ⁊ perpetua est a dn̄o obtinere mereamur in secula seculorum. Amen.

¶ Dominica in ram'is palmarū infra diē de inductiōe ad pacem habendā per alias rōnes auctoritates ⁊ exēpla. Sermo.63.

b Hoc enim sentite in vobis qd̄ ⁊ in xp̄o Jesu. Scribuntur hec verba ad phil. scd̄o ⁊ in ep̄la hodierna. Tametsi dominꝰ nr̄ Jesus xp̄s dilectissimi fratres oīum virtutū exēplar nobis se prebuerit hodie tamē veniens in ierusalē vlt̄ recipi cū palmis vt nobis potissimum significaret a solis pacem cū proximis habentib⁹ posse suscipi ⁊ hoc quia ipse pax est nostra qr propter hanc causam descendit de celo vt pacem faceret ⁊ ideo ipse solum rōne huius pacis dixit hoc ē preceptum meū vt diligatis inuicem sicut di. vos. Et diligite inuicem sicut ego dilexi vos. Et hoc est qd̄ dicit ap̄ls in predictis verbis. Et q̄ in nobis sicut ⁊ i xp̄o debeamus sentire profundam humilitatē sequitur ap̄ls. quia cū in forma dei esset non rapinā arbitratus est esse se equalem deo. sed semetipsum exinanuit factus obediens vsq3 ad mortē q̄ si forte aliquis querat quid exēplo humilitatis domini facere obligamur. respon. Jeronimus di. predilectissimi filij mei diligite vos inuicem. Non n. accepi hoc ab homine sed a saluatore. hoc inquit est preceptū meum vt dilligatis inuicem. In sola. n. dilectione omnium virtutū bona consistunt sicut ex vna radice multi exeunt rami. sic ex caritate omnes generantur virtutes Si linguis hominū loquar inquit apostolus ⁊ angelorum. si omnem habuero prophetiam ⁊ nouerim misteria omnia ⁊ omnem scientiā ⁊ si habuero omnē fidem. ita vt montes transferam. caritatem autē nō habeam nihil sum. Qui veram caritatem habet benignus est ⁊ paciens. Ille veram caritatem habet qui non tantū proximos dilligit per affectū cognationis ⁊ carnis sicut ethnici ⁊ publicani faciunt. sed ita diligit inimicum sicut amicum. In hoc vno potest homo cognoscere si manet in caritate si ipse ab eo diligitur qui ei aduersat. hec ille. Hoc eni sentite in vobis ⁊c̄. Et l3 plura hoc mane d̄ hac pace dixerimus tamen ad magis molificandas mentes ferreas tres inductiōes ꝓponemus. ¶ Prima quarū dicitur. Ratiocinatio. ¶ Secunda admonitio. ¶ Tertia fructificatio.

¶ Pars prima hui⁹ sermonis in qua ponitur multiplex ratio inducens nos ad pacem ⁊ remissionem iniuriarum.

Primo igitur dico q̄ etiam tribus alijs rationibus obligamur inimicos diligere ac iniurias perfecte remittere. ¶ Prima quarū dicitur vera magnanimitas. ¶ Scd̄a āgelica sobrietas. ¶ Tertia dyabolica cōplacibilitas. ¶ Pria rō.

dꝫ vera magnanimitas. Est enī ille animꝰ
magnificus ⁊ gloriosus qui tria scit facere
¶ Primo cū sit cōtentiones fugere vñ ꝓ
uer. 10. Glīa est hoi qui separat se a conten
tionibus. Et ita ecōuerso dedecus ē se imi
scere. Sunt enī pleriqꝫ qui ad oē verbum
cōtradicūt clamāt ⁊ ad oīa parati sunt respō
dere quos nō nisi leues dixerim. ⁊ hoc ꝓ
priū solet eē mulieꝝ iuxta illud Senece
Muliebre ē litigare. Et ex hoc sepe fran
gitur caritas fraterna. vñ apl's ad ephe.
4. Supportate inuicē in caritate. ¶ Scđo
cognoscitur hō magnanimꝰ qñ scit iniuri
as paruipendere vnde phs. 4. ethi. inquit
Magnanimꝰ nō est memor mali accepti.
vñ Seneca libro đ quatuor virtutibꝰ dicit
Si magnanimꝰ fueris nunqꝫ iudicabis ti
bi iniuriā fieri de inimico dices nō nocuit
mihi ſꝫ animū nocendi habuit ⁊ cū illū in
ptāte tua videris vindictā putabis vindi
care potuisse. vñ ⁊ Ambro. de obitu Theo
dosij inqt. Beneficiū se putabat accepisse
auguste memorie theodosiꝰ cū rogaretur
ignoscere. ⁊ Aug. in epl'a. 5. ad Marcelinū
de Julio cesare dicit ꝙ nihil obliuisci nisi
iniuriaꝝ solitus erat. De quo ēt lucanꝰ ꝑoe
ta refert ꝙ cū quidā Cesari se opponeret
sponte dixit sic. Dignū te cesaris ira Nul
lus honor faciet. ⁊ Seneca libro tertio de
ira narrat đ philippo rege ꝙ cū venissent
ad eum legati atheniensiū audita coꝝ le
gatiōe dixit. Quid possum qđ sit gratum
atheniensibus. vnꝰ ex legatis respon. te in
quā suspendere. s. esset eis gratū. circōstan
tes indignati volebāt eū interficere. Rex
aūt iussit eū dimitti incolumē ⁊ sanū. De
Alexā. ēt magno legit̄ ꝙ cū qdam eū gra
uiter offendisset ⁊ nullis precibꝰ vellet pla
cari. Aristo. eiꝰ preceptor accessit ad euꝫ ⁊
dixit. Illustrissime Imperator. Quis oia
mūdi regna sua potentia sup̄auit nisi nobi
lissimus ⁊ strenuissimus aius tuus? Quis
oēs reges terre sue ditiōi subiecit nisi mēs
magnifica tua? attñ docebo te ꝯsequi altio
rem triūphum si sequi volueris consilium
meū tūc Alexā. dixit. Certe sequar Aristo.
dixit Cor tuū vince ⁊ teipsum. ⁊ tūc domi
naberis illi cuiꝰ imperio totus mundꝰ su
biectꝰ est. ⁊ sic Alexan. illi reo pepercit. ve
spesianꝰ etiā imꝑator sicut narrat hystoria
romanoꝝ iniuriaꝝ imemor factꝰ nunqꝫ ex
titit vindicator. Nā ⁊ uitelij inimici sui q
eū precesserat imperio. ⁊ oēm eius domū
incendio ⁊ morti tradiderat filiā que ex il
lo superat alte maritauit ampleqꝫ dotauit
¶ Tertio qñ scit hō iniuriātibus indulge
re. vñ Seneca de quatuor virtutibꝰ dicit.
Scito honestū ⁊ magne vindicte genꝰ esse
ignoscere. Triplex est genꝰ offensionis. s.
cordis. oris. ⁊ operis detrahendo murmu
rādo difamando ⁊c. cōtra quas offensiōes
docet nos dñs Mat. 5. quō vindictā suma
mus dicit ei. Diligite inimicos vr̄os ecce
vindictā cordis. benefacite his qui oderūt
vos: ecce vindictā operis. Et orate ꝓ perse
quentibꝰ ⁊. c. u. Ecce vindictā oris ſꝫ adhuc
gloriosior vīdicta erit si ei remittas ⁊ ple
narie. s. culpā ⁊ penā ꝑꝑ xp̄m cuꝫ signo cru
cis vt faciebat Jacobus. ⁊ hec ē vera for
titudo animi ⁊ nō corporis que ē cois cuꝫ
brutis. vñ prouer. 18. Melior ē paciens vi
ro forti ⁊ q dñatur aie sue expugnatore vr
bium. Hic pōt dici exēplū qđ ponit Augu.
in libro. 4. de ci. dei. de Alexan. cui cum re
prehenderet quēdā ad se adductū pirataꝫ
Ipse respon. Ego vocor latro ſꝫ tu totū mū
dum es predarus: cū h ⁊ plura alexan. dice
ret nullā lesionē hūit ſꝫ honoratus recessit
Et sic pꝫ pria rō inducens ad pacē habēdā
¶ Scđa rō dicitur Angelica societas q2
s. pax sociat nos angelis ait enī Casidorus
Nihil sic ꝯformat angelis qꝫ pax ⁊ vnio. ⁊
Ber. dicit. Caritas ⁊ pax sūme delectat an
gelos. Et iō dixerūt Lu. 2. Et in terra pax
h. b. u. hominū enī pace angeli delectātur.
Et hoc ꝑꝑ tria. ¶ Prio ꝑꝑ cōformitateꝫ.
Nam pacifici sunt ꝯformes angelice ꝯuer
sationi q2 ipsi angeli viuūt sine odio ſꝫ cuꝫ

omni caritate in illa ierusalem celesti . vñ Casiodorus sup psalmistā dicit. Habeatis vnitatem sp̄s in vinculo pacis neqꝫ enī ī ueniri potest forma expressior conuersatio nis angelice q̄ꝫ vnitas sotialis. ¶ Secundo propter caritatem. Nam angeli quia sunt pleni caritate plurimū gaudent cū vidēt homines pacifice viuere ac inimicis toto corde parcere: quia gaudium est eis super vno peccatore penitentiam agente. lu. 15. ¶ Tertio ꝓpter contrarietatem. naꝫ pax cōtraria est dyabolo ꝛ eius operibus ꝛ angeli semper querūt bonum nostrum q: sunt deputati ad nostram custodiam ꝛ semper querunt aufferre a nobis opera dyaboli ꝛ ideo cum vident nos in pace letanť. Quis potest habere dubium q̄ si in vna domo ciuitate l' regno ē pax: angelos ibi deesse? O miseri pace expoliati. O supbi. O odio si cur angelos socios habere negligitis in vestra potestate est si illos sotios vltis habere querite pacē odia deponite. ꝛ erūt vobis similes. vnde Augu. 29. de ci. dei. c. 17. inquit. Ciuitas celestis in hac peregrinatione vtitur pace tenera ꝛ de rebus ad mortalem naturam ptinentibus humanarum voluntatum compositionem quantuꝫ salua pietate ac religione cōceditur. Atqꝫ appetit eam terrenam pacem. quā reffert ad celestem pacem que vere ita pax est vt ratiōalis creatura dumtaxat sola pace habenda atqꝫ dicenda sit ordinatissima. atqꝫ concordissima societas fruendi deo. hec ille ꝛ sic pꝫ ſa ratio inducens nos ad pacē. ¶ Tertia ratio dr̄ dyabolica complacibilitas: q: demones pacem oderunt ꝛ discordias amant. Et h̄ ꝓpter tria. ¶ Primo propter assimilationeꝫ: quia p illas homines efficiuntur similes illis. ideo dicebat dn̄s Jo. 13. in hoc cognoscent homines q̄ mei estis di. si. d. h. i. Sup que verba dicit Au. dilectio sola discernit iter filios dei ꝛ filios dyaboli signent se omnes signo crucis rn̄deant omnes Amen. cantent oēs alleluia. baptizentur oēs intrent ecclesias repleant parietes basilicarū non discernunť filij dei a filijs diaboli nisi ex caritate. Qui habēt caritatem nati sunt ex deo. Magnuꝫ iudiciuꝫ magna discretio: quicquid habeas hoc solū non habeas nihil tibi prodest. Alia si non habes ꝛ hoc habueris legē implesti. hec ille. ꝛ ideo demones semp querūt odia ꝛ rixas. ¶ Secundo ꝓpter inductionem. Nam cū diabolus induxerit homines ad discordias facile eos īducit ad omnia alia scelera horrenda quod q̄dem declarať in misterio apoc. 13. vbi dr̄. vidi bestiam ascēdentem de mari habentem capita septem ꝛ cornua. x. ꝛ super cornua eius diademata hec siquidem bestia ſm intellectuꝫ tropologicum ē odium inimicoꝝ que ascendit de mari. i. de amaricato corde ꝛ hꝫ. 7. capita q: ex tali odio vniuersa peccata generātur ꝛ. x. cornua quia decem p̄ceptis impie aduersať ꝛ decem diademata: quia gloriať de malis ꝛ hꝫ gloriam . Diadema enim signum ē glorie. gloriaŋť enim odiosi cū male fecerint quis enim explicet quot mala inde sequanť? homicidia detractiones ꝑditiones oppressiones ꝛc. de q̄bus in sequenti ratiōe diceť. ¶ Tertio ꝓpter indurationem. Nam cū homines odium gerunt cōfessiones nō adeunt ꝛ dimittunt ecclesiam uix intrant: ꝛ omnia bona obliuiscunť ꝛ indurāť ideo semp querit discordias diabol⁹ vnde legiť de sancto Francisco q̄ cū venisset aliquando aretiū cum beato f̄re Siluestro inuenit totam ciuitatē bello intestino quassatam vltimo excidio iminente. cū āt essent hospitati in suburbio vidit sanctus p̄r exultantes demones: ꝛ ad mutuam cedem homines ꝓuocantes tūc dixit ad beatum f̄rem siluestrum sotiuꝫ. vade ante portam ciuitatis: ac ex parte dei omnipotētis in virtute obediētie demonibus p̄cipe vt exeant festinanter quod vt factū fuit statim ad pacem ciuitas reducitur. Et sic patet q̄uo inducimur ꝛ obligamur ad pacem

habendam cum omnibus. Et pars prima
huius sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua
inducimur ad dilectionem ⁊ pacem inimi
corum multiplici auctoritate.

SEcundo.ergo dico ꝙ quemadmodū
ꝓbatum est in sermone ꝓcedēti tri
plici auctoritate scā ⁊ autentica ꝙ obliga
mur ad pacem ⁊ dilectionē habendam ini
micorū.⁊ remissionem iniuriarū faciendā.
Ita triplici auctoritate politica ad idez in
ducimur.s.auctoritate legum humanaruz.
auctoritate phorum moraliū:⁊ auctoritate
poetaꝝ gentilium. ¶ Primo inducit nos
auctoritas humanarū legum:⁊ ciuilium.
Nam.C.de his quibus vt indignis.l.pria
dicitur. Non enim bone fidei possessores
sunt qui scientes debitum pietatis officiū
amiserunt. Et.C.de donationibus inter vi
rum ⁊ vxorē.l.fi.dr̄. Nihil tā peculiare im
periali maiestati q̄z humilitas ꝑ quaz sola
dei seruat̄ imitatio. Itē.C.de nuptijs.l.im
perialis dr̄ imperialis beniuolentie hocꝓ
prium esse iudicamus in omni tpe subiecto
rum comoda taz inuestigare q̄z eis mede
ri ꝓcuremus. Et infra. Naz ita credimus
dei beniuolentiam ⁊ circa genus humanū
diuinam clementiā quantuz nature nostre
possibile est imitari:qui cotidianis homi
num peccatis dignat̄ ignoscere:⁊ peniten
tiā suscipere nostram ⁊ ad meliorem statū
eam deducere. Qd̄ si circa nr̄os subiectos
imperio facere differamus nulla venia di
gni esse videbimur. Item de donationib⁹
inter.v.⁊.vx.l.fi.instabile ē regnum quod
nō clemētia firmat. Et.C.d̄ hr̄ticis.l. Ma
nicheos dr̄ delicti enim veniā penitentibus
damus. Et.C.de seruo cōi manumisso.l.vl
tima dicitur. Satis abundeqz imperiale ē
humaniorem sniam pro durioribus sequi.
Et multe alie leges q̄ adduci possēt ōmit
to breuitatis cā. ¶ Secundo ad hoc idem
inducit nos auctoritas phorum moralium
dicit enim. Seneca li.de clementia. ¶ Cle
mentia alieno sanguini tanq̄z suo parcit ne
fas est homini nō eē hominē. humanitas
vetat esse supbum aduersus socios vetat
auarum verbis rebus factis affectibus:
seqz omnib⁹ ꝓstat bonum ꝓprium putat
quod alicui bono modo futuruz est. Et ibi
dē idē ait.magnanimi ꝓprium ē iniurias
⁊ offensiones spnere.despicer̄ humili loco
positos.litigare in iram ē ire ꝓprie morez
gerer̄.hec ille Tulli⁹ in ꝓo li.rhetorice ve
teris.dicit his qui impudēter leserūt igno
sci conuenit.⁊ in oratione pro. Quito ligu
rio ait. Homines ad deos nulla re ꝓpius
accedunt q̄z pacem hominibus dādo hoc
idem dicit. Terētius i adelphis. Et in pri
mo de officijs dicit. Nihil laudabilius ni
hil magno viro.⁊ ꝓclaro dignius placabi
litate ⁊ clementia. ¶ Pitagoras ēt phs
dicit. Fuganda ē a ciuitate seditio:a domo
discordia:⁊ in cōi a cūctis rebus intempe
rantia. Et iterum Gloriosa laus ē ignoscen
do maxime vbi copia potuit abūdare vin
dicte.hec ille. ¶ Sixtus pitagoricus ait.
Sniam que mi̇̄sicordiā vetat non solum te
ner̄ sed ēt audire recusa.hec ille. ¶ Quin
tilianus indeclamatiōibus declamatiōe.8.
dicit. Hec est celeberrima virtus.si animi
suscipienda moderatio vincere irā ⁊ inter
simultates quoqz meminisse hominis.hec
ille. ¶ Socrates sic inquit. si pacē vis bel
li mentionē ne feceris. Pitacus phus vt
ait. Laertius.cum qdam operarius filium
securim ingerens interfecisset ⁊ ciuibus li
gatum homicidā mittentibus ad euz ipm
absoluit di.indulgentiaz esse supplicio po
tiorem.hec ille. Alceus vero anteq̄z pitac⁹
principatū mitelenēsiū obtineret amaritu
dine odij magnā in eum ꝑsecutionez inges
sit. Tandem. Pitacus principatum adep
tus. Alceum pauentē accersiuit ⁊ dixit.mi
hi pro vindicta.tibiqz ꝓ pena sufficiat ꝙ
auxilij vel fuge deffinite ꝓsidio posses
nunc iniuriarū ꝓmia reportare. parcentez
igit̄ ⁊ iniuste ꝑsequi desine.quem iuste pa

ti valeres victorē. hec ille. ¶ Gorgias ꝑlis vt ait Hiero. li. i. ꝯ Iouinianū librum pulcherrimū grecis inter ſe diſcidentibus recitauit olimpie cui Melantius inimicus eius. hic nobis inquit ꝺ concordia ꝑcepit: qui ſe ⁊ ancillā ⁊ vxorē tres in vna domo cōcordare non potuit emulabatur quippe vxor eius ancille pulchritudinē: ⁊ caſtiſſimū virum cotidianis iurgijs exagitabat. hec ille. ¶ Ualerius quoqꝫ maxim⁹ li. 4. Qui ex multis amici facti ſunt. dicit. Trāſgrediamur ad egregiū humāi animi affectum ab odio ad grām deflexum eumqꝫ leto ſtilo ꝓſequamur. Nam ſicut placidū mare ex aſpero celūqꝫ ex nubillo ſerenū hylla ri aſpectu cernitur ſic belluꝫ pace mutatū plurimū gaudij affert. Offenſarum etiam acerbitas depoſita candida relatione celebranda eſt. hec ille ⁊ ſic pꝫ auctoritas ſa. ¶ Tertio ⁊ vltimo ad pacē inducit auctoritas poetaꝝ. Seneca eniꝫ qui ēt poeta extitit dicit tragedia ſa pro hercule ſic. Arma non ſeruant modū. Nec temperari facilenec reprimi pōt ſtricti ira enſis. Et iteꝝ
Quiſquis maior ē maior eſt placabil' ire.
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magna ſatis nō eſt ꝓſtraſſe leōi.
Pugna ſuū finem cum iacet hoſtis habet
At lupus. ⁊ turpes inſtāt morientibus vrſi
Et quecūqꝫ minor nobilitate fera. hec ibi.
¶ Eſopus ēt in ſuis moralitatibus inqt.
Si vincat minimū ſūmus ſic vicere vici ē
Uincere poſſe decet vincere crimen habꝫ.
De ꝑtio victi pendet victoria victor.
Tantus erit victi gloria quanta fuit.
Tu qui ſuma potes ne deſpice ꝑua potērē
Nam ꝓdeſſe pōt ſi qs obeſſe nequit. ħ ille
¶ Terentius uero in Eunucho inquit re ipſa reperi facilitate. nihil homini melius eſſe clementia.
Claudian⁹ āt ſic dicit in ſuis ſinijs īter alia
Sis pius in primis nā cū vincamur in oī.
Mūeꝛ ſola deos equat clemētia nob. ħ ille
¶ Prudentius quoqꝫ poeta dicit.
Pax plenū virtutis op⁹ pax ſuma bonoꝝ
Pax belli exacti ꝑcium ꝑmuniqꝫ ꝑicli.
Sydera pace uigent cōſiſtūt terrea pace
Nil placitū ſine pace ai. nō munus ad arā.
Cū cupias offerre ꝓba ſi turbida fratreꝫ.
Mens ipacati ſub pectoris oñdit aratro.
Qui litare ſuis mactaꝛ vult holocauſtis.
Offerat imprimis pacē. nulla hoſtia xpo
Dulcior. ħ ſolo deus oblectatur odore.
¶ Ouidius quoqꝫ in li. de faſtis inquit
Pax cererē nutrit pacis alumna ceres
Pace ceres leta eſt ⁊ vos orate coloni
Idem in li. de ponto inquit optime.
Si quotiēs peccāt hoīes ſua fulmia mittat
Juppiter exiguo tpe inermis erit
Mitius ē lapſo digitū ſupponere mento.
Mergere q̄ꝫ liquidis ora nautaꝝ aquis.
Crede mihi miſeris celi cacumina ꝑcunt.
Hec ꝓpter leſos ⁊ ſine fine premunt.
Et idem Ouidius in eodem inquit.
His ꝑcor exēplis regū mitiſſime ceſar
Fiat ab ingenio mollior vnda tuo
Si nil peccaſſem. tu qui cōcedere poſſes.
Materiā venie ſors tibi noſtra dedit.
Idem in libro de arte amādi inquit.
Dextera ꝑcipue rapit indulgentia mētes
Aſperitas odiū ſeuaqꝫ lena mouet.
Regia crede mihi res ē ſuccurrere lapſo
Et ſic pꝫ ꝓpoſitū ⁊ pars ſa huius ſmonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua inducimur ad pacem ⁊ remiſſionē iniuriaꝝ propter fructum multiplicem.

Tertio principaliter inducit nos ad pacem triplex ipſius fructificatio ¶ Prima quaruꝫ dicitur remiſſio. ¶ Secunda effugatio. ¶ Tertia autem acquiſitio. ¶ Prima vtilitas dicitur remiſſio ſi enim propter deum quis cum proximo a quo eſt iniuriatus ſe pacificauerit triplicem poterit acciꝑe remiſſionem. ¶ Prima dicitur iniquitatum. Nullus enim eſt: qui deum non offenderit. ⁊ ideo

omnes debent studere ad eius amiciciam redire & hoc conuenientissime fit pacificando se cum pximo n.i deus sic ordinauit vt sicut facimus pximo sic nobis faciet. vñ 2.ad cor.9. Qui parce seminat pce & metet lu.6. dimittite & dimittet vobis. & Mat. 5. Si nõ dimiseritis hominib9 peccata nec pr.u.e.d.u.&c. Et Mat.18. quotiens sit inimicis pcendum dñs ostendit.d. Petro interroganti. Si peccauerit in me fr meus d.e.u.s. Nõ tibi dico vsq3.s.sed.u.s.s. vbi ponitur numerus finitus pro infinito s3 Hieronimũ & Nico.de lira. vnde Aug. tractãs illud apostoli col.3. donantes vobis metipsis. sicut & xps donauit vobis. dicit Audistis indulgendi formaz si septies tibi peccanti xps donauit si hucusq3 ignouit & vltra negauit pone tu limitez & vlterius noli ignoscere. hec ibi. Et Eccl.28. relinque pximo nocenti te & tunc deprecanti tibi peccata soluent. Et ideo Aug. addit vnusqsq3 talem accepturus ẽ indulgentiam qualem dedit pximo. Quod si parcere nolueris statim audies illud Mat.18. Serue neq3 omne debitum di.tibi.q.r.me.nõ ne.ergo o.& te.m.p.tui sicut & ego tui.m.sum & iratus dñs.e.t.e.tor.q.a.r.u.debitum. ¶ Secunda est remissio penarum. nam hõ pspe pter peccata sua meret aliquaz penã infirmitatem vel aliud malũ tpale & quia remittit pximo suo pter deum deus illi ignoscit. ¶ Tertia ẽ remissiõ amicoz suoz Si eni qs idulget prio vt de9 pcat aiab9 amicoz suoz & pximoz i purgatorio exñtiũ maximũ refrigerium sentiunt si tamẽ parcit principaliter pter deum legit eni3 de quodam homicida cuiusdam iuuenis quẽ eius fr omnino volebat interficer & pter h multas ei insidias parauit homicida ãt in die veneris sancto oculte rediens ad ciuitatem cum corigia ad collum nudus accessit ad fratrez occisi & genuflexus amore passionis xpi veniam petijt. at ille compunctus amplexatus ẽ eum amore passionis xpi & induens eum vestibus dixit parcat tibi deus &.e. tibi parco & amõ eris mihi loco fris mei. Nocte aũt sequenti apparuit ei in somnijs dñs Jesus di. Scias pro certo fili animam fris & patris tui pter hoc purgatoriuz euasisse & tu ad me venies octaua die sicq3 factum ẽ & saluus ẽ in regno celorum. & sic patet prima fructificatio. ¶ Secunda dr effugatio.s. prauitãs guerarũ que maxima ẽ pleriq3 insipiẽtes non cõsiderant quot mala temporalia corporalia & spiritualia oriuntur ex discordia & guera. & hec tria mala precipue oriunt ex discordijs. ¶ Primũ est spirituale : qr vbi non est pax temporalis non põt esse spũalis non est quies in consciã nõ ẽ pax in mente sed semp est rancor malus zelus & inuidia. Similiter vbi ẽ odium circa aliquam psonam pticularem nunq3 est cõsolatio in mente illa iuxta illud Ecc.30. zel9 & ira minuũt dies & ante tps senectã adducunt. Et Ecc.38. ne dederis in tristicia cor tuum. sed repelle eã a te. Et puer.17. Sps tristis exsiccat ossa. ¶ Secundũ malum ẽ corporale q: miser homo qui ẽ in odio vel in guera nunq3 est in quiete corporis nunq3 dormit comedit vel aliud facit cum pace semp anxiat in corde qũo vindictam faciat semp timore agitatur ne offendatur. Et ideo qui hic viuit in pace potest dicer illud puer.prio. Qui me audierit absq3 timore requiescet & habũdãtia pfruetur dolore maloz ũ sublato. Similiter vbi est guera in vno regno vel in vna patria qs enumeret mala occisiones homicidia fames extorsiones pestes &c. que inde sequuntur. Consideret qui potest experti testificent clamet terra que suscipit sanguinez humanum & ideo cõsiderent qui sunt cã gueraz & discordie qr dñs de his omnibus vindictam sũmet. ¶ Tertium malũ dr temporale quia ex pace multiplicãtur temporalia bona colunt possessiones mercatores merces suas mercantur & fructus recipiuntur

pderes.vñ Casiodorus dicit.Omni qppe
regno desiderabilis dꝫ esse pacis tranqui
litas in qua populi pficiunt.ꝛ gentiū vtili
tas custoditur.hec siquidē bonarū artium
mater mortaliū gen⁹ irrecuperabiles suc
cessiones multiplicans facultates,ptendit
mores excolit .hec ille.Et ita ecōtrario ex
guerris omnia fere mala oriunt terre non
colunt ciuitates ꝛ ville depopulant ꝛ regna
depauperant.O Italia huius rei testimo
niū perhibe quis tuarū ciuitatuꝫ pulcritu
dinem obscurauit?discordia ꝛ guerra?quis
illas depopulat numeroso populo ciuium
virorū ꝛ mulierꝫ?non pax sed guerra.O di
scordia ex te tanta calamitas exhorta est.
ꝛc. quia vt inquit Salustius . Concordia
parue res crescunt . discordia maxime di
labunt.ꝛ sic patet s̄a fructificatio siue vti
litas pacis nos inducens ad ipsam haben
dam.¶ Tertia aūt dr̄ acquisitio.Nā sicut
ex guerra nascit malum spirituale tpale ꝛ
corporale.Ita ecōtrario ex pace nascit bo
num spūale.s.consolatio spūs que est cōsci
entie ꝛ mentis tranquilitas.Et bonum cor
porale.s.sanitas leticia ꝛ longanimitas vi
te.Et bonuꝫ tpale.s.multiplicatio sbe tem
poralis.Nam sicut ad destructionem ptis
sequit destructio totius vt ait phs. primo
pier.Et contraria sunt corruptiua inuicem
s̄o de celo.ꝛ mundo ita virtus vnita ē for
tior seipsa dispsa s̄m phm.xi.metha. Et iō
inquit et phs primo priorum ꝙ qñ plura
requirunt ad vnius constructionem vnuꝫ
sufficit ad eius destructionem.Nā plures
uniti construūt patriā ꝛ vnus discordans
destruit.Sunt tñ tres alie vtilitates ex pa
ce prouenientes. ¶ Prima quarꝫ dr̄ psens
honoratio:qꝛ magnus honor est fugienti
rixas.ꝛ discordias.Naꝫ si quis valde iniu
riatus fuerit vt puta est ei occisus filius
vel pater ꝛc.ꝛ dicat pdicator ꝙ amore xp̄i
debeat omnibus indulgere ꝛ iste dixerit
amore xp̄i omnibus qui offenderūt mihi
parco vt deus mihi pcat quis dubitat ma
iorem honorem esse isti ꝙ̄ illi aliꝫ indura
to qui dicit nunꝗ̄ pcam certe isti ē infa
mia illi aūt laus ꝛ gloria. Magnus enim
honor fuit xp̄o qñ in cruce dixit. lu.22. pr̄
ignosce.Et beato Stefano qñ dixit dñe ne
statuas illis h̄ peccatū actꝫ.9.c.¶ Secūda
vtilitas dr̄ infernalis liberatio qꝛ sic indu
ratis corde deus non parcit.q.s.nolūt par
cere inimicis suis vt habetur in parabola
Mat.20.vbi dr̄.Sic faciet pater meus ce
lestis nō si remiseritis vnusquisqꝫ primo
suo de cordibus vestris. Ita benignis dr̄
Mat.5.beati misericordes qm̄ ipsi.m.ↄ̄s.
¶ Tertia vtilitas ē celestis pmiatio.Naꝫ
exclusio vnius ꝯ̄rij inclusio est alterius: ꝛ
qꝛ pax liberat ab inferno vt dictum ē con
sequēter inducit in paradiso ꝛ sicut multa
mala ex guerra proueniunt ita multa bona
ex pace que augent meritum ꝛ premium.
Qua ex re Aug. comendās pacem in li.d̄
verb̄ dñi sermone.20.ingt.Que pacis sunt
comoda videamus.Est pax serenitas mē
tis tranquilitas animi simplicitas cordis
amoris vinculum societas caritatis.hec ē
que simultates tollit bella compescit com
primit iras superbos calcat humiles exal
tat amat discordes sedat inimicos concor
dat cunctis ē placita cunctis benigna non
querit alienū nihil deputat suū docet ama
re que odisse nō nouit nescit extolli nescit
inflamari hanc ergo qui accepit teneat: q
perdidit repetat:qui amisit exquirat quo
niam qui in ea deinde non inuenitur ab
dicatur a patre exheredat a filio: ꝛ a spiri
tusancto alienus efficitur respuit enīꝫ mu
nus oblatum qui date legis contempserit
bonū nec poterit ad hereditatē domini p
uenire qui testamentū noluerit obseruare.
Non pōt concordiam habere cum xp̄o q
discors voluerit esse cū xp̄ianis. Contuma
cie.ergo crimen ē quod iubet ōmittere qd̄
precipitur nolle:quod imperat declinare.
Quid tibi cōmune cum discordia christia
ne:q simultates amas quod auctori placet

nō potuit. Quid exerces inimicicias: quas euadere non potuit nec ille qui eas primus adinuenit in initio n. iq3 inimicicias in pthoplastum dum serpens exerit interfici tu. dum homini inuidet ipse prosternitur dum Adam cupit decipere ipse primitus iugulatur quare autem xpi caritatem amplectere xpiane aut discordie auctori de similitudine operum parez te esse cognosce. hec ille. Totis igitur viribus frēs carissimi pacem hanc teneamus in terris: vt ad illam perpetuā et supernam peruenire possimus. vbi ille rex noster pacificus dñs iesus christus cū patre et spiritu sancto viuit et regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria ii. maioris hebdomode. de qualitate et comendatione fortitudinis tertie virtutis cardinalis. Sermo. 64.

Maria accepit libraz vnguēti nardi pistici preciosi et vnxit pedes Jesu scribūtur hec verba Jo. 12. et in euāgelio oc. fer. Snia est carissimi frēs in xpo sacrorum theologorum et precipue beati nostri Bo. in 3. di. 33. i. q. circa lrām q virtutes dicunt consuetudinales politice et cardinales. Cōsuetudinales dicunt rōne sui principij originalis ſm quod acquirunt ex frequenti bene agere. Politice vero dicunt ratione operatiōis et exercitij sibi debiti: quia sicut theologice dicunt quia ordinant hominez ad diuina et quasi faciunt hominem diuinū sic iste virtutes dñtur politice quia reddūt hominem bene ordinatum ad viuendum inter homines. vnde politica virtus dicitur a pol. quod est pluritas ciuium. Cardinales autem dicuntur ratione finis vltimi quia per istas est ingressus ad regna celestia. duplex ē enim porta ingrediendi i celum. s. per obiam mandatorum et obseruantiam iuxta illud Mat. 19. si vis ad vitam ingredi serua mandata. Et per tollerantiā tribulationum ſm illud act. 10. Per multas tribulationes oportet nos intra. in r. celorum. Et quantum ad ista duo principaliter ordināt quatuor virtutes principales que dicunt cardinales. Ideo iste virtutes principaliter ordinant: quia sumunt a rōnibus precipuis ſm quas deb3 homo versari in agendis et patiendis. In omnibus enim agendis et patiendis debet homo attendere arduitatem ſm quam conditionē attenditur fortitudo. et equitatem ſm quā attenditur iustitia, et honestate ſm quam attenditur temperantia. Et vtilitatem ſm quam attenditur prudentia. vnde Sapiē. viij. dicitur in comendationem sapientie. Sobrietatem et prudentiam et iusticiā et virtutem docet. Quibus vtilius in hac vita nihil est hominibus per que intelligunt. quatuor virtutes cardinales quarum due s. iusticia et prudentia pertractate sunt d reliquis igitur duabus agendum est. s. fortitudine et temperantia. Et primo de fortitudine exemplo. Marie Magdalene de q̄ cantat ecclesia mulierem fortem quis inueniet. q. d. sicut fuit ista contra omnes tentationes ex deuotōne sua maxima erga christum vt dicit thema ppositum. Accepit libram vnguenti etc d qua virtute fortitudinis tria occurrunt. ¶ Primū quorum dicitur. Quiditas. ¶ Secundū virtuositas. ¶ Tertium superabilitas.

¶ Pars prima huius sermonis vbi ponitur et declaratur q fortitudo est ppessio terribilium pro cōi bono et virtute.

Primo igitur circa fortitudinis descriptionem est sciendu3 q triplex descriptio fortitudinis reperitur. ¶ Prima est Tullij i Rectorica sic di. fortitudo est cōsiderata periculoru3 susceptio et laborū ppessio. ¶ Secūda ē phi in tertio ethi. di. Fortitudo ē aggressio terribiliū causa boni. ¶ Tertia ē Augu. in li. de moribus ecclesie. di. Fortitudo ē amor facile omnia

tollerans ppter id quod amat. ¶ Ad qua rum diffinitionum declarationē. ¶ Tria cōsideranda sunt .s. Obiectio. diuersificatio z causatio. ¶ Quantū aūt ad primum ori tur dubiū fundatum in prima diffinitione que dicit q fortitudo ē considerata pericu loꝝ zc. An fortitudo sit respectu cuiuscūqȝ terribilis quia vr q sic in predicta diffini tione z ēt ex diffinitione Augustini qui ēt in.14. de trinitate. c.9. dicit. Qd fortitudo ē in perferendis molestijs. Sed contrariū videtur per phm tertio ethi. qui declarās suam diffinitionem dicit q fortitudo ē ma xime respectu terribilis quod ē mors que infertur in bello. ¶ Ad hoc rūdetur sm Ric. in.3. di.33. ar.4. q.3. Et tho. 2a 2e. q.124 ar.4. Quod fortitudo ppie loquendo nō ē respectu terribilis cuiuscūqȝ. Quodcū qȝ enim terribile non ē maximū: sed terri bile q est mors ad virtutem enim fortitu dinis ptinet vt voluntatem hominis tuea tur ne retrahatur a bono rōnis ppter ti morem mali corporalis. Oportet autē bo num rōnis firmiter tenere contra quodcū qȝ malum: quia nullum bonum corporale equiualet bono rōnis. Et iō oportet q for titudo animi dicatur que firmiter retinet voluntatem hominis in bono rōnis cōtra maxima mala quia qui firmus stat contra maiora p pño ēt stabit contra minora: sed non conuertit. Et hoc etiam ad rōnem vir tutis ptinet vt respiciat vltimū. Maxime aūt terribile inter oīa corporalia mala est mors. Bene ergo concludit q fortitudo ē aggressio seu ppessio terribilis nō cuiuscū qȝ sed mortis. ¶ Dicas. ergo ad diffinitō nem Tullij sm Ric. vbi supra in solutione primi arg. Qd ipse z alij phi virtutes car dinales distinxerunt sm generales condi tiones earū. vnde dicit Tullius 2o Rhe torice. Quod prudentia ē rerum bonoꝝ z maloꝝ sciētia. iusticia ē habitus animi suā cuiqȝ tribuens dignitatē. Tēperātia ē rō nis in libidinē atqȝ in alios nature mot9 animi firma z moderata dñatio. Fortitu do ē cōsiderata zc. vbi supra. Sic aūt non loquimur de fortitudine hic: nec de alijs v tutibus moralibus: sed sm q quelibet ista rum virtutū denominatur ab eo qd ē prin cipalissimū in vna quaqȝ materia. ¶ Ad diffinitionē Aug. dicēdū ē sm tho. in solu. primi argu. q fortitudo bene se hȝ in oībus aduersis tollerandis nō tñ ex tolle ratione quorūlibet aduersorū reputatur ho mo fortis simpliciter: sed solū ex hoc q be ne tollerat ēt maxima mala ex alijs autē dr aliquis fortis sm quid. ¶ Juxta pdic tum dubiū ponit talis pclusio sm phm.3. ethi. Et tho. 2a 2e. q.cxxiiij. ar.3. z lyncon. z alios in.3. ethi. Quod fortitudo ē circa timores z audatias est. n. circa timores re rum difficiliū que retrahere possunt volū tatem a sequella rōnis vnde oꝫ huiusmōi rerū difficilium impulsū non solū firmiter tollerare cohibendo timorē: sed ēt mode rate aggredi. qñ. s. oꝫ ea exterminare ad se curitatē in posterū habendā: quod vr pti nere ad rōnem audatie. Et iō fortitudo est circa timores z audatias quasi cohibitati ua timorū z moderatiua audaciaꝝ. fortitu do. n. importat quandā firmitatē animi p quā stat imobilis ꝯ periculoꝝ timores. Sꝫ vt dicit phs vbi supra. Illa que timemus sunt terribilia: z eadē sunt obā audacie z ti moris: qm̄ id qd aliquis refugit pp timo rē aliud pp audaciā illud aggredit. ¶ Je circo pp pdicta est notandū sm tho. in scri pto in.3. ethi. c.14. Et alios plios ibidē q q̄nto multa sint mala que timent nō tamē circa oīa ē fortitudo. Quinqȝ. n. sunt mala que timent. s. infamia inopia. Egritudo ini micicia z mors: quoꝝ rō z sufficientia sic accipi pōt. Cū. n. malū sit priuatio boni hoc s. mōis pōt ptiget. ¶ Primo q malū puet gñralr oē bonū hitū. z sic ē mors. ¶ Scdo q malū puet bonū itrinsecū corpis. z sic ē egritu. ¶ Tertio puat bonū amicicie z sic ē inicicia. qrto malū puat bonū extrinsecū

a ꝓposito ꝛ sic ē infamia. ¶ Quinto malū priuat bonū proueniēs a fortuna ꝛ sic ē inopia nō tñ ꝯm phm. ꝛ tho. tertio ethi. c. 14. circa oia vera ē fortitudo. Nō enim ē fortitudo circa infamiā cuius rō est qꝛ timere infamiā ꝫ bonū sit tū qꝛ infamia ē de turpi qḋ ē cauen. tū qꝛ ille q timet infamiā semp laudaꝛ vt verecūdus ꝫ fortitudo est circa ea que qñqꝫ bonū est nō timere ergo fortitudo nō est circa malū infamie. Qñqꝫ tñ ille q non timet infamiā a qbusdā noiatur fortis qꝛ assimilaꝛ fortissimo adeo ꝙ ē impauidꝰ. Non ē ēt fortitudo circa egritudinē vel inopiā qꝛ fortitudo nō consistit circa ea que nullomodo timēda sunt ꝫ inopia ꝛ egritudo nullo mō timēda sunt. Nam ea que nō sunt ab opatione mala vel a voluntate mala sūt sic a pricipio nō sunt timēda ꝫ talia sūt ꝑdicta. igiꝛ ꝛc̄. Nō ē ēt fortitudo circa inimicitiā. iniuriā vel inuidiā qꝛ nullꝰ dꝛ fortis ex eo ꝙ nō timet ꝙ aliqs iniurietur vl' inuideat sibi vel qḋ nō flagelleꝛ sed audacter sustineat ꝑdicta. cuiꝰ rō ē qꝛ ista nō sunt maxie terribilia ꝫ sola mors. Ex quibus oibꝰ cōcludiꝛ ꝙ mors ē obiectū fortitudinis qꝛ ipsa ē magis terribil' qꝛ qcqd ē terminꝰ vite ē magis terribil' ꝫ mors est huiusmōi ergo ꝛc̄. ¶ Quātū āt ad ꝯm qḋ, dꝛ diuersificatio tres cōclusiones ānotanꝛ. ¶ Pria ꝯclusio ē ꝫ Albertū i tertio ethi. ꝙ ad viden. diuersitatē actuū fortitudinis tria notāda sūt. ¶ Primū ē ꝙ fortitudo hꝫ duplicē actū. s. interiorē ꝛ exteriorē interior ē velle sustinere mortē ꝛ pericula mortis pp bonū exterior actꝰ ē aggredi huiusmodi picula. ¶ Scðm ē ꝙ cū actꝰ fortitudinis sit aggredi ꝛ sustinere diuersimode tñ qꝛ añ actū fortis ē aggredi i actu vero sustinere. ¶ Tertiū est ꝙ ꝫ aggredi vl' inuadere sit priꝰ q̄ꝫ sustinere hoc tñ. s. sustinere ē essentialiꝰ fortitudini nobiliꝰ ꝛ pfectiꝰ Qḋ confirmat Ric. vbi supra ar. 4. q. 5. Et Bona. ibidē in questionibꝰ circa litterā ꝛ Tho. ꝯa ꝯe. q. 124. ar. 6. Aggredi eni ptinet ad fortitudinē ꝯm ꝙ moderaꝛ audatiā sed sustinere seqtur repressionē timoris idō pricipalior est actꝰ fortitudinis sustinere i periculis q̄ꝫ qcq̄ꝫ aggredi. vñ phs in tertio ethi. di. In sustinēdo tristia maxie aliq fortes dicūtur. Nā i fortitudo ē circa tristitias circa quas fortis laudaꝛ qꝛ si fortis i sustinēdo tristitias nō recedit a bono virtutis tūc mltū laudaꝛ qꝛ virtus laudaꝛ circa difficilē ꝛ difficiliꝰ est tristitiā sustinere q̄ꝫ a delectatiōibus abstinere. ¶ Scða cōclusio est ꝯm Tho. ꝯa ꝯe. q. 124. ar. 6. ꝙ difficilius ē pati siue sustinere q̄ꝫ aggredi qḋ tripliciter rōne ꝑbaꝛ. ¶ Primo rōne fortioris pugill' sic difficiliꝰ est pugnare cū fortiori q̄ꝫ cū debiliori ꝫ q aggrediꝛ inuadit p modū fortioris q vero sustinet p modū debilioris ergo ꝛc̄. ¶ Scðo rōne p̄ntis discriminis, difficiliꝰ est nō moueri a mal' p̄ntibꝰ q̄ꝫ a futuris eo ꝙ malū p̄ns magis mouet q̄ꝫ futurū ꝫ q aggrediꝛ hꝫ mala vt futura qui vero sustinet sentit iam pericula vt p̄ntia. ergo ꝛc̄. ¶ Tertio ꝑbaꝛ idē rōne lōgioris tpis sic difficiliꝰ est manere diu imobilem q̄ꝫ subito motu moueri ad aliqd arduū ꝫ aggredi pōt hō ex subito motu sustinere āt importat diuturnitatē tpis. vñ phs dic̄ vbi supra ꝙ qdā sūt ꝑualentes añ picula ꝛ in ipis deficiūt paciēs āt longo tpe imoraꝛ ergo ꝛc̄. ¶ Tertia cōclusio ē ꝯm phm tertio ethi. ꝛ alios phos ꝙ fortis i sustinēdo tristia aliquā delectationē hꝫ ꝫ modicam que ꝑbaꝛ sic. Finis pp quē virtuosus agit est ei delectabil' ꝫ fortis in sustinēdo agit ꝑpter finē ergo finis ē ei delectabilis ꝛ p cōsequens hꝫ aliquā delectationē; Ista tñ delectatio debiliter percipitur pp circumstantes tristitias. Nā pugilles mundi sustinentes tristia pugnādo delectantur ꝛ ꝫ gratia finis qꝛ accipiūt triūphū siue honorantur ꝫ sustinere passiones est eis dolorosum ꝛ hoc negare esset dicere eos nō esse carnales. Nā si carnē sensibilē habent necesse est vt lesiua eis inferant dolorē ꝛ ꝙ

sunt multa que sustinent z bonũ qḋ habẽt p fine est aliqd pax nõ vidẽtur aliquã de lectationẽ sentire q: delectatio absorbetur a maiori tristitia z ita videt̃ accidere in actu fortis q: fortis i sustinẽdo tristia modicam delectationẽ h3 Lyncon . tamẽ videt̃ oppositũ dicere dic̃ eni.Et si dicat Aristo. ꝙ in fortitudine finis ẽ delectabil' que aũt ad finẽ tristia nõ credat aliquis ꝙ fortiter operãs indelectabilr̃ operetur ꝓbatur eni in p:io libro ethi.ꝙ operatio ꝟm virtutez delectabil' est.S3 sciendũ ẽ ꝙ ipe operationes in seipsis laboriose sunt z tristitiam inquantũ ẽ ex seipsis inferẽtes ipse tñ amor z virtutis z opationis ꝟm virtutẽ existẽs in viro forti z silr̃ i studioso facit oẽs operationes ꝟm virtutẽ leues z oẽs dolores z tristitias leues ac p consequẽs delectabiles.Oẽ enim amatũ inquantũ amatũ leue suaue z dulce ẽ ac delectabile z i studiosis delectabilitas nata ex amore finit tristitiã dolorẽ z laborẽ que sunt i opatione ḋ ipsis opationis natura . ¶ Quãtũ ad tertiũ in hacparte dictũ cãtio q: dr̃ in diffinitione cã boni sciendũ est ꝟm pħm tertio ethi .ꝙ ille dr̃ vere fortis q gaudet z timet z sustinet cũ oibus circũstantijs qñ v3 o3 que o3 vbi o3 z cuius grã oportet fortis eni patitur p timorẽ z sustinet per audaciã ꝟm ꝙ dignũ z ꝟm qḋ recta rõ iudicat z sic operatur q audet z timet z sustinet ꝑdictis modis z tal' se h3 materia fortitudinis vt recta rõ iudicat igit̃ p3 ꝓpositũ.Ad quoꝝ declarationẽ tria notãda sũt. ¶ Primo notan. est ꝟm Ric.i tertio di.33.ar.4.q.7.Et tho. vbi supra ar.5.z Aristo.i tertio ethi.c.9.cũ oibus expositioibus.ꝙ fortitudo est circa mortẽ non quomodolibet illatã s3 ꝓ bono cõi perpessam ait eni pħs ꝙ maxime ẽ fortitudo circa mortẽ que est in bello s3 inquiren.est ꝙ aliquod põt esse iustũ bellum dicitur .Uno modo generale sicut cũ aliqui decertãt p defensione p̃rie. Alio modo põt esse particulare puta cu3 aliqs iudex vel alia priuata persona nõ recedit a iusto iudicio timore gladij iminẽtis vel cuiuscũq3 periculi ẽt si sit mortifex pertinet ergo ad fortitudinẽ firmitatẽ ai p:ebere ꝯ pericula mortis que ẽ in bello s3 z circa pericula cuiuscũq3 alteri⁹ mortis fortis bene se h3 põt eni homo periculũ mortis pp subire virtutem puta cũ aliqs inseruit amico pestilentiato vel nõ timet itinerari.pp periculum latronũ z excissionis ad pium aliqd perseque .¶ Scḋo notandũ est ꝟm pħ3 vbi supra z alios ꝙ sustinere mortẽ ꝓpter molestias vitandas non ẽ cã bona ad vere fortem pertinet.Nã fortis opatur virtuose z sustinet pericula pp bonũ honestũ s3 qui sustinet mortẽ pp vitãdas molestias inopiã zc̃.non facit pp honestũ z pertinet magis ad timidũ q̃3 ad fortẽ.Linco.n.dicit super tertio ethi.ꝙ qdã seipsos interficiũt ne patiantur inopiã magis eligẽtes mori q̃3 miseriã sustinere.Et qdã ꝓpter amorẽ se interficiũt sicut legit̃ in .4. Eneydoꝝ ḋ Didone S3 non ẽ fortitudo qñ mors assumit̃ vt aliqua quacũq3 pena trãsitoria euitet̃ s3 fortitudinis est mortẽ subire vt meli⁹ bonũ q̃3 sit hoc ex morte ꝓmereat.Et vlr̃ quecunq3 pene sunt fortiter sustinẽde vt prouenianT maiora bona ex penaꝝ sufferẽtia q̃3 sint bona qbus priuat̃ penas sufferens per illaꝝ sufferẽtiã.Idcirco si aia moreretur cũ corpore nec expectaret̃ p:emiũ eternũ in aia z in corpore nullo modo esset laudabil' tal' mors ẽt si moreret̃ pro quocunq3 alio bono vt ꝓ liberatiõe p̃rie zc̃.z ꝓbatur per Ric.vbi supra s3 eni Augu. libro ḋ doctrina xpiana.hõ tenet̃ magis diligere corp⁹ ꝓpriũ q̃3 illud ꝓximi s3 si aia moreretur cũ corpore idẽ esset iudiciũ ḋ amore hominis ad seipsum z amore hois ad ꝓximũ sicut modo est de amore hois ad corp⁹ ꝓprium. z amore ei⁹ ad corp⁹ ꝓximoꝝ . Preterea ꝟm Augu.libro de li.ar.Quisqs recte elligit aliqd ad appeten.necesse est vt melior fiat cũ ad illḋ ꝑuenerit qḋ ellegit. Melior

&t esse nõ posset q non esset sȝ si aīa cū corpore moreretur hõ p morté totaliter desineret excepta pria materia ergo moriédo volūtarie p liberatiõe prie melior nõ esset ergo 7c. Ampli⁹ hõ nõ dȝ actū alicui⁹ virtutis intermittere exercitio alteri⁹ virtutis nisi vt liberi⁹ vacet exercitio alteri⁹ maioris virtutis sȝ mlto magis eét ꝯ rõné elligere illõ ad qȝ sequeret ppetua ipossibilitas opandi bm quācūqȝ virtuté q̄ȝ ad tps itermittere actū virtutis alicui⁹. Sȝ si aīa moreret cū corpor̄. hõ eligédo morté eligeret illõ ad qȝ sequeret. qȝ ampli⁹ i ppetuū bȝ virtuté opari nõ posset ergo 7c. ¶ Tertio notan. é bm q a doctorib⁹ notat i tertio ethi. q fortis dȝ elligere mori p turpi vitādo. s. culpabili 7 ad eternā morté ducéte. dicit eni phs q sūt quedā turpia que nunq̄ȝ sūt faciéda sȝ magis é elligen. mori qr sp minus malū é elligen. sȝ min⁹ malū é mori q̄ȝ cõmittere tale turpe 7 ille q pp timorem mortis opatur huiusmodi turpia pdit bonū virtutis qȝ est sūmū in hac vita 7 bonū glie qȝ est sūmum in alia 7 incidit in miseriā eternā que est marimū malū. bonū aūt qȝ acqrit est plongatio brevis vite necessario tñ cito pdéde. Cū ergo lõgitudo vite psentis nõ possit acqri predictis bonis. pȝ q virtuosus magis dȝ elligere mori virtuose q̄ȝ sine virtute diuti⁹ plongare 7 miserabiliter terminare ergo pȝ ppositū. Cõfirmat h sic ppria vita hois bm q hõ é cõsistit in bono virtutis nõ deviādo rõnem. Tūc sic illõ é magis elligen. p qȝ cõseruat vita hois. q̄ȝ p qȝ destruit sed p hoc q hõ elligit mori magis q̄ȝ comittere turpe propria vita cõseruat qr cõsistit in bono virtutis. q cõfirmatur p dictū comētatoris in prologo. 8. phi. di. q cū hõ fuerit pfectus nõ timebit morté sȝ qñqȝ magis actu virtutis exponet se morti. Nā 7 Socrates discipulis suis dicebat. despicite morté 7 vivet aīa nr̄a. non timet eā nisi q multā fecit iniquitatem. Ex qbus pȝ q fortitudo cõsistit in aggressiõe seu perpessiõe mortis secundario vero cui⁹cūqȝ alteri⁹ terribil' 7 pricipali⁹ in sustinédo q̄ȝ in aggrediēdo 7 hec cā boni honesti 7 cois 7 pticularis 7 cā patrie trāsitorie 7 mlto magis supne. Et hec p pricipali hui⁹ sermõis sufficiant.

¶ Pars scda hui⁹ sermonis i qua declaratur q vera fortitudo é virtuosa meritoria 7 que sit falsa dicetur.

SEcundo pricipalr circa fortitudinis virtuositaté Movet dubiū an fortitudo sit virtus 7 si é virtus special'. Naȝ virtus humana cõsistit i aīa est enim bona q̄litas métis bm phm scdo ethi. sȝ fortitudo vr̄ cõsistere in corpore vl' saltē corporis cõplexionē sequi ergo vr̄ q non sit virt⁹ Preterea nomen fortitudis a firmitate sūptum vr̄ sed firmiter se hére pertinet ad omné virtuté vt dr̄ scdo ethi. ergo fortitudo é general' virt⁹ 7 nõ special'. Preterea si é virtus aut é intellectiua aut moral' aut theologica sȝ inter virtutes theologicas sive inter intellectual' fortitudo nõ cõnumerat neqȝ ét esse virtus moral videt qr vt dicit phs tertio ethi. vidétur aliq eé fortes pp ignorantiā aut ét pp experientiā pp milites q magis ptinét ad arté q̄ȝ ad virtutē moralem. ergo fortitudo nõ est virtus. 7 si est virt⁹ non é in oibus 7 tñ phs scdo ethi. c. 7. numerat eam inter medietates virtuosas 7 libro tertio. c. 9. de ea tractat sicut de virtute. Et ab Augu. in libro de morib⁹ ecclesie 7 in. 12. d trinitate. c. 14. iter virtutes cardinales cõnumerat ex h eni orit predictum dubiū. ¶ Ad qȝ declaran. tres cõclusiones ordinate ponemus. ¶ Pria quarū dr̄ virtual'. ¶ Scda special'. ¶ Tertia hypocritalis. ¶ Pria cõclusio dr̄ virtual'. s. q fortitudo vera 7 existens est virtuosa 7 meritoria qȝ declarat bm Ric. vbi supra ar. 4. q. 1. Et tho. vbi supra ar. 1. Scdm enim phȝ scdo ethi. Virt⁹ est que bonū facit habenté 7 opus eius bonū reddit bonū auté hois est bm rõnem esse vt vlt Dyonisius

4. de di. no. quapropter ad virtuté huma ná pertinet vt faciat hominé bonú et eius opus esse sm rónem: qd quidem tripliciter esse cõtingit. ¶ Primo sm quod ipsa ró rectificatur quod fit per virtutes intellectuales. ¶ Secundo modo sm quod ipsa rectitudo rónis in rebus humanis instituitur quod fit per iustitiá. ¶ Tertio modo sm quod tollúntur impediménta huius rectitudinis in rebus humanis ponéde. Et quia impeditur volútas humana ne talé rectitudinem consequatur propter aliquid difficile quod incumbit ad quod quidem impedimentum tollendum requiritur fortitudo mentis qua .s. huiusmodi difficultatibus resistat sicut et homo per fortitudiné corporalé impediménta corporalia superat manifestú est quod fortitudo é virtus inquantú facit hoiem esse sm rationé. Dicas ergo ad primú argu. in oppositú quod fortitudo nie que ponitur virtus dicitur ad similitudinem fortitudinis corporalis. Nec tñ é contra rónem virtutis sm tho. quod ex naturali cõplexione aliquis hêat naturalé inclinationem ad virtuté ¶ Secunda cõclusio dicitur specialis .s. quod é virtus specialis et declaratur cum distinctione secúdú Ric. vbi supra. q.3. Et Tho. vbi supra ar. 2 quod videlicet fortitudo dicitur potest accipi. Uno modo secundú quod absolute importat quandam animi firmitatem et secundú hoc est generalis virtus vel potius condictio omnium virtutum quia secundú phm secúdo ethi. ad virtutem requiritur firmiter et imobiliter operari. Alio modo potest accipi fortitudo secúdú quod importat firmitatem animi in sustinendis et repellédis his in quibus maxime difficile est firmitatem habere. s. in aliquibus periculis grauibus, vt dictum est in parte precedenti. Et sic fortitudo ponitur specialis virtus vtpote materiam determinatam habens. Distinctio enim virtutum attenditur penes distinctioné formalium obiectorum. Formale autem obiectú fortitudinis é distinctú ab obiecto formali cuiuslibet virtutis. Obiectum enim eius é proximú mediú rationis timoris et audatie respectu arduissimi mali pene quod subeunt. est propter finem bonum quod malum est mors vt dictum est. Quamuis enim dolor gehéne qui est perpetuus sit terribilior tamé non est terribile quod si subeunt. propter aliquem bonum finem pena enim illa non ordinatur ad aliquod bonum dánati quamuis sit ad gloriá dei. Remotum autem obiectú eius est ipsa violenta mors perpessa maxime in bello iusto cõi vel particulari in quo homo patienter sustinet morté pro defensione iustitie predictum auté arduissimú malum nullius alterius virtutis est formale obiectú. Igitur est specialis virtus hoc modo. Dicas ergo ad secundum argumétú in oppositú quod obiectó illa procedit de fortitudine primo modo dicta. ¶ Tertia cõclusio dicitur hypocritalis. quia sm Ric. vbi supra. q.1. et Tho. vbi supra in solutióe secundi arg. Et plius in tertio ethi. et tho. et ceteros phos ibidé Ari. exponé. é videlicet quedam .s. fortitudo apparens nó existés sed similitudinaria que nó sustinet propter bonú finé. et talis nó habet rónem virtutis ad cuius euidentiá é sciédú quod aliqui quãquam efficiunt exterioré actú fortitudinis cuius virtuté nó habétes propter .6. cãs. ¶ Primo propter ignorantiá. Nam illi qui ignorãt pericula mortis vidétur fortes dum audacter aggrediútur periculosa licet eis nó videatur. qui vere nõ habét virtuté fortitudinis nec sút fortes. et probatur sic. Ille qui est vere fortis habet habitú bonum quo aggreditur. et quo paciéter patitur sed ignoráres propriae vires et periculi quantitaté neque habitú bonú hñt per qué illud operétur quod patet quia cú cognoscút periculú esse quod non putabãt statim fugiunt non sic autem qui vere est fortis igitur patet propositum. ¶ Secúdo vidétur aliqui fortes propter experientiá in quolibet enim negotio audacter et sine timore operatur qui expertus é sicut dicit Uegetius in li. de re militari .s. Nemo facere dubitat quod se bene didicisse cõfidit. Et isti tales experti licet videantur non sunt vere fortes: quod probatur sic. Aggredientes pericula pro

pter experientiam tantū videntes periculū iminens fugiūt sed vere fortes vsqȝ ad mortem sustinēt pericula. ergo ⁊c. ¶ Tertio quidam dicunt fortes propter passiōis vehementiam .s. ꝑpter iram vel furiam. Nam fortitudo quandā similitudinē furoris habet inquantū furor cum maximo impetu ad periculū inducit. vnde qui ꝑpter furiam aggrediuntur pericula vocant fortes: sed vere non sunt. Quod probaṫ. Tuȝ ratione intentionis sic. fortes operant bonum simpliciter: sed operantes ꝑpter irā vel furorem: non operant bonum simpliciter sed ꝑpter dolorem vel appetitum vindicte vt patet de bestijs que propter dolorem aggrediunṫ terribilia. ⁊ tñ in eis non ē vera fortitudo. ergo ⁊c. Tuȝ rōne ēt electionis sic. Fortes operant ꝺm motū eligentie ⁊ boni gr̄a ⁊ non solū ꝺm motū nature operantes aūt pp dolorem operant ꝺȝ motum nature igiṫ ⁊c. Tum ex pte rōnis sic fortes aggrediunṫ terribilia ꝺm motū rōnis. ⁊ nō ꝺm motū passionis: sed operātes ꝺm furorem ope antṫ ꝺm motuȝ passionis. ergo ⁊c. ¶ Quarto qdaȝ vocantur fortes ꝑpter fiduciam. Nam q aggrediunṫ pericula non pp peritiā: sed ꝑpter hoc ꝙ sepe vicerūt tales nō sunt vere fortes. Quod p batur sic fortis aggrediṫ ⁊ sustinet ꝑpter bonū: sed aggrediētes spe victorie cū non cōtingit eis speratū fugiunt ⁊ deficiunt. ergo ⁊c. ¶ Quinto quidā vocant fortes pp concupiscentiā puta honoris voluptatis l' lucri ⁊ tales similiter nō sunt fortes qꝛ nō attendunt finem debitū. Et p oppositū quidaȝ vocant fortes eo ꝙ pericula audacter aggrediunṫ timore vituperij afflictionis vel dāni ꝺm quē modū Hector. troianis cominabaṫ di. ille quem intelligā fugiēteȝ sine bello. i. sine hoc ꝙ forti ter pugnet ita male tractabo ꝙ non erit sufficiens fugere canes ⁊ similiter tales ñ sunt fortes pp īndebitū fineȝ. ¶ Sexto quidā vocant fortes ꝑpter violentiā sic. n. in multis pugnātibꝰ violentia. s. terrendo cōminando puniēdo. vñ videmus ꝙ principes multa faciunt cogētes subditos ad fortiter pugnādum. s. muros constituūt foueas faciunt ⁊ alia impedimēta fuge construūt tales nō sunt fortes sed oībus alijs peiores. Nā tales quasi coacte bonuȝ operant pp. s. pene coactionē ⁊ cominationem seu vltionem. ¶ Dicas igiṫ ad vltimū argumentū i oppositū ꝙ fortitudo vera virtuosa ⁊ meritoria ē: sed multi exteriorem virtutis actum faciunt: sed virtutē non habent vt pȝ ex dictis. Idcirco ꝺm tho. in scripto ethi. lib. 3. Fortitudo hȝ rōnem virtutis ex tribus cōditionibus. ¶ Nā primo fortis ē virtuosus si operaṫ sciens vt pȝ per locum ab oppositis qꝛ sicut operans ignorāter non est vere fortis vt claruit. sic q scienter operaṫ est vere fortis. ¶ Secūdo fortis ē virtuosus si operaṫ elligens. vnde si qs operatur actū virtutis fortitudinis vel virtuosi nō ex electione sed ex passione siue sit passio impellēs ad pericula subeunda vt ira siue sit passio retrahēs a timore mortis vel periculorū vt spes talis nō ē fortis nec exercet actū veṙ fortitudinis. ¶ Tertio fortis ē virtuosus si operaṫ debitū finē intēdens vñ si aliqs elligit pcula sustinere nō pp illum finē pp quē elligit fortis: sed pp honores vel penas talis nō ē virtuosus ⁊ sic pȝ qūo fortitudo vera ē virtuosa ⁊ virtus ab alijs distincta. Et ista sufficiant pro secūdo principali huius sermonis.

¶ Pars tertia huius ꝫmonis in qua declaraṫ qs sit actus excellētior fortitudinis.

Tertio ergo pⁱcipalr̄ ad declarationē ꝑdictorū i isto sermone ⁊ ad videndū qs sit actꝰ fortitudīs excellētior tres ꝯclusiōes ānotanṫ. ¶ Prīa dṙ festinatōis siue repēte incursiōis qꝛ vȝ ꝺm phm tertio ethi. Fortitudo maxie est circa quecunqȝ mortem inferūt repentina existentia. Ad cuius dicti declarationem est aduertendū secundū Tho. ꝙ in operatione fortitudinis

duo sunt cōſiderāda.vnū qdem quantū ad electionē ipſius ⁊ ſic fortitudo nō eſt circa repentina. Nā elligit fortis premeditari pericula que poſſunt iminere vt ea facili⁹ poſſit ferre q: ſm Grego. Min⁹ iacula feriunt que preuidētur ⁊ nos tollerabilius mūdi mala ſuſcipimus ſi ꝯ hec per ꝓuidētie clipeū munimur. Aliud quantū ad manifeſtationē habitus ⁊ ſic fortitudo maxie eſt circa repentina q: iuxta phm in tertio ethi. In repentinis cognoſcūtur habitus Nā ꝙ aliqs abſq; ꝑmeditatione faciat ea que ſūt ꝟtutis cū neceſſitas iminet ꝓpter repentina picula hi preſertim māifeſtat habitū fortitudinis quapropter tal' actus fortitudinis ē excellēs maxime qñ exhibet ſe ꝓmptum in repentinis piculis ad ſuſtinendū q: ꝓcedit ab habitu iamdiu in aio firmato. ¶ Scḋo ꝯcluſio dr̄ martirizatiōis q: ſ. martiriū pertinet ad fortitudinē ⁊ eſt act⁹ eius que declarat ſm tho. ſa ſe. q. 125. ar. 2. Et Ric. in. 3. di. 33. ar. 4. q. 6. cū tali diſtintione ꝙ duplex ē fortitudo. ſ. politica ⁊ gratuita dicim⁹ ergo ꝙ proprie loquendo ſuſtinentia martyrij nō eſt actus fortitudinis polytice. ſ. ordinate ad iſtā ciuilitatem inferiorem ſ; eſt actus fortitudinis gratuite que ordinatur ad ciuilitatē ciuium ſuprorum: qḋ ꝓbatur ſic. vincere ē fortitudis act⁹ ſed martiriū victoria ē vñ Maxim⁹ dicit de martire in quodā ſmone. Qḋ cū; occiditur victor efficit. Et apl's ad Hebre. 12. de martyrib⁹ dicit. Fortes facti ſunt in bello vñ Ciprian⁹ in epl'a ad martires inquit. O bti martires qbus vos laudibus predicem. O milites fortiſſimi robur corporis vr̄i quo preconio vocis explicem. S; quilibet laudatur de virtute cui⁹ actū exercet. ergo martyrium eſt act⁹ fortitudinis. ¶ Tertia cōcluſio dr̄ perfectiōis. ſ. ꝙ martyriū eſt act⁹ maxime perfectiōis que declaratur ſm Tho. vbi ſupra ar. tertio ſic primū motiuū ad qḋ actus virtutis ꝑpara tur ē amor caritatis ⁊ ex hac parte precipue aliqs actus h; ꝙ ad perfectionē vite pertineat inquantū v;. procedit a caritate iuxta illud apl'i ad phil. 3. Caritas ē vinculum perfectiōis ſ; martyriū inter oēs act⁹ virtuoſos maxie demōſtrat perfectionē caritatis q: tantomagis oſtēditur aliqs aliquam rem amare quāto ꝓ ea magis amata contēnit ⁊ rem magis odioſa; elligit pati: Hō inter cetera imo ſup cetera tēporalia amat vitam ꝓpriā ⁊ econuerſo magis odit mortē precipue crudeliſſimā dolorū; ⁊ tormentoꝝ corporaliū imanitate quorū; metu ēt bruta aīalia a maximis voluptatibus abſtinēt vt di. Augu. i libro. 83. queſtionū. ex quo claret martyriū eſſe inter ceteros act⁹ humanos perfectiorē ſm ſuū genus quaſi maxime caritatis ſignū ſm illḋ Jo. 15. Maiorē caritatē ne. h; ⁊c. quā ponere ⁊ pro amore ſuo fortiter pugnare fortiſſimus rex noſter domin⁹ Jeſus nobis preſtet qui cum patre ⁊ ſpūſancto extat ante ſecula. Amen.

¶ Feria tertia maioris hebdomade. De ſpecificatione dignificatione. ⁊ inductione fortitudinis. Sermo. 65.

Surgite eam⁹ ecce qui me tradet ꝓpe ē. Scribuntur h verba Mar. 15. ⁊ in euāgelio oc. fe. Tierti multa in heſterno ſmone de fortitudine dixerimus chariſſimi fratres tñ ad eius comendationē etia; hodie aliqua perſtringēda ſunt. Cōnumerata eni ē a Grego. in. 22. mora. ab Ambro. ſuper Lu. ēt ab Augu. in libro de moribus eccleſie inter virtutes. car. Nam ſm tho. ſa ſe. cxxiiij. ar. xj. virtutes cardinales ſeu principales dicūtur que precipue ſibi vendicant illud quod pertinet cōiter ad virtutes inter alias comunes virtutis cōditiōes vna ponitur firmiter opari lande;

[illegible handwritten marginal note]

.aũt firmitatis potissime sibi vendicat forti tudo tãto eniʒ magis laudatur q̃ firmiter stat quãto grauiꝰ hʒ impellẽs ad caden. vl' retroceden. Impellit aũt ad disceden, ab eo qđ est ꝭm rõnẽ ⁊ bonũ delectans ⁊ ma lum affligẽs. Sʒ grauiꝰ impellit dolor cor poris q̃ʒ voluptas inter dolores ãt animi ⁊ pericula maxime timẽtur ea que ducunt ad mortẽ ꝯ que stat firmiter fortis ergo fortitudo ẽ virtus cardinalis ⁊ ꝭm quid alijs dignior: cuiꝰ exemplũ potissimũ hẽmꝰ a xp̃o q cũ videret eum tradentes venire nõ timuit nec aufugit ſʒ dixit discipul' p̃fa ta verba. Surgite eamꝰ ⁊c̃. Sciebat enim que vẽtura erãt sup eum nec tñ cõtradixit ſʒ capi se pmisit. Tria igiꝭ in p̃senti ad co mẽdationẽ fortitudinis pponemꝰ. ❡ Pri mum quoꝝ dr̃. Specificatio. ❡ Secunduʒ significatio. ❡ Tertiũ inductio.

❡ Pars p̃ria huiꝰ ꝭmonis i qua ponũtur species fortitudinis ⁊ declarantur.

PRio ergo circa fortitudinis specifi cationẽ ponẽde sunt ipsiꝰ partes in tegrales que ꝭm Tulliũ in Rhetorica sũt quatuor. s. fiducia Magnificẽtia paciẽtia ⁊ perseuerantia ꝭm vero Macrobiũ sunt se curitas. Cõstantia tollerantia ⁊ firmitas quaꝝ rõ ⁊ sufficentia assignatur p Ric. in tertio di. 33. ar. 4. q. vltima. Et tho. ꝭa ꝭe. q. 128. ar. 1. ⁊ Albertũ i tertio scripto ethi. Nã vt diximus in ꝭmone pcedenti duplex est fortitudinis actꝰ. s. aggredi ⁊ pati. ❡ Pri mo igiꝭ quantũ ad actũ aggrediẽdi reqrũ tur duo. ❡ Prio pparatio mẽtis vt. s. hõ hẽat aium pparatũ ad aggredien. ⁊ quãtũ ad hoc ponit Tullius fiduciã qua discurrit aius vsqʒ ad finẽ cũ spe euadẽdi Macro bius vero ponit securitatẽ que excludit ti morẽ. ❡ Scđo ad actuʒ aggrediẽdi reqri tur exequutio opis. s. ne qs deficiat in exe cutiõe eoꝝ que inchoauit fiducialr̃ ⁊ quãtũ ad hoc Tulliꝰ ponit Magnificẽtiam qua aius ampliaꝭ ⁊ ellenaꝭ ad difficile sustinẽ dũ Macrobiꝰ vero ponit. Constãtiã. s. ne deficiat in executiõe eoꝝ que magnifice in choauit or enim i his que qs magnifice in choauit aium constantẽ hẽre. ❡ Scđm ad aliũ actũ fortitudinis q est sustinere requ rũtur duo. ❡ Primũ ẽ ne aius p tristitiã frangaꝭ ⁊ decidat p difficultatẽ iminẽtiũ maloꝝ ⁊ quantũ ad hoc ponit Tullius pa cientiã quantũ ad difficultatẽ periculi qđ sustineꝭ. Nã per pacientiã aius circa peri culoꝝ tollerantiam imobilr̃ manet fortis. Macrobiꝰ vero ponit tollerãtiã que prõ ptos reddit ad sustinẽ. que rõ dicit. ❡ Se cundũ est ne aius fatigeꝭ ex diuturna diffi cilũ passione vsqʒ ad hoc q̃ desistat ⁊ quã tũ ad hoc ponit Tulliꝰ pseuerantiã quãtũ ad continuationẽ Macrobius vero ponit firmitatẽ qua hõ a pposito nõ desistit pro pter quecuis repugnãtia. Relinquẽdo igiꝭ pacientiã ⁊ pseuerantiã dẽ qbus specialr̃ in tendo agere de securitate Magnificẽtia ⁊ cõstantia hic aliqua pstringã. ❡ Circa igiꝭ securitatẽ tria breuiter attẽde. ❡ Pri mũ quoꝝ dr̃ declaratio. ❡ Scđm ꝯratio. ❡ Tertiũ variatio. ❡ Quantũ ad primũ queriꝭ an securitas ptineat ad magnanimi tatẽ an ad fortitudinẽ. Qđ declarat Tho. ꝭa ꝭe. q. 130. ar. 7. di. Securitas dr̃ p remo tionẽ huiꝰ cure quẽ timor ingerit. ⁊ iõ im portat quãdã securitatẽ ai a timore sicut fi duciã ĩportat quoddã robur spei sic ãt spes directe ptiet ad magnanimitatẽ ita timor directe ptinet ad fortitudineʒ ⁊ iõ sic fidu cia imediate ptinet ad magnitudinẽ: sciẽn dũ tñ ẽ q̃ sicut spes ẽ cã audacie ita timor ẽ cã desperatiõis ⁊ iõ sicut fiducia existẽti pertinet ad fortitudinẽ inquantũ vtitur audacia ita ⁊ securitas existẽti ptinet ad magnanimitatẽ inquãtũ repellit despatio nẽ. Est igiꝭ securitas itimiditas mali ꝭʒ il lud tertio ethi. fortis ẽ intimidꝰ mali. Est eni hitus ꝭm quẽ iminẽtes icomoditates ⁊ rei inchoate affines n̄ formidãtur ⁊ coar tat hec descriptio securitatẽ ad itimiditatẽ que ẽ pꝰ rei incohationẽ. ⁊ comẽdaꝭ nobis

exēplo leonis iuxta illō puer.28. Iust⁹ vt leo cōfidēs absqꝫ tiore erit. ⁊ puer.30. Leo fortissim⁹ bestiaꝝ ad nulli⁹ pauebit occursū. ¶ Quātū ad ꝭm ō securitate qō dr̄ ꝯ riatio sciēdū ē ꝙ ipsa inordiatio tiori ꝯdic̄ ⁊ expellit eū ꝯ quē dic̄. Seneca ad Lucil. Nos ad ꝓsentiā nō optamus ſꝫ cogitatōes i lōginqua ꝓmittim⁹. Et iteꝝ dic̄ plura sūt que nos terrēt q̄ꝫ que ꝓmūt. ⁊ sepi⁹ opinione q̄ꝫ re laboram⁹ iō tibi ꝑcipio ne sis miser añ tp̄s cū illa que valde iminētia expauisti fortassis nunq̄ꝫ vētura. h̄ ille q hortatur ad securitatē ꝯ timorē ꝓdictū ad quaꝫ quidem securitatē tria potissime valent. ¶ Primū est diuturnitas pñie. vñ inquit Grego. Si in penitētē cū longa mortis anxietate fuerit formido cōsumpta quedā iā de presūptiōe venie securitas nascit̄. h̄ ille. ¶ Scōm ē contēpt⁹ boni trāsitorij: vnde Augu. i libro de li. ar. dicit Nemo securus ē in his bonis que pōt inuit⁹ āmittere virtutē āt ⁊ sapientiā nemo āmittit inuit⁹ qui bona trāsitoria contēnit mala pene trāsitorie non metuit. vnde ⁊ Seneca dicit Desines timere si sperare desieris. ¶ Tertiū ē amor eterni boni vnde puer. 28. dr̄. Iusti securitas leoni cōparatur super que verba ait Gre. Quia cū q̄slibet aduersitates insurgere cōspicit ad mentis sue confidentiā redit ⁊ scit q: vincit q: illū diligit queꝫ nemo inuitus amittit. h̄ ibi. Quantū ad tertiū de securitate qō variatio sciendū ē ꝭm tho. vbi supra imediate in solutiōe secūdi argu. ꝙ securitas ē comēdabil' ⁊ reprehensibilis. Securitas laudabilis est quādo qs deponit curā prout dꝫ ⁊ in quibus timere non oportet de qua dr̄ prouer.15. Secura mens quasi iuge cōuiuiū ⁊ Grego. i mora. dicit. Quisquis ad secure vite ꝓcepta se dirigit pculq̄ꝫ vite eterne ꝓmia percipiat hic iam initia secure ⁊ perpetuū felicitatis degustat. Hec ille. q etiā ait. Ibidem. Quasi ꝯtinuatio ē refectōis securitas trāquillitatis. Est. n. talis securitas sequella virtutū. quia idē Grego. ait. Duꝫ virtutes menti letitiā pariūt. quandā etiā securitatē gignunt. hec ille. ¶ Securitas vero reprehensibilis est securitas temeraria: vt ē eorum qui sic sunt securi in hoc proceloso mari huius mūdi quasi iam tenerēt portū ꝯ quos Ber. in sermonib⁹ inqt. Nunq̄ꝫ est securitas fratres neqꝫ i celo neqꝫ in paradiso multomin⁹ in mondo. in celo cecidit angelus in ꝑsentia diuinitatis Adā ō loco voluptatis iudas in mūdo in collo saluatoris. Et grego. in mora. inqt. Sepe quē certamine sue tēptationis superare nō valuit sua deteri⁹ securitas tradit ⁊ vnde se cadere pertimescit. quādoqꝫ tandē vim fortius stare accipit. ¶ Itē hieronim⁹ dicit. Nulla securitas est viuo serpente dormire qui hꝫ hāc securitatē facile a dyabolo vincitur Preterea ē securitas rephensibil' qñ ē sociata negligētie vñ Grego. i quadā omel. dicit pleriqꝫ pigri remanent ad exercēda bōa ꝑcipue q: valde sibi securi q: nulla cōmiserūt mala grauiora. Et iteꝝ idē ait. dū mēs secura reddit̄ i torporē laxat̄. Mater negligētie. solet cē securitas. hec ille. Postremo securitas reꝑhēsibil' est coꝝ q picula futura nō ꝓuidēt ō quoꝝ securitate scribit̄ Job.21. Dom⁹ coꝝ secure sūt ⁊ placate ⁊ ita ducunt dies suos i bonis ⁊ in puncto ad inferna descendunt. Et Ecclesiastici. 8. dicitur. Quia nō profertur cito cōtra malos sentētia filij hominū absqꝫ vllo timore perpetrāt mala ⁊ ita sunt impij q ita securi sūt quasi iustoꝝ facta hēant. Et ille Lu. 12. hac securitate decipiebat̄ cui dictum est Stulte hac nocte repetent animam tuam ⁊ sic pꝫ qd dicendū sit de securitate. Circa ꝭm pricipale hui⁹ ptis ō magnificētia tria vtriqꝫ notanda sunt. s. descriptio. Cōnexio. Opatio. Quātū ad primū. s. dictū ōscriptio sciēdū ꝙ tulli⁹ sic describit eā i pria rheto. di. Magnificētia ē reꝝ magnaꝝ ⁊ excelsarum cū ai ampla quadā ⁊ splēdidissima ꝓpositione inchoatio atqꝫ administratio.

Ex qbus verbis claret q magnificentia q̄n̄qz dr̄ negotiorū difficiliū et preclarorū cōsumatio. et hoc ē qd̄ vult Macrobius q̄n̄qz ēt sic sumitur q ad eam ptinet nō solum cōsumatio preclarorū negotiorū sed ēt inchoatio vt pz i dicto Tullij. Et ideo quā doqz est specialis virtus et q̄n̄qz non. Qd̄ declaratur a btō tho. sa se. q. cxxxiij. Nā cū ad Magnificentiā pertineat facere aliquid magnū vt dictū est. Facere āt. dupliciter pōt accipi. s. ppie et coiter. Proprie facere dr̄ aliquid operari in exteriori materia sicut facere domū vel aliqd huiusmodi. et sic ē virtus. q: operari aliqd magnū ex quo sumit nomen magnificentie ppie pertinet ad rōnem virtutis et ē specialis virtus. Opus eni factibile pducitur ab arte in cui⁹ quidē vsu pōt attendi vna ratio specialis bonitatis qd̄ ipm opus factum per artē sit magnū. s. in quantitate pretiositate vel dignitate et iō est specialis virt⁹. Cōiter autem dr̄ facere p quacunqz actione siue transeat in exteriorē materiā sicut vrere et siccare siue maneat in ipso agente sicut intelligere et velle. et sic magnificētia nō est specialis virtus. Quantū ad sm qd̄ dr̄. Conexio viden. an ipsa magnificentia pertineat ad fortitudinē quia ipe Tullius et Macrobi⁹ ponūt eā partē fortitudinis qd̄ declarat tho. vbi supra arti. 4. di. q magnificētia sm q est specialis virtus nō ponitur pars subiectiua fortitudinis qr non cōuenit cū ea in materia sz ponit pars ei⁹ inquantū adiungitur ei sicut virt⁹ secūdaria pricipali ad qd̄ duo reqrūtur. vnuz est q secūdaria cōueniat cū principali. Aliud est vt in aliquo excedat ab ea. Magnificētia vero cōuenit cū fortitudine in hoc q sicut fortitudo tendit i aliquod arduū et difficile ita ēt et magnificentia. vñ ēt videtur esse in irascibili sicut et fortitudo sz magnificentia deficit a fortitudine in hoc q illō arduum in qd̄ tendit fortitudo hz difficultatem ppter periculū qd̄ iminet persōe arduum autē in qd̄ tendit. Magnificentia hz difficultatē ppter dispendiū rerū qd̄ est mīn⁹ q̄z periculū psone. ponit ergo magnificētia ps fortitudinis aliquo modo. Quātum ad tertiū de magnificentia qd̄ dr̄ operatio sciendū est q opera magnificētie distinguuntur in pace et in bello. In pace sm prelationē tria ad eā pertinēt. ¶ Primū vt sic vtilitatē ciuium tueantur vt ad eam refferāt quicqd agunt comodorū suorū obliti. ¶ Secundū est vt totū corp⁹ ciuitatis curent ne dum partē aliquā tuen. reliquā deserāt hec duo documēta platonis ponit Tulli⁹ libro prio de offi. ¶ Tertiū est vt contentionē caueant. dicit eni plato similiter facere eos q inter se cōtendunt nautis vt vz ciuitatē non administrent. Nā si naute certarēt tēpore tempestatis qs eorum potissimum gubernaret quasi. d. nullus. In bello aūt magnificētie opera sunt multa. ¶ Primū est ea intentione suscipe bella vt sine iniuria i pace viuatur vñ Aug. ad Bonifaciū dicit. Bellū geritur vt pax habeatur esto ergo in bello pacificus vt eos quos expugnas ad pacis vtilitatem vincendo perducas. ¶ Secundū est ante aggressionē belli adhibere diligentē preparationē in omnibus necessarijs. vñ Seneca Longa inqt belli preparatio celerem affert victoriā. ¶ Tertiū est timere turpitudinē supra mortē plus ad honestatē q̄z ad salutē tēporalem spectare. ¶ Quartū est postq̄z ad bellū ventū fuerit hortando bonā indolē elligere mō laudibus aios afficere modo admonitionib⁹ desidiā excutere. ¶ Quintum est in cōcursu ad primos impetus accurrere inclinatis opem ferre. labētes fulcire. ¶ Sextū est habita victoria saluare eos q nō crudeles fuere. ¶ Septimum ē pacta cū hostibus suare exēplo Athilij reguli q pstitit iuramenta redeundi. et supliciū maluit perferre q̄z fidē factā frangere et sic pz qd dicēdū est de magnificētia. ¶ Circa tertiū videlicet de tertia

parte fortitudinis.s.Constantia tria vidē da sūt.s.Notificatio diuersificatio.integra tio.¶ Quantū ad primū de notificatione vȝ.pōt sic notificari seu describi.Constātia est animi stabilitas firma ⁊ in p̄posito per seuerans.Que attendit circa res terribi les ⁊ ad sustinendū difficiles que ledunt naturā.⁊ ideo ad fortitudinē ptinet. Et no ta q̄ constantie ē seruare mediū inter mu tabilitatem seu leuitatem ⁊ ptinatiaȝ:quo rum vtrūqȝ ē reprehensibile.vnde Apost. 2.cor.i.c.ait.Nunquid leuitate vsus sum. aut que cogito s̄m carnē cogito vt sit apō me est.⁊ non ē.q.d.non.Et de filijs israel le git numeri.19.Quod ad imperiū dn̄i pro ficiscebant.⁊ ad imperiū eius figebant ta bernaculum:q.s.a p̄posito recedendū est cum creditur deo displicere ⁊ similiter in eo p̄seuerandum cū creditur deo placere. vnde tullius li. de offi.i.laudans constan tiam inquit.Fortis animi ⁊ cōstantis ē nō perturbari in rebus asperis nec tumultuā tem de gradu deici:sed p̄senti animo ⁊ con silio vti:nec a rōne discedere. Et Oratius in li.carminū inquit. Equā memēto in re bus arduis seruare mentē.Justū ⁊ tenacē virum non ciuium ardor praua iubentiū. Nō vultus inst.itis tyramni mēte quatit solida.hec ille.Et Boe.li.i.de conso. dicit. Qui cecidit stabili non erat ille gradu. ¶ Quantum ad s̄m dictum diuersificatio sciē. s̄m tho.s̄a s̄e.q.138.ar.3.q̄ constantia ⁊ p̄seuerantia in aliquo cōueniunt: ⁊ in ali quo differunt.cōueniunt qdem in fine: q: ad vtranqȝ pertinet firmiter p̄sister̄ in bo no differt aūt in ea que difficultatem affe runt ad p̄sistendum in bono.Nam virtus p̄seuerantie facit firmiter p̄sistere in bono ꝯ difficultatem que p̄uenit ex diuturnita te actus.Constantia aūt facit firmiter cō sistere in bono ꝯ dificultatē que p̄uenit ex quibuscunqȝ alijs exterioribus impedimē tis.⁊ ideo principalior p̄s fortitudinis est p̄seuerantia q̄ȝ constantia:quia difficultas que est ex diuturnitate actus est essentior actui virtutis q̄ȝ que ē ex exterioribus im pedimentis ⁊ q̄zuis in magnis operibus p̄sistere difficilius sit q̄ȝ in p̄uis tamē diu p̄sistere hȝ difficultatem ⁊ si nō ex magni tudine act⁹ quā qdē respicit magnificētia habet tamen ex diuturnitate quā respicit p̄seuerantia.Et ideo constantia pōt ad p̄se uerantiam ⁊ magnificentiā pertinere: que sunt fortitudinis ptes. ¶ Quantum ad tertiū de.cōstantia qō dr̄ integratio scien dum ē q̄ ad ipsam ptinere videnṫ septeȝ. ¶ Primū ē conscientie limpiditas q: vbi ē peccatum non pōt esse constantia. vnde post peccatū caym dictū ē Gen.4.vagus ⁊ p̄fugus eris sup terram.Et Isa.57.cor im pij.q.m.fer.qō quiescere non pōt. Et tre.i. peccatū peccauit Jerusalem.p̄pterea insta bilis facta ē.Et de habentibus p̄sciam fere nam dr̄ in ps.Nō dabis in eternū fluctua tionem iusto.Et Job.xj.scribiṫ. Si iniqui tatem que ē in manu tua abstuleris a te. tunc leuare poteris facieȝ tuā sine macula ⁊ eris stabilis.¶ Secundū ē stabilitas in tellectus que variaṫ s̄m diuersas sp̄ēs co gitationū:quedam.n.stabilitas ē in his q̄ sunt fidei ad q̄ȝ mouemur ad ephe.4.c.nō simus p̄uuli fluctuantes vt circūferamur omni doctrine vento. ¶ Tertiuȝ ē equani mitas in vtraqȝ fortuna.vn̄ Tullius inq̄t p̄clara ē equanimitas in omni vita idēqȝ semp vultus eademqȝ frōs vt ꝺ̄ socrate ac cepimus.Sed p̄ oppositum prouer.15. cor stultoruȝ dissimile erit. ¶ Quartum ē fir mitas circa ea que desideranṫ.Nam qdaȝ adeo sunt inconstantes vt fere nunq̄ȝ sciaṫ quid desiderent ⁊ quid velint. de quibus poeta inquit.Quod petijt spernit: repetit qō nuper obmisit.Diruit hedificat mutat quadrata rotundis.Et ideo Seneca i qua dam epistola inquit.Ante omnia hec cura vt constes tibi quotiens experiri voles an q uid sit obserua an eadem velis que habe ri mutatio voluntatis indicat mitare atqȝ

alibi apparere. ¶ Quintū est stabilitas in loco que multū facit ad stabilitatez animi vnde Ber. ad fres ð monte dei inquit impossibile ē hominem fideliter figere i vno animū suum qui non prius alicui loco perseuranter affixit corpus suum. Et ideo Ec. xi. dr̄ confide in deo: ⁊ mane in loco tuo ⁊ lu. x. Nolite transire de domo in domū. Et i. cor. is. Fres stabiles estote ⁊ imobiles. ⁊ prime ad thes. 4. Rogamus vos fres vt operam detis vt quieti sitis instabilitas enim quantū ad locum deo displicet homini vero ē periculosa. vnde Jere. xiiij. dicit. Dilexit mouere pedes suos ⁊ nō quieuit. ⁊ dño non placuit. ¶ Sextum ē firmitas cōtra ventos tentationū de qua commendatur Johan. bap. Mat. xj qñ dixit domin⁹ quid existis in desertū videre arundinem vento agitatam. Et ecōtrario pphā inquit. Non sic impij non sic. sed tanq̄z. p. q. p. u. a f. terr̄. vnde ecc. 5. dr̄. Nō ventiles te in omnem ventū. ¶ Septimū ē stabilitas i operatione. vnde Seneca dicit, melius ē vt pposita custodias q̄z vt honesta pponas. ⁊ sic pz fortitudinem esse comendabilē quia multe virtutes ad eam ptinent ⁊ h̄ sufficiant pro principali huius sermonis.

¶ Pars s̄a huius sermonis in qua declarat q̄ fortitudo est excellens virtus ⁊ s̄m quid preclarissima inter multas virtutes morales.

Secundo ad comendationē fortitudinis attendenda ē eius excellentia ⁊ dignitas. Nā disceptant inter se doctores que virtutū cardinalium ⁊ moralium esset maior dignior ⁊ p̄clarior. ¶ Ad quorū declarationē sciendū s̄m tho. s̄a se. q. cxxiij. ar. ij. ⁊ in. 3. ethi. c. 18. Quod sicut dicit beatus Aug. 6. de trinitate in his que nō mole magna sunt vt in spiritualibus idem est esse maius quod melius. vnde virtus aliqua tanto ē maior quanto ē melior bonum aūt hominis s̄m diony. est bonum rōnis ⁊ ideo illa virtus est melior vbi bonum rōnis magis viget. vnde inter virtutes morales prudentia ē potior ceteris qr bonum rōnis essentialiter habet eo q̄ ipsa est perfectio ratiōis. ⁊ iusticia fortitudo ⁊ temperantia a prudentia bonum rōnis participant post prudentiaz. Justicia alijs potior ē quia i omnibus rebus humanis iusticia efficit ponit ⁊ constituit ordinem ratōnis. Quod autem ē effectiuum boni rōnis nobilius est eo q̄ ē exclusiuum impedimenti vt fortitudo ⁊ temperantia faciūt. ¶ Tertio loco potior ē fortitudo quod ostēdo triplici rōne. s. Stabilitatis. difficultatis ⁊ cōis vtilitatis. ¶ Primo rōne stabilitatis inquantū fortitudo tenet voluntatem firmā in bono rōnis contra timores periculorū mortis q̄s sancti fecerunt. vñ sanctus gre. in quadam omel. dicit fortes facti sunt sancti timorem domant spūm roborant virtutibus coruscant terrena despiciūt celestia appetunt occidi possunt flecti aūt nequeūt nec sustinere falsa per infirmitatem metuunt nec lesi a veritate vnq̄z conticescunt. ¶ Secundo rōne difficultatis. Nam laus virtutis maxime in hoc consistit q̄ aliqs bene operetur circa difficilia quia virtus est circa arduū ⁊ difficile arguo. ergo sic. Quanto virtus ē circa magis difficile tanto ē potior ⁊ laudabilior: sed difficilius est sustinere tristia q̄z abstinere a delectationibus quod pertinet ad temperantiaz. ergo fortitudo ē laudabilior tēperantia. ¶ Tertio ratione vtilitatis sic quanto virtus est vtilior tanto ē excelsior: sed fortitudo est vtilior liberalitate quod patet quia liberalitas ē vtilis in quibusdā particularibus beneficijs. Fortitudo autem habet generalem vtilitatem ad seruandum totum iusticie ordinē in rebus domesticis ⁊ ciuilib⁹ vt ph̄s p̄mo Rhetorice dicit q̄ iusti ⁊ fortes maxime amant quia maximē sunt vtiles in bello ⁊ pace. vnde Ambr. p̄mo de

offi.dicit. Non mediocris animi ē fortitu
do que sola defendit ornamenta virtutum
omnium ⁊ iudicia custodit ⁊ que inexpu
gnabili prelio aduersus omnia vitia decer
tat inuicta ad labores fortis ad pericula ri
gidior aduersus voluptates auariciam fu
gat tanq̄ labem quandam que virtutem
effeminat. hec ille. Qualiter autē sit diuer
simode fortitudo iniustis ⁊ peccatoribus.
ostendit Greg. li.8.mora.di. iustorum forti
tudo ē carnem vincere proprijs voluptati
bus cōtraire delectationem vite presentis
extinguere huius mūdi aspera pro eternis
p̄mijs amare prosperitatis blandimēta cō
temnere aduersitatis metū in corde supera
re econtrario reproborū fortitudo ē transi
toria sine necessitate diligere: cōtra flagel
la cōditoris insensibiliter pdurare ab amo
re rerum temporaliū nec aduersitate quie
scere ad inanem gloriam etiam cū vite de
trimento peruenire mala augmēta exqui
rere bonorū vitam non solū verbis ac mo
ribus: sed etiam gladijs impugnare in se
ipsis spē ponere i iniquitate quotidie sine
vllo desiderij defectu perpetrare. hec ille.
⁊ sic breuiter pars 2a principalis p3.

¶ Pars tertia huius sermonis i qua co
mendatur fortitudo pp̄ter admonitionē
⁊ inductionem triplicis scripture.

TErtio ad comendationē fortitudi
nis attendēda ē multiplex scriptu
re admonitio ⁊ inductio ad amplexandā
enim fortitudinem triplici doctrina ⁊ auc
toritate inducimur. s. diuina. Autentica: ⁊
philosophica. ¶ Primo inducimur auctori
tate diuina. s. no. ⁊ ve. testamenti sic discur
rendo. ¶ Confortare ⁊ esto robustus ⁊ no
li timere. Josue primo capi.
¶ Cōfortatus ē dauid in deo primi re.30.
¶ Confortamini ⁊ non dissoluantur ma
nus vestre erit enim merces operi ve
stro. 2.paral. xv.
¶ Cōfortamini ⁊ agite diligēter ⁊ deus
erit vobiscum in bonis 2 paral. 19.
¶ Forti animo esto in proximo est vt a
deo con. c. Tho. v.
¶ Tenebit iustus viā ⁊ mundis manibus
addet fortitudinem Job.17.
¶ Fortitudinē meā ad te custodiā. ps. lviij
¶ Domus iusti plurima fortitudo. puer.15.
¶ Mulierē fortē quis inueniet. procul. ⁊ d
vltimis finibus p̄tium eius. puer.31.
¶ Vlulate naues maris q2 deuastata est
fortitudo vestra Jsaie. xxx.
¶ In silētiō ⁊ i spe erit fortitudo vr̄a isa.30
¶ Filii confortamini ⁊ viriliter agite i le
ge: quia cum feceritis que vobis precepta
sūt in lege ipsa gloriosi eritis. pmi mac.2.c.
¶ Cum fortis armatus custodit atrium
suum in pace sunt oia que possidet Lu.xi.
¶ Fratres confortamini in domino ⁊ in
potentia virtutis eius ephe.6.
¶ Stefanus autē plenus gratia ⁊ for. f.
s. magna Act.6.
¶ In christo Jesu modicum passos ipse
pficiet confortabit cōsolidabitq3. prie pe.5.c.
¶ Scribo vobis iuuenes quoniam fortes
estis ⁊ vbū dei manet in vobis. prie Jo.2.
¶ Secundo ad hoc idem inducimur au
ctoritate autentica. i. sanctorum doctorum.
¶ Augustinus in epistola ad Hieronymū
inquit. Qui vera virtute fortis est nec te
mere audet: nec inconsulte timet. Et in li.
83. q. addit. Nemo est qui non magis do
lorem fugiat q̄ affectet voluptatem quan
do quidem videmus imanissimas bestias
a maximis voluptatibus doloris metu ex
terreri. hec ille. ¶ Ambro. libro primo de
offi. dicit Non mediocris animi est forti
tudo: que sola defendit ornamenta virtu
tum. ⁊ iusticiā custodit: ⁊ que inexpugna
bili prelio aduersus omnia vitia decertet
inuicta ad labores fortis ad pericula ⁊ ce
tera. vbi supra diximus. Et in epistola ad
Simplicianum inquit. Idem. Stultus si
cut luna mutatur. sapiens autem non

metu frangitur non potestate mutatur non attollitur prosperis: non tristibus mergitur: vbi.n. sapientia ibi virtus.hec ille. Hieronymus sup Joel ait iusti et fortis viri est: nec aduersis frangi:nec prosperis subleuari sed in vtroqz moderatus conseruari. Et super. Amos idez inquit. Fortitudo corporis imbecilitas é aie et rursuz ibecilitas corporis fortitudo aie. ¶ Grego.quoqz in.5.mora.inquit. Tāto se vnusquisqz ad fortitudinem se pfecisse verius demonstrat quāto aliena mala robustius tollerat. nam min⁹ in se conualuit:quē iniquitas consumit qui in eo qp fere cōtrarietatem nō valet pusilanimitatis sue gladio cōfossus iacet.h ille. Qui ét.8.li.mor.ait. Nonnūqz culpa fortiū occasio fit virtutis et peccati occasio culpa infirmorū. Sicut.n.in fluente aqua paulatim terra consumitur sic leuiter subripiente vitio ét mens fortis absorbetur.hec ille. Ber. ét cōmendans fortitudiné cum alijs uir. car.ait sic bon⁹ circuitus si iusticia querit prudentia inuenit. Fortitudo obtinet temperantia possidet.vt sit iusticia in affectu prudentia in intellectu. Fortitudo et temperantia in affectu.hec ille. ¶ Tertó ad hoc idē prouocamur auctoritate phica. Tullius in prima Rhetorica inquit. Fortitudo cuz ad prospera iocunda pronū facit potius cōmunem vtilitatem qz sua propria comoda attendit sicut eni sapiētia remota iusticia é calliditas potius qz sapientia appellanda:sicut alias ad periculū paratum si sua cupiditate non cōi vtilitate impellitur temeritatis potius qz fortitudinis nomen habz.hec ille. Aristo.in tertio ethicorū confirmat dicta in pte precedenti ad comédationem ipsius fortitudinis di. Fortitudo é laudabilior qz temperantia:qr laus virtutis é in hoc qp aliquis operetur circa difficilia bene difficilius autez é sustinere tristia quod é fortitudinis qz abstinere a delectationibus qd é temperātie.hec ille. Seneca vero in epistola.55.ait. Fortes qdem et paratissimi effundere sanguinem suū alienū videre nō possunt. Alij facilius gladiuz recipiunt qz videant.hec ille. Cassiodorus vtiqz laudat fortitudiné in epi.23.di. latet sub otio laudabilis fortitudo:et dum se probandi non hz spatiuz oculta é lux tota meritorū ppter que oia Lactantius in.5.di.insti.aduer.gen.inquit. Timidi et imbecilis é animi ante dolorem metuere aut egestatem aut morté que oia quisqz nō exhorruerit fortissimus iudicatur:qui deum metuit illa oia non metuit.hec ille. Estote.ergo fortes in bello et.p.c.a.serp.vt hic grām et misericordiam:et in futuro gloriam sempiternā adinenire positis ipo prestante:qui omniū virtutum exéplar et nostra prorsus fortitudo é dñs vz.noster Jesus christus:qui mortez nrām:sua superans morte:sedet ad patris dexteram in secula seculorū. Amen.

¶ Feria quarta maioris hebdomode.de quiditate et dignitate ac diuersitate virtutis pacientie bone et male. Sermo.66.

Si possibile é transeat a me calix iste verūtamen non mea: sed tua voluntas fiat. Scribuntur hec verba lu.22.et in euangelio occurrentis fer. Congruuz valde é frēs carissimi:vt expeditis que de fortitudine in generali et aliqualiter in prticulari dicenda erant ad singularem ptium suarz considerationem transeamus claret in sermone superiore plures eé fortitudinis species quarū precipua é pacientia vt patet p Tull'.in Rhetorica ad quam vt euidenti⁹ infra aperietur ptinet mala equanimiter pati ab alijs illata.verū qr i malis que ab alijs inferūtur precipua sunt et difficilima ad sustinendum illa que pertinent ad periculum mortis circa que é fortitudo. quasi vendicans sibi id quod principalius é in

[illegible]

hac materia. ⁊ ideo pacientia adiungitur ei sicut secūdaria virtus principali: quam virtutem singulariter prosecutus est dñs Jesus christus qui psentiens sibi acerbissime mortis ingruere dispendium: sensualitate reluctante verbum ppositum di .Si possibile ē.⁊c.tamen pacienter ⁊ volūtarie tollerans voluntati patris se commisit adiū gens.verūtamen non mea ⁊c.exēplo cui⁹ hortatur nos ad pacientiam Ciprianus in epistola ad fřes de bono pacientie dicens Si dñs nobis ⁊ pater deus ē sectemur pacientiā domini pīter ⁊ pŕis: quia ⁊ seruos oportet esse obsequentes: ⁊ filios nō decet esse degeneres.hec ille de qua paciētia tā tum tria in psentiarum grā breuitatis dicemus.¶ Primū quorum dr̄ diffinitio. ¶ Secundū significatio . ¶ Tertium auxiliatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur ꝙ pacientia ē tollerantia malorū ab alijs illatorum.

Primo ergo principaliter de paciētia agentes ab eius diffinitione initiū sumamus: quia vt sepe diximus. diffinitio ē rei esse iudicādo seu manifestādo . triplex enim reperit̄ huius virtutis diffinitio.¶ Prima ē Greg. sup euangelium lu.21.cap.ibi in pacētia vestra ⁊c. dicit sic. Pacientia ē aliena mala equanimiter perpeti ⁊ nullo malo animo in aliquē ad vindictam moueri.¶ Secunda ē lactantij in 5.di.insti.aduer.gen. di. pacientia ē malorum que aut inferuntur aut accidunt cum equanimitate platio.¶ Tertia ē Tullij in prima Rhetorica di. pacientia ē honestatis siue vtilitatis causa rerum arduarum ac difficilium voluntaria vel diuturna perpessio.¶ Ad quarum diffinitionum declarationem tria per ordinem notanda sunt. ¶ Primo notandum est secundum tho. 2a 2e.q.136.ar.primo.Quod quedam sunt passiones mentis que quantū ē de se nate sunt seu apte voluntatem impedire.ne voluntas sequat̄ rectitudinē rōnis.Et hoc dupliciter . ¶ Primo modo . Inclinando voluntatem ad aliquid contra ordinē rationis ppter aliquod delectabile quales passiones sunt intemperantia ⁊ gula. Nā intemperantia inclinat voluntatem ad aliquid ꝯ ordinem rōnis ppter aliquod delectabile carnale.s.ad sequenda delectabilia carnis. Gula ēt scilicet gulositas ⁊ ebriositas inclinant ad sequēda delectabilia cibi ⁊ potus ꝯ ordinem rationis.¶ Secundo modo passiones impediunt voluntatē ne sequatur rationis ordinem retrahendo eā ab aliquo bono propter aliquod arduum: vel difficile quales passiones sunt timiditas impacientiētia: vel molities.Nā timiditas impedit vel retrahit voluntatē ne subeat aliqua difficilia puta pericula mortis ppter maiora mala vitanda dictat enī ⁊ vult ratio ꝙ elligant̄ ⁊ sustineant̄ minora mala vt euitentur maiora quod timiditas impedit.⁊ hoc simile faciunt impaciētia ⁊ molities. Cōtra istas quatuor passiones sūt quatuor virtutes eas refrenātes. ¶ Primo enim tēperantia refrenat cōcupiscentias delectationum carnis. ¶ Secūdo sobrietas refrenat ⁊ moderat̄ concupiscentias delectationū gustus .s.cibi ⁊ potus.¶ Tertio fortitudo refrenat timores circa pericula mortis.¶ Quarto paciētia refrenat tristiciam ⁊ dolorem aliorū malorum vbi nota ꝙ tristicia ē duplex.s. dei ⁊ seculi.Tristicia autem que est ₛm deū operatur tria.Primo punitionē de peccatis pteritis cautionem de futuris.Et saluationem de eternis stabilē.Ecōtrario tristicia seculi que ē de amissione rerum tpalium.s. filiorum vel aliorum non pp deum sed propter amorem inordinatum operat̄ mortē corporalem: quia multos occidit tristicia. vel spiritualē: quia ex nimia tristicia multi peccant mortaliter vel eternalem vt pa

ret de iuda qui pñia ductus laqueo se suspendit. Et ideo contra hanc tristiciam esse pacientia que bonum rationis conseruat ne voluntas in aduersis succumbat. vnde Augustinus in libro de paciētia eam diffiniens dicit. Pacientia est virtus qua mala equo animo tolleramus. quod ita exponitur. paciētia est virtus qua mala .i. aduersa equo animo .i. sine perturbatōne animi tollerамus in qua omnia mala tolleramus: vt ad meliora perueniamus. ¶ Est insuper sciendum ꝙ licet diffinitio Greg. videatur complecti solam tollerantiaȝ malorum a proximo illatorum. tamen omnia ⁊ quecunqȝ aduersa oportet pacienter ferre. Nam ecclesia. ẟo dicitur Fili accedens ad seruitutem dei sta in iusticia ⁊ timore ⁊ prepara animam tuam ad tētationem: deprime cor tuum ⁊ sustine. propterea lactantius in sua diffinitione omnia comprehendit ⁊ quecunqȝ inferuntur. ⁊ omnia que accidere possunt. De qua paciētia ideo dicit Ciprianus in epistola preallegata. pacientia est que nos deo ⁊ comendat ⁊ seruat ipsa est que iram temperat que linguam refrenat que mētem gubernat pacem custodit: disciplinam regit: libidinis impetum frangit tumoris violentiam comprimit: incendium simultatis extinguit. Cohercet potentiam diuitum inopiam pauperuȝ refouet: tuetur in virginibus beataȝ integritateȝ in viduis laboriosam castitatem. In coniugatis ⁊ maritatis indiuiduam caritatem facit humiles in prosperis: ⁊ in aduersis fortes. Contra iniurias ⁊ contumelias mittes docet delinquētibus cito ignoscere: si ipse delinquas diu ⁊ multum rogare: tentationes expugnat persecutiōes tollerat passiones ⁊ martyria consumat ipsa est que fidei nostre fundamenta firmiter ponit. Ipsa est que incremēta spei sublimiter prouehit ipsa actum dirigit vt tenere possimus viam Christi dum per eius tollerantiam gradimur ipsa efficit: vt perseueremus filiȷ̈ dei dum pacientiam patris imitamur. hec ille. ¶ Secundo notandum est ꝙ pacientia debet habere tollerantiam quietam ⁊ pacificam. alias non est virtus vt patet in damnatis debet enim esse pacifica tam intrinsice q̄ȝ extrinsice. vnde Grego. 36. omel. dicit. Qui enim sic proximi mala portat: vt tamen tacitus doleat ⁊ tempus digne retributionis querat pacientiam non exhibet: sed ostendit scriptum quippe est. Caritas paciens est benigna ē. paciens namqȝ est vt aliena mala tolleret benigna vt ipsos: quos portat amet. hinc per semetipsaȝ veritas dicit. diligite inimicos vestros ⁊ .o .p p. ⁊ .c. u. benefacite. h. q. u. oderunt. virtus itaqȝ ē coram hominibus aduersarios tollerare sed virtus coram deo diligere qui ı hoc solum deus sacrificium accipit: quod ante eius oculos in altari boni operis flama caritatis incēdit. hec ille. ¶ Tertio notandum est. Quod triplex pacientia reperitur scilicet. Mūdana. dyabolica ⁊ sancta siue diuina. ¶ Prima est mundana siue vana que est hominum mundanorum: qui multa perferunt pro acquirendis pecuniȷ̈s honoribus ⁊ dignitatibus ⁊ ceteris comodis momentaneis: qui magis diligunt mundum q̄ȝ deum. vnde quadragessima septima di. c. Omnes dicitur. Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt in celestibus debiles pro temporali namqȝ gloria vsqȝ ad mortem desudāt appetunt ⁊ pro re perpetua nec parum quidem in labore subsistunt pro terrenis lucris quaslibet iniurias tollerant. Et pro celesti mercede vel tenuissimi verbi ferre ꝯtumelias recusant terreno iudici toto etiā die assistere fortes sunt in oratione vero coram domino vel vnius hore momento laxantur sepe nuditatem deiectionem: famem pro acquirendis diuitiȷ̈s atqȝ honoꝝ

bus tollerant: et earum rerum se per absti nentiam cruciant ad quas adipiscendas festinant superna vero laboriosa querere tantomagis dissimulant: quantomagis ea tribui tardius putant. hec ille. Tales fuerunt illi stulti romani qui tãta pro lau de humana sustinuerunt. de quibus mul tos enumerat. Augustinus in quinto de ciuitate dei capitulo decimo octauo dicens. ¶ Quid ergo magnum est pro il la eterna celestiqꝫ gloria cuncta huius se culi quelibet blandimenta contemnere. si pro hac temporali atqꝫ terrena brutus po tuit filios occidere quod illa facere nemi nẽ cogit.hec ille vbi etiã narrat de Mani ho cognomento Torquato qui filium occi di iussit qui contra imperiũ pugnauerat patris ac etiam vicerat. Narrat et de Mu tio qui voluntarie dexteram in ardentem aram extendit: quia pro porsena alium oc cidit. Et sic de quãpluribus alijs. ideo po stea concludit di. Itaqꝫ idem ipsi paupe res erant: quorum triumphis publicũ di tabatur erarium nonne omnes christia ni qui excellentiores proposito diuitias su as cõmunes faciũt secundum illud qꝫ scri ptum est in actibus apostolorum: vt distri buatur vnicuiqꝫ sicut cuiqꝫ opus: et nemo dicat aliquid propriũ: sed sint illis omnia cõmunia intelligunt se nulla ob hoc posse ventillare iactantia id faciẽdo pro obtinẽ da societate angelorum cum pene tale ali quid fecerint pro conseruãda gloria roma norum si et alia si qua reperiuntur in litte ris eorum: quando sic innotescerent: quan do tanta fama predicarentur nisi romanũ imperium longe lateqꝫ porrectum magni ficis successibus augeretur. proinde per il lud imperium tam magnum tamqꝫ diu turnum virorumqꝫ tantorum virtutibus preclarum atqꝫ gloriosum: et illorum inten tioni merces quam querebant ẽ reddita et nobis proposita sũt necessarie comotionis exempla vt si virtutes quarum iste vtcũ qꝫ sunt similes: quas isti pro ciuitatis ter rene gloria tenuerũt pro dei gloriosissima ciuitate non tenuerimꝰ pudore pugnamur si tenuerimus superbia non extollamur: quoniã sicut dicit apo. indigne sunt passio nes huius temporis ad.f.g.que. reuellabi tur in nobis. hec ille. ¶ Secunda paciẽtia dicitur dyabolica que.s.est cũ offensa dei vt cũ quis malũ suffert vt mortaliter pec cet vel peccato consentiat. et hec nõ potest dici necest virtus: sed peruersitas et mali gnitas et tanto quanto grauiora tollerant tanto etiam peccatum aggrauatur: quia si cut aduersa tollerare propter deum ẽ vir tus pacientie. et diuine caritatis et tãto ma ioris est indicatiua quanto maiora tollerã tur. Et ideo per consequens tãto maioris indicatiua damnationis: quanto pro pecca to maiora sustinentur: quia sicut pacientia in bonis tanto maioris ẽ mercedis quan to grauioris laboris. iuxta illud .i.corin.3. vnusquisqꝫ pro.m.ac secundum su.laborẽ. ita et tollerare aduersa ad operanda pecca ta tanto ẽ grauioris damnationis quanto durioris periculi et laboris. Quia pro.m. p.e .r .p. modus deuteronomij vigesimo quinto. Nam et Augustinus dicit in libro de pacientia. In illis laudanda est pacien tia qui mala ferunt vt mala non cõmittãt non autem in illis qui mala ferunt vt ma la faciant. hec ille. Item pacientia dyabo lica est cum quis non corripit. et castigat peccantes per fraternam seu iudicialem correctionem secundum quod potest et per tinet ad officium suum. et hec non est pa cientia sed vitium damnose negligentie: quia error cui non resistitur approbatur. ¶ Et octuagessimasexta di. dicit. Facien tis dicitur. Facientis proculdubio cul pam habet: qui quod potest corrigere negligit emendare. ¶ Et nota: quod presertim rectores prouinciarum siue.

locorum si tali paciencia non puniunt peccata peccant mortaliter quia peccata non debēt ire impunita. l. Ita vulneratus. ff. ad l. acquil. Et extra de sen. exco. c. vt. Fame. Quis etiam debent fieri tales puniciones ad terrorem aliorum extra de offi. or. Et fragilibꝰ concludo igitur talem pacientiam non esse bonam sed dyabolicam

¶ Tertia pacientia dicitur sancta: quādo s. quis patitur causa honestatis siue vtilitatis vt dicit diffinitio Tullij ⁊ vt deuitet peccata vel vt consequatur bonū aliquod hec ē pacia de qua Mat. 5. dn̄s dicit beati q̄ psecutionē p. propter iu. q. i. e. r. celorum vbi Crisosto. dicit. Nō posuit personā persequentē sed solā persecutiōis cām vt non aspicias quis te percussit sꝫ ꝓpter qd. Nā qui ꝓpter cām dei patitur mercedē martyrij hꝫ. Vbi ēt Hiero. dicit. Signāter addit ꝓpter iustitiā q: mlti ꝓpter sua peccata ⁊ scelera patiūtur ⁊ nō sunt iusti. vn̄ etiā prie Pe. 4. dr̄. Nemo vestrū paciatur quasi homicida ⁊c. Justitia eni ponitur pro oi virtute q: nulla virtus esse pt̄ nisi ēt iusta sit ⁊ ideo ꝓpter iustitiā. vꝫ ⁊ ꝓpter pietatē vt esset defensio pauperum. ⁊c. huiusmodi. Et iō Ciprianꝰ vbi supra assignat differētiam paciētie. di. Examinādis āt nobis atqꝫ explorādis diuersi iportātur dolores ⁊ multiplex tēptationū qualitas irrogat᷑ de iactura facultatū de ardoribꝰ febriū de cruciatibus vulneꝝ de amissione caroꝝ nec aliud magis iniustos discernit ⁊ iustos q̄ꝫ q̄ in aduersis per impacientiā querit᷑ ⁊ blasphemat iniustꝰ paciētia iustus ꝓbat᷑ sicut scriptum ē. In do ore ⁊ in humilitate tua pacientiā habe q̄m in igne ꝓbat᷑ auꝝ ⁊ argētum. Sic Job examinatus ē ⁊ ꝓbatus. ⁊ ad summum fastigiū laudis paciētie virtute ꝓuectus. Quāta aduersus eū dyaboli iactura q̄ꝫta admota tormēta. iactura rei familiaris infligit᷑ numerose sobol' orbitas irrogatur. diues i censu dn̄s ⁊ in liberis pr̄ diuior nec dn̄s factus repēte nec pr̄ est. Accedit vlneꝝ vastitas ⁊ tabescētes artꝰ ac fluētes vermiū quoqꝫ edax pena consumit. Et ita Nec t̄n Job grauioribꝰ ⁊ densis cōflictationibus frāgitur. quominꝰ inter illas angustias ⁊ pressuras suas di benedictio victrice paciētia predicet᷑. hec ille. Ex qbus oībꝰ claret q̄ paciētia ē tollerātia maloꝝ quorūcūqꝫ eā iusta. Et hec ꝑ pria parte principali huius s̄monis sufficiant.

¶ Pars scda huius s̄monis in qua declaratur quante excellētie ac perfectionis sit pacientia.

Secūdo pricipalr̄ viden. ē q̄ꝫte dignitatis ⁊ excellētie sit paciētia. qd̄ tribꝰ rōnibꝰ denumerari pōt. s. Rōne ꝑfectionis. Processiōis ⁊ infusiōis. ¶ Prio rōne ꝑfectiōis dicit eni Tho. s̄a s̄e. q. 136. ar. 2. in corpore. q. ⁊ solutiōe primi arg. q̄ virtutes theolo. q: directiꝰ ordinātur in deum excedūt paciētiā silr̄ prudētia ⁊ iustitia que bonū rōnis directiꝰ ꝯstituūt silr̄ tēperātia ⁊ fortitudo que a maiori ꝑiculo ⁊ ipedimēto retrahūt q̄ꝫ paciētia excedunt eā sꝫ ex alia parte dr̄ esse ꝑfectissima in aduersitatibꝰ tollerādis. Rō huiꝰ est q: paciētia remouet primū malū quo remoto oia alia excludūtur. exēpli gr̄a ex illata iniuria quatuor mala oriūtur. s. Tristitia. Ira odiū ⁊ nocumentum. ¶ Tristitia qdē orit᷑ ex iniuria: inquantū aliqs de ipa tristat᷑ ⁊ dolet ⁊ hāc tristitiā paciētia moderat᷑. Ira ēt procedit ex iniuria inquantū qs ꝯ iniuriantē irascit᷑ ⁊ hāc irā moderat᷑ māsuetudo. Odiū ēt nascit᷑ ex iniuria inquantū qs iniuriātē odit ⁊ hoc odiū tollit caritas. Nocumētū insuꝑ ꝓcedit ex iniuria inquantū qs expetit vindictā. ⁊ tale tollit iustitia. Mō ergo q: paciētia excludit peccatū. s. tristitiā siue dolorē: quo excluso oia mala sequētia ēt excludūtur ⁊ iō dr̄ ꝑfectissima i aduersis tolle

rādis ⁊ sic intelligit̄ illud Jacobi primo pa ciētia pfectū op⁹ hȝ.i.sine paciētia discōti nuat̄ op⁹bonū pteritū a futuro.vl'paciēdo pfecte meret̄ si volūtarie sustinem⁹ vel sic paciētia op⁹ pfectū hȝ.i.pfectā operationē ondit.vñ diu⁹ Hiero.i tractatu de fide dic̄ Nūc iam nob̄ de pacientia ⁊ eius bonis lo quen̄.ē. Est ergo paciētia oium iniuriaꝝ ⁊ passionū tollerātia :⁊ exprobrationū oium sine pcipitatiōe sufferētia quā si q̄s intelle xerit ⁊ habuerit ꝯris vite baiulat bona oia ptinet sorore hȝ spem:⁊ affines ei⁹sunt dēs res bone patitur enī libenter q: sperat ⁊ sperāda tollerat impaciēter enī fert̄ q̄d nō sperat̄ oi āt virtuti paciētia pfertur q̄d spe preunte dignoscit̄ aut si spes fruct⁹pacien tie subsequat̄ hec mr̄e.gaudet fide:guber naculū dñi cōsciaȝ ⁊ ppinquitatē,iñ'gliosi dei testes efficiūtur:dū fide pleni dū dei ti more sollicitī dū cōtinentie discipuli duȝ si lij spei duce sapiētia repiunt̄ deīde cohere des xpi dū illū vsqȝ ad mortē paciētie vir tutib⁹ imitatur.h̄ ille. ❡ Scd̄o paciētie ex cellētia demōstrat̄ rōne pcessionis.Nā ex dignissima virtute procedit. s. ex caritate iuxta illd̄ pme cor.13 .Caritas paciēs ē ⁊ q: a caritate pcedit iō delectat̄ tollerādo ad uersa:ex trib⁹ q: vȝ motū ꝯprimit actū elli cit.⁊ deū ꝯspicit. ❡ Primo enī paciēs dele ctat̄ inaduersis q: motū cōprimit.Nā q̄ꝫto maior ē victoria tāto maior seqtur delecta tio:ſȝ i'tollerādo paciēter aduersa hȝ victo riā de seipso qua nulla maior repitur.Naȝ Aristo.dixit Alex:ā.vince teipsuȝ q: tūc vi cisti eū qui toto mūdo dñatur.Et.16.puer. dr̄.Melior ē patiēs viro forti. ⁊ qui dñat̄ aio expugnatore vrbiū. Cui⁹ rō est q: qui vrbē expugnat vtitur hijs que extra se sūt ⁊ vincit que extra sunt ſȝ q seipm vicit pu gnat ꝯ id q̄d ē ⁊ cū hijs que intra se sunt iō gl'iosior ē victoria. ❡ Scd̄o paciēs dlectat̄ in sustinēdo aduersa q: i eo paciētie virt⁹ actū ellicit:q act⁹ a virtute pcedēs dlecta bilis ē.vnde phs scd̄o Ethi.dicit.Signum generati hitus ē delectabiliter opari .Cuȝ ergo paciēs ad sustinen.aduersa sine ptur batiōe mētis virtute pacie moueat̄ nōsolū mente nō anxiat̄ vel tristat̄ ſȝ potius dele ctatur delectatio āt virtutis delectationē superat aialem.⁊ iō paciens bonū virtutis pferens corporali vite ⁊ oibus ad corpora lem vitam pertinētibus delectatur i tolle rando.ergo ⁊c̄. ❡ Tertio paciēs delectat̄ in tollerādo aduersa q: deum conspicit ex quo oia aduersa efficiūtur delectabilia.vñ ps.Tu es paciētia mea.cuius rō pȝ.Nam diuina grā in aduersis ita mentē ellevat. vt corporis penas non sentiat vt patet de sancto Tiburtio:qui ambulabat super igni tos carbones quasi super rosas.Et d̄ Bea to Laurentio:q tyrāno dixit.disce miser q: carbones isti non tormentū sed refrigeriū mihi prestant .Ecce ergo quia caritas est causa pacientie q̄d bene explicat Cypria n⁹ vbi supra.di .Caritas fraternitatis vin culum est fundamentū pacis ac firmitas vnitatis que ⁊ spe ⁊ fide maior que ⁊ mar tyrij opera precedit.que nobiscum semper eterna apud deum in regnis celestibus p manebit.hec ille.Cum igitur dicat phs se cūdo phisicoꝝ ⁊.5.metha .Effectus assimi latur cause ⁊ eiusdem est conditionis ſȝ ca ritas est virtus dignissima.ergo ⁊ pacien tia ab ea procedens ⁊ pp̄ter hoc digna re putatur ⁊ excellens . ❡ Tertio idem ostē ditur ratione infusionis. Nā pacientia sic a deo infunditur q̄ sine eius gratia habe ri non potest q̄d probatur ſm Tho. vbi su pra ar.tertio rōne auctoritate ⁊ similitudi ne . ❡ Primo rōne sic paciētia est effect⁹ caritatis vt visum est sed caritas nō habe tur nisi per infusionē iuxta illud apli ad Ro.5.Caritas dei diffusa est in cordibus nr̄is per spiritūsanctū qui datus est nobis ergo ⁊ pacientia per infusionem habetur . ❡ Secundo probatur auctoritate ps. di.

Dñi ab ipso paciencia mea quapropter ⁊ Augu. in libro de paciencia dicit. Virtus animi que paciencia dicitur tam magnum dei donum est: vt etiam ipse qui nobis eã largitur paciencia predicetur. hec ille. ¶ Tertio idẽ probatur similitudine quia homo pro sanitate anime recuperande sustinet multa mala pacienter ex auxilio gratie gratum facientis ⁊ supernaturali amore. Et ideo propter sanitatẽ corporis multa sustinentur absq; tali gratia sz soluz amore naturali quia homo naturaliter diligit suam carnem que qdem pro sanitate anime siue gratia ⁊ amore supnaturali si possent perpeti ex quibus omnibus patet paciencie excellentia ⁊ secunda pars huius sermonis.

¶ Pars tertia hui⁹ sermonis in qua ponuntur tria remedia ad pacientiam habẽdam proficua.

Tertio igit̃ principaliter post predicta de paciencia quia difficilis est aduersarioꝝ tollerantia remedia adhibenda sunt congrua tria tantum de multis dicemus. ¶ Primũ quorum est frequens oratio. ¶ Secundũ multiplex meditatio. ¶ Tertiũ diuina cõtemplatio. ¶ Primũ dico frequens oratio cũ. n. dictuz sit in precedenti parte ꝙ paciẽtia est dei donũ a nullo alio q̃ȝ ab ipso deo postulãda est oratio eni grãm impetrat qua tribulatio refrigeratur iuxta illud. Eccle. 18. Nonne ardorẽ s. tribulationis refrigerabit ros. i. gratia dei. Nam etiã ipse domin⁹ noster vt habetur Mat. 26. appropinquante passionis tpe accessit ad orationem: monuitq; discipulos orare debere. ⁊ etiã Lu. 21. reuellata tribulatione ante iudiciũ ventura dixit. Vigilate itaq; omni tẽpore orantes vt digni habeamini fugere que ventura sunt ⁊ stare ante filium hominis. Et Isa. 19. scribit̃. Clamabunt ad dñm a facie tribulatiõis ⁊ mittet eis saluatorem. vñ ⁊ in ps. In tribulatiõe inuo. me ⁊ li. te. Et Jac. vltimo. Tristatur quis vestrũ oret. Jõ ciprian⁹ in epl'a ð liuore ⁊ zelo. di. Oro iugis oĩno non cesset salutaris operatio perseueret spiritualib⁹ sp actibus occupemur vt quotiẽscunq; inimicus accesserit: quotiẽs adire tentauerit ⁊ clausum aduersum se pectus inueniat ⁊ armatũ. Que oĩa confirmãtur. 3. q. 1. c. Nulli dubium vbi habetur. Nulli dubiũ est q: boni a malis sp persequũtur. pp qð nos oȝ humiliari sub potẽti manu dñi: vt nos liberet a tribulationib⁹. ¶ Scðz remediũ siue auxiliũ ẽ frequens meditatio precipue circa tria. s. circa alios paciẽtes: circa ppios defectus demerentes: circa persecutores iniuste aduersa inferentes. ¶ Primo vt habeamus pacientiã meditari debem⁹ circa alios paciẽter qui tot paciũtur vt sua mala perficiãt ð qbus. Eccle. 21. scribit̃. via peccantiũ cõplãtata lapidibus ⁊ in fine illius inferi ⁊ tenebre ⁊ pene. Tũc eni dicent illð. sap. 5. Lassati sum⁹ in viã iniqtatis ⁊ perditionis. ⁊c. libẽter igit̃ debẽt sustinere boni p vita beata. que sustinẽt mali pro morte. Debem⁹ ẽt meditari quid paciũtur multi mundani ⁊c. vt qd nimium bonũ tpale habeant vñ Jac. 5. dr̃. Ecce agricola expectat preciosum fructũ terre paciẽter ferens donec accipiat tpaneũ ⁊ serotinũ. si ille q̃ȝto magis vt accipiam⁹ bona eterna paciẽter ferre debemus. Debem⁹ etiã premeditari q̃ȝta sci viri perpessi sunt vt Jo. bap. Job. ⁊ ceteri boni. vñ Jac. 5. dr̃ exẽplum accipite fratres: exit⁹ mali ⁊ longanimitatis laboris ⁊ paciẽtie pphas qui locuti sunt in nomine domini. Ecce beatificamus qui sustinuerunt sufferentiã Job audistis: ⁊ finez dñi vidistis vñ ⁊ Grego. inquit. Facta precedentiũ prũm consideremus: ⁊ non erunt grauia que tolleramus. ⁊ Hiero. Quis sanctorum sine paciẽtia coronatus est: a cuns

bulis ecclesie nō defuit iniquitas premēs & iustitia paciens. ¶ Secūdo debem⁹ premeditari circa nostros defectus demerentes. dicendo illud gen. 42. Merito hec patimur quia peccauimus in fratrē nostrum. & Miche. 7. Iram domini portabo quoniā peccaui ei. Et ideo Grego. in mora. dicit. Tunc illata cōuitia bene tolleramus cū in secreto mentis ad male perpetrata recurrimus. Et iterum. Tanto quis paciētius ferrum medici tollerat. quāto putridum esse cōspicit qd̄ secat. h̄ ille. Imo debem⁹ premeditari q nihil patimur respectu mali qd̄ meremur dicente Grego. Leue quidē videtur q pro iniuria percutimur dānatione nostra cōspicimus q peius est qd̄ meremur. Nam & Solon phūs. vt recitat. valeri⁹. dicēti se itollerabilē penit⁹ amaritudinē pperi respon. Si in vnū locū mala sua cuncti contulissent mallet homo suā amaritudinē habere q̄ portionē que cum contingeret si cunctorum angustie in vnum aceruū posite per singulos diuidi pro rata deberēt. Nō dicit igitur quis ceteris quibuscūq intollerabiles amaritudines sustinere. h̄ ille. Qd̄ si forte qs dixerit nihil mihi conscius sum: & tanta perfero attēdat quot sanctiores se fuere & tñ grauiora sunt perpessi. vñ Hiero. ad castratianū dicit. Si cecitatis cām putas esse peccatū. & ob id dei iniferre Iram qd̄ crebro medici remediantur insinuabis Isaac qui tantum lucis istius expers fuit vt etiā cui nollet deceptus errore benediceret. refferēs crimen in Jacob cuius caligauerat acies. & cum interiorib⁹ oculis & spiritu prophetali longe post futura prospiceret & xp̄m caneret de stirpe regia esse venturum effraim & manasem videre non poterat. Quid inter reges Josia sancti⁹ egiptio sermone interfectus est. Quid petro pauloq sublimius neronianum gladium cruentarunt & vt de hominibus taceam dei filius sustinuit ignominiam crucis: & tu beatos putas qui felicitate istius seculi & diuitijs perfruūtur. h̄ ille. ¶ Tertio debemus premeditari circa persecutores nostros quia in hoc mundo vel in alio fructū malum sue crudelitatis & peruersitatis non euadent. vnde Apostolus ad phil. pmo dicit. In nullo terreamini ab aduersarijs vestris que enim ē ill' causa perditionis vobis aūt salutis. vnde Lac. in quinto diuinarum insti. ad g. inquit. Quid ergo aduersus nos mali principes moliunt fieri ipse permittit & tamen iniuctissimi persecutores quibus dei nomē cōtumelie ac ludibrio fuit non se putent ipune laturos quia indignationis aduersus nos eius quasi ministri fuerunt. punien. n. iudicio dei quia accepta potestate supra humanū modum fuerunt abusi & insultauerunt etiam deo superbius eiusq nomen eternum vestigijs subiecerint impie nefarieq calcandum propterea iudicaturum se in eos celeriter pollicetur. & exterminaturum bestias malas d̄ terra. h̄ ille. ¶ Tertiū remediū siue auxiliū est diuina contemplatio nam si attendamus ipsum deū esse primam causam omniū sine cuius prouidētia nihil fit nec folium de arbore cadit facile poterimus intelligere omnes tribulationes ab eo esse & sic tanq̄ adeo missas leuiter sustinere. Nam eccle. xj scribitur. Bōa & mala vita & mors paupertas & honestas adeo sunt. Quod cum ita sit indubitanter est bona & amanda. Ipsa est munus datum ab eo qui amicissimus est de quo Augu. 5. q 5. capi. Non omnis dicit. Quis nos potest amplius amare quam deus. Et tamen nos non cessat non solum docere suauiter sed etiam salubriter terrer. Cura. ergo habenda est de tali munere. Solent enim cara esse: que dantur ab amicis licet sint modica propterea dominus Joh. decimo octauo dixit petro. Calix quem d. mihi. p. m. non. u. vt bibam illum. Po

tio enim tribulationis a medico sapientissimo deo scilicet propinata non est timenda nec fugienda quia iuxta illud prime corin. decimo. Fidelis est deus: qui non patietur vos tentare supra id quod potestis sed etiam faciet cum tentatione prouentum: vt possitis resistere. Et ideo in psal. dicitur. Congregans scilicet m.a.a.m.t. tribulationes mensurat enim tribulationis amaritudines iuxta illud. Exo. quintodecimo. Stetit vnda fluens. Et Job trigessimo octauo. Circondedi mare terminis suis ⁊ posui vectem ⁊ hostia ⁊ dixi huc vsqz venies ⁊ non procedes amplius. hec ille. Quibus omnibus remedijs adhibitis faciliter poterit anima in aduersis persistere ⁊ pacientiam habere. ⁊ sic in presenti gratiam ⁊ gloriam in futuro possidere ipso prestante qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amen.

¶ Feria quinta in cena domini. de inductione ⁊ comendatione pacientie per rationes auctoritates ac exemplaritates.

Sermo. 67.

Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. Scribuntur hec verba Johã. tertiodecimo ⁊ in euãgelio occurrentis fer. Tãta ẽ vtilitas ⁊ necessitas pacientie fratres in christo mei dilectissimi: vt de ea plura loqui non pigeat qua ex re ⁊ vos delectabiliter ⁊ sollicite de ea audire operam dare debetis. vnde Ciprianus in epistola ad fratres de bono pacientie dicit. Tunc enim sermo dei ⁊ ratio salutaris efficaciter discitur si pacienter: quod dicitur auditur. Nec inuenio fratres dilectissimi iter ceteras discipline celestis vias: quibus ad consequenda diuinitus premia spei ac fidei nostre secta dirigitur. quid magis sit vel vtilius ad vitam: vel maius ad gloriam qz vt qui preceptis dominicis obsequio timoris ac deuotionis imitantur pacientiam maxime tota obseruatione tueamur. hanc se sectari philosophi quoqz profitentur. hec ille. Nam ⁊ ipse dominus Jesus totius virtutis ⁊ honestatis boni exemplar. Istius] virtutis maxime prebuit in omnibus exemplum quemadmodum enim verba sonãt proposita. Sciebat enim ⁊c. scilicet non ignorabat eum iudam ⁊ tamen non improperauit: nec publicauit eum: sed sicut cum ceteris cum eo cenauit corpus ⁊ sanguiné dedit pedes eius lauit ⁊ in omnibus pacientiam habuit de qua pacientia. tria etiam alia incitãtia ad eam. In presenti sermone dicemus scilicet. ¶ Primo ad eam incitamur rationibus. ¶ Secũdo auctoritatibus. ¶ Tertio exéplaritatibus.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur quomodo ad pacientiam inducimur tribus rationibus principalibus.

Primo ergo qp ad patiam inducimur rationibus scilicet tribus. Ratione necessitatis. Ratione vtilitatis. ⁊ ratione iucunditatis. ¶ Primo ratione necessitatis pacientia enim vobis necessaria est vt voluntatem dei facientes reportemus repromissionem dicit apostolus ad Hebre. io. c. triplex namqz necessitas nos cogit ad pacientiam scilicet vitationis. Satisfactionis. ⁊ aquisitionis. ¶ Prima dicitur vitationis scilicet diuine blasfemie cũ enim sine permissione diuina nulla occurrant mala vt in superioribus est visum deum blasfemare videmur si pacienter non tolleramus ipsum. videlicet de iniusticia inculpando ⁊ nos deo preponen

do qd q̃ȝ sit absonum cuilibet sane mentis patere pōt.vñ Job.4.ꝯ tales dr̃. Nũquid hõ dei iustificatione compabit̃ aut factore suo purioꝛ erit vir.sup que verba Grego. di.in.5.moꝛa. Purioꝛem se hõ factoꝛe suo existimat si ꝯ flagella querelã parat eũqȝ sibi ꝓculdubio postponit cũ eius iudiciuȝ ẽt ꝯ sua afflictiõe redarguit vt ergo repꝛehendere nõ audeat iudicẽ clpe hũc humiliter cogitet auctoꝛem nature q2 q mire ex nihilo hoiem fecit factũ impie nõ affligit. ¶ Scd̃a necessitas dr̃ satisfactiõis q2 ꝯdictũ multipliciter ⁊ grauiter peccauimus q2 si dixerim⁹ q2 peccatũ nõ habem⁹ ⁊c̃.pꝛie Jo.pꝛio.Et ꝓ peccatis oȝ olno satisfacere.s̃m qualitatẽ ⁊ q̃ntitatẽ ⁊ vnũ solũ moꝛtale meret̃ infinitũ ⁊ eternũ suppliciũ vt hẽtur de pe.di.5.c.fratres.Et nõ solum pene inferni ȝ ẽt purgatoꝛij sunt inextimabiles.vnde.25.di.c. Qui in aliud dr̃. Hic ignis ⁊ si nõ interimit miro tñ modo grauis est superat eni omnẽ penam quã vnq̃ȝ passus est aliqs in hac vita.Cum ergo ab his penis liberemur p medium tribulationis iuxta illd̃ Grego.5.moꝛa. Boni si qua deliquerũt hi recipiũt.s. tribulatiões vt ab eterna pleni⁹ dãnatiõe liberent̃.necessaria ẽ nobis paciẽtia ⁊ tribulationũ tollerãtia q2 duobus mal' existẽtibus minus maluȝ semper ẽ elligendũ s̃m pħm tertio ethi. ergo tribulatiões hui⁹ mũdi que respectu illaꝝ inferni ⁊ purgatoꝛij nulle sunt pacienter ⁊ amoꝛose sunt perferẽde. ¶ Tertia necessitas dr̃ acquisitionis.s.salutis eterne ⁊ pꝛemij eterni.hẽtur enim actuũ.14. oȝ nos p.m.tri.int.in r.dei. Tunc sic arguit̃ aliqd dr̃ necessariũ sine quo nõ pōt aliquid bene esse s̃m pħm.5.metaph.i.gr̃a verbi sicut vestis dr̃ necessaria q2 bene sine ipsa non viuitur ȝ bene esse nr̃um est salus eterna ⁊ regni celestis acquisitio qd̃ quidẽ regnum absq̃ȝ tribulationibus hẽri non pt̃.ergo ipsarum tollerãtia est necessaria.vnde Gre. in omel.37.Ad magna p̃mia perueniri nõ pt̃ nisi p magnos laboꝛes. vnde Paulus eggregi⁹ p̃dicatoꝛ dicit non coꝛonabit̃ nisi qui legiptime certauerit.vnde de domino hẽtur Lu.24.Opoꝛtuit pati xp̃m ⁊ resurgere ⁊ ita intr.in g.suã vt sic nos doceret opoꝛtere pati.vnde ipse dicit Mat.16.Si quis vlt venire post me ab.s.⁊ t.c.s.⁊.s.me ¶ Scd̃o inducimur ad paciẽtiã rõne vtilitatis.Multiplex eni vtilitas ex tribulationibus ꝓuenit quẽ sine paciẽtia sunt inutiles oꝛ⁊ ire dei ꝓuocatiue vt ergo talis vtilitas a nobis hẽatur necessaria ẽ paciẽtia ⁊ vt de multis pauca ꝯstringam⁹.Triplex vtilitas ex tollerãtia tribulationũ ⁊ paciẽtia i hac vita a fidelib⁹ percipitur.s.significatio.emendatio.⁊ despectio. ¶ Pꝛia dr̃ significatio.s.ellectiõis. Nam apoc.tertio dr̃ Ego quos amo arguo ⁊ castigo ⁊ ꝓuer. tertio.Quẽ diligit dñs coꝛripit ⁊ quasi pr̃ i filio cõplacet sibi.vnus ergo q̃sq̃ȝ videat si hȝ aliquod signũ ellectiõis sue si a deo.s. diligit̃ an non.Non dico dilectiõe affectionis ȝ coĩcationis nõ nature ȝ gr̃e qua nõ diligũtur nisi boni ⁊ iusti s̃m beatũ nostrũ Bona.in tertio di.32.ar.pꝛio.q 2.Ex perceptione ergo gr̃aꝝ dei ad salutẽ disponentium quilibȝ cognoscere poterit an a deo diligatur. Quapꝛopter signũ magnũ ellectionis est qñ bon⁹ in hoc mũdo flagellat̃ ex qua flagellatiõe sibi multe gr̃e irrogantur. ¶ Pꝛio q2 in flagell' datur medicina non solũ putatiua ȝ ẽt pꝛeseruatiua. iuxta illud ecclesia.xj.c.Militia.i.afflictio vni⁹ hoꝛe obliuionẽ facit luxurie.cui⁹ rei hẽtur exẽplum i paulo q 2.coꝛ.12.di.Dat⁹ ẽ mihi stimul⁹ carnis mee angel⁹ sathane q me collaphiȝet.vñ Grego.in pꝛio Moꝛa. dic̃ Aliqñ q̃sq̃ȝ non ꝓ diluenda preterita clpa ȝ pꝛo futura vitãda percutitur qd̃ aperte paulus de seipso testatur di. Ne magnitudo reuellationũ extollat me datus est ⁊c̃. ¶ Scd̃o q2 flagella assimilant nos capiti nr̃o qui hȝ peccatũ non fecerit nec inuent⁹ sit dol⁹ in oꝛe eius. pꝛie pe.scd̃o tñ multa ẽ

passuꝰ:si igitur patimur xp̄o assimilamur
qḋ ē grande signū ellectiōis vñ Lu.6. Si
m: persecuti sunt ⁊ vos ꝑsequētur. q.d. q:
mei s̄ui estis meā voluntatem facientes.
¶ Tertio non p̄t esse maiꝰ signū dilectio
nis diuine q̄z ꝙ nos percutiat ēt si iusti vt
ꝑ modica mala momētanea det nobis eter
na vt infra dicet̄ vt adimpleat̄ illud apl̄i.
Ro.8. diligētibus deum oīa cooperantur
in bonū ¶ Secūda vtilitas tribulationū
paciēter ꝑpessaꝝ dr̄. Emēdatio vocat enī
d̄'us peccatorē ad se multis modis. s. inspi
ratiōe predicatiōe beneficijs ⁊ flagellis di
cit enī Tho. s̄a s̄e. q.108. arti.4. ꝙ medicia
nunq̄z subtrahit maius bonū vt ꝓmoueat
minꝰ q̄nq̄z tñ infert̄ nocumentū minoribꝰ
vt melioribꝰ subueniat̄ sic deꝰ flagellat in
tēporalibus ⁊ corporalibꝰ vt ꝓmoueat ad
sp̄ualia ⁊ nulla ē melior medicina q̄z flagel
lum q: tūc se humiliat deo ⁊ implorat eiꝰ au
xilium vñ Lactantiꝰ de ista ⁊ p̄dicta vtili
tate in.5. di. Insti. aduer. gen. dicit deꝰ ho
mines ꝑ liberis h̄z sed corruptos ⁊ vitio
sos luxuriose ac delicate patit̄ viuere q: n̄
putat emendatiōe sua dignos bonos autē
quos diligit castigat sepius ⁊ assiduis la
boribus ad vsum virtutis exercet nec eos
caducis ac mortalibus bonis corrumpi ac
deprauari sinit: vnde nemini dz̄ mirum vi
deri si ꝑ nostris sepe delictis castigamur
a deo imo vero cū vexamur ac premimur
tūc maxime gratias agimus idulgentissi
mo patri ꝙ corruptelam nostram nō pati
tur longius ꝓcedere sed plagis ac verbe
ribus emēdat. Ex quo itelligimꝰ nos deo
esse cure. quibus qm̄ peccamus trascitur.
⁊ reliqua vsq̄ ibi colligat disciplinam. h̄ il
le. Tertia vtilitas dr̄ despectio. s. mundi ⁊
rerum mundialiū ꝑmiscet. n. deꝰ amaritu
dinem tribulationis rebus mūdi. vt mun
dum contēnamus. ꝓpterea aug. s. lib. cōfe.
dicit. paciebar i cupiditatibꝰ meis amari
simas difficultates te tāto mihi propitio
q̄zto mihi minus sinebas dulcescere quod
non eras. Et in lib.2. cōfes. Idē ait. Tu sem
per aderas misericorditer seuiens. ⁊ ama
rissimis spargens offensionibus oēs illici
tas iocūditates meas. ita vt quererē sine
offensiōe iocūdari. h̄ ille. Et Greg. inqt fu
giēdus est mundus si ꝓsperis etiā nos de
mulceret qui ergo tot calamitatibꝰ pulsat
qd aliud q̄z vt deserat̄ clamat. ¶ Tertio
inducimur ad pacientiā rōne iocūditatis
q: per pacientiā: ⁊ sufferentiā tribulationū
glīa acquirit̄ eterna: ⁊ iucūdissimis ēt ī re
gno celoꝝ fruimur gaudijs q: s̄m Hiero.
in libro de vīdicta ⁊ iuramēto. Future vite
glīa p̄ntis vite icomodis cōparatur. qḋ tri
pliciter ꝓbat̄. ¶ Primo ex pte grē sic. Gra
perducit ad glīam iuxta illud. Ro.6. grā
dei vita eterna s̄z paciētia ē effectꝰ grē gra
tum faciētis. ergo paciētia ꝑducit ad glīā
⁊ q̄zto ergo maior erit paciētia tanto glīa
erit maior. ¶ Scd̄o idē ꝓbatur ex pte sue
essentie sic arguēdo. Cū hō non dolet nec
tristat̄ de amissione bonoꝝ natur. liū: ⁊ de
incursione penaꝝ corporaliū ꝓcedit ex cari
tate q: hō deum sup oīa diligit s̄z caritas
paciēs est cum igit̄ ex caritate mereamur
abundantiorē glīam consequēs ē ꝙ ēt ex
paciētia que ē caritatis effectꝰ. ¶ Tertio
idē probatur rōne difficilis sufferētie sic.
Uirtus ē circa bonū ⁊ difficile scd̄o ethi. c.
tertio ⁊ q̄zto difficilior ē virtuosa opatio
tāto magis meritoria s̄z pati iniuste valde
ē difficile Impossibile ē inqt Hiero. ꝑssaꝝ
inocentiā non turbari. ergo paciēter aduer
sa perpetrē magnā iucūditatem i celestibꝰ
acqrere qḋ cōfirmat̄ triplici auctoritate. s.
Apl̄i Grego. ⁊ Hiero. Apl̄s enī.2. cor. 4. h̄
confirmans sic dicit. Tribulationem pati
mur s̄z nō angustiamur ⁊ ifra. licz is q de fo
ris ē nr̄ homo corrūpat̄ tñ is q intus ē re
nouat̄ de die in diē id enī qḋ in p̄nti ē mo
mētaneū ⁊ leue tribulatiōis nr̄e supra mo
dū in sublimitatē eternū glīe pondus opa
tur in nob̄ non ꝯtēplantibus nobis que vi
dentur s̄z que nō vidētur que enī videntur

tpalia ſūt.h ille.Et grego.h cōfirmat.i p:io mo:a.oi. Nonnūq̃ʒ vero qſqʒ nec p ꝑteri ta nec ꝓ futura culpa pcutif:ʒ vt ſola diui ne virtutis potētia ex amputata pcuſſiōe monſtraref.vñ cū dño in euāgelio de ceco nato diceretur.hic peccauit an parētes ei⁹ Reſpon.di.Neqʒ hic peccauit neqʒ.pe.e.ʒ vt.m.o.dei i illo in q̃ mãifeſtatione qd agi tur niſi vt ex flagello meritoꝝ virt⁹ augea tur.ⁿ vbi nulla ꝑterita iniqtas tergif ma gna de paciētia fortitudo generaf.hec ille Hiero.vero i ep'a ad Occeanū ꝯſolato:ia de obp:ob:ijs ⁊ tēptationib⁹ p xp̃o pferen dis inqt.Si ergo p multas tribulationes celeſtis qbuſdā addif aparitio, ⁊ reliqua vſqʒ ibi que diuina laude mutatur.h ille. Et ſic pʒ mltiplici rōne qūo inducimur ad paciētiā:⁊ hec.ꝑ p:icipali p:ia pte ſufficiāt

¶ Pars ſcda hui⁹ ſmonis i qua declaraf quemodo inducimur ad paciētiā multipli ci auctoritate.

SEcūdo p:icipalr dico ꝙ inducimur ad pacientiā auctoritate.ſ. triplici. ¶ P:io auctoritate ſacra. ¶ Scdo aucto ritate autētica. ¶ Tertio auctoritate phi ca.¶ P:io auctoritate ſacra.no.⁊ ve.teſti ſic.¶ Hic tentationē pmiſit euenire illi.ſ. Job.vt daref poſteris exēplum paciētie. Thob.2.Nō eſt cōtriſtat⁹ ꝯ dñm ꝙ plaga euenerit ei ʒ imobil'in dei timo:e pmanſit grãs agens dō oib⁹ dieb⁹ vite ſue.thob.xj ¶ Nōne diſſimulaui nō ne quieui nōne ſi lui:⁊ venit ſup me indignatio Job. tertio ¶ Paciētia paupeꝝ nō pibit i finē ps.9. ¶ Ego āt in flagella paratus ſum. ps.37. ¶ Qui paciens eſt multa gubernabitur ſapientia p:ouer.14. ¶ Vir iracūdus ꝓuocat rixas q autē pa ciens ē mitigat ſuſcitatas. prouer.15. ¶ Doctria viri p paciētiā noſcif.puer.19. ¶ Qui ipaciēs ē ſuſtinebit dãnū.puer.19. ¶ Pacientia vr̃a vobis neceſſaria eſt vt voluntatem dei faciētes repo:tetis rep:o miſſionem. Heb:eos.10. ¶ Dilexi te qm̃ ſuaſti vbū pacientie mee ⁊ ego ſuabo te ab ho:a tētatiōis Apoc.3. ¶ Scdo inducimur ad paciētiā aucto:ita te autētica ſcoꝝum.ſ.doctoꝝ. ¶ P:imus quoꝝ eſt Grego.qui vt hētur.7.q.1.c.Ad uerſitas ait.Aduerſitas que bonis votis obijcitur p:obatio virtutis eſt nō iudiciū rep:obationis.quis enim neſciat q̃ʒ p:oſpe rum fuit ꝙ beatus apoſtol⁹ p:edicaturus ad italiam veniebat: ⁊ tamē veniens nau fragium pertulit ſed tamen nauis co:dis in varijs fluctibus integra ſtetit.Et ibidēʒ ait.§.Cum autē addit.Nullus perfectus eſt vbi intra malum p:oximoꝝ paciens non eſt.Qui enim equanimiter mala non tollerat, ipſe ſibi per impacientiā teſtis eſt ꝙ ab omni plenitudine longe diſtat. Abel eſſe renuit quem Caym malitia non exercet ferrum quippe noſtre mentis ad acumen non poteſt peruenire veritatis. niſi h exarſerit alterius lima prauitatis. h ille.Qui etiā ſuper Eze.omel.7.inquit. Tribus modis ſolet virtus paciētie exer ceri. Alia namqʒ ſunt que a deo, alia que ab antiquo aduerſario ſuſtinem⁹, alia que a p:oximo.A p:oxio namqʒ perſecutiones damna ⁊ iniurias ⁊ contumelias ſuſtine mus.Ab antiquo aduerſario temptamēta recipimus.A deoqʒ flagella tolleramus. Sed in his omnibus modis vigilanti ocu lo ſemetipam debet mens circōſpicere.ne contra mala p:oximi p:otrahatur ad retri butionem mali.Ne cōtra tēptamenta ad uerſarij ſeducatur ad delectationem vel cō ſenſum delicti.Ne contra flagella opificis p:omat ad exceſſum martyrij.hec ille. ¶ Secundus eſt Auguſtinus qui ſuper ps.119.ait. Fili ſi plo:as ſub patre plo:a noli cum indignatione noli cum tipo ſup bire qd pateris ferre dum plangis medici na eſt non plaga pena quam accipis caſti gatio non damnatio noli repellere flagel lum ſi non vis ab hereditate repelli noli

respicere quã penã hẽs in flagello sʒ quem locũ obtines in testõ. Et in libro tertio de trinitate idẽ dicit. Mala que ab iniqs fideles perferũt: ipsis vtiqʒ ꝓsunt vel ad demẽda peccata vl' ad exercendã ꝓbandãqʒ iustitiã vel ad demõstrãdã hꝰ vite miseriã Jõqʒ Job õi manũ ⁊ apl's stimulũ sẽserat ⁊ vterqʒ ꝑfecit qꝛ malũ bñ portauit. hͤ ille. Qui ẽt in ſmone de puero cẽturionis. vt hẽtur. 23. q. 1. c. paratus sic ait. Paratꝰ dʒ esse hõ iustus ⁊ piꝰ paciẽter eoꝝ malitiam sustinere quos fieri bonos querit vt nũerꝰ potꝰ crescat bonoꝝ non vt pari malitia se qs numero addat maloꝝ. deniqʒ ista ꝑcepta magis sunt ad preparationẽ qʒ ad opꝰ qd in aperto fit vt teneat in secreto ai paciencia cũ beniuolẽtia. In manifesto aũt fiat qd eis vr̃ prodesse qbus bene velle debemus. hec ille. ¶ Tertiꝰ ẽ Ambro. q super beati imaculati inqt. Illud ẽ magnificuʒ si iudiciũ dei laudes si vexaris egritudine iudicia dei ꝑdices si te inopia non reuocet quominus iustitiam dei laudes. hec ille. ¶ Quartus ẽ diuꝰ Hiero. qui super ps. Deꝰ misereat nr̃i dic. veniãt plage veniãt oia genera maloꝝ dũ post plagas xp̃s adueniat. Et ad Marcũ presbiteꝝ dicit. Apd̃ xp̃ianos non miser ẽ qui patitur contumeliã sʒ qui facit iniuriã. Et in ꝓlogo. hester. idẽ ait. Nos laudes hominũ non affectamus. nec vituperationes expauescimꝰ. dis. enim deꝰ os. eoꝝ q ho. pla. desiderãt. Et in libro de vin. ⁊ iur. addit. xp̃ianis vexilla crucis sunt delicie trophea nr̃e vite non põpis sʒ miserijs reportant in nr̃a classe viri fortes obprobria sciũt portare nõ mũera hͤ ille. ¶ Quintꝰ ẽ Bernar. qui in quodaʒ sermõe ait. Paupratẽ equo aio ferre virtꝰ ẽ paciẽtie. Sponte appetere laus ẽ sapientie. Sunt q pauperes eẽ nolũt eo pacto vt nihil desit eis. Sũt ⁊ alij mites dũ nihil nisi eoꝝ arbitrio agũt. sed qʒ longe sunt a sapentia appet. hec ille. ¶ Sextus ẽ Johãnes Criso. q super eplam ad hebreos ait. Nihil ita confusaʒ facit iniuriam agẽtis sicut fortis ⁊ mitis tollerãtia. ⁊ neqʒ in ope neqʒ ẽt in lingua se vindicantis. hec ille. ¶ Septimꝰ est Ciprianus qui in eplã ad fratres de bono paciẽtie inqt. Pacientia aũt dilectissimi nõ tm̃ bona custodit sʒ ⁊ repellit aduersa spũiscõ fauens ⁊ celestibus ac diuinis coherẽs ꝯ facta carnis ⁊ corporis qbus aia expugnat. ⁊ capitur virtutuʒ suaꝝ ꝓpugnaculo reluctat. Inspiciamꝰ deniqʒ pauca de multis vt de paucis intelligãtur ⁊ cetera adulteriũ. fraus homicidiũ mortale crimẽ est sit fortis ⁊ stabil' in corde paciẽtia ⁊ nec adulterio scificatũ corpꝰ ⁊ templũ dei poluit nec iustitie dicata inocentia contagione fraudis inficit nec post gestatã eucaristiã manus gladio ⁊ cruore maculatur. Et ita. Nã vt paciẽtia ⁊ reliqua vsqʒ ibi. Plena obseruatõe teneamꝰ. hͤ ille ¶ Tertio inducimur ad pacientiã auctoritate phica. Nã lactãtiꝰ in. 5. di. Insti. aduer. gen. inqt. Nẽpe magna ⁊ ꝑcipua virtus ẽ paciẽtia quã pariter vlgi publice voces ⁊ phi ⁊ oratores sũmis laudibꝰ celebrãt qd si negari non põt quin sũma sit virtus necesse ẽ iustũ atqʒ sapientẽ viꝝ in potestate esse hois iniusti vt capiat pacientiã. hͤ ille. Loquens de phis ⁊ alijs q pacientiã esserunt. ¶ Primꝰ ergo phs pacientiã ꝯmendans tu hẽs tuum. Tulliũ q in pria rethorica sua dicit. Paciẽtia ẽ virtus ꝯtumeliarum oium aduersitatũqʒ impetꝰ equanimiter portãs. ¶ Scds est Seneca q in epl'a 79. dicit Athlete quantũ plagaꝝ toto corpore excipiũt. ferũt tñ omne tormentũ cupiditate glie. nos aũt vincamus oia quoꝝ premiũ non palma nec corona ẽ sed virtꝰ ⁊ firmitas ai ⁊ pax in celo parata. Et i epl'a alia. idẽ ait. Bene morigeratꝰ ventus ⁊ cõtumelie paciẽs extimari nõ pt. Et i puer. idẽ ait. Libẽter feras qd necesse est. dolor paciẽtia vincitur. hec ille. ¶ Tertiꝰ ẽ plato qui i suis sentẽtijs breuiter di. Totius phie robur pacia ẽ. ¶ Quartꝰ est Socra. q

in suis sententijs dicit. viri boni ē scire pa ti nec facere iniuriam: victoria sine aduer sario breuis est laus. ¶ Quintus ē Bias plis qui interrogatus quid sit homini dif ficile respon. Mutationē in peius posse p ferr. ¶ Sextus ē Chilon. q interrogatus est quid difficile. respōdit ineffabilia face re diligentiam bene disponere. Et iniuriaz passam posse paciēter pati. hec ille. ¶ Se ptimus ꝛ vltimus ē. Symonides qui in su is sententijs sic dicit innocētem non debi litat cōscientia cum in aduersis solatium ē homini nō meminisse quod patitur. hec ille. His etiam potest addi Ptolomeus qui ait. Qui in mundo permanerē vult cor paciens aduersitatibus preparet. Et iterū dicit. Qui in dignitate sua non extollitur: parum in eius amissione turbatur. Sz vt dicit Julius celsus. Facilius inueniunt qui se morti vltro offerant q̄z qui dolorem pa tienter ferant. hec ille. Ad ista facit lex im perialis. Nam. ff. de tributaria actione. l. i. §. Scientiam inter nolle ꝛ velle ē mediū i. pacientia ẜm glo. Et ideo dicit tex. in. l. proxime. ff. de his que in testamento delē tur ꝛ in. l. vt rñsum. ff. de transactionibus. Et in. l. domitius labeo. ff. de testamentis. pacienter me audias. ꝛ sic patet ꝙ auctori tate inducimur ad pacientiam. ꝛ hoc suffi ciant pro parte ẜa principali.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua d̄ claratur quō inducimur ad pacientiā mul tiplici exemplaritate.

Tertio principaliter post rōnes ac auctoritates ad pacientiā inducen tes ꝑponenda sunt exempla ad idem pro uocātia. Tres enim precipue exemplarita tes reperiuntur ad virtutē paciētie sequē dam inducentes. s. diuina scā ꝛ humana. ¶ Prima diuina. Noster eni redemptor deꝰ ꝛ homo ꝑparauit nobis iter. ac vocauit ad cenam. s. ad vitam eternam ꝛ hoc preci pue ostendendo viam paciētie quod tēpo re passiōis maxime claruit ut cras sūmo diluculo ipso prestante melius aperiemus. ¶ Preterea habemus exemplū paciētie dī qui tot horrida quottidie nobis perpe trantibus misericorditer expectat: vt vez sit illud. Sapientie. xi. Misereris omniū do mine: quoniā omnia potes simulās pecca ta ꝑpter penitentiaz. Et ideo apo. Ro. ij. o dicit. An diuitias bonitatis eius: ꝛ pacien tie ꝛ longanimitatis ꝯtemnis: an ignoras quoniā benignitas dei ad penitentiā te ad ducit. Et Aug. in prospero ait paciētia dei vera ē qua pcit contemptus parcitqz ne gatus ꝛ magis vult vitam peccatoris q̄z mortem. hec ille. Quare ꝛ Ciprianus ad fratres de bono pacientie dicit. videmus inseparabili equitate. equalitate paciētie: nocentibus ꝛ innoxijs religiosis ꝛ impijs. grās agentibus: ꝛ ingratis dei nutu tēpo ra obsequi: elementa famulari spirare ven tos fluere fontes grandescere copias mes sium: fructus marurescere vinearuz exube rare pomis arbusta: nemora frondescere prata florere. ꝛ cuz crebris. imo continuis exacerbet offensis deus indignationez su am temperat ꝛ prestitutū semel retributō nis diē pacienter expectat. Cumqz habeat in potestate vindictam mauult diu tenerē pacientiā sustinens. s. clementer ꝛ differēs vt si fieri potest multuz malitia protracta aliquando muterē: vt homo in errorū ꝛ sce lerum contagione volutatus vel sero ad deum conuertat ipso monente ꝛ dicēte no lo mortem pec. sed vt con. ꝛ viuat. Et ita. Tal' est christi ac tanta pacientia que nisi tanta ac talis existeret Paulū ecclesia nō haberet. Quod ꝛ si nos frēs carissimi in xp̄o sumus si ip̄m viderimus si ipse ē salu tis nr̄e via: qui xp̄m vestigijs salutaribus sequmur p xp̄i exēpla gradiamur. sicut Jo. apo. instituit di. Qui in xp̄o manerē se dic. dz sicut ille ambulauit ꝛ ipse ambularē hec ille. ¶ Scd̄a exemplaritas ad pacientiam nos ꝓuocans dr̄. Sancta. Nam oēs sancti p multas tribulatiōes cū pacientia maxia

regnum ingressi sunt eternuz :vt pz in san
cta ⁊ regina omniũ beatorum spirituũ vir
gie.s.dei genitrice Maria que semp i hoc
mundo fuit afflicta ⁊ maxime passiõe vni
geniti filij sui dñi nostri Jesu benedicti:vt
cras melius videbimus. Item Joh.ã.bap.
ab infantia penitentiã duriorem semp egit
⁊ tñ propter adulteram ⁊ incestuosam tan
dem ẽ decollatus Mat.14. ¶ Item Ste
fanus ple.grã ⁊ spũ.s.crudeliter lapidat⁹
ẽ act.7. Petrus post multos labores vin
cula ⁊ carceres crucifixus ẽ Paulus decol
latus Laurẽtius assatus.⁊ quid plura oẽs
electi dei non solũ post passionem xpi:sed
etiã ante probati sunt p magnaz pacientiã
vt patet in Job qui erat vir simplex ⁊ re
ctus ac recedens a malo ⁊ tñ vna die om
ni sba:bobus mille:⁊ asinis quingentis oc
cisis omnibus custodibus pter nuncian
tem:⁊ ouibus vij. millibus ⁊ camellis tri
bus millibus occisis eadẽ die in vna do
mo septez filijs.⁊ tribus filiabus. ⁊ omnia
nunciabant ei ita vt vno loquente superue
niret alter ⁊ cum haberet familiã magnaz
nimis:⁊ diues inter oẽs orientales oibus
tamen vna die priuatus ẽ preter vxorẽ vt
magis eum affligeret ⁊ tñ pacientissimus
fuit di. Nudus egressus suz de vtero ma
tris mee ⁊ nudus reuertar illuc dñs dedit
dñs abstulit sicut dño placuit ita factum ẽ
sit nomen dñi benedictũ . Insup vlcere est
pessimo percussus:⁊ dixit illi mulier . Ad
huc permanes in simplicitate tua benedic
dño ⁊ morere. Qui dicit ad illã. Quasi vna
de st.mlĩ.l.es. Si bona suscepimus de ma.
dñi ma.aũt quare non sustineamus? Job.
so. ¶ Idem pz in thobia qui ab infãtia ti
muit dñm:⁊ semp opera caritatis exercuit
attamen plaga cecitatis percussus est:qui
paciciter ferens irridentibus se dicebat .
Nolite ita loqui qm̃ filij sanctorũ sumus:⁊
vitam illã expectamus quã deus daturus
ẽ his qui fidẽ suã nunq̃z mutãt ab eo .tho.
prio ⁊ so .c. Et ideo de oibus sanctis ⁊ elle
ctis dei loquit aposto.ad hebr.xi.c.di. Alij
distenti sunt nõ suscipientes redemptionẽ
vt meliorem inuenirẽt resurrectionez: alij
vero ludibria ⁊ verbera experti insuper ⁊
vincula ⁊ carceres lapidati sunt secti sunt
tentati sunt in occissione gladij mortui sũt
circuierũt in melotis ⁊ i pellibus caprinis
egentes angustiati afflicti:quibus dignus
nõ erat mundus in solitudinibus errãtes
in montibus in spelũcis ⁊ in cauernis ter
re:⁊ hi oẽs testimonio fidei probati nõ ac
ceperunt repromissionẽ:deo pro nobis ali
quid melius puidente: vt non sine nobis
cõsũmarent. hec ille:quasi vellit dicere apo
sto. Si illi tanta passi sunt paciẽter multo
magis ⁊ nos qbus multo plus cõcessum ẽ
s.consumatio diuine pmissionis.vz.vt post
mortem beatitudinẽ statim capiamus. qd
non erat illis concessum.descendebãt enĩz
ad limbũ idẽ expectãtes aduentũ saluato
ris.vnde Mat.ij.scribit. A diebus Jo.b.
re.ce.ui pa.⁊ violenti rapiũt illud. ¶ Ter
tia exemplaritas nos puocans ad pacien
tiam dicit humana ⁊ ẽ phorum moralium
quorũ pcipue septem reperiunt exẽpla pa
cientie. ¶ Primũ ẽ Senece qui pro bene
ficio doctrine erga Neronem mortẽ paciẽ
ter accepit:ante bienniũ q̃z Petrus ⁊ pau
lus interficerentur est a Nerone occisus
qui elegit i balneo sibi incidi vtramq̃z ve
nam brachij vt sic suauius moreret. vnde
quodam psagio recte vocatũ ẽ nomẽ eius.
Seneca.i.seipm necans. ¶ Secundũ exẽ
plum fuit in Isocrate qui adeo omniũ con
temptor extitit:vt nemo cũ aduersitatib⁹
tristiorẽ nemo in psperis alacriorem vide
rit. Nam vt laertius dicit aliqñ fuit ictu
calcis a quodã pcussus:qui de eius pacia
mirantibus dixit. Si asinus me calce pcus
sisset nunqd in iudicio eũ cõuenirem?cur.
ergo non sustineam sic ictus hominũ sicut
irrationabiliũ bestiarũ. Cuidam ẽt aliquã
do dicẽti sibi. Talis maledixit tibi. dixit.
ideo maledicit:q: bene loqui non didicit.

¶ Tertiū exemplū pacientie fuit in aristi po pho qui qñ improperia aliqñ pateref: psequēte illo ⁊ dicēte quid auffugis? quia inquit male dicendi tibi potestas ē: mihi vero nō audiendi. Cuidaʒ dicenti ei homines te contēnunt ⁊ illos asini inquit: ʒ nec illi asinos nec ego eos curo. ¶ Quartū exēplū pacientie fuit in Xenophonte de quo A. gelius ait, ꝙ cū quidam ei malediceret rñdit tu studium tuū ad maledicenduʒ dedisti. ego vero cōsciētia teste didici maledicta contemnere. Preterea cuidaʒ dicēti ei homines d̄ te male loquūtur ait. Superiores ꝑcipue ē vsus h̄ pati. īferioris vero facere. ¶ Quintū exempluʒ fuit in democrito de eius cōstantia dicit Tullius li. ʒo Tusculanaꝝ questionū. Hic cum in man⁹ inimici incidisset nullū genus supplicij deprecatus ē nullumqʒ recusauit verborum improperia cōstantissime tollerauit. vnde ait. Seneca epistola. 7. Quod sepe dicebat vnus mihi pro populo ē ⁊ populus p vno. ¶ Sextū fuit in zenone pho discipulo cratis Thebani: q vt ait Valerius li. 3. i agrigentina ciuitate a tyranno cruciatus fuit: ⁊ cū in eculeo torquerer neqʒ gemitū neqʒ eiulatum emittens: sed fortiter populū cohortans totius vrbis animū fortunamqʒ mutauit. Nam totus populus in tyrannū cōsurgens eū lapidauit. ¶ Septimū exempluʒ fuit in diogene: qui mira paciētia fuit preditus. Nam vt a t Seneca li. 3. de ira. cū Diogenes d̄ ira differeret adolescentulus, ptervus in eū conspuit qui dixit. Nō irascor: sed dubito an irasci oporteat. Aliuf verbis dehonestauit Diogeneʒ: ⁊ cū nihil rñderet. Quidam interrogauit eū cur maledicenti rñsum non daret. rñdit. Nolo cōtendere cum homine sup rem qua ille qui optinet vilior reputaf. Alius īsuper dehonestauit eū verbis: ⁊ cū nihil rñderet ⁊ dictum ē ei quare nō rñdes dixit. Nō posseʒ ego illi rñdendo tantā dehonestateʒ inferre quantā ipe sic loquendo intullit. Alius rursus obprobrijs affecit at ille non ē indignatus nec rñdebat interrogatus quare non indignaretur. rñdit hic dehonestator meus aut ē veridicus aut mendax. si veridicus pp vitatē ñ irascar si mēdax deest indignatōis cā. Cū qdā ēt aliqñ ei diceret ꝙ qdā su⁹ amic⁹ ꝯ eū maledicā dixissʒ a. t. an. amic⁹ dixerit h̄ dubiuʒ ē d̄ te aūt ꝙ h̄ dixeris manifestū ē. Et alias cuʒ quidā dixisset ei oēs vituperant te. rñdet oportet sapientiam ab insipientibus impugnari esse. n. meliorem indicat mala lingua quē carpit. Pergrandis. ergo cōfussio nostra ē carissimi fres si non omnia aduersa tolleram⁹ pacientissime cum isti pagani: tanta ⁊ taʒ pacienter passi sunt sine spe amplioris p̄mij: ⁊ nobis certa manet pro pacientia expectatio vere ⁊ sempiterne glorie cuʒ ipso dñō nr̄o Jesu xpo i secula seculoꝝ. Amen

¶ Feria sexta in pasceue de singulari exēplaritate pacientie xpi ⁊ beate virginis: ⁊ ēt de vniuersali exemplificatione oium virtutū a xpo i passiōe sua nob data. fmo .68.

C Um ergo accepisset Jesus acetum dixit cōsumatū ē. ⁊ inclinato capite tradidit spm̄. scribunf hec verba Jo. 19. ⁊ in euangelio hui⁹ lacrimose festiuitatis. h̄ ē dies amara: dies lacriosa dies teñbrosa i q̄ dei fili⁹ p nobis miḃimis eterna dānatōe mācipatis volut obꝓbriose crucifigi ⁊ acerbissime mori. i hac. n. amara die oīb⁹ librū apuit quē sol⁹ apire potuit: ⁊ nēo ali⁹ claudet: sicˀ Jo. euā. ꝓphetauit apoc. 5. c. in hoc n. libro sui. vʒ corpis crucifixi ⁊ i cruce extēti oēs legeř pñt ſrati. vʒ. ⁊ idiote grādeui ⁊ pui dñi ⁊ s̄ui ignorātes ⁊ sapiētes mulieres ⁊ masculi i h̄ li. eqdē exēplar aptū repiř oiuʒ virtutū moraliū cardialiū ⁊ theo. i h̄ p̄ serti iueniř. illi⁹ p̄clarissime virtutis paciē tie de qua his diebus egimus exemplū lucidissimū venite ergo oēs qui laboratis ⁊

[illegible]

onerati estis si vultis reffici ne in via de
ficiatis:ad qd nos apostolus inuitat di.ad he
b:e.12.Recogitate eu qui talem sustinuit a
peccatoribus aduersum semetipm contra
dictione:vt no fatigemini animis vestris
deficientes nondu enim vsqz ad sanguinez
restitistis aduersus peccatu repugnantes
sicut.vz.fecit dns noster. Ideo recogitate
eu:qui sicut ouis ductus est ad victimā:7
sicut agnus coram tondente se vocem non
emisit.Recogitate eu qui no clamauit ne
qz in plateis vox eius audita:qui no fuit
cotumax:qui dorsum ad flagella subposuit
qui faciem sua no auertit a feditate sputo
rum.Qui cum accusaretur no respondit.
sed 7 recogitate apud eum dolorosaz eius
virginem matre:que cu vnigenitum filiuz
suum hodie a se separatum:7 imanibus ca
num iudeorum ipm lacerantium conspice
ret.Et a pillato sententiatu ad mortem au
diret:ac vt crucifigeret intelligeret. Et de
mu ipm proprijs oculis eius manibus pe
dibusqz cofixis spinis capite coronato:elle
uatum in cruce videret hodie namqz iocu
da gabriellis angeli salutatio versa e in lu
ctum quo fit:vt fideles hodie non audeāt
hanc mellifluam salutationem eius auri
bus insonare:sed potius compassione vir
ginis:ad cruce amarissimam corda voces
7 oculos deuoluunt:ad quam 7 nos acce
damus vt tanto misterio passionis christi
aliquam gratiam imploremus:7 cum lacri
mis igitur 7 flexis genibus tam mentis
qz corporis humiliter dicamus omnes.O
crux aue spes vnica hoc passionis tempo
re:auge pijs iusticiam:reisqz dona veniaz.
Cum ergo accepisset Jesus 7c.iterum.vbi
supra. Quāta fratres dilectissimi fuerit i
christo loganimitatis paciētia:hodie ostē
ditur:quia vt ait Ciprianus ad fres d bo
no pacientie.Tanta fuit:vt qui i celis ado
rabatur in terris iudicaretur 7 condemna
retur.hec ille vsqz enim ad extremum om
nium afflictionum sustinuit amaritudinez
7 ideo vt dicit.Jo.qui ipsum vidit 7 audi
uit.Cum accepisset Jesus acetuz dixit cō
sumatum est.per quod eius tota passio de
signatur.i.passio mea ad consumationem
est deducta.Et ideo inclinato capite tradi
dit spiritu.triplici enim ratione inclinauit
caput.¶ Primo tanqz deo patri se humi
lians ac spiritum suum recomēdans 7 red
dens.¶ Secundo tanqz matri:7 humano
generi pro quo moriebatur pie condescen
dens.7 pie compassionis amore ad se eos
inflectens. ¶ Tertio tanqz mortalitati as
sumpte debitum suum reddens.Mors.n.
est casus a superioribus ad inferiora:7 ab
erecta statura:ad procliuem seu pronaz ex
quibus patet qualis fuit i eo humilitatis
pacientie 7 omnium virtutum splēdor.Et
quoniaz in superioribus egimus principa
liter de virtutibus 7 postremo de virtute
pacientie:cuius potissimum relucet in pas
sione christi exemplar singulare:tum pro
pter christi ineffabilez mortis tollerantiā:
tum propter Marie indicibilem compas
sionis sufferentiam.Omittendo.ergo hic
que pertinēt ad passionis historiam:quia
in volumine de penitētia habet diffusius.
Relinquendo etiā passionis necessitatem
7 causalitatē de quibus in illo quem edidi
mus volumine de peccatis abūde diserui
mus.pretereundo insup passionis christi
dolorationem:7 ignominiosaz modificatio
nem.d ipsius exemplaritate virtuosa pau
ca de multis pstringemus 7 hoc sub tripli
ci consideratione.¶ Prima quaruz dicet
exemplaritas vniuersalis . ¶ Secunda
exemplaritas singularis.¶ Tertia exem
plaritas maternalis.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d
claratur quō xps in passione sua dedit fide
libus exemplū virtutū.7 hic agitur prese
tim de.xij.

Primo dico qp si volumus passionē
dni nostri Jesu xpi pfecte contem
plari omnium virtutuz in ea reperiemus

exemplar.Ad quorũ introductionem oriẽ
dubiũ quare xp̃s voluit potius in cruce ꝛ
q̃z alio mõ mori.Naz aialia iugulata:ꝛ cre
mata pcesserant in figura xp̃i.ergo magis
debuit gladio occidi ꝛ vel igne cremari.
¶ Ad qd̃ r̃ndetur Ꝭm tho.in tertia parte
q.46.ar.4.Quod nõ fuit congruũ christũ
mori aliter q̃z in cruce.non enim oz q quã
tum ad oia veritas r̃ndeat figure ꝛ qr iam
non esset similitudo:ſꝫ veritas vt dicit Da
ma.in.3.li.Loco enꝫ materialis ignis fuit
in sacrificio xp̃i ignis caritatis.similr̃ xp̃o
non fuit vt Johanni amputatũ caput.Ne
qꝫ fuit sectus vt Ysaias:tũ vt eius corpus
integrum seruaret̃ dicente prophia.os ei⁹
nõ minuetis:tum ne xp̃s esset occasio vo
lentibus ecclesiam diuidere.¶ Quinqꝫ igit̃
r̃onibus voluit in cruce mori Ꝭꝫ tho.s. Ra
tione satisfactionis.r̃one imitationis.r̃one
pparationis.r̃one generalis saluationis.
r̃one perfectionis.¶ Primo r̃one satisfa
ctionis.Nam volens ipse pro peccato pri
mi parentis sua passione satisfacere: conse
quẽs fuit in cruce affici q asi restituens ꝛ
qd̃ adã de ligno sumpserat iuxta illud ps
Que non rapui tunc ex soluebã.vnde Au
gu.in quodam sermone dicit. Contempsit
Adam pceptũ:accipiens ex arbore pomũ
sed qcqd adam perdidit christus in cruce
inuenit.¶ Secundo r̃one imitationis sic
christus accepit omnia que pertinẽt ad re
ctam vitam:ꝛ ad exemplum virtutis per
tinet autem ad rectam vitã non timere ea
que non sunt timenda sunt enim pleriqꝫ q
q̃uis non timeant mortem genus tamen
mortis horrescunt.ꝛ ideo vt nullũ genus
mortis horreamus voluit christus in cru
ce mori:quo genere mortis nihil erat exe
crabilius nihil horribilius pena enim du
plici r̃one timetur:vel quia difficilis est ꝛ
etiam:quia vil'.Christus ergo non solũ vo
luit mori: sed in cruce morte vilissima ra
tione predicta.vnde aposto. ad phil'. scd̃o
Humiliauit semetipꝫ fcũs obe.us.ad.m.m.

autem crucis.vbi glo.Et si parum est hoc
s.vsqꝫ ad mortem audi aliquid de genere
mortis non quãlibet sed mortẽ crucis:que
ignominiosior ẽ sustinuit christus.hec ille.
¶ Tertio idem probat̃ ratione preparatõ
nis:quia per h̃ q in cruce moritur exalta
tus in altum assensum nobis parat in celũ
ait enim Criso.vt ergo nobis in altum fe
licitatis locum pparetet ꝛ ad se nos atra
heret in cruce exaltatus mori ellegit. Ip
se enim dixit Jo.12.Ego si exaltatus fuero
a terra.o.t.ad meipsum.ppter quod Ber.
dicit.Ascendit in altum vt longius audire
tur:fortiter clamauit:vt nullus excusaret̃ ꝛ
clamori lachrimas addidit vt homo com
pateret̃.hec ille.¶ Quarto idem probat̃
ratione generalis saluationis sic:christ⁹ p
omnibus mori debebat:quia apud euꝫ nõ
est personarum acceptio:sed mors eius in
cruce competebat generali saluatiõi.ergo
ꝛc.vnde Criso.dicit. In cruce expãsis ma
nibus moritur vt altera manu veterẽ po
pulũ altera vero eos qui sunt ex gentibus
trahat.Et lactantius in.4.di.insti.aduer.
ge.dicit illa quoqꝫ fuit causa q christ⁹ cru
cem maluerit ascendere q illa exaltari eũ
fuit necesse.omnibusqꝫ gentibus passionẽ
dei notescere.Nam quoniaꝫ is qui patibu
lo suspenditur:ꝛ conspicuus ẽ omnibus ꝛ
ceteris altior crux potius ellecta ẽ: que si
gnificaret eum tam conspicuum tamqꝫ sub
limem eẽ venturum vt ad eum cogitãduꝫ
pariter ꝛ colendũ cuncte nationes ex om
ni orbe concurrerent.hec ille.¶ Quinto
ratione perfectionis:quia per hoc genus
mortis diuersaꝝ virtutum in christo perfe
cto designatur.vnde Augu.in li.de.q.no.ꝛ
ve.testi.ait.Nõ frustra tale genus mortis
christus ellegit:vt latitudinis altitudinis
longitudinis ꝛ profunditatis de quibus
apostolus loqtur magister existeret.Ipse
enim ad ephe.tertio dicit.In caritate.s.cru
cis radicati ꝛ fundati:vt posìtis compreh.
que sit long.lat.subl.ꝛ prof.omnium.vꝫ. vir

tutum: quartū exemplar relucet in crucis passione. Et vt breuitati studeamus de .xij. tantum hoc ordine in hac parte dicemus. ¶ Prima in ꝑticula quatuor. ¶ Secūda vero alias quatuor. Et in vltima alias quatuor ponemus.

¶ Particula prima huius prime partis principalis in qua ponitur exemplaritas xpi in passiōe quatuor virtutū. s. caritatis orōnis inferioritatis ⁊ humilitatis.

PRimo ergo in ista parte ponūtur quatuor virtutes quarū exēplar relucet i xpi passione. s. Caritas. Orō humilitas. ⁊ obediētie inferioritas. ¶ Primū exemplū ostēditur caritatis in hoc ꝙ pro oībus nobis peccatoribus mori nō recusauit. Nam vt ipse dixit Jo. 15. Maiorē caritatē nemo hꝫ ⁊c. i. ꝓ amore ⁊ salute amicorum suorū sicut fecit filius dei ꝓ nobis. Ideo hodie voluit in latere vulnerari vt ostenderet cordialem dilectionem ꝓpter quā moriebatur voluit brachia extendere: vt ostēderet velle nos ex amore amplexari. vnde Augu. in li. de virginitate inquit. Inspice vulnera pendentis sanguinē mouentis: ꝑcium redimentis: cicatrices resurgentis. Caput hꝫ inclinatum ad osculandū: cor apertum ad amandum: extensa brachia ad amplexandum: totū corpus expositum ad redimendū. Hec quāta sunt cogitate hec in cordibus vestris appendite vt totus nobis in corde figat qui totus pro nobis fuit in cruce fixus. hec ille. ¶ Secundū ē exemplum orationis quia vt habet Mat. 26. appropiquante passionis hora fcūs i angonia orauit. tertio eundem sermonē di. pater si possibile ē transeat a me calix iste verūtamen nō sic. ego volo hꝫ sic tu. vbi primo docet nos in tribulatione positos orare debere. naꝫ ipse oratione non indigebat ipse. n. erat deus ⁊ hō: ideo inquantū deus nō orabat: nec erat actus orandi in eo: qꝛ nemo orat seipm. sed ꝓm ꝙ hō fuit vere in ipso actus orandi: sꝫ non sicut nobis. qꝛ in eo. non. fuit: cū noua sublimatione aut intensionē affectus aut intelligentie: nec ꝺ nouo fuit in eo aliqd impetrandū: aut merēdū: quod ab initio incarnationis nō habuerit. orauit igitur solū vt nos erudiret orare. ¶ Secūdo in hac oratione docet nos nr̄aꝫ voluntatē cōformari diuine di. Nō sicut. ego volo. s. ꝓm sensualitatē. sed sicut tu ita ⁊ ego volo ꝓm rōnem. ¶ Tertio docet nos i trina sua oratiōe frequentare debere orationē ⁊ in ea pseuerare nam ipse dixerat Mat. 7. ⁊ lu. xi. petite ⁊ accipietis: querite ⁊ īu. plus ⁊ ap. vobis. ¶ Tertiū exemplū est humilitatis: quam multipliciter hodie nobis ōndit. ¶ Primo qꝛ orauit genibus flexis vt dicit lu. 22. c. ⁊ Mat. 26. pstratus in terrā que sunt signa humilitatis motus. n. corporis ⁊ gestus motus sequunt interiores anime. ¶ Secūdo qꝛ ellegit mortēꝫ crucis qua latrones ⁊ vilissime psone crucifigebant. ¶ Tertio qꝛ spinis coronatus allapatus ⁊ illusus in die magno festiuitatis corā populi multitudine inter latrones ē crucifixus. O quāte humilitatis insignia ⁊ exemplaritates. Nam vt dicit Augu. in li. de quatuor virtutibus caritatis. filius dei ad crucem ducitur ⁊ qui est vera palma victorie expalmat: qui peccatorū spinas venit confringere spinis coronatur: qui soluit cōpeditos ligatur: qui erigit elisos ligno suspendit. fons vite aceto potatur disciplina pacis cedit. salus vulneratur. ⁊ vita mortē ad ipsa ad mortē vita ducitur: vt a vita in perpetuū mors necaretur. hec ille. ¶ Quartū exemplum est obedientie ⁊ inferioritatis qꝛ hꝫ apost. ad phil. ꝓs factus ē obediens vsqꝫ ad mor. m. ōt. c. voluntarie. n. vt patri obediret mortuus est. vnde Jo. x. di. ipe: nemo tollit animā meam: sed ego pono eam. qꝺ ostensū ē Jo. 18. qū turbe dixit. Quem queritis: vbi tripliciter demonstrauit ꝙ voluntarie se eis tradebat. ¶ Primo qꝛ nō auffugit: sed iuit obuiā ⁊ dixit quē queritis ⁊ rn̄dit ego sum. ¶ Secūdo qꝛ in eorū ꝓsternatōe

sue pfiratiōe ꝛ auricule abscisiōe ac resti tutione apparuit ꝑdominās ꝛ in sua pote state ꝓpria existere ꝛ pconsequens nō ne cessitate: sed pmissione captus est. ¶ Ter tio q: petro volenti eum defendere dixit. Mitte gladiū in vaginam ꝛ subditur. Ca licem. s. amare passionis: quem dedit mihi pater nō uis vt bibā illū. Ecce. ergo q̄ȝ vo luntaria obediētia. ꝛ sic pȝ prima particula huius partis prime.

¶ Particula ſa huius prime partis prin cipalis in qua ponit exēplaritas passionis xpi aliarum quatuor virtutum.

Secundo in pte hac ponunt quatuor alie virtutes. vȝ. liberalitas. austeri tas. virginitas ꝛ paupertas: quarū exem plar clare reperit in xpi passione. ¶ Pri mum exemplū ē liberalitatis: q: vȝ. libera litas est virtus faciens bona ꝓpria alijs ellargiri qñ opus ē: sed nulla pōt esse lar gitio maior q̄ȝ seipm tradere christus aūt seipm pmisit pro nobis miserabilib⁹ ꝛ ven di. 30. argenteis: ꝛ tradi in cruce imoland⁹ nam vt habet Mat. 26. dixit iudas prin. sacer. qd. vel mihi dare ꝛc. super qbus ver bis iquit Hiero. ꝙ Judas fuit uil' in facto eo ꝙ nō postulat certā pecunie summā vt saltem ipsa ꝓditio videret esse lucrosa: sed quasi vile mācipiū vendēs in potestate po suit ementiū. vt darent sibi qd vellent. hec ille. Sed hoc factuȝ ē vt nobis liberalitaꝫ exemplū daret nihil. n. habuit maius qd donaret q̄ȝ vt seipm daret. vñ Grego. i. 20. li. mora. dicit. Cum. n. posset nobis ēt non moriendo succurrere voluit tñ moriendo hominibus subuenir: q: nos vȝ min⁹ amaſ set nec tantā vim sue dilectionis ostēderet nisi hoc ꝙ a nobis tolleret ad tps ipse su stineret. ¶ Secundū exemplū ē austerita tis. s. vigiliarum ꝛ disciplinarū nam per to tam hanc noctem uigilando multa flagel la ꝛ incōmoda est passus qd ipse preuidēs dicebat Ma. 26. Tristis ē anima mea vsqȝ ad mortem sustinete hic: ꝛ uigilate mecū Jn hac enim nocte fuit flagellatus allapa tus ꝛ a domo caypahe ad pillatū ductus: ꝛ per totā noctem nunq̄ȝ requiescere dimise runt. vt verificaret in eo illud Jsa. primo a planta pedis vsqȝ ad verticē capitis nō remansit in eo sanitas. vñ Ber. in quodam sermone dicit Caꝑ. angelicis spiritib⁹ tre mebundū densitate spinarum pungitur fa cies pulchra pfilijs hominū sputis iudeoꝝ fetidis deturpatur oculi lucidiores sole ca ligauerunt in morte aures que audiūt an gelicos cantus audierunt obprobria ꝛ in sultus. os quod docet angelos ꝛ imperat felle ꝛ aceto potatur pedes quorū scabellū adoratur cruci clauis affiguntur. manus que celos formauerunt in cruce expanse: ꝛ clauis affixe fuerunt corpus totū flagella tur latus lancea pforatur: ꝛ quid plura nō remansit nisi lingua que pro peccatoribus exoraret: ꝛ matrem suam discipulo comen daret. hec ille. ¶ Tertium exemplum est virginitatis ꝛ castitatis sicut enim quies ꝛ ꝛ delitie corporis causa sunt impudicicie ꝛ libidinis ita vigilie conuitia disciplıne sūt causa castitatis ꝛ virginitatis: quia sicut se habet propositū in ꝓposito sic se habet op positū in opposito vt dicit phs in thopic. xps autem sꝫ que diximus passus ē sensua litates fugiens vt nobis castimonie exem plum preberet. Qui igitur vult caste viue re quantū est ei possibile christū imitetur: ac frequenter de eius passione meditetur. vnde Ber. sup cant. ſmōe. 57. dicit. Quid tam efficax ad curanda conscientie vulne ra ꝛ aciem mentis purgandam: q̄ȝ christi vulnerum sedula meditatio: quasi. d. nullū maius remedium reperitur ꝓpterea Hie ro. ad eustochiū inquit. Quia impossibile ē i sensū hois nō irruere motū ꝛ medu'lꝛ calorē ille laudat ille ꝑdicat beat⁹ q stati vt cepit cogitare iterficit cogitatus. ꝛ alli dit eos ad petrā. pe. a. e. christ⁹. hec ille. ¶ Quartū exempluȝ ē paupertatis xps. n.

nascēdo viuēdo ⁊ moriēdo maxime paup tatem docuit vt dictū est supra in sermone de paupertate. vestimēta enī sua nō distribuit s3 milites ea accipiētes sup ea miserūt sortem vt hētur Jo .19. vt daret exemplū vere ⁊ volūtarie paupertatis: qꝛ religiosi ī veritate pauperes ⁊ xp̄i imitatores nullā rex possessionē hēre debēt nec distribuēdi facultatem sed solū simplicē de facto vsū sicut precepit seraphicus ille pr̄ nr̄ Franciscus in regula sua di. Fr̄es nihil sibi aproprient nec domū nec locum nec aliquā rem. Et sic patet secūda particula p̄ie partis.

¶ Particula tertia hui⁹ p̄ie partis principalis in qua ponit exēplaritas passionis xp̄i. quattuor aliarum virtutū.

Tertio ponūtur alie quattuor virtutes in hac parte. s. Eqtas: pax seu remissibilitas. Sobrietas spes siue expectabilitas que optime relucent in xp̄i passione. ¶ Primū exemplū dr̄ equitatis qꝛ in h̄ q̄ mori voluit p̄ redemptiōe humani generis ostendit potissimū exemplū iustitie qꝛ licet alr̄ potuisset redimere vel solā gutam sanguinis spargere tamē quia non sic iustitia reluxisset ideo tanta voluit perpeti. vñ Ansel. libro Cur de⁹ homo dicit. Si sola misericordia peccatū dimitteretur tunc liberior esset iniustitia. audiāt igitur quicunq3 habent ministrare iustitiam vt nō dimittant mala impunita quia xp̄s pro amore equitatis sibiipsi noluit parcere habeant ergo sicut xp̄s cū misericordia iustitiam vt cū misericordia semp puniant reos ⁊ nō relinquāt impunitos. Sufficiens .n. erat sola gutta sanguinis xp̄i totū mundū redimere ⁊ tamē totum sanguinē in cruce voluit effundere. ⁊ sic misericordiā circa iustitiā concordare. de cui⁹ misericordia loquitur. Cassiodorus super ps̄. di. Magna misericordia vt domin⁹ mūdi acciperet formam serui panis esurit ⁊ fons scaturit. lux obscurat. ⁊ virtus infirmat vita morit̄ redēptor vendit̄ vt vendit⁹ redimeret. h̄ ille. De iustitia vero loqtur leo papa in sermone de ieiunio di. Effusio sanguinis xp̄i potens fuit iustitia ad p̄iudiciū taz dives ad preciū vt numerositas redēptorē perfecte crederet nulla vincula tyrānica retineret. hec ille. ¶ Scd̄m exēplū in hac particula dr̄ remissibilitas. Nā xp̄s īter duos latrones ī cruce pendēs illi q cōtrit⁹ erat dixit Amen dico tibi qꝛ hodie mecū eris ī paradiso s3 in paradiso null⁹ pōt eē cū peccato ergo p3 q̄ ei oīa pc̄ā dimisit vt nob̄ exēplū daret dimittēdi iniurias nob̄ fc̄as ⁊ nō solū ei pepcit s3 ⁊ multa dona pcessit. siue priuilegia. ¶ Primū priuilegiū ē qꝛ solus electus ē iuxta xp̄m crucifigi ⁊ secū mori. q̄ si dicas hoc nō eē priuilegiū qꝛ fuit ⁊ alter latro h̄ meruit. rñdeo q̄ ille nō fuit ibi ad h̄ vt elligeret̄ sicut ⁊ iudas q ex ppinqtate quā hēbat xp̄s deterior ē effect⁹ sic ille ex ppinqtate istā horrendā blasfemiā icidit. ¶ Scd̄z priuilegiū fuit qꝛ p̄ hora illa sol⁹ in testē ⁊ preconē xp̄i est ellectus. dicebat enī btūs frater Egidi⁹ nr̄ soti⁹ sc̄i Frācisci q̄ nihil accepti⁹ eēt alicui regi vl̄ dn̄o si cū ab oībus suis negaret̄ ⁊ nō cognosceretur aliqs ī eo testimoniū ferret sic cōtigit isti latrōi. ¶ Tertiū p̄uilegiū fuit singl̄aris pmissio sibi a xp̄o fc̄ā di. hodie mecū eris in paradiso. ¶ Tertiū exēplū in hac pticula dr̄ Sobrietatis: ⁊ abstinētie qꝛ xp̄s p⁹ cenā cum discipulis factā nō comedit nec bibit vsq3 ad horā sue passiōis hora āt none p⁹ effusionē sanguinis ⁊ mlta tormēta dixit. Sitio ⁊ dederunt ei bibere acetū cum felle dās nob̄ exēplū vt vsq3 in horā nonā nō bibam⁹ nec comedam⁹ ⁊ deinde nō saporosa ⁊ lauta queram⁹ cibaria non ad delectationē s3 ad necessitatē artā cibū ⁊ potū sumamus oēm prorsus supfluitatē ⁊ voluptatē fugiēdo. Nā felle ⁊ aceto potat⁹ ē. Illi. n. vt hētur Jo.19. spongiā aceto ple. ysopo ī cir. ob. ei⁹ ori. Et circa ac. h̄m Jo. dixit psu

e. sm vero Mat. Voluit bi. ad significandum q naturalr passioné fugiebat. Et ét q ex consensu activa iudeoz malitiam detestabatur. Abstinendū igitur nos docuit exéplo sui. vt recogitemus xpm hac hora famescentem si fel. cum ac. potantem rc. ¶ Quartū exéplū in hac particula dr expectabilitatis seu spei. Est eni. Spes vt dictū est supra in tractatu d spe. Certa expectatio future beatitudinis in nullo enim alio debem⁹ ponere spem nrām q̄z in solo deo. Cui⁹ exemplū hodie hémus a xpo q morti vicinus clamās voce magna dixit. In man⁹ tuas pr̄ comēdo spūm meū. Fortiter clamavit vt oibus ét maliuolis pateret. q tanq̄z ver⁹ dei cultor moreret p manus at pris intelligit hic imēsam eius potentiā r caritaté qbus electoz aias ad se trahit. r ab omni pena liberat r pseruat. Pro eo igit xps pri petit: r se recomēdat glorificari. qui sp extitit beat⁹ sm parté superioré. vt nos sic petere instrueret. s. solū petere glificationé eternā. iuxta illud ps. Unā petij a dño hanc re. vt inha. i. d. do. o. d. vite me. Ex qbus oibus liqdo pz q passio filij dei fuit exéplar oium virtutū. r h suffi ciāt p p̄mo principali huius smonis.

¶ Pars scda p̄cipal huius smonis in qua singulariter declaratur. q in pluribus actibus, passionis xpi datuz est nobis exēplum paciētie.

SEcūdo p̄cipalr in isto smone dico q xps in sua passiōe vltra p̄dictas virtutes dedit nobis singulr̄e exéplū paciētie tanq̄z virtutis difficilioris r maxime vtilitatis. cui⁹ pacientiā frequēter nos cogitare é vtilissimū r necessariū. vñ Ciprian⁹ in epl'a ad fratres inqt hui⁹. s. xpi paciētiā fratres charissimi in p'secutiōib⁹ r passiōnibus nr̄is cogitem⁹. hui⁹ aduētui plenū expectatiōis obsequz prebeam⁹ nec defendi ante dñm hui irreligiosa r inuerecūda festinatiōe pperemus. Insistamus poti⁹ r laborem⁹ r toto corde vigilantes atqz ad oém tollerātiā stabiles dñica p̄cepta seruemus vt cū ille ire r vindicte dies venerit. non cū impijs r peccatorib⁹ puniamur. sed cū iustis r deū timentib⁹ honoremur. hec ille. Que pfīfusi⁹ exeqtur. Antiqu⁹ Hieronim⁹ ad occeanū. dicēs. Ille eni innocens imaculat⁹ intact⁹ i quo nulla potuit peccati macula repiri. de quo pp̄heta dixerat q peccatū nō fecit nec inuētus é dolus i ore eius p nobis sacrilegis r peccatoribus. r eterno supplicio mācipatis tanq̄z atrocissimus reus: ab iniqs iudici sistit: r flagellis cedit sputaminib⁹ irridet. r nos pp eū confundimur erubescere. q pp nos tāta ppessus é. Ille eni p salute nr̄a dorsum verberibus: sputaminibus facié maxillas palmis nō confunditur parare: r nos p eo leue ét confundimur audire cōuitiū gaudeamus poti⁹ r letemur si tāta p magnis eius r p nr̄a salute passiōnib⁹ vl' parua sustineam⁹ Ceteꝝ que nobis spes é si ob eum audire blassemiā aut sustinere cōfundimur q nr̄i cā descendit de celis ad terras r vt nos exaltaret humiliauit se. r cū imortalis eét mori cōtentus é vt nos de terrene mortis laqueo liberaret. coronat⁹ é spinis vt nos qui ante spinei r infructuosi steteramus fructum bone arboris apportaremus fel le r acceto potatus est: vt in nobis nec fellis amaritudo nec aceti esset asperitas filius hominis factus est vt nos filios dei faceret. vide ergo si pro isto confundi debemus aliquid sustinere. Uere est illa anima felix r angelis exequanda que pro nomine r opere xpi tanta quanta pro nobis ille sustinuit volgerit sustinere. h ille. Que vt clarius inspiciantur consideremus. xij. actus honeste passionis xpi in quibus maxime relucet exemplum paciētie r hoc ordine procedamus. ¶ Prima in particula d primis quattuor. ¶ In secunda de alijs quattuor. Et in tertia d reliquis agemus.

¶ Particula pria hui⁹ secūde partis pricipalis in qua ponūtur quatuor primi act⁹ paciētie xp̄i in passione demōstrati.

PRimo igitur dicemus de quatuor primis actib⁹ in passione xp̄i ostensis ad pacientiā inducentib⁹. ¶ Primus quorū fuit in discipulorum murmuratiōe. ¶ Scōs in iude ocultatiōe. ¶ Terti⁹ in iude osculatiōe. ¶ Quart⁹ fuit in sui a iudeis captiōe. ¶ Prim⁹ dico fuit in discipulorū murmuratiōe. Naz vt hētur Mat. 26. Cū esset Jesus i domo simonis leprosi accesit adeū m. hn̄s alab. vn. pre. 7 ef. sup caput ei⁹. recū. Erat eni h vnguentū pretij trecentorū denariorū. qd̄ discipuli videntes indignati sunt di. vt qd perditio hec potuit n. h vng. ven. m. 7 da. pauperibus. Qd̄ dominus sciens pacienter tulit sic quicunqz ambulat simpliciter nō debet timere murmuratiōes sed patienter ferre. vnde i ps. dicit propheta. Ego autē tanqz surdus nō au. 7 sicut mu. non ape. os suum. Quia tamen nolebat scandalizare paruulos qui in eum credebāt sciebat enim ꝙ ex ignorantia excepto iuda murmurassent ideo dulciter admonet eos, di. Quid molesti estis h. m. q. d. Non debetis esse qr opus bonū s. deuotionis 7 cōpassionis ē operata i me non in qualēcūqz sed in me. In vsu eniz tēporaliū plus debet attendi finis vltim⁹ qz temporalis vtilitas 7 plus ipsa deuotio 7 caritas qz humana prudētia per quā communiter dispēsatur discipuli. n. plus attēdebant finē proximū. 7 ideo ad ostēden. ꝙ talis deuotio in ipm fuerat habēda potius qz ad alios pauperes subdit. Nā semper pauperes h. u. m. āt non semper habebitis ex quo ostēdit se cito mortuū ideo subdit Ad sepeliendū me fecit. Magda. eni forte audierat ipm cito moriturū. 7 ideo non est inconueniēs ꝙ hoc ad litteram intenderit ¶ Secundus actus pacientie xp̄i ad exēplum nostrum fuit in ocultatione iude. Nam cū quis nos psequitur lz iniuste nō debemus aliquo modo vituperio vel infamia vel facto aliquo vicem malam rependere. exemplo xp̄i qui se sciēs venditū taz vili pretio a iuda. 7 querere oportunitatē vt eum traderet nō est ei indignat⁹ nec ei quicquā dixit vel fecit minus bene sed pacienter tollerauit. vñ. 23. q. 4. c. Tu bon⁹ dicit Augu. Tu bonus tollera malum nam xp̄s cum sciret iudā furem esse tollerauit eum 7 ad predican. misit eiqz cum alijs eucharistiam dedit. h ibi. Et pedes etiā lauit 7 cum eo familiatur comedit 7 conuersatur nunquā eum propallans sed sapiēter a peccato auertere volens dixit Mate i. 26. Amē dico vobis vnus vestrū me traditurus est. Fecit hoc xp̄s. ¶ Primo ne iude daret occasionem scandali si eum publice ostendisset 7 ad impacientiā xp̄i pertinere videretur. ¶ Secundo ne videretur per hoc velle impedire passionem suam. ¶ Tertio vt doceret nos non debere reuellare secretas iniurias nec mala secreta alicuius nisi ex causa rationali. ¶ Terti⁹ actus pacientie xp̄i ad exemplum nostrū fuit in osculatione iude. Cum enim sciret se a iuda tradi non ei osculum negaui 7 dixit ei. Amice ad quid venisti. qd̄ fuit verbum maxime dilectionis 7 caritatis. qd̄ melius Lu. exprimit. 22. c. di. Juda osculo filium hominis tradis? Ubi Nicolaus de lira dicit ꝙ xp̄s posuit quatuor ipm iudaz reuocātia. s. Agentē ibi Juda qui discipulus eius esse debebat. Actionē ibi. tradis. qd̄ est quidē infidele. Modū ibi osculo. qd̄ est signum amicitie. 7 obiectū ibi. Filium hominis quē debuisset colere. Et qd̄ scdm Ambro. pronūciandū est per interrogationem quasi amantis 7 cōpatientis affectu eum conuertere volens 7 sic non est cōuersus a suo pessimo proposito. 7 tamen xp̄s semper pacienter sustinuit. ¶ Quartus actus paciētie xp̄i fuit in sui captione. qr xp̄s pacienter 7 voluntarie sustinuit se ab eis capi 7 recusauit fugere cum posset. Ni

scđm Jo. 18. c. dixit eis quē queritis ⁊ cū respondisset ego sum oēs abierunt retror sum: ⁊ ceciderūt in terrā ad ostendendam potentiam suam: ⁊ nō sic recessit nec eos diu i illa prostratione reliquit nec eis verba indignationis dixit. ⁊ se vt agnus ligari permisit. Illisq₃ verba dilectiōis ⁊ amonitionis dixit. s. Tanquā ad latronē existis cum gla. ⁊ fu. con me. Mat. 26. ⁊ sequitur quotidie apud vos sedebā d. in t. ⁊ non me tenuistis. In quibus verbis admonet de vilissimo captionis modo ⁊ presertiꝫ propter duo. ¶ Primo quia oculte venerūt quasi ad latronem quasi vellet fugere cū ipse in locis publicis se eis preberet sicut doctorē ⁊ non sicut latronē. ¶ Scđo quia venerūt cum armis cū ipse semꝑ staret inter eos simpliciter ⁊ inermis. ita ꝙ omnino monstrabat se inuoluntariū ad corporalem pugnam vel resistentiā faciendā. ꝙ autem dicit non me tenuistis s̄m. Sco. ⁊ doctores vult inuere ꝙ nec modo tenerēt nisi vellet. Et sic patet prima particula secūde partis principalis.

¶ Particula secūda huius secunde partis pricipalis in qua ponūtur alij quatuor actus paciētie xpi in passione ostensi.

SEcundo considerandi sunt alij quatuor actus pacientie xpi ad nostrū exemplum in sua passione ostensi. ¶ Primus est in auricule sanatione. ¶ Secūdꝰ in particulari allapatione. ¶ Tertius in falsa accusatione. ¶ Quartus in miserabili despectione. ¶ Primus dico fuit in auricule sanatione. Nam capto domino. Petrus exemit gladium ⁊ percu. ser. prin. s. amputauit eius auriculam Mat. 26. de qua dominus dolens petro dixit. Conuerte gladiū in lo. s. omnis enim qui ac. gla. gla. peribit. Et secundum Lu. 22. c. dixit petro ⁊ alijs discipulis. Sinite vsq₃ huc. i. dimittite gladios vsq₃ huc quo ad hoc ꝙ percutiatis ⁊ percutiendo vos defendatis quasi di. Non amplius procedatis pro eo ꝙ exhibenda est pacientia potius q₃ corporalis defensio vel vindicta vel sinite ab omni percusione vsq₃ adhuc. i. vsq₃ ad mortem quantūcunq₃ vobis intentetur sicut mihi modo videtis intentari. Et cum tetigisset auriculam eius sanauit eum. dans exemplum vt reddamus bonum pro malo. ¶ Secundus actus pacientie fuit in eius allapatione particulari in domo āne quando ab eo interrogatus fuit de doctrina ⁊ discipulis. Cum respondisset. Interroga eos qui me audierunt vt habetur Jo. 18. Unus asistens. mi. d. al. Jesu. di. Sic respōdes pontifici dominus pacienter ferens caritatiue admonuit vt suum cognosceret errorem. dixitq₃. Si male locutus sum testi. perhi. de malo si autem bene q. m. cedis. Ubi Augu. dicit. O pacientia domini o inaudita humilitas quid hac responsione verius quid iustius qua nec se excusauit nec dire verberantem punuit. hille. Dicit enim Pe. Jo. super si passu ꝙ quia christꝰ erat forma ⁊ exemplar diuersarum virtutum ⁊ precipue illarum que sunt contra impetus iniusti ⁊ iracundi iudicij exiguntur debuit in se formam ⁊ exemplum prebere presentibus ⁊ futuris ⁊ ostendere se maturum ⁊ grauem discretum ⁊ cautum mansuetū dulcē piū constantē ⁊ magnanimū cuius est pauca ⁊ ponderosa loqui qđ potissimum in hac responsiōe fecit. vnde Cyprianꝰ. 96. di. c. dominus noster dicit. Subditus passioni cum allapam cepisset ⁊ ei diceretur. Sic respondes pontifici nihil ille cōtumeliose loquutꝰ est in persona pontificis sed sic magis inocentiam suam tuitus est di. Si male loquutꝰ sum exproba de malo si autem bene quid me cedis? Que omnia ab eo ideo facta sunt humiliter atq₃ paciēter vt nos humilitatis ⁊ pacientie haberemus exemplum. ¶ Tertiꝰ actus pacientie xpi ad nostrū exēplū fuit in falsa accusatione accusatus enim fuit ante annā Cayphum ⁊ pillatum falsissimis

accusationibus: ⁊ tamen nõ signo nutu vel verbo se excusauit. Tum quia propria malitia ducti ⁊ nõ ignoranter hoc faciebant. Tum vt nobis daret exemplũ tollerandi detractores ⁊ falsas accusatões quia ysa. 51.c. scriptũ est nolite timere obprobria ⁊ ꝯtumelias hominũ: q2 sicut tinea vestimentũ sic comedet eos corrũs. hec ibi. vt possimus dicere illud Jere.15. Scito dñe quia ppter te sustinui obprobriũ. Naz vt scribit Mat.27.c. cũ accusaret dñs a principibus sacerdotũ nihil rñdit vt ⁊ nos paciẽter audiamus obprobria iniurias ⁊ contumelias ⁊ tacẽdo sustineamus. ¶ Quartus actus pacientie christi ad exemplum nr̃um fuit in miserabili derisione q2 vt habet Mat. 26. in domo cayphe post falsas accusatões ab omnibus dictum ẽ. Reus est mortis ⁊ expuerũt in faciẽ eius ⁊ collaphis eum ceciderũt. Alij palmas in faciẽ eius dederũt di. pphetiza nobis xp̃e quis te percussit. Que.n. lingua explicare sufficit quanta in eodẽ loco sit passus obprobria flagella ⁊ drisiones: ⁊ tñ tanq2 agnus coram tondẽte se nullũ indignationis signum ostẽdit. ab ipso. ergo sumite exemplũ pacientie. dicit eni Criso. sup Mat. Quid nobis erit ꝯtumelia postq2 christus tanta passus est nec enim vna particula sed totũ corpus iniurias patiebat caput p coronã manus p arundinem os p acetum facies inspuebat gene vellebant ⁊ pcutiebantur. Et tandem totũ corpus in cruce extendit elleuatur ⁊ perforatur. hec ille. Et sic clarẽt serãdi q̃tuor pacientie christi actus. ⁊ particula 2a huius scõe partis pncipalis.

¶ Particula tertia huius 2e partis principalis in qua ponunt reliqui quatuor pacientie xp̃i actus in passione ostensi.

TErtio in hac pte cõsiderandi sunt reliqui quatuor pacientie xp̃i act9 ad nostrũ exemplũ in passione demonstrati. ¶ Primus quoq2 fuit in secunda flagellatione ⁊ crudeli coronatione. ¶ Secũd9 in matris spasmatione. ¶ Tertius in atroci crucifixione. ¶ Quartus in horribili blasfematione. ¶ Primus dico fuit in 2a flagellatõe ⁊ crudeli coronatiõe. Naz post flagellationẽ in domo cayphe ductus dñs ad pillatum iusit eũ flagellari volens sedare rabiem iudeorũ vsq2 enim in hodiernũ diem adhuc apparent vestigia in colũna i qua alligatus fuit ⁊ flagellatus demũ ipsum induerũt vestem coccineã qua reges induebant imposuerũtq2 eius capiti coronã de spinis. hec corona fuit d iuncis marinis q̃ sunt spine albe ⁊ fortissime ac acutissime adeo vt vsq2 ad eius cerebrũ vt credi põt penetrarent ⁊ sic tam ex corona q̃z etiã ex flagellis totũ eius corpus sanctissimũ sanguinem flueret. Et pro septro dederunt ei arundinem ⁊ corã eo illudentes dicebant Aue rex iudeorũ. O quãta paciẽtia fuit tua dñe Jesu vt in tot doloribus nunq̃z solum dixeris. heu me. vere ergo langores nostros ipse tullit. ⁊.d.n. ipe portauit. sicut erat pphetatũ ysa.53.c. ¶ Secũdus ad nostrum exemplũ pacientie actus xp̃i fuit in virginis mr̃is spasmatione: q2 cũ pillatus dimisisset Jesum in manus iudeorũ imposuerunt sup humeros eius crucem portãt versum montẽ caluarie vt crucifigerẽt eũ puenientes aũt ad portam ciuitatis occurrerunt ei Maria mr̃ cũ magdalena ⁊ Jo. videns aũt mater filium suũ cecidit ꝑmortua vt infra apertius dicet. Jesus aũt ⁊ ipse eam videns ⁊ audiens cecidit cuz cruce ⁊ amplius nõ valuit portare quã imposuerunt cuidã Simoni. O q̃ztus tunc fuit xp̃i dolor ⁊ tamen non est conquestus. tunc cum percussionibus. ⁊ impulsionibus trahebant eum ad montem caluarie ⁊ sic non conquerebatur sed potius conuersus consolabatur plorantes mulieres di. lu.23. filie Jer̃lz nolite fl. sr̃ me. sz sup. u. ip. fl. ⁊c. O bone Jesu tu pateris ⁊ alios solaris q2

tantā pacientiā non miretur. ¶ Terti⁹ ad nr̄um exemplū paciētie xpi actus fuit in atroci crucifixione. Peruenientes. n. ad caluarie locū nudantes xp̄m super paratā crucem proiecerūt ꝛ prio manū sinistrā cū multis cū martello ictibus affixerūt nec tamē xp̄s aperuit os suū sed paciēter susti nuit. postea cū magna violētia affixerunt dexteram. ꝛ dicit Magi. Jsaac ꝙ Jesus neqꝫ clamorē fecit in voce qn̄ crucifigebaẗ nec qn̄ ducebaẗ cōquerēdo vel cōminādo. exceptis verbis positis in euāgelio ſʒ solū frequēter leuabat oculos ad celū loquens ꝛ recomēdans se deo pr̄i in qbus oīb⁹ dat nobis exēplū paciētie. ¶ Quart⁹ ad nr̄uꝫ exemplū paciētie xp̄i act⁹ fuit inexorabili iudeoꝝ despectiōe ꝛ blasfematiōe. nā post cōfixionē manuū elleuata ē crux i qua elle uatiōe fuit dolor xp̄i ineffabili͛ꝗ ēt augmē tatus est q: oēs ceperunt clamare cum de risione: ꝛ q: ꝓpter dolorē nimiū corp⁹ erat cōtractū ꝛ pedes nō attingebāt ad locum vbi fuerāt prio affixi ꝛ tūc cū clamore ma ximo a pueris hebreoꝝ ꝛ circonstantibus xp̄s fuit lapidat⁹ percussus ꝛ infixus: ꝛ tūc xp̄o fuit idicibil' dolor vsquequo pedes fue runt affixi ꝛ sic stāte in dolorib⁹ maximis a circonstantib⁹ blasfemabaẗ alij dicebant Alios saluos fecit seipsum non pōt saluū facere. alij dī. Si fili⁹ dei est d. n. d. cr. ꝛ cr. ei. Alij vha qui destruis templū dī. ꝛ i tri. re. illud ꝛ his silia audiēs Jesus corā mul titudine i die magno festiuitatis paciētissi me tollerabat qua de re si vere pacientes eē volumus ꝑdictos oēs act⁹ frequēter co gitemus. vn̄ Jsidorus de su. bo. inquit. Si passio redēptoris ad memoriā reducitur nihil tam arduū est ꝙ nō equo aīo tollere tur parua eni tolleram⁹ si recordamur qd biberit ad patibulū qui nos inuitat ad ce lum. Jlle. n. obprobria cōtumelias allapas sputa flagella spineā coronā cruceꝫqꝫ susti nuit ꝛ nos miseri sic miramur ꝙ vno ſmo defatigamur. vno verbo ad nr̄aꝫ confusio nem deicimur. ħ ille. Ex qbus oībus claret ꝙ oēs actus passioni s xp̄i ad pacientiam inducunt. Et ħ sufficiant pro secūdo pinci pali huius sermonis.

¶ Pars tertia pricipalis hui⁹ sermonis in qua declaraẗ ꝙ beata virgo mr̄ xp̄i ēt i plurib⁹ actibus suis ꝑcipue in hoc die de dit nobis exemplū pacientie.

Tertio ꝛ vltio q: magis mouēt exē pla ꝗ̄ verba. ad habēdā singularē pacientie virtutē cōsideran. ē aliud singu lare mr̄nale. s. exemplū. s. Mr̄is virginis Marie ħ qua scribit Ber. in quodā ſmōe sic. Oꝫ vniuersos xp̄icolas inter fluct⁹ hu ius seculi nauigātes attendere hāc maris stellā que sub prio cardine. i. deo ē ꝓxima ꝛ respectu exēpli ei⁹ cursum vite nr̄e diri gere. qd̄ qui fecerit non iactabiẗ vento ma nis glīe nec frāgeẗ scopulis aduersoꝝ nec absorbebiẗ scilea voragine voluptatuꝫ sed prospere pueniet ad qetis eterne portum. ħ ille. Jn trib⁹ eni pp filiū suū beata virgo mlta aduersa tollerauit. ¶ Prio. s. i nascē do. ¶ Scdō i viuēdo. ¶ Tertio i moriēdo

¶ Particula pria hui⁹ tertie ptis in qua declaratur quot aduersa beata virgo paciē ter pertulit tp̄e natiuitatis filij sui.

Primo igiẗ iniusta pricula cōsiderā da ē pacientia virginis ad exēpluꝫ nr̄um. quam hūit. s. tp̄e natiuitatis filij sui: que paciētia eius patuit qdem in quatuor actibus. ¶ Prio in obedētie executione ¶ Scdō in loci viuificatiōe. ¶ Tertio in terribili itineratiōe. ¶ Quarto in filij sui perditiōe. ¶ Prim⁹ ergo actus paciētie virginis ad nr̄um exemplū circa natiuita tem filij sui. fuit in obediētie executiōe. q: vt habeẗ lu. 2. Cū esset beata virgo in. Na zaret circa nonū mensēꝫ part⁹ filij sui. Exijt edictū a cesare augusto vt describereẗ vni uers⁹ orbis scire. n. voluit. Cesar quot ciui tates castella ville ꝛ homines essent in to to mūdo q pacifice tot⁹ regebaẗ sub impe rio romano. opus ergo erat cuilibet se cō

ferre ad ciuitatẽ vñ originẽ suã trahebat ⁊
profiteri ibi esse sub dictiõe Cesaris ac sol
uere tributũ ⁊ subscribere se. Joseph ergo
cũ esset de genere dauid ꝓfectꝰ est a Naza
reth in bethleẽ cũ Maria virgine vxore
sua pregnãte. cuius tp̃s pariendi instabat.
Cogita igit̃ aĩa deuota quot aduersitates
sit passa ĩ via sũt eni tres vel quattuor die
te a nazareth in bethleem ⁊ tp̃s erat frigi
dum ⁊ tñ absq; cõtradictiõe viro suo ⁊ ipa
tori vel potiꝰ deo obediuit q: sicut filiũ suũ
in Nazareth cõceperat ita in bethleẽ cum
parere debebat sic ꝓphetatũ erat Mich.
5. Et tu bethleẽ terra iuda nequaq; minia
es in pri.iu. ex te eni exi.d.q.reg.p.meum
israel. ¶ Secũdus actꝰ paciẽtie btẽ virgĩs
fuit ĩ natiuitate filij sui. ⁊ h̃ in vili colloca
tione. q: cum peruenissent bethleẽ: tũ quia
paupes erãt tum q: capta iam erãt hospi
tia oportuit eos diuertere extra ciuitatẽ
in quandã cauernã in saxo vbi bestie a ru
sticis q̃n veniebãt ad ciuitatẽ ponebãtur: ⁊
ibi ab vno latere bouẽ ⁊ asinũ collocarunt
ab alio ãt latere beata virgo nõ in lecto s;
sup fenũ filiũ dei peperit. de quo Hieroni.
dicit Hic paruo terre foramie natꝰ est. Co
gita igit̃ deuota aĩa q̃nta beata virgo ĩ illo
vilissimo loco pertulerit. frigiditatẽ loci
vilitatẽ. bestialẽ sotietatẽ ⁊ mundanã cõfu
sionem que tñ oĩa equanimiter tollerauit
vt ab ea paciẽtie exẽplũ habeamꝰ. ¶ Ter
tius actꝰ paciẽtie virginis in natiuitate fi
lij sui ad nr̃m exemplũ fuit in terribili iti
neratione: q: cũ natꝰ esset Jesus veniẽtibꝰ
magis ab oriẽte adorare eũ timẽs Hero
des perdere imperiũ suũ querebat interfi
cere eũ Mat.2. angelus dñi apparuit insõ
nijs Joseph di. Surge ⁊ accipe puer̃ ⁊ ma
trẽ eius ⁊ fuge in egiptũ ⁊ esto ibi.u.dum
di.tibi. Futur̃ est enim vt herodes querat
puer̃ ad perdendũ eũ. ⁊ ita factum est q:
cõsurgens accepit puer̃ ⁊ mr̃em eiꝰ nocte
⁊ secessit in egiptũ. Cõsidera igit̃ aĩa deuo
ta q̃nta paciẽtia pertulit oĩa icõmoda itine
ris. Nam a bethleẽ in egiptũ sunt.12.diete
sicut ego ipe expertus sũ multis sudoribꝰ
est iter desertum ⁊ inhabitabile Cõsidera
igit̃ famẽ ⁊ sitĩ btẽ virginis vigilias pere
grinationẽ terrã ad quãlibat alienã. cõside
ra insuper q̃nta in terra aliena sit passa: ⁊
deinde q̃nta in reuersione ab egipto in ter
ra; Israel ⁊ his filia ⁊ accipe exẽplũ paciẽ
tie ĩ aduersis. ¶ Quartꝰ actꝰ paciẽtie btẽ
virginis ad nr̃um exemplũ circa tp̃s nati
uitatis fuit in filij sui pditione q: vt hẽtur
Lu.2. Cũ esset Jesus.12.ãnor̃ ascendẽtibus
illis ierosolimã ẽm cõsuetudinẽ diei festi:
cõsumatisq; diebus cum redirẽt remansit
puer Jesus ĩ ierusalẽ ⁊ ñ cog.pen.eiꝰ exist.
eu; esse ĩ comitatu. Et venerũt p.10. millia
ria ad quẽdã locũ vbi ego fui ⁊ regrebant
cũ inter cog. ⁊ notos: ⁊ reuersi sunt in ieru
salẽ. Cogita aĩa deuota quot doloribus sit
affecta virgo beatissima nã solum post tri
duũ inuenerũt eum in tẽplo. Cui mr̃ dixit
Fili qd fecisti no.sic: ec. pater t. ⁊ e.d.q. te
quos tñ dolores paciẽter pertulit. Ex quo
potes hẽre exẽplũ de ãmissione filior̃ qbꝰ
nihil cariꝰ ⁊ dulciꝰ in h̃ mũdo. l; ẽm sensua
litatẽ doleas tñ exẽplo virginis cũ rõne
equanimiter tolleran. est. ⁊ sic p; q̃o bea
tissima virgo in oĩbꝰ aduersis fuit pacien
tissima circa tp̃s natiuitatis filij sui ppes
sis. ⁊ pria pticula huiꝰ tertie ptis pricipal.
¶ Particula scd̃a huiꝰ tertie partis prin
cipalis ĩ qua declarat̃ quot aduersa beata
virgo paciẽter pertulit ĩ vita filij sui.

Secũdo cõsiderãda ẽ paciẽtia btẽ vir
ginis ad exẽplũ nr̃; quãhũt in ad
uersis ĩ etate pfecta filij sui. Qd patet ẽt ĩ
quatuor actibꝰ. ¶ Primo in eius ellõgatio
ne. ¶ Scd̃o in sudoris ⁊ labor̃ eiꝰ ppessio
ne. ¶ Tertio in eius amara sepatiõe ⁊ licẽ
tiatiõe. ¶ Quarto in amara ãnunciatiõe.
¶ Primꝰ actꝰ pacie virgĩs ad nr̃um exẽ
plum: tpe pfecte etatis filij sui: fuit in eius
ellongatiõe. Tñ eni btã virgo pp oimodã
pfectionẽ suã diligebat filiũ suũ q̃ nũq; ab.

eo duelli voluisset:sed ipse vt iussioné dei pris impleret sepi⁹ ab ea se sepabat euangelizádo ⁊ morbos sanádo ʒ paciéter ferebat amore dei.doluit tñ plurimũ ⁊ plus solito illa qñ lazaro suscitato ⁊ consiliũ a iudeis facto de ei⁹ morte secessit in ciuitaté paruá effrem.vt dr̃ Mat.19.Nõ eni é credendũ h cõsiliũ fuisse mr̃i absconditũ. Jõ valde rogauit filiũ suũ vt vellet secũ remanere p illo tpe q: sciebat modicũ esse.Cui dñs Jesus reueréter respon.nó posse quia missus erat ad saluté hominũ pcurádá cui benigne ⁊ paciéter cõsensum pbuit amore dei lʒ doleret tñ cum rõne equanimiter tollerabat.¶Scds act⁹ pacie btẽ virgi s ⁊c. fuit in laboꝝ ⁊ sudoris filij sui ppassione. Nam cũ in die palmaꝝ predicasset p totaʒ dié in ierusalé ⁊ a toto populo honorifice fuisset suscept⁹ ⁊ benedict⁹ sicqʒ fatigatus a nemine é inuitat⁹ nec aque calix solũ est ei ppinatus quo reuerso i sero bethaniam talia mr̃ audiens valde dolebat filiũqʒ vt ampli⁹ illuc nõ rediret rogabat ipse át h recusabat.ő quo btá virgo ⁊ si plurimũ doleret tñ dei amore paciéter ferebat. Silr die lune xp̃o in ierusalé iteꝝ redeunte. O q̃tus timor erat pie mr̃i ne fili⁹ occideretur in sero aũt eo redeunte ⁊ silr famescente ac siciéte eius dolor augebat:⁊ cũ ipso h oĩa patiebat sed dei amore oĩa paciéter patiebatur.Silr ⁊ die martis veniés ierusalé tota die predicauit ⁊ diuti⁹ét solito:⁊ sic nõ cõedit neqʒ bibit per illá dié q: nullus eũ iteꝝ inuitauit ⁊ idõ iteꝝ sic ieiun⁹ reuersus é bethaniá ex quibus oĩbus btá virgo supra modũ dolore anxiebat sed tñ in his omnibus nõ peccauit:nec locuta est quicq̃ʒ contra deũ vel filium suum.omnia paciéter ferens.¶Terti⁹ act⁹ paciétie virginis beatissime ad nr̃m exemplũ tépore etatis perfecte filij sui fuit in finali ab ea separatiõe ⁊ licentiatione.Nam die Mercurij sancta xp̃s non iuit predicare.qđ quãuis virgini placeret tamé magne suspectionis ⁊ doloris ei fuit existimauit eni qꝫ hoc eét signũ appropinquatiõis mortis ei⁹ ⁊ sic p totá illá dié ⁊ nocté cum filio fuit in lachrymis.Ná morté suá modum ⁊ tp̃s reuellauit.o quis exprimere sufficiat dolores ⁊ suspiria beate virginis que tñ omnia sine indignatione pacienter sustinuit sed die iouis sancta multomagis anxiata est quádo filius su⁹ benedictus genibus flexis ante matrem petijt licentiá atqʒ benedictioné quá ei nõ negauit licet adeo esset tristis vt vix cogitari nõ possit ⁊ ét discipulos ire permisit in ierusalé ad faciendá cená nec ad mitigationé doloris é eum sequuta sed potius cũ Magdalena tota dolorosa pacienter i bethania remansit ideo matres pacienter ferte cum vobis auferũtur filij vestri exéplo virginis.¶Quartus actus paciétie virginis ⁊c. fuit in infelici anunciatione. Nam cũ captus esset domin⁹ Jesus ⁊ tandem in domo cayphe ductus videns Jo. euangelista omnia mala que domio inferebantur q: sequutus erat a longe dominuʒ occurrés ei memoria de beata virgine nõ potuit se cõtinere ʒ statim a ierusalé venit bethaniam vbi mr̃ dolorosa erat:⁊ omnia crudelia ⁊ mala que iferri viderat filio suo nũtiauit. O q̃tus dolor q̃tus gemitus é virgini cumulat⁹ ⁊ tñ nõ mutata est tádé modicũ ad se reuersa nocte illa a bethania ierusalé venit ʒ nec filiũ suũ videre potuit ⁊ nõ vidit eum vsquequo vidit eũ corã pillato i loco eminenti qñ clamabát crucifige eum crucifige.que omnes voces crucifigebant animá suaʒ. viditqʒ eum a capite vsqʒ ad pedes flagellatum. ⁊ spinis coronatum.que omnia quantũ ei doloris intulerint nõ potest non dixerim lingua exprimere ʒ nec intellectus human⁹ solũ particulá vnã doloris virginis cape sufficiat ⁊ tñ in his oĩbus pacientissima extitit. Et sic pʒ quõ virgo beata fuit paciétissima in aduersis tépore etatis pfecte filij sui. ⁊ particula secũda hui⁹ tertie ptis pñcipalis.

¶ Particula tertia huius vltime partis principalis in qua declaratur quot aduersa tpe passiõis filij sui beata virgo Maria pacienter sustinuerit.

Tertio in hac parte et vltimo cõsideranda est paciẽtia beate virginis ad nostrũ exemplũ quas habuit in aduersis tpe passiõis filij sui. qd pz i quatuor actibus. ¶ Primo in auditiõe cũ visiõe. ¶ Secundo in cõclauatione et elleuatiõe. ¶ Tertio in anxiatiõe cũ locutiõe. ¶ Quarto in clamoratiõe cum spiratiõe. ¶ Prim⁹ act⁹ paciẽtie virginis tpe passionis sui filij ad nostrũ exemplũ fuit in auditiõe et occultata visione. Nã audiẽs beata virgo turbaz clamantẽ eamus ad locũ caluarie et crucifigamus eũ ipsa per breuiorẽ viã venit ante ad portã ciuitatis vidensqz filiũ suũ sub cruce deficientem inter duos latrones ñ bene eũ cognoscebat adeo erat lacerat⁹ et afflict⁹ dixitqz ad sotias est ne iste fili⁹ meus qui venit velut leprosus. tũc ille flẽtes dicebãt iste ẽ afflicta mr̃ fili⁹ tuus. tũc illa aspiciẽs eũ clamãdo dixit. O fili dulcissime vbi est splendor tu⁹ vbi decor tuus: et talia di. semi mortua cecidit. et spasmauit i quo loco vsqz in hodiernũ diẽ est ecclesia quã ego sepe visitaui. que dicitur scã Maria d spasmo Disce ergo qñt⁹ fuit dolor beate virginis que tñ in omnib⁹ paciẽtissima fuit. ¶ Secundus act⁹ paciẽtie eius fuit in crucifixione et elleuatiõe. Nã vt dictũ est supra dñs ductus est in montẽ caluarie et ibi in terra man⁹ cruci sunt affixe multis ictib⁹ et postea in altũ est elleuat⁹ sic manibus suspensus. Cõsidera aĩa deuota qñtus dolor erat virgini qñ videbat lupos illos circa filiuz suũ alios denudãtes eũ alios crucẽ parantes alios brachia extendẽtes alios cum martellis clauos in ei⁹ manib⁹ impellẽtes certe oẽs ictus trãsibãt cor virginis sed cõsidera attenti⁹ qñtus fuerit dolor eius qñ crux elleuata fuit vidissetqz filiũ suum pedib⁹ atractis cũ tanta anxietate pendere: Nonne tũc ẽt virgo Mater cũ filio suo i cruce erat affixa. O virgo beatissima quõ potuisti tantũ perferre dolorẽ sed et tũc vehemẽtius excreuit afflictio ei⁹ qñ vidit pedes illos sanctissimos atrahi et cõclauari. que oĩa tñ pacientissime tollerauit. ¶ Tertius act⁹ paciẽtie virginis in hac particula fuit in filij sua anxiatiõe et locutione videns autẽ beata virgo sic filiũ suũ in cruce anxiari ei aliquod auxiliũ pbere volebat et ñ poterat tñ cruci appropinquauit iuxta illud Jo. 19. Stabat ãt iuxta crucẽ Jesu mr̃ ei⁹ et soror mr̃is eius et c̃. Dicebat ãt vt pie credi potest O fili dulcissime loquere mr̃i tue et redde rñsum quid agere debeam. videns ãt eã sic afflictã comota sunt viscera eius: dixitqz. Mulier noluit dicere mater ne plus eam affligeret. Ecce fili⁹ tuus et discipulo. Ecce mr̃ tua. O beata virgo nõne hi verbum fuit gladi⁹ acut⁹ penetrãs vsqz ad diuisionẽ spũs et aĩe. O qualis cõmutatio p filio datur alien⁹ p dño seruus p magistro discipul⁹ p creator creatura p filio dei fili⁹ zebedei. Et tñ btã virgo pacienter habuit eũ vt suũ et ideo Jo. ex consensu virginis accepit eã in suã. s. matrẽ. ¶ Quart⁹ et vltim⁹ actus paciẽtie virginis ad nr̃um exemplũ tpe passionis filij sui fuit in eius clamoratiõe et finali spiratiõe audiuit eum clamantẽ. Eloy eloy lamazabatani. h est. de⁹ de⁹ meus vt cur me dereliqsti. audiuit eum. di. Sitio: et tñ nõ poterat ei porrigere audiuit et illa dicere. s. In man⁹ tuas co. sp. me. et deinde cũ vidit caput inclinare et spiritum tradere. Oẽs enim xp̃i voces erãt cordi virginis vulneratiões et i his omnibus paciẽter sustinuit. Cuz dicebat. O fili benignissime vbi est solita benignitas tua fac me tecum mori quo ibo tu mihi pr̃ et c̃. huiusmodi vel lacrimata ẽ vel aliter ẽ conquesta hec oĩa erãt verba humãitatis. Cũ rõne tamẽ omnia equanimiter tollerabat et mortẽ filij sui amore salutis humane affectabat. Regitemus igitur eum qui tanta

sustinuit hodierna die pro nobis miseris vt intercessione pacientissime matris sue i omnibus aduersis semp pacientes simus pro amore suo ac vsqꝫ ad mortẽ equanimi ter omnia pferre. vt cum eo qui fortiter mortem sustinuit. ⁊ tñ ab eterno cum pře. ⁊ spiritusancto impassibilis fuit percipere possimus imarcessibilem gloriã: que solis victoribus daꝛ in secula seculorum. Amen.

¶ Sabbato sancto ⁊ solemnitate ãnunciationis dñice. de angelica salutatione ⁊ annunciatione mirabiliter facta. Sermo. 69.

Et ingressus angelus ad eam dixit Aue gratia pléa ⁊ reliqua Scribũtur hec verba lu. primo ⁊ in euangelio hodierne festiuitatis. Et si semp teneamur deũ benedicere ⁊ laudare specialiter tñ in hoc festo omnibus pconijs eũ efferre debem⁹ intuitu gratie specialis qua verbũ dei caro hominis fieri voluit ⁊ inuisibilis deus visibilis fieri dignatus é libet. ergo vltra ea que in sermonario de pceptis diximus de hac festiuitate ét aliqua hic enodaꝛ de angelica salutatiõe. ibi enim tria principaliter pposita fuerere in euangelij huius festiuitatis expressione. ¶ Primũ quorum. s. angeli destinatõ tñmodo declaratũ fuit quando aperta sunt ea que tanguntꝛ ab initio huius sacri euangelij. s. missus est ⁊c. vsqꝫ ibi. Et nomen virginis maria. ¶ Impsentiarum. ergo superest vt ad ꝫm transeamus relinquendo. tertiũ ad volumen de fide ⁊ articul' fidei. Quod quidem ꝫm tangebatur in verbis nunc ppositis. vꝫ. Et ingressus angelus ad eã ⁊c. In qbus verbis angelus facit sapientialẽ sillogismũ: nõ solum rõne sapiẽtialis marterie: sed ét r õne sapiential' forme. Cuius pria ppositõ patri appropriaꝛ. ꝫa filio. tertia spũisancto. Quorum. ¶ Prima est. Tu tanqꝫ deo gratissima es singulariter ab eo pellecta: ⁊ super oẽs mulieres benedicta. ¶ Secũda vero est hec aũt ellectio ⁊ benedictio é ad dei filium ex te: ⁊ in te generãdũ: ⁊ humanãdũ. ¶ Tertia est eius autẽ generatio nullatenus dꝫ fieri neqꝫ fiet nisi per solũ ⁊ ineffabile opus spũs. s. Formetur igiꝛ sic sillogismus. Quecũqꝫ mulier gratiossima ⁊ a deo sũme pellecta ⁊ benedicta est ab ipso solo suo pprio filio meo dignissimo ⁊ ineffabili fecundata: sed tu es sic grõsa ⁊ pellecta. ergo es sic fecundanda. ꝫm igitur tres pdictas ppositiones in hoc sermone tres cõsiderationes faciemus. ¶ Prima quarũ diceꝛ singularis virginis salutatio ibi i verbis propositis. Et ingressus angelus. ⁊c. ¶ Secũda excellens incarnationis ãnuntiatio ibi ne timeas maria ⁊c. ¶ Tertia ineffabilis cõceptionis modificatio. ibi sps sanctus superueniet in te ⁊c.

¶ Pars prima huius sermonis in qua declaratur qualiter angelus fecit singularẽ virgini salutationẽ di. Aue grã plena.

PRimo in isto sermõe circa singularem ab angelo factã beate virgini salutationem. tria notanda sunt. s. Dubitatio. declaratio humiliatio. ¶ Quantũ ad primũ queriꝛ an beata virgo in ipso angeli ingressu cognouerit esse angelũ bonum vel non ex textu. n. hoc ñ apparet. declaratum. n. é in volumine de pceptis q angel⁹ apparuit ei in spẽ humana sensibili sꝫ ideo potuit dubitaꝛ: q: aliqñ dyabolus trãsfert se in angelũ lucis ne diabolus deciperet eã ¶ Ad hoc rñdetur ꝫm Petrũ Jo. sup lu. Quod sicut beata virgo cogitauit qualis esset ista salutatio tanqꝫ suspecta si eẽt bona vel falsa ⁊ seductoria ita ét cõstat q dubitauit an esset ab angelo bono vel malo. Nihil. n. incõueniens é si angelus se sic a principio ocultauit vt non posset discerni vtrũ esset bonus vl' malus ad eius prudẽtiã ⁊ in effectu hũilitatẽ pbandã. ¶ Pre

vit Jacobi de vor[illegible] [illegible]
[illegible]

terẽa sicut natura ꝑmittit congruas dispo
sitiones ante introductionez vltime fortũe
⁊ principalis: ⁊ maxime qñ forma est mul
tum nobilis sicuti ẽ anima rõnalis sic etiã
multomagis deus tanq̃z artifex sapientis
simus ꝑmittit in suis ellectis ꝑcipuis dis
positiones congruas: ad introductioné cõ
summate grẽ eis dande ⁊ maxime qñ ad in
usitatam ⁊ singularissimã grãm sunt vocã
di. vnde ⁊ in talibus consueuit deus ꝑmit
tere illustratiões ⁊ grãs seminaliter: ⁊ im
plicite fecundas ⁊ ꝑgnantes posteriorū:
quapropter in septem dei apparitionibus
Abrae factis que habent a. 12. c. gene. vsq̃z
ad. 23. ¶ Primo ꝓmisit ei deus euz in ma
gnam gentem magnificandũ. nõ explican
do si fieret in suo semine vel non. ¶ In 2a
vero ⁊ tertia apparitione: dixit q̄ fieret si
in suo semine: sed nõ explicauit an esset se
men adoptiuũ vel naturale. ¶ In quarta
dixit q̄ fieret de semine naturali suo: nõ ex
plicando ei an fieret de ancilla vel libera.
¶ In quinta habito filio de ancilla expli
cat ei q̄ habebit filiũ d̄ libera. ¶ In sexta
vero reuellat ei diuie trinitatis mysteriũ
⁊ in breui habendũ ꝑdictum filiuz: quo na
to explicat sibi filium ancille non esse cũ fi
lio libere comiscendũ: sed potius reicien
dũ: q: in solo filio libere est ꝓmissio prefa
ta, ꝓprie adimplenda. ¶ In vltima vero
deus petit sibi imolari ꝑdictum filium in
holocaustũ: vt sic Abraam plenius ꝓmere
retur ⁊ certificaret obtinere in illo iam ꝓ
missa. Ecce ergo q̃uo gradatum deus ꝓmis
sionem seminis benedicti ⁊ benedicendi si
bi explicauit. Ita q̄ posteriores implicite
in primis continerent: quapropter redeun
do ad ꝓpositũ nostrũ. Eodẽq̄ modo est fa
cta ab angelo beate virgini ãnunciatio, nã
primo angelus Marie incognitus appa
ruit vtrũ bonus esset vel malus vt timen
do se humiliaret vt infra dicet. deinde an
gelica salutatio ẽ subsecuta quodãmõ pre
gnans ꝓmissionis sequentis postea ipsa ꝓ

missio est ꝑgnans illius modi cõcipiendi
quem vltimo sibi exponit. bene ergo dr̃. ⁊
ingressus angelus ad eã vbi exprimit vir
ginis ab angelo fãliaris visitatio. ex quo
ẽt aperte innuitur q̄ ipsa non erat foris in
plateis: nec extra seipsam effusa: sed i tha
lamo intra seipam collecta ⁊ clausa. vbi ẽt
insinuat status eius pudorat⁹ solitarius ⁊
orationis studiosus. Quantũ ad 2m in
hac parte declarãda sunt verba singularis
salutatiõis q: sequitur dixit. Aue grã plena
dñs tecum benedicta tu in mulieribus ⁊
benedictus fr. ven. tui. Et reliqua addunt
a fidelibus Iesus sancta Maria ora ꝓ no
bis. In q̄bus verbis septẽ singularitates
assignant. Prima dr̃ singularitas innata
s. nature qñ dr̃ Aue. i. sine ve. Et hoc tripli
ci quidem mõ in aue nature singularitas
demonstrat. Primo mõ aue. i. sine ve. cui
subiacet totum genus femineũ. s. pudoris
doloris ⁊ laboris fuit. n. sine ve pudoris in
cõceptione: q: eius conceptus fuit sine cor
ruptione nõ humano semine: sed mystico
spiramine fuit ẽt sine ve laboris in gestatõ
ne. Et fuit sine ve doloris in ꝑturitione. nã
vt Ber. dicit fuit sine corruptione fecũda:
sine grauamine grauida: sine dolore puer
pera. ¶ Secundo mõ fuit in beata virgi
ne nature singularitas que ẽt demonstrat
ꝑ aue. i. sine ve concupiscẽtie culpe ⁊ pene.
Sine ve cõcupiscentie peccati originalis:
q: sine peccato concepta est: vt dictũ est in
q̃dragessimali d̄ penitẽtia. Sine ve culpe
peccati mortalis nec venialis. Sine ve pe
ne: que ẽ in separatõne aĩe ⁊ corporis ad
ipsius incinerationẽ ⁊ dissolutionẽ. Naz si
cut. non dedit deus sanctũ suũ. i. xp̄m vide
re corruptionem: sic nec sanctã suaz de qua
natus est sanctus: sed in aĩa ⁊ corpore in ce
lum ẽ assumpta. ¶ Tertiõ mõ ꝑ aue in vir
gine nature singularitas demonstratur: q:
s. fuit sine ve. Carnis. mundi ⁊ dyaboli q:
s. fuit virgo pauper ⁊ humilis. Per virgi
nitatem exclusit luxuriã. Per paupertatẽ

mundū vicit:per humilitatē diabolū supe
rauit.¶ Secūda singularitas que fuit in
beata virgine dr̄ gratuita que notat̄ quan
do dr̄ in salutatōne gratia plena.Et h̄ tri
pliciter:q: fuit plena gr̄a corporali spūali
⁊ singulari.¶ Gratia eniꝫ corporalis fuit
gr̄a virginitatis in carne.vnde cantꝫ.4.dr̄
ortus conclusus:fons signatus.¶ Gratia
spūalis fuit.n.plena gr̄a virtutum in men
te.ꝓpterea cantꝫ.4.dr̄ animo eius.Fons or
torum ⁊ puteus aquaꝝ viuentiū: que fluūt
impetu de libano.¶ Gratia singularis fu
it p̄sentia filij dei.in ventre . Ideo cantꝫ.7.
dr̄ venter tuus sicut aceruus tritici.i.ple
nus illo grano frumenti qui de se Jo.12.di
cit.Nisi granū frumenti cadens in terraꝫ
i.inbeatā virginem p̄ incarnationem mor
tuū fuerit p̄ passionem ip̄m solum manet.
Et vt vnico verbo dicamus totū. Ipa bea
ta virgo fuit gratia plena quia ſm.Sco.⁊
Fran.in prin.sue conceptionis accepit tan
tam gr̄am q̄ non potuit amplius acciper̄:
q̄zuis deus possꝫ amplius dare.¶ Tertia
singularitas dr̄ gloriosa:que notat̄ qn̄ dr̄
in salutatione dn̄s tecum. vnde de ea pro
uer.xi.scriptū est . Mulier gratiosa.i.ple
na gr̄a inuenit gloriam.illā nempe de qua
dicitur prouer . decimo Gloria patris est
fili⁹ sapiens qui est christus ait dominus
tecum. ⁊ hoc tripliciter . ¶ Primo quia
dominus ē̄st pater : dominus filius domi
nus spūssanctus .dicit.ergo tecuꝫ domin⁹
pr̄ quia tu sponsa patris. tecū dn̄s filius :
quia tu mr̄ filij.Tecuꝫ dn̄s spūs.s.quia tu
spūssancti thesauraria comprobaris: ⁊ tn̄
non tres dn̄i incarnati in te : sed vnus est
dn̄s incarnatus i te.s.filius:quia in te ver
bum caro factuꝫ ē.⁊.h.in nobis Jo.primo.
¶ Secundo ⁊ dn̄s tecū.Tecum ante vteꝝ
te p̄signās in multis figuris:⁊ prophetijs
maxime Isa.7.Ecce virgo conc.⁊ .p.f. Te
cum in vtero te sanctificās iuxta illud p̄s.
45.Sanctificauit tabernaculum suū altissi
mus.post vterū te fecundans. vnde Lu.i.

Ecce concipies i vt̄.⁊.p.f. ¶ Tertio etiā
dn̄s tecū.in mente per virtutū abundātiā.
In ventre per sui p̄ntiam : vt etiā dictum
est in sua incarnatione.in potestate ꝓpter
peccatorū indigentiaꝫ: vt facias quicquid
tue placuerit caritati . In cui⁹ mysterium
tertō Re.ƀo.c.dixit Salomon ad matrem
suā.i.xp̄s ad virginem. Pete mr̄ mi neqꝫ
enim fas ē.vt auertam faciēꝫ meā.iō Ber.
dicit securum habes o homo accessum ad
deum vbi habes mr̄eꝫ ante filiū.filiū ante
patrem mater ostendit filio pectus ⁊ vbe
ra:filius ostēdit patri latus ⁊ vulnera. nul
la.ergo poterit esse repulsa vbi tot sunt ca
ritatis īsignia.¶ Quarta singularitas fu
it materna que notat̄ quādo dr̄.benedicta
tu in mulieribus:que benedictio fuit p̄ vir
tutem filij dei.quod quidē verbum p̄ōt ex
poni tripliciter.Primo sic benedicta tu in
m.i.sup oēs mulieres:quia ꝑuenisti ad ter
tiuꝫ benedictionis gradū in genere mulie
bri ad quā nulla vnq̄ꝫ potuit attingere.vꝫ
virgo esse ⁊ fecunda.¶ Secūdo p̄ōt expo
ni sic.b.t.inter.m.super mulieres omnes :
quia.Cum virginibus fuit virgo . Cum
coniugatis fecunda.cum viduis cōtinens
⁊ casta.ꝓpterea Ecclesia.vigessimoquarto
dicitur in Jacob inhabita idest i coniuga
tis:⁊ in Israel hereditare. idest i continē
tibus : ⁊ in ellectis meis mitte radices
scilicet in virginibus.¶ Tertio potest ex
poni sic.b.t.in.m.i.a mulieribus: quia per
eam mulieres liberate sunt. ¶ Primo a
verecundia eue per quam totum genus
humanum perditum fuit : ⁊ per Mari
am restitutum.vnde glosa super hoc euan
gelio dicit . Mulier a dyabolo seducta
mortem intulit.econtra mulier ab angelo
edocta salutem dedit . ¶ Secundo per
eam liberate sunt mulieres a maledictio
ne legis : maledicebatur enim mulier
que non producebat semen] in Israel deu
tero .vigessimosecūdo.¶ Tertio p̄ virgi
nem mulieres liberate sunt a deiectione.

nature seu ꝯditionis sue. Naturalr natura mulieris deiecta est ⁊ infirma. vñ ꝓuerbiorum vltimo mulierem forté qs inueniet? Sed beata virgo est illa de qua geñ. tertõ dr̄ mystice diabolo ipsa cõteret caput tuũ ꝓpterea cessauit abiectio mulierũ. vñ Judith. 15. in ꝑsona virginis dr̄ ei. Tu gloria Jerusalem tu leticia Israel tu honorificentia populi nostri. ¶ Quinta singularitas dr̄ fecunda que notaṫ cum dr̄ benedictus f. v. tui ⁊ hoc tripliciter. ¶ Primo namqȝ fuit benedictus in decore. vñ ps. 44. Speciosus forma p̄ filijs hominũ. ¶ Secundo fuit benedictus in odore simul ⁊ sapore. vñ cant. 7. de odore dr̄. Trahe me post te ⁊c. Et geñ. 27. Ecce odor filij mei sic odor agri pleni. De sapore habeṫ ps. 33. sic Gustate ⁊ videte. q. s. est dñs. Et cant. 2o sub vmbra illius quem desiderabã sedi: ⁊ fructus eiꝰ dulcis gutturi meo. ¶ Tertio fuit benedictus in valore. qr fuit redemptor generis humani. vñ prime cor. 6. empti enim estis precio m. g. ⁊. p. d. in corpore v. ¶ Sexta singularitas dr̄ intitulata: que notaṫ cum dr̄ Jesus. qđ quidem nomen triplicé singularitatem hȝ. s. breuitatem. imensitatem ⁊ suauitatem. ¶ Primo hȝ breuitatem. s. in ꝓlatione solum enim sunt due syllabe: vt nõ laboret homo in dicendo hoc sanctissimũ nomen. vnde Ro. 9. verbũ abreuiatum faciet dñs sup terram. ¶ Secundo hȝ immensitatem in virtute act. 4. Non é aliud nomen sub celo datum hominibus in quo oporteat saluos fieri credétes. qr ad phil. 2o. donauit illi nomen qđ est sup omne nomen. ¶ Tertio hȝ suauitaté in sapore. vnđ dicit Ber. sic Jesus dulcis memoria dans vera cordis gaudia: sed super mel ⁊ oĩa dulcis eius p̄sentia. nil canitur suauius auditur nil iocundius: nil cogitatur dulcius q̃ȝ Jesus dei filius. ¶ Septima singularitas dr̄ impetratiua: que notaṫ cum subinferṫ. Sancta Maria ⁊c. quapropter ab oĩbus fidelibus. ¶ Primo inuocaṫ cũ dr̄ Sancta maria: ⁊ merito quidem: cũ. n. Maria interpretetur maris stella. Nocte siquidé transeuntibus nobis p hoc mare magnum ⁊ spaciosum: opus est hanc stellam notare: que cardini celi. s. Jesu ꝓpinquissima é. vbi non solum eius splendore corusco possumus dirigere cursum nostrũ cum salute verum ⁊ in quacunqȝ necessitate cũ fiducia possumus eam inuocare. ¶ Secundo a fidelibus laudatur cũ dr̄ dei. Tanta nempe é laus quã ei tribuimus cũ dicimus mr̄ dei: vt inextimabilis ⁊ icogitabil' sit h dignitas. ¶ Tertio a fidelibus cõueniens postulatio subinfertur cuȝ dr̄ ora pro nobis peccatoribus. Quanto enim mediator é ꝓpinquior ⁊ dignior ac reuerentior tanto ceteris paribꝰ impetratio facilior: sed que põt esse supplicatione materno dignior ⁊ ꝓpinquior. vñ Ber. In periculis in angustijs i rebus dubijs Mariã cogita Mariã inuoca. non recedat ab ore nõ recedat a corde. Et vbi impetras eius orationis suffragium ne deseras cõuersationis exemplũ ipsam sequens nõ deuias ipsam rogans nõ desperas hec ille. Quantũ ad tertiũ in hac pte breuiter aduertenduȝ é q perfecta beate virginis ꝓbatur humilitas: cũ post talem salutationem describit eaȝ euãgelista fuisse turbatã quando sequiṫ. Qui cum audisset tur. é in sermone eius. s. ꝓpter laudationé ⁊ magnalia que dixerat timés ne aliqua seductorie ibi laterent. vbi Ber. dicit Alterata é virgo ex celsitudine in audite laudis: propter qđ cepit solicite ꝑscrutari: qualis esset ista salutatio. s. an esset bona vel mala adulatoria. s. ⁊ ad inanem gloriam inductiua: vel ne. Et ideo dicit euãgelista esse turbatam cum audisset ⁊ nõ cum vidisset: ⁊ ideo presupponit q turbata est ex verbis angeli ⁊ non ex visione angeli vt quidaȝ dixerunt. ¶ Que quidem turbatio ad humilitatem spectat. Et sic claret singularis ab angelo virginis salutatio. ⁊ pars prima huius sermonis.

¶ Pars ſa huius ſermonis in qua decla ratur quõ facta ẽ ab angelo incarnationis ãnunciatio.

Secundo principaliter visa angeli salutatione singulari attendenda ẽ incarnationis ãnunciatio. Ad cuius declarationẽ tria notãda sunt. vz. Cõfortatio. Reuellatio. Magnificatio. ¶ Primũ notandũ dr̃. Confortatio. q2 vidẽs angelus mariam turbatam ex salutatione mirabili cõfortauit eam di. Ne timeas maria ꝛc. Hic enim angelus confortat virginem ꝯ prefate formidinis dubiũ dupliciter. ¶ Primo vz ex modo loquendi. dicendo aliquo mõ singulariter affabili ꝛ pio ꝛ affecuratiuo di. Ne timeas Maria. vbi noiat eã noie ꝓprio tuz vt ex hoc ingerat se ei tanq̃ʒ ad familiariter sibi notam: tuz vt ex cõi significato sui nominis recognoscat se a deo eẽ illuminatam ad visionũ ambigua scrutanda ꝛ esse tanq̃ʒ amarũ mare: contra quecũ q3 tentamenta ꝛ vitia detestãda. ¶ Secũdo confortat eam rememorando gratiam quã apud deũ inuenerat: ꝛ ẽt in generali sibi apparendo quandã singularem gratiã: ad quã nunc de facto vocabat ꝛ elligebat: ꝛ ad quã in dei ꝓdestinatione erat ab eterno ellecta vt fieret mr̃ xpi. Non aũt dixit habes gratiã: sed inuenisti. Tum vt significet ꝙ non ex se naturaliter eam habuerit. tum vt seruet cõem vsum loquendi. Nam qñ ꝑsona inferioris gradus ab aliquo dño ad aliquã grãm sublimabat. dicebatur inuenisse grãm apud illum. Erat etiã sensus inuenisti grãm apud talem. i. singularẽ ꝛ gratuitam hʒ in te. ¶ Secundũ notandũ in hac parte dr̃. Reuellatio: quia angelus sequit apperiendo ei spẽaliue donum huius grẽ cũ addit. Ecce. ꝯ. in. u. ꝛ. p. f. vbi nota quõ ordinate hoc explicat. ¶ Primo enim dicit simpliciter eam habiturã filiũ supponens tñ ex modo cõtinuationis verborũ ad imediate ꝓmissa: ꝙ ipm habebit ex illa singulari grã quam pre ceteris inuenit. ¶ Secundo ex nomine iesu: quo dicit ipm ab ipsa vocandũ innuit cuʒ fore saluatorem iesus enim saluator interpretatur siue significat saluatorem. ¶ Tertiũ notandũ dr̃ Magnificatio: q2 angelis sequitur magnificans hũc filiũ virginis di. erit enĩ magnus: vt innuat iterum ꝙ eius magnitudo ſm ꝙ deus nullius dterminatõis limites hʒ. Et ẽt ꝙ eius magnitudo ſm ꝙ homo non posset mensurari nec diffiniri ab aliquo ꝑterq̃ʒ ab ipso. dicit enim erit ꝛ nõ est tum vt ad eius ſm carneʒ futuritionẽ se refferat. Tum vt nõ solũ respectu sui absoluti esse: sed ẽt respectu nostri noscere se loqui ostendat. Non. n. abinitio fuit in omni noticia magn⁹ ꝛ ideo dicit ꝙ finaliter erit ꝑdictam aũt magnitudinem seu magnificẽtiam explicat dupliciter. s. filij dei vocatione: ꝛ regni dñatiõe. ¶ Primo dicit appellandum esse filium dei. q. d. ita magn⁹ erit in se ꝛ in omni noticia omniũ ꝙ filius dei extimabit. Constat enim ꝙ sanũ non esset sentire ꝙ falso sic esset vocandus]. pʒ enim ꝙ supponit se vera ꝛ vere magna de isto ꝑmittere. vnde ſm hũc sensum plus est quo ad aliquid dicere vocabitur q̃ʒ erit ¶ Secundo dicit danduʒ esse ei regnũ dei a deo di. Et dabit illi dñs de⁹. s. d. p. eius omnes ei solemnes prophe christũ promittunt ex semine dauid regnum eius in summa ꝛ eterna, glorie possessurum ꝛ ampliaturũ intelligentes sub regni sui typo spirituale regnũ fidei ꝛ grẽ: ꝛ tandẽ eterne glorie. cuius pri cipalis sedes apud homines fuit a tẽpore dauid vsq3 ad xp̃m in ierusalem que fuit sedes dauitici regni seu fuit in ei⁹ successoruʒ spirituali auctoritate ꝛ fide sic a petro ꝛ citra fuit in sede petri. Dauid. ergo seminaliter tam carne q̃ʒ fide fuit christi pater figuraliter vero typum gessit dei patris. ꝛ sic vtroq3 modo christus regnum eius tã quam filius ꝛ heres legiptimus optinuit: ꝛ possedit. Ne autẽ credatur in sola stirpe

dauid aut in sola tribu Juda regnaturum esse. dicit ꝛ regnabit in domo Jacob cuius nomine. xij. tribus signatur ꝛ spiritualiter tota ecclesia sua imitatorū ꝛ successorum fidei sue. Et sic habet. angeli ānūciatio. ꝛ ps. secunda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis in qua declaratur qualiter ineffabili modo factaē filij dei incarnatio.

TErtio principaliter videnda ē conceptionis filij dei ineffabilis modificatio de qua etiam tria vidēda sunt. s. obiectio. Rñsio. ꝛ exēplificatio. ¶ Primū dicitur obiectio. Nam ad probandaꝫ castitatem ineffabileꝫ virginis prudentissimāqꝫ ꝛ humileꝫ fidem adhuc angelus celauit sibi modū cōceptionis. Et ideo ipsa obiciēs dicit. Quomodo fiet istud. q. n. nō coꝛi. quoniam sum in statu ꝛ voto non cognoscendi virum: quasi velit dicere scio quidem multos modos dñi circa hoc habeř quibus suum beneplacitum potest implere: sed vnus est prorsus a voluntate mea elongatus scilicet cognoscendi virum. ¶ Et nota quod eo ipso quod de solo modo fiendi interrogat: aperte insinuat se ð nullo reliquorum dubitare. ¶ Et ex hoc ipso ꝙ scit diuersos modos cōcipiendi possibiles deo esse: contra modū cōmunem. s. p virilem admixtionem sumū votum allegādo de non cognoscendo vir. i. nō cognoscēdi ppositum: ostendit sue virginitatis triplicem ꝛ admirabilē ꝓrogatiuam. ¶ Prima ē prerogatiua ꝙ prima absqꝫ alterius exēplo: ꝛ absqꝫ legis expresso ꝯsilio imo q̄si contra corticem legis non solū simpliceꝫ sed etiā sollēnem virginitatem deuouerat Totū enim hoc signatur per hoc verbum non cognosco quia alias ex ipso non sumeretur ar. seu allegatio cōtra modum carnalem ꝛ naturalem. ¶ Secūda prerogatiua est ꝙ virgo intantum fuit ab omniuꝫ carnalium experimentali noticia segrēgata ꝙ sola per anthonomasiam potuit dicere: quoniam virum non cognosco. q. quantum ad quācunqꝫ carnalem noticiam: vel complacentiam: penitus nullū scio omnes quo ad hoc sunt mihi quasi stercus ꝛ penitus nihil. ¶ Tertia prerogatiua est ꝙ intātū omnem carnalem admixtionem abhorrebat. ꝙ etiam pro dei filio concipiendo nullatenus puritatem perdere volebat. ꝛ sic incomprehensibilis ꝛ ineffabilis eius itegritas cognoscitur. ¶ Secundū notanduꝫ dicitur respōsio. s. ipsius angeli qua declarat beate virgini ineffabilem cōceptionis modum di. Spiritussanctus superueniet in te i. superhabūdabit. Et virtus al. ob. tibi. i. vmbram sinui refrigerij dabit tibi. ¶ Ad cuius declarationem tria notanda sunt. ¶ Primo ꝙ hoc opus indigebat principio effectiuo ꝛ supposito: substātificatiuo. Ratio igitur pricipij effectiui appropriať spiritui sancto. a patre ꝛ filio de supernis misso. Suppositū vero ꝙ est ipsa persona filij vocatur filius altissimi. Ipse eni secundum apostolo. i. cor. primo est dei virtus ꝛ sapientia. Et cōgrue tertie psone a duab⁹ mananti appropriatur ipsa efficientia. Tuꝫ vt per hoc notetur consumata. Tum vt eo ipso notetur esse omniū trium: quia quod manat a producto: manat etiam a pducente. Et ſm hoc per superueniet significatur supeminens presidentia cause efficiētis super materiam operis sui. ¶ Secundo considerandū est ꝙ hoc opus conceptionis filij dei in beata virgine est sūme arduum: ꝛ sume sanctū. quid enim sic arduū q̄ꝫ ꝙ hūana natura contingeret ad personalem idētitatem filij dei. Quid etiam sancti⁹ q̄ꝫ eē plenum tali gratia ꝛ sanctitate per quam persona vnigeniti filij dei animam assumptam in se reflectetur. vt per illam diligeret se: vt se ꝛ patrem vt prēm: qꝛ ergo op⁹ erat: sic sanctum eguit principio sume sancto. cui ꝑ ratō optime appropriatur spiritui.

sancto: quia vero sume arduum eguit prin
cipio sume potenti et arduo sumū autem
culmen cuiuscunqз potentie virtus vocat
ergo summum culmen potentie dei vocatur
congrue virtus altissimi. bene ergo dixit
angelus. Spūssanctus superueniet i te etc.
per quod signatur: superexcessus arduita
tis inaccessibilis et incōprehensibilis. iuxta
illud ps. Ascendit super cherubin et vola
uit. u. super. p. u. et. p. t. latibulum suū. Et est
tunc sensus obumbrabit tibi. i. sm altitudi
nem tibi comprehensibilez exhibebit se ti
bi. Et quo ad hec duo optime infert. Ideo
qз etc. ppter enim singularem sanctitatem
eius dr. Nascetur ex te sanctū. ¶ Tertio
considerandum est q duo modi efficiendi
erant hic necessarij. vз. Magnificatiuus et
unitiuus. Oportebat enīз q opus esset ma
ximum et omni bonitate superplenum. Et
iterum q esset cum dei psona sic intimum
et incorporatum q essent psonaliter vnuз.
Repletio vero bonitatis imense optime
ascribitur spūisancto. de quo Sap. i. dicitur
Spiritus domini repleuit orbem terrarū.
Modus vero subintratiuus ppter sue in
timitatis archanum optime vocatur obū
bratio pro eo q in intimo quasi infra um
bram virtus subintrans et incorporans et
vniens stetit: et certe virtuosi et viui est sic
intime penetrare: et extrema tam distincta
tam diuisa vnire infinitum scilicз cum fini
to altissimum cum infimo et omnipotentis
simum cum mortali et infirmo. Omnium
autem modorum predictorum clarificatio
demonstratur ex illata conclusione. qua di
citur. Ideoqз etc. quia hec conclusio non se
quitur ex premissis nisi sub tanta altitudi
ne: et tali proprietate et proportione sumā
tur q merito ex virtute predictorum mo
dorum, clarificatio demonstratur q non so
lum homo sed dei filius secundum huma
nitatem tanquam sanctus sanctoruз ex vir
gine tanquam verus filius ex propria ma
tre nasceretur. ¶ Secundum et vltimū no
tandum in hac parte dicitur exemplifica
tio: quia scilicet angelus modum ineffabi
lem conceptionis christi in beata virgine
probat exemplo Helisabeth sterilis di. Et
ecce helisabeth cog. tua et ipsa concepit fi
lium etc. In quibus verbis tria notantur.
quibus propositum suum angelus probat.
¶ Primo enim notatur genus de simili
materia scilicet de miraculoso conceptu se
nis et sterilis et quidem senectus et sterili
tas elisabeth nō latebat virginem: sed ad
huc ignorabat eam filium in vtero conce
pisse tum propter mutitatem zacharie fa
ma erat q visionez vidisset sed quid igno
rabatur potuit tamen beata virgo hoc hu
manitus didicisse tum: quia hoc fuit val
de famosum. tum quia erant eius secundū
carneз propinqui. Et forte ipsa vel Joseph
fuerat in ierusalem: quia illud erat vnum
de tribus festis in quibus secunduз legis
preceptum omne masculinum debebat ap
parere in loco quem dominus elegisset.
¶ Secundo notatur conceptionis tēpus.
quando dicitur hic mensis est sextus illi
scilicet q concepit. q. d. sic se habet eius cō
ceptus ad tuum sicut opus priorum quin
to dierum aut quinte etatum ad opus sex
to diei in qua factus est homo ad imagi
nem dei et dominans priori operi. Et etiaз
quasi dicat tam in tantum processit q ap
propinquat expletioni. et per intumescen
tiā vteri et per motuз paruuli potest am
do innotescere. ¶ Quid enim congruen
tius quam q per conceptum sterilis as
cenderemus ad conceptum virginis: nec
mirum si virgo beata in verbis angeli po
tuit eorum mysteriorum resonantias in
telligere cum esset in mystica sapientia re
gni celestis singulariter illuminata. Et
sic etiam per subministerium angeli a deo
singulariter illustraretur tanquam ea
que pro iminenti nunc preparabatur ad
talem conceptum. ¶ Ultimo notatur
vtriusque conceptionis possibilitas.

per indubitabile principium qđ subdit di. Quia nõ erit impossibile apud deũ oẽ verbũ. Verbũ quidẽ hic vocatur quicqd voce vel cogitatiõe põt cum cordis ascensu dici ita q̃ sit verbũ: nõ quasi a corde alienũ sed tanq̃ a corde ⁊ in corde intelligibilr ⁊ affectualiter pceptũ: aut vt brevi⁹ loquar per verbũ intelligitur verbũ verũ ⁊ nõ mendosum vel fallax: q: sicut falsus lapis nõ est lapis sic quodãmodo falsũ verbũ non debet dici verbũ ⁊ precipue s̃m modũ scripture veteris: que coiter vocat verbũ factum vel rem dignã verbo iuxta illđ. 3. regũ. 39. Non fuit verbũ qđ non ostẽderet eis Ezechias i domo sua. ⁊ Amos tertio. Non faciet domin⁹ verbũ nisi reuellauerit secretũ suum ad seruos suos ,pphetas. vnde prefata propositio est oĩno eadem cum illa qua comuniter dicimus. q̃ omne qđ non includit in se contradictionẽ est possib.le deo. Quib⁹ auditis beata virgo prebuit cõsensum. di. Ecce ancilla domini fiat ⁊c̃. filiũq3 dei sensit in vtero conceptum. Qua de re i hac sacra ⁊ celeberrima festiuitate oẽs comẽdent se tante virgini vt per eius intercessionem ad filiũ in suo vtero conceptum mereamur hic gratiam ac gloriam in futuro seculo seculorum. Amen.

¶ Dominica resurrectionis dñi nr̃i Jesu christi de disceptatiõe aie xp̃i cum sanctis patribus ⁊ eorum liberatione per resurrectionem christi. Sermo. 70.

Iesum queritis Nazarenum crucifixũ surrexit nõ est hic. Scribuntur hec verba Marci vltimo ⁊ in euangelio hodierne festiuitatis celeberrime. Tanta debet esse hodierne festiuitatis exultatio vt corde ore ⁊ opere laudes domino canere nõ desistamus. Christi eni resurrectio vt dicit Grego. i omel. dat nobis gaudiũ ⁊ loquendi ausum: Hec ẽ.n. dies quam fecit dñs exultemus ⁊ letemur in ea: per quã fides roboratur virgo Maria gloriat magda. inflamatur apli fortificantur. iudei confundũtur. fideles confirmãtur sciq3 patres inclusi iubilãdo inter se disputãt. Sed q: in alijs operib⁹. 40. Multa đ xp̃i resurrectionis quiditate. Necessitate. vtilitate tpalitate. iucũditate. ⁊ his silĩa dicta sunt ne ea replicando fastidio sim. impresentiarum noua ,pponere curabo maxime circa visitationẽ ⁊ liberationẽ scõꝝ patrũ a xp̃o in limbo clausoꝝ. ,ppterea assumpsi verba prefata. s. Jesum queritis ⁊c̃. que verba sũt angeli ad Marias non ẽ hic. q: v3 aia ei⁹ cum diuinitate vsq3 ad hanc horã resurrectionis fuit in limbo. de quo misterio particulariter tractare volẽtes vt ordinati simus tria tñ̃ ,pponemus. ¶ Primũ quoꝝ dr̃ scõꝝ patrũ a xp̃o visitatio. ¶ Scđo scõrum patrũ cõsultatio. ¶ Tertiũ sanctorũ patrũ erga xp̃m magnificatio.

¶ Pars pria hui⁹ s̃monis in qua declaratur quomodo aia xp̃i visitauit aias scõꝝ patrũ ⁊ qualiter eam nouerunt.

PRimo ergo circa visitationẽ anie xp̃i ad scõs patres i limbo tria notanda sunt. s. Liberatio. Permãsio. Cognitio. ¶ Quantũ ad primũ qđ dr̃ liberatio presupposita veritate descẽsionis xp̃i ad iferos de qua tractabit in tractatu de articulis fidei. supposito ẽt q̃ hoc factũ sit ad liberationem aiaꝝ. ¶ Est aduertendũ s̃m Alexandrũ in tertia pte in tractatu de resurrectiõe xp̃i. ⁊ Bo. in tertio di. 22. q. 5. q̃ dñs non liberauit nisi aias scõꝝ patrum ⁊ ellectoꝝ suoꝝ ⁊ eorum qui erant membra ei⁹. Quãuis eni passio xp̃i oĩbus suffecerit non tñ̃ influit nisi i eius membra. Et ideo soli per passionẽ xp̃i saluati sunt: q vl' eius

erant mẽbra quando passus est vel futuri erant per cõuersionem ad ipm sed qm̃ qui erant in inferno non erant eius membra neqȝ futuri erãt ideo nõ dẽsoꝛsȝ tm̃ ellectos eripuit de inferno. Un̄ recte dr̃ per Osee 13.c. Ero mors tua o mors: morsus tu⁹ ero inferne Morsus.n. partẽ accipit ₇ partez reliqt sic xp̃s vnã partẽ accepit.s. ellectos ₇ aliã reliqt.s. reprobos. ꝙ si dubitaret de paruulis q cuȝ peccato origiali decesserãt solũ pro quo xp̃s satisfecit. ₇ merita xp̃i valent illis q non vtuntur li. ar. ergo ₇ hos eripuit. Ad hoc respon. ꝓm Bona. ꝙ nec paruuli potuerũt liberari qꝛ non erant in statu i quo essent capaces gr̃e xp̃i ₇ sic nec eius merita potuerũt eis suffragari. Nec satisfactio ei⁹ ꝑ peccato ade ad eos hẽbat extẽdi. Ad illos.n. se extendit q membra eius efficiũtur per fidẽ vl' ꝑ aliquod sacramentũ fidei. idõ sicut paruuli decedentes cũ originali carẽt in perpetuũ vita beata sic ₇ illi qui iam in inferno erãt detrusi. Quãtum ad ꝓm notandũ ꝙ dr̃ permansio oritur dubium si xp̃s animas quas tunc liberauit statim duxit ad celum quia statim post eius mortem ianua celi est aperta. ₇ nihil fuit retardans. ergo videtur ꝙ anima xp̃i cum alijs statim euolauerit ad celuȝ. Preterea locus superior competit statui glorie sicut inferior pene ₇ culpe. ergo sicut anime dãnate statim descendũt in infernum. Ita anime beate statim debẽt volare ad celum sed statim anime ille que erant in limbo fuerunt luce superne virtutis radiate ergo statim debuerunt in celũ introduci. ¶ Amplius nulla fuit anima purior anima xp̃i sed anime sanctorũ martyrum qui modo moriũtur statim euolant ergo ₇ anima xp̃i sed nõ ascendit caput sine membris ergo ille anime post mortem xp̃i fuerunt in celum introducte. Sed contra xp̃s non ascendit vsqȝ ad quadragesimũ diem post resurrectionem ergo nec anime sanctorũ. Naȝ Miche. scđo dicitur Ascendit pandens iter ante eos .s. xp̃s. Ad hanc dubitationem respon. Bona. vbi supra. q. 6. ꝙ anime sanctoꝝ nõ statim post mortem xp̃i perducte sunt in celum quantum ad locum. statim tam̃ post resolutionem anime a corpore xp̃i viderunt lumen eternum ₇ beate facte sunt. vnde Augusti. exponens illud Lu. 23. Hodie mecum eris in paradiso. dicit ꝙ paradisus ibi non dicitur locus empirei nec locus paradisi terrestris sed ipsa dei visio vbicunqȝ enim homo sit dumtamẽ aperte deum videat potest dici esse in paradiso patefactum est ergo celum sanctis patribus quantũ ad premium. vnde etiã in inferno paradisum habuerunt. s. apertam dei visionem que ẽ vita eterna vt dicit Jo. 17. Statim ergo post mortem xp̃i beatitudinẽ adepte sunt non tamen locum beatitudinis. quoniã xp̃s debuit primatũ tenere ₇ esse primogenitus in multis fratribus tanqȝ caput omniũ. Resurrectio autem xp̃i ₇ eius ascensio differri debuit ꝑpter nostre fidei cõfirmationeȝ. s. vt ostẽderetur ꝙ xp̃s vere mortuus fuerat. ₇ ideo etiaȝ ascensio dilatata est vt vere ostenderetur ipsum resurrexisse. Quoniam igitur nulla anima debuit ante christum ascendere in celum ₇ christi ascensio debuit differri propter nostram salutem. hinc est ꝙ anime sanctorum fuerunt de limbo extracte nec tamẽ statim in paradiso collocate celesti. Quod etiam probatur sic. Christus enim cum resurrexisset dicit̃ ab inferis redisse ad superos sed si anime sanctorum statim post mortem xp̃i perducte sunt ad celum non rediret anima xp̃i ab inferis ad superos sed potius de superis descenderet ad inferiora. ergo patet ꝙ anime sanctoruȝ non statim perducte sunt in celum. ¶ Dicas ergo ad primum articulum in oppositum ꝙ statim i morte xp̃i ianua fuit aperta quantum ad meritum sed in resurrectione quantũ ad eggressum de limbo in ascensione vero quantum ad

ascensionem in celum nihil ergo erat re tardans quantum ad violentiam erat ta men aliquid retardans ex rationali causa s.ex causa supradicta. ¶ Ad secundum di cis q verum est q locus superior compe tit statui glorie attamẽ sicut angeli beati ex causa mittuntur deorsũ ad nostram sa lutem procurandã quibus tamen inquan tum beati competit locus sursum. sic etiaꝫ locus ille differri poterat ex causa illis animabus ad tempus. Ad tertium dicas q causa quare anime aliorum sanctorum nunc statim euolant ad celum est quia ca put eorum est supra ꝛ nullam causam ha bent retardationis ideo non est simile. ¶ Quantum ad tertium notandũ q dici tur cognitio. Ex predictis sequitur q veri similiter sancti patres cognouerunt ani mam xpi. Sed ad clariorem huius rei no ticiam sciendum q vbi sunt plura signa notabilia inducunt quodammodo iudiciũ violentum que faciunt iudicare rectum iu dicium. Signa enim demonstrant signata l. Stygmata de fabricensib⁹ ff. Et ideo quis ex incessu ꝛ gestibus fatuus reputa tur. Et sic per exteriora intelliguntur inte riora dicta. l. Stygmata. Et. §. pauonum Insti. de re. diui. Sancti enim patres exi stentes in limbo multa signa receperunt quibus fuerunt coacti credere illam ani mam esse xpi. Et de multis tantum septeꝫ dicemus. ¶ Primũ quorum dicitur exul tatio qđ narrat Nico. de lira super illud Jo. 19. Sedente eo pro tribunali misit ad pillatum vxor eius di. Nihil tibi ꝛ iusto il li multa enim sum passa in hac nocte per illum. qđ quare fecerit dyabolus secundũ omnes doc. fuit quia vsqꝫ tũc non potuit perfecte cognoscere dyabolus q xps esset deus ꝛ homo quamuis sepe ex multis argu mentis dubitauerit vt in resurrectione la zari ꝛ aliorum sed dubitabat quia helias ꝛ heliseus etiã ipsi mortuos suscitauerant sꝫ isti suplicatione xps autẽ sua virtute qđ dyabolus non intellexit. Et licet etiam au dierit vocem patris di. hic est filius meus dilectus Mat. 17. admirabatur tamen christum deum esse ꝛ hominem. Prete rea quia viderat eum ieiunantem quadra ginta diebus ꝛ quadraginta noctibus vt patet Mat. quarto Luce quarto dubita bat esse filium dei. Sed tamen certus non erat quia Elias etiaꝫ ieiunauerat similiter 40. diebus ꝛ. 40. noctib⁹ vt habetur tertio regũ. 17. ꝛ Moyses similiter vt habetur Exo 34. ꝛ ideo tentauit xpm di. Si tu es fi lius dei ꝛc. Mat. 4. Lu. 4. Mar. p̃io pro pter hec signa ꝛ multa alia dyabolus dubi tauit semper xpm esse filiuꝫ dei. Sed tem pore passionis vehementer coniecturatus est propter duo. ꝛ ideo vexabat vxorem pillati volens retractare que contra eum fuerat machinatus. ¶ Primo propter pa cientiam xpi quam videbat eum habere in tantis passionibus. ꝛ illam prophetiam esse impletam Isa. 53. c. Sicut ouis coram tondente se non aperiet os suum. ¶ Secũ do propter demones qui frequenter ibãt sursum ꝛ deorsum per infernum videbãt in limbo sanctos patres plus solito gaudere Ipsi enim sibi loquebantur inuicem secre to di. xps patitur per cui⁹ passionem libe rati erimus vnde dauid di. illud ps. 83. Cor meum ꝛ caro mea exultauerunt in de um viuum primũ ergo signum ad cogno scendum xpm fuit insolita exultatio quam in cordibus suis sentiebant. ¶ Secundũ signum fuit magna perturbatio quia ime diate post xpi spirationem tenebre facte sunt in toto mundo vellum templi scissum est ꝛ petre scisse sunt. Audierunt ergo san cti patres illam vocem magnam xpi. In manus tu. co. spi. meuꝫ Mat. 27. ꝛ senserũt rumorem. Nam ab illo foramine vbi posi ta fuit crux scissus ẽ lapis vsqꝫ ad limbũ. Et ideo quia sensibilia sunt signa intelligi

bilius videntes ista cognouerunt illa que
per hoc significabantur. Sciebant enim
prophetatum esse Joelis tertio. Contre
muit terra mori sunt celi sol ⁊ luna obte
nebrati sunt ⁊ stelle traxerunt splendorē
suum ⁊ dominus de Jerusalem dedit vo
cem suam ante faciem exercitus sui per
hec etiam signa dionisius astrologus co
gnouit quid diuinum. di. Aut deus celi pa
titur aut tota machina mundialis destrui
tur quando. s. vidit solez obscurari contra
naturam. Et ideo quia in lymbo erant ani
me sapientissimorum ⁊ magnorum docto
rum partim per sapientiam ⁊ partim per
scientiam prophetarum comprehenderūt
ꝙ natura non poterat pati vt xp̄s crucifi
geretur. ¶ Tertium signum fuit magna
irrigatio. s. sanguinis qui irrigauit terram
⁊ diuina virtute transiuit ad limbum ⁊ in
ter alios Adam sensit vnā guttam ⁊ dixit
sanctis patribus. Quid vobis videtur de
isto sanguine. Respondens Joel dixit.
Hic est ille sanguis de quo prophetaui
capitulo tertio di. Effuderunt sanguinem
innocentem in terra sua. quam quidem de
scensionem intelligendam etiam dicimus
spiritualiter. Et hoc figuratum fuit gen.
quarto quando dixit dominus ad Caym
Ubi est Abel frater tuus vox sangui. fra
tris tui clamauit ad me de terra sicut eniz
sanguis Abel ascendit ad deum spirituali
ter sic sanguis christi descendit ad irrigan
dos sanctos patres. ¶ Quartum signum
fuit preuentio preuenerat enim simeon se
nex qui dixerat letamini quia natus est
saluator noster. In proximo ē redemptio
nostra. ego tenui eum in vlnas meas vt
habetur Lu. secundo. Similiter ⁊ Johan
nes baptista qui dixerat. Exultate ego de
monstraui eum digito di. Ecce agnus dei
ecce qui tollit peccata mundi. Ego eum
proprijs manibus baptizaui. Similiter ⁊
latro bonus venerat cui dictum est hodie
mecum eris in paradiso. Hoc videntes
sancti patres ⁊ videntes demones portas
inferni plus solito tenere obstrusas vo
cemqz christi audierunt dicentis. Attolite
portas principes vestras ⁊ elleuamini por
te eternales ⁊ introibit rex glorie. Dixe
runt ecce appropinquat redemptio nostra
⁊ cognouerunt presentiam anime christi.
¶ Quintum signum fuit magna illumi
natio quia christus communicauit lucem su
am in lymbo mirabilem de qua propheta
uerat dauid dicens. Lux orta est iusto rec.
corde leticia. Et Jsa. 9. populus qui ambu
labat in tenebris vidit lucem magnam ha
bitantibus in regione vmbre mortis lux
orta est eis. Regno vmbre mortis est lo
cus in medio inferni vbi priuati sunt vi
sione dei. Tantam igitur lucem insolitam
videntes sancti patres argumentauerunt
ꝙ ibi esset christus. ¶ Sextum fuit ma
gna dyaboli ꝑtractio qui expectabat ani
mam christi portare sicut ⁊ aliorum sed
quando audiuit eum dicere. pater ignosce
eis quia nesciunt quid faciunt timuit di
cens ista sunt verba iusti deinde audiuit
eum latroni dicere. Hodie mecum eris in
paradiso Luce vigesimo tertio ⁊ valde ti
muit sed cum audisset eum dicere Matri
Johānis vigesimo. Ecce filius tuus quod
verbum potest intelligi de seipso quasi di
cat. Ecce qualiter filius tuus tractatus est
⁊ sic cepit gaudere credens pro certo ꝙ
purus esset homo. Et postea cum audisset
euz dicentē illud Mat. vigesimo septimo
Deus deus meus vt quid me dereliqui
sti. Tunc dyabolus credidit ipsum esse de
speratum deinde audiuit eum dicentē. Si
tio Luce vigesimotertio. ⁊ consumatum
est Johānnis nonō. Et tunc dyabolus cre
didit ꝙ se diceret mortuum ⁊ ita gaude
bat dicens portabo eum sed audiens vl
timum verbuz. s. In manus tuas comēdo
spiritū meū remāsit confusus di. Ipse vere.

fuit filius dei anima autem christi extens cepit eum per cornua: per que signatur potestas ⁊ fregit sibi caput, ⁊ abstulit cornu dextrum, idest potentiam: quam habebat fregit ⁊ destruxit iuxta illud, ¶ Confregisti capita draconis dedisti eum es.ppl.eth.s.demonũ:⁊ cecidit i infernum rapiens secum animã mali latronis. ⁊ transiens p limbũ clamãdo ve mihi maledicta sit dies in qua creatus fui. Qui interrogatus a sanctis pr̃ibus quid haberẽ. rñdit est vr̃ xp̃s qui sic me aptauit. Tunc sancti patres ponentes se sub protectione christi expectabant eũ cũ magno gaudio ⁊ desiderio di.ppheticum illud.s. Esto brachium nostrũ in mane ⁊ salus nr̃a in tẽpore tribulationis. ¶ Septimũ ⁊ vltimuȝ signum fuit angelica visitatio:qñ enim christus exclamauit voce magna.di.pater In manus t.c.sp.m.quia nõ rõ:sed sensualitas clamabat pater audiens vocem filij subito misit angelos multos ad sotiandũ eum: q cum ipso descenderũt ad limbum.Gabriel aũt faciens ambaxiatã ex pte christi dixit illis aperite xp̃s qui vult intrar̃ ad liberãdum vos. Qui dixerunt nõ esse omni sp̃ui credendũ.quapropter volumus facere cõsilium:quia multa signa habemus si nõ ẽ christus nõ recipiemus eum.Si vero erit volumus pparare nos ad recipienduȝ debito honore.Et sic pȝ pars p̃ria huius sermonis.

¶ Pars s̃a huius sermonis in qua declaratur q̃ñ sancti patres in limbo consuluerunt qualiter christum reciperent.

SEcundo in isto sermone cõsiderãda est sanctorũ patruȝ consultatio.In quo qdem consilio tria breuiter videbim⁹ ¶ Pⁱmũ est patruȝ sanctoruȝ congregatio. ¶ Secundũ est legati ellectio. ¶ Tertiũ legationis expositio. ¶ Pⁱmũ est sanctorũ patruȝ congregatio visis.n.supradictis signis sancti patres pulsauerunt cãpanaȝ consilij.quod nihil aliud significauit nisi desiderium eorum aduentus christi. Cõgregati igitur sancti omnes viri ⁊ mulieres quo consilio merito.Adã proposuit di. Quidaȝ ẽ precoribus porte nostre ciuitatis volens intrare dicẽsqȝ se esse animã christi crucifixi qui venit ad nos liberãdũ ego non intelligens hoc nomen dicit se eẽ messiam.Quid igitur faciendum sit psulite an debeamus ei sic absolute credere. Tunc omnes dixerunt vtinã esset messias presertim dauid qui dixit Heu mihi quia incollatus meus plo.e.h.cum.h.c.m.ico. s.anima mea.quod dixit in psona omniũ. Et Adam dixit ego fui p.s.millia annoruȝ sed ne decipiamur mihi vr̃ q̃ de hoc debemus nos certificari. Hic eniȝ sunt patriarche pphe ⁊ prophetisse qui de eo scripser̃t discutiamus.ergo si pphie sunt in eo iplete.Et elligamus vnum sapientissimuȝ oratorem:qui optime sciat prophias ⁊ mittamus ad eum vt videat si in eo implete sint pphie.⁊ omnes laudauerunt cõsilium di.fiat fiat. ¶ Secundũ.ergo in hac parte dicit legati ellectio:q: post predicta.Adaȝ dixit quis vobis idoneus videt ad hoc pagendũ.tunc omnes dixerunt nos volum⁹ stare tue ditioni ⁊ ellectioni. Et Adam dixit.bonum ẽ mittere Salomonem qui est rex ⁊ pphã:q̃uis enim quidam tenẽat ipsum damnatum: quia idolatrauit fecitqȝ templum in monte oliueti idolis ex opposito templo dei:nec destruxit illud nec etiam destrui fecit:alij tamen tenent non eẽ damnatum: quia fecit librum ecclesiastes in quo scribuntur omnes luxurie: quas fecit Salomon.Et postea conuersus fecit librum istum in quo conclusit finis loquendi est omnis homo: sed vtcunqȝ sit teneamus pro nunc q̃ sit saluus forte alias tenebo oppositum. ¶ Nam de eo, dicit Ambrosius. ¶ Quid dicam de sancto,

Salomone meo nō fuit tñ sapientior Ade
q imediate a deo ē creatꝰ nec ēt Moyse q
facie ad faciē loquutꝰ est cū deo. licet dicat
deꝰ tertio Regū. 4. c. dedi tibi tantā sapiē
tiam ꝙ nullus fuit nec est nec erit sapien
tior te in regibꝰ. Nā iste textꝰ nō extendit
ad Adā ⁊ Moysē q reges nō fuerunt. In
telligitur ergo textus iste solū de regibus
ex quibus nullꝰ sapientior salomone fuit
nec erit. Electꝰ ē ergo Salomon vel aliꝰ
quicunqꝫ sit ille. ¶ Tertium in hac parte
dr̄ legatiōis expositio. Nā Salomone elle
cto vel aliꝰ dixit scīs p̄ribus Sapiētie hu
ius messie nō ē numerus nec qsq̄ꝫ poterit
ei resistere quapropter detis mihi in scri
ptis capitula siue legationē quā habeo fa
cere. Tūc adam dixit dauid. dic o rex que
sunt ei proponēda. Tūc dauid dixit mihi
vr̄ ꝙ tu Salomon debeas interrogare de
xv. ¶ Prio de sua ꝯceptiōe. ¶ Scdō d̄ sua
natiuitate. ¶ Tertio d̄ suis ꝑdictionibus.
¶ Quarto de suo noīe. ¶ Quito d̄ sua vi
ta. ¶ Sexto de sua lege. ¶ Septio de suo
remedio. ¶ Octauo d̄ sua morte. ¶ Nono
de sua sepultura ¶ Decio de dispositiōibꝰ
mūdi in tpe suo. ¶ Undecio d̄ ꝑplo iudai
co post mortē suā. ¶ Duodecio de descen
sione ad infernū. ¶ Tertiodecio de sua re
surrectiōe. ¶ Quartodecio de nr̄a libera
tiōe. ¶ Quintodecio si isto tpe idolatria
debeat destrui. ¶ Quibꝰ auditis oēs lau
dauerūt dictū dauid di. verū est qd Job. 12.
dixit. s. In antiqs ē sapiētia Salomon igi
tur accepta veste regali venit ad portas
regionis mortis. Quē vidēs Jesus dixit
O carnal vir q hedificasti templū idoloꝝ
tuis ꝯcubinis aperi cito api. Cui salomon
habeo i mandatis nō tibi aperire nisi priꝰ
soluas. xv. q: legatus suꝫ scōꝝ patrū hī inclu
sorum. ¶ Pria questio ē de tua conceptio
ne cui xp̄s dixit. ego suꝫ semihomo q: sum
cum aīa sine corpore. Ad quē Salomon tu
videris mihi hō s; nos hēmꝰ hic homies
diuerso mō ꝯceptos q: Adaꝫ q sine hoīe ⁊
muliere ꝯceptꝰ est. Itē euaꝫ que sine femi
na s; ex viro. Itē alios ex femina ⁊ viro cō
ceptos tu ergo qualr̄ fuisti cōceptus. ⁊ vo
lo scire quatuor. ¶ Prio si es ꝯceptus ali
quo p̄dictoꝝ modoꝝ. Cui xp̄s dixit. Redi
ad adā ⁊ quere ab eo de isto puncto q: in
ter eos bene repertēt hoc esse ꝓphetatū:
Tūc Salomon rediit ad scōs p̄res ⁊ hoc
refferēs Surexit Isa. di. e. memini me pro
phetasse. 7. c. libri mei. s. Ecce virgo ꝯ. ⁊ p.
f. ⁊ sic ꝯceptus ē de muliere absqꝫ viro ⁊
hī est quartus modus a predictis. tūc salo
mon rediēs ad xp̄m dixit. Tu es cōceptꝰ
de virgine ⁊ spūscō. s. sine viro cui xp̄s di
xit sic esse. vñ angelꝰ dixit ad virginē Lu.
2. Spūs scūs supueniet ite. ¶ Scdō dixit
salomon ego volo scire si tu es cōceptus i
illo loco in quo mesias dꝫ ꝯcipi cui xp̄s re
di iteꝝ ad scōs p̄res qui reuersus ⁊ inter
rogans respon. Isa. ego prophetaui. xj. c.
Egrediet virga de ra. ie. ⁊ fl. de ra. eiꝰ as. ⁊
req. sup e. s. dñi ⁊ rursus salomon ad xp̄m
interrogat si erat cōceptus de radice iesse
cui xp̄s dixit. Jesse fuit de nazareth: ⁊ pr̄
Dauid. a quo descendit virgo Maria ex
qua natꝰ suꝫ. sicut flos nascit ex virga sine
opatione alicuiꝰ. Ita natꝰ suꝫ ex virginali
vtero sine operatione viri ex virga iese. s.
virginis marie in Nazareth. Idō dicor Je
sus nazarenꝰ q: iese fuit d̄ nazareth. ¶ Ter
tio dixit Salomon volo scire circa tuā con
ceptionē quo tpe fuisti conceptus. vꝫ ⁊ sub
cuius rege. israel. Cui dixit Jesus ego de
bebam venire in vltimis finibꝰ mūdi sicut
ꝓphetauit Abachuc. 2. c. di. Quia adhuc
visus ꝓcul ⁊ apparebit in fine: si morā fe
cerit expecta illū q: veniens veniet ⁊ non
tardabit. Ego eni sum ille lapis excisus d̄
monte sine manibꝰ d̄ quo ꝓphetauit dan.
tertio. c. Mons eni fuit mr̄ virgo benedi
cta a quo mōte lapis q abscisus ē sine ma
nibus ego sum q cōceptus sum sine semie
virili tpe regni Imperatoꝝ romanoꝝ si
cut ꝓphetatū fuerat per dan. vbi supra qñ

dixit. In diebus aũt regnoꝝ illoꝝ suscitabit
deꝰ celi regnũ. qḋ in eternũ nõ dissipabit: ⁊
erit regnũ xp̄i regis eterni. Natꝰ .n. suz sb̄
Octauiano Imperatore romanoꝝ. Tũc rex
Salomon dixit. Ex quo tu es ille qui es fi
guratus illi lapidi abscisso ⁊ natꝰ ex virgi
ne: tu debes valde notabil' esse ⁊ preciosus
Cui Jesus quere a pr̄ibus tuis si aliquis
ꝓphetauit ď illo lapide absciso magno ab
illo mõte. Et salomon rediẽs quesiuit hoc
a suis pr̄ibꝰ ad quẽ Jere. dixit. Ego ꝓphe
taui. 30. c. mei libri di . Verbũ abreuiatum
fecit dñs super terrã. ⁊. 31. c. Femina circũ
dabit viꝝ. i. venter virginis portãdo Jesũ
circũdabit eum. q paruꝰ erat in carne sed
virtute imensus. ⁊ sic hẽs quo tp̄e ⁊ sub cu
ius regno sum ꝯceptꝰ. ¶ Secũdã questio
nez tũc ꝓposuit salomon ď sua natiuitate
dicẽs volo scire alia quatuor circa natiuita
tem tuã. ¶ Primo volo scire si mr̄ tua pe
perit te cũ dolore. cui dixit dñs Jesus Ab
angelo dictũ fuit. Aue gr̄a pl. dñs t. lu. p̄io
q: fuit sine ve ꝯ nomen eue. Tũc Salomon
dixit. Vbi reperiet̃ hoc. Et xp̄s pete a pro
phetis tuis. ⁊ reperit Isa. di. 66. c. Anteq̄z
parturirẽ peperi. i. sine dolore pepi. ¶ Se
cũdo dixit Salomon. volo scire a te si tua
mr̄ perseuerauit i sua virginitate respon.
Jesus ꝙ sic ⁊ quere ab Ysaya. ⁊ Isa. dixit
7. c. libri mei hẽtur. Ecce virgo cõcipiet ⁊
pa. f. i. ante ꝯceptũ ⁊ post cõceptũ remane
bit virgo ⁊ ꝑ ꝯsequens post partũ. ¶ Ter
tio dixit Salomon. Ego volo scire. In quo
tp̄e natus es. Cui Jesus ego natꝰ suz tp̄e
pacis totiꝰ mũdi. Sicut dictũ fuit ꝑ Isa.
2. c. Et pax erit in terra vr̄a ⁊ fluent ad euz
oẽs gẽtes ⁊ ibunt ppl'i ⁊ dicẽt. venite ascẽ
damꝰ ad montẽ dei. ⁊c. quere ibi q: pulcra
sunt que cã breuitatis õmitto. Quarto
dixit salomon ego volo scire in quo loco
natꝰ sis. Vade ad Micheã inqt xp̄s q di
cet tibi. 5. c. sic. Et tu bethleez effrata puula
es in millibꝰ Juda. Ex te eni exiet dux q
sit dñator in israel. ⁊ egressus eius ab ini

tio a diebꝰ eternitat̃. Et lu. 2. hoc p̄z adim
pletũ. ¶ Tertia questio quã posuit Salo
mon xp̄o fuit circa suas ꝓdictiones vñ di
xit ei que sunt tue ꝓdictiões. Cui xp̄s ego
sum deus ⁊ hõ ⁊ reuoluẽs se Salomon ad
Adã dixit ip̄e dicit ꝙ ẽ deꝰ ⁊ hõ. ait Adaz
si sic est oẽs sumꝰ liberati q: inquantũ hõ
hz velle ⁊ inquantũ deus hz posse ƺ videa
mus si qs de hoc ꝓphetauit. Tũc Jere. sur
rexit dicẽs. 23. c. Ecce dies veniũt dicit dñs
⁊ suscitabo dauid. i. xp̄m germẽ iustũ: ⁊ re
gnabit rex ⁊ sapiens erit. ⁊ hoc ẽ nomẽ qḋ
vocabũt eum. dñs iustus nr̄. ⁊ notandũ ꝙ
vbi nos dicimꝰ dñs nr̄ i hebreo hẽtur No
men eiꝰ vocabũt tethagramaton qḋ signi
ficat deũ purũ. ⁊ Isa. 9. paruulꝰ natus ẽ no
bis ⁊ filiꝰ datus ẽ nobis ⁊ factus ẽ princi
patus super humeꝝ eiꝰ ⁊ vocabit̃ nomen
eius admirabil' consiliariꝰ deus fortis pr̄
futuri seculi ⁊ princeps pacis. ƕ ille. Per
hoc eni ꝙ dicit paruulꝰ significat ꝙ est hõ
ꝑ hoc ꝙ dicit fortis verificat̃ ꝙ est deus ⁊
hõ. ⁊ Salomon dixit. Ego apertiꝰ ꝓpheta
ui te esse deũ ⁊ hoiem tertio cant. di. Egre
dimini ⁊ videte filie siõ regẽ Salomonẽ i
dyademate quo coronauit eũ mr̄ sua in die
desponsatiõis illiꝰ ⁊ i die leticie cordis eiꝰ
ƕ ille. Et Jesus dixit qd voluisti dicere de
te ip̄o. Cui Salomon. Ego nõ intellexi de
me sƺ de te xp̄o ⁊ hoie. incitãdo filias sion
ꝙ exirent videre te deũ coronatũ ⁊ qñ dixi
ꝙ coronauit eũ mr̄ sua itellexi ꝙ tu es hõ
natus ex mr̄e virgine. ¶ Quarta questio
quã proposuit Salomõ Jesu fuit circa no
men suũ. di. lƺ sis pulcher in facie q: tũ Ja
cobus ẽ filiis tibi volo scire qḋ est nomen
tuũ. Cui dixit. ego Jesus dicor. ⁊ Salomõ
dixit quõ aũt Isa. 9. c. dicit. Vocabit̃ nomẽ
eius emanuel. ⁊ Jesus ẽt Emanuel vocor
i. vobiscũ deus ƕ ẽt Jesus vocor teste Aba
chuc. q dicit tertio. c. Ego aũt in dñe gaude
bo. ⁊ exultabo in deo Jesu meo sicut dictũ
est ab angelo mr̄i mee lu. p̄io. Ecce conci
pies ⁊ pa. f. ⁊ vocabis nomen eiꝰ Jesum

¶ Quinta questio quã Salomon xp̄o pro
posuit fuit de sua vita di. Que fuit vite cõ
uersatio Cui xp̄s O salomon nõ tal' qual'
tua plena desiderijs ⁊ voluptatibꝰ vt legit
tertõ regũ.10. ſʒ vita mea fuit paupercula
qꝛ nolui regnũ meũ esse de h̄ mundo cõtra
superbiã ⁊ auaritiã mũdi ⁊ sum siml' diues
⁊ pauper. respectu diuinitatis sum diues
sed respectu humanitatis sum pauper. ⁊
pete zach. si verum sit qui.9.c. dicit de me.
Ecce rex tuꝰ venit tibi iustꝰ ⁊ saluator ip̄e
pauper ⁊ ascẽdens sup asinã: ⁊ sup pullum
asine. ¶ Sexta questio quã ꝓposuit Salo
mõ xp̄o fuit d̄ sua lege di. q̃lis fuit tua lex
quã mũdo dedisti. Cui xp̄s Mea lex fuit
noui testamenti quã dedi pplo nouo. Cui
Salomon qs ꝓphetauit de tali lege. Cui
xp̄s pete Jere. qui surgens ego propheta
ui.31.c. mei libri sic. Ecce dies veniunt dicit
dominus ⁊ feriam domui israel ⁊ domui
iuda pactum nouum non secundum pa
ctum quod pepigi cum patribus eoꝝ in
die quãdo apprehendi manũ eoꝝ vt edu
cerem eos de terra egipti pactum qd̕ irri
tum fecerunt ⁊ hoc erit pactum qd̕ feriam
cum domo israel post dies illos dicit do
minus. dabo legem meam in visceribus
eorum ⁊ in corde eorum superscribam eã
⁊ ero eis in deũ ⁊ ipsi erũt mihi i populũ.
¶ Septima questio quam ꝓposuit Salo
mon xp̄o fuit de suo remedio. d. Qd̕ reme
dium portasti in mũdo omnibus cõmune
⁊ necessarium cui xp̄s inquit. Portaui re
medium baptismi ꝯtra peccatum origina
le. Et salomon quale est remediũ istud ba
ptismi. Cui xp̄s interroga sanctos patres
aliqs coꝝ te docebit qd̕ audiẽs Jo. bapti.
surrexit di. Ego baptizaui eũ ⁊ vidi colum
bam descendentẽ de celo sup eum ⁊ audiui
vocẽ pr̄is eterni. di. Hic ẽ filius meꝰ dil. in
quo mihi bene ꝯpl. Tũc adã p̄cepit Jo. ba
ptiste vt iret visuʒ si erat ille at ille rediẽs
dixit vere filiꝰ dei ẽ. d̄ h̄ ẽt baptismo ꝓphe
tauit zacha.13.c. di. In die illa erit fons pa
tens domui dauid. ⁊ h̄itantibꝰ ierusalẽ in
ablutionẽ pectoris. ¶ Octaua questio fuit
de sua morte. dicẽs sic. Ex quo tu es deꝰ ⁊
hõ debes tu mori? Cui xp̄s. Ego h̄ẽo cla
uem vite ⁊ mortis ⁊ ostẽdit ei crucẽ i qua
mortuꝰ fuerat quã Salomon vidẽs nũcia
uit adeoq audiẽs cum iubilo dixit. ex quo
mortuꝰ est in cruce liberati erimꝰ. hoc eni
ꝓphetatũ fuit p dan.9.c. p.70. hebdo. quas
h̄ẽs declaratas i tractatu de fundamẽtis
fidei. Tunc Salomon inqt xp̄o. Uolo scire
aliqua circa mortẽ tuã. ¶ Prio si debuisti i
in cruce mori cui xp̄s habes scriptum nu
meri.21.ca. Maledictꝰ omnis qui pendet
in ligno. sed ego qui sum omnis homo fui
maledictus pro oibus hominibus ⁊ Jere.
xj. ꝓphetatũ fuit ponamꝰ lignũ i panẽ eiꝰ
⁊ eradamꝰ eũ d̄ terra viuentiũ. ⁊ Abacuc
prio. Dñe i iudiciũ posuisti eũ. s. Jesuʒ mun
di sunt oculi tui ne videãt malum: ⁊ respi
cere iniquitatẽ non poteris quare non re
spicis super iniqua agẽtes ⁊ taces deuorã
te impio iustiorem se. s. xp̄m. h̄ ille. Sicut
enim piscator capit pisces cũ hamo abscõ
so sub esca ita ⁊ ego cuʒ hamo diuinitatis
sub verme humanitatis morte crucis dece
pi dyabolũ ⁊ cepi eũ qui expectabat cape
re animã xp̄i qua ex re ego dixi. Jo.12. Cũ
exaltatus fuero omnia traham ad meip̄ʒ
⁊ sic traxi homines in sagena sua sicut tra
huntur pisces quia omnes facti sunt xp̄ia
ni. ¶ Secũdo inquit Salomon. volo scire
si tu fuisti flagellatꝰ cui xp̄s anteq̃ʒ fuissem
crucifixus totꝰ fui eqdem flagellatus hoc
enim prophetatũ fuit per dauid ps.72. di.
Fui flagellatꝰ tota die. s. a Caypha ⁊ pilla
to ⁊ castigatio mea i matutinis. ⁊ Jsa. p̄io
A planta pedis vsq̃ʒ ad verticem capitis
non remansit in eo sanitas. ¶ Tertio inqt
Salomon volo scire si habuisti allapas ⁊
verbera. cui xp̄s. imo inqt. hoc eni ꝓpheta
tũ fuit Jsa.50. di. Corpꝰ meũ dedi pcutien
tibꝰ me: ⁊ allapas mihi dãtibꝰ. ¶ Quarto
inqt Salomon volo scire si fuisti d̄lusus. cui

xp̄s rñspondit q̄ sic. qr Isa. 53. dictū erat ⁊ nō est ei species neqȝ decor ⁊ vidim⁹ euȝ ⁊ nō erat aspect⁹: ⁊ desiderauim⁹ eum despe ctum ⁊ nouissimū viroꝝ ⁊ scientē īfirmita tem ⁊ quasi abscōditus vultus ei⁹: vñ nec reputauim⁹ eū. ¶ Quīto inquit salomon vellē scire quō positus fuisti in cruce. Cui xp̄s sic quō dauid ꝓphetauerat ps. 21. di. Foderūt man⁹ m. ⁊ p. m. di. omnia o. mea. ¶ Sexto inqt salomō vellē scire qd factū fuit de tuis vestibus. Cui xp̄s sic quō da uid ꝓphetauit vbi supra di. Diuiserūt sibi vestimēta mea ⁊ sup ve. m. m. sortē. ¶ Se ptimo inqt salomon volo scire quid in siti tua bibisti in cruce. Cui xp̄s bibi illud qđ ꝓphetatū fuit p David vbi supra In siti mea potauerūt me aceto. ¶ Octauo vel lem scire si fractū fuit tibi aliqđ os. Cui xp̄s respon. q̄ nō qr ego sum agn⁹ dei Jo. p̄io qui fui figurat⁹. exo. 12. de quo dr̄ Os eius nō confringetis. ⁊ iō milites pillati dū penderē in cruce fregerūt tibias latro num sed mihi iam mortuo nō fregerunt. ¶ Nono vellē scire si in tua morte qs plo rauerit. cui xp̄s respon. q̄ sic fuit impleta ꝓphia zach. 13. Plangent eū plantu quasi vnigenitū: ⁊ dolebūt super eū sicut doleri solet ī morte primogeniti ⁊ iteꝝ ibidē. In die illa magnus erit plāctus in ierusaleȝ. ¶ Decimo inqt salomon vellē scire cū qui bus in morte fuisti sotiatus cui xp̄s fui so tiatus cū illis de qbus ꝓphetatū fuit Isa. 53. Et cuȝ iniqs deputat⁹ est. ¶ Nona que stio quā ꝓposuit salomon xp̄o fuit de sua se pultura di. Fuisti ne sepult⁹ gloriose an vi tuperose Cui xp̄s fui sepult⁹ honorifice. ⁊ sepulcrū meū in eternū erit gloriosum qr sic ꝓphetatuȝ fuit Isa. 12. In die illa radix iesse erit que stat in signū ppl'oꝝ. s. xp̄s ipȝ gentes deprecabūt ⁊ erit sepulcrū ei⁹ glo riosuȝ qr. s. diuinitas stetit cū corpore sepul to pōt ēt dici gloriosum qr in scō sepulcro acquirtur remissio peccatoꝝ a culpa ⁊ pena ¶ Decia questio fuit de mūdi dispositiōe di. qualiter mūdus erat dispositus qñ mor tu⁹ fuisti? Cui xp̄s dixit. Totus mūd⁹ erat infidelis ⁊ ppl's me⁹ me abnegauit ⁊ mor ti turpissime me tradidit. ⁊ qđ peius ē di xerunt. Sanguis ei⁹ sup nos: ⁊ super filios nr̄os. Cui salomon dixit. Quis ista ꝓphe tauit? cui xp̄s. Interroga dan. qui. 9. c. dicit ppl's q eum negaturus ē ⁊ ciuitatē ⁊ san ctuariū dissipabit ī medio hebdomodis de ficiet hostia ⁊ sacrificiū ⁊ erit in templo ab hominatio desolatiōis ⁊ vsqȝ ad consuma tionē ⁊ finē perseuerabit desolatio. ¶ Un decima questio fuit de statu iudeoꝝ post mortē suam. di. qualr̄ debebat reperiri po pulus iudaicus post passionē suā. Cui xp̄s respon. adeo reprobat⁹ dȝ repiri: qr aufere tur ab eo sceptrū ⁊ cessabit vnctio sua. hoc enī predictū erat gen. 49. Ad predā ascēdi sti fili mi regescēs acubuisti vt leo ⁊ quasi leena ⁊ qs suscitabit eū: nō aufferet sceptrū de iuda ⁊ dux đ femore eius donec veniat q mittendus est ⁊ ipse erit expectatio gen tium. ¶ Duodecia questio quā ꝓposuit sa lomon xp̄o fuit. Si debebat post mortē ad inferna descēdere. Cui xp̄s nōne vides qr descendi, ⁊ presentialr̄ hi sum. Cui salomon qs hoc ꝓphetauit. ⁊ xp̄s pete Isa. q inter ceteros dicit. ppl's gentiū qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnā: habitantib⁹ in regione vmbre mortis. s. inferni lux orta est eis. s. per p̄ñtiaȝ meā. 9. c. ¶ Tertiade cima questio quā proponit Salomon xp̄o fuit de mortis occisione an. s. in inferno ip se debebat occidere mortē. Cui xp̄s respō dit di. Pete oseam ꝓphetā qui de hoc ꝓ phetauit di. O mors ero mors tua m. t. e. infer. 13. c. Et ideo dixit qr pp preciuṁ san guinis mei ego eripiā oēs vos de lymbo ⁊ purgatorio sic ꝓphetatū fuit zacha. 9. c. di. Tu vero in sanguine testamēti tui emi sisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. s. grē. Iō dixi in euāgelio Jo. 7. Si qs sitit veniat ad me ⁊ bibat. ¶ Quarta decima questio quā ꝓponit Salomon xp̄o

fuit de diſperſione idoloꝝ an.ſ.poſt mortẽ ⁊ reſurrectionem ſuam deberent diſpergi. Cui xp̄s rñdit ꝙ ſic quia mittã apoſtolos per vniuerſum orbem ſicut fuit dictũ p̄ za cha.13.di.⁊ erit in die illo dicit dñs diſpergam nomina idoloꝝ.⁊ eſt verũ quia nulla generatio ĩ mundo adorat idola. ¶ Vltia queſtio quã Salõn propoſuit chriſto fuit de ſua reſurrectione an.ſ.deberet reſurgere ⁊ nos poſt euʒ. Cui chriſtus dixit ꝙ ſic:vt dictum ⁊ p̄phatum erat per Miche.2o. Congregatione congregabo Jacob totũ te in vnum conducam reliquias iſrael pariter ponam illuʒ quaſi gregẽ in ouili quaſi pecus in medio caularũ tumultuabitur a multitudine hominũ aſcendet enim pandens iter ante eos diuidẽt ⁊ trãſibunt portam ⁊ egredientur per eam .⁊ trãſibit rex eorum coram eis ⁊ dñs in capite eoꝝ.hec ibi. Quibus oĩbus dubijs declaratis chriſtus clamauit. Aperite portas p̄in.vr̄as ⁊ quia p̄p̄hie de me meſia implete ſũt angeli ſimiliter clamabant. Aperite portas ꝙ ipſe eſt ſaluator qui venturus ẽ. Et anime purgatorij ſimiliter clamabant aperite:ꝙ venit liberator noſter:ſed demões tabeſacti currebant ⁊ forti⁹ claudebant ⁊ magnũ rumorẽ facientes fortius ⁊ acrius animas inferni cruciabant ſcientes aduenisse meſiam.per alium ẽt dyabolum qui eis reuellauerat. Et ſic pʒ pars ſc̄a p̄ncipalis huius ſermonis.

¶ Pars tertia huius ſermonis in qua declaratur ꝙ ſancti patres in limbo honorifice ⁊ exultanter animã xp̄i receperunt.

TErtio p̄ncipaliter circa chriſti magnificationem a ſanctis patribus. tria per ordinem notanda ſunt. ¶ Primũ quorum dicitur chriſti receptõ honorifica. ¶ Secunduʒ exultatio magnifica. ¶ Tertium remuneratio gratuita. ¶ Primum dicitur chriſti receptõ honorifica a ſanctis patribus.poſt enim ſupradicta iterum clamauit Attollite por.p̄in .u.⁊.e.p.e. p̄pter quod Jo.bapti.venit ad portam gaudẽſqʒ de voce ſponſi tulit nouũ omnibus ſanctis patribus:quo iteruʒ audito anime omnes limbi ⁊ purgatorij clamabant aperite ſibi portas venit enim Jeſus liberator noſter ſpes noſtra:⁊ deſideratus toto tempore ⁊ xp̄s tertio clamauit. Attollite portas ⁊c. Ad cuius imperij vocem porte inferi ceciderunt ⁊ ſubito totus limbus fuit illũinatus diuino radio ⁊ Adaʒ ſenex ⁊ eua vetula Abelqʒ innocens fidelis pater abraam Iſaac ⁊ Jacob p̄p̄hie reges ⁊ duces ⁊ martyrum ac omniũ felices anime cateruatim venerũt obuiam xp̄o:⁊ honorifice ſuſcepert. ¶ Secundum notandum dicitur ſanctoꝝ patrum exultatio magnifica: quia omnes predicti cuʒ tibijs timpanis pſalterijs ⁊ citaris ⁊ omni genere muſicorum exultãdo cantabant di. Benedictus qui venit in nomine dñi oſanna filio dauid . Inceperũtqʒ intonare ꝑs illum . Confitemini dño quoniam bonus.q.in.ſ.m.eius. Et ſm Nico.de lira etiam cantabant. Benedictus domin⁹ deus Iſrael.q.u.⁊ fecit.r.p. ſue ⁊ ſic fuit magnifica chriſti receptio: ⁊ p̄rum glorioſa ſanctorum exultatio. ¶ Tertium ĩ hac parte notandum dicitur remuneratio gratuita:quia chriſtus totus glorioſus cuʒ latrone:⁊ angelorum multitudine intrauit portas inferni:cum triumphali crucis vexillo qđ demones videntes ⁊ ſpiritus maligni fugam petierunt pater vero Adam cum ceteris patribus obuiam chriſto euntes dulciter ab eo amplexati ſunt multipliciqʒ dono remunerati. ¶ Primo eniʒ eos dono eruditionis illuſtrauit:quia predicauit eis myſterium ſue amare paſſionis di. venite genus ellectum regale ſacerdotiuʒ gens ſancta populus acquiſitionis vt virtutes eius ãnuntietis qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum vt habetur prime Pe.2o capitulo. ¶ Secũdo

dedit eis lumẽ eruditionis interioris ⁊ exterioris.s.in anima ⁊ in corpore. ¶ Tertio dedit eis donũ leticie ⁊ exultatiõis: quia ante erant gementes ⁊ tristes nũc aũt facti sunt leti ⁊ exultantes. ¶ Quarto fecit filios eos dei fieri ⁊ deos pticipatione ⁊ pticipes glorie sue.di.p os dauid ps. Ego dixi dij estis ⁊.f.ex oĩs. ¶ Quinto erant in loco illo putrido primo seruitutis: ⁊ eum fecit odoriferum ⁊ dignissimum libertate. ¶ Sexto quia omnium illorũ animas ab illo obscuro carcerꝫ liberauit. ¶ Septimo quia omnes sic liberando: resurgere fecit animas corporibus viuendo. vnde Mat. vltimo dicit ꝙ multa corpora sanctorũ surrexerunt: ⁊ introierunt in sanctã ciuitatẽ: ⁊ apparuerunt multis. ¶ Octauo qꝛ spoliando limbum ⁊ purgatorium omnes in eis existentes extraxit ⁊ secũ duxit ad visitandum suã sanctissimam matrẽ Mariã virginem gloriosissimã. ¶ Nono quia omnes animas illorum sanctorũ secum duxit in paradisum terrestrem cũ iubilo. ¶ Decimo quia secum pluries duxit visibiliter. ⁊ inuisibiliter prout sibi placuit vsqꝫ ad ascensionem demum ducens eos secũ ad illã immarcessibilem gloriam ad quam idez dominus noster Jesus christus nos perducat qui in illa cum patre ⁊ spũsancto: ⁊ angelorum multitudine ac spũum beatorum ⁊ animaꝝ sanctaꝝ numerositate viuit ⁊ regnat gloriosus trinus ⁊ vnus in secula seculorum. Amen.

¶ Feria sc̃a in albis de quiditate vtilitate ⁊ comendatione temperantie. Sermo.71.

vide sermones de temperantia f. 24 ... f. 97 [handwritten marginal note, partly illegible]

Cognouerunt eũ in fractione panis. Scribuntur hec verba lu. vltio ⁊ in euangelio hodierno. Snĩa est omnium theo.l.3.di.33. carissimi frẽs i xp̃o ꝙ virtutes cardinales sunt quatuor.⁊ nec plures nec paucior es conuenienter reperiri possũt cuius numeri rõ assignaꝫ.a beato Bona.nostro.e.di.q.4.vbi dicit ꝙ lꝫ plures mõi reperianꝫ ad assignandũ sufficientiaꝫ predicti numeri rõnabiliꝫ: tamen modus ẽ ille qui sumiꝫ rõne obiecti: quia ꝫm phm secũdo de anima. habitus p actus ⁊ actus per obiecta diuersificanꝫ. q̃tuor igitur modis inuestigatur predicta ratio ex parte obiecti. ¶ Primo modo sic. virtutes aut sunt circa actões aut circa passiones. Si circa passiones aut illatas ⁊ sic est fortitudo: aut innatas ⁊ sic ẽ temperantia. Si circa actões aut circa intrinsecas: que qdem consistunt in elligendo ⁊ sic ẽ prudentia aut circa extrinsecas que consistunt in exequẽdo.⁊ sic ẽ iusticia ad quã spectat vnicuiqꝫ iura sua tribuere. ¶ Secundo modo põt assũmi p̃dicta ratio ex pte obiecti: quia virtus aut negotiatur circa malum aut circa bonum si circa malum aut ẽ innatum.⁊ sic est temperantia: aut illatum.⁊ sic ẽ fortitudo. Si circa bonũ aut in ratione vtilis ⁊ expedientis.⁊ sic ẽ prudentia aut in ratõne honesti ⁊ laudabilis.⁊ sic ẽ iusticia. ¶ Tertio modo sumiꝫ eadem ratio aliter sic: quia virtꝰ cardinalis aut ordinat ad proximũ aut ad seipm si ad seipsum: aut in elligendis.⁊ sic ẽ prudentia aut in respuendis.⁊ sic ẽ temperantia. Si ad proximũ ordinat: aut hoc est in reddendis.⁊ sic ẽ iusticia: aut in sustinendis.⁊ sic ẽ fortitudo. ¶ Quarto ⁊ vltimo põt sũmi predicta ratio ⁊ melius cum virtꝰ cardinalis dicaꝫ quia ordinat hominem circa ea que sunt ad finez ⁊ homo habeaꝫ comparari ad seipm ⁊ ad alterũ. virtus cardinalis aut ẽ relatiua actuũ hominis respectu sui aut respectu ꝓximi. Si respectu sui hoc potest esse tripliciter ꝫm actum principalem triplicis virtutis. vꝫ rõnalis. circa quam ẽ prudentia. Cõcupiscibilis circa quam est tempantia.⁊ irascibilis circa quã fortitudo consistit. Si vero ordinat ad alteꝝ sic est vna virtus que qdem

dicit iusticia. De qbus quatuor virtutib⁹ cum de tribus in superioribus dixerimus s. de iusticia prudētia ⁊ fortitudine reliquū ē ⁊ aliqua de temperātia pcurrere: quapropter assumpsi proposita verba. Hodierni euangelij. vz. Cognouerunt eū. s. Jesum discipuli sui in fractione panis: quod ad propositum nostrū mistice intelligendo valet adaptari. Cū enim vt infra videbit. Temperantia sit circa actus ad gustū ⁊ tactum ptinentes possumus dicere q̄ cognouerūt eum esse. vz. temperatū in fractione panis ad necessitatem non ad supfluitatē. de qua Temperantia. tria impresentiarum breuiter considerabimus. ¶ Primū quorū dr̄ notificatio. ¶ Secundū specificatio. ¶ Tertiū autem commendatio.

¶ Pars prima huius sermonis in qua d claratur q̄ temperātia est circa actus ptinentes ad gustum ⁊ tactū ⁊ q̄ ē virtus cōmunis ⁊ specialis ⁊ quantū sit malū intemperantie.

Primo igitur in hoc s̄mone ad notificationē tempantie. pmissa ipsi⁹ triplici descriptōe. tria notāda sūt. ¶ Primo. n. describit ab Aug. in li. de li. ar. sic di. Tempantia ē affectio coercens ⁊ cohibēs appetitū ab his rebus que turpiter appetunt. ¶ Scdo diffinit a Tullio sic dicēte. Tempantia ē rōnis in libidinē atq3 alios nō rectos animi ipetus fīma ⁊ moderāta dn̄atio. ¶ Tertio diffinit ab Arist. 3. ethi. di. Tempantia est medietas circa delectationes gustus ⁊ tactus. ¶ Ad quarum declarationem ⁊ tempantie notificationē tria vt pmissum est annotant. ¶ Primū quorum dr̄ obiectio. ¶ Secundū nobilitatio. ¶ Tertium aūt oppositio. Circa pmū dictum obiectio seu materia vel obm circa quod versatur temperantia. tria cōsiderāda sunt. ¶ Primo considerandū est s̄m phm tertio ethico. q̄ cū tempantia sit circa delectatōes est pmittenda talis diuisio q̄ delectationes quedā sunt aiales. ⁊ quedam sunt corporales delectationes animales sunt que consequūtur operationem virtutis interioris nihil patiente corpore ⁊ iste sunt in triplici genere. ¶ Primū genus ē quod h3 quandam speciē honestatis sicut honor disciplina ⁊ huiusmodi. ¶ Secundū genus ē in dictis vl in factis hominum cuiusmodi est delectatio in narrando vel audiendo fabulas ⁊ talis delectatio ē hominū qui totū diem expendūt in qbusdam cōtingentibus dictis vel factis ⁊ nō in necessarijs vel vtilib⁹ ⁊ hi dn̄tur garuli. ¶ Tertiū genus ē respectu rex exteriorū cuiusmodi sunt amici ⁊ pecunie. delectationes corporales sunt que sequunt operationē sensus exterioris corpor aliqd paciēte: qua diuisiōe posita ait phs q̄ tēpantia non ē circa delectationes aiales ⁊ pbat sic inductiue circa illas delectationes non ē tempantia vel intempantia circa quas homines nō dicunt temperati vel intēperati sed circa delectationes aiales quocūq3 predicto mō seu genere non dicunt homines tempati vel intemperati vt p3 intuēti ⁊ intrinsecus cōsideranti. nō enim circa delectationes que sunt in amore honoris vel discipline dn̄tur homines tempati vl' intemperati: q3 delectationes circa quas aliqui dicunt temperati vel intēperati habēt aliquā turpitudinem: sed delectatiōes aiales nullam turpitudinē habent. ergo p3 ppositum. ¶ Deinde aduertendū ē ēt q̄ nō circa quascunq3 delectationes corpales dicitur temperantia vel intempantia nō enim reperit circa delectationē visus auditus ⁊ vel olfat⁹. qd̄ pbat phs vbi supra sic circa illas delectatōes nō ē tēpantia vel intēperantia circa quas aliqs nō dr̄ tēperat⁹ vel intēperatus vt dictū ē s3 circa delectatōes pdictox sensuū visus auditus ⁊ olfatus dr̄ aliqs tēperatus l' intempatus. qd̄ p3 inductiue. ¶ Primo qz̄tū ad visū cum. n. visibile sit triplex. s. ppriū vt color cōe vt figura

et visibile per accidēs vt scriptura. et circa huiusmodi delectationes in vidēdo nō dicitur aliquis temperatus: vel intemperatus patet q circa delectatōes uisus nō dicitur aliquis talis q̄uis circa huiusmodi delectationes contingat delectari plusq̄z oportet et minusq̄z oportet: et medio modo s. vt oportet. ¶ Secundo hoc idem patet quantū ad auditum. Nam qui superabundanter gaudet melodijs et consonātijs vocum humanarū non dicitur intemperatus. ¶ Tertio hocidem patet quantum ad olfatum qui enim gaudent odoribus rosarū vel aliarum rerum non dicunt intemperati vel temperati nisi p accidēs ait eni phs in li. de sensu et sensato q quidā sunt odores perdelectabiles: et circa tales delectationes non dicitur aliquis temperatus vel intemperatus. Quidam vero sunt odores p accidens delectabiles, sicut odores non delectabiles nisi per comparationē ad sapores quia sunt signa saporis delectabilis vel alimenti delectabil. Et circa tales delectationes dicitur aliquis temperatus vel intemperatus: qui eni multum delectatur in odoribus pulmentorū vel vnguentorum dicitur intemperatus. circa igitur delectationes olfatus in sentiendo odores s̄m se delectabiles non est temperantia vel intēperantia: sed bene ē in sentiendo odores p accidens delectabiles. ergo patet ppositū s. q circa delectationes visus auditus et olfatus non ē proprie tempantia. ¶ Quod si forte contradicat: quia videt q temperātia sit circa delectatiōes omniū quinq̄z sensuum exteriorum. Nam circa delectatiōes omniū sensuū contingit vt oportet gaudere tristari et medium tenere: et secundū supabūdantiam et defectum et gaudere et tristari et ita circa eas cadit virtus et vitium si igit predicta nō possunt reduci ad fortitudinē nec ad iusticiā: nec ad prudentiā que ē virtus speculatiua magisq̄z actiua. ergo a sufficienti diuisione reducent ad tēperantiā.

¶ Ad hoc. rn̄detur s̄m linchon. super tertio ethi. q tempantia dupliciter accipitur s. proprie et cōmuniter proprie temperātia est circa delectatōnes gustus et tactus: s̄m diffinitionem prefatam phy. et de tempantia pprie dicta ipse tractat ibidem. Tēperātia vero cōmuniter dicta ē circa delectationes et tristitias oēs quinq̄z sensuū exteriorum. et de hac loquit Augu. in li. de moribus ec. di. Quod munus tēpantie ē in cohercendis sedandisq̄z voluptatibus qbus versam⁹ in ea que nos auertunt a legibus dei: et a fructu bonitatis eius. hec ille. In quibus verbis ondit q ad temperantiā cōmuniter dictā ptinet moderatio rationis in quacunq̄z materia q̄uis ēt dici possit q ille qui potest refrenare maximas delectationes multo etiā magis potest refrenare minores. et ideo tempantia principaliter q dem et proprie ptinet moderari cōcupiscētias delectationū tactus et gustus sicut dicit diffinitio phi cui concordat illa Augu. si recte intelligat. quando dicit q Temperantia ē affectio cohercens appetitum ab his rebus que turpiter appetunt: que sūt proprie supflue delectationes tactus. et gustus. Secūdario autem ptinet ad temperātiam moderari alias concupiscentias: et q̄ztum ad hoc ē in pposito diffinitio Tullij di. Tempantia ē rōnis in libidinem p quā intellige cupiditatem carnalis delectationis cuiuscūq̄z alios non rectos ai impetus per quos intellige cupiditatem habendi et primo nocendi et huiusmodi sūma et moderata dominatio: quia huiusmodi cupiditatibus ratio dominat non q motus in eis consurgant: sed q: cum emergunt nō fit pcessus ad consensum. ¶ Secundo igit tā q̄z correlarie ex pcedētibus considerandū est q rō quare tempantia pprie dicta ē circa delectationes tactus et gustus est talis s̄m phm. tertio ethi. Temperantia et intemperantia sunt circa aliquas delectationes. Ratio cuius est secūdū tho. sa se. q. cxli.

ar. iij. quia ſicut fortitudo de cuius ratione eſt firmitatē ꝓſtare precipue conſiſtit circa paſſionem ptinentem ad fugam corporaliũ malorum. ſ. circa timorem: ⁊ ex conſequenti circa audaciā que aggreditur terribilia ſub ſpē alicuius boni. Ita tempantia que importat moderationem quandā precipue conſiſtit circa paſſiones tendentes in bona ſenſibilia. ſ. circa cõcupiſcentiā ⁊ delectationem cõuenienter aũt circa triſtitias. Eſt igitur tempantia ⁊ intemperātia circa aliquas delectationes: ſed nõ aiales vt pꝫ ex predictis. nec etiā circa delectationes trium ſenſuū. ſ. viſus auditus ⁊ odoratus vt viſum ē. Igitur tempantia ⁊ intempantia ſunt circa delectationes in q̄bus reliqua aialia cõmunicant cum homine ⁊ huiuſmodi ſunt delectationes tactus ⁊ guſtus: que videnť eſſe ſeruiles ⁊ beſtiales: q̄ȝ illud in quo cõmunicamus cum beſtijs eſt in nobis ſeruile q̄ȝ naturaliter rationi ſubiectum eſt. Igitur patet ꝓpoſitū ſ. q̄ rõnaliter temperantia ē circa delectationes tactus ⁊ guſtus. Ita enim ſm tho. vbi ſupra ar. 4. eſt tẽperantia circa delectationes ⁊ cõcupiſcentias ſicut fortitudo circa timores ⁊ audatias reſpectu maximoꝝ malorũ quibus ipſa natura extinguiť que ſunt pericula mortis. Igiť neceſſariũ ē q̄ tempantia ſit circa cõcupiſcẽtias maximarũ delectationũ. Et q̄ȝ delectatio conſequiť operationẽ cõnaturalẽ tãto alique delectationes ſunt vehemẽtiores quãto conſequũtur operationes magis naturales maxĩe aũt naturales aialibus ſunt opatiões qb⁹ ſeruať natura indiuiduũ p cibum ⁊ potū ⁊ natura ſpẽi p coniunctionẽ maris ⁊ femie. Et iõ circa delectationes ciboꝝ ⁊ potus ⁊ venereoꝝ eſt ꝓpꝛie tempantia q̄ð erat probandũ ⁊ declarandũ. ❡ Tertio circa obm tempantie eſt conſiderandũ ſm pħm. tertio ethico. ⁊ expoſitores ſuos. Et tho. vbi ſupra ar. 5. Q̄ð tempantia ⁊ intempantia habent magis eſſe circa delectatões tact⁹ q̄ȝ circa delectationes guſtus ipſe eni ſm pħm ſo ð aia ē quidẽ pticulare tactus q̄ð ꝓbat phs ſic. Circa illa magis hꝫ eẽ temperantia ⁊ intempantia in quibus magis delectãť intemperati: ſꝫ intempate magis delectanť in his que ptinent ad tactum. Nam delectatio guſtus ē in iudicando ſapores. ſed in iudicio ſaporũ parum vel nihil gaudent intemperati: q̄ñ enim ꝓbant vina tenentes de ſapore vini ſup linguam non in hoc multũ delectanť. Sed intemperati multum delectanť in vſu reꝝ delectabilium qui ſit per tactũ: vt in cibis ⁊ potibus ⁊ in actionibus venereis. igiť intemperati magis delectanť i his que ptinent ad tactum q̄ȝ in his que ptinent ad guſtũ. Quapropter quidā guloſus rogabat ait phs ibidem vt guttur eius lõgius fieret gutture gruis: vt. ſ. cibus diu pmaneret in gutture non aũt orauit vt haberet linguā longiorem lingua bouis. Cũ enim i gutture ſit delectatio tact⁹ ⁊ i lingua delectatio guſtus. pꝫ q̄ intempatus magis delectať in his que ptinẽt ad tactũ q̄ȝ in his que ptinent ad guſtũ. ſicut iſte guloſus magis delectabať in gutture q̄ȝ in lingua. igiť pꝫ ꝓpoſitum. ❡ Quantũ ad ſm in hac parte quod dicitur nobilitatio. tres cõcluſiones notande ſunt. ❡ Prima ɔcluſio ē ſm Ricar. i tertio di. 33. ar. 5. q. 1. Et tho. vbi ſupra ar. pꝛio. Quod tempantia ē virtus. q̄ð probať ſic. Nam ſm Dioni. 4. de di. no. bonū hominis eſt ſm rõnem eſſe vt dictũ eſt in precedentibus. Et difficile eſt ſm rationẽ eſſe. Igitur hoc ptinet ad virtutem: que ē circa bonum ⁊ difficile. 2. ethi. c. 3. Cum ergo ſm Tullium ſo rhetorice habitus in modum nulle rõni cõſentaneus virtus ſit ⁊ talis habitus eſt temperantia ſm pħm tertio ethico. capitulo penultimo: qui declarat ibidem temperatum per temperantiā medio modo ſe habere ad delectationes per comparationem ad rectum iudiciũ rationis. igitur temperantia eſt virtus. Ni.

quecunqʒ delectabilia expediunt ad sanitatem corporis vel ad bonā habitudinē: que faciunt eū ꝓmptum ⁊ expeditū ad ea que hʒ facere huiusmodi tēpatus appetit secundū debitā mensurā. ⁊ vt oportet si āt sint alia delectabilia que nō sūt necessaria ad predicta temperatꝰ appetit ea triplici conditione obseruata. ¶ Prima conditio ꝙ nō sint impeditiua sanitatis aut bōe habitudinis: cuiusmodi est sup̄fluus cibus ⁊ potus. ¶ Secunda ꝯditio ꝙ non sint preter bonū. i. ꝑter honestum sicut est delectatio adulterij. ¶ Tertia conditio ē vt non sint sup̄ substantiā. i. non excedant facultatem appetētis: vt si pauper velit vti cibarijs nimis sumptuosis. Ille enim qui sic se hʒ vt appetat delectationes impeditiuas sanitatis aut bone habitudinis: vel ꝯtrias honestati vel excedētes diuitias suas magis amat delectationes q̄ʒ dignū sit: quod non ꝯtingit tēperato qui amat delectationes ſm rectam rōnem. ¶ Secunda ē conclusio ꝙ tēpantia ꝓprie dicta est virtus spēalis ab alijs disticta. Ad cuius declarationem distinguit Ric. vbi supra. q. 2. dicēs ꝙ tēperātia pōt tripliciter accipi. ¶ Primo pro habitu temperante actum appetitus. ſm regulam rōnis. ⁊ sic non ē virtus distincta ab alijs. temperare. n. actū appetitus modo ꝓdicto conuenit cuilibet virtuti morali. ¶ Secūdo mō potest accipi pro habitu cuius actus principalior ē moderate retrahere appetitū ab his que contra rōnem ipsum elliciunt. ⁊ sic quāuis distinguatur a fortitudine inquantum principalis actus fortitudinis ē moderate impellere appetitum ad firmiter sustinendū mala ardua. propter bonum rationis. tamē non sic distinguitur ab alijs virtutibus ⁊ que sūt respectu boni delectabilis. ¶ Tertio modo potest accipi spēaliter ⁊ proprie vt dictum est supra. s. pro habitu moderante delectatiōes sensuales que sunt respectu venereorum. ⁊ respectu cibi ⁊ potus. ⁊ sic ē specialis virtus distincta ab alijs. vñ Augu. 19. de ci. dei. c. 4. inquit temperantia est que carnales temperat libidines ne i queqʒ flagitia mentē consentientem trahant. Sed hic actus distinctus est ab aliarū virtutū actibus. ergo patet propositū. ¶ Tertia conclusio ē ꝙ temperantia est virtus cardinalis. quod pʒ ex supradictis in exordio huius sermonis. Nam Grego. in secūdo mora. ponit temperātiā inter virtutes principales. quod spēaliter declarat tho. ſa ſe. q. 141. ar. 7. di. Quod virtus cardinalis dicitur que principalis laudatur ex aliquo eorum que cōmuniter requirunt ad rōnem virtutis: moderatio aūt que in omni virtute requirit̄ precipue laudabilis est i delectationibus tactus circa que est temperantia: tum quia tales delectationes sūt nobis magis naturales: ⁊ ideo difficilius est ab eis abstinere ⁊ concupiscētias earū refrenare: tum etiam quia earum obiā magis sunt necessaria presenti vite. ⁊ ideo tēperantia ponit̄ virtus principalis seu cardinalis. ¶ Quātū ad tertiū in hac parte quod dicitur oppositio. sciendū est ꝙ temperantia opponitur intemperantie: circa quam intemperantiam. tria notanda sunt. ¶ Primo notandū est ꝙ intemperantia ſm phm. 3. ethico. dicit̄ vitium puerile: ait enim nomē intēpantie ferimus ad puerilia peccata quod declarat. tho. ſa ſe. q. 142. ar. 2. dicens. Quod puerile aliquid dr̄ dupliciter. vno modo quia ꝯuenit pueris ⁊ sic non intendit phs dicere ꝙ peccatum intemperātie sit puerile. Alio modo aliqd dicitur puerile ſm quandā similitudinem ⁊ hoc modo peccatū intēpantie ē peccatum sup̄flue cōcupiscentie que assimilatur puero tripliciter. ¶ Primo quia sicut pueritia ⁊ concupiscētia appetit aliquid turpe ⁊ puer enim nō attendit ad ordinem rōnis: sed solū ad pulchritudinē exteriorem similiter ⁊ ꝯcupiscentia non audit rōnē vt ait phs in. 7. ethi. ¶ Secundo qꝛ sicut puer si

dimittat ſue voluntati creſcit in ſua volun
tate iuxta illud eccl. 30. fili9 remiſſus eua
det preceps. ita ꝛ ↄcupiſcentia ſi ei ſatiſfiat
creſcit in maius robur. vnde Aug. dicit i
7. confe. Dum ſeruit libidini facta ē cōſue
tudo: ꝛ dum cōſuetudini non reſiſtit facta
eſt neceſſitas. ¶ Tertio q2 ſicut puer emē
datur per hoc ꝙ coherceť iuxta illud pro
uer. 23. Noli ſubtrahere a puero diſciplinā
virga ꝑcuties eum ꝛ animā eius de infer
no liberabis. Ita dum ↄcupiſcentie reſiſti
tur ad debitum honeſtatis modum redu
cit. vnde Augu. 6. muſice dicit. Mente in
ſpūalia ſuſpenſa atq3 ibi manente fixa im
petus conſuetudinis. ſ. carnalis concupiſcē
tie frangit ꝛ paulatim repreſſus extingui
tur. hec ille. ¶ Secundo notandū eſt ſm
phm in. 3. ethi. ꝙ intemperātia eſt vitium
magis exprobrabile q̄3 timiditas: quod d̄
clarat beat9 tho. vbi ſupra ar. 3. ꝛ Ric. vbi
ſupra. q. 6. dicentes ꝙ vnum vicium alteri
poteſt comparari dupliciter. ſ. rōne obiecti
ꝛ rōne ſubiecti: ꝛ vtroq3 modo intempan
tia ē maius vitium q̄3 timiditas. ¶ Prio
namq3 ex pte obiecti ſiue materie eſt gra
uius peccatū quod probať ſic. obiectū timi
ditatis eſt periculum mortis ad quod fu
giendum inducit amor conſeruationis na
turalis vite obiectū aūt intemperantie eſt
delectatio venerea: cuius appetitus non ē
neceſſarius ad vite conſeruationē: ſed quā
to illud qđ mouet ad peccandum vr̄ ma
gis eſſe neceſſarium tanto peccatū leuius
ē. ergo patet ꝓpoſitum. ſ. ꝙ intemperātia
ex parte obiecti ē grauius peccatum q̄3 ti
miditas. ¶ Secundo idem probať ex par
te ſubiecti. ſ. ipſius hominis peccantis. ꝛ hoc
triplici rōne. ¶ Primo q2 quantomagis
peccans eſt compos ſue mentis grauius
peccat timores aūt ꝛ triſtitie graues maxi
me in periculis mortis ſtupefaciūt mentē
hoīs qđ nō facit delectatio que mouet ad
intemperantiā. ergo ꝛc. ¶ Scđo q2 quāto
peccatū ē magis voluntarium tanto ē gra
uius. Intemperantia aūt ſm phm. 3. ethi.
in particulari plus h3 de voluntario q̄3 ti
miditas tū: quia ea que ꝑ timorē fiunt pri
cipium habent ab exteriori impellēte ꝛ iđ
ſm phm. ibidē non ſunt ſimpliciter volun
taria ſed mixta tum q2 ea que ſunt intēpe
rata ſunt magis volūtaria in pticulari mi
nus vero volūtaria in vniuerſali: q2 homo
allicit a ſingularibus delectabilibus. ꝛ iđ
maximū remedium eſt ad vitandum intē
perantiam vt nō imoretur homo circa ſin
gularium conſiderationem: ſed in his que
ptinent ad timiditatē eſt econtrario. Na3
ſingularia que iminent ſunt magis volun
taria. cū ſit magis voluntariū ſimpliciter.
quod ē voluntarium in ſingularibus p3 ꝙ
intemperantia ē maius peccatum q̄3 timi
ditas. ¶ Tertio q2 contra intemperantiā
pōt magis remedium adhiberi q̄3 ↄ timi
ditatem eo ꝙ delectationes ciborū ꝛ vene
reorū circa quas ē intempantia ꝑ tota3 vi
tam occurrunt ꝛ ſine periculo pōt hō cir
ca ea exercitari ad hoc ꝙ ſit tempatus: ſ3
pericula mortis ꝛ rarius occurrūt: ꝛ peri
culoſius homo in his exercitať ad timidi
tatem fugiendam. Et ideo intempantia ē
ſimilr mai9 peccatū q̄3 timiditas. ¶ Ter
tio notandū eſt ſm phm. 3. ethi. ꝙ intēpe
rantia inter alia vitia ē valde exprobrabil'
quod declarat tho. vbi ſupra arti. 4. ꝛ alij
phi in. 3. ethi. ſcribentes ſic intemperantia
ineſt nobis ſm ſenſum cōiſſimū i quo alia
aīalia conueniunt ꝛ cōicant: ſed delectari i
talibus in quibus cōicamus cum brutis:
ꝛ diligere huiuſmodi tanq̄3 maxima bona
vr̄ eſſe valde beſtiale: ꝛ per ↄñs valde ex
probrabile. ꝛ ꝓp̄ h̄ intempantia h3 maximā
turpitudinē: q2 ꝑ hoc beſtijs aſſimilať: ꝛ i
de ē ꝙ hō ꝑ huiuſmōi vitio reddiť īfamis
ꝛ vituperabilis. vñ dicit Ric. vbi ſupra. q.
5. ꝙ q̄3uis iracūdia ſit exprobabilior q̄3 in
tempantia in ↄſpectu dei: tamen in homi
nū conſpectu intēperantia ē exprobabilior
quia per illam magis impeditur rationis

vsus ⁊ efficit homo similior brutis. vnde in detestationē p̄dicti vitij p̄r in ps. Noli te fieri sicut e. ⁊ m. q. nō ē intellect⁹. ex qb⁹ oībus claret qd sit virt⁹ temperātie ⁊ que sit ei⁹ dignitas qualiqȝ sit detestabile vitiū ei cōtrariū ⁊ p̄s p̄ria huius s̄monis.

¶ Pars scđa hui⁹ s̄monis in qua declaratur quot sint ⁊ que sint partes ⁊ species temperantie.

SEcūdo p̄ncipaliter querēdū est que ⁊ quot sint partes ⁊ species tēperātie ad cui⁹ rei declarationē sciendū ē s̄m. Ric. vbi supra. q. 7. ⁊ Tho. sa se. q. 143. ar. vnico. q̄ alicui⁹ virtutis cardinal' tres partes esse p̄nt. s. integrales subiectiue: ⁊ potētiales ⁊ s̄m istā di. ⁊ istos modos p̄nt assignari partes tēperantie. ¶ Prio igit partes integrales alicui⁹ virtutis dicūtur cōdictiōes quas necesse ē concurrere ad virtutē ⁊ s̄m hoc sunt due partes integrales tēperātie. s. Verecōdia ⁊ hōestas. ¶ Prio igit partes integrales alicui⁹ virtutis dicūtur cōdictiones quas necesse ē concurrere ad virtutē: ⁊ s̄m hoc sunt due partes integrales tēperantie. s. verecondia ⁊ honestas. ¶ Prio igit circa verecōdiā tria notāda sunt. ¶ Primo cōsiderandū est s̄m Dam. scđo libro q̄ verecōdia ē timor in turpi actu vel in turpi perpetrato que iō dr̄ pars tēperantie q: p illā refugit aliqs turpitudinē temperātie p̄riā. Ad quoȝ declarationē est sciendū s̄m Tho. sa se. q. 144. ar. 2. q̄ duplex ē turpitudo. vna qdē vitiosa que cōsistit in deformitate act⁹ volūtarij Alia est turpitudo virtuosa que qdē p̄sistit in vituperatōe alicui⁹ verecūdia ergo que est timor turpitudinis. p̄rio ⁊ p̄ncipalr respicit vituperiū seu obprobriū ⁊ q: vituperiū p̄prie debet vitio sicut honor virtuti ⁊ iō ēt ex cōsequēti verecōdia respicit turpitudinē viciosā. vñ sicut ph̄s dic scđo Rhe. Minus homo verecōdatur de defectib⁹ q̄ nō eius ex culpa p̄ueniūt Respicit aūt verecōdia culpā dupliciter. vno mō vt aliqs desinat vitiosa agere pp timorē vituperij. Alio modo vt homo in turpibus que agit vitet publicos cōspectus pp timorē vituperij quoȝ primū s̄m predictū Grego. pertinet ad erubescentiā s̄m vero ad verecondiā. vñ ip̄e dicit q̄ q verecundatur ocultat se i his que agit q vero erubescit timet incidere in ingloriationē. ¶ Scđo p̄sideran. ē q̄ q: dicit ph̄s in scđo ⁊ quarto libro ethi. Verecundiā nō esse virtutē. s̄m Ric. vbi supra. q. vltia q̄ verecōdia p̄t accipi tripliciter. ¶ Prio p passione ⁊ isto mō p̄cedo cuȝ ph̄o nō esse. s. virtutē ȝ passionē laudabilē. passiōes aūt s̄m eundē in scđo ethi. c. 5. non sunt virtutes. ¶ Scđo pōt accipi pro actu ⁊ sic est actus virtutis. ¶ Tertio pōt accipi p habitu. ⁊ sic ē virtus habitus enī determinans appetitū inclinādo ad actū existētem s̄m rectū iudiciū rōnis virtus ē q: tal' est bon⁹ habitus q habentē perficit ⁊ opus eius bonū reddit ȝ circa talē habitū est eē virtutē. s̄m phȝ scđo ethi. c. 5. Cū ergo modificatio verecōdie sit act⁹ s̄m rectū iudiciū rōnis ⁊ habitus abilitans ad talē habitum sit virtus. pȝ p̄positū. ¶ Tertio p̄sideran. est q: dicit ph̄s quarto ethi. q̄ verecōdia nō est hoīs studiosi s̄m Tho. vbi supra ar. 4. q̄ aliquod malū nō timet. duplici rōne. Vno mō q: nō extimat vt malū. Alio mō q: nō apprehēdit siue nō extimat vt possibile vel difficile vitari. ⁊ s̄m hoc verecondia in aliquo deficit dupliciter. Vno mō q: ea que sunt erubescibilia nō apprehēdunt vt turpia ⁊ hoc mō carēt verecōdia hoīes in peccatis p̄fundati q̄bus sua peccata nō displicēt ȝ poti⁹ i eis gl̄iantur. Alio mō q: nō apprehēdunt turpitudinē vt possibileȝ sibi vl' quasi nō facile vitabilē ⁊ hoc mō senes ⁊ virtuosi verecōdia carent sunt tñ sic dispositi q̄ si in eis esset aliqd turpe q̄ verecundarētur de hoc. vnde ph̄s dicit in. 4. ethi. q̄ verecōdia est ex suppositiōe studiosi. ¶ Scđo quantū ad honestatē p quā. s. aliqs amat pulchritudinē tēpantie. tria

& breuiter cõſiderãda ſunt. ¶ Primo conſideran. ē ſm Iſidoꝛ in libro ethimo. ꝙ honeſtas dr̃ quaſi honoris ſtatꝰ vñ ſm tho. ſa ſe.q.145.ar.1. Ex hoc vr̃ aliqd dici hõeſtum ꝙ ē honore dignũ: honoꝛ ãt excellentie debetur excellẽtia ãt hõis maxime ↄſideratur ſm virtutẽ q̃ eſt diſpoſitio pfecti ad optimũ vt dr̃ in.7.phiſi. ⁊ iõ honeſtum ꝓprie loquẽdo in idẽ refferẽ cum virtute. Tuliꝰ primo ð offi. tractatu de tẽperãtia ac decoꝛo ait. ptinet qdẽ ad omnẽ honeſtatẽ h̃ qð dico decoꝝ ⁊ ita pertinet vt nõ recondita quadã rõne cernaẽ: ſꝫ ſit in ꝓmptu. eſt eñi qddã. id qð itelligiẽ in oĩ virtute ꝙ decet. qð cogitatiõe magiſq̃ꝫ re põt ſepari. vt enĩ venuſtas ⁊ pulcritudo corpoꝛis ſecerni nõ põt a valitudine: ſic hoc ð quo loq̃mur decoꝝ totũ illud qdẽ ē cũ virtute ꝑmixtũ ſꝫ mẽte ⁊ cogitatiõe diſtinguiẽ ē ãt eiꝰ deſcriptio duplex. nã ⁊ generale quoddã decoꝝ intelligimꝰ ꝙ in oĩ virtute verſatur ⁊ aliud huic ſubiectũ qð pertinꝫ ad ſingulas partes honeſtatis. h̃ ille. Et ſubdit qð facit partim ꝑ primo partiꝫ ꝑ ſecũdo. cõſiderãdo dicẽs. Nobis autẽ cum a natura cõſtantie moderationis temperãtie verecõdie partes date ſint: cũq̃ꝫ eadem natura doceat nõ negligere queadmodũ. nos aduerſus hoieꝫ geramus: efficitur vt illð qð ad oẽm honeſtatẽ pertinet decorũ q̃ꝫ late fuſum ſit appareat ⁊ h̃ qð ſpectatur ĩ vno quoq̃ꝫ genere virtutis. ¶ Secundo conſideran. eſt ꝙ honeſtas pertinet ad decoꝛẽ vnde apoſtolus prĩe coꝛ. 12. vocat mẽbꝛa turpia inhoneſta pulcra autẽ honeſta. Ad quoꝝ declarationẽ dic̃ tho. vbi ſupꝛa ar. 2. ꝙ ſicut pulchꝛitudo coꝛpoꝛis in hoc conſiſtit ꝙ hõ hẽat membra bene ꝓpoꝛtionata cũ quadam debiti coloris claritate ita ſilr̃ pulchꝛitudo ſpũalis in hoc ↄſiſtit ꝙ cõuerſatio hoĩs ſiue eiꝰ actio ſit bene ꝓpoꝛtionata ſm ſpiritualẽ rõnis claritatẽ. hoc autẽ pertinet ad rõnem honeſti: ꝙ ſicut diximꝰ eſt idẽ virtuti que ſm rõnem moderatur oẽs res humanas ⁊ iõ honeſtũ eſt idem ꝙ ſpiritualis decoꝛ vt enim pulchꝛitudo coꝛpoꝛis apta cõpoſitione mẽbꝛorum mouet oculos ⁊ delectat hoc ipſo ꝙ inter ſe omnes partes cum quodã lepoꝛe conſentiunt ſic h̃ decoꝛũ qð elucet ĩ vita mouet appꝛobationem coꝛuꝫ quibus cũ viuitur oꝛdine ⁊ conſtantia ⁊ moderatione dictoꝝ omniũ atq̃ꝫ factoꝝ adhibẽda ē igiẽ qdã reuerẽtia aduerſus hoĩes ⁊c̃. h̃ ille. ¶ Tertio cõſideran. ē ꝙ Amb. ĩ li. ð officijs attribuit honeſtatẽ ſimpliciter tẽperãtie ⁊ iõ dicit Tho. vbi ſupꝛa ar. 4. ꝙ cũ honeſtas ſit quedam ſpiritualꝭ pulchꝛitudo: ⁊ pulchꝛo opponiẽ turpe oppoſita ãt magis ſe inuicẽ manifeſtant. Iõ ad tẽperantiã ſpecialr̃ honeſtas pertinere vr̃ que id qð eſt homini turpiſſimũ ⁊ indecentiſſimũ repellit. ſ. bꝛutales voluptates ſic igiẽ honeſtas ꝑut ſpecialr̃ quadã rõne temperãtie attribuiẽ poniẽ pars eiꝰ non qdem ſubiectiua vel ſicut virtus adiũcta ſꝫ ps integralꝭ ipſiꝰ. ¶ Scðo ptes ſubiectiue alicuiꝰ virtutis dicũtur ſpecies eiꝰ oꝫ ãt diuerſificare ſpecies virtutũ ſm diuerſitatẽ materie vl obiecti: ⁊ iõ tres ſũt ſpecies tẽperãtie ſm huiuſmodi diuerſitatẽ diſtincte. ſ. abſtinẽtia caſtitas ⁊ pudicitia. Nam temperãtia ē circa delectationes tactus que diuiduntur. Quia quedaꝫ oꝛdinantur ad nutrimentũ ⁊ in his quantũ ad cibum ē abſtinentia quantũ vero ad potũ ꝓpꝛie dicitur Sobꝛietas de quibus ſatis dictum eſt ſupꝛa in ſmone de abſtinẽtia ⁊ Iõ h̃ pertranſeo. Quedã vero oꝛdinantur ad vim generatiuã ⁊ in his quantũ ad delectationẽ pꝛincipalẽ ipſius coytus eſt caſtitas ſeu virginitas de qua ſatis dictum eſt ſupꝛa ĩ ſermonibꝰ de virginitate. Que dã võ ſunt delectatiões ad viꝫ generatiuã circõſtãtes puta que ſiunt in oſculis tactibus ⁊ amplexibus ⁊ in his attenditur pudicitia ait eñi Tho. ſa ſe.q.151.ar. 4. ꝙ pudicitia attenditur ꝓpꝛie circa venera ⁊ pꝛecipue circa ſigna venereoꝝ ſicut ſunt aſpe

.ctus impudici oscula ꝛ tact⁹ ꝛ q: hec ma gis solent deprehendi ideo pudicitia ma gis respicit huiusmodi exteriora signa. Castitas āt magis ipsam venereā cōmix tionē: ꝛ iō pudicitia ad castitatē ordinaē nō quasi virtus ab ipsa distincta sed sicut exprimens castitatis circōstātiam quādā interdū tñ vnū ponitur pro alio. ¶ Ter tio pcipaliter partes potētiales alicui⁹ virtutis pcipalis dicūtur virtutes secun darie q: eundē modū obseruāt in alijs ma terijs non ita ponderosis quē illa pcipal' virtus obseruat circa aliquā materiā pnci palem: q: igiē ad tēperantiā pertinet mo derari delectatiōes tactus quas difficili mū est moderari quecūq3 virtus quandā moderationē operatur in aliqua materia ꝛ refrenationē appetit⁹ in aliqd tendētis pōt poni pars tēperantie Jō ꝭm Tullium ī pria Rheto. ponūtur tres partes poten tiales temperātie. s. Continētia. Clemētia ꝛ Modestia. ¶ Pria igiē est continentia que refrenat motū volūtatis comote ex impetu passionis q: ex ea fit vt l3 homo imoderatas ꝯcupiscētias patiaē voluntas tñ nō vinciē. Et iō notan. ꝭ3 Tho. 6a 6e. q. 255. ꝙ nomē ꝯtinentie dupl'r sumiē a diuer sis. Quidā enim continentiā noiant p quā aliqs ab oī delectatiōe venerea abstinet. vñ Apl's ad gal 5. Continentiā castitati cōiūgit. ꝛ sic cōtinentia pfecta est virgini tas. Secūdaria vero viduitas vñ ꝭm hoc eadem rō est de ꝯtinentia que est de virgi nitate. ꝛ talis cōtinentia est potior tempan tia coīter dicta: qꝺ iō dico: q: continentia virginal' perfecta tempantia est seu pfecta species tempantie. Alij vero dicūt continē tiam esse per quā aliqs resistit ꝯcupiscen tijs prauis que in eo vehemētes existunt ꝛ sic accipiē a pho ꝯtinētia in septio ethi. ꝛ isto modo h3 aliqd de rōne virtutis inquā tum. s. est rō firmata ꝯ passiones ne ab eis deducaē non tñ attingit ad pfectā rōnem virtutis moralis ꝭm quā ēt appetit⁹ sensiti

uus subditur rōni sic vt in eo nō insurgāt vehemētes passiones rōni ꝯrias ꝛ iō dicit phs in. 4. ethi. ꝙ continētia non ē virtus ꝭ quedā mistica inquantū. s. h3 aliqd ꝺ vir tute: ꝛ in aliquo deficit. Largi⁹ tñ accipien do nomē virtutis p quolibet pncipio lau dabilium opeꝝ possum⁹ dicere continētiā virtutē esse. ¶ Scōa pars potētial' tempe rātie est clementia de qua dicit Seneca in scōo li. ꝺ clementia. ꝙ clemētia est potētia si in potestate vlciscendi. Ad cui⁹ declara tionē est sciendū ꝭm Tho. 6a 6e. q. 157. ar. tertio ꝙ clemētia ꝛ māsuetudo ideo ponū tur partes tempantie q: partes assignanē virtutib⁹ pncipalib⁹ ꝭm ꝙ imittanē ipsas in aliquibus materijs secūdarijs quantū ad modū ex quo principaliter dependet laus virtutis quia ergo tēperantia consi stit vt dictū est in quadā refrenatione in quantū. v3. refrenat concupiscentias vehe mentissimas delectationū tactus: Clemē tia aūt et māsuetudo simil'r in quadam re frenatiōe cōsistunt ꝭm eūi Tho. vbi supra ar. 1. Ad clementiā pertinet directe ꝙ sit diminutiua penaꝝ. Et ad mansuetudinem ꝙ sit diminutiua passionū ire: ꝛ ideo man suetudo inquantū refrenat ipsum ire impe tum cōcurrit in eundem effectum cum cle mentia. differunt tamen abinuicem inquā tum clemētia est moderatiua exterioris punitionis. Mansuetudo vero interioris quapropter ambe adiunguntur temperan tie tanquā virtuti principali. ꝛ addit bea tus Tho. vbi supra ar. 4. ꝙ he virtutes quandam habent excellentiam secundum quid inter eas que resistunt affectionib⁹ prauis. Nam ira quam mansuetudo miti gat propter sui impetū maxime impedit rationem hominis ne libere iudicet veri tatem. ꝛ propter hoc mansuetudo facit ho minem maxime sui compotē. vnde Eccle siastici. x. dicitur. Fili in mansuetudine ser ua animam tuam. Clementia vero in hoc ꝙ penas diminuit maxime videtur acce

dere ad caritatem que est potissima omnium virtutum per quā bona operamur ad proximos ⁊ eorum mala impedimus.

¶ Tertia pars potentialis ipsius temperantie est Modestia que secundū Tulliū in prima Rhetorica est per quā pudor honestatis purā ⁊ stabilem comparat auctoritatem. In qua descriptione notatur causa ⁊ effectus eius. Pudor enim qui est timor turpitudinis vel fuga rei indecentis declinādo indecentiam in exterioribus causa est modestie ⁊ comparatur auctoritas seu grauitas pura non habens admixtionem sui contrarij. Quomodo autem modestia sit pars temperantie declarat Tho. secunda secunde. q.60. arti.1. di. q̄ vbicunq̄ est aliqua virtus specialiter circa aliquod maximum oportet esse etiam aliā virtutem circa ea que mediocriter se habent. eo q̄ oportet quantū ad omnia vitā hominis secundum virtutem esse regulatam. vnde necessarium est q̄ sit quedam virtus moderatiua in alijs mediocribus: in quibus non est ita difficile moderari: ⁊ h̄ virtus appellatur Modestia: ⁊ adiūgitur temperantie sicut principali quia temperantia est moderatiua eorum que sunt difficilia. Modestia vero eorum que mediocriter se habēt. Ad cuius declarationē est sciendū q̄ modestia ē circa omnia que relinquūtur moderantia mediocriter que quidem videntur esse quatuor. ¶ Primū est motus animi ad aliquā excellentiam quā quidem moderatur humilitas: que ē pars modestie secundū Tho. scda secunde q.161. ar.4. Secundū est desideriū eorū que pertinēt ad cognitionē ⁊ hoc moderatur studiositas que opponitur curiositati que etiā comprehenditur sub modestia ⁊ temperantia vt dicit beatus Tho. s̄a s̄e. q.166. ar.2. Nam sicut naturaliter cōcupiscit hō delectatiōes ciborū ⁊ venereorū s̄m naturā corporalem ita secundū animā naturaliter desiderat aliquid cognoscere vt ait phs in prohemio Methaf. Moderatio autē huius appetitus ptinet ad virtutē studiositatis que per prius respicit cognitionē q̄ʒ alia ad que operāda directiōe cognitiōis indigemus qd̄ qdem pertinet ad virtutē vnde cōsequēs est q̄ studiositas sit pars potētialis tēperantie sicut virtus secūdaria ei adiuncta vt pricipali virtuti ⁊ vt dictū est cōprehēditur sub modestia. ¶ Tertiū est qd̄ pertinet ad corporales motus ⁊ actiōes vt. s. decēter ⁊ honeste fiant: tam ī his q̄ serio agūt tam ī his q̄ ludo agunt. ¶ Quartū āt est qd̄ pertinet ad exteriorē apparatum puta in vestibus ⁊ huiusmodi ꝫ circa quedam eorū alij posuerunt quasdā speciales virtutes sicut. Andericus mansuetudinē ⁊ simplicitatē ⁊ alia huiusmodi. phs ēt circa delectatiōes ludorū posuit eutrapeliam: que oīa continentur sub modestia s̄m q̄ a Tull' accipitur: ⁊ hoc modo se hꝫ modestia nō solum circa actiōes exteriores ꝫ etiā interiores licet dicat apl's ad phil. 4. Modestia vestra nota sit oībus hoībus. Nam interior moderatio manifestari pōt p quedā exteriora signa. ⁊ ideo modestia v̄ra. s. interior nota sit oibus hoibus: per actus ⁊ gestus moderatos exteriores. Et iō Ambro. libro quarto de officijs dic. Sermones pferamus libra iustitie examatos vt sit grauitas in sensu ⁊ in sermone pondus atq̄ in verbis modestia. Et in primo idē. In ipso motu gestu incessu tenenda est verecundia habitus enim mentis in corporis statu cognoscitur. h ille. Et sic patet que sint partes integrales subiectiue ⁊ potentiales ipsius temperantie ⁊ pars secūda huius sermonis.

¶ Pars tertia huius sermonis ī qua cōmendatur tripliciter tēperantia.

Tertio circa comendationem temperantie. tria occurrunt. s. Necessitas. Vtilitas. ⁊ Auctoritas. Prio ergo cōmēdat tēpantiā ipsius necessitas triplici enī rōne necessaria ē nob tēpantia. Prio rōne

refrenationis sic illud é nobis necessariuz sine quo finis necessarius cósequi non pót sed finis vltimus vite eterne oibus nobis est ad saluté necessarius ß talis haberi ñ pót absq3 refrenatione delectationũ corporalium. vnde dicit Seneca impone cócupiscentie tue frenũ: necesse est. n. vt spũs dominetur corpori sicut ille qui sedet dñatur equo. Sed vt habet Mat. 26. Sps quidez pro é. c. aũt infirma. cuz ergo talis refrenatio fiat p temperantiaz. ergo necessaria nobis é. ¶ Secundo idem probat róne oppositionis: habemus enim oppositũ 7 ɔ̃rium saluti nostre dyabolũ. vnde ad ephe. 6. c. Non est nobis colluctató aduersus carné 7 sanguinem. s. solum: sed aduersus principes 7 potestates tenebraz harum. Sed arma dyaboli est fortitudo corporis ac eius voluptates: q2 virtus eius in lumbis ei9 7 for. il. in. n. ven. eius. Cũ igitur p temperantiá voluptates 7 corporis delectatóes domenť 7 diminuantur p3 esse necessariaz. Nam tempantia dyabolũ in arrido ponit: vbi non h3 requiem Mat. 12. Cum imundus spũs exierit ab homine quia. s. nó inuenit delectationes corporis p quas possit ɔtra eum arma sumeť ambulat per loca arida: querens requiem: 7 non inuenit intépe rantia aũt locum diabolo parat. s. humidũ vnde Job. 12. dr leuiatan. s. diabolus dormire i locis humectibus. i. corporeis delectationibus. Que omnia confirmat Bern. in omel. 8. in cena dñi sic di. Nam pereunt cupidinis artes cũ corpori nr̃o subtrahiť cibus 7 potus: sed cũ p obnoxia véter distédit mens caro 7 castitas incótinétie necesse est famulenť. Ná dum voluptati se gula inclinat 7 man9 oris amica plus q̃ natura reqrit gule ruiná ministrat corp9 a ruina nutriť 7 ipsa luxuria roborať vt. ergo castitas uigeat in méte caro macteť abstinétie falce. hec ille. ¶ Tertio idem pbať róne inductionis sic. Illa virtus é necessaria que multas virtutes necessarias inducit: ß tal' est temperantia. ergo p3 ppositum ait eni prosper li. 3. de vita contéplatiua. Tempantia facit abstinentem pcum sobrium moderatuz pudicũ tacitũ 7 verecundũ. h virtus si in animo habitat libidines frenat affectus temperat desideria sancta multiplicat vitiosa castigat oia inter nos confusa ordinat cogitationes prauas remouet sanctas inserit 7 cófirmat: ignem libidinose voluptatis extinguit mentem placida tranqlitate cóponit: 7 totam animá ab oi sepe vitiorum tempestate defendit. hec ille. qui oés pdictas necessitates cópzehédit. ¶ Scdo comendat tempantiam ipsius vtilitas triplex. s. ¶ Prima dr custoditionis: q2 homini honoré suum custodit: cuius qdez honor é libertas voluntatis qua apphenso delectabili pót illud velle 7 nolle: qđ non est imbrutis q concupiscentiá extinguere vel téperare nó possunt. 7 iõ qui tempantiam h3 viuit vt hõ qui vero non vt brutũ anial viuit. vñ Hiero. Qui post carné ambulát inquit in vétré 7 libidiné proni quasi irrationabilia iumenta reputanť iuxta illd. ps hõ cũ in honore. e. nó intel. q. est iu. insi. 7. s. f. é illis. ¶ Scda vtilitas téperantie dicit circócisionis: q2 hoiez spũaliter circócidit. 7 inter eos qui sunt de populo dei 7 q non vere discernit. vnde Seneca in li. de q̃tuor virtutibus inqt. circócide supflua 7 i artũ desideria stringe. ibi. n. vocat continentiaz. temperantiá. vnde deutro. 30. dr. Circoncidet dñs deus cor tuũ. 7 cor seminis tui temperantia. n. obprobriũ egipti. i. supfluũ mũdi auffert a populo dei iuxta illud Josue 5. Hodie abstuli obprobriũ egipti a vobis. ¶ Tertia vtilitas dr familiaritatis: q2. s. reddit hoiem deo familiaré: q2 ipsius é vt amor incorrupt9 in deo atq3 integer custodiať sm Aug. in li. de moribus ecc. Ipa in sup deo seruat integrũ cor. qđ deus spéalr reqrit p Sapi. puer. 24. di. fili mi pbe mihi cor tuũ. vñ 7 Aug. in. x. confe. dicit dñe p continentiam colligimur in vnum a quo

per multa defluximus. ⁊ in libro soliloquoꝝ Idē inquit. Tēperantia ē amor ab amore inferioris pulchritudinis nos remouēs ⁊ elleuās ad superiorē ⁊ vt vno verbo multa dicamꝰ intantū deo placet q̄ sine ipsa nullus deo placere pōt iuxta illud ad Ro.8. Qui in carne sunt deo placere nō possunt. ¶ Tertio comēdat tēpantiā triplex auctoritas.s.diuina Autētica ⁊ poly. ¶ Prio auctoritas diuina no.⁊ ve.te.sic. ¶ Attēde tibi fili mi ab omni fornicatiōe ⁊ pter vxorē tuam nunq̄ʒ paciaris crimē scire. Tho.4. ¶ Cōsūpta ē caro eiꝰ a supplicijs Job.33. ¶ Sanitas aīe ⁊ corporis sobriꝰ potꝰ amaritudo aīe vinū multū potatū. Eccl'asti.31. ¶ Cibaria virga ⁊ onꝰ asino panis ⁊ disciplina ⁊ opꝰ seruo.s.deī. Eccl'iastici.33. ¶ Tenta nos obsecro diebꝰ decē ⁊ dētur nobis legumina ad vescendū ⁊ contemplare vultus nostros. Dan.prio. ¶ Ex die prīo quo posuisti cor tuū ad itelligen.vt te affligeres in conspectu dn̄i dei tui exaudita sunt verba tua. Dan.10. ¶ Si spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Ro.tertio. ¶ Obsecro vos per misericordiā dei. vt exhibeatis corpora vestra hostiā vi.s.d. p.r.obs.vestram Ro.12. ¶ Castigo corpꝰ meū ⁊ in ser.r.ne cū alijs p̄d.ipse reprobꝰ efficiar. prīe ad cor.9. ¶ Semp mortificationē dn̄i Jesu xp̄i i corpore vestro gerentes. scd̄e ad cor.4. ¶ Mulieres sp pudicas nō detrahentes sobrias fideles in oībus ⁊c̄.prīe ad Thi.3. ¶ Juuenes silr hortare vt sobrij sint ad Thitū.scd̄o. Sunt ⁊ alie auctoritates sacre scripture supra in sermone de abstinentia ad hoc faciētes. ¶ Scd̄o comēdatur temperantia auctoritate autētica. Nā Augu.i libro de doctrina xp̄iana vt h̄etur.41.di.in c.Quisquis sic dicit Quisq̄s rebus pretereuntibus strictiꝰ vtitur q̄ʒ sese rebus hn̄t mores coꝝ cū quibus viuūt aut intēperās aut superstitiosus ē.quisq̄s vero eis sic vtitur vt metas cōsuetudinis bonorum inter quos versatur excedat aut aliquid significat aut flagitiosus ē in oībus enī talibꝰ nō vsus reꝝ sed libido in culpa est. Et in libro questionū euangelij vt h̄etur.41.di.c.Qd̄ ait. Idem dicit. Nec i abstinēdo: nec in comedendo esse iustitiā sed in equanimitate tollerādi inopiā ⁊ temperantiā per abūdātiam nō se corrūpēdi atq̄ʒ opportune sumēdi quoꝝ non vsus s̄ concupiscētia reprehēdenda est.h ibi. Ambro.ēt in libro de mor. eccl'ie sic dicit. Munus tēperantie ē in cohercēdis sedandisq̄ʒ cupiditatibꝰ quibus versamus in ea que nos auertunt a dei legibus ⁊ a fructu bonitatis eius cuiꝰ officiū ē cōtemnere oēs corporales illecebras laudēq̄ʒ corporalē ⁊ ita vir tēperans in rebus huiꝰ vite h̄ʒ regulā vtroq̄ʒ testamēto confirmatā vt eoꝝ nihil diligat nisi qd̄ per se appetendū putat.h ille. ¶ Grego.insup omel.septima sup Eze.inq̄t. Qm enī acceptis rebꝰ nō extollitur qui eas ad vsum vane glīe in torquēdo nō vtitur qui solꝰ non possidet.qd̄ accepit sed hoc indigentibus misericors cōdidit h abundare diuitijs nouit qui acceptis alimētis nō ad ingurgitationem ventris vtitur sed ad reparationē virtutis nec plus carni tribuit q̄ʒ necessitas petit scit satiari qui alimentoꝝ inopiā sine murmure tollerat nec pro necessitate victus agit aliquid vnde anima in laqueū peccati icurrat scit esurire quem ergo nec abundātia supelleuat nec in necessitate cupiditas imutat nouit abūdare ⁊ penuriam pati.h ille. Hiero. deniq̄ʒ ad Demetriadē sic inq̄t. Ideo tibi imoderata non imperamus ieiunia ⁊ enormē ciboꝝ abstinentiam quibus corpora delicata frāguntur. philosophoruʒ quoq̄ʒ sententia ē moderatas eē virtutes excedētis modū atq̄ʒ mensuram inter vitia reputari.vñ ⁊ vnus de septem sapientibus inquit. Ne quid nimis: ne qd minus: noui enī ego in vtroq̄ʒ sexu per nimiam abstinentiā cerebri sanitatem esse

vexatam in quibusdā precipue q in humidis ꝛ frigidis habitauere celulis ita vt nescirent quid agerent quo ve se verterent qd loq quid tacere deberent sic ergo debes ieiunare: vt nō palpites ꝛ respirare vix possis sȝ vt fracto corporis appetitu: nec in lectione nec in p̄s nec in vigilijs solito quid min⁹ facias in ieiunio nō perfecta est virtus sȝ ceterarū virtutū fundamē tum ꝛ sanctificatio atqȝ pudicitia sine qua nemo videbit deū. h ille. ¶ Crisosto. de cōsecra. di. s. c. Nihil inqt. Sufficiētia quippe cū nutrimēto ꝛ sospitatē simul ꝛ ēt ꝓcreat voluntatē abūdantia vero morbum facit ꝛ molestias ingerit ꝛ egritudines generat. h ille. ¶ Tertio ꝛ vltimo tēperantia comēdatur auctoritate polytica legū imperialiū ꝛ philoꝝ moraliū. Nam ſm leges impiales In oībus tempantia adhibenda est ita ꝙ rō debeat haberi ei⁹ ꝙ modū ꝓbabilē non excedat. ff. de dāno infecto. l. inter quos. ꝛ in auc. vt deterior at⁹ sit numerus clericoꝝ §. Creditores. col. pria ꝛ. ff. de testi. l. pria ꝛ de vsuris. l. si bene. Modus etiā adhibendus est: ſm locoꝝ rōnem ꝛ tēporū qualitatem. ff. de verboꝝ obli. l. continu⁹. §. item Nec sunt aliqua passim admittenda neqȝ districte deneganda sȝ a pretore cā cognita tēperan. ff. de procu. l. Sȝ hec propterea in dicibus imoderate seuientib⁹ frem tempe ries adhibēda ē. C. de custo. reoꝝ. l. Si qs. Scōm eni leges qd mediū ē optimū semp videt in auc de cōsu. col. 4. in fi ꝛ. ff. si pars hereditatis pet. l. antique. ꝛ. ff. de vsuris l. si bene. Comēdatur ēt tp̄aria auctoritate philoꝝ mor. ac exēplo eoꝝ. Nā aristo. tertio ethi. multa dicit i comēdatione tēperantie ꝛ i tertio thopicoꝝ dicit. ꝙ tēperantia melior ē fortitudie q: tēperātia sp est vtil' illa vero aliqñ. Sene. quoqȝ in epl'a vltia inqt Tēperātia voluptatib⁹ ipar illas odit atqȝ abigit alijs dispēsat ad sanū modū redigit ꝛ nūqȝ ad illas ꝓp ipas venit scit eni optimum esse modum cupidorum non quantum velis cupias. sed quantum summere possis. h ille. Gōfredr⁹ in poetria noua inqt. In oīb⁹ honeste virtutis ſuare modū ꝛ speciē. Hoc ēt pȝ exēplo eoꝝ philoꝝ mora. Nā Hieroni. laudat Euripidē di. Euripides incerta iouis ꝓphetiās nō solū carnibus sed ꝛ coctis cibis abstinuisse reffert A. gelius vero libro noctiū aticaꝝ laudat Socratē di. ipm tēperantie fuisse tāte tradicū vt oia fere vite sue tēpora valitudine ineffensa vixerit. Et in eodē idē dicit Socrates dicebat multos hoies ꝓpterea velle viuere vt ederēt ꝛ biberēt: ipse vero dicebat se bibere ꝛ edere vt viueret. Simus igit tempati in oibus vt ſȝ voluntatē dñi diu viuam⁹ in hoc seculo sȝ diuti⁹ i celesti paradiso. In secula seculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia i albis de qlitate virtutis perseuerātie ꝛ eius necessitate, ꝛ cōmendatione Sermo vltimus.

[S]tetit Jesus i medio discipulorum. ꝛ dixit eis pax vobis. Scribūtur hec verba Lu. vltimo ꝛ in euāgelio occurrentis solēnitatis. Finitis ꝛ determinatis frēs in xp̄o charissimi ỽtutib⁹ ꝑncipalib⁹ que cardinales dicūt ꝛ oib⁹ alijs virtutib⁹ moralibus de qb⁹ in hoc opusculo agendū erat: cōgruū valde visū ē hoc i vltio ſmōe de extrema virtute perseuerātie aliqd breuiter ptractare. Nō eni cōfert virtutes oēs ēt ꝑ longum tp̄s possedisse nisi i ipsis firmiter vsqȝ i finē qsqȝ ꝑseueret. vñ merito dñs dicit Mat. x. Qui ꝑseuerauerit vsqȝ i f. h. s. erit. vñ Grego. in p'io mora. dic. Incassum qppe bonū agit si añ vite terminū deserat q: ꝛ velociter frustra currit q paulo ꝑ ad metas veniat deficit. h ille. Que verba etiam hētur de pe. di. z. §. Incassum. Sicut ergo stetit Jesus ſm ỽba ꝓposita i medio

[illegible]

discipuloꝝ suoꝝ ⁊ d.c.p .vobis qñ ab eis recedere voluit. ⁊ ad patrē ire. Ita in p̄sentiarum dilectissimi mei ante conspectū vestrum stans tanq̄ꝫ indignus pater volensq̄ꝫ a vobis recedere. dico verbum xp̄i. Pax vobis ⁊ perseuerate in his que in hoc sacro tempore .xl. vestris caritatibus p̄dicata sunt. q꞉ non incohasse sufficit: sed perfecisse triūphus fideliū est. De perseuerantia igit̄ intendēs hūc extremū facere sermone tria potissimū more nostro considerabimus p̄ncipalia. ¶ Primū quorum dr̄ descriptio. ¶ Scd̄m oppositio. ¶ Tertium autem magnificatio.

¶ Pars p̄ma huius sermonis in qua declaratur quid sit virt⁹ perseuerātie ⁊ quō est pars fortitudinis ⁊ ꝙ est virtus specialis ⁊ generalis.

PRimo igit̄ p̄ncipal'r circa perseuerantie descriptionē. sciendū ē ꝙ ꝑseuerātia sic a Tul. diffinit̄ i p̄ma rhetorica ꝑseuerātia ē in rōne ꝯsiderata stabil' ꝑpetuaq̄ꝫ ꝑmāsio. A theologis autē sic diffinit̄ Perseuerātia ē quedā virt⁹ special' ad quā ptinet in his vl' in alijs opibus virtuosis diuturnitatem sustinere. put necesse ē. Ad quaꝝ diffinitionū d̄clarationē. tria notāda sūt vꝫ. distinctio. ꝯtinuatio. ⁊ adhesio. Quātū ad primū dictū diffinitio sciēdū est s̄m Tho. s̄a. s̄e. q. 157. ar. 1. Qd̄ ꝑseuerātia ē general' ⁊ special' virt⁹. Nā virtuti pōt aliqd dup. ꝯuenir̄. ¶ Vno mō ex pte hit⁹ ad subiectū ⁊ sic imobil'r ꝑsistere ꝯseq̄tur q̄ꝫlibꝫ virtutē inquātū ē qualitas difficile mobil' ⁊ isto mō ꝑseuerātia diffinit̄ a Tullio. ꝑseuerātia ē in rōne ⁊c. Nā vt dictū est imobiliter i bono rōnis cōsistere ptinet ad oēm virtutē inquantū ē hitus d̄ difficili mobil'. Alio mō pōt aliqd virtuti ꝯuenire ex propria finis intentiōe ⁊ sic ꝑsistere vsq̄ꝫ ad finē in bono ptinet ad specialē virtutē: que dr̄ ꝑseuerātia que hoc itēdit sicut specialē finē. ⁊ iō i diffinitiōe alia theolo. dr̄ ꝙ perseuerātia est i his opib⁹ virtuosis ⁊c. Vbi notandū ē ꝙ sustinere diu bona difficilia nō ē difficile sꝫ mala nō q̄dē culpe q꞉ talia sustinere nō est virt⁹ sꝫ vitiū sꝫ mala pene ⁊ ad ꝑseuerantiā spectat. Nō q̄dem ēt illa mala que sunt pericula mortis eo ꝙ talia vtplurimū nō diu sustinētur q꞉ vt frequēter cito trāseunt. vñ respectu illoꝝ maloꝝ s. periculoꝝ mortis nō est p̄cipua laus ꝑseuerātie: sꝫ respectu illoꝝ maloꝝ que opponūtur delectabilib⁹ tact⁹: q꞉ huiusmodi mala attēdūtur: circa necessaria vite puta circa defectum ciboꝝ ⁊ alioꝝ huiusmodi que q̄ñq̄ꝫ iminēt diu sustinēda cū āt ꝑseuerātia laudet̄ in eo q diu ꝑsistit i bono arduo vel difficili vt patet magis tñ laudatur in eo q persistit i bono q̄ꝫ qui persistit in arduo cuius rō ē quia perfectio virtutis magis attenditur s̄m rōnem boni. Quēadmodū igitur diu insistere alicui difficili specialē difficultatē habet ita diu persistere in aliquo bono vsq̄ꝫ ad cōsumationem pertinet ad specialem virtutē. ⁊ ideo sicut temperātia ⁊ fortitudo sunt speciales virtutes eo ꝙ vna ipsarum moderatur delectationes tactus: qd̄ de se difficultatem habet altera vero moderatur timores ⁊ audatias circa pericula mortis. qd̄ etiā s̄m se difficile est ita ēt perseuerātia est quedā specialis virtus: ad quā pertinet i his dictis actib⁹ vl' alijs virtuosis opib⁹: diuturnitatē sustinere ꝑ vt necesse ē vt pꝫ i diffinitiōe. Quantū ad s̄m ꝙ dr̄ cōtinuatio notan. est s̄ꝫ Tho. vbi supra ar. 1. in solutiōe scd̄i arg. ꝙ i diffinitiōe dr̄ ꝙ ꝑseuerātia sustinet diuturnitatē in opib⁹ virtuosis vsq̄ꝫ ad finē q꞉ aliqñ pōt ꝯtingere ꝙ aliqs hēat virtutis hitū: ⁊ nō tñ exercebit actū sicut cū qs paup hꝫ habitū magnificētie: cū tñ nō exerceat actum. q̄ñq̄ꝫ vero aliqs habēs hitū incipit q̄dem exercere actū sꝫ nō ꝑficit puta si qs hedificator incipiat hedificare: ⁊ tñ non cōpleat domū q̄ñq̄ꝫ vero habens habitū virtutis eligit exercere: ⁊ incipit facere: ⁊ perficit vsq̄ꝫ ad finem. Et isto modo perseuerātia

proprie & perfecte dicitur virtuosus: qui .s. qd
ciliceat icipit & pficit qz vsqz ad finé actum
perducit. Est auté duplex finis. vnus qdez
qui é finis operis ali⁹ vero qui é finis ipsi
us hois. ¶ Primus finis é virtuosi ope
ris .s.q multos pseuerer vsqz ad finé certa
mnis & magnificus vsqz ad consumatioñé
operis & iste finis pprie ad perseuerantiá
spectat. ¶ Secúdus vero finis est ipsius
hois: vel hum ne vite: & quantú ad istum
finé sunt quedá virtutes quaz actus p to
tam vitá hois durare debent sicut actus fi
dei spei & caritatis: nam actus istaz virtu
tum respiciút finem toti⁹ humane vite: &
bm húc finem non accipit virtus perseue
rantie sed solum bm primú vt dictum est.
¶ Quantú ad tertiú in hac parte notan.
qd dr adhesio é aduertendú bm Tho. vbi
supra ar.2.q perseuerátia pertinet ad vir
tuté fortitudinis & ponit pars ei⁹. Ná vt
sepe dictú est virt⁹ principal' est cui princi
paliter ascribit aliqd qd pertinet ad laudé
virtutis & bm hoc vt dictú est in bmone d
fortitudine ipsa fortitudo é principal' vir
tus q: firmitaté seruat in his i qbus diffi
cilimá est persistere. s. in periculis mortis
quapropter necesse est q fortitudini ad
iungatur. sicut secúdaria virt⁹ principali.
Ois enim virtus cui⁹ laus consistit in su
stinendo firmiter aliquod difficile ad forti
tudinem pertinet sustinere át difficultaté
ex diuturnitate boni opis dat laudé perse
uerantie nec hoc sic é difficile sicut sustine
re pericula mortis ergo perseuerátia forti
tudini adiúgitur. q: perseuerátia bm q po
nitur virtus moderatur aliquas passióes
s. timoré fatigationis aut defectus pp diu
turnitaté vnde ipsa est i irascibili sicut for
titudo. patet igitur q perseuerátia virtus
é: & que in ea attendi debeant: & q ad forti
tudiné pertinet. ¶ Ad quoz maiorem de
clarationé tria occurrút dubia. ¶ Primú
dubiú est an cóstantia ptineat ad perseue
rantiá. ¶ Ad qd responsum est supra feria
tertia maioris hebdomode i pria pte bmo
nis ideo hic pertrásco. ¶ Secóm dubiú est
an diuina gra necessaria sit ad hoc vt ha
beatur perseuerátia. ¶ Ad hoc respon. bz
Tho. ba bc.q.37.ar.4.& pria secúde.q.109.
ar.9.& 10.q perseuerátia dr tribus modis
¶ Pmo perseuerátia significat habitum
per qué hó stat ne moueat ab eo q est bm
vruté p tristitias irruétes. ¶ Secúdo mó
perseuerátia pót dici habitus quidam bm
quem hó hz ppositú perseuerádi in bono
vsqz in finé: & vtroqz istoz modoz perseue
rantia cú gra infunditur sicut cótinentia &
cetere virtutes. ¶ Tertio mó perseueran
tia dr continuatio quedá boni vsqz in finé
vite & ad talé perseuerantiá habendá non
solum indiget hó gra habituali sz etiam
gratuito dei auxilio ipm dirigente & pro
tegéte ɔ tentationú incursus & ideo postqz
aliquis iustificatus est p gram necesse est
petere a deo predictú perseuerátie donú. s.
vt custodiat a malo vsqz ad finé vite mul
tis eni dat gra qbus perseuerátia non da
tur q át necessaria sit predicta gra ad per
seuerantiá vsqz in finé habendá pbatur tri
pliciter. ¶ Pmo róne sic. cú li. ar. de se sit
vertibile & hoc ei nó tollatur per habitua
lem gram pñtis vite. q: lz sit in eius pote
state qd elligat non tñ qd faciat: ergo non
est in ptáte li. ar. ét per gram reparati vt
se imobiliter i bono statuat ergo gra neces
saria. Nam cú hó habeat li. ar. naturaliter
ad bonú & ad malú flexibile dupliciter pót
homo perseuerantiá in bono a deo optine
re. ¶ Uno modo ex debito. s. ex merito si
cut perseuerátia glie cadit sub merito q:
li. ar. determinatur ad bonú qd erit in glia
¶ Alio mó ex gratuito sicut ex mera gra
sic eni perseuerátia vie non cadit sub meri
to sz solú ex motióe diuina que é principiú
ois meriti. vñ deus gratis donú perseue
rantie largitur cuicúqz illud largit. ¶ Se
cundo idé probatur auctoritate Augu. i li.
de perseuerátia di. sic. Asserimus donú dei

esse perseuerantiã qua vsq3 in finẽ perseueratur in xpo. ¶ Tertio idẽ pbatur similitudine qz sicut quelibet creatura indigeta deo creari sic etiã indiget cõseruari. Et sicut quilibet indiget sibi dari grãm ad bene operandũ z malũ vitãdũ ita ẽt indiget vt data sibi grã cõseruetur qḋ ẽ perseuerare in bono z in grã igit̃ p3 ppositũ. Quod ẽt confirmat beat⁹ Bona. i scḋo di. 28. z diffusius hẽtur ista materia i tractatu de grã ¶ Tertiũ dubiũ est si nõ perseuerare i bono z grã sit peccatũ qz vr̃ ex pcedẽtibus. q non cũ enim dictum sit q multis datur grã quibus nõ datur perseuerare in ipsa põt talis rõ formari. Si hõ nõ perseuerat in bono h contingit ex duobus aut qz non põt aut quia nõ vult. Si nõ potest nõ perseuerare imputatur ei ad peccatũ. quia. ff. de re. iu. l. impossibiliũ nulla ẽ obligatio. Si aũt non perseuerat quia nõ vult etiam non imputatur ei ad culpã quia voluntatem habere nõ potest nisi deo dante s3 de⁹ non dat ei perseuerantiã ergo non ẽ culpa sua si non accepit sed dei qui nõ dedit. Nã sicut affirmatio est causa affirmatiõis: ita z negatio erit causa negationis vt habet̃ in primo posterioꝝ. ergo a simili si datio perseuerantie a deo est causa acceptatiõis perseuerãtie per oppositũ non datio perseuerantie erit causa non acceptatiõis eius ergo nõ est imputandũ ei qui non accepit sed poti⁹ deo qui nõ dedit. Ad hoc respõ. ẽm Alexã. in secũda parte sũme sue in tractatu de angelis vbi ponit questionẽ quia angeli qui ceciderũt non perseuerauerunt in bono grẽ. di. q cã quare hõ non habuit perseuerantiã in grã non est in deo s3 potius in culpa hoĩs. Cuius rõ in aperto est Nã de⁹ est cã oĩs boni nõ accipe grãm vl' non pseuerare in grã cũ d3 z ei expedit est peccatũ. ergo de⁹ non ẽ cã impseuerãtie in bono vl' in grã hoĩ data s3 hõ ex culpa sua est cã nõ acceptiõis grẽ vl' pseuerãtie i bono qz se nõ ad hoc pparat. Dicas ergo ad oppositũ q datio pseuerãtie a deo ẽ cã acceptionis pseuerãtie. nõ datio vero l3 sit inferens cã nõ acceptionẽ non tamen est cã nõ acceptiõis s3 non acceptio ẽ cã non dationis. Ex parte eni bonoꝝ ip est caritas in deo. ex parte aũt maloꝝ siue defectuu3 non ponit̃ illo mõ causalitas in deo sed in creatura defectibili z ex sua volũtate deficienti. Et qñ subiũgitur q affirmatio ẽ cã affirmationis zc. Dicas q hoc h3 veritatẽ in causis naturalib⁹ non ãt in volũtarijs Nõ datio eni l3 sit inferens non acceptionẽ non tñ est cã non acceptiõis s3 non acceptio pseuerãtie est cã non datiõis vnde in causis volũtarijs nõ sic est. Ubi ex parte negatiõis possunt adhiberi rõnes diuerse sicut grã exẽpli. pñtia Naute ẽ cã salutis nauis z ei⁹ absẽtia ẽ cã tñ vna periculi nauis possunt eni ẽt esse alie cãe vt aquaꝝ inundatio vl' ventoꝝ impulsio. z huiusmõi vñ non acceptio pseuerãtie non cãtur prio ex eo q de⁹ nõ dat qz deus q̃tũ in se semp parat⁹ est dare: s3 hoc ẽ ex parte ipsi⁹ volũtatis que ẽ mutabil' vel nõ tenẽdo qḋ h3 vel cõuertendo se indebite ad id qḋ nõ h3 z hec sufficiant pro primo principali hui⁹ sermonis.

¶ Pars secunda huius sermonis in qua declaratur que vitia opponũtur pseuerãtie

Secũdo in isto ſmone circa perseuerantiã considerãda ẽ oppositio. Nã tria vitia ei opponũtur. s. Molities pertinatia z impseuerãtia. ¶ Prio opponit̃ ei molities de qua tria breuiter cõsiderãtur s. descriptio oppositio z creatio. Quãtũ ad primũ sciẽdũ ẽ q Molities ẽ impaciẽtia rei dure de qua dr̃ pũer. 18. Qui mol' est z dissolut⁹ frater ẽ sua opa dissipãtis. idẽ. ii. ẽ ac si ea dissipet. Ad q̃tam enim miserã molles deueniant dicit̃ Deutro. 38. vbi habetur sic. Hõ delicatus vite z luxuriosus valde inuidebit fratri suo z vxori que cubat in sinu eius ne det eis de carnibus filioꝝ suoꝝ quas comedet eo q nihil hẽat aliud

Quantū ad secundū de molitie qđ dr̄ op positio sciendū ƀm Tho. ƀa ƀe.q.138.ar.1. ꝙ molities directe opponitur pseuerātie. qđ ꝓbaƚ sic. Non recedere a bono ⁊ facili ter recedere opponūtur sed huiusmodi fa ciūt perseuerātia ⁊ molities q: laus perse uerātie in hoc cōsistit ꝙ aliqs non recedit a bono ꝓpter diuturnitatē tollerātie labo rum difficiliū. Mol' āt vt visum ē dicitur aliqs q de facili recedit a bono ꝓpter ali qua difficilia igiƚ p3 ꝓpositum qđ etiā de claratur exēplo. Nā molle dr̄ qđ facile ce dit tangēti.cū igitur voluptas forti⁹ mo ueat atrahendo q̄3 tristitia decarentia vo luptatis ē purus defect⁹, iō ƀm phm pro prie mol' dr̄ qui recedit a bono ꝓpter tri stitiā ex defectu dlectationū causata3 qua si cedens tepide mouēti non āt indicatur aliqd mole ex ƀ ꝙ cedit fortiter impellēti sicut eni parietes cedūt machine percutiē ti ita a fili non dr̄ aliqs mol' si cedit aliq bus grauiter impellētibus. vñ phs in.7. ethi.dicit ꝙ si quis a fortib⁹ ⁊ superexcel lentibus delectationibus vincitur vel tri sticijs nō est admirabile ƀ3 condonabile si cōtra tendat.ex qbus claret ꝙ opponitur perseuerātie. Quantū ad tertiū de molitie qđ dr̄ causatio sciēdū ē ƀm Tho.vbi supra ꝙ molities ex duobus cātur. ¶ Prio qui dem ex cōsuetudine cū enim qs cōsuetus ē voluptatib⁹ difficili⁹ pōt eis carere. Et de hac dr̄ Deutro.38. Tenera mulier ⁊ deli cata que sup terrā ingredi nō valebit nec pedis vestigiū figere pp molitiē. ¶ Secū do cātur ex naturali dispositione q:. s.aliq habent animū min⁹ constantē pp fragili tatem cōplexionis ⁊ isto modo cōparātur femine ad masculos vt dicit phs i.7.ethi. Et ideo qui talia muliebria paciūntur mo les dicunƚ.vt hētur per glosā.1.co:.6. Ibi neq3 adulteri neq3 moles ⁊c̄.i.muliebria pacientes quasi mulieres effecti. ¶ Scđo opponitur perseuerantie pertinatia, qđ ꝓ batur tripliciter. ¶ Prio ƀm Tho.ƀa ƀe q.138.ar.2.sic ꝓbatur cōparatione. Nam di cit Tul.in sua rhetorica ꝙ sicut se h3 super stitio ad religionē ita pertinatia ad pseue rantiā:ƀ3 superstitio opponiƚ religioni, er go ⁊ pertinatia pseuerātie. ¶ Scđo ꝓbaƚ ex nois iterpretatiōe. Nā Isidorus i libro ethimo. dicit ꝙ ptinax dr̄ imprudēter te nens.i.quasi circa oīa tenax ⁊ peruicax q in ꝓposito suo ad victoriā perseuerat vel ptinax dr̄ durus impudēs pseuerans obsti nat⁹ irreuocabil' indocilis vt dicit papias quoꝝ oppositū facit qui i bono perseuerat ¶ Tertio hoc idē ꝓbatur sic. Uirtus i me dio ⁊ vitiū in extremis ɔsistit ƀ3 pertinax est q in ꝓpria sñia pseuerat plusq̄3 o3 Mo lis āt minusq̄3 o3 perseuerans āt ƀm qđ o3 sicut ergo mol' vituperaƚ ƀm defectū me dij:pertinax aūt vituperaƚ sic̄ ƀm excessu3 medij ita pseuerans laudaƚ sicut existens in medio igiƚ p3 differētia inter pseueran tem molē ⁊ pertinacē. ¶ Tertio oppo niƚ Perseuerātie impseuerātia q: sicut perse uerātes bonū ceptū pficiūt. Ita impseue rantes a bono deficiūt ad cuius vitij dete stationē tria potissimū valere pñt. Primū ē ꝙ hoc viciū vltra q̄3 credi pōt dyabolo placet ⁊ iō semp conaƚ super oīa facere ne hō in bono perseueret. vñ Gen.3.c.dictum est. Tu insidiaberis calcaneo ei⁹.i.fini cui ꝑcipue insidiatur scit eni finē optimū esse i vnaquaq3 re vt dr̄.2.metha.vbi dic̄ comē. ꝙ qui destruit finē destruit oē bonū. ideo conaƚ semp impedire finē. ¶ Scđm est ꝙ hoc vitiū valđ ē nociuū hoi paꝝ enim est fundamentū ⁊ parietes fecisse nisi sequatur tectū. paꝝ ēt ꝓfert in mari laborasse ⁊ eua sisse ⁊ in portu periclitari. Iō irrideƚ hō q cepit hedificare ⁊ nō potuit perficere Lu. 4. ¶ Tertiū ē magna vtilitas que ex per seuerātia ꝑuenit de qua in sequenti parte dicemus:q: magis valet vna hora in fine bene vixisse q̄3 centū ānis ⁊ in.4. hore ma le vixisse sola eni perseuerantia hoiem sal uat. vñ Ber. dicit ꝙ sola pseuerātia est sin-

gularis filia sumi regis illa eni sola res ē regni eterni. Et sic clare habent vitia op posita perseuerantie ⁊ sic pȝ pars secunda huius sermonis.

❡ Pars tertia hui⁹ smonis in qua decla ratur qȝ magnifica sit virtus pseuerantie p rōnes auctoritates ⁊ exempla.

Tertio pricipalr circa perseuerātie magnificentiā tria attendēda sunt que nos ad eā inducūt ⁊ puocant. s. Ratio admonitio ⁊ exēplificatio. ❡ Prio eniȝ p seuerantiā magnificat ⁊ ad eam inducit rō triplex vȝ. Obligationis fructificationis. ⁊ premiationis. ❡ Pria rō dr obligationis triplici eni respectu obligat qlibet ad per seuerandū in bono ope incohato ad salutē necessario. ❡ Prio respectu comparatio nis sic sm phm. 9. ethi. Amicitia circa bo nos dȝ esse stabilis quo vsqȝ boni esse repe riantur. Nā theophrastus inqt q cuȝ ami cis rōnes breues amicicias longas esse dȝ Si ergo reperiat amicus q sit bon⁹ rōne cuius bonitatis merito sit amandus quia dilectio siue amor sm phm. 8. ethi. non est nisi propter bonū vtile delectabile vel ho nestum. de rōne amicitie est q ille semper ametur durante illa bonitate qr idem phs vbi supra dicit. perfecta ē bonoꝝ amicitia ⁊ imutabilis. sȝ bonitas dei siue clementia est infinita intensiue quia infinitatur indi uidua essentia ⁊ extēsiue qr nunqȝ habuit principium nec habebit finem. ergo si ami cus ē amandus quousqȝ est bonus nec ali qua adversitate amicitia boni est dimittenda qr sm phm. 8. ethi. Ficta ē caritas que in aduersitate deseritur. pbari. n. solet per so lam aduersitatem. ⁊ ibidem subdit Amici tia vera nulla vi excluditur nullo tēpore aboletur: ⁊ vbicunqȝ se verterit illa firma perseuerat. h ille. Quantomagis semper amandus est deus: qui semp est ⁊ erit bo nus essentialiter ergo toto tēpore vite no stre obligamur i bono perseuerare. ❡ Se cundo obligamur in bono cepto perseue rare respectu perfectionis. precipit enim domin⁹ Mat. 5. Estote perfecti. s. ⁊ p. u. c. per ē. Quod nō intelligendū est per omni modam similitudinē sed per aliquā simili tudinis imitationem vt videlicet habea mus virtutum perfectionem que in ipso eminenter relucent sed sine perseuerantia nulla virtus perfecta potest dici. secundū enim phm scdo yconomicoꝝ. perfectuȝ sim pliciter est qd habet principium medium ⁊ finem ⁊ in. 5. Methaphi. dicitur perfe ctum est vnumquodqȝ quādo secundū spe ciem proprie virtutis nulla pars ei deficit Nam si quis velit domum edificare posi tis fundamētis ⁊ parietibus non erit per fecta nisi cooperiatur ⁊ cum alijs parti bus perficiatur qua ex re concluditur q non sufficit bonum incohasse nisi in eo per seueretur ad virtutis perfectionem. Per seuerantia enim inquātum est virtus ge neralis est pars omnium virtutum ergo nulla virtus sine perseuerantia potest di ci perfecta. ergo necesse est perseuerare. ❡ Tertio obligamur respectu gratifica tionis. secundum enim phm. 9. ethi. pro be neficio suscepto tenetur quisqȝ ad equiua lens quantū est ei possibile. ppterea Cri sipus phs vt dicit Seneca libro secundo de beneficijs. Sic est inquit de beneficio quēadmodū ē de pile vsu quā cadere n̄ du biū ē aut mittētis dubio aut excipiētis. ne cesse ē āt vt lusor bon⁹ alter illā lusori lon go: alter breui mittat eadē bñficij rō ē nisi vtriqȝ psone dantis ⁊ accipiētis aptet nec ab hoc exibit nec ad illum perueniet vbi debet. h ille. Si ergo dedisti mihi centū te neor ad equiualens qd si non possum sal tem teneor ad amorem respectu beneficij accepti sed deus sūme nos amauit ⁊ amat quia vt dicitur in libro de causis. Omnis cā naturaliter diligit suum effectū vtpote pater filiū artifex artificium deus enim ē pricā oium nrm ipse eni aiāȝ nostrā crea uit ad imaginē ⁊ similitudinem suā corp⁹

ēt q̄zuis mediātibꝰ parētibus: ⁊ influētia
corporū celestium vtiq3 ipse formauit pro
redemptiōe nr̄a i mundū veniēs mori vo
luit ⁊ sic inūera beneficia nobis dōauit taz
spiritualia q̄z corporalia ⁊ tp̄alia quapropter
ter ei in imensum ei obligamur ēt si infini
tos viueremus ānos. Quamuis non possi
mus. ergo deo equiualens reddere dicēte
pho. 8. ethi. Dijs ⁊ parentibus non pōt eq
ualens reddi tamen quibus tenet ei q̄ztuz
possibile ē sibi: sed possibile ē homini dei
ꝑcepta obseruare bonis operibus abunda
re ⁊ in bono ꝓposito ꝑseuerare. ergo patet
ꝓpositum q̄ necessario tenemur in bono
cepto ꝑseuerare saltez ad salutē necessario.
¶ Secunda rō que magnificat ⁊ inducit
nos ad ꝑseuerantiam dr̄ fructificationis.
triplex enim fructus ex ea acquirit in pre
senti. ¶ Primus dr̄ impetratōnis: q: per
seuerantia impetrat adeo gratias supnas
Nam lu. xi. dr̄. Si ꝑseuerauerit pulsans si
non dabit ei eo q̄ amicꝰ eius sit ꝓpter im
probitatem tn̄ eius surget. ⁊ dabit ei quot
quot h3 necessarios. In huius mysterium
habetur Mat. 15. qn̄ dixit Jesus misereor
turbe: q: iaz triduo sustinet me. ⁊ ideo gre
go. ponit exemplu3 de Maria magda. di.
Quesiuit Maria prius ⁊ minime inuenit
ꝑseuerauit vt quereret: vn̄ contigit vt in
ueniret si q̄dem quod poposcerat optinet
ante meruit: q: se post lacrimas in eodem
mētis rigore seruauit. hec ille huius etiaz
habet exemplum thob. 3. de Sarra que de
um orans ⁊ cū lacrimis ꝑsistens in oratiōe
exaudita ē: qui vult ergo exaudiri ꝑseue
ret orando ⁊ bona opa cōtinuando. ¶ Se
cundus fructus ꝑseuerantie dr̄ custoditio
nis q: sicut se h3 oppositu3 in opposito. ita
se h3 propositum in ꝓposito ⁊ vt dr̄ in. 4.
methaphisice. Contraria tollunt per con
traria: ⁊ in. 3. de anima 9riorum eadem est
potentia: q: sicut ignis extinguit a frigore
persepe ita ⁊ frigus extinguit ab igne: ⁊
motus sursum ⁊ motus deorsum sunt con
trarij vt habet in. 5. phi. Sicut ergo imper
seuerantia trahit deorsu3. ⁊ destruit omne
bonū vt dictum ē supra. Nam si quis habe
ret merita beate Marie virginis ac om
niū sanctorū: ⁊ non ꝑseueraret: ⁊ solum vnū
mortale cōmitteret omnia ꝑderet iuxta il
lud Jac. 2. Qui totā legem ob. of. a. in. u. f.
est. o. reus. s. quo ad penā damnationis. i.
priuationem meriti ⁊ glorie. Ita ꝑ locū ab
oppositis. Perseuerātia est eā custoditio
nis omniū bonorum. ait enim Aug. ꝑseue
rantia magnum dei domū est quo dona ce
tera conseruant ⁊ Ber. ꝑseuerantia est vni
ca sūmi regis filia finis ⁊ cōsumatio virtu
tum totiusq3 boni operis repertoriu3 sine
qua nullus videbit deū. ¶ Tertius fructꝰ
ꝑseuerantie dr̄ dispositōnis: q: via spūalis
in principio: ē difficilis, sed ꝑ assuefactio
nem ⁊ in bonis operibus ꝑseuerādo fit fa
cilis ⁊ semp sic ꝑseuerādo disponit ad me
lius diuersi enim actus disponūt ad diuer
sos habitus. Sicut ergo actus praui ⁊ ma
le operationes disponunt ad mala3 consue
tudinem ⁊ necessitatē malefaciendi: vt di
cit Aug. 8. li. confe. Ex voluntate quide3 ꝑ
uersa facta est libido: ⁊ dum ꝑuitur libidi
ni facta ē consuetudo: ⁊ cū ꝯsuetudini non
resistitur factus ē interitus. Ita bone ope
rationes ecōtrario disponūt ad faciliter ⁊
suauiter operandū: que omnia confirmat
Ber. di. in epl'. Subito ꝓcedenti de vmbra
ad solem de otio ad laborē graue cernitur
omne qđ incipit: sed postq̄z ab his dissues
cere ⁊ ad illa paulisper assuescere ceperit
vsus tollit difficultate3 inuenitq3 facile eē
quod difficile ante putauit. ¶ Tertia rō
que ꝑseuerantiam magnificat dr̄ ꝑmiatio
nis. triplici respectu iducimur ad virtutē
ꝑseuerantie propter premiū. ¶ Primo re
spectu difficultatis ꝑm. u. phm secūdo ethi
co. c. 3. virtus est circa bonum ⁊ difficile. ⁊
quanto difficilior est operatio bona tanto
maioris premij est meritoria: s3 multo diffi
cilius ē bonum perficere q̄z velle: ⁊ etiā in

cohare.⁊ q̄zuis dicatur in p̄rio ethi.q̄ prin
cipium ē dimidiū rei non tū principiū ope
rationis ē ipsius finis ⁊ consumatio. ⁊ si ē
difficile bonum operari p̄ vnū diez multo
magis p̄ vnū mensem:⁊ magis p̄ vnuz an
num ⁊ longe difficilius p̄ totum tp̄s vite:
qui ergo ad magnum cumulū gaudiorūin
superna gloria puenire cupit in bonis cep
tis vsq3 ad finem pseueret.vnde Seneca i
epistola.66.in excelso e s o vita beata pse
ueranti penetrabilis .Et Ber.in quadam
ep̄la dicit.Nunq̄z iustus arbitret se cōpre
hendisse nunq̄z dicit satis est:sed semp esu
rit semp sitit iusticiā vt d̄ bono in melius
pficere ⁊ pseuerare totis viribus conetur.
hec ille.¶ Secundo idem pbatur rōne p
petuitatis.sicut.n.tanto grauiora sunt pec
cata q̄zto diutius in eis pseueratur.vt ha
betur extra de cōsue.c.fi.⁊ extra de Simo.
in.c.Cum in ecclesi.⁊ de eo q duxit in mo.
quā pol .p adul .c.cū haberet.Ita a contra
rio sensu tanto pfectiora sunt bona ⁊ maio
ris p̄mij:quanto magis in eis pseueratur
semp eni quanto aliqd ē pmanentius tan
to ē melius vt habet̄ 3.phi. qd̄ intelligen
dum ē in eodē genere semp.n. melius est
qd̄ ē optimo ppinquius vt habet̄ de celo
⁊ mundo:sed optimū ⁊ sūmū bonum ē ipse
deus ⁊ p̄miū eternū.quod semp se h3 vno
mō ⁊ nunq̄z deficit nec aliquo tp̄e variat̄:
vt igitur quantū nobis possibile ē ipsi ali
quo mō assimilemur in ceptis bonis pse
ueremus:nec aliq̄n deficiamus:vt meritū
sit ꝯsidens premio.s.vt operationes nr̄e
sint continue p bonū ,ppositū pseuerandi
in secula seculorū si tm̄ viuere nobis con
tingeret ait.n.Ber.in quodā sermone. bo
nam vitā ego puto mala pati ⁊ bona facer̄
⁊ sic vsq3 ad mortem pseuerare.¶ Tertio
idem pbat̄ respectu ipsius felicitatis ⁊ sa
lutis.dicit.n.Isidorus de.su.bo. Quod sa
lus solū pseuerantibus datur nō.n.beatus
ē qui bonū facit:sed q incessabiliter facit .
vñ recte dñs Mat.10.⁊.24.dicit.Non qui
inceperit.sed.q.p.u.i.f.h.s.erit. In quibus
v̄bis tria tangit circa pseuerantiā.¶ Pri
mo.n.tangit obligationē di.qui pseuerauc
rit.¶ Ad cuius declarationē ē sciendū ẜ3
tho.ẜa ẜe.q.104.ar.2.Quod duplex ē pse
uerantia.¶ Una ē cōtinuatio i bonis ope
ribus ⁊ ad hanc nullus tenet̄ q̄ impossibi
le ē semp actualiter in bonis operibus ex
terioribus se occupare. ¶ Alia ē ,ppositū
pseuerandi in bono:⁊ de hac intelligit̄ cu3
dr̄.Qui pseuerauerit.Na3 p̄cepta affirma
tiua ⁊ si obligant semp:non tm̄ ad semper
sed pro loco conueniēti ⁊ tp̄e oportuno vt
tractatū fuit in volumine de preceptis.Et
ideo sicut p̄cepta que dantur de paciētia ⁊
alijs virtutibus accipiēda sunt ẜm p̄para
tionem animi vt.s.hō paratus sit ea adim
plere cum opus fuerit ita ēt precepta pse
uerantie in eiusdē sunt accipienda ẜm pre
parationē animi.¶ Secūdo tangit termi
nationē vsq3 in finē.s.humane vite iuxta il
lud apoc.ẜo.Esto fidelis vsq3 ad morte3 ⁊
d.tibi.c.vite vel aliter pōt dici vsq3 in finē
s.in xp̄m.q̄ Augu.21.li.de ci.dei .dicit In
christo nāq3 pseuerare est in fide eius:qui
per dilectionē operatur pmanere.⁊ apost.
ad Ro.dicit.Finis.n.legis xp̄s ad iusticiā
omni credenti.vbi Aug.inquit.Omnis p
fectō in xp̄o est vltra quem nō ē spes que
se extendat ⁊ ita finis ēt fidelium christus
ē ad quem cū puenit̄ credentis intentio n̄
hab3 quo possit amplius extendi.hec ille.
¶ Tertio tangit remunerationē ibi salu9
erit.quod exponit̄ p Hieron. Criso.⁊ Re
migium.Hiero.inquit.docet saluator vir
tutem lōganimitatis ⁊ pacie non enim ce
pisse vel facere virtus ē sed pfecisse vel p
ficere.vnde cauda bestie iubet̄ in sacrificio
poni qui ergo pseuerauerit.s.in fide ⁊ veri
tate vsq3 in finē quocūq3 tp̄e incipiat vite
p̄sentis saluus erit.Criso.vero ibide3 ait.
Multorū ē incipere pseuerare aūt pauco
rū:q̄ inceperunt multi in principio qdem
esse vehemētes postea vero dissoluti pp

qđ dñs dic. Qui pseuerauerit .u.i.f.h.s.erit que enim vtilitas ē seminū in principio q dem florescentiū. pp hoc sufficientem pse u:rantiā expetit ab ipis dicens nō q incē p t:sed qui pseuerauerit ⁊c. Remigius āt sic exponit di. Non incohantibus sed pse u:rantibus pmium tribuit. vnde ait dñs. Qui pseuerauerit .i. qui precepta dei serua uerit ⁊ in psecutionibus nō defecerit salu⁹ erit. Et sic pꝫ tribus rōnibus triplicatis q̄ liter ad pseuerantiam inducimur ⁊ excita mur. ¶ Secundo idem probat admonitō ne .s. auctoris triplicis .s. diuine autentice. ⁊ phōso. ¶ Primo inducimur ad pseuerā tiam auctoritate di .no. ⁊ ve .te. sic.

¶ Jacob abijt eo itinere quo ceperat fue runtqꝫ ei obuiam angeli dei gene.32.

¶ Sicut dies iuuentutis tue ita ⁊ senect⁹ tua Deu.33.

Stelle manētes i ordie suo lumē dedert iu.5

¶ Tenebit iustus viam suā ⁊ mundis ma nibus addet fortitudinem Job.17.

¶ Justificationeꝫ meam quā cepi tenere non deseram Job.17.

¶ Sicut auis transmigrās de nido suo sic uir q reliquit locum suum prouer.27.

¶ Nō ventiles te in oēm ventū ⁊ nō eas in omnem viam Eccl.50.

¶ Cōfide i dño ⁊ mane i loco tuo ec.xi.

¶ Cū cōsumauerit hō tūc incipiet Ec.18.

¶ Stultus vt luna mutatur Ec.31.

¶ Jste hō cepit edificare ⁊ nō potuit con sumare Luc.14.

¶ Si cui⁹ opus manserit mercedē accipi et si cuius opus arserit detrimentū pacie tur prime cor.3.

¶ Unusquisqꝫ in quo vocatus ē frē in hꝯ p maneat Jbidem.7.

¶ Sic currite .s. pseuerāter vt comprehē datis Jbidem.9.

¶ State ⁊ nolite iugo seruitutis iteruꝫ de tineri ad gal'.5.

¶ Bonū faciētes nō deficiam⁹ tpe .n. suo metem⁹. ergo dū tps habem⁹ opemur bo num Jbidem.6.

¶ Cōfido i vobis q̄ q cepit i vob op⁹ bo nū pficiet vsqꝫ in diem xpi. Ad phil.pri.o.

¶ Qui tꝫ nūc teneat donec d̄ medio fiat .2.

¶ Participes xpi effci sum⁹. ad thesa.2 si tñ initiū sbe eius vsqꝫ ad finē firmū te neamus. Ad hebreos.3.c.

¶ Ecce venio cito tene qđ habes vt acci pias coronam tuā. Apoc.3.ca.

¶ Secūdo inducimur ad pseuerantiā auc toritate autētica seu canonica Greg .n. sup illud nemo mittens manū ad aratrū ⁊c. vt habet de pe .di.2.§. hec ē caritas sic ingt. Manū quippe est mittere ad aratrū qua si p quēdam cōpunctionis vomereꝫ ad pfe rendos fructus terrā sui corporis aperit: sed retro post aratrū respicit q post exor dia boni operis ad mala reuertit que reli quit. Et sup Job vt habet de pe .di.2.§. cui denter dicit. Sepe .n. quosdaꝫ videmus ad viam ingredi ⁊ ad locū ppositum festinarē quos alij: q: euntes sequunt eundēqꝫ pari ter locū petunt: sed fit plerūqꝫ ac irruente aliquo iplicationis arti. post se redeant: q pibant ⁊ hi ad locū pueniant qui sequebā tur: ita nimiꝫ sunt qui nō pseuerant: ⁊ viaꝫ sanctitatis arripiunt. hec ille. Et iō .7.q.i. in .c. Suggestū. liberius papa ingt. vñ nā qꝫ ē beata pseuerantia nisi de virtute paci entie que sꝫ apostolicā pdicatōeꝫ oēs qui voluerunt in xpo pie viuere psecutionem paciunt ideoqꝫ fres carissimi nō vos affli ctionū amaritudo a pio mentis vrē ppositō to coartet retrocedere considerātes quan ta pro absolutione vrī ⁊ liberatione crea tor dñsqꝫ redemptor ptulerit qbus ue cō tumelijs afflictionū tradiderit se vt nos a vinculis potestatis dyabolice liberaret.

¶ Et Alex. papa terti⁹ extra de renū .c.i. sic ait indecens oino probat prius soluere milicie cigulū q̄ȝ cedat victori aduersitas prelioꝝ. Augu. insup in li. de correctione ⁊ grā vt habet de pe .di.2. in .c. apostolus in quit. Apostolus sciens nōnullos deum di

ligere:⁊ in eo mō in finē nō pseuerat mox addidit. his qui s̄m ꝓpositum vocati sunt sancti ⁊c. ⁊ infra adhuc ⁊ iste nolēs corripi poterit dicere: quid ego feci qd̄ nō accepi qd̄ constat accepisse:⁊ sua culpa qd̄ acceperat amisisse possum inqt oino: quoniā me arguis dicere q̄ ex bōa vita in mala mea voluntate rel apsus sum adhuc quid ego feci q̄ nō accepi. accepi.n. fidem que p dilectionē operat: sed in illa vsq3 in finē pseuerantiā non accepi. hec ille. Qui ēt in eodem libro vt habet de pe. di. 4. §. Si ex bono dicit. Multi p̄sentis iusticie ⁊ sanctitatis pticipes fiunt qui tamen in ea non pseuerant. vnde in euangelio dn̄s ait. Nō qui incepit ⁊c. ppterea glo. in. c. vinco de summa trini. ⁊ fi. ca. sup verbo ptinaciter in cle. dicit. Quod ptinatia dr̄ in malum pseuerantia vero in virtute. ℂ Quapropter Ber. in quadā epistola dicit. Absq3 pseuerantia neq3 pugna victoriam nec victor consequitur palmā nutrix enim ē ⁊ medicatrix ⁊ p̄mium soror pacientie filia cōstantie amica pacis amiciciarum nodus vnitatis vinculū sanctitatis propugnaculū complens ⁊ pficiens omne bonū tolle pseuerantiam non obsequium mercedē h3 nec beneficiū gratiam nec fortitudo laudem p ipsam.n. eternitati homo reddit ⁊ saluti dicente domino. Qui pseuerauerit ⁊c. ℂ Quapropter ad eam nos hortat Hiero. in epistola ad celantiā d̄ recto modo viuendi di. beati sunt qui. ita expectant ita illum speculātur diem vt se ab eo quottidie pparent: q non de preterita sibi iusticia blandientes s̄m apostolum p dies singulos: in virtute renouant. Justicia enim non proderit ei a die qua iustus esse desierit: sicut etiam iniquo non nocebit iniquitas sua a die qua se ab iniquitate puerterit. Nec sanctus ergo securus esse d3: q̄diu in vite huius agone versatur: nec desperare peccator. q s̄m predictam sententiā prophete vna die iustū se efficere pōt sed totum quo tenditur spacium vite tue vt pagere possis iusticiam: nec de pterita iusticia confidens remissior efficiaris: sed sic dicit apostolꝰ posteriora obliuiscens ad ea que anteriora sūt me extendens ad destinatū prosequor brauiū superne vocatōnis sciens scriptū esse cordis inspectorem deum. ⁊ idcirco satagit vt animā mundā habeat a peccato pp quod scriptum ē omni custodia serua cor tuū: ⁊ iterum diligit dn̄s munda corda. accepti aūt sunt ei omnes imaculati idcirco age vt ordines reliquū tps vite tue sine offensa vt possis secura canere cum propha. Perambulabā in inocentia cordis mei in medio domus mee. ⁊ iterum introibo ad altare dei ad. d. q. l. a. m. q: non inchoasse sufficit: s3 pfecisse iusticia ē. hec ille. ℂ Tertio inducimur ad pseuerantiā auctoritate phophica. ℂ Nam Seneca in epistola. 14. inquit pseuerandū ⁊ asiduo studio robur addendū: q: bona mens nō est si bona voluntas semp nō adsit. Et in epl'a. 50. dicit turpe est cedere honori n̄ ē vir fortis ac strenuus: q labor ē fugit nec ēt crescit illi ipsa rerum difficultate aius. Et i eadē epl'a idē addit. Nihil ē q̄ nō expugnet ptinax operatio ⁊ intenta ac diligēs cure oppositio. hec ille. ℂ Bias p̄us vnus d̄ septē sapiētibus ait. Quicqd ꝓposueris firmiter suans pseuera. ℂ Tulliꝰ quoq3 in philipicis dicit. Cuiusuis hoīs est errare nullius aūt nisi insipientis in erratu pseuerat. ergo a 2rio sensu sapientis ē in bonis pseuerare. ℂ Quintilianus in. 4. li. de oratoria institutione dicit pseuerandū ē saltem quia cepimus: ⁊ si vires deficiūt aio tn̄ pseueremus nihil lōgū videri necesse ē i quo qd̄ vltimū sit certū est. hec ille. ℂ Et i ꝓuerbijs sapiētū dr̄ Nihil pdest didicisse si benefacere. cesses si nō te institueris vt ⁊ fieri deteriorē. Et sic p3 q̄uo inducimur ad pseuerantiam admonitione triplicis auctoritatis. ℂ Tertio hoc idem probatur exemplificatione. triplici correspōdēte scilicet diuina sancta

⁊ physica. ¶ Primo eni inducimur ad pseuerā. exēplo ipsi⁹ dei ⁊ xpi. Nā vt hētur gen. 2. cōpleuit de⁹ die. 7. opus suū qđ fecerat. q: Deutrono. 32. scriptum est. Dei perfecta sūt opa ꝫ pfectū ē cui nihil deest. 5. metha. ergo ⁊c. Preterea hētur exēplū xpi q de⁹ est ⁊ hō q de seipso dic̄ Jo. 17. Op⁹ psumaui qđ dedisti mihi vt faciā. Nā vt hētur ēt Mat. 27. noluit d̄ cruce descēdere lꝫ iudei dicerēt i eū se credituros si de cruce descē deret. Voluit eni op⁹ nr̄e redēptiōis incōsumatū relinquere. Nā ⁊ Jo. 4. dicit Me⁹ cibus ē vt faciā voluntatē ei⁹ q misit me. ¶ Scđo inducimur ad pseuerātiā exēplo scōꝝ q oēs in scis operationib⁹ vsqꝫ in finē pseuerauerūt ⁊ iō coronā meruerūt. Pꝫ singulariter de scō Job q. 27. c. sui libri dic̄ se nolle deserere iustificationē quā ceperat ⁊ nunqꝫ tot aduersitatib⁹ ē imutat⁹ a scō suo pposito. Pꝫ ēt d̄ scō Paulo q scđe ad thi. 4. di. Bonū certamē certaui cursum cōs. fi. ser. ⁊c. Nā i proposito bono firmus ⁊ stabil' dixit ad Ro. 8. Quis nos sepabit a caritate xpi tribulatio an angustia an fames an gladi⁹. q. d. nō. Patet ēt exemplū in oib⁹ aplis de qbus ac. primo dr̄ ꝙ oēs erant vnanimiter pseuerātes in orōne cum Maria mr̄e Jesu. vt. s. acciperēt spiritūscūm. Sunt alia inumera scōꝝ exēpla que grā breuitatis ptrāsco ꝫ vt vno verbo oia concludam oēs sci ⁊ electi vsqꝫ ad mortē perseuerauerūt ⁊ iō coronati sūt. ¶ Tertio inducimur ad pseuerantiā exēplo phoꝝ ⁊ singul'i ⁊ coi Exēplo singul'i dico q: Valeri⁹ maximus dicit. ꝙ cū orati⁹ Flac⁹ ioui edē dedicaret ⁊ in sollēni nuncupatiōe verboꝝ hostiā tenēs mortuū eē filiū audisset nec manū a poste remouit nec vultū a publica religione ad priuatū dolorē deflexit ꝫ imobil' pseuerauit ne pr̄is magis qꝫ pontificis partes egisse videret. Quātomagis nos xpiani debem⁹ in bonis perseuerare opibus. Pꝫ ēt exēplo coi ipsoꝝ phoꝝ q: qꝫplures coꝝ inuēti sūt q ita aiose virtutes sūt aggressi vt pro eis vsqꝫ ad mortē fortiter laborauerint. Idcirco Lactā. in. 6. di. Justi. aduer. gen. exēplo phoꝝ nos admonet debere pseuerare. di. Virtus ē constātia nō vt inferentibus iniuriā resistam⁹ hīs āt cedēn. ēt qđ cur fieri debeat mox docebo ꝫ vt iubētibus facere nos ꝫ legē dei contraqꝫ iustitiā null' minis aut suplicijs terremur quo minus dei iussionē hoīs pferamus. Item virtūs ē mortē contēnere nō vt appetam⁹ ꝙ nobis vltro inferam⁹ sicut phoꝝ plurimi ⁊ maximi sepe fecerūt ꝫ vt coacti deū relinquere ac fidē pdere mortē suscipere. hec est virt⁹. hi vera constātia. in hoc tenēda ⁊ cōseruanda solo vt nullus nos terror nulla vis a deo possit euertere vera igit̄ Ciceronis illa snīa est. Nemo inqt iustus pōt esse q mortē q dolorē qui exiliū q egestatem timet. Itē Senece in libris moral' plne dicētis. Hic est ille hō honestus nō apice purpura ve. nō lictoꝝ insignis ministerio sed nulla re minor q cū mortē in vicina videt: nō sic perturbat̄ tanqꝫ rē nouā viderit. qui siue toto corpore tormēta paciēda siue flama ore rapiendaē siue extēdende per patibulū man⁹: nō querit quid patiat̄ sed qꝫ bene. Qui āt deum colit hec patitur nec timet: ergo iustus hīs rebus efficit̄ vt neqꝫ virtutes neqꝫ virtutū exactissimos limites noscēat tenere possit ois qsqs ē a religione di singulis alien⁹. hi ille Sim⁹ igit̄ charissimi cōstātes viril'r laborem⁹ in oib⁹ virtutib⁹. ⁊ opationib⁹ bōis. de qb⁹ i hoc volūie breuiter tractatū ē nec aliqua aut aduersitate remissiores effecti deficiam⁹ ꝫ ad brauiū supne vocationis respiciētes currēdo d̄ bono in meli⁹ pseueremus. q: veniet certe dies illa que finē faciet opi ⁊ initiū dabit ppetue qeti i illa scōꝝ felici societate que i regno celoꝝ cū oipotenti deo trino ⁊ vno gaudet glīosa in secula seculoꝝ. Amen.

F I N I S.

Reuerendo in christo patri domino Fratri Hieronymo de Tornielis. ordinis minorum obseruantie regularis in partibus cisinontanis dignissimo vicario generali Raphael peragalus S.D.P.

Notus humanitate atq3 beniuolentia ea plurima: qua ferris ad bene moratos viros pater Reuerēde: existimaui etiam ea omnia a te diligi: atq3 fauoribus ea te prosequi: quibus seclusis vel ōmissis. nulla virtus aut vix haberi: aut nullatenus potest. Nihil autem puto iudicandum efficatius fore ad laudabilioris vite culmen asse quendum: q̄3 aut studere sacris litteris: aut eos: qui easdem tractant: audire: obseruare ac excolere. Uerum quoniā ⁊ non omnibus datur semper audire coraz viros celebres: quoniā ⁊ illos mors ipsa nobis importuna plerūque nolentibus intercipit: ⁊ prouiden te Deo optimo: ipsi post se scripta relinquūt: qbus instrui possumus: ⁊ doceri: reliquuz est his: qui per sese alto ingenio penetrare non possunt: que sūma sunt: carentq3 viua voce doctoris: eos libros tenere pre manibus iugiter ⁊ accurate: quibus docti fiant ipsi atque alios postmodum imbecilliores erudiant. inter omnes autem: eos puto deligen dos: qui de virtutibus speciali modo multa continent: ⁊ distinctius exequūtur. Igitur: quoniā vir celeber Michael de carcano ordinis minorum obseruantie regularis opu sculum quoddam sermonum: quod de virtutibus inscribitur: compegit: in quo multa extant euangelizare volentibus vtilia: vidiq3 id ego profuturum valde: ⁊ cōmodis pro spicere plurimorum: Cupiens iubere Littrificorum opera cudendum: atque impensis meis cōmunicandum multis: diffundēdumq3 retro seculis: illud idem tue paternitati deuoueo: vt sicut alteri libello fuisti tu decus: fauor: ⁊ gloria: ita ⁊ huic: qui non minoris est preconij. ⁊ q̄3q̄3 hic nuper cudendus se ipsum pro dignitate rerum rite cōmendet: est tamen in voce viua auctoritate digna nescio quis maioris laudis honos: atque cō mendatio singularis. Ualeat. P. TUA Reuerenda.

¶ Incipit tabula omniũ ptium principa lium totius operis.

Impressum
Mediolani per Magistrum Uldericum scinzenzeler
ãno dñi Mcccclxxxv.
die.xj . Julij.